

K 148 684
3

ქართული
საგარტლოს
ქეზლუნი

IV

1972

Академия наук Грузинской ССР

ПАМЯТНИКИ ГРУЗИНСКОГО ПРАВА

Том IV

СУДЕБНЫЕ РЕШЕНИЯ
(XVI—XVIII вв.)

Тексты издал, примечаниями и указателями снабдил
проф. И. С. ДОЛИДЗЕ

ИЗДАТЕЛЬСТВО «МЕЦНИЕРЕБА»

Тбилиси

1972

2212 31-971

საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემია

ქართული სამართლის ძეგლები

ტომი IV

სასამართლო განჩინებანი
(XVI—XVIII სს.)

ტექსტები გამოსცა, შენიშვნები და საძიებლები
დაურთო პროფ. ი. ღოლიძემ

გამომცემლობა „მეცნიერება“

თბილისი

1972

K148.684
3

34 (C 41) (09)

34 (47.922) (09)

გ. 279

სპეგ-2000
მეცნიერებათა

წინასიტყვა

სასამართლო აქტებს, ვითარცა მოქმედი სამართლის წყაროს, პირველხარისხოვანი მნიშვნელობა აქვს ყოველი ხალხის სამართლის ისტორიის შესწავლისათვის. «სწორედ დაუფასებელი განძია ეს უკანასკნელი წყარო იმიტომ, რომ იგი მოქმედი სამართლის ვითარებას გვისურათებს და პირუთვნელ საბუთს წარმოადგენს» (ივ. ჯავახიშვილი).

ჩვენი დიდი მასწავლებლის ნაანდერძევის მიხედვით, ქართული სამართლის ძეგლების წინამდებარე მეოთხე ტომში იბეჭდება XVI—XVIII სს. ჩვენამდე მოღწეული სასამართლო განჩინებები, რომელთა მნიშვნელოვანი ნაწილი ხანგრძლივი ძიების შედეგად მოპოვებულია ხელნაწერთა საარქივო ფონდებში და პირველად ქვეყნდება. მომდევნო მეხუთე ტომში, რომელიც უკვე წარმოებაშია, დაიბეჭდება XVIII საუკუნის მიწურულისა და XIX საუკუნის პირველი მეოთხედის სასამართლო აქტები.

ქართული სასამართლო განჩინების უძველესი და უმნიშვნელოვანესი ნიმუში XI საუკუნეს განეკუთვნება. ეს არის ჩინებული სიგელი ბაგრატ IV-ისა ოპიზართა და მიჯნაძორელთა სამამულე დავის გამო, რომელშიც მკაფიოდ ასახულია სასამართლო პროცესის მთელი მსვლელობა, ხოლო თვით განჩინება შედგენილია საკანონმდებლო აქტის — სიგელის სახით (ქართ. სამართ. ძეგლები II, № 5).

უეჭველია, სამეფო თუ სხვა სასამართლოები ძველ საქართველოში განჩინებებს დიდი ხნით უფრო ადრეც ადგენდნენ, მაგრამ ჟამთა სიავის გამო ასეთებს ჩვენამდე არ მოუღწევია. საბოლოოდ დაკარგულად უნდა ჩაითვალოს აგრეთვე ის სასამართლო განჩინებებიც, რომლებიც შედგენილი იყო XII—XV საუკუნეების განმავლობაში. ამ პერიოდის არცერთი სასამართლო აქტი შემონახული არ არის.

ძველი ქართული იურიდიული ტერმინები განაჩენი და განჩინება ქართულ დიპლომატიკაში XII საუკუნიდან მკვიდრდება. განჩინება უკვე ჩამოყალიბებული ტერმინი ჩანს რუისურბნისის ძეგლის წერაში (1103 წ.). რაც შეეხება განაჩენს, თუ არ ვცდებით, ჩვენამდე მოღწეულ საბუთებში პირველად თამარ მეფის 1188 წლის შეწირულების სიგელში იხსენიება და კიაბრის შეწირულების დაწერილის

თამარისეული დამტკიცების ხელრთვაშიც გვხვდება. მაგრამ ეს ტერმინები აქ სასამართლო აქტის მნიშვნელობით არ იხმარება.

გ ა ნ ა ჩ ე ნ ი და გ ა ნ ჩ ი ნ ე ბ ა ფართო მნიშვნელობის ტერმინები იყო და ეწოდებოდა ყოველგვარ საკანონმდებლო აქტს (სიგელი, გუჯარი, დაწერილი, სამართლის წიგნი, სჯულდება, განგება, განწესება და სხვ.). ასეთი მნიშვნელობა ამ ტერმინებმა XIX საუკუნემდე შეინარჩუნა. მაგრამ უკვე XVI საუკუნიდან, თუ უფრო ადრე არა, განაჩენი სასამართლო აქტებსაც ეწოდებოდა და ნიშნავდა ყოველგვარ სასამართლო გადაწყვეტილებას, რომელიც გამოტანილი იყო სისხლისა თუ სამოქალაქო სამართლის საქმეზე. XVII საუკუნის ბოლოდან კი ამავე მნიშვნელობით ტერმინი განჩინებაც იხმარებოდა, რომელიც XVIII საუკუნის მეორე ნახევარიდან საბოლოოდ დამკვიდრდა.

ს ა მ ა რ თ ლ ი ს ქ მ ნ ა, ე. ი. მართლმსაჯულების განხორციელება ფეოდალურ საქართველოში სხვადასხვა სასამართლო დაწესებულების მეშვეობით ხდებოდა. უმაღლესი იურისდიქცია საერო და სასულიერო ხელისუფლების მეთაურებს — მეფესა და კათალიკოზს ეკუთვნოდა. ამასთან ერთად სადავო საქმეებს ბატონიშვილები, მთავრები და თავადებიც არჩევდნენ. მაგრამ მართლმსაჯულების ფუნქციას უმთავრესად მეფის მოსამართლეები — მ დ ი ვ ა ნ ბ ე გ ე ბ ი და მ დ ი ვ ნ ე ბ ი ასორციელებდნენ. სასულიერო საქმეებს სპეციალური სასულიერო სასამართლო დაწესებულება — დ ი კ ა ს ტ ე რ ი ა იხილავდა, ხოლო მოქალაქეთა საქმეებს — მ ე ლ ი ქ მ ა მ ა ს ა ხ ლ ი ს ი ს ა და ქ ე თ ხ უ დ ე ბ ი ს სასამართლოც. ამას გარდა ზოგიერთი ნაკლებმნიშვნელოვანი საქმის განხილვა შეიძლებოდა მოურავს, მამასახლისსა და მოთემესაც დაეისრებოდა. სადავო საქმეებს შუაკაცთა სასამართლოც არჩევდა, რომელიც XVIII საუკუნის მიწურულისა და რუსეთის მმართველობის დამკვიდრების შემდეგ მედიატორეთა სასამართლოს სახით მოქმედებდა.

ზემოთ ჩამოთვლილ თანამდებობის პირებსა თუ სასამართლო დაწესებულებებს განხილულ საქმეებზე შესაბამისი განჩინებები გამოჰქონდათ. საქმის შინაარსის მიხედვით განჩინებები სხვადასხვა სახისა იყო. ტიპიურად შეიძლება ჩაითვალოს სასისხლო საქმეებზე და ყმა-მამულებზე დავების გამო დადგენილი განჩინებები. მაგრამ ამასთან ერთად სასამართლო აქტებს მიეკუთვნება აგრეთვე გაყარის, მორიგების, სისხლის ზღვევის, გარდაწყვე-

ტილობის, ფიცის განწესებისა და არზა-განჩინების წიგნებიც. გაყრა, როცა დავის გადაწყვეტაში სახელმწიფო ხელისუფლების წარმომადგენელი მონაწილეობს, წარმომადგენს არა კერძო-უფლებრივ გარიგებას, არამედ სასამართლო განჩინებას. იგივე უნდა ითქვას იმ მორიგებისა და გარდაწყვეტილობის წიგნების შესახებაც, რომლებიც თუმცა მოდავე მხარეთა სახელით იწერება, მაგრამ საქმე მეფის ან მის ხელქვეით მოხელეთა მონაწილეობით და მეშვეობით ირჩევა და წყდება. ასეთი საბუთები, როგორც განჩინების სახეები, შეტანილია წინამდებარე ტომში. ამასთან გაყრის საქალაქო წესის ზოგიერთი მხარის გათვალისწინების მიზნით ტომში რამდენიმე სომხური წარმოშობის საბუთებიც შევიტანეთ.

სასამართლო განჩინებებს გარდა ტომში ორიოდ საკანონმდებლო განწესებაც იბეჭდება (საბ. № № 105, 409, 488), რომელთაგან განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ერეკლე II-ისა და ანტონ I-ის 1765 წლის ცნობილი განწესება შინმოსულ ტყვეთა ყმობიდან განთავისუფლების შესახებ.

ქართული დიპლომატიკისა და საპროცესო სამართლებრივი კულტურის თვალსაზრისით ქართლის სამეფოს სასამართლო განჩინებათა ნიმუშებს წარმომადგენენ განჩინება სვიმონ II-ისა დიდი მოურავისა და ქაიხოსრო ჯავახიშვილის სასისხლო საქმეზე (საბ. № 10) და განჩინება როსტომ მეფისა ციციშვილების სასისხლო საქმეზე (საბ. № 25). რაც შეეხება კახეთის სამეფოსა და განსაკუთრებით დასავლეთ საქართველოს სამეფო-სამთავროების სასამართლო განჩინებებს, ისინი იურიდიული ტექნიკისა და მდივანმწიგნობრული კულტურის თვალსაზრისით შედარებით ნაკლებადაა დამუშავებული და დაბეჭდილი.

წინამდებარე ტომში გამოქვეყნებულ ყოველ საბუთს, რომელიც შემონახულია დედნის სახით, დართული აქვს მოკლე ლეგენდა, რომელშიც აღნიშნულია დაწესებულების სახელწოდება, ხელნაწერთა ფონდი, საბუთის ნომერი, მასალა, ზომა, აწინდელი მდგომარეობა, დამწერლობა, განკვეთილობის ნიშნები და ორთოგრაფიული თავისებურებანი. ლეგენდაშივე ჩართულია საბუთის დათარიღებისათვის სხვა ცნობების შემცველი მოკლე შენიშვნები. აქვე მითითებულია პუბლიკაციები მხოლოდ იმ საბუთებისა, რომელთა დედნები ან პირები დაკარგულად ითვლება. რაც შეეხება იმ საბუთებს, რომლებიც მოღწეულია პირების სახით, ლეგენდებში საბუთის ზომა,

განკვეთილობის ნიშნები და მართლწერის თვისებები აღნიშნული არ არის.

სასამართლო განჩინებათა ხელნაწერების საგრძნობი ნაწილის ტექსტი მეტ-ნაკლებად დაზიანებულია. ჩვენს მიერ აღდგენილი ტექსტი კავებშია ჩასმული. ქარაგმები ყველგან გახსნილია. ბევრი უთარილო საბუთი პირველად თარიღდება. არზიანი განჩინებების თარიღად აღნიშნულია არა არზის დაწერის, არამედ განჩინების გამოტანის თარიღი. ტექნიკური მიზეზების გამო დედნების ბეჭდების ფორმა ვერ შევინარჩუნეთ, ვაქვეყნებთ ბეჭდის ლეგენდებს იმ თანამიმდევრობით, როგორც საბუთს უზის ბეჭდები. ამასთან რამდენიმე სამეფო თუ სხვა სამოხელეო ბეჭდის დღემდე წაუკითხავი ვრცელი ლეგენდები პირველად იხსნება და იბეჭდება (ი ე ს ე მ ე ფ ის ა, თ ე ი მ უ რ ა ზ II-ისა, მდივანბეგებისა, მდივნებისა და სხვათა). რაც შეეხება საბუთების პირებზე გადამწერთა მიერ კვადრატულად მოხაზულ ბეჭდებს, ისინი იმავე ფორმით ქვეყნდება.

სომხური წარმოშობის ხელნაწერი საბუთები, უმთავრესად გასამყრელო წიგნები, მათი სინტაქსური და ორთოგრაფიული თავისებურებების გამო გაუმართავად იბეჭდება.

აქ გამოქვეყნებული მასალებით ცხადად დასტურდება ჩვენს მიერ დიდი ხნის წინათ გამოთქმული მოსაზრება იმის თაობაზე, რომ ვახტანგ VI-ის სამართლის წიგნთა კრებულში შეტანილი ყველა ეროვნული და უცხოური სამართლის ძეგლი მოქმედ სამართალს წარმოადგენდა საქართველოში რუსეთის მმართველობის დამკვიდრებამდე.

წინამდებარე ტომში დაბეჭდილი სასამართლო განჩინებები შეიცავს მდიდარ მასალას სახელმწიფო, სისხლის, სამოქალაქო, საოჯახო, მემკვიდრეობითი, საპროცესო სამართლისა და სასამართლო წყობილების, განსაკუთრებით სასამართლო დამამტკიცებელი საბუთების ისტორიისათვის. განჩინებები ახალ ცნობებს გვაძლევს დღემდე უცნობ მდივანბეგთა შესახებ და აზუსტებს უკვე ცნობილ მდივანბეგთა მსაჯულობის თარიღებსა და ქრონოლოგიურ რიგს. ამასთან ერთად ამ მასალის მნიშვნელობა ფასდაუდებელია ფეოდალური სახლებისა და გვარების წარმოშობა-განვითარებისა და განდიდება-დამცრობის ისტორიისათვის. თავისი შინაარსით ეს საბუთები იმდენად მდიდარი და მრავალფეროვანია, რომ საქართველოს ისტორიის ვერცერთი დარგის მკვლევარი მათ გვერდს ვერ აუვლის.

ტომს ერთვის პირთა, გეოგრაფიულ სახელთა და ტერმინთა საძიებლები.

1. განიხილავს დავით X-ის ბარათაშვილთა გაყრის საქმეზე

1528 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1299. დედანი. ქაღალდი. 83,7×15,7 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამი წერტილი. დაზიანებული. თავი აკლია. დაცულია აგრეთვე საბუთის ორი პირი — Hd 3329 და 11630. დედნის ხარვეზები აღდგენილია პირების მიხედვით.

[ზე აღიდნეს ღმერთმან მეფე]თ[ა] მეფობა [პატრონისა დავითისა, რომლისა ბრძანებითა [დავსხედით ჩუენ ბარათაშვილთა] სახლისა და მამულისა გასაყოფლად: თუით პატრონი მეფეთა მეფე დავით და პატრონი ლუარსაბ, ამილახორი¹ თაყა, ციციშვილი მერაბ, ბარათიანნი იარალი და ორბელი, თურმანისძე როსტევან, ტფილელი ანტონი, სოლდაშვილი შალვა, წითელაშვილი გიორგი, ქავთარასძე შალვა და შატბერაშვილი ბურნაშ — გუგუნასა, ქუმსისა და გერმანოზისა, თაყასა, გოსტასაბისა, ფალავანოსროსა საქმისა გასაჩენლად.

[1. გუგუნასა და ქუმსის წილი]

გაუჩინეთ და მივეციოთ გუგუნასა აზნაურისშვილებისაგან საუფროსოდ: სააკასძე როსტევან და გიორგი მათითა¹ მამულითა, ასრე რომე დედასა მათსა ელენეს ნასოფლარი მძოვრეთი აღეშენა იმას გარეთ; და მიხუდა არეშიშვილი ამზამისითა¹ მამულითა.

საგინაშვილისა ასრე გაუჩინეთ: მისი სწორი აზნაურიშვილი მამულითა არა ჰყვანდა, რომე შეგუედარა; და აწერტმან ს[ა]გინაშვილმან გუგუნასა და ქუმსის მსახუროს; და ორთა საგინაშვილთა გერმანოზს და მისთა ძმათა მსახურონ. და თუ საგი-

¹+მისითა.

ნაშვილნი გაიყარნენ, მესამედიტა მამულითა — გუგუნასა და ქუმ-
სი[ს] და ორით წილითა მამულითა. — გერმანოზს და მისთა ძმათა.

[2. გერმანოზისა და მისთა ძმათა წილი]

აწ მიხუდა¹ გერმანოზს და მისთა ძმათა აზნაურიშვილები:

ერთ წილად შუხიბიშვილი, სუნდუღიშვილი და
სულთამამაშვილი; 5

ერთ წილად ბაამან და ზაალ; აბრამისძე და მა-
ხუილასძე ბაამანს და ზაალს დავადევით;

ერთ წილად ორნი ბერძენიშვილნი;

ერთ წილად ამზას გარეთ სრულად არეშიშვილნი; 10

ერთ წილად არდაზიანიშვილნი;

ერთ წილად ზურაბ და სპანდიერი;

ერთ წილად სალმირევიანის მამული სალმირევიანად,
მამულა მისითა მამულითა;

ერთ წილად ბუქდულაშვილი კუდრიკაშვილიანად; მა-
მულა პატივაშვილი ბაზლითა და კობალითა. 15

[ენაგეთს]

მიხუდა ენაგეთს: ერთ წილად დათონაშვილი, კი-
დევე დათონაშვილი; 20

ერთ წილად ასათაშვილი;

ერთ წილად ჯანიაშვილი;

ერთ წილად კიდევე ენაგეთს: ფარილუსაშვილი,
დაგუიდებია ზედა ველიჯანა;

ერთ წილად თომიაშვილი, დაგუიდებია პავლიაშვი-
ლი;

ერთ წილად ყარაგოზაშვილი, დაგუიდებია ქოშ-
ტამა;

კიდევე ენაგეთს: ყურშიაშვილი, დაგუიდებია თა-
გუის კუდაშვილი;

კიდევე ენაგეთს: მახტუმაშვილი; ერთ წილად მე-
შუილდიშვილი;

კიდევე ენაგეთს: არუწა, დაგუიდებია ზედა მჭედელი;

კიდევე ენაგეთს: ავატამაშვილი, დაგუიდებია მუ-
რად ბაზშა და სადუნაშვილი და ისელაური მამული.

¹+მიხუდა.

[ახალშენს]

ახალშენს: ერთ წილად ყუღიაშვილი, დაგუილება ზედა თაქორშა და ველიჯანა და ხეჩუმა;

ერთად ჩიჩინაქაშვილი, დაგუილება ზედა მანუკაშვილი, მულრიაშვილი სოლომა.

[ერტისს]

ერტის[ს]: ერთ წილად მახარებელი იმარინდო, ივანა და ფოცუია;

კიდევ ერტის[ს]: ოქრია, იმედა, ნასყიდა და მახნია.

[ტბისს]

ტბის[ს]: ერთ წილად აბრამაშვილი, ბეგიაშვილი, დაგუილება ბედიანაშვილი, მამისთუალაშვილი მირიჯანა;

ერთად ტბის[ს] დილენჯაშვილი რევეანდა მისითა მამულითა, დაგუილება ივანაური და ვაშაყმაშვილი და ზურაბა.

[თაფანს]

ერთ წილად თაფანს: წატურაშვილი, დაგუილება ზედა ძამუნა აბირმუსაშვილი; კიდევ ცახრადინა, ამილბარა და ნადირა;

კიდევ თაფანს: ერთ წილად ქუაბულაშვილი, დაგუილება ზედა მიხითარაშვილი; კიდევ ილამაშვილი, ხოშნადარაშვილი, აკოფაშვილი, გოზალაშვილი¹, ტალია.

[ლისთა]

ლისთა: ერთ წილად მირზაშვილი, ამიკიდაშვილი, ევანეზაი; ერთ წილად ნავროზაშვილი, დაგუილება ზედა ორნი ხუცესნი, სიამონა.

[თევდორწმიდათა]

თევდორწმიდათა: ერთ წილად მიტიჩაშვილი, დაგუილება ზედა გრიგოლა და ბეგიჯანა, მანანა, ველიჯანა; ერთ წილად ავეტიზაშვილი, დაგუილება ზედა

¹+შვილი.

ველინჯანა და ბუნიათა, უსეფა, იალიშა, აჯაბნუ-
შა, სააკა.

[ერწო]

მიხუდა მთას მამული და სოფლები გერმანოზს და მისთა
ძმათა თაყასა, გოსტასაბს და ფალავანოსროს: ერთ წილად¹ ერწო;
ერთავად დვალთა.

[თაკუი]

კიდევ მთას ერთ წილად თაკუი, დაგუიდებია ზედა ხო-
ხეთი, აზიკუნი, ცხურისი; იმედა, კახი, გიორგა-
შვილი.

[ცხნარი]

ერთ წილად ცხნარი, დაგუიდებია ზედა ლიპნი, გუ-
არეთი, ამლუვი.

[3]. ზურებსა და ხუდაბუნებსა და მიწაზედა ირჩოდეს. მისი
ასრე გავაჩინეთ: გაზომონ ვენაგები და მიწები; და ათისაგან ერთი
საუფროსოდ გუგუნასა და სხუა შეაწილონ. და ერთი წილი გუგუ-
ნასა და ქუმსი[ს]; და ორი წილი გერმანოზს და მისთა ძმათა.

[4]. აგრევე სახლის ჭურჭელი, თასები, კიქები, ჩინურები, ქუა-
ბები, თეფშები, ბარქაშები, ორხავები, სახლის ჭურჭელი, რაცა მა-
შვისა მათისაეული იყოს, ათისაგან საუფროსო გუგუნასა. და სხუა
რაცა მამისეული იყოს, ყულა ძმურად გაიყონ.

და ერთი თასი დედაბრისა ელენესი იყო, და იმას არავინ
რას ემართლების.

[5]. ბეთენიის სახლისაგან ერთი წილი გუგუნასა და ქუმსის
და ორი წილი გერმანოზს და მისთა ძმათა;

[6]. ერთ წილად მიხუდა გერმანო[ზ]ს და მისთა ძმათა: სპან-
დისძე, გუდასძე; ზედა დაგუიდებია ყურდიდაშვილი,
ქუბაშვილი, თანდრიყულაშვილი, ჯანიბეგაური;

კიდევ ერთწილად პეტრია; დაგუიდებია გამგებელი, ამბა-
ლაშვილი, როდინასძე, ხიზანაი. ჯანაზიზაური მამული,
ნიკოლოზაური.

[7]. სასახლისა ასრე გაუჩინეთ, ორნივე ერთსა სასახლეშიგა-
ვერა დაეტეოდეს, და მისი ასრე გაუჩინეთ: ტბური სასახლე გუგუნა-

¹ აერთწილად.

სა და ქუმსის; და ენაგეთისა სასახლე გერმანო[ზ]ს და მისთა ძმათა. ასრე რომე, თუ სასახლისა საუფროსო ყოფილიყოს, საპატიონი კაცი-ნი სხუანიცა გაყოფილან*, მოკითხული ქნან და ნუ დაუჭირვენ; და თუ არა ყოფილიყოს, გუგუნა ნუ სთხოვს.

ჩუენ სასახლეები ვერა დავიარეთ და ვერა გავსინჯეთ: მოასხნენ მათისა სასახლისა მცნობელნი კაცი და შეადარონ ერთმანერთსა და გაყონ; და მისგან ერთი წილი გუგუნასა და ქუმსის და ორი წილი გერმანოზს და მისთა ძმათა. და რომელიცა¹ მეტი იყოს, თუ გლეხითა და ანუ ვენაგითა და მიწითა, რათაცა იქნებოდეს, ერთმანერთსა შეუთავონ.

[8]. აგრევე სადაცა ტ ბ ი ს [ს] მისსა კერძსა მამულშიგა გერმანოზ და მისნი ძმანი დასახლდენ, გუგუნა და ქუმსი ნუ გამოენახვიან.

და აგრევე სადაცა ე ნ ა გ ე თ ს მისსა კერძსა მამულშიგა გუგუნა და ქუმსი დასახლდენ, გერმანოზ და მისნი ძმანი ნუ გამოენახვიან.

[9]. მამისა მათისა აბჯარზედა ირჩოდეს. და გერმანოზ ასრე ისარჩლა: «მამამან ჩემმან მისსა სიცოცხლეშიგა მე მომცაო».

მისი ასრე გავიჩინეთ: თუ გერმანოზ მოწამე იშოვოს და შეაფიცოს ასრე, რომე მამასა მათსა აბჯარი და აბჯრისა იარაღი გერმანოზისთვის და ანუ უმცროსისა ძმისათვის მიეცეს, თუ შეაფიცოს², სხუანი ძმანი ნულარა სთხოვენ. და თუ ვერ შეაფიცოს, მამისა მათისაეული არის, და ისიცა ძმურად გაიყონ.

[10]. ქუმსი ა მ ბ ა ლ ა შ ვ ი ლ ს ა ირჩოდა. თუ ამბალაშვილმან დაიფიცოს, რომე ქ ა ვ თ ა რ ს ე ა ზ ა ტ ე ბ ი ნ ო ს, კაცი — ქუმსის. და თუ ვერ დაიფიცოს, ქუმსი ჩამოეხსნას.

[11]. ყ ო რ დ ა ნ ა შ ვ ი ლ ნ ი ც ი ხ ი ა ს ირჩოდეს. აწ ყორღანაშვილმან დაიფიცოს, რომე ციხია მათსა პაპასა და მამასა ჰქონებოდეს, და არცა ქავთარს წაერთმევინოს. თუ დაიფიცნეს, ციხია — ყორღანაშვილსა.

[12]. და ე შ უ ი ს - წ ყ ა რ ო ს ა ირჩოდეს. კაცები — თაყასა; და რაცა იმაშიგა სახასო მამული დარჩეს, სწორად ძმურად გაიყონ. და რაცა მათსა ყმებსა ნასყიდები მამულები ჰქონდეს, იმას ერთმანერთსა ნუ მოუშლიან.

[13]. აწ ამას უკანის რაცა მათსა მამულშიგა დამალული, ნასო.

¹ რომელიცა. ² შეჰაფიცოს.

* „საპატიონი კაცი სხუანიცა გაყოფილან“ სტრიქონს ზემოთ სწერია.

ფლარი, გლეხები და მიწები გამოჩნდეს, ისრევე სწორად ძმურად გაიყონ.

[14]. მათსა მოსხმულსა კაცებზედა ირჩოდეს. და აწ რომელმან-ცა დააფიცოს, რომე მისი მოყვანილი იყოს, კაცები — მათ; და მამუ-ლი სწორადვე გაიყონ.

[15]. ჯოე შვილსა თურქისტანში შვილი სამკუიდ-როდ ირჩოდა ასრე, რომე: «პაპისა ჩუენისა და მამისა ჩუენისა ჟამ-შიგა ჩუენი ყმა იყო და მე არცა მამაჩემი მახსოვს და არცა პაპაჩე-მი, და ყაბალას რომე ყოფილან, მაშინ მამა ჩემსა ჰხლებია გიორგი მეფისა ჟამშიგა».

აწ მისი ასრე გავაჩინეთ: აწამოდგეს თურქისტანში შვილი ორითა მისითა მეკუიდრითა ყმითა და დაიფიცნეს ასრე, რომე მტეცი ს-ძესა ელენესთუის მიეცეს; და ელენეს თურქისტანის შვილისა-თუის მიეცეს, და თურქისტანის შვილსა ხლებოდეს¹, მაშინ თურქის-ტანი შვილისა არის ჯოე შვილი. თუ ვერა დაიფიცოს, ჯოე შვილისა მოყვანასა ორნივე ირჩოდეს და ძმურად გაიყონ.

და ნაძარცუი თუ არა შეაქციონ, ისიცა სწორად გაიყონ.

დაიწერა გაჩენილი ესე ქორონიკონსა სია, კელითა კათო-ლიკე მცხეთისა საყდრისა ქადაგისა მარკოზისა ითა.

[16]. იოვანას საქმე ასრე იქნა: დაიფიცოს ერთმან ენაგელ-მან კაცმა, რომე² არა ამოდებულ იყოს და დათუნა შვილზედა და დედებულ იყოს, გერმანოზს და მისთა ძმათა მიხუდეს.

და თუ ვერ დაიფიცონ, გაიყონ.

ხელრთვები: დავით. ტფილელი. ლუარსაბ.

2. განჩინება ლუარსაბ I-ისა იოთამ და ორგელ ბარათაშვილთა გაყრის სამეფო

1537—1538 წწ.

ცხსა. ფონდი 1450. დავთარი № 11. საბუთი № 112. პირი. საბარათიანოს ამ დიდებულ საბუთში, რომლის დედანი დაქარგულია, ბევრი საყუთარი სახელი გადამწერთა მიერ დამახინჯებული ჩანს. საბუთი თარიღდება ლუარსაბ I-ის მეფობის შუათე ინდიქტიონით.

[100v] ღმერთ-მთავარმან სახიერმან, მიუწოდომელმან, კაცთმოყ-ვარემან ქრისტემან, უფლად, ღმრთად და ძედ ცნობილმან და მხო-ლოდ შობილმან და ვიდრე ცამდინ აღმავალმან, უფსკრულთა გა-

¹ სახლებოდეს. ² რომო.

მომკვლეველმან და სივრცესა სოფლისასა გარეშემცველმან, ქვე-
კნელთა მიმართ გამოძიებულობისა შთამომავალმან, მრავალგზის
ზეციერთაცა საკვირველებათა წვლილადითა მოგონებითა გან[101]-
მცდელმან და ბუნებისა ღმრთაებითა გარეშემცველმან და არა დამ-
ტევებელმან, სახეთა ამიერ ჩვენთა შემსგავსებულმან და კაცთა შო-
რის საღმრთოსა განგებულების მომღებელმან და ჩვენისა სახიერეთ-
სა მშვენიერებით ყოველთავე ზიარქმნილმან, სიმდაბლისა ჩვენისა
მომართ შე[ე]რთებულმან და კეთილთა თვისთაგანა მონათესავედ
გამოჩინებულმან;

ჩვენ, მეფემან საჩინომან და ჯელმწიფემან წარჩინებულმან, უძ-¹⁰
ლეველმან და ყოვლად ძლიერმან შჯულმან ამოსიანმან, წარპართება-
მან არონიანმან, სიმხნემან იე[ე]სიანმან, გულკეთილობამან დავითიან-
მან, სიბრძნემან სოლომონიანმან, ნათესავკეთილობამან იესიანმან,
სიმართლემან ეზეკიასამან, ცხებულებამან სამოელიანმან, ლხინება-
მან ფინეზიანმან და ჩუენ, ღმრთივ-დადგინებულმან მეფეთ-მე-¹⁵
ფემან პატრონმან ლუარსაბ;

და აწ ესენი ერთგულნი და თანამკვიდრნი პალატისა ჩვენისა[ა]-
ნ[ი] ბარათაშვილი იოთამ გიორგი შვილი და ორბელი
იყრებოდეს;

დაუსხით დარბაისელნი და თავჩინებულნი თავადნი: ერის-²⁰
თავი ბაიბუღ, ციცის შვილი ქაიხოსრო, ამირე-
ჯიბი ქუცნა, [V] მაჩაბელი ქაბულ, გაბაშვილი გო-
დერძი; და ასრე რომ სხვაც მრავალი გაესამართლა და აწ ესეებიც
ასრე გავყარეთ ღმრთისა შიშ ქვეშ და ჯელმწიფის სამართლის ქვეშე.

[ერგო იოთამს]

26

ერგო იოთამს საუხუცესოდ ჩაჩიკაშვილი მამა-
ც[ა], დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის. ზეღრთვა: ლუარ-
საბ.

მიხუდა იოთამს წილად ჯანიაშვილი როსტევან,
დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის. ზეღრთვა: ლუარსაბ. 30

[დმანის ციხეში]

მიხუდა იოთამს დმანის ციხეში სასაფლაოდ დმა-
ნისათა ღმრთისმშობლის ნახევარი და კარისბრჭე.

მიხუდა იოთამს დმანის ციხეში საუხუცესოდ დემე-
ტრე დეკანოზი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის. 35

სომელულაშვილი ივანე, ზედ დაგვიც გრიგოლა.
დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ხუცესი იოანე, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
მაზმანიშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
ხოჯა აზიზაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებული
არის.

ხოჯა მარქარა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
გალიკაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
შაღუბათასშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონ[102]ებე-
ლი არის.

მირიმანაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
ფირაზიზა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
ასლამაზა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის
წილად მიხუდა იოთამს ხიზანა, დღეს რისაც მამულის
მქონებელი არის.

ელია, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
ბერუკა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
თამაზა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
ბეჟანა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
სურამელა, დღეს რისაც მამულის [მქონებული არის].
თოფჩაშვილი მიქელა, დღეს რისაც მამულის მქონებე-
ლი არის.

გიორგი სვანისშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონე-
ბელი არის.

ადუა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
კაკუტა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
მეჰარნიშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
უსუფა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
ასატურა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
ალავერდა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
ბარამიშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
იაკობ, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
ხარაზი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
ხოჯა მარტიროზ ველი[V]ჯან, დღეს რისაც მამულის
მქონებული არის.

ოქრომჭედლისშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონე-
ბელი არის.

ფარსელა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
მუსეზა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
შიხიაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

მ ი ტ ი ნ ა, დღეს რისაც მამულის მქონეგელი არის.

ფ ი რ ა ი ზ ა, დღეს რისაც მამულის მქონეგელი არის.

ხ ა ნ დ ა მ ა ს შ ვ ი ლ ი ს სახლი, შიგნითი სახლი, სათორნე ერ-
თი, მარანი ერთი. ქვევრი დგას სხვილ-წურილი თერთმეტი. საჯინიბო,
კარაბნი, ეზოსახდელი. ამისის ყმის ყ ა რ ა გ ო ზ ა ს სახლ[ი], კიდეც
შიგნით სახლი, ბოსელი, დერეფანი, ეზო და სათიბური¹.

მიხუდა იოთამს ციხეში თათარი ა ლ ი ბ ე გ, დღეს რისაც
მქონეგელი არის.

ი ს შ ე ი ლ ა, დღეს რისაც² მქონეგელი არის.

ი ბ რ ე ი მ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

შ ა ყ უ ლ ი ს შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ა მ ა დ ფ ი რ ა ჰ ი, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ყ ა ზ ი ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

მ ო ლ ა ა ს ა ნ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

მ ო ლ ა ა ჯ ა ი, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ა მ ა დ ყ უ ლ ი, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

[103] ა ლ ა ყ უ ლ ა ს შვილები, დღეს რისაც მქონეგელი არის. 17

შ ა ვ ე რ დ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ა ლ ა ვ ე რ დ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ნ ა ზ ა რ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ხ ა ნ ყ უ ლ ი, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ს უ ლ თ ა ნ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ო რ უ ჯ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ა ლ ი ხ ა ნ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

დ ე მ უ რ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ა მ ი რ ი ზ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ს ა ფ ა რ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

მ ა ხ ს უ დ, დღეს რისაც მქონეგელი არის³.

ფ ი რ ა დ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

უ ს უ ფ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ს კ ა ნ დ ა რ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ა ს ა ნ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

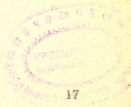
ს ე ი დ ი, დღეს რის[აც] მქონეგელი არის.

ნ ა ვ რ ო ზ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ა მ ი რ ვ ე ლ ი, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ბ უ დ ა ხ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

1 სათიბური] სამი ბური. 2 მამული. 3 არის.

ყ ა ს უ მ ა, დღეს რისაც მქონებული არის.

ე მ ი ნ ა, დღეს რისაც მქონებული არის.

დ მ ა ნ ი ს ი ს ნახევარი და საუხუცესო საბაჟოს ნახევარი და საუხუცესო.

[მანაკერტს]

ქ. მიხუდა იოთამს მანაკერტს საუხუცესოდ სასახლე კომლი.

გამგებელი ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული [v] არის.

მ ა ხ ა რ ე ბ ე ლ ი, დღეს რისაც [მა]მულის მქონებული არის.

ე ვ ა ნ ე ზ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

დ ა თ უ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

მ ი ტ ი ჩ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

სხვა წილად მიხუდა ვ ა რ თ ა ნ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ქ მ ს უ ა, დღეს¹ რისაც მამულის მქონებული არის.

მ ა რ ქ ა რ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ნ ა ვ რ ო ზ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ფ ი რ ა ზ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

გ ზ ი რ ი ს შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ნ ა დ ი რ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ჯ ი მ შ ე რ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ა კ ო ფ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

თ ა ნ დ უ ღ ა ს შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის² მქონებული არის.

თ ე ვ დ ო რ ე, დღეს რისაც მქონებული არის.

ა მ ა ს ა, დღეს რისაც მქონებული არის.

პ ა ტ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ა მ ა თ ო ზ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის².

ვ ა რ თ ა ნ, დღეს რისაც მქონებული არის.

ნ ი კ ო ლ ო ზ, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

სხვა ნახევარი და საუხუცესო.

[აკაურთს]

ქ. მიხუდა იოთამს [104] საუხუცესოდ აკაურთს კომლი გამგებელი.

ზ უ რ ა ბ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

¹ დღეს. ² მამულის მქონებული არის.

* „მამულის“ წაშლილია.

ხ ე ჩ უ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ვ ა რ თ ა ნ ა შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ფ ე ტ ვ ე რ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ტ ე რ ტ ე რ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
სხვა წილად მიხუდა რ ო ს ტ ო მ ა შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მა-
მულის მქონებელი არის.
ა ვ ა ქ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ი ვ ა ნ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ბ ა რ ო ქ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ა ბ უ ლ ვ ა რ თ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ფ ი ჩ ი ა შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ა ლ ა დ ა დ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ა ს ა ნ ბ ე გ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
დ ე ვ ა ლ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
სხვა ფ ე ტ უ რ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ა რ ღ ა ნ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ა ხ ო კ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ხ უ დ უ მ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
კ ო ს ტ ა ნ ტ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ხ ო ც ი კ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი [V] არის.
ა მ ე ქ უ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ა მ ა შ ვ ა რ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ზ ა ა ლ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ო ს ა მ ა ნ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ა ნ ა ნ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ბ ა ი ნ დ უ რ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ს ა რ ი კ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ა მ ი რ ზ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ი ა რ ა ზ ი ზ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ყ ა ზ ა ნ ა ს შვილები, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ფ ა რ ს ე ლ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
მ უ ს ე ზ ა ს შვილები, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
აკუფის ამბრა ჩაოამ ჩამოივლის წყაროამდის, ჭანდარს იქით
წმიდის გიორგისაკენ ავრან ბეგაული ვენახი წყაროს თავს, ბახჩის
ნახევარი, ა კ ა უ რ თ ი ს ნახევარი და¹ ს[ა]უხ[უ]ცესო.

[ფიტარეთს]

ქ. მიხუდა იოთამს საუზუცესოდ ფიტარეთს თავ-
საყდრის ნახევარი ზეითი მხარი, გარეთ ორამოცთ [105] ეკლესია.
სხვა წილად ვაჟინაშვილი ნიკოლოზ, დღეს რისაც მამუ-
ლის მქონებელი არის.

წამალაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
კიდევ სხვა ვაჟიკაშვილი, რისაც მამულის მქონებელი
არის.

გოგოჭასშვილს გარდ[ა]ის ნახევარი და საუზუცესო.

[გომარეთს]

ქ. მიხუდა იოთამს გომარეთს იორდანე ხუცე-
სი, დღეს რისაც მქონებელი არის.

გიორგი გამგებელი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი
არის.

ფარსილაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ქამსა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

სვიმოწა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

გოგია, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

გულისადები, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

იოვანე, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მახარებელი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ამიქუა, დღეს რისაც მამულის* მქონებელი არის.

სამანა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ნადირა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მამისიმედი, დღეს რისაც მამულის მქო[V]ნებელი არის.

მჭედლისშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ვარქიელაშვილი. დღეს რისაც მამულის მქონებელი
არის.

მიტიჩა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

გომარეთი, მისის მთითა და ველით.

ლიპარიტისამა, მისის მთითა და ქალითა.

[სიქიშხანს]

ქ. მიხუდა იოთამს სიქიშხანს ოქრომჭედელი,
დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

* „მამულის“ ხაზგადასმულია.

იონაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
აზართელა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
აშეკაშვილი, დღეს რისაც მქონებელი არის.
ამირა, დღეს რისაც მქონებელი არის.
ავაქა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ასადანა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ალექსა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ამისის მთითა და ველითა და ყოვლითა შესავალითა.

[ანგრევანს]

ქ. მიხუდა იოთამს ანგრევანს¹ მკედლიშვილი,
დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ნუურა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ხოჯუმაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ევანეზა, დღეს [106] რისაც მამულის მქონებელი არის.
ფირიჯანა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ამირანაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ასატურაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ტერტერა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ფირყულა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
პოლოზა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ანგრევანი, მისის მთითა და ველითა.

[ჩინჩხაურს]

ქ. მიხუდა იოთამს ჩინჩხაურს ამლუზისშვილი,
დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ლაზახაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ამალუაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

[დიღმაშენს]

ქ. მიხუდა იოთამს დიღმაშენს ტერტერაშვილი,
დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
სარგისასშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
აზართელა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ჩარგაზასშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ქარებაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

¹ ანგრევანს.

როსტევეანაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ნახევარი და საუბუცესო.

[მუტვისხ]

ქ. მიხუდა იოთამს [v] მუტვისს საუბუცესოდ ფი-
ჩუაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

წილად მიხუდა ერაჯასშვილი, დღეს რისაც მამულის
მქონებული არის[ს].

ვართეკანასშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებული
არის.

[კარშაგარს]

ქ. მიხუდა იოთამს საუბუცესოდ კარშაგარს მირუა,
დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

იარამაშა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ყავლიასშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ამირხანა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის¹.

ნასყიდა, დღეს რისაც მქონებული არის.

სხვა წილად ვართეკანა, დღეს რისაც მამულის მქონებული
არის.

სულხანა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ნანუა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

მხითარა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ასატურა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ხეჩატურა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

მურადა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

მამა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

გიორგი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

გრიგოლა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

[107] ევანეზაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებული
არის.

მხითარაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

მამუკა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

მარქარაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

¹+მამულის მქონებული არის.

პეტროზაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

დოღმაზა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ამირანა, დღეს რისაც მამულისმქონებული არის.

პაპია, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ელისბარა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

იოანესშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ბეჟიასშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ფირაიზასშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

მანდოა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

მახარა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

მირზა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ოანეზა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

კარშაგრის¹ ნახევარი და საუხუცესო.

[ქვაბევანს]

ქ. მიხუდა იოთამს ქვაბევანს საუხუცესოდ ხარე-ბასშვილი, დღეს რისაც მამული[ს] მქონებული [v] არის.

ქინძიკასშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

სალუყაზანასშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

შალვასშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

სხვა წილად მიხუდა იოთამს თევდორა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

დათუა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ფერიასშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

შირგელასშვილი, [დღეს] რისაც მამულის მქონებული არის.

ქიტია, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ოსეფა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

იშნაორა, დღეს რისაც მამულის მქონებული [არის].

ზიზანა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ლოსიასშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ბერუა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

იოკიმა, დღ[108]ეს რისაც მამულის მქონებული არის.

¹ ვარშაგრის.

თანდილაშვილი, დღეს რისაც მამულის [მქონებელი არის].
ქვაბეჯანის ნახევარი და საუხუცესო.

[ვანო]

ქ. მიხუდა იოთამს ვანთ დურსუნაშვილი, დღეს
რისაც მამულის მქონებელი არის.

ლომიაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ლორაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

შალამბარასშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი
არის.

ტოქასშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

იოანესშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მისის მთითა და ველითა და ყოვლითა შესავლითა.

[შაგთგოზს]

ქ. მიხუდა იოთამს შაგთგოზს გულისადები,
დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მახარასშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

კარაპეტასშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი
არის.

მიოზა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

გელუა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მისის მთი[თა] და ველითა და ყოვლითა შესავლითა.

[მარაბდას]

ქ. მიხუდა იოთამს მარაბდას მუშედასშვილი
დღეს რისაც მამულის მქონებელი [v] არის.

პარპარაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მისის მთითა და ველითა და ყოვლისა შესავლითა.

[უკანგორს]

ქ. მიხუდა იოთამს უკანგორს მისიდასშვილი,
დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ხუცია, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

[ქვემოთაგუთი]

ქ. მიხუდა იოთამს ქვე[ე]მოთაგუთი, მისის მთი-
თა და ველითა.

ქ. ხული, მისის მთითა და ველითა.

- ქ. ლორაშენი, მისის მთითა და ველითა.
 ქ. შულანიკაშვილი, მისის მთითა და ველითა.
 ქ. ყაესკეტი, მისის მთითა და ველითა.
 ქ. ფარაჯეჭის ნახევარი, მალამხსუდის ნახევარი.
 ქ. გელდიგილსნის ნახევარი.
 ქ. აღუშარე, მისის ციხითა, მისის მთითა და ველითა.
 ყარაშის ნახევარი.
 ქ. ქედის ეკლესიის ნახევარი.
 ქ. იალლუზია, მისის მთითა და ველითა.
 ქ. სულგედიანის ნახევარი.
 ქ. გელას სოფლის ნახევარი.
 ქ. ქეთილაშენის ნახევარი.
 ქ. ხანბოძოაორის ნახევარი.
 ქ. ჩირგმეშენის ნახევარი.
 ქ. ქერანდენის ნახევარი.
 ქ. კოტჩაწეგლეცის ნახევარი.
 ქ. ქერანდენის ნახევარი, მისის მთითა და ველითა.
 ქ. ყამიშის სოფლის ნახევარი.
 ქ. სრულად ლოქის მთის ნახევარი და საუხუცესო.

[მიჯას]

- ქ. მიხუდა იოთამს მიჯას თათარი [109] იბრაიმ, დღეს-
 რისაც მქონებელი არის.
 აღაბაბა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 შაბანა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 აჯია, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 მამადა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ფირია, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 უსეინა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ახვერდა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ალია, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ნაზარა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 შაქარა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 მოლაშიხი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 შავერდი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ფირყულა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ამშა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ფირია, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

- ყ უ ლ ი ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ქ. ყ ა დ რ უ ყ ე ლ ი ს ნახევარი, ა ვ ა ნ ხ ე ე ი, მისის მთითა და ველითა.
ქ. ყ ა რ ა ქ ი ლ ლ ი ს ი ს ნახევარი.
ქ. გ ო გ ა ლ ზ ე ლ ი ს ნახევარი.
ქ. ქ ვ ე მ ო ო რ ო ზ მ ნ ი ს ნახევარი.
ქ. ზ ე მ ო ო რ ო ზ მ ნ ი ს ნახევარი.
ქ. უ ზ ე მ ა [V] ფ ი რ ა მ ა დ ი ს სოფელი, მისის მთითა და ველითა.
შ ა ვ ს ა ყ დ ა რ ი, მისის მთითა და ველითა.
ქ. ბ ო ს ლ ე ბ ი ს ნახევარი.
ქ. ტ ა ნ ძ ი ა, მისის მთითა და ველითა.
ქ. წ ი თ ე ლ ი ე კ ლ ე ს ი ა, მისის მთითა და ველითა.
ქ. თ ა ნ დ რ უ ლ ა ლ ი ლ უ კ ე ნ ი ს საყდრამდის, იქიდან ს ა მ ა გ ა რ ი ს ა კ ო ხ საყდრამდის.
ქ. ს ა მ ა გ ა რ ა, მისის მთითა და ველითა.
ქ. ქ ვ ე მ ო შ ი ნ დ ლ ა რ ა, მისის მთითა და ველითა.
ქ. თ ე ვ რ ს ნახევარი.
ქ. ხ ა ტ ი ს ს ო ფ ლ ი ს ნახევარი.
ქ. ტ ნ უ ს ი ს ს ო ფ ლ ი ს ნახევარი.
ტ ა მ ა ლ ა, მისის მთითა და ველითა.
ქ. ს ა კ ა რ ი ს ი ს ნახევარი.

[გულეულს]

- ქ. მიხუდა იოთამს გულეულს ფარეჯანის შვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
შ ო შ ი ტ ა ს შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ბ ა ს ი ლ ა ს შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

[ჯანაზიანში]

- ქ. მიხუდა იოთამს ჯანაზიანში საუხუცესოდ შაუმაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
მ ი რ ი ა შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ა რ ა ქ ე ლ ა ს შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ს ხ ვ ა წ ი ლ ა დ ყ ა თ ა შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულ[110]ის მქონებელი არის.

ტერტერა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
ხოჯია, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
საფარა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
ნურუა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
ტერაზარა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
ჯანაზიანის ნახევარი და საუხუცესო.

[რატევანს]

ქ. მიხუდა იოთამს რატევანს ფირიჯანა, დღეს
რისაც მამულის მქონეებელი არის.
ვათუა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
დოლმაზა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
მხითარა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
ჯანყულა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
წატურა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
ხოჯია, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
ბირინასშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
ასლამაზა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
ვართანა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
მელიქა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
რატევანი. მისის მთითა და ველითა და ყოვლითა შესავა-
ლითა.

[იფნობს]

ქ. მიხუდა იოთამს იფნობს [v] ოქრომქედლის-
შვილი, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
ივანე, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
აბულვარდა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
ვარდი, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
მახარებლისშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი
არის.
ამირიძე, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
მანველისშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი
არის.
მანველისშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი
არის.
ოქროპირიშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი
არის.
ბერუქა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.

[მირტაშენს]

ქ. მიხუდა იოთამს მირტაშენს ლომია, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

გოგია, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

პეტრეს შვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

პაპანა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

სულხანა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

როსაბას შვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ქიტია, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ნავროზა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ასლამაზა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მარქარა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ორყულა, [111] დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მიტიჩაური მამული, საბაჟო და მისი შესავალი.

[ბალახაურს]

ქ. მიხუდა იოთამს საუხუცესოდ ბალახაურს ჩექურა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მარუშიანი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ევანეზა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მარქარა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ვართან, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

სხვა წილად ქრისტესია, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

შაველა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

თამარაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ყუჯია, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

სალირაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

დოვლათა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ხოჯია, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ნადირა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ბალახაურის ნახევარი და საუხუცესო.

[მუგუთს]

ქ. მიხუდა იოთამს მუგუთს სურამელაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

[V] ჯარას შვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

თე რ ა შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
გო გ ა ნ ა შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
გო გ ი ჩ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
ზ ა ქ ა რ ი ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
გ რ უ ჩ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
თ ე კ ლ ი ა შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
მ ა ნ დ ი ა შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
პ ა რ ნო შ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

[გუდარეკს]

ქ. მიხუდა იოთამს გუდარეკ[ი]ს¹ ნახევარი და საუხუცესო.

[ცოვრეთს]

ქ. მიხუდა იოთამს ცოვრეთს საუხუცესოდ ტყაპუნ-
ნაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
ჯ ა ნ ი ბ ე გ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
მ ი რ ი ჯ ა ნ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
მ ა ტ ა ბ ა შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
სხვა წილად ფერისიძე, დღეს რისაც მამულის მქონებული
არის.
სხვა მატაბაშვილი ზურაბა, დღეს რისაც მამულის
მქონებული არის.
მესამე მატაბაშვილი, [112] დღეს რისაც მამულის მქონ-
ებული არის.
ყ ა ზ ა რ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
ტ ე რ ტ ე რ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
ტყაპუნაშვილი ივანე, დღეს რისაც მამულის მქონ-
ებული არის.
ო ქ რ ო მ ქ ე დ ე ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
ბ ე გ ი ჯ ა ნ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
ი ა რ ა ა ზ ი ზ ა ს შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებული
არის.
მ ქ ე დ ე ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
პ ა პ ი ა შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.
ცოვრეთის ნახევარი და საუხუცესო.

¹+გუდარეკს.

ქ. მიხუდა იოთამს კრეფას ფარიკაჲნ[ა]ს შვი-
 ლი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ბერიძე, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ივანაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 გიორგი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ყალაბა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ჯანსაოშა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ასატურა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 მჭედელი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ხარაზი, დღეს რისაც მამულის მქონე[V]ბელი არის.
 შავერდა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 იარალა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 მათოზა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ნარიშანა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ყულიჯანა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ჯავახის შვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ძამა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 მამულა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 აღდგომლის შვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი
 არის.
 მხითარა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ფარსელა¹, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 კრეფა, მისის მთითა და ველითა, ჩალის ციხითა და
 ჭაობითა.

[ავაზანს]

მიხუდა იოთამს ავაზანთ საუხუცესოდ ზაბელა,
 დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 იანვარა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 წილად პეტრია, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 დათონა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 სხვა იანვარა, დღეს რისაც მამულ[113]ის მქონებელი არის.
 ხარეზას შვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ვაჟინაური მამული, ფაცრის ნახევარი, ავაზანის
 ნახევარი და საუხუცესო.

¹ ფარსელა.

[დარბასჭალას]

ქ. მიხუდა იოთამს დარბასჭალას თავდარბაზი სამი
საწოლი კომლი გულისადები, დღეს რისაც მამულის
მქონებელი არის.

აბესალამაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი
არის.

ბასილისშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

დარბასჭალის ნახევარი და საუხუცესო.

ჩინასჭალის ნახევარი.

სულუტის ნახევარი.

ქ. ლევისუბნის ნახევარი.

ქ. ყაზნარასშვილის სოფლის ნახევარი.

წნორის ნახევარი.

[საკირეს, კრცხილას და წარუთს]

ქ. მიხუდა იოთამს საკირის სოფლის ნახევარი და საუ-
ხუცესო კრცხილას ნახევარი.

ქ. წარუთის ნახევარი და საუხუცესო. ხელრთვა: ლუარსაბ.

[მუგუთს]

აზნაურშვილის მამაცას მამული მუგუთს...*

ანანია, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ყარამანაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი
არის.

ასატურა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ბერიკა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ხოჯია, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

[მირტაშენს]

ქ. მირტა[v]შენს მამაცას მამული: გიუა, დღეს რი-
საც მამულის მქონებელი არის.

თევდორო ხუცესი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მახარებელი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ვართევანასშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი
არის.

ბაირამასშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

* დატოვებულია ერთი სიტყვის ადგილი.

გ უ ლ უ ა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
ა მ ზ უ ა, დღეს რისაც [მამულის] მქონეებელი არის.
უ მ ე კ ა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის
ს უ ლ ი ნ ა ს შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.

[ირდასუბანი]

ქ. მიხუდა მამაცას ნასოფლარი ი ა რ დ ა ს უ ბ ა ნ ი, მისის ველითა, ქალითა და ყოვლითა შესავლითა.

[ქვემო აბანოს]

ქ. მიხუდა ჯ ა ნ ი ა შ ვ ი ლ ს რ ო ს ტ ე ვ ა ნ ს ქ ვ ე მ ო ა ბ ა ნ ო ს დ ა თ ო ა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
შ ა ლ უ ტ ა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
ი ვ ა ნ ა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
მ ი ქ ე ლ ა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
ქ ვ ე მ ო ა ბ ა ნ ო, მისის მთითა და ქალითა წმინდის მარინეს საყდარამდისინ და მისითა ყოვლითა შესავლითა.

[გულეულს]

მიხუდა ჯ ა ნ ი ა [114] შ ვ ი ლ ს ა რ ო ს ტ ე ვ ა ნ ს გ უ ლ ე უ ლ თ მ ხ ი თ ა რ ა შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.

მ ი რ უ ა შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.

ზ ა ქ ა რ ა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.

გ ი ო რ გ ი, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.

მ ა ზ ა ნ ა ს შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.

მ ე ლ ი ქ ა ს შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.

ქ.¹ დაიწერა სიგელი ეს[ე] ქორონიკონს რ ო (?), ინდიკტიონსა მეფობისა ჩვენისასა ათსა, მზის მოქცევასა რვასა, მთვარის მოქცევასა თხუთმეტსა, მარიაშობისთვესა თექვსმეტს, ჟამსა დღისასა მეათერთმეტსა, ხელითა მდივანთუხუცესისა თ უ მ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ი ს მ ი რ ვ ე ლ ი ს ი თ ა.

[სომხითს]

ს ო მ ხ ი თ ს ბ ო ძ ო რ ა ს ს ო ფ ე ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი იყოს, მიხუდა ი ო თ ა მ ს.

¹ ქ.] იესოს ქრისტესითა.

[სა]ხელითა ღმრთისათა მეფეთ-მეფე ლუარსაბ ვამ-
ტიცებ./ დედოფალ-დედოფალი თამარ.

მინაწერი

ასლიდამ თანასწორ არს ჩაწერილი სოვეტნიკი თავადი თე-
მურაზ ბატონოვანი.

[V] ასლი სიგელი მივიღე თავადი დავით იოთამის შვილი
ბარათოვი.

3. განჩინება ლუარსაბ I-ისა გარათაშვილთა გაჰრის სამეფო

1548 წ. 20 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10381. პირი. ქალაქი. მხედრული.

ქ. ძალითა და ბრძანებითა ღმრთისათა დავსხედით ჩვენ მე-
ფეთ-მეფე ბატონი ლუარსაბ, დავვისხდეს გვერთა ბატო-
ნი კათალიკოზი ბარათაშვილი ივანე, და ქსნის ერის-
თავი ბატონი შანშე, და ამილახვარი ბატონი¹ თაყა, და
დიასამიძე ბატონი ვარამ, და მაწყვერელი ბატონი
ქრისტეფორე, და ფავლენისშვილი ბატონი დავით,
და ჯავახისშვილი ბატონი ჯავახი, და სააკაძე ბა-
ტონი ივანე — ბარათაშვილის ბატონის ფარიშატი-
სა და გიორგის რამათ მამათ მამულის გასაყოფლად.

და მიხვდა სამართლითა ფარიშატს და გიორგის:

აზნაურიშვილი სარჯასტან მისის სამართლიანის მამუ-
ლითა;

და სამკვიდრო სოფელი სხალნარი;

და ჭიტაანთ დმანისი გუგუნას წილს გარდაისად;

და სოფელი კლდელისა;

სოფელი სამადაანთ კარაქა;

სოფელი ფაზაანთ კარაქა;

და ტბისს ოთხი საკომლო მამული და ზვარი, რაც ნათესავ-
თაგან რგებოდა;

და ენაგეთს რვა საკომლო მამული;

ნახევარი ჩხიკვთა²;

და ბარგვისკეცს ნასყიდი ზვარი;

¹ ბატონი. ² ჩხევეთა.

და ქალიგენს ყარაშვილი მისის მამულითა;
ერტისს გოგაძე მისის მამულითა;
და კვესეთს ვაზნაძე მისის მამულითა;
ცხვრისს ორი საკომლო;
და ზას ექვსი საკომლო;
ახალშენს ტყაბუნაშვილი მისის მამულითა;
და ქვემო საბუზარას ნასრადალას შვილი მი-
სის მამულითა;

და თაფანს იარალის შვილი მისის მამულითა;
მძოვრეთს ერთი საკომლო;
და ვანქსა ოთხი საკომლო ნასყიდიათ;
და ნასოფლარი მარაბდა ქაცაბანდიანთ, მისის სამარ-
თლიანის სამძღვრით;

და ნასოფლარი ნაქალაქევი მისის სამართლიანის სამ-
ძღვრით;

და ნასოფლარი ქუჯათი;

ნასოფლარი ბაბია;

კიდევი დიდი ბაბია;

და ნასოფლარი ყურისტევი;

და ნასოფლარი კოია;

და ნასოფლარი პატარა მარიამნი;

და ნასოფლარი კოხტა;

და ნასოფლარი დადვალეთი;

ნასოფლარი ქუჩა მონასტერი;

და ნასოფლარი თალა;

ნასოფლარი ჭაობი;

ნასოფლარი მოდამნახე;

ნასოფლარი გვირგვინეთი;

და ნასოფლარი კვირიკეთი;

ნასოფლარი კვანტასლისი;

და ნასოფლარი სარკინეთი;

ნასოფლარი ხორიხევი და ცორვეთი და გუდა-
რეხი ვითამც ორბელიანთაგან გაცვლილი იყოს, მისთვის
უწილოთ გამოჰყვა.

და ღორიეთი აბაშიშვილის დავითისაგან მო-
სყიდული იყო, მისთვის უწილოთ გამოჰყვა.

და რევაშენი აბაშიშვილის ზაქარიასაგან
მოსყიდული იყო და მისთვის უწილოდ გამოჰყვა.

და ნასოფლარი აკურისი ზაქარია აბაშიშვილისაგან გამოცვლილი იყო და მისთვის უწილოდ გამოჰყვა.

და აწე გიბრძანებთ, კარისა ჩვენისა ვეჟილ-ვეზირნო და სხვანო მოსაქმენო, ვინ გინდა ვინ ბრძანებისა ჩვენისა მორჩილნი იყვნეთ და ან დღეის წაღმა იქმნებოდეთ.

და ესე ასრე გაგვირიგებია და თქვენცა ასრე დაუმტკიცეთ. არაოდეს მოიშალოს არა ჩვენგნით და არცა შემდგომათ სხვათ მეფეთა და მეპატრონეთაგან.

დაიწერა ბრძანება და წიგნი ესე ქორონიკონს სლა, თვესა აპრილის კ, ჯელითა კარისა ჩვენისა მდივანმწიგნობრის ათილას შვილის სუ მ ბ ა თ ი ს ა თ ა.

მიხვდა კიდევ ბეთენიას ნადიკაშის მამული და საბიაშვილის მამული და დეონას მამული და მეექვსედი უკუდარი.

ხელრთვა: ლუარსაბ.

4. პანინება ლუარსაბ I-ისა პატრონ პრეპლესა და ბარძი

ამილახორის მამულის საქმეზე

1527—1558 წწ.

ცსსა. პ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი № 1461. რვეული № 14, საბ. № 10. პირი, საბუთი თარიღდება ლუარსაბ I-ის ზეობის წლებით.

[5] [ზე ადილ]ნეს ღმერთმან მეფეთ-მეფობა პატრონის ლუარსაბისა.

...[დავსხელი]თ ბრქენი: თვითან მეფე პატრონი ლუარსაბ, [ტფილელი] დომენტი, პატრონი ვახტანგ, ციციშვილი ბა[ა]დურ, ფავნელიშვილი როინ, მაჩაბელი ქობულ და სოლადაშვილი შალვა.

პატრონი ერეკლე დამილახორი ბარძი[მ] სამთავისისა და ოკმურს სამზღუარზედა ირჩოდეს. ამას წინათაც კურთხეული ბატონი ბაგრატ და კურთხეული დამილახორი თაყა ამავე სამზღუარზედა გაბრჭობილ იყუნეს. ნაბრჭობი წიგნიც მოიტანეს; და, დია, საბატონი კაცნი სხდომილ იყუნეს. ოცი გლეხიკაცი შეეგდო მოფიცრად ამილახორისათვის. და გაჩენით ეს არ ეწერა, თუ სადამდი დაეფიცა, ვერ დაწყობილ იყუნეს და არც ფიცსა დაჰყოლოდეს ერთმანერთსა.

დამილახორი ასრე ირჩოდა, თუ: «საცა ოცმან კაცმან ჩემ- [მ] მოფიცარმან ჩაიაროს, იმას აქათი მე დამრჩეს».

ბატონი ერეკლე ასრე უპასუხებდა და ალაგიც გვიჩვენა

თუ: «ამაზედ გაუჩნდა ფიცი, და ცოტა მოფიცარი იმისთვის დას-
დევს».

ამილახორი ბრინჯის ხევისთანა დადგა და ასრე თქუა
თუ: «ამაზედ ჩავიარ და დავიფიცავ ჩანგილართ სამზღლურამდი».

ჩუენ დავხედეთ, ალაგი გუედლიდა — მინდორი და მთა, და მო-
ფიცარი გუმცრო. მისი ასრე გავაჩინეთ: ამილახორსა იმაზედა ფი-
ცი არ ეკადრებოდა და მისთვის ვერცა ჩუენ შევაგდეთ; შეაფიცოს
ამილახორმან ბატონს ერეკლეს და ნასიძეს გულბადს ოთხი
ნასიძის სწორი კაცი, ორი მისი აზნაურისშვილი, რომელიც უკეთესი
იყოს, თორმეტი გლეხი სამთავისელი, სხვილოსელი და იგოელი, რო-
მელიც მემკუიდრე თავი გლეხი იყოს.

დაიფიცოს ასრე: «ამისმან ძალმან, ამისმან სახელმან. ამისმან გა-
მაცხოვრებელმან ქრისტემან ღმერთმან, გულბად ნასიძევ, როდეს
მამაჩემ[მა] ამილახორმა თაყამან ოკამი შენ მოგცა, მა-
შინ ამა ბრინჯის გეცა და რაც ამას იქით ჩავიარ ჩანგი-
ლარის სამზღლურამდინ, ამას ქუეშეთი შენ მოგცა; [V] და ამას იქი-
თი მამან ჩუენმან დაიჭირა, საოკმო არის; სასამ[თავისო არ არის]...»

5. განჩინება ლუარსაბ I-ისა გოშფარ და როინ ჯაგახიშვილების

ბაჟრის სამეფო

1527—1558 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი: Qd 605. დედანი. თავი აკლია. ქალაქი.
105,5×14 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი
თარიღდება მასში მოხსენიებული ისტორიული პირების (გოშფარ, რო-
ინ) და ლუარსაბ მეფის სავარაუდებელი ხელრთვითა და საბუთის
ხელით.

...[როინ]ს და მისთა ბიძაშვილ[თა] საჭირნახულოდ დაუ-
დევს, ასრე, რომე ხუხულანთ ნახევრის სანაცლოდ მიწა მისცეს.

ამას გარეთ რაც მათი მამული არის, საუფროსო და ნახევარი
გოშფარს გაუჩინოს. და ნახევარი როინს და მისთ ბიძაშვილთა
ამა განაჩენზედ გაუყავით:

[მიხუდა გოშფარს]

აილო გოშფარ, აზნაურიშვილ[თა] გარეთ რაც მათი მამული
არის, მისად საუფროსოდ ქუეშელის ციხე; აზნაურიშვილისაგან მი-
ხუდა საუფროსოდ: ფირყაით მისით მამულითა; მიხუდა წილ-
შიგა ბეჟანიშვილი აბულვარდი და თათარაი მა-
თით კერძით მამულითა; კიდევ მიხუდა წილშიგა ოქრა მისით
მამულითა, ლიპარიტა მისით მამულითა, ლაგარასძე

* ბოლო აკლია.

მხთისია მისით კერძით მამულითა, გიორგი მისით ნახევრით
მამულითა, სამნია მისით მამულითა, მახუილასძე ღამ-
ბარა მისით მამულითა, სურამელას მამულს გარეთ.

მიხუდა როინს და მისთა ბიძაშვილთა

აზნაურიშვილები: ბეჟანიშვილი სამსნა და უჯარ-
მელი მათით კერძით მამულითა, ფირსიაშვილი მისით
კერძით მამულითა, ერთწილად ზაზა მახუილასძე და მის-
ნი ძმანი მათით კერძით მამულითა, გეგა მისით კერძით მამუ-
ლითა, მახუილასძე როსტია მის[ით] მამულითა, მახუი-
ლასძე სურამელა მისით მამულით.

მიხუდა გლეხისაგან გოშფარს

სკრას: ნიორასძე, მშუიდომასძე შალვა და
დავითაი მთელით მამულითა, მახატელაშვილი სულია
ნახევარ მამულითა, თიბელაშვილი ოქროპირი მისით მა-
მულითა, პეტრიაშვილი კუირიკა მისით მამულითა, სამ-
სონაშვილი იმედა მისით მამულითა, ფუტურაული მამუ-
ლი, ორნი განაყოფნი ილარაშვილნი მათით მამულითა, მა-
ხარაშვილი ნახევარი იანაყმაურითა, თანდილა, არზანა
მისით კერძით მამულითა, ზაქიტა ოსიაშვილი მისით მა-
მულითა, იმარინდო მისით მამულითა, ჯანია მისით მამუ-
ლითა, შამშუჩა მისით კერძით მამულით, ლიპარიტა ბაცი-
ცაშვილი მისით მამულითა, გულია დოდასძე მისით მა-
მულითა, ცხადია სააღაპოს გარეთ მისით მამულითა, დედის-
მამას ნაოგარი სააღაპოს გარეთ, მარკოზას ნაოგარი, კაკა-
შვილი გიორგი ბეშქენას მამულზედა, მამისასშვი-
ლი, თეგასძე ნარიმანას მამულითა, ყაზანურის მამულზე-
და გიორგი.

მიხუდა როინს და მისთა ბიძაშვილთა

სკრას: იტყულიაშვილი მისით მამულითა, გორგა-
მიჭისძე ოქრუა ნახევარ მამულითა, დავითაშვილი მისით
მამულითა, გიორგი სპანდიერაშვილი მისით კერძითა
და კარაპეტ[ი]ს მამულითა, პეტრიაშვილი შოშია

მისით მამულითა, თიბელაშვილი გაბრიელა და მაისა მისით მამულითა, მინდიაშვილი შოშია მისით მამულითა, სამსონაშვილი მახარა, მახატელაშვილის ნახევარი მამული, ნონია მისით მამულითა, სტეფანაშვილი მისით მამულითა, იარაზი მისით კერძით მამულითა, ოსიყმა ოსიაშვილი მისით მამულითა, საზუერელი მისით მამულითა, ივანე მისით მამულითა, გოგიჩა მისით მამულითა, მახარა დუღასძე, კაკაშვილი მისითა მამულითა, ვარასას მამული, როსტევეანაშვილი, ზამთარასძე.

მიხუდა გოშფარს

ძმაორაშვილი მისით მამულითა და ქიქუა უმამულოდ.

მიხუდა როინს და მისთა ბიძაშვილთა

ხოვლეს: ზაქიტა ტარიკასძე, მქე[დ]ლიშვილი მახარა, კუბრაული მამული, ბეგაშვილი სურხანა, კაკნიაშვილი სურხანა, იორდანაშვილი იოვანე, ჟამიერაშვილი აბრამაი, მამულაი, ხახულა და მუნჯური მამული, ანანია, ყაჯაღაშვილის გაბრიელას მამული.

მიხუდა გოშფარს

ხოვლეს: ხარეზასძე მახარა, ბასილაური მამული, ორნი წერეთელაშვილნი, ბადრიას მამული, დამბარა კაკნიაშვილი, მქედლიშვილი ამილბარა, ბაკურაშვილი მახარა, ამირა, ფოცხუერა, მესხიშვილი მამისა, ნარიმანის მამული დვალთა, ქოჩიაური მამული, ლომის მამული, ცხადაშვილი იმედა, ტატია ლულაურის ნახევრითა.

მიხუდა როინს და მისთა ბიძაშვილთა

კრკონის მონასტერს: დევანოზი გორგასძე იოვანე სააღაპოს გარეთ, გორგასძე ზოსიმე სააღაპოს გარეთ, კაზიშვილი იოვანე, გაბრიელაშვილი იაგულაი, შვილობულისძე მიქელა ნახევრით მამულითა.

ესაიაშვილი: გარგალს: იანვარაშვილები, დე-
ვიაქედი.

სენაკები და საბოსტნევეები, ჭურები რაც სახასო იყოს, სას-
წორიგო არის, შუა გაიყონ.

მიხუდა გოშფარს

კრკონის მონასტერს: გორგასძე ოქროპირი სააღაპოს
გარეთ, კოშასძე შიო, სთუელიაშვილი გიორგი მი-
სით ძმებითა, მანასე ქვენაიკის მამულს გარეთ, ავგაროზა,
ჭანგასძე ნადირა, ბუჩაშვილი, ბართლომაშვი-
ლები ნახევრით მამულითა; გარგალს: ივანა, ირემა, კვი-
რისა, დვალის ოკერი.

სენაკები, საბოსტნევეები და ჭურები, რაც სახასო იყოს, შუა
გაიყონ.

მიხუდა როინს და მისთა ბიძაშვილთა

საყავრეს: გიორგი, შიოური მამული, აბულა, კუირი-
კაულის ნახევარი, გულიაშვილი სთუთია ნახევრით მამუ-
ლითა.

ზაკუს: ვირიკა დვალურით მამულითა, მისით სავენატი-
თა, სთიმონასშვილები თევდორა ნახევრით მამულითა,
ყამიერა ფაჩუიურითა, მელაური მამული.

ფიცეს: ბელიაშვილი, კოშასძე ორი განაყოფი, წა-
რიაშვილი გულისადები, ყიზილა, სამეგრეოს მამუ-
ლის ნახევარი.

მიხუდა გოშფარს

საყავარეს: მოურავი, კუირიკაულის ნახევარი, ესმინა-
შვილი ძაბილა მისით მამულითა, ჭაგანაშვილი შა-
ლიკა, გულიაშვილი დუინია ნახევრით მამულითა.

ზაკუს: ბახტასძე მიქელა და ბასილა ნახევრით
მამულითა, ნადიმაშვილი მთელითა მამულითა.

ფიცეს: კოკუაშვილი, ტატუიშვილი, წარიაშვი-
ლი ამილბარა, ფერისაშვილი, სამეგრეოს მამულის ნა-
ხევარი.

მიხუდა როინს და მისთა ბიძაშვილთა

სიონთა: მირუანაშვილი, ჯანდილაშვილი, ბა-
ბა ჯანგაბა, თანთანა და თუმანა, ქაიყუბათა და
ნახევარი ახალშენი.

მიხუდა ხანდაკს: ნარიმანა, ზურაბა გოგნია-
შვილი, სულიაშვილი მახარა, შავშიშვილი ნა-
როზა და გიორგა, სულმამაშვილის მამულზედა დე-
დანაშვილი სააღაპოს გარეთ, მჭედლიურის მამულის ნახევა-
რი ტარიელის კაცს გარეთ, შავშიშვილი ზაქაი.

მიხუდა გოშფარს

სიონთა: აბრამაშვილი აღაი, ასანაი, სკანდა-
რა, ამირაი, სარუბაბა, საგიხა, ხუგასაური მამული, ვარ-
სია, ნახევარი ახალშენი.

მიხუდა ხანდაკს: გულია, შავშიშვილი მეტეხე-
ლა, ბეჟანაშვილი ზაქა, საპონაშვილი ნადირა,
იოსებაშვილი ცხადურით მამულითა, გოგორაული მამული,
არჯევანაშვილი, ვირშელაშვილი, მჭედლიურის მამუ-
ლის ნახევარი, ტარიელის კაცს გარეთ.

მიხუდა როინს და მისთა ბიძაშვილთა

ქუენადრის[ს] და მელეს: ნანიტაშვილი ივა-
ნაი, მამისბედაი, ვარამიშვილი მისით მამულითა,
ოსია, გახაბაზდაშვილი ნადირა, ჭყუაპიაშვილი
მახარა.

მიხუდა ოძის[ს]: გულია და მისნი ძმანი მისი განაყოფი,
იმარა, გოგილა, კბილაშვილი, მანაგასძე მახარე-
ბელი მისით მამულითა, კაჯაშვილი ნადირა, ხიზრაული
მამული, ღორიჭედაშვილი გოგია, მაჩხატრის ნახევარი,
ნიორაულის მამულის მეოთხედი და წამალი.

მიხუდა ახალშენს და ცხირეთს: ჯორჯასძე ივა-
ნაი, დავითაი და ნახევარი თეგაური მამული, ტაბარჯანაული
მამული, მალაცისძე ესტატაი მისით კერძით მამულითა,
ნადირაშვილი მისით მამულითა, სუიმონას კერძი მა-
მული, გოგორაული მამული, მალაცისძის იმედას კერძი
მამული, სუთია მისით კერძით მამულითა, ქაფქაური მამული.

მიხუდა გოშფარს

ქუენადრის[ს] და მეღეს: ღორიქედაშვილი
მხთისია, მისი განაყოფი მამისაი, ესმინდაური მამული, ნა-
რიმანა, ნიკოლოზაშვილი მისით მამულითა, დარის-
კანა ნანიტაშვილი.

მიხუდა ოძის[ს]: ბაღანაშვილი ასპანაი და მისნი
ძმანი და მისი განაყოფი კაჯაშვილი ნარიმანა, ნახევარი
ნიორაული, დავითულიანი მისითა მამულითა, კაჯაშვილი,
გრიგოლაშვილი მახარაი, სუიმონაშვილი გოგო-
ტაურის მამულითა სააღაპოს გარეთ, მაჩხაურის ნახევარი, ნიორაუ-
ლი მეოთხედი.

მიხუდა ახალშენს და ცხირეთს: ბასილა და ძა-
ბილა, ზაქარაი, ნახევარი თეგაური მამული, ონიაური მამული,
კახაკისძე მამია მისით კერძით მამულითა, სიქანელი
ტატ[ია] მისით კერძით მამულითა, ნასრაული მამული, მახაუ-
რი მამული, ფასაური მამული, ქუბიაური მამული და დევნი-
ლისძე.

ხელრთვა: ლუარსაბ (?)

6. განჩინება ლუარსაბ I-ისა აფხაზის მიქაძისა და ჯაბულ თორელის სარგოს თაობაზე

1558 წ. 6 აპრილი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 6. საბ. № 101. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[87v] ესე განაჩენი განუახლეთ ჩვენ მეფედ-მეფე მან
ლუარსაბ ამას ზედა, რომელ: ჯვარისმტვირთველნი კარისა ჩვე-
ნისა შესაარჩლენ მიქაძე ამბროსი და თორელი ქა-
ბული.

თორელმა იჩივლა: ბოლნისთა სახასდრო და მემალობის
სარგო საერთო არისო.

ამაზე მიქაძემ ძველთა მეფეთა სიგელნი წარმოადგინა, რომელ
საკუთარი მისი იყო. აგრევე დიდმა მნათობმა კათალიკოსმა
ზეზედემ უწამა გუჯართა განრჩევით და გამოძიებით.

ამისთვის ჩვენც ესრეთ დაუმტკიცეთ: ყოველი საჯვარისმტვირ-
თველო სარგო საერთოდ ედევასთ. და ბოლნისთა ათეული საკუთრად

მიქაძე ამბროსი დეკანოზისათვის დაგვიც. რადგან ძველადვე ესრედ განწესებულა. ჩვენც [88] აგრევე დაგვიმტკიცებია და ეგრედმცა ჰგვიან უცვალეზელად ყოველთა შემდგომთა მეფეთა და მეპატრონეთაგან.

დამტკიცდა აპრილის 3, ქორონიკონს სმვ.

7. განჩინება ლუარსაზ I-ისა კათალიკოზისა და გერმანოზ ბარათა- შვილის მამულის სამეხეზ*

1527—1558 წწ.

აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის ლენინგრადის განყოფილება H 13.
პირი. ამავე საბუთის პირი დაცულია აქვე — E 73. საბუთი თარიღდება ლუარ-
საზ I-ის ზეობის წლებით.

[19] ბატონი კათალიკოზი და ბარათაშვილი გერმანოზ ყორანთის და რატევის სამზღუარზედ ირჩოდეს.

მოვედით ჩვენ, მეფე [v] პატრონი ლუარსაზ, ფალავანდიშვილი ფეშანგი, მაჩაბელი ქობულ, ფავენელიშვილი თმოგუელი, გაბაშვილი სამადავლე და წითელაშვილი გიორგი.

19 მათი სასარჩლო ალაგი თავით ბოლომდის დავიარეთ და გავსინჯეთ. პირველად დიდის ბარათასაგან შეწირული იყო და სიგელი ბატონს კათალიკოზსა ჰქონდა და იმა სიგელშიგა ასრე ეწერა, ვითა: «ყორანთა მისითა სამართლიანითა მზღურითა ასე გავისამზღურეთ და დაგანებეთ, დისველი ძველითგანვე¹ გასამზღურული იყო და მოლიო შემოუვლის რატევის ქალით, რასაც საწისქვილო და ზემო დიდნი მუხანი გამოიტანენ, მას ქვემოთ და წისქვილნიცა თქვენ დაგრჩეს».

ჩვენ მივდეგით ზედა, ვერცა ძველი სამზღუარი შევიტყვეით და ვერცა მახსოვარი კაცი ვიპოვეთ. ბატონი კათალიკოზი ზემოთ ირჩოდა და გერმანოზ ქუემოთ. გერმანოზ ჯელიც დასდუა, ვითა: ნაწისქვილევი ესე ყოფილაო.

¹ +ძველითგანვე.

* შერმინდელი სათაური: „განაჩენი მეფის ლუარსაზისა ყორანთისა“.

ჩუენ მისი ასრე გავაჩინეთ: წარსდგეს გერმანოზ ერთით შვი-
ლითა და ოთხით მისით აზნაურიშვილითა და ექუსით მემკვიდრით
გლეხითა ანდრიელი და თაფნელი, ასრე დაიფიცოს: «როდეს ჩუენ-
მან გუარის კაცმან დიდმან ბარათა მცხეთას ყორანთა შესწირა, სამ-
ზღუარნი და წისქვილნი სიგელშიგა რომ სწერია, და ეს არის სამ-
ზღუარი; ამას იქით შეუწირავს და ამას ზემოთ არ არის შეწირული».

საცა ჩამოიაროს და დაიფიცოს გერმანოზ, დარჩეს რატევანსა
და დაესხნას ბატონი კათალიკოზი. და რაიც ვერ დაიფიცოს, [20]
დარჩეს ყორანთასა და დაესხნას გერმანოზ. საჩვენო განაჩენი ეს
არის, ამის მეტი არ არის.

8. განჩინება ლუარსაბ I-ისა კათალიკოზისა და წილქნელის მამულის საქმეზე

1527—1558 წწ.

აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის ლენინგრადის განყოფილება. E 73.
პირი. საბუთი თარიღდება ლუარსაბ I-ის ზეობის წლებით.

[9] ზე აღიდნეს ღმერთმან მეფეთ-მეფობა და პატრონობა მე-
ფისა ლუარსაბისი. დაესხედით ბრჰენი ჩვენ, მეფე პატ-
რონი ლუარსაბ, პატრონი მთავარეპისკოპოსი გორ-
გინე, პატრონი ტფილელი დომენტი, ბატონი მრუელი
გედეონ, პატრონი ალექსანდრე, ერეკლე, ციციშვი-
ლი ბეგა, ფარსადან, გოსთამიშვილი მირიან, გა-
ბაშვილი სამადაველე, ნასიძე გულბად¹ და მიწო-
ბელი.

და პატრონი კათალიკოზი და მცხეთიონი და საყდრის შვილნი
და ბატონი წილ[ვ]ქნელი ეპისკოპოსი და წილქნელნი მუხრანის
სამძღვარზედა ირჩოდეს.

მოვიტანეთ მცხეთისა დიდი გუჯარი და წარვიკითხეთ და გავ-
სინჯეთ. იმაშიგა დიდი გორა შუა შარა შარაფხანამდისინ ეწერა. ჩვენ
ესინჯეთ და დღეს შუა შარა რომე არის, ამის მეტი სხუა შუა შარა
ვერა ვიპოეთ და არც იყო. აგრეთვე შარაფხანაზედა რომე იცილებო-
დეს² მცხეთელნი, ნარეკუავის პირსა დაქცეული საყდარი არის, იმას
იტყოდეს შარაფხანად და წილქნელნი ლიის პირს შარას აქათ ად-
გილსა გვიჩუენებდეს, ვითა: შარაფხანა ეს არისო.

¹ გულბად] გუბა ად. ² იხილებოდეს.

ჩვენ მოკითხული ვქენით¹ მახსოვრთაჲ კაცთაგან და განვსინ-
ჯეთ. ნარეკავის პირსა დაქცეული ეკლესია რომე არის, შარაფხანა
ის ყოფილა და არის. ამას წინათაც გაბრჭობილ იყუნეს და მცხეთელ-
თა ფიცი შევარდნოდა და ვერ დაწყობილ იყუნეს. [10] ჩვენ ამისი
ასრე გავაჩინეთ და გარდაუწყვიტეთ, რომე: ზემო შარაზედა დიდი
გორა რომ არის, იმას აქათ შუა შარა რასაც შარა-შარა ჩამოვიღის
ცოტას გორამდისინ, აგრევე ცოტას გორას გატანებით შარაბხანის
ეკლესიამდისი პირმართლად იმას გასწორებით და იმას ქუემოთი
დარჩა მცხეთასა უსარჩლელად და გამოუცილებლად.

აგრეთვე შარაბხანის ზედათი ცოტას გორას ზედათი შარას შიგ-
ნითი დარჩა წილკანსა უსარჩლელად და შემოუცილებელად. და შა-
რაბხანა დასტურად ნარეკუავისკენ დაქცეული ეკლესია რომე არის,
ის ყოფილა და დღესაც ის არის.

9. განჩინება ლეონ მეფისა ჩოლოყაშვილთა შაბა-მამულის საქმეზე 1514—1578 წწ.

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 248. პირი. ქალაღი. მხედრული. საბუთი თარიღდე-
ბა ლეონ კახთა მეფის ზეობის წლებით.

ზე აღიდო[ს] ღმერთმან მეფეთ-მეფობა პატრონის ლეონი-
სი. მათითა და მათ შვილთ ბრძანებითა დავსხედით ბჳენი ღმრთისა
შიშსა ქვეშე: ჯაზდან, რევაზ, შერმაზან, დავით, როს-
ტევეან, ლუარსაბ და კოზმან — ჩოლოყაშვილთა
ზაალისა, გურასპისა, ყანდურალისა და ანდერმან-
ის საგანაყოფოსა საქმისა გასაჩენლად. სარჩელი ორთავე[სი] გა-
ვიკონეთ.

1.* სარჩლა ზაალ გურასპის ყანდურალს და ანდერმანს,
ვით: მამის ჩემისა და თქვენგან დადებული საფიცრის წიგნი გამიტე-
ხეთ და სათავისოდ მამული იშოვეთ და ბატონისაგან ნაქადები ჩვენ-
თვის სამოცი კომლი კაცი დამიკარგეთ. თუ შენ ბასილის უბა-
ნი არ გეშოვნა, ბატონი ამას არ დამიკარგავდა.

ამისი პასუხი სარჩლა ყანდურალ, გურასპი და ან-
დერმან: როდესაც მამათქვენსა და თქვენ საფიცარი წიგნი მოგეც,
არც ის წიგნი და ფიცი გამიტეხია და არც სათავისოდ მამული მიშოვ-
ნია და არცარა სათავისოდ მდომებია; საცა რა არა მქონებია, ყველა
საერთოდ მდომებია მანამდის, სადამ[დ]ის თქვენ ფიცით არ გამიტე-
ხეთ და ასე ნება დამრთეთ: «თუ სათავისოდ მამული იშოვო, ფიცის

¹ ვიქენით.

* ხელნაწერში ტექსტი მუხლებად გაკვეთილი არ არის.

გამტეხად არ დაგიჭიროთ»; მოვე, შევეხვეწე ბედნიერს ბატონს, ბოქოულთხუცობა დაუდევ, ქრთამი მივეც და შემიწყალა და ბასილის უბანი მიბოძა.

ჩვენ ამისი ასე გაუჩინეთ: დაიფიცოს ყანდურალ, გურასპანი და ანდერმან, საცა ზაალ აფიცოს, ასრე რომე: რა სურხანისა და მის შვილთათვის საფიცარი წიგნი მიეცეს, არც ის გაეტეხოს და არც სათავისოდ მამული გამოეთხოვნოს. ერთი უმტერო აზნაურიშვილი, ვინც ზაალ შეუგდოს, რომელიც სამართალშიგა ყანდურალის¹ გვერც სდგმოდეს, შეაფიცოს.

თუ ყანდურალი და მისთა ძმათა ასრე იფიცონ, ბასილის უბანი გაიტანონ უწილოდ; და ამას გარეთ მკვიდრი ნასყიდი დასახლებული დაათვალონ, ყველაზედა საუფროსო ზაალს მისცენ და სხვა ოთხ წილად ძმაზედ გაიყონ. და თუ ვერ დაიფიცონ, ზაალ ერთი ნასყიდი კაცი და ერთი ნასყიდი ვენახი არბუხს გარეთ საცა უნდოდეს, გამოირჩიოს კაცი, საცა ზაალს უნდოდეს, იქი გამოირჩიოს; ფიცის გატეხის გულისათვის გავაჩინეთ.

აგრევე ბასილის უბნითა საუფროს[ო] ზაალ აიღოს და სხვა ყველა ოთხ წილად ძმაზედ გაიყონ. საუფროსო ზაალ ასრე აიღოს, რომე გრემს ქვემოთი არბუხი აბჟეტზედ მიაღვას და გრემს ზემოთი მატანზედა მიაღვას და საუფროს[ო] ისრე აიღოს; რომლითაც სოფლით არ გათავდებოდეს, სხვას სოფელზედ მიაღვას და ისრე აიღოს.

რომელსაც ღარიბი კაცი ახლდეს ასრე, რომე არც მამულზედ სახლებულიყოს, არც დღეს ესახლოს, არც ცოლშვილი ყვეს და არც მკვიდრის კაცის შვილი იყოს, ისრე თავისთვის ახლდეს.

ნიკოლოზას შვილი და სხვა რამ რიგი კაცი, რომელიც მამულზედ სახლებულიყოს, იმ რიგი კაცი გასაყოფრად დაგვიდგია. უმამულოსა და უცოლშვილოს კაცზედა ზაალ საუფროსოს ნუ აიღებს. საუმცროსო ყანდურალიმ რომელიც სასახლე უნდოდეს, საწოლებს გარეთ გამოირჩიოს ეზოს შიგნით სახლებითა და ქვევერ-მარნითა. ახალუბნური სასახლე თხრილს შიგნით მისით ქვევერ-მარნითა და მიზოვრა იშხნასეულით მამულითა აბჟიტურის სასახლის გულისათვის ზაალს მივეციით.

და აბჟიტური სასახლე თხრილის შიგნით საჯინბოთა საწოლებს გარეთ ქვევე[რ]-მარნითა გურასპის, ანდერმანს და ყანდურალის მივეციით.

¹ ნანდურალის.

ამას გარეთ საცა სასახლე და ქვევრ-მარანი ჰქონდეს, გურასპო
ოთხ წილად შეადაროს და ზაალ გამოირჩიოს. ვენახი, ნასყიდი და
სახასო სახნავეები, ბახჩა საცა იყოს, წისქვილები გრემს ზედათ და
გრემს ქვემოთ, ყველა ოთხ ძმაზედ გაიყონ.

2. სულაღზედ ირჩოდეს. ზაალ ერთი კაცი შეაფიცოს ყანდურა-
ლის, რომ დედის მისისა ყოფილიყოს, საერთო არ იყოს, ისი იმას
დაანებონ. თუ ვერ დაიფიცოს, მართლით სამართლით სულაღზედ
გაუყონ.

3. სხვა ამას გარეთ ძველი და ახალი პური, ქერი და ფეტვი ის-
რე სულაღზედ გაიყონ. და ღვინო ძმაზედ გაიყონ.

4. პირუტყვი ვისცა სათავისოდ ჰყვანდეს, ისრევე იყოლიონ.
სხვა ალავერდლისეული და შაქური ცხვარი და თეზური ძროხა და
ლორი რაცა ჩნდეს, ოთხად ძმაზედ გაიყონ. და რაც არა ჩნდეს, ერთ-
მანერთს კაცები შეაფიცონ და შეიჯერიონ.

5. აგრევე საერთო სახლის იარაღი და საქონელი რაცა ჩნდეს,
ოთხ ძმაზედ გაიყონ. და თუ ერთმანერთს დახარჯვას რასმე უღებ-
დენ, ერთმანერთსა მოლარე შეაფიცონ.

6. ამას გარეთ ბევრსა რასმე ირჩოდეს და რჩოდეს; და თავს ვერ
გაუვიდოდით და მათის დაწყობის გულისათვის ყველა გავაცუდეთ
და გარდაუშვით.

7. სხვასა მოხელეებისა და მსახურებისასა ჩიოდეს. ერთად ყო-
ფაშიგა ქნილიყო და ის კაცებიცა მაშინვე დაეწყო, მისთვის გარ-
დუშვით და არა ზედა-აც.

ჩვენი განაჩენი ამას წინათ არ არს. რომელმაცა ესე არა დაიჯე-
როს, მისი კერძი მამული ბატონმა თავისთვის დაიჭიროს. ჰა! ვისაცა
დაეჭიროს, თავისთვის ჰქონდეს.

10. განჩინება ელია მაჰაბარდიანისა და კოსტანტინეს

სახისხლო საქმეზე

1565—1583 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1797. დედანი. ქაღალდი. 83×15,2 სმ. და-
ზიანებული. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი, ორი ან სამ-
წერტილი. ა და ი მეტ-ნაკლები. საბუთი თარიღდება გიორგი იმერთა მეფის
ზეობის წლებით.

ზე აღიღნეს ღმერთმან ძლიერი და უძლეველი მეფეთ-მე-
ფობა [პატ]რონისა გიორგისა.

დავსხედით მათისა კარისა ბრჭენი და მოურავნი ღმრთისა შიში-

¹ ჰია.

საქვეშე: ბოქოულთ-უხუცესი ზაალ და ამილახორი ფარსადან, მასხარაშვილი ელიაი, და ლორთქიფანიძე დემეტრე — სარჩელსა კოსტანტილეს და [მისი] ყმის ურიაყოფილისასა და მაქავარიანისა ელიაისა და მისი ყმის ურიაყოფილისასა.

1.* სარჩლა ელიამან და მისმან ყმამან ურიაყოფილმან კოსტანტილეს და მის ყმას ურიაყოფილს, ვითა: ურიაყოფილმან გვენეტაძე მოკლა; და მოვიდა გვენეტაძის მოსამართლენი და ასრე უთხრა გვენეტაძემან, თუ: მე არ დავრჩები და წადით და ურიაყოფილი დაწვით. და წავიდა ლაშქარი ურიაყოფილის დასაწვავათ. და იქ შალვა მაქავარიანი დახუდა. ის ველარ დაწვეს და ჩემი ყმა უბრალო ურიაყოფილი დაწვეს. და ანაწერი წიგნიც მოიტანეს, რომე ამდოსა [ს] ერთი ალაფი ხელთა აქუს.

მისი ასრე უპასუხა კოსტანტილე, ვითა: ჯერეთ ბედნიერსა ბატონსა ჰქონდა, მერმე ქათალიკოზსა ჰქონდა, მერმე ბატონსა დედოფალსა ჰქონდა და იჭიდალმან მე ვიწოვე; და იმ ყველასა ბატონისა ქაშშიდან არ გისარჩლია და არცრა გადაგიწყვეტია და ჩემსა ქაშშიდან არცრა ჩნილა და არცარას მემართლები.

მისი ასრე იქნას: ჰკითხონ ბატონსა, და თუ იმ დროს საქმე სასაქმოთ ჩაუგდოს, მაშინ წამოაყენოს მაქავარიანმა ელიამან მისი კაცი, და მისი ანაწერი ნუსხა ხელთ დაიჭიროს. რასდენიცა მოფიცარი მოუხდებოდეს, იმზომიერთი მოფიცარი წამოაყენოს, ნახევარმან ნაბნითა და ნახევარმან ხელშეხრით ასრე დაიფიცოს: «ამისმან მადლმან და ამისმან ძალმან, ამისმან გამაცხოვრებელმან ქრისტემან ღმერთმან, კოსტანტილე და მისი ყმა, რაცა ამ ნუსხაშიდან მიწერია, ამზომიერთი დაწვითა და წაღებითა შენისა ყმისა ბედზედ წამლებია, და არცრა გარდაწყვედილა».

თუ ბატონმან მაშინდელი საქმე ასაქმოს და დაიფიცოს და მართალი გამოვიდეს, მისი უკლებათ მისცეს კოსტანტილე და მისმან ყმამან.

არადა ვერ დაიფიცოს, ან ფიცმან ამტყუნოს და ან ბატონმან მაშინდელი საქმე სასაქმოთ არ ჩა[ა]გდოს, მაშინ არა ზედ-აც.

2. სხვას ნამეკობრავსა სარჩლიდეს ერთმანერთსა. და მისი ასრე იქმნას: ხვეისთავი მიაჩნია და რა რიგადაც იმათ ისამართლონ, ისრე უყონ ერთმანერთსა.

3. და სხვას პარტახტებს და ადგილებს სარჩლიდენ ერთმანერთ-

* ხელნაწერში ტექსტი მუხლებად გაკვეთილი არ არის.

სა. და მისი ასრე იქმნას: რაც ბატონს რამაზისათვის მიეცეს და დაეთვალოს, იმას მაჭავარიანი ელიაი ნურას ეცირების; და აგრევე რაც ბატონს არ მიეცეს და არ დაეთვალოს, იმას კოსტანტილე და მისი ყმა ელიასა ნურას ეცილებს.

4. სარჩლა კიდევ მაჭავარიანთან ელიამან, ვითა: შენმან ყმამან ურიაყოფილმან და ჩემქმან ყმამან ერთმანერთსა... * [უკადრულობა უ[თხ]რეს. ამაზედან შეყარა ლაშქარი შენმან] ყმამან ურიაყოფილმან და ზედა მოასხა საშულრათ ჩემზედა]... * და ჩემსა ყმასა. და მერმე შიოშ ალა[ვიძე? მიუგზა]ვნე, თუ: გაუკითხვათ კაცსა ნუ ამოგვიწყვეტ. ამაზედან შიოშს მოციქულობა აღარ აცალეს და დაუშინეს ისარსა სროლა; და როგორც ისარს დაიწყეს სროლა, იმაზედან ჩუენცა მისცვინდით და დაგვიშინეს; და მე თავსა შემომკრეს და თავი გამიბეს და კბილები დამილეწეს და სიძე დამიჭრეს და ხელი გაუცუდეს, და ჩემსა ყმასა შინაცა ჩაუხდეს.

და მისი ასრე უპასუხა ურიაყოფილმან: ამოროს ღმერთმან, რა დაპირება მივეცი ჩემს განაყოფს, არც მომისხამს საშულრათ ლაშქარი შენზედა და ჩემსა განაყოფს ზედან და არცა ჩავხდომივარ შინა. და სადამდის ზედა არ მომიხე და ფარიცა არ დამაჩეხე თავს და კიდევ არ დამჭერ, მანამდის არცა ისარი შემომიტყორცია შენთვის და არცრა მიკრავს.

მისი ასრე გავაჩინეთ: წამოდგეს თავათ ურიაყოფილი და ცხრამეტი კაცი სხვა, ვინგინდავინ იყოს, ნახევარმან ნაბნითა და ნახევარმან ხელშეხრით ასრე დაიფიცოს: «ამისმან მადლმან და ამისმან ძალმან, ამისმან გამაცხოვრებელმან ქრისტემან ღმერთმან, მაჭავარიანო ელიაო, რა დაპირება მივეცი ჩემს განაყოფს, არცა მამისხამს ლაშქარი მისდა საშულრად შენზედან, არც ჩავხდომილვარ შინა, სადამდის ზედ არ მომიხე და ფარიცა არ დამაჩეხე თავს და კიდევ არ დამჭერ და მანამდის არცა ისარი შემომიტყორცია თქვენთვის, არცრა მიკრავს».

და თუ დაიფიცოს და ფიცმან ამართლოს, არა ზედ-აც. და რაცა მაჭავარიანის ურიაყოფილს ნაცარცვი ჰქონდეს, უკლებად მისცეს; ამისთვის, რომე თავიცა უმართლებია და შინ ჩახდომილი და დაჭრილიც არის. და მაჭავარიანმან მისი დაკოდილობა და მისი მოსამართლისა მის თავს დააბრალოს.

თუ ვერ დაიფიცოს, და ან ფიცმან ამტყუენოს, მაშინ მოიტანოს

* აქლია რამდენიმე სიტყვა.

მაჭავარიანმან მისი სიგელი და რა რიგათაც იმ რიგის გერშის დღის ეწეროს, ისრე დაუ[უ]რვოს ურიაყოფილმან.

5. სხვას მოსამართლე[ე]ბის დაკოდილობასა ჩივოდენ¹ იქითაც და აქეთაც. და ქნან მოკითხული და რა-რიგათაც ლიხთ-იმერით ყოფილიყოს, ისრე უყონ ერთმანერთსა.

6: ს ა რ ჩ ლ ა ე ლ ი ა მ ა ნ კოსტანტილეს, ვითა: ბიძაშენი და ვითი ცოლშვილიანათ შინ ჩამომიდგა და ერთი ზამთარი ჩემსა დაყო და ერთი ცხვარი მომცა. და როგორც დავითი² წავიდა, შემომიძახა რამაზ კაცი შინა და სახლისკარი შემომიღეწეს, ცოლსა ფერხი მომიღეწეს და შვილსა ლოყა მომიტეხეს და ცხვარიც წამართვეს.

მისი ასრე უ პ ა ს უ ხ ა კოსტანტილე: აშოროს ღმერთმან, არცა მოუცემია ბიძაჩემს³ შენთვის ცხვარი, რაც ხელის ძალით არ წაგვართვი და არცარა გვიწყენია შენის ცოლ-შვილისათვის, რაც ჩუენი ცხვარი ჩუენ არ წამოვიყვანეთ.

მისი ასრე გავაჩინეთ: წამოაყენოს კოსტანტილე ერთი აზნაური-შვილი და სულხანაი⁴ და ორი გლეხი. და აზნაურიშვილმა და ერთმან გლეხმან ხელშეხრით, და სულხანმან და ერთმან გლეხმან ნაბნითა ასრე დაიფიცოს: «ამისმან მადლმან და ამისმან ძალმ[ან] და ამისმან გამაცხოვრებელმან ქრისტემან ღმერთმან, მაჭავარიანო ელიაო, არცა მოუ[ცე]მია დავითსა და მის ყმასა შენთვის ცხ[ვ]არ[ი], რაც ძალითა არ წა[ა]რთვი და არცარა ჩ[უ]ენ მიერ შენ[სა] ცოლ-შვილსა ფერხსა და [ლოყასა] ჭირს რა, რაცა ჩუენი ცხვარი [ჩუ]ენ არ გამოვიყვანეთ».

თუ დაიფიცოს და ფიცმან ამართლოს, არა ზედ-აც. და თუ ვერ დაიფიცოს, და ან ფიცმან ამტყუენოს, რვაასი თეთრი კოსტანტილე[მ] მაჭავარიანს ელიას დაუ[უ]რვოს.

7. აგრევე კოსტანტილე მამიდის უპატიობას ჩივოდა.

და მისი ასრე უპასუხა ე ლ ი ა მ ა ნ, აშოროს ღმერთმან, მამიდა-შენისათვის არცა ცხენი შეგვიძგერებია და არცარა უპატიობა გვიკადრებია.

¹+და. ²+წავითი. ³ და. ⁴ სულხანაი.

მისი ასრე გავაჩინეთ: წამოდგეს თავათ ელიაი და სამი მისი
კაცი. ელიამან და ერთმან გლეხმან ხელშეხრით და ორმან გლეხმან
ნაბნითა ასრე დაიფიცოს: «ამისმან მადლმან და ამისმან ძალმან და
ამისმან გამაცხოვრებელმან ქრისტემან ღმერთმან, კოსტანტილე
თქვენ რომე მამიდათქვენის უპატიობას მწამობდი, არცა შეგვიძგე-
რებია ცხენი და არცა უპატიობა გვიკადრებია».

და თუ დაიფიცოს და ფიცმან ამართლოს, არა ზედ-აც. არადა
ვერ დაიფიცოს და ფიცმან ამტყუვნოს, მაშინ მაჭავარიანმან ათასი
თეთრი¹ მიაართვას და კოსტანტილეს შე[ე]ხვეწოს.

საუპატივო ამისთვის ვერ გავაჩინეთ, რომე ვერც გარდაიხდიდა
და არც იქნებოდა.

ფიცის ბორჯალი თხუთმეტი დღე იყოს. ხატზედ ასეთ ზედან
დაიფიცოს, რომე სხვას კაცსაც ეფიცოს.

ჩვენი განაჩენი მას იქით აღარ არის.

ხელრთვა: დემეტრე (?)

11. გარდაწყვეტილობის ფარგანა სვიმონ 1-ისა დავით დავითაშვილის და ხარხაულის მამულის სამეფო

1596 წ. 1 პარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 597. დედანი. ქალაქი. 17,5×15. მხედრული.
ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი.

წყალობითა ღმრთისათა. ქ. მეფე მეფეთა სუიმეონ გი-
ბრძანებთ*: ესე გარდაწყვეტილობისა ფარგანა გიბოძეთ ჩუენ,
ღმრთის გუირგუინოსანმან მეფეთ-მეფემან, პატრონმა სუიმეონ და
ძემა ჩუენმან, პატრონმან გიორგიმ თქუენ, დავით[ი]შუ-
ილთა...** და ვითსა მას ჟამთა, ოდესც თქუენ და ჯერჯეუ-
ლ[ი]ძენულზედა შეიცილენითა.

და ვქენით მოკითხული და სამკუიდროდაცა თქუენი ყოფილიყო
და სიგელიც თქვენ [გ]ქონდა. ნული ისრევე თქუენვე გიბოძეთ.

აწე ამასა იქით ვინ-გინდა-ვინ შემოგეცილოს, ამა ჩუენგანით
ნაბოძრმან ფარგანმან გა[ა]ცუდოს.

ქორონიკონს სპდ, მარტის ერთსა.

¹ ათასი თეთრი ათასის თეთრის.

* აქამდე ნაწერია სინგურით.

** აკლია რამდენიმე სიტყვა.

12. განჩინება ბატონ ბაგრატისა და ათანასე აბრამიშვილის მამულის სამეფო

XVI ს. II ნახ.

აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის ლენინგრადის განყოფილება. E 73.
პირი. საბუთი მიწერილია ლუარსაბ I-ის განჩინებაზე (იხ. № 8). ამის გამო
აქ მოხსენიებული ბაგრატი უნდა იყოს ლუარსაბის შვილისშვილი, დაუთხა-
ნის ძე, რომლის მიხედვითაც თარაღდება საბუთი.

[10] ღმრთის შეწევნით, ამისი ასრე გარდასწყდა. ჩ ი ქ უ ნ უ რ-
თ ა სამზლუარსა ზედა ბ ა ტ ო ნ ი ბ ა გ რ ა ტ და ა ბ რ ა მ ი ს შ ვ ი-
ლი ა თ ა ნ ა ს ე ი რჩოდეს. და ათანასეს მეფის ბატონის კ ო ს-
ტ ა ნ ტ ი ნ ე ს სიგელი ჰქონდა და ბატონის ბაგრატის ქელიც [V]
ერთო იმ სიგელშიგა.

ამისი ასრე გავაჩინეთ: წადგეს თვითან ათანასე, ერთი მცხეთი-
შვილი სხვა და ორი მუხელი კაცი, დაიფიცოს ასრე, რომე: ამა სიგ-
ლითა მეფის კოსტანტინესგან აქამდისინ მამცემია. რაც დაიფიცოს,
დარჩეს ათანასეს და ჩამო[ე]ხსნას პატრონი ბაგრატი. და რაც ვერ და-
იფიცოს, ჩამოეხსნას ათანასე.

ამას წინათი ნაბრჭობი ბატონს კათალიკოზსა¹ აქვს და ბატონს
ბაგრატს აქვს, დაგლიჯონ ის წიგნი; და თუ გამოჩნდეს, გაცუდებელი
არის. მართალი გარდაწყუეტილი ეს არის.

13. განჩინება ფინაზისა და ასლამაზის შმა-მამულის სამეფო

1556—1600 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 1025. დედანი. ქაღალდი. 38×15,5 სმ. მარცხე-
ნა კიდე ალაგ-ალაგ ჩამოცრეცილია. მხედრული. ვანკვეთილობის ნიშნად
ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამი წერტილი. საბუთი თარიღდება სვი-
მონ მეფის ზეობის წლებით.

ზე აღიდნეს ღმერთმან ძლიერი² და უძლვეელი კელმწიფობა ბა-
ტონის ს ვ ი მ ო ნ ი ს ი. მათითა ბრძანებითა ღმრთისა შიშსა ქუეშე
[დ]ავსხედით ბრჭენი და მოსამართლენი ს ო ლ ა ღ ა შ ვ ი ლ ი ა რ დ-
ა [შ] ე ლ და გა ბ ა შ ვ ი ლ ი გ ი ო რ გ ი — ფ ი ნ ე ზ ი ს ა ლა მი-
სის ძმის ას ლ ა მ ა ზ ი ს საქმისა გასაჩენლად.

1.* ი ჩ ი ვ ლ ა ფ ი ნ ე ზ ა ს რ ე: წაველ ჩემის მამულილამან,
არაფერი არა გამყოლია რა — არც ყმა და არცა საქონელი. რაცა მა-
მული და ანუ საქონელი იყო, ჩემის ძმისთვის დამიგდია. როდესცა

¹ კ ს ა თ ა, ² ძ რ ი ე ლ ი.

* ხელნაწერში ტექსტი მუხლებად გაკვეთილი არ არის.

მივედით ყაენის კარშიგან, ყაენმან შეგვიწყალა და გამოგვიშვა. რაცა ჩემი მონაგარი იყო, ზოგი ქრთამად გამომიღია და ზოგითა მამული მიყიღია. ჩემს ნასყიდს მამულთანა ჯელი არავის აქუს.

ასლამაზ ასრე უპასუხებდა: რაცა [ან] ყმა დაგრჩა ანუ საქონელი, როდესცა თქუენი მოსულა შევიტყუევით, ყმაცა და საქონელიცა თქუენთანა მოვიტანეთ. რაცა ხანმან მამული მოგუცა, ისიცა საერთოდ გვიბოძა, რაცა მამული ვიყიდეთ ანუ ვიქრთამეთ, ყულა საერთო იყო.

2. ფინეზ ასრე სარჩლობდა: აშოროს ღმერთმან, არცა საერთოდ მამული მოგუცემია, არც მამის ჩუენის საქონელი გვქონია, სადაცა მოვედით, კიდეცა მეწყინა და ტყუებისაგან და სიკუდილისაგან მეშინოდა; რაცა მამული მიშოვნია და ან მიყიღია, ჩემის ნაშოვნით საქონლითა მიშოვნია, სამკუილრო მამულისა არა გამომიღია რა.

ჩუენ ბრჯეთა ასრე გავაჩინეთ: წადგეს ფინეზ მისით ორით მსახურითა, ასრე დაიფიცოს: «ამისმან მადლმან და ძალამან და ამისმან გამაცხოვლებელმან ქრისტემან ღმერთმან, რაცა მიყიღია მამული, ჩემის ჯელფერკით მონაგრით საქონლითა მიყიღია, საერთოს საქონლითა არა მიყიღია რა».

თუ დაიფიცოს და წიგნიცა მოიტანოს და ასლამაზ შიგ არ ეწეროს, ასლამაზ არას ემართლების. და თუ ვერ დაიფიცოს ფინეზ და არცა წიგნი ჰქონდეს, ნახევარი და საუფროსო ფინეზს და ნახევარი ასლამაზს, ისრევენ სამკუილრო მამული გაიყონ. ვისცა სამკუილროს მამულზედან კაცი დაესახლო[ს], კაცი — იმას; და მამული გაიყონ.

3. ფინეზ სარჩლობდა: ორმოცდათექუსმეტი თუმანი ქრთამად გამამიღიავ, მამული და კაცი მიშოვნიაო, ან უნდა მამული და კაცი მქონდეს და ან ჩემი თეთრი.

ასლამაზ ასრე უპასუხებდა: აშოროს ღმერთმან, შენ ქრთამით არა გიშოვნია რა, არცა რა ქრთამი გამოგიღია.

ჩუენ ამისი ასრე გავაჩინეთ: წადგეს ასლამაზ ერთის შესახებ[ე]ლებულის კაცითა, რომელიც კაცი ფინეზ შეუსახელოს, ასრე დაიფიცოს: «ამისმან მადლმან, ამისმა[ნ] ძალამან და ამისმან გამაცხოვლებელმან ქრისტემა ღმერთმან, რასაცა შენ თეთრსა იტყვი, ქრთამად არ გამოგსულია».

თუ დაიფიცოს, ისრევენ სწო[რ]ად გაიყონ. თუ ვერ დაიფიცოს, მამული ფინეზს და[ან]ებოს, რაცა მი[სგ]ან ნაქრთამევი იყოს.

4. კიდევ ერთმანერთსა ბევრსა სარჩლობდეს. ის[ეები] ერთმა-

ნერთსა შეუღარეთ: ფინეზ კმალსა სარჩლობდა. ისივე თავისი [კ]მლის ნატეხი მოსცეს ფინეზს მისით იარაღითა. კიდევე ასლამაზ ძროხა[ს] სარჩლობდა. რაცა ფიციტა თქუას, გაიყონ.

5. ფინეზ ამას ჩივოდა: ბატონმან ტყუე[ე]ბი მიაბარა. ასლამაზ ქრთამი აიღო და გა[ა]პარა. იმისთვის ბატონმან კელთ დამიჭირა, ბევრი ავი მიყო და კიდეც გამცარცვა¹.

ასლამაზ ასრე უპასუხებდა: აშოროს ღმერთმან, ჩემს თავზედან. და ტყუე[ე]ბის გაპარვაზედან ბატონი შენ არ გაგწყრომია; რაცა პირველი დანაშაულები არ გიძლუებოდა.

წადგეს ასლამაზ ასრე დაიფიცოს: «ამისმან მადლმან, ამისმან ძალმან და ამისმან გამაცხოვლებელმან ქრისტემან ღმერთმან, ჩემს თავზედან, არცა ტყუე[ე]ბის გაპარვაზედ, ფინეზ, ბატონი შენ არ გაგწყრომია». თუ დაიფიცოს, არა ზედა-აც. თუ ვერ დაიფიცოს, საქონლის მესამელი მოსცეს.

6. ასლამაზ წიგნი მოგვიტანა ფარე მუზის მამულისა, მე მიანდერძაო. ჩვენ ის წიგნი წავიკითხეთ. არცა ეწერა მოწამე და არცა ვისცა დაეწერა მისი სახელი.

წადგა ფინეზ და ასე ისარჩლა, რომე: ჩემს შვილსა უანდერძაო და მოწამეცა მოიყუანა.

ჩუენ არცა ერთისა ლაპარაკი არა დავიჯერეთ, ისრევენ საერთოდ დავდევიტ.

7. ფარემუზის მუახლე ორს ძროხასა ჩივოდა ასლამაზისაგან. ერთი მოსცეს და ერთმან ჩაიაროს.

ასლამაზ ფინეზის ყმასა კმალი მოსცეს. ასლამაზ მოქალაქესა მისი ვალი სთხოვოს. ბატონის გაწყრომის უკანა რაცა სულადი მიხუდებოდეს ასლამაზს, ისიცა მოსცენ. რაცა ასლამაზს პური დაეხარჯოს, ისიცა გაია[ნ]გარიშოს, გამყოფელს კაცსა ჰკითხონ, როგორცა ისულღმერთოს, ისრე ქნან. ასლამაზს თამაზას ცხენი დაუკარგავს, არას ემართლები; ცხენი უზლოს.

ჩუენი განაჩენი ამას იქით არ არის, ვი[ნ]ცა ამას არ ჯერ იყოს. მამული ღმერთმა ბატონს უალოს.

საჯარჰო(?) ფინეზ გამაიღო*††.

¹ გამცვარცა.

* ეს სამი სიტყვა მიწერილია სხვა ხელით.

14. განმანათლებლობა ბაგრატ VII-ის თეიმურაზ მუხრანბატონისა და მუხრან არაგვის ერისთავის მამულის საქმეზე

1616—1619 წწ.

ცხსა. პ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი 1461. რეგული № 3. საბ. № 34. პირი. საბუთი თარიღდება ბაგრატ VII-ის ზეობის წლებით.

ქ. ოდეს მოგვიდგეს კარსა დარბაზისა მეფობისა ჩუენისასა მუხრანის ბატონი თეიმურაზ და მამის ბატონი ქაიხოსრო და არაგვის ერისთავი პატრონი ნუგზარ და შვილი მისი პატრონი ბაინდურ. მუხრანის ბატონები და ერისთავი ერთმანერთსა ბევრსა რასმე უჩიოდნენ.

დავსხედით ჩუენ, მეფე პატრონი ბაგრატ და შემოვისხით გარე დარბაზის ერნი ჩუენი და კელიერთად შევდეგით ქუეშე სამართალსა უფლისასა ჩუენისასა და დავდეგით დიდი შიში დღისა იმ დიდისა, რომლისა განიკითხებიან სამართლითა ცრუნი და მართალნი. ამაზედან შემოვჰკრიბეთ საჩივარნი მათნი და მოგვარებულნი ვჰქენით, ვითა მლაშისა სოფელზე და სარჩლობდეს.

თუ წადგეს ერისთავი პატრონი ნუგზარ და პატრონი ბაინდურ თორმეტის აზნაურშვილითა და ასრე შეჰფიცოს მუხრანის ბატონებსა, რომე: «მლაშე სამუხრანო არ ყოფილიყოს და საერისთო ყოფილიყოს», დაუდვას მუხრანის ბატონებმან ერისთავსა.

და თუ ერისთავმან ვერ შეჰფიცოს, წადგეს პატრონი თეიმურაზ და პატრონი ქაიხოსროვ თორმეტის აზნაურშვილითა და ასრე შეჰფიცოს, რომე: «მლაშე საერისთო არ ყოფილა, მუხრანის ბატონისა ყოფილა». ერისთავი არას ემართლების, და დაუდვას მუხრანის ბატონებსა.

კიდევ რაც ერთმანერთისა ნაცარცი¹ და ნაქურდალი მათსა მამულშიგა იყოს, ჩუენ ორნი საბატონი კაცნი უჩინოთ, რაცა ჩნდეს, ის უკლებად ერთმანერთსა შეაქცევინონ. და რაცა არა ჩნდეს, რა რიგადცა იმ ორმან საბატონმ კაცმან უთხრას და გაუჩინოს, იმ რიგად გარდასწყვიტონ.

რომელიც ამ პირობას გარდაჰდენ, თავადამც ღმრთისა და ბედნიერის ყაენისა შემცოდე იყოს და მერმე ჩუენისა მეფობისა და ჩუენთა დარბაზის ერთა მტერია.

¹ ნაცვარი.

15. განიხილეთ სვიმონ 11-ისა დიდი მოუარავისა და ქაიხოსრო
ჯავახიშვილის სახისხლო სამშაჲ

1620 წ. 15 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 6259. დეღანი. ქალაქის გრაგნილი 8 კვად. 275×21,3 სმ. პირველ კვებზე ტექსტი არ არის. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია ორი წერტილი.

ქ. ზე აღიდნეს კელმწიფეობა ბედნიერის შაჰ[ა]ბასისა და მეფობა პატრონის სუიმეონისა.

დავსხედით ბრჭენი და მოსამართლენი ღმრთისა შიშსა ქუეშე ჩუენ: დივანბეგი პატრონი ბეჟან, ბარათაშვილი პატრონი გიორგი, მეღუინეთუხუცესი დაზნელიძე პატრონი დაზნელი, კარის მდივანი თუმა-ნისშვილი ნასარი — ბატონის მოურავისა და ჯავახიშვილის ქაიხოსროსა საქმის გარდასაწყუეტლად.

ერთმანერთისაგან ბევრს რასმე ჩიოდეს. სარჩელი და საჩივარი ორთავესი გავიგონეთ.

1.* სარჩლა პირველად ბატონმა მოურავმან, რომე: ღმერთმან იცოდესო, მე ქაიხოსროს მოყურად და მოსამართლედ გამოველოდიო; შუილურად ბერუკა გავზარდეთ, ის კელიდამა გაუშუიო და ქაიხოსროს კელი მოგვიდეთ.

ქაიხოსრო ამას უპასუხებდა, რომე: ღმერთმან უწყოდესო, ბატონს მოურავს მოყურადაც გამოველოდიო და მოსამართლედაცაო.

პირველად მოყურობის თავზედა ბევრი რამ იუბნეს. სარჩელი და საჩივარი ორთავესი გავიგონეთ. პირველ ნალაპარაკევი ერთმანერთს შეუდარეთ და ჩავარონინეთ.

2. კიდევ სარჩლა ბატონმან მ[ოუ]რავმან, რომე: ქაიხოსრო მოყურავე იყო, ქალიც მთხოვაო და კიდევ დავმოყვრდიო; და ჩემის საქმითა და მოყრობით სამს წელიწადს ასრე შევინახეო, არცა ვის წასაქდენლად და გასაგდებლად დავანებეო.

რა მე წამაქდინესო, ქაიხოსრო აქ დარჩაო, და მე რას მემართლებოდაო, რომე ან ისეთნი უკაცრავლი მკადრაო და ან მესისხლედ ამიჩნდაო. თუ რამ ცალქალამნიძემ აწყინაო, ცალქალამნიძეს მამულიცა ჰქონდაო, საქონელიც ჰქონდაო, ცხენი და პირუტყუიცა ჰყუანდაო, ისრევ იმას გარდავატდევენებდიო; ცალქალამნიძის

* ხელნაწერში ტექსტი მუხლებად განკვეთილი არ არის.

გულისათვის რას ისტენს საკუდილსა და უკაცრალს მემართლებოდაო.

ახლა კიდევ ამ ბრჭობაზედა ქაიხოსროსი ასთენიერთა სათნო დავიჭირეო და მოყურადაც გამოველოდიო, რომე არაგუის ერისთავი, მუხრანის ბატონები, ქსნის ერისთავი, ფალავანდის შვილი, ციციის შვილი, ბარათაშვილი და სრულად ქართუელნი ჩემი მოყუარენი და მოსამართლენი იყუნესო, დღეს ამისთანას საქმეში ყუელანი უნდა¹ მამდგომოდესო; კიდევ ქაიხოსროს სათნოს გულისათვის არც ერთი მოვიყენეო და მარტო ჩემის ყმით გავებრჭევეო და ჩემი მოყუარე და მოსამართლე არც ერთი ვინდომე ამ საქმეზედაო.

ქაიხოსრო ამას უპასუხებდა: მე ცალქალამნიძე ვერას დამაკლებდაო, მაგრა ბატონის მოურავის სახლი გამიწყრომაო, მისი ყმანი გუერც მოიყენაო და რაც დამემართა, ყუელაკა ცალქალამნიძის ქნილობით დამემართაო. ჯალაბით ბატონის მოურავის კოშკშიგა² და სასახლეში იდგაო და ჩემგან იქ უკაცრალნი არ იკადრებოდა რაო.

3. კიდევ სარჩლა ბატონმა მოურავმა: ქაიხოსრო, მაგას შენგან არ მოველოდიო, რომე ეს ყუელა უკაცრალნი მიყავო; რაც დამემართა, ყუელა შენის ქნილობით დამემართაო.

ბერუკა შვილსავით გავზარდეო და ორჯელ-სამჯერ დაკარგული მოვიყუანეო, შუილურებ უყურებდიო. რა ეს შეიტყო ბერუკამაო, რომე ქაიხოსრო³ მოურავს მოყურად დაუჭირავსო, გარდამიბრუნდა და ბატონს ლუარსაბთან ბეზლობა დამიწყო, ამის გულისათვის, რომე ქაიხოსროს დამოყრებიზარო; თუ არადა⁴, ბერუკაზედა ბევრის კარგის მეტი არა მიმიძლოდა რაო. და ესე თქო ბერუკამა, რომე ქაიხოსროს გულისათვის დამკარგა და წამაჭდინაო.

ამაზედ ჩამამეკიდა ბერუკა და ჩემი მწყალობელი ბატონი გამიწყრომა და ამ ალაგიდამა ცოლითა და შვილით დამკარგა, სასაფლავო და მონასტერი დამკარგუინა და რჯულიდამ შემცუალა. სახლი, კარი და საქონელი, რაც პაპა-მამათაგან და ან ჩუენი მოგებული იყო, ყუელა წამიჭდა და დამიფორაქეს, და ამოტკრეს.

თუ მე ქაიხოსროს არ მივდგომოდი, ეს არცერთი არ დამემართებოდა.

ბატონს დედაჩემს ყოველი კაცი იცნობთ, ფეჭშიშველა შვილი-

¹ უნდოდა. ² კოშკშიგა. ³ ქაიხოსროვ. ⁴ თუ არადა] თუარედა.

თა, მუახლე[ე]ბითა, მოსამსახურე[ე]ბითა, ლეხთ-იმერით გარდამიგ-
დეს და დამიკარგეს.

ბერუკა, შვილისავით გაზრდილი, ჰელიდამ გაუშუი და ქაიხოს-
რო მოყურად დავიჭირე, მერმე გამწირა და ბერუკასა მიუდგა.

და ეს ყუელა უკაცრაული და სიკუდილი და ამოწყუეტა, ყუე-
ლაკა ქაიხოსროსაგან დამემართა.

ქაიხოსრო ამას უპასუხებდა: აშოროს ღმერთმან,
ჩემის გულისათუის არცარა დაგმარცხებია, არც ჩემის საქმობით წა-
მგდარხარ, არც ჩემს თავზედ ავი რამ დაგმართებია, არც ბერუკას
ჩემის თავისათუის უგმიხარ, რაც შენი მამული არ უქადეს და მის-
თუის არ გიყუეს.

ჩუენ ამისი ასრე გავაჩინეთ: წადგეს ქაიხოსრო თუითან თავის
თავითა, სამის შესახელებულის უმტეროს მოურავის ყადარის კა-
ციტა და ოთხის შეუსახელებელის კაციტა და ასრე შეჰფიცოს: «ბა-
ტონო მოურაო, ამისმან მადლმან¹, ამისმან ძალმან და ამისმან გან-
მაცხოვლებელმან ქრისტემან ღმერთმან, არც წამგდარ[ხარ] ჩემის
მოყრობის გულისათუის, არცარა ჩემს თავზედ შენ რამ ავი დაგ-
მართებია და არცარა დაგმარცხებია და ჩემის საქმითა და ქმნილო-
ბით კურთხეულს ბატონს, თქუენს ძმასა, სიკუდილით არა დამარ-
ცხებია რა».

თუ დაიფიცოს, არა ზედა-აც. და თუ ვერ დაიფიცოს, ან დაუდ-
ვას რვა კუამლი გლეხი და ან მიართოს ოთხმოცი თუმანი თეთრი.

4. კიდევე თავსიდვა ქაიხოსრო, რომე: დასტურად
მინდორიდამა ნოსტური, ახალშნური და სომეხთ ნახირი ჩემის ქმნი-
ლობით წამოვასხიო.

ჩუენ მოკითხული ვქენით; და არც ნოსტის სასახლეს მიჰკდო-
მოდა და არც სოფლიდამ წამოესხა, მინდორიდამ იყო წამოსხმული.
მესამეს დღეს წაზდგომოდეს ბატონის მოურავის ყმანი, რაც ამათი
პირუტყუი ქაიხოსროს წამოესხა და ხოვლეს მიესხა, ბატონის
მოურავის ყმათა თავისიცი წამოასხეს და ქაიხოსროს ყმისაც თან გა-
მოუტანებია.

ჩუენ ამისი ასრე გავაჩინეთ: პირველად ქაიხოსრო მიჰკდომოდა
და მინდორიდამ სამის სოფლის ნახირი წამოესხა, რაც მამინ ქაი-
ხოსროს ყმის პირუტყუი ამათ პირუტყუს გამოჰყოლოდეს, ჩაგუი-
რონიებია; ამისთუის, რომე პირველ ქაიხოსრო მიჰკდომოდა და თა-
ვის ჭკუას აბრალოს.

5. კიდევე ქაიხოსრო ამას ჩიოდა: საქონლისა წაგდო-
მასა და პირუტყუის წამოსხმას არა ვჩივიო; მამიკდეს სასახლეშიო,

¹ + მადლმან.

ცოლი და შვილი დამითრევსო, სასახლე თავს დამაქციევსო; თუ რამ ჩემი საბადულობა იყო, ყუელაჲ ჩემის სახლიდამ გამოიტანეს და დამიფორაქესო, ძლივ ცოლი და შვილი ფეკშიშველა და დაცურცილნი გარდავასუენო. წამამიდგა ცალქალამნიძე სასიკუდილოდ; და ღმერთმან და თქუნმავე ბედნიერობამ მამარჩინა და ცოლი და შვილიც ძლივ გარდავასუენო და ფეკშიშველა დაცურცილნი მესამეს დღეს ვერეს ვიპოეთო. ამისთანა უკაცრული გამოთრევა და სიკუდილი ცალქალამნიძემ მიყო.

ჩუენ ამისი ასრე გავაჩინეთ, რომე: ქაიხოსროს დიდი სირცხული და უკაცრული დამართებოდა ასეთის კაცის ჴელითა, რომე იმ ჴელის კაცის სახლსა ისეთნი უკაცრული არ უნდოდა ჴადრებოდა. და ბატონმან მოურავმან საუკაცრაოდ ორმოცდაათი თუმანი მიართოს; და რაც ქაიხოსროს სახლიდამ საქონელი გამოსულიყოს, რაც ქაიხოსროს ორმა შესახელებულმან მსახურმან გამოიფიცოს, მისი საქონელიც მისცენ და არას ემართლებიან.

6. სარჩლა კიდევ ბატონმან მოურავმან, რომე: სასაფლაოზედ მამიღდესო, ესტაწმიდური ნახირი წა[ა]სხესო და ეს ყუელა უპატიობა და უკაცრული ჩემს სასაფლაოვსა და ჩემს მამულს უყუესო.

ქაიხოსრო ესტაწმიდს მიტდომისასა და ნახირის წამოსხმისასა ამას უპასუხებდა: ბედნიერი ყენიც აქ ქართლს იყო, ბერუკაც აქ იყო და მისავ აქ ყოფაში ნახირი წაასხესო და არცარას მის საქმეს შუა ვარო და ნახირიც ისრევ უკლებლად შეაქციევსო.

ჩუენ ამისი ასრე გავაჩინეთ: ბერუკას დანაშაულები სხუა ქაიხოსროსათუის არა გუიკითხავს რა და არც ეს გუიკითხავს; ბერუკას ნაქმარი იყო და იმასვე ეკითხუის.

კიდევ თეძმის პირადამა ქაიხოსროს შეკითხულობით მანაგაძესა ორი პირი ცხუარი ბატონის თამარისა წამოესხა, რაც იმ ცხუარს დაჴკლებოდეს, ქაიხოსრო ისრევ შეაქციევოს. ბატონის თამარის უკაცრული სხუაც არის და მისის უკაცრულის პასუხსა ერთპირად მოვაჩსენებთ.

7. კიდევ ბატონი მოურავი ფელის დარბევას ჩიოდა, რომე: ჩემი ციხე და სიმაგრე ის იყო და ქაიხოსრო გამიტეხა და დამირბივაო.

ქაიხოსრო ამას უპასუხებდა: გორგაძე ბერუკას ყმა იყო, ფელელთ იმისი ცხენი ემართაო, წავიდა გორგაძე და მისი ცხენი წამოიყუანაო. სხუა არა შემიცოდებია რაო. ბერუკას

¹ უფასუხებდა.

საქმე არცარა სხუა გუიკითხავს, მისის ყმის ნაქმარი იყო და მანვე იგადოს.

8. სარჩლა კიდევ ბატონმა მოურავმან, რომე: სხუას ნაწყენს არ დამაჯერა ქაიხოსრომ¹, ხუთი ჩემი მსახური და აზნაურისშვილი და[ა]ბეზლა ბატონს თეიმურაზთანა: ერთი ცალქალამნიძე, მეორე ჩივაძე მახარებელი, მესამე ხოსიტა, მეოთხე ადოლა და მეხუთე ქულივიძე მათია: და[ა]ჭირვინა ცოლითა და შვილითა და და[ა]ტყოებინა და, რაც ებადა, წა[ა]რთმევინა.

ქაიხოსრო ამას უპასუხებდა: აშოროს ღმერთმანო, არც ჩემის საქმობითა და არც ჩემის სიტყუის მომსმინოს კაცის პირითა¹ ამ ხუთს მსახურსა და აზნაურისშვილსა არცარა დამარცხებია, და არც მე დამიბეზლებია, და არც ჩემის საქმობით ისინი დაჭირულან, რაც არ დაშელის შვილმან არ დაიჭირო და მისის საქმობითაც იქნაო. ავად ვიყავო, არდაშელისშვილს დავეთხოვეო, შინ გამამიშო და კავთისკე ვამდის თან გამამატანაო, კავთისკევეს მოვასხიო. იმ დამეს ყუელანი თავის სახლში მივიდესო. დილას ჩივაძემ კარგი სადილი მაჭამაო, მე შინ წაველო, ისინი ჯულფანისშვილს მივაბარეო და იმან ბატონთან წა[ა]სხაო. სხუას ამათ საქმეში მე არასფერს შუას არა ვარო.

ჩუენ ამისი ასრე გავაჩინეთ: მოკითხული ვქენით და იმ მსახურებსა არცარა სიკუდილითა სჭირდა და არცარა გახეიდრებითა. წა[ა]ყენოს ქაიხოსრო[მ] ექუსი მისი შესახელებული მსახური — ორი ცალქალამნიძისათუის და ოთხი იმ ოთხისათუის და შეაფიცოს, რომ არასფერს შუა არ ყოფილიყოს.

თუ დაიფიცეს, არა ზედა-აც. და თუ ვერ დაიფიცეს, ასი მარჩილი თარჯიმანად მიართოს.

9. სარჩლა კიდევ ბატონმან მოურავმან, რომე: შუილსავით ბერუკა გავზარდეო. ქაიხოსრო[მ] ბერუკას მოყრობიდამ გამყარაო, ქალი მთხოვა და მივეცო. აწე ქაიხოსროს თავის შუილისათუის ცოლი უთხოვნიაო. სხუას სიკუდილს არ დამაჯერაო და დღეს ქალიც დამიგდოო.

ბევრი საბატოს კაცის შუილი სხუაც წავიდა ბედნიერს ყაენთანო, დღესცა სრულ საბატოს ქართულთ კაცის შვილებიც იქ არიანო. თუ ყაენთან წასულის გულსათუის დამიგდო, ვისაც აქ ცოლი და დანიშნული ჰყუანდაო, ისიც იქ გაუგზავნესო. ყაენთან წა-

¹ ქაიხოსროვ.

სულის გულისათვის ქალი რატომ დამიგდო, ან ჩემი სისხლი რატომ შეიღვაო. დღესც ისრევ უქმროდ არისო.

ქ ა ი ხ ო ს რ ო¹ ქალის დაგდებისას ამას უ პ ა ს უ ხ ე ბ დ ა, რომე: ღმერთმან ჩემან გამიგონოსო, რომ კახის ბატონისა, ქართულის ბატონისა და იმერლის ბატონის ქალიც ჩემის შვილისათვის ვისმე მოეცაო, მაშინც ბატონის მოურავისა ქალი მერჩივნაო და მისის მოყრობის მონატრეც ვიყავო.

ერთხელ ბატონი ა ლ ა თ ა ნ გ ი მიუგზავნეო და ქალი ვთხოვეთო; და ასრე ებრძანა, რომე: ბატონს დედაჩემსა და შინ ვჰკითხავო და მის პასუხს მოვახსენებო. გამოვიდა ხანო და არა პასუხი მამივიდაო.

მერმე კიდევ ბატონი ალათანგი ბატონს თამარს მიუგზავნეო და მართალი პასუხი ვერცარა იქიდალმა გამოვიღეო.

მერმე ერისთავთან წაველ და იმას შევეხუეწეო, რომე: მოურავს ქალსა ვთხოვო და ამას გეხუეწები, ჩემის შვილისათვის ქალი მოაცემინო. ერისთავმან ასრე მიპასუხა: ჩემს სიძეს შევეყრებიო და თუ ის მოგცემსო, არც მე დაუშლიო და კიდევ მოვიჭირებ, რომ მოგცესო. იმ უფროსის ქალისა გარდასწყდა და გა[ა]თხოვეს.

ერთი-ორი წელიწადი გამოვიდა და ჩემს შვილს ქალი უთხოვე და ჩივადეს მახარებელს შევეხუეწე და უთხარ: ორჩიავ, ის უფროსი ქალი არ იქნა და თუ სხვა უმცროსი ქალი ჰყავს, მეც უმცროსი შვილი მყავსო და იმას მოსცესო, დიდად წყალობად დავიჩენო. ჩივადემ აღარც პასუხი მამიტანა და აღარცრა. მე მოვახსენე: ეგების ჩემი მოყრობა აღარ ეპრიანებოდესო. მას უკან თუ ან ჩემთვის მოეგზავნოს ვინმე და ან ებრძანოს რამე, მიბრძანოს და პასუხს მოვახსენებო.

ბ ა ტ ო ნ ი მ ო უ რ ა ვ ი ამას უ პ ა ს უ ხ ე ბ დ ა: ჩუენ შუა მოციქული ბატონი ალათავანი იყო, იმას ჰკითხეთო, თუ ქალიც არ მიმეცესო და კიდევ არ დავმოყვრებოდეო და მართლად მისი მოყრობაც არა მდომოდესო, მაშინ კიდევ მევე გამამტყუენეთო. მას უკან კიდევ ჩივადე მახარე მოეგზავნაო, რომე თქვენი ქალი ჩემის შვილისათვის მამეცო; და ჩემის ყმის პირითაც ასრე შეუთვალეო, რომე ქალი მამიცემიაო და არც დაგიჭირავო. მე ასრე შემითულია და თუ ჩემს ყმას არ უთქომსო, პასუხი იმან გასცესო.

ქ ა ი ხ ო ს რ ო ამას უ პ ა ს უ ხ ე ბ დ ა: თუ მართალი პასუხი შემეტყო, ნეტარ ღმრთისაგან. მის უკეთესი რა დამემართებო-

¹ ქაიხოსრო.

დაო, რომე ბატონს მოურავს თავისი ქალი ჩემის შვილისათვის მოეცაო.

ამაზედ აღათანგი გავიკითხეთ და აღათანგიმც ასრე მოახსენა, რომე: უპირული ქართული ბატონს მოურავს ჩემთვის არა უბრძანებია რაო, და არც მიუცემლობა უთქომსო, და არც ეს დაუბარებიაო, რომ მადლი გარდასქდევინეო.

მერმე ჩივამე გავიკითხეთ და ქაიხოსროს ასრე უთხრა, რომ: შენს სახლში მოველო და ბატონის ჩემისა ეს პასუხი მოგიტანეო, თუ: ბატონს ჩემს შენს უკეთესი ერთი მოყუარე არა ჰყავსო და არც შენსა მოყუარე ურჩევნიაო და გულმართლად ქალსაც მოგცემსო და ერთი ურემი პურიც მაჩუქეო.

კიდევ ქაიხოსრო ამას უპასუხებდა: პურიც მის ბარობაზედ მოგეცო, რომე მისი თავი და მოყრობა მინდოდაო, მაგრა ვერც წინათ და ვერც უკანით მართალი პასუხი ვერა შევიტყვეით რაო. და ამისი აშორო თქუა.

ჩუენ მოკითხული ვქენით. და ქაიხოსრო ბევრგან ცდილიყო და მართალი პასუხი ვერ ეშოვნა. არც იყო მადლგარდაცდილი და არც ნიშანშებმული; და ვერც ასეთი კაცი ვიშოვეთ, რომ დასტური დაეცა.

ჩუენ ამისი ასრე გავაჩინეთ: წადგეს ქაიხოსრო თავის თავითა და ასრე შეჰფიცოს, თუ: «ამისმან მადლმან, ამისმან ძალმან და ამისმან განმაცხოვლებელმან ქრისტემან ღმერთმან, ბატონო მოურავო, არც მოგიცემია ჩემის შვილისათვის ქალი და არც დამიგდია».

თუ დაიფიცოს, არა ზედა-აც. და თუ ვერ დაიფიცოს, რაც მოურავის სახლის ქალის სისხლი ყოფილიყოს, ის ქაიხოსრო[მ] გარდაიკადოს.

10. კიდევ სარჩლა ბატონმან მოურავმან, რომე: ქაიხოსრო ჩემს წაჭდენასა და მესისხლეობას ძალი მისცაო და არაოდეს არ მამისუნეაო, მე მისის მოყრობისათვის წამაჭდინაო და ის ჩემის მტერობის გულისათვის წაჭდაო.

ზურაბ ჩემი მოყუარე იყო, შეუდგა ზურაბს ქუეშეო და მოყრობიდამ გამყარაო, იმისი ქალი ითხოვაო და ჩემი ქალი დამიგდო. ეს ყუელა უკაცრალეო და მტერობა მისგან მჭირსო. რა მე ბედნიერის ყაენიდამა მოველო და ეს ყუელა ავი ქაიხოსროსაგან მჭირდაო, იმას ასრე ეგონაო, რომე წაუტდენელს არ გაუშვებდიო, აიყარა და სურამისაკენ წავიდაო; მივსწივე ბიძინა უკანო და ისრევე დავაბრუნვე და ცოლითა და შვილით მოვიყუანე და სრულ საციცის-შვილო კელთ ჩაუგდე. და მისი მამული განადამც დაიჭირა, მისის ავკაცობისა და მტერობის სანაცვლოდ კიდევ ასთენი მოყრობა და

კარკაცობა უყავ. აწ ქაიხოსროს თქუენ ჰკითხეთ, თუ მე მაზედ რა დამიშავებია, რომ ჩემზედ ეს ყუელა მტერობა გამოიჩინაო.

ქაიხოსრო ამას უპასუხებდა: აშოროს ღმერთმანო, ვერც მართლად ბატონის მოურავის ქალის მოცემა შემეტყოსო და არც ბატონს მოურავს ქალს დაუღლებდიო და არც დამეგდოსო; და თუ მართლად შემეტყო, რომ ქალი მოეცა, არც მოურავის უკეთესი სსუა მოყუარე მნდომოდა.

ამ ორს აშორებდ ფიცი გაუჩნდა. ეს ორი აშორო ერთი იყო. თუ დაიფიცოს, არა ზედა-აც. და თუ ვერ დაიფიცოს, რა რიგადაც გაგუეჩინოს, სისხლი მისცეს.

11. კიდევ სარჩლა ბატონმან მოურავმან: ბატონი თეიმურაზ რომ ქართლს ჩამოვიდაო და სურამს იღვაო, მე ბედნიერის ყაენიდალმან წამოველო და ჩემს მამულში მოველო. ჯერ ეს არამ კაცმან არ იცოდაო, თუ ქართუელის ბატონის საყმოდ მოსულიყავო თუ ბედნიერის ყაენის საყმოდო. ჩემს მამულში ვიყავო და არავისთვის რა შემეცოდაო.

წავიდა ქაიხოსრო და ფარსადანთან მივიდაო, რომე მოურავი თავის მამულში ნოსტეს მოსულაო, ლაშქარი მამეცო, წავალ, თავს დავესხმიო და მოუკლავს არ გაუშვებო. ფარსადან სამასი კაცი გამოატანა და ჩემად სასიკუდილოდ წამოვიდა. ღმერთიმც შეეწევის ერთს ჩემს მოკეთეს კაცსა, მოვიდა და შემატყობინა, რომე ამაღამ¹ გულმართლად ქაიხოსრო თავს დაგესხმისო და მოგკლავსო.

ავდეგ, გავეცალე და ხანდაკს ჩამოველ. და ღმერთმან და ყაენის ბედნიერობამ მამარჩინა, და იმ ხანად ველარ მამკლა. ისთენიერთა ავი და უკაცრაული ქაიხოსროსაგან მჭირდა, და ახლა სიკუდილს რაღას შემართლებოდა; და ან ჩემს მამულში მოსულისათვის რატომ მამკლევდა?

ქაიხოსრო ამას უპასუხებდა: აშოროს ღმერთმანო, რასაც დროსა და ქამსო ფარსადანთან ლაშქრისათვის მისულეიყო ან ბატონის მოურავის თავს დასხმა და სიკუდილი გამამერჩიოსო, და ან მისად სასიკუდილოდ წამოსულეიყო, თავადამც ღმრთის შემცოდე ვიქნებო და შერმე სრულად ქართუელთაო; რაც ამაზედ არ წამოველო, რომე თუ რამ ჩემი დარჩომილიყო, ზოგი დამემაღა და ზოგი წამამელო.

ქაიხოსრო[მ] ამაზედ კმალი გა[ა]გდო, რომე: მაგისი მოპირე კაცი მოვიდესო, რომ მაგ საქმის მქნელი ვიყო და მა[ს] სამართალზედა ერთმანერთს კმალი ვჰკრათო.

¹ ამაღამ.

თუ ჭმალი გაგუეჩინა, შუაზედ სისხლი იქნებოდა: ან ერთი მოკუდებოდა და ან მეორე. გავსინჯეთ და აშლილი ქუეყანა იყო და შუაზედ არცარა ქნილიყო.

ჩუენ ამისი ასრე გავაჩინეთ: წადგეს ქაიხოსრო თუითან თავის თავითა, ორის შესახელებულის უმტეროს კაცითა და ორის შეუსახელებლის კაცითა, ასრე შეპტიცოს: «ბატონო მოურაო, ამისმან მადლმან, ამისმან ძალმან, ამისმან განმაცხოვლებელმან ქრისტემან ღმერთმან, არც წამოსულვარ შენად სასიკუდილოდ, არც ფარსადანისათუის შენად თავს დასასხმელად ლაშქარი მითხოვნია».

თუ დაიფიცოს, არა ზედ-აც. და თუ ვერ დაიფიცოს, ან დაუდვას ხუთი კუამლი გლეხი და ან მთართოს ორმოცდაათი თუმანი თქმისათუის. ამის მეტი ვერა გავაჩინეთ რა.

12. კიდევე ს ა რ ჩ ლ ა ბ ა ტ ო ნ მ ა მ ო უ რ ა გ მ ა ნ, რომე: მე გაგდებული და დაკარგული ვიყავო. ერთი შვილი მყუანდაო და ლიხთ-იმერთი ტყუელ იყო; აზნაურისშვილნი, ყმანი და მსახურნი დაცურცილნი, გაუკაცრავებულნი და დატყოვებულნი მყუანდეს.

აღგა ქაიხოსრო და ბატონს თეიმურაზს კაცი მიუგზავნა, რომე: მოურავისაგან ბევრი ძალი მჭირსო, ამას გეხვეწებო, რომე ბატონის მოურავის დედა გამაბრტო. ბატონმან თეიმურაზ ბატონს დედაჩემს მ ა ნ უ ჯ ა რ მიუგზავნა, რომე ქაიხოსრო თქუენის შვილისაგან ბევრსა ჩივისო და გაებრტეო.

ბატონმან დედაჩემ[მ]ან ასრე მოახსენა: დასტურად ბევრსა ჩივისო, მაგრა ასრე გასული და ასრე გამჟღარი ჩემგან მაგისი ბრტობა როგორ იქნებისო; და ან თქუენი რა საკადრისი საქმე არისო, რომე ამ ღროთ დედაკაცი ლაშქარში საბრტოდ ვიარებოდეთ. აღგეს და ჩემ[მ]ან ქიშპმან კაცებმან გამოურჩივეს, რომე თუ არ გაებრტოსო, ჭელთ მივსცეთო. და როგორაც ერჩივნოს, მისი საქმე იმრიგად გარდუწყუიტოსო.

ღმერთიმც შე[ე]წევის ბატონს მ ი ტ რ ა პ ო ლ ი ტ ს ა, შ ე რ მ ა ზ ა ნ ს და ნ ო დ ა რ ს, აღარ და[ა]ნებეს, რომე ეგ როგორ იქნებისო, ახლა ერთი საბატოო დედაკაცი დაგუეჭიროსო და სატყოდ ჭელთ მიგუეცესო. ამაზედ დაიშალეს და აღარ მისცეს.

ეს ყუელა უკაცრაული და სიკუდილი მჭირდა ქაიხოსროსაგან. იმას არ დამაჯერა და კიდევე ეს საქმე მიყო. ღმერთმან იცოდეს, არც ახლა გაეებრტობოდი და არც მოვიგონებდი, მაგრა თუ ბატონს დედაჩემზედ ტაროსი იპოვა, ვინ იცის, საბოლო[ო]დ საქმე რა რიგად მოჰქდების და ახლა მისთუის გაეებრტეო, რომე საბოლო[ო]დ ჩემთ შვილთ საყარყამო საქმე აღარა დარჩომოდო.

ქაიხოსრო ამას უპასუხებდა: აშოროს ღმერთმანო, არც ბატონის თეიმურაზისათუის კაცი მიმიგზავნიაო, რომე ბატონი თამარ გამაბრჭეო და არც მაშინ მაგ საქმეში გარეუღლვარო.

ჩუენ ამისი ასრე გავაჩინეთ: წა[ა]ყენოს ქაიხოსრო თავისი უფროსი შვილი და ასრე შეაფიცოს: «ბატონო მოურაო, ამისმან მადლმან, ამისმან ძალმან და ამისმან გამაცხოვლებელმან ქრისტემა ღმერთმან, არც მომიხსენებია ბატონის თეიმურაზისათუის ბატონის დედის თქუენის გაბრჭობა და არც მიმიგზავნია კაცი».

თუ დაიფიცოს, არა ზედა-აც. და თუ ვერ დაიფიცოს, ბატონის თამარის ცხუარიც წამოესხმევინა და იქიც უკაცრაული ეკადრებინა. და იმისთუის და ამისთუის ან დაუდვას ერთი კუამლი გლეხი და ან მიაართოს ორასი მარჩილი, რომ უკაცრაული უკადრებია.

კიდევ, რაც ბატონის მოურავის ყმათ გამოფიცონ, რომ ქაიხოსროს და მის ყმათ ზელთ იყოს, ბერუკას ყმას გარდაისად, ის საქონელი და პირუტყვი მისცენ.

13. კიდევ. ცალქალამნიძე და ოთხი მოურავის მსახური ამას სარჩლობდეს, რომე დაგუაბეზლა და მისის ენით წავუაჟდინა და ასთენი საქონელი წაგუიღდა.

ამაზედ ფიცი გავუჩინია: თუ ქაიხოსრო თავისი ყმანი შეაფიცოს, არა ზედა-აც. და თუ ვერ და[ა]ფიცონ, რაც წაჰკდომოდეს მოურავის აზნაურისშვილსა და მსახურსა და გამოიფიცოს, ნახევარი უზლოს და ნახევარი ჩაგუირონინებია, ამისთუის რომე მის ზელთ არა არის რა.

ღმერთმან უწყოდეს, რაც ჩუენის ზელიდამ და გონებიდამ იქნებოდა, და მოვიჭირვეთ და ვეცადენით და ამის მეტი ვერა გავაჩინეთ რა.

დაიწერა განაჩენი ესე ქორონიკონსა ტშ, აპრილის იე.

ხელრთვა: სუიმონ.

თავში სხვა ზელით:

სვიმონ მეფის განაჩენი მოურავისა და ჯავახიშვილის ქაიხოსროს[როსი].

16. გადაწვეპილობის წიგნი დიდი მოურავისა ქაიხოსრო

ჯავახიშვილისადმი

1620 წ. 15 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14424. დედანი. მარცხენა ზემო კუთხე მოხეულია. ქაღალდი. 26×14,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

[ესე გარ]და[აწ]ყუეტილობის წიგნი და ნიშანი მოგახსენეთ ჩუენ, მოურავმან პატრონმან გიორგი და ჩუენთა შვილთა თქუენ, ჯავახიშვილს ქაიხოსროს და თქუენთა შვილთა,

ასრე, რომე ჩუენსა და თქუენ შუა სასამღუროდ და სალაპარაკო საქმე იყო.

ჩამოუ[ი]დეს ჩუენ შუა საბატიო კაცნი: ბარათაშვილი პატრონი ბარათა, ქუთავეის წინამძღუარი* პატრონი ზაქარია, ხერხაულიძე დივანბეგი პატრონი ბეჟან, ბარათაშვილი გიორგი, მეღუნეთუხუცესი დაზნელიძე დაზნელი და კარის მდივანი ნასრი. და ჩუენი საქმე ასრე გადაწყუიტეს, რომე ჩუენ შუა ძმობისა და მოყრობის მეტი აღარა დარჩარა, სამუდამოდ და საბოლოოდ ასრე შევრიგდით და შევიწყუენით; ჩუენ შუა საყარყაშო საქმე აღარა დარჩარა.

ქორონიკონსა ტშ, მკათათუეს იე. †

17. განჩინება თეიმურაზ I-ისა თამაზ სააკაძისა და საგინაშვილების მამულის საქმეზე

1606—1632 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1564. დედანი. ეტრავტი. 28,5×14 სმ. მზედრული. ტექსტი ალაგ-ალაგ გადასულია და ძნელად იკითხება. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. საბუთი თარიღდება თეიმურაზის ქართლში მეფობის წლებით.

ქ. ჩვენ, მეფეთ-მეფე პატრონი თეიმურაზ მივედით მონასტერს გუდარ[ე]კისასა, ჩვენსა სალოცავსა შიგან, მრავალი ჭირნახულობა და განაკეთები ვიხილეთ მათ შინა ძველთა მეფეთა და მეპატრონეთაგან, დიად, მრავალი შეწირულობა და ნახარჯი იყო.

ბძანდებოდა ჩვენთან ბატონი მეფე ალექსანდრე, გვახლდენ თან მრავალი თავადნი იმერელნი, ქართველნი და კახნი. დავსხედით სამართალს ქვეშე:

სააკაძე¹ თამაზ და საგინაშვილები ჩიოდენ ხოფისის სოფელზედა. გავსინჯეთ ჩვენცა მათი საჩივარი. საგინ[ა]შვილებს ხოფიზედ ჭელი არა ჭონდა: აბელის მონაჭერი ბოლო იყო, ვითაც რომე ამოვარდნილის უნდილაძის წილი ყოფილიყო, მათ უნდილაძეს ცოტა ოდენი თეთრი დაეხარჯა წმინდის სამებისა.

ახლა ჩვენ ასე გავარიგეთ: არც საგინაშვილს ეგელყო და არც სა[აკაძეს] თამაზს. ამოვარდნილის კაცის წილი იყო და სამ საკომლოთ გავსინჯეთ: ერთი ლაღაძე, ერთი მესხი ვარძიელა, ერთი [იო]სეფასშვილი, სამივე კომლი კაცი გუდარეკის

¹ საკაძეს.

* ამ სიტყვაში ჩასმულია წინამძღვრის ჯვარი-ხელრთვა: „წინაძღარი“.

მლთისმშობლისათვის შეგვიწირავს, და ვინც წინამძღვარი გუდარეკს მლთისმშობელს მუშაობდეს და მსახურებდეს, მისი კელდებულო იყოს და მონასტერს ამსახუროს წმინდის სამეხისა.

ეს დაგვიც, რომ რაც დიდმარხვაში საწვავი ზეთი მოუნდეს და სანთელ-საგმელი, წინამძღვარმა დახარჯოს და ჩვენთან ალაპს გარ-დიგდიდეს. კვირა-ცხოვლობის სამშაბათსა მივიდეს წინამძღვარი ცხრა ზუციტა და მთავარ-ღიაკენითა, მიიყვანოს¹ ერთი ძროხა, ორი ცხვარი, ერთი საპალნე ღვინო, ოთხი კოდის ნამცხვარი პური, ჩვენად სასულიაოოდ² და სამლოცველოდ დახარჯოს. აგრევე მლთის-მშობლობას გუდარეკს მონასტერში, აგრევე გიორგობასა, ჩვენთვის ალაპს გარდიგდიდეს ჩვე[ნდ]ა სამლოცველოდ. სხვას კაცს კელი არა ქონდეს.

აწე ყოველთავე გიბძანებ, ვინცა ვინ ჩვენი სიტყვის მორჩილი ბძანდებოდეთ, თქვენც აგრე და[ამ]ტკიცეთ მონასტრის სამსახური, რომ ლოცვა ყონ ჩვენთვის.

ვინცა ესე საქმე მოშალოს, ანუ მეფემ, ან დიდმა, ანუ მცირ[ე]მა, ანუ წინამძღვარმა, მასამც რისხ[ა]ვს სამება და ერთარსება. ჩვენის ცოდვ[ი]სა პასუხ[ი] მან მისცეს.

ქორონიკონს ხაა(?), [თ]ვეს ოკდ[ომ]ბერსა ბ.

ხელრთვა: თ ე ი მ უ რ ა ზ

18. განჩინება თეიმურაზ I-ისა შანშე ერისთვისა და იოთაჲ

ამილახორის შვა-მამულის საქმეზე

1606—1632 წწ.

ცსსა. პ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი. № 1461. რეგული № 14. საბუთი № 39. პირი. საბუთი თარიღდება თეიმურაზ I-ის ქართლში ზეობის წლებით.

ქ. ზე აღიდნეს ღმერთმან მეფეთ-მეფობა პატრონისა თეიმურა-ზისა. დავსხედით ბრჭენი და მეშუალნი: თვითან მეფეთ-მეფე პატრონი თეიმურაზ, არაგვის ერისთავი პატრონი ზურაბ, სახლისუხუცესი პატრონი რევაზ, სუფრაჩი პატრონი ბიძინა, კიდევ სუფრაჩი პატრონი ზაალ, ბოქოულუხუცესი ჯაზდან, ჯორჯაძე მერაბ. ციციშვილი მანუჩარ, ჯავახი-შვილი როინ, მდივანი ლაზარე და მდივანი ავთან-დილ — ერისთვის შანშესა და ამილახორის იო-

¹ მიიყვანოს. ² სასულაროდ.

თამის საქმისა და საჩივრის გასაჩენლად. მეზობლობაში ერთმანერთთან ბევრი რამ სადაო საქმე ჰქონდა. სარჩელი და საჩივარი ორივესი გავიგონეთ.

1.* ამილახორი ერისთავს უგანაძეს ესარჩლოდა, რომე უგანაძე მიზღღეჩი ჩემი და ჩემის სახლის სამკვიდრო ყოფილაო.

ერისთავი ამას უპასუხებდა: უგანაძე რარიგაცა გარეყანიძე, ფურცელაძე და უთნეკრიშვილი ჩვენის სახლისა ყოფილა, ისრევე უგანაძე ჩვენი არისო.

ჩვენ ამისი ასრე გავაჩინეთ. ერისთავმან შანშე ორი შესახელე-ბული თავისი აზნაურიშვილი და ორი შეუსახელებელი აზნაური-შვილი ასრე შეაფიცოს, რომე: «ერისთვის სახლისაც ყოფილიყოს და არც უტელმწიფოს კაცისაგან წართმეოდეს».

თუ შეაფიცოს და ფიცმა ამართლოს, დარჩეს ერისთავსა და ამილახორი ნულარას ეცილების. და თუ ვერა შეაფიცოს და ან ფიც-მა აბრალოს — დარჩეს ამილახორსა, და ერისთავი ნულარას ეცი-ლების.

2. აგრევე მახისურს მიწებსა და ქალასა ერისთავი ამილა-ხორს ეცილებოდა. მოკითხული ვქენით; წიგნებშიაც ამილახორს ეწერა და ერისთავი ტყვილად ეცილებოდა; დაანებოს ამილახორსა და მახისურს ნულარას ეცილების.

3. კიდევე ამილახორი ამას ჩიოდა, რომე: ჩემის სახლის საქონე-ლი ორიანობაში სულა ჩუენს გამდელსა ჰქონდა და ბოლს ხიზ-ნად იყო. შეუყენა ერისთავმან ქურდები და გამდელი გაგვიცარ-ცვევინა. მერმე იმ ქურდებს ჩვენის სახლის საქონელი სულა თვი-თან გამოართვაო.

ერისთავი შანშე ამას უპასუხებდა: აშოროს ღმერთმან, არც ჩვენის საქმით ქურდები შეგვიყენებია და არცარა იმისი საქონელი ჩუენ გუნდომია და ვინცა ქურდები არის, ამილახორს ჯელთ მივ-სცემო.

თუ ქურდები მისცეს ერისთავმან ამილახორსა და ქურდები ამი-ლახორმა ამაზედ გატეხოს, რომე იმ საქონლისაგან ერისთავს დარ-ჩომოდეს რამე, რაც დარჩომოდეს — მიართვას ამილახორსა. ევარა-და, რაც ქურდებისათვის გამოერთმევეინოს და ისრევე ამილახორის სახლში გაეგზავნოს — ამილახორი აღარას ემართლება.

თუ ერისთავმან ამილახორს ქურდები ვერ მისცეს, ერთი შესა-ხელეებული თავისი აზნაურიშვილი ასრე შეაფიცოს, რომე: «არც

* ხელნაწერში ტექსტი მუხლებად გაკვეთილი არ არის.

შანშეს თავის საქმით ქურდები შე[ე]ყენებინოს და არცრა იმ საქონ-
ლისაგან დარჩომოდეს». და ამილახორი აღარას ემართლება.

4. აგრევე ყ ა ნ ჩ ა ე ლ ი ო თ ა რ ა თავის ღარბევისა და გა-
ცარცვისა ჩიოდა. რაც ე რ ი ს თ ა ვ ს ი ე ს ე ს წაერთმევინა, იმისას
შანშე არას შუა არის. და რაც შანშეს თვითან წაერთმევინოს, თუ
ოთარამ ასრე დაიფიცოს, რომე: «არც ბატონისა და არცავის უფრო-
სის კაცის ბძანება არა ჰქონია და შანშეს თავისის საქმით გაეცარ-
ცოს», რაც თვითან წაერთვას, ისრევე ოთარას შეაქციოს შანშემან.

თ ე ი მ უ რ ა ზ .

19. გარდაწყვეტილობის წიგნი როსტომ მეფისა დავით და რამაზ დავითაშვილების მამულის სამაჟე

1634 წ. 28 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 9254. პირი. ქალაქი. მხედრული.

ქ. ნებიტა და შეწევნითა ღმრთისათა ჩვენ, მეფეთ-მეფე-
მ ა ნ, პატრონმან როსტომ და თანამეცხედრემან ჩვენმან, დე-
დ ო ფ ა ლ თ-დე დ ო ფ ა ლ მ ა ნ, პატრონმან მ ა რ ი ა მ, ესე ამი-
ერთი უკუნისამდე ქამთა და ხანთა გასათავებელი, მტკიცე და შეუ-
შლელ-შეუცვალელებელი, სამკვიდროთ და საბოლოდ გასათავებელი
წყალობისა წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქვენ, ჩუ-
ენსა ერთგულსა და მრავალფერად ერთგულობით და თავდადებით
ნამსახურსა ყმასა დ ა ვ ი თ ი ს შ ვ ი ლ ს ბოქაულთუხუცესს და-
ვ ი თ ს და შვილთა თქვენთა კ ო ს ტ ა ნ ტ ი ნ ე ს და ე ლ ი ზ-
ბ ა რ ს და შვილთა და ჩამომავალთა¹ სახლისა თქვენისათა ყოველ-
თავე, მას ქამსა, ოდეს მოგვიდევით კარსა ჩვენსა და თქვენის
ძმისწულის რ ა მ ა ზ ი ს გარდაწყვეტილობის წიგნს გვიაჯენით.

ჩუენცა ვისმინეთ აჯა და მოხსენება თქვენი. მამულებზედ თქვენ
და რამაზ ისარჩლებოდით. საბრჭოთ და სასამართლოთ დავსხედით
ღმრთისა შიშსა ქვეშე თვით ჩვენ, მეფეთ-მეფე, პატრონი როსტომ
და ქართლის კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი ბატონი ე ვ დ ე მ ო ზ², ე რ ი ს თ ა-
ვ ი ზ ა ა ლ ბ ე გ და ა მ ი ლ ა ხ ო რ ი ი ო თ ა მ და ბ ა რ ა თ ა-
შ ვ ი ლ ი დივანბეგი ყ ა ფ ლ ა ნ და ბ ა რ ა თ ა შ ვ ი ლ ი სარდა-
რი ზ უ რ ა ბ.

სამართლიანის საქმით ფიცი დავითს შევაგდეთ. გაუმძღვანეთ
დავითს საფიცრათ ეფისკოპოზი ს ა გ ი ნ ა შ ვ ი ლ ი ბატონი ტ ფ ი-
ლ ე ლ ი ე ლ ი ს ე, ჩვენი ბოქაულთუხუცესი ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ი

1 ჩამოკველობათა. 2 ევადემზ.

როინ და მაჩაბელი ქაიხოსრო, სააკაძე ატენის მო-
ურავი გიორგი.

მიჰყვა რამაზ მისის შვილებითა და დავით დააფიცეს; გამოიფი-
ცა დავით და გამოიტანა ფიცითა: თვისი ნაშოვნი გელმწიფეთაგან
აზნაურშვილები ერთობით ტატიანი მათის მამულითა; სოფე-
ლი ბროწლეთი, მათი კერძი; სოფელი თიხრევი; სოფელი
ღვერთეთი, მათი კერძი და სასახლითა; სოფელი აბანო; სო-
ფელი სატივე, ამირეჯიბიანთაგან ნასისხლი; სოფელი წაბლო-
ვანა, სოფელი სტკოცა და რიკაძეეზი მათის მამულითა.

გიორგი ამირეჯიბმან და დავით ერთმანერთს სა-
მართალი უნდა უყონ.

ესეები უკლებრივა დავით გამოიფიცა და იმას დარჩა; ასრე,
რომე არც რამაზსა და მისთა შვილთა და სახლისა ჩამომავალთა რა-
მაზისთა, დავითსა და მისთა შვილთა და სახლის ჩამომავალთანა,
უკუნისამდე გელი აღარა ჰქონდესთ.

ასდენერთს დარბაისელითა მოწმობითა ესე საბოლოვო გასათა-
ვებელი გარდაწყვეტილობის წიგნი და სიგელი უბო-
ძეთ.

აწე ყოვლის კაცისაგან უცილებლათ, შემოუსარჩლებლათ გკონ-
დეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ჩვენსა ერდგულად სამსახურსა ში-
გან. არაოდეს არ მოგეშალოს არც ჩვენგან და არცა შემდგომად მე-
ფეთა და მეპატრონეთაგან.

და ვინ იცის, რომე ამას წინანდელი და ან ამას უკანანდელი ამ
გამოფიცულის! მამულების წიგნი და ნიშანი გამოჩნდეს, იგი ყო-
ველივე სიგლითა ამით გავციცუდებია; მტკიცე და უცვალებელი წიგ-
ნი ესე არის. ესე ბძანება და ნიშანი თქვენც ასე დაუმტკიცეთ.

კარისა ჩვენისა ვექილ-ვეზირნო და მდივანო და სხვანო მოსაქ-
მენო, ღღეს ვინ-გინდა-ვინ იყვნეთ და ანუ ღღეს წაღმა ვინ-გინდა-
ვინ იქნებოდეთ, მერმე ესე ჩვენგან ნაბოძები გარდაწყვეტილობის
წიგნი და სიგელი თქვენცა ასრე დაუმტკიცეთ და დაუმკვიდრეთ,
რომე რაც ამა ჩვენგან ნაწყალობევს გარდაწყვეტილობის
ფარვანში ეწეროს, და ნურაოდეს ნუ მოუშლით და შეეცილე-
ბით, თანდგომისა და შეწევნისაგან კიდე.

დაიწერა ბძანება და ნიშანი ესე ქორონიკონსა ტკზ, თვესა ღვი-
ნობისთვის კგ-სა კელითა მდივანმწიგნობრისა ყორღანაშვი-
ლისა ზურაბისითა.

¹ გამფაიულის.

20. განჩინება თბილელისა და ყორღანაშვილების მამულის საქმეზე 1635 წ. 14 ნოემბერი

ცსსა, ფ. 1449. საბუთი № 2449. პირი. ქალაქი. მხედრული.

ქ. ზეადიდნეს ღმერთმან პატრონობა მეფის როსტომისი. ბრძანებითა მათითა დავსხედით ჩუენ ბრქენი და მოსამართლენი ღმრთის შიშსა ქუეშე: დივანბეგი ბარათაშვილი ბატონი ყაფლან, ქალაქის მამასახლისი ამირა, მკერვალთ-უფროსი აბუღა — საგინაშვილის ბატონის თბილელისა და ყორღანაშვილის მერაბისა და მისთა ძმათა სასამართლოდ. სარჩიელი და საჩივარი ორთავესი გავიგონეთ და გავსინჯეთ.

ბატონი თბილელი ამას ჩიოდა: ფიცხისის ნასოფლარი სათბილელო არისო, დიდის ლუარსაბის ძმის რამაზისაგან შეწირულობის წიგნი კელთა გუაქუსო, ქმარისა და ცოლის კელი ურთავსო.

და მერაბ და მისთა ძმათა ეს უპასუხეს თუ: დიდი ღალაფაშა რომ ჩამოსულაო, არდაზიანდის შუილები გიორგი და პაპუნა ლისი და ღმრთიან რომე აყრილან შავთ ხიზნად მოსულან. შავნი, მოქრისი და ფიცხისი მეფის სუიმონისაგან უშოვნია. შავთა გოშტაშაბის შუილნი იოვანე და ამილდამბარ შემოსარჩლებიან და ფასი მიუცემიაო და იმათგანც უყიდიო. მას ჟამს ბატონის რამაზის შუილი ბაგრატ საბარათიანოს სარდარიც ყოფილაო. მას დღეს აქათ მრავალი თბილელიც გამოცულებილაო, არდაზიანდის თესლს კაცსა არა თბილელ არ შემოცილებიაო და არცავის გაუგონებიაო, იმათი შუილი შიომ მეფეს ლუარსაბ რომე გაჰყუაო, იმათის სახლის კაცი შიომის მეტი არავინ იყო, მამული ოჭრად იყო; მას უკან ოჭერს მამულს დაპატრონებხართო¹; აწე ვითარცა იმათი სამამულო აღარავინ დარჩა, კელმწიფემან სადაც იმათი მამული იყო, ანუ მთასა და ანუ ბარსა, ჩუენ გუიბოძა სამკუიდროდ და სამამულოდო, რასაცა ოჭურობითა და ჟამთა ვითარებითა არ დასჭირდებხართო² ფიცხისთან კელი არა გაქუთო.

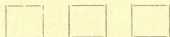
მაგისი ბატონმა თბილელმა და ღოღოვენელთა აშორო თქუეს. ფიცხისი არას დროსა და ჟამსა არდაზიანდის თესლს კაცს არა ჰქონებიაო — არც გიორგის და პაპუნასა და არც მის შუილს შიომსაო.

¹ გოშტაშაბის შუილი. ² დაეპატრონებხართო. ³ დასჭირდებხართო.

ჩუენ, დივანბეგმა ბატონმა ყაფლან და მამასახლისმა ამირამა და აბუღიმ ამისი ასრე გაუჩინეთ: ვითაც მერაბს არღაზიანთ გამოღმა ჰქონდა, კელმწიფეთაგან მოსცემოდა, სიგლები კელთა ჰქონდა, წამოდგეს ბატონის თბილელის ყმა ღოღოვნელი¹ ბატკოაშუილი მახაროზელი, წინარეკს უკუწირიძე თევდორე და ქალაქს ტოტოაშუილი დეკანოზი ბასილი. ეს სამნი სამის მოფიცრითა, რომელიც უმტერო კაცი მერაბ შეუსახელოს, ერთი სთონელის გოგნელასშუილის იოვანეთა და ერთის ხიზანასშუილის ჯიმშერათა და ერთის წუვერელის ახუსიაშუილის ხატისას შუილითა დასუენონ ხატი და ეს წიგნი კელთ დაიჭირონ. და მოწამეთა და მოფიცართაცა უმოწმონ: «ყო რღანასშუილო მერაბ და მისნო ძმანო, ამისმა მადღმა და მისმან ძალმან და ამისმან გამაცხოველებელმან ქრისტემან ღმერთმან, ფიცხისის ნასოფლარი არას არღაზიანდის თესლოს კაცს — გიორგის და პაპუნას არც იმათს შუილს შიოშს ეს ფიცხისი არა ჰქონებოდეს. ეს ბატონის რამაზისაგან შეწირულობის წიგნი რომე გუაქუსო, დასტურად და მართლად რამაზისაგან მოცემული იყოს, თუითან ბატონის რამაზისა და მისის თანა მცხედარისა კელი ერთოს ამ წიგნშია».

თუ ამ რიგად დაიფიცონ თბილელის ყმათა და მოფიცართ უფიცონ, რაც რომ ჩუენ გაგუიჩენია, ყორღანაშუილები აღარას ემართლებიან და ფიცხისი დარჩეს თბილელსა. და თუ ვერ² დაიფიცონ, ფიცხისი კელმწიფესაც უბოძებია, მერაბასა და მისთა ძმათა დარჩეს.

დაიწერა ესე წიგნი ქორონიკონსა ტკგ, გოორგობის თუესა იღმე მოქალაქეს დანიელასშუილს ანეშელას დამიწერია და დამხდურიცა ვარ ამ საქმისა.

21. განჩინება შავარდა არღაზელაშვილისა და სხვათა მამულის საქმეზე

1638 წ. 20 მარტი

ცსსა. ფ. 1449. № 846. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. მე, არღაშელასშუილი შავერდა³ შემოგეცილე დილარგეთისშუილისაგან ჩუენზედ მოსყიდულთ და ჩუენგან თქუენ მექუაბისშუილს ამირასლანასა და ბე-

¹ ღოღოვნელი. ² — და თუ ვერ. ³ შავერად.

რ ი ნ ა ს ა, ა ღ მ უ რ ა შ უ ი ლ ს რ ო ს ტ ო მ ა ს ა და ბ ა ი ს [ფ]უ-
ლსა ზედ მოსყიდულს [მა]შულს. შემოგესარჩლენით და ს[ა]დივნოთ
შეგვექმნა საქმე.

მოვედით კელმწიფის კარზედა. კელმწიფის ბრძანებით მ დ ი-
ვ ა ნ ბ ე გ ი რ ო ი ნ ბ რჭეთ დაგუი[დგა] და ქალაქის მამასახლისი
ამირა, [მ ა რ ტ ი რ ო] ზ ა შ უ ი ლ ი ს უ ფ რ ა ჩ ი გ უ რ გ ე ნ. ღმერ-
თმან და სამრთალმან და დივანბეგმან თქუენივ ნასყიდი მამული
თქუენვე დაგანარჩუნა¹.

არის ამ საქმის დამხუდომი და გარდ[ა]მწყვეტი დივანბეგი ჯ ა-
ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ბ ა ტ ო ნ ი რ ო ი ნ და ქალაქის მამასახლისი ამირა და
სუფრაჩი გურგენ, კრწანისის მამასახლისი ბ ე რ ი ნ ა, ჯ ა ნ უ ა შ ვ ი-
ლ ი [მ კ რ] ტ ი ჩ ი, ხ უ დ ა დ [ა] შ უ ი ლ ი ა რ ა ქ ე ლ ა.

მე, კელმწიფის კარის მდივანს ყ ო რ ღ ა ნ ა შ უ ი ლ ს მ ე-
რ ა ბ ს დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამ საქმისა და სიგლის მოცე-
მისა.

ქორონიკონსა ტკვ, მარტსა კ. + + +

22. განჩინება როსტომ მეფისა პაატა ელიზბარის შვილისა და გლუჩვიძეების მამულის საქმეზე

1638 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 10128. ღედანი. ქალაღი. 39,3×15,5 სმ. და-
ზიანებული. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ
ნახშირია სამი წერტილი. ა- მეტი.

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა და ბრძანებითა კელ[მწიფი]-
სა რ ო ს ტ ო მ მე ფ ის ა თ ა და[ვსხე]დით ღმრთის შიშს ქუეშე
ბრჭედ ჩუენ: ბატონი კათალიკოზი, სახლისუხუცესი მ ა ნ უ ჩ ა რ.
სუფრაჩი ვ ა ხ ტ ა ნ გ, თ უ რ მ ა ნ ი ძ ე თ უ რ მ ა ნ და ბოქოულთ-
უხუცესი ხ ო ხ ო ნ ა.

პ ა [ა] ტ ა ს ე ლ ის ბ ა რ ის შ ვ ი ლ ის ა და ზ ა ქ ა რ ი ა ს შ ვ ი ლ ის პ ა პ უ-
ნ ა ს ა და ი მ ის ბ ი ძ ა შ ვ ი ლ ე ბ ის მ ა მ უ ლ ის სა და ო საქმე გვაგბრჭევით.
ამას წინათ [ე]ლისბარს სამკუთიდრო მამული წართმეოდა, წყალობათ
ზაქარიას მისცემოდა, პ ა [ა] ტ ა სამკუთიდრობით ირ[ჩო]და და ზაქარიას[ს]
შვილი ნაწყალობევათ.

ჩუენ ამისი ასრე გაუჩინეთ: თუ წადგომილიყო და რომელიც
შეგდებული და შესახლებული ასეთი კაცი შეეფიცებინა პაპუნასა,
რომე პ ა [ა] ტ ა ს ა გ უ ლ ი შესჯერებოდა და ასრე დაეფიცა: «ამისმა

¹ დაგანარჩუნა.

მადლმა ამისმან განმაცხოვლებელმან ღმერთმან, როდესაც მე და ჩუენის სახლისკაცი გაყრილან, ეს ქლაჰიშვილები და მაჩაბელაშვილი ჩუენი წილად მოხდომილი არის».

თუ ასრე დაეფიცა, ასრე უნდოდა პა[ა]ტას პაბუნასათუენ დაენებინა. ვერც ასეთი მოფიცარი იშოვა, რო[მ] პა[ა]ტა დაზჯერებოდა; და თუითან წავიდნეს და წმიდის გიორგის არტენის წინა და ველარ დაიფიცეს.

ბოლომ კიდევ პა[ა]ტას ძალი უყავით; და რომელსა კაცებსაც ეცილებოდა იმას გარდაის, რომელიც ამ პა[ა]ტას უნდოდა, და ორი კუამლი კაცი მივაცემინეთ: სასირეთს მამისიმედი, მისის მამულითა; და ზედა ქსოვრის[ს] შათირი, მისის მამულითა.

აწე ასრე გავასამართლეთ, რომე: არც ზაქარიაშვილსა და არც მის ბიძაშვილებს, არც სხუას გლურჯიძეებს ამასთან კელი არა ჰქონდეს, არც ქლაჰიშვილებთანა და არც მაჩაბელაშვილთანა კელი არავის ჰქონდეს.

პა[ა]ტას სამკუიდრო იყო და ისრევე პა[ა]ტასათუენ და მისთა ძმათათუენ დაგვინებბია.

ქორონიკონს ტავ:

დაიწერა ბრძანება ესე კელითა მდივანმწიგნობრისა მარტილოზისშვილის შალვასითა.

ხელრთვა: როსტომ. მანუჩარ.

23. განჩინება სპანიცხოვლისა და ბაჟან ამილახვრის მამულის სამეფო

1639 წ.

ცსსა. ფ. 1449. № 1758. პირი. ქალაღი. მხედრული.

ქ. ზე აღიდნეს ღმერთმან მეფე როსტომ. ბრძანებითა მისითა მოვედით ჩვენ ბოქაულთუხუცესი სოლალაშვილი ელისბარ და თოფჩიბაში¹ პაპია.

ბატონი კათალიკოზი და ამილახორი ბეჟან და ზერთელნი და კუარხელნი მიწის სამძღურებსა და ალაგებზედ ცილობდენ. ბატონმან ფიცი ზერთელთ დაადვა: სახლთუცესი პაპუა გაუძღვეს და ქარსიძე თამაზო, საცა გაიარონო, დაანებეთო. გუჯარი მოართვეს, როგორც ამაში ეწეროს, იმ რიგადო.

მოვედით კვარხითსა. ამილახორმა ბიძინა ყანჩაელი გამოგვატნა და ავთანდილ ჩიკოტიძე მოვასხით გა-

¹ თაფჩიბაში.

რეშემოს მახსოვარი კაცი ამილახორის ყმა და ერისთვისა და
თუ მანი შვილები ს.ა. ყულანი ზერტელთ ამართლებდენ. ფი-
ციც ედვა. გაიარეს ლაგამას ქვეს, გამოსწორ და სოფელში
ხუცის სახლზედ შედგენ. ერთი სამანი ამ სახლში ატანიაო და კი-
დეც იყო სამანი.

შანაშვილები წავიდნენ ამილახორთანა, ჩვენ აქ აღარ
გვედგომინებისო, დავიკარგებითო. ამილახორს კაცი ებოძა ჩვენ-
თვინ და კათალიკოზის სახლთხუცისათვინ: თუ ჩვენი თავი გინდათ,
მაგ ერთს ძირს აზნაურშვილს ნუ ამიყრით და ნუ დამიკარგავთ და
ნურც ახლა მაგ სოფელს დამიფანტავთ და ნურცარას მაგ სოფელ-
ში მისცემთ, თვარემ და ეგ სოფელი აღარას არგებს ჩვენს აზნაურ-
შვილსაო. თუ ჩემი თავი გინდათ, მაგის სიკეთეს თქუენც გიზამთო.

დაფიცებული იყო და გათავებული. მაგრამ რადგან ამილახორს
ისე მოჭირვებით ებძანა, შამოვედით შუა ჩუენცა და ბიძინა ყანჩა-
ელი და თაყა თუ მანი შვილი და ვინც ვინმე ჩუენთან იყ-
ვნენ ყულანი.

იუარეს სახლთხუცესმა და ზერტელთ, რადგან დაფიცებულნი
იყუნენ, უმართლენიც იყუნენ. მაგრამ არ დავესხენით. სოფელში
ხუცის სახლში სამანი იყო, იმაზე კელი ავადებინეთ.

და სოფელს ზეით გამოვედით და სოფელს ზეით ჩავსვით სა-
მანი. ერთი სამანი ქსნის ერისთვის ხვადაბუნის ბოლოს ჩავ-
სვით ვარდის გორასთანა ჩასწორ ლაგამას ქვესაკენ. გავსამძღურეთ
და გავარიგეთ ლაგამის ტევამდი.

ამ სამნებს ქვემოთ ბატონს კათალიკოზსა და ზერტელთ კელი
აღარა აქუს და ამ სამნებს ზემოთ ამილახორსა კუარხელთ ერთმა-
ნერთთან კელი აღარა აქუს. და სოფელში რომ სამანი ჩნდა, ჩუენ
გავაცუდეთ. ერთმანერთში სალაპარაკო და საცილობელი არა დარ-
ჩომილა რა.

ასე გავარიგეთ ბატონის ბძანებითა. და რომელიც ამ ჩვენს გა-
რიგებულს საქმეს იუარებს და არ დასჯერდება კელმწიფის შემცო-
დე იქნების.

ქორონიკონს ტკზ.

სათიბი ეწერა გოჯარშია. ბატონის ბძანება გვექონდა. მოკითხულ
ექენით. კირბალელი ზა[ა]ლი შვილი ამბობდა: ქორის ბადე
მდგომია და საბადურობით ირჩოდა, მაგრამ ტყუოდა; საბადურობით
მამული არ დაიჭირვოდა. ერისთავის ყმებიც ამბობდა: ჩუენია. და
მოკითხული ექენით და არცერთს ხელი არა ჰქონდა. როგორც გუ-

ჯარში სწერია. იმ წესით ისევ სვეტს ცხოველს დარჩა. სხვა არავის ხელი აქვს.

მე, მრეწელიშვილმა ზაალ დავსწერე და მოწამეცა ვარ.

24. განჩინება ღვან დადიანისა გაბუნების საქმეზე

1628—1639 წწ.

ს. კაკაბაძე, დასავლეთ საქართველოს საეკლესიო საბუთები. 1, 51—52.

ეპა, შენ უზადოა ნათლისა ზესთ ტრფიალო მკნეო, შორის მოწამეთა უძლეველო გიორგი, განმშუენებლო ხონისაო. [მ]კედრებელთა შენთა მსწრაფლ თხოვისა მიმფენო და არაწმიდათა სულთა მდევნელო, მეფეთა წინამბრძოლო, ლუაწლით შემოსილო, დიდო მოწამეთა თხემო.

ჩუენ მსასოებელმან თქუენმან და მონდობილმან ფარვა-მცუელობათა. თქუენთამან და დიანმან ლევან და თანამეცხედრემან ჩუენმან დედოფალმან ნესტარ-დარეჯან, მას ჟამსა ოდეს აღსდგეს ვინმე შვდგზის პირუელ წყეულნი და უკუნისამდე წყევადნი მტერნი წმიდათა ხატთანი და შეურაცხისმყოფელნი პატიოსანთა ეკლესიათანი გაბუნიები მივიდეს და მრავალი უპატიოება ჰკადრეს: პატიოსანთა ხატთა შემუს[რ]ვა, სამღრთოთა იარადთა, იმფორისა და საიდუმლოთა სამკაულთა გამოხუება და არაწმინდება ქმნეს, ვითარცა იტყვის მეფსალმუნე დავით: «ღმერთო, შევიდეს წარმართნი სამკვდრებელსა შენსა და შეაგინეს ტაძარი წმიდაჲ შენი»*.

აწე განუჩინეთ მათ უღოთთა სასჯელი. ვითარცა ბრძანებს წმიდაჲ სჯულისკანონი. ბრძანებითა საქეთმპყრობელისა თქუენისა კათოლიკოსის შალაქიასითა, რათა არღარავინ იკადროს ეკლესიისა ამის ქრისტიანეთა შორის ესევეითარი უწესო და უმსგავსო.

ხოლო უკეთუ ვინმე იკადროს ეკლესიისა ამის უპატიოება, შეიჩუენოს¹ იგი, ვითარცა სკმონ მოგვ პეტრე მოციქულისაგან; წყეულ, კრულ და შეჩვენებულ ქრისტეს დაუსაბამოს ღმრთისაგან, ათორმეტთა წმიდათა მოციქულთაგან, შვდთა კრებათაგან და ყოველთა წმიდათა მოციქულთაგან ნათესავითი ნათესავადმდე, ამინ.

¹ შეიწიჩუენოს.

* ფსალმ. 78, 1.

აწ დაუდევით საუპატიოდ, რისაც მქონებელი იმ ხატის წელად შემდეგი კაცი ყოფილიყო და დამნაშავე: კ ა ც ი ა გ ა ბ უ ნ ი ა. მ ა - მ ა გ ა ბ უ ნ ი ა და ჯ ა შ უ შ ი ა გ ა ბ უ ნ ი ა დასარჩობად; მისი სახლისკაცი ბ ა ხ უ ე ლ ა გ ა რ ჯ ლ უ ე ლ ა; მესამე სხუა მომირთმე- ვია მოსახლე კაცი თ ო ლ ი ო რ ჭ ო პ ა პ ა ვ ა; მეოთხე მოსახლე გ ო ჩ ი ა, მათითა ყოვლისფერითა უკლებლად, რისაც მქონებელნი იყუნენ; ხახუს შვილის კაცი მ წ ყ ა ზ ა რ ი ა გ ა ბ უ ნ ი ა სარჩო- ბად; და სხუა რისაც მქონებელი იყოს, სახლკარიანად მისის ყოვ- ლისფერითა უკლებლად და საუპატიოდ; კიდევ მოსახლე კაცი ჯ ა - ტ უ ე ი ფ ა ნ ც უ ლ ე ი ა მისის ყოვლისფერით უკლებლად, სახ- ლობით; გ ა მ ს ა ხ უ რ დ ი ა ს კაცი ნ ა ს ყ ი დ ა ი ნ ო დ ი ა და- სარჩობად. ექუსი მოსახლე კაცი ხ ო ნ ს დასასახლებლად მოგვხსე- ნებია.

გამომწირველისა მისისა ნაწილი და სამკვდრებელი დეოკლო- ტიანეს თანა იქმნების. და ვინც ეს გამოსწიროს, აქასა ამას მცირესა სოფელსა მწუხარებასა, ურვასა, ტირილსა, ტყებასა და გოდებასა და აღმოწყუდედითა აღმოიფხურას ყოვლით სამკვდრებელით მისი- თურთ. და მუნ საუკუნოდ ქრისტეს ჯუარისმცემელთა თანამც დაის- ჯების.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხნეს ცათა შინა და ქუეყანასა ზედა, ამინ. ამინ. ამინ.

არიან ამისნი მოწამე თავად ღმერთი; და კაცთაგან: თავად პატ- რონი ჭ ყ ო ნ დ ი დ ე ლ ი, მეფის ბოქოულთ-უხუცესი კ ა ც ი ა, ჩ ხ ე ი ძ ე ს ჯ მ ო ნ, ჩუენი ბოქოულთ-უხუცესი ჯ ა ვ ა ხ ჭ ი ლ ა - ძ ე, შე დ ა ნ ჩ ხ ე ი ძ ე, წ უ ლ ლ უ კ ი ძ ე პ ა ა ტ ა, მეფის მდივანი მ ა მ უ კ ა და სხვანი კარის ჩვენისა გამგენი, უსესთაენი და უქუენაენი.

25. განჩინება როსტომ მეფისა მანუჩარ და პაპუნა ციციშვილების სახისხლო სამეფო

1640 წ. 21 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1030. დედანი. დაზიანებული. თავი აკლია. ქაღალდის გრაგნილი. 187×22,8 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი ან სამწერტილი.

[ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა დავსხედით ჩუენ, მე- ფ ე თ-მ ე ფ ე პატრონი რ ო ს ტ ო მ, ქ ა რ თ ლ ი ს ა კ ა თ ა ლ ი - კ ო ზ ი პატრონი ქ რ ი ს ტ ე ფ ო რ ე, ერთობილნი ბჳენი და მოსა- მართლენი, კარის ჩუენის მდივანი თ უ მ ა ნ ი შ ვ ი ლ ი] ბ ი რ თ უ -

ელი და სალაროს მუშრები ფირალი — ციციშვილის სახლთხუცის პატრონის მანუჩარისა და მისის განაყოფის პაპუნას საქმის გასაჩევათ).

ერთმანერთის სისხლსა და სიკუდილს უდებდენ. სარჩელი და საჩივარი ორთავესი გავიგონეთ.

და უცხო ფერის მრავალი უპატიური და ავი საქმე დამართებოდათ ერთმანერთისაგან, მას ე[ამ]სა ოდეს ბედნიერი ყე[ე]ნი შაჰაბაზ ქართლს მობრძანდა, მეფე პატრონი ლუარსაბ თან წაიტანა და ქ[არ]თულნი უპატრონოდ დარჩენ; და ამასობაში ერთმანერთს გარდაჰყიდებოდენ და მრავალი საქმე და უპატიურობა იჩივლეს.

და რომელიც ჩასარონინებელი იყო ერთმანერთს შეუფარდეთ და ჩავარონინეთ. და რომელსაც ფიცი და სამართალი დაედებოდა, იმას მისი სამართალი და საქმე გაუჩინეთ.

1.* აწე პაპუნა და ხოხონა ამასა ჩიოდეს, რომე: სამწევრის [ს] ბეზიახეში ერთს სახლში იდგაო და ბა[ა]დურ ცეცხლი შეაყრევინა და კიდეც გამოათრევინაო: რასთვის შენ კიდეც აქ შენობას ეკიდებო.

სახლისუხუცესმან მანუჩარ, ბა[ა]დურ და ყაიამან ასრე უპასუხეს: აშოროს ღმერთმანო, ჩვენ ეგ არ გვიკადრებიაო.

აწე ჩუენ ამისი ფიცი დავდევი. და წადგეს ერთის შეუსახელებელის მის სწორის კაცითა სახლისუხუცესი მანუჩარ და ასრე შეჰფიცოს, [რო]მე: «არც ცეცხლი შეგვეყაროს ბეზია თქვენისათვის და არც უპატიურად მიგჰპყრობოდეთ».

თუ დაიფიცოს, არა ზედა-აც. და თუ ვერ შეჰფიცოს, ორასი მარჩილი მიართოს და და[უ]ტრვოს.

2. სახლისუხუცესი მანუჩარ, ბა[ა]დურ და ყაიამანა ჩიოდეს, რომე: ქაიხოსრომ მცხეთას ზედათი ლაშქარი შეიყარაო და ლეთეთს მოგვიკდა, თავს დასხმა გაგვიბედღოს, შევიტყევით, გარდავეხუეწენით და ამით მოურჩითო.

პაპუნამ და ხოხონამ ამისი აშორო უთხრეს.

და ჩუენ ამისი ასრე გაუჩინეთ: წადგეს პაპუნა ორის შეუსახელებელის მისის სწორის კაცითა, სამი მისი აზნაურიშვილი და ეჭვსი მსახური თან მი[ი]ტანოს და ასრე შეჰფიცოს, რომე: «შენი თავს დასხმა და ლალატი მაშინ არ გამოგუერჩიოსო».

თუ დაიფიცოს, არა ზედა-აც. და თუ ვერ დაიფიცოს ან მიართოს [ხუ]თასი მარჩილი თეთრი და ან დაუდოს სამი კუამლი გლეხი.

* ხელნაწერში ტექსტი მუხლებად დაყოფილი არ არის.

3. კიდევე პაპუნა და [ხოხო]ნა ამასა ჩიოდეს. რამე: ნიჩბის[ს] ვიყუენით სამნივ ძმანი, ბებერა ჩუენი და დედა თან გუიახლნეს და ბა[ა]დურ თავს დაგუესხაო და ძლივ მოუტრ-
ჩითო.

სახლისუხუცესმან აშორო უპასუხა.

ჩუენ ამისი ასრე გაუჩინეთ: წადგეს სახლისუხუცესი მანუჩარ
ორის მისის სწორის შეუსახელებელის კაცითა და სამი მისი აზნაუ-
რიშვილი და მსახური ექუსი თან მი[ი]ტანოს და ასრე შეჰფიცოს:
«შენ რომ ნიჩბის[ს] თავს დასხმასა გუწამობო, არც დავსხმოდეთ და
არც გუელალატებინოსო».

თუ დაიფიცოს, არა ზედა-აც. და თუ ვერ შეჰფიცოს, ან მიარ-
თოს ხუთასი მარჩილი თეთრი და ან დაუდვას სამი კუამლი გლეხი.

4. კიდევე სახლისუხუცესი ბა[ა]დურ და ყაიი ამასა ჩი-
ოდეს, რომე: გარდახუეწილნი და დაბალთულნი ბარათასას
ვიყუენით, ორი მოღალატე კაცი შემოგვიყენესო, თოფის წამალი და
ნავთი შემ[ო]გვეპარესო შემოსაყრელად და ჩუენთუის ამოსაწყუეტ-
ლადო. ჩუენ შევიტყვევით, ერთი კაცი დავიჭირეთ და მეორე გარდა-
გვებუეწაო. თუ არ შეგვეტყო, კელიერთ პირობით დამწუარნი ვიქ-
ნებოდითო.

20 პაპუნამა და ხოხონამან ამისი აშორო თქუეს.

და ჩუენ ამისი ასრე გაუჩინეთ: წადგეს პაპუნა ორის მისის შეუ-
სახელებელის სწორის კაცითა და სამი მისი აზნაურიშვილი და ექუ-
სი მსახური თან მი[ი]ტანოს.

35 თუ დაიფიცოს და თავი იმართლოს არა ზედა-აც. და თუ ვერ
შეჰფიცოს, ან მიართოს ხუთასი მარჩილი თეთრი და ან დაუდონ სამი
კუამლი გლეხი.

5. კიდევე პაპუნა და ხოხონა ამასა ჩიოდეს, რომე:
ბა[ა]დურ ლაშქარი შეიყარა და თავს დასხმა გაგვიბედაო, ჯაშუშად
დივანაშვილი ნაზარა გამოეგზავნ[ა] და მამა ჩემ[მ]ან ქაი-
30 ხოსრო შეიტყო და ჯელით დაიჭირაო, თორემ სულ დაბოლებულ-
ნი და ამოწყუეტილნი ვიქნებოდითო.

სახლისუხუცესმან მანუჩარ, ბა[ა]დურ და ყაიამან
ამისი აშორო თქუეს.

45 ჩუენ ამისი ასრე გაუჩინეთ, რომე: წადგეს მანუჩარ სახლის-
უხუცესი ორის შეუსახელებელის მისის სწორის კაცითა და სამი
მისი აზნაურიშვილი და ექუსი მსახური თან მი[ი]ტანოს და ასრე შეჰ-
ფიცოს, რომე: «თქუენდა საღალატოდ იმ ხანად ლაშქარი არ შეგვე-
ყაროს».

თუ დაიფიცოს, არა ზედა-აც. და თუ არადა, ვერ შეჰფიცოს, ან

1 მიართოს პაპუნას ხუთასი მარჩილი თეთრი და ან დაუდვას სამი კუამლი გლეხი.

6. კიდევე სახლისუხუცესი მ ა ნ უ ჩ ა რ, ბ ა [ა] დ უ რ და ყ ა ი ა ამასა ჩ ი ო დ ე ს. რომე: ჩუენს მემკუიდრეს ბატონს მივ-
5 ზღევდით, ქაიხოსრომ მისი მოყუარე მიწო ბ ლ ი ძ ე და მისი საყ-
მო შეიყარაო. და ჩუენ მაცნე კაცი მოგვივიდაო, ჩუენ გარდავეჩუე-
წენით და ნასადგომარს დაესხნესო, ჩუენ ამრწყუეტასა და სიკუ-
დილს მოურჩითო. და თუ რამ საქონელი გვიახლა, ყუელა კელთ
დარჩა და აიფორიაქესო.

10 ამისი პ ა პ უ ნ ა მ ა ნ და ხ ო ხ ო ნ ა მ ა ნ აშორო თქუეს.

ჩუენ ეს გაუჩინეთ, რომე: წადგეს პაპუნა ორის მისის შეუსა-
ხელუბელის სწორის კაციტა და სამი მისი აზნაურიშვილი და ექუ-
სი მსახური თან მი[ი]ტანოს და ასრე შეპტიცოს, რომე: «იმხანად
არც თავს დაგსხმოდეთ და არც გუედალატებინოს».

15 თუ დაიფიცოს, არა ზედა-აც, და თუ ვერ შეპტიცოს, ან მიარ-
თოს ხუთასი მარჩილი თეთრი და ან დაუდონ სამი კუამლი გლეხი.

7. კიდევე პ ა პ უ ნ ა და ხ ო ხ ო ნ ა ამასა ჩ ი ო დ ე ს, როდე-
საც მამა-ბიძანი დაგვიცოცესო, იმას არ დამაჯერესო და წ ა ვ კ ი ს [ს]
თავს ლაშქარი დამასხესო. დედა ჩუენი თუეში იდგაო და ჩუენ სამ-
20 ნივ ძმანი თან ვიახელითო. და თუ ქალაქს არ ჩავსწრებოდით, ამო-
წყუეტელნი და დაბოლოებულნი ვიქნებოდითო.

სახლისუხუცესმან ამისი აშორო თქუა.

და ჩუენ ამისი ასრე გაუჩინეთ, რომე: წადგეს სახლისუხუცესი
ორის მისის სწორის კაციტა და სამი მისი აზნაურიშვილი და ექუსი
25 მსახური თან მი[ი]ტანოს და ასრე შეპტიცოს, რომე: «არც თავს
დაგსხმოდეთ და არც ლაშქარი მოგუეკდუნებინოს».

თუ დაიფიცოს, არა ზედა-აც. და თუ ვერ დაიფიცოს, ან მიარ-
თოს ხუთასი მარჩილი თეთრი და ან დაუდვას სამი კუამლი გლეხი.

8. კიდევე სახლისუხუცესი, ბ ა [ა] დ უ რ და ყ ა ი ა ამასა ჩ ი-
30 ო დ ე ს, რომე: შავარდნებისათუენ ვიყუენითო და პაპუამან მის ყმას
კ ო კ ო ლ ა შ ე ი ლ ს თოფით ჩუენი მოლაქაქეობა და სიკუდი-
ლი კპატივაო. და ეს საქმე იმავ კოკოლაშვილმან გაქამელაგნა და
ჩუენთან მოვიდაო. და თუ არ გაემელაგნებინა მკუდარნი ვიქნებო-
დითო.

35 პ ა პ უ ნ ა მ ამისი აშორო უპასუხა.

და ჩუენ ამისი ასრე გაუჩინეთ: წადგეს პაპუნა ორის მისის
სწორის შეუსახელუბელის კაციტა და სამი მისი აზნაურიშვილი და
ექუსი მსახური თან მი[ი]ტანოს.

თუ ამრიგად დაიფიცოს, არა ზედა-აც. და თუ ვერ შეჰფიცოს. ან მთავრის ხელის მარჯილი თეთრი და ან დაუდვას სამი კუამლი გლეხი.

9. კიდევ პაპუნა და ხოხონა ამასა ჩიოდეს, რომე: ბებია ჩუენი და ხოხონა სამწევრის [ს] იყუნესო, თავს დას-ხმოდესო. ბებია ჩუენი გამოეთრიათ და ხოხონა თორენში დაუმა-ლაეთ და ამ საქმით მორჩომოდათო.

სახლისუხუცესმან ამისი აშორო უპასუხეს.

და ჩუენ ამისი ასრე გავაჩინეთ, რომე: წამოდგეს სახლისუხუ-ცესი ორის შეუსახელებელის მისის სწორის კაციტა და სამი მათი აზ-ნაურიშვილი და ექუსი მსახური თან მი[ი]ტანონ და ასრე შეჰფი-ცონ, რომე: «არც ჩუენ და არც ჩუენის სახლისკაცსა ბებია თქუენი გამოეთრიოს და არც ხოხონა სასიკუდილოდ გუეძებნოს».

თუ ამგუარად დაიფიცონ, არა ზედა-აც. და თუ ვერ შეჰფი-ცონ, ან მთავრის ხელის მარჯილი თეთრი და ან დაუდონ სამი კუამლი გლეხი.

10. კიდევ სახლისუხუცესი მანუჩარ, ბა[ა]დურ და ყაია ამასა ჩიოდეს, რომე: ჩუენის ძმის ბა[ა]დურის ღალატის საქმით ჩემს რძალს — ზაზას ჯალაბებს ვაეზედ მუცელი გაუცუდ-დაო. თუ ის უდიერი არ დაგუმართებოდა, დღეს ყაიას ტოლი იქნე-ბოდაო.

პაპუნამ ამისი აშორო უპასუხა.

და ჩუენ ამისი ეს გაუჩინეთ, რომე: წადგეს პაპუნა ორის მისის სწორის შესახელებულის კაციტა, ორის შეუსახელებელითა და ხუ-თი მისი აზნაურიშვილი და თორმეტი მსახური მი[ი]ტანოს და ასრე შეჰფიცოს, რომე: «იმხანად არც ჩუენის საქმით თქუენს რძალს ზა-ზას ჯალაბებს ვაეზედ მუცელი წაჰკდომოდეს და არც იქ ყოფილ-იყოს».

თუ ამგუარად დაიფიცოს, არა ზედა-აც. და თუ ვერ შეჰფიცოს, ან ათასი მარჯილი თეთრი მთავრის და ან ექუსი კუამლი კაცი დაუდონ.

11. კიდევ პაპუნა და ხოხონა ამასა ჩიოდეს, რომე: ჩუენს სიკუდილსა და ამოწყუეტას არ დაგვაჯერესო, ნიადაგ ჩუ-ენად სასიკუდილოდ და ამოსაწყუეტლად უკან დაგულ[დ]ევდენო, ამ ქუეყანას აღარ დაგუაყენაო. ყიზილბაშთაყენ გაგუყარესო, ერთი ჩემი ძმა და ერთი და თან გავიტანე და გავღარიბდითო, გზაზედ ძმა მომიკდაო.

1 სახლისუბუცესმან მანუჩარ, ბა[ა]დურ და ყაიამან ასრე უპასუხათ და აშორო უთხრეს.

და ჩუენ ამისი ასრე გაუჩინეთ, რომე: წადგეს სახლისუბუცესი მანუჩარ ორის მისის სწორის შესახლებულის კაცითა და ორის შეუ-
15 სახლებელითა და ხუთი მათი აზნაურიშვილი და თორმეტი მსახური თან მი[ი]ტანონ და ასრე შეპფიცონ, რომე: «ჩუენის ძმის ბა[ა]დურის და ჩუენის ძალდატანებით არც შენ ყიზილბაშ[ში] წასულიყო და არც ჩუენის საქმით ძმა მოგკდომოდესო, რაც შენის ნებაყოფლო-
ბით არ წახველო».

16 თუ ამ გუარად შეპფიცონ, არა ზედა-აც. და თუ ვერ დაიფი-
ცონ, ან მიართონ ათასი მარჩილი თეთრი და ან დაუდვან ექუსი კუამ-
ლი გლეხი.

12. კიდევ სახლისუბუცესი მანუჩარ, ბა[ა]დურ და
ყაიამასა ჩიოდეს, რომე: როდესაც ჩუენი განაყოფი ქაი-
15 ხოსრო ყე[ე]ნიდამე მოვიდაო, თუ რამ ერთმანერთში სალაპარაკო და
ან ავი რამ საქმე ქნილიყო, კათალიკოზის ბატონის ზაქა-
რიას შუამავლობით შევრიგდით და შევიფიცენით სუეტს ცხოელ-
ზედაო და საფიცარიც მივეცით ერთმანერთასო და ამ საქმით გულიც
20 გაუერთეთ. და მესამეს დღეს შინ დაგუპატიჯაო და მისაც ჰამაზედ
ჩემს ძმას ბა[ა]დურს უღალატაო, დაუშინეს და მკუდრის ბარობაზედ
გაუშვესო, იმათ მოკლეს, მაგრამ მისმან კერძმან ღმერთმან მოარჩი-
ნაო, მკუდარ-ცოცხალი ჩუენთავ ყმათ მოიპარესო და ტყისაკენ გა-
[ა]ცალესო.

24 აწე პაპუნამ მისი ასრე უპასუხა, რომე: რაც მართლის
გულით არ დაეპატიჯოსო, მამა ჩუენს მისი სიკუდილი და ღალატი
არა ზდომებოდესო, რაც იმავ ბა[ა]დურის მოყუარის ქართულით
შულლი და ავი საქმე არ გამორეოდესო, ჩუენ სხუას არას შუა ვი-
ყუენითო.

30 აწე თუით ჩუენ გელმწიფემან, ქართლისა კათალი-
კოზმან და ერთობილთ ბჭეთა და მოსამართლეთა ამისი საქმე
მართლა და კარგად რიგად ვიწურილეთ და გამოვეციტხეთ; და რად-
გან ქაიხოსროს შინ ეწვია და დაეპატიჯა, ამ საქმეზედ სხუა აღარა
გაეწყობოდა რა და ღალატიც ქაიხოსროს შევაცნივეთ და ამ ღალა-
34 ტის პასუხიც უნდა პაპუნამ სახლისუბუცეს[ს] გასცეს.

13. კიდევ პაპუნა და ხოხონა ამასა ჩიოდეს, რომე:
ამას წინანდელს სიკუდილსა და ავს საქმეს არ დაგვაჯერესო და მოპ-
კდომოდენ მამა ჩუენსა და ბიძა ჩუენსა, თავს დასხმოდენო შეყრილ-
ნი მოყუარით თავამდინ და მძინარენი დაეჭოცათო.

სახლისუხუცესმან, ბა[ა]დურ და ყაიამან ამისი უარი
ვერა თქუეს რა. რადგან თავის სახლში დაგუპატიჯა, ფიცი და პი-
რობა გაგუიტეხესო და გუილაატესო, მას უკან ჩუენი სიკუდილი
და ამოწყუეტა ველარ დავითმევით და ჩუენი სიკუდილი და წაქდენა
6 მოვიკითხეთო და კიდევ დაგვოცეთო.

და აწ ამისი ჩუენ ასრე გაუჩინეთ, რომე: ვითაც პირველ ქაიხოს-
როს ელაატებინა და სასიკუდილოდ გაეშოთ, ბა[ა]დურის ღალატი
და ქაიხოსროს სიკუდილი ერთმანერთს შეუფარდეთ, ამისის გულისა-
თვის, რომე ქაიხოსროს ჩუენს სასაფლაოზედ შეფიცა და ფიცი გაე-
10 ტეხა. ორთავესი საქმე ერთმანერთს შეუფარდეთ და ამ საქმით ჩა-
ვარონინეთ. და მერაბის სისხლი სახლისუხუცეს[ს] დაედო, მისის
თორმეტის თუმნის სამარხითა.

14. კიდევ სახლისუხუცესი, ბა[ა]დურ და ყაიამან ამას ჩი-
ო დეს, რომე: იმ დღეს ჩუენს ძმას ბა[ა]დურს რომ ულაატესო,
15 ჩუენც იქივ ნიჩბის[ს] ვიყუენით და ჯალაბები კუერცხი-
შვილისას გუიდგათო, ჩუენის ძმის სიკუდილსა და ამოწყუეტას
აღარ დაგვაჯერესო, მეც იქ ვეგულეგბოდით, ჩემად სასიკუდილოდ
და შესარცხუენელად ჯალაბებში მოგუიჯდენო და თავს დაგუესხნე-
სო, მე სასიკუდილოდ გამომიმეტესო და ჩუენს სიკუდილს ჩუენის
20 ჯალაბების თრევა და უპატიურობა უარ იყო, ვითაც იმათ თავისით
ამოგუწყუიტესო და კიდევ დაგუოცესო. ნეტამც სულ გელიერთ
პირად ამოგუწყუიტენითო და ჩუენის ჯალაბების თრევა და სირცხვი-
ლი ჩუენის თუალით არ მოგუენახათო. ნიჩბისით მუსეფრი-
ნამდისინ ფეკშიშველათ გუდიეს და ჩუენს ჯალაბებს მეტის
45 უკაცრულისა და ურიგოს საქმით ფეკთ ფრჩხილები გასეუივდათო.

პაპუნამ და ხოხონამა ამისი ასრე უპასუხეს:
აშოროს ღმერთმან, რაც ბა[ა]დურის საქმე იმგუარად არ მოჰდაო,
არც მანუჩარის სიკუდილი გამოერჩიოს მამაჩემსაო და არც ჯალა-
ბებს მიჰდომოდენო.

30 აწე ჩუენ ამ აშოროსთვის ასრე გაუჩინეთ: წადგეს პაპუნა ნა-
ხევრის მათ[ი]ს სისხლის მოფიცრითა ექუსის მათის სწორის შესახე-
ლებულის კაცითა და ექუსის შეუსახელებელითა და ექუსი მისი აზ-
ნაურიშვილი და თორმეტი მსახური თან მი[ი]ტანოს და ასრე შეპ-
ფიცოს.

35 და თუ ამგუარად გული აჯეროს, მერაბის მთელი სისხლი და
თორმეტი თუმანი სამარხა დსახლისუხუცესმან, ბა[ა]დურ და ყაიამან
პაპუნასა და ხოხონას დაუ[უ]რგოს.

1 და თუ ვერ შეჰფიცო[ს], ნახევარმან მერაბის სისხლმან და ნახე-
ვარმან სამარხმან სახლისუხუცისა და მათი ჯალაბების საუპატიუ-
როდ ჩაიაროს; და ნახევარი სისხლი და სამარხი დაუდვან.

15. აწე ამათ სისხლის საქმეზედ მოკითხულობა ექენით. და
6 ძუელითგან და ერთობისა სამასი კუამლი გლეხი ყოფილიყო სისხ-
ლად გაჩენილი. აწ ვითაც ამათი სახლი მრავლად გაყრილიყუნეს და
ქამთ ვითარებისაგან მამულზედაც დამცრობილიყუნეს, ახლა ჩუენ
ამათი მთელი სისხლი ოთხმოც კუამლ კაცად გავაჩინეთ და თორმეტი
თუმანი თეთრი სამარხად.

16. და რაც ბა[ა]დურისა და მანუჩარის ღალატში საქონელი
წაჰკდომოდეს, ამაზედ სამი აზნაურიშვილი და ხუთი მსახური პაპუ-
ნას შეაფიცონ. და რაც გამოიფიცონ, მისცეს პაპუნამან.

17. და რაც ქაიხოსროსა და მერაბის ღალატში წაჰკდომოდეს,
ისრევ სამი აზნაურიშვილი და ხუთი მსახური პაპუნამ შეაფიცოს. და
16 რაც გამოიფიცონ, მისცეს სახლისუხუცესმან.

18. სხუა თუ რამ ნაძალადევი სამამულე საქმე ჰქონდეს გარდა-
საწყუეტი, ორი ჩუენი საბატიო კარის კაცი გუიბოძებია და სამარ-
თლიანის საქმით გარდასწყუეტიონ და ფიცით ამაზედაც დაშველდენ.

სხვა ჩუენი განაჩენი ამას იქით არ არის. და ვინც ამ პჯობასა და
10 სამართალს გარდავა, თვითო კარგი სოფელი ჰკლმწიფეს დაუდონ.

დაიწერა ბძანება და ნიშანი და სამართლის გაჩენა ქორონიკონსა
ტაშ, თიბათუეს კა.

ხელრთვა: როსტომ

26. განჩინება მახარაბელ სულხანასწვილისა და მერაბის მამულის საქმეზე

1642 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 496. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი.
20,5×13,7 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი ან სამი წერტილი.

15 ქ. მერაბ და წოდორელი სულხანასწვილი მახ[ა-
რებელი] წოდორელი[ლ] ... ბურის ნაქონის მამულის ორის დღის
ნავენაკობზედ სარჩლობდეს.

და მერაბ ეს უპასუხა, რომე: ეგ ნავენაკობი ორის დღისაო მიწაო
ნაქურდლად გაქსაო და არას მემართლებიო, აქამდისინაც ნაქურდ-
ლად ქონებიაო.

16 და სულხანასწვილებმან ამისი აშორო თქუეს, თუ: აშოროს

ლმერთმან, ეგ ორის დღის მიწა მემკუიდრის ბატონის ჯავახისშვი-
ლისაგან მიყიდიო და გათავებით ფასიც გამოგულიდიაო. და ქაიხოს-
როვც შემოგვესარჩლო და იმასაც გარდუწყუიტეთო, და ჩუენზედ
აღარა დარჩა რაო იმ მიწის სადაო.

აწ ჩუენ, მ დ ი ვ ა ნ ბ ე გ მ ა ნ ბ ა ტ ო ნ მ ა რ ო ი ნ ამისი ასრე გა-
უჩინეთ: წამოდგეს სულხანასშვილი მახარებელი და მისის ლისე-
ლის ცოლის ძმით აზარათ და მერაბს ამ რიგად შეჰფიცოს, რა
რიგადაც ამ წიგნში ეწეროს; მერაბ მამული და[ანებოს.

და თუ ვერ შეჰფიცოს, მამული მერაბს დარჩეს.

ქორონიკონს ტკთ.

მე, ბ ა ი დ უ რ ს დამიწერია და მოწამეცა ვარ თ უ მ ა ნ ი ს-
შ ე ვ ი ლ ს ა.

ბეჰელი: რ ო ი ნ

27. სამართალი როსტომ მეფისა თურქისტანისშვილის შმის

მამულის საჰმეზა

1644 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 4158. პირი. თავი აკლია. ქაღალდი. მხედრული.

... შვილთა და მომავალთა სახლისა თქვენი სათა მას ჟამსა, ოდეს
თ უ რ ქ ი ს ტ ა ნ ი შ ე ვ ი ლ ს¹ თქვენი სამკვიდრო მამული ეულობით
ეშოვნა; და მის შვილთა აკურისს ორი საგლეხო მამული მიწა-
წყლითა, ვენახითა და ყოვლის ფერითა ქაიხოსროსა და მათს
ძმათ ყმათათვის ფ ა ლ ა ვ ა ნ ხ ო ს რ ო ს ყმისათვის და გ ო ს ტ ა-
შ ა ბ ი ს შ ე ვ ი ლ ი ს ყმისათვის მიეყიდა.

და ჩვენ ამისი სამართალი ვქენით² და ასრე გავარიგეთ, რომე:
რაც იმ თქვენის მამულების სამუქფო მამული თქვენთვის დაედვა და
ხელთ გეჰირათ, ის ისრევ თ უ რ ქ ი ს ტ ა ნ ი ს შ ე ვ ი ლ თ დავანებეთ.
და თქვენი მამული აკურისს ისრევ თქვენ დავანებეთ.

და მონასყიდეს კაცთ თურქისტანისშვილთ პასუხი გასცენ და
შეიჯერიონ.

გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან და არაოდეს არ მოგე-
შალოს.

დაიწერა ბძანება და ნიშანი ესე ქორონიკონს ტლბ, ხელითა
კარის ჩვენისა მდივანმწიგნობრის თ უ მ ა ნ ი ს შ ე ვ ი ლ ი ს ბ ი რ-
თ ე ვ ე ლ ი ს ა თ ა.

ხელრთვა: რ ო ს ტ ო მ.

¹ +ტს. ² ვქენით.

28. განმინება ალიხანასა და ალავერდის შიშის საშუალო

1645 წ.

ცხსა, ფ. 1450. დავთ. № 48. საბ. № 131. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[101] ზე აღიდნეს ღმერთმან ძლიერი და უძლეველი¹ მეფობა
5 პატრონის როსტომისა. ბძანებითა მათითა გაუსამართლეთ და
გაუსინჯეთ ჩვენ, დივანბეგმან ჯაყახიშვილმან პატრონმან
რო[ი]ნ — შალიკაშვილის ალიხანასი და ალავერ-
დას მათი საცილობელი საქმე. ერთს კვამლის სირუნას შვი-
ლის ევანეზასა და ვართევანაზედ სარჩლობდენ. ბო-
10 ლომ სამართლიანის საქმით გაუსინჯეთ და მოკითხული ვქენით.
ალავერდა ცუდუბრალოდ ესარჩლებოდა. კაცი ალიხანასი და მის
ძმათა იყოს. აწ ეს სირუნაშვილი ალიხანას დარჩა. ყოვლის კაცის
უცილებრად ამ წესითა, რომე ამას უკან ხელი აღარავისა ჰქონდეს.

ქორონიკონს ტლგ.

29. განმინება როსტომ მეფისა სოლოლაშვილების შაჰ-შაჰულის

საშუალო

1646 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 744. დედანი. ქალაღი. 34×15,5 სმ. მხედრუ-
ლი. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი.

20 ზე აღიდნეს² ღმერთმან მეფეთ-მეფობა პატრონის როსტო-
მისა.

ბძანებითა მისითა დავსხდით ღმრთისა შიშს ქუეშე სასამართ-
ლოდ ჩუენ: სახლთუცეს[ა] ციციშვილი ბატონი მანუჩარ,
კიდევ სახლთუცესი ბარათაშვილი ბატონი ყაფლან და
30 მდივანი თუმანიშვილი ბირთველი — სოლოლაშვი-
ლის შიოშის შვილის დათუნასა და თაქაზისა და ბი-
ძინას სასამართლოთ.

სარჩელი ორთავესი გავიგონეთ და გავსინჯეთ:

ამას წინათ, ბატონის ბაგრატი³ს ჟამში, შიოშს ბიძინა შე-
30 [ე]ყარა; და შორს განაყოფი იყო ბიძინა² შიოშისა. რაც ბიძინას თა-
ვისი სამკუი[დ]რო შიოშთან შეჰყოლ[ო]და, ასე დავანებეთ, რომ შიო-
შის შვილებს იმასთან კელი არა ჰქონდეს.

¹ უძლეველითა. ² აღიდნოს. ³ ბიძინა.

მასდა გარდაისად ამოვარდნილის, თავიანთ განაყოფის სუჯად
ინის წილს მამულზე სარჩლობდეს. და შიოშის შვილებს მე-
ფის ბატონის ბაგრატის, წიგნიცა ჰქონდა.

ვითაც მამულის წიგნი კელთა ჰქონდა, ჩუენც¹ ფიცი დავითსა,
მის ძმებს დავსდევით. სა[ა]კაძე დათუნა აღანდარი შეაგდო
ბიძინამ მოფიცარათ. წადგეს სამნი ძმანი ერთის ბიძინას შეგდებუ-
ლის მოფიცრითა და სამის მსახურითა, გამოიფიცეს და დარჩა ტა-
ბახმელას:

მამია კუამლი ერთი,

ეჭუბა კუამლი ერთი,

ჭრუმაშვილისუხია კუამლი ერთი,

ჰვიაშვილები კუამლი ერთი,

თუხტუა და ანეზა კუამლი ერთი,

არაქელა კუამლი ერთი,

ჭრუმას გერი წატურა კუამლი ერთი.

ეს ასე გაგუირიგებია და გაგუიყუია. ამასთან ბიძინას კელი
აღარა აქუს, ნურცა რას შეცეცილება.

დაიწერა ბძანება და ნიშანი ესე ქორონიკონს ტლდ. კელითა
მწიგნობრის ყორდანაშვილის შაველი სათა.

ესე ასე გაგუითავებია.

ხელრთვა: როსტომ

კიდეზე:

ქ. ჩვენ, მეფეთ-მეფეს, [პატ]რონს იესეს, ეს სულბრწყინ-
ვალის მეფის ბძანებით განაჩენი ასრე დაგვიმტკიცებია, როგორც [ამ]

განაჩენში სწერია.

მარიამობისთვის იბ, ქორონიკონს უგ.

ხელრთვა: ალიყულიხან

30. განინიშნა ბოტუაშვილებისა და აჯაგანუხას შვილების მამულის სამძევე

10

1648 წ. 22 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 503. დედანი. ქალაღი. 49×21,5 სმ. მხედრუ-
ლი. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამი წერტილი.

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა და ბძანებითა დედოფალთა
დედოფლისა პატრონისა მარიამისათა.

დავსხედით ჩვენ: სახლისუხუცესი ბატონი ყაფლან, სუფრა-
ჯი ბატონი ავთანდილი, მდივანი ავთანდილ, ქალაქის მე-

¹+ჩუენც.

ლიქი ენალ, მამასახლისი ასლამაზ, ქალაქის უფროსი და აფა-
კაცი მანდენაშვილი მანდენა, ფარყუზათაშვილი
რამაზა, სოღრუაშვილი პაპია, ფეთხ[ა]იმის მღრდელი
ტერ-გრიგოლ და მისი შვილი სერაპიონ, ამბროსი-
შვილი მახარობელი, გედუაშვილი მღდელი¹ იოვან-
ნე, ბეგკლიკაშვილი მერაბა, ხოსინაშვილი მკე-
დელი პაპოა.

და ტოტუაშვილი მახარობლის შვილი ბასილი, მისი
ძმა გარსევან და იოვანე და აჯაბნუშას შვილები
ყულია და მისი ძმები სახლისა და მარნის ალაგზედა ცილობდეს.

მივედით, გავსიხვეთ, გავასამართლეთ და მახსოვარი კაცები მო-
ვასხით. პირველად დარფუნ ზურაბაშვილის სუთუასაგან ეს ადგილი
ტოტუაშვილს მახარებელსა და იმის შვილებს ეყიდა. მერმე მანდენას
მამა-ბიძანი შემოსცილებოდეს. მისულოყვნენ მახსოვარი კაცი: ძე-
ლი მამასახლისი ამირ, ძეგლის მელიქის შვილი შერმაზან, ჰროშიკ
მხითარა მოყევანა მახსოვარათ. მოკითხული ექნათ ამ შემოცილება-
ზედა და მანდენაშვილი მანდენა გამტყუენებულოყო და ჭელახლა
მანდენასაგან მისის ძმისა და მისის ბები[ი]ს, ლომუას ცოლყოფი-
ლის, გარდაწყვეტილობის წიგნი აეღო, რომ იმ ადგილთან მანდენას
ნათესავს კაცს ტელი აღარა ჰქონდა.

ჩვენ კიდევ მოკითხული ვქენით. დარფუნ ზურაბას შვილი სუ-
თუა ბერიკაცი იყო და კიდევ ცოცხალი იყო. ის მოვაყვანინეთ და
გავიკითხეთ. იმან კიდევ დაიფიცა და კიდევ ისულმერთა, რომე ის
ადგილი იმისგან ტოტუაშვილის მახარებლისა და მისის შვილებისა-
თვის მისყიდული იყო და აჯაბნუშა და მისი შვილები ტყუილად ეცი-
ლებოდეს.

აწე, რაცა დარფუნ ზურაბას შვილის სუთუას მიცემულს სი-
გელში უწერია. ქალაქის სამართალმაცა და ჩვენმა სამართალმაც ამ
ტოტუაშვილს ბასილსა და ამის ძმებს² დაანარჩუნა. ბატონის ბძანე-
ბითა ჩუენც ამ[ა]თ დავანებეთ. ასრე რომე არას მოქალაქესა და არას
აღამის მონათესავეს კაცსა ამ ალაგზედა ტელი არა აქუს.

არის ამის მოწამენი სრულად ჭელმწიფის კარისკაცი. და მე,
ბატონის დედოფლის მდივანს მარტიროზიშვილს შალვას
დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

¹ მღრდელი. ² ძმებს.

დაიწერა წიგნი და განაჩენი ესე ქორონიკონსა ტლვ, მაის[ს]
ოცდარსა.

ხელრთვა: მ ა რ ი ა მ

ქ. ეს ბრძანება ასრე უნდა გათავდეს.

ოთხი ბეჭედი:

1. ყ ა ფ ლ ა ნ
2. ა რ ი რ ჯ ე ვ ა
3. ა ვ თ ა ნ დ ი ლ
4. თ ა ნ ი ა

31. გარდაწყვეტილობის წიგნი როსტომ მეფისა ღალატში გარბულ ზურაბ სააკაძისათვის საცოლეს წართმევის შესახებ

1648 წ. 1 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14419. დედანი. ქალაღი. 33,5×20,2 სმ.
მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ორი ან სამი წერტილი.

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა ჩუენ, ღმრთივ-გუიერგუირო-
სანმან მეფეთ-მეფეთ-მან კელმწიფემან პატრონმან როსტომ
და თანამეცხედრემან ჩუენმან, დედოფალთ-დედოფალმან
პატრონმან მარიამ, პირმშომან და სასურველმან ძემან ჩუენმან
პატრონმან ვახტანგ ესე გარდაწყვეტილობისა და წყალობისა
წიგნი და ნიშანი შეგიწყალებთ და გიბოძებთ თქუენ, ჩუენთა ერდგულ-
თა და წესისებრივ მრავალგუარად თავდადებით ნამს[ა]ხურსა ყმასა
ბარათაშუილს ყლიჯყორჩს, პაპუნასა, ქაიხოს-
როს და თქუენთა შუილთა.

მას ჟამსა, ოდეს თქუენი და სა[ა]კაძის ზურაბისა-
თუის ნახსენები იყო და საყე[ე]ნოდ ჩამოვიყუანეთ; ამისთუის,
რომე ჩუენზედ მრავალი ავი საქმე მოინდომეს და ღალატში გაერივ-
ნეს, საყე[ე]ნოდ სხუა ძმა გამოვართუით; და ვითაც ჩუენის ორგუ-
ლისა და ღალატში გარეულის სა[ა]კაძის ნახსენები იყო, იმას წავარ-
თუით და ჩუენგან გაზდილს მაჩაბელს ქუაბულს შევერთე-
ვით ამ საქმითა, რომე: დღეს და დღეის უკან სა[ა]კაძის ნათესავთა და
სახლის კაცთა კელი აღარა პქონდეს და ვერცავინ უსაყუედუროს
ეს ჩუენგან გარიგებული და გარდაწყვეტილი საქმე.

აწე გიბძანებთ კარისა ჩუენისა ვეჟილ-ვეზირნო და სხუანო მო-
საქმენო და წინამდგენო: თქუენცა ასრე გაუთავებთ და ნურა კორც-
შესხმული კაცი ამის საქმეში ნუ გაერევით, რომე ჩუენგან გარიგე-
ბული საქმე არის.

ვინცა და რამანცა კაცმან ამას საქმეში გარევა მოინ[დ]ომოს, თავადმც რისხავს დაუსაბამო ღმერთი და ყოელნი მისნი წმიდანი ზეცისა და ქუეყანისანი, ქორციელნი და უკორცონი.

დაიწერა ბძანება და ნიშანი ქორონიკონსა: ტლვ, ლუინობის-
თუის ა.

ხელრთვა: როსტომ

32. გარდაწმუთილოზის წიგნი როსტომ მეფისა თაზიშვილმან მამულის საქმეზე

1650 წ.

(10) ცხსა. ფ. 1450. დავთ. № 25. საბ. № 145. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[155] ნებიტა და შეწვენითა ღმრთისათა ჩუენ, მე ფე თ-მ ე ფ ე-
მან ხელმწიფემან პატრონმან როსტომ და თანამეცხედრემან
ჩუენმან დედოფალთ-დედოფალმან პატრონმან მარია მ, პირმშო-
მან და სასურველმან ძემან ჩუენმან პატრონმან ლუარსაბ ესე
(15) საბოლო[ო]დ გასათავებელი წყალობის წიგნი და ნიშანი შეგიწყა-
ლეთ და გიბოძეთ თქუენ, ჩუენთა ერთგულთა და ნამსახურთა ყმათა
თაზიშვილს ზა[ა]ლს, პა[ა]ტას, გივის, ბეჟანს,
ელიზბარს, ლევანს და მომავალთა სახლისა თქვენისათა
ყოველთავე.

(20) მას ქამსა, ოდეს სარდარი ციციშვილი პაპუნა ცუდ-
უბრალოდ თქუენს მთას შემოგეცილა, მოგვიდეგით კარსა და თქვენი
სიმართლე გაგვასინჯინეთ.

მოკითხული გიყავით და არას დროს და ქამს არა ციციშვილი
არ გცილებოდა და თქუენი მკუიდრი და მოუდეგარი მამული იყო.
(25) ამ წესითა და საქმით ასრე დავიმკუიდრეთ, რომე ვერც ციციშვილი
და ვერც ელიოზიძე გედავანი [V] შვილი შემოგეცი-
ლოს. ვინც ამ თქუენს მკუიდრს მამულს მოგედავება, ჩუენდა შეცო-
დებად მოვკპითხავთ.

(30) აწე გიბძანებთ კარისა ჩვენისა ვეჟილ-ვეზირნო და სხუანო მო-
საქმენო, თქუენცა ასრე დაუმტკიცეთ და ნურაოდეს ნუ მოუშლით
და შეეცილებით.

დაიწერა ბძანება ესე ქორონიკონს ტლმ.

როსტომ. მარია მ. ლუარსაბ. კათალიკოზი.

33. გარდაწყვეტილობის წიგნი ძრისხეფორა კათალიკოზისა
ნიმუფინდელთა და თვალელთა მამულის საქმეზე

1651 წ. 29 მაისი

ცსსა. ფ. 1449. საბუთი № 2657. პირი. ქალაღი. მხედრული.

- ს ქ. ჩვენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ყოვლისა საქარ-
თველოსა დიდმან მამათ-მთავარმა ქართლისა კათალიკოზმა
პატრიარქმან, პატრონმან ქრისტეფორე ესე უკუ-
ნისამდე ყამთა გასათავებელი გარდაწყვეტილობის წიგ-
ნი და პირი დავდევით.
- ასრე, რომე: ნინოწმიდელნი და თვალელნი საჯოგბის ქალაზედ
ცილობდენ და ბძანებითა როსტომ ნეფისათა შემოვიყარეთ
ერთობილნი უფროსნი მცხეთის შვილნი და მოვედით თვალზედ და
შემოვიყარეთ ნინოწმიდელი მაყასშვილი ზაქარია და
ერთობილნი წმიდის ნინოს ყმანი და გავასამართლეთ.
- და მას წინათაც მრავალი შუღლი, ყარყაში ყოფილიყო; და შე-
ვაგდევით თვალელთ ფიცი; და შემოიყარნენ ერთობილნი თვალელ-
ნი და აისვენეს ხატი წმიდის ნინოსი და წაგვიძღვენ საჯოგბის ქალას;
და ქუემო საცილობელი იყო კარგა გზას ქვემოთ; და დავდეგიოთ სა-
ცილობელს ალაგზედა, სადამდისაც ცილობდენ. და დაიფიცა გულ-
ბათისშვილმა და ერთობილთ თვალელთა და ამოიარეს; და
დაიფიცა დრეიძემ ბეჟიტამა; და მივედით შუაზედა და
დაიფიცა ეთიბერასშვილმა; და მივედით ნაწისქუილევთანა
და [დაიფიცა] ორმა ქურუხულმა და ამოვედით თავსა კევის
პირსა და დაიფიცეს ერთობილთ თვალელთა, და სულ საჯოგბის ქა-
ლა ასრე გამოიფიცეს, რომე მკვიდრათ და შეუცილებლათ სვეტის-
ცხოვლისა და თვალური იყოს.
- და ასრე გავასამართლეთ და გარდავსწყუიტეთ, რომე: ვერა ნი-
ნოწმიდელი და ვერა მისი ყმა ვერ შემოეცილოს საჯოგბის ქალასა,
რომელიც ჩვენ გაგვესამართლებინოს.
- აწე ვინცა და რამანცა კაცმან: ანუ მეფემან, ანუ დედოფალმან,
ანუ მღღელო-მთავარმან ესე ჩვენგან გასამძღრული და გაფიცული
საქმე მოშალოს, რისხავსმცა ღმერთი და ყოველნი მისნი წმიდანი,
ზეცისა და ქუეყანისანი, ჯორციელნი და უჯორცონი; შე-მცა-ედების
კეთრი გეზისა, შიშთვილი იუდასი, წრწოლა კეენისა, მეხდატეხილო-
ბა დიოსკორესი, ცოცხლივ დანთქმა დათან და აბირონისა, მატლთ-
დასხმა ეროდესი; და ნესტორ და ორიგინესთანამც დაემკვიდრების
ნაწილი და სახსენებელი მათი; და ნურათამცა სინანულითა ნუ იხს-
ნების სული და სახსენებელი მათი.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხოს.

არიან ამისი მოწამენი და შუა დამხდურნი: მოუტრავი სუფ-
რაჯი ბიძინა, სამცხეთოს სარდალი გედეონის შვი-
ლი პაპუნა, მაღალას შვილი სახლთუხუცესი პა-
პუნა, ქარციძე მესტუმრე დავით, მელვინეთუხუ-
ცესი შიოშ, სუეტისცხოვლის კანდელაკი შიო, ერთობილნი
მცხეთელნი, ნაცვალნი შავერდი, ძნელას შვილი თა-
მაზა და ნაცვალნი ხოსიტა და ერთობილნი გარეგელნი.

დაიწერა წიგნი და ბძანება ესე ქორონიკონსა ტლთ, მას ქამსა,
ოდეს მეფემა როსტომ რომ სანადიროთ შირაქზედ გაი-
ლაშქრა, თვესა მაისსა ოცდაცხრასა, დღესა ხუთშაბათსა.

ხელრთვა: კათალიკოზი ქრისტიფორე. ზაქარია

34. განჩინება როსტომ მეფისა ბარათაშვილების მამულის საქმეზე

1651 წ.

ცსა. ფ. 1450. დავთ. № 38. საბ. № 30. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[12v] სახლისუხუცესი ბარათაშვილი ყაფლან და მა-
თი განაყოფი იოთამას შვილები რომე აბანოსა და ტაჩიას ზე-
დათ მიწებზედ იცილებოდეს, ჩვენ, მეფე მან პატრონმან როს-
ტომ და დედოფალმან პატრონმან მარიამ სახლისუხუცესი
დივანბეგი როინ, ვეზირი აღამოიან და კარის კაცები
დაუსხით, მოკითხული ვქენით.

იმ მიწების საქმეზედ ამას წინათ ნესტან-დარეჯან დე-
დოფალსა თავისი სახლისუხუცესი შიოშ და ბოჭოულთუხუცესი
აღათანგი გაეგზავნა, იმათ ენახა და გაესინჯა და გაესამართლა.
და ერთხელ ის მიწები იოთამისაგან გამოფიცული ყოფილიყო, მაგრა
ვერ შეჯერებულეყვნეს და ხელახლა კიდევ იოთამ დაეფიცებინა.

ახლა კიდევ ჩვენს კარზედ შეისარჩლნეს. ჩვენ ეს დარბაისელნი
უჩინეთ და მოკითხული ვქენით, და რადგან ორჯერ გამოფიცული
ყო, ყაფლან აღარას ემართლებოდ[ა] და აღარც მესამე ფიცი დაე-
დებოდა. რაც მაშინ იმათ გაუსამნავს და გაუსამძღვრავს, ის მიწები
ჩვენცა სამკვიდროდ და საბოლო[ო]დ იოთამას შვილებისათვის გვი-
ბოძებია. ყაფლანს და მის შვილებს იოთამას შვილებთან კელი აღარა
აქუს.

35 ქორონიკონს ტლთ, მარიამობისთვის ღ.

ხელრთვა: როსტომ. მარიამ

35. განიხილავს როსტომ მეფისა გივი და სვიმონ ზედგინიქების

სახისხლო სამეფო

1652 წ.

ბელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1805. დედანი. ქალაღი. 52,3×24,2. მარჯვენა

კიდე ალაგ-ალაგ მოხეულია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამწერტილი.

ქ. ზე აღიდნეს ღმერთმან ძლიერი და უძლეველი ორისავე საბატონისა ქართლისა და კახეთისა მპყრობელი მეფეთ-მეფეთა პატრონისა როსტომისა.

დავსხედით ღმრთის შიშს ქვეშე ბჰედ და მოსამართლედ ვეზირი აღამოინ, დივანბეგი ჯავახიშვილი პატრონი როინ, ამირეჯიბი გიორგი, მარტიროზიშვილი [მდივანი ავთანდილ, თუმანიშვილი მდივანი ბირთუელი, კ]არის მწერალი ფირალი — ზევდგინიძის გივისა და სუიმონის სისხლის გარდასაწყუეტელად; სარჩელი და საჩივარი ორთავესი გავიგონეთ.

ნათესაობაში ერთმანერთზედ მრავალი შენ[ა]ცოდარი და საჩხუბარი საქმე ჩამოვარდნოდით და ეშმაკის [სა]ფრკითა სუიმონის მამას ავთანდილს გივის პაპა იმარინდო-მოე[კლა. და მას დღეს აქათ ერთმანერთზედ მოსისხარნი დარჩომილიყუნეს და მრავალი ავი საქმე მომგდარიყო.

სუიმონ ამას ჩიოდა: პირველი გიუნას სახლისკაცს ჩემი სახლისკაცი მოუკლავსო და ბებერა ჩემი პაპა შენს ძალად გაუწბილებია და მასუკან[ი] კელმწიფის კარზედ გასამართლებულანო, სისხლი და საუპატიო გაუჩენიათო, ის აღარ მიუცემიაო დამათი შეგოცა და სიკუდილი ამაზედ მომგდარაო.

გივმან მისი ასრე უპასუხა: რასა ჰქუიანო, [არც ჩემის სახლისკაცს შენი სახლის კაცი მოუკლავს და [არც ბებერა შენი პაპის ჩემისაგან გაწბილებულაო, რაც ცუდუ[ბ]რალოდ პაპაჩემი იმარინდო მამაშენმან არ მოკლაო. და თუ რომელიმე შენი სახლისკაცი ჩვენმა სახლისკაცმა მოკლა სახელი გვაწიშნეთ, თუ რა რქმევიაო, და მას უკან ამის პასუხს სამართლიანის [სა]ქმით ჩვენ გავცემთო.

სუიმონ ამისი ეს უპასუხა: ძუელი განაჩენი წიგნი მქონდაო და დამეკარგა, თორემ აზდენ-აზდენი გლეხი და საქონელი გარკვევით შიგ ეწერა, რომე პასუხი უნდა¹ გავცეთო; და ამისი

¹ უნდოდა.

1 ფიციც შემოძლიაო, რომე ჩემი სახლისკაციც მომკუდარიყოს [თქ]უ-
ენის სახლისაგანო და ბებერა ჩემიც ძალად გაწბილებულიყოსო.

ა[წე], რადგან განაჩენი წიგნი არა ჰქონდა, თვითანვე ფიცს შე-
მოიძლივ[ა], ასრე შევჰფიცაო, რომე: სახლისკაციც მაგათის კელით
5 მკუდარი მკუანდესო და სხუარიგადაც ბებერა ჩემი გაწბილებული
იყოსო. და რაც ამ საქმეზედ სისხლი და საუპატიო გაგუჩენოდეს, ის
ალარ მოეცეს, ეს სიკუდილი იმაზედ მომჭდარიყოსო.

აწე ჩუენ ამისი ასრე გაუჩინეთ: ორი შესახელებული საბატოს
კაციშეილი უმტერო, ორი სხუა რომელიც თუითან უნდოდეს იმის-
10 თანა კიდევ საბატოს კაციშეილი თან მი[იტან]ოს სუიმონ და ასრე
შეჰფიცოს: «ამისმა მადლმან, ამისმან გამაცხორებელ[მა]ნ ქრისტე-
მან ღმერთმან, გიო, ჩემო განაყოფო, ეს მამული, ამდენი საქონელი
ნასისხლად და საუპატიოდ გაგუჩენია».

თუ შეფიცოს და ფიცმან ამართლოს, რაც გასჩენოდეს, ვითაც
15 გიგის პაპა იმარინდო მკუდარია და თა[ნ] გორავს რარიგადაც ამას
წინათ ამათის სახლისკაცს სისხლი [გა]სჩენოდეს, ისრე უნდა გარკვე-
ვით გარდასწყდეს. და რაც სუიმონის სახლისკაცისათუის სისხლი და
საუპატიო გაუჩენიათ, იზდენი იმარინდოს სისხლში გაითვალონ და
სხუაზედ სუიმონ უნდა სისხლი მისცეს და გარდაუწყვიტოს.

20 და თუ ვერ შეჰფიცოს, ვითაც რომ ჩამამავლობით დიდნი კაცი
არიან, ნამეტნავიც უნდა¹ გასჩენოდა, მაგრამ დღე[ს] მამული მოკ-
ლედ იყო და მისმეტს ვერ შეიძლებდა; და უნდა დაუდოს ნასისხლად
ოცდაათი კუამლი გლენი, თორმეტი თუმანი თეთრი, ერთი გუთანი
ქარი, ხუთი ჭაკი ცხენი, სამასი კოდი პური, [ორ?]ასი კოკა სთუელ-
25 ზედ ტკბილი სამარხოდა.

ამისი საქმე ასრე გავარიგეთ. ვითაც გათავეებით სისხლის საქმეს
ვერ შეიძლებდა, ზოგი ვაპატიეთ ჭუარხატთა, ზოგი მეფესა და დე-
დოფალთა, ზოგი პქეთა და მოსამართლეთა; და ექუსი კუამლი კაცი
ავც[არ]გად სუიმონს დავდევით და უნდა დაუდოს და გივსა მოა-
30 ბარონ.

ჩუენი განაჩენი ამას იქით არ არის; და ამგუარად გარდაგვიწ-
ყვეტია.

ქორონიკონს ტმ

ხელრთვა: რ ო ს ტ ო მ

¹ უნდოდა.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14671. დედანი. ქალაქი. 32,2×21,2 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. ა-მეტი.

წ ქ. ზე¹ აღიდნოს ღმერთმან მეფეთ-მეფე პატრონი ქარ-
თლის, კახეთისა, ორისავე [საბატ]ონოსა პატრონი როსტომ.

ჩვენ, სოლბათიასაული შანშეს შვილი პაპია, მივედით მათის
ბძანებით. გუდარეკელნი და ღორისთველნი ბედენზედ
სამძღვარს შესცილებულიყვნენ.

ახლა გერმანოზის შვილს ოთარსა და პა[ა]ტას
ფიცი დ[ა]ედვა თავითით ყმით. გუდარეკელთა ასრე შეფიცონ: ამ
გზასა რასაც ღორისთვის გზ[ა] რომ შეივლის, ნათლისმცემლის
ქვეით², ღორისთველს კაცს კელი არა ქ[ო]ნდეს.

ქვეშეთ დიდი შარა რომ გ[ა]ივლის ბედნისა, იმას ქვეით ტყემ-
ლარური და გორას სათიბი არის, — ცოტველთ დარჩა.

იმას ზედათ რასაც წყალი გორას სათიბისაყენ დ[ა]იქცევს, დი-
დის კლდის გამოტანებით, სერ-სერი რომ შემოსდევს, ნათლისმცე-
მლის ძირში, აქ[ე]თ ყვირაღას ნასახლებამდისინ, მინგულს სათიბი და
შუა დიდი კლდე რასაც შეიტანს წყარომდის[ინ], იმას გასწორათ სა-
ში გორა რომ არის, დაბალი გორა, იმას ქვეშეთ ჰიკვიკის წყალი რომ
არის, რასაც წყალი ტ[ყ]ემლარსაყენ[ნ] და გორას სათიბისაყენ დ[ა]იქ-
ცევს, ღორისთველს კაცს კელი არა აქს, გუდარ[ე]კელთა [არის].

რაც წყალი ნათლის-მცემლ[ის] ქვეშეთ წირა მთისაყენ დ[ა]იქ-
ცევს, ღორისთველთა [არის].

და წირამთულა მაღალი გორები, ისიც წირამთულა, ნათლის-
მცემლის გასწორათ უკან რომ წყარო არის, ჰ[ი]კვიკის სათ[ა]ვე, იმას
გალმით კელი არავის აქ[ს], კაძის არის.

ჩვენ ასრე გაგვირიგებია გელმწიფის ბძანებითა, რომ ფიცი
ალარ მოვაქდინეთ, ასრე გავაშველეთ.

ბძანდებოდა ბატონი ზურაბის შვილი შანშე, მეჩინიბეთ-
უხუცესი პაპუა, რატის შვილი თულას შვილი ხუცა, ან-
ჯიყაფას შვილი ბაგრატ, შემეზას შვილი გიორ-
გი, დათუა, სულ ერთ პირობით არეშაანი, ნამო რაძე
ოქროპირი.

1 ზიე. 2 ვიეით.

ვინცა ამ პირობასა და წიგნს გარდავიდეს, კელმწიფემ თვის--
და შეცოდებათ მოკითხოს.

ქორონიკონსა ტმა, მკათათვეს ათს.

სპარს.

37. გაყოფილობის წიგნი ჰრისბეფორა კათალიკოსისა
სვეტიცხოვლის მამულების სამეფე

1651 წ. 2 იანვარი

ცსსა. ფ. 1449. საბუთი № 2658. პირი. ქალაღი. მხედრული.

ქ. შემოგვეცილნეს ჩუენ, წინსაგარეჯოველთ, მთის სამძღვარსა
პავჰავაძე მამუჩი და მისი ძმისწული გიორგი და
გულბაათ და იასონ მისი განაყოფი.

ჩუენც მოსარჩლენი და მახსოვარნი კაცნი მოვასენით და ფი-
ცი ჩუენვე შემოგუარდა. აწე მობძანდა ნებითა ღმრთისათა და ბრძა-
ნებითა კელმწიფისა მეფისა პატრონისა როსტომისათა.

დავიფიცეთ ჩუენ, ქართლისა კათალიკოზმან პატრონ-
მან ქრისტეფორემ და საგარეჯოს მოურავმან ჯანდიე-
რისშვილმან როსებ; და ფალავანდისშვილი მო-
ნაზონი ნიკოლოზ და ფანველისშვილი ქეიხოსრო
მოწამედ თან გუიახლნეს.

და სრულ სამცხეთონი აზნაურის შვილნი დავაფიცეთ: გედე-
ვანისშვილი ჯუარისმტვირთველმან ქეიხოსრომ, ქაღა-
გიძემ სახლთუხუცესმა პაპუამ, კანდელაკმან
შიომ, იმფორის მოლარემ გაბრიელისშვილმან თა-
ნიამ, მეღვინეთუხუცესმან შიოშ, ლაზისშვილ-
მან პაატამ, ქარასიძემ ამილდამბარ, მერიქი-
ფეთუხუცესმან შერმაზან და სრულად მცხეთელთა და
წინსაგარეჯოთა ასე დავიფიცეთ.

და მივედით შაშიან თავსა, მთავარანგელოზთა დავიფი-
ცეთ და მივდეგით მარმაროვანთა სამძღუარამდის და მივე-
დით მოდამნახის ციხეზედ, და თვითან მოდამნახის ციხე
სამძღვარი არის, და მივდეგით გიგოას წყაროთ სამძღუარამ-
დის, და იქით დევთ ნასახლარზედა და დევთ ნასახლარადაღმე-
ომნიაშვილის სასაფლაომდის¹; ეს სამძღურები გომ[თ]-
წყალზედ მივიდა და სადაც გომთ წყალი ქერემის წყალს

¹ სასაფლაომდის.

i შერეოთვის აქამდის; და ამას შემოთი ამაზედ გათავდა. და რაც და-
გვიწერია, ეს სრულ ჩუენ გამოგუიფიცავს.

არის ამისი მოწამე და თან გუხლებია გელმწიფის ყაფჩი ყ ა ვ-
რის შვილი გიორგი, არის ამისი მოწამე რუსი შვილი
5 ჭერემელი პატრონი ეპიფანე, გიჯიყრელი ავთან-
დილ, მიწობლიძე დათუნა, გელმწიფის ნაცვალი მამა-
და და ჩუენი ნაცვალი ხუცია.

დაიწერა წიგნი ეს ქორონიკონსა ტმზ, თვესა იენვარსა ორსა,
წელითა ჭერემელ ეფისკოპოზისათა ეპიფანესითა.

10 კათალიკოზი ქრისტეფორე.

38. სამართლის წიგნი ქრისტეფორე კათალიკოზისა სპატიცხოვლის

მამულის საძეგლი

1654 წ. 2 იანვარა

15 ცხსა. ფ. 1449. საბ. № 1799 და 2213. პირები. საბუთის თავნაკლული პირი
დაცულია ხელნაწერთა ინსტიტუტში Hd 8389.

ყოვლისა საქართველოსა დიდმან მამათმთავარმა ქართლისა და
კახეთი[ს] მაკურთხეველმა კათალიკოზმა ქრისტეფორემ
ესე უტყუარი, მართლის გულით გამოფიცული სამართლის
წიგნი და პირი დაგიდევით ასრე, რომე: წინსაგარეგოელთ შემო-
10 ეცილნეს მთასა და სამძღურებსა ჭივჭივადე მამუჩი, მისი
ძმისწული გიორგი და გულბათ და მისი განაყოფი იასონ
და ცოტა რამ ქართული ვაჩნაძიანთაც ილაპარაკეს. ჩუენ
გელმწიფეს მეფეს როსტომს მოვახსენეთ და ფიცი ვთხო-
ვეთ. მეფემ როსტომ კახეთის სარდალს ერისთავს ზა[ა]ლს უბრ-
15 ძანა და ყორჩიბაშს ბარამსა და სუფრაჯს ბიძინასა. სამარ-
თალი იმათზედ დაადგეს გელმწიფის ბძანებითა.

სამართალი გვიყვეს და ფიცი ჩვენ¹ დაგვადგეს. და ეს ჭივჭივა-
ძენიც დასჯერდენ. წავდექით, დავიფიცეთ ჩუენ, ბატონმა კათალი-
კოზმან ქრისტეფორემ, საგარეგოს მოურავმა ჯანდიერი-
30 შვილმან გივმან და მისმან ძმამან როსეზ, ოხიაყორ-
ჩიშვილმან დავით, ფალავანდისშვილმა მღუდელ-
მონაზონმა ნიკოლოზ, ფავნელისშვილმა ქაიხოს-
რომ და მცხეთელთ სახლთხუცესმა პაპუამ, ჯვარისმტვირთ-
ველმან გედავანისშვილმა ქაიხოსრომ, ომფორის მო-
35 ლარემ გაბრიელის შვილმან თანიამა, კანდელაკმა შიომ, თა-
ზისშვილმა პაატამ, ქარსიძემ ამილდანბარ და

¹ ჩვენზე.

სრულად მცხეთელთა და წინსაგარეჯოელთა ერთ პირობითა; უკან-
საგარეჯოელთა: ნაცვალმა მანელაშვილმა თამაზამ, ბუ-
ტულაშვილმა ლაზარემ, ზუკაკისშვილმა მაზი-
ტამ, დრეიძემ იასემ და საჩინომ. ჯიმითელნი და ახაშ-
ნელნიც თან გვახლდენ, დაიფიცეს.

მოვედით შაშინათ თავსა მთავარ ანგელოზთან და დავიფიცეთ.
მივედით მარმაროვანთა სამზღურამდინ და მივედით მოდამნა-
ხის ციხეზე და, დავიფიცეთ. თვითან მოდამნახის ციხე სამძლუ-
არი.

და მივედით, წავდექით გოგასწყაროს სამზღურამდინ
და იქით დევთ-ნასახლურზედ და დევთ-ნასახლარიდამე მანია-
შვილის სასაკლაომდინ, ეს სამძღურები გომთ-წყალზედ
მივიდა და სადაც გომთ-წყალი ქერემის წყალს შეერთვის,
იქამდისი მთა და ბოლო სრულ გამოგვიფიცავს. ვანთა, ბუშატი
სვეტისცხოვლის სახასო სოფელია, ასრე გამოგვიფიცავს: არც ვან-
თასა და არც ბუშატს, არც მთასა, არც ბოლოსა და არც სოფელში
მიწასა და წყალზედ სამამულელ არც ჯანდიერისშვილსა აქუს კელი,
არც ვაჩნაძესა და არას კაცს. მამული სახასო კათოლიკოზისა[ა], სა-
მოურაო — ჯანდიერისშვილისა.

იქით კისისტეველნი ზოდაშნელთ ცოტას ალაგს მთაზედ ცი-
ლობდენ. მოვიდნენ მთაწმიდის მამა ბატონი გერმანე, მოლარე
ბახუტა, მისი შვილი გაბრიელ და კისისტეველნი, ვილაპარა-
კეთ. და ერისთავმან ზა[ა]ლ, ყორჩიბაშმა ბარამ და სუფრაჯმან ბიძი-
ნამ კისისტეველნი გაამტყუნეს. ისიც ფიცით გამოვიტანეთ, და საგა-
რეჯოს მთა საგარეჯოს დარჩა. სალაპარაკო აღარა დარჩა რა. ზოდა-
შნელთ წინანდლის სამძღურამდი ბოლო და სადგომის ალაგი
და ბალთ-კარი გამოვიფიცეთ, ფიცით დავგრჩა.

ყველა ასრე სამართლით და ფიცით გარიგდა და გარდასწყდა
ჭელმწიფის მეფის როსტომის ბრძანებითა, ერისთვის ზა[ა]ლის ბრძა-
ნებითა და გარიგებითა.

ყორჩიბაში ბარამ არის ამისი მოწამე, სუფრაჯ[ი] ბიძინა და
სრულ კახნი. რუსისშვილი ქერემელი ბატონი ეპი-
ფანე მოწამეცა ვარ, დამხვედრიცა.

დაიწერა ესე წიგნი თვესა იანვრის ორსა, ქორონიკონს ტმზ ხე-
ლითა ქერემლისა ეპიფანესითა.

ხელთვა: ქრისტეფორე ქერემელი

ზალ ერის- თავი	ყორჩიბაში ბარამ	სუფრაჯი ბიძინა
-------------------	--------------------	-------------------

39. განიხილეთ როსტომ მეფის ნაწიღურელთა და თავმჯდომარეთა მამულის სახეზე

1654 წ.

აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის ლენინგრადის განყოფილება. E 73.
პირი. საბუთის პირი დაცულია აგრეთვე ხელნაწერთა ინსტიტუტშიც
Hd 4170.

*ზე აღიდნეს ღმერთმან უძლეველი მეფეთ-მეფე ჩუენი
პატრონი როსტომ. ბრძანებითა მათითა ჩუენ, დავითი შვი-
ლი ბოქაულთხუცესი ელისბარ მოვედით.

ნაწიდურ[ელ]ნი და სუეტისცხოვლის ყმანი თავმჯდომარელნი მი-
წებებდ ცილობდენ.

მოვედით და მოვასხით იმ ქეობის მახსოვარნი. გავსინჯეთ სამ-
ზღურები, რაზედაც ცილობდენ, მახსოვრის სამქითა, მოგუარებ[უ]-
ლის საქმით გარდაუწყვიტეთ.

სუეტისცხოვლის ყმანი: გედეონი შვილი პაპუნა,
ძმისწული მისი ქაიხოსრო, მალალას შვილი გედეონ,
დეკანოზი ქაიხოსრო, სხვანი აზნაურიშვილნი და მსახურნი მო-
ვიდნენ, ჯვარი და ხატი მოიტანეს და ფიცზედ იდგნენ.

ჩუენ არც სუეტისცხოვლის ყმანი დავაფიცეთ და არც ნაწიდუ-
რელნი და მოგუარებულის. საქმით გარდაუწყვიტეთ: თავს კვირა-
ცხოვლის ბოლოს რომ აბაში შვილის ნაზურევი რომ არის,
იმის ბოლოს რასაც ქუაყრილი გაიტანს, ქუემო ქალაქის შარა რომ
გაივლის იქამდი, იმას იქით დოლოვნის სამზღურამდი, იმას
იქით კვირაცხოვლისაკენ ნაწიდურელთ დარჩა; და თავმჯდომარელთ
კელი ნუ აქუთ.

და იმას იქით! სვეტისცხოველს დარჩა და ნაწიდურელთ კელი ნუ
აქუსთ. და არცა რას ემართლებიან.

რადგან მახსოვრები იმავე ძუელს სამზღუარზედ გაგვიძღუენ და
სამზღუარი გვიჩუენეს, ჩუენც ასრე შევატყვევით, რომ ძუელი სამ-
ზღუარიც ის იყო და ჩუენც იმაზედ გარდავსწყვიტეთ.

დაიწერა ქორონიკონს ტმზ.

ჩუენის ბრძანებით ნაწიდურელთა და თავმჯდომარელთ საცი-
ლობელი ასრე გარდასწყდა. და დღეის უკან საქმე ნულარავის აქუს;
და ნურცავინ სვეტისცხოველს შეეცილება.

მეფე როსტომ.

¹ იმას იქით! იმა საქმით.

* მერმინდელი სათაური: „განაჩენი თავმჯდომარისა“.

40. გარდაუშვებილობის წიგნი როსტომ მეფისა თურქისტანიშვილთა
და სოლღაშვილთა მამულის საძეგნ

1856 წ. 3 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 4421. დედანი. ქალაქი. 37,5×18,3 სმ. მხედ-
5 რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახვარია ორი ან სამი წერტილი.

ქ. ნებიტა და შეწევნიტა ღმრთისათა ჩუენ, ღმრთიე-გუირგუინო-
სანმან მეფეთ-მეფეთმან კელმწიფემან პატრონმან როსტომ
და თანამეცხედრემან ჩუენმან, დედოფალთ-დედოფალმან პატრონ-
მან მარიაჲ ესე უკუნისამდე ქამთა და ხანთა გასათავებელი,
10 მტკიცე და უცვალეზელი წყალობისა და გარდაწყუეტილობის
წიგნი და ნიშანი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენ, ჩუენთა
ერდგულთა და ნამსახურთა ყმათა თურქისტანიშვილთა
ბერუკასა, სეხნიასა, თამაზს, ბეჟანს, ბახუტასა,
ბაგრატს, ზა[ა]ლს, შეილთა და მომავალთა სახლისა თქუენი-
15 სათა ყოველთავე.

მას ქამსა, ოდეს კუმისის ბატონი სოლღაშვილი და-
ეით, იორამ და გამდლის საყმონი კოდაათადამე მუხათ მიწებს
შემოგეცილნეს და სალაპარაკო საქმე შეგექნათ.

ჩუენის კარით სახლისუხუცესი ციციშვილი ყაია, დი-
20 ვანბეგი ჯავახიშვილი როინ, მდივანი მარტილოზი-
შვილი ავთანდილ და თუმანიშვილი მდივანი ბირ-
თუელი სამძღურისა და ალაგების დასასინჯად და შესარიგებლად
გავგზავნეთ. და ჩუენის ბძანებითა გარეშემო სოფლების უფროსნი
და მახსოვარნი კაცნი ჩამოესხათ* და ყუელა გაესინჯათ. მახსოვართ,
3 დილ, ემართლებინეთ: არას დროსა და ქამს ცილობა არ გაგონი-
ლო.

ბოლოს^{1**} უფიცრად ვერ გარდაეწყუიტათ. და მოფიცარი
ითხოეს: ერთი ბარათაშვილი, ვინც თქუენ გეშოვნა, და ან
ერთი გაბაშვილი. ერთს მოფიცარს აღარ დაგჯერდეს, და
30 თქუენის სიმართლისათვის ორნიც უშოვნეთ და ფიცზედ წაზღვით.
და ვითაც რომ შეიტყვეს მართალნი არიანო, აღარ დაგაფიცეს.

და მამული ისრევ უცილებრად თქუენ დავანებეთ და ასრევ
გარდაუსწყუიტეთ, რომე: დღეს და დღეის უკან კუმისის მემატო-
ნეს კაცს თქუენთა[ნ] კელი აღარა ჰქონდეს; და თქუენდა უნებურად
3 კუმელმან კაცმან იქ მიწა ველარ მოგნას.

ქორონიკონსა ტმდ, იანვარს გ.

ხელრთვა: როსტომ

¹ ბოლომ.

* აქ უზის სპარსული ბეჭედი.

** აქ უზის ბეჭედი: „როინ“.

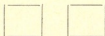
1656 წ. 1 მაისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 26. საბ. № 78. პირი. ქალაქი. მხედრული.

[72v] ხელმწიფის როსტომ მეფის ბრძანებითა ჩვენ, ბ[ო]-
ქაულთუხუცესი პატრონი ედიშერ და ბაინდურ კახთ საყ-
რელად დავიდოდით. ანდერმანს კახნი ედავებოდეს რევაზ ა-
სა და მამუკასა.

ორთავ ქართული და ლაპარაკი გაუსინჯეთ. და ანდერმანს
შა[პა]ბაზ ყ[ა]ენის ქაშში ეშოვნა და მას დღეს აქათ ვერცავინ
შესცილებოდა და ვერცვის აეყარა. და ახლაც სამართლიანის საქმით
დარჩა ანდერმანს, რომე არას კაცს ხელი აღარ ჰქონდესლე ერთის
ღმრთისაგან მეტს.

ქორონიკონს ტმდ, მაის[ს] ა დაიწერა.

42. განჩინება როსტომ მეფისა ბლორძოლთა და სარქისაშვილთა მამულის
სამხეზ

1656 წ. 28 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14657. დედანი. ქალაქი. 39×14 სმ. მხედრუ-
ლი. განკეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი ან სამ-
წერტილი.

ქ. ჩუენ, დივანბეგმან ჯავახიშვილმან პატრონმან როინ
და მდივანმან თუმანიშვილმა ბირთუელმან ჯელმწი-
ფის მეფის პატრონის როსტომის ბრძანებითა ბარათას
აზნაურისშვილის ბლორძელის მამუკასა და მათ ძმათ სა-
სამართლოდ და გარის პარუნ სარქისაშვილების საქმე-
ზედ დაუსხედით ღმრთის შიშს ქუეშე. სარჩელი და საჩივარი ორთა-
ვესი გავიგონეთ.

პარონ სარქისაშვილები და გარისელნი მიწაზედ ესარჩლებო-
დეს. აქამდი შეუტყობრად ვიყუენითო; ახლა კაცმა გუიამბო: ეს მი-
წები საგარისო ყოფილაო და ორთაშუისა არ არისო.

ამასობაში მოვიგმეთ გარეშემოს ბარათაშვილნი და ჩა-
ჩიკაშვილი ასლამაზ და არეშიშვილი პაპუნა და
ყარაიგით და თემის მახსოვარნი გლეხნი კაცნი, ღმერთსა და
სულზედ შევაგდეთ.

და უცხოფერი ფიცი თქუეს: კამყოლოს სა[ა]კადეს, ზურაბს, ბაბაშიოშს, ალიყულიბეგს და ქაიხოსროს ჰქონდა ორთაშუა და ცილობა არ გაგუიგონია გარისელთაგანო.

5 რადგან ამდენი კაცი მოწმობდა, ფიციც აღარ უნდა¹ დაგვედვა გარისელთათვის და ისრე უცილებრად ორთაშუელთათვის უნდა¹ დაგუენებებინა, მაგრამ კიდევ ბარათას აზნაურიშვილნი მამუკა და მისნი ძმანი ამაზედ ჩამოვაყოლეთ, რომე ფიცი დავანებეთ პარუნ სარქისაშვილებსა და გარისელთა.

6 სამი მემკვიდრე მოდებული კაცი მოფიცრად დავდევით; გარეშემოს მეზობელი ეშოვნა და ზემოგარისელი მემკვიდრე შეგდებული კაცი. და თუ ეფიცა, სადაც გაევილო, დაეჭირათ. მაგრამ ცილ[ი]სწამება იყო და ველარ დაიფიცეს და ვერც მოწამე იშოვნეს.

აწე ესე[ე]ბი ყუელა ჰელმწიფემ გასინჯა. და რადგან არც ამას წინათ ყოფილიყო ცილობა და ვერც მოფიცარი იშოვნეს, ჰელმწიფემაც გაქმტყუენა, ჩუენცა და სულ თემის კაცმა. და დარჩა ბარათას აზნაურიშვილთა და ორთაშუელთა.

7 დღეს და დღეის უკან ბარათას მეტს სხუას ბარათაშვილთა ამათან ჰელი არა ჰქონდეს, და არცავის სხუას თემის კაცსა. ალაგი და მიწაც ორთაშუის არის და გლეხნიც თავისი დაუსაწელებია. დარჩა მამუკა ბლო[რ]ქელსა, გიორგის, ოტიასა და გულბათს ამ წესითა, რომე ვერავინ ესარჩლოს.

ქორონიკონსა ტმდ, თიბათუის კმ.

სამი ბეჭელი

- 8 1. ქ. ყაენის ფეჰთა მტუერი როსტომ მეფე ვამტკიცებ.
2. როინ.
3. ბირთველი.

კიდეზე

9 ქ. გარისი დამ პარუნ სარქისაშვილები ბროლძელს ორთაშუა მიწებს შესარჩლებოდენ.

10 მოვიდენ ჩუენთან, ვალაპარაკეთ: ბროლძელმა ეს განაჩენი წიგნი მოიტანა, ბატონს უჩვენეთ და ბატონმაც ეს სამართალი აღარ მოშალა. ჩუენც ესევ სამართლით ორთაშუა მიწები ბროლძელს დავანებეთ ყოვლის კაცის უცილებლათ.

11 ქორონიკონს ტნით, თიბათვის ა.

ბეჭელი: მოსავი ღთისა მდივანბეგი [როინ]

¹ უნდოდა.

43. ბანძინება ხიზანასა და მედის სასიხლო სამეხა

1857 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1562. დედანი. ეტრათი ორ კეფად. 49×17 სმ.
მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამი
წერტილი. ა-მეტი.

ქ. ესე წიგნი მოგე მე, ხიზანმა შენ, ბიძაჩემს მედისა და
შენს შვილს გიოსა და ქიტისა.

და ასრე, რომე: ერთი ეშმაკის ცთუნებითა შენი შვილი მამუ-
ლა შემომაკუდა. და მერმე დამიჭირეთ, და სამდივნოთ საქმე გა-
მიცდა, და სიკუდილს მიპირებოდეს.

და მერმე ნეფესთან რომ სასიკუდილოდ წამაყენეს, ბატონი ქა-
თალიკოზი და ბატონი თბილელი, და სახლთუხუცესი ყაია, და
გოსტაშაბის შვილი პაპუნა, და სულად საქართველოს
ეფისკოპოზნი, და გელმწიფის კარის მდივანნი შუა შემოვიდნენ და
აღარ მომკლეს. და ჩემი კერძი მამული და დედული მკუდრისთვის
სა[ა]ლაზოდ დადუეს. წინ-წინ გავისამართლენითა და ამგუარად გავვი-
რიგეს.

და მერმე გოსტაშაბიშვილი პაპუნა შუა ჩამოგვიგდეს. ბატონმა
და მისმა ჯარმა და ბატონმა თბილელმან და ქ[ა]თალიკოზმან გოსტა-
შაბიშვილს უბძანეს: «თუ შენ გ[ა]ქერიგე, დამხდომი შენ ხარ».

და მერმე დავსხედით და გავიპოჭუნით და სამართალი ვქენით.
ერთი სისხლი და ნახევარი კიდევ დამედო, ამიტომ, რომ სახლს ცეცხ-
ლი შე[ე]უკიდე ბიძის ჩემის ჯავრითა, შიგ მინდოდა დამეწო მედია და
მისი ცოლი და შვილი.

არიან ამისნი ბრჭენი და მოსამ[ა]რთლენი და გარდამწყუეტელ-
ნი: საბაშვილი აღდგომელი, მათეშვილი ბერუა,
გოსტაშაბისშვილის ყმა¹ იმპარინდო, კახიშვილი მათე და
სრულად აკურელნი; არიან კიდევ ელფიელნი და კარგული-
შვილი მახარა, ივან იმისი გან[ა]ყოფი, და სულ ელფელნი,
ხიზანს კერძი კაცი იაგულაშვილი ნადირა.

სუთანს კერძს მამულ გარეთ ყვ[ე]ლა დავანებე ჩემი კერძი მთი-
თა და ბართა.

არის ამისი მოწამე ინაშვილი გიორგი, ახალდაბელი
მლდელი ზოსიმე, ერთობით ბალიანი, საღორელი ორბელა.

¹ ყამ.

1 და ვინცა და რამანც გუარმა კაცმა ეს მოგიშალოს, თავად პირ-
ველადამც ღმერთი პრისხავს და მერე მისნი წმიდანი, და რაც
ღმერთს სჯულის სალოცავი გაუჩენია.

6 დამიწერია მე. თუ რმან ბეგის კარის მდივანს გიორ-
გის და მოწამეცა ვარ. დაწერა წიგნი ესე ქორონიკონს ტმე.

44. განჩინება აბაში ბარათაშვილისა და ზურაბ ელიოზიშვილის გაგულის საქმეზე

1657 წ.

10 ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 2153. დედანი. ქაღალდი. 33X16 სმ. მხედრუ-
ლი. ყოველი სიტყვის შენდეგ ორი ან სამი წერტილი.

[ქ. ჩუენ], ბატონი შუილმან პატრონმან ვახტანგ,
მდივანბე[გ]მან პატრონმან როინ და მდივანმან ბირთუე[ლ-
მან] კელმწიფის მეფის პატრონის როსტომის ბძანები-
15 თა აბაშისა და სუეტისცხოვლის აზნაურისშუილის ელიოზის-
შუილთ ზურაბისა და მა[თ] ძმათ საქმე გაუსინჯეთ.

ამას წინათ დიდს ბატონს ლუარსაბს თავად სუე-
ტის ცხოვლისათუის შე[ე]წირა ახოტი და მისი გარეშემოს [ე]-
სოფლარები და მერმე კიდევ ელიოზის შუილთათუის საჯილდაოდ
20 ებოძებინა.

მოკითხული უყავით და ბარათაშუილი აბაში ნასოფ-
ლარებს რომე ეცილებოდა, უსამართლოდ ეჭიდებოდა და ახოტისა
ნასოფლარი დალანი, მეძლეთი, გოგას-გუერდი, სა-
ხუევანი, შეხუეტილა და დანიბანი — ესე[ე]ბი ყუე-
15 ლა ახოტისა იყო და ტყუილად ეცილებოდა.

ასრე ამათ დავანებეთ, რომე: არას ბარათაშუილს ამ ალაგებ-
თან კელი არა ჰქონდეს, სუეტისცხოველსა და ელიოზისძეს ზურაბსა
და მის ძმათ დარჩა მათის სამართლიანის საქმითა, მთით ბარამდი
ყოვლითური.

30 დაწერა ბძანება და ნიშანი ესე ქორონიკონსა ტმე.

ძუელი სიგელიცა ჰქონდა და ამათ არავინ რას ემართლებოდა.

ორი ბეჭედი: 1. ვახტანგ

2. როინ(?)*

* ბეჭდის ლეგენდა არ ირჩევა.

45. განჩინება როსტომ მეფისა შაჰლან ბარათაშვილისა და
ისახან სულთანის სამაგზლო დავის გამო

1657 წ.

ცხსა. ფონდი 1450. დავთარი № 15. საბუთი № 140. პირი. ქალაღი. მხედ-
რული.

[152v] ნებითა და შეწყენითა ღმრთისათა, ჩვენ, ღმრთივ-აღმარ-
თებულმან და ღმრთივ-დამყარებულმან, ორისავე ტახტისა და საბა-
ტონოს მპყრობელ-მქონებელმან, მეფეთ-მეფეთმან ხელმწიფე-
მან პატრონმან როსტომ და თანამეცხედრემან ჩუენმან დედო-
ფალთ-დედოფალმან პატრონმან მარიამ, პირმშომან და ძემან
ჩვენმან პატრონმან ვახტანგ ესე უკუნისამდე ჟამთა და ხანთა
გასათავებელი მტკიცე და უცვალებელი წყალობისა წიგნი და ნიშა-
ნი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენ, ჩუენთა ერთგულთა და წესი-
საებრ მრავალფერად თავდადებით ნამსახურთა, ჩვენთან აღზრდილ-
შეზდილთა და ჩუენის მორჭმა-გადიდებისათუის დიდად მომჭირნე-
სა და ძალის მიმცემთა ყმათა ბარათას შვილს სახლთუხუცეს
პატრონს ყაფლანს, შვილთა თქუენთა პაპუნასა, ასლანს,
ვახტანგს, თამაზს, გი[153]ორგის და ბიძაშვილთა თქუენ-
თა გიორგის, ბეჟანს, გივსა, ერასტის და მომავალთა
სახლისა თქუენისათა ყოველთავე.

მას ჟამსა, ოდეს სულკურთხეულის ბატონის პაპის ჩუენის მე-
ფის ლუარსაბის ჟამში თქუენის სახლისკაცი დიდი ორ-
ბელი და იოთამ გაყრილიყუენ და ტაშირს რაც თქუენი
მამა-პაპათ სამკუიდრო მამული ყოფილიყო, ყუელა გაგეყოთ და გა-
ნაყარის წიგნი და კელმწიფეთ ნიშანიც ხელთ გეჭირათ*; და ამას
წინათ ვინცავინ ლორეს მკდომი ხანი და სულთანი ყოფილა, ვერ-
ცავის ეხსენებინა და არც გაგონილიყო.

ახლა ხანად ბორჩაღუა¹ ისახან სულთან წამოგე-
დავათ. ისინიც ჩუენს კარზედ მოვიხმეთ; არაგვის ერისთავი, ქსნის
ერისთავი, ამილახორი, ციციშვილნი, ჯავახიშვილი დი-
ვანბეგი როინ და სულ ქართუელნი დარბაისელნი დივანში და-
ვ[ი]ხუედრეთ; თქუენი განაყარი წიგნებიც გავიკითხეთ; და ისახან
სულთანს სანათი და ჰოქმი არა ჰქონდა და კიდეც გამტყუენდა.

¹ ბოსჩაღუა.

* განჩინება იოთამ და ორბელ ბარათაშვილების გაყრის საქმეზე იხ. აქვე,
საბუთი № 2.

ა და არც კულავ ლორი დაღმე ამ ალაგების ცილობა ქნილიყო
და არც ხელი ჰქონებოდა.

და თქუნეს სიგელსა და განაყარს [v] წიგნშიაც გიწერიათ ტა-
შირს შირჩა პატი, წითელ[ი] ეკლესია, დელუ ყუ-
ღიჯანის სოფელი, აკოფას სოფელი, ჭუკის სოფელი, ყო-
შა ქილისა, შიშთაფა, დიაკუნის ქვა — სომხურად
მონდაქარი ჰქუიან, სოფელი ჯილდი და ჯილდის წყალი
რომ ჩამოვარდება იმას აქათი სამართლიანის საქმითა, მთით ბარამ-
დისინ, ყოვლის მათის სამეჭმოთა; ავდარასა და ბარქდარა
შუა საქარავნო დიდი შარა რომ გაიარს, მარჯუნივ საბარათაშვილო-
საყენ საბარათიანო არის და მარცხნივ ბარქდარა დარჩება, ის სალო-
რო არის. ყანლუჯას გზა რომ შეიარს, იმას ზედანთი საბარათა-
შვილო არის. რასაც ლელვარი გარმოხედავს და სასომხითო არის,
იმას გარდაის ლორისა არის და ნურავინ ეცილების.

რა რიგადაც ამას წინათ ბედნიერს ბატონს პაპა ჩუენს მეფეს
ლუარსაბს თქუენის მამულის განაყარი წიგნი და სიგელი დაუ-
დებია, ჩუენცა იმავე წესითა სამკუიდროდ და საბოლო[ო]დ დაგვი-
მკუიდრებია მთით ბარამდისინ.

[გ]ქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ჩუენსა ერდგულად სამ-
სახურშია და არაოდეს არ მოგეშალოს, არა ჩუენგან და არა სხუათა
მეფეთა და მეპატრონეთაგან.

აწე გიბრძანებთ კარისა ჩუენისა ვეჭილ-ვეზირნო [154] და
სხუანო მოსაქმენო, თქუენცა ასე დაუმკუიდრეთ და ნურაოდეს ნუ
მოუშლით და შე[ე]ცილებით თუნიერ შეწევნისა და თანადგომისა-
გან კიდე.

დაიწერა ბძანება და ნიშანი ესე ქორონიკონსა ტმე, ხელითა კა-
რისა ჩუენისა მდივანმწიგნობრისა ბირთუელის თუშანი-
შვილისითა.

როსტომ. მარიაშ.

ექვსი სტრიქონი სპარსული ტექსტი.

1632—1658 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 8584. დედანი. თავი აკლია. ქაღალდი. 34,5X15,3 სმ. მხედრული. განკვეთალობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი ან სამი წერტილი. საბუთი თარიღდება როსტომის მეფობის წლებით.

...[სახ]ლისუხუცესი გივი, ფაე[ნ]ე[ლიშვილი... მა-
ჩა]ბლისძე იესე ჯავახიანთ როინისა, ელიზბა-
რის შვილთა და ივანეს საქმის გასაჩენელად, მას ეამსა, რო-
დესაც ბარათიანთა და იმათ შუა სასისხარი საქმე ჩამოვარდა.
ივანე იმ საქმეზედა თავსა უბრალოდ სდებდა.

სარჩლეს ელიზბარის შვილთა, ვითა: მოსდვა კელი საჯავახია-
ნოსა და ჩემი კერძი და თავის ასრე დაარბივა, რომ არა გაუშო რაო.
მივიდეს ბატონსთანა დატურცილი გლეხები და იჩივლეს და თავს
ცეცხლი მოიდევს. და მერმე ამ საქმის გულისათვის ბარათაშვილი
მოურავად დააყენა ბატონმან და¹ რაც მოჰქდა ჩუენ შიგა და ბარა-
თან შიგა, ყუელა იმ საქმეზედ იქნა.

ივანე ამას უპასუხებდა: აშოროს ღმერთმან, ბატონსა ჩემის
გულისათვის არ დაუყენებია მოურავად და არც თქუენი კერძი ყმა
დამირბევია და არც ეგ საქმე ჩემს თავზედა მომქდარა.

კიდევე ქარჩლეს ელიზბარის შვილთა, ვითა: ბახუტა და ივანე
მამულეების თავზედა და სამძღურებზედა აიშალნეს და შემომდურ-
დეს. მერე მოვიდა ივანე და პირველად ერთსახლობაზედა გუელაპა-
რაკა; და თუ ერთსახლობა აღარ იქნას ამაზედა შევიფიცნეთ: «მტერ-
ზედა მტერნი ვიყუნეთ და მოყუარებზედა მოყუარენი; გავღარიბდეთ.
ერთად გავღარიბდეთ, და თუ დავდგეთ, ერთად დავდგეთ, ზიანი და
სარგებელი სწორი იყოსო».

ჩუენ რომ არც ერთი გუეწადა, სამს დღეს სხუაგან ვიმაღენით.
მერე მოვიდა ივანე კიდევე და არა აჯა გვიყო და ამაზედა შეგვიფიცა
და შემოგუფიცა: «მტერზედა მტერნი ვიყუნეთ და მოყუარებზედა
მოყუარენი; ჩუენი გაკეთება და წაგდენა, სიკუდილი და სიცოცხლე,
ზიანი და სარგებელი სწორი იყოსო».

და ჩუენი ყმანიც ასრე დავარიგეთ: თუ ჩუენ შინ არ ვიყუნეთ,
უსიკუდილოდ ნურავის რას დაანებებთ. ჩუენი ფიცი და საქმე ამ-
რიგად გარდასწყდა და დავიწყენით.

¹ და.

* აკლია ერთი სიტყვა.

1 ამას უკანის სანახევრო კარი ჰყვანდა ბახუტასა. და ივანეს ასრე
უნდოდა: ან ორი ცხუარი ივანეს მიეცა და კარი წამოეყვანა და ან
ორი ცხუარი გამოერთო და კარი ბახუტასა ჰყოლოდა. მერმე კარი
ივანემ წამოიყვანა და ცხუარი აღარ მისცა. ივანე ბატონსთან წამო-
5 ვიდა და ჩუენ ასრე დაგუ[ი]ბარა: თუ ბახუტამ კარი წაიყვანოს, ჩე-
მად მოსულამდი ნურავის დაანებებთ.

ამასობაშიგა ჩუენ ჩუენს აღგილს ვიყავით; და ივანეს კაცი მო-
ვიდა, თუ: ბარათიანთ კარი წაიყვანეს, ფიცნი ხარტ ბატონის ჩემი-
სანი, ნუ დაანებებთ, გუიშუელეთო. წაუდევით უკანა, მივეწივენით
10 და რაც საქმე მოჰქდა და დაგუმართა, ყუელა იმ საქმეზედ მოჰქდა და
დაგუმართა.

ივანე ამას უპასუხებდა: აშოროს ღმერთმან, არც ჩემის გუ-
ლისათუის და არც ჩემის კარის გულისათუის წაჰკიდებინარტ და
არცარას შუა ყოფილვარ: რაც კაკაბასძის დასარბევლად არ
15 მისდიოდით და შეიყარენით ერთმანერთზედ¹, გულავად იყვენით და
გარდიკიდენით² და რაც საქმე მოჰქდა, მე არას შუა ვარო.

ელიზბარის შვილი ამაზედ იდგა: რაც დაგუმართა, ყუელა ივა-
ნეს თავზედა დაგუმართა და იმისის გულისათუის ექენით.

ივანე ყუელაზედა თავს უბრალოდ სდებდა, თუ: ეგ საქმე
20 არც ჩემის გულისათუის დაგმართებია და არცარას შუა ვარო.

ჩუენ ამისი ასრე გავაჩინეთ: წადგეს თუითან ივანე ორით შე-
სახელეზულით მისით სწორით კაცითა უმტეროთა, სამით — შეუსა-
ხელეზულით აზნაურისშვილითა ვინგინდავინ იყოს, სამის მსახური-
თა, რომელნიც ელიზბარის შვილთ შეუსახელონ; სადაც ელიზბარის
25 შვილთ შეუსახელონ, წადგეს და ასრე დაიფიცოს: «ამისმა მადლმა
და ამისმა განმაცხოველებელმა ქრისტემა ღმერთმან, ელიზბარის
შვილო, არც ბარათაშვილის სიკუდილსა და გაგდებაზედ შემომიფი-
ცავ[ს] და არც იმ დღეს ჩემის კარისათუის წასდგომიზარ, არც ის საქ-
30 მე ჩემს საქმეზედა მომგდარა და არც ბარათაშვილი ჩემის გულისა-
თუის მოგიკლავს».

თუ დაიფიცოს, არა ზედა-აც, რასაც თავისით კარკაცობით არ
მოეჭმარვის და არცარას ბარათაშვილი ემართლების. თუ ვერ დაი-
ფიცოს, რაც სისხლი და სანახშირე იყოს, მეხუთედი ივანემ გამო-
ილოს და გარდაიკადოს.

35 ვინც ეს ნაბჭობი არ გაათავოს, ხუთ-ხუთი კომლი კაცი ბატონს
დაუუტრგოს. ჩუენი განაჩენი ამას იქით არ არის.

ხელრთვა: როსტომ(?)

¹ ერთმანერთზედ. ² გარდიკიდენით.

47. განიხილეთ რჩეულაშვილებისა და ოსიას სახისხლო
საქმეზე

1632—1658 წწ.

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2788. დედანი. ქალაღი. 37,5×19,5 სმ. დაზიანებული.

5 თავი აკლია. მარჯვენა კიდე ჩამოცრეტილია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი, სამი ან ოთხი წერტილი. საბუთი თარიღდება როსტომის ზეობის წლებით.

10 [ჩუენ, მდივანბეგმან პატრონმან როინ და მდივანმან ბირთველმან გელმწიფის ბძანებითა რჩეულაშვილებისა და ოსიას სალაპარაკო საქმე გავსინჯეთ.

ამას წინათ რომ ამათი მამა [სეხნი]ა მისმან ნაყმევმა კაცმა მოკლა, იმისი ძმა ცოლითა და შვილით გელმწიფემ რჩეულაშვილებს საყმოდ [უბო]ძა. ამისთვის კიდევე უფრო რომე, მკულელი კაცი გარდახვეწილიყო, და ძმა იყო, და ბატონმა ცოლშვილით უბოძა.

15 ვითაც ოსიას ნაყმევი იყო, დამოციქულებოდა რჩეულაშვილებსა, რომე ეგ კაცი დამახსენევენეთ.

10 ამათ ასრე შეეთვალა: რადგან ბარათა და მამუკა ბლო- [რძე]ლი შუა [არ]იან, ხუთი სული თქუენტვის მოგვირთმევი და გვიპატიებიაო; და ერთი ბიჭი რომ მოგვეცემიაო, ამისი სახსარი მოგვეცითო და სხუას ყუელას ისრევე ბარათას მოვართომთ და ვაპატიებთო.

15 ოსიას ამას დაველაპარაკეთო: ან მოგუეც ერთი თუმანი თეთრი და ან შენი თოფიო. ესე[ე]ბი აღარც ერთი აღარ მიყო; ამისთვის, რომე ბატონიშვილისაგ[ან] ღმერთი გავვიწყრაო, დრო მიპოვნაო, ჩემს მესისხლეს ბირება დაუწყო და იმის ჯავრზედ კიდეც მოვჰკალ და ცოლშვილიც დაუკარგეო.

30 აწ უბატონოდ ჩუენ ამისი ვერა გაუჩინეთ რა. და ბატონთან ეს ქართულები ყუელა ვთქვით და გავასინჯვანეთ. და ეს მოახსენეს: საბატიოს კაცის სიკუდილი ყმისაგან არა ჯამსო და ნურც დაწესდები- სო. ოსიამ სეხნიას სისხლი შვილებს მისცესო; და ამ კაცის სიკუდილი და ცოლშვილის დაფორიაქება რჩეულაშვილებმან გარდაიკადონო.

35 გელმწიფემ ესე ბძანა და ამაზედ გარდასწყვიტა: ოსიამ სისხლი გარდაუჰადოსო და მათ კაცის სიკუდილის სისხლივე მისცენო. და ცოლშვილი სადაც დაკარგოს ან ისინი გამოიხსნანო და ან იზღენი ტყვე სხვის თათრისაგან დაიხსნან და ოსიას მოსცენო.

1 თუ უნდოდეს, ასრე ქნან; და თუ არადა, მადლი და ცოდვა
რჩეულაშვილების ყელს იყოს. და ამათ[ო]ან ამას უკან ოსიას კელი
წელარა აქუს¹.

ორი ბეჭედი

1. ყენის ფეკთა მტუერი როსტომ მეფე ვამტკიცებ.
2. როინ

48. განიწიება როსტომ მეფისა ბარათაშვილთა შაჰ-შაჰის საქმეზე

1632—1653 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 794. დედანი. ქაღალდი. 47×20,4 სმ. მხედრუ-
ლი. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ორი ან სამი წერტილი. საბუთი თა-
რიღდება როსტომის ზეობის წლებით.

15 ქ. თუით კელმწიფემან პატრონმან როსტომ, ჩუენი ეფის-
კობოზნი [ბატონი] თბილელი, სახლისუხუცესი ციციშვილი
პატრონი ყაია, ბოქაულ[თ]უხუცესი დავითიშვილი პატრო-
ნი ელიზბარ, ჯავახიშვილი მდივანბევი პატრონი როინ
და თუმანიშვილი ჩუენის კარის მდივანი ბირთუელი
გუერც შემოვისხით ბარათაშვილის სახლისუხუცეს ყაფ-
ლანისა, მეჯინბეთ-უხუცესი პა[ა]ტასი და პაპუნას სა-
საფლაოსა და სამამულის საქმე ყუელა გაუსინჯეთ ღმრთის შიშს
20 ქუეშე.

ერთმანერთს² ბევრს საცილობელს საქმეს უჩიოდენ.

აწე ჩუენ ამისი ასრე გაუჩინეთ: რადგან სახლისუხუცესი ყაფ-
ლან ამას ამბობდა, ფიტარეთს თავს სასაფლაოსთან გელი არა
15 გაქუთო და რომელიც თქუენი ეკუდარი არის, იმას არას გეცილე-
ბითო.

ამაში პა[ა]ტამა და პაპუნამ ასრე უპასუხეს: ტყუი-
ლად ამბობო, თორე ყუელგან კელი გუაქუსო და სასაფლაოც სას-
წორიოდა გუქონებიათო.

30 ამაზე ყაფლან სახლისუხუცესმან აშორო უპასუხა: თქუენ ერ-
თის ეკუდრის მეტი არა გქონებიათო.

აწე ჩუენ ამისი ასრე გაუჩინეთ: წადგეს ყაფლან ხუთის თავი-
სის შესახელებულის აზნაურისშვილითა და თხუთმეტის შესახე-
ლებულის მსახურითა, რომელიც სასწაული პა[ა]ტამა და პაპუნამ

¹—ამათანა. ² ერთმანერთს.

- 1 მოუსვენოს და ასრე შეპფიცოს: «ამისმა მადლმა, მისმა გამაცხორებელმა
ბელმან ქრისტემან ღმერთმან, პა[ა]ტავ და პაპუნავ, ფიტარეთს რაც
თქუენი ეკუდარი არ არის და გლეხი, მის მეტი საქმე თქუენ თავს
სასაფლაოში ჯელი არა გაქუს. და შინდნარსა და ჯაბასა
5 რომ გუეცილებით, ისიც ერთობის დროს ამ მონასტრისა და სასაფ-
ლაოსათვის შემოწირული იყოს და თქუენ ჯელი არა გქონებიათ».

თუ ამგუარად შეპფიცოს არა ზედა-აც; და დარჩეს სახლისუხუ-
ცეს[ს] თავი სასაფლაო და შეწირული ნაოგარი. და თუ ვერ შეპფი-
ცოს, რაც სამართლიანი მათი კერძი იყოს, პა[ა]ტასა და პაპუნას დაა-
10 ნებონ: და სახლისუხუცესი ყაფლან ნულარ შე[ე]ცილების.

ქრეშს გლეხებსა, ხოდაბუნსა, ირაგელს კაცსა სავანელს,
ერთს გლეხსა დარბაზისა, თაწმიდისა და ბრუტი-
ნის მთასა შაყმაშვილის ნასყიდს ვენაქსა და ნასოფლარს
სარკინეთს სახლისუხუცესი ყაფლან რომ ეცილება, ამისი ფი-
15 ცი პა[ა]ტასა და პაპუნას დავდევით.

ხუთი შეგდებული მათი აზნაურიშუილი და თხუთმეტი მათივე
შესახელებული მსახური, ორთავ თან მოიტანონ და ასრე შეპფი-
ცონ: «ამისმა ძალმა, ამისმა გამაცხორებელმან ქრისტემან ღმერთ-
მან, სახლისუხუცესო, პატრონო ყაფლან, რაც საძალოდ არ მოგვინ-
20 დომე ეს მამულები ჩუენთ მამა-პაპათავან დაგურჩომოდეს და ჩუენ-
თან არცარა საქმე გქონდეს და არც თქუენის სახლის კაცისა იყოს».

თუ ასრე შეპფიცონ, არა ზედა-აც და დარჩეს პა[ა]ტასა და პა-
პუნას. თუ ვერ გამოიფიცონ, რომელზედაც გამტყუენდენ, დარჩეს
სახლისუხუცეს[ს]; და პა[ა]ტა და პაპუნა ნულარ ეცილება.

15 აგრევე ამას გარდაისად სახლისუხუცესი ყაფლან და პაპუნა
ერთს საწისქუილოსა და ლიყურეთს ორის დღის მიწაზედ რომ
იცილებიან, თუ ესეც ფიცში თან გამოატანონ, ყაფლან ნულარ ეცი-
ლება, და დარჩეს პაპუნასა; და თუ ვერ შეპფიცონ, დარჩეს სახლი[ს]-
უხუცეს ყაფლანს.

30 ჩუენი განაჩენი ამას იქით არ არის. და ვინც ამას გარდავა,
თუით სოფელი თარჯიმნად უნდა დაგუიღონ.

49. განჩინება ზულაპრისა და თეთრი სოფლის მამულებისა და

წყლის საყვეზი

1632—1658 წწ.

- 35 ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 484. დედანი. დაზიანებული. ჯაღალდი.
26×17,8 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი
თარიღდება როსტომის ზეობის წლებით.

ქ. ზე აღიდნეს ღმერთმან ძლიერი და უძლეველი მეფეთ-
მეფობა პატრონის როსტომისა.

1 ბძანებითა მათითა ჩუენ, სუფრაჩი პატრონი ჰამზაბე ჟ
და თუ მანი შვილი მდივანი ბირთველი მოვედით შუ-
ლავერისა და თეთრის სოფლის საცილობრის მამულის
გარდასაწყუეტლად. მოკითხული ვქენით და რაც მამა-პაპათ ეამშა
5 გლეს კაცს მამული ჰქონებოდა, ისიები ისრევ უცილებრად დარჩათ.
და მას გარდაისად რაც სხუა საერთოდ საგნავი მინდურის მიწა
იყო, იმისი ასრე გავაჩინეთ და გარდავსწყუიტეთ, რომე: რაც თეთ-
რის სოფლის კაცმან სამის გუთნით ან ანეული მოვნას ან ქერი ან
ბამბა და ან ფეტუი, იმის ღალას ბატონიშვილი იორამ თავის-
10 თუის ა[ა]ლბინებდეს. და ნურა კაცი ნუ ეცილების.

და ამას გარდაისად რაც სხუა მიწა მოივნას ან შულავგრელის
კაცისაგან და ან სხუის თემის კაცისაგან, იმისი ღალა მეღიქყო-
რსამაზ ა[ა]ლბინოს. და ნურავინ შე[ე]ცილების.

აგრევე წყლისა და რუს საქმისა ასრე უნდა ქნან: რა რიგადაც
15 ამას წინათ ერთობაში რიგით ჰქონებოდეს, ისრევ სამართლიანის
საქმით სასწორო[თ] იგმარონ. ყოველს წელიწადს ორს მერუეს შუ-
ლავერის მამასახლისი და[ა]ყენებდეს და ერთს მერუეს თეთრის სოფ-
ლის მამასახლისი და მამულისა და სარწყავისა გორად გაიყოფდენ
და [ამ რიგით იგმარებდენ; და ე]რთმანვრთხედ უსამართლოსა და ძა-
20 ლას ნუ მოინდომებენ.

ჩუენ[ნი] განაჩენი ამას იქით არა არის.

და ვინც ამას გარდავიდეს, გელმწიფეს სამი კომლი კაცი თარ-
ჯიმნად დაუდოს. თუ ამ გარდაწყუეტელობის საქმეზედ ბატონიშვი-
ლის კაცმან ტყუილად იჩივლოს და ან მოიგონოს, ცოლი და შვილი
35 კელმწიფემ უ[ნ]და ბარათში გაუცეს.

სპარს.

სპარს.

სპარს.

50. განჩინება როინ და პაატა ჯავახიშვილების მამულის გაყოფის საქმეზედ

1682—1688 წწ.

30 ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14691. დედანი. ქალაქი. 23×16 სმ. მხედრუ-
ლი. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ორი ან სამწერტილი. საბუთი თარიღ-
დება როსტომის მეფობის წლებით.

ქ. ჩვენ, მერიქიფეთუხუცესი ქალაქის მოურავი მანუჩარ
და თუ მანი შვილი მდივანი ბირთველი მეფის როს-
ტომის ბძანებით ჰუიროს მოვედით დივანბეგის როი-
35 ნისა და მისის განაყოფის ფარეშთუხუცესი პა[ა]ტას მამუ-
ლის გასაყოფლად.

1 და კელმწიფის ბძანებით ელიაზარას მამული, დღეს
 საც მამულის მქონებელი იყოს, უკლებრივ საუფროსოდ პა[ა]ტას
 დაუდევით. და ამას გარეთად, რაც ან ვენაჯი, ან მიწა-წყალი, სასახ-
 6 ლე და ჭურ-მარანი იყოს, სწორად გაიყონ. და ორი გლეხი როინს
 დარჩა მსახლობელი და სხუა პა[ა]ტასა.

და კიდევ რაღასაც ყარაღაჯელთ პა[ა]ტა მამულს ეცილებოდა,
 რომე ესეც საჭვიროსო არისო. ჩვენ იმისი ფიცი დივანბეგის ყმათ
 დაუდევით, ასრე უნდა: ერთი აზნაურიშვილი და ორი ყარაღაჯელი
 თავი კაცი ასე შეაფიცოს, რომე: როდესაც ყარაღაჯი ჩემის სახლის
 10 კაცს რგებია, ეს ალაგიც მაშინ თან შეჰყოლიაო.

თუ დაიფიცონ, პა[ა]ტა არას ემართლების; და თუ არადა ვერ
 შეჰფიცონ, ისიც შუა უნდა გაიყონ სამართლიანის საქმითა.

და რაც თავ-თავის სახლის კაცს მამულები დაეყიდოს, ისიც
 ერთმანერთს შეუფარდონ და ასრე დაშველდენ. ვისაც გლეხები
 15 დარჩა, მას უკან თავ-თავის მამულები უნდა მისცენ.

ქალაქის მამასახლისი ასლამაზაც ამ საქმის დამხდური
 არის.

სპარს.

სპარს.

სპარს.

51. გუნიენაზ როსტომ მეფისა პაატა და რომიკა ჯავახიშვილის მამულის საქმეა

1682—1688 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 795. დედანი. თავი აკლია. ქალაღი.
 20,6×19 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახშირია ორი ან სამი
 წერტილი. საბუთი თარიღდება როსტომის ზეობის წლებით.

25 ...[ნი]ონჯეს ირჩოდა, რადგან მდივანი თუ მანიშვი-
 ლი ბირთველი და ყაფიჩიბაში დონმაზა დასაშველებ-
 ლად მოვედით და ამისი ასრე გაუჩინეთ:

წამოდგეს ბესალაშვილი იმედა და თუ ასრე შეჰფი-
 30 ცოს, რომე შამშეს მიეყიდოს, პა[ა]ტა ნულარ ეცილება; და
 დარჩეს როჭიკასა.

ნაციხვარას სასახლის საქმეზედა თუ პა[ა]ტამ კაცი შე-
 აფიცოს, როჭიკა ნულარ ეცილება; და თუ ვერ დაიფიცოს, დარჩეს
 როჭიკასა.

35 იტყუილაშვილის სასახლის საქმეზედა თუ როჭიკამ ერ-
 თი სკრელი მემკუთიდრე კაცი შეაფიცოს პა[ა]ტასა, ასრე რომე: სკრას
 ყოფნაში არ მიეყიდოს და გავდებით რომ ყოფილიყოს, მაშინ მოე-

1 ყიღოს, პა[ა]ტა ნულარ ეცილება; და თუ ვერ შეაფიცოს, როჭიკამ დაანებოს.

ს ა ბ ა ტ ი ს საქმეზედ თუ გიორგიმ დაიფიცოს, რომ მისი იყოს, პა[ა]ტა ნულარ ეცილება; და თუ არა, დარჩეს პა[ა]ტასა.

5 ს ა ლ ა პ ო ს მიწისა პა[ა]ტამ უკეთ იცის, როგორც ერჩივნოს, ისრე გა[ა]რიგოს.

პა[ა]ტას საჯინიბოსთან რომ ქ ე ბ ა ძ ე სახლობდა, ის ალაგი დარჩა პა[ა]ტასა.

10 კ ო კ ა ზ ა რომ სახლობს, იმისი საცილობლის საქმე ასრე გავარიგეთ: წადგეს ბ ე ე ი ტ ა ო ქ რ ო პ ი რ ი ძ ე მისის შვილითა; თუ დაიფიცოს, დარჩეს როჭიკასა. და თუ ვერ დაიფიცოს, დაანებოს პა[ა]ტასა.

15 საერთოს ჭალისა, ჭაობისა და ჭ ე ნ ჭ ე ხ ი ს საქმე გასაყოფად დავდევიტ, და როგორც სამართალი იყოს, ისრე გაიყონ და იმაზე-დაც ასრე დაშველდენ.

ხელრთვა: რ ო ს ტ ო მ

verso

20 ქ. ამ წიგნში ნ ა ც ი ხ ვ ა რ ა ს ი, ს ა ბ ა ტ ი ს ა, ნ ი ო ნ ჯ ე ე ი [ს] საქმე დარჩომილა, სხვა გარდაწყვეტილა. ამისი როგორც ფიცი ედვას, ისრე იფიცონ და გარდასწყვიტონ. სალაპოს მიწისა ჯავახიანთ იციან.

ბეჭედი სპარსულ-ქართული ლეენდით: გ ი ო რ გ ი მარტხენა ზემო კიდეზე ბეჭედი: ბ ი რ თ ვ ე ლ ი ს

52. **გ ა ნ ი დ ე ა ბ ა ნ ო ნ ი ა მ ა ხ ა ნ ა შ ვ ი ლ ი ს ა და ი ო რ ა მ ო ქ რ ო მ ე ვ ე ლ ი ს**

ყმის საჰმეზა
1632—1658 წწ.

25 ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 31. საბ. № 211. პირი. ქალაღი. მხედრული. საბუთი თარიღდება როსტომის მეფობის წლებით.

30 [149v] ერთი დვანელი* მეგვიდრე კაცი დ ვ ა ნ ი დ ა მ აყრილიყო ბ ე ლ ა შ ვ ი ლ ი ბ ა დ უ ჩ ა, ამილახორის ყმას მ ა ხ ა ნ ა შ ვ ი ლ ს მისულოდა და ცოტა რამ ხანი იქ დაეყო. და ამ ბელაშვილის ბადუჩას მამული ოქრომჰედელს ი ო რ ა მ ს ჰქონდა. მახანაშვილი და იორამ იმ კაცზედ შესარჩლდენ.

35 ჩვენ მ დ ი ვ ა ნ ბ ე გ მ ა რ ო ი ნ, თ უ რ მ ა ნ და ა ვ თ ა ნ დ ი ლ მოკითხული ვქენით. ის ბადუჩა დვანელი მეგვიდრე იყო და ისრევე იმავე თავის სამეკვიდროზედ მისულიყო. და ესეც ასრე მართლა შვეიცევეით, რომე მახანაშვილს იმ კაცზედ არა დაეხარჯა რა.

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ერთი-ორი სიტყვისათვის.

ბატონის ბძანებითაც სამართალმაც იორამს დაანარჩომა. ასრე
რომე, მ ა ზ ა ნ ა შ ვ ი ლ ს ნ ო ნ ი ა ს ა ბელაშვილს ბადუჩასა და მის
შვილთან ჯელი არა ჰქონდეს. ჩვენ ამრიგად გარდაგვიწყვეტია.

მეფე
როსტომ

53. განიხილა როინ ჯავახიშვილისა და გლურჯიძის სასისხლო სამკვეთი

1632—1658 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14659. დედანი. ქაღალდი. 24,5×11 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია ორწერტი-
ლი. საბუთი თარიღდება როსტომის მეფობის წლებით.

ქ. ნებითა, შეწევნითა ღმრთისათა დავსხედით ჩუენ პქენი: ბა-
ტონი ქათალიკოზი, ბატონი ამილახორი და ბოქაულთ-
უხუცესი დავით¹ ჯავახიშვილის და გლურჯიძეთ²
სასამართლოთ.

ჯავახიშვილი როინ მრავალს ჩიოდა გლურჯიძე-
თაგან.

და ამისი ასრე გავაჩინეთ: თუ დაიფიცოს გლურჯიძემა თორმე-
ტის თავის ამხანაგის აზნაურშილითა, ექვსის³ შესახელებული-
თა, როინს ჯავა[ხი]შვილს იმ[ას]თ[ან] ჯელი არა ჰქონდეს.

თუ ვერ დაიფიცოს, საქონელი უზლოს. და სისხლისა ბატონმან
იცის.

ვინც ამ ბძანებას გარდვიდეს, როსტომ მეფის შემცოდე
იქნების.

ბეჭედი: როინ + +

54. განიხილა იასე მურვანისშვილისა და გრძელაშვილის წისკვილის სამკვეთი

XVII ს. შუა წლ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 8155. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი.
23×11 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. უთარილო.
საბუთი თარიღდება სახლთუხუცეს პაპუას მიხედვით.

ქ. იასე მ მურვანისშვილმა და გრძელაშვილებ-
მა საწისკვილოზედ ილაპარაკეს.

ნახევარი გრძელაშვილებს გამოეფიცა და იასეს მთლივ ეჭი-

¹+და. ²გრურჯიძეთ. ³ექვსის.

რა...* და რადგან გამოფიცული იყო ამათი ნახევარი იასემ და...* ფქვას და ნახევარი გრძელა[შვი]ლებმა; და წისკილი ო[რ]თავე ერ-
თა[დ] აკეთონ და ერთად და[ა]ბრუნონ და სანახევროდ ფ[ქ]ვან იასემ
და გრძელაშვილებმა.

ჩვენ, ბატონს, სახლთხუცეს პაპუას ასე გაგვირიგე-
ბია: ნახევარი იასეს და...* და ნახევარი გრძელაშვილებს საერთოთ.

გიორგი მეფის წიგნი აქონდა გრძელაშვილებსა, ის ვნა-
ხეთ და იმ წიგნით დავანებ[ე]თ ნახევარი გრძელაშვილებ[ს] ერ-
თობით.

55. განიხილა თუ განიხილვის მამულის გაუფის სამეფო

1632—1658 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14665. დედნის თანადროული პირი. ქალა-
დი. 105×20,5. მხედრული. ყოველი სიტყვების შემდეგ სამწერტილი. საბუ-
თი თარიღდება როსტომის მეფობის წლებით.

ქ. ზე აღიდნეს ღმერთმან მეფეთ-მეფე, პატრონი როს-
ტომ და სასურველი და საყუარელი ძე მისი, პატრონი ვახტანგ.

ბრძანებით მისითა ჩვენ, სახლთ-უხუცესი ჩოლოყასშვი-
ლი პატრონი ბიძინა, თბილელი ეფისკოპოზი პატრონი
ელისე და მდივანი ყორფანასშვილი მერაბ მივე-
დით ქელთუბანს თუმანიშვილის თაყასი, მდივნის
ბირთველისა, მორპდრის მანუჩარისა და ჯ[ა]მში-
ტას მამულის გასაყოფლად.

სარჩელი და საჩივარი ყუელას გაუსინჯეთ და ღმრთისა შიშსა
ქუეშე რასაც მიუხდით, სამართლიანის საქმით გავჰყარნეთ და მამუ-
ლი გაუბარათეთ.

და მივეცით მანუჩარს და ჯ[ა]მშიტას საჭირნახოთ:

ქალაქს: მაშანასშვილი მხითარა, დღეს რისაც მამუ-
ლის მქონებელი იყოს;

კიდეც დარბას[ს]: ლომიტაშვილები, დღეს რისაც
მამულის მქონებელი იყოს;

მიხუდა ქელთუბანს: ფირუასშვილები, მათის მამუ-
ლითა, ბერიი და პაპუნა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი
იყუნეს;

* აქლია ერთი სიტყვა.

- 1 ჩოგურას შვილები მათის მამულითა;
გოგლია გოგოლაური მისის მამულითა;
ხუცის შვილი და მაქანდარა, რისაც მამულის მქონე-
ბელი არის;
- 6 ებია მისის მამულითა; ღალამას შვილები მათის მა-
მულითა და ზედ დავადევით დათუას რომ თორტიზის
მქრისაყენ მიწა გამოვართვით;
ამირას შვილები მათის მამულითა;
კაცია მისის გერებითა, რისაც მამულის მქონებელი იყოს;
- 10 ბოგანო მგელია და ძამელა მათის მამულითა;
პა[ა]ტას შვილი თავის ბაგითა და მიწის ბოლოთა;
მიხუდა ორთავ ახალდაბას: ხოსროას შვილი ბე-
რია, კავკოზას შვილის ვენახი რომ ეჭირა იმითა და დე-
მეტრაულის მამულითა, დღეს რისაც მქონებელი იყოს;
- 15 იქივე ხოსროას შვილის პა[ა]ტას შვილები მათის მამუ-
ლითა, კაკოზას შვილის მესამედის მიწის მამულითა;
ავბეწვას შვილი მისის მამულითა;
ელიას შვილი ბასილა, რისაც მამულის მქონებელი არის
და ფშანთ შუა შვიდის დღის მიწითა;
- 20 ასაფა მისის მამულითა;
მამასახლისი ოთია, რისაც მამულის მქონებელი იყოს;
ყუბათას შვილები, რისაც მამულის მქონებელი არიან;
მურადას შვილები, რისაც მამულის მქონებელნი არიან;
ნაცვალი გოგია მისის მამულითა;
- 25 ხუცესი დავით მისის შვილითა და მამულითა;
გარეჯვარს: ლელუას შვილი ნადირა და ქრისტე-
სია მათის მამულითა;
ეჭუბა მისის მამულითა;
სოლთანას შვილები მათის მამულითა;
- 30 დედაბრის შვილი ბაინდურა თავის მამულითა;
შოშიტა მისის მამულითა;
მამასახლისი პა[ა]ტა მისის მამულითა;
საქილა მისის მამულითა;
ბერი მურადა მისის ვენაჰითა, ორი მურადას მიწა და ძა-
- 35 მას მიწა სამად უნდა გაიყონ თაყამ, ბირთველმა და ჯამ-
შიტამ;
რეხას: ანდრია და ებია მათის მამულითა;

1 წყალობას შვილი გიორგი მისის სახლკარით, ბაგითა, უმიწოთ;

მიხუდა გორს: ასატურას შვილი პაპინა მისის კერძის ყმითა და მამულითა;

5 წატურასი შვილი როსტომა მისის ყმითა და მამულითა;

არუთინა მისის ძმითა და მამულითა;

ბარილუსა მისის მამულითა;

ალიხანა მისის მამულითა;

10 მურდასანგა მისის მამულითა;

ჭარუა მისის მამულითა;

იქივ გორს ნაზურევის მეოთხედი, ახალციხიდან მოყუანილი ნურალა მისის მამულითა;

ორი თვალი წისქული, იქივ გორს მეწისქვილე ივანე მისის

15 მამულითა;

მიხუდა დარბას[ს] წილში მამული, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს;

აბრამას შვილები მათის მამულითა*.

56. განჩინება შაჰნავაზ მეფისა კათალიკოზის, ქსნის ერისთავის

20 ელიზბარისა და გივი ამილახორის მამულის საქმეზე

1659 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2113. დედანი. ქალღდი. 32,8×18,4 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი ან სამი წერტილი.

25 ქ. თვით მეფეთ-მეფე პატრონი შაჰნავაზ, არაგვის ერისთავი ზა[ა]ლ, ბატონი მთავარებისკოპოზი, დივანბეგი ჯავახი შვილი როინ, ბოქაულთუხუცესი ედიშერ, თუმანიშვილი მდივანი ბირთუელ და მერაბ — ბატონის კათალიკოზისა, ქსნის ერისთავის ელიზბარისა და ამილახორის საცილობლის მამულის გასასინჯავად კერნაკის სამძღურებზედ მივედით. სამლაშეზედა და საჭნავს მიწებზედ ისარჩლებოდეს.

35 ბატონი კათალიკოზი და ქსნის ერისთავი ამას ამბობდენ: ჭევს გაღმა ჩვენც კელი გუაქსო და საბატარასაც იქ მამული ჰქონებიაო. ამისი ამილახორმან გივმან აშორო უპასუხა: რასა

* verso: „პაპის ჩვენების გაყრის ნუსხა არის, მოსამართლეთაგან დაწერილი განაჩენის პირია. თავი განაჩენი ვეკობ, ოთარს ჰქონდეს“.

- 1 ჰქუიანო, რასაც ტყუილად არ ისარჩლებით, თქვენ კელი არა გქონებიაო.
- რადგან ამოროზედ დაადგენ, განაჩენის წიგნში რაც იმ დღეს ამილახორს მოდებული მათი აზნაურიშუილები ქარუმიძე [ე]-
- 6 ბი და ყენ ჩელები შევაგდევიტ, ისინი ბატონმან კათალიკოზმან და ქსნის ერისთავმან პატრონმან ელიზბარ და მისმა ძმამ შალვა მ დააფიცეს.
- და რადგან ფიცმა ამართლა და კიდევ შეჰფიცეს, დღეის უკან ამილახორთან ამ საქმეზედ კელი აღარა ჰქონდეს. და ქსნის ერისთავი ნულარას ეცილების, რომე ფიცით გაიტანა და საბოლო[ო]დ დარჩა ამილახორსა.
- დაიწერა ბძანება და ნიშანი ესე ქორონიკონსა ტმზ, ინდიკლიონსა მეფობისა ჩვენისასა ერთსა.
- და სამლაშეც ამილახორისა არის.
- 15 ხელრთვა: შ ა ნ ა ვ ა ზ .

57. განჩინება პაატასა და ამბრიას გაჰრის საქმეზე
1681 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1687. დედანი. ქალღდი. 26×19 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

- 10 ქ. ჩვენ, ბატონმა მ დ ი ვ ა ნ ბ ე გ მ ა რ ო ი ნ და შვილმა ჩვენმა ქაიხოსრო და წინამძღვარმა დავით და რევაზ დავსხით ბრჭები. ჩვენ არას გავერიენით, ორნივ ჩვენი ყმანი იყუნენ, დავსხედით.
- ივანამ და ამბრიამ — ამბრიას მამინაცვალი მალაცოიძე პა[ა]ტა ივანამ თავის ბრჭეთ დასეა, და გულისაშვილი ქურციკა ამბრიას ბრჭე იყო.
- 25 პა[ა]ტამ ასე უთხრა ამბრიასა: მე ჩემი სული შენსაც მირჩევნია და ერთი შვილი მყავს და იმასაც.
- ამისი სამართალი ვქენით ღმრთის შიშს შუა და გავაბრჭევით:
- 30 ამბრიას სასახლე არა შეუშალებთ რა. ივანას მივეციტ ამისი ნაქონი ნაფუძარი სახლის მაგიერად, აქათ გარდმოვედით, ივანას ღერეფანს ზედ ეკრა, ამბრიას სათორნეს უკან, სრულ ბოსტნებს ზედათ. ამბრიამ ასე უთხრა: მე კელი აღარა მაქუს, სრულ შენთვის დამინებებია.
- წამოვედით, ვენახებში ჩამოვედით. ორი საწნეხელი ორის თაღ-
- 35 რით უწილოთ დავანებე. იმ საწნეხელს წინ სიგძით ერთი საბელი განი უწილოთ დავანებე. სამი საბელი ახალშენში მერგებოდა, მაგ-

1 რამ უწილოთ დავანებე. ერთი საბელი ძველს შენში იყო. და ესე[ც]ბი ყულა უწილოდ ამბრიას დავანებე.

ჩამოვედით. ჩემს ვენახებს შუა იმისი ვენაჯი არის, ისიც წყლის მამული არის. გავზომეთ, ექვსი საბელი გამოვიდა. ნახევარი მე მერ-
5 ვო და ნახევარი ამბრიასა. იმაში მეტი მოვიდა და ისიც ამბრიას მი-
ვეცით.

ამისთვის¹ ჩამოვპყევ ამბრიასა, კაცის სიკუდილშიაც ერია და ძმობისა და მოყურობის მეტი არა იყოს რა.

10 სხვა მინდრის მიწა, მთა და ბარი, წყალი, წისქული — ნახევარი ივანასა და ნახევარი ამბრიასა.

არიან ამისი მოწამენი: ო რ ჭ ე დ ა შ ვ ი ლ ი ლ ო მ ი ტ ა, მ ა-
მ ი ს ბ ე დ ა შ ვ ი ლ ი დ ა თ უ ნ ა, ნ ა ნ ი ტ ა ს შ ვ ი ლ ი პ ა პ უ ნ ა,
მ ე ლ ე ს ტ ყ ა პ უ ნ ა შ ვ ი ლ ი ხ ა ტ ი ს ა, ს რ უ ლ ა ს ო ფ ე ლ ი ჩ ა ვ ი ყ ე-
15 ნ ე, ა მ ბ რ ი ა მ ი ს ი ს შ ვ ი ლ ი თ ა და მ ი ს ი ს ბ ი ძ ა შ ვ ი ლ ე ბ ი თ და ს უ ლ ა ს ო ფ-
ლითა და ლხინი ვაჩვენე.

ეს ასე გარდავსწყუიტეთ. ამას ტ ა ტ ი ს შ ვ ი ლ ი ს მ ა ნ გ ლ ე ლ ი ს
დ რ ო ს ა ც ლ ა პ ა რ ა კ ო ბ დ ე ნ და ერ[თ]ი წიგნი მაშინ მე დავსწერე. და ახ-
ლა ც გაშველებს წიგნი მე, კელმწიფის დეკანოზმა და ვ ი თ დ ა ვ ს-
წერე და მოწამე ვარ.

20 ქორონიკონს ტმთ.

რამანც კაცმან ეს მოშალოს, მასამც რისხავს დაუსაბამო და და-
უსრულებელი ღმერთი მამა, ძე და სული წმიდა: მასამც რისხავს
სვეტიცხოველი და წმიდა ესტატე სასწაულთ მოქმედი, ყოველნი
წმიდანი ღმრთისანი, ზეცისანი და ქვეყანისანი, გორციელნი და
25 უტორცონი.

... შ ვ ი ლ ს ა ს ლ ა მ ა ზ ს... და მოწამეც არის.

ეს წიგნი ასე დაგვიწერინებია ბატონი ქ ა ი ხ ო ს რ ო და ბა-
ტონი წინამძღუარი და ვ ი თ და ამბრიას ბრჭე.

30 58. განჩინება ბარათაშვილთა და არაშვიანთ მამულის საქმეზე

1861 წ.

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3266. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი.
28,2×16,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის
შემდეგ ნახმარია სამწერტელი.

35 ქ. ზე აღიდნეს² ღმერთმან ძლიერი და უძლეველი მეფეთ-მეფო-
ბა პატრონის შ ა ჰ ნ ა ვ ა ზ ი ს ა. ბძანებითა მათითა დავსხედით მო-

¹ ამისთი. ² აღიდნეს.

1 სამართლედ და გასარიგებლად ჩვენ დივანბეგი პატრონი
ედიშერ და მდივნები.

და რომელსაც ალაგზედ ბარათაშვილი გიორგი, მი-
ს[ი] ძმა ბეჟან, ერასტი, გივი და ვარხუნიდამე არე-
5 შიანი ცილობდენ სამძლუარსა და მიწაზედა, ყველა გავიგონეთ.
ძველი განაჩენი წიგნები უნახეთ იოთამის შვილთა და, დიად,
გარკვევითა და გარიგებით ეწერა.

არეშიანთ ამისი საპასუხო წიგნი ვთხოვეთ და არა ჭონდა. და
[რაც] რამ ძველის წიგნით გარიგებულა, მას დღეს უკან ამათ ჰქონე-
10 ბია და სამკვიდროც ამათი ყოფილა ელიას ქუას აქათი. ახლაც ასრე
სამკვიდროდ დანებდა, რომ ვერა ვარხონიის მეპატრონე კაცი,
ვერც ბარათაშვილი და ვერც სხვა კაცი ვერ შემოეცილოს და არცა-
ვის ჯელი ჰქონდეს კრეფელს კაცთანა; და სამკვიდროდ დარჩა.

ქორონიკონს ტმთ.

15 ბეჟალი: ყენის ფგთა მტვერი შ[ა]ნავ[ა]ზ ვამტკიცებ.

59. განჩინება კაციბა დიასამიძისა და იორამ ოკროშვილის

მამულის სამეფო

1630—1661 წწ.

60 ცსსა. ფ. 145C. დავთ. № 31. საბ. № 201. პირი. საბუთი თარიღდება მდევან-
ბეგ როინისა და მდივნების ავთანდილისა და პირთველის მსაჯულობის
წლებით.

[142v] ჩვენ, მდივანბეგმან როინ და მდივანმან ავ-
თანდილ, პირთველმან დიასამიძის კაციას და
ოქრომჭედლის სარჩელი და საჩივარი გავიგონეთ.

25 და დიასამიძე კაცია იორამის დევანს¹ ჩაკიდულაში ზოდა-
ბუნსა და ნათლისმცემელისა ტყესა და საბუდარსა ეცილებოდა.

და მოკითხული ვქენით და იორამის მამულისა ყოფილიყო.
და დიასამიძეს ხელი არა ჰქონდა, რაც ცუდად არ შესცილებოდა. და
ხელმწიფის ბრძანებითა და სამართლითა და იორამისათვის დაგვიწე-
30 ბებია თავისივე მამული. აწე ამასთან ხელი ნურავისა გაქუთ, ნურც
დიდსა და ნურც მცირესა. ამ რიგად გარდაგვიწყევტია განაჩენი და
ცილება ესე.

¹ დავანი.

60. განიხილეთ ბარათაშვილთა მამულის საქმეზე

1662 წ. 20 მაისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 38. საბ. № 4. პირი. ქალაქი. მხედრული.

[2] ჩვენ, დივანბეგმან პატრონმან ედიშერ და მდივნებმან ბარათაშვილების საცილობელი საქმე ამ რიგათ გავსინჯეთ.

ამას წინათ დივანბეგს როინს და მდივნებს სამართალი ექნათ და ფიცი აბაშიშვილებზედ შეეგდო და ბოქოულთხუცესი ბარათაშვილი ზაალ გაეტანებინა. მისრულიყვნენ და აბაშიშვილებს ველარ დაეფიცა. მაშინ მოსრულიყვნენ და ბატონს დედოფალს¹ იოთამიშვილებისათვის წიგნი ებოძა და გარდაეწყვიტა.

მას უკან მოვიდნეს და ჩვენთან იჩივლეს. ჩვენც მოკითხული ვქენით; და რომელსაც ტერტერას ხატი მოესვენა, იმასაც ვკითხუთ ფიცის საქმეზედ. აბაშიშვილები გამტყუენებულ იყვნენ. რა ჩვენ ისიები ვნახეთ და გავსინჯეთ, საცილობელი მიწები იოთამიშვილებს დარჩომოდა.

და ჩვენც ასრე დავანებეთ რომე, რარიგადცა ბატონის დედოფლის წიგნში გასაზ[ღ]რულია, იმ წესითა ამ იოთამიშვილებისა არის და აბაშიშვილებს კელი აღარა აქუს. ამ სამძღურითა: აკურთი-
და მე რომ საქალაქე შარა გამოვა, ავაზნის წყაროს ძირს გამოივ-
ლის და დისუელის პირს მოადგების. გზას ქუეითი იოთამიშვილე[v]-
ბისა არის და გზას ზედათი აბაშიანთი.

დაიწერა ესე წიგნი ქორონიკონს ტნ, მაისის ოცსა.

61. განიხილეთ საუბატაშვილისა და გოგინაშვილის მამულის

საქმეზე

1664 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13141. დედანი. ქალაქი. 29,7×21,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი.

ქ. ნებითა ღთისითა, ჩუენ, ამილახორმან პატრონმან გივმან: საუბატაშვილი და გოგინაშვილი იცილებოდენ სასახლის ალაგზედ და ჩუენ გორს ვიყუენით და გოგინაშვილის როსტომ მეფის წიგნი ჰქონდა და საუბატაშვილი სამეუდიდრო-

¹ ბატონის დედოფალის.

1 ბითაც იჩემებდა და საყდარიც ჰქონდა და საყდართან სასახლის ალა-
გი ჰქონებოდა და შ ა ჰ ნ ა ვ ა ზ მ ე ფ ის წიგნიც ჰქონდა და კიდევ
იფიცებდა საუბატაშველი; და გოგინაშვილმან აღარ აფიცა.

6 და ჩუენ მივედით იმ საცილობელსზედ და სულ ერთობით გო-
რელები მივასხით და რაც რომ ისულეს, ისრე შევარიგეთ და დავა-
ჯერეთ.

10 და ადლობით გაუზომეთ: სიგძე ადლი ოცდათხუთმეტი და განი
საყდრიდამ დაჭირული მი რ ი ჯ ა ნ ა ს ყმის სახლის მიდგამდის
ადლი ოცდაორი, ადლი ყვეენისა ადლით, თავი ქულბაქამდის და ბო-
ლო გზამდინ.

და ეს ასრე შევარიგეთ და აღარც ვაფიცეთ და არც როსტომ
მეფის წიგნი გავამტყუენეთ და არც შაჰნავაზ მეფისა.

16 არის ამისი მოწამე მამასახლისი გოდერძი, ხითარაშვი-
ლი როსტომა, ოსინა ამირალაშვილი, დავით მი-
რიანაშვილი, ფარსადანა, სულ ერთობილნი გორელნი.

და მე, ალადადაშვილს ესტატეს დამიწერია და
მოწამეც ვარ.

ქორონიკონს ტნზ.

ზექელი: ამილახორი გივი

62. განიწიება შაჰნავაზ მეფისა ურბნელისა და რუისელთ მამულის
საქმეზე

1868 წ.

ცსსა. დ. 1449. საბ. № 2689. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

26 ქ. ჩუენ, მეფეთ-მეფემან, კელმწიფემან პატრონმან შ ა ჰ -
ნ ა ვ ა ზ ურბნელისა და რუისელთ სალაპარაკო საქმე გავსინჯეთ.
რაც ურბნელი წმინდარსისა და წმინდის სტეფანეს მიწა რუისელთ
მოქნან, ურბნელს ჰკითხვედენ; ამისთვის, რომე ხატის მამული არის.

30 ურბნელი ნურც ქრთამსა და ნურც ძღვენს ნუ სთხოვს. და ნურც
რუისელნი ლალასა დაუმაღვენ. რომელიც ამ ჩვენს ბრძანებას გარ-
დავა ჩუენად შეცოდებად მოვიკითხავთ ქორონიკონსა ტნდ.

ხელრთვა: შ ა ჰ ნ ა ვ ა ზ

კიდევზე:

[რა] რიგადაც ამ წიგნში სწერია, ჩუენც ასე გა[ც]კვითავებია.

ხელრთვა: გიორგი

63. განმარტება დონმაზას და პავლია შანშიაშვილების გაუჩრის საქმეზე

1667 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9292. დედანი. ქაღალდი. 48,5×19 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

5 ქ. ნებითა და შეწყვენითა ღმრთისათა და ბძანებითა მეფეთ-
მეფის პატრონის შაჰნავაზისათა დაესხედით ჩვენ, მდი-
ვანბეგი ბატონი ედიშერ და მდივნები შანშიაშვილის
პაპიასა და მისის ძმისა დოღმაზას გასაყრელად და გა-
საცალცავეებლად.

10 ერგო დონმაზას:

საუმცროსოდ სასახლე მისის მარნითა, რასაც თავისი ეზო
შემოიტანს სრულობით.

წილში ერგო საჯუნდარსა ერთ კუამლად მარტ[ი]-
როზაშვილი თუმანა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი

15 იყოს;

იქივ საჯუნდარს ერთ კუამლად მახანა, დღეს რისაც მამუ-
ლის მქონებელი იყოს;

იქივ ერთ კუამლად დემურა ბაინდურაშვილი, დღეს
რისაც მამულის მქონებელი იყოს.

20 ბორი სოფელში ერგო დოღმაზას: ხეჩივართშვი-
ლი ავეტიზა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს;

და ერთ კუამლად იქივ ვართაიზაშვილი ავეტიზა,
დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს;

25 იქივ ერთ კუამლად ყარახანაშვილი კირაკოზა,
დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს;

და იქივ ჰანესაშვილი მურადა, დღეს რისაც მამულის
მქონებელი იყოს;

ავეტიზაშვილი კირაკოზა, დღეს რისაც მამულის
მქონებელი იყოს.

30 ბოლნის[ს] ერგო დონმაზას: ამირაიზა მისის სახლ-
კართა, რისაც მქონებელი იყოს;

და ბოლნისის ზუარი კელშეუალად ერგო დონმაზასა;

და საჯუნდარს მამის ვენაჭი ერგო დონმაზასა;

საჯუნდარს გამდლიშვილი ველია, ვითაც დონმაზას

35 გამდლის შვილი იყო, უწილოდ ერგო დონმაზასა, რისაც მქონებელი
იყოს.

ამას გარეთად კალო-საბძელი დონმაზასა.

[დონმაზას და პაპიასა]

და სხუა სახასო და ან ნასყიდი მიწა და წყალი ჰქონდეთ, ორი წილი დონმაზასა და მესამედი პაპიასა.

დონმაზა რომე დედის ზითვით ნასყიდობას ამბობდა, არა ვჰქენით. პაპიას მესამედი ნასყიდის წილი დაუდევით.

ამას გარდაისად რაც საერთოდ მოგებული რჩომა და ყოთა ჰყუნდეთ, ორი წილი დონმაზასა და ერთი წილი პაპიასა.

ეს ასრე გაგვირიგებია და გაგვიცალცალვევებია.

და ვინც ამ განაჩენს გარდავა, ჯელმწიფემ თავისად შეცოდებოდ მოჰკითხოს და თორმეტი თუმანი ჯარიმა ბატონისათვის გამოიღოს.

დაიწერა ბძანება ესე ქორონიკონს ტნე.

ბეჰელი: ყენის ვეზირი მდივანბეგი ედიშერ

64. ზანეინება ცაგერის ტაძრისა და ლეხანელთა მამულის სამეფო

15

1689 წ. ახლო

ს. კაკაბაძე, დასავლეთ საქართველოს საეკლესიო საბუთები, I, გვ. 73.

ქ. მამა ჰყონდიდელი ცაგერელი მოგახსენებ ჩემს შემდგომს ეფისკოპოსს და საცაგერლოსა და საკუჭეიძოს აზნაურსა და გლეხს.

ლეხანელი შემომეცილენ და დაბლა ქალას და შუაბის ზურგს აქეთ ფერდს. ასრე მითხრეს: «ფულარიანის ცაგერლის ხელშიდ გავრიგებულვართ და საზღვარიც ასვიანო».

მე ასრე უპასუხე: «აშოროს ქრისტემან ღმერთმან, კუჭეიძის მეტი მესაზღვრე ცაგერისა ღმრთისმშობელს არ ყოლოდეს. თავი ყვედრები არის და ბოლო ნაშკაშური. და შუაბის ზურგს აქეთ ლეხანელი კაცი ცაგერისა ღმრთისმშობელს სამართლით არას ემართლება. აწ ამაშიდ, ვინ იცის, ცაგერელმან კაცმან თუ ლეხანელს კაცს საყანე ალაგი ან მიჰყიდა, ან ვალშიდ მისცა, ან სისხლშიდ დაუურვა, მაგისი არ ვიცი, თვარემ სხვა ხელი არა აქვს რა, აშოროს ღმერთმან».

ახლა ლეჩხუმის ბატონი ხოსია ახვლედიანი არის და იმისი სავალობისათვის დაევანებეთ ლეხანელს ქალის ბოლოს რომ გზა გაიარს, იმას დაღმან.

სამართლის დღემდის ჩვენსა და ლეხანელს შუა თუ კიდევ საცილოდ საქმე გახდეს, ამ წიგნზედ დაიფიცოს ცაგერელმან და საცაგერლომ კაცმან.

ბეჰელი

65. განიხილეთ შაჰნავაზ მეფის ბარათაშვილებისა და პირუდუშვილების სასიხლო სამეფო

1670 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 534. დედანი. ქაღალდი. 51×19,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტალი.

ქ. წყალობითა ღმთისათა ჩუენ, მისგანვე დიდებით საფარველ-
მოვლინებულმან, ორისავე ტახტისა და საკელმწიფოსა თვით-პყრო-
ბით მტკიცედ მქონებელმან, შეწევნითა ღმთისათა ძლიერმან და არა-
ვისგან ძლეულმან, ღმთივ-აღმატებულმან და ღმთივ-დამყარებულ-
მან და ღმთივ-გვირგვინოსანმან, მეფეთა მეფემან, კელმწიფემან,
პატრონმან შ ა ჰ ნ ა ვ ა ზ, მოვიტყუეთ სრულიად საქართველოსა მა-
კურთხევეელი ქართლისა და კახეთისა კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი, ბატონი-
შვილი ბატონი! დ ო მ ე ტ ი, ბატონიშვილი პატრონი გ ი ო რ გ ი,
ბატონიშვილი პატრონი ლ ე ვ ა ნ², მთავარეპისკოპოზი ჩ ხ ე ი ძ ე
ბატონი ნ ი კ ო ლ ო ზ, ამილახორი ბატონი გ ი ვ ი, ბატონიშვი-
ლი ბატონი ა შ ო თ ა ნ, სახლისუხუცესი ბატონი ზ ა ზ ა, ტფილელი
ბატონი ი ო ს ე ბ, ბოვნელი ბატონი ი ო ს ე ბ, ჩ ხ ე ი ძ ე ბ ე ყ ა ნ.
ბ ა რ ა თ ა შ ვ ი ლ ი მეჭინიბეთ უხუცესი პ ა ა ტ ა, რ ა ტ ი შ ვ ი-
ლ ი მეჭინიბეთ უხუცესი პ ა პ ო ა.

და დავსხედით ბ ა რ ა თ ა შ ვ ი ლ ი ს ბატონის ყ ა ფ ლ ა ნ ი-
ს ა და მისის შვილები: პ ა პ უ ნ ა ს ა, ა ს ლ ა ნ ი ს ა, ვ ა ხ ტ ა ნ გ ი-
ს ა, თ ა მ ა ზ ი ს ა და გ ი ო რ გ ი ს ა და ვ ი რ შ ე ლ ი შ ვ ი ლ ი ს
პაპუნასი, შანშესა და მათის შვილის ასლანისა, ზურაბისა და რევა-
ზის სასამართლოდ. სარჩელი და საჩივარი ორთავესი გავიგონეთ.

ბატონი ყ ა ფ ლ ა ნ ვ ი რ შ ე ლ ი შ ვ ი ლ ე ბ ს ბევრს რასმე
მტერობასა და წყენას უჩიოდა. ჩუენ გაუგონეთ და გავსინჯეთ. კე-
ლად სიკუდილი და სასისხარი არა იყო რა. და თუ რამ მომცდარიყო,
ენის საქმით დაშავებულიყო.

ვითაც მოყუარენი და მეზობელნი იყუნენ, ზოგი წყენა და და-
ნაშაული ერთმანერთს შეუფარდეთ და ისრე ჩავარონინეთ.

და ზოგისა საუპატიოთ გაუჩინეთ ბატონს ყაფლანს და მის შვი-
ლებს ვირშელიშვილის პაპუნასა და შანშეს მამულისაგან:

სოფელი ა ბ ა ნ ო თავისის მსახლობელის გლეხითა, მიწა-წყა-
ლითა, მამულითა და ყოვლის მისის სამართლიანის სამძღურითა
სრულობით;

¹ და. ² ლევან.

1 სოფელი სენეზის თოფრაყალა, გომპარიშვილის კერძს გარდაისად, მისის გლეხითა მიწა-წყლითა და მამულითა და ყოვლის მისის სამართლიანის სამძღურითა;

5 და ნასოფლარი ბაღჩალარი ყოვლის მისის მიწა-წყლითა და სამართლიანის სამძღურითა. ესეები მათის მართლის სამართლიანის სამძღურებითა, მიწითა, ველითა, ვენაჭითა, მთითა, ბარიითა, საძებრითა, უძებრითა, საჯნავითა, უჯნავითა, ტყითა, სათიბითა, წყლითა, წისქვილითა, საყდრითა, სასაფლაოთა დავანებებინეთ და მიეცემინეთ ვირშელიშვილს პაპუნასა, შანშესა და მათ შვილებსა საუპატიოდ ბატონის ყაფლანის და მისი შვილებისათვის ყოვლის კაცისაგან უცილებ-უსარჩლელად.

ასრე გავარიგეთ და გარდავწყუთით რომე: რასაც ერთმანერთს ან მამისა და პაპის საქმესა, ან თავეთს ქაშში თავეთსა და თავთავის შვილის საქმეს უდებდენ, ყუელასათვის ბოლო მოგვიღია; ამ
15 წესითა, რომე დღეს და დღეის წალმა ერთმანერთთან ძმობისა და მოყრობის მეტი კელი არა აქუთ რა, არცა რა მამულისა და არცა რა სხვის ნაწყენის და ნამტერალის საქმისა. ყუელა გარდაგვიწყვეტია და ჩავვირონინებია და ბოლო მოგვიღია.

აგრევე რაც ერთმანერთის გლეხი ჰყუანდეს, ბატონის მოსაქმემ აუყაროს. თუ რამ ვალი ერთმანერთში ყმისა ემართოს, მიაცემინოს.

ციხის ქურდობას რომე ბატონი ყაფლან პაპუნას ყმასა სწამობდა, ის კაცი თავისის ცოლ-შვილით ყაფლანისათვის დაგვინებებია.

16 თუ რამ ნარბევი და დატაცებული იყო, ერთმანერთისათვის შეგვიფარდებია და ჩავვირონინებია.

დაიწერა ბძანება ესე ქორონიკონსა ტნშ, ინდიკტიონსა მეფობისა ჩუენისა იბ, კელითა კარისა ჩუენისა მდივანმწიგნობარის შანშეიან მარტიროზიშვილის ბეგთაბეგისათა.

ხელრთვა: შაჰნაფაზ. კათალიკოზი.

30 66. განჩინება ალიყულა ზაუმიშვილისა და ზოსროზ დალაღა-შვილის მამულის საქმეზე

1671 წ.

ცსსა, ფ. 1450. დავთ. № 48. საბ. № 137. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[104v] მეფის კელმწიფის შაჰნა[ო]ზის ბძანებით დავსხედით ჩვენ, პატრონი ჩხეიძე ბეჟან და მდივანი როსტევეან. ზაუმიშვილის ალიყულასი და დალაღაშვილის ზოსროვის სარჩელი და საჩივარი გავიგონეთ.

1 ხოსროვას ზაუმის შვილის ბეჟანისაგან წისქვილ
და ბაღჩა ეყიდა. და წისქვილს ქვეშეთ ჭალის სცილობდა, ესეც
ბეჟან მომყიდო.

5 ალიყულამ აშორო დაიდვა: ჩემს ძმას წისქვილის და ბაღჩის
მეტი არ მოუყიდიო და გაყრაშიაც წისქვილს ქვეშეთი ჭალა ნაწის-
ქვილევი გზამდინ მე მერგო.

ჩვენ ამისი ასრე გაუჩინეთ. ალიყულამ აღეკიდამ თავის სამი
მეგევიდრე კაცი ასრე შეაფიცოს: «შენ რომ წისქვილი და ბაღჩა იყი-
დე, იმის ქვეითი ჭალა ჩემის ძმისაგან გაყრაშიაც მე მრგებია და არც
10 ჩემს ძმას ბეჟანს შენთვის მოუყიდია».

თუ ასრე იფიცონ, ქვემო ჭალა გზამდი დარჩეს ალიყულას. და
[თუ] ვერ შეაფიცოს, დარჩეს ხოსროვას.

ქორონიკონს ტნთ.

ნ

ს

16 67. გაყრილობის წიგნი ნასშიდასი, ბაღდასარასი და ჯანუხასი
1672 წ. 8 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 34. დედანი. 28,8×22,4 სმ. ქალაქი. მხედრუ-
ლი. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. ა-მეტი.

ქ. ნებითა, შეწევნითა და მლთის უწინ მლთის თავდებობითა და
პირობითა და შუამდგომლობითა¹ და წმინდის ზეცის ძალთა თავარ-
ანგელოზთა მიქელ გაბრიელისათა მათის პირობითა და თავდე-
ბობითა და წმინდის მახატის მასატებისა და წმიდის გიორგისა და
რაც რომე სინაქუსარში სწერიან მათის თავდებობითა და პირობი-
თა ეს გაყრილობის წიგნი მოგეც მე, ნასყიდამა და ბაღდა-
25 სარამა შენ, ჩუენს უფროს[ს] ძმას ჯანუასა ასე და² ამა პირ-
სა ზედა, რომე:

ძმათ ვიყავით, გავიყარნეთ. აწე რაც მამის ჩუენის მამულის,
სახლის, კარის ჩუენი კერძი და წილი სრულ ყულა თქუენზედ მოგ-
ყიდეთ და ავიდეთ უასი, რითაც ჩუენი გული შეჯირღებოდა და
30 ღმრთით ასრე გებედნიეროს, როგორც თქუენი გული გინდოდეს.

გათაედა, გავიყარენით, ჩუენში აღარა დარჩა რა არას ფერისა
სადავო და საყარყაშო ძმობის მეტი.

და თუ რამ სახლის კეთილი იყო ან სპილექუერი და ან სხუა
რამე, ყულა შუაჩი გავხყავით. დღეს იქით არც ჩუენ თქუენთან
35 გელი ჭონდეთ და არც ჩუენი შვილები თქუენს შვილებსა.

¹ შუამდგალობითა.. ² ასე და]. და ასე.

და ამას უკან რომ კაცმან ერთმანერთსა მეორეთ შილთახი უყმანა
უწინ მღთის შემცოდე იყოს, მერმე ყოვლის წმიდისა ზეცისა და ქუე-
ყანისა და მისი სულიმც ნუ იხსნების იუდას სახერითა და კაენისა
ამინ და ამინ.

5 არის ამის მოწამე თავად ღმერთი და მისნი წმინდანი და ხორ-
ციელნი და უხორციონი; კაცთავან: მე ლიქი ავთანდილ. ბეჰე-
ლი: მე ლიქი ავთანდილ და მამასახლისი გიორგი. ბეჰელი: მამა-
სახლისი გიორგი და იავანგულთა გარსუა და ოსინა
და ყარყაშა, პაპუა და მელიქანთ ვართან. და მე, ოპა-
10 ნას დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

დაიწერა ქორონიკონს ტნი, მარტის 9. + +

68. ბანჩინება ციციშვილების ბაჰრის სამხუზე

1664—1678 წწ.

ცსა. ფ. 1448. საბ. № 5042. დედანი. თავი აკლია. ქალაღი. 183,5×14,7 სმ.
15 მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი. ა-ნაყლული. 1664 წ. ცი-
ციშვილები გაუყრელნი არიან, ხოლო 1673 წელს გაყრილნი ჩანან. (დოკ. საქ.
სოც. ისტ. I, გვ. 41 და 50).

...[დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

20 [ფარსადან] მისცა საუარესოდ [ქაიხოს]როვს მწყენთს
ბა... დღეს რისაც მამულის [მქონე იყოს].

ქ. ამოიღო საუფროსოდ ციციმ და ქაიხოს[სრომ]
წყენთს მიქელაშვილი, დღეს რისაც მამულის [მქონე იყოს.

ქ. ფარსადან მისცა საუარესოდ ციცის და ქაიხოსროვს
ნიჩბის[ს] ქიტეტა ხიმშიაშვილი, დღეს რისაც მქო-
15 ნე იყოს მამულისა.

ქ. მისცა ფარსადან საუარესოდ ციცის და ქაიხოსროს დო-
ეს[ს] ტერტერა, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. მისცა ფარსადან საუარესოდ ციცის და ქაიხოსროვს დო-
ეს[ს] ელიზბარა ბერიას განაყოფი, დღეს რისაც მამულის
30 მქონე იყოს.

ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსროვ საუფროსოდ ნიჩბის[ს]
მამასახლისი ხიმშიაშვილი გოგია, დღეს რისაც მამულის
მქონე იყოს.

ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსროვ დოეს[ს] თოხწამას-
35 შვილი ბერია, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსროვ საუფროსოდ ავკეთს სახ-

1 ვისას შვილი ბერუას სახლი[სკაცი] ხახუტა, ღღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. მისცა ფარსადან ციცის და ქაიხოსროვს ავკეთს ხიკარიძე თევდორა, ღღეს რისაც მამულის მქონე იყოს საუარესოდ.

5 ქ. ამოიღო ციციმ და ქ[ა]იხოსრომ ვერეს პატარა ამირახეჩვას შვილი, ღღეს რისაც მამულის მქონე იყოს ი[ი]სციხეს.

10 ქ. ამოიღო ციციმ და ქ[ა]იხოსრომ საუფროსოდ ბარმეთუბანს ბარამის შვილი მაზიტა, ღღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. მისცა საუარესოდ ფარსადან¹ ბარმეთს სიბიტაშვილი მჭედელი, ღღეს რისაც მამულისა მქონე იყოს ციცის და ქაიხოსროს.

15 ქ. ამოიღო საუფროსოდ ციციმ და ქ[ა]იხოსროვ ხვედურეთს გაფშუტის შვილი, ღღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. ამოიღო საუფროსოდ ციციმ და ქაიხოსროვ ხვედურეთს ჩაისეკრას შვილი, ღღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

20 ქ. მისცა საუარესოდ ფარსადან ციცის და ქაიხოსროს ხვედურეთს სუხიტაშვილი ბაზიერი, ღღეს რისაც მამულის მქონე იყო[ს].

ქ. მისცა საუარესოდ ფარსადან ციცის და ქაიხოსროს ხვედურეთს ბატიყვლეფაშვილი ივანა, ღღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

25 ქ. ამოიღო საუფროსოდ ციციმ და ქაიხოსრომ ღუვისხევს რობმის შვილი იასე ღღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. მისცა ფარსადან საუარესოდ ღუვისხევს თეკლიას შვილი ყანდია ღღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

30 ქ. ამოიღო საუფროსოდ ციციმ და ქაიხოსრომ თრეხს ქიქნაძე ინდუა, ღღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. მისცა ფარსადან საუარესოდ ციცის და ქაიხოსროს თრედვს შაგურძე ხუცესი, ღღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

35 ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსროვ საუფროსოდ სამწევ-რის[ს] მაზმანის შვილი ვარძულა, ღღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

¹ - საუარესოდ.

- ქ. მისცა ფარსადან საუარესოდ ციცის და ქაიხოსროს კეხის-
ჯვარს ეხტიბერიშვილი პაპინა, დღეს რისაც მამუ-
ლის მქონე იყოს.
- ქ. ამოიღო საუფროსოთ ციც[ი]მ და ქაიხოსროვ გოგიტას-
შვილი ალექსი სანებლის[ს], დღეს რისაც მამულის
მქონე იყოს.
- ქ. ამოიღო საუფროსოთ ციციმ და ქაიხოსრომ სანებლის[ს]
გოგიტასშვილი ელიკა, დღეს რისაც მამულის მქონე
იყოს.
- ქ. მისცა ფარსადან საუარესოდ ციცის და ქაიხოსროს კრო-
ბანს პაატა მეგრელი, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.
- ქ. მისცა ფარსადან საუარესოდ ციცის და ქაიხოსროს კრო-
ბანს მამუკა ლოლია დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.
- ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსრომ საუფროსოდ მძოვრეთს
ფაფერაშვილი პაპუნას გარდა მისის ცოლშვილითა და
თავის კერძის საქონლითა, პაპუნას ძმები ვაძია და ბიძ[ი]ნა,
დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს, ნასყიდითა და უსყიდითა ციცის
მიეცა.
- და პაპუნა მისის ცოლშვილითა ფარსადანს მიეცა; რაც საძმო
საქონელი ქონდეს, ის უნდა თან გაყვეს.
- ქ. მისცა საუარესოდ ფარსადან ციცის და ქაიხოსროს გოგი-
ხასშვილი შირველა, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს
მძოვრეთს.
- ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსრომ მძოვრეთს პაპინა,
დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.
- ქ. მისცა ფარსადან მძოვრეთს საუარესოდ ციცის და ქაი-
ხოსროს მექუაბისშვილი პაპია, დღეს რისაც მამულის
მქონე იყოს.
- ქ. ამოიღო ციც[ი]მ და ქაიხოსრომ მძოვრეთს საჭინა და
მურადა, მამუკა, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.
- ქ. მისცა ფარსადან მძოვრეთს საუარესოდ ციცის და ქაი-
ხოსროს წამალაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.
- ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსრომ მძოვრეთს საფარა-
შვილი ივანა მისის სახლისკაცითა, დღეს რისაც მამულის
მქონე იყოს.
- ქ. მისცა ფარსადან მძოვრეთს ციცის და ქაიხოსროს საუ-
არესოდ ბეგ[ი]ნასშვილი მამუკა, დღეს რისაც მამულის
მქონე იყოს.

- 1 ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსრომ მძოვრეთს ურია ჯინ-
ჯიხას შვილი მათვალა თავის ძმეზითა და სახლისკაცითა,
დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.
- 5 ქ. მისცა ფარსადან მძოვრეთს ციცის და ქაიხოსროს ურია
შაქარაშვილი დავითა, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.
- ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსრომ გვეძინეთს ღოღაძე
ბერუა მისის სახლისკაცითა, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.
- ქ. მისცა ფარსადან საუარესოთ ციცის და ქაიხოსროს მძოვ-
რეთს ძმისწული შალაია, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.
- 10 ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსრომ გვეძინეთს სისაური
მამუკა თავის სახლისკაცითა, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.
- ქ. მისცა ფარსადან საუარესოთ ციცის და ქაიხოსროს ღოღა-
ძე სულხანა გვეძინეთს, დღეს რისაც მამულის მქონე
იყოს.
- 15 ქ. ამოიღო საუფროსოთ ციციმ და ქაიხოსროვ ბოსლეთს
კობაძე ნარიმას შვილი, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.
- ქ. მისცა ფარსადან საუარესოდ ციცის და ქაიხოსროს ღოღი-
ტაშვილი ხუცესი, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს ყენეთს.
- ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსრომ საუფროსოდ ცუქითს კაკ-
20 ველიძე, დღეს რისაც მამულის მქონეზელი იყოს.
- ქ. მისცა ფარსადან საუარესოთ ციცის და ქაიხოსროს ცუ-
ქითს დიკვანი, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს ზოსიმას
შვილიცა.
- ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსრომ საუფროსოთ მიწობს
25 თუკლიაშვილი ნადირა, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.
- ქ. მისცა ფარსადან საუარესოდ ციცის და ქაიხოსროს ქა-
რელში გოგლიაშვილი პაატა, დღეს რისაც მამულის
მქონე იყოს.
- ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსრომ საუფროსოთ თაგოეთს
30 ტეტიაშვილი გიორგი, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.
- ქ. მისცა ფარსადან საუარესოთ ციცის და ქაიხოსროს ხალეზს
ზოსიმას შვილი ქურციკა, დღეს რისაც მამულის მქონე
იყოს.
- 35 ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსრომ საუფროსოთ ქუენა-
ფლაზს იოვანეს შვილი ბერუკა, დღეს რისაც მამულის
მქონე იყოს.
- ქ. მისცა ფარსადან საუარესოთ ციცის და ქაიხოსროს ძიძის
მონასტერს ხახუა, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ბაშა

ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსრომ ყი[ნ]ცვის[ს] საუფრო-
სოდ ზურაბას შვილი ნიკოლოზ მისი ძმებითა, დღეს
რისაც [მა]მულის მქონე იყოს.

ქ. მისცა საუარესოდ ფარსადან ციცის და ქაიხოსროს კაკას-
შვილი კაკილა ყი[ნ]ცვის[ს], დღეს რისაც მამულის
მქონე იყოს.

ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსრომ საუფროსოდ არადეთს
მუჩათიძე ბეჟუნ და გიორგი აბულვარდი მისის
სახლისკაცითა, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. მისცა ფარსადან საუარესოდ ციცის და ქაიხოსროს რუის[ს]
ყაზუას შვილი გოგია, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსრომ საუფროსოდ ბრბონას
ბაბლიძე მახარა თავის სახლის კაცითა, დღეს რისაც მამუ-
ლის მქონე იყოს.

ქ. მისცა ფარსადან საუარესოდ ციცის და ქაიხოსროს* თავ-
ლათუბანს ბას[ი]ლაშვილი ბერი, დღეს რისაც მამუ-
ლის მქონე იყოს.

ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსრომ კოდმანს კვირიკას-
შვილი გოგინა, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. მისცა ფარსადან საუარესოდ ციც[ი]ს და ქაიხოსროს მთიუ-
ლის შვილი გიორგი, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. ამოიღო საუფროს[ო]დ ბოგანოებისაგან ციციმ და ქაიხოს-
რომ ახალსოფელში სვიმონა და ბიას შვილი თა-
ვის სახლკარითა უმამულოდ.

ქ. მისცა ფარსადან საუარესოდ ბოგანო უმამულოდ აფნის[ს]
კახის შვილი შემაზა.

ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსრომ უკაცო მამული გვეძინეთს
მარაჭლის მამული, დღეს რისაც მქონე მარაჭელი ყო-
ფილიყოს.

69. განჩინება ტატიშვილების გაყრის საქმეზე

1674 წ. 11 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 607. პირი. საბუთს უზის ქორონიკონი ტბ, რო-
მელსაც ექ. თაყაიშვილი სამართლიანად ასწორებს ტ[ა]ბ-ად.

ქ. ნებითა და შეწყვენიტა ღმრთისითა და ბძანებითა ხელმწიფის
შანაოზ მეფისათა და ბატონისშვილის გიორგისათა მოვე-
დით ჩვენ, ციციშვილი ბატონი ციცი და ბატონისშვილის

* აქ ტექსტში ხელრთვა, არ ირჩევა.

- 1 სახლთხუცესი შიოშ ზედგენიძე ტატიშვილების გა-
საყოფლათ. რომელიც¹ ჩვენს ჭკუას და მცნებაში მოვიდა და მიეხდე-
ბოდით, სამართლიანის საქმით სამართალი არ დაეკელით და გავ-
ყავით.
- 6 და ერგო პაპუას საუნცროსოდ სასახლე მისის შესავალ-გა-
სავლითა და ნაშენითა, ხილნარითა.
ნაშენის წილად ხოსიას თვინ ორის დღის მიწა მივაცემი-
ხეთ პაპუასა. ნაშენი დიდი არა იყო რა.
- პაპუა, ვითაცა დაჭრილი და ნაჭირნახულები იყო, მიხვდა სა-
ჭირნახულედ: დულარიძე დემეტრა მისის სახლის კაცები-
10 თა, რითაც მქონებელი იყო; ზემო მძვივლეთს: ჩაჩანიძე
პაპუნა, ზურაბის გამონაყარის სასახლითა, ჭერითა; ბერუა-
შვილი, რისაც მქონებელი იყოს; ქვემო მძვივლეთს: ელია
ძაგნიძე, რისაც მქონებელი იყოს; გოგილა დულარიძე,
15 პაპუნას შვილი, რისაც მქონებელი იყოს; გარაყანა მისის
მამულითა; იმას გარდა ქიტეტაშვილი, რისაც მქონებელი იყოს
დღეს; სასაფლაო კარისაკენ ერთი ადლი, განზე — მესამედი; ეკვდ-
რისაგან, კოშკი რომ აეშენებინა პაპუას, ორი ეკვდრი.
- თამაზასა და ხოსიასა: საყდრის გვერდით ბოსტნის მე-
10 სამედი, ქვემო კერძი; ჭურისაგან კოშკს, ჭურისაგან სანუჭფო სხვა-
გან მიეცა ყმაწვილებსა, ხოსიასა და თამაზასა.
- მარნებისა და სადაც სახასო ჭურები იყო, სამ წილად გაგვიყვია,
მესამედი პაპუასათვის მიგვიცია.
- მოსამსახურე ბიჭები იყო გასაყოფი. პაპუას მიხვდა ხარში-
15 ლაძე მამუკა, მისის ცოლ-შვილითა; და თამაზას — გული-
ვერდაშვილი და თუნა, და ხოსიას — ხარშილაძეს ძმა ბერი.
კაცის მეფარიძეს ეცილებოდა პაპუას. და კაცია წადგა
და თავისი თავი გამოიფიცა და პაპუას დარჩა მისის ცოლ-შვილითა.
- სახასო მიწები რაც იყო მძვივლეთებმა გავყავით, თვითონ ჩვენ
30 გავყავით, მესამედი პაპუასა სასახლის სანაცლო მიწა მივეცით; თა-
მაზასა და ხოსიას — აქათ სალთხუცის მიდგამდინ, ზეით გზამდინ,
ქვეით კილო გზამდინ, ქვემო დათუას მიწის მიდგამდინ; ღვერ-
თეთს. ჭიჭინაძე, რისაც მქონებელი იყო; სახასო ზვრის მე-
სამედი, ზეით კერძი ახალშენი იყო, ცოტა მისის კორდითა, მესამედი.
- 35 ზვრის გზა ასრე გავვიჩენია: ნეზვისა და მუშის ღროსა, სეზ-
ნიას ყმის სამძღვარს აქეთ შეიაროს, თამაზმა და ხოსიამ ვერ დაუ-
შალოს² და სიმწიფის ღროს თავისის კერძის ღობილამ იაროს.

¹ — რომელიც. ² დაუშლის.

საწნახელი ოცდა[ა]თ მარჩილათ დავათასეთ თაღრიანათ, ფასი
ხოსიამ გაიღო.

სხვა ჭერი სამად უნდა გაიყონ; იქა გვერდის ვენახი მესამედი
ე ა მ ი ე რ ა შ ვ ი ლ ი ს ა კ ე ნ, თორმანეულს გვიმრადისეული ვენახი
სამ წილად უნდა გაიყონ, სეხნიას ტატიშვილის მამული, ხოსიტა მი-
სის მესამედის მამულითა, პაპუსა ძმა დათუნა მისი მამულითა, რი-
საც მქონებელი იყოს, პაპუა მუხასთან ხოდაბუნითა, გრძელი ვენა-
ხითა, ბ ე გ ო შ ვ ი ლ ი, რისაც მქონებელი იყოს დღეს. ნ ა დ ი რ ა
ი ა ნ ტ ბ ე ლ ა ძ ე მისის კერძის მამულითა სახლიდამ გაეყენება,
და ორის დღის მიწა, საცა უნდა, მისცეს, სახასო მიწა მესამედი სა-
ხასოს ზვრის მესამედი, საწნახელს ზედეთ.

სახლის იარაღი გაუყავით სულა, სალაპარაკო აღარა დარჩომი-
ლა რა. სპილენძის იარაღი წონით მესამედი მიგვიცია. ამათში სალა-
პარაკო აღარა დარჩომილა რა ძმობისა და მოყრობის მეტი.

რომელიც ამას იქით დააშავებს რასმე, ხემწიფე თავის შეცო-
დებათ მოგკითხამს.

ამისი მოწამე და დამხდური: ნ ი ქ ო ზ ე ლ ი ნ ი კ ო ლ ო ზ,
ე ო ზ მ ა ნ, ც ლ ე ს ა რ ი ე ბ ი ტ ა, სრულ ერთობით საციციშვილო
აზნაურიშვილები, ერთობით სადავითიშვილო აზნაურიშვილები.
ფ ა რ ს ა დ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ი ა ვ თ ა ნ დ ი ლ, ი ა ლ დ უ ზ ი შ ვ ი ლ ი
ე ლ ი ზ ბ ა რ, გ ა მ ყ რ ე ლ ი ძ ე ა ვ თ ა ნ დ ი ლ ი.

დაიწერა წიგნი ესე ხელითა ბედისმწერალისათა ი ო ა ნ ე-
ს ა თ ა.

ქორონიკონს ტ[ა]ბ.

კიდევ:

ქ. მემკვიდრე ამათი, ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ ი დ ა ვ ი თ ა ქ ა ბ ძ ა ნ-
დებოდა, ვითაცა რომ ყმაწვილი იყო, მისის გულისათვის გვიბძანეს
ამათი გაყოფა.

70. გარდაუშვებითოზის წიგნი ტატიშვილების სასიხლო სამაჟო

1674 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3235. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი.
39×16,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. სახელითა სახიერისა არსება დაუსაბამოისა და დაუსრულე-
ბელისა ღმრთისა მამისა, ძისა [და სულ]ისა წმიდისათა;

თავდებობითა, მინდობითა და შუამდგომელობითა ყოვლად

¹ ცალისარი.

- წმიდისა უბრ[წნელ]ისა უფროსად კურთხეულისა დედოფლისა ჩვენისა ღმრთისმშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისათა;
- თავდებობითა და მინდობით ძლიერებითა ცხოველისმყოფელისა პატრონისა ჯვარისათა, რომელსა ზედან განიპყრნა უბრწუნელნი
- 5 მკლავნი თვისნი ქსნისათვის ჩვენისა;
- თავდებობითა [და მი]ნდობითა წმიდათა მათ უტორცოთა ზეცისა ძალთა, ანგელოზთა და მთავარანგელოზთა მიქაელ და გაბრიელისათა;
- თავდებობითა და მინდობითა წმიდათა მოციქულთა პეტრესითა
- 10 და პავლესითა და სხვათა მოციქულთათა, წმიდათა წინასწარმეტყუელთა, მღდელთ-მოძღვართა, მოწამეთა ქალწულთა, მამათა, მამათ-მთავართა, ქალწულთა მეუღაბნოეთა და ერთობით ყოველთა წმიდათა ღმრთისათა;
- რაოდენიცა წმიდანი სათნო ეყუნეს უფალსა ჩვენსა იესოს
- 15 ქრისტესსა და აწცა კუალად სათნო ყოფად არიან, ამათითა თავდებობითა, მინდობითა და შუამდგომელობითა ესე გარდაწყუეტილობისა ფიცი, პირი და წიგნი მოგეც მე, ტ ა ტ ი შ ვ ი ლ მ ა ხ ო ს ი ა მ ა და ძმამა ჩემ[მა] ბ ე ე ა [ნ მ ა] შენ, ბიძა ჩემს პ ა პ უ ა ს ა და შვილსა შენსა ო თ ა რ ს ა, ი ო თ ა მ ს, ჯ ა ზ დ ა ნ ს და ა თ ა ნ ა ს ე ს ასრე და ამა პ[ირ]სა ზედან, რომე:
- 20 შ ა ნ ა ო ზ მე ფ ე მ ბატონს ციციის უბძანა ჩვენი გაყრა და ბატონი ციცი მობძანდა და შ ი ო შ ზ ე დ გ ი ნ ი ძ ე და გაგუყარეს. და ეშმაკის საფრკითა ცოტა რამე საქმე იყო ჩვენში, რომე დამჭერ მე. და ბატონმა ციციმ ჩემი ჭრილობის სისხლათ მარკოზ
- 25 მღდელი და...^{*} და შეგჯერდით ამასა.
- აწე დღეს და დღეის იქით ამ ჩემის ჭრილობისათეინ არც მე არც ჩემ[მა] შვილმა და არც ჩემ[მა] ძმამა და მისმა ძმამა არა გისაყუედუროს რა და არცარას ამ ს[ა]ქმეზე ჩვენ თქვენ აღარას გელაპარაკნეთ ძმობისა და მოყურობის მეტსა.
- 30 ამისად გასათავეებლად და დასამტკიცებლად მოგვიცემა ღმერთი და ყოველნი მისნი წმიდანი ზეცისანი და ქვეყანისანი, კორციელნი და უტორცონი და ეს ზემო წერილნი.
- და საქართველოს კელმწიფემ თავისად შეცოდებად მომკითხოს, თუ ეს ასრე არ გაგითაოთ ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ მ ა გ ი ო რ გ ი და მათ
- 35 დარბაისელთა ერთობით და ბატონმა ჩემ[მა].
- არიან ამისნი მოწმენი და გარდამწყუეტნი: ციცი შვილი ბა-

* აკლია ორი სიტყვა.

1 ტონი ციცი, ზევდგინიძე სახლთუხუცესი შიოშ, ცლქ-
სარი ელიზბარ, ბატონი ციცის აზნაურშვილები ერთობით
დასრულა სადავითიშვილო.

6 მე, ბედი[ი]ს მწერლიშვილს იესეს დამიწერია და მოწმეცა
ვარ.

დაიწერა წიგნი ესე ქორონიკონს ტა[ბ].

71. პანინიზა ღომენი III-ისა იასე პარმაშლის შვილზისა და ზაპარის პაპრის სამეზე

1675 წ. 5 ივნისი

10 ცსა. ფ. 1450. დავთ. № 2. საბ. № 177. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[175v] ჩვენ, ქრისტეს მიერ კურთხეულმან ყოვლისა საქართვე-
ლოსა დიდი მამათმთავარი ქართლის კათალიკოზი ბატონი-
შვილი პატრონი დომენტი და ერთობილნი მცხეთელნი გვიახ-
ლენ, დაესხედით და ქარმ[ა]ული იასეს შვილები და ზაქა-
15 რია გაეყარეთ, სამართლიანის საქმით თავ-თავისი წილი მივეციეთ.

ზაქარიას თავის წილად ერგო და ჩვენც უბოძეთ: მცხეთის სა-
სახლის ნახევარი; სამკვიდრო კარსანს¹ სოლომონ შვილი, რისაც
მამულის დღეს მქონებელი იყუნეს; ფონთხელაზედ რაც მი-
წები აქესთ, იმისი ნახევარი; თელის მიწის სანაცვლოდ პა[ა]ტა-
10 სა და ონანას კერძა ორის დღის მიწა იქივ ფონთხელაზედ ზა-
ქარიას მივეციეთ; ვენახის სანაცვლოდ ერთის დღის მიწა ფონთხე-
ლაზედ ზაქარიას მივეციეთ; ზაქარიას ნაშოვნი ძველი სვეტისცხოვ-
ლის ზვარი, ზვრის ბოლოს ზოდაბუნი, ნიგოზათ მიწა ქაობში, ორის
15 დღის მიწა დევანას შვილის ნონიას შვილები, დღეს რი-
საც მამულის მქონებელნი იყუნენ; ბოწლეთს ქათიაშვი-
ლები ზაქარიას ნაშოვნი ივანა და გიორგი, რისაც მამულის
მქონებელნი იყუნენ იმითა, აღაიანის მოურაობა — ესე[ე]ბი წილ-
25 მაც მისცა და ჩვენც შეგვიწყალეთ და გიბოძეთ ყოვლის კაცის მოუ-
ღევარი და უცილებელი.

30 გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ჩვენსა და ჩვენისა საყდ-
რისა სამსახურსა შინა. ესე ასრე გაგითავდეს და არა მოგიშალოს
არა ჩვენგან და არა შემდგომთა [176] სხვათა მეპატრონეთაგან.

ხოლო დამამტკიცებელი ამისი ღმერთმან აკურთხოს.

¹ კარსინს.

არიან ამისნი მოწამენი და შუადამხდურნი: სახლთხუცესი პაპუა
გედავანის შვილი გიორგი, ქარსიძე დავით, დეკა-
ნოზი ზაქარია, კანდელაკი დავით, მეღვინეთხუცესი შიოშ,
დეკანოზიშვილი რამაზ, გაბრიელის შვილი თანია და ერთობილნი
მცხეთელნი.

დაიწერა წიგნი და სიგელი ესე კარისა ჩვენისა მდივანმწიგნო-
ბარის რევაზისითა ხელითა. დაიწერა თიბათვესა ზუთსა ქო-
რონიკონს ტნიგ.

ხელრთვა: კათალიკოზი დომენტ^ი

10 72. განჩინება გოშვარისა და მისი განაყოფის მამულის საქმეზე

1658—1675 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 62. დედანი. ქალღდი. 16,3×13 სმ. მხედრუ-
ლი. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი. საბუთი თარიღდება შაჰნავაზის
მეფობის წლებით.

15 ქ. გო[შ]ვარ და მისი განაყოფი მიწებზედ სარჩილობდეს.
ერთს მიწას სამებელი ნასყიდობით ირჩიოდა: მამაშენს მამის ჩემი-
სათვის მიუყიდიო. და მეორე მიწაზედ რომ ლაპარაკობდა, ის მიწა
საგლეხობი იყო.

და ჩვენ, მდივანბეგმა ჯამასპიმ ასრე გაუჩინეთ:

20 სათემო მიწები შუა გაიყონ. და ნასყიდობით რომ მიწას სარ-
ჩლობდა, იმ მიწაზედ გოშვარ თუ ვიმპრიაშვილი ლაზარე
შეაფიცოს, რომ მამას იმის არც მიეყიდოს და არც მოეცეს, სამებე-
ლი აღარას ემართლების.

და თუ ვერ დაიფიცოს, დარჩეს მიწა სამებელსა და როსაბს.

26 ამრიგად გარდაგვიწყუებთა.

ბეჰადი: ყუენის ფეჰთა მტვერი შაჰნავაზ ვამტიციებ

73. განჩინება ნახიდურელთა და თავმჯდგვალელთა მამულის

საქმეზე*

1658—1675 წწ.

30 აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის ლენინგრადის განყოფილება. E 73
და H 13. პირები. საბუთი თარიღდება შაჰნავაზის ზეობის წლებით.

[22] ჩუენ, დავითაშვილმან ბოქოულთხუცესმან
ბატონმა ელისბარ ესე განაჩენისა და გარდაწყუებულობისა
წიგნი გაუჩინეთ თავმჯდგუალელთა და ნახიდურელთა.

* შტრ. 1654 წლის განჩინებას ამავე საქმეზე. (საბ. № 39). მერმინდელი
სათაური: „განაჩენი თავმჯდგუალისა“.

1 ასე, რომე: თავმგრგუალელთ სამზღუარზე ცილობდენ და მე-
ფე მ რო ს ტ ი მ [V] მათი სამართალი გვიბძანა. წავედით და სამ-
ზღუარი გავესინჯეთ და ფიცი თავმგრგუალელთ გაუჩინეთ და ფიცით
გარდაწყვეტაზედ შევაპირეთ. და ერთმანეთისათვის არ დაეჯერები-
5 ნა და ვერ შერიგებულყუნენ.

აწე-კელახლა კელმწიფის მე ფ ი ს შ ა ჰ ნ ა ვ ა ზ ი ს დროსა
სარჩელი შეექნა ბატონიშვილის კათალიკოზის დროსა; და მაშინ
ჩუენგან გასამართლებული საქმე ჩუენსავე კელთ ჩამოაგდეს და
ჩუენ მაშინდელივე სამართალი გაუჩინეთ. და ფიცი თავმგრგუალე-
10 ლთავე შევაგდედით; და ნახიდურელთა¹ არტემის ხატი მოუდვეს სა-
შოვნელათ და იმაზედ ფიცი შეუგდედთ და ხატიც იშოვნეს და მოფი-
ცარიცა.

და ჩუენ არა ექენით, ამასობაში ჩამოვარდით შუა და მოგუარე-
ბულის საქმით ასრე შევარიგეთ თავმგრგუალელნი და ნახიდურელ-
15 ნი; ასე, რომე: ჩაღ ა თ ა შ ვ ი ლ ი ს საორავულე არის, რასაც ის
საორავულე შეიტანს წუერამდი, იმას ზეითა თავმგრგუალელთ და-
ვანებეთ და იმას ქვევითი ნახიდურელთა, საორავულე ჩაღათაშვილ-
სა; ამას გარეთ რასაც ზემოთი წუერ-წუერი წამოვლის, იმას ზემოთ²
თავმგრგუალელთა და იმას ქუემოთ ნახიდურელთა¹.

20 ქუაბები როგორც ჩაღათაშვილსა ჰქონია, [23] ისრევე იმას
ჰქონდეს. და როდესაც ხიზნობა შეიქნას, არც ნახიდურელთ დაეჭი-
როსთ სახიზრათ.

ჩუენ, მე ფ ე მ შ ა ჰ ნ ა ვ ა ზ ასე დავამტკიცეთ.

25 74. ბარჯაწყუმილოზის წიგნი ბერიშვილებისა და თუშანიშვილების
სამეფო

1676 წ. 3 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 1013. დედანი. ქაღალდი. 37,2×22,7 სმ.
მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

30 ქ. ნებითა [და] შეწევნითა ღუთისითა ესე გარდასაწყუეტი წიგ-
ნი და პირი მოგეცით ჩუენ, ატენელმა ბ ე რ ი ს შ ვ ი ლ შ ა ლ ა ზ ა -
რ ე მ, ნ ო ნ ი ა მ, ზ ა ზ უ ტ ა მ, ქ ი ტ ი ა მ ა ნ, თ ა მ ა ზ ა მ და
ბ ე რ უ ა მ ა სახლისა მომავალმა ჩვენისამან თქუენ, თუ მ ა ნ ი -
შ ვ ი ლ ს ზ უ რ ა ბ ს, ს უ ლ ხ ა ნ ს და ყ ა ლ ა ნ დ ა რ ა ს ა, სახ-
ლისა მომავალთა ყოველთავე, ასე და ამა პირსა ზედან, რომ:

¹ ნახიდურელთა. ² ქ-იმას ზემოთ.

1 თქუენი ძმა ყალანდარა საურზედ გორგასლისშვილს
ბეეჲანს ახლდა. ჩუენს ძმას ეზიას და თქუენს მსახურს ლეკს ჩხუ-
ბი გამოვრეოდა. ლეკს ჩუენის ძმის ეზიასათვის ჯოხი გარდეკრა. იმ
საბაბით ეზია ერთ [თ]ვეს უკან მოკუდა.

5 მოვედით და ჩუენის ძმის სისხლს წამოგვდავენით.

ჩუენი მოურავი მაღალასშვილი გედევან, ლაზარე
მღრდელი შუა შემოგუივიდეს და იმათის შუამავლობით გარდა-
გიწყუიტეთ და ავიღეთ ჩუენის ძმის სისხლი. რითაც ჩუენი გული
შესჯერდებოდა.

10 აღარა დარჩა რა ჩუენსა და თქუენს შუა სადაო და საყარყაშო.
რაც გუარი კაცი ამ საქმეზედ წამოგვდაოს, პირისა და პასუხის გამ-
ცემი ჩუენ ვიყუნეთ.

არის ამისი მოწამე ჩუენი მოურავი გედევან, მღდელი ლა-
ზარე, სახლთუხუცესი პაპუა, ბეეჲან, ნიკოლოზ, მამა-

15 სახლისი ოქრუაშვილი ივანა, ციცის მამასახლისი ანდ-
რეასშვილი ანდრია, ოქრუაშვილი ლომიტა, დარ-
ჩიასშვილი თევდორე, ოქროპირასშვილი ზაქარა.

მე, მდივანს როსტევანს დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

ბეჭედი: როსტევან

20 დაიწერა ესე წიგნი ქორონიკონსა ტნიდ, ქრისტიშობის გ.

+++++

ორი ბეჭედი: 1. სახლისუხუცესი პაპუა

2. არიჩევა

ქ. ამირახორიშვილის გიორგისათვის ბატ-

25 კუას ეცა; ბიძა რომ მომიკუდა, ბატონიშვილის გიორგისათვის
ჩემს გან[ა]ყოფს გიორგის ავ[ა]დ გე[ე]სინჯვინა ჩემის ქიშპობითა; კა-
ცი დამ[ა]ყენეს და სამოცი მარჩილი ბატკუასა და მისის ძმებისათვის
გამიღია. ვინ რას შემართლება, მაგრ[ა]მ მეორედ ამდენი ფასი გამო-
ვიღა*.

ბეჭედი: ქადაგი ნიკოლოზ

* სათაური სხვა ხელით: „ქ. ატმანელი ბერისშვილი რომ ლეკს ფათერეკად
შემოკლომოდა, იმისი გარდასაწყვეტის წიგნია. ქ[ა]ს ტნიდ“.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 535. დედანი. ქალღდი. 49,5×22,7 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ორი ან სამი წერტილი. საბუთი
თარიღდება შაჰნავაზის ზეობის წლებით.

6 *... ესე აუარებელი და მიზეზშემოუღებელი უთუო, უთუმცო,
გულის წმიდით, პირითა და ენითა მიერ უტყუარი ფიცი, პირი და
საფიცარი მოგართვით ჩვენ, აბაშიძემა გიორგიმ, შვილმა
ჩემმა ფინეზ, შვილმა და მომავალმა ჩვენმან, თქუნ, აბაში-
ძესა ბატონს პა[ა]ტასა, შვილთა და მომავალთა თქუნთა,
10 ასრე და ამა პირსა ზედა, რომე:

გამირისხდა ღმერთი და მომივიდა ამ რიგი საქმე და კურთხეუ-
ლი ბატონი მამა თქუენი მოკალ. და კურთხეული ბატონისშვილი
ბატონი დედა თქუენიც [დავ]კოდეთ; და ბევრი ავი საქმე გქენ.

15 სიკუდილსაც მემართლებოდით და წაგდენასაც.

[ამას] წინათ კურთხეული ბატონი როსტომ [მე]ფე და კურ-
თხეული ბატონი მეფე ალექსანდრე და სულა იმერელნი და
ქართველნი შუა ჩამოვიდნენ და არა ჰქენით და ვერ შეგვარიგეს.

20 და ახლა თავათ თქუენის ღვთის გულისათვინ და მერმე კურ-
თხეულის ბატონის მამის თქუენისა და დედის თქუენის სულისათ-
ვინ, და მერმე ბატონი შანაოზ მეფე და სულა ღარბაისელნი
შუა ჩამოვიდნენ, მოიბრუნეთ გული და ჩვენის ამდენის დანაშაუების
პასუხი არ გუიყავით და ჩვენი შერიგება მოინდომეთ.

26 ჩვენ ბატონის მამის თქუენისა და დედის თქუენის სისხლის მო-
ცემა როგორ შეგვეძლო, მაგრამე თქუნს ღმერთს მიმადლეთ.

მოგართვით ნასისხლად:

ჩხერის ციხე; იქავე გოგიჩაშვილი მისის მამული-
თა, ივანა ნიყუაძე მისის მამულითა და სახლის კაცითა,
დათია ბლუაშვილი მისის მამულითა;*

30 უბისას სებისკვერაძე*** თევდორე მისის შვილი-
თა და მამულითა, ნასყიდა კაპანაძე მისის სახლის კაცითა
და მამულითა, ზაქუტა მაქაძე მისის სახლის კაცითა და [მა]-
მულითა;

36 ილემს მამუკა გორგაძე მისის სახლის კაცითა და მა-
მულითა.

* გრძელი ღვთისმეტყველური შესავლის შემდეგ.

** „მისის მამულითა“ ჩაწერილია სტრიქონს ზემოთ სხვა ხელით.

*** „სებისკვერაძე“ ჩაწერილია სტრიქონს ზემოთ სხვა ხელით.

ეს რა თქუენის სისხლის სანუქბო არის! მაგრამე ამას გარეთ ჩე-
მი თავი, ჩემი შვილი და მამული თქუენს ტელად მამიგდია. და რაც აქ
პარტა[ხ]ზედ კაცი დაასახლოთ, ისიც ნასისხლათ მოგუიერთმეგია, ას-
რე რომე, არც მე, არც ჩემს შვილს და სახლის კაცს იმასთან კელი
არა ჰქონდეს.

რადგან თქუენ ჩვენზედ ამდენი სიკეთე ჰქენით, ღღეს და ღღეის
იქით არცა სიტყუვითა, არცა საქმითა, არცა მოყურითა და მოყურის-
მოყურითა, არცა ჩემის ყმითა, არცა თქუენის ყმითა შემოჩენილობი-
თა, არცა ღალატითა, არცა მოწამლვითა, არცა ქაშთა ვითარებითა და
დროს შემოგდებითა, არცა ჩხუბითა და არას მიზეზითა ჩვენ და ჩვენ-
მა შვილმა თქუენზედა და თქუენს შვილზედა არა ვსტყუოთ რა.

და რაც საფიცარი მოგართვით და ამ წიგნში სწერია, გულის სი-
მართლითა ამისი გამთავე ვიყოთ. და რაც ღვთისაგან და კაცისაგან
კარგათ მოგიტდებოდეს, იმის მომჭირნე ვიყოთ და თქუენი ავი მწეეთ
გვეწყინოს. და თუ რამ თქუენი საზიანო გავიგონოთ, კიდეც მოგახ-
სენოთ.

თუ ამაში გიტყუოთ რამე და ან, რაც ამ საფიცარში სწერია, ეს
საფიცარი გაგიტეხოთ, ამა ზემო წერილთ მადლმ[ა] მამის თქუენისა
და ღედის თქუენისა ცოდვა და თქუენი ცოდვა მას მეორედ მოსუ-
ლას მე მკითხოს.

ვინც ამაში გაგიმტყუნდეს, მასამცა ჰკითხავს დაუსაბამო, დაუს-
რულებელი ღმერთი, მამა, ძე და სული წმიდა; წყეულ, კრულ და
შეჩვენებული იყოს სული და გორცი მისი; ამა სოფელსამცა ადრე
სიკუდილით ეკითხვის და მას საუკუნოს წაწყმედითა.

და კელიც ასრე ჩაგუიერთავს, რომ ამისი გათავებისა და სიმარ-
თლის მეტი ჩვენ თქუენზედ არა ვსტყუოთ რა. †

76. განიხილა გიორგი სალარიძის ყმოვის საყმეუ

1677 წ. 1 მარტი

ცსსა. ფ. 1448. № 5067. დედანი. ქალაღი. 30,3×16,3 სმ. მხედრული.
ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ჩვენ, მ დ ი ვ ა ნ ბ ე გ მ ა პატრონმა ვ ა ხ ტ ა ნ გ და მდივ-
ნებმა გ ი ო რ გ ი მ და ს უ ლ ხ ა ნ ეს სამართალი ვქენით.

ა მ [ი] რ ე ჭ ი ბ ს რ ო ს ე ბ ს და ზ ა [ა] ლ ს სა ლ ა რ ი ძ ე
გ ი ო რ გ ი გაეყიდა ზ უ ნ უ ზ ნ ე ლ ს ე ვ ა ზ ა ზ ე. და ის გიორგი
იქილამ გამოპარულიყო და აქ თავის ძმასთან მოსულიყო. სამი თუ-
მანი და ერთი ჯორი გამოეტანა. შვიდი წელიწადი გამოსულიყო,
რომე ის გიორგი [თ]ავის ძმასთან მოსულიყო.

1 მას უკან ის მსყიდველი თათარი მოვიდა და სამართალში ვალა-
პარაკეთ; და სამართლითა გიორგი თათარს მიეცა, ნასყიდობით (თა-
თარს დარჩა.

5 გიორგის ძმამ ნასყიდად და მისმა შვილებმა სახსარი ვერ
იშოვეს და თავის ძმას არ გაეყარა. თავისი თ[ა]ვი ნასყიდად, გიორგიმ
და მისმა შვილებმა ნასყიდად დადვეს; და სახლთხუცესმა პაპუამ
და მისმა შვილმა ნიკოლოზ, რევაზ, ადამ და ზურაბ ფა-
სი მისცეს და დაიხსნეს. და ჩვენც ასრე ნასყიდობით დავანებეთ და
მივეცით, ყოვლის კაცის მოუდევრად და უცილებლად დარჩათ სა-
10 ბოლო[ო]თ და სამკუიდროთ. არას კაცს კელი არა ჰქონდეს.

დაიწერა წიგნი ესე მარტსა ერტსა, დღესა ხუჩაბათსა, ქორონი-
კონსა ტნიე.

ბეჭედი: ვახტანგ

კიდზე:

15 მართალია, ასე გარდასწყდა ესე.

ბეჭედი: გიორგი მიწა

77. ბანინება ზურაბ თუშმალისა და ირისკოპოზის სოფელთა

მამულის საქმეზე

1679 წ. 10 ივნისი

20 ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 28. საბ. № 6. პირი. ქალაქი. მხედრული.

[6] თუშმალი ზურაბა და მისი ძმისწულები და სან[ა]ი-
ნის ეფისკოპოზი ჩხობნისა და ირისკოპოზის სოფლის მიწების
სამძღვარზე¹. შეცილებულიყუნენ და ბატონს შემოსჩივლეს.

25 და ბატონმა ჩუენ სულსა და ღმერთს ქვეშ შეგვაგდო, იმ მიწე-
ბის გასარიგებლად გამოგუგზავნა. მოვედით ჩვენ, მდივანი
როსტევიანი და ყორღანაშვილი ყაფიჩი ბეჟან მი-
წების სამძღვარზედა [V] მოწმე[ე]ბი მოასხეს და თავიანთ სულსა და
ღმერთს ქვეშ შევყარეთ.

30 და ყაულთა იმოწმა: ერთხელ ბატონის ბაგრატის დროს
სამიოდ-ოთხის დღის მიწის ღალა ავიღეთო და ჩვენს სოფელში მი-
ვიტანეთო და სხვა სრულ ტყე იყო და პ[ა]რონტერმა გა[ა]ყენ[ა]ო.
მას უკან ყველას პ[ა]რონტერის სოფელი სჰამსო.

პარონტერმა სხვა მოწმე[ე]ბი მოასხა. იმათ ასრე იმოწმეს: ეს

¹ სამძღვარდელ.

1 ალაგი დიდი ტყე იყო და იმ ირისკოპოზის სოფელზე გაქცენესო და ესენი სჭამენო. სხვა ცილება არ გავვიგონია.

და ვითაც დიდის ხნის საქმე იყო და ტყეც პარონტრის ყმათ გე-
[ე]ყენებინათ და აქამდისაც ამათ ექამა, იმიტომ გარეშე მოწამე არ
5 შეუვლევით.

ჩვენ იმისი ასრე გაუჩინეთ! ათი თუშმალისაგან შეგდებული პარონტრის ყმამ ასრე შეჭვიცოს, პადაც გაიაროს: «ეს ალაგი ჩვენ გავვეყენებინოს და ჩვენც გვექამოსო და არც ვინ ამ ალაგს [7] ჩვენ გუცილებოდესო». თუ ასრე იფიცონ, რომელსაც სამძღვარზე გაი-
10 რონ, დარჩეს ირისკოპოზის სოფელზე. თუშმალის შეილები არას ემართლებიან. და თუ ვერ იფიცონ, სახლთან რომ წყალი ჩამოვარ-
დების, იმას იქით დარჩეს თუშმალისა შეილებსა.

ამისი ასრე გარიგდა. და ჩვენსავე იქ ყოფნაში სან[ა]ინის პარონ-
ტერმა სანაინის² ყოვლაწმინდის ხატი და სამების ხატი მოასვენეს და
15 სრულ ერთპირად სოფელი შეიყარა და ფიცევდეს. და თუშმალმა და
შავერდამ არ აფიცეს. მიწები იმავე ეფისკოპოზ[ს] დარჩა.

დაიწერა ქორონიკონს ტნიზ, თიბათვის ი.

ს

5

78. პანჩინება გიორგი XI-ისა ციციშვილების მამულისა და

სხვა საღავო სამძეაზუ

1879 წ. 5 აგვისტო

ზელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1218. დედანი. ქაღალდი. 41×17,6 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

15 ქ. ჩუენ, თვით კელმწიფემან მეფეთ-მეფემან პატრონმან
გიორგიმ ეფისკოპოზნი, მდივანზეგი ბატონი ვახტანგ
და დარბაისელნი გუერდს ვიახელით ციციშვილების ქაი-
ნოსროვ[ი]ს, იასეს და მანუჩარის და მისის განაყო-
ფის ზა[ა]ლის სარჩელი და საჩივარი გავიგონეთ.

ერთმანერთს მამულისას და ზოგ-ზოგს წანართმევს უჩივოდნენ;
30 ვითაც ამას წინათ ერთმანერთისათვის საფიცარი მიეცათ, იმის გუ-
ლისათვის ზოგ-ზოგი ერთმანერთში წანართმევი ერთმანერთს შეუ-
ფარდეთ.

მანგლულს მიწას ზა[ა]ლის ყმა ნასყიდობის წიგნით ცი-

¹ გუიჩინეთ. ² სანანის.

1 ლობდა. ქაიხოსროვის ყმას ერთი მოფიცვით ფიცი დაედვა; რაც ფიცით გაიტანოს, ქაიხოსროვის ყმას დარჩეს.

კუე რ ც ხ ი შ ვ ი ლ მ ა პ ა პ უ ნ ა ხუცესმა თავის საცილებელ¹ მამული ერთის მოფიცვით გაიტანოს. სუთიამ² თუ იფიცოს, 6 დვინო კუერცხიშვილისათვის მივალეზია, მისცეს. თუ ვერ იფიცოს და სათემოთ დახარჯულიყოს, სათემოთ მისცენ.

სუთიასათვის ზაზას ერთი ტივი ზე წაურთმევია, ზა[ა]ლ მისცეს.

ზაზას ერთი ძროხა დაუკლავს და ხევისთავზედ ბარათი მიუცია. 10 თუ ის ძროხა არ მისცემოდეს, ზა[ა]ლ მისცეს.

ზაზას ლალის თავზედ ერთი კარი წაურთმევია, ზა[ა]ლ მისცეს.

ბეჟან გუდაბრელიძისაგან ძროხის, ცხურის ტყავის და ლართის წართმევა იჩივლა. მოსაქმემ ალაპარაკოს და გაურიგოს.

ზა[ა]ლს ერთი კარი წაურთმევია, ისევ მისცეს.

15 ბეჟან მწყერაძე ბერუკას კარსა და ფურს ეცილებოდა. ბერუკამ თუ ასრე იფიცოს: «შენისავ ყმის სულის საქმეზე დაკლულაო»³, ბეჟან არას ემართლება. და თუ ვერ ფიცოს, მისცეს.

ბეჟან მწყერაძეს ყმის ცოლის გასყიდვას სწამობდა. რაც ი- 20 რალის, პა[ა]ტას და ავთანდილს სამართალი ექნას, ორ- ნივ დასჯერდეს.

მეზურისათვის ზაზას ცხრა ცხუარი რომ წაურთმევია, ზა[ა]ლ მისცეს. ამავ მეზურისათვის ზაქარია ხუცეს[ს] ერთი ცხუარი და ეჭუ- სი შაური თეთრი წაურთმევია, ისევ ზაქარიამ მისცეს.

ზა[ა]ლ მეზურნეს სამი ძროხა უნდა მისცეს.

25 ვენახისას, ფეტვის და ყანისას რომ ჩიოდენ, მოსაქმემ გაუ- რიგოს.

რაც ქაიხოსროვის კერძი მარანი ნიჩბის[ს] დაექციოს, ისევ ზა[ა]ლ აუშენოს.

სასახლის გარეშემოსას ჩივოდენ, ბატონი ნახავს და გა[ა]რიგებს.

30 ალავერდამ და კუერცხიშვილმა თავიანთ პრჭე მოასხას, ილაპარაკონ, ვისაც რამ დასდებოდეს, მოსაქმემ მიაცემი- ნოს.

ტერტერას და მეკარვიშვილის ცხენი ერთმანერთს შეუფარდეთ.

35 ამ ჩუენს ბძანებას ვინც გარდავა, ჩუენად შეცოდებათ მოე- პკითხავთ.

ქორონიკონს ტნიზ, მარიამობის ე დაიწერა.

ხელრთვა: გიორგი

¹ საცილებერი. ² სუთუამ. ³ დაკლურათ.

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 48. საბ. № 149. პირი. ქალაქი. მხედრული.

5 [113v] ტემწიფის მეფის გიორგის ბძანებითა დავსხედით ჩვენ მდივანბეგი ბატონი ვახტანგ და მდივნები. ზაქუმას შვილთ ზაქუმის და შალიკას შვილის სარჩელი [და] საჩივარი ორთავესი გავსინჯეთ.

10 ზაქუმას [ს] შვილები¹ და შალიკას შვილები ზემო ჯახოზს მიწებზე და ტყეს შეცილებულიყვნენ. ზაქუმას შვილებს ფიცი დაზდებოდა. მოფიცრები შე[ე]ყარა და ალაღაშვილი ბაინდურა და ველასშვილი გასპარა და ნასრიას შვილი შან[ა]ზარას — ამათ ემოწმათ და მოფიცრათ მოყოლოდა და ეფიცათ. მოვიდნენ ტელმწიფის კარზე მოფიცრები. ეს ილაპარაკეს, ტყვილათ გვაფიცათ, ფიცმა გვან...*იანო.

15 ამისი ზაქუმას შვილმა ეს უპას[უხა]: ქრთამი მოგეცით და გვიფიცეთო.

რაც საბუთი უყოს ზაქუმ მოფიცრებს, უნდა ისევ მოსცეს. რაც მიწა და ტყე როსტომ მეფის სამართლითა მაშინ გამოფიცულყოს შუა უნდა გაუყონ — ნახევარი ზაქუმის შვილებს და ნახევარი შალიკას შვილებს. ტყისა და მიწისა თუ ბეჟანის კერძათ გაყოლოდეს, იმ გამოფიცულის მიწებისა ათაბეგის შვილმაც უნდა დაუღვან.

20 ბერუკავ თურქისტანისშვილო, ასე გა[ა]რიგე. ქორონიკონს ტნიჲ.

მოფიცრებს შალიკაშვილმა ფიცი უნდა აუხსნას

5

კელმწიფის ნეფის გიორგის ბძანებით თურქისტანშვილი ყაფიჩიბაში ბერუკა გავგზავნეთ ზაქუმას შვილების და შალიკას შვილების მიწისა და ტყის საქმეზედა.

30 არის სამძღვარი: წყალი გაღმა ელის შარა წყალს რომ ეცემა, გამოღმა კლდე; იმას ზეითა ბულდანგეთურის მიწის ნახევარი, იმის გამოსწორ შალყოცის სერის თავს ქვები რომ არის, ქვიტკირის ორმო რომ არის; სერს იქით ზაქუმის შვილებისა და სერს აქეთ შალიკას შვილებისა არის. აზარიას ახო რომ არის, ნახევარი [114] მიწა

¹ შვილების.

* ორი ასო ამოფხეკილია.

- 1 იმის პირდაპირ წითელი კლდე იმაზე დათგორულის სამძღვარ მადლად დიდი თელა რომე არის, რაც ბეჟანის კერძი ათაბეგის შვილის ქონდეს, იმა[ნ]ც უნდა დაუდვას ამ სამძღვრებს აქათ.
ეს გარიგება ასე უნდა გათავდეს.

5 ხელრთვა: გიორგი

**80. განჩინება გიორგი XI-ისა დავით ტატიშვილისა და სხენი
სამაღანისშვილის მამულის საქმეზე**

1680 წ.

- 10 ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 756. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი.
22X21 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი.

ქ. ჩუენ, თვით ჯელმწიფემან მეფეთ-მეფემან პატრონმა გიორგიმ დარბაისელნი ვიანლეთ, დავითის შვილის დავითისა და სამაღანიშვილის სეხნიას სარჩელი და საჩივარი ორთავესი¹ გავსინჯეთ.

- 15 დავით ილაპარაკა: როდესაც ჩემის სახლის [კაცებს მეფისაგან ნულის] წყალობა დამართაო და ნული მ[აშინ] სამწყალითა მისცემია ნულელთაო.

- 20 ამისი ასე [გავაჩინეთ: წადგეს დავი]თ ტატისშვილი ნულელებითა. თუ ასე შეიფიცოს: «ოდესაც ნული მომცემოდესო, სამწყალით მომცემოდესო»; რომელიც უფიცოდეს, თუ ასე დაიფიცოს, დარჩეს დავითსა; თუ ვერ იფიცოს, დარჩეს სეხნიას.

ქორონიკონს ტნიშ.

ხელრთვა: გიორგი

81. განჩინება ზაალ და თაყა ბარათაშვილების ყმის საქმეზე

1682 წ. 24 იანვარი

25 ცსსა, ფ. 1450. დავთ. № 2, საბ. № 145. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[142v]. ჩვენ, თვით ხელმწიფემან მეფეთ-მეფემან პატრონმან გიორგიმ ბარათაშვილის ზა[ა]ლის მისის ძმისწულის თაყასი სარჩელი და საჩივარი ორთავესი გავსინჯეთ.

- 30 როდესაც ზურაბს გერმანოზ თავისი ქალი შესწამაო, ქაიხოსროვ ილაპარაკა და სულუერთხელის მამის ჩუენის მეფის შანავაზის განაჩენიც ქონდა, ქაიხოსრომ სუფრაჩმა თქუა,

¹ ორთოვესი.

1 მამა[143]ჩემი რომ მოფიცრად მიყუაო ფალავან ხოსროს
შვილებსაო — ზა[ა]ლსა და თაყასა, ორს კუამლს კაცს დამპირდაო
ტბის[ს] გერგიძესაო და ანდრიას ხუცეს[ს]აო, ამებ-
საო თავის მამულითაო.

6 ამის სასამართლოდ სულკურთხეულს მამ[ა]ჩვენ მეფეს შანავაზ-
თან ელაპარაკათ ქაიხოსროვ სუფრაჩს და ზა[ა]ლსა; და თაყასათვის
და მათ შვილთათვის ფიცი დაედვა. ასე უნდა შე[ე]ფიცა ქაიხოსრო-
სათვის: «ამისმა მადლმა, ამისმან განმაცხოველებელმა ღმერთმან,
10 არც ჩუენს ძმას ზურაბს გერმანოზის ქალთან სცოდნიაო და არც
ტყუილად გვეფიცებინო, არც ჩუენს მოწმობაზე ფიცს დაეჭირო».

ჩვენც, როგორც მამის ჩვენისგან გარიგებულ იყო, ისე დაფი-
ცებას უპირებით ზა[ა]ლს და თაყას თავის შვილებითა. ზა[ა]ლ
ჩვენთან ილაპარაკა და მოვახსენე: ვერ გვეფიცვის და კიდევ დაე-
პირდითო.

15 ამ ქართულს უკან ზა[ა]ლს წიგნი მიეცა თაყასათვის: თუ ფიცს
იშოვნო, გვიფიცავო. რადგან თაყამ ზა[ა]ლისაგან მიცემული წიგნი
მოგვიტანა, უმართლე გამოვიდა.

ანდრიას ხუცესი თავის მამულითა ისევ თაყას და მის შვილს
ბარათს, თამაზს, ზურაბს, დათუნას, იასეს, შვილთა
20 და მომავალთა მათ[თა] დავანებეთ სამართლითა.

არც ქაიხოსროს და არც ქავთარიშვილს და არც ზერ-
ხ[ე]ულიძე, არც თაქალთოიანის ბეჟანს — ამათ, რადგან მო-
ფიცრები იყუნენ[ნ], თაყასთან ამ საქმეზე[v] ხელი არა აქთ.

ანდრიას ხუცესი თავისი მამულითა დარჩა თაყას და მის შვი-
ლებს. ტბის გერგიძე და ანდრიას ხუცის სამუქჟო ზა[ა]ლ უნდა მის-
ცეს სუფრაჩს ქაიხოსროს.

ქორთიკონს ტო, იანვრის კდ.

ხელრთვა: გიორგი.

82. განჩინება იოსებ თბილელისა და შანთიქაშვიის მამულის სამეხე
30 1682 წ. 24 აგვისტო

ცსსა. 1449. № 2679, პირი. ქალაქი. მხედრული.

ქ. ნებითა და შეწეებითა ღმრთისათა და მეოხებითა სიონისა
ღმრთისმშობლისათა, ესე წიგნი მოგართვით ჩუენ, შანთიქეზე-
მა: ზაალამ, აბულამ, პატატამ და ბერიამ; შვილთა
35 ჩუენთა: იმედამ, პატატამ, სიყმიამ, გიორგიმ და გარ-
სევან, შვილთა და მომავალთა სახლისა ჩუენისათა, თქუენ, სიონ-
თა ღმრთისმშობელსა და თბილელ მთავარეფისკოპოზ-
სა იოსებს.

1 ასრე, რომე: აღგეთის პირზე ხეკორძის ბოლოს
სასალტიას მიწა გუეჭირა ჩუენა. თქუენ წამოგვედავენით და
ჯელმწიფესთან სამართალში მიგვიყვანეთ, ფიცი შემოგვადეთ და
ჩუენ ვერ შემოგფიცეთ და თქუენი მკუიდრი მამული თქუენვე დაგა-
5 ნებეთ. ვერა ჩუენი გუარი და ნათესავი ველარ წამოგედოს და არცა-
რა კელი ჰქონდეს მაგ მამულთან.

არის ამისი მოწამე: მდივანბეგი ორბელიშვილი
ვახტანგ, მდივანი სულხან, მდივანი როსტევეან
და მდივანი ოთარი, ნაზირი ზალინა, ჩუენი მეზობლე-
10 ბი: ხიზანაშვილი ვაბიტა, ხიზანაშვილი აღდგო-
მელა, მერაბაშვილი ბერიკა.

დაიწერა წიგნი ესე ქორონიკონს ტო, აგვისტოს ოცდაოთხს.

+++

83. განინება დომენიისა და ზაქარია თუმანიძის ვალის სამეფო

15 1682 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 8479. დედანი. ქაღალდი. 20,5×10,5 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ჩვენ, ფავნელიშვილმა სახლთუხუცესმა შიოშ, დი-
სამიძემ დიასამ, სააკაძემ გივმა და შალვამ, დო-
20 მეტის და თუმანიძის ზაქარიას საქმე გავარიგეთ,
ლევან ბატონისშვილის ბძანებითა.

დომეტის თეთრი ზაქარიას ემართა, ბატონიშვილი შუა ჩამო-
ვარდა და ზაქარიას რომ დომეტის თეთრი ემართა, ბატონისშვილმა
იასეს საქორწილოში გაუბარა. ახლა ის თეთრი ხუთი თუმანი
25 იყო. ერთი თუმანი დომეტიმ იასეს შეაწია და ოთხი თუმანი, თუმა-
ნი თვეში აბაზად, იასემ უნდა მისცეს დომეტის, რასაც ხანს იასეს
ჯელში დაყოს.

ამის მოწამენი ჩვენ ვართ. და კიდემ იასემ დომეტის თავისი მსა-
ხურები: ნარიმანაშვილი ზურ[ა]ბა, ტაველაშვილი
30 შერმაზანა და ერაპეტაშვილი ზურ[ა]ბა, ესენი,
თავდებათ მისცა, რომ საქორწილოდამ მოვკრეფ და ამათის ჯელით
მოგცემ გაურჯელადო.

მე, ვაბრიელ მაღლობელს დამიწერია და მოწამეცა ვარ
ამისი. ქორონიკონს ტო.

35 ქ. დომენტიმ კაცის თეთრი ჩემს სახელზე მივეც, ეს თეთრი
კაცის უნდა მიეცეს ი[ა]სესგან გაურჯელად.

ხელრთვა: დომენტი

84. განიხილეთ კრისტოფორე წინამძღვრისა და მაღალაძეთა

მამულის სამეფო

1683 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 8939. დედანი. ქალაქი. 38,5×14,5 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

6

ქ. კემშიფეს მეფეს გიორგისთან შელაპარაკდეს ქვა-
თაქვეის წინამძღვარი კრისტეფორე და მაღალაძენი —
ნიკოლოზ სახლისუხუცესი, რევაზ და ადამ, სენია და
მათნი ნათესავნი ქვათაქვეს სასაფლაოსა, სენაკსა და ბაღსა საბოს-
ტნეს ცილობდეს.

10

მაღალაშვილი ილაპარაკეს. და ქვათაქვეისა ღმრთისმშობლის
დეკანოზსა, კანდელაკსა და კავთიაშვილს მაზიტასა
ასე უნდოდა, რომ დაეფიცა, მაღალაშვილი არ ყოფილიყოს და სხვა
სენაკისა და ბაღსა ბოსტნის ალაგი მისცემოდა.

15

ამისი გარჩევა და სამართალი ჩვენ, თბილელ ეფისკოპოსს
იოსებს გვიბძანა კემშიფემა.

მივედით ქვათაქვეს და გავსინჯეთ. საბოსტნესა და ბაღის
ალაგს ვერ ფიცევდეს; და სახლზე ფიცი მოინდომეს. ჩვენ აღარ და-
ვაფიცეთ და ერთმანერთის ნებაყოფლობით შევარიგეთ, რომ წი-
ნამძღვარიც დასჯერდა და მაღალაძენიცა.

20

სასაფლაო დანებდა მაღალაძეთა. პალატის ხარო რომ არის იმის
კუთხიდან, ის სენაკის კუთხი რომ არის იქიმი და იმ პალატის
გვერდი ბოლომდის, ისრე ქვეის პირსა ჩატანებით, ის გვერდა ნასახ-
ლარები და ის საბოსტნე და საბახე — ესე[ე]ბი დარჩა მაღალაძეთა.

25

არის ამისი მოწამე საგინაშვილი გორჯასპი, მგალო-
ბელი იორამ. და მე თვითან ტფილელს გარდამიწყუეტრა, დამიწე-
რია და მოწამეცა ვარ.

ქორონიკონს ტოა. ხელრთვა: იოსებ

85. განიხილეთ ნიკოლოზ მაღალაძის შვის მონასელიძის სამეფო

1684 წ. ახლო

ცხსა. ფ. 1448. საბ. № 5071. დედანი. ქალაქი. 15×13,9 სმ. მხედრული. გან-
კვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია ორწერტილი. სა-
ბუთი თარიღდება ნიკოლოზ მაღალაძის მიხედვით (დოკუმენტები, I, ნ. ბერ-
ძენიშვილის რედაქციით, გვ. 74).

30

35

ქ. ნიკოლოზ მაღალაძემ და მისმა ძმებმა და ჯაჯა-
ნამ მონასელიძის სახანასა და მის შვილებზე ილაპა-
რაკეს. ის მონასელიძე ჯაჯანას უწინ რჩეულაშვილის შერ-

მ ა ზ ა ნ ი ს ა თ ვ ი ს მიეყიდა და მერმე გასყიდული ნიკოლოზს
და მის ძმებს დაეხსნა და ეყიდა.

ჩვენ ასე სამართალი უყავით: მონასელიძე თავის შვილებით ნი-
კოლოზს და მის ძმებს დარჩა, რადგან ეყიდა; ჯაჯანას და მის ძმას
კელი არა აქვს.

86. პანინება სოლუაშვილების პალის სამეფო

1675—1685 წწ.

ხელნაწ. ინსტ. Hd 89237. დედანი. ქალღღი. 23×16,3 სმ. მხედრული. ყო-
ველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი: უთარიღა ანაკლული. საბუთი
თარიღდება პაატა აბაშიძის მიხედვით (დოკუმენტები I, ნ. ბერძენიშვი-
ლის რედაქციით, გვ. 431).

ქ. ხოლუაშვილები გაიყარენ, ბატონთან იჩივლეს, ვალ-
ზედ დეობდეს და ხოსიკა აღარ მიუდგა, ასე უთხრა: «ჩემი და
ქიოტიშვილს ყავსო და ჩემი კერძი ვალი იმაშიდ გამიბარებია,
ვალს აღარ გადავიხდი».

და ეს ბატონმა უწყინა ხოსიკასა.

ახლა ამ ძმებმა უთხრეს ხოსიკასა, მამუკამა და გი-
გოამა: ეს გოგო სწორეთ გამოვიყვანოთო და ვალიც სწორეთ გა-
დავიხადოთო. და ხოსიკამ აღარ ქნა: «ჩემ კერძს ვალშიდ ჩემი და მი-
მიცემია».

ახლა ხოსიკას უბძანა ბატონმა პაატა აბაშიძემ: «ცოდვა
და მადლი შენი იყოს შენი დისა».

ახლა დავსხედით ბატონის ბძანებით ქიოტი სახ[ლთხ]უცე-
სი, გიორგი, ორთავ ზურაბ ასისტ[ავი], ხაენა მამასახლისი,
გიორგი მღვდელი. ბატონის ბძანებით და ღმრთითა ეს ასე გაგვი-
სამ[ა]რთლებია: ვალი სამა[თ] გადავახდევინეთ და მამული ოთხათ
გაგვიყვია.

ახლა თანდილამ უჩივლა: «ოცდაცამეტი მარჩილი ჩემი
ნაშოვარი დამიხარჯამს სახლსა და კარზედ, ამაშიდ არცარა სახლი-
კაცისა ურევია, არცარა ძმისა».

ახლა ჩვენ მოსამართლე[ე]ბმა გავაშვებინეთ თანდილასა, ასე
უთხარიო: «შვილიანი კაცი ხარ, კიდევ ღმერთი შეგაძლებინებს, ჩვენ
დაგვითმევი». მაინც თუ წამოგესეოს ვინმე, ოცდაცამეტი მარჩილი
თანდილას უნდა მიეცეს.

ჩვენ მოსამართლე[ე]ბმა ეს ასე გავარიგეთ. და ვინც ეს შეშა-
ლოს, ჯერ ღმერთმან შეშალოს, მერმე ოთხმა პატრიარქმა.

ახლა არი[ს] ამისი გამრიგეც და დამწერიც და მოწამეც ზუ-
რ ა ბ ასისთავი.

87. განჩინება ბარათაშვილების მამულის საქმეზე

1687 წ.

ცსა. ფ. 1450. დავთ. № 38. საბ. № 18. პირი. ქალაქი. მხედრული.

[7v] ბატონიშვილის მდივანბეგის ბძანებით მოვედით ჩვენ, მ დ ი-
ვ ა ნ ი ბ ე გ თ ა ბ ე გ და ჩემი ბიძაშვილი ფ ა რ ს ა დ ა ნ. იოთამი-
შვილი მოვიდა, მისი ძმისწულები ავთანდილი შვილს ქ ა ი ხ ო ს-
რ ო ს ა და აბაშიშვილს დავითსა და მერაბი შვილს შ ე რ მ ა ზ ა ნ ს
და მის ძმებს დიურს მიწას ნასყიდობით ესარჩლებოდნენ. და ფი-
ციც იოთამი შვილებს დაედევთ, მაგრამე ამათ აღარ აფიცეს.

და ისრე უფიცრად ყმისა თუ თავეთი ნასყიდი ზეით რუს პირს
რომ ორი საწნახელი დგას, ის იოთამი შვილებს დარჩა. და ქვეშეთ
რომ მეორე საწნახელი დგას, იქითის პირიდან ისე ჩატანებით მა-
შ ა ე რ ი ს პირამდის ჩასამძღროლი და აქეთ ა კ უ რ თ ი ს ა კ ე ნ
იასვანის შვილებს რომ ნასყიდი მიწები აქვს იმას მიდგამდის, დარ-
ჩა იოთამას შვილებსა გივსა და მის ძმისწულებსა. ამასდა გარდა
იქაურს მიწებზედა სხვა საცილო აღარა აქვს რა.

ქორონიკონს ტოე

88. განჩინება იოანესა და მამარი მღვდლის მამულის საქმეზე

1688 წ. თებერვლის დამდეგს

ცსა. ფ. 1450. დავთარი № 34. საბ. № 191. პირი. ქალაქი. მხედრული.

[141v] სიონთა მღთისმშობლის ყმას იო ა ნ ე ს და მის ძმას
მღვდელს მაკარის ნორიის უბანში ო ი ტ ა ძ ი ს მამული
ეყიდათ, იმ მამულზედ დასახლდნენ. ყო რ ო ვ ა ნ შ ი ნაკელციხ-
ლებს ქვემოდად მიწებს ფ ო დ ი ა შ ვ ი ლ ე ბ ი ქ ი ტ ა და მისი ძმა
რ ა მ ზ ა შეეცილენ.

ჩვენ მარტყოფის ნაცვალს გუ დ უ ა, ფ ა რ ს მ ა ნ ა შ ვ ი ლ ი
რ ა მ ა ზ ა, დათუნა პ ა პ ა ჩ ა შ ვ ი ლ ი, უ ლ უ ლ უ რ ი ნ ა ს-
ყ ი და, ს ტ ე ფ ა ნ ა შ ვ ი ლ ი ნ ა ს ყ ი და, კ უ რ ა ტ ა ს შ ვ ი ლ ი
მ ღ თ ი ს ი ა, ქ უ რ ც ი კ ა შ ვ ი ლ ი ი ე ს ე, ა ზ ი რ ა შ ვ ი ლ ი გ ი-

ორ გი დავსხედით, გაუშინჯეთ. ქ ი ტ ა ძ ი ს ა ყოფილიყო. იოანეს
და მის ძმას მღვდელს მაკარის მივეცით¹.

ნუკრადეს აბრამს დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

დაიწერა თებერვლის დამდექს, ქორონიკონს ტოვ. + + +

89. ზანჩინება ბიორგი მიქალაძისა და პაპუნა გოსტაშაბისშვილის

საქმეზე

1688 წ. 21 იანვარი

საქართველოს სიძველენი I. ე. თაყაიშვილის რედაქტორობით,
გვ. 77—78.

ქ. ესე წიგნი მოგართვი მე, მიქალაძემ გიორგიმ,
თქუნენ, გოსტაშაბისშვილს პაპუნასა, შეილთა თქუნ-
თა გოსტაშაბს, ნიკოლოზსა, თამაზს ასრე, რომე: პირ-
ველ ერთმანერთს შევრიგდით და ერთმანერთს საფიცარი მივეცით.
და მამულის საქმეზედ გავრიგდით; და ცოტას საქმეზედ ავიშა-
ლენით.

და ბატონის ბძანებითა ბატონი სახლთუხუცესი ქაი-
ხოსრო, მდივანი ბეგთაბეგ, მდივანი ზაქარია —
ესენი დაგვისხდნენ, ამათ გვიყვეს სამართალი ასრე, რომე: მოძღ-
ვრის შვილის წისქვილი მისის გარეშემოთი თქუნენ დაგანება; ამ წესი-
თა კელი აგვიღია და მიგვირთმევია, რომე: რაც ჩუენი იქ დასაფქვა-
ვი პური მოვიდეს და იქ ჩუენთვის დაიფქვას, თქუნენ იმისი მინდი არ
უნდა გვთხოვოთ.

დუ რ მი შ ხ ა ნ ს ა ლ გ ე თ ზ ე რომ წისქვილი ეჭირა, ის წის-
ქვილი მისის გარეშემოთი დაგვინებებია; სადამდი ამ ქვეყანას ვი-
ყო, ამ წისქვილის სანაცლოდ თქვენის ქალის ნასყიდი ნახევარ ზვა-
რი მოგვეცით.

არის ამისი მოწამე და დამხდური ბატონი ციცი, მოლა-
რე ბეჟუა, აგრეა წინწყაროს მამასახლისი.

ქორონიკონსა ტოვ, თიბათვის კა.

90. ზანჩინება იოანესა და მაკარი მღვდლის მამულის საქმეზე

1688 წ. ახლო

ცსსა. ფ. 1450. დავთარი № 34. საბ. № 183. პირი. ქალაღი. მხედრული. სა-
ბუთი თარიღდება № 88 საბუთის მიხედვით.

[138v] ქ. ჩვენ რუ[ისის] მთავარეპისკოპოზმა ნიკო-
ლაოზ ორპნის მიწის სამართალი ასრე ვქენით, რომ: ეშხიანის
შვილისაგან ნასყიდი ყოფილიყო. ის ეშხიანის შვილის მამული და

¹+დაიწერა.

საკუთმლო მეფეს თეიმურაზს სიონთა მღთისმშობლისათვის შეეწირა. თბილელს თავისის საყდრის მემკვიდრე ყმა იოვანე და მღვდელი მაკარი დაესაზღებინა და მიწას ჭოპარტელნი შესცილებოდეს.

მოკითხული ვქენით, ნასყიდი იყო და არას ემართლებოდეს; იოვანეს და მის ძმებს დავანებეთ, სხვას კაცს კელი არა აქ[ც]ს, ამისთვის მიგვიცემა.

ხელრთვა

91. განჩინება პრეპლე 1-ისა ჰაბაშაშვილუაგის მამულის საქმეზე

1689 წ.

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 38. საბ. № 33. პირთ. ქაღალდი. მხედრული.

10 [14] ჩვენ, მეფეთ-მეფემან პატრონმან ნაზარალი-ხან გვერთ ვიახელით მდივანბეგი ბარძიმ და მდივნები. იოთამიშვილის შერმადინისა და მისის სახლის კაცებისა და არეშიშვილების სარჩელი გავიგონეთ. იოთამიშვილების სოფელი კრეფელნი და არეშიშვილების სოფელი ვერხუნელნი ერთმანერთს სამძღვრებზედ ეცილებოდნენ.

მოკითხული ვქენით. და იოთამიშვილებმან ორი განაჩენი მოიტანეს. ერთი ლუარსაბ მეფისაგან გარიგებულნი, რომე კრეფელთ ფიცით გამოეტანა და იმ ძველს განაჩენში სამძღვრები, დიახ, გარჩევით ეწერა. და დღესაც ის სამძღვრები თვ[ა]ლით ჩნდა.

15 ამასდა გარდა კიდევ შაჰნავაზ მეფის ჟამში შეცილებულიყვნენ და იმათაც რომ ეს ძველი განაჩენი ენახათ, სხვას ახლის განაჩენით ედიშერ მდივანბეგის გარიგებით როგორც ძველის განაჩენით გარიგებული ყოფილიყო, ისე დაემტკიცებინათ.

25 ამას უკან შანავაზ მეფე რომე ერასტის გასწყრომოდა და მოეკლა და ის კრეფა სახასოთ დაეჭირა, მაშინ ვითაც განაჩენის პატრონები ბატონ-გაწყრომილი რომე ენახათ, არეშიშვილები წამდგარიყვნენ და იმ სამძღვარზედ შანავაზ ნეფისაგან ფიცი ეშოვნათ და სხვა განაჩენი აეღოთ და ამითი ეჭიდებოდნენ.

30 რადგან მას უკან იოთამიშვილებს თავეთი მამული ეშოვნათ, ამ მამულებს და სამძღვრის გარდამავლობას არეშიანთ არ ანებებდნენ და ამას ეუბნებოდნენ: ჩვენ ბატონ-გაწყრომილი და მამულწართმეულნი ვიცევებით, ჩვენ განაჩენები ვერ წამოვაცენეთო და ეგ თქვენი განაჩენი მაშინ აიღევიტო.

ამისი ჩვენ ეს სამართალი უყავით: ვინათგან მეფის ლუარსაბის

ქაშში კრეფელნი ამ საქმეზედ დაფიცებულნი იყვნენ და შანავაზ ნეფის განაჩენიც ამით უფრო მართებულად ჰქონდათ, ფიცი არ უნდოდათ¹, მაგრამე ფიცი ისრევ კრეფელთ დავადევით.

თუ წადგნენ კრეფელნი და ასრე იფიცონ, რომე: «მეფის ლუარსაბის განაჩენით კიდევ გამოგვიფიცავს და შანავაზ ნეფის განაჩენითაც ჩვენ დავკრჩა, რაც ბატონ-გაწყრომისნი არ ვიყვენით და ჩვენი განაჩენები ჩვენ ჰელთ არ იყო, დროს დაცემით თქვენ ეგ განაჩენი არ აიღევით, მას გარდა ჩვენთან ჰელი არა გაქეთ² რა. და ეს და ეს სამძღვარი ჩვენიც არის».

თუ ასე იფიცონ, ძველის სამძღვრის განაჩენით სამძღვრებით დარჩეს კრეფელთა და არეშიშვილების განაჩენიც გატულდეს. და თუ ვერ იფიცონ არეშიშვილებს დარჩესთ.

კ რ ე ფ ა ს ა ზ და ვ ა რ ზ უ ნ ა ს შუა სამძღვარი, ელის ჰეა რომე ამართული არის და სწორეთ გვარეთისი ბოლომდინ ყორე გარიგებული მიზდეც, ის არის. და ძველის განაჩენ[ში]ც ასე სწე[15]რია.

ქორონიკონს ტოზ.

5

92. განჩინება პრეპლე 1-ისა საამ სახლთუხუცესისა და

ჯაალისშვილებისა მამულის საქმეზე

1690 წ.

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 6. საბ. № 76. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[81] ჰელმწიფემ მუ ფ ე მ პატრონმან ნ ა ზ ა რ ა ლ ი ს ა ნ, მ დ ი - ვ ა ნ ბ ე ვ მ ა ბ ა რ ძ ი მ ყაფიჩი თ უ რ ქ ი ს ტ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ი ბ ა გ რ ა ტ გავგზავნეთ და ის მიწა, წყარო და სასარე გაეშინჯა და ენახა, სატბისო ყოფილიყო.

საღობუცესი სა[ა]მ და ზ ა [ა] ლ ი [ს] შვილები ვალაპარაკეთ და სამართალი გაუსინჯეთ. და ის ალაგი სა[ა]მისა ყოფილიყო და ფიცი ამას დავადევით და ისევ ტბელები მოფიცრებადა შევადგევით; მოფიცრებიც უშოვნა და ზა[ა]ლის შვილებს საფიცრად კარზედ მიდგომოდენ. და ამისთვის აღარ დაეფიცებინა, ის ალაგი სა[ა]მისა ყოფილიყო, ის მიწები, ის წყარო და ის სასარე სამეკიდრო სა[ა]მისა იყო.

და დღეის უკან ვერც ზა[ა]ლის შვილებსა აქვს ხელი და ვერც ირავინ [v] სხვა კაცი წაედავება და შეიცილებს. ამის იყო ღ ჩვენცა სამართლით ამას დაეანარჩუნეთ. ეს ჩვენგან გასამართლებული და გარიგებული საქმე არაოდეს არ მოშალოს.

ქორონიკონს ტოზ.

ს

5

¹ უნდოვ. ² გვაქეთ. ³ კრეფელსა.

93. ზანინიშვილი პრემიუმ 1-ისა თარხნიშვილებისა და მაღალაძეთა

სამეცნიერო

1691 წ.

ცხსა. ფ. 1448. № 3268. დედანი. დაზინებული. ქაღალდი. 36,3×20,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ქ. ჩვენ, მეფე მან და გელმწიფემან პატრონმან ნაზარა-
ლიხან გვერთ ვიახელით კათალიკოზი ბატონი იოვანე,
მთავარეპისკოპოზი ქრისტეფორე, არაგვისერო-
სთავი გიორგი, ამილახორი გივი, სარდალი თა-
მაზ, მდივანბეგი ბარძიმ, სხვანი ჩვენი დარბაისელნი და
მდივნები.

მოურავი შვილის თარხნის გიორგისა და მისის ძმას
მეჯინიბეთუხუცის ავთანდილისა, ზურაბისა, ქოთაგვის¹
წინამძღვრის ეფთვიმესი, მაღალაძის სახლთუხუცის რე-
ვაზისა, არქიმანდრიტის ნიკოლოზისა, ადამისა, ზუ-
რაბისა, იასესი, სეხნიასი და ხუცოს სარჩელი და
საჩივარი ორთავესი გავიგონეთ.

მათი დავებ[ი] და ლაპარაკი ბევრი რამ იყო, მაგრამე. რომელიც
სათქმელი და სასამართლო იყო ვალაპარაკეთ და სამართალიც ვქე-
ნით. და რომელიც სათქმელი არ იყო, არ გაუგონეთ და არც გავ[ა]სა-
მართლეთ.

თარხან[ი]მან მაღალაძეთაგან ერთი უთქმელი, უტამსი და ურიგო
სიტყვა და საჩივარი [თქ]ვა, პაპუნას სიტყვით ტყუილი იყო და ის-
რევ ტყუილად გავარონინეთ.

მთასა და მთის საძოვარზედ ლაპარაკი შეჰქნოდათ. მოკითხული
ვქენით] და სამძღვრით ასრე გავარიგეთ: ობოლს კლდეს აქათ² სას-
თლოს დელემდინ გაბრიელის სადგომი, ისეები მაღალაძეთ დანებდა.
ამასდა გარდაისად სხვა სულ მოურავის შვილისა არის. უკარ[გ]კაცოთ
მაღალა[ა]ნთ კელი ნუ აქვსთ.

ნასოფლარს ვარდისუბანს და მუბათზედ ლაპარაკობდ-
ნენ, მაღალაშვილებს დარჩა.

ოჩლაურზედ ლაპარაკი შეექნათ, მაღალაშვილებს დარჩა, არას
ემართლებოდენ.

ორბეთს ქვემოთ წინამძღვარი და მაღალაძენი საწისქვილო-

¹ ქოთაგვისი. ² + აქათ.

ზედ ცილობდენ. თუ კ ა ვ თ ა შ ვ ი ლ მ ა ნ თავკაცად იფიცოს, რომე საქვათაგეო იყოს, დარჩეს წინამძღვარს; და ნაშენის ფასი კი მაღალა]ნთ მიეცეს. და თუ [ვე]რ დაიფიცოს, როგორც აშენებული ყოფილა, ისრევ აუშენონ და მაღალაძეთ დარჩეს.

კიდე მ ხ უ ც ო ს რომე ერთს მოუგონებელს ალაგს წისქვილი აეშენებინა, რუებისათვის სამარცხებელი იყო და თემისკაცს დაქცია. შენობის ფასი დამქცევთ მისცენ და ხუცო [წი]სქვილს ნულარააშენებს და სამამულედ ხუცოს ნუ გამოერთმევის.

ქვათაგვეს სასაფლაო, ბალი, ბოსტანი როგორც გ ი ო რ გ ი მ ე ფ ი ს სიტყვით თბილელის გარიგებულს წიგნში ეწეროს, ისრე უნდა იქნას.

მაღალაძეებისა და თარხნის აზნაურშვილებს ც ა ლ ქ ა ლ ა მ ნ ი ძ ე ბ ს ა და გ ო გ ი ბ ე შ ვ ი ლ ს ზ ე რ ბ შ ი, კიდეც [ს]ხვებში ჩხუბი მომკდარიყო წინადადგომ[ილ] იქით-აქათ, ორგნითვე ჭრილობაები ბევრი რამ მომკდარიყო, მაგრამე ერთმანერთს შეუფარდეთ და გაუსწორეთ.

მამამთავარს ნიკოლოზს შეეკითხოდენ, ვისიც თქვას, ის წავიდოდეს მესამე წელიწადსა და დრამასა და საკანონოსა, რომელიც სა[მარ]თალი იყოს, იმ წესით ნიკოლოზ ააღებინებდეს. ყუალანი მამათმთავრობას ნუ დაიწყებენ. ამ წესით გამირიგებია. სხვა ერთმანერთთან სა[ლ]აპარაკო არა დარჩომილა რა.

ქორონიკონს ტოთ.

ხუთი ბეჭედი:

1. ყაენის ფეხთა მტვერი მეფე ნ ა ზ ა რ ა ლ ი ხ ა ნ ვამტკიცებ.
2. კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი ი ო ა ნ ე
3. . . . ქ რ ი ს ტ ე ფ ო რ ე
4. მ ო ნ ა ლ თ ის ა მ დ ი ვ ა ნ ბ ე გ ი ბ ა რ ძ ი მ
5. ლ უ ა რ ს ა ბ

კიდეზე:

ქ. ჩვენ, ცხებულის მეფის თეიმურაზის ძე, ი რ ა კ ლ ი მ ე ო რ ე მეფე საქართველოსი ამ განაჩენს ვამტკიცებთ. იანვრის ე, ქორონიკონს უფ.

ნაშთი ბეჭდისა: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე ერეკლე-

1692 წ. 15 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10068. პირი. საბუთის პირი დაცულია აგრეთვე ცსა. ფ. 1450. დავთ. 28. საბ. № 238. საბუთი წარმოადგენს საამილახვროს ერთსახლობის გარიგების წიგნს.

ქ. ნებითა და შეწყვენითა ღმრთისათა ჩვენ, ღმრთივ-აღმატებულ-მან, ღმრთივ-დამყარებულმან, ღმრთივ ზეციით გვირგვინოსანმან იესიან, დავითიან, სოლომონიან პანგრატოვანმან მეფეთ-მეფეთმან კელმწიფემან პატრონმან ნაზარალიხან და ჩვენი ძმა იმერეთის მეფე პატრონი ალექსანდრეც ჩვენ სახლში ბრძანდებოდა, ამ ორთავე კელმწიფეთა გვერთ ვიახვლით კათალიკოზი პეტრონი იოანე, მთავარეპისკოპოზი ქრისტეფორე და სხვანი ეპისკოპოსნი და სამღთოვანნი, დარბაისელნი: არაგვის ერისთავი ბატონი გიორგი, მუხრან ბატონი აშოთან, ქსნის ერისთავი დავით, ორბელის შვილი ასლან, ციციშვილი ქაიხოსრო, მდივანბეგი ბარძიმ, სარდალი თამაზ, სახლთუცესი პაპუა, ყულარალასი ლუარსაბ, სხვანი ჩვენი დარბაისელნი, კარის გამრიგენი.

მდივანბეგი ამილახორის გივისა და მისის ძმისწულისა იოთამისა და ავთანდილისა და სხვათა მისისა ძმისა და ძმისწულების სარჩელი და საჩივარი და რომელიც სალაპარაკო ჰქონდათ ყველა გავიგონეთ და გავსინჯეთ.

ამას წინად მეფის გიორგის ქაშში ერთმანერთში ლაპარაკი და სამღურავი ჩამოვარდნიყოთ და იმათვე შეერიგებინათ, მათგან გარიგების წიგნებიცა ვნახეთ.

მას უკან კიდევ ერთმანერთში ბევრი ჩხუბი და ავი ენის ტარება შექნილიყო, ზოგი მტრისაგან და ზოგი ყმისაგან დიდი სამღურავი და ასაშლელი სიტყვა ჩამოვარდნიყოთ, ასე რომე მათის სახლის-კაცობა დაეშორებინათ.

პირველზედ ვეცადენით, სახლისკაცოდ ერთმანერთს ველარ მოვჰკიდეთ და ვერც ერთსახლობალა ვაქნევინეთ, გაყრაზედ დასდგნენ და არ დაიშალეს.

გასაყრელად ვალაპარაკეთ და გაყრის სამართალი უყავით. რომელიც საქართველოში გაყრის წესი და რიგი იყო, ისე გაუჩინეთ.

საუფროსო როგორც სხვას ქართველს დარბაისელზედ აღებულა, იმგვარად იოთამს ამილახვარს მრავალი პირნახული ექნა და საჭირნახულო კარგი, უმცროს[ს] — საუმცროსო და სხვა ძმებს, რომელიც ერგებოდა საშუალო, ესეები უბჰვეით.

აწ ამაში არც ჩვენ გვინდოდა ამათის ოჯახის მოშლა და დაშ-
ცრობა. და თვითონაც დაინახეს, რომ დიდი ზიანი და თავენთი წახ-
დენა იქნებოდა. და ამისთვის ჩვენ ვიგულმოდგინეთ და თავად მეფე-
ნი შუა ჩამოვედით და ჩვენი ეპისკოპოზნი და დარბაისელები შუა ჩა-
მოვაყენეთ და მათი გაყრა აღარ მოვანდინეთ და ისევ ერთობა და
ერთსახლობა მოვანდომებინეთ და ასე გავაერთეთ და ამ წესით შე-
ვარიგეთ, რომე:

ამილახვარი გივი როგორც უფროსი ყოფილა, ისევ უფროსი
იყოს და მისი ძმისწულები და ძმანი მისი მორჩილნი და ნებისყო-
ფელნი იყვნენ; მის შეუკითხავსა და გარდასრულსა ნუ იქმონენ;
ნურცა აზნაურშვილსა და ნურცა მსახურსა და გლეხსა ნუ დაურბე-
ვენ; მისად შეუკითხავად ნურცა აზნაურშვილსა და ნურცა მსახურსა
ნუ გამოიყვანებენ, ნურც მხლებელს გამოიყვანენ; ნურც მამულის
მოსავლისასა უდასტუროდ და შეუკითხავად დაუხარჯვენ.

როცა ამილახვარი შინ არ ბძანდებოდეს ყმის სამართალსა ან
იოთამ და ან ყორჩიბაში იქმოდეს; რომელიც სამართლიანად ყმისა-
გან გამოვიდოდეს, ქარხანაში მიატანინებდნენ და საერთოდ დაი-
ხარჯოდეს.

ამილახვარმან ამრიგი უფროსობა უყოს სახლში, რომელიც შე-
ეძლოს, იმრიგად ნურას დააკლებს და კელი შეუწყოს. რომელიც სახ-
ლისკაცი ჩვენთან იქნებოდეს, მართებულად ნუზღისას გაურიგებ-
დეს და ჩვენთან დგომას შეაძლებინებდეს. იოთამსა და ავთანდილს
ყოველს წელიწადს ოცდახუთს თუმანს მისცემდეს.

მახარაღღას სოფელი ბატონს ანა ხანუმს უწინაც
ეჭირა და ახლაც დაევანებეთ. სადამდის ცოცხალი ბძანდებოდეს, იმას
ეჭიროს და სჭამოს და საქორწილოს მეტს ამილახვარი ნურას გამო-
ართმევს.

რახან სოფელმან მისი არ დაიშალოს და ბატონი ანა ხანუმ აღარ
ბძანდებოდეს, ის სოფელი სახასოდ დაიდვას და მისთვის ამილახვარ-
მან იოთამს და ავთანდილს სხვა სარჩო მოუმატოს. და სხვას ძმებსა
და ძმისწულებს როგორც ჯამაგირი ჰქონებოდეს, თუ უნდოდეს, ისევ
თეთრად აძლიოს; და თუ არადა, თითო სოფელი რამ დაუდვას და
თეთრს ნუღარ მისცემს.

რახან სოფელმან მისი არ დაიშალოს, ამილახვარი აღარ იყოს,
რომელიც ამილახვრად დაჯდეს, ამირახორის გივის შვილს ან დუ-
ყაფარს ასე გაურიგონ. თუ ყენის ჯამაგირი ჰქონდესთ, როგორც
ახლა იოთამისა არის გარიგებული, ისე სოფელიცა და ჯამაგი-
რიცა ანდუყაფარს გაურიგოს. და თუ ყენიდან ჯამაგირი აღარა
ჰქონდეს, ასე სოფლით არჩინონ.

ამილახვარი ყმათა წახდენას და გაკეთებასა და მამულის გაცე-
მასა სახლისკაცთა შეკითხულობით იქმოდეს და მართებულად
ქრთამს ამათთვისაც მოაცემინებდეს და მშოველი შეიჭერებდეს.

ახნაურშვილმან და მსახურმან იქითაცა და აქათაც ზოგ-ზოგნი
ავად დარჩნენ და სიტყვეს, მაგრამე ყველა ჩავატარეთ. და სახე-
ლოებს ნურცერთს მოუშლიან, იმსახურონ და ნურცა რას უსაყვე-
დურებენ.

იოთამ დემეტრეს დარჩენა მოინდომა და ჩვენც შუა ჩამოვედით,
დავარჩენინეთ. კიდევ იოთამმა ორიოდ საშის კაცის დარჩენა მოუ-
ღვა და როგორც შეეფერებოდა და მართებული იყო, ვარჩინეთ.

აშლას უკან რაც ამილახვრისაგან ან იოთამისაგან მამული მის-
ცემიან ვისმე, ორნივე ერთად დასხდნენ და ერთმანერთის შეკითხუ-
ლობით დაამტკიცონ. და რაც პაატას მამული მისცემია, იმას კი ნუ-
ღარ მოუშლიან და ნურც უხსენებენ.

გოჩიასშვილის მამულისა ასე იქნას: სახლის კაცნი ერთად შე-
იყარნენ, თუ გასაცემი იყოს — გასცენ. და თუ არადა, გასაცემი არ
იყოს — სახასოდ დაიჭირონ.

ეს ასე გავგვირიგებია. რომელიც ან სახლისკაცში ჩვენ კელმწი-
ფეთაგან, ებისკოპოზთა-დარბაისელთაგან მტკიცედ გარიგებულს
ერთობისა და ერთსახლობის მოშლასა და გარდასვლას მოინდომებს,
ანუ უარშიობასა და გაყრის სიტყვას მოგვახსენებს და იტყვის, ჯერ
დამბადებელისა და შემოქმედისა ღმრთისა შემცოდებად მოვიკი-
თხავთ, მერე ბედნიერის ყუენის ნამაქბიარამი იყოს და ზაინად დარ-
ჩომილი და მისის ოჯახის სისხლად ჩვენ მოვჰკითხავთ.

კვალად იგივე, რომელმანცა ამილახვრის სახლისკაცმა და ან
ამილახვარმან, ან მისმან ძმისწულმან, ძმამან და შვილმან ამ გარიგე-
ბის მოშლა პირად გამოიღოს, ან გაყრა თავის ოჯახისა, დამცრობა
მოინდომოს რომელმანმე, ღმერთო ჩვენო, ჰყვენ იგინი ვითარცა
ლერწამი წინაშე პირსა ქარისასა; აღედვას ცეცხლი თავსა ზედა
მათსა, ვითარცა თივათა და მწვანეთა ველისათა; მტერთა მათთა კე-
ლითა დაითრგუნვენ, ვითარცა თიხა უზნისა, იყვნენ გზანი მისნი
ბნელსაცთომელ; ბრძანებითა საუფლოთა ცოცხლივ შთახდნენ ჯო-
ჯონეთად, და იყვნენ სავანე მათი ცეცხლი დაუშრეტელი და მატლი
დაუძინებელი; ანგელოსმან მადლისამან ძლიერად აჭირონ მათ; შე-
მცა-ედების ძრწოლა კაენისა, კეთრი გეეზისა, ცოცხლივ დანთქმა-
ფარაოსი დათან აბირონისი, ქრისტეს ჯვარისმცემელთანა და გამ-
ცემლისა იუდასა და მარცხნივ ჯვარცმულისა ავაზაკისათანამცა,
მატლსა მას დაუძინებელსა და ცეცხლსა დაუშრეტელსა ში ა იყოს
ცხოვრება და მოქალაქობა სულისა მისისა.

ხოლო დამამტკიცებელმან ამა წიგნისა და განჩინებისა ესევე-
თარისა წყევლისაგან განარიგეს სული მისი.

დაიწერა წიგნი და განაჩენი ესე ყოვლითურთ უნაკლულო, ყო-
ველთაგან შეუცვალელები ბძანება და ნიშანი ესე ერთსახლობისა
ქორონიკონს ტპ, მარტის იე, კელითა კარისა ჩვენისა მდივანმწიგნო-
ბისა თუ მ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ი ს გ ი ვ ი ს ი თ ა.

თუ რომე ერთმანერთში სახერხო წიგნები გამოჩნდეს, სიგლითა
ამით განგვიცუდებია, მტკიცე ესე არს.

რასაც პ ა ა ტ ა ქ ა რ უ მ ი ძ ე ს ა და ან სხვათა ყმათა და ან
ერთმანერთსა ეწამებოდნენ და უდებდენ რასმე, ყველა ჩავატარეთ
და ჩავლილი არის.

საუფლისწულო ყორჩიბაშს ა რ ქ ა უ ნ ი მივეცათ და რ ე ვ ა ზ ს
შ ა ი ს უ ლ ე მ ი და რახან ქორწილი ჰქნას, ერთი უმცროსი სოფე-
ლი ბ ე ჟ ა ნ ს ა ც დაანებონ.

რვა ბეჭედი:

1. მეფე ნ ა ზ ა რ ა ლ ი ზ ა ნ
2. კათალიკოზი ი ო ა ნ ე
3. ხელრთვა ალექსანდრე მეფის
4. მონა ღთისა ერისთავი გ ი ო რ გ ი
5. დ ა ვ ი თ ე რ ი ს თ ა ვ ი
6. სახლთხუცესი ქ ა ი ზ ო ს რ ო
7. მონა ღთისა სარდალი თ ა მ ა ზ
8. თათრული ბეჭედი
9. ლ უ ა რ ს ა ბ.

ამ ხემაწიფეთაგან ებისკოპოზთა და დარბაისელთ გარიგებისა
და ბძანებისა¹ ჩვენც დაჯერებულნი და გამთავენი ვართ. თუ ამაში
ვიმტყუნოთ, ეს ღვთის წყრომაც და ბედნიერი ყე[ე]ნისა და ხელმწი-
ფისაც ჩვენზედ მოვიდეს*.

ამილახვარი
გივი

ყორჩიბაში
პატა

რევაზ

ს

¹ ბძანებისთ.

* ეს მინაწერი Hd 10068-ში დაცული არ არის.

95. განმარტება იოანე კათალიკოსისა და გივი ამილახორის

რუბრის საქმეზე

1692 წ. 3 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1251. დედანა. დაზიანებული. ქაღალდი.
30,5×11,6 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი ან სამი წერტილი.

[ჩუენ], დიასამიძე კათალიკოზი ბატონი იოვანე და ამილახორი ბატონი გივი ზერტულასა [დასობ]ისის რუებზედ შევლაპარაკდით.

მოკითხული ვქენით და ძველთაგანაც ასრე ყოფილიყო. ზემო სათემო რუ ხუთად უნდა გაიყოს: სამი წილი ამილახორისა და სობელთა და ორი წილი კათალიკოზისა და ზერტელთა. ქვემო რუ ნახევარი კათალიკოზისა და ზერტელთა და ნახევარი ამილახორისა და სობელთა.

რომელმაც მერუემა და სოფლის კაცმა ნამეტნავი წყალი მოინდომოს ან მოიპაროს და ან ნამალევად გასცეს, [სამართ]ლიანი ჯურუმი გარდაიხადოს და კათალიკოზმა და ამილახორმა თავის შეცოდებად მოკითხოს. თუ მერუემ იმტყუნოს, [მ]ერუეს გარდაცდეს. და თუ სოფლის კაცმა იმტყუნოს, სოფლის კაცს გარდაცდეს.

უამილახორის მოუხსენებლად ზერტელ [კა]ცს ნურავინ და[ა]რბევს.

არის ამისი დამხდური და მოწამე: ყანჩიელი წინამძღვარი იოსებ, სახლთხუცესი ქარუმიძე პაპუა, ბოქაულთხუცესი ჩიკოიძე დათუნა, ყანჩიელი უთრუთ, ყანჩიელი შიოშ, შანაშვილი ვივი, ერთობილი სა[ა]მილახრო, წინამძღვარი მალალაძე ნიკოლოზ, გოშტაშაბიშვილი ნიკოლოზ, სახლთხუცესი რევაზ, ქარმეული პა[ა]ტა, დეკანოზიშვილი არდაშელ, გედევანიშვილი გედევან, სულ ერთობილნი მცხეთელნი.

მე, მარტიოზიშვილს ფარსადანს მდივანს დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

ქორონიკონს ტპ, მაისის გ.

- ორი ბეჭედი: 1. კათალიკოსი
2. ამილახორი გივი

96. განიხილა ოთარ გერგაძის მიერ მოწოდებული დოკუმენტების

შემაჯავულის საქმეზე

1892 წ. 15 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 6052. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი.
38X22 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი. ა-მეტი.

ქ. ამ უხნოს სოფლისაგან ოთარ გერგაძის შვილი უშვილოდ დარჩომილიყო. თვისი წილ[ი მამული სრულ] თვისის ქმისწულებისათვის საფიცრით მიეცა. ამას გარდის, სხვათა მამულისაგან ერთი ვენაჟი ეყიდა; ზოგი თვისის ცოლის, ბატონის მარიამის, ზითევი მიეცა ფასათ და ზოგი სხვა ფასი. და მას უკან იანასყიდი ვენაჟი ცოლისთვის საფიცრით სამკდროთ და სააღაპოთ მიეცა. კიდევ¹ გერგაძის ოთარის მხლებელი გეტანა და სისხლით ვერ ასლოდა; და მოსამართლე[ე]ბს ის გერგაძე² ოთარის-თვის საუპატიოთ მიეცათ.

ამაზე ოთარის ქმისწულები და ბატონი მარიამ სარჩლობდნენ.

მე, ორბელის შვილს, სარდალს³, ბატონს თამაზს გვიბძანა მეფემ ერეკლემ მათი გარიგება. მიველ, გავშინჯე და წიგნებიც ვანახე.

ჩვენ ასე უსამართლეთ, რომე: რადგან ოთარს თავისი სამკვიდრო მამული ქმისწულებისთვის[ს] დაეგდო და ნასყიდი ცოლისთვის საფიცრით სამკდროთ მიეცა, ისევ ბატონს მარიამს დავანებეთ; და გერგაძე[ე]ბიც თვისის მუახლის საუპატიო იყო, და ისიც მას დავანებეთ.

ამას გარდის ბატონის მარიამის დედისა თორმეტი თუმანი ოთარს ვალათ აეღო და თორმეტი საპალნე ღვინოც სულ სასახლოთ დაეხარჯა. ამისი განაჩენ[ე]ბი სხვა მოსამართლე[ე]ბისაც ქონდა, მისაცემს იყო.

ამისიც ასე გავსინჯეთ, რომ ვარისი ეს ბატონი მარიამ იყო და ამას დარჩებოდა დედის ქონება. მაგრამ თუ სულ მიგვეცემინა, პაპუას ძალი დაემართებოდა; სარგებელი აღარ ვათხოვნივით, თვი-

¹ კიდევ. ² გერგაძე. ³ ორბელის შვილს სარდალს[ს] ორბელიშვილმა სარდალმა.

საგანც ნახევარი დაუკლევით და ექსი თუმანი თეთრი და ექსი სა-
პალნე ღვინო კიდევ ბატონს მარიამს უნდა მისცეს¹ პაპუამა გერმა-
ნოზისშვილმა.

ეს ასრე უნდა გარიგდეს.

ქორონიკონს ტპ, თვესა თიბათვეს ნახევარსა.

ბეჭედი: მონა მღთისა თამაზ

97. განჩინება ოთარ გერმანოზიშვილის ცოლისა და ძმისწულავის ჟმა-მამულის სამეფო

1692 წ. ახლო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 15059. დედანი. თავი აკლია. ქაღალდი.
34×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობას ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ
ნახმარია ორწერტილი. საბუთი თარიღდება № 96 საბუთის მხედრულით.

...[სას]ამართლოთ ბატონთან შევიყარენით. მათი სარჩელი გავი-
გონეთ.

ოთარ გერმანოზიშვილის ცოლყოფილმა მარი-
ამ ბატონს არზით მოახსენა: თავის სიცოცხლეში ოთარმან თავისი
ნასყიდები საფიცრით მე მომცაო, სანამ ცოცხალი იყო, შენ გქონდე-
სო; და რახან სოფელმან მისი არ დაიშალოს ორთავესთენ სააღაპოთ
დაიდვასო. ეს ნასყიდი ალაგი ვენაჰი² ერ[თ]-ოთხი არეკალია: ორი
არეკალი ულაპარაკოთ ბატონს მარიამს დანებდა; ერთს არეკა[ლ]ს
მანგლელი ცილობს და მის სამართალს ცალკე [უყოფთ; და ერთს]
არეკალს გერმანოზიშვილები პაპუა და გუგუნა და
მისი ძმანი სარჩლობენ: მამის ჩვენის ნასყიდი არიო, ამას არ დაგა-
ნებებთო. ამ ერთს არეკალზედ თუ პაპუამ ერთი იმისგან შეგდებუ-
ლი კაცი შეაფიცოს, რომე პაატას ნასყიდი იყოს, დარჩეს პაპუას;
თორემ ისიც ბატონს მარიამს დანებდეს.

ესეები, სანამ ბატონი მარიამ ცოცხალი იყოს, როგორც ეპრი-
ანებოდეს, ისე მოიქმაროს. და რახან სოფელმან მისი არ დაიშალოს,
ოთარისა და მარიამის სააღაპოდ დაიდვას.

კიდემ გერგიძეზედ ლაპარაკობდენ. მარიამ მოახსენა:
ჩემი მხლებელი და რაგინდარა გაიტანაო და მისად საუპატიოთ მე
მომეცა, ჩემი არისო.

პაპუამ იჩივლა: თავად მხლებელი შენი არ იყო, მამიდის ჩემისა
იყო: და მერმე არის და ეს გერგიძე არას რეულოა, სხვას გაგიტეხსო,

¹ მესცეს. ² ვენაჰი] ვენჯა.

მქნელი ვინც არიო, მზღებელი მისაც რომე არ ყოფილიყოს, რა იქნების¹? საქონელი მაინც მარიამისა გაუტანია. მაგრამე თუ ამ გერგიძემ მქნელი სხვა უპოვნოს და გაუტეხოს, ამასთან გელი ნუ აქვს. თუ არადა, ესეც მარიამ ღარჩეს.

კიდემ ამასდა გარდაისად ერთი თამასუქი მოიტანეს, თორმეტი¹ თუმნისა და ათი საპალნის ღვინისა, რომე ოთარს თავისის სიღედრი საგან ვალად აედო.

ამისი პაპუამ აშორო თქვა. ტყუილი არისო. თუ წააყენოს პაპუამ ერთი აზნაურშვილი და სამი მსახური და ასრე შეაფიცოს, რომე: «მაგ თამასუქისა ოთარს არ აუღია და არც დაუხარჯავს», არას ემართლების. და თუ ვერ შეაფიცოს, რაც თამასუქში ეწეროს, თავნი თეთრიცა და ღვინოც მისცეს.

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი
ორი ბეჭედი:

1. მონა ღთისა მდივანბეგი ბ ა რ ძ ი მ
2. ბატონიშვილი სახლთუხუცესი პ ა პ უ ა

ხელრთვა: გ ა ბ რ ი ე ლ

98. ბანძინება პრეპლე I-ისა რევაზ-ბეგისა და არღუთაშვილის

მამულის საგნება

1693 წ. 1 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 8763. საბ. № 3. პირი. ქალაქი. მხედრული.

ა რ ლ უ თ ა შ ვ ი ლ ი ბ ა ნ დ უ რ - ბ ე გ ე დავებოდა პატივცემულს რ ე ვ ა ზ - ბ ე გ ს კ ა რ ა პ ე ტ ი ს სოფელსა და ა ხ პ ა ტ ე - ბ ი ს ბაღების ნახევარს.

მოვიდნენ ჩუენთან და ჩიოდნენ. უწინდელი ყარაბაღის ბეგლარ-ბეგი აქ დაგვესწრა. ვალაპარაკეთ და გავშინჯეთ.

რომელზედაც ჩიოდნენ, რევაზ-ბეგისა და მისი მამისა ყოფილა; ასე რომ, იმის წარჩინებამ, ბ ო რ ჩ ა ლ ო ს მეპატრონემ თ ა მ ა ზ ყ უ ლ ი ხ ა ნ მ ა გამოაცხადა ჩვენთან, როდისაც იმისგან ჩამორთმევით რევაზ-ბეგს და მის ძმისათვის მიუციათ, ახპატის მამულად ყოფილა და [ა]წ რევაზ-ბეგის ხელში არის. და ესეც გვიაშბო და უმოწმა, რომ: არასდროს არღუთაშვილებისა არ ყოფილიყოს ის მამული და არც სჭეროდეს.

რადგანც ამისთვის ლ ო რ ე ს მეპატრონემ ასე იმოწმა, რომ

¹ რა იქნების] სრსიქნების.

რევაზ-ბეგისა ყოფილა და არღუთაშვილებს და სხუათ იქ საქმე არა ჰქონიათ, და ასტუბანდს ქვევით არღუთაშვილებს საქმე არა აქვთ რა.

ამისთვის ზემორე გამოცხადებული სოფელი და მამული სამართლით დარჩა რევაზ-ბეგს და იმისი არის. თუ შემდგომად არღუთაშვილებმა ანუ სხვამ იღაონ, ამათი სიტყვა ბათილი იქნება.

დაიწერა თვესა თათრულსა რაჯიბისასა, წელსა ჩრვ, რიცხუსა ლვინობისთვის ა, ქორონიკონს ტპა.

ბეჭადი: მეფე ნაზარალიხან

99. ბანინება პრაქლე I-ისა გურამ გურამიშვილისათვის სისხლის

ბანინის შესახებ

1694 წ. 4 ივნისი

ცსსა. ფ. 1448. № 57. დედანი. ქაღალდი. 42×24 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი.

[ქ. ნები]თა და შეწვენითა [ღმრთის]ათა ჩ[უენ] გვირგვინოს[ან]-თა მეფეთა ძემან, თვით მეფემან, ქემწიფემან პატრონ-მან ნაზარ[ა]ლიხან ესე განაჩენი წიგნი გიბოძეთ [თქვენ] ჩუენთა ერთგულთა და მრავალგვარათ თავდადებით ნამსახურთა ყმა-სა ჩუენსა გურამიშვილს ბოქოულთუხუცეს[ს] გურამს, ქაიხოსროს, მანუჩარს*, დურამიშხანს, შვილთა თქვენთა ზურაბს და მომავალთა სახლისა თქვენისათა ყოველთავე, ასე და ამა პირსა ზედან:

თქუ[ენ]მა განაყოფმა გივმა და ფარემუზ გვიორგულა, მეფე გიორგის, არაგვის ერისთავს გიორგისა და ბარძიმს მიუვიდნენ; ბევრი ურიგო და უმართებელი საქმე[ენ]ბი მოინდომეს ბედნიერის ყე[ენ]ნის სამსახურზედაც — ჩუენსა და ყე[ენ]ნსა და ბეგლარბეგს აბაზ ყულიხანის [თავს]დასხმა და ყათლვი. ქართველნი უკვიგვიდგნენ, გიორგი მეფეს მოუდგნენ, ქალაქს ციხეს შემოგვადგნენ, საქმე გაგვიჭირეს, იმათთან დაემწყუნდნენ, როდესაც უკუგვეყარნენ, კახეთიდან ხანი მობჟანდა, ერთად შევიყარნით.

აწე ხანისა და ჩვენის ბჟანებით თქვენის განაყოფის მამულის დასაჰერლად და შემოსაყრელად გაგისტუმრეთ, გაქცა და ერისთვის

* „მანუჩარს“ ჩაწერილია სტრიქონს შუა სხვა ხელით.

შვილი ვამიყ და ავთანდილ დაგასხეს, ღმერთმან და ჩუენ-
მან ბედნიერობამ მოგარჩინათ და იქავე ქალაქს შემოგვეყარენით,
დიდად გვეწყინა.

მეორე კიდეშ თქვენი ძმა სეხნია ცოტა რამ თუშნი და კიზი-
გელნი გაუსიენეთ, დაჭერა და ავადმოპყრობა ყველა უბძანეთ. იმავე
პირველს მისულაზე იმათ დაეშნათ, სეხნია მოეკლათ, ერთი თუში და
ერთი თქუენი მსახური დაეჭრათ; ჩუენს გასეულს კაცთ ასე მოეპყრა.

რადგან ამდენი ერთი ავი საქმე ჩვენზე მოინდომა და ბევრ-
ფერად გვაწყენინა იმათის მამულისაგან სისხლის მოცემა და სამარ-
თალი მოვიდომეთ.

დასტურად მართებული ეს არის რომე, ორივე მოჩივარი ერთად
ჩიოდეს. მაგრამ თქვენ აქათ ჩუენზე ერთგულად დარჩით და ისინი
ქართველთ შერჩნენ.

დავსხედით და ვიახლენით გვერც ქართლისა და კახე-
თის ქათალიკოზი ბიძაჩუენი ბატონი იოანე, ამბა ალა-
ვერდელი ნიკოლოზ, თბილელი, რუსთველი ჩო-
ლაყაშვილი ნიკოლოზ, კახნი და ქართველნი დარბაისელ-
ნი: სახლისუხუცესი პაპუა, ვეზირი ყიასბეგ, მოლა-
რეთუხუცესი ასლან, მისი შვილი ყულარადასი ლუ-
ქარსაბ, ამილახორიშვილი ეშიკად[ა]სბაში აყ-
თანდილ, მოურავი აბელ, მოურავი ფირან, თუშთ
მოურავი მამუკა, სახლისუხუცესი დურმიშხან,
ენისელთ მოურავი ნოდარ, სუფრაჩი გიორგი,
ყორჩიბაში ბეჟან, ოხია ყორჩი პა[ა]ტა, მარტყო-
ფის მოურავი ზა[ა]ლ, ბოქოულთუხუცესი დემე-
ტრე, ჯანდიარიშვილი გარსევან; სხვანი ქართველნი და
კახნი დარბაისელნი ვინცავინ გვახლდენ, ღმერთს ქვეშ შევაგდეეთ
მართლის თქმისა და სამართლისათვინ.

რადგან მაგდენის მამულის პატრონი არ იყო, არც გელშეუალად
უზომებდით, გაუპქვეს მამულის სიმცროსათვის მცირე და უკადრისი
სისხლი: გლეხი კვამლი ჩვიდმეტი, ზვარი ერთი, ხოდბუნნი ერთი;

წიწამურს: გოგიჯანაშვილი მამისიმედი, ფა-
რეშიშვილი ღარიბა, ჯაბჯაური გიორგი, გიორ-
გაშვილი თევდორა;

დუროს: სტეფანაშვილი სურამელა, გამნია-
შვილი პეტრე, გამნიაშვილი გიორგი, ვარდანა-
შვილი ხიზანა და სოზია;

მჟავას: ჩუდუნაშვილი ზაქუტა, მამესწარა-

1 შვილი გიორგი, სურიჯანაშვილი, მაქარაძე, მკედ-
ლიშვილი პატატი, ჯაბიაშვილი ბასილა, იორდა-
ნაშვილი მამულა;

5 შანკავერს: ჩაისეღაშვილი მგელია, ჩაისეღა-
შვილი ნაობა, მათის მამულით რისაც მქონებელნი იყვნენ...*

წიწამურს ზვარი და მყავას ხოდაბუნი ეს სისხლში გიბოძეთ.

სხვა რაც დარჩა ხუთად გავყავით: სამი წილი ყმა, მამული,
მიწა, წყალი თქვენ წყალობა გიყავით...** გქონდეს და გიბედნიე-
როს ღმერთმან ჩვენს ერთგულებასა და სამსახურსა შიგან.

10 დაიწერა თვესა მთიბათვესა დ, ქორონიკონს ტპპ.

ბეჭედი: მეფე ნაზარალიხან

ხელრთვები: ალავერდელი ნიკოლოზ. რუსთველი
ნიკოლოზ.

ცხრა ბეჭედი.

კიდევ:

15 ჩვენ მეფეთ-მეფემან და თვით ჯელმწიფემან, მეფე[მ] იმამ-
ყულუხან რაც ამ მამის ჩვენის წიგნში ეწეროს თქვენის სისხ-
ლის საქმე¹, ჩვენც ასრე დაგვიმტკიცებია.

20 ორი ბეჭედი: 1. მეფე იმამყულუხან

2. მონა ხთისა ბატონიშვილი
თაიმურაზ

100. განჩინება ჯავახიშვილებიანა და გოგიაშვილების მამულის
საქმეზე

1695 წ. 6 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 8265. დედანი. ქაღალდი. 19×15 სმ. მხედრუ-
ლი. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. შდრ. საბ. № 101.

30 ქ. ნებითა და შეწევნითა მღრთისათა ესე წიგნი მოგართვი თქვენ,
ჯავახიშვილს ზურაბს და შერმაზანს მე, გოგობე-
დაშვილმან ოთიამ და ძმამან ჩემან პა[ა]ტამ და ბად-
რიამ, შვილმან ჩემან მამულკამ, ასე რომე:

ბატონი მანგლელი და ფარეშუზ მობძანდენ და ქვირო-
სის საქმე გაგვირიგეს.

¹ წიგნში ეწეროს.

* აკლია ორი-სამი სიტყვა.

** აკლია ერთი სიტყვა.

ქვიროსს დაგანებე ჩემი ნასყიდი მჭედლისშვილის სახლკარი და ქვევრები და წყარო. ესები სულ დაგანებე. ნახევარი სასაფლაო და ნახევარი ნაფუზარი ჩემი არის და სხვასთან ხელი არა მაქვს. სოფლის წყარო დამინებებია. თელასთან მჭედლისშვილის მიწა ჩემი ნასყიდი, ისევ თქვენთვის დაგვინებებია, დამიხსენებინებია. მაზიტას ნაქონი წყარო სამი წილი ოთიასია ის, და მეოთხედი მჭედლისშვილისა არის.

[არის] ამისი მოწამე და დამხდური: ბარათაშვილი ას-
ლან, წინამძღვარი გაბრიელ, ხელმოკლიძე ნასყიდა,
ანდერმანიშვილი ლიპარიტ, აბულვარდიშვილი
ბერი. მე, თუმანიშვილს დათუნას დამიწერია და მოწა-
მეცა ვარ.

ქორონიკონს ტპგ. დაიწერა აპრილის ვ.

ბეჰედი სპარსული წარწერით.

101. განჩინება ჯავახიშვილებისა და გოგიბედაშვილების მამულის

საქმეზე

1895 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 6021. დედანი. ქაღალდი. 22X11 სმ. მხედრუ-
ლი. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. მეფის გიორგის ბძანებით მოვედით ჩვენ ეფისკოპოზი
ჯავახიშვილი მანგლელი, ჯავახიშვილი ფარე-
მუზ და თუმანიშვილი დათუნა, ჯავახიშვილის
ზურაბისა და შერმაზანის და გოგიბედაშვილის
ოთიასი და მისი ძმების საქმე გავარიგეთ.

ოთიას ქვიროს მჭედლისშვილის სახლკარი და მიწე-
ბი ეყიდა, სამი წილი ეყიდა; ოთია წასულიყო და მაზიტას კევის
პირს სახლის ალაგი გ[ა]ეჭრა. ზურაბს და შერმაზანს დაეშალა.

ჩვენ ესე ასე გ[ა]უარიგეთ:

მაზიტას ნაქონი წყარო სამი წილი ოთიას დავანებეთ და მეოთხე-
დი მჭედლისშვილს.

მაზიტას კევი რომ არის და ზეით თავს ბილიკის გზა რომ არის,
იმას ქვეით და სამების კევის შუა და ქვეითა სამნები რომ არის, ამათ
შუა ნახევარი რაც მიწა არის, ოთიას და მის ძმებს დავ[ა]ნებეთ.

ქვიროს სოფელში რაც სახლკარია მჭედლისშვილისა, ოთიას

ეყიდა. სოფლის წყარო და ქვევრები მკედლიშვილს დაე[ა]ნებეთ; სა-
საფლაოს ნახევარი და ნაფუზრის ნახევარი ოთიას დაე[ა]ნებეთ; თე-
ლასთან მიწა ზურაბს და შერმაზანს დავანებეთ.

ქორონიკონს ტპგ.

ბეჰელი: გ ა ბ რ ი ე ლ

ხელრთვა: მ ა ნ გ ლ ე ლ ი

102. განჩინება დამთა სალხინაშვილისა და ხოსიტა მამისაშვილის

მამულის საქმეზე

1696 წ. 29 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 497. დედანი. ქაღალდი. 25,5×19 სმ. მხედრუ-
ლი. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია სამწერტილი.

ქ. ცხირელი სალხინას შვილი დათუა თუხარლის
ყმას მამისას შვილს ხოსიტას ვენახს მიედავა, რომე
ზურაბსა [ა]კაძისგან[ნ] ნასყიდი არისო.

ჩვენ ბატონმა მდივანბეგმა პა[ა]ტამ ორნიც სამარ-
თალში მოვსხით. თუხარელმან წიგნები მოგვართვა თეიმურაზ
მეფისა რომ იმ ზურაბსა [ა]კაძის მამული ნასყიდი თუ უსყიდი ამ
თუხარელს ამათგნივ პბოძებოდა და ავთანდილ თარხნის-
შვილსაც ეს თუხარლის ყმა მამისაშვილი იმ ვენახის საქმეზედ
დაეფიცებინა, რომე სალხინას შვილი გამტყუნებულყო და ავთან-
დილს უს[ა]მართლოდ დაეფიცებინა*.

რადგან ამდენის ხელმწიფის წიგნი პქონდა თუხარელს და მამი-
საშვილსაც გამოეფიცა, ჩვენც სალხინაშვილს ხელი ავადებინეთ. ასე,
რომე დღეის წადმა იმ მამულთან სალხინაშვილს ხელი აღარ აქვს;
და დაუმტკიცეთ ეს ვენახი და დავანებეთ მამისაშვილსა და მის სახ-
ლის შვილთა სამკვიდროდ და საბოლო[ო]დ, ველარას მიედაოს.

ქორონიკონს ტპდ, იანვრის კთ.

და აღარც თარხანსა და მის ს[ა]ხლის კაცს აქვს ამ ვენახთან კელი.

ბეჰელი: მონა ლთისა მდივანბეგი პაატა

* „უსამართლოდ დაეფიცებინა“ ჩაწერილია სხვა ხელით ამოუხეცილ აღ-
გილას.

1696 წ. 25 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9350. დედნის თანადროული პირი. დაზიანებული. ქაღალდი. მხედრული. ა-მეტი.

ქ. ამას წინად ბატონიშვილის [ლევანის... მდივანბეგის... დოლ-
მაზაშვილი დოლმაზა და მისი ძმისწულ[ლი ნაზარა გაყრი-
ლიყვენ და რაც ყმა და] მამული ქონებოდან, ზოგი ლევანს გაეყო
და ზოგიც ნაზირი ბაინდურა და საჩინო გაეტანებინა და
იქ გ[ა]ეყოთ. [და არცა ჩვენ] მოგვიშლია. და რაც ერთმანერთს ბარა-
თით გაყოლია, ისევ [თავთავისი და]გვინებებია.

ამას გარდა დოლმაზაშვილი ნასყიდა და მისი [ძმის
წული ბიძაშვილს ნაზარას წამოედავენ: ამას წინად რომ ბიძაჩემს
ეყრებოდითო, მამაშენს ელიზბარს პაპია მამულის წილს არ
აძლევდაო, მცველანი არისო და მამულს არ მიეცემო და სამკვდროს
მიეცემო.

და მამაჩემმა დოლმაზამა მდივანბეგსა და კარის კაცს ძალუანი
ქრთამი გამოიღო და მამიშენის კერძი მამული პაპიადამ ისე გამოიტა-
ნაო. რადგან ჩემი ძმობა აღარ ინდომეო და გამეყარეო, მამისჩემის
გამოღებული ქრთამი მამეცო.

ჩვენ, სომხით-საბარათიანოს სარდალმა ლუარსაბ, თუმა-
ნიშვილს ოთარს, იმონათამიშვილს შერმაღინს
და წინწყაროს მამასახლის[ს] როსტომს უბძანეთ და ამის
სამართალი ამით ვაქნევინეთ.

და ამათის სამართლით დიად ბევრს თეთრს ადავებდა, დოლმა-
ზაშვილისათვის რომ ფიცით გამოგვეტანიებინა, დიად, ბევრს ან-
ბობდენ და ნაზარა ვერ აუვიდოდა.

და იმ ქრთამის სანაცლოდ ერთის დღის საწნახლის მიწა და ერ-
თის დღის მუხის მიწა ნაზარას დავადებინეთ და დოლმაზაშვილებს
მიეცეთ.

გამდლიშვილები გაყრაში ნაზირ ბაინდურს და საჩინოს
საჭირხაულოთ დოლმაზასთვის მიეცათ, ხელთაც ქონდა. და ჩვენც
ის გამდლიშვილები, დღეს რისაც მამულისა და ალაგის მქონებელი
არის, დოლმაზაშვილებს დარჩა.

ამირჯანას სახლის ალაგი დოლმაზასშვილებს დარჩა. და
ხაშენები რაც იყოს ხე და ქვა, ნაზარამ უნდა და[ა]ქციოს და წაიღოს
ამ ამირჯანაშვილის სახლების სანუქეთო.

ბ ა ი ნ დ უ რ ა შ ე ი ლ ს შ ი ნ დ ი [ს] მიწაში ნაღობი ქონდა, ის ნაზარას დაევანებეთ. 2

გამ[დ]ლიშვილები თავისი ახოთი და ვენახით დოღმაზაშვილებს დარჩა.

ქორონიკონს ტჰდ, მარტის კე გასულს. 5

ჩემო ხემწიფევ, მოსამართლევ, ბატონო! ეს განაჩენი ორ პირ-ზედ დ[ა]ეწერათ, ქალაღდიც სუსტი იყო, დიაღ, წამხდარ იყო. დავ-ჯექ და გარდა[ც]წერე, რაც ეწერა.

ლთისამც შემცოდე იყოს და იუღისაც კერძო იყოს, ქრისტესთან პირშავი მივიდეს, ვისაც ამ წიგნში მრუდათ და მეტ[ნაკლ]ებობა ან სხვარიგათ სიხარბით დ[ა]ეწეროს რამ ბატონო. 10

104. განიხილავა შაშიაშვილების გაყრის საქმეზე

1696 წ. 1 მაისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 16. საბ. № 59. პირი. ქალაღდი. მხედრული.

[71] ამას წინათ შ ა ნ ა ე ა ზ მ ე ფ ი ს უ ა შ ი ა შ ე ი ლ ი 15
პ ა პ ი ა, მისი ძმა დ ო ნ მ ა ზ ა და ე ლ ი ზ ბ ა რ ა გაყრილიყვნენ,
ს ო ს ნ ი ს ნასოფლარი გასაყოფარათ დარჩომოდათ და ზოგს რასმე
სხვასაც ერთმანერთს ედავებოდენ. ახლა ერთმანერთს ედავებოდნენ
და ვერ შეჯერებულყვნენ.

მოვიდნენ და ჩვენ — ს ა რ დ ა ლ ს ლ უ ა რ ს ა ბ თ ა ნ ილაპარა-20
კეს და ორთავესი საჩივარი გავიგონეთ. ზოგი რაც რომ მაშინ გაყრა-
ში დარჩომოდათ, ახლა ჩვენთან იჩივლეს. ისიც სხვას განაჩენით გაგ-
ვირიგებია.

ა რ ლ უ თ ა შ ე ი ლ [ი] ფ ა რ ს ა დ ა ნ ა, ზინდარი ვ ა ხ უ შ-
[ტ] ი და ყაფიჩი შ ა ნ ა ზ ა რ ა გავაჩინეთ და ეს განაჩენი, ამათ გა-25
ვატანეთ. ასე, რომე მივიდნენ და სოსნის ნასოფლარი ამგვარად გა-
ყონ: ავკარგობით თავისთვი[ს] საუფროსოდ აიღონ და პაპიაშვილებს¹
და[ა]ნებონ. სხვა რაც დარჩეს, სამათ გაიყონ. და როგორც სამ ძმათ
შვილები არიან, ისრე სამათ დაიჭირონ.

ქ. კიდევ პაპიაშვილი და დონმაზაშვილი ელიზბარაშვილს სა-30
ჭირნახულოზედ ელაპარაკებოდეს სოსნისასა. ის ამ მოსაქმეთ სომ-
ხითის მოკითხული ქნას, როგორც სხვას ექნას, ამათაც ისრე გაუ-
რიგოს.

ქ. კიდევ პატარა სახუნდრული ახოები სამათ გაიყონ. დი[V]ეან-
ხანა და საჯინიბო² დოღმაზაშვილებს დარჩა და ამირეიზას ქალი.

1 პაპიაშვილებს. 2 საჯინებო.

1 ქ. ამის ფარდათ ამირეზას სახლკარი ორის¹ დღის თავის ნაქონის მიწით და ორი დღის დავითაური მიწით ერგო ელიზბარაშვილს ნაზარასა.

7 რაც დოღმაზას ნასყიდობა ექნა, ელაპარაკა ნაზარა. მაგრამ სამართალში ვერას შეუიდა და ნასყიდობა დოღმაზაშვილებს დარჩა.

ქ. კიდეც სახუნდარს დოღმაზაშვილებს პაპიაშვილთან სახლისა, კალო-საბზლისა და ბოსტნებისა სალაპარაკო ჰქონდათ. მოსაქმემ გასინჯოს და გაურიგოს.

10 ქ. კიდეც ნასყიდას სახლი და ბოსტანი, მამუკას სახლი დოღმაზაშვილმა და ნაზარამ გაიყონ.

რაც ილაპარაკეს ამგვარად გავარიგეთ. და რაც დარჩომილა, კიდეც ილაპარაკონ და იმასაც გავარიგებთ.

ქორონიკონს ტპდ.

15 105. განჩინება ზაალ ბარათაშვილისა და ხატისთელეთელთ
განმოსაღების საქმეზე

1691—1696 წწ.

ბელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1226. დედანი. დაზიანებული. ქალღღი. 36,8×14,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახპარია წერტილი და ორწერტილი. საბუთი თარიღდება ნ ი კ ო ლ ო ზ კ ა თ ა ლ კ ო ზ ი ს მეორედ ზეობის წლებით. წ

20 ქ. ჩვენ, ამილახორიშვილმან კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ მ ა ნ ბატონმან ნ ი კ ო ლ ო ზ და ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ მ ა ნ ბატონმან [ი] ა ს [ე მ] [გვე]რთ ვიახელით მდივნები და სარდლიშვილი [ზ ა ა] ლ ი ს ა და ხატის-თელეთელთ საქმე ასრე გავარიგეთ:

25 ღალას ათზედ აიღებდეს. სააღდგომოთ ერთს უშობელს, ორს ცხვარს, ოთხს [ბა]ტკანს, ორმოცდაათს [კვერცხს] მოართმევდენ. საშობაო[თ შ]ვიდს [ცხვარს], კომლზედ თითო ქათამს და კვერცხს მიართმევდენ.

30 ვისაც ფური ჰყვანდეს, თითო ჩარექს ერბოს მოსცემდენ. მზითვის ფური და მშრალი რჩომა ვისაც ჰყვანდეს, იმაზედ ნუ სთხოვს. საყველიეროდ ასს კვერცხს მოართმევდენ.

იქიურს გლეხს კაცს ზაალისა ზენა არ აძეს. სამეხრეთო რაც მოიყვანონ, მოუშკონ, გაულეწონ, ჩაუყარონ, ქალაქს ჩამოუტანონ.

გასამყრელო გლეხზედ, რაც გლეხს კაცს ძროხა და ცხვარი და ან

¹ არის.

ცხენი ჰყვანდეს, იმისი ოცისთავი ბატონს მოსცენ. სხვას ზაალ ნურას გამოეკიდების.

სასველიანოსათვის ცხრას აბაზს ყოელს წელიწადს მოართმევდენ. საქურიოს როგორც მართებული იყოს, ისრე აიღებდეს.

ვინც მსახური იახლოს ბატონმა, თავისი გამოსაღები აპატიოს. სათემოს საქმეზედ სოფელს ნუ გაეყრების მსახური.

მამასახლის[ს] და თარხანს და მსახურს ღალას ნუ სთხოვს. რომელსაც თარხანს მოყალნის მიწა მოეხნას ზოლმე, ღალა ბატონს მისცეს. და თუ მოყალნემ თარხნის მიწა მოხნას, ღალა თარხანს მოსცენ.

როდესაც ზა[ა]ლ თ ე ლ ე თ ს მიბძანდებოდეს, ორს დღეს სოფელი დახვდებოდეს და მერმე თავის ხარჯით დადგებოდეს.

ულაყის ქირას კომლისათვის წელიწადში თითო შაურს მოსცემდენ. სხვარიგად ნურც ულაყს და ნურც ცხენს ნულარა სთხოვს.

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი

სამი ბეჭედი: 1. მოსავი ღთისა, ძე მეფისა, ბეჭედს ჯამტყიცებ იასე.

2. არ ირჩევა

3. გივი მდივანი

106. ბანინება გივი თუმანიშვილისა და ავთანდილ კახკაშვილის მამულის საჩუქარი

1697 წ. 20 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2268. დედანი. ქაღალდი. 31,5×17,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი. ა- მეტი.

ქ. ჩვენ, ა მ ი ლ ა ხ ო რ მ ა ბატონმა იოთამ თუმანიშვილის გივის და მათის სახლის კაცებისა და კ ა ჯ კ ა ჯ ა-შვილისა ავთანდილასი ლაპარაკი ორთავესი გავიგონეთ.

გივს თავისი ყმა გორელი წ ა ტ უ რ ა შ ვ ი ლ ი გაპაროდა, ინდოეთს მიმავალეზულიყო. დაეჭირა და მერმე აშვებას უკან კიდეც გაპაროდა და ინდოეთს წასულიყო. მიმავალს გ ა ნ ჯ ა ს კ ა ჯ კ ა შ ვ ი ლ ი დახლომოდა, ფასი მიეცა და გორს ორთვალს წისქვილი წატურაშვილისაგან ეყიდა.

და აქ გივი მიედავებოდა: ყიზილბაშის ქვეყანას აქ[ა]ურის წასულის კაცის[ა]გ[ან] მამული არ გ[ა]ისყიდებისო.

ჩვენ გავსინჯეთ და ვინცავინ დარბაისელი ამ სამართალში იქ ბძანდებოდენ, იმათის დამოწმებითა ეს სამართალი ვქენით:

თუ ყიზილბაშის ქვეყანას და ინდოეთში წასულის კაცისათვის მამული გაგვესყიდვინა, მრავალი ბედოვლათი და წასული მოქალაქე და გორელი კაცი იყო დაკარგული და იქ ისინიც დაუწყებდნ სყიდვასა; და ეს არ იქნებოდა. და მერმე არც კვლავ ქმნილიყო, რომე იქ გასყიდული მამული აქ დანებოდა ვისმე.

მეორე ესე: იმ წატურაშვილს ძმა და შვილი და სახლისკაცი არ ყვანდა. ერთი მარტო კაცი თავის ბატონ გაწყრომილი ინდოეთს მიმავალი იყო და ყიზილბაშ[ში] იმისგ[ან] მამულის სყიდვა კაჭკაჭაშვილს ავად ექნა.

წისკვილები ისევ თუმ[ა]ნიშვილებს დავანებეთ და სამართალმა და[ა]ნარჩუნა. და კაჭკაჭაშვილმა თავისი თეთრი ვისვისაც მიუცია იმასა სთხოვოს.

ქორონიკონს ტბე, მარტის ოცსა.

ამილხორი
იოთამ

ქ. მე, ჩხეიძე ქაიხოსრო, დამხდური და მოწამე ვარ.

ქაიოსრო
ჩხეიძე.

ქ. მე, ხერხეულიძე რევაზ, ვიყავ ამათი იას[ა]ული და დამსწრე და მდივანს დარჩება.

ხერხეულიძე
რევაზ

ქ. მე, მდივანს ფარემუზს, დამიწერია და მოწამეც ვარ.

მდივანი
ფარემუზ

ქ. მე, ავთანდილ, ამისი მოწამე ვარ.

6

ს

ქ. მე, ეშიკადასბაში ავთანდილ, ამ სამართლის დამხდური

ვარ.

მონაღსაეში
კალას ბაში
ავთანდილ

ქ. მე, ამირეჯიბი ქაიხოსრო, ამისი მოწამე ვარ.

ქაიოსრო
მელვინეთ
ხუცესი

ქ. მე, სუფრაჯი ა ვ თ ა ნ დ ი ლ, მოწამე [ვარ].

აეთ ანდილ

უორჩიბაში
პატა

ქ. მე, ნ ი კ ო ლ ო ზ მ ა ლ ა ლ ა ძ ე, ამისი მოწამე [ვარ], ასე არის.

ნიკოლოზ
მალალაძე

ქ. ეს გარიგება ჩვენც ასე დაგუიმტყიცებია.

ბეჭელი: მეფე ნაზარალიხან
მინაწერი:

გორს წატურაშვილის წისქვილების განაჩენი კაჭკაჭაშვილი რომ გვეცილებოდა. ქორონიკონს ტპე. მ ა ნ [უ ჩ ა რ?].

107. ბანინიშა შამაზანთ ბაღდასარასა და პახაპიხ საქმეში

1697 წ. ახლო

ცსსა. ფ. 1448. № 4353. დედანი. ქალაღი. 42,3×16,2 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამწერტილი. ა-მეტ-ნაქლები.

ქ. მელიქი აღის სიტყვით დავსხედით ჩვენ, მელიქი ზ უ რ ა ბ და ტ ე რ ნ ი კ ო ლ ო ს ა მ და მოღნის[ის] ტ ე რ ი ს ა ი ა მ და ნ ა რ ი მ ა ა ნ თ ო ს ე ფ ა მ და მ ა ნ დ ე ნ ა თ ფარემუზას შვილი პ ა პ ა მ და შ ა ბ უ დ ა დ ა ნ თ ე ს ტ ა ტ ე მ ყ ა მ ა ზ ა ნ თ მ [ი] ლ დ [ი] ს ი ბ ა ლ დ ა ს ა რ ა ს ჯალაბისა და მ [ი] ლ დ [ი] ს ი ს ა ჰ ა კ ა ს ჯალაბის სამართალშია. ასე ვნახეთ, რომა რაც ჩვენი ქალაქის წესია და ჯერია.

ესენი ძმანი არიან და ძმობის წიგნიცა აქვთ და არც არავის გაუყრია. და ახლა მ[ი]ლდ[ი]სი ბაღდასარასა ორიოთ ხუცით და ორიოთ კაცით ერთი თავისი ნასყიდი ბიჭი სულის შვილათ აუყვანია და სულის შვილის წიგნი დაუწერიათ. არც მოხელისთვის შეუტყობებია და არც თავისი ძმისთვის და არცა მოყრებისათვის[ი]ს. რადგან თავისი ძმისთვის[ი]ნ და მოხელისთვის[ი]ს არ შეუტყობებია, ახლა ამისთანა მალვით წიგნი ქალაქისთვის[ი]ს არა სჯობს.

- 4 და დიდი ტერმოსესას ბეჭედი სულის შვილის წიგნზედ
ძეს. და ტერმოსესას ვკითხეთ, თუ ეგ ბეჭდის საქმე როგორ იყო და
ტერმოსესამ თქო: ქვევლდებისათვის რომე ჩემი ბეჭედი თახჩაჩი ილ-
ვა და მ[ი]ლდ[ი]სი ბაღდასარამ ჩამოიღო და თავისი ხელით დაბეჭდა.
- 5 და ერთიც ეს თქვა ტერმოსესამ, თუ: მილდისი საპაკამ რომე ინ-
დ[ო]ქეთსა მიდიოდა, საპაკა და ბაღდასარა ორნივე ერთათ ჩემთან მო-
ვიდნენ; მე, ტერმოსესათან ასე თქვეს, რომე: ჩვენ ძმანი ვართ, ჩვე-
ნი ხე[ი]რი და შარი ერთი არის, ჩემთან სულის შვილი არ უხსენე-
ბიათ. და მას ამასობაში სულის შვილი არ იქნება. და თუ რამ მ[ი]ლ-
დ[ი]სი ბაღდასარასი რამე დარჩომილა, მ[ი]ლდ[ი]სი საპაკისა და თავი-
სი შვილისა ან საქონელი ან მამული ან ბიჭი ან გოგო.

სპარს.

სომხ.

სომხ.

ესტატე ქეს ტპე

კიდეზე:

- ქ. იეზათ მერაბამ ამისი დახტული (sic) ვარ და მოწამე.
- 15 ეს ჩემი დასტუხათა (sic) †
- ქ. მე, ნარიამანათ ოსეფამა ამ წიგნის დამხდური და
შვაკაცი ვარ. †
- ქ. მე, მანდენათ ფარემუზას შვილი პაპა ამ წიგნის დამ-
ხდური და შვაკაცი ვარ. †

20 108. პანჩინება ბაღდინას შვილებისა და არაქელას ბაღისა და ვაღის საქმეზე

1698 წ. ივლისის დამდეგს

ცხსა. ფ. 1450. დავთ. № 6. საბ. № 173. პირი. თავი აკლია.

- 25 [204v] ...ასე, რომე: ამას წინათ ამირჩანას შვილს ბაღდინას
მოურავის შვილის სეფიყულასაგან ბაღის თხუთმეტი წი-
ლობა ეყიდა და პა[ა]ტას ცხრა წილობა პა[ა]ტასაგან დაეგირავებინა.
მერმე მომხდარიყო და პა[ა]ტას შვილებისაგან არაქელასის
ცხრა წილობა [ე]ყიდა.

- 30 და მერმე ჩვენ ქალაქის ფირან მოურავთან და მელიქ
მამასახლისთან და ქეთხუდებთან ბაღდინას [205] შვილმა და არაქე-
ლამ შემოგუჩივლეს. და ჩვენ პა[ა]ტას შვილები დავაძახვინეთ ას-
ლან და ავთანდილ და ვკითხეთ.

პა[ა]ტას შვილებმა თავიანთ პირით ასე ილაპარაკეს: მე მართა-

ლია, მამის ჩვენისაგან ბაღდინასთან დაგირავებული იყო და მერმე მასუკან ის ცხრა წილობა ბაღისა არაქელას მიეყიდეთო და ჩვენას ნებით და ხელით სიგელიც მივეციეთო.

არაქელამ აშორო დაიდვა, თუ: სიგელი არა მაქუსო. და შვაში¹ სიგელი არ გამოაჩინეს, რათგან არაქელასათვის უკანის დროს მიეყიდათ და² სიგელი შვაში დაკარგულიყო.

ჩვენ ამისი ასე გაუსამართლეთ, რომე: რათგან პა[ა]ტას ბაღდინასთან გირ[ა]ოდ დაედვა, ჩვენც ისევ ბაღდინას შვილებს დავანებეთ და ბაღდინას შვილებისაგან ექუსი თუმანი გამოვართვით და არაქელას მივეციეთ. არაქელამაც იმ ბაღისაგან ხელი აიღო, ბაღდინას შვილებს და[ა]ნება.

თუ სადმე ის სიგელი გამოჩნდეს, ბაღდინას შვილის საქონელი შეიქნა, ამ ცხრა წილობა ბაღის ბარობაზედ არაქელას ბაღდინა-შვილთან ხელი არა აქუს. ერთმანერთ[თ]ან ხელი [v] არ აქუთ.

ექუსის თუმნის თამასუქი და ხუთის თუმნის თამასუქი პა[ა]ტასაგან მიცემული ორივე ბაღდინას შვილებს აქუს. ხუთის თუმნის თამასუქი[ი] ექუსის თუმნის წინათ იყო დაწერილი. ბაღდინას შვილებმა იციან ამ ორთ თამასუქის საქმე. პა[ა]ტას შვილებთან უნდა ილაპარაკონ და ერთმანერთ[ი]ს პასუხი ამან — პა[ა]ტას შვილებმან და ბაღდინას შვილებმან იციან, არაქელასთან ხელი აღარ აქუთ და არაქელას იმ ბაღთან ხელი არ აქუს. ერთმანერთს შესჯერდენ.

და ჩვენ ასე გაუსამართლეთ. არის ამისი მოწამე. მელიქი ავ-თან დილ 6 და მამასახლისი პაპუა 3 და უმე-კანთ ზალინა L და ყუზანანთ ბეჟ[უ]ა S და ჩითახან გასპარა და შაუანთ ფარსადანა 6 და დინიბეგანთ როსტომა +, ურაქმაზანთ გასპარა და ალიხანას შვილი ზურაბა.

და მე, მან დენანთ საფარას შვილს ფარემუზას და-მიწერია და მოწამეცა ვარ. დაიწერა მკათათვია დამდექს ქორონი-კონს ტპვ. L

¹ შვაჩი. ² + და.

[206] არის ამისი მოწამე მელიქი ავთანდილ [] და
მირმანას შვილი ზურაბა + და ბასტამა + ნაცვალის ქაიხოს-
როვის მოწმობითა []

109. გაშრის წიგნი სარქისა და გასპარა ხითარას შვილებისა

1699 წ. 1 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 954. დედანი. ქალაღი. 60X22 სმ. მხედრული.
ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი. 2-მეტრ.

ქ. ნებიტა, შეწვენიტა ღმრთისიტა მამიტა, ძისიტა და სულის
წმიდისა, ამათის მინდობიტა და შუამდგო[მ]ლობიტა და თავდებობი-
ტა ესე გაყრის წიგნი დავდევით ღმრთის ქვეშე და მელიქ მამასა-
ლისის და ქეთხუდების სალაჰათით¹ გავიყარენით ჩვენ, ხითარას
შვილებჲან სარქისამან და გასპარამან ასრე რომე:

ერგო გასპარასა: უჲან სათორნე ოთახი და დერეფანი და დერე-
ფნის წინა სარდაფი და კიდეც ოთახი და რაცა გარეთა დერეფანის²
ხიშანი დაგუდებია და წ[ი]ნთ ორი ქულბაქი და ქვემო ჭონის ქულბა-
ქი და ტახტი შუაში არის, ორთავე არის ოთხი თუმანი. უნდა ერთად,
უნდა ორთავე ძმატა მივეცეთ ობლებსა და სამი თუმანი ერთს უნდა
მივეცეთ, ერთი თუმანი ერთს ობოლს უნდა მივეცეთ.

და რაც სახლის რიგი იყო, შუაში გავყავით. და დისა ოთხი მინ-
ლათ[უ]ნი გასპარამ უნდა მისცეს. და რაც ისპაჰანსა და ან სა-
დაც თამასუქები არის ან ვალი, იმისი ხერი და შარი საქუასია.

თუ საქუას ვალი გამოჩნდეს, საქუამ უნდა გასცეს პასუხი.

თუ გასპარას ასალები ან მისაცემელი აქუს ან ვალი, გასპარამ
უნდა მისცეს პასუხი. და ყალადრის თამასუქის პასუხი სარქისამ
უნდა გასცეს პასუხი.

ჩვენ შუაში გასაყოფი არა დარჩა რა, არც ერთი იოტის ფასი,
ძმობისა და კარკაცობის მეტი.

ვინც კიდეც ამას იქით ერთმანერთს ედავოს, უწინ იყოს მღთის
შემცოდნე, შერმე მისის ყველა წმიდისა და შერმე კელმწიფისა და
სამის თუმნის ჯარიმისა მიმცემი იყოს კელმწიფისა.

რამაცმან კაცმან ზელი ყოს ამისის შლასა და ქცევასა, ისიმც

¹ სალაჰათა. ² დერეფანის.

მოიშლების თავის სახისაგან და რჯულისაგან და მასმცა ედების კე-
თრი გეზისა, შიშთუ[ი]ლი [ი]უდისა, ძრწოლა კენისა და ნუმცა იხსე-
ნება სული მისი ჯოჯოხეთისაგან.

ამისის დამამტკიცებელი და გამთავებელი აკურთხოს ღმერთი.
ამინ და ამინ.

არის ამისის შუამა დამხდომი და მოწამე თავად ღმერთი და მერ-
მე მისნი ყველა წმინდანი და ხორციანი და უხორციონი; კაცთაგან:
მელიქი გიორგი. ბეჰელი: მელიქი გიორგი; და მამასახლისი პა-
პუა. ბეჰელი: მამასახლისი პაპუა; და შაჰუანთ ფარსად-
ნა; და ჩითახანთ ფირუა; და ბებერყანთ ყაზარა; 10
და ახალი ქეთხუდა არაქელა და სუქიზა და აბრუა, ნალ-
ბანდი ნონინა და ბარათას ძმა გასპარა.

და მე, ყალუანთ სუთინას შვილსა მწერალსა მელქუასა
დამიწერია და მოწამეცა ამისი.

დაიწერა ესე წიგნი მარტის ა, ქორონიკონს ტპჳ +

110. ბანინება შერმაზან ჯავახიშვილისა და თუმანიშვილების

მამულის სამეფო

1699 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9343. დედანი. ქაღალდი. 50×14,8 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი. 20

ქ. თუმანიშვილს მდივანს ზურაბს და მდივანს სულ-
ხანს წოდორეთს სულხანაშვილებისაგან მამული
ეყიდნა, იმ მამულის მეხუთედს ჯავახიშვილი შერმაზან
დაეცილა: ჩემი ნასყიდი იყო, შენ რასთვინ იყიდევო. თუმანიშვილებს
ნასყიდობის წიგნებიცა ჰქონდა და მეფეს გიორგის წყალო- 25
ბადაც ებძანებინა და წყალობის წიგნიცა ჰქონდათ თუმანიანთა.

ახლა მეფეს ერეკლესთან ლაპარაკი შეიქნა ჯავახი-
შვილმა შერმაზან იჩიელა: ეს ჩემი ნასყიდი მამული რას-
თვინ გიჭირაო. რადგან ნასყიდიც იყო თუმანიშვილებისაგან და მე-
ფის გიორგის ბძანება და წიგნიცა ჰქონდა, ჯავახიშვილი ველარას 30
შეუყიდოდა. მაგრამე იმასაც ფასი გასლოდა და აღარც ფასი ეჭირა
და აღარც მამული.

მეფეს ერეკლეს მოახსენეს. მეფემ ერეკლემ ჩვენ, ყორჩი-
ბაშს პაატას გვიბძანა, მროველს ფილიპეს, მეჩინი-
ბეთხუცეს როსებს, ნიკოლაოზს მაღალაძეს, ბო- 35
ქოულთუხუცესს ამილახორისშვილს რევაზს.

2 ჩვენ ამისი ასე გაუჩინეთ: სულხანიშვილებს ფიცი ედებოდა თუ-
მანიშვილებისა. ასე უნდა შეეფიცათ: «რაც ჯავახიშვილისა ნასყიდო
მამული არის, მეხუთედი არც მოგვეყიდნოს და არც ღმისი ფასი აგ-
ველოს». სულხანიშვილების ქართული მართალსა ჰგვანდა, რომ მე-
ხუთედის მამულის ფასი არც არ აეღოთ და არც გაეყიდათ. რაც
სულხანიშვილების მამული იყო, ხუთისავე ძმის წილი ოც თუმნად
დაფასებულიყო.

10 ჯავახიშვილი ამბობდა: ნახუთალი რვა თუმნად ვიყიდეო. მაგ-
რამე რადგან ოც თუმნად დაფასებულიყო ის მთელი მამული, მე-
ხუთედის ფასი ოთხის თუმნის მეტი არ ერგებოდა. თუმანიშვილებს
რადგან კელმწიფის წყალობა ჰქონდა და ნასყიდობის წიგნიცა ჰქონ-
და, აღარას ვეშარებოდით.

15 მაგრამ რადგან სალაპარაკოდ გაქდა და მეხუთედის ნასყიდობის
წიგნი ჯავახიშვილსა ჰქონდა, ოთხი თუმანი და ნახევარი თუმანი-
შვილმა უნდა მისცეს ჯავახიშვილს, ოთხი თუმანი და ნახევარი უკ-
ლებლივ მისცეს გივმა მდივანმა და შიოშ.

ნასყიდობის წიგნი რომ აქვს ჯავახიშვილსა, ის წიგნი თუმანი-
შვილს უნდა მისცეს. სხვა ერთმანერთთან გელო და სალაპარაკო აღა-
რა დარჩომილა რა.

20 რომელიც ამას იქით ილაპარაკებს, მტყუანი იქნების.
ქორონიკონს ტაჲ.

ბებურის ნაქონს ნავენაგობსა და ორის დღის მიწაზე რომ ლაპა-
რაკობდა გივი და შიოშ, იმისი სამართალი არა გვიქნია რა. ასე უნდა
მოკითხულ იქნას და იმისი მასუქან უნდა გარიგდეს.

25 საბო ბეჭედი:
1. ყორჩიბაში პ ა ა ტ ა
2. არ ირჩევა
3. ნ ი კ ო ლ ო ზ

30 კიდევ:
ეს განაჩენი ჩვენც ასე გაგვითავებია
ბეჭედი: მ ე ფ ე ნ ა ზ ა რ ა ლ ი ხ ა ნ

111. განიხილა რევაზ ზურაბიშვილისა და სულხან შაფლანიშვილის მამულის საქმეზე

1700 წ. 2 ივნისი

36 ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 4164 გ. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

რ ე ვ ა ზ ზ უ რ ა ბ ი ს შვილი თავისი ძმისწულებით, ს უ ლ ხ ა ნ
ყ ა ფ ლ ა ნ ი ს შვილი ვ ა ნ ე თ ი ს ა ხ ა ლ დ ა მ ა ს სამძღვრებზედ
ცილობდენ.

და მეფის ერეკლეს ბძანებით წამოვედით ჩვენ, ი ა რ ა -

ლი ს შ ვ ი ლ ი მეჯინიბეთხუცესი რ ო ს ე ბ. და გ ა ბ ა ს შ ვ ი-
ლი ი ნ დ ი ა მ, ამათი სამძღვრები გაუშინჯეთ და სამართლიანის საქ-
მით ასე გაურიგეთ, რომ:

ნასახლარის სერი რომ დასდევს, ის სერი შუა გავყავით, რომ ნა-
ხევარი რევაზს დავანებეთ და ნახევარი სულხანს დავანებეთ.

და კიდევ ამებს გარდა წყალს გაღმა ღორისთული და ვანური
სამძღვრები ვნახეთ და კიდევ სამართლიანის საქმით ესეც ასე გაუ-
სამძღვრეთ: სერ-სერი ჩამოიტანს სახნავამდინ ძუძუნური, იმას ჩა-
შოსწორ წყლის პირამდინ და საწყლის პირ დარჩა ს უ ლ ხ ა ნ ს. და
სერს იქილამ და სახნავით წყლის პირამდინ დარჩა რ ე ვ ა ზ ს.

და ასე გავარიგეთ, რომ ერთმანერთან სალაპარაკო აღარ აქვს
რა ძმობისა და მოყვრობის მეტი.

ვინც ამაში გამტყუნდეს¹, კელმწიფის შემცოდე იყოს.

დაიწერა თიბათვის ბ, ქორონიკონს ტპჟ.

112. განჩინება კაპაგელთა და შიბლიანელთა მამულის საქმეზე

1700 წ. ნოემბრის ნახევარს

ცსსა. ფ. 1450. დავთარი № 52, საბ. № 56. პირი. ქალაქი. მხედრული.

[42] ესე წიგნი დავდევით ჩვენ, ა მ ბ ა ა ლ ა ვ ე რ დ ე ლ მ ა
ჩ ო ლ ა ყ ა შ ვ ი ლ მ ა ნ ი კ ო ლ ო ზ, კისიყის მოურავმა რ ე ვ ა ზ,
ყორჩიბაშმა ე ნ დ რ ო ნ ი კ ა შ ვ ი ლ მ ა ზ ა ა ლ, მოურავიშვილმა
პ ა [ა] ტ ა მ, სალთხუცის შვილმა ე დ ი შ ე რ.

ასე, რომე: კაკაბელი და შიბლიანელნი მიწა-წყალზედ შულ-
ლობდენ. და მივედით და ენისელთ მოურავი ნ ო დ ა რ და ენისელთ
მოურავიშვილი ზ უ რ ა ბ, ჯ ა ნ დ ი ე რ ი შ ვ ი ლ ი გ ი ვ ი მივიყვა-
ნეთ, ორნივე ვალაპარაკეთ. მთა და ბარი გაუსინჯეთ და ასე გაუყავით
და შევარიგეთ:

ი ო რ ზ ე დ სალთხუცის ობა რომ არის, ყოჯას პირდაპირ გზა
რომ გამოვა, ის ქალა შიბლიანელთ საწისქვილოთ დავანებეთ და
წისქვილებს გარდა ქალა სამკმით კაკაბელთ დავანებეთ; იმას ქვე-
მოთ ზარგრის ობას პირდაპირ² პატარა თუთა არის, ერთი სამძღვარი³
ის არის; იმის სწორათ პირდაპირ დიდი გორა არის, იმაში ერთი პა-
ტარა თუთა³ არის, ერთი სამძღვარი ის არის; იმის სწორად სამზირ-
ლის წვეგრის სწორათ რომ შავის ტყის მაღალი წვევრი რომ წამო-

¹ + ვინც ამაში გამტყუნდეს. ² + პირდაპირ. ³ თუთა.

ადგება, ერთი სამზღვარი ის არის; იმას იქით ტყე სწორათ ჰამონ, სა-
ერთოდ იყოს.

ყანდაურიანი წყლითვე კაკაბელთ დარჩა. თუ შიბლიანელთ ბო-
ლოს სამოვარი ბალახი კაკაბელთ არ დაუშალონ, კაკაბელთ შიბ-
ლიანელთ წყალი არ დაუჭირონ. თუ კარგ[ვ]ვარათ მეზობლურად შე-
რიგდენ, ერთმანერთში ჯნვა და [v] თესვა არ დაუშალონ.

და თუ ვერ შერიგდენ მეზობლურად¹, თავთავისი სამძღვარი ამ
წიგნში როგორც სწერია, იმ გვარათ თავისას ჯელი მოჰკიდონ და იმ
წვერის იქით მთა ერთად ჰამონ.

არის ამი[სი] მოწამე თავად ღმერთი; კაცთაგან: ბ ა რ ა მ ი შ ვ ი-
ლი ბ ე რ ი ე პ ი ფ ა ნ ე, ა ლ ა ვ ე რ დ ის მ ე ღ ვ ი ნ ე თ ხ უ ც ე-
ს ი ს უ ლ ხ ა ნ, კ ა კ ა ბ ე თ ის მ ო უ რ ა ვ ი ბ ა ი ნ დ უ რ ა შ ვ ი-
ლი ბ ე ჟ ა ნ, ბ ე ჟ ა ნ ის შ ვ ი ლ ი კ ა კ ა ბ ე თ ს შ ე რ მ ა ზ ა ნ, ნ ა ც ვ ა-
ლი ო თ ა რ ი, შიბლიანელი ქ ე მ ხ ი შ ვ ი ლ ი თ ა მ ა ზ ა, კ ი დ ე მ
ა ლ ა კ ა ს ქ ე მ ხ ა ჯ ი ც ძ ე ქ რ ი ს ტ ე ს ი ა, შ ი ბ ლ ი ა ნ შ ი კ ი-
დ ე მ ქ ე მ ხ ა მ გ ე ლ ი ტ ა და ი ქ ი ვ მ ღ თ ი ს ი ა, კ ი დ ე მ ა ლ ა კ ა ს ჯ ა ნ-
გ ი რ ა და ე შ მ ა კ უ რ ა.

და მე მოურავის სახლთხუცეს დავითს დამიწერია და
მოწამეცა ვარ.

დაიწერა გიორგობისთვის ნახევარს გასულს, ქორონიკონს ტჰჴ.

ხელრთვა: ა ლ ა ვ ე რ დ ე ლ ი ნ ი კ ო ლ ო ზ

5	ს	ზ	ე
5	ო	ა	ე

113. ჰანდიშაზ იოანე კათალიკოსისა ჩივამიშვის სამხმეზ

1688—1700 წწ.

ცსსა. ფ. 1450. დავთარი № 35. საბ. № 183. პირი. საბუთი თარიღდება კათა-
ლიკოს იოანე დიასამიძის ზეობის წლებით.

[127v] გაუსიე, დავარბიეთ და ბევრი ავი საქმე გარდავახდევინე.

ჩამოვიდა ბ ე ჟ ა ნ ჩ ი ვ ა ძ ე შემოგვჩივლა. საჩივარი გაუგო-
ნეთ და მოკითხული ვქენით. ასე თავი იმართლა და კიდევ შემოგვფი-
ცა, რომ: «არც იმ ტყვეში და არც სხვას იმის ნაავკაცევს საქმეში არ
ვერიოო, გაყრილიც იყოს და არც იმისი კერძი მამული მე მიწ-
დოდეს».

რადგან ასე თავი იმართლა, ეს რაც ჩვენგან წანართმევი იყო,

¹ +ღა.

ასე უბოძეთ, რომ საიასაულოც არ გვეთხოვნი. რახან სამართლით და ფიცით ასე თავი იმართლა, ახლა ჩვენი ბაძნება არის: რაც ავკაცობა თამაზს ექნას, ან ემართოს ვისიმე — ქართველისა, დიდისა თუ ცოტასი, თათრისა, თუ სომხისა, თუ ური[ი]სა და რასაც რჯულის კაცისა, იმ თამაზს პირობაზე არას კაცს ბეჟანთან და მის ძმებთან ჯელი არა აქვს.

ჩვენ ეს ასე გაგვირიგებია და გავვისამართლებია. ვინც ეს მოშალოს, წყეულშიც არის.

ლ

კათალიკოზს ივანეს ამ ჩივადების სამართალი უქნია და გაურიგებია. ჩვენც მეფე პატრონი [სამა]რთალს ასე ვამტკიცებთ

მეფე ნაზა
რალიხან

114. ბანჩინება ბააკა სახლთხუცისისა და მამუკა მალრაძის

მამულის სამეფო

XVII ს. II ნახ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 801. დედანი. ქალაღი. 19,8×12 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი თარიღდება მასში მოხსენიებული პირების მიხედვით.

ქ. ჩვენ, ბატონი ციცი, არაგვის ერისთვიშვილი ნუგზარ, ჩხეიძე ქაიხოსრო და მისი შვილი თეიმურაზ, ქსნის ერისთვის ბოჭაულთხუცესი ჩერქეზი, აბაშიძის სახლთხუცესი სავანელი თამაზა და ერთობილნი საციციანო აზნაურშვილები მოვედით ყრისის კ[ე]ვს.

სახლისუხუცესი ბააკა და მალრაძე მამუკა ცილობდენ მთასა. და ძველითგან მამა პაპათაგან ჩვენთა გაერიგებინა და იმათს გარიგებულს აღარ დაჯერებულ იყუნენ; კიდევე ცილობდენ. და ორნივე ფიცს იჭირვოდენ, ჩვენ არც ერთის ფიცი არ გვინდოდა და მოგვარებულის საქმით შევარიგეთ.

ძველი სამანი იჯდა, იმას იქითა ახოს თავს სამანი ჩაუსვით, იმას შესწორებითა ორი ნაძვი დგას: ერთი ნაძვი მამუკასაქენ დარჩა, მეორე ნაძვი სამანი არის, იმას შესწორ ლუდისაქენ მამუკას დარჩა. იმას გარდმოსწორ თავოეთის მიდგამადის სახლისუხუცეს[ს] დარჩა.

ასრე გაგვირიგებია. ერთმანერთთან ძმობისა და მოყურობის მეტი ჯელი არა აქუთ. ასრე გარდაგვიწყუეტია.

ბეჭდი: ციციშვილი ციცი

115. განიხილეთ ფალავანხოსროსა და გომარელთა მამულის სამკვეთი

XVII ს. II ნახ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 9820. დედანი. ქალღმ. 34,6 X 14 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი. საბუთი თარიღდება ავთანდილ მდივნის, ფალავანხოსროს და ზაალ ბარათაშვილების მიხედვით.

მე, მ დ ი ვ ა ნ მ ა ნ ა ვ თ ა ნ დ ი ლ, ჰელმწიფის ბატონის დედოფლის ბრძანებითა, ფ ა ლ ა ვ ა ნ ხ ო ს რ ო ს ა და მის ძმისწულს ზ ა ა ლ ს და გომარელთ დივანი უყავ.

გომარელნი ფალავანხოსროს მამულში ესახლნეს და ფალავანხოსროს ბევრს წყენას უჩიოდა, მაგრა ამგელი [ყ]უელა შეევანდობინეთ. და ამას იქით არცა რა აწყინონ თავის ნებითა და არცა რა შესცოდონ. ამ ზამთარ გომარელნი კიდევ ფალავანხოსროს მამულში იყონ და ფალავანხოსროს არცა რა შესცოდოს და არცა რა აწყინოს.

სამერმისოდ თუ აიყარნენ გომარელნი და დარუბანდს დასახლდენ, იქიდანა რა ერთიც უნდოდეს ფალავან ხოსროს, მამული მისის ნებაყოფლობითა ჭამონ, არა დაუშალოს რა.

თვარადა, არ აიყარნენ და იქვე ყოფა მოინდომონ, ფალავანხოსროსა და ზა[ა]ლის გული ასრე შეიჯერონ, რომე: არცა რა აწყინონ, არცა რა შესცოდონ.

და თუ რამ და[ა]შაონ და წა[ა]კდინონ, უზღონ და საზღაურად დაიდევან.

ხელრთვა: რ ა მ ა ზ

ბეჭედი: თ ა ნ ი ა

116. განიხილეთ გორბისა და მანუჩარ თუმანიშვილის მამულის სამკვეთი

XVII ს. II ნახ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14856. დედანი. თავი აკლია. ქალღმ. 38,7 X 14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი ან სამი წერტილი.

... [დავსხედით ჩვენ... ა ვ თ ა ნ დ ი ლ, ე ს ტ ა ტ ე და ტ ი მ ო თ ე — ბ ო რ ტ ი ს ა და მ ა ნ უ ჩ ა რ ი ს ა საქმა[ს] გასაჩენლად. სარჩელი ორთავე გავიგონეთ. სამზღვარზედა შეცილებულ იყუნეს. რ ო ს ტ ე ვ ა ნ და ციხისთავი მ[ო]ესხნეს და ვერა შეწყობილ იყუნეს. ორი სამზღვარი ყოფილიყო სასარჩლო: ერთი სოფლის თავსა და ერთი სოფლის ბოლოსა. სოფელს ზემოთ ბორტის დაეფიცნეს და ბოლოსა მანუჩარ აპირებდა დაფიცვასა.

მოვედით. სამზღვარიც უნახეთ და მახსოვარნიც გავიკითხენით.

რომე ჩუენ შევეტყვევით ზემოცა უსარჩლეელი ყოფილიყო და ქვე-
მოცა. და ახლა შესარჩლებულ იყუნეს. მისი ასე გავაჩინეთ: უსარჩ-
ლელისა დაფიცვა ბორტის[ა]ცა ავად ექნა და არცა მანუჩარს ეფი-
ცვოდა. და ბორტის ფიცი სრულად ვერ გაუცუდეთ. რაცა დაეფიცა.
დაფიცული შუა გაიყონ და ნახევარი დაფიცულისაგან მანუჩარს მია-
ნებოს ბორტი.

ვეხატსა და მიწაზედა ირჩოდეს. დასტურად ღოღაბერის-
ძისაგან მისყიდული იყო თუ მანის შვილისათუის.
წიგნი და ნიშანიც ჰქონდა ნასყიდობისა. იგი მანუჩარს ვერ გაუ-
ცუდეთ.

ნასყიდისა მიწისა პირსა ბორტი საწისქვილესა ერჩოდა და არც
მანუჩარს საწისქვილე სიგელშიგა ეწერა. იგი საწისქვილე ბორტის
მივანებეთ.

მანუჩარ ნაწინდსა მიწასა მიერჩოდა. ერთი კაცი შეაფიცოს,
რა ნივთიცა მიეცეს; და მოსცეს მისი თეთრი მიწისა ბატონმან მისი-
თა სამართლითა.

კიდევ მანუჩარ ბორტის წისქვილსა ეცალებოდა. წააყენოს
მანუჩარ ოთხი თავისი ყმა შესახელებული, ვინცა ბორტი შეუსა-
ხელოს იქივ გარეჯურელი. თუ დაიფიცნეს, საწისქვილე მანუჩარს
დარჩეს. და თუ ვერა დაიფიცნეს, ბორტისვე დარჩეს.

კიდევ ბოლოსა საწისქვილეზედა ირჩოდეს. მას ბორტი არას
ემართლებს; ამისთვის, რომე მანუჩარის მამულშიგა იყო.

მათოზას შვილისა ნასყიდსა მიწასა ირჩოდა მანუჩარ.
ორი კაცი შეაფიცოს, რომე ნასყიდი იყოს და მივანებოს ბორტი.

და წისქვილზედა თუ მანუჩარ ვერა შეჰვიცნეს, წყალი შუა
გაიყონ. წისქვილსა ნუცა მანუჩარს მოუშლის ბორტი.

ამას გარეთ ბორტი ნაწყენსა მიერჩოდა და მანუჩარ ჩუენთა
ტელთა არა ჩაშოადო, მისთვის ვერა გაუჩინეთ.

ჩუენი განაჩენი ამას იქით არ არის. და ღოღაბერისძის მისყი-
დულის მიწისა ერთი წიგნი ბორტიცა უბოძოს მანუჩარს.

მიწაწერი სხვა ხელით: ბორტისა და მანუჩარის განაჩენი

117. განიინება სამეფალ მაჰაშვილისა და ლუარსაჲ ძენის ერისთვის

ჟმის სამეფო

XVII ს. უკანახელი მეოთხედი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 612. დედანი. ქალაღი. 16,6×15 სმ. მხედრუ-
ლი. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. ა-მეტი. საბუთი თარიღდება
აშოთან მუხრან ბატონისა და გიორგი მდივნის მიხედვით.

ქ. ჩვენ ბატონის შვილმა აშოთან და მდივანმა
გიორგიმ სამართალი ექენით.

მაყაშვილის სამეზღვისა და ლუარსაბისა ასრე
უნდა: ოთხი შეგდებული კაცი იყალთოველი შიადიცოს ქსნის ერის-
თავსა, არც მემკუიდრე ყმა იყოს ერასთვისა და არც ახლოურის გვა-
რისა; მაყაშვილის მემკუიდრე ყმაც იყო გუვარათ გაბიტაურიც
იყოს, ათანაშვილიც იყოს.

ამ კაცის საქმე ამ გუვარათ გაგვირიგებია!

სპარს.

118. განჩინება მელიქის შვილების აბანოს საქმეზე

XVII ს. უკანასკნელი მეოთხედი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 54. საბ. № 210. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[165v] ჩვენ, მდივანბეგმან ბარქამ ვერთ ვიახელით
მდიენები. მელიქის შვილების თაყინასი, საფარასი, ბე-
ქანასი, ქაინასი და როსტომის სარჩელი და საჩივარი გა-
ვიგონეთ. აბანოზედ ლაპარაკი შეჰქნოდათ.

ამას წინათ შანავაზ მეფეს ამათი აბანოს წყალი რომ
წაერთმია, ცარიელი აბანო ხარაბი შექნილიყო და ნაოხრათ გამჭ-
დარიყო.

მასუკან კარგად ხანი გამოსულიყო და როსტომას იმ აბანოს
საქმე ჭელად აეღო და თავისის ცოლის მზითვით იმ დაქცეულისათ-
ვისაც შენება დაეწყო. და წყლის პოვნის ცდაში, დიად, ბევრი ხარ-
ჯი ექნა. ცოლის მზითევი დაეხარჯა. მასუკან ძმანი რომ გაიყარნენ,
აბანოს გაყოფისა და წილის დადებას ელაპარაკნენ.

როსტომამ ეს უპასუხა: რაც იმაზედ ცოლის მზითევი დამეხარ-
ჯოსო, იმაზედ მომიდევითო და აბანოც ძმაზედ გავიყოთო.

ჩვენ ამისი სამართალი მელიქ-მამასახლის[ს] და ქალაქის ქეთ-
ხუდაზედ მივაგდეით. [166] იმათ ელაპარაკებინათ ღწნაშენობა და-
ეფასებინათ და ხარჯი ეანგარდშებინათ, ბევრი დამდგარიყო. ხარჯში
რომე ძმანი მისდგომოდენ, იმდენი აბანოს წილი არ ერგებოდათ.
და მოქალაქეებსაც ამ რიგათ: სამართალი ექნათ და ძმებსაც ასრე
წიგნი მიეცათ როსტომისათვის, რომე არც ხარჯში მოვიდგებითო
და არც აბანოს წილი გვინდაო. ამ რიგი წიგნი მოეცათ.

რადგან ამისთანა წიგნი და მოქალაქეთ გარიგება ვნახეთ, ჩვენც
ეს განაჩენი მივეცით და ამ რიგათ დავამტკიცეთ, რომე იმ აბანოსთან
სხვას ძმებს ჭელი აღარა აქვსთ.

¹ გაგვირიგებია.

როსტომას ცოლის ზითვით: აშენებული იყო და როსტომასა და მის შვილის და ნ ე ლ ა ს ა და ე ნ ა ლ ა ს დარჩა. სხვათ გელი არა აქვს.

ამ რიგათ გაგვირიგებია. სხვა თუ რამე ერთმანერთ[თ]ან სადაო და სალაპარაკო ჰქონდათ, ყველაყაზედ დაგვიშველებია. დღეის წალ-მა ძმობის მეტი ერთმანერთთან გელი არა¹ აქვს.

119. განჩინება კათალიკოსისა და ხიმშიაშვილების ყმა-მამულის

სამშენებ

XVII ს. ბოლო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1791. დედანი. თავი აკლია. ქაღალდი. 33X15,8 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი.

...[დავსხედით... სახლთ]უხუცესი რ ე ვ ა ზ, რო ს ტ ე ვ ა ნ, ზ ა-ა ლ და ა დ ა მ ბატონის კათალიკოზის ყმათა და ხ ი მ შ ი ა ს-შ ვ ი ლ თ საქმის გასაჩენლად.

სარჩელი ორთავესი გავიგონეთ. დეკანოზი რომე კაცს ესარჩლე-ბოდა, მისი ასრე გავაჩინეთ: სარუვე შეწირული იყო და სამნი ძმანი-თურთ დავანებეთ ბატონს კათალიკოზსა.

და კათალიკოზი დიდს ხუთშაბათს დღეს ამის სანუქფოდ ქამის-წირვას ნუ დააკლებს ხიმშიანთა.

ერთი ძმა ამათი რ ა მ ა ზ ს ა ყავს. და თუ დეკანოზმა მისი ძმა დააფიცოს, რომე კათალიკოზს არ დაენებოს, ისიც დაანებონ ხიმში-ანთ. და თუ ვერ და[ა]ფიცოს, არას ემართლების დეკანოზი.

ტო ხ ა ძ ი ს ა ასრე გავაჩინეთ: ტოხაძემ შეჰფიცოს ასრე, რო-მე: არც ამას და არც ამისთ ძმათ არ დაენებოს და კაცს არ ემართ-ლებიან ხიმშიანი. და თუ ვერ შეჰფიცოს, იმათვე ჰყვანდეს. და თუ დაიფიცონ, რაც რამაზისეული ჰქონდეს იმ კაცს, გამოართვას. და რაც იმ კაცს მოეგოს, იმითურ დაანებონ ტოხაძეს.

სუიმერნელის კაცის ასრე გავაჩინეთ: რამაზს რომე ყავს, წად-გეს ს უ ი მ ე რ ნ ე ლ ი და ასრე შეჰფიცოს, რომე: მისი ყმა იყოს პი-ტოვნელი. და რამაზ ის კაცი დაანებოს, რაც იმ კაცს მოეგოს მისი-ანად. და რაც რამაზს მიეცეს, ის გამოართვას.

კიდევ სუიმერნელი რევაზს კაცს ეცილებოდა და რევაზს დავა-ნებეთ ისრევე.

¹ + არა.

პიტლოვისა ასრე გავაჩინეთ: ხიმშიანი ასრე იტყოდეს, თუ: დაგვიფიცავსო. და იმ დაფიცულზე სამთავ ძმათ სადამდისცა დაიფიცონ, იქიმდისი დაეანებეთ. და თუ ვერ დაიფიცონ კათალიკოზისა არის.

აგრევე ზევდგინიძე ვახტანგ სუიმერნელს ჩაბა-შვილებს ესარჩლებოდეს. მისი ასრე გავაჩინეთ: პირველ ნაბ-კობი წიგნიც ჰქონდა და ჩაბაშვილები ელმადათს ნასისხლად დავა-ნებთ გიგნია, ბალათარა და მათნი სახლის კაცნი*.

აგრევე ნოჯის ჯევზე ისარჩლებოდეს. მოკითხული ვქენით და ხიმშიანთ ყოფილიყო და ისრევე დაეანებეთ.

ხოჯს გევს გაღმართი ყალანდრიშვილს რომე მამული უყიდია, იმასთან მამულს ისარჩლებოდეს. მისი ასრე გავაჩინეთ: სა-დამდისც სუიმერნელმან დაიფიცოს, დაანებონ ხიმშიანთა.

ჯეობისა ასრე გავაჩინეთ: ერთობილთ სუიმერნელანთ სადამ-დისცა დაიფიცონ, დაანებონ. და ვინც მოკნევდეს მის ღალას სუი-მერნელანი აიღებდენ.

აგრევე ბატონი კათალიკოზი ცხენის სიკუდილსა ჩიოდა. და მისი ასრე გავაჩინეთ: ერთი მისთანა ცხენი დაუ[უ]რვონ.

აგრევე ბატონის კათალიკოზისაგან რამაზ და რევაზ დარ-ბევასა ჩიოდეს. და რაც იმათის ყმების ნარბევი ჰქონდეს ბატონმან კათალიკოზმან შეაქციოს.

აგრევე შიმშილობის წელს რამაზის კაცი ტოხასძეს მისულოდა და იმას რამაზს არას ემართლების, ისრევე მოსცეს.

სხუას თუ რასმე ერთმანერთისაგან ჩიოდენ, მართლით სამართ-ლით ერთმანერთს დაუ[უ]რვონ.

ხელრთვა

120. განიინება ნიქოზელზე ფიცის განწყისების შესახებ

XVII ს.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 775. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი.

15X13,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. არის ნიქოზელზე ფიცი [შეგდებ]ული. ასრე უნ[და], რომე ოთხი მოფიცარი იშოვნოს და მეხუთე თვითან. წადგენ და და-იფიცონ ასრე რომე:

«ამისმა მადლმან და ამისმან გამაცხოებელმან ქრისტემან ღმერ-თმან, დავით [ი]შვილო დავით და ელიზბ [ა]რ! თი გ-რევი შენის ძმის გიორგისაგან მიყიდია და რითაც გული შეზჯერდებოდა, ფასიც გათავებიტა მიგუეცეს, და წიგნიც იმისის

* ეს აბზაცი ჩაწერილია სტრიქონებს შუა.

გელით მოგუცემოდეს და კელიც იმისი ერთოს, და არც ჩვენგან ძალი დამართებოდეს, და არც თქვენს ძმისწულს რამაზს ჩვენთვინ დაეშალოს, თუ: ნუ იყიდითო».

აწე თუ დაიფიცოს ამ რიგად და ფიცმან ამართლოს, დავით არას ემართლების და მამული ნამორაძე[ეს]ს დარჩ[ეს]. და თუ ვერ დაიფიცოს, მამული დავითისა[ა] და და[ა]ნებოს.

არის მოფიცარი შეგდებული: დედანაშვილი ქავთარ, ბერძნიშვილი შანშე, მუსხელიშვილი აზორ და მამაცაშვილი პაპუნა.

აწე პაპუნა ვერ იშოვნა და უნდა იმის მაგიერად იშოვნოს ან ერთი ოთარის სახლის კაცი ყანჩელი, ან ქარუმიძე ჯაჯანა, ან შიხმასურიშვილი თაშაზა, ან სამაღანიშვილი გიორგი და ან შინდელის დავითისშვილი გიორგი. პაპუნას სანაცუ[ლოდ] ამ ხუთში ერთი უნდა იშოვნოს და შეჰფიცოს.

რომელიც ამას გარდავა, ჩვენად შეცოდებად [მოვჰკითხავთ].

ქორონიკონს ტ... [მკათა]თვის ზ.

ბორჯალი მოწმების შოებისა თუთხმეტი დღე დაგუი[დვ]ია.

ლ

სათაური: თიგრევის გარდაწყვეტილობის წიგნი.

121. ზანჩინება გურამისა და ფარემუზის სასისხლო საქმეზე

XVII—XVIII სს. მიჯნა

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 5499. დედანი. თავი აკლია. ქაღალდი. 18,5×14,8 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. თარადდება კახეთში ხანობის პერიოდით.

... თარაფისა ყუელა მობძანდენ და რასაც ჩუენი გუნება მისწუდებოდა სამართალი ვქენით.

გურამს რომ ფარემუზის კაცი მოეკლა, უნდა მისცეს გურამ მისად სანაცლოდ ფარემუზს ერთი ცოლიანი კაცი ყოვლის კაცისაგან მოუსარჩლებელ-მოუღევარი, რომე არას ადგილით არას კაცს კელი არა ჰქონდეს და ფარემუზს კიდეც რასმე გამოადგეს.

სხვაც ბევრი რამე იჩივლეს. საჩივარი გავიგონეთ და ერთმანერთს შეუფარდეთ და ჩავარონინეთ.

სხვა ამასწინანდელს გაყრაში თუ რამ ან მიწა და წყალი, ან ვენაკი აშენებული გაუყოფელი დარჩობოდესთ და ან ნაოჭარი, ხანმან კაცი უნდა გაგზავნოს, საბატიოს კაცის შვილი, საქმე მართლად და

რიგიანად უნდა გაშინჯოს, გასაყოფელი გაუყოს, ასამართლოს, [ან] თუ დასაფიცარი ვისიმე იყოს, დააფიცოს; რომელ[მა]ნც ამაზედ თავი გაიხაროს, მოვიდეს და ხანს მოახსენოს.

და თუ რამ ერთმანერთში იმათ ყმებს შუა სამართალი და ან ნა-ქურდალი რამ იყოს, სამართლით გამოერთვას და მოსცეს.

ორი ბეჭედი:

1. ჩოლაყაშვილი ნიკოლოზ
2. სპარსული

122. განჩინება ღვთისმეტყველის მამულუბის საყმეზე

XVIII ს. დასაწყ.

ცსსა. ფ. 1448. № 565. დედანი. ქალაღი. 37,5×16,2 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. ნიკოლოზ სამეხელი იხსენიება 1710 წელსაც.

ქ. ბატონის ბძანებით, ბატონის კათალიკოზის მამულუბის სასამართლოთ კათალიკოზს ვახლდით სახლთუხუცესი ედიშერ და საშეხელეპისკოპოზი ნიკოლოზ.

ვანთას დავით-გარეჯის მამულუბი იყო. ჯანდიერის შვილი მდივანბეგი ელაპარაკებოდა და ედავებოდა. მოურაობით საქმე არა ქონდა. აკურა რომ ჯანდიერის¹ შვილს გაეყო, ის ვანთის მამულუბიც, მაშინ დაეყოთ, შეიტყობოდა. როგორც აკურა დავით-გარეჯისა იყო, ისე რომელიც ვანთას მამულუბი დაეჭირათ, ისიც დავით-გარეჯისა იყო. ბატონსაც უწინვე მოხსენებული და გასინჯული ქონდა თუთაშხის შვილისა და ქოქიაური, ქონიაური ზვარი სამეხვრეთ.

დედარაული ეს მამულუბი აკურასთან ბატონმა ოხიაცოროჩიასთ გამოართო და დავით-გარეჯისათვის დაიდვა და აწ წინამძღვარს მიეცა.

სამართლის ბძანება რადგან გვექონდა, გავსინჯეთ და კელი არავის ქონდა. ბატონმა კათალიკოზმაც დაანება; უწინ ბატონისაგანც ხაბოძები ქონდა. ჩვენც დავანებეთ და გაუსამართლეთ; წმინდის დავითის არის, წინამძღვარს დავანებეთ, არას კაცს კელი არა [აქვს].

ბეჭედი: ქ. მონა მლოისა სახლთუცესი ედიშერ

ხელრთვა: სამეხელი ნიკოლოზ

¹—ჯანდიერის.

123. განჩინება გაბაშვილთა სახლისკაცოების პარიგების საქმეზე

XVIII ს. დასაწყ.

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2935. დედანი. ქაღალდი. 46,8×15,2 სმ. მხედრული. განცვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი. ა-მეტ-ნაკლები.

ქ. ჯელმწიფის პატრონის შ ა ჰ ყ უ ლ ი ხ [ა] ნ ი ს [ბ] ძანებით ზეენ, გ ო ს ტ ა შ ა ბ ი ს შ ვ ი ლ [მან ბ] ატონმან პ ა პ უ ნ ა მ მანგ-ლეღმან, მდივანმან გ ი ე მ ა ნ, გა ბ ა შ ვ ი ლ ი ს ი ნ დ ო ს ი მ ა-თის ძმის ბ ე ქ ა ნ ი ს ა და მათის ძმისწულის ზ ა ზ ა ს ი სახლის-კაცობის საქმე ასრე გავარიგეთ:

აყრილის გლეხების მამულები რომ სათავისთავოდ უჭირავთ, ის ისევ თავთავიანთების იმუშაონ და თავისთვის იქონიონ და ფასით იმუშაონ. რომელსაც აყრილის გლეხის ენახი ბეჟანს უჭირავს, იმ გლეხისაგ მიწები ბეჟან სათავისთოდვე ხნან, ფასით მოიმუშაონ.

სხვარიგად ინდო ბეჟანს პურს ნუ დააკლებს, კიდევ რომ არ მოუვიდესთ, ინდომ იშოვოს. ღვინოს ბეჟან თავისთვის გაღო-ნიერდეს.

ყარ[ა]ის ჭალა ბეჟანს ებაროს, ერთი ინდოს კაციც ახლდეს; და რაც იმ ჭალიდამ მოსავალი მოვიდეს, ნახევარი ბეჟანს და ნახევარი ინდოს. გიორგის ეაჟი ზ ა ზ ა და მისი ღედა ყარაის რუს სარგო და მოსავალი ინდოსია საკუთრივ; და წელიწადში ოცდაათს ლიტრას ბარაინძას (sic)¹ ინდო ბეჟანს მოსცემდეს.

ღლეის იქით რაც მამულიდამ ან სასვინაო² ან საქვრიო ან გასა-მყრელო ან მამულის ქრთამი მოვიდეს, ოთხ წილად იქმოდენ: ორი ინდოსა, თითო ბეჟანსა და ზაზასა და მის ღედასა.

მსახური თავიანთთვის ახლავთ, ერთმანერთს ნუ დაურბევენ, ზურც გაულახვენ. თუ სამუშაოზედ დააკლდეს, მოხელემ მართებუ-ლად რომ დაარბიოს, ნარბევს საერთო სამუშაოზედ დახარჯონ.

ინდომ სახლთუხუცათ ვინც უნდა და[ა]ყენოს.

ბეჟანის მეხრე გ ი ო რ გ ი წ ი ქ ა რ ა შ ვ ი ლ ი ს ა ასრე გვი-თქვამს, იმის ზენას ინდო დაეხსნას, ნურას ახენევიანებს და სხვა[რ]იგს მუშაობაზე ინდოს ნუ დააკლდების.

ვიხც ამ გარიგებას გარდავიდეს, ე[რთი] კომლი კაცი საბატო-ნოდ დადვას.

ხელრთვა: მ ა ნ გ ლ ე ლ ი

ორი ბეჭედი: 1. არ ირჩევა.

2. გ ი ვ ი მ დ ი ე ა ნ ი

¹ ბრინჯს? ² სასავნო.

კიდეზე:

ქ. ჩვენ, მ დ ი ვ ა ნ ბ ე გ ი ე რ ა ს ტ ი ა მ გარიგების მოწამე ვართ.

ბეჭედი: მონა ლთისა ყმა გიორგისა დივანზევი ე რ ა ს ტ ი

124. პანინიზა რიკაძის ტყუილის საჩუქარი

XVIII ს. დასაწყ.

ცსა. ფ. 1449. საბ. № 2424. პირი. ქალაღი. მხედრული.

ქ. რ ი კ ა ძ ე გარეჯელს კაცს ტყუე[ე]ბის გასყიდვას წ[ა]მობდა. ჩვენ ეშვიკალასბაშმა ქ ა ი ხ ო ს რ ო მ და გ ა რ ს ე ვ ა ნ ეშვიკალას-
ბაშმა ს[ა]მ[ა]რთ[ა]ლი უყავით და სამი ტყვე გაუბრჭევით.

ერთი იმავე რიკაძემ ჩვენ ეშვიკ[ა]ლ[ა]სბაშებს და მდივანს ჩვენს
სარგო[ლ]ში მოგვცა. და ის ორი ტყვე რიკაძისაგან ნ[ა]თლისმცემლის
წინამძღვარს ხ[ა]რიტონს დაეხსნა, ფასი მიეცა. ახლა ამ ჩვენის
ს[ა]რგოს ტყვესაც წინამძღვარი შემოგვხვეწა. და ჩვენც ჭელი ავი-
ღევით და ნათლისმცემელს შევესწირეთ; ასრე, რომე არას კაცს ჭელი
არა ქონდეს.

და ვინცა და რამმ[ა]ც ადამის მონათესავემან ეს ჩვენგან მიცემუ-
ლი და შეწირული ბიჭი იმ მონასტერს გამოსწიროს, რისხავსმცა
ყოვლის მპყრობელი ცის და ქვეყნის შემოქმედი ღმერთი და ნურა-
თამცა სინანულითა ნუ იქნების ხსნა სულისა და ჭორცისა მისისა.

და დამამტკიცებელი ღმერთმან აკურთხოს.

არის ამისი მოწმე ბატონი ალავერდელი, ბ ო დ ბ ე ლ ი მიტრა-
პოლიტი ზ ა ქ ა რ ი ა, ს ა მ ე ბ ე ლ ი ეფსკოპოზი ბატონი ნ ი კ ო -
ლ ო ზ

მონა ლთისა

• • •

მონა ლთისა

გარსევან

მონა ლთისა

გორჯასპი

125. პანინიზა ოთარ სახლთუხუცის შვილისა და ნიკოლოზ საჩუქარის

მამულის საჩუქარი

XVIII ს. დასაწყ.

ცსა. ფ. 1449. საბ. № 2435. პირი. ქალაღი. მხედრული.

ქ. ეს სამართალი ვქენით ჩვენ ო თ ა რ სახლთუხუცესის შვილ-
მა. ჩვენ და ბატონი სამეხელი შევიყარენით, ა რ ა შ ე ნ დ ა ზ ე დ
ვცილობდით. თქვენ საწირავად და ნასყიდათ ისარჩლოდით და ვინ-
ცავინ გედავებოდათ, გამოვსხით, ფიცი დაგდევიტ, მოწმე[ე]ბი შამო-
გიგდევიტ: ბ ე დ ი ა ნ ა ს შ ვ ი ლ ი ბ ა ს ი ლ ი ა ნ ე ს ტ ა ტ ე,
ქ ი ა ბ რ ი ს შ ვ ი ლ ი, ნ ა ნ ი კ ა ს შ ვ ი ლ ი, გ ი ო შ ვ ი ლ ი, ო ქ ო ს -

¹+და.

შვილი, შინჯიკას შვილი. ხუთი შაუგდებელი უნდა მოიყვანონ და იფიცონ, საწირავად იყოს, ის ჩაიტანონ. ჩვენც ეს სამართალი დაგვიდვია და სოფელიც ყველა შეჯერებულია. არის ამისი მოწამე და დამწყვდევნი სახლთხუცისშვილი ედიშერ.

ოთარ

ედიშერ

ხელრთვა: სამებელი ნიკოლოზ

126. ბაჰრის წიგნი ზურაბა და გასპარა მანანას შვილებისა

1701 წ. 1 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 474. დედანი. ქალაღი. 29,5×21,8 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი ან სამი წერტილი. ა-შეტი

ქ. ნებითა, შეწევნითა ღმრთისითა მამითა, ძისითა, სულისა წმიდისა; ამათის ძინდობითა და თავადობითა და შუამდგამლობითა და უშეტესთა კურთხეულისა დედოფალისა ჩვენისა და ყველა წმიდა ღმრთისმშობლისა მარადისა ქალწულისა მარიამისითა და ძალითა და ძლიერებითა და ოხითა და მეოხებითა და მინდობითა და შუამდგამლობითა და თავადობითა ესე გაყრისა წიგნი დაედევით ღმრთის ქვეშე.

და მელიქ მამასახლისისა და ქეთხუდების სალაქ[თ]ითა გავიყარებით ჩვენ, გოზაჩი ოპ[ან] [ე]სა[ს] შვილები ზურაბა და გასპარა ასრე, რომე:

ერგო ზურაბას: დარბაზში ნიშანი არის კარამდ[ი]ნ, კარი ჭეახჩისაქენ უნდა გა[ა]დოს და სარდაფი ლელუმთასაქენ.

ერგო გასპარას: სათორნე და დარბაზს რაც ნიშანი ძეს კარამდი, კარიც ელიზბარის სახლისაქენ.

და სხვა რაც სახლისა რიგი იყო, ავი თუ კარგი, თუ ვალი თუ ასალეზი, — ყველა შუაში გაეყავით.

და დედისა სამარხს და დედა გასპარამ იკისრა. თუ დარჩეს, უნდა შეინახოს, თუ მოკუდეს უნდა დამარხოს.

კირაკოზას სახლი გირავოდ არის. ორის ძმისა არის. ჩვენ შუაში აღარა დარჩა რა გასაყოფი, არც ერთი იოტის¹ ფასი, ძმობისა და კარკაცობის მეტი.

ვინც ეს წიგნი მოშალოს, ისიმც მოიშლების თავის საჭესაგ[ან] და რჯულისაგან და მასმცა ედების² კეთრი გე[ე]ზის, შიშთული [ი]უ-

¹ ოტოსი. ² ქედების.

ღისა, ძრწოლა კე[ე]ნისა და სული მისი ისჯებოდეს გე[ე]ნში და ჯა-
რიმის მიმცემი იყოს კელმწიფის ორის თუმანისა.

არის ამისი შუამა დამხდომი და მოწამე თავად ღმერთი მერმე
მისნი ყველა წმინდანი და ხორციანი და უხორცონი; და კაცთაგან:
მელიქ გიორგი¹, მამასახლისი პაპუა² და ხოსროვსშვილი
არუთინა და მექვაბე ნასყიდა და მექვაბე გასპარა და
ქაიხოსროვანთ ელიზბარა.

და მე, ცლუანთ სუთინოს შვილს მწერარს მელიქუას და-
მიწერია და მოწამეც ვარ ამისი.

დაიწერა ესე წიგნი აპრილის³ დამდექს ერთს, ქორონიკონს ტპთ.

127. პანჩინება ციციშვილისა შაბ-მამულის სამეფო

1702 წ.

ცხსა. ფ. 1450. დავთ. № 51. საბ. № 108. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[88v] ზე აღიდნეს ღმერთმა მეფეთ-მეფე პატრონი ერეკ-
ლე. ბრძანებითა მათითა მოვედით ჩვენ მალალაძე არქიმანდ-
რიტი ნიკოლოზ ციცისშვილის პაპუნასა და ედი-
შერისა და სარდლის შვილისა ზაალისა და უთრუთი-
სა, ზაზა და პაპუნა[ს] მამულებისა და აზნაურშვილისა მალ-
რაძეს იასესა და მისის ბიძაშვილის გიორგისა ლეთე-
თის და სამწყყარაძეოს საქმეზედა.

მალრაძეს ფიცი დაედვა და სამწყყარაძეოზედ პაპუნასა და ედი-
შერს ფიცი ედვა და კიდეც მივიდნე[ნ] საფიცრად და ჩვენ არ დავა-
ფიცეთ. მალრაძეზედ და სამწყყარაძეოზედ ხელი ავადებინეთ ზაალ-
სა და უთრუთს. და ნიჩბის[ს] მივაცემინეთ პაპუნასა და ედი-
შერსა.

და მივეციტ მახარა ხიმშიაშვილი და შიო და ივა-
ნა ღლეს რისაც მქონებელნი იყვნენ მიწისა, ვენახითა, მთითა, ბარი-
თა, წყლითა და ყოვლის მისის ქონებითა, ოხერს დემეტრა-
შვილის მამულ[ი]; და სახასოს მიწიდან უნდა დაუდვას პაპუნამა
სამის ღლის მიწა, სადაც უნდოდეს ზომით.

ედიშერის კერძიდან [89] მივეციტ შიოშაშვილი შიო და
სეხხია, ღლეს რისაც მქონებელი იყოს მამულისა, შემატებული მი-
წითა, წყლითა, მთითა და ბარითა და ერთი საკომლო გოგიჩაური —

¹ ბეჭედი: მელიქ გიორგი.

² ბეჭედი: მამასახლისი პაპუა.

³ აპრილის.

ესეები მივეციტ და ერთის დღის წყალი და ერთის ღამისა პაპუნასი და ედიშერისა.

მეორე ესე, რომ ლეთეს ცილობდენ. ავთანდილის შვილს შიოს ბევრი მამული გაეყიდნა. ამისი ფიცი ედვა ედიშერსა და ვისაც ეყიდნა, ის მამულები უნდა დაეფიცა. მაგრამ ფიცემდე და ვერც მოფიცებები იშოვნეს და აღარ დაეფიცეთ. რაც ეყიდათ სახლკარი, მიწა-წყალი, რასაც ჩემულობდენ, ნახევარი ზაალსა და უთრუთსა; რაც რომ ნასყიდი იყო, სასახლე, მიწა, ვენახი, წყალი, მთა თუ ბარი, ყველა შუა გაუყავით.

ერთი საგლეხო საკომლო ბატონს ანას მივეციტ და ავთანდილ-შვილის სასახლეს უთრუთს დავანებეთ; და სასაფლაო შუა გაიყონ.

ეს ასე გაგვირიგებია. და რომელიც ამას გადავა, მეფის შემცოდე იქნება.

რაც ზაალს და უთრუთს მიწა და რ[ა]ცა და ან ყანა ვისმე ედგა და ან [v] ფეტვი, სამართლიანის საქმით ღალა მისცეს და თავის კერძისა ვენახისა — კულუხი.

ქორონიკონს ტუ, სექტემბრის ათსა ასე გარიგდა.

ნ

ჩვენ მეფეთ-მეფემან პატრონმან ნაზარალიხან ესე განაჩენი და გარიგება ჩვენც ამრიგად დავიმტკიცებ[ი] და არავინ გვიბძანებია ამის [მ]შლელად.

ქორონიკონს ტუ

მეფე ნაზარალიხან

128. განჩინება ბასილას რიზმანაშვილისა და ზაზა ბაღურაშვილის მამულის საქმეზე

1702 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 73. დედანი. ქაღალდი. 17,3×11 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. რიზმანაშვილის ბასილას ზაზა ბაღურაშვილის ყმა გელიაშვილი მოეტყუებინა და სასახლის წინ დღე ხახვერის დღის მიწა მიეყიდა ზაზას შეუტყობრად და ნამალეად.

ჩვენ, ბარათაშვილს ბოქაულთუხუცესს საამს საციციანოს სასამართლო და ოქმი გუქონდა გარიგებისა. მოვიდნენ ზაზა და მისი აზნაურშვილები, გაგვასინჯეს და გვაჩვენეს; ვნახეთ გავ-

სინჯეთ. და თუ ის მიწა იმ სასახლეს არა ჰქონებოდა, ის სასახლე ცუდი იყო, ვერც იქ დადგებოდა ზაზა.

რადგან ჩვენ ბატონის ბძანება და ოქმი გუქონდა, ასრე გაურბი-
გეთ და გაუსამართლეთ. რიზმანაშვილს თავისი ფასი მისცენ, რაც
მიეცეს ულაპარაკოდ და მიწა ისრევ ზაზასათვი[ს] დაგვიჩვენებია, რიზ-
მანაშვილს გელი აღარა აქუს მიწასთანა.

ქორონიკონსა ტუ. სპარს.

129. ბანჩინება მელიქ შერმაზანთ შვილზისა და გულასანთ

მანუჩარას სახლზის საჰმეზი

1703 წ. 24 ივნისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 23. საბ. № 24. პირი. საბუთს უზას ქორონიკონი
უმა, მაგრამ გადაშწერის შეცდომაა, რადგან ამ დროს შაჰყულიზანი ცოცხალი
არ არის.

[24v] შ ა ჰ ყ უ ლ ი ზ ა ნ ი ს ბძანებითა და ნაცვალს გოდერ-
ძას ისეა[ს] სამართალში დაესხედით ჩვენ — მელიქი საჰაკა,
მამასახლისი, პაპა და მუნთოანთ მამაჯანას შვილი მი-
კირტუმაც, ეს ყაზარას შვილი შაქარა და შერგილანთ
არაქელას შვილი ნასყიდა — მელიქ შერმაზანთ შერ-
მაზანას შვილი აკოფას, ზაქარიას და გულასპანთ მა-
ხუჩარს და სეფნანთ ხეჩატურა დავაშია ასე, რომე:
მახუჩარ და ხეჩატურა მელიქ შერმაზანთ ზაქარასა და აკოფასა მე-
დნის ღუქნების უკანა პირდაპირ სახლებს ედავებოდნენ.

და ძველი წიგნები და უწინდელი ძველი ბერაკაცებიც მოვს-
ხით ანაშეღანთ და პალანგდარანთ ფარსადანა და ზარაფი
ყარახანა და პაპა. ამათ ვკითხეთ და ბერმა კაცებმა ყველა-
მა თქ[უეს]: ეს ალაგი მელიქ შერმაზანანთი გაგვიგონია და გვინა-
[ხამს]. და იმ ალაგის ქირაც დღეს აქამდისინ მელიქ შერმაზანთ
უჭაშიათ, მანუჩარას და ხეჩატურას იმ სახლებთან [ხელი] არა
აქვსთ, მელიქ შერმაზანანთი ყოფილა და არის. და მანუჩარას და
ხეჩატურას ამ სახლების ბარობაზე წიგნები ჰამ [25] მოწმები მო-
ვიდხებ, რომ ის წიგნები გა[ა]მტყუნეს და ის ბათლი თალი არის.

თიბათვის კდ, ქორონიკონს ტუა*.

ზარაფი ყარახანას დედას რომ და ხეჩატურამ ინდომეს, ისიც
მოვიყუახეთ და ყარახანას დედამ ასრე იმოწმა, რომ ის ალაგი

* ხელნაწერშია: „უმა“.

მელიქ შერმაზანანთი გაგვიგონია და ერთხელ კიდეც წამოედგინე-
ნო, მაგრამ გაამტყუნეს, მელიქ შერმაზანანთი შეიქნაო, რომ მანუ-
ჩარას და ხეჩატურას სიტყვა არა აქვსთო, მელიქ შერმაზანანთი
არისო.

შ

ლ

მე, მელიქ საჰაკა ამ წიგნის გამრიგებელი და მოწამე ვარ

ს

მე, მამასახლისი პაპა ამ წიგნის გამრიგებელი და მოწამე ვარ

ს

და ზაქარას და აკოფას თავიანთ ძველი წიგნები ვთხოვეთ და
მოწმები მოიყუანეს, რომ ამათი წიგნები ლეკობას დაჰკარგვიათ, მე-
ლიქ ასლამაზა რომ მოუკლავთ მაშინ.

გ

ლ

130. განჩინება ამილახორთა სახლისკაცობის საქმეზე

1708 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2142. დედანი. ქალღდი. 21,5×15,2 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ნ ე ფ ის ნ ა ზ ა რ ა ლ ი ხ ა ნ ის ბძანებითა და მისის კარის
კაცების პირობით ბიძა ჩვენს ბატონს კათალიკოზს ვიახელით ჩვენ,
ა მ ი ლ ა ხ ო რ ი ბატონი ა ვ თ ა ნ დ ი ლ, ჩვენი ბიძაშვილები: რ ე-
ვ ა ზ, ა ნ დ უ ყ ა ფ ა რ, ბ ე ქ ა ნ და ბ ა რ ძ ი მ და ჩვენის სახლის-
კაცობა ასრე გა[ა]რიგა, რომ:

რაც საამილახროს კაცისაგან და საამილახრო მამული, გლეხი,
შიწა თუ ვენაჭი, რაც ან მამის ჩვენისაგან და ან ჩვენგან ნასყიდი
იყოს, ხუთთავ სახლის კაცებს ეს პირობა დაგვიდებია: რომ უნდა
სასახლოთ დაედვათ, აღარც გელახლა ვიყიდოთ. სა[ა]მილახორის
შიწა-წყლისაგან რაც გამსყიდველი ალავს იყოს, თავისი გასყიდული
თვითანვე დაიხსნას.

თუ აყრილი ან ამოწყვეტილი იყოს, სასახლოთ დაიდვას. თუ
პატრონი მოუვიდეს, რაც ფასი აეღოს, ისრევ უნდა მისცეს.

ამ საქმის გარიგებაში დაგვესწრა სამთავენელი ყ ა ნ ჩ ე ლ ი ი ო-
ს ე ბ, სხვა ჩვენი აზნაურისშვილები: სახლთუხუცესი ქ ა რ უ მ ი ძ ე
ზ ა ა ლ, ჩ ი კ ვ ა ი ძ ე და თ უ ნ ა, ქ ა რ უ მ ი ძ ე გ ა რ ს ე ვ ა ნ,

1 ყ ა ნ ჩ ე ლ ი ფეშანგი და ქაიხოსრო, ქარუმიძე ზაზა და ოტია, ღაზ-
ნელი ღამარ, ქარუმიძე ჯამასკი.

დაძიწერია მდივანს ვახუშტის და მოწამეცა ვარ ამისი.

ქორონიკონს ტუა.

ტუ ქალბატონებს და ან მხვლებელთ ეყიდოს, ისიც ასრე უნდა
გარიგდეს.

ხელრთვა: ქათალიკოზი

ხუთი ბეჭედი:

1. ამილახორი ავთანდილ
- 10 2. მონაღთისა ბოქოულთხუცესი
3. მონაღთისა რევაზ
4. ანდუყაფარ
5. ბარძიმი

131. პანჩინება წინამძღვრისა და შატბერაშვილების მამულის

საქმეზე

1688—1708 წწ.

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 1869. პირი. საბუთი თარიღდება ერეკლე I-ის ქართლ-
ში მეფობის წლებით.

ქ. კელმწიფის მეფის ერეკლეს ბრძანებითა და მისის გა-
ხაჩენით მოვედით ჩვენ, არაგვის ერისთვისშვილი მოძღვართ-მოძ-
ღვარი ბატონი გრიგოლ და თუშანიშვილი მდივანი გი-
ვი და სველნეთს მამული რაც გასყიდულიყო მისად გასარი-
გებლად. ბატონი წინამძღვარიც აქ ბძანდებოდა და კელმწიფის გა-
ხაჩენიც გვეჭირა. მოკითხული ვქენით და რაც ამ თუშანიშვილს და
ან მათს ყმათ ან გორელთ და ან სხვაგნებურთ ეყიდნათ, ყველა გარ-
ჩევით შევიტყვევით და ასრე გავარიგეთ:

რომელიც შატბერაშვილებისაგან სათავისთაო მი-
წები და ან მისის ყმის მიწა ეყიდნა ვისმე, იმაზედ წინამძღვარი აღა-
რავის შევაცილეთ, რომ რადგან აზნაურშვილის მამული იყო, თა-
ვისი და თავისი ყმისა გაეყიდნათ, არას ემართლებოდენ. და მერვე
ძველი საქმე იყო, ვერც დაიხსნებოდა; და კიდევ დახსნილიყო წინა-
მძღვარს არა შეემატებოდა რა, ამიტომ რომე აზნაურშვილის...* შატ-
ბერაშვილებისა და მისის ყმების გასყიდული ვისიც ეყიდნათ, იმათ-
ვე დარჩა.

ამას გარდაისად სხვა რაც მიწები წინამძღვრის სახასოს გლეხს

* აქლია რამდენიმე სიტყვა.

უწინამძღვროდ გაეყიდნა, იმისი ნუსხა ამის ზურგზედ დაგვიწერია. ამისი ასრე უნდა იქნას რომე, ბატონის განაჩენშიაც ასრე სწერია, რომე: რომელმაც მონასყიდემ თუ წინამძღვარი შეიჯერა ან ღალითა და ან სხვარიგად, ის არის, წინამძღვარს ღალა მისცეს და მიწა ისრევ მონასყიდეს ექიროს. თუ არადა, ეს არავინ ქნას, რაც ამაში მიწები დაგვიწერია, მიწები წინამძღვარს დარჩეს და ფასი მსყიდველმან მომსყიდველს სთხოვოს.

აგრევე ზოგიერთი მიწები წინამძღვრისაგან და შატბერაშვილისაგან გასაყოფი საერთო ვარდოვანში და სხვაგანც ზოგი ჩალაში და ზოგი სამთისწყაროსკენ შატბერაშვილებს გაეყიდნათ. ისეები ვინაგარიშეთ და რაც ორი წილი წინამძღვრის კერძი გასყიდულიყო, იმისთვინ შატბერაშვილებმან თავეთი კერძი ბარაქას ხოდაბუნი და თავეთი კერძი საბუზარას ხოდაბუნი იმისთვინ წინამძღვარს დაუდვეს და საკუთრივ დაანებეს.

სხვა ხოდაბუნები სადაც არის, ორი წილი წინამძღვრისა არის და უქირავს და მესამედი შატბერაანთია. სხვა რაც მიწა ან ლავამის ჭევს ან ჩალაში ან ურწყავში საღალოდ არის და იმისი ღალა მოვიდოდეს, ორი წილი — წინამძღვარს და მესამედი — შატბერა[ანთ].

ხელრთვა: გრიგოლ.

გივი მდივანი

ქ. უქირავს სახასოს წინამძღვრის ყმისაგან მისყიდული ელიზბარაშვილს მაზანასა და მაზიტასა და ხუცის მისყიდული ერთი მიწა ქუროში.

ქ. აქვს ლომიტაშვილებს სათავის მიწა მასანაშვილის მისყიდული მელისკვრელში.

ქ. აქვს კონტოსაშვილს მაზიტას მისყიდული ხასონაშვილისაგან — ბესია[ს] შვილისაგან მიქელაური მიწა.

ქ. კოჩუას ბატტიას მისყიდული მელისკვრელში.

ქ. აქვს ჩოგურაშვილს მაჩანასაგან მისყიდული ლავაშაში.

ქ. გძელაში ანაშელაშვილისაგან მისყიდული გოჩიაშვილს.

ქ. აქვს თაყასშვილს ანაშელაშვილის მისყიდული ვარდოვანში.

ქ. აქვს აკოფაშვილს მაზანას მისყიდული მელისკვრელში.

ქ. აქვს კიდევ ბახუტა თუმანიშვილს მაზანას მისყიდული წისქვილის მიწა.

ქ. აქვს გორელს კარაპეტას თანიასაგან მისყიდული მიწა.

ქ. აქვს ყანდი [6] აშვილს თანიასაგან მისყიდული მიწა, კიდევ თანიასაგან მისყიდული ყანდინაშვილისათვის ერთი სხვა მიწა. აქვს მესამე მიწა კიდევ ყანდინაშვილს თბილნარში თანიასაგან მისყიდული მიწა.

ქ. აქვს ხოჯაბეგაშვილს საქია ანაშელაშვილის მისყიდული ნაფუზარი.

ქ. აქვს გული შამბარაშვილს მაზიტას მისყიდული და ბატატას მისყიდული ორი მიწა. ამისი ღალა წინამძღვრისა არის¹.

ხელრთვა: გრიგოლ

გივი მღვივანი

132. ბანდინაზა ერეკლე I-ისა ციციშვილების მამულის სამეზო

1698—1703 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14940. დედანი. ქაღალდი. 16×12,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია ორწერტილი. უთარილო. თარიღდება ერეკლე I-ის (ნაზარალიხანის) ქართლში მეფობის წლებით.

ქ. ზაზა ციციშვილი ედიშერ სახლთუხუცეს ხენგალში ვენაჯს ეცილებოდა: ბიძის ჩემის მანგლელის ნასყიდი არიო. წიგნები ძველის მინასყიდობისა ბიძაჩემმა მე მომცაო და ვენაჯი შენის ძალით შენ დაიჭირო.

ამისი ედიშერ აშორო უთხრა: არც ძალად დამეჭიროსო, ფასიც სრული მიმეცესო და ეს ახალი ნასყიდობის წიგნიც მანგლელმან მისის ნებით მომცაო.

ჩვენ ამისი ასრე გაუჩინეთ: თუ ედიშერ წააყენოს წინამძღვრიშვილი ზაზალა და ამრიგად დააფიცოს, როგორც დაგვიწერია, ასრე დარჩეს ედიშერს. თუ ვერ დაიფიცოს ზაზას დააწებოს. მოსაქმემ ეს ასრე გაურიგოს.

პეჭელი: ქ. ბედნიერის ყაენის ბანდა მეფე ნაზარალიხან
ვამტკიცებ

¹ +არი.

133. განჩინება მელიქ ავთანდილისა და უთრუთ ციციშვილის

მამულის სამეფო

1688—1708 წწ.

ცსსა. ფ. 1450. დავთარი № 51. საბ. № 81. პირი. საბუთი თარიღდება ერეკლე I-ის (ნაზარ, ლიხანის) ქართლში მეფობის წლებით.

[63v] სომხიიის მელიქს ავთანდილს და ციციშვილს უთრუთს [ხ]ვ[რ]ის სამელიქოს გამოსაღებსა და იქივ მელიქის ყმისაგან ნასყიდს ზვარზედ მეფეს ნაზარალიხანთან ელაპარაკნათ. დივლათ მეფეს ამათი სამართალი ექნა. განაჩენი დაეწერათ. [წ]ერაქველთათვის სამელიქოსათვის ფიცი დაედვათ და ზვრის მელიქის ყმათათვის ნასყიდობის წიგნი ეთხოვნათ.

ამ საქმეზედ ბაგრატ თურქის ტანიშვილი ყოფილიყო. მელიქის ყმებს ვერც ზვრის ნასყიდობის წიგნი მოეტანათ და სამელიქოს გამოუღებლობისათვის წერაქველთ¹ კიდევ დაეფიცათ. ამრიგად გარდაწყვეტილიყო.

მაგრამე მერე მელიქი და უთრუთ ცუდს საქმეზედ შემდურებულებიყვნენ და კიდემ ბატონთან ელაპარაკნათ. ბატონს თავისი განაჩენი ჩვენთ[ვინ] ებოძა: როგორც ამაში ეწეროსო, ისრე გაქარიგეთო.

ჩვენ ხელახლავ პაატა შალიკაშვილი გავგზავნეთ და ამავე განაჩენით გავარიგეთ. ზვრის ნასყიდობის წიგნი ვთხოვეთ და მელიქის ყმათ ვერ მოიტანეს. და დარჩა უთრუთს.

აგრევე სამელიქოსი თვ[ი]თან მელიქმან თქვა: მაშინ და[ი]ფიცესო და აღარას ვეშართლებიო.

მისი საქმეც ასრე გარდასწყდა, რომ აღარც სამელიქოსათვის და არც ზვარს რომ ირჩიან² იმისთვის, მელიქსა და მის ყმათა წერაქველ-

თან კელი აღარა აქვსთ რა, უთრუთს დარჩა.

6

134. განჩინება აბაღისა და ყაყა წინამძღვრისთვის

მამულის სამეფო

1688—1708 წწ.

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 424. პირი. საბუთი თარიღდება ერეკლე I-ის (ნაზარალიხანის) ქართლში მეფობის წლებით.

ჩვენ, მდივანბეგმან ბატონმან ბარძიმ და მდივანებმა აბეღლისა და მისის ძმებისა და წინამძღვრის შვილის ყაყას მამულის სარჩელი და საჩივარი გავიგონეთ.

აბეღლიჩივლა: ამბრაულის ნახევარი წილში მე მერგო და

¹ წერაქველით. ² ირჩევენ.

ნახევარი წინამძღვრიშვილებს და ზაქარიას ერგო და წინამძღვარმა თავისი წილი მეოთხედი ამბრაულის მეოთხედი ვენაჯი ჩემის წილის უტიურის მიწების სანაცვლოდ მე დამანებაო და ახლა ისრევე იმას უჭირავსო.

ჩვენ ორთავე წინამძღვრის გარიგებული და მისგან დაწერილი წიგნები გაუსინჯეთ და თავისამავე წიგნმან ვაამტყუვნა, რომე პეტრეს შვილებისათვის[ს] დაედვა. მართალი იყო და აბელსა და მის ძმებს დარჩა წინამძღვრის წილი მეოთხედი ამბრაული ვენახი. ამბრაული მიწები რაგვარათაც წინამძღვრისაგან გარიგებულს წიგნებში ეწეროს, ისრე გაიყონ მინდვრის მიწაცა.

ა ბ ე ლ ი ჩ ი ვ ლ ა, რომე: ნ ა მ ო რ ა შ ვ ი ლ ი ს ა გ ა ნ ვენაჯი ვიყიდეო, ნასყიდობის წიგნიც მე მაქვსო¹ და წინამძღვარმა წამართვაო.

ნამორაშვილს უნდა ჰკითხონ. თუ ნამორაშვილს პეტრესათვის მიეყიდოს, თავისი ნასყიდი ვენაჯი აბელს და მის ძმებს დარჩეს. წინამძღვრის გარიგებულს წიგნშიაც ასრე ეწერა: ნასყიდობა ვის ჰქონდეს, თავისათვის უნდა ჰქონდესო.

კიდევ ა ბ ე ლ ი ჩ ი ვ ლ ა: ხ ვ ი თ ო დ ი დ ე ბ უ ლ ი შ ვ ი ლ ე ბ ი მისის წილჭდომილის მამულითა წინამძღუარმა ჩემს წილში მომცაო და წიგნშიაც დამიწერაო. მასუკან ისევე შემხეთაო (sic) და ზაქარიას მისცაო.

და წინამძღვრის შვილებმა ეს უპასუხა: წიგნი მამის ჩემის დაწერილი არ არისო.

თუ აბელ ასეო მოწმები იშოვნოსო, რომე წიგნი წინამძღვრის დაწერილი იყოსო, უფიცრად დანებდეს და შერიგდენ. თვარა თავკაცად აბელ და ან მის ძმამ ასრე იფიცოს, რომ: წიგნიც წინამძღვრის დაწერილი იყოს, ჰელიც მისი ერთოს და იმ დღეს დიდებულიშვილიც თავისის მამულით კიდევ ჩემთვის დაედვას. თუ ასრე იფიცოს ყაყას ჯელი არა აქვს და აბელსა და მის ძმებს დარჩეს. და ამ დიდებულიშვილის სამუქფო ზაქარიას იოზ და ყაყამ უნდა მისცენ. თუ ვერ იფიცოს, რაგვარადაც ზაქარიას ჰქონია, ისრევე ზაქარიას ჰქონდეს.

ა ბ ე ლ კიდევ ი ჩ ი ვ ლ ა: ბ ი ძ ა ჩ ე მ [მ] ა მ ო ს ე მ თავისი წილი უტიურის მიწა მოგვეყიდაო; მიწა წინამძღვრის შვილებს უჭირავსო და ფასი მოსესო.

¹ +ნასყიდობის წიგნიც მე მაქვსო.

მოსეს შვილმა ეს უპასუხა: მოგყიდაო და ფასი კიდევ შემო-
გრაო ფასი შეუთაოს და მიწა აბელს დარჩა.

კიდევ აბელ წისქვილის დაქცევა იჩივლა¹. ვისაც დაეჭიოს
ან ეთავებინოს, იმანვე აუშენო[ს].

მეფე ნაზარალი ხან ყენისა ფეჭთა მტვერი ვამტკიცებ. 5

135. განჩინება გარმანოზიშვილების განჩინების საჩემო

1688—1703 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 577¹. დედანი. ქაღალდი. 44×15,4 სმ. მხედრუ-
ლი. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი თარიღდება ნაზარალი-
ხანის ქართლში მეფობის წლებით.

ქ. ზე აღიდნეს ღმერთმან ძლიერი და უძლეველი მეფეთ-მეფე,
ტელმწიფე ნაზარალი ხან!

ბძანებითა ტელმწიფისაჲ დავეხედით ჩუენ, სარდალი, ბატონი
თამაზ და მდივანბეგი გვერც ვიახელით, და გერმანოზის-
შვილთა პაპუასი და გუგუნასა და ბიძის მისის ვა-
რაზას სარჩელი და საჩივარი ორთავესი გავიგონეთ. გაყრაში
რაც სალაპარაკო დარჩომოდათ, რომ ვერ გაეთავებინათ, ახლა ჩვენ-
თან ილაპარაკეს:

მარაბდას გაუყოფარს მინდორსა და ხოდაბუნებზედ ირ-
ჩოდეს. ჩუენ ასრე გაუჩინეთ, რომ: რომელიც გლეხები გაყრაში
ბარათით ერთსა და მეორეს ერთმანერთისაგან რგებოდეს, რისაც
მქონებელი გლეხი გაყრაში ყოფილიყოს, ის ისრევე გლეხს დარ-
ჩეს, ნურავინ ეცილება; ხოდაბუნი, რომელიც სახასოდ ყოფილი-
ყოს, ორი წილი პაპუას და გუგუნასა და ერთი წილი ვარაზას.

სხვას მიწებზედ კიდევ ლაპარაკობდეს. რომელიც მიწა ან ბეგ-
რისა და ან სამეგრეოსათვის ოთხს წელიწადს მოეგნას, ის ისრევე
სამათ გაიყონ. და რომელიც გლეხის მიწა ერთ ორ-სამს წელიწადს
მოეგნას, ის ისრევე გლეხს დარჩეს.

რომ ნათხოვები ყოფილა ქალაქს სასახლე, ვარაზამ ერთი მსა-
ხური ასრე შაფიცოს პაპუასა, რომ საერთოს ფასით ვიყიდეთო. თუ
ასრე იფიცოს პა[ა]ტას ოდა რომ ცალკე ნასყიდი ყოფილა, იმისი
ფარდი უწილოდ პაპუას და გუგუნასა. და სხვა სამათ გაიყონ. და
თუ ვერ იფიცოს, და სრულ პაპუასა და გუგუნას დარჩეს; ვარაზას
ტელი არა აქვს. მოფიცარი მსახური ერთი ე[ხ]თიბრიანი მსახური
შაფიცოს შეუგდებარი.

¹ იჩივლი.

ტ ბ ი ს [ს] მანგლელის ზვარზე სარჩლობდეს. ლამბარაშვილმა ასრე ოთარის ცოდვა საფლავზე შედგომით აიკიდოს, რომ: «საძმოს ფასით იყიდა და კიდევ ვარაზას წილი აქვსა». თუ ასრე ცოდვა აიკიდოს, ორი წილი პაპუასა და ერთი ვარაზასა. და თუ ვერ აიკიდოს, უწილოდ გუგუნას დარჩეს; ვარაზა ნუ მიერჩის. ცოდვაში ესეც ჩაიტანოს: გაყრაში ბატონმა და მოსამართლემ სამართლად დავეს თქო.

მ ა რ ა ბ დ ა ს ერთი წყლით სამი საწისქვილო ილაპარაკეს: ორი პაპუასა და ერთი ვარაზასა*.

ზ ა ზ ა შ ვ ი ლ ი ს გოგო** და ბიჭი მოსაქმემ იკითხოს, თავისის სახლის კაცისა გაყრილი ყოფილა თუ არა. თუ გაუყრელია, ვარაზა არას ემართლება. და თუ გაყრილია, და სამათ გაიყონ.

გ ლ ი ნ ი ა ს ერთი გოგო რომ ფიტარეთს შეხვეწილა, ვარაზასი ყოფილა; და პაპუამ და გუგუნამ დაუხსნას.

ბ უ დ ა ზ ა ზ ე დ ილაპარაკეს. გუგუნამ ბარათი მოიტანოს, რომ ჯავახიშვილის საკვამლოთ ქიტია იმათ რგებოდეს. თუ ამისთანა ბარათი მოიტანონ, ბუდაზა გუგუნას დარჩეს. და თუ ვერ მოიტანონ, და სამათ გაიყონ.

ყ ა ზ ა ნ ა ს გოგოზე ილაპარაკეს. თუ დათუნამ, თავისმა ძმამ დაიფიცოს***, რომ ყაზანა ჩემი გაუყრელი არისო, გოგო პაპუამ ვარაზას მისცეს¹. და თუ ვერ დაიფიცოს, და სამათ გაიყონ.

მ ა ს უ რ ა ს ბიჭი სამათ გაიყონ.

ვ ე რ ზ ვ ნ ა ლ ა ს პაპუნას ახოების ფარდი მესამედი ტყე კარაზამ გააყენოს. იქივ მამულას საკვამლო სამად გაიყონ.

რ ე ვ ა შ ე ნ ს ზაქარული მამული თუ ბარათში არ ეწეროს, სამათ გაიყონ. თუ ბარათში ეწეროს, ვისაც ბარათი ჰქონდეს, იმას დარჩეს.

ს ზ ა ლ ნ ა რ ს გოგიტაშვილის საკვამლო, დარბაისელმა ვარაზას ცოდვა თუ ასრე აიკიდოს, რომ გაყრაში ძ ა მ უ კ ა შ ვ ი ლ ს გაჰყავდო, თუ ასრე იფიცოს, ვარაზას კელი არა აქვს. და თუ ვერ აიკიდოს, სამათ გაიყონ.

ა კ უ რ ი ს თამაზას საკვამლო სამათ გაიყონ.

კ ო ხ ტ ა ს ფ ა ზ ა შ ვ ი ლ ე ბ ი ს საკვამლო სამათ გაიყონ.

იქივ ზ ა ზ ა შ ვ ი ლ ი ს საკვამლოზედ****, გაყრაში თუ ღვი-

¹ მისცეს.

* მარცხენა კიდზე: „მარაბდას, ვაჟთა წვეს და ქაცბანს გარდა, ყველა გაყვავით სარწყლითა; წისქვილის მესამედი უნდა მისცეს“.

** აქ სტრიქონს ზემოთ ჩამატებულია: „ეს გუგუნას დარჩა“.

„სულ ვარაზს დარჩა“.

„პაპუას დარჩა“.

ნია სახლებულა, რომ სხვა არა ჰქონებოდეს, ღვინიას არას ემართლებ[ი]ან; და თუ არადა, სამათ გაიყონ; მოსაქმემ ბარათი ნახოს.

ძამაშვილის შოშიტას ბარათი მოსაქმემ ნახოს*. თუ თვითან ბოგანოდ ეწეროს, სამად გაიყონ მამული; და თუ არა, ასრე ეწეროს, რომ დღეს რისაცა მქონებელი იყოს, არას ემართლებიან.

გერმანოზის სპილენძეული და ცხვარი, ან სამეჭრეოს ირჩოდენ. არ ვალაპარაკეთ, ჩავატარეთ.

ქ. კიდეც ამბრაშვილის საქმე მოსაქმემ მოთემეს ჰკითხოს. თუ ბეძის გაყრილი ყოფილა, სამათ გაიყონ. და თუ გაუყრელი ყოფილა, და სულ გუგუნას დარჩეს.

მხარაშვილისა გოგიამ თუ იფიცოს, რომ ჩემი მისწული ჩემი გაუყრელი არისო, ვარაზას დარჩეს; და თუ ვერ იფიცოს, და სამათ გაიყონ.

ამირაშვილმა თუ იფიცოს ასრე, რომ კოტიაშვილი მე ზედ-სიძედ მყვანდაო, თქვენს გაყრაში მე გამამყვანო და არც ბატონმა და მოსამართლემ გასაყოფად დადვენსო; თუ ასრე იფიცოს, ვარაზას დარჩეს. და თუ ვერ იფიცოს, და სამათ გაიყონ.

ანდრეას** აღდგომელაშვილი სამათ გაყონ.

საქორწილო ილაპარაკეს. ყაისარამ და ებალამ იფიცონ, რომ: ამდონის თუმნის მეტი არ მომიკრეფია გუგუნასათვის. რაც ფიცით თქვას, რაც ვარაზას გლეხი რგებოდეს, იმას გარდა რაც გუგუნას გლეხი რგებოდეს, იმაში მოუკრიფონ და მისცენ, ვარაზამ თავისი მიუთვალოს.

ასრე გარიგდა. []

ქ. კიდეც სასახლის ზვრის წყალზედ ილაპარაკეს. რვას დღეს გუგუნას ეჭიროს; და ოთხს დღეს ვარაზასა.

136. განჩინება პრეპლე I-ისა ქსნის პრისთავისა და მანუჩარ

მეითრის შვილების შვიის საქმეზე

1688—1703 წწ.

ხელნაწ. ინსტ. Hd 14906. დედანი. ქაღალდი. 16,4×14,4 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი. უთარილო. საბუთი თარიღდება ნაზარალიხანის ქართლში მეფობის წლებით.

ქ. პაპუნა ფავნელიშვილს ერთი ბიჭი თამაზ მჰქედლიძე მანუჩარ მეითრისათვის მიეყიდა და ის თამაზ მომკვდარიყო და იმას შვილი დარჩომიყო დავითა.

* აქ სტრიქონს ზემოთ ჩამატებულია: „ეს მამულით პა[პ]უას დარჩა“.

** აქ სტრიქონს ზემოთ ჩამატებულია: „ესეც გარიგდა“. ჩანართები განჩინების აღსრულებისას უნდა იყოს მინაწერი.

ეს დავით მეითრიშვილებს შემოსწერა და ქსნის ერისთავთან მივიდა, რომ შენი ყმა ვარო და მეითრის შვილებს ჩემთან კელი არა აქვს რ[აო]. [ახლა] ჩვენ პაპუნა მოვაყვანინეთ და იმ[ა]ს [ვეითხეთ, რო]მ ეს თამაზ თუ ერისთვის ყმა იყო, შენ რატომ მიყიდეო მეითარსაო. პაპუნამ ასე მოგვახსენა, რომ მართალია, ერისთვის ყმაც არისო და იმის ყმიშვილიცაო. მართალი თქვა თუ ტყვილი, იმისმა სულმა იცის.

ახლა ჩვენთან ილაპარაკეს:

და რადღან ის თამაზ და იმისი შვილი დავითა ქსნის ერისთავს დარჩენ, და დიდი ხანი იყო, რომ მეითრის მანუჩარისა და იმისის შვილების ყმანი ყოფილიყვნენ, — ერთი ტლიკი ბაჭი ეყიდა და ამათ სახლში კარგ მორკმულიყო და ამათის წყალობით დუქნებით და ქონებით მორკმულიყო, რომ თავის სარჩო ყოვლის ნივთით ჰქონდა.

და ახლა, რადღან ეს კაცი ერისთავს დარჩა, რაც რომ ამათ კელში მოეგოს მამული თუ ქულბაჭი, თეთრი თუ სარჩო, ცხვარი თუ ძროხა, თუ რაც რამ ფერი, — ნახევარი მეითრის შვილებს და ნახევარი თამაზა[ს] შვილს დავითას.

და ერისთავმა ის კაცი აყაროს და სადაც უნდოდეს იქ დაისახლოს.

ეს გაგვირიგებია და გარდაგვიწყევტია.

ბეჭდი: მეფე ნაზარალიხან

137. განჩინება ერეკლე I-ისა ციციშვილების შაბ-მამულის სამეფო

1701—1703 წწ.

ცსსა. ფ. 1450. დავთარი № 51. საბ. № 111. პირი. საბუთი თარიღდება ევდემოზ კათალიკოსის ზეობის პირველი წლითა და ერეკლე I-ის (ნაზარალიხანის) ქართლში მეფობის უკანასკნელი წლით.

[91] ჩვენ, მეფეთ-მეფეთმან პატრონმან ნაზარალიხან გვერთ ვიმყოფეთ დიასამიძე კათალიკოზი ბატონი ევდემოზ, მთავარებისკოპოზი ქრისტეფორე, ტფილელი მიტრაპოლიტი დომენტი, ჯვარის მამა არსენ, არქიმანდრიტი ნიკოლოზ, მუხრანის ბატონი ერეკლე, არაგვის ერისთავი ბაინდურ, ორბელის შვილი სარდალი სახლთუხუცესი ლუარსაბ, ქსნის ერისთავი დავით, ამილახორი ავთახდილ, მღივანბეგი პაატა, ეშერალასბაში ამირეჯიბი ქაიხოსრო, სუფრაჯი ავთანდილ და მღივანები ზემო ცი-

ცისშვილის პაპუნასა და მისი ბიძაშვილი სახლთუხუცესი ედიშერის გასაყრელად მათს საჩივარსა და ბარათის შეყრაში.

ქვემო ციციშვილი სარდლის პაპუნა[ს] შვილი ზაალ და მისი ძმისწული სარდლის ზაზას შვილი უთრუთ წამოდგნენ და ეს იჩივლეს: ოდეს თაობით ჩვენი სახლის კაცნი ერთობით ქვემო ციციშვილები მაგათს სახლს გამოვყერივართ და დავშორებულვართო, მაშინ აზნაურიშვილი მალრაძე, მამუკაშვილები და გიორგიშვილები და ხვედურეთს სამწყერადო თქვეხგან გამოგ[ვ]ყოლიაო. და მერმე კიდემ ჩვენ რომ მანუჩარის შვილებს გავყრივართო, იმათგან ჩვენ გამოგვყოლიაო და ამისი ფარდი იმათ ახლაც უჭირავთო ძალად და უსამართლოდ. ეს ჩვენი აზნაურიშვილი მალრაძე [V] და ხვედურეთს სამწყერადო მაგათ დაუჭერიათო, ჩვენსას ნუ გაიყოფენ, არას გვემართლებიან.

ჩვენ წიგნები ეთხოეთ და სარდლიშვილებს ამად აღარ ჰქონდათ, რომე: როედსაც სარდალი ზაზა მოკლესო, მაშინ შანავაზ მეფემ ჩვენი ქონება აიკლო და სიგლები და მისი საპასუხო წიგნები მაშინ წაგვიხდაო. ერთი წიგნი კი მოიტანა ბო[ლ]ნელი-სა და გერმანოზის შვილის განაჩენი, რომე ამახედ ფაცი სრდლიშვილებს დასდებოდა.

მაგრამე სხვა ძველი და ახალი წიგნები ზემო ციციშვილებმა-ხაც მოიტანეს, რომე ამათაც უწინაც ჰქონებოდათ და ახლაც ჯელთ¹ ეჭირათ და ჯერიც ითხოეს. ასრე ფიცი შეგვიძლიაო, რომე: «როდესაც ქვემო ციციშვილი ჩვენს სახლს გაჰყოლდეს, არც მაშინ ეს აზნაურიშვილი მალრაძე² და სამწყერადო გაჰყოლოდესო და არც მანუჩარი შვილიდამ და ბადური შვილიდამ გაჰყოლოდესო, რაც ცოტას ხანში დროშემოგდებით არ გჰქეოდესო, მის მეტი ხელი არა გჰქონდესო».

აწ ვითაც სარდლი შვილებისა წიგნები აღარ ჩნდა და ზემო ციციშვილს წიგნებიც ჰქონდა და ეს მამულიც დღეს ჯელთ ეჭირათ, ამიტომ ფიცი ამათი იყო.

თუ წადგეს პაპუნა და ედიშერი და როგორადაც ფიცი ეთხოვხოს, ისრე იფიცოს, დარჩეს მათვე. და თუ ვერ იფიცონ, სარ[მ2]-დლი შვილებს უნდა დაანებონ.

ბოქოულთუხუცესო ს ა ა მ, ასრე გა[ა]რჩეეთ.

6 1 5

¹ ჯელით. ² მალრაძე.

138. განჩინება პრეკლე I-ისა ბიძინასა და ღუშუიას სასიხლლო საქმეზე

1701—1703 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2004. დედანი. ქალაქი. 23×20,7 სმ. და-
წყისი აკლია. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ერთი ან ორი წერტილი.
უთარილო. საბუთი თარიღდება ევდემოზ კათალიკოზის ზეობის პირველი
წლითა და ნახარაღიხანის ქართლში მეფობის უკანასკნელი წლით.

... [ამილდამბა]რს და დავითს რომ მოეკლათ და მისი სისხ-
ლი რომ გავაჩინეთ, იმისი განაჩენი სხვა არის. ორას ორმოცი თუ-
მანი გაუჩინეთ. იმისგან სხვა ყველა ზოგი ჩვენ, ზოგი დარბაისელთ
ვიპატიეთ და ზოგი იქით ჭრილობისა და მიგდომისათეინ გავაშვებ-
ხეთ. ადგილს სამოცი თუმანი დარჩა. ამ სამოცს თუმანში მივეცი-
თ ვარიანს უჯარმელაშვილი ხუცესი მისის ძმებით, კი-
დეგ უჯარმელაშვილი ბერუკა და ხუცო, ძარს
ტრამაკიძე მამუკა მისის ძმებითა.

ესენი დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს, ყოველისფრი-
თა; და ამ[ა]ს გარდა ოცი დღის მიწა ვარიანს ამილდამბარის წილი-
დაშ. ესეები მივაცემინეთ.

მიწა თუ ვარიანს არ აუტდეს, იასეულო, სხვაგნიდამ შეუთავე
და მიაბარე.

ორი ბეჭედი:

1. მეფე ნახარაღიხან

2. ქ. ბედნიერის ყაენის ბანდა, მეფე ნახარა-
ღიხან ვამტკიცებ.

...[როგორც ამ განაჩენ]ში სწერია და გაგვირიგებია, იასეულო,
ეს ასრე ბიძინას და ღუშუიას ყმაცა და მიწაც ამ რივად დაანებებ,
ხურავიან ეცილებათ. სისხლად ეს მისცემია. ამის მეტი განაჩენი თუ
სხვა გამოჩნდეს, ყველა ცუდი არის მ... ნურა მოსამართლე ამას ნუ
მოშლის.

ბეჭედი: მეფე ნახარაღიხან

ქ. ვამტკიცებ ჩვენ, ბატონი კათალიკოზი ევდემოზ
გ[ან]ჩენსა ამ[ა]ს.

ორი ბეჭედი:

1. კათალიკოზი ევდემოზ

2. ამილახორი ავთანდილ

verso: ქ. ვამტკიცებთ ჩვენ, მთ[ა]ვარეფისკოპოზი ქრისტე-
ფორე წიგნსა ამ[ა]ს.

ბეჭედი: მთავარეფისკოპოზი ქრისტეფორე.

[ქ. ვამტკიცებ წიგნსა ამას სარდალ-სახლთხუცესი ლუარსაბ.

ბეჭედი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14026. დედანი. მარცხენა ქვემო კიდე მოხეულია. ჭაღალდი. 39×21,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამწერტილი.

ქ. ნებითა და შეწყვენითა ღმრთისათა და ბძანებითა დიდის კელ-
მწიფის შა.ს.უ.ლ.თ.ან უსეინისაგან გაზდილის მეფის
მაჰაყულიხანისათა და ამავე დიდის კემწიფისაგან გაზ-
დილის ბატონიშვილის მაჰმადყულიისათა დავსხედით ლუ-
არსაბ ვახნაძისა და აგათოშვილის დათუნას
სასამართლოდ და შესარიგებლად ჩვენ: მდივანბეგი დი-
მიტრი, სახლთუხუცესი ნოდარ, პაატა ეშიკადას-
ბაში, მეითარი ფარსადან, ბოქოულთუხუცესი
გურგენ, ბაზიერთუხუცი [სშვილ] გიორგი, ქაი-
ხოსრო ვახნაძე და ბოქოულთუხუცესი ჯანდიერ.

მას ჟამსა, ოდეს ისპა[ან]ს ერთმანეთს წაედავნენ ლუარსაბ და
დათუნა, სამართალში მოვიდნენ და ილაპარაკეს. საჩუვარი გაუგო-
ხეთ და უწინდელის სამართლის წიგნებიც გავსინჯეთ.

დათუნა აგათოშვილის მამა ბეჟან ლუარსაბის ძმას ყაფ-
ლანს მოეკლა აბაზყულიხანის ბატონობაში და იმავე აბაზ-
ყულიხანის ბძანებით დარბაისელნი დასხდომილიყვნენ და სამარ-
თალი ექნათ, სისხლი გაებჭოთ. რაც სამართლიანის საქმით სისხლი
დასდებოდა, ლუარსაბისათვი[ს] გამოერთმიათ და დათუნასათვი[ს]
შიეკათ. ჟამთა ვითარებისაგან და ქვეყნის აშლილობისაგან ერთმა-
ნეთის კმაგაუცემელნი და პირუკოცნელნი დარჩომილიყვნენ.

ვალაპარაკეთ და თუ რამ ერთმანეთში სასამართლო და სალა-
პარაკო დარჩომოდათ სამართლიანის საქმითა და ერთმანეთის რა-
ზით ასე შევარიგეთ და გავაშველეთ, რომ აღარა დაგვიგდია რა
ერთმანეთში სალაპარაკო და სადაო. ამ სისხლის საქმეზე ერთმა-
ხეთთან კელი აღარა აქვთ რა, ძმობისა და მოყრობას მეტი.

დაიწერა გარდაწყვეტილობის წიგნი ესე ივლისსა და, ქორო-

ხიკონსა ტუბ, კელითა კარისა ჩვენისა მდივანმწიგნობრის ყოდა-
ლა შვილის დემეტრესითა.

ორი ბეჭელი:

1. მონა ღთისა დათუნა.

2. მონა ღთისა მდივანბევი დიმიტრი

კიდეზე:

ქ. ჩვენცა ასე დაგვიმტკიცებია და შეგვირიგებია. ერთმანეთთან
კელი აღარა აქვთ რა.

140. განჩინება შაჰმუხლიხანისა გიორგი არაგვის ერისთვისა და ბარათაშვილების სამულის სამეფო

1704 წ. 26 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1076. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი.
41×18 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი ან ორ-
წერტილი.

ქ. ჩვენ, ერანის მდივანბეგმან და საქართველოს ჯანიშინმან
პატრონმან შაჰყულიხან და ძემან ჩვენმან პატრონმან ვახ-
ტანგ კათალიკოზ-ებისკობოზთ და ჩვენთ დარბაისელთ არაგვის
ერისთვის გიორგისა და მათის სახლის კაც[თა] და აქეთ ბა-
რათაშვილის საამი შვილის ქაიხოსროსი, ქავთარი
შვილის შიანუჩარისა და ფალანხოსრო შვილის ქაიხოს-
როსი[...]* ცილება [და ლაპარაკი] გავიგონეთ და გავსინჯეთ.

ძოკითხული ვქენით და ძველი წიგნი და ერთი ჩვენი ნაბოძე-
ბი სხვა...** წიგნიც გავსინჯეთ და ასრე იყო გარიგებული [და] ახ-
ლაც ასრევ გავარიგეთ:

რაც...** არის რუ და გუგუნას რუ რომ გაურარხს
ეძახიან, ისი და თურგანი რუ ორივე რასაც დაიტანს და იმაში[ი] მო-
სავალი მოვიდოდეს, ერთს მეღალეს ერისთავი დაა[ყენებდეს, ერთს
მეღალეს ბარათიანი. და რაც ღალა [მო]ვიდოდეს, ნახევარი ერა[ს]-
თავს და ნახევარი ბარათი[ნ]თ.

რაც ერისთვის სამეხრეოებმა მოხნას, და ან[უ] ბარათიანთ სამე-
ხრეოებმა მოხნას, იმას ერთმა[ნ]ერთს შეუფარდებდენ და ვისაც
მეტი მოვიდოდეს, ღალაში უანგარიშებდენ. ქაიხოსრო საამი შვილს

* აკლია ოთხი-ხუთი სიტყვა.

** აკლია ერთი სიტყვა.

** აკლია ერთი სიტყვა.

თავის თათრებს არას ემართლებია[ნ]...* არც ბარათიანთ და არც ჯერისთავ[ს] კელი არა აქვთ.

ქორონიკონს ტუბ, ენკენისთვის კვ.

დაიწერა ბძანება ესე კელითა კარისა ჩვენის მდგვანის თუ შანიშვილის გივისითა.

ხელათვა: შაჰყულიხან

141. განჩინება შუაბოლნელთა და ზემოზოლნელთ სასიხსლო

საქმეზი

1703—1704 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 649. დედანი. ქალაქი. 42,6X27,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია ერთი ან ორი წერტილი. საბუთი თარიღდება შაჰყულიხანის (ლევანის) ჯანიშინობის წლებით.

ქ. შუაბოლნელთა და ზემოზოლნელთ სარჩელი და მათის ჩხუბის მოკდენის საჩივარი გავიგონეთ. შუაბოლნელნი შეყრილიყვნენ ერთობით და ზემოზოლნელთ სასარესა და ცოტას რასმე ყორულში შეშის წამოსადებად წასულიყვნენ. იმ მთაში მისასვლელი გზა შუაბოლნელთ სხვაც ჰქონოდათ. მაგრამე ჩხუბის გულსათვი ზემოზოლნისში შეეცლოთ, მუქარა და იმ სასარის მოჭრის წამოღება დაეკადათ და შეეტყობინებინათ.

ამაში ზემოზოლნელნიც სიტყვით შეჰყოლოდენ და ჩხუბი გაშორეოდათ, დაეშინათ ერთმანერთისათვის. იქ ბოლნელის კრებულის ყოფილიყვნენ და ორგნითვე ძალიანი ნაცემულობაები და თავების დამსხვრევა მომჭდარიყო. მაგრამე ბოლნელის კრებულთ, დიად, ძალა დამართებოდათ.

ეს ნაცემები და თავების დამსხვრევები მომჭდარი ყველა გავსინჯეთ და ერთმანერთ[ს] შეუწონეთ და შევაფარდეთ. და ნამეტნავი ეს მოვიდა ბოლნელის კრებულისა და ყმისა. ერთს ბოლნელის მღრდელ-მონაზონს თავი ჰქონდა გატეხილი და გაღახული იყო; ერთს დიაკონს ოთხი კბილი ჰქონდა ჩაგდებინებული, და თავი გატეხილი; ერთს მსახურს თავზედ ცული ჰქონდა დაკრული და დაჭრილი იყო.

ესეები გავსინჯეთ და ამათი სისხლი და საუბატიო ახრე გაუჩინეთ: მღრდელ-მონაზონის თავის გატეხისა და გაღახვისათვის

* აქლია ერთი სიტყვა.

1 ოცდახუთი ძროხისა გაუჩინეთ. ამისგან ათი ძროხისა ვიპატივეთ და თხუთმეტი ძროხისა მისცეს.

ოთხის კბილის ჩაგდებინებისათვის და თავის გატეხისათვის ოცდაორის ძროხისა გაუჩინეთ. ამისგან ექვსი ვიპატივეთ და თექვსმეტი ძროხისა გარდაუჟადოს.

ცულდაკრულის კაცისათვის ექვსის ძროხისა გავაჩინეთ, ორი ვიპატივეთ და ოთხის ძროხისა გარდაუჟადონ.

ესეები 'შუაბოლნელთ' ერთობით ბოლნელთ გაცემულმან, გაუცემელმახ, თარხანმა და მოყალნემ — ყველამ ერთად გარდაიჟადონ.

10 ბეჭედი: მონა ღთისა, ყმა გიორგისა, მდივანბეგი ერასტი.

ქ. ამ ზემობოლნელთა და შუაბოლნელთ ჩხუბსა და წაკიდებაში ბატონი ბოლნელი იქ ბოლნის[ს] ბძანებულიყო. ამ ჩხუბის დასაწვდომად და დასაშვებლად ისიც თურმე გამობძანდა. ამაში 'შუაბოლნელთაგან უკადრისად მოკიდება რამე მომკდარიყო. ეს ბატონმა მეფემ შაჰყულიხან იწყინა და ამიტომ ჩხუბის თავი და მქნელი ფინეზაშვილი ფეშანგი კელშეკრული ბოლნელს მიართვა.

მერმე ბოლნელთან ჩვენ, მდივანბეგი და დარბაისელნი შუა ჩამოვედით და ფინეზაშვილმან და მისმან ჩხუბის ამხანაგმან მამასახლისმა ნოდარამ და სამეზბისამ ბოლნელს ფეშაშად ათი თუმანი მიართვეს: ოთხი ფეშანგიმან და სამი სამეზბისამ და სამი მამასახლისმან. და ფეშანგი ისრევ საბატონოთ იყოს.

ბეჭედი: მონა ღთისა, ყმა გიორგისა, დივანბეგი ერასტი. თავში:

კარგად გაურიგებია და ასე უნდა იქნას.

ხელრთვა: შაჰყულიხან

142. განჩინება შაჰყულიხანისა აშხარბეგასა და დანიელას

აბანოს წყლის სამხეზი

1703—1704 წწ.

30 ცსსა, ფ. 1450. დავთ. № 22. საბ. № 66. პირი. საბუთი თარიღდება შაჰყულიხანის (ლევანის) განიშნობის წლებით.

[83v] ბებუთა[ს] შვილიშვილი აშხარბეგა და მელიქის შვილიშვილი დანიელა აბანოს წყალზედ ცილობდენ. უწინც ლაპარაკებულ იყვნენ და ვერ გაშველებულ იყვნენ. და ახლა ჩვენთანაც ილაპარაკეს.

დანიელა აშხარბეგას პატარას აუზის წყალს ეცილებოდა: ეს წყალი მე მიპოვნიაო და არც ეს წყალი შენს აბანოში დენილაო.

ამისი აშხარბეგმა ამორო უთხრა: ეს სათავეც ჩემის აბანოს

წყლისა იყოსო და ეს წყალიც ჩემის აბანოს. პატარას აუზისაც **1**
იყოსო.

ამისი რადგან ბებუთა[ს] შვილიშვილმან ფიცი იოხრვა, ჩვენც
ასრე გაუჩინეთ. თუ წადგეს აშხარბეგამ და ასრე იფიცოს: «მელი-
ქი[ს] შვილო დანიელ! ეს სათავეც ჩემი იყოს და ჩემს მამა-პაპის **3**
ეაშში კიდეც ეს წყალი ჩემს აბანოში პატარას აუზში დენილიყოს,
არც ეს წყალი შენ გეპოვნოს». თუ ასრე იფიცოს, ხელი არავისა
აქვს, აშხარბეგას დარჩების. და თუ ვერ იფიცოს, დარჩეს მელიქი[ს]-
შვილს დანიელას და მისი იყოს. **5**

რა ეს ფიცი გაუჩინეთ და აშხარბეგას განაჩენი ხელთ მივე- **10**
ცით, წადგა წვერს წმინდას გიორგიზედ და თავისი აბანოს წყალი
და სათავე გამოიფიცა და დარჩა **[84]** აშხარბეგას ყოვლის კაცის
უცილებლად.

დღეს და დღეის წალმა ამასთან ამ საქმეზედ აღარც დანიელას
და აღარც სხვას კაცს ხელი არა აქვს. ძველთაგანაც ამისი იყო და **15**
ახლა ფიცით გაიტანა.

6

ჩვენის ბძანებით ამ მდივანბეგის განაჩენის პირზედ წადგა ბე-
ბუთას შვილიშვილი აშხარბეგა და ამ რიგად თავისი წყალი და აბა-
ნოს სათავე ასრე გამოიფიცა და დარჩა. ძველთაგანაც ამისი იყო.
რადგან ახლაც იფიცა, ჩვენც დაგვიმტკიცებია და ნულარავინ ეცი- **20**
ლების

შ ა ყ უ ლ ი ხ ა ნ **[სპარს.]**

ნახევარი სტრიქონი სპარსული ტექსტი

ასლთან თანასწორ არის ეს ქართული. სოვეტნიკი თავადი
დიმიტრი თარხანოვი.

143. განჩინება ჩოლოყაშვილებისა გაყრის საქმეში 15

1705 წ. 27 მარტი

ცხსა. ფ. 1448. საბ. № 5329. დედანი. ქალაღი. 61,5X32,3 სმ. დაზიანებუ-
ლი. მარჯვენა ზემო კუთხე მოხეტლია და ალაგ-ალაგ ამოცრეცილი. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი ან სამწერტილი. ა-მეტ-ნაყლელა.

ქ. შეწევნითა ღმრთისათა და ბრძანებითა ირანის ყულარალასის
[ი მ ა შ ყ უ ლ ი ხ ა ნ] ის ა თ ა ჩ ო ლ ა ყ ა შ ვ ი ლ ე ბ ი ს სამარ-
თალში მივედით, გასამართლებასა და...^{*} თ, როგორადაც ბატონის

* აკლია ერთი-ორი სიტყვა.

ბრძანება მოაქდენდა და ან მართებული იყო...* ვეცადენით ჩვენ: ამა ალავერდელი ჩოლაყაშვილი ბატონი ნიკოლოზ, კახეთის ჯანიშინი მოურავი რევაზ, ბოდბელი მიტრაპოლიტი ზაქარია, სახლთუხუცესი ედიშერ, მოურავი მერაბ, თუშთმოურავი მამუკა, ყორჩიბაში ბეჟან, სამეგრელი ეფისკოპოზი ნიკოლოზ, ნი[ნოწ]მინდელი ეფისკოპოზი იოსებ, ხარჭაშნელ ეფისკოპოზი პარტენი, ენდრო[ნი]კაშვილი [ყო]რჩიბა[ში] ზ[აალ], ნეკრ[ეს]-ელ ეფისკოპოზი ნიკოლოზ, სუფრაჩი გიორგი, თარხანი ასლან, ენდრონიკაშვილი დავით, ბაზი[ერ]თუხუცესი [პაპ]უა, ეშიკალასბაში გარსევან, მეჩინბეთუხუცესი ქაიხოსრო, ეშიკალასბაში ზაალ, გურამი[შვილი] გურამ, მაყაშვილი ქაიხოსრო, მაყაშვილი მაყა, ქავჭავაძე რამაზა, ჯანდიერიშვილი მანუჩარ, ენდრონიკაშვილი ოთარი, ჯანდიერიშვილი გივი, ქაუთო მოურავი ქაიხოსრო, სამარ[თა]ლში დავსხედით.

ჩოლაყაშვილმა ქალაქის მოურავმა ფირან, მისმა ძმამ მეთარმა ფარსადან, ქაიხოსრომ და რევაზ, სახლთუხუციშვილებმა ოთარ, რამაზამ, ქაიხოსრომ და ავთანდილ[მა] იჩივლეს და [ილ]პარაკეს; სახლისკაცები იყუნენ და მათი პაპანი ძმათაშვილები.

ყამთა და დროთა ვი[თ]არებისაგან მომკდარიყო: მოურავს ფირანსა და მის სახლისკაცებს თავის სამკუიდროს და შემატ[ებ]ულსა და ან სხვის საქმით ნაშოვნს მამულში წილი აღარა ჰქონდა. უსამართლო[ბით]ა და ძალ[წა]მოტ[ან]ებით არ მოშორებოდენ, ბევრჯელ¹ მოეხდომებინათ გაყრა და გაშორება, მაგრამ ერთმანეთს ვერ შესჯერებოდენ, ისევ გაუყრელნი და ერთმანეთის მოუშორებელნი დარჩომილიყუნენ.

ფირან მოურავის მამა და სახლთუხუცესი რევაზ ისევე სახლისკაცათ შეყრილ[ი]ყუნენ, ვეღარც სახლისკაცათ შერიგებულ[ი]ყუნენ, გაყრილიყუნენ. მამული ისევე გასაყოფათ დარჩომილიყო. ამდენს³ ხანს თავისის სამკუიდროთ გამოლარიბებულნი იყუნენ.

აწ რადგან ბატონის ბრძანებ[აც] აქვნდა, ამათაც უნდოდათ სამართლიანის საქმით ერთმანეთის მოშორება. ამდენს⁴ ვეცადენ[ით], რასაც მ[ი]ცხ[ვ]დით, შეგვერიგებინა და გაგვეყარა. მამული ერთმანეთს შეუღარეთ, გავაბარათ.

¹ საფრაჩი. ² ბევრჯელ. ³ ამდენს. ⁴ ამთენს.

* აქლია ერთი-ორი სიტყვა.

უჭარმა, რომელიც წილი ზედა, [ბ]არათით აიღო ოთარმა; საუფროსოც ამოირჩევა. კიდევ სოფლები გასაყოფი დარჩა, [უნ-
და] გაგვებარათა. ოთარი სამართალში აღარ მოყუა, შეყრა თურმე
უნდოდა.

ამაში მოსამართლეთ ზოგთ ვერა შევიტყეთ რა, პირობით შეყ-
რილიყუნენ სახლისკაცობაზედ, აღარ გაყრილიყუნენ ამათ თაობა-
ში. უწინდელი ერთმანეთში მიცემული მამა-პაპათ წიგნები დაეხ-
ვათ და კელახლა სხვა წიგნები დაედევთ: ერთმანეთს სამკუთხედო
თუ! შემატებული და ან რაც ნაშოვნნი ქონდათ, გაე[ე]რთებინათ,
ძველს სისხლსა და ვალს გარდა; ყოვლისფერით ასრე შერიგებუ-
ლიყუნენ.

ცოტა ხანი და[ს]ცალდათ; ბატონს შე[ე]ტყო ყულარაღასს და
იმამყული ხანს წყენოდა, ისპაანით აბელ მოუტრავიშვილო
ეშიაღასბაში² პაატა გამოევზავნათ: გაყარეთ, მაჟული შემატე-
ბული თუ სამკუთხედო ძმურათ გაუყავითო, საუფროსო ოთარს ააღე-
ბინეთო და საუმცროსო [ფ]ირანსაო, ასე შეარიგეთო.

ფირანს გაყრა არ უნდოდა, მაგრამე ბატონს ასე რიგათ ებძანა,
და გაუყრე[ლობა] არ მოცდებოდ[ა].

ბატონის ბრძანებაც ისრევე მოგვივიდა და სამართალში დაე-
სხედით ჩვენ: ჩოლაცაშვილი ამბა ალავერდელი ბა-
ტონი ნიკოლოზ ზელთვა: ალავერდელი ნიკოლოზ; კახეთის
ჯანიშინი მოუტრავი რევაზ []; ბოდბელ მიტრაპოლიტი ზა-
ქარია []; სახლთუხუცესი ედიშერ []; მოუტრავი მერაბ [];
მდივანბეგი დიმიტრი []; ეშიაღასბაში პაატა []; თუშთ
მოუტრავი მაჟუა []; ყორჩიბაში ბეჟან, სუფრაჩი გიორგი,
რუსთველი ქრისტეფორე, სამეხელი ნიკოლოზ, ნინო-
წმინდელი იოსებ, ხარჭაშნელი პარტენი, ენ-
დრონიკაშვილი ყორჩიბაში ზაალ, ნეკრესელი ნი-
კოლოზ, თარხანი ასლან, ბოქოულთუხუცესი დემეტ-
რე []³; ეშიაღასბაში გარსევან []; ბოქოულთუხუცესი
ქაიხოსრო [], ჭავჭავაძე რამაზა, ენდრონიკაშვი-
ლი დავით []; ეშიაღასბაში ზაალ, ბაზიერთუხუცესი პა-
პუა, მეჩინბეთუხუცესი ქაიხოსრო []; [ე]ნდრონი-

¹ + თუ. ² ეშიაღასბაში. ³ + თარხანი ასლან.

კაშვილი ოთარი, ჯანდიერიშვილი [მ]ანუჩარ. გე-
რამიშვილი გურამ, ისონიშვილი პაატა, [მ]აყა-
შვილი ქაიხოსრო, მაყაშვილი მაყა, ქიურთ მოურა-
ვი ქაიხოსრო, ვაჩნაძე ზურაბ, ვაჩნაძე ლუარ-
საბ [] ; ვაჩნაძე უზებარ, აგათოშვილი ზაზა. (
ქისიყი[ს] ნაცვალ პაპუა, ასისთავი შერმაზან.

და ოთარი და მისი სახლისკაცი ვერ მოვიყუანეთ სამართალში.
ბევრს ვეცადენით. რომელიც ოთარის უწინ წილში ნარგები აზ-
ხაურიშვილები იყო, ისინი დავიმწვდივეთ (sic), რაც ბარათით გა-
ეწილათ და შესჯერებოდენ ერთმანეთს¹, იმავე საქმით გაუყავით. 10

საუფროსო, რომელიც ამ[ო]ელო ოთარს, ისიც მივეცით. სხვა
რაც გასაყოფი იყო, შეუდარეთ და რომელიც ოთარის აზნაურიშვი-
ლებმა ილაპარაკეს და წილში ერგოთ, დავანებეთ, ბარათით გაუყა-
ვით. უსაძართლო არა გვიქნია რა, ყუელა სწორათ გაგვიყვია.

წიაზეთი არც უწინ ჩაეგდოთ წილში და არც ჩვენ ჩავაგ- 15
დევით; ამისთვის რომე, ბატონს — ბებია ამათს ეყიდა, წიგნი ქო-
ნოდა გამოლარიბებაში ნაყიდობისა.

კონდოლს ედიშასაგან ფირანის დედას ბატონს
ლელუკას ერთი საქუამლო ეყიდა და კაცი ღონენა ხიმ-
შიაშვილისაგან და [და]ესახლებინა, ისიც უწილო [ფი]რანს
დავანებეთ, ოთარს კელი არა ჰქონდა.

თიანეთი და ჩეკური უწინ სამკვიდრო ყოფილიყო, მაგ-
რამე დიდის...^{*} გული ქონდათ და ბატონმა ფირანს უბოძა, ოთარს
კელი არა აქვს. ამისთვის რომე, ბატონი თავის სახასოს ვისაც² ეპრი-
ანების, იმას [მისცემს].

დღეს ამას იქით ერთმანეთში სალაპარაკო აღარა დარჩომიათ
რა. თუ ერთმანეთში მიცემული წიგნი გა[მო]ჩნდეს, ამ წიგნმა გაამ-
ტყუვნოს. ეს ასრე გარიგდა და დამტკიცდა.

ვინც და რამანც ადამის მონათესავემ კაცმან [ეს] ჩვენგან ნაქმა-
რი სწორი და მართებული სამართალი მოშალოს, რისხავს ღმერთი.
ყოველნი მისნი წმინდანნი კორციელნი და უგორცონი, ზეცისანი და
ქუეყნიერნი, ჩვენისამც ცოდვით განიკითხების დღესა მას განკი-
თ[ხ]ვისასა.

¹ ერთმანეთის. ² ვისიც.

* აკლია ერთი სიტყვა.

დაიწერა თვესა მარტის კჳ, ქორთიკონსა ტჳგ, კელითა მდივ-
ნის გო რ ჯ ა ს პ ი ს ა თ ა.

კლდეზე:

ქ. ირანის ყულარადასის ბრძანებით მდივანბეგი დ ი მ ი ტ რ ი
ვამტკიცებ.

ბეჰედი: ყაენის ბანდა, ყულარადასი მეფე ნ ა ზ ა რ ა ლ ი ხ ა ნ
ვამტკიცებ.

ქ. კახის ბატონის მეფე ი მ ა მ ყ უ ლ ი ხ ა ნ ი ს ბძანებით
მდივანბეგი დ ი მ ი ტ რ ი ვამტკიცებ.

ბეჰედი: ბედნიერის ყაენის... ბანდა და მისგანვე გაზდილი...*

ქ. სამეხელი ნიკოლოზ ხელრთვა: ს ა მ ე ბ ე ლ ი ნ ი კ ო ლ ო ზ.

ქ. ამისი თავსმდევი მეფის კახის ბატონის იმამყულიხანის ბძანე-
ბით ეშვიკლასბაში პ ა ა ტ ა [ვამტკიცებ].

ბეჰედი: მონა ღთისა მოურავიშვილი პ ა ა ტ ა.

ქ. სახლთუხუცესი ნ ო დ ა რ ამისი დამხდომი [ვარ]. ბეჰედი: მონა
ღთისა სახლთუხუცესი ნ ო დ ა რ.

ქ. ამისი დამხდომი ზ უ რ ა ბ კიაურთ მოურავიშვილი.

ბეჰედი: მონა ღთისა მოურავი ზ უ რ ა ბ.

144. განჩინება მაღალაშვილებისა და ელიოზიშვილების მამულის

საქმეზე

1705 წ. მაისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 29. საბ. № 114. პირი, ქალაღი. მხედრული.

[143v] ნებითა და შეწყენითა ღმრთისათა და მეოხებითა ყოვ-
ლად წმიდისა უზრწნელისა დედოფლისა ჩვენისა ღმრთისმშობელი-
სა მარადის ქალწულისა მარიამისითა, ძლიერებითა პატრონისა ცხო-
ველსმყოფელისა ჯვარისათა წმიდათა ანგელოზთა და მთავარანგე-
ლოზთა [და] წმიდ[144]ისა წინასწარმეტყველისა ნათლის მცემელი-
სათა წმიდათა და ყოვლად ქებულთა მოციქულთა, მღვდელთმოძ-
ღვართა, მოწამეთა წინასწარმეტყველთა და ყოველთა წმინდათა
ღმრთისათა ესე ამიერითგან უკუნისამდე ჟამთა გასათავებელი განა-
ჩების წიგნი დავდეც[ი]თ ჩვენ მაღალაშვილმა ზ უ რ ა ბ,
ე ლ ი ო ზ ი შ ვ ი ლ ე ბ მ ა ს ე ხ ნ ი ა მ, ა ბ ი ა თ ა რ, ზ ა ა ლ, ო ტ ი -
ა მ.

ასრე, რომე მოვედით ახ ო ტ ს და რაც ე ლ ი ო ზ ი ს შ ვ ი ლ ს
ბ ა ხ უ ტ ა ს და დათუნას შვილს და პ ა პ უ ა ს რაც იმათი წი-

* რვაკუთხა ბეჰედი სპარსულ-ქართული ლეგენდი.

ლი იყო ან ახოტს და ან ნასოფლარებში ყველა სახლთხუცისა და იმისის ძმებისათვის მიეყიდნა.

მოვედით ამის გასარიგებლად და დაესხედით ჩვენ მაღალა-
შვილი ზურაბ და ელიოზიშვილები და მრელიაშვილი მღვდელი
დავით, მამულაშვილი ლომკაცა, ზერტის მამასახლისი
ირემა და სულ კელერთობილნი ახოტელნი. ასე გავარიგეთ, რო-
მე: ბანუტას წილი მიპარიშვილი თავისის მამულითა, ნასოფ-
ლარებისაგან დოლაანი თავისის სამძღვრებითა, მთითა და ბარი-
თა; კიდევ სახვევი თავისის სამძღვრითა მთითა და ბართა; კიდევ
შეხვეტილა თავისის მთითა და სამძღვრითა — ესე[ე]ბი სულ
ყველა მაღალაშვილს სახლთხუცეს და მის ძმებს დარჩა, ასე რომე
ელიოზიშვილებს ამაებში ჯელი არა აქვს.

ახოტის მთიდან რაც [V] სამთო გვერგოს, ის სამთო ასე გაი-
ყონ: როგორც მამული იყოს გაყოფილი მაღალაშვილმა და ელიო-
ზიშვილებმა მერმე რაც რაქამაშვილებმა მამული მიჰყიდეს
მაღალაშვილსა ან ახოტსა და ან იმას გარეშემო, ამაებში ელიოზი-
შვილებს ჯელი არა აქვს. ეს ასე გარიგდა.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი და ყოველნი წმიდანი მისნი,
კაცთაგან მრელიაშვილი მღვდელი დავით, მამულაშვილი ლომკაცა,
მამასახლისი ირემა, მიქელაშვილი თამაზა და სულ ერ-
თობით ახოტელნი.

რაქამაშვილის ნასყიდობის წიგნში რომ სახლკარი და წის-
ქვილი ეწერა, მაღალაშვილს ამის სანაცლოდ მახარას სახლკარი, ბო-
სელი, სათორნე, საბძელი, კალო[ს] წინ კალო-საბძელი აქვს ისი, მა-
რინდას წისქვილის ნახევარი, ფაზან სადგომის მიწა, იმ სახლკარის
სანაცლოდ ესე[ე]ბი მიგვიცია მაღალაშვილისათვის.

კიდევ ლერწამაში კეზეთი დამ რომ გზა ამოვა, დიდი
ფიქვი რომ დგას, იმ ფიქვს გამოსწორ ოთხი ლოდი ძეს რიგზე, იმ
ლოდებს აქათ ერთი თეთრი ლოდი ძეს, იმ თეთრის ლოდიდამ ერთი
სამძღვარი მოსდევს თრიალეთის შარამდის, შარა რომ ჩაივლის, იმის
ქვეით [145] წყარომდი წყაროს წყალი რომ ჩაივლის, ბოლოს ჯევი
რომ არის, ამაებს შუა წყლამდი ალგეთამდი რაც ტყე არის, ან სა-
თიბი ან სახნავი — ესე[ე]ბი ყველა დარჩა მაღალაშვილს, რომ ელიო-
ზიშვილებს ჯელი არა აქვს.

ამას გარდაის რაც საახოტო მთა არის, რაც გამოსავალი არის,
როგორც მამული ექიროს, სარგოსაც ისრე გაიყოფდენ.

ამ წიგნს იქით ერთმანერთთან ძმობის მეტი ჯელი არა აქვს.

კინკნარიანი ელიოზიშვილებს დარჩა, მაღალაშვილს ჯელი
არა აქვს. ასე გარიგდა.

ერთი კიდევე ეს პირობა დავდევით ჩვენ მაღალაშვილმა ზურაბ და ელიოზიშვილებმა სეხნიამ, ზაალ, აბიათარ, ოტიამ და სულერთობილთ ახორტელთ: რაც კელმწიფის ბძანება მოვიდეს შავარდნის თავზე, როგორც მამული გვეჭიროს, ყველამ ისრე რიგით და სამართლით გამოიღოს შავარდნის ჯურუმი. ახორტელთ უნდა გასცენ პასუხი. ნასოფლარში თუ რამ სალაპარაკო შეიქნას, ყველასათვის სასწორიო იყოს ორისთვისვე — მაღალაშვილისათვის და ელიოზისშვილისათვის.

სხვა სალაპარაკო აღარა დარჩომილა რა. ამ წესით გავერიგდით.

ქორონიკონს ტჟგ დაიწერა წიგნი ესე კელითა მღდელის მ ა ხ ა რ ე ბ ლ ი ს ა თ ა, მაისსა. + + + + +

145. პანკინება დომენტი IV-ისა ავთანდილ და ზაალ თაზიშვილების მამულის საძმავი

1705 წ. 6 ნოემბერი

ცსსა. ფ. 1450. დავთარი № 25. საბ. № 142. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[153] დავსხედით ჩვენ ბატონისშვილი კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი დ ო მ ე ნ ტ ი სრულ ერთობილნი ეპისკოპოზნი და ერთობილნი მცხეთელნი გვერდ[ს] ვიახლენ.

თ ა ზ ი შ ვ ი ლ ი ა ვ თ ა ნ დ ი ლ და იმისი ძმისწული ზ ა [ა] ლ სახელოზედ სარჩლობდენ. უწინ გაყრილ იყვნენ [დ] ი ა ს ა მ ი ძ ი ს ჟამში. ავთანდილისათვის კ რ წ ა ნ ი ს ი [V] სამოვრად მიეცათ და ზ ა [ა] ლისათვის შ ი ნ დ ი ს ი მიეცათ სამოვრავით. ზაალს შინდისი კელმწიფისაგან გამორთმეოდა და სოლალაშვილისათვის მიეცა.

რადგან კრწანისი ორთავესი სამკვიდრო იყო და არის, სამშოდ ერთი წილი ზაალისა იყო ამაში. სახელოს კი აღარ შევაცილეთ ავთანდილს ზაალ და ეს სამართალი უყავით: ყოველს წელიწადს ავთანდილ ზაალს ოცი მარჩილი თეთრი უნდა აძლოს; უკლებრივ, ულაპარაკოთ მისცემდეს. ასრე გაგვირიგებია.

ვინც ამას მოშლის ჩვენ[ა]დ შეცოდებად მოვიკითხავთ.

ქორონიკონს ტჟგ, თვესა ნოემბერსა ვ,

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი.

146. პასაგჟრალო წიგნი ავთანდილთა ძაიხოსროსა და ოსაფასი

1706 წ. 3 აპრილი

ცსსა. ფ. 1448. № 1071. დედანი. ქალაღი. 58,8×21,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი. ა-შეტი.

ქ. სახელითა ერთარსება ღმრთისითა, მამისა, ძისითა, სულითა წმიხდისითა და ჩვენის წმინდის დედოფლის, მარანდის ქანწულის მარიამისითა; ზეცის ძალთა ანგელოზთა მთავარ მიქელ გაბრიელისი-

თა, მათითა თავდებობითა, შუამდგომლობითა; ათთორმეტ მოცი-
ქულთა პეტრე, პავლე, ანდრიესითა მათითა თავდებობითა და მინ-
დობითა; წმინდათ წინა[ს]წარმეტყველთა იოვანე მახარებელთა, იოვა-
ნე ნათლისმცემელთა, იოვანე ოქროპირისითა, რაც სუნაქსარ შიგან
წმინდახი სწერიან ანუ მოიხსენებიან, მათითა შუა მდგომლობითა;

ქალაქის მელიქი გიორგი მელიქი
გიორგი, მამასახლი-

სი ფარსადან მამასახლისი
ფარსადან და ქევხუდების მასლაპათითა

ეს საგამყრელო წიგნი შოგეცი მე, აბესალმანთ შიოშას
შვილმა ქაიხოსროვმა და სტეფანამა, შვილმა ჩვენ-
მა, სახლის ჩვენის მამავალმა შენ, ბიძიჩვენის შვილსა ოსტეფასა
დაპეტრესა, შვილსა თქუენსა, სახლის თქუენის მამავალსა.

ასრე და ამ პირობით, რომ: გავიყარენით და გავშველდით.
[გერგო მამისეული სახლკარისაგან თქუენ წილად ერთი დარბაზი,
კიდევ ერთი დუქანი თავის ქუეშ ოთახი; იმ დარბაზს მიკრულო
ერთი სათორნე, იმ სათორნეს იქით ერთი დიდი სახლი თავის ეზო-
თა, კიდევ ეზოში ერთი ოთახი, კარი შაჰპარუნათ კართა ქუ-
ჩაში, თავისი შესავალ-გასავლითა.

დარჩა ჩვენში გაუყრელი ჩვენი მამისეული ყმები, ერთად გემსა-
ხურონ¹. კიდევ არის გაუყრელი ჩვენი მამისეული გაცემული თამა-
სუქები, რაც გამოვიდეს, შუა უნდა გავყოთ.

თუ ჩვენი მამისეული ვალი რამ გამოჩნდეს, ერთად პასუხი გავ-
ცეთ. სხვა რაც საბადებელი გვქონდა², გავყავით, ჩვენში გაუყრელო
არა დარჩა რა, არც ერთი იოტის ფასი, ძმობისა და სიყვარულის მეტი.

ვინც ამას იქით ერთმან ერთს ედავოს, მასმცა რისხავს ზეით
ღმერთი და ყოველნი მისი წმინდანნი; ნუმც იხსენების სული მისი
ჯოჯოხეთისაგან, ამინ. დამტკიცებული ამისი აკურთხოს ღმერთმან.

არის ამისი შუა დამხდურნი მოწამენი: ბაინდუ რაშვილი
არუთინა, სოლოღაშვილი ბეჟოა, ებინათ გარ-
სოა, ზურაბაშვილი ბაღდასარა, მანგოა, დანიბე-
გაშვილი ვართანა.

მე, გომშატალანთ საფარას დამიწერია და მოწამე-
ცა ვარ.

დაიწერა ესე წიგნი აპრილის სამს გასულს, ქორონიკონს ტუდ
++

ორი ბეჭედი: 1. მელიქი გიორგი
2. მამასახლისი ფარსადან

¹ გასხურონ. ² გაქუონდა.

147. განმარტება თუშმლიშვილისა და სვიმონასოფლელთა მამულის
საქმეზე

1706 წ. 10 ივლისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 6. საბუთი № 89. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[95v]...* პირველითვე ზეცით საქართველოს მეფედ განკუთვნილისა და აწ სასუფეველ ცათა შინა სულბრწყინელად მანათობელის მეფის პატრონის პაპის ჩვენის შაჰნავაზ ხანის ქაშში ჩვენი სომხითის აზნაურშვილი თუშმლიშვილები ყუდროს სოფლიდამ და ამილახორის სოფლის სვიმონასოფლელნი მიწაზედ შეცილებულიყვნენ. მათი სამართალი მაშინ მეფეს და მისს დარბაისელთ ექნათ. თუშმლიშვილებს განაჩენი ხელთ ეჭირათ. ფიცი დასდებოდა, მოფიცრად აზნაურშვილები შევარდნოდა. თუშმლიშვილებს დაეფიცათ. სახელდობ სამძღვრები განაჩენში ეწერა და ისრე დარჩომოდათ. მაგრამე მასუკან სვიმონას სოფელელთ ქამთა ვითარებით ის სამძღვრები მოეშალათ და ახლა კიდემ იმაზედ შელაპარაკდენ.

ჩვენ საგინაშვილი ყორიასეული ბეჟან გავატანეთ. იმ სამძღვრების საქმე ხელახლავ გავასინჯვინეთ და ამაზედ შეცილებულ იყუნენ: მაშინდელი გამონაფიცი სამძღვრები არა ეს არის და არა ესეო. ამ საქმეზედ ვერ გარიგებულებყვნენ. და კიდემ უფიცრად არ ხდებოდა.

ჩვენ ამისი ასრე გაუჩინეთ: თუ წადგნენ თუშმლიშვილისა ორი სახლისკაცნი და ასრე დაიფიცონ, რომე: «მაშინდელი ჩვენი სახლისკაცთ გამონაფიცი სამძღვარი, ეს დილდარის ტახტი, ხუმარას წისქვილი და წყარო და გუნუხოლის მიწის იქით მენძმორამდინ ესები იყო»; [96] და სადაც ფეხი და[ა]დგას, კიდევ ამას ერქვას, დარჩეს თუშმლიშვილებს და ამ ალაგებში მოსაქმემ სამნები ჩაუსხას.

და თუ ვერ იფიცოს, დარჩეს სვიმონასოფლელთ.

ქორონიკონს ტჟდ, მკათათვის ი. [ს]

ეს განაჩენი რომ გავაჩინეთ, წამდგარიყვნენ თუშმლიშვილები და როგორც ამ განაჩენში ეწერა, ისრე დაეფიცნათ და ამ სამძღვრით ეს ალაგები დარჩა თუშმლიშვილებს, ნულარავინ ეცილების. [6]

* თავი აკლია.

148. განჩინება ვახტანგ VI-ისა მარნეულელთა და პაპუნა

გოსტაზაგიშვილის მამულის საქმეზე

1706 წ. 28 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2392. დედანი. ქალაქი. 37×20 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

ქ. ამას წინათ პირველითვე ზეცით საქართველოს მეფედ განკუთვნილისა და აწ სასუფეველსა ცათა შინა სულ ბრწყინვალად მახათობელისა, პაპის ჩვენის, მეფის პატრონის შაჰნავაზის ჟამში, მარნეულელნი გოსტაზაგიშვილს პაპუნას ლოლოვნის ბოლოს მიწებს წამოსცილებოდნენ.

მეფეს ვახტანგ მდივანბეგი და გიორგი მდივანი გაეგზავნა. პაპუნას წმინდის სამების ხატი ჩამოესვენებინა, თავისი ნათესავნი თან მოჰყოლოდნენ, დაეფიცნა, მაგრამე ზოგიერთი მიწები მდივანბეგს პაპუნასათვის გაეშვებინა.

ახლა კიდემ მარნეულელნი იმ დაფიცებულს მიწებს წამოსცილებოდნენ.

ჩვენ, საქართველოს ჯანიშინმან, ბატონიშვილმან პატრონმან ვახტანგ, ამის გასასინჯავად მდივანი გივი უჩინეთ, გავგზავნეთ, და გაესინჯა. პაპუნას არას ემართლებოდნო, მაგრამე ულაპარაკობისათვის პაპუნასათვის ეკლესიიდან გარდმოსავალს გზასთან ერთი დარგი მიწები კიდემ გაეშვებიხებინა, და მარნეულელთათვის დაენებებინა, სამნები ჩაესხა და გაესამძღრა. იმ სამნებს და გარიგებას იქით პაპუნას გელინუ აქვს.

და აქეთ მარნეულელთა ტყუილად მიწებს რომ წამოსცილებოდნენ, პაპუნას რუს წყალიც მარნეულელთ მოენდომათ, მაგრამე მოკითხული ვქენით. რუსთან და წყალთან მარნეულელთ გელი არა აქვსთ და ნურც უხსენებენ, რაც საძოვრად ის მიწები არ დაენებებინათ, წყალთან საქმე არა აქვსთ რა.

ქორონიკონსა ტჟდ, მკათათვის კმ.

ორი ბეჭედი:

1. რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.
2. მონა ღთისა, ყმა გიორგისა, მდივანბეგი ერასტი.

149. ბანძინება ბარბანოზივილის ბუზისათვის მამულში წილის

დადების თაობაზე

1707 წ. 25 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2085. დედანი. ქალაქი. 31×17,3 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

ქ. გერმანოზის შვილი პაპუა უშვილოდ გარდაიცვალა, შვილი არ დარჩა, ერთი ბუზი დარჩა. დასტურ საქართველოში ბუზს საწილოდ მამულში ჯელი არა აქვს, მაგრამ პაპუა თავის მამულსზე და სახლში ჭირნახული და დიდად გარჯილი კაცი იყო.

ამისთვის პაპუას ბუზს ბეეუას ეს წილი დაუდევით მცოვრეთს: ქ. ზუბიტაშვილი გოგია კვამლი ერთი; ქ. ზაქარაშვილი აბისონა კვამლი ერთი; ქ. იქივ ირემაშვილი ხუცის საკვამლო ერთი; ქ. იქივ ასლამაშაშვილის საკვამლო ერთი.

ეს გლეხნი და საკვამლო დღეს რისაც მამულის მქონებელნი იყვნენ, პაპუას ბუზს ბეეუას უბოძეთ; და გუგუნამ და იესემ დაქაზებონ. და სხვას ამის მეტს მამულთან ჯელი არ აქვს საწილოდ, ისრევ ბიძებთან და ბიძაშვილებთან დადგეს, სხვასთან ნურვისთან წავა.

და როდისაც გუგუნა და იესე გაიყარნენ, საწილოდ და გასაყოფად ჯელი არა აქვთ.

და რომელთანაც ბიძასთან და ბიძაშვილებთან უნდოდეს, იმასთან მივიდეს და დადგეს, სხვასთან კი ნურავისთან წავა და ნურცავის ეყობა; თუნდა გუგუნასთან იყოს, თუნდა იესესთან ამ სარჩოთა.

ქორონიკონსა ტჟე, იანვრის კე.

ორი ბეჭედი: 1. რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

2. რუსულან.

კიდევ:

ქ. ჩვენ იესე და ჩემი ძმისწული დათუნა ასრე შევრიგდით ამ ბეეუასა, ასრე რომე: ზაქარაშვილი აბისონა თავის ნდობით დაგვანება ბეეუამა და ამის სანაცლოდ ჩვენ პაპანაშვილის გუტას და ებალას მამული დავანებეთ, ასრე გავრიგდით.

verso

ორი ბეჭედი:

1. მონა ლთისა, ყმა გიორგისა, დივანბეგი ერასტი.

2. მონა ლთისა სახლთუხუცესი თეიმურაზ.

150. განჩინება მერაბ მოურავისა და მუსტაფა-ალას მამულის სამეფო

1708 წ. 28. III—21. IV

ცსსა. ფ. 1448. № 713. დედანი. ორენოვანი. ქაღალდი. 38,5×12,3 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი ან სამი წერტილი. ა-ნაკლული.

ქ. მეფის იმამყული ხანის ბძანებით მოვედით ჩვენ,
მდივანი გორჯასპი და აჯი რამაზანაშვილი ჯან-
გირა.

ყორნევი და ყორნევის გასადევარი მოურავ[ი]ს მამული
იყო და მუსტაფა-ალას ელი ესახლა. მოკნევდენ თუ ფაგაბა-
ში, დღოგს თუ საბალახე[ს] მოურავს აძლევდენ.

მოურავს ელი მეყუანდა, ადგილი არა ქონდა დაესახლებინა.
ბატონს შ[ო]ახსენა: ჩემს ადგილში მუსტაფას ელი სახლობსო და
ჩემს ელს ადგილი არ აქუსო. მაგრამ მუსტაფა-ალას ელს ადგილი
აქუსო ბატონისვე სახასო, რომე იქ დასახლდესო.

ბატონმა გვიბძანა: წადით, ის ადგილი ნახეთო და აღიღათი მო-
გვახსენეთო.

ჩვენ მოურავსა და მუსტაფა-ალაში სულვე მოვინდომეთ, რომე
ესეც რაზი ყოფილიყო და მუსტაფაც, რომ კიდევე ბატონისთვის
დარდისარი აღარ მიეცათ, ორნივე დავაჯერეთ; და მუსტაფამ ჯან-
შამადის ყიშლადი და ბეჯრუანის ყიშლადი შ[ო]ურავის
ელს დაუგდო და მოურავმა საჩნაჯად.

ჯანშამადის ყიშლას გზის ზ[ე]ვ[ი]თ ქვა ჩავვიგდია, — ამას
ზ[ე]ვ[ი]თ დაბალს თეფს გაივლის თავი დიდი თება, რომე იმას
დაბლა თეფას გვერდს წაუვლის, დელეს გაივლის და ზემოთ მთის
ძირამდის; ზევით და ქვევით გზამდის ყოთორბულახისაკენ
ბაიამთლამ უნდა ჯნას და უშურ-ბარა თუ ფაგაბაში, თუთ[უ]ნ-
ჯაგი, საბალახე მოურავს უნდა მ[ი]ეცეს. და მზის ამოსვლისკენ მო-
ურავის ელს დარჩა.

გზას ქვევით და გზას ზ[ე]ვით ამ სარათს აქ[ე]თ კიდევე. რაც
ამას გარდა მოურავის მამულში რაც მუსტაფას ელი სახლობს, მი-
წას სამამულედ არც მუსტაფა ეცილებოდა, და რაც დღეს ელი არ
უსახლობს, სხვა ვეღარ მოუმატოს.

ფაგაბაში, თუთ[უ]ნჯაგი, საბალახე და უშ[ურ]-ბარა, როგორა-
დაც ეძლიოს, ისევე მოურავს მოსცემდეს. ვერც მუსტაფას ელმა
მოურავის ელს ძალი რა[მ] უყოს.

ბალი თუ ბაღა, ნაჯნავი თუ რამე წააგდინონ, ბატონთან იჩივ-
ლონ და ჩვენ გავამტყუენოთ. სხვა სალა[პ]არაკო აღარა დარჩო-
მიათ რა.

ქორონიკონს ტყვ.

ოთხი ბეჭედი:

1. მონა ღთისა მდივანი გორჯასპი
2. მონა ღთისა მდივანი გორჯასპი იგივე ბეჭედი
3. სპარსული
4. სპარსული

151. გასამუხრელო წიგნი ამირჯანათ ბაღდინას შვილმამისა

1708 წ. 15 ივნისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთარი № 8. საბუთი № 10. პარი. ქაღალდი. მხედრული.

[9] სახელითა ერთარსება ღმრთისათა, მამისა, ძისითა, სულითა წმინდისითა, ყოვლად წმინდის დედოფლის ჩვენის ღმრთისშობლის მარანდის ქანწულ მარიამისითა, მათითა შუამდგომლობითა, ეს საგამყრელო წიგნი დაგიწერე და მოგეცი მე, მალდისი ამირჯანათ ბაღდინას შვილმან ოჰანმა და ბეჟანამა, შენ, ჩვენს ძმას ზალინასა, შერმაზანასა, პაპასა.

ასრე, რომ: ჩვენი ნებაწადილობით გავიყარენით და გავშველდით. რაც სადებელი ქონება გქონდათ ხუთ ძმათ, ხუთ წილად გავყავით.

გერ[v]გო თქვენ, სამთ ძმათ, თქვენ წილად ჩვენი მამისეული სახლკარისაგან დარბაზი, ამას მოკიდებით ტულთანთაქენ მარანი, კიდევ დარბაზს მოკიდებით სათორნე, დარბაზს წინ დერეფანი, ამ დერეფნის ქვეშ სარდაფი, კიდევ დარბაზის კარის მეორე გვერდო დერეფანი, ამ დერეფნის ქვეშ ოთახი, კიდევ შარას კედლისაქენ მკითარ მანუჩარის ოთახი თავის ეივნითა.

კიდევ ამას გვერდით ოთახი ამ ნაშენების პირდაპირ თავის ეზოთი, გარეთ ჭიშქარმდინ¹, შუა საზიარო კედელი, მეორე ქვეით ბაღჩა, ახალი სამძღვრის კედელი, ყარაფაჩანთ კედელი, ყულინათ გასპარას კედელი, ამისი შუათი ბაღჩა, ამ კედელს გარეთ მამიჩვენის ნასყიდი შაჰყულანთ სახლები და ამ ჭიშქარის შესავალ-გასავალითა.

იქნა ამ სამ ძმათ წილი: ნაშენი, ეზო, ქვეით ბაღჩა, კიდევ შაჰყულანთ სახლები — ვაზანდარ გაზი ათას სამას ცხრა ადლი.

კიდევ ჩორსუში ჩვენი მამისეული ნასყიდი ნახევარი დუქანი. ეს ნახევარი დუქანი ხო ჩვენია, მეორე ნახევარდუქანი ბიძიჩვენის მელქოასია. ეს ნახევარდუქანი და რაც ამ სამ ძმათ ნარგები წილი სახლკარისაგან თუ შენობისა თუ ფასისა, რაც ნაშეტნავი იყო იმ ორ ძმათ ოჰანასა და ბეჟანის წილზე, ამ სამ[ქ]ან

¹ ჭიშქარმდინ.

ძმახან იმ ორს ძმას გული შეაჯერეს, იყიდეს რაც მამის ჩვენის ლეგი თამასუქი¹ არის, თავიანთ [10] ძმებთან რაც გამოვა, სანი წილი ზალინასია, შერმაზანასია, პაპასია; ორი წილი ოჰანასია და ბეჟანასი.

რახტაბაზრის დუქანი შაროანთაგან ნასყიდი დედის ჩვენის სამარხი მოგვიცემია. ამ ხუთ ძმათ ერგო ოჰანასია და ბეჟანას თავიანთ წილად ჰაუზხანა თავისი თალიანი ოთახითა, ზეით თავისი ყავრულებითა, დარბაზის კედელზე ყავრულის კედელი რომ დგას, მანმდისინ ყავრული არის, ეს კედელი არ მოიშლება. როსაც ყავრული დაიქცეს, რაც ქვეით დარბაზის კედელი გაიტანს, ზეით მალღამდინ, — საზიაროა; ჰაუზხანის კედელი და დერეფნის კედელი რაც გაიტანს, ზეით თავამდინ — საზიაროა ჰაუზხანის წინ თავისი ბაღჩითა. ამ ბაღჩის ერთი გვერდი კედელი შაპრისაკენ, მაზმან გიქინანთაკენ, მეორე გვერდი ოთახ-ოთახ ასლამაზას სახლისა და ყარფაჩანთ სახლის კედლის პირი, რომ ჩვენი სამძღვარი არის, მესამე გვერდი ჩვენი სამძღვარი შუათი კედელი არის. მეოთხე გვერდი ჩვენი შუა სამძღვარის კედელი არის.

ამ ორ ძმათ ნაშენის და ბაღჩის ალ[ა]გი გაზანდარ გაზი რუაას ოცდათორმეტი ადღნახევარი. სხვა ჩვენში გასაყოფი არა დარჩა რა, ძმობის და სიყვარულის მეტი.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი, კაცთაგან: მელიქი გიორგი [6], მამასახლისი ფარსადან [2], ბიძა ჩვენი გასპარა [3], ფირყულ[ა]ნთ გიორგი, კუკუჯანათ მილდასი ასლანა [6], [v] გარსოანთ მურადა [5], შვენოანთ ოჰანა [5], ხუც[ა]ნთ ორეშტა, შერგილ[ა]ნთ ზაქარა, მანდენათ ფარემუზა [], ოქოანთ ბეჟოა [3], ბასტამაშვილი სტეფანა, ყ[ა]მაზ[ა]ნთ ბაღდასარა. მე, გომშ[ა]ტალ[ა]ნთ საფარას დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

დაიწერა ესე წიგნი თიბათვის ნახევრის გასულს, ქორონიკონს ტჳჳ.

ჩვენ ხუთ ძმათ, ჩვენი ნება-წადილობით რომ დედა ჩვენს რახტაბაზარში შაროანთაგან ნასყიდი დუქანი სამარხი მიგვეცა, ამ დუქანს გარდა კიდევ ამ ხუთ ძმათ ჩვენი ნება-წადილობით დედას ჩვენს მივეცით ჩვენის დის ზითვის ფასი თეთრი ოცდაშვიდი თუმანი და ნახევარი.

მე, გომშატალანთ საფარას დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

¹ +ასაღები თამასუქი.

ამ ოცდაშვიდი თუმანნახევრის ოცი თუმანი ჩვენის დის სარ-
ჩო და ზითეგია. შვიდი თუმანი და ნახევარი დედის ჩვენის სარ-
ჩოა. ჩვენ დედას ჩვენს დასთან კელი არა გაქვს; იმათ ჩვენთან კელი
არა აქვს.

152. განინება ჯავახიშვილების მამულის სამეფო

1708 წ. 4 დეკემბერი

ცხსა. ფ. 1450. დავთ. № 19. საბ. № 109. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[162v] ფარემუზის შვილები ზაალ, ქაიხოსრო და გივი
თავის განაყოფს ზურაბს, ბაქარს და დავითს ღურო-
ულს ზვარს წამოესარჩლენ ამით, რომე ეს ზვარი როსტომ
ხეფეს ამ ზაქალის პაპის გივისათვის საჭირნახულოდ ამით გაყ-
რაში მიეცათ და განაჩენიც ქონდათ. მეფეთ-მეფეს იმამყუ-
ლი ხანთან საქ[163]ჩივრები შე[ე]ქნათ.

და მათისავე ბძანებით ჩვენ მდივანბეგი პა[ა]ტა ამითთ
სასამართლოდ აქ საგურამოს მოვედით. ამ ზაქალს ფიცი იქივ ბა-
ტონის სამართალში და[ა]დევს. იმ ზვრის ნახევარი ზურაბსა და იმის
სახლისკაცებს ექირა და ამავე ნახევრისაგან იორამის შვილს ლე-
ვანსაც ცოტა რამე ვენახი ქონდათ.

ახლა შემოუარა სრულ ამ ღუროულს ზვარს ზაქალ და იმისმა
ძმებმა და ასრე გაიფიცა: «ეს ზვარი თქვენსა და ჩვენს გაყრაში სა-
ჭირნახულოთაც მამცემოდეს და ამაში ჩემს მეტს კაცს ზელი არა
ქოხდესო». და ეს ზვარი ზაქალს და იმის ძმებს დარჩა. ამაში არას
ამის სახლისკაცს ზელი აღარა აქვს. ამ სამართლით ზაქალს დარჩა.

და ორდობე რომ ჩაივლის, ისიც ფიცით გაიტანა. საყდრის ყმა
ვარდიაშვილი არის, იმის მეტს ზელი არავის აქვს. იმა[ს] კა-
ვერ დაუქერს გზას კიდე.

დაიწერა ქრისტიშობის დ. გასულს, ქორონიკონს ტჟვ.

6 5 L +

[v] ეს განაჩენი ჩვენის სამართალში მიყოლით გაქარიგა
დივანბეგმა. ამაში პასუხი არა გვაქვს + + +

153. განინება მათუნასა და მთარა ნავროზაშვილის სამეფო

1708—1709 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 141. დედანი. ქაღალდი. 23×14 სმ. მხედრული.
ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი შედგენილი უნდა იყოს
ვახტანგის ჯანიშინობის წლებში.

ქ. ერთს ლიპარიტ თუმანიშვილის ყმას კოჩეა-
შვილს ფარემუზს ლიპარიტის მსლებელი მოეტაცნა და
კახეთს წაეყვანა.

იმის გამწეობას, წაყვანას და თავის სასახლის გატეხას ერთს

კახეთიდან მოსულს ბახუტას ყმას დათუნას სწამობდა. ამაში დათუნა გატყდა — ამაში რევა, თან გაყოლა და რევა და შამს-წებობა ვერ იღარა; მაგრამ ერთი სხვა ლიპარიტის ყმანავე-როზაშვილი ოთარა ამხანაგად დაიტანა. და კიდეც გაიტეხა, რომ დსიც ამ საქმეში რეულიყო. და ორთ[ავ] თავს დაიდევს.

აწე ამისი საქმე და საუბატიო გავსინჯეთ; ბევრი იყო, მაგრამ გლეხი კაცნი ვერ შეიძლებდნენ, იმ მუახლის წამყვანის კაცისათვის კიდეც გარდაეხდევინებინა.

და ამ გამწეობისა და შიგ მრევის კაცების — დათუნასა და ნავროზაშვილის ოთარასთვის ორასი მარჩილი საუბატიო დაგვიდებია: ასი მარჩილი ნავროზაშვილისათვის დაგვიდებია, ასი მარჩილი დათუნასთვის დაგვიდებია.

და ამ ასის მარჩილისაგან ორმოცი მარჩილი ჩვენ ვიპატივეთ. და სამოცი მარჩილი დათუნამ ლიპარიტს მისცეს და გარდასწყვიტონ.

ორი ბეჭედი:

1. რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტიცებ მეფის ძეობით.
2. მონა ღთისა ყმა გიორგისა მდივანბეგი ერასტი.

154. განჩინება ვახტანგ VI-ისა კახთ სახლთუხუცთვილუბის ვალის

სამხმუხე

1710 წ. 2 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3294. ღედანი. ქალაღი. 25×15 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

ქ, კახს სახლთუხუცის შვილებს ოთარს, რამაზსა, ქაიხოსროს და ზურაბის შვილებს ჩვენი მოქალაქის გრძელის გიორგისა თამასუქით ასათი თუმანი რომე ემართა, ყველა. გიორგის თავნიცა და სარგებელიც, უკლებლად მოეცა. აღარაფერი ერთმანერთთან სალაპარაკო არა დარჩომილა რა. გიორგის რომე უმეკაშვილის თოთხმეტის თუმნის განაჩენი აქვს და გივის ტახსაცმელი ჯაჭვი, — ესებიც გიორგიმ სახლთუხუცაშვილებს უნდა მისცეს. ასრე გარდაწყვეტილი და გარიგებული არის.

ერთმანერთთან ღლეის წალ[მა ამ] საქმეზედ ჰელი აღარა აქვსთ რა.

თუ რამე ამ საქმის წიგნები ამას უწინდელი გამოჩნდეს, ამ წიგნით გაგვიცუდებია.

ქორონიკონს ტუშ, თებერვლის ბ.

ბეჭედი: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტიცებ მეფის ძეობით.

155. განიხილავს საამიშვილეზისა და ღურნუკელთა მამულის საქმეზე

1710 წ. მარტის ნახევარს

ცხსა. ფ. 1450. დავთ. № 11. საბ. № 68. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[74]ზე¹ აღიდნეს ღმერთმან საქართველოს გამგე და პატრონი ბატონის შვილი ვახტანგ. ამათისა ბძანებითა მე, მდივან შერმანდინ წაველ და სრულად სახასო სოფლების სამძღვრები, რომელიც გარეშემო სოფლების შუა სამანი დაედვით და ერთმანერთის შეჯერებით ეჭირათ, ყველა იმის ალაგებით და სამძღვრებით დაეწერე.

აგრევე ღურნუკს მოველ, იმ გრძლივ სამძღვარი სრულ დაეწერე: ზევით ღურნუკისა და ცხეკვის სამძღვარი, წინწყაროს ბოლოს მყარალას წყაროს ზევით ბატონის ზოდებუნის ბოლოს საქცევი, იმის გასწორ გორაზედ რომ გავა, იმის ჩასწორ მლაშეთ ხევის თავი რასაც ჩაიტანს, წყარო და ალგეთამდინ ზევითი [v] ცხეკისა არის. და ქვეთი მხარი ღურნუკისა² არის.

მაშინ ასრე დამაწერინეს. მაგრამ ახლა კიდევ ღურნუკელნი შესცილოდენ, ამ სამძღვარს გადასულიყვნენ და ზევით ერთს ტანს მიწას ეცილებოდენ. მოვიდნენ და ბატონთან ილაპარაკეს.

ამ უსწორომ დიდმა და ჭელმწიფემ ამათი გარიგება ისრევ მევე მიბრძანა. წაველ, გავსინჯე და იმ უწინდელს დაწერილს სამძღვარს ღურნუკელნი აღარ შესჯერდნენ და ვერც სხვა რიგათ მოგვარებულთ შევარიგე.

საქამის შეიღმა ქაიხოსრომ ფიცი ითხოვა. და რადვან მიწა ქაიხოსროს ეჭირა და ისინი ეცილებოდნენ, ფიცი ქაიხოსროსი იყო. ბატონის სამართლის წიგნით მამულზედ მოფიცარი არ გაუჩნდა. ფიცი საქამის შეილებს დავანებე.

თუ წაყენოს საქამის შეილებმა ორი თავისი ყმა ენაგელი მემკვიდრე ეთიბრიანი კაცი ასრე ამ სამძღვარზედ, რომელიც მალა დაძიწერია, იმაზედ იფიცოს, რომ: იმ სამძღვარს ზევით ცხეკვისა იყოს და ღურნუკელთ ხელი არა ჰქონდეს, დარჩეს საქამის შეილებსა; და ღურნუკელნი ნულარ [მ]იედავებთან. თუ ვერ იფიცოს, დარჩეს ღურნუკელთა.

რასაც მალა ვაკეში ცილობდენ, მოფიცრად [75] ერთი ისრევ ცხეკვის მემკვიდრე კაცი და ჰაბუკაშვილი და ერთი ენაგელი თავისი ყმა ამათ შეუსახელონ და ასრე იფიცონ.

ქორონიკონს ტჳშ, მარტის ნახევარსა []

¹ ჰე. ² ღურნუკისა.

**156. ბანინიზა ზურაბ და ღურმიშხან განაქიზისა და დათუნა
აფხაზიშვილის მამულის საძიებო**

1710 წ. 11 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 6142. დედანი. მარჯვენა ზემო კიდე მოხეულია. ბოლო აკლია. ქაღალდი. 46,3×14,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნულ ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია სამწერტილი.

ქ. ვ ა ჩ ნ ა ძ ე ბებურიშვილები ზურაბ და ღურმიშხან და დათუნა აფხაზიშვილი კარდანეჭის ბოლოს სა-
ჯხავს მიწაზე შეცილებულიყუნენ. იმ მიწას ზურაბ და ღურმიშხან
თამაზ მოურაგის ზოდებუნობით ანობდენ და დათუნა გოშფა-
რისა და დავითის მიწობით ცილობდა; და ზურაბ და ღურ-
მიშხან აშორს ანობდენ, და ვერ შერიგებულებენ. და კემწიფის
ბძანებით კახთ განაჩენი მიეცათ ზურაბისა და ღურმიშხანისათვის
და ფიცი დაედვათ და მაინც ვერ შერიგებულებენ. და კიდევ
კემწიფეს შესჩივლეს.

და ბძანებითა ბედნიარის კემწიფის მეფის იმამყული-
ხანისათა, ჩვენ ქიზიტის მოურავიშვილი ეშიალასბაში პა[ა]-
ტა ამ საქმეზე კარდანეჭს მოვედით და ორნივ ვალაპარაკეთ. და
ბედნიარის კემწიფისაგანაც ბებურიშვილებს ფიცი დასდებ[ო]და და
ჩვენც თავს ვადექით. და [წა]დგა ზურაბ თავისის ყმითა და სა[ა]ნა-
გოს სამძღურამდ[ინ]*... ხატი ჩაუსვენეს კელში და ზურაბ დაიფიცა.
დათუნას სიტყვით და ნუსხითა დღეს და დღეის იქით ზურაბსა და
ღურმიშხანსა და მის ძმებს ეს მიწა ზოდებუნათ დარჩა, დათ[უ]ნას
კელი აღარა აქუს. ასე შერიგდენ.

არის ამისი დამხუდომი ვაჩნაძე გოშფარ, ანაგის ქეცხა
შერმაზან, ვარდიაშვილი პაპუა, ქეჩუაშვილი
ბეჟან და დარჩაშვილი თამაზა; ვაქირით: ნანო-
ბაშვილი ბერო და ნადაშვილი დათუნა; მაჩხა-
[ა]ნით: მანთეშაშვილები კემწიფის იასაულები მანთე-
შა და კუპრა; ანაგით: ოლვანიშვილი(?) სფირი-
დონ. დაიფიცეს და შერიგდენ.

მაისს თერთმეტს გასულს, ქორონიკონს ტჟშ.

ზეჰელი: ქიზიტის მოურავიშვილი პა[ა]ტა.

* აქ მოხეულია.

კოლზე:

... [რად]გან ჯემწიფის წყალობა ქონდა და ებოძა ფათრათი-
შვილის მამული და დათუნამ ხატი ჩაუსვენმა ზურაბსა... ფიცში
ჩაიტანა: «ჯემწიფემ და მეფემ იმამყულიხანმაც წყალობა მიყო და
მამცაო და არც შენ [კელი ქონოდეს... და ჩემი სანათესაოც ყო-
ფილიყოს», ესეც ფიცში ჩაიტანა. ამისიც ეს დამხდომნი მ[ოწ]ამენი
არიან.

ბეჭდი: ქიზიჯის მოურავიშვილი პა [ა] ტა.

თავი:

ქ. რა რიგად[ცა...* ეშვიკალა]სბაშს პა[ა]ტას გაერეგებინოს და
გახაჩეხი მიეცეს, ჩვენ[ც] ამრიგად დაგვიმტკიცებია, სალაპარაკო
ალარა დარჩომილა.

ბეჭდი: მეფე იმამყულიხან

157. ზანჩინიზა ზანთის წმინდა დავითის მამულების სამეფო

1710 წ. 1 ივნისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3175. დედანი. ქაღალდი. 54,8×22 სმ. მხედრული.
განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია სამწერტილი.
ანაკლული.

ქ. ვანთას წმინდის დავითის¹ მამულები იყო და ქამთა ვი-
თარებისაგ[ან] რა რიგადაც აკურა ჯანდიერიშვილებს
გაეყოთ და გაეწილათ, ბატონიშვილი კათალიკოზი ბატონი
დოშენტი თავის მამულებისა და სამძღვრების გასარიგად წაბძან-
და და სამებელი ბატონი ნიკოლოზ, სახლთუხუცესი ედი-
შერ მოსამართლედ გაეატანეთ.

ვახთას წმინდის დავითის მამულები ქოქიაური, ჭონიაური,
დედარული, თუთაშხიაშვილის მამული, ნაზვრევი და სამეზ[ვ]რეო
ესებიც ენახათ და გაეშინჯათ, მოსამართლეთაც დაენებებ[ი]ნათ და
კათალიკოზს ბატონს დომენტისაც მიეცათ.

ჩვენ გავსინჯეთ და უბოძეთ და დაუმტკიცეთ თვისის შესავ-
ლითა, გასავლითა, მითითა, ბარიითა, წყლითა, წისქვილითა, საჭნავი-
თა და სათესითა ყოვლის კაცის უცილებრად მოუდევარ-მოუსარ-
ჩლედად. ეს ასე დამტკიცდეს და არ მოიშალოს არა ჩვენგან და
არცა შემდგომთა სხვათა მეფეთა და მეპატრონეთაგან² კათალიკოზ-
თაგან.

* აქ მოზეულია.

¹ +დავითის. ² +გნ.

რარიგადაც აკურა წმიდას დავითს არ მოეშალოს, იმრიგად არც ეს მამულები მ[ო]ეშალოს.

დაიწერა კელითა კარის ჩვენის მდ[ი]ევანმწიგნობრის გორჯასპი-სათა. თ[ი]ბათვის ა, ქორონიკონს ტუშ.

რარიგადაც აკურაზედ კელი არავის აქეს არც მოურავს და არც სხვას, იმრიგად ვერც ვანთას მოურავმა და სხვარ[ი]გმა მოსაქმემ კელი ვერ დადვას წმინდის დავითის კერაზედ.

ორი ბეჭედი:

1. მეფედ ვზი დავით, ძირად მიდგს დავით, ვარ
კუწიფისა გაზდილი დავით, იმამყული-
ხან.

2. დედოფალი ანა.

კიდეზე:

ჩვენ, სრულიად საქართველოსა და სხვათა მეფე ირაკლი
მეორე ამ სიგელს ვამტკიცებთ. ოკდომბრის გ, ქორონიკონს უბ.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე ერეკლე.

158. ბანჩინება რუისის საყდრის მამულის სამხრეთ

1708—1710 წწ.

ხელნაწ. ინსტ. Hd 2685. დედანი. ქალაღი. 26×12,6 სმ. მხედრული. ყოვე-
ლი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი. უთარიღო. საბუთებში ნიკოლოზ მან-
გლელი ამ წლებში იხსენიება.

ქ. ჩვენ, მანგლელ ეფისკოპოზი ნიკოლოზ რუ-
ის[ს] შლთაების საყდრის გარიგების საქმეზედ მივედით მამულების
გასყიდულობაზედ და მოკითხული ვქენით.

და ცოტა რამ მამული გორელის თაყინასშვილის ყმას ივან-
ნას ეყიდა, და ჩვენ მოვიკითხეთ ბატონიშვილის ვახტანგის ბძა-
ნებით და კელი აგმართეთ.

მოვიდა დათუნა მამაცასშვილი, ვკითხეთ და წიგნე-
ბი მოიტანა, რომ ის მამული ციცისშვილის აზნეურშვილის
კლიშიასშვილისაგან ეყიდა, ისრე მიეყიდა.

რადღან თავისი ნასყიდი გაეყიდა, ჩვენ კელი არა გვქონდა; და
არცავის კელი აქეს იმ ივანასთან, რომ ნასყიდი მამული უყიდა და
არც საყდრისა ყოფილიყო და კელი არავის აქს ამასთან. ბატონთა-
ნაც ილაპარაკეს.

ხელრთვა: მანგლელი

159. ბანინება პაპუჩოშვილებისა და მარტიაშვილების გზის

თაოგაჲმ დავისა გამო

1711 წ. 30 მარტი

ცსსა. ფ. 1450. დავთარი № 19. საბ. № 54. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[71v]. ნებითა და შეწყენითა მღთისითა, მამისა და ძისითა, სულის წმინდის შუამდგომლობითა. მელიქ-მამასახლისისა და ქალაქის ქეთხუდებისა და გარეთუბნის უფროს-უფროსისა ახსაყალუების სალაით მოვიდნენ პაპუჩოშვილები, იჩივლეს და ილაპარაკეს პაპუჩოაშვილმა სკანდარამა და მისმა ძმამა არუთინს, რომე: ამას წინათაც აქეთ კარი გუქონდა და ჩვენს უკან შარისკენო დახელს მარტიაშვილსა და მირზას სახლის პირდაპირო.

და ჩუენ მელიქი გიორგი, მამასახლისი ფარსადან მოქალაქების სალაითა მივედით, გავსინჯეთ და უფროს-უფროსი ახსაყალ კაცები ბანები მივასხით და გავსინჯეთ და ყვე[72]ლამ დახელას მარტიაშვილსა და მირზას გაამტყუვნეს, რომ არას ემართლებითო. და ჩვენც დასტური მივეცით და ამათ პირდაპირ კარი გავახსნევინეთ სკანდარას, მის ძმასა და ამათს შვილიშვილს უნდა ქოხდესთ. დღესა და დღეის იქით ამათში სადაო და სალაპარაკო აღარა დარჩათ რა.

ვიხც და რამანც კაცმან ეს სამართალი და გზა ამ პაპუჩოშვილსა და შვილი შვილსა მოუშალოს, ისიმც მოიშლების მისის სახისაგან და მასამც ედების კეთრი გეზისი¹, შიშთუილი² იუდისა. ძრწოლა კე[ე]ნისა და ნუმცა იხსნების სული მისი ჯოჯოხეთიდამე. და კრულიმც არს ის კაცი, რომელმანც ეს მოგიშალოს. ამინ.

არის ამისი შუა დამხდური და მოწამე თავად ღმერთი და მისი ყუელა წმინდანი; კაცთაგან მელიქი გიორგი [], მამასახლისი ფარსადანა [], ყამაზანთ ზურაბაშვილი მიღდისი ბაღდასარა, ყახბარაშვილი გიორგი [], ნალბანდი უსტა ვართანა, ჩაიგინაშვილი გასპარა, ბელდარი ოჰანა, ბაყალი ალექსა, უსტა ვარძელა, უსტა აბაზა, კალატოზი უსტა ათბეგა, ხურო გიორგი.

და მე, ზურაბ მიქელაშვილს დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი

დაიწერა მარტის ლ, ქორონიკონს ტუთ.

¹ კეთრი გეზისი] კავსრის გეზი. ² შიშთუილი.

160. ბანჩინება ბარსმანაშვილების ბაჟრის სამეფო

1711 წ. 15 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 599. პირი. ქალაქი. მხედრული.

ქ. გარსევანაშვილები სვიმონ და მარკოზ და იასე და მისი ძმა ერთმანერთს ეყრებოდნენ. მოვიდნენ ჩვენთან, ვალაპარაკეთ. ჩვენ მოუწავმან ამილახვარ ბატონმან ავთახდილ დავისწარით მდივანი დავით, გორის მამასახლისი ზურაბა და გორის ქეთხუდები და გორელნი, ვისაც ეკითხოდა, ყველა დავისწარით და ჩვენი ყმა¹ სამთავნელ ეპისკოპოზი კვიპრიანე, სალთხუცესი ზა[ა]ლ, ნაცვალ გარსევან და სხვა ჩვენი აზნაურშვილები და ამათი სარჩელი² და საჩივარი გავიგონეთ და ერთმანერთის ძმობა ველარ ვაქნევიხეთ და გავყარეთ და ერთმანერთს ნებაზედ შეურ[ი]გდენ, რომ უფროსმა საუფროსო არ ინდომა და უმცროსმა საუმცროსო; და რისაც მჭონებელნი იყვნენ, ყმისა თუ მამულისა, თუ სახლისა და კარისა და თუ ქონებისა, ყველა სწორად და შუა გაუყავით.

ერგო სიმონსა და მის ძმებსა ყმისაგან. მგელიაშვილი პაპუნა.

ქ. ერთ წილად უმცროსი წისქვილი, ამაზედ აქეს ერთი რკინის კერა(?) და ერთი ხარი, ერგო სიმონს და მის ძმებს უფროსის წისქვილის ფარდად. []

ქ. ერგო ჩემს ბიძაშვილებს სიმონსა და მის ძმებს იეთიმანთ გვერდზედ წერეთელანთ ეულის ნასახლარის ფარდად მგელიაშვილის სეხნისა³ ორი ბიჭი და ხუთი მინალთუხი თეთრი. სასაფლაო ნახევარი მარჯვნივ შიგნით და გარეთ ერგო ჩემს ბიძაშვილს სვიმონს*.

ქრისტიანობის იე, ქორთონიკონს ტუთ. + +

ქ. ერთ წილად ოქუანთეული მიწა რუსკენ ერგო სვიმონს ნახევარი.

ქ. ერთ წილათ რუს პირი თხილარში ნახევარი ერგო სვიმონს + საღალიშვილისეული მიწა⁴ ნახევარ[ი]**.

ქ. ერთ წილად დამპალაში ოსინანთ მიწისაკენ გზას იქით რიყიანზედ აქეს ქაობისაკენ, ფარდად ერგო ჩემს ბიძაშვილს სვიმონს. სამნებს აქეთ უნდა გზამ იაროს ჩემის მიწისაკენ +

¹ ყმან. ² არჩეული

* „სასაფლაო... სვიმონს“ ჩაწერილია სხვა ხელით აბზაცის დასაწყისში.

** ბოლო სამი სიტყვა ჩაწერილია სხვა ხელით.

ქ. ესე წიგნი მოგეცი მე, იასემა და გიორგიმა შენ, ჩემს ბიძაშვილს სვიმონს, მარკოზს და საბას ასე, რომ: თუ მუჟადასაკენ სასახლე შენ დაგრჩეს, ასე რომე რასაც სა[ა]კას საბძლის კედელი ამოიტანს ზეით, ჩამოღარულს კლდემ-დი ღელეთ რაც შეჰყვება, იმ ღელემდინ შეტანება თუ დაგრჩეს, ჩემთან ჯელი არა გქონდეს.

და თუ იმ ღელეს აქათ გაგაწევინონ, რაერთიც იქით მაგიჟრან, იმისი საფარდო ნახევარი აქათ მე მოგცე. და თუ სალაპარაკოთ და საქრთამოთ გახდეს, სწორათ გაესარჯოთ და თითინას სახლი-დამ ზემო მარანში რაც ურმით მოიტანო, გზა დავანებო, და სამუდამო გზა მუჟადასაკენ უნდა გამოიღო.

არის ამისი მოწამე იესე, გაბრიელ ++

ქ. წილი ვყარეთ ღმრთის წინაშე და ერგო ჩემს ბიძაშვილს სვიმონს და მის ძმათა: თაყინაშვილისაკენ აქათ მარნის კარაძდი რასაც მარნის კედელი ჩაიტანს, გალავნის კედელში რომ ხათილი არის, იმაზედ რომ დასტაკი აკრავს, ის შუას კედელში უნდა შივიდეს. და ის კედელი სანახევროთ უნდა ავაშენოთ. და ზეით რაც მარნის კედელი შეიტანს ზემო მარნის მიდგამიდი ოთახის კიბეცა, ზემო მარნის გარეთ თითინას ნასახლარიცა ერთ პირათ. და რაც ურმით მოიტანებოდეს სულუზიდან იმის გზას გარდა და კაჟკაჟური ქუევი არის, ორმოს ფარდათ ესენი ერგო იესეს და გაბრიელის მოწმობითა. ++

ქ. ერთ წილათ ბადაბეთის რუს გამოლმა ბაგა თავის საწნარ-ლითა და თაღრითა და ბაღის თავს მიწა ერგო სვიმონს და მის ძმათა; ხაბაღრისა და რუს გაღმა ნაფუღრის ავთანდილანთ ვენახი-დამ ამირაღანთ მიწამდი იმის ფარდად იქივ რჩომის ეზოს კედლის კუთხე რასაც გაიტანს ნადირაშვილისა და გიორგის სახლების შუა კედლის გატანება ბაგისაკენ, ერგო სვიმონსა და მის ძმათა იმ იქითის ბ ფარდად. და წისქვილის სახლა საერთოა და გიორგის ნაბოსტნარიც იასესია. ეს ასე ერგო! ჩემს ბიძაშვილებს. მე, იესეს მომიწერია ++

ქვემო ვენახის ნახევარი გოგიაშვილის ვენახისაკენ პა[ა]ტას ნასახლარითა და ჭურმარნითა ერგო სვიმონს და მის ძმათა, შარისაკენ ნახევრის ვენახისა და მარნისა თავს ქვევრისა და საწნახლისა და ხუცის ნასახლარების ფარდად. ეს ასე ერგო ჩემს ბიძაშვილებს. მე, იესეს [ეს] მამიწერია. +

1 ორგო.

ქ. ერთ წილად ბასილა მეგრელის ძმისწული ერგო სვიმონს მეგრელი გიორგის ფარდად. []

ქ. ერთ წილად ბელელა და პა[ა]ტას ობოლი გოგო, დღეს რისაც მჭობებელნი იყვნენ, ერგო სვიმონს მაზმანი ესტატეს ფარდად. []

ქ. ერთ წილად მგელიაშვილი პაპუნა და მისი ძმა ბერი, დღეს რისაც მჭობებელნი იყვნენ, ერგო სვიმონს და მის ძმებსა გონგაბის მეგრელი შვილის გონგაძის ძმისწულის და პა[ა]ტას ობოლი ბიჭის ფარდად. []

ქ. გარეჯ[ე]რ[უ]ლი პარკაძისეული ნახევარი სვიმონს და მის ძმებს*.

ქ. კიდევ პარკაძისეული ქვემო რეხს ერგო სვიმონს და მის ძმებს*.

ქ. მაჩაბლისეული თვისის წისქვილით გარეჯვარს ერგო სვიმონს და მარკოზს*.

მინაწერი

...**ბატონმა ნეხვის შეტანა ბძანა ზვარშია და თავს დგომს არ...*** და არ შეგიტანინებია, მეზვრები ბძანა და ვერ მოგიყენე-
[ბია], თუ ხასადარი ხარ...*** ბატონის ხათრი გიჯობს...*** თუ რამ
მაგ ზვარში წახდა, სულ შენ გარდაგხდება. აქამდი ეგ...*** სარგე-
ბელი რასთვის არ აიღეთ. სტეფანაშვილმან წიგნი [მოი]-
წერა და ვინც არ მოგცემს, ჩვენ მივალთ და როგორც მუშა არის.
მუშას გამოვართმევთ. რომელიც მეზვრე უარშიობდეს, შემიტყუ-
მე ვიცი და მაგანა []

161. ბანდინება ჯანდიერიშვილთა, ზაჩნაძეთა და ახურელთა მამულის

საქმეზე

1711 წ.

ბელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 346. დედანი. ქაღალდი, 29,5×21 სმ. მხედრუ-
ლი. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ჯანდიერიშვილები, ვაჩნაძენი და ახურელ-
ნი საკნავს მიწებზე შეცილდნენ.

მოვედით ბატონის ბძანებით სასამართლოდ ჩვენ, ჩოლაყა-
შვილი ანბა ალავერდელი ბატონი ნიკოლოზ, მო-

* მიწერილია სხვა ხელით.

** ერთი სტრიქონი არ იკითხება.

*** ერთი სიტყვა არ იკითხება.

ურავი რევაზ, მოურავი მერაბ, სახლთუხუცესი ედიშერ, ნარკაშნელი ბატონი პარტენ, მეითარი ფარსადან, მაყა ბოქოულთუხუცესი.

ალაგები ენახეთ და გავსინჯეთ. გუჯარი იყო ძველი წმინდის დავითისა, ბოლოს სამშღღარი სწორედ გამოჩნდა. აკურის ქევი რომ მღვრივეს ქევის შეეყრების, ჩავლით ალახნამდის, აკურელთ დარჩა.

ზემოთ აკურას ქევს გაღმა სოფლის პირდაპირ ორი ახო გაეტეხათ ახურელთ: ზემო — უზუნაური და ქვემო — ნარბილი. ამაზედ შეცილდნენ.

და ბატონის ბძანებაც ასე გვქონდა, ფიცი არც ერთისა მომგდარიყო.

უზუნაური ახო ახურელთ დავანებეთ და დარჩა; და ნარბილის ახო ჯანდიერიანთ და ვაჩნაძეთ დარჩა.

ამ ორს ახოს სატუნდრის ღელე გაყოფს. ამ ღელეს ზემოთ ჯანდიერიანთ და ვაჩნაძეთ კელი არა აქვსთ. და ღელეს ქვემოთ ახურელთ არა აქვსთ კელი.

ამ გარიგებაში ბატონის ბძანებით დამწყვდეული მდივანი გორჯასპი და დამწერი.

ქორონიკონსა ტჟთ.

162. ბანდინება დომენტი IV-ისა მიწობლიძეთა და ბიწმელელთ მამულის საქმეზე

1711 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 2106. პირი. ქალაღი. მხედრული.

მიწობლიძე პაატა და მისი ძმები და ბიწმელაანი მამულზედ ცილობდნენ. მოვიდნენ ჩვენთან, ილაპარაკეს. მათი საჩივარი ყველა გავსინჯეთ. ჩვენგან ფიცის დადება უწესო იყო, მაგრამ უფიცრად არ გარდაწყდებოდა.

და ჩვენ სვეტიცხოვლის დეკანოზი ათანასე, გედევანიშვილი დავით და მალალაძე საამ თან გავიტანეთ. წადგა მიწობლიძე პაატა, ზაალ, გორჯასპი და გარსევან თავის შვილებით და რაც მათი ყმანი იყვნენ, თან ახლდნენ, ასე გაიფიცეს, რომ: «რა ჩვენ ბიწმენი გამოგვრთმევია, მას აქეთ რასაც ფოხოლაძის ღელე ჩაიტანს ყორემდი ქათხევის ჩატანებით საქალაქო შარამდი, ჩვენი ყოფილიყოს და არც ბიწმენელს კაცს კელი ჰქონდეს და არჯავლის მამული და გასადევარიც იყოს; ვისაც ნასყიდი აქვს, წიგნი ექნება, ვისაც გირაოდ ეჭიროს, პატრონმა დაიხსნას».

ახლა რადგან ჯვარს პატიოსანზედ ამგვარად დაიფიცეს, ჩვენ ბატონისშვილმან საქართველოს მაკურთხებელმან პატრიარქმან პატრონმან დომენტიმ ესე გამოფიცული მამული ისრევ თავის მემკვიდრეს მიწობლიძეს დავანებეთ. დღეის იქით ბიწმენელთ საცილებლად და სალაპარაკოთ ამათთან კელი არა აქვს და ნურც წამოედევების.

ქორონიკონს ტუთ. ხელრთვა: კათალიკოზი.

163. ბანჩინება მახტან VI-ისა ციციშვილებისა და ჯაფარიშვილების მამულის საქმეზე

1708—1711 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 617. დედანი. ქალაღი. 35,5X 21 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო ან ორი წერტილი. საბუთი თარიღდება ვახტანგის ჯანიშინობის წლებით.

ქ. ჩვენ, საქართველოს ჯანიშინმან ბატონიშვილმან, პატრიარქმან ვახტანგ და ძმამან ჩვენმან, ბატონიშვილმან კათალიკოზმან, ბატონმან დომენტიმ, და ძმამან ჩვენმან, ბატონმან სვიმონ და თაიმურაზ გვერდთ ვიახელით მუხრანის ბატონი ერეკლე, არაგვის ერისთავი გიორგი, სარდალი ლუარსაბ, ამილახორი ავთანდილი, მდივანბეგი ერასტი, შოურავი [ა]ვთანდილ და სხვანი ებისკოპოზ-დარბაისელნი და მდივნები.

ციციშვილის პაპუნასა და ვახტანგისა და იქით ჯაფარიშვილის ფარემუზისა, ზურაბისა, ნიკოლოზისა და გოშპარის ქვარებს სახორცეს ზეით ხასოფლარებზედ ცილების სარჩელი და საჩივარი გავიგონეთ და გავსინჯეთ.

ციციშვილები ამას ჩიოდენ: აშქას წინათ მეფემ გიორგიმ რომ გოშპარის კერძი ქვარები იყიდაო და მაშინ ნასოფლარების გასაყოფრად რატიშვილი, მთავარებისკოპოზი და მჩაბელი აღზაზ რომ გამოგზავნაო, საგორცეს ქვეითი ნასოფლარები გაყვესო და იმა[ს] ზეითი ნასოფლარები არც გაუყვიათო და კიდევ ჩვენს სახელზედ საჩვენოდ გაუშვესო.

ჯაფარიშვილნი ამას უპასუხებდენ: აშოროს ღმერთმან, რაც ჩვენ სახლისკაცთ ჩხუბი არ გამოგვერიაო და ერთმანერთს არ დაუშინეთო და გაყოფაზედ მით არ მოვიშალენითო, მის მეტად თქვენად სახელზედ არცა რა გავგიშვიაო და არც იმ

ალაგში კელი გქონებიან და არცა გაქესთო, თორემ მთავარების-
კოპოზსაც დაჰკითხეთ, მასაც ახსოვსო.

ჩვენ მთავარებისკოპოზს ვკითხეთ. იმასაც ასრე მოეხსენებინათ: საკორცე და იმას ქვეითი ნასოფლარები რომ გავჰყავითო და იმას ზეით გასაყოფლად რომ მივიდოდითო, ჯავახიანი შელაპარაკედნო, ჩხუბი გამოერიათო, დაუშინეს, მოიშალნენ და ბატონთან წაშოვიდნენო და მისთვინ დარჩაო, თორემ იქ ციციშვილის ცილება არ გაგვიგონიაო.

ეს მოწმობა დასაჯერებელი იყო, მაგრამე უფიცრად ამათში ჩხუბის გადალიანებას ვხედვედით და არამც ერთი ურიგო რამე მოეკდინათ და არ სჯობდა, ფიცი უფრო გულის დასაჯერებელი იყო.

ჩვენ ამისი ასრე გაუჩინეთ: თუ წადგნენ ჯავახიშვილნი, ეს ოთხნი თავნი კაცნი ოთხის მათის აზნაურშვილითა და სადაც ჰყარების თავს გარდიარონ და ასრე იფიცონ: «ამისმა მადლმან და ამისმან გამაცხოვებელმან ღმერთმან, ეს ალაგი, ეს ნასოფლარები ამას აქეთ კიდეც ჰყარებისა და საჯავახიშვილო იყოს და არც ციციშვილს ამაში კელი ჰქონდეს», დარჩეს ჯავახიშვილებსა. და თუ ვერ იფიცონ, დარჩეს ციციშვილებსა.

შეჰდე: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ გამტყიცებ მეფის ძეობით.

164. განჩინება ვახტანგ VI-ისა ავალიშვილების შვა-მამულის საქმეზე 1703—1711 წწ.

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 50. საბ. № 108. პირი. საბუთი თარიღდება ვახტანგის ჩანიშინობის წლებით.

[74] ჩვენ, საქართველოს გამგებელმა ბატონიშვილმა პატრონმა ვახტანგ გვერთ ვიახელნით მთავარებისკოპოზი ევდეშოზ თბილელი, მიტრაპოლიტი პავლე, მანგლელი ნიკოლოზ, მუხრანის ბატონი ერეკლე, არაგვის ერისთავი გიორგი, სახლისუხუცესი პაპუა, ქსნის ერისთავი დავით, სარდალი ლუარსაბ, მდივანბეგი ერასტი, მოურავი ავთანდილ, ყულარაღასი ქაიხოსრო და მდივნები. ავალის-შვილის გიორგისა, მისი შვილის ლუარსაბისა, იქით ავალისშვილის ზაზასი, მისი ძმისწულებისა ავალისა შვილებისა სარჩელი საჩივარი ორთავესი გავიგონეთ და გავშანჯეთ.

უწინ გიორგი და ზა[ა]ლ გაყრილიყვნენ მამის მამული სამართლით: ბარათი გაეყოთ და თავთავესი წილი ექირათ. მაგრამე შემატებულის სადგერი ამოწყვეტ[ილ]ის სალუყაფლანის

კერძი მამული სალაპარაკოთ შექნოდით. პირველ სადგერი სალუ-
ყაფლანის მამული გიორგის ეშვნა. გიორგის ჟამთა ვითარებით
წართმეოდა. და მერე ზაქალს ეშვნა, კიდევ წართმეოდა. მერე
ბედნიერის ყე[ე]ნის წყალობით ერთად ორთავ ეშვნა. მაგრამე ახ-
ლა საკუთრად ზაზას ეჭირა. ლუარსაბს ბედნიერის ყე[ე]ნისათვის
არზა მიერთმევინა, მამულის წილი მაკლიაო; ხემწიფეს რაჟამი
ეზოდებინა: როგორც საქართველოს სამართალი იყოს ისე ძმურად
გაუყავითო.

მათი სამართალი გაეშინჯეთ. დასტურად პირველად სადგერი
სალუყაფლანის კერძი უწინ გიორგის ეშვნა და შე[ე]მატა. მაგრა-
მე ზაქალიც ბევრს გარჯილიყო, ისრე ეშვნა. ამიტომ გიორგის
სადგერისა და სალუყაფლანის წილში საუფროსო არ ავადებინეთ.
სადგერი სალუყაფლანის [v] კერძი აზნაურშვილი და მსახური გლე-
ხი და ყოველიფერი შვა გაუყავით. ზოგი სოფლად შევაფარდეთ,
ზოგი გლეხად. ვის რომელი ერგო, თავთავისი ბარათი ხელთ უჭი-
რავს.

რაც ლუარსაბს სასახლესა ზვარში წილი ერგებოდა, მისი მა-
გიერი მოსაქმე ლუარსაბს მაჩხეიძის უკან რომ მიწა არის, იქ
მისცეს. მაგრამე თუ რამე საუარესო დ[ა]ედებოდეს, კიდევ და[ა]დ-
ევან; ამიტომ, რომ ზვარისა სასახლისთანა არამც არ იყოს. აზნაურ-
შვილებისათვის რომე ზვარა სასახლეში მიწა რომ გამოერთმევიათ
და შეუმატნიათ, იმისი ლუარსაბ არ ინდობა. იმას გარდა რაც იყო,
იმისი სანაცლო ითხოვა. და ის [რ]ომ დაგვიწერია, ის უნდა მიეცეს
ზაზასა. საქ[დ]გერისა სალუყაფლანის მამულის შონაში ბევრის ქრთა-
მის გაღებასა, გარჯას ანბობდა და თხოულობდა. იქით ლუარსაბ
უწინდელს ქრთამის გაღებასა და ვალისაგან მამულის მოსავლის
ბევრს დახარჯვასა და კიდევ თავისის წილის მოგროვების თეთრის
დახარჯვას ამბობდა.

ესე[ე]ბი გაეშინჯეთ ერთმანეთს შეუფარდეთ, ჩაგვიტარებია.

ქალაქს თავეთის ყმის იე[ა]ნას სასახლეზედ რომ ლაპარა-
კობდენ, ზაზას იმისის პატრონისათვის ერთი თუმანი რომ მ[ი]უცე-
მია, იმაში ოთხი მინალთუნი ლუარსაბ ზაზას შეუბრუნოს; და ის
სასახლე¹ ნახევარი სალუყაფლანისა არის, ის შუა გაიყოს; და ქაი-
ხოსროს წილისაგან ორი წილი ზაზას, ერთი ლუარსაბს; სადგერის სა-
სახლე შუა გასაყოფი არის. ბრ[ე]თის სასახლეც შუა გასაყოფი
არის.

¹ +ჯრ.

თუ რამე ზაზას კალატოზ[ზე]დ ხარჯი ექნას ან თეთრი დაეხარჯოს, ლუარსაბ შეუბრუნოს. ქვევრი გასაყოფი არის.

[75] ტაშისკარს ბითაძე ლ[უ]არსაბს დარჩა; მარგველაშვილი ზაზას დარჩა. იქივ ფასტაშვილები, ოთარაშვილები ლუარსაბს დარჩა, მისი განაყოფი ზაზას დარჩა. შებაყე გიორგი, რისაც მქონებული იყოს, მაჩხეიძეს დარჩა. ნასოფლარი გომარეთი და ყურისი შე[ა]ფარდონ და გაიყონ. ამაში რაც გლეხები სახლობს — ზაზასია, თავის წილში და[ა]-სახლოს.

მეორე ყურისი კ[ე]ცხო[ე]ლი ირჩის, ბარათში გამამყვანო. თუ მოსაქმემ უფიცრათ გა[ა]რიგოს, ის არის, თვარემ კ[ე]ცხოველი ძმითა და შვილით წადგეს, რომ ბარათში გაყოლოდეს, არასეშართლებიან. და თუ ვერ იფიცოს, გასაყოფი არის.

მიტარბის[ს] რაც გლეხები არის, ზაზას მოყვანილი არის. ადგილი, მიწა, მთა და მკედელი შუა გაიყონ. ან სადგრელი ან სალუყაფლანის წილი ბარათს გარდაის მიწა თუ ადგილი გასაყოფი იყოს სადმე, შუ[ა] გაიყონ. უწინდელის ბარათისა ვისაც ან მიწა ან სამძღვარი და[ა]ეჭიროს, მოსაქმემ ისევ თავის პატრონს და[ა]ნებოს ან ჯერით გაატანინოს.

გალმა ძალღაბებში ედიშერს მართებული სათივე მისცეს. ეს ბატონის განაჩენის მუსავადა არის. ზაზას უნდა ჰქონდეს. []

ჩვენ, მოლარეთ უხუცესი ჩხეიძე სეხნია ბატონის ბრძანებით მოვედით, ესე გავარიგეთ. []

165. ბანინიზა პახბან VI-ისა ერისთავ გიორგისა და

თურქისტანიშვილების მამულის საქმეზე

1703—1711 წწ.

ცხსა. ფ. 1450. დავთ. № 4. საბუთი № 209. პირი. საბუთი თარიღდება ებტანგის ჯანიშინობის წლებით.

[106v] ჩვენ, საქართველოს გამგებელმან ბატონიშვილმან პატრონმან ვახტანგ არაგვის¹ ერისთავის გიორგისაგან ხოშაძემრის მიწებისა და თურქისტანიშვილებისაგან მუხათის მიწების ცილების სარჩელი გავიგონეთ.

თურქისტანიშვილები ამას ჩიოდენ: როდესაც ბატონიშვილ-

¹ ყიურისი. ² არაგვის] ეის.

მან პატრონმან ლევან მუხათს მიწები მოსკრა და ხოშაძემრას მისცაო და სამძღვრები ჩაგვისხო, ახლა იმაზე ხოშაძემრულნი არ დასჯერებიანო, სამძღვრები დაუგლეჯიათო და იმას ზეით შემდგარანო, მუხათისა ბევრი მიწა და სახნავი დაუჭერიათო.

ერისთავი ბძანებდის: რომელიც მაშინ ბატონიშვილს ბატონს ლევანს გაურიგებიაო და ხოშაძერისათვის მიუციაო, იმას ზეით არცარას შემდგარანო და ტყუილათაც რჩით და არცარა ვის ის გარიგება მოუშლიაო.

ამის თურქისტანიშვილებმა აშორო უთხრეს: არც შილთახით ეამბოზდეთ და ვცილობდეთო და ბატონიშვილს ლევანსაც ამა და იმ ადგილს ჩაესამძღროსო და კიდეც ხოშაძემრელთ ის სამძღვარი დაეგდოსთო და ზეითაც შემდგარიყუნენო.

ჩვენ ამისი ასრე გაუჩინეთ: და წადგნენ თურქისტანიშვილი თურქისტან და კომლათ თვითო მათი სახლის კაცნი და ასრე დაიფიცონ, რომე: «როდესაც ბატონიშვილმან ბატონმან ლევან ხოშაძემრისა და მუხათის სამძღვარი რომ გაარიგა, ამა და ამ ალაგს გასამნა და სამძღვრად ეს გააჩინა»; სადაც გაიარონ, [107] იმ ალაგს სამნები ჩა[ა]სხან და ორნივე იმაზე დადგნენ და დასჯერდენ.

და თუ ვერ იფიცონ, სადამდინაც დღეს ერისთავს ეჭიროს, იქამდინვე ჰქონდეს და თურქისტანისშვილი ნულარ ეცილებიან.

ფიცი აღარ მოვახდინეთ და ასრე გავარიგეთ, რომე: ქვემოთ რომ დიდი სამძღვარი ზის და იმას ზეით უფრო მომცრო ქვა სამძღვარი ზის, იმ ორთავ სამძღვარს შუა ორი ზომა უფრო ქვეით დავაგდევიტ, ერისთავს მივართვიტ და ხოშაძემრელთ დავანებეთ. სამ[ა]ნი ჩაგვისვამს, იმას გასწორ ჩარზედ სამ[ა]ნი ჩაგვისუამს¹. კიდეც ამათ გასწორ ხევი რომ ჩამოვარდების, იმის ბოლოს სამ[ა]ნი ჩაგვისვამს. ამ სამნებს ზეით დარჩა მუხათელთა და თურქისტანიშვილებსა. და ამ სამანს ქვევით დარჩა ხოშაძემრელთა. ორთავე ნებაყოფლობით ასრე შერიგდენ.

რომელიც ამ გარიგებას გარდავიდეს, ხელმწიფემ თავის შეცოდებათ მოჰკითხონ. □

¹ ჩაგვისუამს.

166. სამართალი ვახტანგ VI-ისა თუშანიშვილების შიშის საქმეზე

1708—1711 წწ.

ცხსა. ფ. 1448. საბ. № 708. დედანი. ქაღალდი. 12,6×13,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი. ჰ-მეტი. საბუთთ თარიღდება ვახტანგის ჭანიშინობის წლებით.

ქ. ჩვენი ბძანება არის. მერე თუ მანიშვილი ფირან და მანუჩარ რომ გაყრილიყვნენ, ახლდაზან გოგებაშვილი თამაზას შვილები ფირანს რგებოდა და ზარათიკა ქოხდა. მანუჩარ იმ გლეხს მიედევებოდა და იმ გლეხზედ ერთის ბარათით ლაპარაკობდა.

ჩვენ ამისი მოკითხული ვქენით. მანუჩარის ბარათი ტყუილი გამოდგა. ის გლეხი ისევ ფირანს დარჩა. როგორც ის გლეხი აქანოზამდის ფირანს სკეროდეს, ისევ ფირანს დარჩეს და არც მანუჩარს ჯელი აქვს. ის ბარათი ბათილი შეიქნა. ნურც იმის ბიძაშვილს ოთიას ძალით გაყრიან.

ხელრთვა: ვახტანგ

167. განჩინება დოდოელთა და მგალობლის მამულის საქმეზე

1712 წ. 9 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1270. დედანი. ქაღალდი. 42,2×23,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ჩვენ, ბატონი ნინოწმიდელი იოსებ და წინამძღვარი ონოფრე ბატონის ბძანებით მოვედით ნაცვლებს და თემის უფროს-უფროსნი კაცნი შემოვიყარეთ, მოკითხული ვქენით, დიდათაც მოვიჭირვეთ მართლის შეტყობასა.

ბატონის ბძანებაც ასე გუქონდა. მართლის გზითა და სამართლიანის საქმის მოკითხვითა დოდოელნი და მგალობელი და პეტრეს შვილები უნდა გაგვეშველებინა. ვეცადეთ ზევრის ცდითა, მგალობელი ვერც მოვიყოლიეთ, არც ბატონის ზრძანება გაიგონა, არც ჩვენი სამართალი, არც თემის კაცისა და ნაცვლების სიტყვა არა მოიკიდა რა.

ახლა ჩვენ ეს სამართალი გვიქნია: როგორათაც ბატონს მეფეს იმანყულხანს დოდოელთათვის წყალობა ექნა, პაპის კერძი მამული: სახნავი, უხნავი, მთით, ბარით, ქვეცქრით დოდოელთ, დარჩა. დათუნას კერძი მამული მგალობლისათვის ეზოძებინა. ვენახითა, სახნავითა, ქვევრ-მარნითა, მთით და ბარითა მგალობელს დარჩა.

პაპის კერძის მამულსა ზოგი ნახევარს უბნობდენ და ზოგი მესამედსა, და მართალი გაკვეთილი ვერა შეგვატყობინეს რა.

ჩვენცა და თემის კაცთათა ასე ვამჯობინეთ: პეტრეს შვილებმა და მგალობელმა თუ შეფიცოს მართლის მცოდინარეს კაცითა და მოწმითა, ორი წილი მგალობელსა და პეტრეს შვილსა დარჩეს და მესამედი პაპის კერძი — დოდოელთა.

თუ არ ეფიცოდეს და ვერ დაიფიცონ და პაპია მენახევრე ყოფილიყოს, პაპის კერძი ნახევარი დოდოელთ დარჩეს. ბატონსაც პაპის წილი ებოძებინა. ჩვენც პაპის წილის მეტი არ დაგვინებებია დოდოელთათვის.

ქორონიკონს უ, მა[ი]სის თ.

ხელრთვა:

1. ნინოწმინდელი იო ს ე ბ.

2. ო ნ ო ფ რ ე.

კიდეზე:

ჩვენ დედოფალთ დედოფალმან ანნამ და ძემან ჩვენმან კახეთის ჯანიშინმან გამგებელმან ბატონის შვილმან თეიმურაზ ასე დავამტკიცეთ, რაგვარადაც ბატონს ნინოწმინდელს და წინამძღვარს ონოფრეს სამართალი უქნია და ან ამ განაჩენში სწერია დოდოველთი და მგალობლის სამართალი.

ორი ბეჭედი:

1. თ ე ი მ უ რ ა ზ

2. დ ე დ ო ფ ა ლ ი ა ნ ა

168. გაყრილობის წიგნი უმეიანთ ზალინას შვილების მარტოროვნისა და სტეფანასი

1712 წ. 3 ივნისა

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13079. დედანი. ქალაღი. 59,5×23,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი. ა-მეტი.

ქ. ნებითა, შეწვენითა, სახელითა მღთისითა, მამისითა, ძისითა, სულისითა წმინდისა, აჲ და ჩვენის ყოვლის დიდოფლის მღთის-მშობლის მარადის ქალწულის მარიამისითა, ზეცისა ძალითა და ანგელოზითა, ოხითა და მეოხებითა, ამათისა შუამიზღვრობითა და თავდებობითა, ათთორმეტის მოწაფისა მოციქულითა პეტრისა და პავლისითა, იოვანეს ოქროსპირისა და იოვანეს მახარობლისა და იოვანეს ნათლისამცემისა, მთავარანგელოზისა მიქელ და გაბრიელისითა, რაშტითა და რაშტიელისითა, ამათისა შუამიდგომობითა და

თავდებობითა, ზეცისა ცხრას დასის ანგელოზითა, სერობენის და ქერობენისა და რაც ზეცაში წმინდანი ასვენია, ამათისა შუამიზდგომობითა და თავდებობითა, სამას სამოცდა სამის წმინდისა გიორგისითა, წმინდა გიორგისა არტენისა და წმინდა გიორგისა გორისჭურისა და წმინდა გიორგისა ბოჭორისა და წმინდა გიორგისა სვეტისცხოვლისა და წმინდა გიორგისა ატოცისა და წმინდა გიორგისა თელეთისა და წმინდა გიორგისა მოლნისა, ამათისა შუამიზდგომობითა და თავდებობითა:

ესე უთ[უ]ო და უთამცაო, დროდაუდებელი და მიზეზშემოუღებელი, ყოვლის ილეთისაგან და ჩხუბისაგან და ყარყაშისაგან გამოსული და გამოწმენდილი, მკვიდრი¹, საბოლაოთ ხანთა, ჟამთა გასათავებელი ესე გაყრილობის წიგნი და სიგელი დაგიმტკიცეთ და მოგეცით ჩვენ, უმეკანთ ზალინ[ა]ს სვილმან მარტიროზამ, შენ, ჩემსა ძმასა სტეფანასა, ასე და ამ პირობითა:

მამის ჩვენის მონაგარის გარდაისათ და სახელების გარდაისათ, გავეყარენით. დღეის იქით, თუ შენ ათასი თუმანი მოიგო, თუ ვალი ქნა, — შენი არის. და თუ ვალი ქნა, შენ უნდა პასუხი გასცე. და თუ თეთრი მოიგო, მე წილი არა გთხოვო. და თუ მე ვალი ვქნა, მე უნდა პასუხი გავცე. და შენ ვალთან ხელი არა გქონდეს. და თუ თეთრი მოიგო, ისიც შენია და შენ ჩემსა მონაგართან ხელი არა გქონდეს; და არც მე შენს მონაგართან ხელი არა მქონდეს.

ჩემი ხეირი და შარი ჩემთან არის და შენი ხეირი და შარი შენთან არის. და თუ ჩვენ თეთრი მოვიგოთ, ჩვენს უმცროს ძმებსა წილი მივცეთ. და თუ ვალი ვქნათ, ვალი ჩვენ უნდა გარდაეხადოთ და ჩვენი უმცროსი ძმები ვალთან ხელი არა ჰქონდეს.

და თუ მამისა ჩვენისა ან ვალი გამოჩნდეს და ან სადავო გამოჩნდეს რამე, ჩვენ ორთავე უნდა პასუხი გავცეთ. და სახლის ხარჯი ერთათ უნდა გავწიოთ. და რაც მამის ჩვენის მოსავალი იყოს, შინ უნდა დაიხარჯოს.

და ბატონისა და ყმისა ხარჯი ჩვენ ორთავე უნდა პასუხი გავცეთ.

და თუ მე ჩემს მოყვარ[ე]ზედ დავხარჯო რამე, ჩემის ქისილამ დავხარჯო და თუ შენს მოყვარ[ე]ზედ დავხარჯო რამე, შენის ქისილამ უნდა დავხარჯო.

და ვისზედაც სიმტყუნე და ნაქურდალი გამოჩნდეს, შეიდეულად პასუხი გასცეს.

და სახლების გარდაისათ და მამის ჩვენის მონაგარის გარდაისათ, ამრიგათ გავიყარენით. და ჩვენსა შუა სადავო და სალაპარა-

¹ კილრი.

ყო არა დარჩა რა: არცა ერთი იოტის ფასი, ძმობისა და კარკაცობის მეტი.

არის ამისი მოწამე: თავად ღმერთი და მერმე მისი ყველა წმინდანი ზეცისა და ქუეშისა, ხორციანი და უხორცო.

კაცთაგან: ქალაქის მელიქი ზურაბა¹ და მამასახლისი აშხარბეგამ² და მდივანი ფარემუზ³ და მამასახლისი პაპუა⁴ და ივანგულანო მელქოამ⁵ და ფეთხაინის მღრდელი ტერ-სარქისამ⁶ და ჩვენი მოძღვარი ტერ-მოსესამ⁷ და ხუცის შვილი გაფრიელამ⁸ და ჩითახანთ არუთინა⁹ და ჩვენი განაყოფი პაპამ¹⁰ და ჰოჭილოანთ მოსესამ¹¹.

და რამცა და ვინცა სურიელმან კაცმან ხელა მიჰყოს ამ წიგნისა და საგლისა შლასა და ქცევას, თითონამც მოიშლების თავის ჭულის და ქრისტიანობისაგან. მასამც ედება შიშთული იუდისა და ძრწოლა კაენისა, კეთრი გეზისა და სული მისი ნუმცა იხსნების ჯოჯონეთისაგან.

და გამტკიცებელთა აკურთხოს ღმერთმან, ამინ და ამინ.

და მე, ცოდვილი დალაქი არუთინს, დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი.

დაიწერა ესე წიგნი და სიგელი თიბათვის სამსა გასულსა, ქორონიკონს უ.

მარჯვენა კიდეზე:

და ერთი ამისთანა წიგნი სტეფანასა აქუს და ერთი წიგნი მარტიროზასა აქუს. და რაც ჩვენ ცალცალკე დუქნათ დავჯდომილ ვართ, ვისაც ვალი და ზიენი ქონდეს, თითონვე უნდა გარდიხადოს.

ორი ბეჭედი:

1. მელიქი ზურაბა
2. მამასახლისი აშხარბეგი

-
- 1 ბეჭედი: მელიქი ზურაბა
 - 2 " : მამასახლისი აშხარბეგ
 - 3 " : ნაზირა ფარემუზ
 - 4 " : მამასახლისი პაპუა
 - 5 " : აო ირჩევა
 - 6 " : სომხური
 - 7 " : სომხური
 - 8 აღგილი ბეჭდისათვის
 - 9 ბეჭედი: არუთინ
 - 10 " : ... პაპა
 - 11 ბეჭედი ამოჭრილია

169. გაწინება პაპუნა დოქიძისა და ზალიაშვილების მამულის
სამხრეთი

1712 წ. 17 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1650. დედანი. ქალაქი. 33×20 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ერთი, ორი ან სამი წერტილი.

ქ. გიორგი სა[ა]კაძეს¹ კვანჭალა თავის მამულით ხიდის თავს ზა[ა]ლისათვის მიეყიდა. მერმე შალვა წამოზღავებოდა; ის ნახევარი მამული ფიცით გამოეტანა. ის გატანილი მამული ოთხის დღის მიწა შალვას პაპუნა² დოქიძისათვის მოეყიდა. მერმე ზალიაც მომკვდარიყო და შალვაცა.

მოვიდნენ ზალიაშვილები ჩვენთან, იჩივლეს. გიორგი სა[ა]კაძის მოცემული სიგელიც გვიჩვენეს. გიორგი სა[ა]კაძემც უმოწმა: მართალია, მე მიეყიდეთ; მაგრამ შალვამ ძალი დამატანაო, წამართო.

რადგან გიორგიმ უმოწმა, ის კვანჭალას მამული ისე ზალიაშვილებს დაეანებეთ. პაპუნა დოქიძეს თავისის ნასყიდის სამუქფოთ იქვე ხიდისთავში ორის დღის მიწა ნაზრევი, ორის დღის მიწა კიდეც თელის მიწა იმავ შალვას მიწილამ — ესე[ე]ბი დოქიძეს დაეანებეთ.

მერმე შალვაშვილი მოკვდა. იმ ამოვარდნილი შალვაშვილის მამული გიორგიმ იშოვნა. მერმე გიორგი სა[ა]კაძე წამოედება პაპუნა დოქიძეს: მე ტყუილად უმოწმე ზალიაშვილებსაო, შენ შენს ნასყიდს მოკიდე კელიო, მე მაგის სამუქფოს ვერ დაგანებებო.

მოვიდნენ ჩვენთან, ილაპარაკეს, გავსინჯეთ. გიორგი სა[ა]კაძეს ზალიაშვილებისათვის მოეყიდა, კიდეც მოწმადაც მოყვა. ეს სქამართალი აღარ მოიშლებოდა. ის კვანჭალ[ა]ს მამული ისევ ზალიაშვილებს დარჩა. იმის მაგ[ი]არი დოქიძეს დარჩა. სხუას კაცს კელი არა აქუს.

ეს ასე გავგვირიგებია.

ქორონიკონს უ, თიბათვის იზ.

ბეჭედი: კათალიკოზი(?)

¹+ზალისათვის. ² პაპუნასა.

170. პანინიზმის ნოდარ სახლთუხუცესისა და მერაბ მოურავის
მამულის საქმეზე

1712 წ.

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 23. საბ. № 8. პირი. ქალაქი. მხედრული.

[4v] სახლთუხუცესი ნოდარ და მოურავი მერაბ სასაფლაოზედ, ჭანდრის ქ[ე]უისა, კახის უბანსა, ჯვარსა, არბუესა, გრემსა, ალმატსა და გოჯანხევის — ამათს მიწასა და წყალზედ, მთას და ბარზედ შეცილდენ; ბატონთან იჩივლეს და ილაპარაკეს. ბატონმა ეფისკოპოზთა და დარბაისელთ ამისი საქმეობები კარზედ უბძანა და ქნეს, განაჩენი დაწერეს სასაფლაოზედ, ჭანდრის ჯეზე, კახის უბანზე, ჯვარზე, არბუეზე, ალმატზე, გოჯანხევეზე.

ამ ალაგებზე ფიცი სახლთუხუცეს[ს] ნოდარს დაზღვეს და გრემის მთას და ბარზე მოურავს მერაბს ედვა.

სახლთუხუცესმა ასე ფიცა: სასაფლაო ბეზურიშვილისა და ჯაჯანას წილს გარდა ნახევარი სასოფლო, [5] ჭანდრის ქ[ე]უსა და კახის უბნის მთისა და ბარის ნახევარი, ქორი თუ საგლეხე, ღალა თუ ბულაშმის მულქნა, ამეზის ნახევარი, კიდ[ე]მ ზოგი მიწები და ხოდაბუნი უფიცრათ სახლთუხუცეს[ს] დარჩა.

და ერთი საკუმლო ნაცვალშვილი რომ ესახლა, ეს ფიცით გაიტანა. ამეზის სამძღვრებითა და სახელდობრივი ცალკე ბარათი მიგვიცია.

ჯვარი, არბუევი ბეზურიშვილის და ჯაჯანას წილს გარდა ნახევარი ფიცა და¹ გაიტანა.

ალმატის მთის გამოსავლის ნახევარი და სახნავის ნახევარი — ეს[ე]ც ფიცით გაიტანა. კიდემე ალმატში ზოგ[ი] ამენებული საკუმლო და ზოგი ნაოხარი ფიცით გაიტანა; და ამისიც ბარათები სახელდობრივ მიგვიცია.

ნოდარის სათიბი ქ[ე]ვხმელას აღმა მინდორი თავით ბოლომდის და იმწობას ბეჭუს დაბალი ჭალა ბოლოს გარდიგარდმო ყორე გარდ[ი]ვლის — ესეები სახლთუხუცეს[ს] ნოდარს დარჩა. მოურავს მერაბს ხელი არა აქეს.

გოჯანხევეზე¹ რომე ფიცი ედვა, მაგრამე მოკოთხული ვქენით. მახსოვარსგანც შევიტყეთ, რომე სამელელაშვილი ყოფილა. მოურავიც დაემოწმა და უფიცრათ ნოდარს დარჩა.

¹ ფიცა დაქვიტა. ² ბოჯანხევეზე.

წმინდის ბარბარის საყდარი და საყდრის შეწირულობა მამული და მიწა რომელიც არის, ეს საერთოთ დარჩა.

ამის მოსარიგებლად მოვედით ჩვენ კ ა ვ ქ ა ვ ა ძ ე მღივან-ბეგი რ ა მ ა ზ ა , ბოქოულთუხუცესი მოურავიშვილი გ ი ო რ გ ი , მღივანი გ ო რ ჯ ა ს პ ი .

ესეები ბატონის [v] ბძანებით ამრიგად გარიგდა. რომელიც ძველთაგან ალმატს და გრემს არა ქონდეს, არ მოეშალოს; და რაც კაცი გრემს სახ[ლთხუცეს]ს ნოდარს ეს[ა]ხლოს, ვერც გრემის მთის ჭამა დაუშალონ, ვერც საბალახე აერთოს და სამთოშაგაც წილი დაუღვან.

რომელიც გარიგდა, ერთმანერთში გან[ა]ჩინები და ბარათები მიგვიცია.

ქორონიკონს უ.

გიორგი

171. განჩინება სამეზღისა და გილდაშვილების მამულის სამეზღ

1712 წ.

ცსა. 1449. № 2700. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. კახეთის გამგებელის ბ ა ტ ო ნ ი ს შ ვ ი ლ ი ს თ ე ი მ უ რ ა ზ ი ს ბძანებით და ბატონის დ ე დ ო ფ ლ ი ს ა ნ ა ს ბძანებით მოვედით ჩვენ სალთხუცის შვილი ფ ი ლ ი პ ე ხ ა რ ჭ ა შ ნ ე ლ ი ბატონის სამეზღის სასამართლოთ, უ ტ ო ს საყდრის საკომლოს მიწების სასამართლოდ.

გი ლ დ ა შ ვ ი ლ ს საკომლოსა და მიწებს შეეცილა, წმინდის სამეზღისა არისო. იმათ ასე თქვეს: საყდარში წილი გვძესო, სასაფლაოთ საკომლო და მიწები გვეფიცება, ჩვენი არისო. ფიცი დაიდვეს, ს ა ჩ ი ნ ო ს შ ვ ი ლ მ ა ნ და კ ა ვ უ ა ს შ ვ ი ლ მ ა ნ წადგნენ საფიცრად; აწვე მახსოვრები მოვნახეთ, ვკითხეთ, უფიცრათ შერიგებას ვეცადენით, დაგვიჩერეს, ერთმანეთის რაზით ფიცი აღარ მოვახდინეთ, საყდარი სასაფლაოდ სწორეთ დარჩა. სასაფლაოს გასყიდვაზე არც ერთს კელი არა აქვს. ქ ი ნ ქ ლ ა ძ ი ს მოსყიდულს საკომლოზე სამეზღელმა კელი აიღო, ძველს ნაყორევს აქეთ სამეზღელს დარჩა. სამძღვრები ჩაგვისხამს: აქეთ გ ი ლ დ ა შ ვ ი ლ ე ბ ს არა ხელი აქვს, ზემოთი მიწა სამეზღელს დარჩა ო მ ა რ ა შ ვ ი ლ ი ს ლობემდინ, გაღმა შარას ზეით მიწა მ ა მ უ კ ა ს შვილს ეყიდა, მიწა სამეზღელს დარჩა და სამეზღელი უნდა ს ა ი ქ ო ძ ე ს თ ა ნ მიჰყვეს, რაც ფასი გილდაშვილს გაუღია, იმ მიწაზედ კელი არა აქვთ. ორნივე ასე შევაჯერეთ, ერთმანერთთან აღარა საქმე აქვთ.

არიან მისი მოწმეები: როშაქის შვილი პაატა, ანდერ-
მონის შვილი გოშპარ, ჯარის შვილი ზურაბ, გილდა-
შვილი პაპუა, ესიტაშვილი დათუნა, ქოჭილაშვი-
ლი ოტია, ტუშუური ივანე, ხანაგის შვილი მახა-
რებელი, ქინქლაძე ბერუკა. ქორონიკონს უ.

კიდეზე

ქ. ეს წიგნი ნათლისმცემლის წინამძღვარმა აბრამ გადავს-
წერე, სამებელის იოანეს მაყაშვილის ბძანებით. ეს წიგ-
ნი წამხდარი იყო და დაძველებული. სარწმუნო იყავით, როგორც ამ
ძველს წიგნში ეწერა, ასე გადამიწერია რომ მეტ-ნაკლები არ დამი-
წერია.

ავგისტოს გასულს, ქორონიკონს ულჱ. აბრამ

**172. მორიგების წიგნი გოსტაშაბის შვილებისა მდივანების ქალ
გუჰასაღვი**

1712 წ.

ბელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1903. დედანი. ქაღალდი. 41,8×19 სმ. მარჯვე-
ნა ზემო კუთხე მოხეულია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი
სიტყვის შემდეგ ნახშირია ორწერტილი.

ქ. ესე წიგნი მოგართვით ჩვენ, გოსტაშაბ[ის შვილ მა
თ]ამაზ ამილღაბარ და ყაფარბეგ თქვენ, [ჩვენ]
რძალს მდივანბეგის ქალს ბატონს გუქას ასრე, რო-
მენ: შამა ჩვენს დასქირებოდა და იბაშერისათვის ღო-
ლღვხას ერთი საკომლო მამული მიეყიდნა და მოურაობაც იმის-
თვის მიეცა. ახლა ჩვენის ნებით ჩვენ მოგახსენეთ და თქვენის ზით-
ვით დაიხსენით თხუტმეტ თუმნათ, რომ თუთხმეტი თუმანი თეთრი
შიეცით ამ წესით, რომენ როგორათაც იბაშერის წიგნში ეწეროს,
იმ რიგათ თქვენთვის მოგვიცემია ის ერთი საკომლო მამულიცა და
მოურაობაცა. და რახან თქვენი თუთხმეტი თუმანი მოგცეთ სასახ-
ლოთ, ის მამული ისრევ სასახლოთ და საერთოთ დაედვათ. ვინ იცის,
თეთრი ვერ მოგცეთ, ის საკომლოცა და მოურაობაც, რაგვართაც
იბაშერს ქონოდეს, იმ რიგათ თქვენთვის მოგვირთმევია. არც შენ
თეთრის სარგებელი გვთხოო და არც ჩვენ მამულის ჭამასა და მოუ-
რაობას გეცილოთ.

არის ამის მოწამე იარაღის შვილი როსებ როსებ

ციციშვილი ბადურ ბადურ ქავთარის შვილი
სულხან* და სულ ჩვენი მსახურ-აზნეურიშვილი ამის დამხ-
დურნი.

და მე ონოფრეს დამიწერია და მოწამეცა ვარ.
დაიწერა ქორონიკონს უ.

ორი ბეჭედი:

1. გოსტაშაბის შვილი თამაზ
2. ყაფარბეგ.

კიდევ:

ქ. ამისი გამრიგებელი და მოწამე ჩვენ ბატონი მთავარ-
ეფისკოპოზი ნიკოლოზ. ბეჭედი: მონა ღთისა მთავარეპის-
კოპოზი ნიკოლოზ.

ქ. მე მდივანი გივი ამისი მოწამე ვარ.

ბეჭედი: მდივანი გივი

173. ბანჩინება ლაშარსაჲ შიოშის შვილის საძმავი

1718 წ. 9 თებერვალი

ხელნაწ. ინსტ. Hd 1236. დედანი. ქაღალდი. 28×12,5 სმ. მხედრული. ყოვე-
ლი სიტყვის შემდეგ ორი ან სამი წერტილი. ა-მეტ-ნაყლული.

ქ. ნებითა მღთისითა ესე წიგნი მოგეც მე, გიორგი¹ შიო-
შის შვილმა², ძმამა ჩემ[მა] ლავარსაჲ, ძმისწულმა ჩემ[მა]
მერაბამ შენ, გურამის შვილს დურმიშხანს, ასე
რომე:

ჩემ ძმას თქვენი ცხენი მოეპარა და შეაჩ[ნ]და. აწე ავდექით,
სხვა საზღაური ვერ იშოვნა, შვილი წაეართვით, შენი საზღაურში
მოგეცით.

არის ამისი გამრიგე და მოსამართლე ბატონი მეითარი³ ფარ-
სადა[ნ], დავით დივანი, ქაიხოსროვ გულისა შვილი,
ქუმსიკობიას შვილი.

მე, ჰოქილოათ ბაღდასარ[ს] დამიწერია და მოწამეცა
ვარ ამისი.

დაიწერა ესე წიგნი თებერვლის ცხრას, ქორონიკონს უა.

 ++

¹ გიორგისა. ² + თქვენ. ³ მეიტარი.

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ბეჭდისათვის.

174. განკინება დომენტი IV-ისა მალაღამეთა გაყრის საქმეზე

1718 წ. 25 აპრილი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5577. დედანი. ქალაღი. 56,6X29,3 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი ან ორწერტილი. შდრ. საბ. № 175 და 176.

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოსა კათალიკოზმა-პატრიარქმაან ბატონისშვილმან დომენტიმ ყოველნი მცხეთელნი აზნაურშვილნი თან ვიახელით და მალაღამე სახლთხუცესი ამილბარ და მდივანი სოლომონ თავის ბიძაშვილებს პაპუას და სარიდანს და მათს ძმებს გავეყარეთ.

და სამართლიანის საქმით მივეცით საუფროსოთ სახლთხუცესსა და სოლომონს:

ციხედიდს: გელხაური დათუნა და ბასილა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს.

ნიაბთ: კ[ა]რიჭაშვილი დემეტრა და ესტატე, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყვნენ.

თრიალეთზე ახალშენს ბოგველი სეხნია, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს. იქავ ფადარსაშვილი შიო, სედაფაშვილის ნაქონის სახლკართა და მამულითა.

ციხებდავს: ხომიზური გიორგი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს.

მცხეთას: ხახუტაშვილი ივანე, დღეს რისაც სახლკარის მქონებელი იყოს.

დიდომს: კოპაძე ბერი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს. ესეები საუფროსოდ ერგოთ.

წილითა და ბარათითა ერგოთ ციხედიდს:

ბეთუაშვილი თომა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს; იქავ ციხედიდს გოშქოთელიანის სახლკარი, წინ ბაგა და ბალი და დებების მიწა და ოლის მიწა.

ძეგვს: ორივე შაშუტაშვილები, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყვნენ.

წიხარეს: ალაპისშვილი ოთარა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს.

ნიაბთ: სუთიაშვილი და ნაზარაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყვნენ.

ჩოჩეთს: სომეხი პაპია, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს.

ციხებდავს: იოკიმეშვილი და მაისაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს.

ზერტს: ტერუნაშვილი გიორგი და ზუბიაშვილი თამაზა, თავის სახლისკაცებით, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს.

თრიალეთზე ახალშენს: მელაძე ლაზარე თავის სახლისკაცებითა და ბაკიძე პაპუნა თავის სახლისკაცებითა, დღეს რისაც მამულის მქონებელნი იყვნენ; მამაგულაშვილი ივანე თავის ძმებითა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს; ძმასარასაშვილი ნატრია დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს, ლუავი მამუკა და მუგუთელა, დღეს რისაც მამულის მქონებელნი იყვნენ.

ქვემოუბანს: სახლკარი და ზემო სახდენია ნოკარი¹ და ქვევრი საუფროსო. რასაც ალაგს ქვევრი ჰქონდესთ, ათისთავი უნდა სახლთხუცეს[ს]ა და სოლომონს პაპუამა და სარიდან უნდა მოსცეს².

და ამას გარდა სახელოები ერგოთ სახლისუხუცეს[ს]ა და მდივანს სოლომონს: მდივან-მორდლობა, ქადაგობა და სამამამთავრო.

ამის სამუქფოთ პაპუას ერგო ციხედიდის მრუტაობა და ახტანს რაც ნასყიდობა ჰქონდათ.

სარიდანს ერგო ამ თავის ბიძაშვილების სახელოების სამუქფოთ ზერტის მოურაობა.

ამ სამთავ ბიძაშვილებს ერთმანერთში ბევრი ლაპარაკი და საქმე ექნათ და ბარათებიც მიეცათ ერთმან[ერ]თისათვის და ისიები ყველა მოიშალა. მართალი და ჭეშმარიტი ეს არის გარიგებული და სამართალით გამოყოლილი.

უკეთუ ერთმანერთში ყმისა თუ სახელოსი ბარათი შერჩომოდესთ, წიგნითა ამით გაგვიცუდებია. მართალი ეს უკვე არს და ნუცა ვინ მკადრე არს მცირისა ბარათისა დარჩომისათვის შლად და ქცევად გარიგებულსა ამას ჩვენსა.

სასახლე ესრეთ გაუყავით, რომ რაც პაპის ამათის პაპუას სალთხუცის დროს გალავანი ვლებოდა და ან შიგ სასახლე იყო და ყოფილიყო, ის სარიდანს და მის ძმებს მიეცით; ძველს საჯინიბოსთანა რომ ბალაშყარა დგას, ძველი ჭისკარი იქ ყოფილიყო, იმის შემოტანებით რაც ის ამოიტანს, კოშკს³ წინ გაივლის, ალუჩა აქათ სოლომონს დარჩა; და იმას იქით რომ თუთა დგას, თითონ თუთა მარგილად უნდა იყოს, იმის ჩაყოლებით ჩასწვრივ რუს გამოლმა ცაცხვი რომ დგას, ზედ ღობე იმას უნდა მიადგეს. ამას შიგნით სარიდანს დარჩა.

¹ ნოკარი. ² - სახლთხუცესა და სალომონს. ³ კოშკს.

მაგრამე რადგან სოლომონს თავისი და თავის მამის აშენებული სასახლე და ძირის კოშკს მარანი და კოშკი ამას დარჩა; ამ კოშკს წინ ცოტა რამ ალაგი სარიდანისა იყო, ადამისა და ზურაბისა საწოლს უკან ღობე იქ გაავლონ და რაც ამაში ალაგი დარჩეს, მის სანუჭფოთ ერთი დღის მიწა სოლომონ სარიდანს მისცეს. ეს ულაპარაკობისათვის მივაკებინეთ, თორემ მაგთენი გამოსაკიდებული არა იყო რა.

სხვა რაც ბიძის ამათის არქიმანდრიტის ნიკოლოზის ნასყიდი და აშენებული იყოს, სამად უნდა გაიყოს.

და ადამის შვილებს საჭირნახულოთ კ ა ვ თ ი ს ხ ე ვ ს კ ე ლ ა -
პ ტ რ ი ს შ ვ ი ლ ი თ ა მ ა ზ ა მისის მამულით ჯელშეუვლად მივეციტ.

და სასახლის ზომა ადგილი რაც სახლთხუცეს ამილბარს და მდივანს სოლომონს მიუციათ, იმას უნდა დასჯერდენ.

სხვა სალაპარაკო და საქმე და სადაო აღარა აქვთ რა ერთმანერთ[თ]ანა.

დაიწერა თვესა აპრილსა კე, ქორონიკონსა უა.

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ - პ ა ტ რ ი ა ქ ი დ ო მ ე ნ ტ ი ვამტკიცებ ნებითა ღმრთისათა.

175. განმინება დომენტი IV-ისა მალაქამთა გაჰრის სამეფომ

1718 წ. ივნისის ნახევარს

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1672. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 37×19,8 სმ. მხედრული, ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საწყისი გადამწერის ხელით უზის: ქკსა „უ“, ხოლო „ა“ მიწერილია შემდეგ კათალიკოსის ხელრთვის მელნით. შდრ. საბ. № 174 და 176.

ქ. ნებითა ღმრთისათა ჩვენ, ქრისტეს მიერ კურთხეულმან ქართლისა კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ მ ა პ ა ტ რ ი ა ქ მ ა ნ ბატონისშვილმან დ ო მ ე [6] ტ ი მ და ჩვენ კრებულთ მცხეთელთ ერთ[ობილთ]ა გაყარეთ მ ა ლ ა ლ ა ძ ე სალთხუცესი ა მ ი ლ ბ ა რ, მისი ძმა ს ო ლ ო მ ა ნ, მისი ბიძაშვილი პ ა პ უ ა და ს ა რ ი დ ა ნ.

მივეციტ საუფროსოთ სალთხუცეს[ს] ამილბარს:

ც ი ხ ე დ ი დ ს: გ ე ლ ხ ა უ რ ი დ ა თ უ ნ ა, დღეს რისაც მქონებელი არის, მისის მამულითა;

ნ ი ა ბ თ: კ [ა] რ ი ქ ა შ ვ ი ლ ი დ ე მ ე ტ რ ა მისის მამულითა, დღეს რისაც მქონებელი არის;

თ რ ი ა ლ ე თ ი ს ა ხ ა ლ შ ე ნ ს: მივეციტ ბ ო გ ვ ე ლ ი შ ვ ი ლ ი ს ე ხ ნ ი ა, იქავ ფ ა დ ა რ ა შ ვ ი ლ ი შ ი ო, სულთაფის სახლკარი;

დილომს: კოპაძე ბერი, დღეს რისაც მქონებული არის;
მცხეთას: ხახუტას შ[ვილი] ივანე;
ციხეზდავს: ¹ ხომიზური გიორგი. ეს საუფროსოდ
ამილბარისათვის მიგვიცემა.

აღმას შვილის პაპუასათვის მიგვიცემა საჭირნახულოდ:

კავთისქევს: კელაპტრიშვილი თამაზა და
პაატა მისის მამულითა, დღეს რისაც მქონებული არის.

ზურაბას შვილის სარიდანისათვის მიგვიცემა საუმცროსოდ:

ძველი სასახლე ქვეით საამას სამძღვრამდი, ზემო კოშკის
ქვემო კუთხემდი, გვერდით იფნამდი, ქვეისაქენ ცაცხვამდი და
ქვევამდი, მესამედი კოშკი ძველი საჯ[ი]ნიბოს მესამ[ე]დი, — ესე[ე]ბი
სარიდანისა და ელისესათვის მიგვიცემა.

ერგო ერთწილად სარიდანს:

კავთისქევს: კელაპტრიშვილი ბერია, მისი
ძმები მისის მამულითა; იქავ კელაპტრიშვილი ესტატე
მღვდელი და მისი ბიძაშვილი პაატა მისის მამულითა;

ნიაბთ: ხუდუაშვილი მჭედელი და პაპუა მი-
სის მამულითა, მისი ბიძაშვილი ბერუა; იქავ მოურავის ნაქონი
სახლი, კარი, ვენაქი, მიწები და საზენაქროდ ნახევარი შამშილა.

ჩოჩეთს: ტოიძე სეხნია მისის მამულითა, დღეს რი-
საც მქონებული არის; იქავ ხატიაშვილი გოდერძი მისის
მამულითა, დღეს რისაც მქონებული არის, გელიაშვილი ბე-
რუა.

ზერტს: მამულაშვილი პაპია და ქიტია მისის
მამულითა დღეს რისაც მქონებული არის; იქავ ცარიელაშვი-
ლი მირექაშვილის მამულითა და სამის დღის მიწა ღვა-
რიშია.

აღაიანში: ვარდიაშვილი იასე და ოთარა მისის
მამულითა, დღეს რისაც მქონებული არის.

დილომს: ფეიქრისშვილი ბერუა მისის მამული-
თა; იქავ დილომს კოპაძე ივანე მისის მამულითა.

ახალშენს: დარბიაშვილი თამაზა და მისი ძმე-
ბი, დღეს რისაც მქონებული არის; იქავ ახალშენს ტეტიაშვი-
ლი გიუა და იმისი ძმები თეგაძიშვილი გიორგა და
თევდორ[ა], ჩხიკუკა და [დ]ემეტრა, მჭედ[ლ]იშვი-

¹ ციხეზდავს.

ლი მხიარულა, იმისი განაყოფი ბერუა და გიორგი, მენახირე პაპუნა; და ზერტი სამოყროდ და ელონეთის მოურაობა — ესე[ე]ბი სარიდანსა და ელისეს ერგო. ასე გავვირიგებია.

დაიწერა თიბათვის ნახევარს ქორონიკონს უა.

ხელრთვა: კათალიკოზ-პატრიარქი დომენტი

176. განჩინება ღმრთის IV-ისა მაღალაქეთა გაჰრის სამეფე

[1718 წ.]

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 8257. პირი. ქაღალდი. მხედრული. შდრ. საბ. № 174 და 175.

ქ. ჩუენ, ბატონის-შვილმან კათოლიკოზმან დომენტიმ და სრულებით მცხეთელთა მაღალაქე სალთხუცესი აშილბარ და სოლომონ და სარიდან და პაპუა გავყარეთ.

პაპუას ერგო და იმის ძმებს: ციხედიდი არმაზით ზერტის ფარდათ და მდივნობის ფარდათ. მამათმთავრობის ფარდათ და კნოლეთის ფარდათ ქადაგობა პაპუას და იმის ძმებს ერგო.

საჭირნახულოდ: კავთიხევს: კელაპტრისშვილი მივეციით თამაზა, პაატა, გიორგი;

ხიაბათ: სალარიძე ბერა, ჯანუაშვილი ნასყიდა და იმისი ძმები;

ჩოჩეთს: დაუწებავი გელია და იმისი ძმები;

კავთიხევს: მონასელიძე ელისბარ;

ზერტს: სადიაშვილი და ხეჩუაშვილი პაპუა და გიუა; იქავ ზერტს ძამიაშვილი ბიძინა;

ალაიანში: მაისურაძე გიორგი, დათუნა, მასურა; იქავ ალაიანში გიშერა და სისვაური; იქავ კუტიმანაშვილი იორდანე;

ციხედიდს: გიგუტაშვილის მამული, ხოდაბუნში საში დღის მიწა, რუსხმულის ძირზე ორი დღის მიწა;

ციხეზდავს: იოკიმეშვილი მღვდელი ზებედე თავისი ძმისწულებითა, მათიაშვილი ბერუკა და შიოგუზადაშვილი;

ახოთს: ნონიაშვილი ზეიდალა და იმისი ძმები, შალიაშვილი იასე და ოთარა;

ახალშენს: ბეგველისშვილი ზურაბა, კიდევ ბეგველის შვილი პაპუა, იმისი ძმები, დარბიაშვილი სახ-

ლითა, ზახუტაშვილი ბერია, ხუციაშვილი შემა-
ზა, დათუა; იქვე გულუაშვილი ბერუა და ოქრუა,
კოლუაშვილი ბერუა, შიო, კურდღელაშვილი პა-
პუნა და ოთარა;

ახოში: გელიაშვილი გიორგი. ესენი თავის სახლის
კაცების წილის ფარდათ, ყმისა და სახელოს ფარდათ.

ნიაბს: ზუარი საქვენაქროთ სალარიძის ვენახისაკენ,
საჯინიბო საწნახლის ალაგად მივეცი, სასახლე ქვემო კოშკის
კუთხედმდე, იქით პაპუნანთ სირონამდინ, ზეით შარამდინ, იქით
ქოთახევის გზა რომ მოვა და გაიყრება — იქიმდინ, აქათ გვერ-
დით ქვეით ბალისაკენ ბალამდინ.

ესენი ყველა ასე გაგვირიგებია.

ხოდაბუნები თავთავის რაზით გაუყვიათ. თითო ოროლა ბიჭი
რაცა ჰყავთ ნასყიდი და თითონ უნდა მორიგდენ. ქორონიკონს უა.

ეს ძველის წერილის ქორონიკონი იყო და ახალი ესე ქორონი-
კონს უაჰ.

კათალიკოზ-პატრიარხი დომე [ნ] ტი.

ზემო კიდზე

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოჲსა კათოლიკოს-პატრი-
არქი, ძე მეფისა ირაკლის მეორისა, ანტონი ვამბაკიეზთ ძვე-
ლის ასლის განაჩენის პირსა ამას.

ნოემბრის თ დღესა, ჩჲი-სა წელსა.

ხელრთვა: კათალიკოზი ანტონი

177. განჩინება მაღალაქეთა მამულის სამეფო

1713 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1721. დედანი. ქალაღი. 21,8×13,4 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ხუცია და საამ სახლთხუცეს[ს] ამილბარს ლა-
რებს ეცილებოდა ოჩიაურს ქევს გამოლმა.

ხუციმა და საამ თავისი კაცი შეაფიცა. გავყავით: ქევს გამოლმა
სამანი ჩავსვით იქით თავს პატარას თელასთანა, იმ თელის გამო-
სწორ ღობესთან თელა; აქეთ ბაღში რომ ნიგოზი არის, ორი ნიგო-
ზი, ერთი ზევით და ერთი ქვევით, ნასახლარი და ალაგი სულ ხუცის
დარჩა.

ხუცის წინ რომ ნაბაგვარი არის, იმის ბოლოს წყლამდი რაც
არის, სახლთხუცესი ეცილებოდა ხუციასა. თუ ბარათი გამოჩნდეს,

ის იქნება, თვარემ და აღაპიშვილი უნდა შეაფიცოს და ისე დარჩეს ეს სახლთხუცეს[ს].

თუ ვერ დაიფიცოს, ისევ ხუციას დარჩეს. ნაბაგვარს ქვევით სახლთხუცეს[ს] კელი არა აქვს.

არის ამისი მოწამე: მაღალაშვილი იესე, ერასტი, ელიოზიშვილი აბიათარ, ყანჩაელი შიოშ.

მე მახარებელს დამიწერია და მოწამეც ვარ.

ქორონიკონს უა. |

178. განჩინება კოდას-ლილოელთ საზღვრების საქმეზე

1714 წ. 15 აგვისტო

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5196. დედანი. დაზიანებული. ჭაღალდი. 31,3×22,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ქ. ჩვენ, ქრ[ის]ტეს მიერ კურთხეულმ[ან] ქართლის მთავარეფის-კობოზძან გოსტაშაბის შვილმან ბატონმან ნიკოლოზ ეს განაჩენი გიბოძეთ თქვენ, კოდასლილოელთ ასე, რომენ: პატრონს გახტანგს სოფელი კოდა სიონთა ღმრთისმშობლისათვის შე[ე]წირა, მრავალმცა არიან წელნი ცხორებისა მათისანი. ბატონი რომ ქვემოთ წაბწანდა, დიდი ლილო და ეს კოდა სამძღვრებსა და მიწებზედ შეცილდენ, მოვიდნენ გორს, ბატონს დედოფალთან და ბატონის შვილს ბაქართან იჩივლეს და კოდაველთ ფიცი დასდვეს და განაჩენი უბოძეს. არ დაეფიცებინათ. მოვიდნენ ბატონთან. ბატონმან თუ მანის შვილი ქაიხოსრო გაგზავნა, [კოდას] ლილოს კაცნი ფიცში არ მისდგომოდნენ, მაგრამ ბატონის [ბ]ძან[ე]ბა ქონდა: და[ა]ფიცეო, ნუ ალაუბებო.

წასძლოლოდა ქაიხოსრო, სიონთა ღმრთისმშობლის ჯვარი პატროსანი წაესვენებინათ, დამდგარიყვნენ, ობლიანი დამ რომ გზა გამოვა იქ, კოდაელნი ასრე დაეფიცათ: ამას აქეთ დიდ ლილოელთ კელი არა აქვსო.

იქილამ ნასახლარებთან გამოველთ, შარამდის ჩამოეფიცათ. ორი სამანი ჩაესვათ შარამდი, შარილამ გამობრუნებულებიყვნენ, სერზე ერთი სამანი შარის პირს ჩაესვათ და ორი სერის ჩამოსწორ, ნატბეურას თავი ორსავ გზას შუა გამოეფიცათ, მგურგლის

ტყის თავი, ნასახლარებთან სამანი ჩაესვათ, იქილამ გვერდის ჯაგნარის თავი ნაცხვრევის არხასთან ჩამოსწორ სამნები ჩაესხათ შარამდი, შარაზედ იმათ გაფიცულის მიწის სამძღვართან შარის პირს სამანი ჩაესვათ.

ესეც ფიცში ჩაეტანათ: თ ე ღ ა ს ღ ე ლ ე მ დ ი ჩვენი იყო, მაგრამ რადგან დაიფიცეს, დაგვინებებიაო, ვ ა რ ც ლ ა ს თავი გარდევლოთ, სამსავე პატარას გორაზედ სამნები ჩაესვათ, ფიცით ბატონის ზოდებუნამდი მისულიყვნენ, შარის პირს სამანი ჩაესვათ, ზოდებუნის გვერდზედ დიდის თელის ღელეში ჩაევლოთ, ჩაეფიცათ ჩ ა ლ ი ა ნ ი ს ჩასწორ, რაც წყალი ჩასდევს, ს ა ჩ ე რ ქ ე ზ ო ს შარამდი, იქ სამანი ჩაესვათ.

ეს ასრე კოდაველთ გაეფიცა ასრე, რომენ: როდესაც კურთხეულმან მ ე ფ ე მ გ ი ო რ გ ი მ ამ კოდაზედ დაგვასახლაო, ეს მამულიც აქამდის გვიბოძაო და აღარც მასუკან ღღევანდლამდის გვცილებია ვინმეო, ასრე გამოეფიცათ, თავკედლობით ამ გამოფიცულში მოეკნათ და ამათთვინ დაგვინებებია ჯნულიცა.

დაიწერა კელითა ო ნ ო ფ რ ე ს ა [ა] კ ა ძ ი ს ა თ ა, ქორონიკონს უბ, მარიამობისთვის იე.

ბეჭედო: მონა ღთისა მთავარეპისკოპოზი ნ ი კ ო ლ ო ზ

მინაწერა:

ქ. განაჩენი კოდას-ლილოსი მთავარეპისკოპოსისაგან.

179. პანინება მოსტაშაბიშვილებისა გაჟრის საძმეზე

1711—1724 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 7587. პირი. საბუთი შედგენილი უნდა იყოს ვახტანგ VI მეფობის ზემო აღნიშნულ წლებში, როცა იესე მსაჯულად იხსენიება.

ქ. გ ო ს ტ ა შ ა ბ ი შ ვ ი ლ ე ბ ი ს ა მ ი ლ ღ ა ნ ბ ა რ ი ს ა და მათის ძმების ბ ე ჟ ა ნ ი ს ა და გ ო ს ტ ა შ ა ბ ი ს ერთობა და ძმობა აღარ მოგდა, გაიყარნენ.

რომელიც საქართველოს წესი და რიგი იყო, ისრე გაგვიყრია; მამული გაგვიყვია, ყველას ბარათი უჭირავს: უფროს[ს] საუფროსო, საშუალს ბეჟანს საშუალო მივეცი; უმცროს[ს] სასახლის შენობა არა ჰქონდა რა, და იმისთვინ წ ე რ ა ქ ვ ს ერთი კომლი ბევთაშა მივეცი.

უწინ რომე თამაზისგან სას[ა]ხლი[ს] ალაგი გამოჰყოლიათ, ის კი სამათ გაიყონ. სხვა სასახლის ადგილები გაუყოფრის მიწილამ ჯერ ამილახბარ, მერმე ბეჟან და მერმე გოსტაშაბ აიღოს.

სასაფლაო, ხატი, ჯვარი, წირვის იარაღი სასწოროდ იქონიონ; ზვარი, ჭოდებუნი სამად გაიყონ.

თავეთს დედას თავეთის წილის გლეხიდამ თითო კომლი კაცი დაუდვან, სანამდინ ცოცხალი იყოს, იმას მსახურონ; მერმე თავთავისი გლეხი ისრევ დაიჭირონ.

ლოლოვნი ს ეალს რომ ამბობენ მდივანბეგის მიცემულსა და კიდევ მდივანბეგს რომ გასამყრელოსთვინ ქრთამის გაღებას რომ ახბობს, თუ მართალია, უნდა სამთავ პასუხი გასცენ.

სხვა რომელიც სალაპარაკო ჰქონდეს, თუ მოსაქმემ იქ ვერ გაარიგოს, კარზე ილაპარაკონ.

ქოთიშსა, გუნანეთას, ერდოსა, წინანაურსა რაც საუფროსო ერგებოდეს ამილღაბარს, მოსაქმემ ათისთავი მისცეს; აგრევე რაც მთის სოფელი გაუყოფარი დარჩომილ იყოს, იმისიც ამგვარად საუფროსო მისცენ, მიწა, წყლისა და ნაოხრის სოფლებისა, ქვევრის საუფროსო — ამილღაბარს. და სხვა სამად გაიყონ.

ქ. რაც ამ ნუსხაში სწერია, რაც გაურიგო, ის არის, რაც არადა, ვერ გაარიგო, ლაშქრობიდამ რომ მოებრუნეთ, კარზე მოიყვანე, სამართალს. უზამთ როსტომ შალიკაშვილო, ეს ასრე გაურიგე.

ბეჰელი: ღთის მონა, ვახტანგ მეფის ძმა, მსაჯულად მდევრი იესე.

180. განჩინება ელიზბარ დავითიშვილისა და გიორგი რამაზიშვილის გამგზავლის საქმეზე

1715 წ. 27 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1040. დედანი. ალაგ-ალაგ ამოხეულია. ქაღალდი. 47,9×37 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია ერთი ან ორი წერტილი. ხარვეზები აღდგენილია Qd 8236 პირის მიხედვით.

[ნებითა] და შეწევნითა ღმრთისათა, ჩვენ, ღმრთივ-აღმატებ[ულ]-მან, ღმრთივ-დამყარებულმან და ღმრთივ-ზეციით გვირგვინოს[ან]-მან], იესიჰნ, დავითიან, სოლომონიან, ბავრატონამან, მეფეთ-მეფეთ-მან და თვით კელმწიფემან, პატრონმან იესემ გვერთს ვიანგლით ჩვენი ძმა ბატონიშვილი კათალიკოზი ბატონი დომენტი, ჩვენი ძმა უფლისწული ბატონიშვილი ბატონი სვიმლონ, მუხრანის ბატონი ერეკლე, არაგვის ერისთავი ჭ. ო. რ. გ. ქსნის ერისთავი დავით, სარდალ-სახლთუხუცესი ლუარსაბ, ამილახორი [ა]ვთანდილ, ეშვიკაღასბაში ზუ-

რ ა ბ, სომხეთის მელიქი ა ვ თ ა ნ დ ი ლ, ო რ ბ ე ლ ი ძ ე ე რ ა ს-
ტი, ც ი ც ი შ ვ ი ლ ი ზ ა ზ ა, ამირეჯიბი ქ ა ი ხ ო ს რ ო, ა ვ ა ლ ი-
შ ვ ი ლ ი ლ უ ა რ ს ა ბ, სუფრაჯი ა ვ თ ა ნ დ ი ლ და სხვანი სა-
მეფოსა ჩვენისა ებისკოპოზ-დარბაისელნი და მდივნები.

ელიზბარიშვილის დავითის შვილის ე ლ ი ზ ბ ა რ ი ს ა
და მისის ძმის კ ო ს ტ ა ნ ტ ი ლ ე ს ი და იქითკენ რ ა მ ა ზ ი შ ვ ი-
ლ ე ბ ი ს გ ი ო რ გ ი ს ა და მისის შვილის კ ო ს ტ ა ნ ტ ი ლ ე ს ა
და მათის განაყოფის ლ ე ვ ა ნ ი ს ა და ხ ო ხ ო ნ ა ს ი სარჩელი
და საჩივარი ორთავესი გავიგო[ნეთ და] გავსინჯეთ.

ერთობრად ეს ყუელანი რამაზიშვილები დავითიშვილებს
ელიზბარს და კოსტანდილეს მამულებს ეცი[ლებ]ოდენ და ელაპა-
რაკებოდენ. და ამას ეუბნებოდენ ესე და ეს მამულები ერთობაში
ნაშოვნნი არისო და¹ ჩვენ წილი არ გვი[დევ]სო.

და ვ ი თ ი ს შ ვ ი ლ ნ ი ამას უპასუხებდენ: რაც დღეს მამუ-
ლები მიჭირავსო, ჩემთვის სათავისთაოდ მიშოვნაო და ფიცი-
თაც გამომიტანიო.

მოკითხული ვქენით. და ამ საქმეზედ ამგვარად ამას წინათ ბა-
ტონს ერეკლე მეფეს თ ა ნ ა ც ე ლ ე პ ა რ ა ე ნ [ათ და წამოსდავე-
ბოდენ. ელიზბარს თავისი წიგნები და განაჩენები აქ არ ჰქონებო-
და. მამის იმისს ისპაანს ბედნიერის ყეენის მისართმეველად თურ-
მე წაეღო. ამაში ის წიგნები აღარ მოეცდევინებინათ, ვეღარ ენა-
ხათ. ამისათვის² მაშინ ბატონს და მოსამართლეთ სამართალი დაეკ-
ლოთ და ზოგიერთი მამულები დავითიშვილისათვის წაერთმევენათ
და რამაზიშვილებისათვის მიეცათ.

შერმე როდესაც სულბრწყინვალე ერანის მდივანბეგი, მამაჩვე-
ნი პატრონი შ ა ჰ ყ უ ლ ი ხ ა ნ თავის სამკვიდროს საქართველოში
პატრონად მობძანდა, იმას საქართველოს ამბავი³ კარგად მოეხსე-
ხებოდა. მოკითხული ქნა; ეს უსამართლოდ გარიგებული და წაწა-
რთმევი მამულები არ იყაბულა, ისრევ მოშალა და სამართლიანის
საქმით თავისი ნაშოვნი და გამოფიცული მამულები ისრევ დავი-
თიშვილს ელიზბარს და კოსტანდილეს უბოძა და კელთ ექირა.

გამოგდა ხანი. ჩვენც ბედნიერს კელმწიფეს [ვიახელი]თ, თოფ-
ჩიბაშათ ვიყვენით. მერმე ჩვენი ძმა ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ ი ვ ა ნ-
ტ ა ნ გ [ი] ც ი ქ კელმწიფეს იახლა. იქ რამაზიშვილებს [მოყვრით
და კერძის კაცის შუამავლობით ის] უწინდ[ელი დავითიშვილებისა-
გან მამ]ულები რომ წ[ა]ერთმევენა და ცოტა ხ[ან]ს ჰქონოდა, ამისი

¹—და. ² ამისთავინ. ³ ანბავი.

წიგნი ჩვენის ძმის ბატონიშვილის ვახტანგისაგანაც აეღო; ჩვენ¹ თოფჩიბაში ვიყუენით, მოიტანეს და ის წიგნი ჩვენც [და]უბეჭდეთ.

[აწ] როდესაც იპრიან[ა] ღმერთმან და ბედნიერმა კელმწიფემ ჩვენის სამკვიდროს ქართლის ბატონობა წყალობა გვიყო, მაშინ ერთი რაყამი ამ რიგი გვიბოძა, რომე: რაც საქართველოს [რ]იგი და წესი იყოს, ისრე სამართლობდეთ და იმას იქმოდეთ. [განგებითა ღმრთისათა წამო]ვედით და ჩვენს ტახტსა და სამეფოში მოვბანდით, ქვეყანა ჩვენდა ნებისად დავიპყარით. მაშინ მ[ო]ვიდნენ ამ საქმეზედ, რამაზიშვილებმან კიდევ ლაპარაკი შექნეს [და] [და]ვითაშვილებს მამულებ[ი]ს ცილება დაუწყეს.

ამისთვის შემოვქარიბეთ ეს ჩვენი ებისკოპოზ-დარბაისელნი და სხვანი [მრავალ]ნი ჩინებულნი და ამათთვის ღმრთას შიშ ქვეშ დიდი ზეობა [და] სწორე სამართლის ქმნა მოვიდომეთ. ვალაპარაკეთ, გამოვიძიეთ, მოკითხული ვქენით, წიგნი და გამგონე ყუელა მოვიტყევით.

დავითიშვილ[ებ]მან ერთი მეფის როსტომის განაჩენი წიგნი მოიტანა, ყოველი ებისკოპოზ-დარბაისელნი შიგ ეწერა. ამას წინათ მათს ეამშიაც რამაზიშვილები აღრე ამრიგად ბოქოულთუხუცესს დავითს მამულებს წასცილებოდენ, დავითისათვის ფიცი დაედვათ. წამდგარიყო დავით [და] ყოველი მისი მამული, სასაფლაო, სოფლები და აზნაურშვილები გამოეფიცა და ისრე დარჩომოდა.

აწ ჩვენ [რა] ეს როსტომ მეფის განაჩენი ამ რიგათ ვნახეთ, ამ საქმემ ასრე დაგვაჯერა და ასრე გავსინჯეთ. თუ ერეკლე მეფის ეამში ის განაჩენი ელიზბარს აქ ჰქონებოდა [და] მოსამართლეთ ეხახათ, არცარას ისინი გამოართმევდენ და არც ჩვენი ძმა ბატონიშვილი ვახტანგ წიგნს რამაზიშვილ[ებ]ს უბოძებდა, არც ჩვენ დაუბეჭდევდით.

ახლა რადგან ის განაჩენი ვნახეთ, რომე დავითიშვილს ფიცით გამოეტანა სულ ერთპირად თავისი მამულები [რი]საც მქოხებელი არის: ტატიშვილები ერთობით თავს მამულითა, სოფელი ბროწლეთი, სოფელი თიგრაგვი, სოფელი დეგრეთი, სოფელი თორმანეული, სოფელი ნული ციხითა და სასახლითა, სოფელი აბანო, სოფელი ქინძათი, გოშპარიშვილები თავისის მამულითა, სოფელი სატივე, ამირეჯიბისაგან სასისხლი სოფელი წაბლოანა, სოფელი სტკოცა და რიკაძე მათის [მა]მულითა, სოფელი კლდის-

¹სოფელი.

წყარო, რუი სს] სასაფლაო და რაზმიაშვილები —
ესეები ყუელა დავითისშვილს დარჩა. და რამაზიშვილები ველარას
შეუიღნენ ელიზბარსა და მის ძმას კოსტანდილეს; და მის მამუ-
ლებთან ჯელი აღარა აქუთ რა.

ამათი საქმე ასრე გარდაწყდა. რაც რამაზიშვილებს წიგნები
ჰქონდა ან ერეკლე მეფისა და ან ჩვენი ძმისა, ტყუილის მოხსენე-
ბით რომ აეღო, ყუელა ძველი და ახალი იმ როსტომ მეფის წიგნ-
მან გააცუდა. და მართალი ეს არის, რომ დაგვიწერია; და ჩვენც ამ
წიგნით გავიცუდებია. ეს წ[იგ]ნი და განაჩენი აროდეს არ მოიშა-
ლოს არა ჩვენგან და არა შემდგომთა ჩვენთა მეფეთა და მეპატრო-
ნეთაგან.

დაიწერა ბძანება და] ნიშ[ანი] ესე ფეხერვალს კჲ, ქორონი-
კონს უგ. კელითა კარისა ჩვენისა მდივანმწიგნობარის თუ მა[ნი-
შვილის] გივისათა.

ცამეტი ბეჭედი:

1. ქ. მლთით მეფე ცხებით იესე, თესლ-ტომად დავითიანი
2. საქართველოს გამგებელი, ბატონიშვილი სვიმონ
3. მონა ღთისა ერისთავი გიორგი
4. არ ირჩევა
5. არ ირჩევა
6. არ ირჩევა
7. არ ირჩევა
8. სპარსული
9. ამილახორი ავთანდილ
10. მონა ღთისა, ყმა იესესი, მდივანბევი ავთანდილ
11. მონა ღთისა ნოდარიშვილი ზაზასია
12. არ ირჩევა
13. არ ირჩევა

კიდევ:

[მეფის ბატონის] ჩვენის ძმის იესეს სიგელი და განაჩენი ჩვენ,
[ძმა მათი კათალიკოზ-პატრიარქი დომენტი [ეგრეთვე
ეპიტკიცებთ].

ხელრთვა

ცსა. ფ. 1450. დავთ. № 31. საბ. 138. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[88v] ზ უ მ ბ უ ლ ი ძ ე მღუდელი გ ი ო რ გ ი, მღუდელი გ ი ვ ი, ბ ა რ ნ ა ბ ე და სხვანი კიდევ ამათის სახლისკაცი დეკანოზს და ხ ი ე ლ ს და იმის ძმებს უჩიოდენ ასე, რომე: ამაჲ მამა-პაპათაჲს უსამართლო გეჭირდაო¹, ახლა ამათგან უარესი გეჭირსო, არა ფრისთან არა დაგვანებეს რა ჩვენი სამკვიდრო: არც სადეკანოზო, არც ხიდის ბაჟიდამ, არც სადაც სამკვიდრო ჩვენი ყმა და მამული იყო სადმე ან საწყლისპირო.

ბარნაბეც ამას ჩიოდა: ოთხმოცდაათი მარჩილი მემართა გ ი ო რ გ ი ს ა და ბ ე ლ ი ს ა; მთხოვდენ, არა მქონდა, რომ მიმეცა. ჩემი ბიძაშვილებიც იყვნენ; ავდექ, ძმათ [89] შევიყარე და [ანდერძის წიგნიც მივეციო ჩემის ყმისა და მამულისა: თუ ჩემი შვილები დაიხარდენ და თქვენთან] არ დადგენ, თქვენი ვალი თავის სარგებლით მოგცენ და ყმასთან, მამულთან საქმე არა გქონდეთო. თუ მეცა და ჩემი შვილებიც აღარ ვიყვნეთ, სხვას ზუმბულიძეს ხელი არა ქონდეს თქვენს მეტსა, როგორც ანდერძის წიგნშია ეწეროს. არც ამას გ[ვ]ანებებენო, ჩვენ მოგვეციო, ვალს ჩვენ გარდაგიწყვეტო. ძ ე გ ვ ს ო რ ი კ ო მ ლ ი კ ა ც ი ამათი მამის სიტყვით გვაქ[ვ]ს წართმეული, დავთარში ჩაწერილი, რა დანაშაულზე? ობლები დავრჩომილვართ, თუ წილი გეჭონია², თქვენც წყალობა გვიყავით, თუ არა, ან დაგვეკარგეთ ან ერთი გზით სამართალი გვიყავით ღმრთის გული-სათვინო.

ჩვენც მოკითხული ვქენით. ამათი ძველი სიგლები და ანდერძის წიგნიც გავშინჯეთ. დიად, უსამართლობა სჭირდათ გიორგისა და ბელს. სხვაზედ ნამეტნავად ძველთაგან ზუ[მ]ბულიძეთ სამკვიდრო ყოფილა ხიდი, სვეტიცხოვლის დეკანოზობა, მცხეთის მოურაობა. მაგრამ წიგნები დაკარგოდათ. ამ გიორგის მამა-პაპათ ასრე ერთგულად უმსახურიათ მ ე ფ ი ს თ ე ი მ უ რ ა ზ ი ს თ ვ ი ნ, სასიკ[ვ]დინოდ თავი არ დაუზოგავთ იმის სამსახურზე, კიდევ დაჭრილა, მსახურიც მოუკლავთ მებაჟის შვილი ხიდზედა. იმერეთს გარდავარდნილა, თან გარდაჰყოლია ამათი პაპა შ ა რ მ ა ზ ა ნ, იმას გაუახლებია სიგელი, ოდეს ამბბძანებულა მ ე ფ ე თ ე ი მ უ რ ა ზ, იმას უბოძებია; არც სხვა მეფეთაგან მოშლიათ, არც კათალიკოზთაგან, მეფე ე რ ე კ ლ ე ს ა ც და [v]ემტკიცებინა.

¹ გსჭირდაო. ² გქონა.

ახლა რადგან ჩვენ[ნ]ც გავსინჯეთ ამათი საჩივარი, როგორც ძველათ ყოფილიყო ან ამ ბარნაბეს ანდერძის წიგნი მიეცა, როგორც ამაში ეწეროს, ისრე ჩვენც გვიბოძებია და [ა]რ მოგვიშლია აბელი-სა და გიორგისათვის. როგორც ძველათ ყოფილა სხვა რომელიმე საერთო დეკანოზობა ან მოურაობა მცხეთისა ან ხიდის ბაეი ან სამამათავრო არაგვის პირისა, ერწოსი და იორის პირისა, სულ საერთოდ გავვიხდია. სამი საოჩხე და ფილი ბატონს ზაზილასათვის ებოძებინა. ფილიც იმის ამოჭილი იყო. ამას გარდა სხვა რაც საწყლის-პირო იყოს, საერთო იყოს.

რ ა მ ა ზ დიდი უსამართლო კაცი ყოფილა, სულ თავისთვის მიუძღლავრია, სხვას ხელი არა ქონდესო. არადროს ძველათ ესე-
[ე]ში არ გაყოფიათ ზუმბულიძეთ, ამისთვის მამულათ და სამკვიდროთ აქვსთ მიცემული ამათ გვარს, რაც სვეტიცხოველი აღშენებულა. და არც ჩვენ გაუყავით.

ძ ე გ [ვ] ს ორი კომლი გლეხი უჭარაშვილი, ფეროზა-შვილი აზარი ა თავისის მამულით გიორგის და აბელს უსამართლოთ ქონდათ წართმეული. ისინი ისევ უბოძეთ — უჭარაშვილი და ფეროზაშვილი თავისის მამულითა.

ეს ასრე გავასამართლეთ და გავარიგეთ, როგორც ძველათ ქონებოდათ ზუმბულიძეთა.

დღეს [და] დღეის იქით ერთმანერთში უსამართლო მოინდომეთ, ან გომთ ბარნაბეს კაცები ან მამული დაუჭირეთ თავის სამკვიდრო და შევიტყევით, დიდათ გიწყენთ და ავათაც მოგეპყრობით, იცოდეთ.

ვინც ეს ჩვენგან გასამართლებული და გარიგებული განაჩენი მოუშალოს ამ ზუმბულიძეთ: ანუ მეფემან, ანუ კათალიკოზმან ანუ დიდმან ანუ მცირემან, [90] როგორც ჩვენ განვაწყესეთ და გავარიგეთ, ვინც ასრე არ დაუმტკიცოს, ჩვენისამც ცოდვით განიკითხვის შეორეთ მოსლას სამართალშია. ამისთვის, რომ ამისთანას უსამართლოს ნურვინა იქს.

აღიწერა აპრილს ით, ქორონიკონს უგ.

გ ა რ ე თ უ ბ ა ნ ს კ ა ლ ო ბ ა ნ ი წმიდის გიორგის საყდრის თავისის მამულით საერთოდ ზუმბულიძეთ სამკვიდრო არის. მაგრამ იქ რომ თითინის შვილი გიორგი, ამის ძმა თამაზა არის, ერეკლე მეფისაგან ნაბოძები ნაბერლისათვის

გაცვლილი, ნ ა ბ ე რ ა ლ ს ნასისხლში აქვსთ მოცემული, ამათთან¹
თქვენ საქმე არა გაქვთ, დეკანოზისა არის.

კათალიკოზ-პატრიარქი დ ო მ ე ნ ტ ი

ჩვენ, ქართლისა კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ-პ ა ტ რ ი ა ქ მ ა ნ ბატონმან
ბესარიონ ესე მეფეთა და კათალიკოზთაგან ნაბოძები და გან-
წესებული განაჩენი ჩვენც ასრე გიბოძეთ და დაგიმტკიცეთ, რო-
გორც გაუწესებია[თ].

კათალიკოზი ბესარიონ.

182. განიინება აკოფჯანასა და ფასუას სამხეზო

1715 წ. 1 ნომბერი

ცსსა. ფ. 1448. № 153. დედანი. ქალაღი. 39,2×15,2 სმ. მხედრული. ყოვე-
ლი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. ა-მეტი.

ქ. ბატონის ბძანებით დავსხედით ი ე ზ დ ა ვ რ ე ლ ი ა კ ო ფ-
ჯ ა ნ ა ს ა და ფ ა ს უ ა ს სამართალში ჩუენ, [მი]რჯანანთ
უ ს უ ფ ა მ ა მ და ფ ი რ ყ უ ლ ა ა ნ თ გ ი ო რ გ ი მ ა, ბ ა ს ტ ა მ ა-
შ ვ ი ლ ი ს ტ ე ფ ა ნ ა, ყ უ ნ ა ნ ა ნ თ ბ ე ყ ო ა, ყ მ ა ზ ა ნ თ ო ს ე-
ფ ა, დავსხედით და ამათი საჩივარი გავიგონეთ.

ის აბრეშუმი რომ ფასოას მოეტანა და აკოფჯანა ასე ანბობდა,
რომ: ის საქონელი ჩემიც არისო და შენიცო.

მაგრამ ფასოა ასე ანბობდა, რომე: თეთრი მამიცემიაო და
ჩემს თეთრში ამილიაო.

ჩვენ ასე ვთქვით, რომ: თუ მაგისი მოწამე გყავსო, წამოაყენეო.

ახლა ფასოამ მოწამე წამოაყენა, რომ ეს აბრეშუმით ფასოას
თავის თეთრში მისცაო.

და ჩვენ ასე ვკითხეთ, რომე: შენ[ი] თვალთ დაინახეო, რომე
ფასოამ თეთრი მისცა².

და მოწამემ ასე თქვა, რომ: თეთრის მიცემაშია არ დავწრები-
ვარო.

რადგან ასე იყო, რომ აკოფჯანა ამ ქვეყნის კაცი არ იყო³, ფა-
სოას ფიცი დავდევით, რომ წადგეს და ფასოამ ასე შეჰფიცოს, რომ:
ის აბრეშუმი სამოცი ლიტრა ჩემს ოცდათხუთმეტი თუმ[ა]ნი თეთ-
რი მიეცეს და იმაში გამოერთმევენოს, იმ ორმოცდახუთს თუმ[ა]ნს
გარდაის[ა]დ წამოელოს.

¹ ამათთინ. ² +შენის თვალთ დაინახეო. ³ +და.

და თუ ფასოამ ასე ამრიგად შეჰფიცა, აკოფჯანამ ხელი აიღოს.
და თუ ვერ შეჰფიცოს ამრიგად, ფასოამ შვიდი თუმანი, ოთხი მი-
ხალთუნი და ოთხი აბაზი ფასოამ აკოფჯანას უნდა მისცეს.

დაიწერა გიორგობის ა, ქორონიკონს უგ.

ოთხი ბექელი

183. ბანჩინება აკოფჯანასა და სოღრანთ ფასოას სამეფო

1715 წ. 10 ნოემბერი

ცსსა. 1448. № 318. დედანი. ქალაღი. 32X24,5 სმ. მხედრული. ყოველი
სიტყვის შემდეგ სამწერტილი. ა-მეტი.

ქ. ქორონიკონს უგ ი ა ს ე ბატონის ბძანებითა და მელიქ-მამა-
სახლისის და ქევხუდების სამართლითა ი ე ზ დ ა ვ ა რ ე ლ ი ა კო ფ-
ჯ ა ნ ა მოვიდა ქალაქს სოღრანთ ფასოას ედაგებოდა თუ:
ქარწანს შენმან სიძემ ვექილხარჯ¹ გიქოა შვილმა შენ-
თეის აბრეშუმი მოუცემია, ამ გიქოა შვილს ჩემი თეთრი მართებსო.

ფასოამ ასე პასუხი მისცა, რომ: ოცდათხუთმეტი თუმანი თეთ-
რი მიმიცემია, ეს აბრეშუმი მიყიდია და მოწმე[ე]ბიც ჰყუნდა.

ამოზ[ა]შ[ი] აკოფჯანამა ბატონს იჩივლა; ბატონმან ბძანა: ქევხუ-
დები დასხდნენ, ამათი სამართალი ნახონ.

ორჯერ ქევხუდები დასხდნენ, ნახეს, რომ აკოფჯანა სტყუოდა,
მოწმე[ე]ბიც იმოწმეს და აკოფჯანა დიად ბეჰაიობდა. ამობაში შვიდი
თუმანი და ოთხი მიხალთუნი ამ ფასოაზე ფიცი შეადგეს; და განა-
ჩენი ბატონს მიართვეს, თუ: ასე სამართალა ვქენით ჩვენ, ქევხუ-
დებმან; ბატონმან იმ წიგნზე ხელი ჩაუბრათ². მერმე აკოფჯანა გამ-
ტყუნდა, ველარ დაფიცა, მალვით გაიპარა.

ახლა ფასოამ იმ თავის სიძისათვის ორმოცდახუთი თუმანი
თეთრი მიეცა სათაფნოდ, ეს თეთრიც დაიკარგა, თამასუქი ჩვენ
ვნახეთ.

ახლა რადგან აკოფჯანა გამტყუნდა, გაიპარა, ტყუილად ედავე-
ბოდა. ამას იქით აკოფჯანას ამ ფასოასთან კელი აღარა აქუს. თუ სა-
დაც ედავოს, ამ წიგნმან იმისი სიტყუას გა[ა]მტყუნოს.

ღმრთის წინაშე ჩვენ ამისი მოწამენი ვართ: მელიქი აშ-

ხარბეგ

მელიქი აშხარბეგ

, მამასახლისი ზურაბ

მამასახლისი ზურაბ

¹+ვექილხარჯ. ² ჩაერთო.

ზოგადი გეგმის მიხედვით ოსეთა [სომხური], ყეზონათ ბე-
ქუა*, ფირგულანთ გიორგი*, ჩითახანთ არუთ [ი]-
ნაშვილი თაყინა [თაყინა], ოსეთა [სომხური], ლონათ
ასატურა [ასატურა], სურგუნათ ოსეთა*. მე, გომშ-
ტ [ო]ლ [ა]ნთ საფარას დამიწერია, მოწამეც ვარ.
დაიწერა გიორგობის ათს გასულს.

კიდევ:

ამისი მოწამე გორელი ნაზარ [ნაზარ], ამისი მოწამე ფი-
თონთ შკულა [შკულა], ამისი მოწამე ხეცოანთ მოსეს+,
ამისი მოწამე ნარიშანთ არუთინა +, ამისი მოწამე ყა-
შაზახთ ოსეთა, ამისი მოწამე ზაქარანო ბეროა
[სპარსული], ამისი მოწამე იეზანთ მერაბა [სომხური].

**184. განჩინება ლიპარიტ თუმანიშვილისა და ბეჟან ლაზარეშვილის
პაღის საქმეზე
1703—1714 წწ.**

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 45. დედანი. ქაღალდი. 12×11 სმ. მხედრუ-
ლი. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი შედგენილი უნდა იყოს
იასე ბატონიშვილის გამეფებამდე.

ქ. ლიპარიტ თუმანიშვილისა სამი თუმანი მართე-
ბოდა ლაზარესა. თამასუქი ურდოობაში დაჰკარგვიყო, სარგე-
ბელი დიად ბევრი გაუჩინდებოდა, მაგრამ სხვა ყველა გაეაშვებინეთ.

ჩვენ მოურავმან, ბატონიშვილმან იესემ, დარბაისელ-
თა, მელიქ-მამასახლისმა ასე გაუჩინეთ: სამი თუმანი მთავნი და ერ-
თი თუმანი სარგებელი.

ეს ოთხი თუმანი ლაზარეშვილმან ბეჟან ლიპარიტს
მისცეს. სხვა ერთმანერთან კელი არა აქუთ რა. სამდივანბეგო და
საიას[ა]ულოც ბეჟან მისცეს.

ბეჟადი: მოსავი ღთისა, ძე მეფისა, ბეჟედს ვამტყიცებ იასე.

* დატოვებულია ადგილი ბეჟდისათვის.

185. განიხილავთ განდუარას შვილებს არაუთენასა და გიორგის

გაყრის საქმეზე

1716 წ. მარტის ნახევარს

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 1010. დედანა. თავი აკლია. ქალაქი.
52X25,2 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი. ა-მეტი.

... [პე]ტრე, პავლე, ან[დ]რიასითა; წმინდის წინასწარმეტყველის
[და იოვანე] მახარობლის, იოვანე ნათლისმცემლის და იოვანე ოქროს
პირისითა; დიდებულის წმინდის გიორგის სა დ გ რ ი ს, წმიდის გი-
ორგის გ ო რ ი ს ჯ ვ ა რ ი ს, წმიდის გიორგის მ ო ღ ნ ი ნ ი ს, წმი-
დის გიორგის თ ე ლ ე თ ი ს მათით შუამოდგომლობითა და მელი-
ქის და მამასახლისის და ქალაქის ქეთხუდების საპლითა გავეყარე-
ნით ჩვენ, ბ ა ნ დ უ რ ა ს შვილებმან, ა რ უ თ ე ნ ა მ ა და ჩემა ძმა-
მა გ ი ო რ გ ი მ ა ნ.

რაცა რომა სახლის რიგი გვქონდა¹, შუა გავიყავით. და გიორ-
გის ერგო: ყ ა ლ მ ო ა თ ა ს ა ქ ო ა რომე ზის, ის დუქანი; და გარე-
თა უბანში ზეითა ნაპირს ქჷნას დისწული რომ ზის, ის დუქანი; და
ბალის ნახევარი; და ა ხ ა ლ ქ ა ლ ა ქ ს ჯ ა ვ ა ხ ი ს შ ვ ი ლ ი ფ ა-
რ ე შ უ ზ ი ს ა გ ა ნ ნასყიდი წისქვილი; და შ ა პ რ ნ თ ა გ ა ნ ნას-
ყიდი სახლები; და ჩ უ ხ უ რ ე თ ს ყ მ ა შ ე რ მ ა ზ ა ნ ა, თავისი
ერთი კაციითა და ერთის ქალითა და თავის სახლკართა; და კიდევ
ი ა ს ე, თავისის ძმითა და თავისის დედითა.

არუთენა² რომე დუქანში ზის, იმ დუქნის ფასი საერთო ოცი
თუმანი ვალი ქო[ნ]დათ და არუთენამ უნდა პასუხი მისცეს. და კი-
დევ ბალის ნახევარიც გიორგის მივეცი.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი. კაცთაგან:

მელიქი აშხარბეგ ბეჰელი: მელიქი აშხარბეგ

მამასახლისი ზურაბ ბეჰელი: მამასახლისი ზურაბ

ჩითხათ ოსეფა ბეჰელი: არ ირჩევა

ზაქართ ბეროა ბეჰელი: არ ირჩევა

ფოდოათ გრიქორა ბეჰელი: გრიქურ

სურგუნთ ოსეფა ბეჰელი: არ ირჩევა

ხუდინთ ნასყიდა ბეჰელი: ნასყიდა

ასლანბეგთ ავეტისა ბეჰელი: არ ირჩევა

მე, სოლადის შვილს თ ა ნ დ ი ნ ა ს დამიწერია, მოწამეც ვარ.
დაიწერა ესე წიგნი და სიგელი მარტის ნახევარს, ქორონიკონს

უღ. †

¹ ქოდათ. ² არუთენამ.

**186. განჩინება ვახტანგ VI-ისა ქსნის ერისთავის, თუშანიშვილებისა
და გორელების გამჟღის საქმეზე
1708—1711 წწ.**

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2360. პირი. საბუთი თარიღდება ბეჭდების მიხედვით.

ქ. ქსნის ერისთავი, თუშანიშვილები და გორელები კარალეთის ქალის საქმეზედ ლაპარაკობდნენ. ყველამ დათუნა მუსხალაშვილი იმოწმეს, რომე იმ ქალის ანბავი კარგად იცისო.

ჩვენც მოკითხული ვქენით და დათუნა მუსხალაშვილსაც ვკითხეთ და როგორათაც სულკურთხეულის პაპის ჩვენისა და ბიძის ჩვენის ქამში ყოფილიყო, ახლაც ესენი იმავე რიგით გავარიგეთ.

ნაკოშკარსა და წყაროს[ს] ზევით კარალეთისა ყოფილიყო და ერისთავს დავანებეთ. თუშანიშვილებსა და გორელებს ამათს ზევით ხელი არა აქუს.

და ამავე ნაკოშკარსა და ნეფის წყაროს ქვევით, როგორათაც უწინ თუშანიშვილებსა და გორელებს ჰქონდათ, იმათთვის დაგვინებებია.

დღეის და ამას უკან ყველანი ამ სამძღვრებსა და გარიგებას დასჯერდნენ და საცილებლად ნუღარ გარდასცილდებიან.

ბეჭდი: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

ქ. ეს ბატონის ჩვენის ძმის ბრძანება ჩვენც ასე დაგვიმტკიცებია.

ბეჭდი: მოსავი ღათისა, ბატონიშვილი სვიმონ.

187. განჩინება ნაპოპნი ნიჰთის ბაჟიშვილის საქმეზე

1708—1714 წწ.

ცსსა. პ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი № 1461. რვეული № 3. საბ. № 38. პირი. საბუთი თარიღდება სვიმონ ბატონიშვილის ბეჭდის მიხედვით.

ქ. სალთხუცის ლევანის მხევალს თავის ბატონის საყურები მიჰქონდა; გავარდნოდა, დაკარგულიყო. ერთს უტოდინარს საბრალოს კაცს ეპოვნა და ოქრომჭედლის პაპასათვინ იაფად მიეყიდნა.

ამაში კითხული შეიქნა. ოქრომჭედლებს მუჩაღგა სთხოეს. პაპასაც მუჩაღგა მოეცა; არა ვიცი რაო. იმ მუჩაღგის მიცემაში საყურები თურმე იმას ჰქონდა და არა თქვა რა. რადგან არა თქვა, ქურდულად ეზღვევინებოდა.

ამისი საზღაური და საუპატიო ოცი თუმანი გაგვიჩენია. ამ ოცის თუმნისაგან რვა გვიპატივე[ბია]; და თორმეტის თუმნისაგან ხუთი იმ შპოვნელმა კაცმა გამოიღოს, ამიტომ რომე, რატომ არ დაიძახა — ვისი არისო? და შვიდი [თუმანი] იმ ოქრომჭედელ[ელ] პაპამ გამოიღოს, ამიტომ რომე, როდესაც მუჩალგა სთხოეს, რატომ არ თქვა?

ესეები სახლთუცეს[ს] მიაართვან. საყურის ჭინჯილის ოქრო და თვლებიც მია[რთ]ვან. თვითონ სახლთუცესმა გააკეთებინოს.

გამგებელი
ბატონიშვილი
სვიმონ

188. განჩინება ბაგრატ და ნოდარ ციციშვილების სასისხლო საქმეზე

1717 წ. 8 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2081. დედანი. ქალაღი. 37,7×23,7 სმ. თავი აქლია და კიდეები ალაგ-ალაგ ჩამოხეულია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

... [ჩუენ] ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ მ ა ნ ბ ა ტ ო ნ მ ა ნ ს ვ ი მ ო ნ გვერთ ვიახელით მუხრანის ბატონი [ე რ ე კ] ლ ე, არაგვის ერისთავი გ ი ო რ გ ი, ქსნის ერისთავი სახლთუხუცესი დ ა ვ ი თ, ა მ ი ლ ა ხ ო რ ი ა ვ თ ა ნ დ ი ლ, მდივანბეგი ა ვ თ ა ნ დ ი ლ, ო რ ბ ე ლ ი შ ვ ი ლ ი ე რ ა ს ტ ი, ე შ ი კ ა ლ ა ს ბ ა შ ი გ ი ო რ გ ი, სხვანი ებისკოპოზ-დარბაისეღნი და მდივნები. ც ი ც ი შ ვ ი ლ ი [ს] პ ა [ა] ტ ა შ ვ ი ლ ი ს ბ ა გ რ ა ტ ი ს ა და მისის განაყოფის ე დ ი შ ე რ ი შ ვ ი ლ ი ს ნ ო დ ა რ ი ს სარჩელი და საჩივარი ორთავესი გავიგონეთ და გავსინჯეთ.

ბაგრატ თავის¹ აზნაურშვილის ... ჩაძის ავთანდილის] დაპატიე-ბული ყოფილიყო, იქ გარტა[დ]ენს ნ ო დ [ა რ ი ს სახლთუხუცესი] შდგარიყო, ისიც დაეპატიენათ, ლხინი ენახათ ტკბილად და ძმურად, [სამდუ]რავ[ი] არა ჰქონებოდათ რა. ბაგრატ, დიად, დამთვრალიყო, წამოსულიყო და ამას ნოდარის აზნაურშვილი წ ი ნ ა მ ძ ღ ვ რ ი შ ვ ი ლ ი გამოჰყოლოდ[ა], მ[ო]მავალ[თა სიტყვა] გამორეოდათ, ჩხუ-ბი შეჰქნოდათ. იმათში რაც მომხდარიყო, იმისი განა[ჩენი ცა]ლკე დაგვიწერია და ის ისრე უნდა იქნას.

მაგრამე ამ ბაგრატისა და წინამძღვრისშვილის ჩხუბი ნ ო დ ა რ [ი] ს სა ხ ლ თ უ ხ უ ც ე ს ს ბ უ ნ ი ა თ ი შ ვ ი ლ ს რომ გა-ეგონა, გამოსულიყო, იმ თავის ბატონის აზნაურშვილის წინამძღვრი-

¹ დავის.

შვილისათვის სიტყვით თუ საქმით ქომაგი ექნა. ეს მთვრალს ბაგრატს სწყენოდა, ამისაც შელაპარაკებოდა და სიმთვრალით და გაუგებლობით, ეშმაკის საბრკლით ბაგრატს ხანჯალი ჩაეჭანებია საშიშრათ თუ მართლის მონდომებით, ბექს ზეით კისერთან მოკდომოდა და ამ ნაკრაულობით ნოდარის სახლთხუცესი შემოჰკდომოდა.

მოვიდ[ნენ] ჩვენთან, იჩივლეს. ბაგრატს უწყრომეთ, მაგრამე იმისთვის რომე, ჩვენც რომე [სისრულით გა]რდაგვეხდევინებინა, არც მკვდარსა და არც მის პატრონს არა შეემატებოდა რა.

და მერმე ბაგრატ დანაშაულზედ თავი დადვა: ღვინით, უნდომლად, ეშმაკის საბრკით ფათერაკსავით მომიჯდაო, საშიშრად მოუღერეო, ღვინით ველარ შევი[მაგ]რეო, ცოდვ[ა] მეკითხა, შემომაკვდაო, რომელიც გეპრიანებოდეს, ის გარდამახდევინეთო.

რადგან ეს ასრე თავს იღვა, ღმრთისაგან ბრძანება არის შეცოდების სინანულად მოქცეულის მიტევება და შენდობა. ამიტომ ბევრი შეუწდევით და არც მკვდრის სისხლი ჩაგვეიტარებ[ია] და ასრე გაუჩინეთ:

მე ფის პატრონის ვახტანგის სამართლის წიგნში ლკარში შუას აზნაურშვილის მთელი სისხლი ოთხმოცდათექვსმეტი თუმანი გაჩენილი არის. მაგრამე ესეც იმისი ნაბძანები არის კგ კარში: თავადი თუ აზნაურშვილი გაუყრელი სხვაა, სხვა სისხლი სდის, გაყრილი სხვა არის, სისხლი დაუმცირდების.

ეს სახლთხუცესი რადგან გაყრილი იყო, შუას აზნაურშვილი[ს] სისხლი აღარა სდის. ამიტომ შუას აზნაურშვილზედ ოცდაექვსი [თ]უმანი დავაკელით; დარჩების სამოცდაათი თუმანი და ეს გაუჩინეთ. ამისგან სამართლის წიგნში სწერია და დადებული არის: მესამედი უნდა მკვდრის პატრონმან გაუშვას, რომ იქნების კდ (ოცდაოთხი თუმანი); დარჩების ორმოცდა ექვსი თუმანი.

ამისგან, რადგან ბაგრატ თავს იღვა, დანაშაულზედ თავი დადვა, ფათერაკით მომ[კლ]არს გვანდა, ამიტომ თვით გამგებელმა, კათალიკოზმან და დარბაისელთ თე[რთმე]ტი თუმანი ვიპატივეთ; დარჩების ოცდათხუთმეტი თუმანი. ეს ბაგრატ სახლთხუცის სისხლად მისცეს, როგორც სამართლის წიგნში ეწეროს, ისრე თეთრი, ვეჯი ღირებული, პირუტყვი თუ იარაღი, რაც რა ნივითი.

ქორონიკონს [უ]ე, თებერვლის 8.

ბეჰედო: რტო დავითისა, ძე ვარ მეფისა, ქართლის განმგებლად ბაქარ კმობილი, ქორონიკონი ჩლიზ.

189. განიხილავს პაპუნა დოჭიძისა და პაპანაშვილის წყლის სამეზუ

1717 წ. 18 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1661. დედანი. ქალაქი. 26,5×12,7 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ტანისპირელი პაპანაშვილი და დოჭიძე პაპუნა
წყალზე ლაპარაკობდნ. ის წყალი პაპანაშვილისა და აბრამი-
შვილისა ყოფილიყო. პაპანაშვილს გუგუნაშვილისა-
თვის მიეყიდა და აბრამიშვილს დოჭიძისათვის მიეყიდა. ამაში პა-
პანაშვილსა და დოჭიძეს ლაპარაკი შეექნა.

ჩვენ, ზურაბ სალთხუცესმა და მდივანმა ნაზირმა ედიშერ
დავსხედით ბატონის ბძანებით. ამის სამართალი გავსინჯეთ. კაცი
გავგზავნეთ, მოკითხული ვქენით, პაპანაშვილი გე[მ]ტყუნებინათ.

ჩვენ კიდევ დოჭიძეს, პაპანაშვილს ეს სამართალი უყავით: გუ-
გუნაშვილს თავისთვის წყალი აქვს. იმისმა წისქვილმა უნდა იბრუ-
ხოს, არ დაუტდეს. ვინ იცის, წყალი დატოტავდეს, ნახევარზე დო-
ჭიძემ აბრუნოს, ნახევარი — პაპანაშვილმა. თუ წყალი არის, ყვე-
ლამ იბრუნოს.

ამაში რომელმაც ერთმანერთში უბრალოთ წყალი დაუწყვი-
ტოს, ბატონს სამი თუმანი ჯარიმა მიართოს.

ეს ასე გავგირიგებია.

ქორონიკონს უე, მარტის იგ.

ორი ბეჭედი:

1. მონა ღთისა სალთხუცესი ზურაბ
2. მონა ღთისა ედიშერ.

190. განიხილავს შანშიაშვილებისა და ოფრეთელთა მამულის სამეზუ

1717 წ. 10 აპრილი

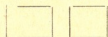
ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 6. საბუთი № 19. პირი. ქალაქი. მხედრული.

[21v] მეფეთ-მეფის¹ პატრონის ვახტანგისა, დედო-
ფალთ-დედოფლის პატრონის რუსუდანიის და საქართველოს
გამგებლის პატრონის ბაქარის ბძანებით მოვედით ჩვენ, დე-
დოფლის ეშიკაღასი თავყელიშვილი ხოსიტა, სა[ა]კა-
ძე შანშიაშვილებისა და ელიარაშვილებისა და
ოფრეთელთ სამძღვრების გასარიგებლად. შევეყარეთ იმ ხეობის
მამასახლისები, უფროსნი კაცნი და ქეთხუდები. მოკითხული ვქე-
ნით. რადგან ელიარაშვილებისა, შანშიაშვილების შუა ოფრეთელ-

¹ მეფეთ-მეფეთ.

ნი იყვნენ, მამულიც იმათი იყო. შუაში ოფრეთელისა და ოფრეთელთა და შანშიაშვილის სამძღვარი: თავს კაპაჭკუტის გაღუქიდან რომ სომხითისავენ გზა გარდმოვა, სომხითისა რომ გარდმოიხედავს, წინ ერთი სერი არის, სახელი ურაცთალა ქვიან, იმას გაღმითაც ერთი სერი არის კაპაჭკუტისავენ. რაც ამ ორს შუა ქვეი ჩამოვარდება ჭიბეჭის წყლამდის, რასაც ჭიბეჭის წყალი ჩამოიტანს, მანამდის დამალულს წყალში ჩამოვარდება, ამ ორის წყლის შესაყარის სისწორ სერი რომ შემოივლის თავს საბაქოს ქვის ყრილობა, იმასთან ელის შარა რომ შემოივლის, გზის კლდე ნადავლეთის სამძღვარმდის დარჩა შანშიაშვილებს გაღმით. იმის გამოღმა დარჩა ოფრეთელთ.

ქორონიკონს უე, აპრილის ი გასულს.

191. განჩინება ჯავახიშვილების მამულის საქმეზე

1717 წ. 25 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 653. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 31×13,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

[ესე მტკიცე და ყოველის ხლათისა და ილათისაგან] გამოსული და მიზეზ-შემოუღებელი, [დ]რო-მოუდევარი ფიცი და პირი მოგეცით ჩვენს განაყოფს ფარემუზიშვილ[ს] როინს, შვილსა თქუენსა ქაიხოსროს, ჩვენ, ჯავახიშვილმა გოშპარ და ძმისწულმა ჩემ[მა] ქაიხოსრომ, ასე და ამა პირსა ზედა, რომ:

რადგან მამულს გედავებოდი და ბედნიერმან გელმწიფემ მეფემ შაჰნავაზ ჩვენი დაობისა და სარჩელის გარიგება და გასინჯვა ციციშვილს, სახლთხუცეს[ს], ბატონს ედიშერს უბძანა, მიგვიყვანა, ორნივე გვალაპარაკა, რომელიც სამართალი იყო, ყველა ჩვენი საქმე რიგიანათ გასინჯა.

და ამის მეტს ვერას შემოგვივიდოდი; იმათაც სამართალში გითხრეს და შენც დამანებე აბანოს: გაგელაშვილი აბრამა, იმისი ძმა ივანა და შვილნი და მომავალნი მათი; კიდევ იმისი განაყოფი მკერავლიშვილი იესე, იმისი ძმა გიორგი, შვილნი და მომავალნი მათი; კიდევ იმისი განაყოფები. შ[ა]ლვიაშვილები გაგელა და ზურაბა; და კიდევ შვილნი და მომავალნი მათი, დღეს რისაც მამულის მქონებელნი იყვნეს, მისის სამართლითა.

და დღეს და დღეის იქით, თუ ან სამამულეთ, ან რისაც დროს

შემოგდებითა კიდევ გედაო რასმე, ანლა შენთან ძმობისა და კარ-
კაცობის მეტი შენთან საქმე მქონდეს რამე დღესა და დღეის იქით,
მტერზე მტერი არ ვიყო და მოყვარეზე [მოყვარე] შენი, ჯერ ვიყო
ღმრთის შემცოდე და სვეტისცხოვლის დამქცევი და ქართველის
გელმწიფის შაჰნავაზისა შემცოდე და ქათალიკოზისა და სულ
ქართველთ დარბაისელთი.

არის ამისი გამრიგებელნი და მოსამართლე სახლთხუცესი ცი-
ციშვილი ედიშერ¹, ამილახორისშვილი, ბატონი ოთარ²,
ბოქოულთხუცესი, ბატონი ჯამასპი³.

მეციციშვილს ნოდარს⁴ დამწერია.

დაიწერა ღვინობისთვის კე, ქორონიკონსა უე. + ზეჟლი

**192. განჩინება ნათლისმცემლის წინამძღვარ ხარიტონისა და
სამეხლის ყმა-მამულის სამეხუ
1718 წ. თიბათვის გასულს**

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 331. ღედანი. ქაღალდი 37×18,2 სმ. მხედრუ-
ლი. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია სამ-
წერტილი. ა-მეტნაკლები.

ქ. დავითგარეჯის უდაბნოს ნათლისმცემლის წინამძღვარს
ხარიტონს და იმის კრებულთ ხაშმსა და ყარაბულახ-
ში მამულებსა და გლეხის მამულზედ ბატონს სამებელს ცილება და
ლაპარაკი შექნოდათ. და მოვიდნენ, მეფეს პატრონს იმამყუ-
ლიხანს შემოსჩივლეს. და ბატონმან ჩვენ, სახლთხუცესი საზ-
ვერელი ოთარ ამათ შესარიგებლად და მოსამართლედ გამო-
გვისტუმრა.

მოვედით მეფის პატრონის იმამყულიხანის ბჰანებით. და სა-
მებელი და მისი ყმანი და წინამძღვარი ხარიტონ იმისი ყმანი ორნივ
ვალაპარაკეთ. მამულები ვნახეთ და ორისავ საჩივარი გავსინჯეთ.

და სამე[ზე]ლი ამას ჩიოდა: ჩემის საყდრის მამულები ჩემისავ
ყმებისაგან წინამძღვრებს უყიდნიათო და ზოგი უსყიდლათ დაუქე-
რიათო.

წინამძღვარმა ეს უპასუხა: რაც დღეს მიჭირავსო ან ნასყიდი
და ან უსყიდი, ყველა ძველთაგან კელმწიფეთაგან ნათლისმცემლი-

¹ ბეჭედი: „მონა ღთისა სახლთხუცესი ედიშერ“.

² ბეჭედი: „მონა ღთისა ამილახორისშვილი ოთარი“.

³ ბეჭედი: „მონა ღთისა ხერხეულიძე ჯამასპი“.

⁴ ბეჭედი: „მონა ღთისა ნოდარ“.

სათვის შემოწირული ყოფილაო. ვითარებისაგან¹ რომ უდაბნო მო-
ოხრებულყო, ჩვენის მონასტრის მამულები ოხრებებით ვისაც
ჰქონდა, როდისაც მოვედით და უდაბნო მეორედ ავაშენეთ, ჩოლ-
ყას შეიღმა ამბა აღავერდელმა ნიკოლოზ თავის
სამებლობაში მოკითხული ქნაო და, ვისაც ჩვენი მამულები ეჭირა,
დაადებინა და ჩვენ დაგვანებაო.

და ამას უკან მდივნის შვილი ნიკოლოზ სამებლად
მჯადარიყო და რაც ნათლისმცემლის მამული იმის დროს გამოჩე-
ხილიყო, იმასაც კელი აეღო და ნათლისმცემლის წინამძღვრებისა-
თვის დაენებებინა და გუჯარიც დაედვა. და გუჯარშიც ასე ჩაუწე-
რია: რაც წმინდის სამების ყმებისაგან ნათლისმცემლის წინამძღვ-
რებს ეყიდოსო, ნათლისმცემლისთვის დამინებებიაო, არას სამებელს
ხელი აღარ აქონდესო.

რადგან იმ პატიოსანს კაცს სამებელს საწყევრის გუჯარი დაედვა
და ხასყიდიც იყო, წინამძღვრების ფასიც გაეღო, ნასყიდობის წიგ-
ხიც ქონდა, იმისი მოშლა აღარ იქნებოდა. ამებზედ აღარავინ შევა-
ცილეთ და ისევ ნათლისმცემლის წინამძღვარს და მის კრებულს დარ-
ჩა. შენობაც ბევრი ექნათ და ჩვენგან მოშლა არ იქნებოდა.

და კიდევ ზოგი რამ აქა-იქ თითო-ორი დღის სახსნავი სამებელმა
ილაპარაკა. ნუსხა მოიტანა. იმ ნუსხის პირით წინამძღვარს შემო-
ეცილა.

და კიდევ წინამძღვარმა სხვა ნუსხა მოიტანა და ნათლისმცემ-
ლის მამულობით სამებელს შეცეცილა.

ორისავ ცოტა რამ იყო, მაგდენი სალაპარაკოც არ იყო. ამაში
ორივე ერთმანეთს შესჯერდენ და თავთავითი ნებით ერთმანერთ-
ზედ ხელი აიღეს.

და რადგან ესენი ერთმანერთს შესჯერდენ, ჩვენც ამათ სიტყ-
ვაზედ დავდეგით, ასე გავაშველეთ. დღეის უკან მამულის საცილებ-
ლათ და არც საფიცრად ხელი აღარ აქვსთ ერთმანერთთან.

წინამძღვრის ყმები რომელიც ზემო ხაშმზედ² სახლობენ,
ისენი ჩიოდენ, ეულათ და უსამართლოთ გვეპყრობისო სამებელი
და მისი ყმებიო.

ამისი ასრე გავარიგეთ, რომე: თუ სამებელს ბატონი ესტუმროს
და ან სხვა სტუმარი მოვიდეს³, წინამძღვრის ყმებთან კელი არა
ქონდეს, წინამძღვარი თავის ყმებით ცალკე ემსახუროს ბატონს. და
თუ სხვა ხაშმზე მოძალე ვინმე მოვიდეს, როგორც სხვა ხაშმელი
კაცი გაისარჯოს, წინამძღვრის ყმებიც, ისე სოფელს მიუდგეს.

¹ ვითარე მისგან. ² ხაშმსზედ. ³ მოვიდეს.

ბოსტნის და ვენახის იჩივლეს. სარწყავის წყლის მოკითხული ვქენით და ძველთაგანაც ასე ყოფილა: როგორაც სხვამ ხაშმელმა კაცმა სამებლის ყმამ მორწყოს, ისევე რიგით წინამძღვრის ყმა სახლობს, იმათაც რიგით წყალს უნდა მისცემდნენ და მორწყავდნენ. ეგრევე მინდვრის სარწყავი: როგორც სამებლის ყმა რწყევდეს, მისის გზით წინამძღვრის ყმასაც წყალი მიეცეს.

და ღლეის იქით წინამძღვრები სამებლის ყმის მამულს სამებლის შეუტყობლათ ნუ იყიდიან. და თუ იყიდიან, მამული სამებელს დარჩეს და ფასიც დაეკარგოს. და არც სამებლის ყმამ, წინამძღვრის ყმამ იყიდოს.

დაიწერა ესე წიგნი თიბათვის გასულს, ქორონიკონს უჱ.

ორი ბეჭედი:

1. მონა ღთისა ს ა ზ ვ ე რ ე ლ ი

2. სასახლის უხუცესი(?) ოთარ(?)

მინაწერი: საზვერლის დაწერილი წიგნი.

193. ბანიჩინაზა იმამყულიხანისა ყარალაშვილების და საგინაშვილების მამულის სამაჟუა

1718 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10152. პირი. ქალაქი. მხედრული.

ქ. ა რ თ ა ნ ა ს მამულებზედ ყ ა რ ა ლ ა ს შ ვ ი ლ ე ბ ი ს ა გ ი -
ხ ა შ ვ ი ლ ს მამულებს შესცილებოდნენ და ამ ყარალაშვილებს იმ
საცილებელს მამულებზედ კარგი და ჩვენის ქვეყნის გამოსადეგო
შეხობა ჩაეგდო და თვითონაც შიგ ჩასახლებულიყო.

მოვიდა და მაზედ საგინაშვილებმა ჩვენ შემოგვჩვილა და ორ-
ნივე ვალაპარაკეთ, მამულებშიგაც მოსამართლეთ ჩვენი სალთხუცეს
თუშთ მოურავი ს ა ზ ვ ე რ ე ლ ი და პ ე ტ რ ი ა შ ვ ი ლ ი პ ე ტ -
რ ე ვ ბ რ ძ ა ნ ე თ. და ყარალასშვილები მარტო იმ ორთ სამართალს არ
შეჯერდნენ და სალთხუციშვილი ო თ ა რ ი ც თვითან მერმე მოსა-
მართლეთ გამოითხოვეს. და ამისთვის სამნივე გავგზავნეთ. მისუ-
ლიყვნენ გაეშინჩათ და სამართალი ექნათ.

და კიდევე ყარალასშვილები იმ სამთავე სამართალს არ შეს-
ჯერდნენ. კიდევე თავი შეგვაწყინეს.

და მერედ ჩვენი მდიანბეგი პ ა ა ტ ა და ბატონის ალავერდლის
სალთხუცესი ს უ ლ ხ ა ნ გავგზავნეთ და იმათაც გაეშინჩათ და ენა-
ხათ. და ყველა ეს მოსამართლეები ერთათ შევეყარეთ — თიანეთის
მოურავი გ ა რ ს ე ვ ა ნ და სახლთუხუცესი ნ ო დ ა რ მათთანავე
თან ვიახელით და ღვთის წინაშე დავსხედით და ეს სამართალი უყა-
ვით, რომე:

ყარალასშვილის ჩაგდებულის შენობის მოშლა ამიტომ არ იქნებოდა, რომე ჩვენის ქვეყნის დიად საზიანო და დასაკლისი იყო. და რადგან ის შენობა არ მოიშლებოდა, ფიცი არ მოვახდინეთ და არც გაეწყობდა. საგინაშვილებს ხომე უსამართლო უყავით და ძალაც დაემართათ, მაგრამ ჩვენის ქვეყნის შემატებისა და დაუსაკლისობისა და მოვლისათვის ამის მეტი აღარ გაეწყობოდა. ასე შევარიგეთ, რომე:

შიაუშბეგის და მამუკას გალავანს ზევით გარდმოგარდმო ხატის მიწა რომ ძეს, იმას ქვემოთ შიოშბეგს, მამუკას იმათ ძმებს და ძმის წულებს დავანებეთ. გივიანის ყორესთან იულოთისაკენ რომე გზა წავა, დიდი შარა გადივლის, იქ მიჯნა დაგვისვამს. და იმას ზემოთ როგორც დაგვიწერია, ასე ვაგვისამზღვრავს. ამას ქვევით ძიძიშვილის ვენახი რომე არის, ის ვენახი ყარალასშვილისაკენ დარჩა და იმ ვენახის ბოლოში სამძღვარი დაგვისვამს. იქილაჲ სამძღვარი ბრუდათ გაივლის დიდს ხევისაკენ, შარას შეეყრება და შარასთან სამზღვარი ზის.

შარას იქით ლოპოტისაკენ ყარალასშვილებს შიოშბეგს და მამუკას, მათ ძმებსა და ძმის წულებს დარჩა. და სანიორის სამძღვრამდი და ბაბადიშის სამძღვრამდი საგინაშვილებს დარჩა და დავანებეთ.

თუ დღეის უკან ჩვენი და სხვათა მეფეთა და მეპატრონეთაგან ნაბოძები წიგნი და სიგელი გამოჩნდეს, წიგნათა ამით გამტყუენდეს და ამ წიგნმა გააცულოს.

დაიწერა წიგნი და ნიშანი ესე კარისა ჩვენისა მდივანმწიგნობრის გურგენისშვილის ხელითა ავთანდილისათა.

ქორონიკონსა უვ.

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოსა და სხვათა მეფეგიორგი ამ განაჩინებას ვამტკიცებთ.

მაისის ი, ქორონიკონს უპმ

194. პანკინება გაჰარ მუჟისა ჯაჰახიშვილების შამ-მამულის სამხეზ

1719 წ. 12 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 660. დედანი. ქაღალდი. 31×14 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. სანამდისინ ფარემუზ ცოცხალი იყოს, უნდა ეპიროს ჩვენგან მიცემული თავისთვის სამცქვიდრო გლეხები. გასამყრელო გლეხები, ახლა რომე ავთანდილ და ერასტიმ და[ან]ებეს:

დ უ ლ ა ძ ე ბ ა ს ი ლ ი, დალაქი პ ა პ უ ნ ა, ფარეში ზ უ რ ა ბ ა, —
ესენი თავეთის მამულითა, სამკ[ე]ლიდროთ მიცემული ზვარი, —
ესები სანამდინ ცოცხალი იყოს ფარემუზ, იმსახუროს და ეჭიროს.

და რახა[ნ]ც სოფელმან არ დაიშალოს და ფარემუზ აღარ იყოს,
ავთ[ან]დილ და ერასტიმ შუა გაიყონ, რ ო ი ნ ს ჯელი არა აქუს.

წყლისა ასე იქნას: რაც ეს ფარემუზს უჭირავს, ავთ[ან]დილ და
ერასტიმ უნდა შუადამ მოურწყონ. მას უკან შუა ძმათ შუა გაიყონ.
ფარემუზის ზვარი როინ და ამ ძმებმან უნდა მოურწყონ. მას უკან
სხვა ზურები მორწყონ. მერმე რაგინ მოსდევან, წყალს ნურავინ გა-
ყიდის.

მაისის იბ, ქორონიკონს უზ.

მ ა თ ე ს შ ვ ი ლ ი ს ვენახიც საერთოდ უნდა მოარწყვევინონ.

ბეჭდი: მ ე ტ ე ბ ა ქ ა რ

195. განჩინება ბაჰარ მეფისა მარიამელთა და ჩრდილისუბნელთა

მამულის სამეხე

1719 წ. 3 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 465. დედანი. ქალაქი. 33,5×13,5. მხედრუ-
ლი. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი.

ქ. გ ო ს ტ ა ს ა ბ ი შ ვ ი ლ ი ს ა მ ი ლ დ ა ნ ბ ა რ ი ს ა და მის[ს]
[ს]ახლის კაცთ სოფელი მ ა რ ი ა მ ე ლ ნ ი და იქით ო თ ა რ მდივ-
ნის ყმანი, და ბ ე გ ა შ ვ ი ლ ი ს ყმანი ლ ო მ კ ა ც ი ს ა ჩ რ დ ი-
ლ ი ს უ ბ ნ ე ლ ნ ი მიწებსა და სათიბზედ ცილობდენ, და ჩრდი-
ლისუბნელთ ესარჩლებოდენ: ჩვენი არის, უბრალოდ გიჭირავსთ.

ამისი ჩრდილისუბნელთ აშორო უთხრეს: რაც უბრალოდ თქვენ
არ გვეცილებით, მის მეტი ჯელი არა გაქვსთ რაო.

ამათი საქმე გავსინჯეთ და უფიცრათ არა ზდებოდა და ასრე გა-
უჩინეთ: თუ წადგეს ბეგაშვილი ლომკაცი და ჩრდილისუბანს მს[ა]ხ-
ლობარი რვა მემკვიდრე გლეხი და ასრე იფიცონ, რომე: «ესე და ეს
სამძღვარი თქვენსა და ჩვენს შუა რომ არის, ამას აქათ ჩრდილის-
უბნისა არის და არც არას გვემართლების», სადაც გაიარონ, დარჩეს
ჩრდილისუბნელთა. და თუ ვერ იფიცონ, დარჩეს მარიამელთა.

ამაზედ ო რ ბ ე ლ ი დაგვიყენებია. მოკითხული ქნას, გარშე-
მო მახსოვარი მკოდნე კაცნი მოიყვანონ, თუ იმათით სწორე სამ-
ძღვარი იპოვნონ და ორნივე შესჯერდენ, ის არის; თორემ როგორც
ეს ფიცი გაგვიჩენია, ასრე დააფიცონ და ფიცით გაატანინონ.

თუ ვერ იფიცონ, რასაც მარიამულელნი ირჩიან, დარჩეს იმათა.
ხატი მარიამელთ იშოვნონ, ლომკაციმ და ჩრდილისუბნელთ დაიფი-

ცონ. თუ იფიცონ, რაც გოსტაშაბისშვილს ღალა წაუღია, ისევ მოსცენ.

ქორონიკონს უზ, მკათათვის თ.

ბეჰელი: მე ფე ბაქარ.

196. ბანიჩინაზა ბაჰარ მუჰისა გოლეღთა და ახალგორელთა მამულაგის ნასყიდობის საქმეზე

1717—1719 წწ.

ცსსა. 1448. № 607. დედანი. ქაღალდი. 29,5×24 სმ. მხედრული. უოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი ან ორწერტილი. საბუთი თარიღდება ბაქარის ზეობის წლებით.

ქ. ჩვენ, მე ფე თ-მე ფე მან პატრონმან ბაქარ გვერთ ვიახელით ჩვენი ებისკოპოზ-დარბაისელნი, მდივანბეგი და მდივნები და ამ ნასყიდობის საქმე ასრე გავარიგეთ.

ამილახორის სოფელი ბოლელნი და ქსანზედ ახალგორელნი ერთმანერთში ნასყიდობაზე ლაპარაკებულან და ცილებულან და ნიადაგ ამილახვარი და ქსნის ერისთავი ამაზედ მღურებულან და ჩხუბი და მტერობა ჰქონებიათ. ახლაც ეს ბოლელნი და ახალგორელნი კიდემ ამ ნასყიდობაზედ ლაპარაკობდნენ.

ჩვენ მოკითხული ვქენით. სამართლის წივნითა და საქართველოს რიგით და წესით ასრე გავარიგეთ და დადებულიც ასრე არის: თავისის ბატონის უდასტუროთ ვერაკაცი მამულს ვერც იყიდის და ვერც გაჰყიდის და არც აყრილისა და წასულის კაცისაგან მამული გაისყიდების.

რადგან ეს რიგი ასრე არის, რაც ქსანს გაღმა ახალგორელთ ბოლური მამულები ეყიდოსთ ძველი თუ ახალი, ისრევ ბოლელთ დაანებონ; და რაც ბოლელთ ახალგორული მამულები ეყიდოსთ, ისრევ ახალგორელთ დაანებონ, ფასები მსყიდველებს შეუბრუნონ იქითაცა და აქეთაცა.

თუ ვინ იცის, ფასზედ ლაპარაკი შეექნასთ, რომე არა ამდენი ერთი მომიცემიანო, რაც გამოიფიცოს, ვისაც მამული რჩება, იმან იმდენი თავის ფასი შეუბრუნონ. ეს ავაშენე, ეს ხარჯი ვქენო ან ათხრდაო, ახლა დაფასდესო, ის აღარ იქნების; თაობით რაც მისცემია, ის უნდა გამოართვან, სხვას ვერას გამოეკიდებიან.

აყრილს კაცს თუ ვისმე გაუყიდნია, ის ყაბული არ არის, მამული მეპატრონეს მემკვიდრეს დარჩეს, მსყიდველმან ფასი მომსყიდველს სთხოოს.

დღეის წაღმა ვინც იყიდოს, ფასი დაეკარგების, მამულს არავინ დაანებებს.

ქსანს გაღმა ბოლოსაკენ ახალგორელთ კელი ნულარა აქესთ რა; გამოღმა ახალგორისაკენ ბოლელთ კელი აღარა აქესთ რა. ამრიგად გაგვიშველებია და გაგვირიგებია.

ამ გარიგებას და განაჩენს ვინც გარდავა, ჩვენდა შეცოდებათ მოვიკითხავთ.

თუ ამას იტყვიან: ამიშენებიაო, ამისთჳნ ვერას ითხოვენ; ამიტომ, რომე თავად უდასტუროდ რატომ იყიდეს და მერმე ამდენი ხანი არის კიდევ უჭამიათ, იმაში გაიაროს.

ნაშენობისა ასრე იქნას: უნდოდეს ახალგორელთ თავისი ნაშენობა დააქციონ და წაიღონ; თუ იმათ არ დააქციონ, ამილახორმა დააქციოს.

ბეჰელი: მე ფ ე ბ ა ქ ა რ.

197. განიინება ბაჰარ მუზისა ჯაჰახიშვილების წყლის სამეხე

1717—1719 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 659. დედანი. ქაღალდი. 30,5×12 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი თარიღდება ბაჰარის ზეობის წლებით.

ქ. ჯ ა ე ა ხ ი შ ვ ი ლ ი ფ ა რ ე მ უ ზ და მისი შვილნი რ ო ი ნ, ა ვ თ ა ნ დ ი ლ და ნ ა ბ ე რ ა ლ ი ხ ო ვ ლ ე ს წყალზედ ლაპარაკობდენ.

ფარემუზ ამას ანბობდა: რადგან ჩემთვინ სამეკიდროთ ექვსი კომლი კაცი შვილებისაგ[ან] მოსამართლეთ მომცესო, იმისი წყ[ა]-ლიც უნდა გამირიგდესო, რომე ლაპარაკი აღარ შეგვექნ[ას]ო.

აწ ამისი ასრე გვიბძანებია: რაც ხ ო ვ ლ ე ს წყლის წილი ფარემუზიშვილებს ნ[ა]თესავებში ჰქონდეს, იმ თავეთის წილის წყლი-დამ ერთი დღე როინ, ორი დღე ავთანდილ და ნაბერალმან ფარემუზის ექვს გლეხს და[ან]ებონ, რომე იმითი მორწყონ.

მერმე როინის საუფროსომ გლეხმან და მანთაშაშვილზედ რომ ვენახი დასდებია, იმდონი ვენახი მოირწყოს. მას უკან ავთანდილისა და ნაბერლისა გასამყრელო გლეხები რომ არის, იმათი მორწყონ, მას უკან ძმაზედ გაიყონ და ისრე იდინონ.

რა ხნ[ი]თ ვენახების რწყვა გათავდეს, მიწებიც ასრე ამრიგად მორწყონ.

ბეჰელი: მე ფ ე ბ ა ქ ა რ.

1717—1719 წწ.

ცსსა: ფ. 1448. № 608. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 77×19,7. მხედრუ-
ლი. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი თარიღდება ბაქარის
ზეობის წლებით.

ქ. ჩვენ, მეფეთ-მეფეთმან პატრონ[მან] ბაქ[არ] გვე[რთ]
დასწრე[ბითა] ბიძის ჩვენის ბატონისშვილის კათალიკოზის
ბატონის დომენტი სითა და ბიძის ჩვენის სვიმონისითა
და ჩვენი ძმის ბატონისშვილის ვახუშტისითა გვერთ
ვიახ[ე]ლეთ: მ[უ]ხრანის ბატონი ლევან, არაგვის ერისთავი გი-
ორგი, ორბელის[შვილი] სარდალი ლუარსაბ, მდივან-
ბეგი ავთანდილ, ეშიკალასბ[აში] გიორგი, სახლთუხუცეს[ი]
ვახტანგ, სხვანი ებისკოპოზ-დარბაისელ[ნი] და მდივნები.

თუშანიშვილის მდივნის გივის და მისის ბ[იძ]აშვი-
ლის მანუჩარისა და შიოშის შვილებისა ნიკოლოზის-
ა და გიორგისა, ყალანდარა შვილის ქარიშშისა, ლიპა-
რიტის შვილის ქიშ[ე]რის სარჩელი და საჩივარი გავიგონეთ და
გავსინჯეთ.

[ამათი] სახლისკაცობა და ერთობა აღარ მოხდა და გაყრა მოინ-
[დ]ომეს. და გავყარეთ, რომელიც საქართველოს წესი და რიგი იყო
იმ გზით, იმ საქმით მოვაშორვეთ.

საუფროსო მდივნის გივისა იყო, აგვაღებინებია და ბარათი
გამორჩეულისა და საუარესოდ მოცემულისა[ც] კელთა აქვს.

აგრეთვე საუმცროსო სასახლე როგორც მიეცა ლიპარიტის
შვილს, ბარათი კელთა აქვს.

საშუალო მანუჩარს და ნიკოლოზს და ქარიშშას
რაც მოეცა, ბარათი კელთა [აქვს].

გლეხნი ვის რომელი ერგო ან ზედ რა აქვს, ბარათი შეგვიყრია,
სამართლით ვის რომელი რგებია, ბარათი კელთა აქვს.

მდივანი გივი ბევრს რასმეს ნასყიდობას ამბობდა, ვიყიდე და
ჩავსწერ[ე]ო, მაგათი არა გასულა რაო.

ამისი მაგიერი ზოგი რამ მანუჩარცა თქვა, აგრე მამის ჩემის ნას-
ყიდიც არისო.

ამისი გადსინჯეთ და რომელიც მართებული იყო, სხვის განაჩენით და ბარათით მდივნისათვისაც განაჩენიც მიგვიცია და მანუჩარისათვის ბარათიც.

სხვა იმას გარდა რაც უბარათო არის, ოთხად უნდა გაიყოს; ქვევრის ათისთავი მდივანმა აიღოს; სხვა ოთხად გაიყოს.

ქ ე ლ თ უ ბ ა ნ ს შიოშის აშენებული სასახლე არის, ნაშენობა და[ა]ქციოს, შიოშის შეილმა წაიღოს. ქალაქს სასახლე ოთხად გაიყოს; თავისი ნაშენი მდივანმან და[ა]ქციოს, წაიღოს.

გ ო რ ს ორთვალი წისქვილი, ბ ე რ ბ უ კ ი ს წისქვილი ოთხად გაიყოს.

სასახლის ზომა მდივანმა მანუჩარ და ქარიშშამა¹ გაუყოფარიდამ, სადაც მართებული იყოს, მოსაქმემ ააღებინოს; უწინ მდივანმა ირიჩოს.

სასახლეს წინ გარეჯულს კალოს და მეგრელიშვილის სასახლარს რომე ეძახიან, კიდევე ქ ა ნ ა ვ ს კ უ ტ ს ა ქვემო ნ ა ვ - რ ო ზ ა ს შ ვ ი ლ თ ა ნ რუს გაღმა ქანჭრობი, საბოსტნეები და და- ლ ა ქ ი შ ვ ი ლ ს ვენახს აქეთ სანახირო მიწა რომ არის, რაც გლეხს უჭირავს დღესამდის, გლეხისა არის. და რაც დარჩეს, ეს ოთხად გაიყოს. საწნახელს ქვეით ქვემო ბაგა ოთხად გაიყოს. სხვა ხოდა- ბუხები, რომელიც ან გლეხს არ დასდებოდეს, ან მეტი არავისთვის მიგვეცეს, ოთხად გაიყოს.

აგრევე რაც სახასო მამულები ახალდაბას ქონოდესთ ან გ ა რ ე ჯ ვ ა რ ს, ბარათით არ გაეყოსთ, ესეც ასრევე ოთხად გაიყოს.

ვისაც ცხენი და იარაღი მსახურს თუ ვის გინდას ვისმე გაყო- ლოდეს, მოსაქმემ გამოართვას და თავ-თავის მოსცენ.

ბეჭედი: მე ფ ე ბ ა ქ ა რ

verso-ზე ხუთი ბეჭედი:

1. ვ ა ხ უ შ ტ ი
2. მონა ღთისა, ყმა იესესი, მდივანბეგი ა ვ თ ა ნ დ ი ლ
3. არ ირჩევა
4. მონა ღთისა სახლობუცესი ვ ა ხ ტ ა ნ გ
5. მონა ღთისა სახლობუცესი ვ ა ხ ტ ა ნ გ

(იგივე ბეჭედი)

¹ ქარიშშამა.

199. განჩინება ბაქარ მფიშის პაპუაშვილებისა და ჯანალაშვილების

ბაშულის საჩმეზი

1717—1719 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 662. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 36×12 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი. საბუთი თარიღდება ბაქარის ზეობის წლებით.

[ჯ ა] ნ ა [ლ ა] შ ვ ი ლ ი ს ზ უ [რ ა ბ ი ს]... შვილს ნ ა ზ ა რ ა ს, იე... ნაშვილის პ ა პ უ ა ს ყმის ა ხ ი ჯ ა ნ ა შ [ვ ი ლ ი] ს ბ ა ა დ უ რ ა ს ა გ ა მ ორსა ალაგსა მიწები ეყიდნა და კარგა ხანი სჭეროდა; ეხნა, ლალა პაპუასათვის ეძლია. დღესამდინ ასრე ყოფილიყვნენ.

აწ პ ა პ უ ა შ ვ ი ლ ე ბ ი სჭიდებოდენ: ეგ მიწები ჩემის ყმისაგან რომ ვიყიდნიაო, აყრილი ყოფილაო და მერმე მამა ჩვენს ფასიც შემოუყრიაო და მიწები უსამართლოდ გიჭირავსო.

ამისი ჯ ა ნ ა ლ ა შ ვ ი ლ მ ა ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა: ეს მიწები რომ ვიყიდეთო, გ ი ო რ გ ი მ ე ფ ი ს ეამშაო გვეყიდოს, ის შენი კაცი არც აყრილი ყოფილიყოსო და არც მამა შენს იმისი ფასი ჩვენთვის შემოებრუნებინოსო.

ჩვენ ეს გაუჩინეთ: თუ წადგნენ ჯანალაშვილები ორნიც ძმანი და ასრე იფიცონ, პაპუაშვილები არას ემართლებიან. და ლალას კი აიღებდენ ზოლმე. და თუ ვერ იფიცონ, მიწა პაპუაშვილებს დაანებონ.

თუ იფიცა, პაპუას კაცის თავის გატეხამ ჩაიაროს. და თუ ვერ იფიცა, მოსაქმემ თავისგასამტეხლო მიაცემინოს.

ბეშედი: მ ე ფ ე ბ ა ქ ა რ.

200. განჩინება ვახტანგ VI-ისა ენალა მელიძის შვილების ახანოს

საჩმეზი

1717—1719 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 726. დედანი. ქაღალდი. 34,5×19 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი. უთარილო. თარიღდება ბაქარის ზეობის წლებით.

*მრავალყამ მ ე ფ ო ბ ა ვ ა ხ ტ ა ნ [გ ი ს ა].

ქ. ბძანებითა [მ]ისითა ჩვენ [სახლ-უხუ]ცესი ამილახორის შვილი ვ ა ხ ტ ა ნ გ, [მდივან]ბეგ[ი] არაგვის ერისთვის შვილი ა [ვ თ ა ნ დ ი ლ] და მდივნები, ე ნ ა ლ ა მ ე ლ ი ქ ი ს შვილების [აბ]ანოზედ და წყალზედ ცილება და ს[არ]ჩელი გავიგონეთ და გავსინჯეთ.

* მარცხენა ზედა კუთხეში წერია: „[პ]ატრონს შაჰნავაზს“.

ამას წინათ ტფილისის აბანოებთან ერთი დაუთხანის აბანო ყოფილიყო. მერმე ეამთა ვითარებისაგან იმისი წყალი მეღიქს ენალას წაეყვანა და თავისთვის აბანო აეშენებინა და ქონებოდა. მასუკან კურთხეულს სამოთხეში მყოფს* მოკითხული ექნა. რადგან სახასო ყოფილიყო, ის წყალი წაერმევეინა და კარის აბანო აეშენებინა და მოეყვანა. ის მეღიქის აბანო ხარაბა შექნილიყო.

მას უკან მეღიქის შვილს როსტომას აბანოებთან წყლის¹ ძებნა დაეწყო², ცოლის მზითვეი ბევრი დაეხარჯა და ერთი წყალი ეპოვნა და მოეყვანა და სხვა აბანო აეშენებინა და იქ ედინა იმ წყალსაცა. და სხვანი შემოსცილებოდენ და ფიცით გაეტანათ და წართმეოდა და დარჩომილიყო ის თავისის ცოლის მზითვით აშენებული აბანო ხარაბად და წყალუქონელი.

მასუკან მეღიქის შვილი როსტომა ნაზარალიხანს შეხვე-
[წ]ოდა, სამეფოს კარის აბანოდამ ერთი თითი წყალი ეთხოვნა. იმა-
საც შებრალეობდა და ცოტა წყალი ებოძა და როსტომას ეს წყა-
ლი წაეყვანა და თავის ახალ აშენებულს აბანოში ედინებინა. ამ-
დენს ხანს კელთა ჰქონდა და არავინ სცილებოდა.

ახლა ბატონის მობძანებაზედ როსტომას ძმა ნაცვალი ქაი-
ხოსრო და მისი ძმისწულები კარაპეტა, დავითა, ბალი-
ნა და ოსეზა როსტომას[ს] შვილს დანელას ეცილებოდნენ:
ჩვენის ნაქონის აბანოს წყლიდამ მოგეცაო, ჩვენც წილი უნდა და-
გვედვასო.

ჩვენ რომ გავსინჯეთ, ის წყალი სახელმწიფო ყოფილა, იმიტომ
წაურთმევეია. მერმე როსტომას თავისთვის მარტო გაყრ[ი]ს უკან
უშოვნია, ძმანი არას გარეულან, ქრთამი არა მ[ო]უღლიათ რა. წიგნში
როსტომას მეტი არავინ წერებულა, ამიტომ რომე სხვათ ელანათ
შვილთ და შვილიშვილთ ამ წყალთან კელი არა ჰქონდათ რა.

ნაზარ[ალი]ხანს საკუთრად როსტომასათვის მიეცა და ამ
კელმწიფემაც არ მოუშალა. დანელამ ეს წყალი თავის ახალს აბა-
ნოში აღინოს და ნურავნ შეეცილების. ძველი მამათ-პაპათ ს[ა]რაბა
აბანო საძმოდ არის და ძმაზედ გაიყონ.

ხელრთვა: ვახტანგ
ბეჭედი: მეფე ბაქარ

¹ წყალს. ² დაუწყო.

* დატოვებულია ადგილი მეფის სახელის ჩასაწერად.

1717—1719 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 140. დედანი. ქალაღი. 33×14 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი თარიღდება ბაქარის მეფობის წლებით.

ქ. გორელი ხუდადაშვილები ბერაძე ღთისიას და ესტატეს ნასყიდობით ირჩოდნენ და ძველად ნასყიდობის წიგნიც მოიტანეს.

მაგრამე ბერაძეებმაც ხუდადასგან თავდახსნილობის წიგნი მოიტანეს. და ხუდადაშვილებმა ის წიგნი არ იყაბულეს.

მაგრამე ბერაძე[ე]ბმა აშორო უთხრეს: ეს წიგნი მართალია. და თქვენის სახლის კაცთაგანც თავი დაგვიხსნიაო, და როსტომ მეფეს რომე თუმანიშვილები გაუყრია, მაშინ და მას [ა]ქეთ ჯიშ-შიტაშვილების ყმანი ვართო, რა შენგან თავი დაგვიხსნიაო.

ჩვენ ამისი ასრე გაუჩინეთ: თუ წადგეს ბერაძე ღთისაია და ესტატე და ხუდადაშვილებს ასრე შეფიცონ, რომე: შენის მამა-პაპათაგან თავიც დაგვიხსენით და ეს წიგნიც მართალი არისო, ხუდადაშვილები არას ემართლება. და, რადგან დღეს აქამდი თუ მანიშვილის გივისა და მისი მამა-პაპათ ყმანი ყოფილან, ისრევე გივს დარჩეს, სხვას კაცს კელი არა აქუსთ. და თუ ვერ იფიცონ, ბერაძეები დარჩეს ხუდადაშვილებსა.

და, რაც თუმანიშვილისგანა მიცემული სახლკარი, თუ მამული აქუთ ბერაძეებს მიცემული, ის ისევ გივის მდივნისა[ა].

და თუ რამ თუმანიშვილის ყმობაში მოუგიათ, საქართველოს სამართლის წესით შუა გაიყონ.

თუ შეფიცონ ბერაძეებმა ხუდადაშვილს, რადგან ამდენის ხნას ყმანი არიან თუმანიშვილებისა, თუნდა ისევ გორს დადგნენ, ვე-ლარას შეუვა ხუდადაშვილი.

სამი ბეჭედი:

1. რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტიცებ მეფის ძეობით.
2. მეფე ბაქარ.
3. მონა ღვთისა, ყმა გიორგისა, დივანბეგი ერასტო.

202. განჩინება გაქარ მუჟისა ელიზბარისა და ხატისაჲს მამულის სამხეზო

1717—1719 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14936. დედანი. ფრაგმენტი. 16,5×13 სმ. ქა-
ლალდი. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმა-
რია ერთი ან ორი წერტილი. საბუთი თარიღდება ბაქარის ზეობის წლებით.

... [მო]კითხული ვქენით. საციხურელთ ჯელი არა აქვსთ. ე ლ ი-
ზ ბ ა რ ს თავისი ტყე ისევ ყორულად ჰქონდეს.

კიდევ მიწაზედ ლაპარაკობდენ. ელიზბარ კაცი შეაფიცოს. მიწა
ელიზბარს დარჩეს. არც ს ი ა მ ა რ ა დ ი შ ვ ი ლ ს და არც ხატის
კაცს ჯელი არა აქვსთ. თუ ვერ შეაფიცოს, ხატის კაცს დარჩეს.

მ ე რ ა ბ! ეს ასრე გაარიგე. როგორც დაედებოდეს, ფიცი
ელიზბარის კაცს დადევით და აფიცეთ.

ბეჭედი: მე ფ ე ბ ა ქ ა რ

203. გასამყრალო წიგნი ამირჯანა და მოსხსა აკოფას შვილშისა

1720 წ. 10 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 106. დედანი. ქალალდი. 29,6×21,8 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი ან სამი წერტილი.

ქ. ნებიტა, შეწვევნიტა ღმრთისა მამისა, ძისიტა, სულისა წმი-
დისა აწდა ჩვენის კურთხეულის ყოვლის დედოფლის ღმრთის-
მშობლის მარადის ქანწულის მარიამისიტა, ზეცის ძალიტა და ან-
გელოზიტა, ოხიტა და მეოხებითა ათთორმეტის მოწაფის მოციქუ-
ლიტა პეტრისა და პავლესიტა, მთავარანგელოზის მიქელ და გაბ-
რიელისიტა, იოვანეს ოქროს პირისა და იოვანეს მახარობლისა და
იოვანეს ნათლისა მცემისა, სამას სამოც და სამისა წმიდისა გიორ-
გისიტა, — ამათისა შუა მიზდგომობიტა და თავდებობიტა ესე გა-
სამყრელის წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და მოგეცი მე, მი ლ დ ი-
ს ი ა მ ი რ ჯ ა ნ თ აკოფას შვილმა ა მ ი რ ჯ ა ნ მ ა შენ, ჩემსა ძმა-
სა მოსესასა ასე, რომ:

ჩვენ ერთმანერთისაგან გაყრა მოვინდომეთ და გავიყარენით.
არც გვქონდა ჩვენი მონაგარი, არც გვქონდათ მამისეული საქო-
ნელი და არც გვქონდა სახლი. თუ რამ ცოტაოდენი ღთისაგან მო-
ცემული გვქონდა რამე, გავიყავით და ერთმანერთს მოვშორდით.
ჩვენში გასაყოფი და სადავო არა დარჩა რა. არც ერთის იოტის ფა-
სი ძმობისა და კარკაცობის მეტი. დღესა და დღეის იქიტა ყველას

ხეირი და შარი თავისი არის. და თუ რამ მამისეული ან ასაღები და ან გამოსაღები გამოჩნდეს რამე, საერთო არის; ასაღებიც ორთავე ძმის არის და მისაცემიც ორთავ ძმათ ერთათ პასუხი უნდა გავცეთ.

დედა¹ მოსესასთან გავიდა. სანამდინ ცოცხალი იყოს, მოსესამ უნდა შეინახოს. და როდისაც მოკუდეს, მოსესამ უნდა დამარხოს.

და თუ დედამ მოსესასთან არ დადგეს, ამირჯანასთან წავიდეს, ამირჯანამ კიდევ უნდა შეინახოს და როსაც მოკუდეს, დამარხოს მისის წესითა.

და თუ დედამ არც ამირჯანასთან დადგეს და არც მოსესასთან დადგეს და თავისთვინ ცალკე გავიდეს, ხუთი მინ[ა]ლთუნი ამირჯანამან მისცეს დედის სამარხი და ხუთი მინ[ა]ლთუნი მოსესამ უნდა მისცეს დედის სამარხი.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი და მისნი ყველა წმინდანა, კაცთაგან: ქალაქის მელიქი ასლამაზ², მამასახლისი ზურაბ³, ვანქის ტერ-საქიოზა, ქოჰნა ბაღდასარამ.

და მე, მწერალს არ უთინას დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი:

დაიწერა ესე წიგნი და სიგელი მარიამობის ათს გასულს. ეს წიგნი მოსესასია. ერთი ამისთანა წიგნი ამირჯან[ის]ს აქუს.

ქორონიკონს უმ⁴

დედამ მოსესასთან უნდა იყოს, მოკუდეს — დამარხოს, დარჩეს — შეინახოს. ამირჯანას ხელი არა აქუს. თუ გავიდეს, მოსესამ ერთი თუმანი უნდა მისცეს.

ქორონიკონს უმ⁴ +

204. გასამხრელო წიგნი შანგიანთ ზალინასი და ასლამაზასი

1720 წ. 20 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 855. დედანი. ქალაღი. 55×22 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი. ა-მეტი.

ქ. ნებიტა, შეწვევნიტასა ღმრთისა, მამისა, ძისა, სულისა წმინდისა, აწ და ჩვენის კურთხეულის ყოვლის დედოფლისა ღმრთისმშობლის მარანდის ქალწულის მარიამისითა, ზეცის ძალითა და ანგელოზითა ოხითა და მეოხებითა ამათის შუა მიზღ[გ]ომობითა

¹ დედამ.

² ბეჟედი: მონა ღთისა მელიქი ასლამაზა.

³ „ მამასახლისი ზურაბ.

და თავდებობითა ათთორმეტის მოწაფის მოციქულითა პეტრისითა და პავლისითა¹, მთავარანგელოზის მიქელ და გაბრიელითა, იოვანეს ოქროსპირისა და იოვანეს ოქროს მახარობლისა და იოვანეს ნათლისა მცემისა, სამასსამოცდასამის წმინდის გიორგისითა, ამათისა შუამიზდგომობითა და თავდებობითა და ქალაქის მელიქის მამასახლისის სალპითა გავიყარენით ჩვენ, განაყოფები ბიძაშვილები ქანგიანთ ყანდინას შვილი ზალინამ და ქანგიანთ პაპინას შვილი ასლამაზა. ასე რომე, ჩვენი პაპისეული კვიდრი სახლიკარი გქექონდა და გავიყავით.

და ერგო ასლამაზას: ერთი შირვანული დარბაზი და ორი პატარა ოთახი. ერთი პატარა ოთახი რომე ზალინას გამოართვეს. დარბაზის განი ადლი ხუთი, ჩარეჟი ერთი; სიგრძე — ადლი შვიდი, ჩარეჟი სამი. და ერთი ოთახის სიგრძე ადლი ოთხი და ნახევარი და განი ადლი ორი ჩარეჟი, ორნახევარი. და ერთი ოთახის სიგრძე ადლი ოთხი, ჩარეჟი ერთი და განი ადლი სამი. დარბაზის ერთი გვერდი ლოინათ ასატურას სახლისკენ და ერთი გვერდი გზისკენ და ერთი გვერდი ქანგიანთ არუთინას სახლისკენ.

და ახლა ზალინას ერგო: ერთი დარბაზი, ერთი წინ დერეფანი; დარბაზის სიგრძე — ადლი რვა და ნახევარი და განი — ადლი ხუთი, ჩარეჟი სამი. დერეფნის სიგრძე — ადლი ხუთი, ჩარეჟი ერთი და განი — ადლი სამი და ნახევარი. კიდევე კუთხე ალაგი ადლი ორი, ზალინას სახლის ერთი გვერდი ლოინათ ასატურას სახლისკენ და ერთი გვერდი გზისკენ. დარბაზის ზეითი კედელი ასლამაზას კედელი სანახევრო: ერთი პირი ზალინასია; ერთი პირი ასლამაზასია. გზა მეიდნის პირდაპირ.

ამრიგად გავიყარენით. ჩვენში გასაყოფი არა დარჩა რა, არც სადავო, არც სალაპარაკო, არც ერთი იოტი² ფასი, ძმობის და მოყრობის მეტი.

ეს წიგნი ზალინასია. ერთი ამისთანა ასლამაზას აქს.

ვინც ამას შლა და და ქცევა ჰყოს ხელი, რისხავს თავად ღმერთი და ყველა მისი წმინდანი. ამინ.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი, მისი ყველა წმინდანი და ზეცის, ქვეშისა ხორციელი და უხორცო.

კაცთაგან: ქალაქის მელიქი ასლამაზა² და მამასახლისი

¹ პავლისითა.

² ბეჭედი: მონა ღვთისა მელიქი ასლამაზა.

ზურაბა¹ და ხეჩიკანთ მამაჯანა, და მერაყე ბაღდინას შვილი, მესანათლე არუთინა და ყურადათ მელქოა და კალატოზი ბაინდურა.

და მე, ზურაბას შვილი მწერალი ფარსადანს, დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი.

დაიწერა ესე წიგნი და სიგელი გიორგობისთვის კ გასულს, ქორონიკონს უმ. + +

205. გასამუშაოლო წიგნი პასრატას შვილუპის სარქისასი და ზალინასი

1721 წ. დეკემბრის დამდეგს

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13041. დედანი. ქაღალდი 30×22 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ნებითა, შეწვევითა მლთის, ესე გასამუშაოლოს წიგნი მოგეცი მე, პასრატას შვილმა სარქისამ, შენ, ჩემსა ძმასა ზალინასა ასე, რომ ჩვენ ერთმანერთისგან გავიყარენით და თუ რამ ჩვენი ქონება იყო, ბევრი თუ ცოტა, ავი თუ კარგი, თუ სახლის აჯნასი, ყველა წორეთ გავიყავით და ყველამ წორეთ წილი ავიღეთ.

მერგო მე, ზალინასა: სახლისაგან სათორნე და დარბაზისაგან შუა დედაბოძს აქეთი დარბაზის ალაგი რომ თაროზედ ნიშანი დაგვიდებია, დერეფანის ნახევარი, ზეითი ნაშენი სახლი; იქნა ჩემის წილის ჯამი, სათორნითა და ყველა რაც მრგებია, გაზანდრის გაზითა, სამოცი ადლი და ნახევარი, განი და სიგძე.

ლუქნისგან საუფროსო ლუქანი უნდა დავაფასოთ: ოთხი თუმანი დედის სამარხია და რაც მეტია, ჩემი საუფროსო არის.

ამისი ფარდი ერგო სარქისასა: დარბაზის ნახევარი, სარდაფი და დერეფნის ნახევარი; იქნება ამისი ჯამი, დარბაზი, დერეფანი განი და სიგძე, გაზანდარის გაზითა, სამოცი ადლი და ნახევარი. და გარეთი ჭიშკარჩი ერთათ უნდა ვიაროთ.

ამრიგათ გავიყარენით და ერთმანერთს მოვშორდით. დღეის იქითა ყველას ხეირი და შარი თავისი არის. ვისის სახელით რომ თამასუქით ვალი იყოს, თითონ უნდა პასუხი გასცეს. ზალინას ნაქნარი ვალი ზალინამ უნდა მისცეს, სარქისას ნაქნარის ვალსა სარქისამ უნდა მისცეს. გოგო, სანამდინ დედა ცოცხალი იყოს, დედას უნდა ემსახუროს.

არის ამისი მოწმე თავად ღმერთი, კაცთაგან: ქალაქის მელიქა

¹ ბეჭედი: მამასახლისი ზურაბ.

აშხარბეგ¹ მამასახლისი ზურაბ², ასლანბეგანთ ფასოა, ფარყუშათანთ ავთანდილა, ნაცვალთანთ საფარას შვილი კარაპეტამ.

და მე, ქიწერალს არუთინასა, დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი.

დაიწერა ესე წიგნი ქრისტიშობის დამდექს.

ეს წიგნი ზალინასია, ამისი ფარდი სარქისას აქუს.

ქორონიკონს უთ.

206. ბანჰინება უიასა ვეზირისა და იმამვერდა შაიხულაშვილის

აბანოს საქმეზე

1722 წ. 20 აგვისტო

ცსა. ფ. 1448. საბ. № 766. დედანი(?). ქალაღი. 35,3×23,3 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი. ბეჭედი ან ხელრთვა საბუთს არ უზის.

ქ. ამას წინათ ვეზირი ყიასა ყაიბულაშვილს იმამვერდას და სუფრაჯის იმამყულის შვილს ბარხუდარას თავის აბანოზედ შეშარიქებოდა. ვეზირს თავისი წყალი ამათს აბანოში მოეყვანა და აბანოც გაეკეთებინა, რაც გაეკეთება სდომებოდა; და ვეზირისათვის ნახევარი აბანო წიგნით მიეცათ. ხანი გამოსულიყო, ვეზირი ქვეით წასულიყო; ეს აბანო ვისაც სქე-როდა, იმრიგად გამოსავალი ელოთ.

აწ მოვიდნენ ყაიბულაშვილი იმამვერდა და სუფრაჯიშვილი* და ვეზირს ლაპარაკი დაუწყეს: მაშინ ძალი დაგვატანეთ, შენგან ავად მოპყრობისა გვეშინოდა, ნაილაჯი გავხდითო, თორემ ჩვენი აბანო ორას თუმნად მეტად ღირსო, შენის წყლის მოტანისათვის და აბანოს გაკეთებისათვის ნახევარს როდის მოგცემდითო.

მოკითხული ვქენით. იმამვერდას მოწმე[ე]ბი ვსთხოვეთ, რომე ეს აბანო მაშინ ძალის დატანებით გაეშარიქებინა.

იმან ეს ციხის თათრები მოწმად მოიყუანა: აჯი ნაზირა, უსუფა, სადუხა, სუფანვერდა, ასკარა, მირჯაფარა და ციხის ქეთხუდის ცოლები, კიდევ ხუთი ექვსი. ამათ ასე უმოწმეს, რომე: ჩვენ ამის დამხდურნი ვართო, რომე მაშინ წიგნს რომ აძლევდით ამხანაგობისასო, იმამვერდა ჩიოდო, ძალი მჭირსო, მეშინიანო, იმისთვის ვაძლეო ამ წიგნსო, თორემ მე როდის მივსცემო.

¹ ბეჭედი: მელიქი აშხარბეგ.

² : მამასახლისი ზურაბ.

* დატოვებულია ადგილი სახელის ჩასაწერად.

აწ ჩვენ მოკითხული ვქენით. ქალაქის მელოქ-მამასახლისი, ციხის ქეთხუდები და მოქალაქეები და ციხის კალატოზები გავგზავნეთ, აბანოც დავაფასებინეთ და ყიასას რაც რომე წყალი მოეტანა თავისი აბანოსი ისიცა; და, რაც აბანოს გაკეთებაზედ ხარჯი ექნა, ყველაყა გავსინჯეთ.

და დააფასეს ვეზირის წყალი ორმოც თუმნად; და რაც შენობაზედ ხარჯი ექნა იმ აბანოზედ, ოზდახუთ თუმნად ისიები დაფასდა, რომ იქნების სამოცდახუთი თუმანი სულ ერთბირად.

ეს აბანო სამას თუმნად დაფასდა. ამისგან ყიასას წყალსა და ნაშენებს რომ გამოვედით, ორას ოცდათხუთმეტის თუმნისა იმამვერდასი და სუფრაჯიშვილისა იქნებოდა.

მაშინ ძალი სჭირდა, ამათი ბევრი მოდიოდა, ნამეტანი; და ნახევარი გამოსავალი რომ მიქონდა, დიად, ძალი დამართოდათ.

ამისი ასე გავვირიგებია: რადგან ვეზირს მაშინ ესენი შერიგებოდნენ და ეყაბულათ, ას თუმანს რაც ნაკლებაა, მისთვის ამათ დავაკელით და ასე გავარიგეთ: ეს აბანო სამად გაყონ: ერთი წილი ვეზირსა, ერთი იმამვერდასა, ერთი ბ ა რ ხ უ დ ა რ ა შ ვ ი ლ ს ა, რომ იქნების თვითოს წილის ფასი ასასი თუმანი. თუ უნდოდეს, ასე სამწილად აბანოს გამოსავალი სჭამონ; და თუ უნდოდეს, ერთმანერთს ფასით რაზი შექნან და ისე ერთმან დაინებოს.

კიდევ იმამვერდი ვეზირს თბილს წყალს ედავებოდა: ახლა რომ ვეზირის ნაოხარს აბანოში ჯამაქანში რომ მიდის, ეს წყალი რომ მოიყვანეო, ჩემი წყალი წამართვიო, შენთვის წაიყუანეო. ამისი საბუთი ვეზირის ვეჭილს სადუხას უყო, რომ თვითონ იმან თქვა: მართალიაო, ვეზირმან რომე თავის წყალი შენს აბანოში წამოიყვანაო, შენს წყალზედ მეტი იყოო, ამის მაგიერად ეს წყალი დაანებეო.

რადგან თავისის წყლის ფასი მთლივ დაუფასდა, მაშ იმამვერდას ის თავის წყალი ისევ დაანებოს, არას ემართლება.

ქორონიკონსა უი, მარიამობისთვის კო.

207. გაანინება იმამყულიხანისა მდივანგაჰის, თარხნისა და

დავითგარეჯის ყმა-მამულის საჩხეჳ

1703—1722 წწ.

ცსსა. თ. 1449. საბ. № 2023. პირი. ქაღალდი. საბუთი თარიღდება იმამყულიხანის მეფობის წლებით.

ქ. მდივანგეგი რომ [ც]ილობს ოთი ა შ ვ ი ლ ე ბ ს ა კ უ რ ა ს დიდის ხნის დასახლებულია, იყოს, ნუ აყრის.

სპარ-
სული

ქ. კ უ რ დ უ ლ ა შ ვ ი ლ ი იმერეთიდან მოსულია. თუ მდი-

ვანბეგის სახლისკაცს არც უყიღია, არც ვისმე უჩუქებია, მდივან-
ბეგს კელი არა აქვს. ჭურგულაშვილმა დაიფიცოს, როგორც გაუ-
სამართლონ.

სპარ-
სული

ქ. მამულასშვილი ღანუქს ნასახლებიაო მდივანბეგ-
სა. შეიტყვევით, ღანუქსაც იმისი ყმა ყოფილიყოს; თუ არ ყოფილა
იქ სახლებში, წმინდის დავითისათვის დარჩეს. თუ სახასოა, ბატო-
ნისა იქნება.

ქ. ლოღელიშვილი დიდის ხნის ნასახლებია, ბატონს
თეიმურაზს რომ გურიელის ქალი ყოლია, ნუ აყრიან.

სპარ-
სული

ქ. გოგიასშვილის ოქმი ჩვენ გვინახავს. ქართველს ბა-
ტონს მიუცია. მდივანბეგს ხელი არა აქვს.

სპარ-
სული

ქ. ქოილასშვილს ნასყიდობით ჩემობს მდივანბეგი. წიგ-
ნი აქვს, თათრული ბეჭედი უზის, პაპუა არის ბეჭედში. თუ წიგნიც
იმისია, მდივანბეგს დარჩეს. თუ არა — წინამძღვარს.

ქ. ნინიაშვილი ვარდის უბნით აუყრიათ. უწინც
მდივანბეგისა ყოფილა. მდივანბეგს დარჩეს.

სპარ-
სული

ქ. თარხანი რომ ზითვის კაცებს ეცილებს დევდა-
რიანს ვაიწასა და იოსებს, თარხანს დარჩეს ეს სამი
კომლი.

სპარ-
სული

ქ. მჭედლისშვილზე სამართალი გაუჩინონ.

სპარ-
სული

ქ. ძიძისშვილზე სამართალი გაუჩინონ.

სპარ-
სული

ქ. აბეჩხრისშვილის ნასყიდობის წიგნი თუ აქვს თარ-
ხანს, მისცენ. თუ არა კელი არა აქვს.

სპარ-
სული

ქ. მოკლესშვილი თუ საიღამეც აყრილა, იქიც თარხნის

ყმა ყოფილა, თარხნის არის. თუ არა, თარხანს კელი არა აქვს, პე-
დიყარში ნასახლებია.

სპარ-
სული

ქ. ძიძის სიძესთან კელი არა აქვს.

სპარ-
სული

ქ. ძიძის შვილებისა გასინჯეთ, ისე გაუსამართლეთ.

სპარ-
სული

ქ. სხვას ნაზითვს რომ ამბობს, თუ თან გამოტანებულია ან მას.
უკან ჩამოსულა, წიგნით მოუცია, თარხნისა არის. თუ არც თან გა-
მოტანებულია, არც წიგნი აქვს, წინამძღვარს დარჩეს. სხვა სალა-
პარაკო არა არის რა. ამაზე შეაჯერეთ, განაჩენი დასწერეთ და მო-
გვართვით.

მეფე იმამ-
ყულიხან

ქ. მდივანბეგი და თარხანი აკურას წინამძღვარს კაცებს ეცო-
ლებოდენ. რაც ამ სიაში სწერია, ჩვენთან ვალაპარაკეთ და ეფის-
კოპოზ-დარბაისელნი სამართალში დავსხით. მდივანბეგს დარჩა,
რომე უნდა აყაროს ნინიაშვილი და გორელი. სხვასთჳაქ
კელი აღარა აქუს რა, წინამძღვარს დარჩა.

და თუ თარხანმა აყრა მოინდომოს, დევდარიანი იოსებ ხუცე-
სი და ვაიწო — ესენი აყაროს. სხვა წინამძღვარს დარჩა. თარხანს
კელი არა აქუს. თუ თარხანმა არ აყაროს და ისინიც წინამძღვარს
დარჩეს.

რაც ამ განაჩენში არ დაგვიწერია, სხვა სადაო და სალაპარაკო
აღ[ა]რა დარჩომილა რა. სამართალში გაიარა.

მეფე იმამ-
ყულიხან

208. განჩინება დომენტი IV-ისა შირან და გიორგი მაღალაშვილების სახელის საძმეზე

1724 წ. 1 მარტი

ცსსა. 1448. № 864. დედანი. ქალღდი. 37,3×14,7 სმ. მხედრული. ყოველი
სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ჩვენ ყოვლისა საქართველოსა მაკურთხეველმა დიდმან მა-
მათ-მთავარმან კათალიკოზ-პატრიარქმან, ღმრთივ-გვირ-
გვინოსანთა მეფეთა შარავანდედმან, პატრონმან დომენტიმ
სრულიად მცხეთის შვილნი უფროსნი კაცნი გვერთ ვიახელით და
მაღალაშვილის ფირანისა და იმისის ძმის გიორგის
სარჩელი და ლაპარაკი მოვისმინეთ.

ასრე, რომე მეტეხის მოურაობაზედ სარჩლობდენ და ცილობდენ და გაყრაში განაჩენი ბარათი ასრე ქონდათ, რომე: სანამდი მაია ამათი ივანე ცოცხალი იყო, მეტეხის მოურაობა იმას უნდა ექა-მა და რახან მომკუდარ იყო, ამ ძმათ — ფირანს, გიორგის და როსებს — სამთავ უნდა გაეყოთ; როსებ ხომ მომკუდარიყო.

და ფირანს და გიორგის ეს სამართალი უყავით და ასრე გაუ-რიგეთ, რომე: მეტეხის მოურაობის სამუქფოდ ფირანისათვის გი-ორგის სხერტაში მივაკემინეთ ყუავეილაძე თამაზ: და დემეტრავილი ბერია — ესენი თავის მამულითა, ღღეს, რისაც მქონებელნი არიან და მეტეხს დარჩიას. სახლ-კარი წინ ნაფუძარი თავისის გარეშემოთი და ნატამლითა, ღღეს რისაც მქონებელი იყოს. და ამ სამისავ კომლის კაცის სამოურაოც ამოგვიკუთხეთ; და გიორგი სამოურაოზე ვერას წაქედავება, კელი არა აქვს რა.

და საჩვენო რომელიც ბეგარა სდებოდეს და ან სხვამ გაე-მულმა კაცმა გემსახუროს, იმათაც ავრევე გემსახურონ.

აწე დარჩა მეტეხის მოურაობა სამკვიდროთ და საბოლო[ო]თ გიორგისა, რომე ფირანს კელი მოურაობასთან არა აქუს. და არც გიორგის ამ მეტეხის მოურაობის სამუქფოს კაცებთან საბატონ-უმოთ და არც სამოურაოთ კელი არა აქვს.

ჩვენ ასრე გაგვირიგებია და ასრე შეგვიჯერებია.

ღღეს ამას იქით თუ რასმე ამ საქმეზედ შესარჩლდნენ, ერთ-მანერთთან კელი არა აქვსთ რა. რაც ოდენ წიგნსა¹ ამას არა დაგვი-წერია, მტკიცე ოდენი ესე არს.

არიან ამისნი მოწამენი და შუა დამხდურნი ჩვენი სახლო-ხუცესი მალალაძე ამილბარ, დეკანოზი დანიელ, მალა-ლაძე ერასტი და საამ, კანდელაკი პეტრე, ქარმე-ული ქაიხოსრო, გედევანის შვილი სარდარი გაბ-რიელ, გედევან და ზურაბ და თაზიშვილი პაატა და ყოველნი მცხეთის შვილნი ნების დამრთველნი და მოწამენი ამისნი.

თვესა მარტსა ა, ქორონიკონს უიბ.

დაიწერა წიგნი ესე კელითა კარისა ჩვენისა მდივან-მწიგნობარ ქადაგ-მგალობლის მალალაძის სოლომონისათა.

ხელრთვა: კათალიკოზ-პატრიარქი დომენტი

¹ წიგნსა.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13129. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 54X22,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

[ქ. ნ]ებითა, შეწვენითა ღმრთისა, მამისა, ძისითა, სულისა წმინდისა, აწ ჩვენის [კუ]რთხელის ყოვლის დედოფლის ღმრთის-მშობლის, მარანდის ქანწუ[ლ]ის მარამისითა, ზეცის ძალითა და ანგელოზთა ოხითა და მეოხებ[ითა] ათთორმეტის მოწაფის მოციქუ-ლითა პეტრისა და პავლისითა [და მთაფარ]ანგელოზის მიქიელ და გაბრიელისითა და ქალაქის მელქიმამ[სახლის]ის და ქედხუდების სალაპითა გავიყარენით ჩვენ, ოქროშაძელი გარსიას შვილმა მარტიროზამ და აფრიამამ და პეტროზას შვილმა ისაიამ.

ასე რომ ჩვენ ერთმანეთისაგან გავიყარენით და თუ [რამ] ჩვენი ქონება იყო, ბევრი თუ ცოტა, ავი თუ კარგი, ვეგი [თუ] ნაღდი, თუ სახლისა აჯნასი, ყველა წორეთ სამს წილად გავიყავით] და ერთი წილი მარტიროზამ აიღო, ერთი წილი აფრიამა, ერთი წილი პეტროზას შვილებმა აიღო ისაიამ.

ერგო სახლისაგან წილი მარტიროზასა: ჩვენი მამისეველი კვიდრი სახლები, გარეთუბნის დუქანი თავისი ოთახითა, თავისის სიგლითა; ხარაზხანის დუქანი თავის სიგლითა, მეიდნის დუქანი თავისი სიგლითა; მეზანდუკე[ე]ბთან პერინას შვილი რომ ზის, ის დუქანი თავისის სიგლითა: სახლების წინთ რომ ეზო არის, ქვეითი ნაშენი საბძელი და შეშის ოთახი, ზეითი ეზოში ორი ადგილი განი, რვა ადგილი სიგძეზედ უნდა სათორნე ა[ა]შენოს. და სხვა რაც დარჩეს, [შ]აპრა არის, მარტიროზამ და აფრიამ ერთათ უნდა იარონ.

ამისი ფარდი აფრიამას ერგო: ალა სტეფანას[ა]გ[ან] ნასყიდი სახლები, ნავრუზ[ან]თ[ა]გან ნასყიდი სახლი ფეთხანის ქვეშ კლდის სახლი, ცოცხალანთ ბაღის ქვეში სახლები, კიკონთ ხატოასაგან ნასყიდი სახლი, წინ ბაყლის დუქანი, მექვადის დუქანი, მეზანდუკე[ე]ბთან ყარაშვილი რომ ზის, თბილელის ქარვასლის პირდაპირ, დუქანი, თავიანთი სიგლებითა.

პეტროზას შვილებს ერგო: მაჩინთ[ა]გან ნასყიდი სახლები, რასტაბაზრის დუქანი, ქაფანკანთ[ა]გან ნასყიდი მეზანდუკე[ე]ბის დუქანი, გაფრიელა რომ ზის, თავიანთი სიგლებითა.

ამრიგათ გავიყარენით, ერთმანეთისაგან მოვშორდით: ჩვენში

სადავო და სალაპარაკო არა დარჩა რა, სიკეთისა და კარკაცობის მეტი. დღეის იქით ყველას ხეირი და შარი თავთავისი არის.

ესე გასამყრელოს წიგნი მარტიროზასი არის. ამისი ფარდი ერთი ამისთანა წიგნი აფრიამას აქუს და ერთი წიგნი პეტრუზას შვილსა ისაიას აქუს.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი და მისნი ყველა წმინდანი ზეცისა და ქვეშისა, ხორციელი და უხორცო. კაცთაგან: ქალაქის მელიქიმამასახლი აშხარბეგ¹ და მირიმანთ ზურაბას შვილი გასპარაგ², ნარიმანთ ბაღდასარას შვილი ოსეფა³, იქოანთ მილდისი ნასყიდა⁴, შ[აბო]ანთ მელქოა⁵. ამირაღანთ გიორგის შვილი ს[ა]პ[ა]კა და ანშელანთ მელქოამ⁶.

და რამცა და ვინცა ადამისამა კაცმან ხელი ჰყოს ამ წიგნის შლასა და ქცევასა, თითონმც მოიშლებს თავის სახისა და ქრისტიანობისაგან; მასამც ედების შიშთული იუდისა, ძრწოლა კ[ა]ენისა, კეთრი [გ]ეზისა. და სული მისი ნუმცა იხსნების ჯოჯოხეთისაგან. გამრიგებელთა კაცთა აკურთხოს ღმერთმან. ამინ.

და კლდის ბალის ალაგი რომ არის, ის სამთავე ძმებისა საერთო არის, თავისის სიგლებითა.

მე, მწერალს არ უთინას, დამიწერია და მოწმეცა ვარ ამისი.

დამწერა ესე წიგნი და სიგელი აპრიელის დამდექს. ქორო-

ნიკონს უიბ.

--

--

 +

მარცხენა კიდეზე: ... ამისი მოწამე ვარ +

210. განჩინება აზოვანუვილის მამულის საჩუბა

1724 წ. 20 აპრილი

ცსსა. ფონდი 1448. № 1290. დედანი. ქალღდი. 20,3×12,3 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. ა-მეტ-ნაკლული.

ქ. ბატონს ჩვენ ალიყულიუნ ქვემო ბოლნისის მოხელე[ე]ბთან — მამასახლისი ბახუტას, სარდარი ტარიელთან და ქეთხუდებთან წიგნი ებოძა, რომე: ბიძინას ყმა აბო-

¹ ბეჭედი: მამასახლისი აშხარბეგ.

² " : გასპარა.

³ " : ოსეფა.

⁴ სომხური ბეჭედი.

⁵ ბეჭედი: მელქოა.

⁶ ბეჭედი: მონა ღთისა მელქოა.

[ვ] ა შ ვ ი ლ ის ტყე საიბეგაშვილებს და პულიაშვილებს გაუყენებიათო, წადითო და გაარიგეთო.

ჩვენ წავედით; ბატონის ბძანებით საიბეგაშვილებიც და პულიაშვილებიც, სოფლის ქეთხუდებიც წავასხით. გავშინჯეთ.

თითონ საიბეგაშვილმან საიბეგამ ისულა, ასრე თქო: სა[ი]დკენც მე წავიდე, თქვენ დასამძღურეთ. იმისის სიტყვით, საიღამაც საიბექას უთქვომს, მოვჭერთ და აბოვაშვილს დავანებეთ.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი; კაცთაგან: მამასახლისი ბახუტა +, რუსი სულხანა +, ქილაშვილი იასე +, აბდარი სულთა და სოფლის ქეთხუდები.

მე, ზავრაშვილს ტარიელს, დამიწერია; მოწამეც ვარ ამისი, გამრიგეც ვარ.

დაიწერა აბრილის კ, გასულს, ქორონიკონს უიბ.

ბეჭედი: მონა ღთისა ტარიელ.

კიდებუ:

საიბეგამ რომ ისულა, ასრე თქო, რომე: მამა-პაპითგან ასრე გამიგონია, რომე ეს აბოვაშვილის არისო.

211. ბანაინება ვახტანგ VI-ისა აგილღაზბარ და შირან მანაგლზის საქმეზე

1708—1724 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 8672. დედანი. ქაღალდი. 24,7×14,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი. საბუთი თარიღდება ვახტანგის ზეობის წლებით.

ქ. მაჩაბელი ამილღამბარ თავის განაყოფს ბააღური შვილს ფირანს ნუსხის პირით კოშკი[ი]დამ ბევრს რასმე საქონლის წაღებას უჩიოდა.

ამისი ფირან აშორო უთხრა: ჩვენ შენი არა წაგვიღია რაო და არც წაგვიღებინებიაო.

ჩვენ ამისი ასრე გაუჩინეთ: თუ წადგეს ფირან ერთის თავის ყადარის იმ ჭეობის უმეტერ-უმოყვროს კაცით და ასრე იფიცოს, რომე: «შენი საქონელი არცარა წაგვე[ლ]ოს და არც წაგვეღებინოს», არას ემართლების.

და თუ ვერ იფიცოს, ნუსხით რასაც ჩივის, მისი პასუხი გასცეს. რომელიც ვერ იფიცოს, ის კი მისცეს და რომელზედაც ეფიცებოდეს, იმაზედ დაიფიცოს.

ბაადურიშვილი გლუხსა და მიწებზედ რომე ელაპარაკების, იმის სამართალს მერმე უზამთ.

ორი ბეჭედი:

1. რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.
2. მონა ლთისა, ყმა გიორგისა, მდივანბეგი ერასტო

212. განჩინება ვახტანგ VI-ისა ბაინდურაშვილების შიის საქმეზე

1703—1724 წწ.

ხელნაწ. ინსტ. Hd 5149. დედანი. ქაღალდი. 12,7×13,7. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი. საბუთი თარიღდება ვახტანგის ზეობას წლებით.

ქ. ამას წინათ ნაზირის ბაინდურის შვილები გაყრილიყვნენ. მაშინ თაყასთვინ საუფროსო სწორად აე[ლო] და მერმე ეშილთახებინათ და ურთი გ[ლე]ხი ნინიკაშვილი წაერთმიათ და სამა[თ] გაეყოთ.

ახლა ჩვენთან ილაპარაკეს: და თაყას [არას ე]მართლე[ბო]დენ. [თუ რა]მ ნინიკა[შვილს ან სახლი ჰქონდეს, ან რამთონი დღის მიწა ჰქონდეს, ან რამთონი ადლი იყოს, იმთონი და იმის ზომა შუათა თაყას ვენაჭი მისცენ. რამთონი სული კაცი იყოს, იმ[თ]ონი სული მისცენ.

ორი ბეჭედი:

1. რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.
2. მონა ლთისა, ყმა გიორგისა, მდივანბეგი ერასტო.

1703—1724 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14. დედანი. ქალაღი. 38×13,4 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი თარიღდება ვახტანგის ზეობის წლებით.

ქ. კელთუბნელი დათუნაშვილი შიო და თავის მეზობელი ნავროზაშვილები ცოტა საქმეზედ შესარჩლებულიყვნენ და დათუნაშვილი ნავროზაშვილს ბანზედ მიჰკდომოდა და შუღლის მგზავსიერი მაღალი სიტყვები ჩაეძახნა. ამასობაში ნავროზაშვილიც შინადამ გამოსულიყო და ორნივე ერთმანერთს გაგინებოდენ. მერმე კელდაკელ შეყარილიყვნენ და ერთმანერთისათვის უიარაღოთ კელით ეცათ. მას უკან დაეშველებინათ.

მაგრამ სამსა-ოთხს დღეს უკან დათუნაშვილი შიო მამკვდარიყო. სიკვდილზედ შიოს ეთქვა: «ნავროზაშვილმა რომ ქოჩორი დამწიაო, მეორემ ძმამ ბარი დამკრაო და იმით ვკვდებიო».

მოვიდნენ ჩვენთან, ილაპარაკეს. ჩვენ მოკითხული ვქენით და ვერვინ ვინმე ვიშოვეთ მნახავი, რომ ბარის დაკვრა ენახა და არცა რა სხვა რამ ჰქრილობა და ნაკრაულობა აჩნდა. მაგრამ ის შიო იმა შულლზედ მალე მამკვდარიყო.

ნავროზაშვილმა აშორო ითხოვა: ჩემის ნაკრაულობით არ მომკვდარაო. რადგან აშორო ითხოვა, ამისთანას გაურჩეველსა და მართალს შეუტყობარს საქმეზედ ფიცი მართებული იყო. მაგრამ ფიც[ი] ამისთვის აღარ მივეცით, რომ საეჭვოდ ამბობდენ და თუ ველარ დაეფიცა, უფრო გაუძნელდებოდა საქმე.

ვითაც თანდატანებით შულლზედ მამკვდარიყო, მაშ საბაბი ნავროზაშვილი იყო. სისხლად სამოცი ძროხა გავაჩინეთ: თხუთმეტი ძროხა დარბაისელთ იპატივეს, თხუთმეტი ძროხა ამისთვის ჩაუტარეთ, რომ ნავროზაშვილი შინ ყოფილიყო და დათუნაშვილი ბანზედ მიჰკდომოდა და თავისავ ბანზედ წაქიდებოდა. და ოცდაათი ძროხა მისცეს ნავროზაშვილმა დათუნაშვილსა.

და, თუ რომ დათუნაშვილს ნავროზაშვილისათვის ემტერებინოს და ან ძროხა და ან სხვა რამ პირუტყვი წაერთმოს, ამ ოცდაათის მისაცემს ძროხაში გაუანგარიშოს. რაც დარჩეს, ის მისცეს.

ბეჰაღი: რტოდ ვარ დავითის, მგელლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტყიცებ მეფის ძეობით.

214. განჩინება ვახტანგ VI-ისა აბაშიძისა და ჯვარის მამის ძმის

ვალის სამეფო

1708—1724 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 6629. დედანი. ქაღალდი. 36×13 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი თარიღდება ვახტანგის ზეობის წლებით.

ქ. დავითიშვილს კოსტანტილეს გლურჯიძე ჯვარის მამის ზაბულონისაგან თოთხმეტი თუმანი თეთრი ვალად აელთ. ჯვარის მამა ხომ მოკლეს და ის თეთრი კოსტანტილეს ზე დარჩა.

ახლა აბაშიძე წამოედება: ეგ თეთრი ჩემი არისო, ჯვარის მამას ჩემი თეთრი ებარა და ეგ ჩემი თეთრი მოგცათ. თამასუქი თავის¹ სახელზე გამოერთმევა.

ჯვარის მამის ძმა წამოედება: მაგ თეთრთან აბაშიძეს კელი არ აქვსო, ჩემის ძმისა იყო.

ჩვენ გავსინჯეთ და მოკითხულიც ვქენით. თეთრი აბაშიძისა ყოფილიყო. ჯვარის მამის ძმა ტყვილად ელაპარაკებოდა. თეთრი აბაშიძეს დარჩა. ჯვარის მამის ძმას ამ საქმეზე კელი არ აქვს და ნურცა რას მიდევების.

თამასუქისას უბნობენ, დაიკარგათ. თუ ვინ იცის გამოჩნდეს, ამ წიგნმა გა[ა]მტყუნოს.

ხელთვა: ვახტანგ

მინაწერი: ქ. განაჩენი ვახტანგ მეფისა ჯვარის მამისა და აბაშიძისა.

215. განჩინება ვახუშტი ბატონიშვილისა მანუჩარ და პირთველ

თუმათიშვილისა სასისხლო სამეფო

1708—1724 წწ.

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3455. დედანი. ქაღალდი. 35,2×10,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია ორწერტილი. ამეტი. საბუთი თარიღდება ვახტანგის ზეობის წლებით.

ქ. თუმანიშვილებს მანუჩარს და ბირთველს ჩხუბი გამორეოდით დახიზენის საქმეზედ. ბირთველს ბ[ა]ტონის ოქმი ქონოდა, მოყად[ა]ლ ყოფილიყო, კელთუბნიდ[ა]მ ნურავის აყრიო. მანუჩარს სახიზრად რაგინდარა მიყოლებოდა, ბირთველს ის არ დაენებებინა, ერთმანეთისათვის ბევრი ეცათ. ამ ცე-

¹თამასუქი თავის.

მაშიდ მანუჩარს ბირთველისთვის ორთითი დაეკრა და თქვენი, დიადი, ძალიან გქვეყნება. მანუჩარსაც კელი ნატყენი¹ ქონდა. რადგან ბირთველ ჩვენი მოყვად[ა]ლე იყო, მანუჩარ არ უნდა² შესარჩლებოდა.

ორისაგ³ სარჩელი გავიგონეთ. ნაცემობა ერთმანეთს შეუფარდეთ, თავის ნატყენი გავაზომ[ი]ნეთ, ხუთის ქერის მარცვალი იყო. ქერის მარცვალზედ თორმეტი მინალთუნი⁴ სისხლი გაუჩინეთ: იქნების თუმანი ექვსი. ამისგან ერთი ქერის მარცვლის ზომა კელის ნატყენობაშიდ ჩაუტარეთ. დარჩა ოთხი თუმანი და რვა მინალთუნი⁴. ამისაგან თვრამეტი მინა[ლ]თუნი ჩვენ ვაპატივეთ და სამი თუმანი მანუჩარ ბირთველს უნდა მისცეს: ნახევარი თეთრი და ნახევარი ვეჯი.

სხვა ამ საქმეზედ ერთმანეთთან კელი არა აქვსთ.

ბეჰელი: ვ ა ხ უ შ ტ ი

216. ბანჩინება ვახტანგ VI-ისა ღაზიშაჰვილუბის სასაფლაოს სამყრე

1710—1724 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 6277. დედანი. ქალღლი. 39×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. საბუთის დაწერისას ვახტანგ VI-ის სამართლის წიგნი უკვე შედგენილი ჩანს. საბუთიც ამისა და ვახტანგის მეფობის მიხედვით თარიღდება.

ქ. რუისი ღვთ[ა]ების საყდარი და ვ ი თ ი ს შ ვ ი ლ ე ბ ი ს სასაფლაო ყოფილიყო და მ ა მ ა ც ა შ ვ ი ლ ე ბ ი და შე დ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ე ბ ი მკუდრები შე[ე]ტანათ და შიგ საყდარში დაემარხათ. და და ვ ი თ ი ს შ ვ ი ლ ე ბ მ ა შემოგვჩივლეს, რომ ჩვენს სასაფლაოში [მ]კვდრები დაგვიმარხესო.

მოვაყვანიეთ, ვალაპარაკეთ და მოკითხული ვქენით. და მროველსაც მოვაკითხვინეთ და გავასინჯეთ ამათი სამართალი. არცერთს წიგნი არა ქონდა და უბრალოთ [მ]კვდრები შე[ე]ტანათ, შიგ საყდარში დაემარხათ. მოვიდნენ უწიგნოთ, ე ლ ი ზ ბ ა რ ს ე ლ ა პ ა რ ა კ ე ს. და ელიზბარ აშორო უთხრა.

სამართლის წიგნით ფიცი ელიზბარისა იყო. და ელიზბარ წა[ა]ყენოს ოთხი აზნაურშვილი თავისი და შეაფიცოს, რომე. «კიდევც თავიდან საყდარი სასაფლაოდ შიგნით მთლივ ჩვენ მოგვეცემოდეს და არას კემწიფისაგან თქვენ შიგ საყდარში სასაფლაო არას თქვენს სახლის კაცს არ მისცემოდეს, რაც ღრთი ტყუვილად არ დამარხეთ».

თუ დავითისშვილის აზნაურშვილებმა ასე იფიცონ, ვისაც დაემარხოს, ის მკუდრები გამოიტანონ, სასაფლაო და[ა]ნებონ და

¹ ნატყენი. ² უნდოდა. ³ ორისვა. ⁴ მინალთუნი.

საუპატიოც მისცენ. ამისთვის, რომე სასაფლაო უბრალოთ გაუ-
კრიათ და დავითიშვილის [მ]კვდრები გლეხსთან სასაფლაოში და-
მარხულა.

ხელრთვა: ვ ა ხ ტ ა ნ გ

217. ბანჩინაზა ვახტანგ VI-ისა ფარსადან ციციშვილისა და მისი რძლის სამონღის გაყოფის საქმეა

1716—1724 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 1236. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი.
46×15,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ
ნახმარია ორწერტილი. საბუთი თარიღდება ვახტანგ VI-ის მეფობის წლებით.

მრავალჯამ მეფ[ობა ვახტანგისა]

ქ. ბძანებითა მისითა ასრე იქნა: ქვემო ციციშვილი
ფარსად[ან] [და] მისი ძმისწული იასე და ვახტანგ თავის
[რ]ძალს, პაპუნას ცოლყოფილს, პაპუნას საქონელზე ელაპა-
რაკებოდენ. და ნუსხა მოგვართვეს, რომე ამდენი ჩემის ძმის სა-
ქონელი დაგრჩაო¹, ჩვენ უნდა მოგვეცესო.

ჩვენ რომე გავეზინჯეთ, პაპუნას თუ რამ ჰქონოდა, ბატონის
სამსახურზედ და გარეთ სხვას ალაგს ემოვნა, რომე თავის მამუ-
ლისა და ალაგისა არა ჰქონებოდა რა.

და რადგან ქალიც დარჩომოდა ან ქალსა და ან იმის სამკედრო-
ზედ რომე არ მოხმაროდა და არ დახარჯულიყო, მართებული არ
იყო.

ამ საქონლისაგან ქალს — მზითვეი და იმის ცოლს — სამკდრო
და სარჩო და პაპუნას სამარხს — ამ[ა]ებს რომე გამოვედით, ძირს
მაგდონი აღარა დარჩა რა. და ზოგიერთი პაპუნ[ა]ს სიკვდილზედ მის
ძმებსაც წ[ა]ელოთ.

ახლა კიდევ ამ საკაცოს იარაღისაგან რაც რომე ძირს დარჩო-
მილა, უნდა მიეცეს: დაფერული ხანჯალი, ჩახმახის თოფი, ცხენი,
კარავი, კიდევ პატარა კარავი, საბაზიეროს კარაბადინი, ქარგადნის
ფარი, ტაბლი, კიდევ ჩახმახის თოფი, ვერცხლის ხანჯლის ქარქაში,
მოქედილი კულა და კულის ძაბრი, სათლი.

რაც თეთრის თამასუქები იყოს — ესე[ე]ბი თავისმან უნდომ[მა]
რძალმან ფარსადანს და მის ძმისწულებს მოსცეს. სხვარიგად ამ
საქმეზედ და საქონელზედ სალაპარაკო არა აქ[ვ]ს რა.

რა გინდა რა თავისის რძლისა რომე წ[ა]ელოთ, იმაზედაც თავის
რძალი ელაპარაკებოდა, მაგრამ ესეც ჩავგიტარებია, ერთმანერთ-
[თ]ან ხელი არა აქვთ.

ხელრთვა: ვ ა ხ ტ ა ნ გ

¹ დაქჩაო.

218. განჩინება დომენტი IV-ის სოლომონ და პაპუა მადლავშილების სასახლის საქმეზე

1716—1724 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 7015. დედანი. ქაღალდი. 31,3×16,5 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტი-
ლი. საბუთი თარიღდება ვახტანგ VI-ის მეფობის წლებით.

ქ. ამას წინათ სასახლის საქმეზე მ ა ლ ა ლ ა ს შ ე ი ლ ს მღი-
ვანს ს ო ლ ო მ ო ნ ს ადამის შვილი პ ა პ უ ა და მისი ძმები ელა-
პარაკებოდნენ. და ბატონმა ჩვენმა ძმამ, მ ე ფ ე მ ვ ა ხ ტ ა ნ გ და
სულერთობით დარბაზის ერთა სამართალი უყავით.

და სოლომონს ადამის შვილებისათვის სასახლის ზომა ალაგი
და სამუქფო მივაცემინეთ. სასახლე ულაპარაკოთ სოლომონს
დარჩა.

ახლა კიდევ მეორეთ ადამის შვილს ლაპარაკი დაეწყო. და
ამაში ადამის შვილს კელი აღარა ქონდა რა. და ბატონმან ჩვენმა
ძმამ, მ ე ფ ე მ ვ ა ხ ტ ა ნ გ [მ ა] ც სოლომონს უბოძა და დაანება
თავისი სასახლე.

და ჩვენც ამისთვის გვიბოძებია. ადამის შვილს რაც სასახლის
ზომად არ მისცემია რ ე ვ ა ზ ს ა ხ ლ თ უ ხ უ ც ი ს ბაღი და ც ი-
ხ ე დ ი დ ს მიწები, მის მეტი კელი აღარა აქუსთ რა; სოლომონს
დარჩა სასახლე; რაც იმ დღეს ზ ა ვ რ ა შ ვ ი ლ ს ბ ე ქ ა ნ ს გაუ-
ზომია და შემოუსამძღვრავს, იმას შიგნით სოლომონს დარჩა.

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი დ ო მ ე ნ ტ ი.

219. განჩინება ვახტანგ VI-ისა თუშანოშვილებისა და ქარუმიძეების რუსა და წყლის საქმეზე

1716—1724 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 858. დედანი. ქაღალდი. 67,5×22,5 სმ. მხედრუ-
ლი. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.
საბუთი თარიღდება ვახტანგის მეფობის წლებით.

ქ. თ უ შ ა ნ ი შ ვ ი ლ ე ბ ი ს ა და ქ ა რ უ მ ი ძ ე ბ ი ს ა
ქ ე ვ თ უ ბ ნ ი ს ა და თ ო რ ტ ი ზ ი ს რუსა და წყლის საქმეზედ
სარჩელი და საჩივარი ორთავესი გავიგონეთ და მოკითხული
ვქვენით.

ამას წინათ, როდესაც სასუფეველს ცათა შინა სულპრწყინვა-
ლეთ მანათობელთ ჩვენს გვართ მეფეთა და კელმწიფეთაგან თუშა-
ნიშვილებს ხევთუბანი ჰბოძებოდათ და წყალობა დამართებოდათ,
მაშინვე იმისი წყალი რუ და სათავე მ ე ჯ უ რ ი ს-კ ე ვ ი დ ა მ მ ე-
ჯ უ დ ი ს წყლიდამ ჰქონებოდათ. მაგრამე ის წყალი არ ჰყოფნოდათ

და კურთხეულს მეფეს როსტომს შეხვეწნოდენ და სხვას ალაგით სხვა რუ და სათავე და წყალიც ეაჯათ.

მეფეს როსტომს შეეწყალა, თვითან მიბძანებულიყო, რუ და სათაო მოესაზრა, ქვეყნისთვი[ს] მუშა შეეწერა; დიდის ღიახვიდამ და პატარას ღიახვიდამ — ორითგანვე სათავე აეღო და წყალი წამოეყუანა და ერთ რუდ შეეყარა; და მარანა გაეთარხნებინა, მერუეთ დაეყენებინა; და ეს რუ და წყალი ყოვლის კაცის უცილებლად თუმანიშვილებისთვის კეცთუბნის სარწყავად ებოძებინა. ძვერულთა, ტყიურელთა, კარალელთა, ორთავ გარეჯურელთა და თორტელთათვის თავეთი რუები ზოგი ზედ გარდაეტარებინა და ზოგი ქვეშ გააძურენინებინა. ასრე ყოვლის კაცის უცილებლად ჰქონდათ.

მერმე ეს წყალი რუში მძიმედ დენილიყო. თუმანიანთ ქსნის ერისთვისთვის ფეშქაში მიერთმიათ და პატ[ა]რას ღიახუზედ სხვას ალაგს სათავე აეღოთ, რუ გამოეჭრათ და იმავ როსტომ მეფის რუში შემოერთოთ.

ეს ასრე მზად წყალი და რუ მომავალი რომ ენახათ ამ სხვას რუების პატრონს სოფლებს, თავეთის სათავისა და რუსათვის არ მოეელოთ და არ ეკეთებინათ და ყველანი ამ თუმანიანთ რუს დასწოლოდნენ.

და ამ საქმეზედ თუმანიან[ს]თ შემოგუჩივლეს და ეს მოგვახსენეს: ყველამ თავის რუს უყურონო და ჩვენ წყალს დაგვეხსნანო.

ჩვენ ერისთავს დავითს დავჭიბთხეთ და სხვა გამსინჯავი მოსაქმენიც გავგზავნეთ და შევიტყვევით. თუმანიშვილებს თავად თორტელთაგან და მერმე სხვას სოფლებისაგან წყალსა და რუზედ დიად ძალი სჭირდათ.

აწ ამისი ასრე გვიბძანებია: ძვერას ზედგენიძეს ამ რუს წყლით რომ წისქული უბრუნავებია, ის ისრევ და[ა]ქციონ და მოშალონ. თუმანიან[თ] წყალთან კელი არავის არა აქუსთ. კარალელთ თავისი წყალი ღარიტ ქვეშ გააძურინონ. აგრევე გარეჯურელთ თავისი წყალი ქვეშ გააძურინონ, ხავიწათუბნელთ ფონთხელა თავისი წყალი ქვეშ გააძურინონ; იმას აქეთ თორტელთ ქვეშიდამ რომ რუ ჩამოდის, მდგნალიანის რუს რომ შემოერთვის, ის ღარით თუმანიშვილების რუზედ გარდა[ა]ტარონ თავითივე წყალი.

კიდევ თორტელთათვის თამარ დედოფალს რომ ქვეშური წყალი ბოგირის რუ რომ უბოძებია, იმისი წყალი თუმანიშვილების

რუს ქვეშ გააძურინონ და თავეთი რუ გაიღონ; და თუმანიანთ სამ-
ძღურამდინ თავეთი მინდორი მეჯუდას გაღმა-გამოდმა იმ წყლი-
თა და თავეთის რუთი მორწყონ; თუმანიან წყალთან და რუსთან
კელი არა აქუსთ.

ბეჭედი: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ
ვამტკიცებ მეფის ძეობით

სხვა ხელით: ქ. მეფის ნაბოძები რუს წყლისა განაჩენი
ხელთ უბნისა

220. განჩინება ელისბარ და კოსტანტილე დავითიშვილების

გაჰრის სამხრეთ

1716—1724 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2289. დედანი. ბოლო აკლია. ალაგ-ალაგ ტექს-
ტი გადასულია. ქაღალდი. 43,5×18,2 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემ-
დეგ ორწერტილი. ა-მეტ-ნაკლული. საბუთი თარიღდება ვახტანგ VI-ის მე-
ფობის წლებით.

ქ. მეფის ვახტანგის ბძანებითა და შენოზ ხანის
ბძანებითა მოვედით ჩვენ, ფარეშთუხუცესი ზა[ა]ლ, დავითის-
შვილების ელისბარისა და კოსტანტილეს სასახ-
ლისა და ზვრების და ხოდაბუნების გასაყოფლად.

და აბანოს სასახლე როგორც ბატონის განაჩენში ეწერა,
ისე კოსტანტილესთინ დავგინებებია.

და იმისი ზომა სასახლის ადგილათ ელისბარ ზოგი იქივ აბა-
ნოს ნაკოშკარი და ცოტა რამ ადგილი მოიზომა; და სხვა თიხ-
რევს ზარდიაშვილის ნასახლარი და ნაფუზარი მოიზომა.

და ნულის სასახლე ბატონის განაჩენში გასაყოფლად ეწე-
დეთ: კოშკი ორისავ ძმის საწილოთ დავდევი. და შუა დევხანა და
რა. მოვედით და დავიარეთ და გავსინჯეთ და ერთმანერთს შეუფარ-
იმის წინ პატარა საწოლი და პატარა აივანი და სალარო და დარბა-
ზი, ალაყაფის კარი, დაბლა ორი გომური სახლი — ელისბარს
დარჩა.

საყდარი ორთავესი სამმო არის.

საჯინიბოს ნახევარი, ანბრის ნახევარი და მარნის ადგილი —
ესენი ელისბარს დარჩა.

და ქვევრები კი უნდა გაიყონ.

ზვრები შევაფარდეთ და აბანოს. ზვარი და ქინძთის ზვარი
ელისბარს დარჩა და ნულის ზვარი — კოსტანტილესა.

და ღვერთული ზვარი შუა გაეყავით; ნიგვზები ცალს მხარეს დავადევით და საწნახელი ცალს მხარესა. ნიგვზებისაკენ ელისბარს დარჩა და საწნახლისაკენ — კოსტანტილესა.

და ზოდებუნები ყველგან შუა გაგვიყვია; და ზოგი ურჩევიათ და ზოგი ისე ნახევარ-ნახევარი დაუჭირავსთ.

ამისდა ფარდათ კოშკის წინ რომ დიდი სახლი არის, კიდეც კოშკის გვერდზე რომ ერთი გომური სახლი არის, ამ სახლს წინ დიდი აივანი გალავანს შიგნით, იქით გვერდის გზითა.

საყდარი ორთავესი სამძო არის. და საყდართან რომ კიბის გზა ავა, ამისკენ დარჩა; ამის ძირს გომური სახლი, ამ სახლს წინ საწოლი თვისის აივნითა, აივანს ქვეით საღარო, საღაროს გვერდზე სამხლებლო სახლი, ამისი კარი ვარდებთან უნდა გაიღოს საცალფეხო გზა; კიდეც ერთი გზა კოშკის უკან მიეცეით.

წინ რომ ანბრი არის, ორ სახლათ არის, ერთი ელისბარს და მეორე კოსტანტილეს საჯინიბოს ნახევარი.

და მარანს იქით რომ ნატამალი არის, უწინაც ქარხნები ყოფილიყო იმაზედა და ახლაც საქარხნეთ მიგვიცია კოსტანტილეს-თვინ.

აქეთ რომ სამზარეულო და სახაბაზო არის, ის ქვემო რომ ორი გომური არის, იმისთვის შეგვიფარდებია და სასახლეზედ დავგიდებია; და უნდა იქიდან აიღოს ეს სამზარეულო და სახაბაზო და იმ მარნის გვერდზედ დადგას; და იმ სამზარეულოს და სახაბაზოს ნადგამზე გზით უნდა იაროს.

იმ გზას ქვეით და მარანს ქვეით ნატამალი და ტყემლები ქვემო მოედნამდი ადგილი ელისბარისათვის შესავალ-გასავლით მიგვიცია.

და ქვემო მოედანი ორთავე შუა გაუყავით; გზა რომ ჩაივლის შუაზედ იმას ქვეით კევისაკენ ელისბარს დარჩა და თ[ვ]ისის კალოს საბძელისაკენ — კოსტანტილესა.

ზეიდან რომ მარანთან ტყის გზა ჩამოვა საშეშე, როგორც კვლავ უზიდავს ელისბარს, ისრევ იმაზედ ზიდოს.

და ზვრები გაეყავით: ნულის ზვარი და ღვერთულის ზვრის ნახევარი საწნახლისკენ კოსტანტილეს დარჩა. და აბანოს ზვარი და ქინძთის ზვარი და ღვერთულის ზვრის ნახევარი ნიგვზები[საკენ ელისბარს დარჩა.

და ზოდებუნები ყველგან [შუა გაგვიყვია და ზოგი] ურჩევიათ

და ზოგი ნახევარ-ნახევარი [დაუჭირავსთ ალა]გი. და ზვარსა და
ხოდაბუნში სალა[პარაკო არა აქვსთ რა].

ესეები ყველა ასე [გ]ვართ გავგირივებია. აბა[ნოს სასახლის]
ბარათი თავ-თავისთვის უჭირავს.

221. განჩინება ვახტანგ VI-ისა ელისაბარ და კოსტანტილ

დავითაშვილუბის გაყრის საქმეზე

1716—1724 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2367. დედანი. ქაღალდი. 49×25,5 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი თარიღდება ვახტანგ
VI-ის მეფობის წლებით.

ქ. ჩვენ, მეფეთ-მეფემან და კელმწიფემან პატრონმან
ვახტანგ და ძემან ჩვენმან სასურველმან მეფემან პატრონმან
შაჰნავაზ, ძმამან ჩვენმან პატრიარქმან ბატონიშვილმან
ბატონმან დომენტიმ გვერთ ვიახელით ჩვენი ძმა ბატონიშვი-
ლი სვიმონ, სარდალი ბატონიშვილი ვახუშტი, მუხრანის
ბატონი ლევან, არაგვის ერისთავი გიორგი, ამილახორი ავ-
თანდილ, ორბელიშვილი ლუარსაბ, მდივანბეგი ავ-
თანდილ, ეშიკალასბაში ამილახორიშვილი გიორგი,
სახლთუხუცესი ვახტანგ, ციციშვილი ზაზა და სხვანი ების-
კოპოზ-დარბაზის ერნი და მდივანები და დავითიშვილების ელის-
ბარის და კოსტანტილეს სარჩელი და საჩივარი ორთა-
ვესი გავიგონეთ და გავსინჯეთ.

მათი სახლისკაცობა და ერთობა აღარ მოკდა და გაყრა მოინ-
დომეს. რომელიც საქართველოს გაყრის წესი და რიგი იყო იმგვა-
რად გავყარეთ და დავაშორეთ.

საუფროსო ელიზბარისა იყო. აზნაურშველი და გლეხი რაც
ერგებოდა, ავცილებინებია. ბარათი კელთ აქუს.

აგრევე საუნცროსო კოსტანტილესი იყო. და მივეცით აბანოს
სასახლე ერთპირად კელშეუალად, როგორც ბარათში უწერია სრუ-
ლობით.

იმისი ზომა გაუყოფარის ალაგიდამ, სადაც უნდოდეს ვენახს
გარდა, ელიზბარ აიღოს.

ნულის სასახლე შუა გაიყონ: ნახევარი ელიზბარს და ნახევარი
კოსტანტილეს.

სასაფლაო, ხატი და ჭვარი, წირვის იარაღი, სამღთო წიგნები
რაც იყოს, საერთო არის. თუ უნდოდესთ, გაიყონ. და თუ უნდო-
დეს, ერთად იქონინოს.

საჭირნახულო ელიზბარს უფროსი მიეცემოდა, მაგრამე ზოგი გავაშვებინეთ. და რაც მივეცი, ბარათი კელთა აქუსთ.

ქვევრის საუფროსო ელიზბარ აიღოს და სხუა შუა გაიყონ. ზეარი და ხოდაბუნი შუა გაიყონ.

ელიზბარ მამულეებზედ თავისას და თავისის სახლის ბატონი-შვილის როდამის საქონლის დახარჯვას და მამის ვალების გარდაკდაზედ ბევრის დახარჯვას ჩიოდა. ესეც უნდა ვალაპარაკოთ და რომელიც ამათი დახარჯოდეს, კოსტანტილე უნდა მიუდგეს.

რაც ძველი ვალი გამოჩნდეს მამისა, რომე მისაცემს იყუნენ, საერთოდ გარდაიხადონ. ან სხვა ვალი ემართოს, რომე მამულსა და სახლზედ დახარჯულიყოს, ისიც ერთად გარდაიხადონ.

ხელრთვა: ვახტანგ. ბაქარ

ქ. ჩვენ საქართველოს პატრიაქი ვაძტკიცებთ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

222. ბანჩინება რამაზაშვილის სასახლო სამხეზე

1725 წ. 3 ივლისი

ხელნაწ. ინსტ. Hd 473. დედანი. ქაღალდი. 43,3×17 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

ქ. ამას წინათ აბაშიძის ვახუშტის აზნაურშვილი ბოქორაძე ზალ ფცას სამსახურზე ყოფილიყო. რამაზას შვილს ფცელს, ლევან რიკაძის ყმას, შემოკდომოდა.

ბედნიერის ვეზირის ბძანებით ხალილალა ამ საქმეზე მუბაშირათ მოვიდა.

მოვედით ჩვენ, დავითის შვილი კოსტანტილე, იმისი ბატონი კი გარდამეხვეწა, თქვენ აბაშიძეს ბატონს ვახუშტის შემოგებევწე. ჩემის ნებაყოფლობით ზუთასი მარჩილი სისხლი გა[ა]ჩინეს, მაგრამე ოთხას შეგვჯერდი. ამ ოთხას მარჩილში თავათ ის მკვლელი თავისის სახლის კაცებით და მიწა-ალაგით მოგართვით და ერთი მისი განაყოფე.

ეს ორი კვამლი კაცი დღეს რისაც მქონებელი იყოს, თქვენთვის ამ ოთხას მარჩილში მოგვირთმევია ფცას. როდესაც თქვენი ოთხასი მარჩილი მოგართვა, ეს ჩემი გლეხები ისევ მე უნდა დამანებოთ.

არის ამისი მოწამე თავათ ღმერთი, კაცთაგან: მროველ ეფისკოპოზი¹ ეპიფანე, ხერხეულიძე რევაზ, წინამძღვარი იოვანე.

¹ ელფისკოპოზი.

მე, მდივანს ბეგთაბეგს დამიწერია და მოწამეცა ვარ.
დაიწერა კათათვის გ, ქორონიკონს უიგ.

ხუთი ბეჭედი:

1. მონა ღთისა კოსტანტილე
2. არ ირჩევა
3. არ ირჩევა
4. არ ირჩევა
5. არ ირჩევა

სხვა ხელით: ფცის რიკაძის განაჩენი

223. განჩინება რატიშვილების მამულის საქმეზე

XVIII ს. I მეოთხედი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2508 ა. დედანი. ქაღალდი. 33,7×11,5 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი. საბუთი თარიღდება
რატიშვილების მიხედვით (ნ. ბერძენიშვილი, დოკუმენტები I, №№ 173,
265, 269).

ქ. რატიანთ საქმეზედ მამულის გასარიგებლად მე, პაპუ-
ნაბეგსა [ა]კაძე ქილიფთარბაში¹ მოვსულვარ.

ზურაბ და ოთარ და ოტიას შვილი ზაზა სასახლეზედ
ლაპარაკობდნ ზოგიერთს მამულებზედ. სხვაზედ თავიანთ სახლის-
კაცები დაისხეს ფარეშთხუცესი ლუარსაბ, რატიშვილი
ოთი და იოსებ.

დავსხედით და ასე გაუყავით ოთარსა და იმის ძმას სასახლეთ
და საქირნახლოთ:

სასახლეთ მივეცით თავს ძელყორის პირზედ ბოლო დიდ მუ-
ხამდინ ლუარსაბის გადასწვრივ რომ მუხა დგას რუს პირზედ,
იმას ჩამოტანება ოთის ლობემდინ. ამას გარდაისათ ბალის ადგილი
როგორათაც გაყოფილი აქვსთ, ოთარს ისე დარჩა.

ოტიაშვილი ზაზა არა სჯერდებოდა, ბალის ადგილი არა მაქვ-
სო. რადღან რომ ოთართან გასულა და ეს ძველი სასახლე მამა
პაპისა ზაზას რგებია, ქაიხოსროს გაკეთებული ბალი ამ სასახლისა
იქნება და ზურაბს დარჩა. რადღან რომ ამდენი ამისი სახლის კა-
ცებიც შუა არიან, ბალიც ამასვე უნდა ქონდეს, მანამ სასახლეში
ზურაბ დგას.

ზაზას აბანოს წინ რასაც აბანოს კარი გამოიტანს, ბალის ად-
გილად მივეცით. ამას ჩამოყოლება იმას გარდა, რაც რომ იმას, გა-

¹ ლიქიფთარბაში.

რეშემო ადგილი არის და [ა]ნ ნიგეზები, ის ზურაბს დარჩა. რასაც
ლუარსამის ზვარი ჩამოიტანს, იმას გარდასწვრივ სულ ზურაბს მი-
ვეციო ქ ს ნ ა მ დ ი ნ. რადგან რომ ზურაბს სას[ა]ხლის ადგილიც
არა ქონდა, საუფროსო აელო და ეს ადგილი თავისმა სახლის კა-
ცებმა სასახლის ადგილობისათვის მისცეს.

სხვა თუ რამ ქონდათ, ბატონის ბძანებით გაუყავ და გავა-
შველე. სალაპარაკო აღარა დარჩომიათ რა.

რატიშვილი იოსებ და ოტია ამისი მოწამე [ვართ].

ბეჭედი: ++

224. განჩინება ბერუა და შიო ჟუბაშვილების წიქვილის საქმეზე

XVIII ს. I მეოთხედი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2071. დედანი. ქაღალდი. 21×15,2 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტი-
ლი. პ-მეტი. საბუთი თარიღდება პ ა ა ტ ა ს მღივანბეგობის დროით.

ქ. ქუბაშვილი ბერუა და გიორგი თავის განაყოფს
შიოს წისქვილის ნახევარს ედავებოდა.

შიოშ ასე უპასუხა: გაყრას უკან მიყიდიავო ის წისქვილიო.
მესამედის მეტი არ არისო შენო.

ჩვენ ასე უსამართლეთ: თუ წადგეს შიო ორის ბერუასაგან
შეგდებულის უმტერ-უმოყროს კაცითა და ასე შეფიცოს: ის წის-
ქვილი გაყრას უკან ეყიდოს და მესამედის მეტი წილი არა ქონ-
დეს, ბერუასა და გიორგის კელი აღარ აქვსთ იმ წისქვილზე
და მესამედის მეტანა.

და კიდევ ბერუა და გიორგი ნუხსით რუმ უჩივოდენ შიოსა,
საქონელი დაგვიხარჯევო, ის ნუხსაც კელთ დაიჭიროს; რომელიც
ეფიცოდოს, ის ფიცით გამოიტანოს, რომ არა ქონდეს რა და არცა-
რა დაეხარჯოს. კელი არ აქვსთ; და რომელიც არ ეფიცოდეს, ის
მისცეს.

მოფიცარი ოთხი შეუგდოს და ორი უშოვოს და ორი შეუგდე-
ბელი მიიტანოს და ოთხის კაცით შეფიცოს ასე.

ბეჭედი: მონა ლთისა მღივანბეგი პ ა ა ტ ა.

225. სავარძალი სვიმონ ბატონიშვილისა ელიზბარ ელიზბარიშვილის

გაღის სამეფო

1691—1711 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1463Q ა. დედანი. ქალაღი. 11,6×13,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი და ორწერტილი. საბუთი თარიღდება სვიმონ ბატონიშვილის ბეჭდის მიხედვით.

ქ. ბატონის კათალიკოზის ყმას მამუაშვილს არუთინასი ელიზბარიშვილს დავითიშვილს ელიზბარს ხუთი თუმანი თავნი სარგებლით ემართა. დიდი ხანი იყო [და] სარგებელი ბევრი შექნილიყო. ელიზბარს მიცემა არ შეეძლო; სარგებელი გავაშვებინეთ. თავნი უკლებლად მისცენ. სამღივანბეგო [ე]ლი[ზ]ბარ გამოიღოს.

ბეჭდი: მოსავი ღთისა, ბატონიშვილი სვიმონ

226. განჩინება ალავერდელისა და ყორჩიბაზ ბეჟანის მამულის სამეფო

XVIII ს. I მეოთხედი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 564. დედანი. დაზიანებული. ქალაღი. 33×13 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი. საბუთი თარიღდება პაატა ჭანდიერისშვილის მღივანბეგობის მიხედვით.

[ბატონი ა]ლავერდელი და ყორჩიბაზი ბეჟან კისისკევის კონდოლის [ბო]ლოზე ლაპარაკი შექნეს.

და ჩვენ მღივანბეგმა და მღივნებმა და დარბაისელთ სამართალი ვქენით. შამადგო[მა]ზე მე, მღივანბეგი კონდოლს ამ საქმეზე მოვიდე. და კონდოლის ბოლოს ფიცი ბატონის ალავერდლის კაცს დავადევით. და რასაც ბატონის ალავერდლის კაცები ფიცით გაიტანს, ედიშაშვილს კახაბრიშვილის მამულით ქონია წილი.

თუ უფიცრათ გარდავსწყვიტეთ, კარგია. თუ არადა, ის მამულები ვნახოთ და რა ერთიც მამული იყოს, იმთენის მოწმით უნდა დაიფიცოს.

კისისკევის მთისა ფიცი ბეჟან ყორჩიბაზის ყმას დ[ა]ედვა და მოწმით დაიფიცო[ს].

ორი ბეჭდი:

1. მონა ღთისა [ჭანდიერიშვილი?] მღივანბეგი პაატა*.

2. ყორჩიბაზი ბეჟან

ხელრთვა: ალავერდელი ნიკოლოზ

* რვაჯუთხა დიდი მხედრული ბეჭედი პაატა ჭანდიერისშვილისა.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1046. დედანა. დაზანებული. ქაღალდი. 21,5×19 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი. საბუთი თარიღდება უთრუთ ციციშვილისა და გივი მდივნის მიხედვით.

ქ. სარდლის პაპუნას შვილი ზაალ და მისი ძმისწულის ზაზას შვილი უთრუთ ზემო ციციშვილსა¹ პა[ვ]უნასა და ედიშერს მალრაძეს იასეს და მის ბიძაშვილს გიორგისა და სამწყერაძის მამულს ამ[ა]ებს შეცილ[ებოდნენ].

ამაზედ ფიცი პაპუნამ და ედიშერ იშოვნეს. ფიც[ს] რომე [იხმა]რებდენ, მოსაქმემ და შუაკაცმან ფიცი აღარ მოახდინეს. და ერთმანერთს ამგვარად შეჯერდნენ, რომე: მალრაძე და სამწყერაძიო მამული, ისევ პაპუნასა და ედიშერს და[ა]ნებეს.

და იმათ თავეთის წილის მამულიდამ ნიჩბის[ს] დაუდგეს ზა[ა]ლსა და უთრუთს: მახარა ხიმშიაშვილი, შიო და ივანე; ოხერას: დემეტრაშვილის მამული, სახასოს [მ]ამულიდამ სამის დღის მიწა.

კიდევ ედიშერის წილიდამ ნიჩბის[ს]: შიოშაშვილი შიო და სეხნია შემატებული მიწითა, ერთი საკომლო გოგიჩაური, ერთი დღე და ღამე წყლის დენა, — ესენი თავის მიწა-წყლით და მამულით პაპუნამ და ედიშერ დაუდგეს და ზა[ა]ლსა და უთრუთს დარჩა.

ახლა ამ მოცემულის მამულის გაყოფა მოინდომეს. ზა[ა]ლსა და უთრუთს გაუყავით მისდა.

უთრუთს ნიჩბის[ს]: შიოშაშვილი შიო, ბეჟუა და ბერი, გოგიჩაური საკომლო და იმათგანვე მოცემული ერთი დღელამე წყალი, დღეს რისაც მამულის მქონებელნი იყვნენ.

აგრეთვე ზა[ა]ლს ერგო [ნ]იჩბის[ს]: ხიმშიაშვილი მაქარა და შიო, მისის ძმისწულით: ოკერას: დემეტრაშვილის მამული და იმათგან მოცემული კოდაბუნიდამ² სამის დღის მიწა, — ესენი დღეს რისაც მამულის მქონებელნი იყვნენ, იმი[თ] ზა[ა]ლს ერგო.

ქრთამი და სამდივანბეგო ორი წილი უთრუთს გავაღებინეთ და მესამედი ზა[ა]ლს.

ბეჟუდი: გივი მდივანი

¹ - და. ² - მოცემული.

228. განჩინება ტაბულასშვილის ღახროვის სამეფო

XVIII ს. I მეოთხედი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 203. დედანი. ქალაღი. 19,2×11 სმ. მჭედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი თარიღდება გივი
მღივნის მიხედვით.

ქ. ხელთუბნელს ნ ა ნ უ ს ა ს შვილს ტ ე რ ტ ე რ ა ს სობელი
ტ ა ტ უ ლ ა ს შ ვ ი ლ ი მოჯამაგირეთ ყოლოდა, ლ ი ა ხ ვ შ ი უ რ-
მით შეგზანა, დამრჩეალიყო.

ტატულას შვილმან დავება დაუწყო.

რადგან მოჯამაგირე იყო, სხვას ვერას შეუვიდა; რასაც ჯამა-
გირს დაჰპირებია, მთლია მისცეს: ორი მარჩილი, ორი კოკა ღვინო,
ორი კოდი ჰური, ერთი ცხვარი და ერთი ბატკანი, სამარხი მისცეს.
სხვა ხელი არა [აქ]ეს ტერტერასთან.

ბეჭდი: გ ი ვ ი

229. განჩინება პაპუა საგინაშვილის შიის მელიქაშვილების სამეფო

XVIII ს. I მეოთხედი

ცხსა. ფ. 1450. დავთ. № 26. საბ. № 80. პირი. საბუთი თარიღდება პაპუა საგი-
ნაშვილის მიხედვით (ნ. ბ ე რ ძ ე ნ ი შ ვ ი ლ ი, დოკუმენტები... I, გვ. 165).

[73v] ამას წინათ ე რ ე კ ლ ე მ ე ფ ი ს ჟამში ერთი ბოგველ
ს ა გ ი ნ ა შ ვ ი ლ ი ს პ ა პ უ ა ს ყმა მ ე ლ ი ქ ა შ ვ ი ლ ი მ ე ლ-
ქ უ ა ძმების შემომწყრალი სანალაროში ჩამოსულიყო მექანარობა
ესწავლა, ყოფილიყო. ისრევ მალე გასულიყო, თავისავ ბატონებს
ხლებოდა და იქ მამკვდარიყო. ზამაში ხანი გამოსულიყო. და ახლა კი-
დემ ერთი იმისი ძმა თ ე მ უ რ ა ჩამოსულიყო, მენალარების მოტ-
ყუებით სანალაროში მეც ვისწავლი აქ ვიქნებოი.

ს ა გ ი ნ ა შ ვ ი ლ მ ა მოგვახსენეს. მოკითხული ვქენით. ბარა-
თიც ხელთ ექირა. სახლით, მამულით პაპუა საგინაშვილის სამკვიდ-
რო ყმა იყო და არას ვემართლებოდით.

აწ ჩვენც ამ წიგნით დაგვიმტკიცებია და გვიბოძებია საგინა-
შვილის პაპუნასა და მისის შვილის ი ო რ ა მ ი ს ა და ზ უ რ ა ბ ი-
ს ა თ ვ ი ნ მათივ მემკვიდრე ყმა ბ ო გ ვ ს მ ე ლ ი ქ ა შ ვ ი ლ ი
თ ე მ უ რ ა და ბ ა ი ნ დ უ რ ა და თ ა ნ დ ი ლ ა მათის მამულითა.
სახლკართა და ნასყიდითა, უსყიდითა. ყოვლის კაცის უცილებლად

ამათ დარჩა.

230. განჩინება მათიშვილთა და შანშისოფლალთ მამულის საქმეზე

XVIII ს. I მეოთხედი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 7. საბ. № 29. პირი. საბუთი თარიღდება ერასტის მდივანბეგობის მიხედვით.

[28] მათიშვილნი შანში სოფლებს მიწებს ეცილებოდნენ. ჩვენ, სომიხითის მელიქი ბატონი ავთანდილ მივედით და ვნახეთ. მოკითხული ვქენით და ძველადგან შანში სოფლისა ყოფილიყო. და ხევს აქეთ ისრევ შანშის სოფლელთ დავანებეთ. მათიშვილთ იმათთან ხელი არა აქვსთ.

			მონა ლაისა ყმა გიორგისა მდივანბეგი ერასტი
--	--	--	--

231. გასამართლო წიგნი მამაჯანას შვილების პაპასი და არუთინასი

1726 წ. ივლისის დამდეგს

ცსსა. ფ. 1448. № 1109. დედანი. ქაღალდი. 61×22,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი. ა-მეტი.

ქ. ნებითა, შეწევნითა ღმრთისა, მამისა, ძისითა, სულისა წმინდისა, აწ და კურთხეულის ჩვენის დედოფლის ღმრთისმშობლის, მარ[ა]ნდის ქანწულის მარიამისითა და ზეცის ძალითა; ოხითა და მეოხებითა ათთორმეტის მოწ[ა]ფის, მოციქულთა პეტრე და პავლესითა¹, მთაფარანგელოზის მიქელ და გაბრიელისითა და იოვანე ოქროსპირისა და იოვანე მახარობლისა და იოვანე ნათლისმცემისა, სამას სამოცდა სამის წმინდა გიორგისითა;

ამათის შუამდგომლობითა და თავდებობითა და ქალაქის მელიქის და მამასახლისის და ქვეზუდების სალ[ა]პითა ესე გასამყრელო წიგნი და სიგელი დაგიწერე და მოგეცი მე, მამაჯანას შვილმა არუთინამ თქუნ, ჩემ ძმა პაპასა.

ასე, რომე: თუ რამ გვებადა, ცოტა ან ბევრი, ან სახლი, ან სახლის აჯნასი, წორათ გავყავით. და ერგო პაპას თავიანთ სახლები ნახევარი დარბაზი და შიგნით სათორნე და დარბაზის წინა დერეფანი. და ამის მაგიერი ერგო არუთინსა წილად ნახევარი ქალა თვისი რიგითა და იარალითა და ერთი ჯორითა. და დედა ჩვენსაცა სამარხი მივეცით.

და თუ რამ მამიჩვენისა ასაღები გამოჩნდეს, ან მისაცემი, ერთათ უნდა პასუხი გავცეთ. და ჩვენში აღარა დარჩა სადავო, არცა სა-

¹ პლესითა.

ლაპარაკო, არცა ერთი იოტის ფ[ა]სი, ძმობისა და მოყრობის მეტო-
და ამას იქით ყუელას ხეირი და შარი თავთავ[ი]ანთია.

და არის ამისი მოწამე თ[ა]ვით ღმერთი და მისი ყველა წმინდა-
ნი; და კაცთაგან: ქალაქის მამასახლისი აშხარბეგ

მელიქ მამა-
სახლისი
აშხარბეგ

და ნარიმანთოსეფა

[] და ოქო-

ანთნასყიდამ [] და ბაყალი აქოფანთ არუთი-
ნამ* და ლოინთ ასატურამ* და ხატკოანთ ესტა-
ტემ + და ჰედელი ბეჟოას შვილი მამლოამ* და ახლო-
ანთ გასპარას შვილი სიმონამ + და ჯნოიანთ იე-
ნოქამამ* და ამსოანთ სუფამა + და მე, [მ]წერალს ფარ-
სადანს დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი.

დაიწერა ესე წიგნი და სიგელი კათათვის დამდექს, ქორონიკონს
უიღ +++ ეს წიგნი პაპ[ა]სია. ამისთანა ერთი წიგნი არუთინ[ა]ს
აქ[უ]ს.

კიდევ:

ქ. გიორგას ხეივანში ვირი თავისი ს[ა]პ[ა]ლნითა უნდა გაიაროს.
გზა ის არის.

ქ. მე, ნაცვალის მამამად აღამ, ამისი მოწამე ვარ.

სპარ-
სული

232. სიხლის ზღვაჲის წიგნი წარმთლავისა აბაშიძეებისადმი

1727 წ. ახლო

ხელნაწ. ინსტ. Hd 2747. დედანი. ქალაღი. 38,5×14 სმ. მხედრული. ყოვე-
ლი სიტყვის შემდეგ სამი წერტილი. უთარილო. საბუთი თარიღდება გვაქას-
პი მღერის მიხედვით (ნ. ბერძენიშვილი, დოკუმენტები... I, გვ. 459).

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთიასთა ესე წიგნი მოგართვი მე
წერეთელმა ზალ, ჩემ[მა] ძმამ გიორგიმ თქვენ, აბაში-
ძის ქალს ქეთავანს და თქვენს შვილს ბეჟანს, ასე და ამა
პირსა ზედან, რომე: თქვენს კაცს გოგალაძეს მოუხდი¹ და შვი-

¹ მოუხედი.

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ბეჭდისათვის.

დი მტყვევ წავართვი და ორი კაცი დაუკოდე. მერმე სამართალშიდ ჩავცენდით და თეთრის გარდახდა ველარ შევიძელით.

და კოლბოულს ნინია მაქარაშვილი და მისი ძმა საქუტა მათის ძმისწულებით, მათისა ცოლშვილით, სახკარით, მამულით, ჰ[უ]რ-მარნით, ტყით, ველით, საწისქვილოთი და სასაფ-
ლაოს ეკლესიათი, რისაც მქონებელი იყოს, საძებრით და უძებრით, მისი სამართლიანის საქმით [გ]ქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ყოვლის კაცის უცილებლათ. ვინც ამისი მოდევე კაცი მოგადგეს, პა-
სუხის გამცემი ჩვენ ვიყოთ.

აწ ამისად გასათავებელად თავდებათ მოგვიცემია თავად ღმერთი და ყოველი მისი წმიდანი ზეცისანი და ქვეყნისანი, ხორციელი და უხორცული; კაცთაგან ამის მაშუალი და გამრიგე და მოწამე: იო-
თამ ალექსიძე, ძალლუა მაქავარიანი, ხოხონა
აბდუშელიშვილი.

მე, მდივანს გვაჯასპის, დამიწერია და მოწამეცა ვარ
ამისი. +

სხვა ხელით: ზაალ წერეთლისაგან გამოცემული წიგნია ქეთევან
აბაშიძის ქალზედ.

233. ბანჩინება იესა მეფისა ღვთისთაგანით დოღმაჯაშვილისა და გოღმარძი ელიარაშვილის მამულის საქმეზე

1714—1727 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 466. დედანი. ქაღალდი. 30×15 სმ. მხედრუ-
ლი. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი ან ორწერტილი. საბუთი
თარიღდება იესეს მეფობის წლებით.

ქ. ამას წინათ ამოწყვეტილის გოგობაშვილის მამული
ზიკრუტი ნახევარი ბატონს ვახტანგს დოღმაჯა-
შვილის დავითისათვის ებოძებინა. ამ მამულისა სამის
დღის მიწა ელიარაშვილის¹ გოდერძის დაეჭირა, გო-
გობაშვილმან მამყიდაო. ერთი ნასყიდობის წიგნი მოიტანა,
არც ბეჭედი უჯდა და არც მაგვარი მოწამე ჰყვანდა.

დავითამ ეს უპასუხა: გოგობაშვილი შენი სიძე იყო, და მე
რომე მომეცაო, იმისის გულისათვის უბრალო² ცილება დამაწყეო.
ამისი ელიარაშვილმა აშორო უთხრა.

¹ ელიარაშვილის. ² უბრალოც.

ჩვენ ამისი ეს გაუჩინეთ: თუ წადგეს ორი გლეხი კაცი დავითისაგან შეგდებული და ასრე შეჭფიცოს: «ეს მიწა კიდეც ეყიდოს, ფასიც მიეცეს და ნასყიდობის წიგნიც მართალი იყო[ს]», თუ ასრე იფიცოს, დარჩეს ელიარაშვილს. და თუ ვერ იფიცოს, დარჩეს დოღმაზაშვილს.

მოფიცარი იქივ გარეშემო უმტერ-უმოყვრო ოთხი შეუსახელოს და ოთხში ორი უშოვნოს და ისრე იფიცოს.

ბეჭდი: ღთო, სასჯელი შენი მეფესა მიეც და სიმართლე შენი ძესა მეფისასა. ქკს უბ, [ინდიკტიონსა მეფობისა ჩვენისასა ა, მეფედ აღმოვედ იესე, ხე ნორჩად დავითიანი, ალიყულიხან სახელ ძმესა, ვამ[ტ]კიცებ დო[ე]ლათიანი]*.

234. განჩინება იესე მეფისა ფარსადან მაჩაბლისა და ბეჟანის სამეფო

1714—1727 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 698. დედანი. თავი აკლია. ქაღალდი. 21,5×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი. საბუთი თარიღდება იესეს მეფობის წლებით.

... რ ც ხ ი ჯ ა ნ ს სამსახურზედ ყოფილიყო. იქ ერთი მაჩაბლის ფარსადანის ყმის სეხნიას ხეს ქვეშ მდგარიყო და ბარგი და იარაღი იმ გლეხის სახლში ქონებოდა. როგორღაც მომხდარიყო, იმ სახლს ცეცხლი წაჰკიდებოდა და სახლიცა, და თუ რამე იმაში ბეჟანისა ყოფილიყო, ისიც დამწვარიყო.

აწ ბეჟან იმ სახლის დაწვას მაჩაბელს და მის ყმას სწამობდა: მაგათ ჩემის ჯავრით ქნესო და სახლიც დაწვესო და ჩემი ბარგი და იარაღიცაო.

ამისი მაჩაბელმან აშორო უთხრა: ჩვენის ნდომით და განზრახვით არ დამწვარიყოსო.

ამისი ჩვენ ასრე გაუჩინეთ: თუ წადგეს მაჩაბელი ფარსადან და მისი ყმა და ასრე შეფიცონ: «იმ სახლის ცეცხლის წაკიდება და დაწვა ჩვენის ნდომით და საქმით არც ყოფილიყოს და არც გვნდომოდეს, არცა რა იმ დამწვრისაგან ამის მეტი რამე გვეპოვნოს და გვქონდეს».

თუ ასრე იფიცა, ბეჟან არას ემართლების. და რაც ნამწ[ვა]ვიდამ ეპოვნოს, ის კი გამოართვას. და თუ ვერ იფიცა, მერმე მოვიდნენ

* ბეჭდის ლეგენდის ნაწილი მოხეულია.

და ბეჟანის საუბატოს და საქონლისას მერმე გაუჩენთ და ისრე გარდაუხადონ.

ბეჟადი: ღთო, სასჯელი შენი მეფესა მიეც და სიმართლე შენი ძესა მეფისასა. ქკს უბ, ინდიკტიონსა მეფობისა ჩვენისასა ა, მეფედ აღმოვედ იესე, ხე ნორჩად დავითიანი, ალიყულიხან სახელ მძესა, ვამ[ტ]კიცებ დო[ვ]ლათიანი.

235. განჩინება იესე მეფისა ტფილელისა და დავითაშვილის

ჟმის სამეფო

1714—1727 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 776. დედანი. დაზიანებული. ქალაღი. 43×14 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო ან ორწერტილი. საბუთი თარიღდება იესეს მეფობის წლებით.

ქ. ციციშვილის ედიშერის შვილმან ნოდარ შემოგვიღლა: რუისს¹ ერთი კომლი კაცი ყვიჩინაძე ტფილელმან დომენტიმ მამა ჩემს მოჰყიდაო...*

[მოვაყვან]ინეთ, გვითხეთ [და იმან ეს გვიპასუხა: ტფილ]ელმან უსამართლოდ წამართვაო და გამიყიდაო; ჩემს გლეხს ჭელი დავსდეგ, მევე მყავსო და მართალი არის, არ დავანე[ზეო].

ტფილელი მოვაყვანინეთ და იმანა ეს მოგვახსენა: ერთი სიონთა ღმრთისმშობლის მოქალაქე ვაჟარი ამოწყდაო, იმას თამასუქები დარჩაო, [იმ თამა]სუქის ვალი დავითიშვილს ემართაო, იმას ვთხოვდითო, და თვით[ან] მაგ დავითიშვილმა ელიზბარ გვითხრაო, რომე ეგ ჩვენი ყმა ყვიჩინაძე ჩვენს თივილაზედ დავიდოდაო, იმას უნდა გარდაეკადაო, დაიჭირეს და ყვიჩინაძე თავის მამულით საყდარს მოსცესო, მე ციციშვილს თექვსმეტ თუმნად მივყიდეო და იმ ფასით საყდრის სამჯრო გავაკეთებინეო.

დავითიშვილი ამას უპასუხებდა: თუ სამართლით მოგცემოდა ვისგანმე, განაჩენი გექნებოდა. განაჩენი ხომე არ იყო, მაგრამე მოწმები მოიყვანა ტფილელმა, რომე უმოწმეს: ბატონისა და მდივანბეგის სამართლით მოეცაო.

რადგან მოწმებმან ამ რიგად დაგვ[ა]ჩერებინეს, მაშ დავითიშვილს ელიზბარს სიტყვა აღარა აქვს რა.

თუ უნდოდეს, ციციშვილს ნოდარს თექვსმეტი თუმანი მისცეს და ყვიჩინაძე თვითან დაიჭიროს.

¹ რურის.

* აქლია რამდენიმე სიტყვა.

და თუ თეთრის მიცემა არ უნდოდეს, ისევ ყვიყინაძე თავის ნასყიდით ნოდარს დაანებოს.

თუ ახლა თეთრის მიცემა არ შეეძლოს, წლამდინ ნოდარს ჰყვანდეს და წელიწადზედ თეთრი მისცეს და დაიხსნას.

მაგრამე რაც იმ ყვიყინაძეს დებულობა არ ჰქონდეს, მის მეტს ნოდარ ნურას წაართმევს.

ბეჭედი: ქ. მლთით მეფე, ცხებით ი ე ს ე, თესლ-ტომად დავითიანი.

verso: რუის ყვიყინაძისა

236. ბანჩინაზა რუსიშვილებისა და ნაპარსელის

უმა-მამულის სამხეზე

1728 წ. 18 მარტი

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 1281. პირი. ქალაქი. მხედრული.

ქ. რუსისშვილს გუნასა და შერმაზანის შვილს აბიბოს და ხოხონაშვილს რევაზსა და ელიზბარს რომ შილდის მთა და ბარი და საღალო რომ ხელათ სვერიათ, მოვიდნენ და ნეკრესლის ყმები მთისა და ბარის გამოსავალსა და სახნავეებს შემოეცილნენ, რომ მთასა და ბარში წილი გვიძევსო და ამაზედ ლაპარაკი შეექნათ.

მოვიდნენ რუსისშვილები გუნა და ამის სახლისკაცი და რევაზ და ამათივე ყმები შილდელნი და ნეკრესლის ყმები. მოვიდნენ ჩვენთან, ილაპარაკეს. ორისავე საჩივარი გავშინჯეთ.

ნეკრესლის ყმებს გუჯარიც არა ქონდათ და მოკითხული ვქენით და შევიტყევით რომ, დიახ, დიდი ხნის გარიგებული საქმე იყო ძველთაგან ხელმწიფებისაგან შილდის მთა-ბარი და საღალო რუსისშვილებს და ხოხონაშვილებს საერთოთ მისცემოდათ და ხელთაც ეჭირათ. არც ნეკრესლის ყმებს ხელი ქონებოდათ.

მერმე შერმაზან რუსიშვილი და ესენი ჩვენი, დიახ, ერთგულნი ხამსახურნი კაცნი იყვნენ, არც მოიშლებოდა. სამართალში ნეკრესლის ყმები ვერას შეუვიდნენ. ბარი რუსისშვილებს და ხოხონაშვილებს მისცემოდათ.

ჩვენც ისე გავარიგეთ და ხელახლა სამართლით დარჩათ; როგორათაც ძველთაგან განსაზღვრული ბოლო ყოფილიყოს და მიჯნები სხდომილიყოს, იმ რიგათ დაგვიმტკიცებია. რომ მთისა და ბარის გამოსავალი როგორც რუსიშვილებს და ხოხონაშვილებს სანახევროთ ქონებოდეს, ეხლაც იმ რიგათ გაუარიგებდენ.

აწე დღეის უკან ნეკრესლის ყმებს ამათთან სალაპარაკოთ ხელი

არა აქვთ რა. ნურც არავინ ძველთაგან გარიგებულსა და ჩვენგან გა-
სამართლებულსა და დამტკიცებულსა ნურავინ მოშლით. არც არა-
ვისთვის გვიბძანებია ბძანებისა ჩვენისა წინააღმდეგად.

ქორონიკონს უივ, მარტის იმ.

ამის ასლიდამ ეს შავად გადაესწერე მე, მდივანბეგმა ს უ ლ ხ ა ნ
ბ ე გ თ ა ბ ე გ ი ს ძ ე მ.

კიდევ:

ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა მეორე ირაკლი ვამ-
ტკიცებთ ამ განჩინებას.

237. სამართალი კოსტანტინე მამუკას ნაცვლისშვილისა და პიპი თარასშვილის წიჰპვილის საქმეზე

1728 წ.

ცსსა. ფ. 1448. № 5632. დედანი. ქალაღი. 21×12 სმ. მხედრული. ყოველი
სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ნ ა ც ვ ლ ი ს შ ვ ი ლ ს მ ა მ უ კ ა ს თ ა რ ა ს შ ვ ი ლ ი გ ი ვ ი
წაედავა წისქვილზედ და ჩვენგან[ან]ც გივს წიგნი ქონდა. ახლა ნაც-
ვლისშვილმან იჩივლა წისქვილზე და რადგან გივსაც ჩვენგან წიგნი
ქონდა და აღარ დავაფიცეთ გ[ი]ვი, ასე სამართალი ვქენით, რომე:
ნაცვლისშვილს ორი კვირა დავანებეთ და თარასშვილს ერთი კვირა
ქონდეს. ეს წიგნი გიბოძეთ, რომე ერთმანეთშიგ ჩივილი და სადაო
აღარ მოვდეს რა. და სხვას კაცს ჯელი არავისა აქვს ამისგან კიდე.

ქორონიკონს უივ. ზეჰელი: მეფე კოსტანტილე

238. განჩინება ამსარქისანთ მამუკოს შვილებისა გაჰრის საქმეზე

1729 წ. ივლისის დამდეგს

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 6921. დედანი. ქალაღი. 51×20,8 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. ა-მეტი.

ქ. გავიყარენით ჩვენ ამსარქისანთ მამუკოს შვილებმა ს ი ო ფ-
მა და ქ ი ნ ა მ ა და დ ა ნ ე ლ ა მ ა. თუ რამ გვებადა — ავი ან კარ-
გი, ვეჯი ან ნაღდი, სახლი ან სახლის აჯნისი — სამ წილათ გავიყავით.

და ს ი ო ფ ს ერგო: სახლის წილი შიგნითი მარა[ნი] და დარ-
ბაზის დედაბოძი რაც გაიტანს, საუფროსო. და ქინას წილი დარბა-
ზიცა სიოფს ერგო და ქინას გული შეაჯერა.

და ქ ი ნ ა მ არც სახლი ინდომა, არც ვალი. ვალიცა და დედა-
ცა სიოფამ იკისრა. დანელსა და ქინასა დედასთან ხელი არა აქს;
სამარხი სიოფამ უნდა მისცეს.

და დანელას ერგო: სახლის წილი რაცა დარბაზის კარი გაიტანს ქუჩის კედლამდინ, კარის ძირში ნიშანი არის.

და ჩვენ ერთმანერთ[თ]ან ამრიგათ მოვშორდით. ჩვენში არა დარჩა რა სადავო, არცა სალაპარაკო ერთის იოტის ფასი, კარკაცობისა მეტი.

და ამას იქით ყველას ხე[ი]რი და შარი თავთავიანთია.

და თუ ძველი მამისეული ასაღები გამოჩნდეს ან მისაცემი, სამთავ ძმისა არის.

და ბიჭი პეტრე დანელასა და ქინას ერგო და გოგო ფერაია სიოფს ერგო.

და ეს წიგნი დანელასია. და ერთი ამისი ფარდი სიოფსა აქს და ერთი ქინასა აქს.

და არის ამისი მოწამე თავათ ღმერთი და მისი ყველა წმინდანი; და კაცთაგან: თბილისის ქალაქის მელიქი მამასახლისი აშხარბეგ ბეჰელი: მელიქმამასახლისი აშხარბეგ. და მამასახლისი ზურაბ, და ჩითახანთ მელქოა, და ყამაზანთ მილდისი ბაღდასარა ბეჰელი, და ნარიმანთ ოსეფამ, და შიო-ანთ მელქოა ბეჰელი, და ლოინათ ასატურა, და ჩვენი ბიძა როსტომას შვილი პაპა.

და მე, ზურაბას შვილი [მ]წერალს ფარსადანას, დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი.

დაიწერა ესე წიგნი, სიგელი [მ]კათათვის დამდექს, ქორონიკონს უიჴ. + + +

ქ. ამ სიგელში რომ დანელას წილი სახლი სწერია, რადგან დანელას შვილი კაკლოა¹ უძეოდ ამოვარდა და ამისმა მეუღლემ სხვა ქმარი შეირთო [თავის ქმრის] კაკლოს დისწული არუთინას მიეცა, რადგან თავის დედის მზითვისა იყო, ისევ ამ არუთინას მიეცა. სხვას არავის კელი არა აქვს ამ სახლთან.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი და კაცთაგან: მელიქ-მამასახლისი ავეტიქ ბეჰელი: მონაღთისა, ბანდაირაყლისა, მელიქმამასახლისი ავეტიქ, ქამოანთ საყდრის დევანოზი ტერ-გაფრიელა სომხური ბეჰელი, ვანქის ტერ-ბარსელა სომხური ბეჰელი, ჩითახანთ

¹ კაკლოამ.

პაპასშვილი ფარსადანა ბეჰელი: მონა ღთისა ფარსადან, ბარათაანთ სტეფანა ბეჰელი; მონა ღთისა სტეფან.

და მე, პოლოზას შვილს მწერალს ისაიას, დამიწერია, მოწამეც ვარ ამისი.

დაიწერა ესე წიგნი მარიამობისთვის ივ, ქორონიკონს უნთ.

239. განიხილა რუსთა ქავეთარაძისა და დათუნა მახნიაშვილის გამულის სამეფო

1780 წ. ივლისის გასულს

ცხსა. პ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი. № 1451. რვეული № 3. საბ. № 40. პირი. ქალაღი. მხედრული.

ქ. როსები ქავთარაძის ყმას თევდორაშვილს მახნიაშვილის დათუნასათვინ მიწა და წისქვილი გორაოთ დაედვა.

ახლა როსები ამას ეუბნებოდა: არც მიუცია, ტყუილათ და ქურდულათ გიჭირავსო. დათუნამა მახნიაშვილმა მოწამეც მოიყვანა და ნუსხაც მოიტანა — ამდენი მიმიციაო.

ჩუენ, მუხრანის ბატონმა მამუკამ, ეს სამართალი უყავით: წადგეს დათუნა მახნიაშვილი და ასრე იფიცოს, რომე: რაც ამ ნუსხაში ეწეროს, და გიორგი ნადირაშვილი იმოწმოს და ერთი შაუგდებელი სხვა იმოწმოს და შაფიცოს როსებსა. და ხელი ნუ აქს როსებსა და მახნიაშვილს დარჩეს.

თუ ვერ უფიცოს, როსებს დარჩეს წისქვილიცა და მიწაც. და რაც უხმარია, იმისი პასუხიც გასცეს.

დაიწერა მკათათვის გასულს, ქორონიკონს უიშ.

ხელრთვა: მამუკა

240. გასამუშაო წიგნი ქმეზის აზრამისა და ივანესი

1780 წ. 10 დეკემბერი

ცხსა. ფ. 1448. № 5142. დედანი. ქალაღი. 59,8×22,2 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი. ა-მეტ-ნაკლული.

ქ. ნებითა, შეწევნითა ღმრთისა, მამისა, ძისითა, სულისა წმინდისა, აწ და კურთხეულის ჩვენის ყოვლის დედოფლის ღმრთისმშობლის მარადის ქანწულის მარიამისითა, ამათის შუამდგომლობითა და თავდებობითა გავიყარენით ჩვენ ორნი ქმამ ივანემ და აბრამამ.

თუ რამ გვებადა, ორწილათ გავიყავით. ჩვენი ვალი იყო ცამეტი თუმანი, ამისი კაცის თავს ექუსი თუმანი და ნახევარი გვერგო

და სახლები ივანემ აიღო თორმეტ თუმნათ. აბრამს ფასი მისცა ივანემ ცხრა თუმანი, რომ აბრამამ თავისი ექ[უ]სი თუმანი ნახევარი გარდისხალოს ვალი.

და ჩვენში არა დარჩა რა გასაყოფი, არცა ს[ა]დ[ა]ევო, არცა ს[ა]ლ[ა]პ[ა]რაკო, არცა ერთის იოტის ფასი კარკაცობის მეტი.

და ამას იქით ყველას ხეირი და შარი თავთავისია. და თუ ძველი მამეული ასაღები გამოჩნდეს ან მისაცემი — საერთოა. და ჩვენ ერთმანერთს ამ რიგათ მოვშორდით. და ეს წიგნი აბრამასია და ერთი ამისი ფარდი ივანესა აქ[უ]ს.

და არის ამისი მოწამე თავათ ღმერთი და მისი ყველა წმინდ[ა]ნი; და კაცთაგან: თბილის ქალაქის მელიქი მამასახლისი

სი აშხარბეგ მელიქ მამასახლისი
აშხარბეგ და ფითოანთ გიორ-

გა და ჩითახანთ მელიქოამა და ფითოანთ ელიზბარამ და ანაშელანთ ბაღდასარამ და ყორღ[ა]ნთ ბეჟანა და ხუდინათ ნასყიდა.

და მე, ზურაბას შვილი [მ]წერ[ა]ლს ფარსადანს, დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი.

დაიწერა ესე წიგნი და სიგელი ქრისტიშობის ი, ქორონიკონს უიჲ. † †

ქ. ამისი მოწამე სიონის დეკანოზი გაბრიელ

ქ. და მღრდელი ესტატე

ქ. და კანდელაკი გრიგოლ

241. პანინიზა მამულაშვილების გაჰრის საქმეზე

1781 წ. 10 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 18. დედანი. ქაღალდი. 17×12 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. მამულაშვილები ერთმანეთს რომე ძმები გაეყარნენ, რაც ან სახლოსნობა, ან სისხლიანი საქონელი ყვანდათ და ან მამულები ქონდათ, ყველა ჩვენ, ბატონმა თქვენმან, მდივან სულხან გაგიყავით.

და ამ ერთს ძმას ებალას ძალა დაემართა გაყრაში: საქონელი არა გაყვა რა და იმის სამუქფოთ, რადგან საქონლისაგან უწილო რჩებოდა, ბრალი იყო.

და წინ რომე საერთო ნათუზარი ერთი დღის მიწა ქონდათ, ის ამ ებალას დავანებეთ. სხვებს ძმებს კელი არა აქვს, სამართლით ამას დარჩა.

დაიწერა იანვრის ი, ქორონიკონს უიო.

ბეჭედა: მდივანი სულხან

242. მორიგების წიგნი ზანუა ქსნის პრითსთავისა გივი ამილახორისადმი 1781 წ. 12 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2146. დედანი. ქაღალდი. 60×21 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ნებითა და შეწეენითა ღმრთისითა ესე წიგნი და პირი მოგეცით ჩვენ, ქსნის ერისთავმან ზანუამ, შვილმა ჩვენმა იოვანმა, ძმამან ჩვენმა ყულარალასმა იასემ, რევან, შვილთა და მამ[ა]ვალთა სახლის ჩვენისათა, თქუენ ამირახორს გივსა, შვილსა თქუენსა ანდუყაფარს, ძმასა თქუენსა იოთამს, ჰ[ი]ქს[ი]შვილსა თქუენსა დემეტრესა, იასესა, დავითსა, ითარსა, თეიმურაზს, ედიშერს, აბდულბეგს, ერასტის, ამირინდოს, ბარამსა და ავთანდილს, შვილთა და მამ[ა]ვალთა სახლისა თქუენისათა, ასე რომე ჩვენსა და თქუენში მამულების სამძლუარზედ ლაპარაკი ჩამოვარდა, ჩვენის ნებით ასე გავრიგდით:

ვისაც ჩვენს ყმას თქუენის ყმისაგან მეჭუდის წყალზედ მამული ეყიდნა. ისევ ხელი ავალეზინეთ, თქუენ დავანებეთ და თქუენ ფასი შეუბრუნეთ.

ჩვენს კაცს ხელთ უჭირავს ორბოძალი, რაც თქვენგან გამოფიცულია და სამძლუარი არის ნაქალაქევი. და ის სოფლები როგორც თქუენი ყოფილა, ისევ თქუენ უნდა გეჭიროსთ. ჩვენ იმაში ხელი არა გვაქუს.

კარალეთს რომ პაპის თქუენის ნასყიდი მიწა არის, ისიც თქუენი არის.

უსანეთის მესამედი და სადეკანოზო როგორც თქვენს კაცებს სჭეროდესთ, ისე ახლა ეჭიროსთ.

წოლადს რაც თქვენი წილი მამული ყოფილიყოს, ისე გქონდესთ.

ქსანზე ძვიმლეთი როგორც თქუენი ყოფილა და გვერიათ, ამ ალაგებს არც გეცელოთ. ვინც ჩვენმა კაცმა იყიდოს, მამულზედაც ხელი აიღოს და ფასიც დაეკარგოს.

ბოლოს ვენახები რომ არის ნასყიდი ახალგორელთაგან, ის უწინდელი ნასყიდი იყო და თქვენც დაგვითმევით, თორემ სამკუილ-რო თქუენი იყო.

რაც ძველთაგან ნასყიდია და ნასყიდობის წიგნი აქუსთ, იმას თქუენ ნულარ შემოგვეცილებით. რაც ახლა ჩვენს დროში ნასყი-დი იყოს, ისიც დაგვინებებია- ვისაც უსყიდლათ და უწიგნოთ ეჭი-როს და გ[ა]ამტყუნოთ და ან გამოიფიცოთ, ისიც დაგანებოთ.

დღეის იქით ვინც ჩვენმა კაცმა ან ქსანზედ ან რეხუ-ლაზე ან მეჯუდაზედ ან სხვას სამძღურებში თქუენი მა-მული იყიდოს, მამულიც თქუენი იყოს და ფასიც დაეკარგოს.

თუ თქუენმა კაცმა იყიდოს ჩვენი მამული, იმანც ხელი აიღოს და ფასიც დაეკარგოს. რომელიც ჩვენი ან ყმა, ან მამული თქუენს სოფელში იყოს, ისევ ჩვენია, თქუენ ხელი არა გაქუსთ.

დღეს და დღეის იქით ჩვენში და თქუენში სალაპარაკო და სადაო არა არის რა ძმობისა და მოყრობის მეტი.

ვინცა და რამ[ან]ც კაცმან ან დიდმან და ან მცირემან ეს წიგ-ნი მოშალოს, ისიმც შეიშლება თავისის სახისაგან; და მასამც რის-ხავს დაუსაბამო ღმერთი და ყოველი მისი წმიდანი ხორციელი და უხორციონი და ნურამც სინანულითმც[ა] ნუ იხსნების სული მისი ჯოჯოხეთისაგან, ამენ.

არიან ამისი მოწამენი თ[ა]ვით ღმერთი; კაცთაგან: ორბე-ლიშვილი ქაიხოსრო, ციციშვილი ფარსადან, ბეჟელი: მონა ღმთისა ფარსადან, აბაშიძე ვახუშტი, თარხანი ლუარსაბ. ბეჟელი: ლუარსაბ, ხითარის-შვილი გიორგი ბეჟელი: გიორგი, კაჭკაჭასშვილი მანუჩარა. ბეჟელი: მანუჩარ, ჩვენი სახლთხუცესი გი-ორგი, ბოჭოულთხუცესი თექთურმან, ჩერქეზისშვი-ლი სა[ა]მ, კორინთელი იასე, ნაზირი გიორგი.

მე, დავით მდივნის შვილს, გიორგი მდივანს, დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი. გიორგი

დაიწერა წიგნი ესე გორს ენკენისთვის იბ გასულს, ქორონი-კონს უით.

ხელნაწ. ინსტ. Hd 13810. დედანი. ქაღალდი. $41 \times 31,5$ სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი ან სამი წერტილი. უთარილო. საბუთი თარიღდება ალექსანდრე მეფის ზეობის პირველი ათწლეულით, როცა ბეჟან დადიანი მასთან ჯერ კიდევ კარგ განწყობილებაში იყო (დოკუმენტები... I, ნ. ბერძენიშვილის რედაქციით, გვ. 447).

ქ. დავსხედით ჩვენ, ბრძენი და მოსამართლენი თავად ბატონი მეფე ალექსანდრე, დადიანი ბატონი ბეჟან, აბაშიძე ზურაბ, გენათელი გაბრიელი, სხვანი დარბაისელნი და საბატოს კაცი[ი]ს შვილნი სარჩიელსა პაპუნა წერეთლისასა და ზალისასა.

გიორგი აბდუშელიშვილი ბატონს აბაშიძეს გურიელისაგან დაუხსნია. და თუ არა სჯერან, ასე გავაჩინეთ:

წამოდგეს პაპუნა და ხუთასს მარჩილს რომ ეკადრებოდეს, იმდენი კაცი შეაფიცოს ზალს, რომ აბაშიძეს გიორგიში ხუთასი მარჩილი მიერთმომოს გურიელისათვის.

თუ ასე დაიფიცოს, ისიც აბაშიძისათვის იქნება და მეორე ძმა კიდევ ომში დაურჩენიათ და ესეც აბაშიძის არის.

და რომელიც დახსნასა და დარჩენას აქეთ ან ხელით მოეწიოს და ან შვილი შოვნოდეს, აბაშიძისათვის იყოს; და ვისაც მისცემს, მისი იქნება.

და რომელიც დახსნასა და დარჩენამდის ჰქონოდეს შვილიცა და მამულიც, საერთოდ იყოს.

და თუ ვერ დაიფიცოს, გიორგიც საერთოდ იყოს; და დანარჩენი კაცი აბაშიძისათვის იქნება.

და ზოხოხონა უმაღ ზურაბის დახსნილი ყოფილა, მაგრამ მერმე ჭილინაშვილის თავდები აბაშიძეს დასდგომია და თავდებობიდანაც გამტყუვნებულა და თავად ზურაბს მის თავდებობაში აბაშიძესათვის მიუცემია.

აწ რომელიც ჭილინაშვილმა აბაშიძეს აწყინა თავდებობას აქეთ, თუ ის აბაშიძეს გარდაუხადონ, ზოხოხონა ზურაბს დარჩეს; თუ არა ზოხოხონა მისის კერძის მამულიანათ აბაშიძეს დარჩეს; და ვისაც მისცემს მისი იქნება.

პატა აბდუშელისშვილს აბაშიძის შინაყმა შემოპ-

კვდომია. ამაზედ დიდის შეხვეწნით პაპუნას ოთხასი მარჩილი ურთმევია და გარდაუხდია.

აწ გავსინჯეთ და ამის მეტი ვერა მოვახდინეთ რა: ის პატა მისის ცოლშვილით, მისის კერძის მამულით პაპუნას ჰყვანდეს; და სხვა ძმები საერთოდ იყოს.

ქველადენი იჩივლეს. მეფის კაცებს რომ ოუყრია, იმაზედ ყაფლანი დაკოდილა. რომელიც იმ წერეთლის წანართმევი კაცი ყაფლანისათვის მიეცესთ და ყაფლანს ხელში ჰყოლოდეს და პაპუნასათვის მიეცეს, ის პაპუნას დარჩეს. და რომელიც შინ დარჩომილიყოს, საერთოდ იყოს.

და თუ რამ პაპუნას ყაფლან გარდა[ა]ხდედია, პაპუნამ და მან იცოდეს.

პაპუნამ სამოცი მარჩილი ფირანს ვასესხეო და ცარციძე დამიწინდაო. ის კაცი პაპუნას დარჩეს თუ სხვას, თეთრი მაშინც პაპუნას გარდუხადონ ერთობით.

პაპუნამ იჩივლა: რევაზასა და მისი ძმების სამას ოთხმოცი მარჩილი მივეციო.

ზალ უპასუხა: არ ვიციო. და ამისთ[უ]ის აშორო პაპუნას დარჩა, რომ თ[უ] არ იცოდა, რას უაშორებდა.

აწ ასე გავაჩინეთ: წამოაყენოს პაპუნამ სამი აზნაურისშვილი, ზალს შეაფიცოს, რომ: «ამდენი თეთრი გამეცეს». თუ შეაფიცოს, გინდა კაცი შეარჩინონ პაპუნასა და გინდა თეთრი მისცენ და კაცი საერთოდ იყოს.

და თუ ვერ დაიფიცოს და საერთოდ იყოს.

პაპუნამ ბატონის აბაშიძის ქალის სათვისთაო შვიდი მტყვე იჩივლა: იმაში გლეხი მომეციო და საფიცარიც მოიტანა ამისი.

ზალ აშორო უთხრა და ერთის მტყვის დაპირებას გატყდა.

აწ გავსინჯეთ. აშორო ზალის იყო. მაგრამ წიგნი და მოწამე რომ ჰყვანდა, ამისთვის აშორო პაპუნას დარჩა. ალექსიძეს ვერ იშოვნის და სხვა მოწმე[ე]ბი რომელიც იყოს, ასე შეაფიცოს ზალს: «ეს წიგნი არც ნატყუარი იყოს და შენ მოგეცეს, რომელიც ამ წიგნში ეწეროს, კიდეც ისე გავრიგებულებიყოს». თუ დაიფიცოს, ის გლეხი პაპუნას დარჩეს.

თუ ვერ დაიფიცოს, რასაც მაშინ დაპირებოდეს, პაპუნას მისცეს; და გლეხი საერთოდ იყოს.

ზალ ური[ი]ს გარდასახადი უჩივლა.

პაპუნამ აშორო უთხრა.

აწ ასე გავაჩინეთ: როგორც იმ ურდ[ი]ს მართებული იყოს, იმდენი კაცი ასე შეაფიცოს პაპუნამ: «ამ ერთს მოსახლეს ურიაშიდ მამის ჩემის მეტს ხელი არა ჰქონდეს და არც არა ერიოს რა». თუ დაიფიცოს, არას ემართლება, პაპუნას ჰყვანდეს.

თუ ვერ დაიფიცოს, საერთოდ იყოს; და საერთოს ურიასათვის, [რო]შელიც გარდაეხდევინებოის, და ცოლზედ ზალს საერთო რამ დაეხარჯოს, გაუბაროს; თუ არა, მისი კერძი რომელიც ერგოს, ზალს მისცეს.

ციმაკურიძისაგან პაპუნამ კაცის დახსნა იჩივლია.

ზალ აშორო უთხრა.

აწ ასე გავაჩინეთ: ზალ ერთი აზნოურისშვილი ასე შეაფიცოს: «შენ ის კაცი არც დაგეხსნას და არც არა გამოგედოს რა იმაში». თუ შეაფიცოს, ის კაცი საერთოდ იყოს. და თუ ვერ შეაფიცოს, პაპუნას ჰყვანდეს.

წამოდგა პაპუნა და: «თაობისად ზალია გუდაბრელიძე მამაჩემა სამას მარჩილად აბაშიძისაგან დაიხსნაო».

ზალ აშორო უთხრა.

წამოდგეს ზალ, ასე დაუფიცოს: «რაც თავად მან არ დაიხსნა მისი თავი, მამის შენის ქველის საკუთარი მაშიდ არა გაეცეს რა». თუ დაიფიცოს, საერთოდ იყოს. და თუ ვერ დაიფიცოს, ქველის დახსნილი ყოფილა და მას ჰყვანდეს.

კიდევ ქუთათისის ომზედ ოთია დაკარგულიყო, პაპუნამ ბოკერისშვილი მივეციო, მე დავიხსენიო.

ზალ ასე უპასუხა: მართლა, არ ვიცო. და ბოკერისშვილის გაცემა ვერ იუარეს.

აწ ასე გავაჩინეთ: წამოაყენოს პაპუნამ თავათ ოთია და ერთი მისი ტოლი კაცი, ასე შეაფიცოს ზალს: «ოთია კიდევ ბოკერიათ დამეხსნეს და თუ რამ დავადევი, იმაში საერთო არა რეოდეს რა». თუ დაიფიცოს, ოთია პაპუნას დარჩეს. თუ ვერ დაიფიცოს, საერთოდ იყოს.

სხვა შრავალი ერთმანერთში დაწამება და ფიცები იყო და ანაწერიც მოიტანეს ერთმანერთში დანახარჯის, მაგრამ გასინჯა ბატონმა მეფემ და ბატონმა დადიანმა და აბაშიძემ, ჯარმა და დარბაისელმა. ეგებ ბევრი მართალიც იყო და ბევრი ტყუილი და ამდენი ფი-

ცი უარესი იქნებოდა. და ფიცები და ერთმანერთში დანახარჯი გაუ-
რონიეთ.

მკუდარს ხელადმკნელის შესაფარდი მაგიერი მისცეს. და ზალს
დაჭირვისათვის საუბატიოთ ორასი მარჩილი მისცეს და მისი იარა-
ლიც უკლისად მისცეს.

ორი ბეჭელი:

1. ღოთი ვიქმენ მეფედ მე მონა სახელად ალექსანდ-
რე, 1720.
2. დადიანი ბეჟან.

244. პანინება მიქოანთ აზოვას შვილებზე გაჟრის საქმეზე

1733 წ. მაისის დამდეგს

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 9217. დედანი. ქაღალდი. 28,7×20,4 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი.

ქ. გავიყარენით ჩვენ, მიქოანთ აზოვას შვილებმა გას-
პ[ა]რამა და ს[ა]პ[ა]კამა; და თუ რამ გვებადა, ან სახლი ან
სახლის აჯნის, ორ წილათ გავიყავით.

ს[ა]პ[ა]კას ერგო: სახლის წილი დარბაზი და წინ სათორნე და
მარანი და ოთახი და ოთახის კედლის რუქუმამდინ დ[ა]იჭირო[ს].
გასპ[ა]რას ოთახის კარამდინ შუა კედელი უნდა დ[ა]იდგას და ოთა-
ხის რუქუმის შიგნიდამ საპ[ა]კამ უნდა კარი გა[ა]ლოს. და ამ კარის
წინა ეზო არის, გარეთი კარამდინა საერთო არის, ერთათ უნდა
იარონ.

და გასპ[ა]რას ერგო: ამისი ფარდი სახლის წილი ბურჯისაყენ
სამი ოთახი და წინ ცარიელი ალაგი; და საზიარო ეზოში გარეთი
კარამდინ ერთათ უნდა ვიაროთ.

და ჩვენში არა დარჩა რა სადავო, არცა ს[ა]ლ[ა]პ[ა]რაკო, არცა
ერთის იოტისა ფასი¹, კარკაცობის მეტი.

და ვისაც ვალი ქონდეს, თითონ პასუხი გასცეს და ერთმან-
ერთის ვალთან ხელი არა გვაქვს.

და თუ ძველი მამეული ას[ა]ლები გამოჩნდეს ან მისაცემი, სა-
ერთო არის. და დედაჩვენსა მივეციტ სამარხი გარეთ უბნის სახ-
ლები.

და ეს წიგნი გასპ[ა]რ[ა]სია. და ერთი ამისი ფარდი ს[ა]პ[ა]კასა
აქვს.

¹ ფსაი.

და ამას აქეთ ყველას ხე[ი]რი და შარი თავთ[ა]ვ[ი]ანთია.

და არის ამისი მოწამე თავათ ღმერთი და მისი ყველა წმინ-
დანი¹; და კაცთაგან: თბილისის ქალაქის მელიქი მამასახლისი აშ-
ხარბეგ ბეჭდი:მელიქ მამასახლისი აშხარბეგ, და ჩითხ[ა]ნთ
მელქოა ბეჭდი, შიოანთ მელქოა ბეჭდი, და ლინთ
ასატურა და ხულინთ ნასყიდა და ალადადს შვილი
მოსესა.

და მე, ზურაბას შვილი მწერ[ა]ლს ფარს[ა]დ[ა]ნს, დამი-
წერია და მოწამეცა ვარ ამისი.

დაიწერა ესე წიგნი და სიგელი მ[ა]ისის დამდექს, ქორონიკონს
შა + +

245. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ყარაღაზვილებისა და

ტარიელისშვილების სასიხლო სამეფო

1733 წ. 15 აგვისტო

ცხსა. ფ. 1448. საბ. № 3604. დედანი. ქალაღი. 41,5×27,3 სმ. მეტად და-
ზიანებული. მარცხენა ქვემო მხარე მოხეულია. მხედრული. განკვეთილობის
ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ერთი ან ორწერტილი.

ქ. ყარაღასშვილებისა და ტარიელისშვილებ-
ის მამა-პაპათ შუა, დიად, ბევრი ავი საქმე[ე]ბი მომჭდარიყო.
ტარიელისშვილებისაგ[ა]ნ ეს ყარაღასშვილები² სიკვდილით თუ
ტყვეობით, დიად, ძალდამართებულნი იყვნენ. უწინ რომ თიანე-
თი ჟამთა შლილობით³ ერისთავს დაეჭირა, ყარაღასშვილები თიან-
ეთიდან გამოსცლოდენ და ბატონს მამაჩვენს მეფეს ერეკ-
ლეს თუ შეთს თან გადაჰყოლოდენ; და უწინც ბატონის თაი-
მურაზისათვის ამ[ა]თ პაპას დიდათ ემსახურა და ჩვენს
ერთგულობაზედ ტარიელისშვილების[ა]გ[ა]ნ ბევრი ავი საქმე და-
მართებულნი იყვნენ.

მასუჟან სულბრწყინვალე ბატონი მამაჩვენი რომ საქართვე-
ლოში ბატონ[ა]თ მობძანებულიყო, ყარაღასშვილებს და ამ ტარიე-
ლისშვილებს ლაპარაკი შექნოდათ და ბატონი და ქართველნი...
[ე]ახნი...^{*} რომ ბრჭობა და სამართალი კარგი სცოდნია, და ნიკო-
ლოზ მაღა[ლ]აძე და კახნი გვერც დაუსხამთ ბჭეთ და ტა-
რიელისშვილების მამული საცხაოტლოს გარ[იგებული] რაც

¹ წმინდნი. ² ეს ყარაღასშვილები² ამ ყარაღასშვილებს. ³ თიანეთი.

^{*} აკლია ერთი სიტყვა.

ქონიათ, და უტოსა და ახმეტას რაც მამულები ქონებიან, სულ ნასისხრათ [ყარალაშვილების]თვის მიუციათ.

მასუკან ბატონს ჩვენს ძმას მეფეს მაჰმად ყულიხანს ერთი ტარიელისშვილი...^{*} და კახეთს რომ ბატონათ წამოძანებულა, იმ ნასისხარის მამულ[იდან ერთი] მამული იმ ტარიელისშვილისათვის ებოძებინა¹ და აქ რომ მოძანებულა, მა[შინ მო]ხსენებია და ტარიელისშვილებისათვის გამოურთმევია ისევ და ყარალასშვილები[სათვის ებო]ძებინა.

მასუკან ესე[ე]ბი რომ ამრიგ[ათ] მომჭდარიყო, მოვიდნენ ყარალასშვილი ქაიხოსრო, რევაზ, [ლ]უარსაბ და ტარიელისშვილი ოთარი და გიორგი და ჩვენთან იჩივლეს და ილაპარაკეს[.]

[ამათი] საჩ[ი]ვარები რომ გავშინჯეთ, ყარალასშვილებს ბევრი ავი სკირდათ ტარიელისშვილე[ბისაგან სი]კ[ე]დილით, ტყუეობით თუ საქონლის წართმევით.

და დავძანდით ჩვენ, მეფე ბატონი თა[იმურაზ და] ჩვენი ძმისწული ბატონისშვილი მდივანბეგი ალიმირზა და კახნი ეფისკოპოზნი და [დარბაისელნი] გვერც დავისხით და² კელახლათ სამართალა უყავით, რაც რომ მივეცით და გ[აუჟრეგეთ] ყარალასშვილებს, მართალი და მთელი სისხლი არ იყო, ამიტომ, ტარიელისშვილებს [მაგდენი არა ჰქონ]დათ საქონელი და არც მაგდენი მამული რომ მართებული სისხლი გაგვეჩინა.

აწე [გაუჩინ]ეთ ტარიელისშვილებს აჩხოტს და მივეცით ყარალასშვილებს: დვალის თავისის მამულ[ითა], [მახ]არე დვალის თავისის მამულითა, მ[ა]რტია თავისის მამულითა ა, ქსრაული თავისის მამულით[ა]...^{*} და ან სხვა რაც აჩხოტში მქონებელი ყოფილიყვნენ აბულეთ[ურს]**... სულ მთით, ბარით, წყლით, წისქვილით, ყარალასშვილებს მიეცათ. კიდ[ემ]...^{*} ტიეს-შვილი(?) თავისის მამულით ა.

ახმეტას ზვარი რომ ყარალასშვილებს სვიმონლის-შვილის ზვარი და კიდემ ძებნია ურის ვენაჭი — ესე[ე]ბი ყარალასშვილებს მიეცა. ამას გარდა უტოსა და ახმეტას ტარიე-

¹ უბოძებინა. ² +და.

^{*} აქლია ერთი სიტყვა.

^{**} აქლია ორი-სამი სიტყვა.

ლისშვილებისაგან ნასყიდი იყო ზემო ნაზრევსა და აბულეთურს*...
სულ ყარალასშვილებს მივეცით.

სამართალში ამრიგათ გ[ა]ვ[ა]ბრკვევით და გავასამართლეთ.
დღის უკან ყარალასშვილებს და ტარიელისშვილებს ერთმანეთ-
თან სალაპარაკოთ და სამტეროთ კელი არა აქვსთ რა, ძმობისა და
მოყრობის მეტი. ასე ამრიგათ გავვირიგებია.

დაიწერა მარიამობისთვის იე, ქორონიკონს უკა. ერთი განა-
ჩენი ტარიელისშვილებისათვის მივეცია.

ცხრა ბეჭედი:

1. თ ე ი მ უ რ ა ზ
2. სპარსული
3. სპარსული
4. მონა ღთისა...
5. არ ირჩევა
6. მონა ღთისა ს ა ზ ვ ე რ ე ლ ი
7. ღთის მონა...
8. თ ა მ ა ზ
9. არ ირჩევა

ხელრთვა:

1. ა ლ ა ვ ე რ დ ე ლ ი ზ ა ქ ა რ ი ა
2. ა ლ ა ვ ე რ დ ე ლ ი ნ ი კ ო ლ ო ზ

246. განჩინება გიორგი შიოშაშვილისა და სვიმონ ჯავახიშვილის სახისხლო სამძეუბ

1706—1733 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10405. დედანი. ქაღალდი. 22,3×14,3 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. ა-მეტ-ნაკლული. საბუთი თა-
რილდება სვიმონ ჯავახიშვილის მიხედვით (დოკუმენტები... I, ნ. ბერძენიშვი-
ლის რედაქციით, გვ. 132).

ქ. ავეკელი შიოშაშვილი გიორგი ჯავახიშვილს
სვიმონს მამის სიკვდილს უჩიოდა: ვენაქში მოხველო და გა-
ლაქეო და გალაკულობით მოკვდაო.

დაუსხედით ჩვენ, გლურჯიძე ტარიელ და მანუ-
ჩარ და ვალაპარაკეთ.

სვიმონ ამორო უთხრა: რაც უბრალოდ არ მედაცვებო, მამა-
შენი ჩემის გალაკულობით არ მაშვედარაო.

ჩვენ ამისი ასე გაუჩინეთ: სვიმონ ხომ ერთის გლეხის კაცის
სიკვდილზედ ვერ დაიფიცევდა და არც მართებული იყო. თუ წა-

* აკლია ხუთი-ექვსი სიტყვა.

აყენოს სვიმონ თავისი სახლთხუცესი აბუღვარდიშვილი ზაალ და ოთხი თავისი მსახური მოწმად მიაყოლიოს და ასე შიადიცოს, რომ: «იმისის გალაჭულობით არ მომკედარიყოს, რაც უბრალოდ არ მედაქცევის». თუ ასე იფიცოს, შიომშვილი ნულარას მიედაქცევის.

და თუ ვერ იფიცოს, დადებულიც ეს არის: სამოცის ძროხისა გაგვიჩენია; ოცი გვიპატივებია და ორმოცის ძროხისა სვიმონ შიომშვილს გარდაუტადოს, სხვას ნულარას მიედაქცევის.

სხვა ხელით: ჩვენ ორთავ ასრე გაგვირიგებია

247. განჩინება იესა მეფისა ნოდარ სუფრაჯის შვილისა და ვათიაშვილის წისკვილის საქმეზე

1714—1727 წწ.

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 8784. დედანი. ქალაღი. 30,5×12 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი თარიღდება იესეს (ალიყულიხანის) მეფობის წლებით.

ქ. დავით სუფრაჯის შვილი ნოდ[არ] სუფრაჯის ავთანდილის ყმას იფნარელს ვათიაშვილს ეცილე-ბოდა ჩემის სოფლის პატარა ეგრისული მამული არისო, ჩვენს გარდავარდნას უკან უფლობით აგებრუნებია.

ამის ვათიაშვილმა აშორო უთხრა: არც შენის პატარას ეგრისის მამული იყოსო, როდესაც დიდი ეგრისი აბაშიშვილს სჭეროდეს, მაშინ ეს წისკვილი¹ სამამულედ მე მომცემოდესო, ორსაც ბარათში მე გამომყოლოდესო და ავთანდილს ამით ვრგებოდეთ.

აწ ჩვენ ამისი ასრე გაუჩინეთ: წადგეს ვათიაშვილი ოთხის უმტერ-უმოყრო კაცით, ასრე იფიცოს, როგორც ზემო წერილი არის.

და თუ ას[რ]ე იფიცოს, დარჩეს ის წისკვილი¹ ვათიაშვილსა. და თუ ვერ იფიცოს, ნოდარს დარჩეს წისკვილი¹. მოფიცარი იქივ გარეშემო თავისი ყადარი კაცი ოთხი შეუგდოს; და ორი იშოვნოს და ორი თან მიიყოლიოს და ისრე იფიცოს.

ბეჰელი: ღთო, სასაჩელი შენი მეფესა მიეც და სიმართლე შენა ძესა მეფისასა. ქკს უბ, ინდიკტიონსა მეფობისა ჩვენისასა ა, მეფედ აღმოვედ იესე, ხე ნორჩად დავითიანი, ალიყულიხან სახელ მძესა, ვამ[ტ]კიცებ დო[ვ]ლათიანი.

¹ წისკული.

248. განჩინება დეკანოზ აბრამისა და მისი ძმების გაჰრის საქმეზე

XVIII ს. I მესამედი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 830. დედანი. ქალაღი. 17,7×10,2 სმ. მხედრული. განვეეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. საბუთი თარიღდება სახლთუხუცეს ამილბარ მალაღისა და ხუცის მიხედვით.

ქ. ჩვენ, სახლთუხუცესი ამილბა[რ], მიწობლიძე გაბრიელ, მალღაღვილი ხუცია, იეზაღვილი ასღამაზა, ოქუაღვილი არუთინა ბატონის კათალიკონის ბრძანებით დავსხედით და დეკანოზი აბრამ და იმისი ძმები გავყარეთ, შუაში საღაპარაკო აღარასფერისთანა აღარა ღარჩომიღა რა.

თუ ამას იქით ერთმანერთს წაეღონ¹ რასმე, ამ წიგნმა გაღმტყუენოს. დღეის იქით ერთმანერთთან ძმობისა და მოყურობის მეტი ჯელი არა აქვსთ.

ორი ზეჲდი:

1. სახლთუხუცესი ამილბარ
2. ქ. მონაღთისა გაბრიელ

249. განჩინება მანგღელისა და მისი ძმების საქმეზე

1724—1735 წწ.

ხელნწერთა ინსტიტუტი. Hd 5345. დედანი. ქალღდი. 57×16 სმ. მხედრული. განვეეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი. საბუთი თარიღდება ოსმღლობის პერიოღით ქართლში.

ქ. ჩვენ, იოვანე ორბელიანს, ამირახორს გიეღს, აბაღიძე ვახუშტის, პატარა ბატონს, თარხანს ლუარსაბს, მოღარეთუხუცეს[ს] სეხნისა, ციციღვიღს ფარსადანს, იარღვიღს როსეღს, გოსტაღბიღვიღს ამირღბარს ბედნიერმა ვეზირმა ისაყ ფაღამ აბაღვიღი მანგღელისა და იმისი ძმის¹ ლევანისა, როსტომისა და გუგუნას სამართალი გვიბძანა.

დავსხედით ჩვენ ყვეღანი. ესენი ვაღაპარაკეთ. ამათი საქმე გავსინჯეთ და შევიტყუევით. როსტომ და გუგუნა მანგღელსა და იმის ძმას საქონღის მიბარეღასა და საღირაღენზე ჭრთამის გღებინეღას ეღევებოღა, ერთმანერთში დავა ბევრი ჭკონღათ. ყვეღა გავაღვებინეთ და ჩავატარეთ.

¹ წაეღარონ.

ან დ რ ი ა ს მანგლელისათვის როსტომსა და გუგუნას გლეხები მიეყიდა: კ ა ც ი ა შ ვ ი ლ ი, ა ღ ი ა შ ვ ი ლ ი და ქ ი ტ ი ა შ ვ ი ლ ი. და რაც იმას მიეყიდა, იმ გასყიდულს კაცებზედ ჰელი ავალებინეთ მანგლელსა და ისევ როსტომსა და გუგუნას დავანებეთ.

დღეის იქით ერთმანერთთან მოყრობის მეტი და სიკეთის მეტი ჰელი არა აქვსთ რა.

რ.ა.	იოვანე	გივი	ვახუშტი	სპარსული
ლუარსაბ	როსებ	მონა ღთისა ფარსადან		

250. განჩინება გურამ და ფარემუზ გურამიშვილების სასისხლო საქმეზე

1730—1735 წწ.

საქართველოს სიძველენი III, ე. თაყაიშვილის რედაქტორობით, გვ. 418.

გურმიანთ გურამს და ფარემუზს ერთმანერთსთან საჩივარი და სარჩელი ჰქონდათ და ხანთან იჩივლეს. ხანმან ჩუენ, სახლისუხუცეს რევაზს და მდივან ონანას გვიბძანა, ერთს ალაგს დასხედითო, და ეფისკოპოსთა და თავადებსა და საპატიო კაცთ[ა] ზემო თარაფისა, ყულა მობძანდენ და, რასაც ჩუენი გონება მისწუდებოდა, სამართალი ვქენით:

გურამს რომ ფარემუზის კაცი მოეკლა, უნდა მისცეს გურამ მისად სანაცლოდ ფარემუზს ერთი ცოლიანი კაცი ყოვლის კაცისაგან მოუსარჩლებელ-მოუდევარი, რომე არას ადგილით არას კაცს ჰელი არა ჰქონდეს და ფარემუზს კიდევ გამოადგეს.

სხვაჲ ბევრი რამე იჩივლეს. საჩივარი გავიგონეთ და ერთმანერთს შუგუდარდეთ და ჩაეარონინეთ.

სხვას ამას წინანდელს გაყრაში თუ რამ მიწა და წყალი ან ვენაქი აშენებული გაუყოფელი დარჩომოდეს და ან ნაოჭარი, ხანმან კაცი უნდა გაგზავნოს, საბატიოს კაცის შვილი, საქმე მართლად და რიგიანად უნდა გაშინჯოს, გასაყოფელი გაუყოს სამართლით; თუ უნდა საფიცრით ვისიმე იყოს, დააფიცოს. რომელმანც ამაზედ თავი გაიხაროს, მოვიდეს და ხანს მოახსენოს. და თუ რამ ერთმანერთში იმათ ყმებს შუა სასამართლო და ან საქურდალი რა იყოს,

სამართლით გამოუერთვას და მოსცეს.

რევაზ	სპარსული
-------	----------

251. მორიგების წიგნი ქაიხოსრო უსუზავის შვილისა ამირან
უიზიანიშვილისადმი

1736 წ. 12 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9306. დედანი. ქაღალდი. 44,3×16 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია ორა
წერტილი.

ქ. ესე წიგნი მოგეც მე, უსუფ ბეგის შვილმა ქაი-
ხოსრომ შენ, ყოფიანიშვილს ამირანს, ასე რომე:
თაკვს ჩემი მამული მოგყიდე, ძველი და ახალი ნასყიდობის წიგ-
ნი მოგეც. მასუკან ჩამოველ, სარდალთან ვიჩივლე, ფასი თამამათ
არ მამეცაო. მოვედით, პრჭები დავისხით, ვილაპარაკეთ, გარდავ-
წყვიტეთ: ერთმანერთან ძმობისა და მუსეიბობის მეტი არა გვაქვს
რა: დღეს და დღეის იქით არც მე და არც მომავალი სახლისა ჩვე-
ნისა არ მოგედოს.

და თუ სხვა ვინმე წამოგედოს, პირისა და პასუხის გამცემი
მე ვიყო.

არის ამისი მოწამე თავათ ძვირუხსენებელი ღმერთი, ყოველ-
ნი მისნი წმინდანი; კაცთაგან მოწამე: გუგუნა გერმანოზი-
შვილი, ედიშერ ქავთარიშვილი +, ფარსადანი-
შვილი დურმიშხან +, თაყაშვილი ვახტანგ +.

მე, ყორღნიშვილს გიორგის დამიწერია ქ[ა]იხოს-
როს დარიგებით და მოწამეცა ვარ ამისი.

დაიწერა მაისის იბ, ქორონიკონს უკდ. მე, ქაიხოსროს დამი-
წერია, ყაბულიც მაქს ამისი +

მე, პა[ა]ტა ამისი მოწამე

მონალო- სა პატა

 ქ. მე, ერ[ა]სტი ამი-
სი მოწმე.

ჟღუპ: ქ. ჩვენ, ბატონმან სარდალმ[ა]ნ ქაიხოსროვ
ეს ასე გავარივეთ.

ქაიხოსრო

1786 წ. 17 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10205. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. ნოდარისშვილს აშრაპს ბატონის თეიმურაზის სა-
ფიცარში ყ[უ]დროს ალმოტელაშვილის მამული წყალობა ჰქონო-
და. ახმეტას მამულებს ცილობდა აშრაპ ამ გზით, რომე ნო-
დარ სალთხუცესს გაეყიდნა, ალმოტელაშვილს მამულობით მიე-
ყიდნა ჯიმშიტაშვილის დათუნასათვის, კიდევ სხვა
მგელიაშვილისათვის და თაგვაურისათვის. ამ
ნასყიდობ[ი]თ და იმის ფიცით, რაც კიდევ გასყიდვას მორჩ[ო]მო-
და, ის მამული ზოგი რამ ორთავე ჩოლოყაშვილებს ეჭირა:
ცილობა შეექნათ ნოდარისშვილს და ჩოლოყაშვილს. ესენი მოვიდ-
ხენ საჩივარში ჩვენ, მეფეს თეიმურაზთან; და ვალაპარა-
კეთ და მოკითხულიც ვქენით.

აშრაპ ამას ამბობდა: ეს მამული ალმატლისშვილის არის და
მე წყალობა მჭირს, ზოგი გამიყიდიაო და ზოგი რაც მორჩომია,
თქვენ ჩოლოყაშვილებს ვიჭირავსო.

ჩოლოყაშვილები ამას ამბობდნენ, რომ: ეგ მამული ან რაც
გავიყიდნიაო და ან მე რაც მიჭირავსო, საბუშატლო და საჩოლოყნო
არისო, რომ გავყრილვართო, წილში მომცემიაო. ორნივე ასე ლა-
პარაკობდნენ.

და ეს სამართალი დავადევით ჩოლოყაშვილებს, ასე უნდა
გაიფიცოს, რომე: «გასყიდულიცა და ან მე რაც მიჭირავსო საბუ-
შატლო იყოს და საჩოლოყნო; არც ალმატლისშვილის ყ[უ]დროს
ვენახი იყოს და არც ნოდარისშვილს კელი ჰქონდესო».

თუ ეს ასე დაიფიცოს ჩოლოყასშვილმან, ნოდარისშვილს კე-
ლი აღარა აქვს. თუ ეს ასე ვერც დაიფიცოს და ვერც კაცი შეაფი-
ცოს, რაც ჩოლოყანთ მამული ეჭიროს, ნოდარისშვილს აშრაპს
დარჩეს, ჩოლოყანთ კელი აღარ ექნება იმ მამულზედ.

ასე გვისამართლებია ჩვენ. მაისს იჲ, ქორონიკონს უკად.

¹ ცდილობ.

253. განჩინება თბილელისა და მერაბის შვილის აბაშის საქმეზე

1786 წ. 20 მაისი

ცსსა. ფონდი 1449. საბუთი № 2714. პირი. ქალაღი. მხედრული.

ქ. თბილელმან და¹ მერაბის შვილმან აბაშმან უკან დაღეთს შავშის შვილზედ იჩივლეს. და თბილელმან გუჯრები მოიტანა ძველი ნასყიდობისა და ახალი შეწირულობისა. გავშინჯეთ სიგლები ჩვენ, სარდალმან ორბელის-შვილმან ქაიხოსრომ და რადგან ძველი ნასყიდობისა და ახალი შეწირულობის წიგნები ქონდა და გუჯრები, აღარ მოიშლებოდა და ისევ სიონთა ღმრთისმშობელს და თბილელს დავანებეთ. თვისის სახლით, კარით და მამულით. დღეს ამას იქით კელი აღარაქვს.

დაიწერა მაისის კ, ქორონიკონს უყდ

254. განჩინება ალექსანდრე მეფისა გეგუროშვილისა და ონანოშვილის

სასისხლო საქმეზე

1787 წ. 21 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 385. დედანი. ქალაღი. 31×10,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ბებურის შვილი ასლან და ონანას შვილი ფარსადან ცოტას საქმეზედ წაკიდებულიყვნენ და ერთმანერთი დაეჭრათ, მაგრამ ბებურის შვილი ასლან უფრო დაჭრილი იყო და ასლან შინ მიკდომილიყო ონანას შვილისა.

ახლა მოვიდნენ და ილაპარაკეს.

ჩვენ, მეფემ ალექსანდრემ და ბატონიშვილმა ერეკლემ და დარბაისელთ ეფისკოპოზმან, ეს ერთმანერთის დაჭრილობა და შინ მიკდომა გავშინჯეთ. რადგან ასლან ძალიან დაჭრ[ი]ლი იყო და ნათესავნი იყუნენ ერთმანერთისა, სისხლი მისთვის გაუმსუბუქეთ; და ოთხი კომლი კაცი გაუჩინეთ ასლან ბებურის შვილისა.

ამ ოთხს კომლს კაცში ორი კომლი იმის დაჭრილობაში და შინ მიკდომისათვის ჩაუროვინეთ. და ერთი კომლი კაცი ბატონმა და დარბაისელთ ვიპატივეთ; და ერთი კომლი კაცი თავისის მამულით ასლანს მივეცით.

¹+და.

და დღეს იქით ერთმანერთთან ძმობისა და მოყრობის
სადავო და სალაპარაკო აღარა აქვთ რა.

დაიწერა იანვრის კა, ქორონიკონს უკე.

ის ერთი კომლი ასეთი მიეცით, რომ არც კარგი იყოს და არც
მდარე.

შეიღი ბეჭედი:

1. ძირმოღვმით დავითიანი ალექსანდრე ვარ სვიანი.
2. ბატონიშვილი ერეკლე. ხელრთვა: ალექსანდრე.
3. ლთის მონობით, შეფის ყმობით ენისელთ მოურავი დავით.
4. არ ირჩევა. 5. არ ირჩევა. 6. არ ირჩევა. 7. არ ირჩევა.

255. გარდაყვამილოზის წიგნი მაღალაშვილებისა ვართანას

შვილებისადმი

1737 წ. ივლისის დამდეგს

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 925. დედანი. ქალაღი. 43,3×16 სმ. მხედრული.
განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი ან სამი
წერტილი. ა და ი მეტ-ნაკლები.

ქ. ნებითა ღმრთისათა ესე გარდასაწყვეტისა წიგნი და სიგე-
ლი დაგიწერეთ და მოგეცით ჩვენ, მაღალასშვილის სარ-
დანიის შვილმან ზურაბ და ელისუშმან თქვენ, გორელს
ვართანას შვილი გიორგის შვილსა ხუდავერდასა
და შვილსა შენსა ისაიასა, გიორგისა, ძმასა და შვილსა
და შვილისშვილსა თქვენისასა.

ასე, რომე: ჩემს ყმას ზერტელს მამულასშვილს ბე-
ჟუას თავისი ძმა ბერუა მოეყვანა და შენთვის მოეყიდნა და
სრული ფასი აეღო. მასუკან ჩემი სახლისკაცი წამოგდავებოდნენ
და, როდესაც ისინი ჩვენგან გაყრილნი იყვნენ და იმათ ხელი არა
ქონდათ, ამისთვის¹ რომა ჩემი წილი იყო. მოველ და წამოგდავე.
როდესაც² ნასყიდობის სიგელი გქონდა და გამოიტანე და ბატონს³
ამილახორსაც გამართლების წიგნიც მოეცა და ველარცარას მე შე-
მოგივიდოდი. მაგრამ ჩვენის მორიგებისათვისა ცოტა იყო თუ ბევ-
რი, კიდევ ჩვენი გულისე შეიჯერეთ. და ჩვენც ხელი ავიღევით და
დაგანებეთ.

გყვანდეს და გიბედნიეროს ღმერთმა რარიგათაც მრავალს
აღალს მონასყიდეს მართებდეს გასასყიდლათა, გასაწითელათ, რა-
ფერათაც მოსახმარათ გინდოდეს, ყოველგნევ ხელი გეწიფოდეს.
არავეინ არ შემოგეცილოს ერთ თვინიერ ღმრთის მეტი. თუ ვინმე
შემოგეცილოს, ან მე ან ჩვენი განაყოფი ან ჩვენი სახლისკაცი,
პირისა და პასუხის გამცემი ჩვენ ვიყოთ.

¹ ამისთვისა. ² როდესაცა. ³ ბატონსა.

თუ ეინმე ამა წიგნისა უარყოს და თქვენ გაგსარჯონ, ჯერმცა
რისხავს თავად ღმერთი, ყოველნი მისნი წმინდანი ზეციერნი და
ქვეყნიერნი, ხორციანი და უხორცონი. ამინ და ამინ.

არის ამისი დამხდური და მოწამე თავათ ღმერთი, ყოველი
მისი წმინდანი; კაცთაგან ამისი მოწამე: გორის მელიქი თაყი-
ნას შვილი ბატონი ფარსადან და ხითარას შვილი გი-
ორგი და მეითარი ქაიხოსრო, მამასახლისი როსტომა
და მამასახლისი ზალია, მდივანი გორჯასპი გორჯასპი,

თაყინანთ გაბრიელა თაყინანთ
გაბრიელა, დოლმაზანთ ზუ-
რაბა, მერაბანთ სააკა მერაბა-
ნთ საკა

და მე, მენაღარე ამირას შვილს ესტატეს დამიწერია,
მოწამეცა ვარ ამისი. დაიწერა მკათათვის დამდეგსა, ქორონიკონს
ჟჟ. ++

256. განჩინება ამირალანთ დოლმაზასა და გაბრიელას შვილ

ქრისტესიანს გაჰრის სამეფო

1787 წ. 28 სექტემბერი

ცსა. ფ. 1448. საბ. № 10193. ღედანი. ქალღღი. 39×15 სმ. მხედრული.
განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ქ. ღმრთით გაეყარნენ ამ[ი]რალანთ დოლმაზა, იმისი
ძმისწული — გიორგის ობლები თავათ ბიძასშვილს გაბრიელას
შვილს ქრისტესიას ენკენისთვის ოცდასამს.

ისხდნენ ამ გაყრაში: გორის მელიქი თაყინანთ ზალუას-
შვილი ფარსადანა, გორის ქეთხუდები. ამათი სახლი და კა-
რი, მამული და დედული მიწა და წყალი, ყმა, წისქვილი, დუქნე-
ბი, რისაც მქონებელნი იყვნენ, ნასყიდისა თუ უსყიდისა, თეთრის
თუ სახლის ავეჯულობის, სულ ყველა გავყავით სამწილათ, ერთ-
მანეთს შევაფარდეთ ბარათით: ორი წილი დოლმაზასა და გიორ-
გის ობლებს მივეცით ბარათებითა და ერთი წილი ქრისტესიას მი-
ვეცით ბარათებით.

შუადამ გიორგის რომ სამი ობოლი ქალები დარჩომოდა ოც-
დაერთი თუმანი დოლმაზას მივეცით, ამით ეს ქალები უნდა შეინა-
ხოს და რომ გა[ა]თხო[ო]ს, გაისტუმროს. ქალის თავს შეიდშვიდი

თუმანი მივეცით. დოღმაზა რომ მოჭირნახულე კაცი იყო, ჭირნახულობისთვის მეგრელის შვილები ორი განაყოფი რითაც მჭონებელი იყვნენ სველნეთის მიწა, რუის[ს] რაც მამულ-დედული ქონდათ, დოღმაზას და გიორგის ობლებს მივეცით, რომ ქრისტესიას ამათთან ხელი არა აქვს.

დღეს და დღეის იქით ასე მოშორებულან, ერთმანერთ[თ]ან სადაო და სალაპარაკო არაფერი არა აქვსთ რა ერთმანერთის კაისმდომობის მეტი. თავთავის ბარათი ხელში უჭირავთ.

არის ამისი დამხდური და გამრიგე თაყინანთ ზალუას შვილი გორის მელიქი ფარსადანა მელიქი
ფარსადან და ხითარანთ ბაირამას-

შვილი გიორგი გიორგი, თაყინანთ გოგინას შვილი გაბრიელა, მირიანანთ პაპუნას შვილი თამაზა, ამირალანთ ამირას შვილი ზურაბა, სუხუანთ ესტატეს შვილი ბარხუდარა , ამირალანთ ბეენის შვილი ოპანჯანა, საკასშვილი მანუჩარა, ლომინანთ ბერუას შვილი მესინა, ბარამანთ გიორგის შვილი ავთანდილა.

და მე ჯაშინანთ ასატურას შვილს ავთანდილას დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი.

დაიწერა ენკენისთვის ოცდასამს, ქორონიკონს უკე. ერთი ამისთანა წიგნი ქრისტესიას აქვს.

რაც კიდევ სადმე ურწყავი მიწები ქონდესთ, ორი წილი დოღმაზას იმის ძმისწულებს ობლებისა არის და ერთი წილი ქრისტესიას.

ზეჰედო: მელიქი ფარსადანა

257. გაღაწყვაბილუბის წიგნი წარათელასვილისა ბიჰიკაჰვილისადმი

1788 წ. 24 თებერვალი

ცსსა. ფონდი 1448. № 5413. დედანი. ქაღალდი. 16,3×13,6 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამი წერტილი. ა-მეტ-ნაკლული.

ქ. ესე წიგნი მოგეც მე, ხოვლელი წერეთ[ე]ლასშვილმა ესტატემ და ძმამა ჩემ[მა] ბერუამა შენ ბიჰიკას-შვილსა ზაქარიასა, ძმასა შენსა გიორგისა.

ასე, რომა: ნასყიდს მამულს გეცილებოდი შენს კარზედა წალ-

მა ნაფუზარსა. ასე რომა ბატონს ავთა[ნ]დილთან ვილა-
პარაკეთ და განაჩენიც მოგვცა. მეოთხედისა მესამედი პაპი ჩემის
მამული მე დამრჩა. და სხვა განაყოფების წილი — გოდერძა.
ზაალაშვილი ბერუასი, დემეტრესი და იოსების წი-
ლი — ესენი ბატონი ჩვენი ავთა[ნ]დილის ბძანებით შენ დაგ[რ]ჩა.
ამასთან ხელი და საქმე არა მქონდეს.

არ[ი]ს ამის მოწამე: ჩვენი ბატონის შვილი მზექა-
ბუკი, ყორჩის შვილი ფარსადანა, და მახვილადე
ზურაბა და თათარა, ხუცის შვილი ყოშაძე მათია. და
მე, ძიქ შერმაზანთ გიორგის შვილი შერმაზანს და-
მიწერია და მოწამეც ვარ ამისი.

დაიწერა ესე წიგნი ფებერვლის კდ გასულს, ქორონიკონს
ჟკჳ + +

258. გასამყრელო წიგნი სოღროანთ ოსეფასი და მამაჯანასი

1788 წ. 14 დეკემბერი

ცსა. ფ. 1448. № 202. დედანი. ქაღალდი. 38,5×20,5 სმ. მხედრული. ყოვე-
ლი სიტყვის შემდეგ ორი ან სამწერტილი.

ქ. გავიყარენით ჩვენ, სოღროანთ ფასოას შვილმა
ოსეფამ და მამაჯანამ. და მე მამაჯანამ ცარიელი გაველ.
არც მამული ვინდომე და არც ვალი; სახლიც მივე ოსეფასა და
ლუქ[ა]ნიცა და ვალიცა. მოვალეს მამაჯანასთან ხელი არა აქვს.

ვალი ოსეფამ უნდა მისცეს: სიძე ავთანდილასი თჳ (9
თუმანი, 5 მინალთუნი), მამხუტელი როსტომ[ა]სი ე (5 თუმანი),
ხადკოანთ გასპარასი ვ (6 თუმანი), მახარობლისა ზ
(2 თუმანი), ჩვენი მამილისა ნ (1 თუმანი). წ[ე]ვრილი ვალი და ამა-
თი სარგებელი ვ ჳ (6 თუმანი, 5 მინალთუნი). იქნა ჯამი ლ (30
თუმანი).

ამას აქეთ ყველას ხეირი¹ და შარი თავთ[ა]ვ[ი]ანთია. ჩვენში
არა დარჩა რა ს[ა]დავო, არცა ს[ა]ლაპარაკო არცა ერთის იოტის
ფ[ა]სი, კარკაცობის მეტი.

და თუ ძველი ასაღები გამოჩნდეს, ან მის[ა]ცემი, ს[ა]ერთო
არის. და ჰავლ[ა]ბარში რომ სახლების აღაგია, ნ[ა]ხევარი ოსეფა-
სია და ნ[ა]ხევარი მამაქ[ა]ნასია. და ეს წიგნი ოსეფასია. ერთი ამისი
ფარდი მამაჯანასა აქვს.

¹ ხუცისა შვილმა.

² ხეირი.

და არის ამისი მოწამე თავათ ღმერთი და მისი ყველა წმინდ-
ნი; და კაცთაგან: თბილის ქალაქის მელიქ-მამასახლისი
ალა მელიქ მამა-
სახლისისი ალა და ბაღდადანთ გიორგა გიორგა და
ყორყოანთ მ[ი]ლდ[ი]სი ფარემუზა სომხური და ბ[ა]სტ[ა]-
მა[ა]ნთ მ[ი]ლდ[ი]სი მელქოა სომხური და შ[ა]ბუღ[ა]ლ[ა]ნთ ეს-
ტატე ესტატე
ქ[ა]ს ტ[ა]ე და შოდანთ არუთინა + და ხარ[ა]ტანთ
პაპა + და ხუდინ[ა]თ ნასყიდამ და ხადკოანთ
გასპარა. და მე, ზურაბას შვილს, მწერალს ფარსადანს
დამეწერია და მოწამეც ვარ.

დიწერა ესე წიგნი და სიგელი ქრისტიშობის იდ, ქორონიკონს
შჳჰ + +.

ბიჭი გიორგა ოსეფასია.

მარცხენა კიდეზე:

ქ. ამისი მოწამე ლოინთ ასატურა ასატურ

ქ. ბუძგუნთ დათინ[ა]ს შვილი ოპანეზა ოპანეს

ქ. ავეტიქას შვილი ავთანდილა.

259. სისხლის ზღვების წიგნი ალექსანდრე V-ისა პაპუნა წერეთლისადმი

1722—1738 წწ.

ხელნაწ. ინსტ. Hd 14761. პირი. ქალაღი. საბუთი თარიღდება პაპუნა წე-
რეთლის მიხედვით (დოკუმენტები... I, ნ. ბერძენიშვილის რედაქციით,
გვ. 456).

ბრძანებით მღვთისათა ესე წყალობის საბოლოოდ გასათავე-
ბელი წიგნი და პირობა მოგეცით ჩვენ, მეფემ ბატონმა
ალექსანდრემ შენ, წერეთელს პაპუნას და შენს
შვილსა და მომავალს, ასე და ამა პირსა ზედან, რომე:

ჩვენს ყმას მამუკას ზურაბიშვილს შენი ყმა აზნო-

ურიშვილი შემოაკვტა გეიბჰვეთ და სისხლი დაედვა. მან გარდასახადი ვერ შეიძლო და ის მამუკა, მისი ძმა და რისაც მქონებული იყოს, გლეხის თუ მიწა-ალაგის, ყოვლის ფერით თქვენის კაცის სისხლშიდ მოგვიცემია.

ასე რომ, თუ შენის კაცის სისხლი ჩვენ მოგცეთ, ეს მამუკა და მისი ძმა ისევე ჩვენ მოგვეცით, თვრამ გარდახთამდინ ის შენთვის იყოს.

არის ამისი მოწამე **ქ ყ ო ნ დ ი დ ე ლ ი¹ გ ა ბ რ ი ე ლ ი, ბ ე რ ი ბ ე რ ე კ ა შ ვ ი ლ ი.**

მე, მდივანს გ უ რ გ ე ნ ს დამიწერია და მოწამე ვარ ამისი. მე ფ ე ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე.

260. სამართალი თამარ დედოფლისა ენდრონიკაშვილისა და სოლაღაშვილის მამულის სამეფო

1738 წ.

ცსსა. პ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი № 1461. რვეული № 12, საბუთი № 1.

ქ. ჩვენის ბძანებით დარბაისელთ სამართალი უყვეს. სოლაღაშვილი და დავით ენდრონიკაშვილი მამულებზედ ჩიოდნ. ნახევარი დავით ენდრონიკაშვილს დავანებეთ, ნახევარი სოლაღაშვილს. ასე სამართალი ჩვენის ბძანებით უყვეს; ერთმანეთ-თან კელი არა აქვთ თათარ წყალში. ქორონიკონს უკვ.

ბეჭდო: ასულო ჩემო, დავით მრქუა, შენ იყავ ჩემი ამარი, ვახტანგ მეფისა ასული და დედოფალი თამარი.

261. განჩინება თეიმურაზ 11-ისა ენისალთ მოურავის დავითისა და სახლთუხუცეს აურაპის სასისხლო სამეფო

1739 წ. 14 იანვარი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 23. საბ. № 10. პირი. დაცულია აგრეთვე ფ. 1449. საბ. 237.

[6] პირველ ყოველთაგან არსთა და არაარსთა არსებად მნებებელმან და თვით ზეცით გამგებელის ღმრთის ძლიერებით და მისგანვე მის მაგიერად ქვეყნად მოსამართლედ დადგინებულის ძლიერის და უძლეველის დიდის ხემწიფის ბედნიარის ყვე[ე]ნის დავლათით და საფარველ-მოვლინებით კახეთის მეფედ დადგინებულმან წყალობა უხვად ბოძებულმან მეფემან და თვით ხემ-

¹ ქლოდიდელი.

წიფემან პატრონმან თეიმურაზ გვერც ვიახელით კახეთის ამა-
აღავერდელი ბატონი ნიკოლოზ, რუსთველი მიტ-
რაპოლიტი დომენტი, ხარჭაშნელი ბატონი იოანე,
კარის წინამძღვარი ბატონი ანბაკო, დარბაისელი სალთხუცესი
გივი [v], თუშთ მოურავი ზურაბ, ჩერქეზიშვილი ქაი-
ხოსრო, რამაზ, აღდალ და დემეტრე, ბაზიართხუცე-
სი დავით, მოურავიშვილი თამაზ, დათუა, ეშიალასბაში
სულხან, ყორჩიბაში პაპუა, ჩოლაყაშვილი იორამ
და სუფრაჩი თადია, ბაზიართხუცესი [ს] შვილი ზა [ა] ლ, ნაზი-
რი დავით, ჯანოშვილი დავით, სუფრაჩი გივი, გი-
ორგი ბოქოულთხუცესი, მორდალი პა [ა] ტა, მეთიარი ნათანე-
ლი ჭავჭავაძე მელქისაძე [კ], დავით ბოქოულთ-
ხუცესი და ჩვენ [ი] მდივნები და სხვანი დარბაისელნი აზნაურშვი-
ლი, გლეხი, ყუელანი ბძანდებოდნენ.

ენისელთ მოურავი და მისი სახლისკაცები ნოდარიშვილს
სალთხუცეს აშრაპს და მამუკას თავის ძმის ნოდარის
სისხლს ედავებოდენ ამ გზით, რომე: ლეკის ჯარი ჩამოსულიყო,
შილდის გალავნს შემოხვეცნოდა, ომი და სროლა შექნოდათ.
ენისელთ მოურავი შვილი ნოდარ შიგ დამწყუდებოდა, თხუთმეტს
დღეს შილდის გალავანს სდგომოდენ, ენისელთ მოურავის ძმა ნო-
დარ შიგ მოეკლათ ლეკებს.

ენისელთ მოურავი დავით და მისი სახლისკაცები, ამას
უჩიოდენ აშრაპს, რომე ლეკი საბუეს გარდადიოდაო, ნუზლსა
და ცულსა და სატეხს და ომში რომ ლეკები დაჭრილიყვნენ,
იმის სახლში დაწვენას, მოელას აბრალეზდენ. ენისელთ მოურავი
და მისი სახლისკაცები ამაზედ აშრაპ სალთხუცეს [ს] უჩიოდენ.

აშრაპ სალთხუცესი ამაზედ [7] დადგა, ამას ანბობდა, რომე: ბა-
ტონი აღიხანის კაცი მომდიოდაო და ყუელას ბატონის ბძანე-
ბით ვიქმოდითო; მინდოდა, რომ შევრიგებოდიო და ჯარი უკუმეყა-
რაო და დამეშალაო.

რადგან სალთხუცესი აშრაპ ამას იყო, ჩვენ ეს სამართალი უყა-
ვით: ფიცი დავადევით, სამოცი თავადიშვილი, აზნაურშვილი და მამა-
სახლისი სამოცი; ენისელთ მოურავს შეგდებულ ოცდაათი უნდა
მოეყვანა. ამაში უფრო¹ ბევრი მოწყამე შეცემდებოდა. ჟამთა ვითარე-
ბისაგან კახეთი, დიალ, დამცრობილიყო და თავადიშვილი ჩვენს ქვე-
ყანაში არ იყო.

ახლა აშრაპ სალთხუცესმან ამ შეგდებულის მოწყმისაგან ოცდა-

¹ უფასო.

ათი იშოვნა და ასე შეფიცოს, რომე: «შენის ბიძის სიკვდილში არ ერევივარ¹ და არც მდომიაო, არც ენით მეთქვასო, არ საზიანოდ საქმით ლეკისთვინ ხელი არ მომემართოსო».

თუ ასე შეფიცოს, ხომ ენისელთ მოურავს და მის სახლისკაცს ხელი არა აქვსთ აშრაპსთან სიკეთისა და მოყრობის მეტი.

და თუ ვერ შეფიცოს, სისხლი უნდა მისცეს.

ერთი ესე, რომე აშრაპმან თუ ფიცს ხმალი ირჩიოს² და ძველათგანაც დადებული არის, ერთი თავისი ერდგული კაცი აშრაპ და ერთი ენისელთ მოურავმან უნდა იშოვნოს და ხმალში გა[ა]ტანონ. ამაში რომელიც ჩამოვარდეს, ის გამტყუნდეს.

ესე[ე]ბი რომე [v] ასე სამართალში ვქენით, აშრაპმან ხმალი ირჩივა და ორთავე თავისი ერთგული კაცები გამა[ი]რჩივეს, საომრად შეკაზმეს³, მა[ე]მზადე[ნ].

ამაზედ ეფისკოპოზ-დარბაისელთ მოშლა და ერთმანერთის შეუბმელობა უნდოდათ, რომე უფრო ავს შფოთს და შეპირებებს მ[ო]-ე[ე]ლოდით.

ახლა ამ საქმეზედ ამბა ალავერდელმან ყამი წირა და ემინჭე-რობინზედ ბარძიმი გამოასვენა, იესოს ქრისტეს სისხლი დ ხორცი⁴ შე[ე]რთებულთ.

ენისელთ მოურავს დაუჩოქა და შერიგებისა და ერთმანერთის უომრობით მორჩიმა და პატივი ითხოვა ბარძიმი[თ].

ახლა ამაზედ ყოველი სული შეშინდნენ და ენისელთ მოურავ-მაც თაყვანი სცა წმინდას ბარძიმს და მაკურთხეველს პატივი დას-დვა. და ჩვენც და ყუელასაგან ამაებისაგან ხელი აიღო, აშრაპს ეს სამართალ-საჩივარი სულ აპატივა, ერთმანერთს პირს აკოცეს. ასე, რომე ერთმანერთთან ძმობისა და მოყრობის მეტი არა აქვსთ რა. ერთმანერთთან დღეის იქით არაფერი სალაპარაკო აღარა დარჩო-მია[თ] რა. ასე შერიგდნენ, გარდავსწყვიტეთ, ჩავარო[ნი]ნეთ.

დაიწერა ბრძანება და ნიშანი ესე ხელითა მდივნის ზ უ რ ა ბ ი -
ს ა თ ა იანვრის იდ, ქორონიკონს უკზ. ა ლ ა ვ ე რ დ ე ლ ი

ნ ი კ ო ლ ო ზ,

ხ ა რ ქ ა შ ნ ე ლ ი,

¹ ვარევარ. ² ირიაოს. ³ შეკეზმეს. ⁴ ხორჩი.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2705. დედანი. ქაღალდი. 29×21,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია ერთი ან ორი წერტილი. საბუთი დაწერილია მირიანის შემოღების მეოთხე წელსა და კირილეს კათალიკოზობის დროს (1738—1739 წწ.).

წინარეკს ლეკიშვილი და ფერისაძეები ორიგზაალს სოლომონისათვის მიეყიდა. ბედნიერმა ყვენმა საქართველო მირათ გახადა და მამულზედ თეთრი დაადვა; სამი წელიწადი არის, რომ ასე მოჰქდა.

დავით წამოდგა, სოლომონს უჩივლა: ორი წელიწადი იმ სამის კომლის კაცის მირი წელიწადში ორ-ორი თუმანი და ოც-ოცი კოდი პური და ქერი ვაძლიეო, სოლომონ კელი აიღო.

სოლომონ ამისი აშორო თქვა.

რადგან აშორო ქნა, სოლომონ თვითან წადგეს, დავითს ასე შეჰფიცოს: «ამ გლეხების მირის ანგარიში დავითს არაფერი არ გაელოს რა». და დავითს სოლომონთან კელი ნუ აქვს.

დღეს და დღეის იქით თუ სოლომონ ააღოს, მირიც სოლომონ აძლიოს, დავითს კელი არა აქვს. თუ სოლომონს არ უნდოდეს, დავით აიღოს ის მამული; იმისი მირიც დავით აძლიოს.

და როცა თავის მამული ყველას ქართველს კაცს დარჩეს, ის მამული ნასყიდობით სოლომონისა არის. და თუ რამ დავითს ამ ორს წელიწადში იმ გლეხებისათვის გამოერთმევისინოს რამე და სოლომონის კაცი იშოვნა, სამართალს უზამთ.

ბედნიერის ხანის ბძანებით ეს სამართალი ბატონმა კათალიკოზმან და ერისთავმან ბარძიმ, ამილახორმა გივმა უყავით.

ბეჭედი: კათალიკოზი კირილე

კილვზე:

ქ. ამისი მოწამე მე, ოთარი უსბაში ბეჭედი: ოთარ.

ქ. მე, ამილ[ა]ხორიშვილი ამირინდო ამის მოწამე

ბეჭედი: ამირინდო.

ქ. მე, ამილ[ა]ხორიშვილი თემურაზ ამისი მოწამე ბეჭედი: თეიმურაზ.

ქ. მე, თარხანი მოწამე ვარ სპარსული ბეჭედი:

ქ. მე, სოლომონს ამისი ყაბული მაქვს. ეს მამული დაგანგებე, სანამდის მირობა არის. და ქართლში მირობა ამოიკვეთებოდეს, სარგებელიც შენი იყოს და ზიანიც. როდისაც მირი ამოიკვეთოს ეს ფერიძე და ლეკის შვილი ისევ მევე დამრჩეს ნასყიდობით.

ბეჭედი: სოლომონ

263. ბანჩინება ღომაენი IV-ისა იორამ მოურავისშვილისა და ამილდაბარის ქალის ბანქორწინების საკმაოა

1740 წ. 8 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2445. დედანი. ქაღალდი. 45×30 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. მოურავის შვილი თარხანი ლუარსაბ გოსტაშაბის შვილს ამილდაბარს მძახლებიყო. ლუარსაბს თავისი შვილი იორამისათვის ამილდაბარის ქალი ეთხოვნა და დაეჭორწინებინა; თუცა ხანი დაეყოთ ქორწილს უკან, განა შფოთითა და სიძულილითა.

რა ერთმანერთისობა აღარ მოჰყდენოდათ, მოვიდნენ და ჩვენ, ყოვლის საქართველოს კათალიკოზს-პატრიარქს ბატონიშვილს ბატონს დომენტის მოგვახსენეს.

აწ ჩვენ ყოვლის საქართველოს მაკურთხეველმან კრება ვყავით და დავსხით: მთავარეპისკოპოზი ბატონი კირილე, ტფილელ მიტროპოლიტი ბატონი ეფთვიმე, და ყოველნი ქართლისა ეპისკოპოზ-წინამძღვარნი, და სამღვდელონი დასნი, აგრევე საქართველოს დარბაისერნი: სარდალ-მდივანბეგი ბატონი ქაიხოსრო, მისკარბაში ბატონი გივი, ამილახორო ბატონი ოთარი და ყოველნი საქართველოს დარბაისელნი.

გავსინჯეთ ამათი სიტყვა და საჩივარი, დიდი გამოწულილვით გამოვიკულიეთ. და შევიტყეთ, რომ: რა ჯვარი დაეწერათ და შეერთებულიყვნენ, მაშინვე სიძულილი და უყვარულობა სთვისებოდათ; და არც მას აქეთ ამათში ერთობა და საცოლქმროთ შეყრა ჰქონებიათ. ცხრა წელიწადი გავიდა ამათს ქორწილს უკან; მრავალს ცდილიყუნენ ამათნი დედ-[მა]მანი ამათის შეერთებისათვის, მაგრამ არას სიტკბოებით და არას სიმწარით ამათ ერთობა აღარ ექნათ.

ახლა რადგან თვითცა ერთმანერთისაგან მოშორების ნება ჰქონდათ და ჩვენც შენდობას გუთხოვდენ და ვხედევდით, რომელ სიძულილსა შინა მტრობა და კაცის კვლა მოჰყდებოდა და ესე ბოროტი უფროსად გავრცელდებოდა, ამისთვის ჩვენცა ჩვენთან შეკრე-

ბუღალტრული ანგარიშების საფუძველზე დასათვალიყობი და თანამდებარეობის მოწმობის
ბილეთი საქართველოს მთავრობის განკარგულებაში მიეცემა, რომელიც: თუ
ვაქცინაციის ვისიტა ქალი, ცოლად შეირთოს, და აგრეთვე ქალმა,
ვინცა უნდეს, ქმრად შეირთოს.

ერთმანერთთან აღარა კელი აქუსთ და არცა სადაოდ რამე
საღაპარაკო გაგვიშვია.

ეს ასე გაგვირიგებია და დაგვიმტკიცებია.

ფებერვალს 8, ქორონიკონს უკმ.

ხელრთვა: კათალიკოზ-პატრიარქი დომენტი ბეჟელი.

თავში:

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოსა პატრიარქი ასრე ვამტკიცებთ.
ვინც ეს ჩვენგან გარიგებული და კრებისაგან დამტკიცებული წიგნი
და გარიგება მოშალოს, წმინდის ეკლესიასა და ჩვენს წყევას ქვეშ
იყოს.

ბეჟელი: კათალიკოზ-პატრიარქი დომენტი ქრისტეს აქეთ ჩლ[ე].

კიდევ:

ქ. ჩვენ, ქართლისა მთავარეფისკოპოზი კირილე
ამის მოწამე ვართ. ხელრთვა: მთავარეფისკოპოზი კირილე.

ქ. ჩვენ, ტფილელი მიტროპოლიტი ეფთვიმე ამისი მო-
წამე ვართ.

ბეჟელი: მონაღმრთისა ტფილელი მიტროპოლიტი ეფთვიმი.

ქ. ჩვენ, ურბნელეფისკოპოზი ნიკოლოზ ამისი მოწამე
ვართ. ხელრთვა: ურბნელი ნიკოლოზ.

ქ. ჩვენ, ბატონი ამილახორი ოთარ ამისი მოწამე ვართ.
ბეჟელი: მოსავე ქრისტესა ამილახორი ოთარი.

ქ. ჩვენ, მიშკარბაში გივი ამისი მოწამე. ბეჟელი: წუთი სოფ-
ლის დანგი ვიყავ.

264. განჩინება გეგან სახლთხუცისა და მისი ბიძაშვილის

ავთანდილის გაყრის საქმეზე

1740 წ. 21 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 377. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი.
32x10,7 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. სახლთხუცის ბეჟან და [იმისი] ბიძაშვილი ავსთან-
დილ [სახლისკაცობაზედ] ლაპარაკობდენ.

ჩვენ, მილახვარბაშმა [ქა]იხოსრომ და ფარსადან ვა-
ლაპარაკეთ, რაც ერთმანერთთან სიტყვა ქონდათ, სულ ვათქმევინეთ.

უწინ ფარსადანის ღროს გაყრილი ყოფილიყვნენ და ისევ ერთად შესულიყვნენ.

მერმე ოსმალობას ისევ გაყრა მოხდომოდათ და გარიგებულიყვნენ. ვ ე ლ ი ხ ა მ ა დ რომ მოხდანდა, ისევ ერთგან შეყრილიყვნენ; და ახლა ვერ მოთავსებულებიყვნენ და ჩვენთან ილაპარაკეს.

ავსთანდილ ბეჟანის შემატებულს მამულსა და რჩომას ელაპარაკებოდა, რომ წილი უნდა დამიდვაო.

ბეჟან ასრე უპასუხა: რომ შევეყარებითო, არც რჩომის პირობა დამიცო და შემატებულს მამულში ბევრი დამხარჯვიაო.

ამისი ასრე სამართალი უყავით: ნასყიდობისა და შემატებულის მამულის სიგლეები ბეჟან უნდა მოიტანოს, რაშიაც ავსთანდილ ეწეროს, წილი უნდა დაუდვას.

და ბეჟანისათვის რომ ამილახვარს თეთრი გადუხდევნებია, რა ერთის შამატებული მამული ავსთანდილ გაიტანოს, იმ რიგად იმ თეთრში ბეჟანს უნდა მიუდგეს. თუ იმ თეთრში არ მიუდგეს და შემატებულს მამულთან ავსთანდილს საქმე არ ექნება, თავისთვის მამ[ულ]ის ბარათი რომ ქონიათ, სხვა მამული ასევ ისრე თავთავითსვე მისცეს.

რჩომისა თუ ავსთანდილ ორი მოწამე იშო[ო]ს, რომ ბეჟანს პირობა დაედოს, როგორც მოწამე მოიყვანოს, ისრე უნდა წილი დაედოს. თუ მოწამე ვერ იშო[ო]ს და წ[ილი] არ ექნება სულადისა.

რაც [სუ]ლ თესლი მოუვიდესთ, [სრულ]დ უნდა გაიყონ...^{*} [და]იწერა თიბათვის კა, ქორონიკონს უკმ.

ორი ბეჭედი:

1. მ ი ლ ა ხ ვ ა რ ი.

2. მონა მლთისა ფ ა რ ს ა დ ა ნ.

265. განჩინება დავით გოსტაზაგიშვილისა და უსუზაგიშვილის

მამულის საქმეზე

1740 წ.

ცნსა. ფ. 1448. საბ. № 3244. დედანი. ქალღდი. 32,5×19 სმ. მხედრული.

განკვეთილობას ნიშნად ყოველი სიტყვის შემემდეგ ნახშირია წერტილი.

ქ. ბატონის მეფის ვახტანგისა, ბაქარისა და აბდუღბეგის წიგნები ჰქონდა დავით გოსტაშაბიშვილსა, თვითონ უსუზაგიშვილის წიგნიცა ჰქონდა, ასლამაზხან[მა]ც რაყამი უბოძა, ვაკე და თაკვი დავითსვე მისცეს.

* მარჯვენა ქვემო კუთხე მოხეულია. შემორჩენილია ცალკეული სიტყვები. აკლია 12—15 სიტყვა.

რადგან ეს ძველი წიგნები ჰქონდა და ხანმაც რაყამი უბოძა, ჩვენ, მდივანბეგმა ქაიხოსრომაც ეს წიგნი მივეცით, რომ უსუბეგოვნილს ამ სოფლებში საქმე არა აქვს რა. უწინაც დავითისა ყოფილა და ახლაც ამასვე უნდა ჰქონდეს.

იასაულო, როგორც ხანის ბძანება გაქვს, კელი აუშართე და ის კაცნი დავითს მოაბარე.

ქორონიკონს უკმ.

266. განჩინება ვახტანგ დოღენჯიშვილისა და ლასურის სამეხე

1741 წ. 20 აპრილი

ცსსა. ფ. 1449. საბუთი № 2722. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. დოღენჯიშვილი ვახტანგ ლასურს ახალშენს ევნაცს ედავებოდა: შენ რომ ტფილელს მიგყიდეო, ახალშენი ევნაკი არც შენი სამკვიდრო იყოვო და არც თან გამოგვიტანებიაო.

ჩვენ, კათალიკოზის სახლთხუცესი გიორგი, მოღერეთხუცესი პა[ა]ტა და ქავთარიშვილი ედიშერ დაუსხედით სამართალში და ასე გაუსამართლეთ: თუ ლასურმა ან შეფიცოს და ან მოწამე უშოვნოს, დღეს აქამომდე ლასურს სჭეროდეს და არ გამოერთმეოდეს, ვახტანგს კელი არა აქვს ახალშენს ევნაკთან. და თუ ლასურმა ამაზე ვერ შეფიცოს¹ და ჭერი ვერ მისცეს, ვახტანგს დარჩეს ახალშენი ევნაკი. ჩვენ ასე გავგისამართლებია.

აპრილს კ, ქორონიკონს უკთ.

ხელრთვა: ედიშერ

სხვა ხელით:

ქ. ამ განჩინისა მე, ვახტანგს, ლასურმა გული მაჯერა. დღეის იქით არც მე, არც ჩემს ძმას, არც ჩემს სახლისკაცს ხელი არა აქვს ევნახთან. ვინც წამოგელაოს პასუხი მე მივცე.

¹ შეფიცოს.

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1073. დედანი. ქალაღი. 51,5×19,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახზარია სამწერტილი. ა-მეტნაკლები.

ქ. გავიყარენით ჩვენ, ხუცნთ სრაპიონას შვილებმა, ტერ-ოსეფამ და ფარსილამ და მ[ი]კ[ი]რტუმამ. თუ რამე ჩვენი ქონება იყო სამწილათ გავიყავით ან სახლი ან სახლის აჯნსი.

ტერ-ოსეფას ერგო: სახლის წილი ქვეითი და ზეითი სამი ოთახი და მთლივ ჭიშქარი, რაც ოთახის ჟედელი გაიტანს.

და ამისი ფარდი მიკირტუმას ერგო: სახლის წილი, დარბაზის უკან მარანი და სათორნე და პატარა ოთახი და გვერდით ცარიელი ალაგი თავისის კართა და გზითა.

და ამისი ფარდი ფარსილასა ერგო: დარბაზი და საკუქნავი დერეფანი და ეზო და ბაღია და თავლა კართა და დარბაზის გვერდითა ცარიელი ალაგი, რაც დარბაზის კედელი გაიტანს.

და ფარსილამ თავნძი ქირილამ დარბაზისათვინ სამი თუმანი სართი მისცა. და ეს სამი თუმანი თავიანთ დედას სამარხათ მისცეს.

და ამას აქეთ ყველას ხერი და შარი თავთავიანთია და ჩვენში არა დარჩა რა სალაპარაკო და სადავო, არცა ერთის იოტის ფასი კარკაცობის მეტი. და თუ ძველი მამეული ასაღები გამოჩნდეს ან მისაცემი სამთავ ძმისა [არის].

და ეს წიგნი მიკირტუმასია. და ერთი ამისი ფარდი ტეროსეფასა აქეს და ერთი ფარსილასა აქეს.

და არის ამისი მოწამე თავათ ღმერთი და მისი ყველა წმინდანი და კაცთაგან: თბილისის ქალაქის მელოქი მამასახლისი ალა

მელოქი მამასახლისი ალა და ბაღდიდანთ ნასყიდას შვილი გიორგა გიორგი და

ნარიმანთ ოსეფა [] , ყორყანათ ფარსადანას შვილი ზუ-

რაბა [] და გარსოას შვილი მარტიროსა [] და

შაროანთ გასპარას შვილი ისაია და ტერ-საჰაკას შვილი პაპა. და მე, ზურაბას შვილს ფარსადანს დამიწერია და მოწამეც ვარ.

დაიწერა ესე წიგნი და სიგელი ქრისტიშობის კდ, ქორონიკონს უკთ. + + +

1742 წ. 7 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 418. დედანი. ქალღღი. 31×17 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ნებითა ღვთისათა ესე გარდაწყვეტილობის წიგნი მოგვეცით ჩვენ დილმელაშმა: გიუტაშვილმა ზურაბამ და ივანამ და ჯამნარაშვილმა რამაზამ, კაკიაშვილმა პეტრიამ და ჯამნარაშვილმა ლაზარემ შენ, პატარძელელს უსუფაშვილს გიორგის.

ასე, რომე: ჩვენი ნათესავი კაცი ფოთოლაშვილი ივანე შემოგაკედა და სისხლი დაგედვა. მას უკან ჩვენ ლაპარაკი დაგიწყევით და შენ ამისი პასუხი გაგვეც და სისხლი გარდაგვიწყვიტე. დღეს და დღეის იქით არა ჩვენ, არა ჩვენს მონათესავეს და სახლისკაცს შენთან საღაო და სალაპარაკო არა ქონდეს რა, ძმობისა და მოყვრობის მეტი.

თუ ვინმე ამაზე წამოგედოს და ლაპარაკი დაგიწყოს, პასუხის მიმცემნი ჩვენ ვიყვნეთ.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი; კაცთაგან დამხდური და მოწამე: კალატოზი სარქისა, მუჩიაშვილი ესტატე, გიოშვილი დემეტრე, მანველაშვილი ზერუა.

მე, ანდრიასა დამიწერია და მოწამეცა ვარ. დაიწერა თბათვის ზ, ქორონიკონს ულ. †. †. †. †

ამისი მოწამე სიონის მღვდელი ლაზარე.

269. განჩინება დათუა დესაუშვილისა და ივანე აფხაზისშვილის

უხის საჩხუზი

1748 წ. 8 მარტი

ცსსა. ფ. 1450. დავთარი № 12. საბ. № 26. პარა. ქალღღი. მხედრული.

[34v] დესპუასშვილი დათუნა აფხაზისშვილს ივანეს მაწვენელის როზიასშვილის იობას მამულზე ედავებოდა და ესენი ორნივე ჩვენ, ბატონისშვილმა ნაიბმა ისაყბეგ სამართალში ვალაპარაკეთ და წიგნები გაუსინჯეთ. სამკვიდროც ივანესი ყოფილიყო და ბატონების წიგნებიც ქონდა. რომ დესპუასშვილს დათუნას ხელი არა ქონდა. ეს როზიასშვილი თავისის მამულით [35] ისევ ივანე აფხაზისშვილს დავანებეთ. დათუნას ამასთან ხელი არა აქვს.

დაიწერა მარტის 8, ქორონიკონს ულა.

1748 წ. 14 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1421. დედანი. თავი დაზიანებულია. ქაღალდი.
40,3×20,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ
ნახმარია ორი ან სამი წერტილი.

ქ. გოგნიასვილს გიორგის და ზაზას ჯანდიერის
შვილს ჩხუბი გამოსლოდათ. ასე ამაზედ მომკდარიყო ამა-
თი წაქიდება: ერთის გლეხის კაცის [ლაგა]ში მოეკლა გოგნიას-
შვილს, საცა რომ ზაზა მდგარიყო იმ გალავნის კარზედ. ამაში თა-
ვის სახლიდამ გამოსულიყო ზაზა და ეს ლაგაში რომ მკუდარი ენა-
ხა, შემოეგინებინა, აქ კარზედ რატომ მომიკალო. ეს გი[ნე]ბა გოგ-
ნიასშვილს წყენოდა, კმალს კელი გ[ა]ეკრა და შე[ე]ტივა. ზაზას
კელთ არა შერჩომოდა რა, ქვისათვის კელი დაეველო და გოგნიას-
შვილისათვის გულში ეკრა.

ეს რომ ძალიან ტყენოდა¹, ორი მსახური ხლებოდა — ერთი
საბანაძე და ერთი ქამიერა, მიესივა ესენი და გოგნიას-
შვილს ძალიან გ[ა]ელაჭა ზაზა. გალაკულს კიდემ გოგნიასშვილისა-
თვის თოფი [ა]ეყარა და შინ თავის სახლში შე[ე]ტანა. ამაში კიდემ
გოგნიასშვილი ამ ორის მსახურით შინ მიკდომოდა, სახლის ბანიც
ექცივათ და ბანიდამ თოფიც ჩ[ა]ეკიდებინათ. ზაზა შინიდან აღარ
გამოეშვათ.

მასუკან მეშველი მისულიყვნენ და გაეშველებინათ. ამ ჩხუბ-
ში გოგნიასშვილის ქორი ზაზას მოეკლა და კიდემ მეორეს დღეს
გოგნიასშვილის კმალი სახლიდამ ზაზას გამოეტანა და გ[ა]ეტეხა. ეს
თოფი, ეს კმალი და ქორი, ლაგაში არცერთი ამ მოჩხუბრებისა არ
ყოფილიყო, სხვის ნათხოვარი ქონოდა გოგნიასშვილს.

ახ[ლ]ა მოვიდნენ და ილაპარაკეს, მოწმე[ე]ბიც ჩხუბში დამ[ს]-
წრები თან მოასხეს. ამათი² ლაპარაკი და საჩივარიც შევიტყვევით და
გავჟინჯეთ, მოწმე[ე]ბი იქ დამ[ს]წრებიც ვალაპარაკეთ და ვკითხეთ
[ს]წორი, ეს ჩხუბი ასე იყო.

ახლა ჩვენ, მეფემ თეიმურაზ, ეფისკოპოზთ-დარბაი-
სელთ ეს სამართალი ვქენით და გაგიჩინეთ: ჯანდიერისშვილს ზა-
ზას პირველათ რომ შენ შეგიგინებია³ და ამას კი კლმით შემოუ-
ტევია, შენ რომ ძალიანი ქვა გიკრავ[ს] გულის პირში, რადგან აზ-

¹ ტყენოდა. ² ამათი. ³ შეგეგინებია.

ნაურშვილი იყო, ისიც ჩაუგდევით. შენზედ რომ ეს ორი მსახურით მოესივა და ძალიან გ[ა]ელაქე, საუბატიოთ ამ ორში ერთი მსახური, რომელიც გამოიმეტოს ცოლშვილით თავისის წილის საქონლით, მამულს გარდა, უნდა მოგცეს გოგნიასშვილმა. მამულიც გერგებოდათ, მაგრამე რადგან მამული სვეტისცხოვლისა იყო, ვერ გამოეწირევდით.

[შინ მოკ]დომისათვის ეს გაგვიჩენია, რომე შუაში არც სიკუდილი, არც ჭრილობა ყოფილა¹. ზედადასხმასა და² დედა-წულთ აფუშვისათვის და შერცხვენისათვის საბატიოს კაცის სისხლის ნახევარი — ექვსი ათასი თეთრი ამ შინ მოკდომისათვის დაგვიდვია.

რადგან გოგნიასშვილი დაბალი კაცი არის და ამ სისხლის მოცემას ვერ შეიძლებს³, კიდემ ნაპატივებს გარდაც თუ რომ ამ სისხლს არ დასჯერდეთ და არ იკადროთ ამისის სისხლის გამორთმევა; ეს ირჩიოთ ნიფხვითა ოდენ გაშიშვლებულად ზოლოთა შვიდთა ბიჯთა ჩა[ა]თრიონ და მის კაცისა მეტრემან სამი შოლტი უნდა ამოკრას, საწბილო არის ხალხში. ეს ორში ერთმანერთის ნებით რომელიც უნდა ირჩიონ.

გოგნიასშვილმა თუ ეს სასიოცხო სამართალი ირჩიოს, ჯანდიერისშვილები მიეყნენ, რადგან დაბალი კაცი არის და სისხლის მიცემა არ შეუძლიან.

თოფი რომ გატეხილა, ის თოფი და ლაგაზი გოგნიასშვილმა პატრონებს უნდა მისცეს.

მეორეს დღეს კმალი გაუტეხია და ქორი მოუკლავსთ, ზაზამ უნდა მისცეს პატრონებს.

ეს სამართლები ასე გვიქნია.

დაიწერა თიბათვის იდ, კელითა მდივნის ოოარისათა, ქორონიკონს ულა.

თერამეტი ბეჭედა:

1. ქ. ლთო, სასჯელი შენი მეფესა მიეც და სიმართლე შენი ძესა მეფისასა განშჯად ერისა შენისა სიმართლდთ, თ ე ი მ უ რ ა ზ.
2. სული შენი მომბერე კლებულს იესო, ე რ ე კ ლ ე.
3. არ ირჩევა.
4. ა ლ ა ვ ე რ დ ე ლ ი ნ ი კ ო ლ ო ზ.
5. არ ირჩევა.
6. მონა ღთისა თუშთ მოურავი სახლთუხუცესი ჯ ი მ შ ე რ.
7. მონა ღთისა ბაზიერთუხუცესი დ ა ვ ი თ.

¹ + შუაში. ² + და. ³ შეიძლოს.

8. ქ. მონა ღთისა მილახვარი...
9. მოსავე გვარისა, მამა დავითგარეჯისა იოანე.
10. მონა ღთისა სახლთუხუცესი გრიგოლ.
11. მონა მღთისა, მსაჯული? მეფისა? მდივანბეგი რამაზ?
12. ნაზირი.
13. მონა ღთისა ყორჩიბაში პაპუა.
14. მონა ღთისა იორამ მოურავი.
15. მონა ღთისა მოურავის შვილი იორამ.
16. მონა ღთისა ეშეკალასი სულხან.
17. არ ირჩევა.
18. ქ. მონა ღთისა მდივანი თარ.
- ქ. მე, რომანოზ როჭ[იკა?] შვილი ამისი მოწმე და
დამხდური ვარ.

კიდევ:

ქ. ჩვენ, დედოფალთ-დედოფალმან პ[ა]ტრონმა[ნ] თამარმან ასე რომე ამ გოგნიასშვილს გიორგის სისხლი დაედო ჯანდიერისშვილებისა ბატონის და ეფისკოპოზთ-დარბაისლით სამართლით; ე[ს] ე[რ]თი კაცი კი კელში მისცეს.

რადგან გოგნიასშვილი ფაბალი კაცი იყო, ეს სისხლი რომ დ[ა]დ[ე]ვს ექვსი ათასი თეთრი, ამ ჯანდიერისშვილებმა გამორთმევა [არ] იკადრეს.

და ეს მეორე, რომ ამ განაჩენში [ს]წერია სასირცხო ქვეყანაში სამართალი, ეს ირჩივეს ჯანდიერისშე[ილე]ბმა და ეს გოგნიასშვილი წაიყვანეს ზოლოთა შვიდთა [ბიჯთა ჩა]თრევათ. მოვასხით ეს ჯანდიერისშვილები ზაზა, თარხან და ედიშერ და ვაპატივეთ ჩვენ გოგნიასშვილი სისხლის მიცემას და ჩათრევა[ს] ზო[ლო]თ შვიდთა ბიჯ[თა] და სამისა მათრატის დაკვრასა.

ღღეის იქით გოგნიასშვილთან სიტყვა და საქმე აღა[რ] აქვ[თ], რადგან ჩვენ დიდი პატივი დაგვდეს და გვაპატივე[ს].

[თ]იბათვეს ივ, ქორონიკონს ულა.

ბექელი: ასულო ჩემო, დავით მრქუა, შენ იყავ ჩემი ამარი, ვანტანგ მეფის ასული და დედოფალი თამარი.

¹ შვიდთა.

**271. ბანინება თეიმურაზ II-ისა ქაიხოსრო მაყაყაშვილისა და
მერაღიბეჲ ციციშვილის შვიის თაოგაჲ**

1744 წ. 17 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 337. დედანი. ქაღალდი. 17,8×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ქ. მამაცასშვილი ქაიხოსრო ციციშვილს მერაღიბეჲ ქალანთარს უჩიოდა: [მ]ღებრისშვილი მუმეიზისაგან თავისის ნასყიდისა და უსყიდის მამულით სამროვლოზე სწერიაო და მერაღიბეჲ მღებრისშვილს თავისის ნასყიდობის ღალასა და კულუხს სთხოვსო და უსამართლოს გ[ვ]იშვრებაო.

ჩვენ, პატრონმან მეფეთ-მეფემან თეიმურაზ ესენი ერთათ ვალაპარაკეთ და ამათი საჩივარი გავიგონეთ. და მღებრისშვილის ნასყიდობის წიგნები გავსინჯეთ და, დიად, დიდის ხნის ამბავი იყო, რომ ციციშვილის ყმას ეს მიწები გაეყიდნა, შვაზე ასოცდათორმეტს წელიწადს გამოეგლო და ხელმწიფის მუმეიზისაჲ მღებრისშვილი თავისის მამულით სამროვლოზე დაეწერა.

რადგან ასე დიდის ხნის ნასყიდობა იყო და მუმეიზისაგანაც სამროვლოზე დაწერილიყო და ჯამი ამათზე იყო, მერაღიბეგს ამ ნასყიდობის ღალა-კულუხთან ხელი არ აქვს. მღებრისშვილი თავისის მიწების და ნასყიდის ღალა-კულუხს სამროვლოზე მისცემდეს ხოლმე.

დაიწერა უნკენისთვის იჲ, ქორონიკონს ულბ.

ბეშედი: მე ქრისტეს მონა, ქუეყნად შაჰანშაჰასი, მეფედ ცხებულის საქართველოსი, 1744, თეიმურაზ.

**272. ბანინება მაროპირ წარმთლისა და გიორგი ორჯონიძის
სახისხლო საქმეჲ**

1753—1758 წწ.

ხელნაწ. ინსტ. Hd 946. დედანი. ქაღალდი. 16,5×11,4 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი. უთარილო. საბუთი თარიღდება სოლომონ I-ის ბეჭდის მიხედვით.

ქ. ოქროპირ წერეთელი და გიორგი ორჯონიძე გავაბჟვეთ.

ოქროპირმა უჩივლა: «დამხდი შენ და შენი ყმა, თოფები ესროლეთ ჩემს ძმას, ჩემი ძმა დაიჭირეთ, გაყიდეთ და ერთი ყმა».

ორჯონიკიძემ აშორო უთხრა.

აწ ასე გავაჩ[ი]ნეთ: წამოდგეს ორჯონიკიძე, თერთმეტი თავი-
სი ტოლი კაცი თან ჩაიტანოს, თავათ იმან და ოცდა თექვსმეტი
გლეხი კაცი ასე შეაფიცოს: «შენ რომ ძმისა და ყმის დახდომას
მეწამები, არც ჩემის რჩევით და განდობილობით დაჭირულ[ი]ყოს,
არც დაჭირული კაცი ჩემთან მოეყუანოს, არც ის კაცები, ვინც
იმაში ერია, ჩემად ყმად მყოლებოდეს, არც დღეს მყავდეს, არც
არავისთვის შენის ძმის და ყმის გამოუშვებლობაში მე ქრთამი
მიმეცეს».

თუ ასე იფიცოს, არ[ა]ს ემართლება.

თუ ვერ იფიცოს, ან ფიცმა ამტყუენოს, ძმის სისხლი და ყმის
ორის სისხლი მისცეს ერთი ორათ.

თუ თვითან იფიცოს და ყმა ვერ იფიცოს, რომელიც ყმა რეო-
დეს, თუ შეიძლოს, სისხლი მისცეს, თვარამ ხელთმქმნელი ცოლიან-
შვილიანათ გაუყიდლობის პირობით, ამისი ნაცარცვი იმ დღეს რომ
დაკარგვია.

ჰეჰედი: მონა მლთის[ა], ყმა ხონთქრისა, მეფე სოლომონ.

273. ბანჩინება ზირთველ თუშანიშვილისა, გივი ბაბუარისშვილისა და ლუარსაბ გლუჯიძის საქმეში

1786—1744 წწ.

ბელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 202. დედანი. ქალაღი 32,2×10,2 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი თარაღდება ხანჯალ-
ხანისა და ბარძიმ არაგვის ერისთავის მიხედვით.

ქ. ასანფაშა და დავრ[ი]შბეგ გორს ყოფილან და
ბი[რ]თველა თუშანიშვილი ყარაულათ დაეყენებინათ.

ბებურიისშვილი გივი და ლუარსაბ გლუჯი-
ჯიძე მამავალებულიყვნენ და ბირთველას დაეჭირა, გორს ფაში-
სათვინ და დავრიშბეგისათვინ მიეყ[ვა]ნ[ა]თ; თუ რამ ქონდათ, ყვე-
ლა წაერთმევინათ.

ახლა ხანჯალხან რომ მობრძანდა, გლუჯიძემ ლუ-
არსაბ და ბებურიისშვილმა ხანჯალხანთან ილაპარაკეს.

ახლა ხანჯალხან ჩვენ, არაგვის ერ[ი]ს[თ]ავს ბარძიმს
გვიბძანა ამათი სამართალი.

აზლა ჩვენ დავსხედით და ვალაპარაკეთ¹ და შევარიგეთ, რომ ერთმანერთთან სალაპარაკო აღარა დავგიგდია რა, ძმობისა და მუ-საიბობის მეტი.

არის ამისი მოწამე ამილახვარის შვილი ოთარი და იმისა ძმა ბარამ.

ბეჭედი: ... ბ ა რ ძ ი მ

274. განჩინება ნიქოზის ეკლესიის მამულების საქმეზე

1744 წ. აზლოს 1783 წ. ზაგაბ - 1788

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 2409. პირა. საბუთი თარაღდება ყიზილბაშობის ახლო დროითა და შიოშ ფავლენიშვილის შიხედვით.

ქ. მათის სიმაღლის ბძანებით მათის უწმინდესობის ქ[ა]თ[ა]ლი-კოზის პატრიარქისთვის და ბ ა ტ ო ნ ი ს შ ვ ი ლ ი ს მათის განათ-ლებულების ძის გ ი ო რ გ ო ს თ ვ ი ს ეფისკოპოზთათვის და დი-ვანბეგებისათვის და დეკასტირი[ი]ს[ა]თვის შეკრებულთათვის ებძა-ნათ მ[ა]თს სიმაღლეს ნიქოზი[ი]ს ეკლესი[ი]ს მამულების გარჩევა და მოკითხვა.

რომელიც ნ ი ქ ო ზ ე ლ ს ი უ ლ ი ო ს მოეხსენებინ[ა], ამა-ზედ სამართალი² და განაჩენი მ[ო]ეც[ა]თ ჩვენ, ა მ ი ლ ა ხ ვ ა რ ი ს შ ვ ი ლ ი ს ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს თ ვ ი ს და სა გ ი ნ ა ს შ ვ ი ლ ი ს ბ ე ქ ა ნ ი ს ა თ ვ ი ს ებრძანათ: მიდით და ამისი საქმე გამოიძიეთ და სიმართლით და ჭიშ[მა]რიტებით მოიქეციეთ; ამაზედ პირის და სიტყვის შენახვა არავის იქნება, თვარემ³ ამაზედა დიდს სიტყვას მიცემ[ა]დ თანა გაცე სიტყვის მიცემა; და ისე გან[ა]ჩიეთ, იმ ეკ-ლესი[ი]ს მამულების ვისაც ნ[ა]სყიდი აქვსო, თუ ოსმალს ყიზილბა-შობას იყოს ნასყიდი, მამული⁴ ეკლესიას მივაბარეთ.

ბატონი[ს] ბძანებით ჩვენ, ქაიხოსრომ ამილახორის შვილმა და საგინასშვილმ[ა] ბეჟანმა ჭიშმარიტებით და სიმართლით განვარ-ჩიეთ: რომელიც ოსმალ-ყიზილბაშობის⁵ დროს იყო⁶ ნასყიდი, ეკ-ლესიას მივართვიეთ; და რომელიც მართლმადიდებლობაში იყო, ნას-ყიდის მამულება [მ]სყიდველებს დარჩა. და ჩვენც ბატონის ბძანე-ბით დაუმტკიცეთ, რომ იმათი მოშლა არას გზად არას მიზეზი[თ] აღ[ა]რ იქნება, რომელიც ჭიშმარიტებით მონ[ა]სყიდენი იყ[უ]ნენ.

ქ. ფ ა ლ ვ ე ნ ი ს შ ვ ი ლ ს შ ი ო შ ს გ ა ე ყ ი დ ნ [ა] ეკლესიის მა-მული ოსმალ-ყიზილბაშობას, კ ა ვ ა ნ ქ ა ს ძ ე ბ ს ეჭირ[ა]თ და ეკ-ლესიას მივაბარეთ.

¹+და ვალაპარაკეთ. ² სამართალი. ³ იქვეა. ⁴ თვავმ. ⁵+ეკლესია.

⁶ ოსმალ-ყიზილბაშობას. ⁷ იყოს.

ქ. კიდეც ფალვენის შვილს თეიმურას და იესეს ეკლესიის მამული ეჭირათ, თავის მეზ[ვ]რისათვის მიეცათ ვენახი და მიწები. ხელი ავმართეთ და ეკლესიას მივართვით.

ქ. ბიძინა ფალვენის შვილს ეჭირა ეკლესიის მამული, ვენახი და ნახევარ დღის ველიების მიწები. ხელი ა[ვ]მართეთ და ეკლესიას მივართვით. ზვარი ისევა ს[ა]ლაჰ[ა]რ[ა]კოთ დავდევით ჯერა.

ქ. გრიტას შვილის ვენახი ეკლესიას დარჩა.

ქ. კასრადის მიწა ხელი ა[ვ]მართეთ ეკლესიას დარჩა.

ქ. ცერადეს მიწა ეკლესიას დარჩა.

მახარობლის ვენახი ქაიხოსრო

275. განჩინება დავით ქავთარაძისა და პაატა იმაშაშვილის მამულის საქმეზე

1744 წლის ახლოს

ცხსა. პ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი № 1461. რეგული № 3. საბ. № 25. პირი. საბუთი თარიღდება ქართლში ყიზილბაშობის ახლო ხანით.

... [ბოქო] ულთუხუცეს პატ...ი ამილღამბარ¹, ქავთარაძე დავით და იმაშაშვილი პაატა ცოტას საქმეზედ ყარყაშობდენ² რასმე.

და დავით ამას უდებდა იმაშაშვილს, რომე: ყე[ვ]ნობასაო დევ-დარიანო მოიყვანაო და შინა ჰყვანდაო და ორი ჩემი ცხენი მოაპარვინაო, კიდეც შეიტყო და არც გა[ა]მელანაო.

აწე იმაშაშვილმა ეს უპასუხა: აშოროს ღმერთმანო, არც ჩემის ქნილობითა და შეტყობითა და არც გაცემითაო, და არც აზრით ხაბ-რამდისინ მე ამისი არა ვიცი რაო და არც შემტყობიაო.

აწე ჩვენ ამისი ასრე გაუჩინეთ, რომე: წადგეს იმაშაშვილი პაატა ერთის თავისის ძმითა და ორის უმტეროს შესახელებულის თავის მეზობლითა და ასრე შეჰფიცოს დავითს: «ამისმა მადლმა, ამისმა გამაცხოველებელმან ქრისტემა ღმერთმან აზრით ხაბრამდი-

¹ ამილღამბარ] ამითი ღამბარ. ² უარყაშობდენ.

სინ არცარა ვიცი და არცარა შემტყობია შენის ცხენებისა». თუ ასრე შეჰფიცოს და გული აჯეროს, დავით არას ემართლების. და თუ ვერ შეჰფიცოს, ქურდი არის და ქურდულად უნდა ზღოს.

ამას წინათ კიდევ დავითს და ერტს ფარსადანის ყმასა ერთმანერთისათვის საწისქვილო და მიწა შეუცვლია და მაშინვე გარდაუწყვეტელად და საყარყაშოდ დარჩომილა. და ის ფარსადანის კაცი ამოწყვეტილა. აწე დავითს ისრევ თავისი მიწა დარჩეს და იმაშაშვილს იმ კაცის ნაქონი საწისქვილო. და ვინ იცის, თუ საწისქვილოს მოდავე ვინმე გამოჩნდეს, პასუხის გამცემი დავით იყოს.

კიდევ ამას წინათ ბატონი შვილი ალექსანდრეს ქავთარაძის დავითის მამული წაურთმევია და თვალთშეშობისათვის მიეცა. და იმ თვალთშეშობის იმაშაშვილისათვის ორის დღის მიწა ქავთარაძის მამულისა მიეყიდა. და არას თავილდრისაგან მამული არ გასყიდულა. და ის ორის დღის მიწა ისრევ დავითს უნდა [დარჩეს]. თვალთშეშობმა პასუხი უნდა რომ იმაშაშვილს გასცეს.

**276. განჩინება თეიმურაზ II-ისა მრცხინვალებსა და ფაშაველი-
შვილებს მამულის საქმეზე**

1745 წ. 18 ივნისი

ხელნაწ. ინსტ. Ad 1934. დედანი. ქალაღი. 39X15,2 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო ან ორი წერტილი.

ქ. ქართველობაში ქრცხინვალელს მურადშვილს და იმის მეზობლებს ნიქოზს, რხვითს მამული ეყიდათ. იქიდან ამ თარიღამდი ამათ სქეროდა. ამისი ბარა ქრცხინვალის მალუჯათში ეძლიათ. ამ წელიწადს მოსულიყო ფაშენილშვილი: ნიქოზი ჩემი არის, აქმ მამულის ბარას მე ავიღეფო. ძალათ წაერთმიათ.

მოვიდენ, სამართალში ილაპარაკეს.

ჩვენ მოკითხული ვქენით. ქრცხინვალელებმა ქართველი და თათარი მოწამე მოიყვანეს, ეს მამული რა გეყიდა, არც ქართველობაში, არც ურუმობაში, არც ყიზილბაშობაში თქვენ ბარა არ გამოგირთმევიათ, უსმართლობით წელს გამოგქვართვითო.

ფაშენილშვილებსაც მოწმები ვსხთოვეთ. იმათ ვერ იშოეს.

სამართლით ის მამული დარჩა ქრცხინვალელთ. ფაშენილშვილებს ხელი არა აქვთ. თუ რამ გამოურთმევიათ, ისევ უნდა ქრცხინვალელებს მისცენ.

დაიწერა თიბათვის იგ, ქორონიკონს უღგ.

ბეჭედი: მე ქრისტეს მონა, ქვეყნად შაჰანშაჰასი, მეფედ ცხებუ-
ლი საქართველოსი, 1744, თეიმურაზ.

277. განიხილეთ სვიმონ და ავთანდილ ჯავახიშვილების შპა-
გაგულის სახეზე თეიმურაზ II-ის ომები

1745 წ. 17 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2571. დედანი. ქაღალდი. 22×15,5 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ჩვენ, ბატონის შვილი ნაიბი და სარდარ ქაიხოს-
რობეგ ჯავახის შვილების სამართალში დავსხედით და
ასე გავარიგეთ, რომე:

სვიმონს მამულის ხარჯის გამოღება არ შეეძლო და თა-
ვისი წილი მამული სულ ავთანდილს თ[ა]ვის განაყოფს და[ა]-
ნება, თ[ა]ვ[ი]სის ზვრისა და ხოდაბუნის მეტი და ორი ბახჩის მეტი
სულ ავთანდილს და[ა]ნება.

ეს ორი ბიჭი — ერთი ოსებას შვილი ბასილა და
ლალიას შვილი თევდორა სვიმონისა უნდა იყოს. ამათთან სხვას
საქმე არავის არა ქონდეს, არც ჩვენს მოს[ა]ქმესა და არც სხვას კაც-
სა. და სხვის ამ მამულის ხარჯი ავთანდილ უნდა გამ[ო]იღოს.

და სხვა თუ სვიმონ მამული და მიწა იმუშაოს, რომე ბარა და
კულუხი მისცეს. და ეს ზვარი და ხოდაბუნი საერთოთ ორად გ[ა]ი-
ყონ ხოლმე.

ეს ნეფრის თეიმურაზის ბძანებით გაგვირიგებია.

ქორონიკონს ულგ, თიბათვის იწ.

ბეჭედი: სვიმონ

ეს მე, ავთანდილის ნება დართვით გარიგდა ყაბული მიქნია.

ბეჭედი: ავთანდილ

ზემო კიდევ

ქ. ჩვენი ბძანება არის: როგორც ამ წიგნით გაურიგებიათ, სვი-
მონს რაც ამ წიგნში სწერია, ეს ექიროს. სხვასთან საქმე ნუ აქვს.

თიბათვის იწ, ქორონიკონს ულგ.

ბეჭედი: მე ქრისტეს მონა, ქუეყნად შაჰანშაჰასი, მეფედ ცხებუ-
ლი საქართველოსი, 1744, თეიმურაზ.

278. განიხილეთ მუშრიბი ნასყიდვას შვილების მანუჩარასა და

ოსეფას ბაჰრის სამეფო

1746 წ. 20 იანვარი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1091. დედანი. ქალაღი. 25,5×23;7 სმ. მხედრული.
განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარაა ორწერტილი.

ქ. ნებიტა ღმრთისათა გავიყარენით ჩვენ, მუშრიბი ნასყი-
დას შვილი მანუჩარა და ოსეფა. რაც ღმერთს ჩვენთვის
სახლის რიგი მოეცა, მანუჩარამ, ოსეფამ და ჩვენის ძმის ზურა-
ბას ჯალაბმა ელენემ და იმისმა ქალებმა სწორედ სამად გა-
ვიყავით. სხვა არა გვქონდა რა, რომ გავგეყო სახლების მეტი.

ჩემი აღებული ვალი იყო **იჟ** (ჩვიდმეტი თუმანი და ხუთი
მინალთუნი), ელენეს აღებული ვალი იყო **გ** (სამი თუმანი და
ხუთი მინალთუნი), ელენეს და თავის ქალებს მივეცი **იჟ** (თორ-
მეტი თუმანი და ხუთი მინალთუნი), დედის სამარხი რომ არა გვქონ-
და მიგვეცა, დედის ოქროს ღინჯილი დაგვეხარჯა სასახლოდ; იმისი
ფასი მივეცი **გ** (შვიდი თუმანი და ხუთი მინალთუნი).

მე, მანუჩარას მერგო: სახლებისაგან ტერ-ფარსიელანთ მოსყი-
დული ჩარდახი, დარბაზი, ოთახები და ეზო და კარი ფარეშ ასლა-
ნანთ კარისაყენ თავის შესავალ-გასავლითა. ვალი მერგო ელენესი
და თავის ქალებისა **იჟ** (თორმეტი თუმანი და ხუთი მინალთუნი)
და საჰაკას შვილი მანუჩარასი **ე** (ხუთი თუმანი), კაჰკაჰანდ ზაზასი
გ (ორი თუმანი), ბლიაძისა **დ** (ოთხი თუმანი), პენტელანთ ანასი **ა**
(ერთი თუმანი) ჭოქილოანთ მარტიროსასი **ა** (ერთი თუმანი და
ხუთი მინალთუნი), ბებრისა **ა** (ერთი თუმანი და ხუთი მინალ-
თუნი), გიგელდას სიღედრისა **ა** (ერთი თუმანი), ნათლისმამისა **ა**
(ერთი თუმანი), შვიქნა **კ** (ოცდაცხრა თუმანი).

ოსეფას გერგო: სახლებისაგან ხარაზი შებოასშვილი ქსტატესი
და მელქოას სახლები, დარბაზი, სათორნე და პატარა ეზო და ჩარ-
დახს რომ ოთახი აკრავს, ის ზეით-ქვეითი კარი შებოანთაყენ თავის
შესავალ-გასავლითა; ვალი გერგო: დედისა **გ** (შვიდი თუმანი და
ხუთი მინალთუნი), ელენეს აღებული ვალი **გ** (სამი თუმანი და
ხუთი მინალთუნი)—რვა და [ა]მასი **ა** (ერთი თუმანი), შვიქნა **იჟ**
(თორმეტი თუმანი). ელენეს და თავის ქალებს-სახლებში წილი არა
აქუსთ, იმათი გული შეგვიჯერებია.

ამრიგად გავიყარენით. სხვა ჩვენში სადაო და სალაპარაკო არა
გვაქვს რა, ძმობისა და სიყვარულის მეტი.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი და ყოველნი მისნი წმიდანი.
კაცთავან: ქალაქის მელიქმამასახლისი ალა მელიქმამა-
სახლისი ალა, ბაღდა-
დანთ ნასყიდასშვილი გიორგი გიორგი, ტერ-შიმოვანას შვილი
ოჰანა , ბასტამანთ მღდისი მელქოა , აბესალა-
მანთ პაპასშვილი პასრათა მონა ლთი-
სა პასრათა, ხუდინას შვილი ნას-
ყიდა , ფარეშ პასრაათას შვილი გიორგი გიორგი,
შერგილანთ მელქოას შვილი საჰაკა .

მე, დეკანოზის შვილს მიქელს დამიწერია, მოწამეცა ვარ.
დაიწერა ესე წიგნი იანვრის 4, ქორონიკონს ულდ.

შენ, ოსეფას რომ იე (თხუთმეტი თუმანი) სარმაე გქონდა, იმი-
სი ბადალი ვალი გქონდა. ის იმაში გავიდა. და თუ მამული ან
ვალი გამოჩნდეს ან ასაღები, ორთავ სწორედ უნ[დ]ა მივცეთ და
სწორედ უნდა ავიღოთ.

მე, მუშრიბ ნასყიდას შვილს ოსეფას ამისი ყაბული ვარ. ეს
ჩემი ხელი და ბეჭედი მონა ლთისა
ოსეფა

მე, მუშრიბი ნასყიდას შვილი მანუჩარს ამისი ყაბული ვარ
და ბეჭედი არა მქონდა და ეს ჩემი ხელია +

279. მორიგების წიგნი ამილახორთა საბა ნინოწმინდელისადმი

1746 წ. 11 მაისი

ს. კაკაბაძე, ისტორიული საბუთები V, 65—66.

ქ. ესე წიგნი მოგართვით ჩვენ, ბატონმა ამილახორმა¹ დი-
მიტრიმ, ამირინდომ და რევაზ თქვენ ნინოწმინდელს
საბას ასე, რომე: ერთს კაცზე შავცილდით, დავიჩემეთ, რომ ჩვე-
ნი ყმა არის. თქვენ, დიად, შორს დაგვიჭირეთ და ასე ბძანეთ: ჩე-
მის მონასტრის მემკვიდრე ყმა არისო.

¹ ამილახორმა.

მასუკან ბევრი ვილაპარაკეთ იმ კაცის თაობაზე. თქვენც ბევრნი მოწამე მაიყვანეთ თქვენის საყდრის ყმა და, დიად, დიდად შემოგვფიცეს და ასე თქვეს: არას კაცს არ გვახსოვს მაგ კაცის მამის ჩამოსვლაო; რომლისაც სოფლისას ვამბობდით იმ კაცსა; იქიური უფროსი კაცები ჩვენც მოვიყვანეთ და ვკითხეთ და ვაფაცეთ საჯართაც და ცალკეცა; მაგრამ მართლა აღარავის ახსოვდა იმ კაცის თქვენს მამულში მოსვლა.

თქვენ ასეთი მოწმე[ე]ები მოიყვანეთ, რომ სამოცის წლის ჩამოსული იყო თქვენს მამულში და თქვენს მამულზე სახლებულიყო, ყმაწვილი კაცი მოსულიყო თქვენს მამულში, სახელი ბერუარქმეოდა, ცოლიც თქვენს მონასტერში შეერთო; ორი შვილი ყოლოდა, უფროსს ღარიბა ერქვა და უმცროსს გელია.

საგარეჯოს თქვენს მამულში მომკვდარიყო ის ბერუა. და ეს ორი ბიჭი რომ დაობლებულიყვნენ, ქალაქს ჩამოსულიყვნენ. უმცროსი ძმა ამ ქალაქს მოკდომოდა; უფროსი ღარიბა აქ ქალაქს იყო.

ახლა იმ ღარიბაზე შეგვექნა ჩვენ ლაპარაკი. და რადგან თქვენ იმდენი მოწამე მაიყვანეთ და გული დაგვაჯერებინეთ, რომ სამოცის წელიწადზედ ნამეტნავი იყო იმ კაცის თქვენს მამულში მოსვლა, ჩვენც კელი ავიღევიტ და სამართალმაც თქვენ მოგცათ.

ახლა დღეის უკან არც ჩვენ და არც ჩვენს სახლისკაცსა და ნათესავს კელი არა აქვთ მაგ კაცზედ სალაპარაკოთ; სამართლით გავშველებულვართ ღმერთმან მშვიდობაში მოგაქმაროსთ თქვენცა და თქვენს მონასტერსაცა.

არიან ამისი მოწამენი და დამსწრები: ტფილელ მიტროპოლიტი ათანასი ბეჰელი; ათანასი, ქოდაკევის წინამძღვარი იოვანე ბეჰელი, მღვდმის წინამძღვარი ბესარიონ, კათალიკოზის მოლარეთხუცესი პაატა ბეჰელი. მე, სიონელს მღვდელს დემეტრეს დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

თვესა მაისსა ია ქორონიკონს ულდ.

--	--	--	--

1746 წ. 10 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1912. დედანი. ქაღალდი. 42×14,3 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორ-
წერტილი.

ქ. ფარსადან ციციის შვილს სასიარეთს მაჩაბე-
ლას შვილის ნასახლები მამული გლურჯიძის ფრიდონ-
ისა და ამისის ძმისწულის უდარესაგან ნასყიდი ქონებო-
და. და ფარსადანს ეს მაჩაბელას შვილის მამული თარხნის შვი-
ლის ზაზასათვის მიეყიდნა. და ფარსადანის მიცემული ნას-
ყიდობის წიგნი ზაზას ხელთ ქონდა; და ძველი ნასყიდობის წიგნი და-
კარგულიყო.

და თარხნის შვილს ზაზას გლურჯიძე ელიზბარ წამო-
ედება: ჩემის განაყოფის მამული ფარსადანს ტყვილათ მოუყიდნიაო,
ფარსადანისაგან ნასყიდი არ არისო; მართალია, ფრიდონს მიეყიდ-
ნაო, მაგრამ ისევ ფრიდონს დაუხსნიაო, და ფრიდონის მიცემული
ნასყიდობის წიგნი ფარსადანს ამიტომ აღარა ქონდაო, და უპატრო-
ნობით მიუყიდნიაო.

ამ ლაპარაკში ფრიდონ გლურჯიძე ჯავახეთს იყო და აქ არ და-
ესწრა. ცოტარამ ხანი გამოვიდა. თარხნის შვილმა ზაზამ ფრიდონ
ჩვენს წინ მოიყვანა და ფრიდონს ეკითხეთ და ასე მოგვახსენა: მაჩა-
ბელას შვილის მამული ფარსადანს ჩემგან მისყიდული ქონდაო და
აღარც დამიხსნია ფარსადანისაგან ის მამულიო; ფარსადანს თავისი
ნასყიდი მამული ზაზასთვის მიუყიდნია, ჩვენ ამ მამულთან ხელი
არა გვაქვსო.

და რადგან ასე ნასყიდი ყოფილიყო და ელიზბარ ზაზას უბრა-
ლოთ წამოსდავებიყო, მაჩაბელას შვილის მამული სამართლით ისევ
ზაზას დარჩა. თუ ელიზბარს ამ მაჩაბელას შვილის მამულის საქმეზე
ჩვენი წიგნი ქონდეს რამე, ამ განაჩენით გაცუდდეს.

დაიწერა მკათათვის ი, ქორონიკონს ულდ.

ბეჭადი: მე ქრისტეს მონა, ქუეყნად შაჰანშაჰასი, მეფედ ცხებუ-
ლი საქართველოსი, 1744, თ ე ი მ უ რ ა ზ.

ხელნაწ. ინსტ. Hd 7224. დედანი. ქალაქი. 48X13,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ხუ რ და ყ უ ლ ა ს შ ე ი ლ ს შ ე რ მ ა ზ ა ნ ს და შ ი ო ს ყ ა ფ ლ ა ნ ის შ ე ი ლ ის პ ა პ უ ა ს ა თ ე ის და ამისის ძმის გ ო რ ჯ ა ს- პ ის ა და ზ უ რ ა ბ ის ა თ ე ის თ ა ფ ა ნ ს ერთი საკომლო ო ს- მ ა ნ ა ს შ ე ი ლ ის მამული მიეყიდნა სულჯურახეულის ბატონის მამის ჩვენის ბატონობაში; და სიგელი მიეცა პაპუასათვის და ამისის ძმებისათვის.

და ამაში ხანი გამოსულიყო და მეფის ვახტანგის ბატონობაში პა[ა]ტა გერმანოზის შვილი წამოსდავებოდა; და მეფის ვახტანგის წიგნით ოსმანასშვილის მამული პა[ა]ტას დაეჭირა და სამკვიდროც პა[ა]ტას მამული ყოფილიყო და ბარათში გამოყოლილი და პა[ა]ტა გერმანოზის შვილს ეს მამული ციცი-შვილის მანუჩარისათვის მიეყიდნა და სრული ფასი აეღო.

რადგან ყაფლანის შვილს ყაფლანსაც ამ [ო]სმანასშვილის მამულის ნასყიდობის სიგელი ხელთ ეჭირა და მანუჩარ ციციშვილსაც ნასყიდობის სიგელი ქონდა, რომელიც დროს შემოიკდებოდა, ის დაიჭერდა ხოლმე და ამაში გლეხსაც უსამართლო სჭირდა და დავაც გაგრძელდებოდა.

ციციშვილმა მანუჩარ გერმანოზის შვილს პა[ა]ტას შვილს ქაიხოსროს თავის თეთრს თხოვნა დაუწყო: «მამა შენმა სადავო მამული მამყიდაო, მე სადაო მამული არ მინდა, რაც ფასი გიჭირ[ა]ეთ, მამეცი და შენ იცი და ყაფლანის შვილმა ყაფლანმაო».

პა[ა]ტას შვილმა ქაიხოსრომ თეთრის შოვნა და ამ საკომლოს დახსნა ვერ შეიძლო; და ეჭვის თუმანი ყაფლანს მანუჩარ ციცი-შვილისათვის მივაცემინეთ და მანუჩარიც შესჯერდა. და ოსმანას-შვილის საკომლო სამკვიდროთ ყაფლანს დარჩა და მანუჩარმაც თავისი ნასყიდობის სიგელი ყაფლანს მისცა.

დღეს ამას იქით ამ საქმეზე ყაფლანს ვერც ციციშვილი მანუჩარ და ვერც გერმანოზის შვილი ქაიხოსრო ველარას ედაოს.

ენკენისთვის იე, ქორონიკონს ულდ.

ბეჭდი: მე ქრისტეს მონა, ქუეყნად შაჰანშაჰასი, მეფედ ცხებული საქართველოსი, 1744, თეიმურაზ.

მინაწერი

მოყიდული თავანს ოსმანასშვილის მამული წიგნი მეფის თეიმურაზისაგან რომ ჩვენ დაეცრა ჩომია.

**282. განჩინება ერეკლე II-ისა გრიგოლ სასლთხუციისა და
გოგოლაურის სასისხლო საქმეზე**

1747 წ. 18 იანვარი

ხელნაწ. ინსტ. Hd 2217. დედანი. ქალაღი 33×20 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია ორი წერტილი.

ქ. ეს განჩინის წიგნი დაგვიდვია ჩვენ, მეფე ერეკლეს.

ასე, რომ: გრიგოლ სასლთხუციისი გავგზავნეთ ფშავს; ჩვენი მოძმის კარზე იყო და ფშაველთ სტუმარი იყო. წამოსვლაში იმასთან გოდერძი იყო ასათაშვილი, დემეტრე ვედრაული, პაპა კუსრა ნაცვალი. გზაზე გოგოლაური ჩემჯდომოდა, თოფი რომ უნდა დაეკრა, სასხევი მოსტყდომოდა, ველარა ექნა რა.

რადგან რომ მთის კაცსში სასტუმრო დადებული არის თექვსმეტი კარი, ეს ჯერ რომ თავადიშვილი იყო, მერმე ჩემი გავგზავნილო და მოძმის კარიდამ წამოსული იყო.

ახლა ჩვენ გავვიპყვია: სასტუმროც ის არის, ჩვენიც ჯარიმაც შიგ არის, — თოთხმეტჯერ თექვსმეტი კარი უნდა მოსცეს და, თუ ის კაცი ჩვენ ჩავიგდევით, იმისი კიდე ჩვენ ვიცით. ამ სასლთხუცეს და [ა]მ კაცს სამართალს ჩვენ უზამთ. და თუ სიტყვა ქონდეს კიდე[მ], ჩვენ მოგვახსენოს იმ გოგოლაურმა.

დაიწერა იანვარს იმ, ქორონიკონს ულე.

ბეჰელი: ქნარს მიცემს, დავით მიხმოზს ძედ კახეთის მეფედ ცხეზულს, ერეკლე

სათაური: ფშაველთ წიგნი

**283. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ბაისა მახაზლისა და ლევან
ბარამიშვილის შმის საქმეზე**

1747 წ. 4 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 8707. დედანი. ქალაღი 22,3×15,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ქ. მაჩაბელი ბესია შინდელს ბერძნისშვილს ლევანს თავის ყმას ვარიანელს ბუსხრიკიძეს ოთიას ელავებოდა, ჩემი მკვიდრი ყმა არისო.

ჩვენ, მეფეთ-მეფემან პატრონმან თეიმურაზ ესენა ჩვენს სამართალში ვალაპარაკეთ და ამათი საჩივარი გავიგონეთ.

¹ + იყო.

ბერძნისშვილის ლევანის სიტყვა ეს იყო: მკვიდრი ყმა მაჩაბლისა არის ბუსხრიკიძე ოთიაო, მაგრამ სეფიხან როცა საერისთო დალაშქრა, ეს ოთია ყიზილბაშის ხელში დატყვევდა და მე ყიზილბაშისაგან დავიხსენ, ჩემი ნასყიდი არისო.

და თვითონ ბუსხრიკიძეც მოგვახსენა: დატყვევებული ლევანამ მიყიდაო.

მაგრამ მაჩაბელმა ლევანს სამართლით დახსნილობის მოწამე სთხოვა, რომ ასე უნდა მოწამე მოეყვანა ლევანს, რომ ბუსხრიკიძის თათრისაგან დახსნაზე და ფასის მიცემაზე იქ დასწრებოდა. ლევანამ მოწამე ვერ იშოვა.

და ჩვენ ეს სამართალი უბძანეთ: თუ ლევან ბერძნისშვილმა ბესია მაჩაბელს თავდათავ შეფიცა, რომ ბუსხრიკიძე დატყვევებული დაეხსნას, ბუსხრიკიძე ლევანს დარჩეს, ბესიას ხელი აღარ ექნება.

და თუ ლევან ვერ დაიფიცა, ბესიას თავისი ყმა ბუსხრიკიძე უნდა ლევანმა დაქანებოს.

დაიწერა მარტინს დ, ქორონიკონს ულე

ბეჭდო: მე ქრისტეს მონა, ქუეყნად შაჰანშაჰასი, მეფედ ცხებული საქართველოსი, 1744, თეიმურაზ.

284. ბანჩინება არჩილ მეფისა ღავით და ზეჟან გოსტაშაბისშვილების შიის საქმეზე

1747 წ. 20 ნოემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3242. დედანი. ქაღალდი 33×20,3 სმ. რესტავირებული. დაზიანებული. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია ორწერტილი. საბუთს უზის ქორონიკონი ულე, მაგრამ შეცდომაა, რადგან ამ დროს ტახტი თეიმურაზსა და ერეკლეს უჭირავთ.

ქ. ჩვენ, მეფე არჩილთან გოსტაშაბისშვილმა დავით და ბეჟან ერწოს ამრუმლიშვილებზე ილაპარაკეს:

დავითი ამას ანბობდა: მამაჩემმა საუფროსოდ აიღოვო.

ბეჟან ამას ანბობდა: ამილღაბარ რომ საუფროსოდ აიღო, იმისი განაყოფი იყოო.

თუ ამ ამრუმლისშვილმა სამეხისამ ბეჟანს შეფიცოს, რომ ამრუმლიშვილის მამული ამილღაბარს საუფროსოდ აეღოს, ბეჟანს კელი აღარა ჰქონდეს, დავითს დარჩეს.

თუ სამეგობროს ვერ შევძლებთ, ეს ოსიყმა თავის მამულით, სამ-
თავ გასაყოფი იყოს: დავითისა, ბექანისა და ზაზასი.
გიორგობისთვის კ, ქორონიკონს უკე¹.

verso ბეჰელი: მეფე არჩილ

ქ. ამ განაჩენით დავით ამილღაბარის შვილმა ამრუმელაშვილი
სამეგობროს მოფიცრათ მოიყვანა სამჯერ ბექანთან; და ბექან აღარ
და[ა]ფიცა. რახან² ბექან აღარ და[ა]ფიცა, მამულიცა და კაციც —
ო[სი]ყმე დავითს, ამილღაბარის შვილს, დარჩა.

გიორგობის კა, ქორონიკონს უკე¹.

ბეჰელი: მეფე არჩილ

285. განჩინება გვრიძიშვილისა და დავითგარეჯის მხრის სამეფო

1737—1747 წწ.

ცხსა. ფ. 1449. საბ. № 2479. პირი. თეიმურაზ II ისპანს გაწვეული იყო
ორჯერ: 1737—1738 და 1746 წლებში. საბუთიც ამ წლებით თარიღდება.

ქ. ერთი იკორთელი კაცი პატარძელს ჩამოსულიყო
[მე]არაყე(?) მამუკა, ცოტა რამ მამული ეყიდა. ის კაცი უშვილო
ყოფილიყო. ის თავისი ნასყიდი მამული და თავისი თავი წმინდის
დავითისათვის შე[ე]წირა. ის კაცი მომკვდარიყო და ერთი იკორთე-
ლი იმისი ნათესავი კაცი საგარეჯოს ჩამოსულიყო და წინა-
მძღ[ვ]რის შეუტყობრათ მალვით ის მამული გვრიძიშვილისა-
თვის მიეყიდა. წინამძღვარს შე[ე]ტყო და გვრიძიშვილისათვის არ
და[ე]ნებებინა.

გვრიძიშვილს მეფეს ერეკლესთან ეჩივლა და ძალიანი
საფიცრით შეწირული ყოფილიყო; გვრიძიშვილი გ[ა]ემტყუვნებინა,
განაჩენი წიგნი ებოძებინა წინამძღვრისათვის. ის მამული ისრევ
წმინდის დავითის სავანესთვის დაენებებინათ.

ბატონი რომე ისპანს წაბძანდა, კიდევ გვრიძიშვილი
ბატონს დედოფალთან მოვიდა საჩივრელად. დედოფალს ბატონის
ალავერდლისათვის კახთ ეფისკოპოზ-დარბაისელთათვის სამართალი
ებძანათ. ილაპარაკეს და ჩვენც ის სამართალი უყავით, რაც ბატონის
განაჩენში ეწერა. ეს მამული საფიცრით შეწირული იყო, ისრევ
წმინდას დავითს დავანებეთ. წინამძღვართან გვრიძიშვილს პასუხი
და საქმე აღარა ქონდა.

და თუ რამ იკორთელის კაცისათვის მიეცეს, იმ იკორთელმა

¹ უკე] ულე. ² რათხან.

კაცმა უნდა მისცეს. იმ კაცის წიგნიცა ქონდა: თუ მამულს¹ არ და-
გიდებდეს², ენის ფასის მომცემი ვიყო. და ჩვენ ეს სამართალი გვიქ-
ნია. იმ მამულთანა წინამძღვართან ხელი არა აქვს გერაძიშვილს.

ხელრთვა: ალ ავერდელი ნიკოლოზ

მონა ლთისა მდივანი გორჯასპი	ზაალ?		
-----------------------------------	-------	--	--

კიდებუ:

ეს სამართალი ჩვენც დაგვიმტკიცებია. ნურავინ მოუშლით.

დედოფალი ანა	
-----------------	--

286. ზანაინება ციციშვილების მამულის სამხეზ

1748 წ. 5 აპრილი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5046. დედანი. ქალაღი 139,2×10,2 სმ. მხედრული.
განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია ორი ან სამი
წერტილი.

ქ. ბატონის ჩვენის მეფე ერეკლეს ბძანებით ჩვენ, ნო-
დარის შვილი ალექსანდრე და სარდლის შვილი ფარ-
სადან — ედიშერის შვილის იოვანეს და ქალანთ-
რის და პაპუნას შვილის დემეტრეს გასარიგებლათ
[დავსხედით], რომ ერთმანერთს ყმასა და მამულზე ლაპარაკობდენ.

დემეტრე ელაპარაკებოდა ქალანთარს დიდ ქარელში ლა-
ლიმას შვილს მიწა-წყალსა. ლალიმას შვილის მიწა ან ნაფუზ-
ვარი ან ნასყიდი ან უსყიდი, რაც რომ მენახსოვრები მოვიდნენ და
გვიჩვენეს, ერთმანერთის რაზითა სულ დემეტრეს, სალთხუცეს[ს]
ნიკოლოზსა და იმათ აზნაურის შვილებს მივაბარეთ.

გონგლიას შვილის ნახევარს წისქვილს ელაპარაკებოდა
ნიკოლოზ, რომ: ნახევარი წისქვილი ლალიმას შვილს უყიდნიაო. ლა-
ლიმას შვილი კი აღარ იყო და აღარც წიგნი ჩნდა.

გონგლიას შვილი აშოროს ამბობდა, რომ ჩემს განაყოფს მიე-
ყიდნაო, მაგრამ მამაჩემ[მ]ა ისევ დაიხსნაო. ამაზე გონგლიას შვილი
ფიცებდა და აღარ დავაფიცეთ. და ჩარეკი ერთი ლალიმას შვილის
მამულს დარჩა და სამი ჩარეკი გონგლიას შვილს დარჩა. თუ რომ
ლალიმას შვილის ნასყიდობის წიგნი იპოვოს ნიკოლოზმა, ის ერთი
ჩარეკიც ლალიმას შვილს დარჩეს. და თუ წიგნი ვერ იპოვნოს, ერთი
ჩარეკის მეტი ხელი არა ქონდეს ნიკოლოზს ქვეით საწისქვილოში.

ალექსანდრე

¹ მამული. ² დგდებდეს.

ქ. ქალანთარი ამას ჩივოდა, რომ: ბიძაჩემი და მამაჩემი რომ გაყრილან, ბიძაჩემს პაპუნას საუფროსო აუღია მამიჩემისათვის. რომ შვიდი კომლი¹ კაცი საჭირნახულოთ გაუჩენიათ, ერთი კი მიჭირამსო ძოვრეთსაო, ექვსი კომლი² კი არ მიჭირამსო.

ჩვენც მოკითხული ვქენით და ექვსი კომლი² კაცი ქალანთარს არ უჭირამს.

ამას გარდა კიდევ ლაპარაკობდა ქალანთარი, რომ სამი³ კომლი² კაცი გასაყოფი არისო, რომ შუა უნდა გავყოფოთ დოესს⁴ და ხვედურეთს არისო. ამის ფარდი ქალანთარს არ უჭირამს.

ჩვენ⁵ მოკითხული ვქენით, რომ ქალანთარს არ უჭირამს.

ნიკოლოზ სალთხუცესმა ეს უპასუხა ქალანთარს: უდემეტრეოთ მე ჯულაბს ვერას მოგცემო. ეს სამართალი ხელმწიფეზე დარჩა.

ალექსანდრე

ქ. ნიკოლოზ სალთხუცესი ქალანთარს კუპრადეს ელაპარაკებოდა.

ქალანთარმა ასე უპასუხა, რომ: ნოდარისშვილი და მე რომ გუჯარით⁶ გავიყავითო, ჩემს წილში ესახლაო და დღესაც ჩემი ყმა არისო.

ჩვენ მოკითხული ვქენით და მკვიდრი ნიკოლოზისა ყოფილიყო. ისევ ნიკოლოზს დაევანებეთ თავისის ძმებითა.

ქ. ალექსიძე ვარდან ერთს კომლს⁷ კაცს ელაპარაკებოდა ქალანთარს: დევსაძე ჩემი ყმა არისო.

ქალანთარმა ასე უპასუხა, რომ: მამაჩემი და პაპუნა რომ გაყრილანო, დევსაძე მე მერგოვო ბარათითაო.

ჩვენ მოკითხულობა ვქენით და ქალ[ან]თარს ბარათით რგებოდა, ისევ ქალანთარს დაევანებეთ.

ალექსანდრე

ქ. კიდევ ალექსიძე ვარდან ერთს კომლს⁸ კაცს [ელაპარაკებოდა]: შატკერელასშვილი ჩემი ყმა არისო.

ქალანთარმა ასე უპასუხა, რომ: არცა ყოფილაო შენი ყმაო და არც არისო.

ვარდანს მოსტიბარი კაცი ვთხოვეთ; რომ ერთი კარგი მოსტიბარი კაცი მოიყვანოს, რომ შატკერელასშვილი სამკვიდრო ყმა ყოფილიყოს; მოწმობა უყოს, რომ სწორეთ შატკერელასშვილი იყოს.

¹ კომლი. ² კვაბლი. ³ საბი. ⁴ დოეზს. ⁵ ჩვენს. ⁶ გუჯარითი. ⁷ კვაბლს.

⁸ კომბლს.

თუ რომ მოსტიბარი კაცი ვერ მოიყვანოს მოწმათ, ერთი შატ-კერელასშვილისთანა კაცი მოიყვანოს ვარდანმა, დაიფიცოს და შატ-კერელასშვილი ვარდანს დარჩეს.

თუ რომ კაცი ვერ მოიყვანოს და ვერ დაიფიცოს, ისევ ქალანთარს დარჩეს.

დაიწერა აპრილის ე გასულს, ქორონიკონს ულვ.

ალექსანდრე	ხოსროვ	*
------------	--------	---

287. ბანძინება ერეკლე II-ისა ჩოლახაშვილებისა და პანკელეების მამულის საქმეზე*

1748 წ. 2 აგვისტო

ცხსა. ფ. 1450. დავთ. № 32. საბ. № 307. პირი. აგრეთვე დავთარი № 32. საბ. № 307.

[160v] ჩვენ, საქართველოს გამგებელმან და კახეთის არაგვის პერობელ-მქონებელმან მეფემ ერეკლემ ამ განაჩენის წყალობა გიყავით თქვენ, ჩოლახაშვილს თუშთ მოურავს ჯიმ-შერს, მასა შენსა ქიაურთ მოურავს ომანს, ზა[ა]ლ უზბაშს, ნაზირს ქაიხოსროს და ანდერმანს, შვილსა თქვენსა ადამს.

ასე, რომ: ბახტრიონზედ თქვენ და ჩვენი სახასო ყმანი ეობიასშვილები, სეხ[ნ]იასშვილები გლეხნი და აზნაურშვილები ცილობდით. მოხვედით და ჩვენს სამართალში ილაპარაკეთ.

თქვენ ამას ამბობდით, რომ ბატონებისაგან მოგვცემიან და წიგნიც ხელთ გქონდათ.

ეს პანკელები ამას გეუბნებოდენ და ლაპარაკობდენ: შართალი არისო, მოგცემ[ი]ათო და ისევ ბატონებისაგან წაგრთმევიანო, თავის სახასოდ დაედევანო.

ჩვენ ეს ლაპარაკი და ერთმანერთის თქვენი მოდაობა გავსინჯეთ. თქვენ რო[მ] შაქისშვილებს ფიცი დაგადევით, წახვედით, ბახტრიონისათვის შემოგვევლოთ ილტოს შესაყრამდის, გალავნის კარზედ რომ სომხის [161] საყდარი ღვას იქიმდის, და ბოლოს ჯანჯანანთ თავს რომ საყდარი ღვას, ალაზნის პირამდის ისე ჩავლით შემოგვევლოთ და დაგეფიცნათ, ირგვლივ¹ შემოგვევლოთ ბახტრიონ-

¹ იგრვლივ.

* ბეჭედში გამოისახულა მხედარი.

ნისათვის: «ეს მოგვეცემია ბატონებისაგანაო და არცაღა წაგვრთმე-
ვიაო».

ამ რიგათ თქვენ რომ დაიფიცეთ, ის ბახტრიონი თქვენ დაგრ-
ჩათ ყოველის კაცის უცილებლად, რომ აღარას კაცს კელი არა
აქვს. ვინც რომ ვინმე მოხნევდეს, დასტური ღალა თქვენ მოგვეცე-
მოლდესთ.

დაიწერა ინდიკტიონსა მეფობისა ჩვენისასა წელსა მეხუთესა,
თვესა აგვისტოსა ბ, კელითა მდივნის ოთარისათა, ქორონიკონს
ულვ.

როგორც გაუმიჯნავთ და მიჯნები ჩაუსხამთ, ჩვენც ისე დაგვიმ-

ტყეობია

288. განჩინება სიმოვანასა და ზურაბას ვალის საქმეზე

1748 წლ. ახლო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 854. დედანი. ქალაღი 21,6×16,3 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი. საბუთი თარიღდება სტე-
ფანას ბეჭდის მიხედვით.

ქ. დავსხდით დიეა[ნ]ბეგის ბძანებითა ჩვენ, მონთოანთ
მ[ი]კ[ი]რტუმამა და ტერთერას შვილი შაქროამა და
ბარათანთ სტეფანამა, სიმოვანას და ზურაბას
საქმეზე.

და ზურაბამ ათი თუმანის რუსის თეთრის თამასუქი ქონდა-
რათგან სიმოვანაც კდარი იყო, ახლა რათგან მაშინაც რუსის თეთ-
რი ნაკლები იყო და ახლა ჰუზურჩიც არა იყო რა, და ცამეტი თუმა-
ნი ერთი წელიწადის უკან უნდა მისცეს. სახლები გირაოთ დაიწე-
როს და ოთხი თუმანი ახლა უნდა მისცეს, რომ შეიქნება შვიდმე-
ტი თუმანი.

ჩვენი ჰკვა ასე გაგვიჭრა, ბრძანება თქვენი არის.

სამი ბეჭელი:

1. სომხური ბეჭედი
2. მონა ღთისა შაქარა*
3. მონა ღთისა სტეფანა, 1748*

* ბეჭედს სომხური ლეგენდაც ახლავს.

პაპის საქმეზე

1749 წ. 27 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13096. დედანი. ქაღალდი 19,6×15,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ქ. გორელებს ისევ გორელი ბაინდურასშვილი გიორგი სანთით ოცს თუმანს უჩიოდა.

გორის ქეთხუდები და გიორგი ბაინდურასშვილი ჩვენ, ორბელიანმა მდივანბეგმან იოვანემ ესენი სამართალში ვალაპარაკეთ. ზოგი რამ ერთმანერთში სალაპარაკო ქონდათ გიორგისთან. და რადგან სალაპარაკო ქონდათ, ბაინდურასშვილის ოცის თუმნის თამასუქი თხუთმეტს თუმნათ გაუქპერით. გორელებმა თხუთმეტი თუმანი ახლავ გიორგის უნდა მისცენ და გიორგიმ თამასუქი დაუხიოს. ამ თამასუქზე სხვა სიტყვა აღარ აქვს რა.

ფებერვლის კვ, ქორონიკონს ულზ.

ბეჭედი: ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცაა(?), იოანე, 1748.

290. განჩინება პაპა მარჩილასშვილისა და ჯაალ ბარამიშვილის

მამულის საქმეზე

1749 წ. 8 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 2062. დედანი. ქაღალდი 14×13,6 სმ. ალაგ-ალაგ ამოხეული. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი ან სამწერტილი.

ღმრთის წინაშე სამართალი ასე გავაჩინეთ].

ქ. ბატონის ბძანებით ჩვენ, მდივანბეგი [პაპუ] დავჯექით. მარჩილასშვილი პაპა რომ ზა[ა]ლ ბარამისშვილს სამის დღის საქ[ნავ]ს მიწაზე უჩიოდა ამ რიგათ, რომ: ეს მიწა ჩემი არისო, ამ მიწაში ლაშქარასშვილს კელი არა ქონდაო და არც ლაშქარასშვილს ა[მ] მიწაზე დაუფიცნიაო. მარჩილასშვილი ამას ელაპარაკებოდა ზა[ა]ლს: არც კიდევ ეს მიწა ზაზანაბერალ[ს] მოუყიდნიაო შენთვისაო.

ახლა მ[არ]ჩილასშვილს იმ მიწაზე ფიცი დავადევით; იმ მიწას უნდა შემოუაროს და პაპამ ასე შეფიცოს ზაზას: «არც ზაზასა მიეყიდნოს, არც ის მიწა ლაშქარასშვილის ყოფილიყოს».

თუ ასე შეფიცოს, მიწა მარჩილასშვილს დარჩება. და იმტოლი.

მიწა ზაზამ ნაბერალმა ზა[ა]ლს უნდა მისცეს. თუ ასე ვერ დაიფიცა ზა[ა]ლს დარჩება.

ამისი იასეული მაყასშვილი ლუარსამ ელილაჯი არის. თიბათვის მ ვასულს, ქორონიკონს უღწ.

ბეჭედი: მონა მლთისა, ყმა მეფისა, პაპუა

291. განჩინება აბიზო და ზაალ რუსისშვილების საქმეზე

1749 წ. 5 ივლისი

ცსსა. ფ. 1448. № 1658. დედანი. ქაღალდი 34,6×20,2 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ჩვენ, სახლთხუცესი აშრაპ და მდივანი ოთარ ბატონის მეფის ერეკლეს ბძანებით მოვედით შილდას და რუსისშვილები აბიზო და ზა[ა]ლ ერთმანერთს მამულის გასყიდვას ედავებოდნენ. ბატონმაც ამათი სამართალი ჩვენ გვიბძანა. სულ შილდის უფროსი კაცნიც სამართალში დავიწარი, ბატონი ნეკრესელიც დავიწართ და მოურავი დავითიც. ვალაპარაკეთ ესენი ორნიც და ამათი საჩივარი ყოვლიფერი გავსინჯეთ.

აბიზო¹ გუნას გასყიდულს ორს ტყვეზედ ედავებოდა და გუნას კიდევ ამისი წილი ყმის შვილები გე[ე]ყიდნა; მეორეს ლეკობაში ერთს ზოდებუნის ნახევარს, რომ ამისი წილი გუნას გე[ე]ყიდნა, ერთ ორის დღის მიწაც გუნას გე[ე]ყიდნა, — ამე[ე]ებს აბიზო გუნას შვილს თხოვდა.

ეს გუნას შვილი ზა[ა]ლ აბიზოს თავის ზეარს თხოვდა, რომ აბიზოს გე[ე]ყიდნა, მალუჯათში გე[ე]ლო, ხუთი თუმანი ზა[ა]ლის წილის ყმის მაგიერ გე[ე]ლო და ხუთი თუმანი სულ საერთოს ყმის მაგიერად მალუჯათში მიეცა.

კარქაულის ვალში გაღებული მამული აბიზოს საკუთრივ დავადევით. სხვა ამ გუნას გასყიდული ტყვე[ე]ებიც ორი, დარაც ზოდებუნი და მიწები გე[ე]ყიდნა, ესე[ე]ები სულ ჩაუტარეთ, აბიზოს ხელი ავადებინეთ და ზა[ა]ლს იმ აბიზოს გასყიდულს ზეარზედ ხელი ავადებინეთ, ერთმანერთს გაუბარეთ. დღეის იქით ძმობის მეტი და ერთმანერთის სიკეთის მდომის მეტი ხელი აღარ აქვთ.

რაც ძველთაგან ბარათში ნარგები ყმები თუ მამულები ქონდათ, თავთავისი წილი დარჩათ. პა[ა]ტას წილი მამული საბატო-

¹ აბიზო,

ნოთ დარჩა. იხტიარი ბატონისა არის; ვისაც უნდა, ბატონი წყალუბანს უზამს.

ამ რიგათ ესენი გავაშველეთ.

კათათვის ე, ქორონიკონს ულზ.

ორი ბეჭედი:

1. იო ა ნ ე

2. ო თ ა რ (?)

292. ბანინება თეიმურაზ II-ისა ღვთისმეტყველისა და გვრიტა ჯორასშვილის მამულის საქმეზე

1749 წ. 7 ივლისი

ხელნაწ. ინსტ. Hd 3951. დედანი. ქაღალდი 28×16 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

ქ. თ ა რ ხ ნ ი ს შ ვ ი ლ ს დ ა ვ ი თ ს ჯ ო რ ა ს შ ვ ი ლ ი ს ბ ე რ ი ა ს ა გ ა ნ ა მ ა ს წ ი ნ ა თ ვ ე ნ ა ხ ი ე ყ ი დ ნ ა დ ა ბ ე რ ი ა ს ა გ ა ნ მ ი ც მ უ ლ ი ნ ა ს ყ ი ღ ო ბ ი ს წ ი გ ნ ი ხ ე ლ თ ქ ო ნ ო ლ ა.

და მას უკან დავითს ეს ვენახი ნ ა ზ ა რ ა ს შ ვ ი ლ ი ს ბ ე რ ი ა ს ა თ ვ ი ს მ ი ე ყ ი დ ნ ა დ ა ძ ე ლ ი დ ა ა ხ ა ლ ი ნ ა ს ყ ი ღ ო ბ ი ს წ ი გ ნ ი ნ ა ზ ა რ ა ს შ ვ ი ლ ს კ ე ლ თ ქ ო ნ ო ლ ა.

ბ ე რ ი ა ჯ ო რ ა ს შ ვ ი ლ ი წ ა მ ო ე დ ა ვ ა: ე გ ვ ე ნ ა ხ ი ძ ა ლ ი თ წ ა მ ა რ თ ვ ა ო, ის ე ვ უ ნ დ ა დ ა მ ა ხ ს ნ ე ვ ი ნ ო [ო].

ჩვენ მოკითხული ვქენით და ის ვენახი დავითს ძალით წართმეული არ ქონოდა და ბერიას თავისის ნებით დავითისათვის მიეყიდნა და დავითს ნაზარასშვილისათვის მიეყიდნა.

რადგან ასე ყოფილიყო, ბერია შილთახით და უსამართლოთ ელაპარაკებოდა. ვენახი სამართლით ნაზარასშვილს დარჩა. ამას იქით ბერია ამ საქმეზე ველარას ედაოს.

მკათათვის ზ, ქორონიკონს ულზ.

ბეჭედი: ქ. დავითის ტომად, მკვიდრ ტახტზე მჯდომად, მყო საქართველოს ღმერთმან ცხებულად; მ ე ფ ე თ ე ი მ უ რ ა ზ.

293. ბანინება ოთარ გარგანოვისშვილისა და ჯაალ შორღანაშვილის შვა-მამულის საქმეზე

1749 წ. 8 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 6772. დედანი. ქაღალდი 44,5×15 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ა მ ა ს წ ი ნ ა თ ს უ ლ კ უ რ თ ხ ე უ ლ ს მ ე ფ ი ს ვ ა ხ ტ ა ნ გ ი ს ბ ა ტ ო ნ ო ბ ა შ ი გ ე რ მ ა ნ ო ზ ი ს შ ვ ი ლ ი ი ე ს ე დ ა მ ი ს ი ძ მ ი ს წ უ ლ ი დ ა თ უ ნ ა გ ა ყ რ ი ლ ი ყ ე ნ ე ნ დ ა ბ ა ტ ო ნ ს გ ა ს ა მ ყ რ ე ლ ო ა ე ლ ო.

¹ თავითისის.

ამ გასამყრელის ნახევარი იესესათვის ებოძა ენაგეტს: მამუკაშვილი გოდერძა, ზედალასშვილი გიორგი, ხარტიასშვილი თამაზა — ესენი იესესათვის ებოძა. და ნახევარი დათუნასათვის.

იესეს თავისი ფეშქეში რომ არ ქონებოდა ბატონის მისართმევი, თავისის რძლის ოთარის ჯ[ა]ლაბისათვის ზითვის საქონელი გ[ა]მოერთმია და ეს გლეხები იმით ექრთამებინა, ბატონის წიგნი რომ აეღო წყალობისა.

რადგან ამ რძლის საქონელი მიერთმია, ოთარი დაეწერა წიგნში და უმცროსი შვილი გერმანოზ კი არ დაეწერა.

ახლა ოსმალუს დროს რომ საქმე გასჭირვებოდა, ოთარი სა[ა]-თაბაგოში გადაეარდნილიყო და გერმანოზ აქ დარჩომილიყო. საქმე რომ გასჭირვებოდა, ეს ენაგეტს სამი გლეხი ყორღანასშვილის ზალიასთვის და მანუჩარასთვის მიეყიდნა, ნასყიდობის წიგნი მიეცა.

ამაში ოთარი ისევ თავის ქვეყანაში მოვიდა. და ყორღანასშვილმა და ოთარმა ჩვენს სამართალში ილაპარაკეს.

ამათი სამართალი გავშინჯეთ. ყორღანასშვილს გერმანოზის ნასყიდობის წიგნი ქონდა, მარამე არც ოთარი ეწერა და არც ამ [მ]ამულის გასყიდვაში ოთარი ქართლში ყოფილიყო. ოთარმა ბატონის ნაბოძები წიგნი მოგვართვა, იმაში გერმანოზ არ ეწერა. ამათი სამართალი გავშინჯეთ. რადგან ოთარის ჯალაბის ზითვის საქონლით იყო ნაქრთამი და არც წიგნში გამაეწერა, ეს ენაგეტს სამი გლეხი ისევ სამართლით ოთარს დარჩა და ამასვე უბოძეთ.

ოთარმა ყორღანასშვილებს ან რაც გერმანოზისთვის ფასი მიუცია, ის მისცეს ან არადა, საერთოს გაუყოფარის მამულიდამ გერმანოზის კერძი მამული მისცეს და იმით შეიჯ[ე]რიოს. ამ საქმეზე სხვა ერთმანერთ[თ]ან ხელი აღარ აქვთ.

დაიწერა [მ]კათათვის მ, ქორონიკონს ულზ.

ორი ბეჭედი:

1. ქ. დავითის ტომად, მკუიდრ ტახტზედ მჯდომად, მყო საქართველოს ღწნ ცხებულად, მეფე თეიმურაზ.
2. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭო-მი ღმერთგანცაა(?), იოანე, 1748

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14524. დედანი. ჭაღალდი 32,5×20,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. ანაკლები.

ქ. ღმრით ცხებულს მეფეთ-მეფეს და თვით კემწიფეს პატრონს თეიმურაზს ჯავახიშვილების ავთანდილის და იმის ძმისწულის ქაიხოსროს, სვიმონის სამართალი ებძანებინა ჩვენთვის.

დავსხედით ჩვენ, მუხრანის ბატონი სალთხუცესი კოსტანტინე და ორბელიანი მდივანბეგი იოვანე, ესრე გაუასამართლეთ: რაც ხარაბა უწერიათ და ჰირნახული დგას, იმის ღალა აიღონ და საერთოთ მისცენ. სურსათში სხვა რაც დააკლდეს, რაცა ნუსხაში მსახლობელი კაცი არის და ნახნავი აქვს, იმათ შეძლებით შეაწერონ და გამოიღონ. სურსათი ასე მისცენ.

და ამას იქით ვის როგორა მამული ეპიროს, რაცა ეთხოვბოდესთ, მამულზედ გაიყონ და ისე მისცენ.

ჯარი თუ ეთხოვბოდეს, მსახლობელი წამოვიდოდეს.

სალიანს ასრე მისცემდენ: სამოცდაათ წილს ავთანდილა მისცემდეს, თერამეტს ქაიხოსრო, თერამეტს სვიმონ, ხუთსა სალთხუცესი გიორგი და ხუთს ყორჩიშვილი.

მოსაქმენო! როგორცა ამ განაჩენში ეწეროს, ასრე გაარიგებდეთ.

ხარვარნახევრით ჰვიროსი მიუდგეს ამა სურსათში; რაცა სამანგლელოში ღალა მოვიდეს, სურსათში მიიყენონ წრეულობით.

მარიამობისთვის იგ გასულს, ქორონიკონს ულუ.

ორი ბეჭედი:

1. განმგედ მიწოდა მეფემა, სალთხუცად მისმა სეფემა, მუხრანთ ბატონი კოსტანტინე
2. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰო-მი ღმერთგანცაა(?), იოანე, 1748

verso

განაჩენი ბატონისა საჯევახიანოში ძველი ხარჯის გაყოფის სურათის წიგნი.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 506. პირი. დაზიანებული. ქაღალდი. მხედ-
რული.

ქ. ნებიტა ღმრთისათა გავიყარენით [ჩვენ] მელიქი აშხარაზ-
გის შვილი მირიშქარბაში აღა და სტეფანა და ჩვენი
ქმისწული ბეჰბუდას შვილი მელიგზადა: თქვენ აღა
და მელიგზადა ერთად გახვედით. და მე, სტეფანა ცალკე
გაველ.

და ამას წინათ ჩვენ გაყრილნი ვიყავით, ხეირი და შარი ყველა-
სი თავისი იყო, წიგნიც დაგვედვა, მამულსა და აჯნასს გარდა.

და ჩვენ ვალი გვქონდა, რომ ოთხასი თუმანი საერთოდ უნდა
მიგვეცა. ამ ოთხასის თუმნის თანხაში საერთოდამ ზოგი ჯინში და-
გვეხარჯა და ზოგი ასაღები გვაქვს ხალხისაგან. ესენი ას თუმნად
აიღე და მეტ-ნაკლები შენია. დარჩა ვალი სამასი თუმანი. და რად-
გან შენ, აღა ყ[ა]ენის კარზედ წახველ შენის ხარჯითა და ყ[ა]ენისა-
განა წყალობა იშოვნე, სამასი თუმანი შენ მიეც მძობის გულისა-
თვის, რომ ოთხასი თუმანი გარდასწყდა.

სულ შენ, აღამ, მიეც ქალებს ზითევში ავეტიქას საქორ-
წილოში შენი ამენებული სახლები თამამად. საერთოდამ მოგეცით
და თქვენ, აღამ და მელიგზადამ, მე, სტეფანას, მომეცით საერთო-
დამ ორი ღუქანი: ერთი გზირიანთ ოსეფა რომ ზის, ერთი ულან-
ცაათ დავითა რომ ზის. და ჩვენი ღუქნებისაგან სამი ღუქანი ციხის
მეიდნის პირში ავლაბრის საყდრის ვახშია. ამ ღუქნების გვერდით
ერთი ღუქანი კუსანაანთ საყდრის ვახშია და აშპახანაში ერთი
ღუქანი ეჩმიაძინის ვახშია და რასტაბაზრის პირში ჩორსოსთან ერთი
ღუქანი სევანის ვახშია.

და ღუქნებისაგან თქვენ გერგოთ: ჩორსოში ორი ღუქანი, ერთი
შუათა და ერთი ჩალოანთ რომ აკრავს, ერთი ჩალოანთ გიორ-
გის გვილები რომ სხედან, ერთი ჯანგირა რომ ზის, ერთი ქაფა-
ნაკაანთ მოსესა რომ ზის, ერთი მონთოანთ ზატია
რომ ზის, ერთი ვარსუვანაანთ დავითა რომ ზის, ერთი ბა-
ბანახინას შვილი ფარსადანა რომ ზის, შეიქნა ღუქანი
რვა.

ამისი ფარდი ერთი წილი [მე], სტეფანას მერგო: საფარას დიდი
ღუქანი, ერთი ავთანდილა რომ ზის, ერთი ჩორხუს პატარა
ღუქანი მკერვალი რომ ზის, და ერთი ზეით ბერეიანთ ოთა-
რასაგან მოსყიდული ღუქანი. და სახლებისაგან მერგო: შე რომ

ვღგევარ, ის სახლები და ბაღი და იმის [გარე შედევენება] სახლები
ბურჯამდი.

თქვენ გერგოთ: ბებუდას სახლები და ხარასხანის თავში სახ-
ლები და ჩარეჭო პაპუას სახლები, ძველი პაპეული სახლები და ჯვა-
რის მამის სახლს უკან ქარვასლის ადგილი და მსიკინას სახლი.

და თქვენ გერგო ყმებისაგან: დემეტრეანთ მარტირუხას შვი-
ლები, ფარადას შვილი ფაპრადა, პეტროსას შვილი დანელა, ფეიქა-
რი ალამა, ქაქუცა, არზა, თაბეგასშვილი ოსეფა, დემეტრეანთ გიორ-
გის შვილი არუთინა, იმერელი დემეტრე, პეტროსაანთ მოსესას შვი-
ლი პაპა, იგრიაშვილი ბეჟანა, დალაქი სუქიაზა, მეჭურჭლე არუთი-
ნა, ხაბაზი მესროფა, კახო თამაზა, ნახარას შვილი ხეჩატურა, ზალი-
ნას შვილი სოლადა, შამახიელი ოჰანას შვილი აკოფა, იმერელი სეხ-
ნიკელა, რაჭველი თამაზიკა, მელიგზადას ბიჭი გიორგი, მზარეული
თევდორე, ბიძინას გერი თამაზა, ვეხელი ელიზბარის შვილი ფარე-
მუზა.

სტეფანას მერგო: დემეტრეანთ ფარსილეს შვილი ოსეფა, სააკას
შვილი როსტომა, პეტროსასშვილი ოსეფა, მეჯორე თანდილა, აჭუ-
რი არუთინა, განჯელი პატარა ისაია, ტაშხუნაანთ გასპარა, იმერელი
სიმონა, ლანგთემურა და ყარსელი მარქარა.

და რაც ნების ყმები არიან, ვისიც თავი უნდოდესთ, იმას პირი
მისცენ და ემსახურონონ. და სხვებთან რაც სალაპარაკო ყმები
გვყვანდეს, როდისაც გამოვიყვანოთ, საერთო იყოს.

და უწინ რომ გავიყარენით, რაც სტეფანას ან ასალები მქონ-
და, ან ნაღდი, ან ჯინსი, ან სახლის რიგი ყველა ალამ სტეფანას მა-
ჩუქე. ახლა წილი აღარ ითხოვე და რაც აღას გქონდა, ყველა სამ
წილად გავიყავით.

და დარჩა ჩვენი გაუყოფარი დიდი აბანო, პატარა აბანო და აბა-
ნოების ზეით ნასყიდი ალაგები, დიდი ქარვასლა, ანტონის ქარვას-
ლის სამი ჩარეჭი და წყნეთი. რაც ამაებისაგან მოსავალი მოვიდეს,
ორი წილი თქვენია და ერთი წილი ჩემია.

და აბანოსი, რაც რომ საწირავად ვახში ქნილა, ის საერთოდამ
უნდა მიეცეს.

და ფითოანთა ბეჟანას მოსყიდული სახლის ალაგი და ავლაბ-
რის ბაღი, სეიდაბათის ბაღი სამწილად საერთო არის.

ჩვენ ერთმანერთს ასე მოვშორდით.

და თუ ალამ თეთრი აიღო ან ზიანი გასწიო, დღეის იქით სტე-
ფანას წილი... ხეირი და შართან აღას და მელიგზადას კელი არა
გაქვსთ.

და თუ პაპეული ან მამეული დავა, ან ასაღები, გამოჩნდეს, საერთო არის. სხვა ჩვენში გასაყოფი და სალაპარაკო არა დარჩა რა, კმოზისა და სიყვარულის მეტი.

და ტერ-გრიჭურას შვილი ტერ-სტეფანა და ოსეფა ავლაბრის საყდრის ვახში ყოფილან, ახლაც ვახში არიან, საყდარს უნდა ემსახურონ.

და პაპუნას შვილი შათირი ბასილა თქვენს წილში არიან.

ამისი მოწამე თავად ღმერთი და ყოველნი მისნი წმინდანი, კაცთაგან: ქალაქის მელიქი ანტონი, მამასახლისი პაპა, ნორაშნის დეკანოზი ტერ-ფახიელა, ბაღდანანთ ნასყიდას შვალი გიორგი, მონთოანთ მამაჯანას შვილი მიკირტუმა, ტერ-შმოვანას შვილი ოპანა, ფირყულანთ გიორგის შვილი ნაზარა, ლიონანთ ხეჩატურას შვილი პაპა, სუთიანთ მელქიას შვილი ხეჩატურა, გულასპაანთ ბეჟანას შვილი შაქარა, აბესალამანთ პაპას შვილი პასრათა, შადინანთ შავერდას შვილი როსტომა, მამუკას შვილი დავითა.

მე, სიონის დეკანოზის შვილს, მიქელას დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

ყაზია აღასია. კიდევ აღას და მელიგზადას გვერგოთ: მოახლე შანშე ერისთავის მოახლე თვალმამაცისა და სევარ ხანუმასთან ნასყიდი გოგო არის ქეთევანა, თუმინა, ლელა, კიდევ ლელა და საყვარლისა.

სტეფანას მერგო: ზანზოა, ხათუნა და ქალაღდისა.

დაიწერა ღვინობისთვის კვ-სა, ქორონიკონს ულზ.

მე, აღამ და მელიგზადამ ამ სიგლის ყაბული გვაქვს. ეს ჩვენი ბეჭედი.

მე, სტეფანა ამ სიგლის ყაბული მაქვს. ეს ჩემი ბეჭედი.

სიგელში დავიწყებია ხაბაზი სეხნია, აღას წილია.

ქ. რაც წმიდის ნაწილები გვქონდა, გასაყოფარი იყო, მე, სტეფანამ ჩემი წილი ნაწილები ჩემის ნებით აღას მივართვი. წილი აღარა მაქვს.

ღვინობისთვის კვ-სა, ქორონიკონს ულზ.

მე, ნორაშნის ტერ-ფარსილა, სტეფანას სიტყვით ამ წიგნის მოწამე ვარ. ეს ბეჭედი ჩემია.

ქ. მე, ხეჩატურას შვილი პაპა, სტეფანას სიტყვით ამ წიგნის მოწამე ვარ. ეს ჩემი ბეჭედი.

1746—1749 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 759ა პირი. ქალაღი. მხედრული. საბუთი თა-
რიღდება ანა დედოფლის ზეობის წლებით.

მოურავი მერაბ და სალთხუცესი ნოდარ მამულებზე და
მიწაწყალზე და მთას და ბარზედ შეცილდნენ. ბატონს მოახსენეს და
შესჩივლეს. და ბატონმა ამათი სამართალი კარზედ ეპასკოპოზთა და
დარბაისელთ უბძანა, დასხდნენ და სამართლები ჰქნეს. გრემზე
ფიცი მოურავს დაადგეს; და სხვას საცილებელზე სალთხუცეს ნო-
დარს ეღვა.

მოვედით გრემს ბატონის ბძანებით ჩვენ, ჭავჭავაძე მდი-
ვანბეგი რამაზა, ბოქოულთხუცესი გიორგი და მდივანი
გორჯასპი და ამას ვეცადენით, ფიცი არ მომხდარიყო, მაგრამ
მე არცერთი დასჯერდა და უფიცრობა არ მოხდა და გრემის მთა
მოურავმა გაიფიცა.

მალლიდამ ტირნიის თავს გაივლის აბანოს ვეძაში ჩა-
ვა, აბანოს ვეძილამ აბანოს ვეძის გორს რომ რიგის ხეობა შეეყრე-
ბის, ესე[ე]ბი გაჯნიკევის სამძღვარია; ამას იქით ოღნიანი,
ამას ზემოთ და ქვემოთ ლოპოტის გაღმა-გამოღმა ართანის
სამძღვრამდინ, ახლა მოზრუნებით კლდიდამ მალლიდამ წვერი წამო-
ვა, თელიანის გორს შემოეყრების, ესე[ე]ბი ასე ფიცა: რო-
დესაც ჩვენი მამა-პაპანი გაყრილანო, გვერდის ძირი თავისის
მთითა და ბარით გაყრას უკან მიშოვნიაო, რაც კაცი არ სახლობსო
და საკომლო არა გვაქვსო, მის მეტი არც მთის გამოსავალში და
არც სოფელში და სოფლის გამოსავალში ჯელი არ გვექონია და არ
გვაქვსო, ჩემი საკუთარი ყოფილა და არისო. ფიცა და გაიტანა.
მოურავს დარჩა. ნოდარ სალთხუცესს ჯელი არა აქვს. საბური ღორი
გრემის მთაში შავიდეს, საბალახე აიღოს. მთა საკუთრივ მოურავს
დარჩა. რარიგადაც გრემს და ლეტს ძველთაგან რუ ჰქონდეს, ვერ
მოუშალოს. წმინდის ბარბარის საყდრამდინის შეწირულობა მამული
საერთოდ დარჩა.

რამაზ

გიორგი

ბოქოულთხუცესი
გიორგი

* შდრ. 1712 წლის განჩინებას ამავე პირთა მიმართ (აქვე, № 170).

რავგარათაც ამ ჩვენს მოსამართლე[ე]ბს სამართალი უქნიათ და
 ან ამ განაჩენში სწერია, ჩვენც ასე დაგვიმტკიცებია.

დედოფალი
 ანნა

მეფე
 თეიმურაზ

297. განჩინება ჩინელი და გიორგი რიკაძეების საქმეზე

1750 წ. 8 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 9559. პირი. ქალაქი. მხედრული.

ქ. ასე რომე რიკაძეებისა ჩინელისა და გიორგის
 სარჩელი გავიგონეთ და ჩვენის უმფროსის ძმის სიტყვით მოვედით
 ჩვენ, დავითიშვილი ივანე, დავით და ედიშერ, თანა
 დავისწარით რამაზიშვილი ბექან და ვახტანგ, ჩვენი აზნაურშვილე-
 ბი: ტატიშვილი სვიმონ, ტატიშვილი გოგია, გოშპარაშვილი ავთან-
 დილ, პატრიარქის მსახური... ხუხუნაშვილი ნასყიდა, ევგენიაშვილი
 დათუნა, იოსბე მამუკა, ჯოჯვისძე ივანე, გაღიაშვილი მამუკა,

ასე გავარიგეთ: ობას ჩიოდა ჩინელი, გიორგი ივანეს ვიშლა-
 შვილის შვილს გიორგის უჩიოდა, ორნივე სწორე იყო, გავაფარდეთ.

აგრევე ქველიძე და მეგელა გიორგის დაუხარჯავს და ორის
 ტყვის სისხლი ჩინელს აუღია და ეს ასრე გავარიგეთ: ქურდაძისა
 რამაზაშვილი, ბიწაძესა და ქველეძისა, ამ სამს ტყვეს გიორგი ელა-
 პარაკებოდა ჩინელსა. და ჩინელი აშოროს ანბობდა. აგრევე ჩინელი
 სამ ტყვეს — ბერუკა, რამაზაშვილს, პალაშვილს ელაპარაკებოდა გი-
 ორგისა. გიორგიმ უთხრა: შენი წილი თეთრ[ი] მოგეცი... და ორთავ
 ფიცი მოსდიოდა. და ესებ[ი] ასე გავაფარდეთ და გავარიგეთ: სამი
 კანბეჩი ყვანდათ, ორი ჩინელს მივეცით, ერთი გიორგის; ერთი ხა-
 რი სანახევრო ყვანდათ, ერთი ხარი გიორგის დაედვა ჩინელისა, ნა-
 ხევარ ხარზე — სანახევარ ხარზედა ხელი ავალებინეთ გიორგისა, ნა-
 ხევარ ხარისთვინ ექ[ვ]სი მარჩილი გავაცემინეთ და გავარიგეთ.

გიორგი გოგოს ელაპარაკებოდა ჩინელსა, ჩემი ნასყიდი იყო.
 ჩინელმა ასე უთხრა: საერთო იყო. გავსინჯეთ, ნახევარი გიორგის
 სათვისო ყოფილა, ნახევარი საქმო, ასი მარჩილი დახარჯულა, ორ-
 მოცდაათი გიორგის ერგო, ორმოცდაათი გავყავით: ოცდახუთი ჩი-
 ნელს, ოცდახუთი გიორგის. ამაში ხუთი მარჩილი ზეით ხარისა რომ
 ედვა გიორგისა, იმაში გავაბარეთ. ეს ოცდახუთი მარჩილი გიორგი-
 სათვინ უნდა მიეცა ჩინელსა, ოცი მარჩილი, ორი თუმანი გიორგის

უნდა მიეცა ჩინელისათვის, იმაში გავაბარეთ, რვა მინალთუნი მივატყვინეთ.

მხლებელის სისხლს ედავებოდა ჩინელი გიორგისა, და ვერას შეუვიდა. კიდეც ჩინელი მხლებელის გაწბილებას ედავებოდა გიორგისა, გიორგი ლეკურის შემოკრასა, და ესენი ერთმანეთში გავაბრინეთ.

ზვარი, ზემო საყდარ ზეით სამნები სხედს, ზილუაშვილისკენ გიორგის ერგო, ამირანისკენ ჩინელსა ერგო. კიდეც იქითი ვენახში სამნები ზის, ლუქუნიძისაკენ ჩინელსა ერგო, საუარესო აძეს, და აქეთ ზილუაშვილისაკენ — გიორგისა, სამნები ზის. სასახლის ზვარი გაღმა გავასამნეთ: ხორგოშვილისაკენ გიორგის ერგო თავისის სანაპიროს მიწითა, ხევისკენ ჩინელს ერგო საუარესო, ეს ხევი სამძღვარი. ამ გიორგის სანაპიროს მიწის ბაღალი მიწა სხვა მივეციტ ჩინელსა.

სასახლე მოუზომეთ საუმცროსოთ გიორგისა საჯინიბოთი, ბოსლითა, საქონელით, დარბაზით, მარნით, ხითა, შესავალ-გასავლით. ქვევრი საუმფროსო ჩინელს ერგო. სხვა შუა გაუყავით. სასახლის ალაგი, სადაც მოინდომა, მოუზომეთ ჩინელსა. ბაღი¹ კერმეტ ნიგოზი ზეითისა, აქეთ ხის სამანი, ზეითი ჩინელს ერგო, ქვემო ბაღი ზაალიშვილის თხილნარ გარდა, ზეით ცოტა მიწა აქვს², ისიც გიორგის ბაღისა. კალო-საბძლის ალაგი ჩინელსაც მივეციტ და გიორგისაც.

დაიწერა განჩინება მაისის 6, ქორონიკონს ულჴ, ამათ ამ საქმეებზე ერთიურთ შორის საქმე სალაპარაკო აღარ დარჩომილა რა, ღმერთმან უწყის + + +

298. განჩინება ჯუარიაშვილის უმის ჩაქურიშვილის სამხუზე

1750 წ. 11 მაისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 26. საბ. № 66. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[65] ამას წინათ ჩხიკვთი დამ ჩეკურის შვილი თევდორა და მისი ძმები აყრილიყვნენ და საგარეჯოს გასულიყვნენ. აქ ჩხიკვთას სახლობაში ჯურიას შვილს [v] თამაზას და მის ძმებს ზურაბ თავისის ბიძაშვილისათვის მიეყიდნა.

მოვიდა, ამ ჩეკურის შვილმა ჩვენთან იჩივლა: «მე მაგისი ყმა არ ვყოფილვარო, მკვიდრი კახი კაცი ვარო».

ჩვენ მოკითხული ვქენით. და ეს კაცი ჩხიკვთას ნასახლები იყო

¹ ბაღი ქალი. ² მიწა აქვს მწაქს.

და ჯურიაშვილს¹ თამაზას ყმა და მერმე ზურაბს ეყიდნა. ეს კაცი ისევ
ვე სამართლით ზურაბს დარჩა. ამასთან ზელი არავის აქვს. ისევ
თავისავე მამულზედ და[ა]სახლოს და იმსახუროს.

დაიწერა მაისის ია, ქორონიკონს ულმ

299. განჩინება ზაზა თარხნიშვილისა და პაატა თაზიშვილის შმის

სამძეუ

1750 წ. 31 მაისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ № 27. საბ. № 186. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[93] თარხნიშვილს ზაზას თაზიშვილი პა[ა]ტა
საგინაშვილს ივანასა და იმის შვილებს იესესა და
რამაზას ყმობის პირობაზე ელაპარაკებოდა, რომ: ჩემი მკვიდრი
ხეკორძს ნასახლები ყმა არისო და ავის დროსაგან ჯავა-
ხეთს გარდასულიყო და დასახლებულიყო.

მოვიდნენ ჩვენ, ყოვლისა საქართველრს კათალიკოზ-პატ-
რი აქს მეფის ძეს ანტონისთან ზაზა და პა[ა]ტა. ჩვენ ეს სა-
მართალი განუსაზღვრეთ: ორს კაცსში ერთი კაცი შეუგდოს ზაზამ.
და [თუ] ის კაცი პაატამ შეაფიცოს, ეს საგინაშვილები პაატას დარ-
ჩეს. და თუ ვერ შეაფიცოს და ზაზას დარჩეს; რომ სხვას კაცს ამ სა-
გინაშვილთან ზელი არავისა ქონდეს. რადგან მკვიდრი ჯავახი ყოფი-
ლა [v] და ზაზას გამოუყვანია, ისევ ზაზასვე დარჩეს.

ჩვენ ეს სამართალი განგვისაზღვრებია და ნუმცა ვინ არს
მშლელ ამისდა.

დაიწერა მაისის ლა, [წელსა] ჩდნ.

300. შერიგების წიგნი ფშავ-ხევსურთა მოურავ პრიგოლ

ჩოლოშაშვილისადმი

1750 წ. 6 ივლისი

ხელნაწ. ინსტ. Hd 2942. დედანა. ქალაღი. 43,3×16,8 სმ. მხედრული. ყო-
ველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი.

ქ. ესე წიგნი მოგართვი თქვენ, ფშავისა და ჰევსურეთის და თია-
ნეთის მოურავს ჩოლოშაშვილს ბატონს სახლთხუცეს გრი-
გოლს ასე, რომე მე; ქინქარაულმა იოსებ, ასათა-
შვილმა გიორგიმ, დავითმა, პეტრემ, გაბრიელ,
მამიაურმა, შალვომა, ჯოლაურმა, ლავაზამა, თა-

¹ ჯღერიაშვილს.

მარიძემა, კვესუმა გაიდაურმა, ჩვენის გვარისამ შთისამ
და ბარისამ: დემეტრე ასათაშვილი თავის დღით მომკვ-
დარიყო; მტრის ენით იმის სიკვდილს მოწამლით თქვენ გადავე-
ბოდით.

მეფე ერეკლე ქართლითა და კახეთით და ორისავ სა-
ერისთოთი თუშეთს ამოძანდა, სრულ ფშაველნი და კვესურ-
ნი იქ იყვნენ. ვილაპარაკეთ და იმის სიკვდილზე სიმტყუვნე ვერა ვი-
პოვეთ რა. ამაში გავშველდით ასე, რომე თქვენთან სამსახურის
მეტი საქმე არა გვქონდეს რა, არას ჩემს გვარსა და ნათესავსა.

ამისი დამსწრე და გამრიგე: ლაშარის ჯვრის დეკანოზი ჩოქე-
ლაშვილი ნადირა, ბედრაული პაპა, გოგოჭური
მამისმედი, გოგოლაური გამიხარდი, ჯუთუა, და-
ვითისშვილი როსტევეან, წითელაური კურდღე-
ლა, მათურელი თორლა, ჭიჩოელი კურდღელა, გო-
დერძაული ქავთარ, თიანელი მოსე. განჯილა-
შვილი, ქამხაძე აბრამა, ივანე ურისშვილი გახუ-
ტელი. ამათ გაგვისამართლებია, რომე თქვენთან საქმე და სადავე-
ბელი აღარა ქონდესთ რა.

არის ამისი მოწამე: თუში საყურაიძე გორგი, ცისკა-
რა, კახო, კლიტიური, კვესური ნათელიძე, ომაშვი-
ლი, ლიქოკელი იმედა, კისტნელი ცისკარა.

მე, რამაზ ერასტისშვილს ამ ზევით წერილთ ფშა-
ველთ და კვესურეთის სიტყვით დამიწერია და მოწამეცა ვარ. \

მკათათვის ვ, ქორონიკონს ულმ.

ქ. პატარკაცი ტუხისშვილი ამისი მოწამე ვარ.

ქ. მე, ქსნის ერისთვის ბოჭოულთხუცესი] თექთუმან ამისი
მოწამე ვარ.

ქ. ზურაბ ერუღლი ამისი მოწამე ვარ.

ქ. მე, ერისთავი ჯიმშერი ამ ფშაველთა და კვესურ-
რეთში დავესწარ და მოწამე ვარ. ბეჭელი: ერისთავი ჯიმშერ.

ქ. მე, ქისიყის მოურავი ამისი დამსწრე და მოწამე ვარ. თამაზ.
ბეჭელი: მონა ღთისა თამაზ.

ქ. მე, ენისელთ მოურავი დათუნა, მოწამე ვარ. ბეჭელი:
მონა ღთისა მოურავი დავით.

ქ. ეშიკალადაში სულხან ამისი მოწამე ვარ. ბეჭელი: მონა
ღთისა ეშიკალასი სულხან.

ქ. მე, მარტყოფის მოურავი ქაიხოსრო, მოწამე ვარ. ბეჭელი.

ქ. მე, რამაზ ყორჩიბაშისშვილი, ამისი მოწამე ვარ. ხელთვა:
რამაზ.

ქ. ზა[ა]ლ ბარამიშვილი, ამისი მოწამე ვარ. ზეპელი:
მონა ღთისა ნაზირი ზალ.

ქ. მე, მორდალი სოლომონ, ამისი მოწამე ვარ. ზეპელი: მო-
ნა ღთისა სოლომონ.

301. განჩინება საზულასშვილისა და დათვიასშვილის გაჰრის სამაჟო

1736—1750 წწ.

ხელნაწ. ინსტ. dS 983. დედანი. ქაღალდი. $12,7 \times 10,3$ სმ. მხედრული. ყო-
ველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი. უთარილო. ა-მეტი. საბუთი თარიღ-
დება გორჯასპი თუმანიშვილის მიხედვით (დოკუმენტები... I, ნ. ბერძენი-
შვილის რედაქციით, გვ. 263).

ქ. ჩვენ, ქრისტეფორემ და გორჯასპიმ ახალდაბე-
ლები შევყარეთ, ვინცა ვინ უფროს[ი] კაცნი იყვნენ: მღვდელი ივანე,
კიდევ ესიტასშვილი ივანე, გეგებასშვილი და-
თუნა მამასახლისი.

და გაუყავით საზულასშვილს და დათვიასშვილს:
საზულასშვილს მივეცი წისქვილი იქით მხრის წყლისკენ ერ-
თი აბრუნებული და ერთი ასაბრუნებელი; სხვასთან ხელი არა ქონ-
დეს წყალთა შუა გადასადგდამდი. როგო[რ]იც სახლი უნდოდეს, ერ-
თი იმისთანა სახლი ააშენოს თავის შესავალ-გასავლითა. საზულას
შორის წისქვილის მეტი არ ააშენოს, რომ წყალი უკვდავთ ქონ-
დეს.

302. განჩინება გიორგი გლურჯიძის შვა-მამულის სამაჟო

1750 წ. 9 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 10141. დედანი. ქაღალდი. $31,2 \times 14,2$ სმ.
მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია
წერტილი.

ქ. ამას წინათ ოსმალო რომ გარდმოვიდა, ყოველს საბატოს კა-
ცის შვილსა და აზნაურშიშვილს¹ ყმა და მამული წა[ა]რთვეს და სა-
ხემწიფოთ გახადეს.

გლურჯიძე გიორგის ქვემო ბოლნის[ს] ერთი კომ-
ლი გლეხი ხეჩუასშვილი ყავდა და რადგან ყველას წა[ა]რ-
თვეს, ამასაც წართმეული ქონდა. ეს ამისი გლეხი მადათას ბა-
რებოდა.

¹ აზნაურშვილის.

ახლა ქრისტიანი კელმწიფე დაჯდა, თავთავისი მამული და ყმა ყველას უბოძა. და ამ გლურჯიძეს გიორგის თავისი ყმა ხერუასში-
ლი ამასვე უბოძა. მადათა ხომ მკვდარი იყო; ამისმა შვილმა სვი-
მონამ ერთი ნასყიდობის წიგნი მოიტანა: იმავ სიცოცხლეში ამის-
მა ყმამ ხერუასშილმა თავის ნავენახობი მამყიდაო, ჩემი არისო.

ამისი მოკითხული ვქენით. თავათ მადათას ურიგო საქმე უქნია,
ვენახი გაუყავია. მერმე სამართალში გლეხი კაცი თავის ბატონის
უდასტუროთ მამულს ვერ გაყიდის, თუარ ნასყიდსა. მადათას შვილს
ხერუასშილის ნავენახობთან ხელი არა აქვს, გლურჯიძეს გიორგის
დარჩეს თავისის ყმის მამული. და მადათას შვილი, ვისაც ფასი მის-
ცა, იმას ელაპარაკოს.

ამ ორს წელიწადს თურამ მადათას შვილს იმ გლეხი[ს] მამული
უქამია და წაუხდენია რამე, ან ვენახი მოუხნამს, ის სამართალში
ილაპარაკონ.

მარიამობისთვის თ, ქორონიკონს ულმ.

ბეჰელი: სჯის მსჯელი; ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი
ლმერთგანცაა(?), იოანე, 1748.

303. განჩინება რამაზ თუთუშშიძისა და გიორგი შავბალახაშვილის მამულის საქმეზე

XVIII ს. I ნახ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 807. დედანი. ქაღალდი. 28,2×12,2 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორ-
წერტილი. ა-მეტ-ნაკლები. საბუთი თარიღდება ციცი ციციშვილის
მიხედვით.

ქ. თუთუშიძე რამაზ შავბალახაშვილს გიორ-
გისა და ხიზანას ედავებოდა, რომ ჩემი მიწები და სასახლის
ალაგი ჩემი არისო და შენ ტყუილად გიჭირავსო. თუთუშიძე რამაზ
ერთს გოგაურს მიწას და ძნიას ნასახლარი თავისის ნათუზრითა და
ჟამიერაშვილს ქვეით რომ ნათუზარი არის, ჩიტიაშვი-
ლის ნაქონი — ამავებს რამაზ ედავებოდა, რომ ჩემი არისო და
ტყუილათ გიჭირავსო.

ახლა შავბალახაშვილმა ნასყიდობის წიგნები წამოაყენა, რომ
შენგან მიყიდიო.

ამისი თუთუშიძე რამაზ აშორო უთხრა: აშოროს ღმერთმან,
არც მე და არც ჩემს სახლისკაცსა და ჩემს ნათესავს შენთვინ ეგ მა-
მულები არ მოეყიდოს და წიგნებიც ტყუილათ დაგიწერიაო.

ახლა ამისი სამართალი ასრე უყავით მე, ციციშვილმა ბატონმა ციციმ და ქვემო ციციშვილმა ბარძიმ: წადგეს თუთუშიძე რამაზ და ოთხის შავბალახაშვილის შეგდებულის მოფიცრითა და ოთხის თვისის თან მიყოლილის კაცით — ამ რვას მოფიცრით თუთუშიძე რამაზ[მა] შეფიცოს, რომ: «ამ მიწებს რომ გედავები, არც მე და არც ჩემს სახლისკაცს არც მოეყიდნოს და არცრა ფასი მოგეცეს».

თუ ასრე იფიცოს, ეს მამულები თუთუშიძეს დარჩეს. და თუ ვერ დაიფიცოს და შავბალახაშვილს დარჩეს¹, თუთუშიძე[ს] ხელი აღარა ქონდეს.

ეს მოფიცრები შავბალახაშვილმა რვა თავისი ყადარი უმტერ-უმოყრო კაცი შეაგდოს; და ამ რვას შეგდებულს კაცსში. ოთხი იშონოს.

ბეჭედი: მონა ღთისა ციციშვილი ციცი.

304. განჩინება ფირან მოურავისა და როშაქიშვილების მამულების საქმეზე

XVIII ს. I ნახ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 5187. დედანო. ქალაღი. 18,7×15,5 სმ. მხედ-რული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი ან სამი წერტილი. საბუთი თარიღდება ნიკოლოზ ალავერდელის მახედვით.

ქ. ფირან მოურავსა და ოთარს რომე ვყრიდით, ჩვენ: ამბა აღავერდელი ბატონი ნიკოლოზ, მოურავი რევაზ, მოურავი მერაბ, ეშიკალასბაში პა[ა]ტა და ერთობილნი დარბაისელნი — ესენი ბატონის ბძანებით სამართალში დავსხედით.

და როშაქისშვილებმა იჩივლეს: ფირანთან და ოთართან მამულებში მთასა და ბარში საცილებელი გვაქვსო და ჩვენი უჭირავთო.

ჩვენ ეს განაჩენი როშაქიშვილებს მივეციით და სასამართლოდ დავდევით: რომელსაც ან ოთარსა და ან ფირანს მამულს მთასა და ბ[არში] ეცილებოდენ რასმე, ფიცით და სამართლით გა[ა]ტანინონ და სწორი სამართალი უყონ.

ოთხი ბეჭედი:

1. აღავერდელი ნიკოლოზ
2. მონა მხთისა მოურავი რევაზ
3. მონა ღთისა მოურავი მერაბ
4. მონა ღთისა ეშიკალასბაში პაატა.

¹ დრაჩეს.

305. განჩინება გეგანიშვილისა და ზაალიშვილის მამულის საქმეზე

XVIII ს. I ნახ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9720. დედანი. ქალაღი. 17,2×11 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტი-
ლი. საბუთი თარიღდება დავით ამილახერიშვილისა და რევაზ ხერხეულიძის
მიხედვით.

ქ. მოვედით ჩვენ ამილახვარიშვილი დავით, ხერ-
ხაულიძე რევაზ. ესენი ლაპარაკობდენ მათეშვილის
ნასახლარზე, პა[ა]ტას ეყიდნა. ბეჯანიშვილი ამას ედევე-
ბოთა, რომ: არ უყიდნია, გირაოთ ექირა.

ახლა ჩვენ სამართალი ასე უყავით: უნდა წადგეს პაპული-
შვილი ნასყიდა, რასაც შემოუაროს, დაიფიცოს, რომ: ეს ჩემი
ბატონის ნასყიდი იყოს, არცარა საქმე ბეჯანიშვილს [აქვსო]. თუ ასე
დაიფიცა, ბეჯანიშვილს საქმე აღარა აქვს, ზაალიშვილს დარჩა. თუ
არ დაიფიცა, ზაალიშვილს საქმე არა აქვს.

ბეჟილი: დავით

ხელრთვა: რევაზ

306. განჩინება მამაცასშვილებისა გაყარის საქმეზე

XVIII ს. I ნახ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 338. დედანი. თავი აკლავ. ქალაღი. 25×15,5 სმ.
მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი. ა-მეტი. საბუთი თარიღ-
დება ბეგთაბეგ მარტიროზიშვილის მიხედვით.

... [ბატ]ონმა მროველმა ფილიპემ და მარტილო-
ზის შვილმა ბეგთაბეგ დავსხედით კემწიფის ბჟანებითა
და გავყარეთ მამაცასშვილები.

ერგო საუფროსოდ გარსევანს და ზურაბს:

ირემასშვილი დათუნა და ბერიკა, მისის მამული-
თა, ღღეს რისას მქონებელი იყოს, სანახე[ვ]როს ბაგითა; ერთ წილად
ერგო სამსონასშვილი შოშიტა, ჯიგრიანასშვი-
ლის შოშიტასა და ბაგისა და ნაფუძრის ფარდათ; ერთწი-
ლად ღვინიასშვილი დათუნა, ღღეს რისაც მამულის მქო-
ნებელი იყოს, ჯიგრიასშვილის ბერუკას ფარდათ; თევ-
დორასშვილი შოშიტა, მისის¹ მამულითა, ბახუტას შვილის
გოგას ფარდათ; ხარაზის შვილი მახარა, მისის მამულითა, საბას რომ

¹ მისისი.

ვენაჲ გაეცვალა იმითი; თათარი გოგელა, მისის მამულითა, ს ა ჯ ა ე-
რ ი ს [ს] ზოდაბუნითა, ოთხის დღის ურწყავის მიწითა, სადაც ამას
უნდოდეს, ლ ა ყ ვ ა ძ ი ს ფარდათ; ა მ ბ რ ი ა ს შ ვ ი ლ ი ა ბ რ ა-
მა, მისის მამულითა, რვის დღის სახასოს მიწითა; ბ ი რ ბ ა ტ ა ს-
შ ე ნ ს ირემა რომ ბაგას აშენებს, იმისის ნახევრითა, მისის განაყო-
ფის კ ა კ ო ნ ა ს ფარდად; ზოგანო ვ ა რ ს ი მ ა ს ე ხ ნ ი ა ს ფარ-
დად.

ხელრთვა: მ რო ვ ე ლ ი

307. განჩინება ელისა ვიკალშიძისა და მოხალეუშვილის წისკვილის სამძეუბ

XVIII ს. I ნახ.

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 4332. დედანი. ქაღალდი. 22,5×10,5 სმ. მხედრული.
ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ქ. დავსხედით ბატონის კათალიკოზის ბძანებით ს ა მ ა ლ ა ნ ი ს-
შ ვ ი ლ ი გ ა რ ს ე ვ ა ნ, ნ ა ც ვ ლ ი შ ვ ი ლ ი ი ე ს ე, ს უ ლ ა ტ ო-
ც ე ლ ნ ი. ბატონის ბძანებითა ორნი[ვ] ვალაპარაკეთ. დარჩა ვ ი კ ა ლ-
შ ი ძ ე ს ე ლ ი ს ე ს მ ო ხ ე ლ ი შ ვ ი ლ ი ს ა გ ა ნ წისკვილი. მო-
ხელიშვილს კელი აღარა აქს.

არის ამის მოწამე: ნ ა თ ა ნ ა შ ვ ი ლ ი გ ი ო რ გ ი, ქ ო ე ო ნ ა-
შ ვ ი ლ ი დ ა თ უ ნ ა, ს ა მ ა ლ ა ნ ი შ ვ ი ლ ი ბ ე ქ ა ნ, გ უ ლ ი-
კ ა შ ვ ი ლ ი ა მ უ ა ნ. მე, ი შ ხ ნ ე ლ მ ა მერისელმა დავწერე და
მოწამეცა ვარ.

+++

308. განჩინება ძმების გიორგი, ფირან, ივანე და მსტაბეს გაყრის სამძეუბ

XVIII ს. I ნახ.

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1277. დედანი. თავნაკლული, კიდემოხეული. ქაღალ-
დი. 17,3×13 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემ-
დეგ ნახმარია ორწერტილი.

... [უ]ნდა მისცეს გ ი ო რ გ ი ს ფ ი რ ა ნ. ი ვ ა ნ ე ს დათესი-
ლი პური რაც გამოსთელიყო, ორ[ი წილი — ივანეს]. სხვა* გაყონ;
სამოცი კოდი ყოფილ[ა], ოც[ი] კოდი გ[ი]ორგ[ი]ს მისცეს. სასახლე და
კალო-ს[ა]ბძელი და ბოსტანი გიორგის და რ ო ს ე ბ ს და იმის ფარ-
დი მიწა ფირანას მისცენ და როსებსაც [უ]ნდა მისცენ.

* შემდეგ სწერია: „სულადობაზე“, რაც ხაზგადასმულია.

მეტეხურის გამოსავლისა სულ ივანეს¹ დავანებეთ. იჭიურს¹ გამოსავალთან კელი არავის [ა]ქვს.

რაც სასახლო სულადი არის, ივანეს ხასას კი არ ერგება, ხუთი წილი ფირანს და სამი წილი გიორგას.

როსებ რომ ქორწილი მოინდომოს, რაც ფირანს თავისის ყმისათვის თავის საქორწილო[თ] გამოერთმევეინოს, ის გამოართვას და მისცეს.

ვიანგარიშეთ. რაც თეთრის ვალი იყოს, ივანემ შვიდი მარჩილი და ნახევარი ესტატეს მისცეს; ჭიჭინაძის ვალი [ხ]უთი მარჩილი გიორგიმ და როსებ მისცეს; კიდევ გიორგიმ ორი მარჩილი და ნახევარი ესტატეს მისცეს. ამ თეთრისაგან რაც სარგებელი იყოს; სწორათ გაიყონ: ნახევარი ფირან მისცეს, ნახევარი — გიორგიმ.

მეტეხელი ბიჭი ივანეს მსახურებდეს, მანამდი ცოცხალი იყოს. დარჩია შვილი რომ გადმოვიდეს, როგორც მამული გაყოფილა, ისე ის კაცი გაიყონ; ურთი ძმა ივანესათვის მიგვიცია. სხვა სამმოთ იყოს.

ხელრთვა: კათალიკოზი

309. ბანჩინება ბეჰანას შვილის მელქოასა და სარქისას შვილის

მარტიროზას ვალის საქმეზე

XVIII ს. II მეოთხედი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3975. დედანი. ქაღალდი. 30×15,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია ორწერტილი. საბუთი თარიღდება კასპიის ზღვის სანაპიროზე რუსის ჯარის ყოფნისა და დათუა ციციშვილის მიხედვით.

ქ. ახლა ამ დროსა ბეჰანას შვილი მელქოა სურამელი და სარქისას შვილი მარტიროზასგან (sic) ედავებოდა: გილანს რუსის დროს შვიდი თუმანი თავს დაედვა სეფიასი და ეჩივლა მელქოამა სეფიასგან, და[ა]კერინა. ის მოსამართლე რუსისა ყოფილიყო. მერმე მარტიროზა იქ დასწრებოდა, ეთქვა თუ: მეც სეფიასგან ასაღები ვარ. მერმე მარტიროზას ეთქო მელქოასთვის თუ: ეგ სეფია გაუშვი, მე მომბარე, მე შენი თეთრი ბაქუს მოგაბარებ. მერმე მელქოას ეთხოვნა — თეთრი თუ მამე. ჰაშა ექნა მარტიროზასა.

მასუკან შ[ა]ხისლამთან ეჩივლა მელქოამა. მერმე შ[ა]-ხ[ი]სლამას მოწამე ეთხოვნა მელქოასგან. მელქოას მოწმე[ე]ბი მოესხა: შავერდას შვილი გასპარა მოქალაქე და გორელი ხუცესი

¹ იჭიურს.

სტეფანას შვილი ოსეფა. ამ მოწმე[ე]ებით მარტიროზას დაედვა თეთრი, რომ მელქიას უნდა მასცეს.

იასაული იყო ციციის შვილი და თოა და მოწამეცა იყო ფარსადანას შვილი ზურაბა, იქ დამხდარი ყოფილიყვნენ შიხისლამთ[ან].

310. განჩინება ღვთისმშობლისა და ქავეთარაქეების ყმის სამართავო

XVIII ს. II მეოთხედი

ცხსა. პ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი № 1461. რეული № 3. საბ. № 36. პირი. საბუთი თარიღდება მუხრანის ბატონის მუსტაფა-ბეგის მიხედვით.

ქ. დვალის შვილი მარტია და თეთრა ქავთარაქეს დავითსა და იმის ყმას მახნიაშვილს ბერსა და გოგიაშვილს ივანას შვიდს ტყვეს უჩიოდნენ. მოვიდნენ ჩვენ, მუხრანის ბატონს მუსტაფა-ბეგთან, იჩივლეს. ჩვენთან ბძანდებოდა ქვემო ციციის შვილი ბარძიმ, ჩვენი სალთხუცესი დემეტრე, ნოდარის შვილი¹ სალთხუცესი პაატა, სხვანი ციციის შვილების აზნაურ შვილები.

გავსინჯეთ ამათი საჩივარი და ეს სამართალი უყავით. წადგეს ქავთარაქე დავით და იმისი კაცები, რომელსაც ეწამება, წმინდას გიორგის ქაშოეთზედ, ასე შეფიცონ რვას იმისის შეგდებულის კაცი და შვიდის შეუგდებელის კაცი, რომე: «ამისმან მადლმან და ძალამან, გამაცხოველებლმან ღმერთმან, შენი მარტია და თეთროავ, რასაც თქვენ გვეწამებით, არცარა ვიცოდეთ სულით გულამდი თქვენის ტყვე[ე]ებისა, არც ვიყვნეთ მქნელნი, არცარას ვერივნეთ».

თუ ასრე იფიცოს, მარტიასა და თეთროს ხელი აღარა ქონდეს. თუ ფიცი ვერ შეიძღონ, ჩვენთან მოვიდნენ, სამართალს ჩვენ უზამთ.

უფროსი სამართალი უნდა გვექნა, მაგრამ ამიტომ შევსუბუქეთ, რომ კახი კაცი, დიად, ბევრი დაიკარგა და ეს სამართალი იმიტომ ექნით — დაპარვითა და გყვიდეთო და მთხრობელიცა გვყავსო. როდისაც შეფიცონ, მთხრობელი უნდა მისცენ. ჩვენ ეს სამართალი ას-

რე გვიქნია.

თათ-
რული

¹ ნოდარის შვილის.

311. ბანჩინება ფუჯიშვილის ცოლის ბაგრატი ციციშვილის მი- ბედვით

XVIII ს. II მეოთხედი

ცხსა. პ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი № 1461. რვეული № 3.
საბ. № 21. პირი. საბუთი თარიღდება ბაგრატი ციციშვილის მი-
ბედვით.

სკრელი ფუჯიშვილი ქავთარაძებს ცოლის გაწბი-
ლებასა და გაცარცვას უჩიოდა. ამას წინათ მუხრანის ბატონთან
ეჩივლათ და ფიცი დაედვათ. არც ჩვენ მოვშალეთ მუხრანის ბატო-
ნის სამართალი.

რომელიც ფუჯიშვილს უნდოდეს, ერთი ქავთარაძის ყმა უნდა
წაყდეს მოფიცარი. გარეშე ექესი შეუსახელოს, ექესში სამი უშო-
[ონ და როგორც იმ მუხრანის ბატონის განაჩენში ეწეროს, ისე
შეფიცონ.

თუ ვერ იფიცეს, ჩვენთან მოვიდენ და სამართალს უზამთ.

მოფიცარი უმტერ-უმოყრო, რიეთელი(?) კაცის ყადარი. ექესი
შეუსახელოს, სამი უშო[ონ] და ისე შეფიცონ¹. ბაგრატი

312. ბანჩინება თეიმურაზ II-ისა ზაზა სოლდაშვილის ვალის საქმეზე

1751 წ. 13 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1923. დედანი. ქალაღი. 32,2×18,8 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ამას წინათ ზაზას სოლდაშვილს თავისი კერძი
მონასტრის გლეხები და რაც სხვა მამული ქონებოდა იქა, ერის-
თვისშვილის რომანოზისათვის სამ თუმნათ დაეგი-
რავენბინა.

ამაში რომანოზს რუსეთს წასვლა მოხდომოდა და ეს ზაზას
დაგირავენული მონასტერი აბდულბეგისა და უსეინ ბე-
გისათვის ისევ სამ თუმნათ დაეგირავენბინა.

ამაში რომანოზიც რუსეთიდან მოვიდა და ზაზამ თავისი გირაო
მამული სთხოვა. და სამართლით არცა რას ემართლებოდა, თავისი
სამი თუმანი² თამამათ ისევ ზაზამ რომანოზს მისცა, რომანოზ ეს
თეთრი უსეინ ბეგს მისცა. ის რომანოზის მიცემული წიგნი უსეინ

¹ შეფიცონ. ² სამი თუმანი] სამინუმი.

ბეგს ხელათ არა ქონდა, რომ ზაზასთვის მიეცა. ის წიგნი ბათილი არის, როდესაც იპოვნოს, ზაზას უნდა მისცეს.

ამ საქმეზე სხვა ზაზასთან ხელი აღარ აქვს უსეინბეგს.

დაიწერა იანვრის ივ, ქორონიკონს ულთ.

ბეჰადი: უფლისად მიერ მეფედ ცხებული, თეიმურაზის დამტკიცებული.

313. განჩინება გიორგი და რამაზა ბაქრაშვილების სახლისა და გამულის საქმეზე

1751 წ. 18 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 1648. დედანი. ქალაღი. 42,5×17,5 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი და ორწერტილი.

ქ. ბრძანებითა მათის უმაღლესობისა ბატონის ჩვენის კელმწი-
ფისა მეფისა ერეკლესითა ჩვენ, საგარეჯოს მოურავმა
იორამამან ესე უკუნისამდე ქამთა დასამტკიცებელი სამართალი
და განჩენი მოგეცით შენ, გიორგი წმინდას მემკვიდრეს მე-
ფის ერთგულს ყმასა და დიდათ მსახურსა ბეჰიაშვილს ოქრო-
მჭედელს გიორგის, შეილთა და მომავალთა სახლისა შენისათა,
ასე რომე დაგიმტკიცეთ ბატონის წყალობა სოფელში გიორგი-
წმინდას ვენაჭი კოკონაური და ქალაქს სახლი და დუქანი ამა
პირსა ზედან:

გიორგი და რამაზა ორნივე ძმები ობლები დარჩენ. გი-
ორგი პატარა თავისმა დედამ ქალაქს ოსტატს მისცა წიგნითა და
რამაზა სოფელში გაზარდა. ამ ორ ძმათა თავიანთ მამაპაპის ადგილ-
მამული კარგათ დარჩათ.

გიორგი საქები ოქრომჭედელი შეიქნა, ქალაქს დაესახლა და თა-
ვის ძმას რამაზასა იქიდამ კელს უწყობდა. მოჯამაგირე დაიჭირის,
თავის მაგიერ მისცის ძმასა, რომ მამულები ემუშავნათ, ტანთა და
ფეკთ აძლევდა, კარები მისცის, ცხენები მისცის, თოფი და იარაღი
და სხვას მრავალს საქმარსა და რკინეულს უგზავნიდა, როგორც გა-
მოვიკითხეთ სოფლის უფროსთა კაცთა და მოხუცებულთაგან.

მერმე გიორგი ბატონებს შეუვიდა მსახურებითა და იმათი კა-
რის ოქრომჭედელი და სამკაულის მკეთებელი იყო. ვალი აიღო სარ-
გებლითა ორმოცდაათი თუმანი, ქალაქს სახლი იყიდა ამ იმედითა,
ბატონის წყალობით გადაეწყვეტო. გიორგიმ თავისი ძმა სახლის ნას-
ყიდობის წიგნში ჩასწერა და ვალის თამასუქებშიაც. გიორგის ბა-

ტონმა ერთგულათ მსახურებისათვის ქალაქს დუქანი და სოფელი ვენაჭი კოკონაური უბოძა, თავის სამართლიანისა სამქალუროთა.

გიორგის ამათ შოვნაზედ გაუვიდა კარისკაცებზე ათი. თუმანი, ისიც ვალათ აიღო სარგებლითა და ძმაც ჩასწერა ბატონის წყალობა კოკონაურისა და დუქნის წიგნშია და ვალის თამასუქშია.

ეს რამაზამ შეიტყო, უღონო კაცი იყო. ჩვენ შემოგვეხვეწა: არც ჩემის ძმის გიორგის ნაშოვარი მამული მინდაო, არც სახლი მინდაო, ღმერთმან იმას მოაქმაროსო; და არც ვალის გადაწყვეტა შამიძლიაო.

გიორგის მოვალეობა წუხება დაუწყეს, სარგებლის ძღვევას ვერ აუვიდა; ბატონს შეხვეწა, ბატონმა ჩვენზედ ოქმი უბოძა.

ჩვენ ქეშმარიტის გამოძიებით ამათი საქმე გამოვიძიეთ სოფლისა და ქალაქისაცა; და ღმრთის წინაშე ეს სამართალი გაუჩინეთ:

რადგანც გიორგის თავის ძმაზე მრავალი ამაგი და ჭირნახული აქუს, თავის მამისა არა დარჩომია რა, მამა-პაპის ადგილ-მამულები-სათვის არა მოუკლია რა, სარგებლით ვალი აუღია, სახლი უყიდნია და ბატონს წყალობა გიორგისათვის უბოძებია — დუქანი და ვენაჭი, რამაზასაგან შემწეობა არა გამოჩნდა რა და არც არასე შესწევია, ვალებიც გიორგიმ გადაწყვიტოს; და სახლიც, დუქანიც და კოკონაური გიორგის დარჩა.

რამაზასა და შვილთა და მამავალთა იმისთა ამათში წილი და კერძი არა აქუსთ რა; რადგან რამაზა ვალებში არას შეუდგა, გიორგისთან კელი არა აქუს.

გიორგის შვილთა და მამავალთა მოაქმაროს ღმერთმან ბატონის ბძანებითა და სამართლისა ამის დამტკიცებითა ქალაქს სახლი, დუქანი და კოკონაური.

სხუა მამა-პაპათ ადგილ-მამულები საერთოთა აქუსთ, ერთათ იმუშაონ, როგორც უწინ უმუშაენიათ და გამოსავალი ნახევარი გიორგისაა და ნახევარი რამაზისია.

ჩვენ გვინდოდა ადგილ-მამულიც გაგვეყო ამათთვინა, მაგრამ რამაზამ ცოდვით აგვავესო, ამიტომ უგიორგისოთ ვერ იცხოვრებდა; და ვერც თავის სიცოცხლეში გიორგის გაყრა შეუძლია.

ამ მამა-პაპის ადგილ-მამულების მეტი ამათ ერთმანერთთან ძმობისა და კარგაყობის გარდა სადავო და სალაპარაკო არა აქუსთ რა.

გიორგის ბევრი ვალი დარჩეს თუ ბევრი საქონელი, რამაზას და შვილთა იმისთა გიორგისა და შვილთა იმისთან კელი არა აქუსთ რა.

ესენი ბატონის ბძანებითა ასე მოგვიშველებია. და ამათ უკან
ამათი შვილები თუ ერთათ ვერ მოთავსდენ, თავიანთ მამა-პაპის
ადგილ-მამულები რომა აქუსთ, ის შუა უნდა გაიყონ, თავისი საუფ-
როსოთი და საუმცროსოთი. უფროსი გიორგია და უმცროსი რა-
მაზაა.

და რამაზას შვილები ვერას შეუძლენ გიორგის შვილებსა სახლ-
სა, ღუქანში და კოკონაურის ვენაჭში. და ამათ წივნში რამაზას სა-
ხელი და შვილთა და მამავალთა სწერია ბატონის ბძანებით, ბათი-
ლი იყოს¹ ის წერილობა.

არის ამისი მოწამე თავათ ღმერთი, კაცთაგან: ჭ ი ა ბ ე რ ა შ ვ ი-
ლი ნაცუალი ა ბ რ ა მ,

კათალიკოზის ნაცუალი ზ უ რ ა ბ ქ ე რ უ ხ უ ლ ი და ერთო-
ბით სოფლის კაცნი.

აღიწერა ესე ოქრომჭედლის გიორგისა და შვილთა და მამა-
ვალთა იმისთა სახლისა და ღუქნისა და კოკონაურის დამტკიცების
განაჩენი ბრძანებითა ბატონის საგარეჯოს მოურავის ი ო რ ა მ ი-
ს ა თ ა, კელითა მღუდლის გ ა ბ რ ი ე ლ ის ა თ ა ქალაქელისა.

მაისს იმ, ქორონიკონს ულთ.

ბეჭედი: მონა ღთისა ი ო რ ა მ

კიდებე:

ქ. ჩვენ, სრულიად კახთა და საქართველოჲსა მეფე ი რ ა კ ლ ი-
განაჩენსა ამას ჩვენის ბძანებით ვამტკიცებ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიცემობს ძედ კახეთის მეფედ ცხე-
ბულს, ე რ ე კ ლ ე.

ქ. ჩვენ, სრულიად ქართლისა, კახეთისა და სხვათა მეფე გ ი-
ორ გ ი ვედრებითა და შუამდგომელობითა ჩვენის დისწულის
იმერთა მეფის ს ო ლ ო მ ო ნ ი ს ა. და ჩვენის სიძის და დ ი ა-
ნ ის გ რ ი გ ო ლ ის ა თ ა მათ მიერ წარმოვლენილსა ამას განა-
ჩენსა ვამტკიცებ და წყალობას უზამთ თავის მამულისასა ო ქ რ-
მჭ ე დ ლ ი შ ვ ი ლ ს და ვ ი თ ს ა.

ქორონიკონს უმჟ.

ბეჭედი: მეფე სრულიად ქართლისა და კახეთისა და სხვათა გ ი-
ორ გ ი.

ქ. ჩვენ, ყოვლად სამღვრდელო ნ ი ნ ო წ მ ი ნ დ ე ლ მიტროპო-
ლიტი ს ა ბ ა ამ განაჩენის მოწამე ვარ.

ბეჭედი: ს ა ბ ა

¹ იყოს.

ცსსა. ფ. 1448. № 4313. დედანი. ქალღმ. 52×20,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი.

ქ. ნებითა და შეწყვენითა ღმრთისათა, მეოხებითა გავიყარენით ჩვენ, ტერასატურანთ სრაპიონას შვილუბმა ოსეფამ, გევორქამ და ბეჟანამ.

ასე რომ: ჩვენში ძმობა ველარ მოვიტდინეთ და მელიქ-მამასახლისის სალლაპით შუა კაცები დაესხით და მათის მარიფათით გავიყარენით. თუ რამ ღმრთის მონაცემი ღირსი გვექონდა — თუ ნაღდი, თუ ვეჯი, თუ სახლი, თუ სახლის აჯნასი, ყველა სამართლით სამად გავიყავით.

სახლისაგან ერგო ოსეფას წილათ: სათორნე, გარეთუბანს ეივანი, ქვებ თავლა, გვერდით ოთახი, წინა ეზო. ნიშანი: რაც გაიტანს რომ ზემო თავსაც და ქვემო ბოლოსაც ნიშანი გვექნია ქიშქრამდინ. და ქიშქარში. ორთავ ძმებმა ოსეფამაც და გევორქამაც უნდა იარონ.

და ამისი ფარდათ ერგო გევორქას: ღარბაზი და ბურჯისაკენ პატარა ოთახი, დერეფანი, წინა ეზო ქიშქრის [ქარა]მდინ. ამისი სანამეტნაო სართავი მისცა გევორქამ ოსეფას ოცდახუთი თუმანი.

და ბეჟანამ თავისი წილი სახლის მაგიერად ორთავ ძმებს გამოართო ოცი თუმანი.

და ოსეფას მისცეს საძმოდამ საუფროსოდ და ქალის ზითვად ოცდაოთხი თუმანი და გევორქას ქალის ზითვად მისცეს ექვსი თუმანი.

და თუ რამ ან შინაური, ან გარეული ვალი იყო, თვითან სამთა ძმებს ნუხსა აქვთ. იმ ნუხსების პირით ყველამ თავთავიანთი ნარგები ნუხსით თავიანთი ვალი გარდასწყვიტონ.

დღესა და დღეის იქით ოსეფას ხეირი და შარი ოსეფასია, გევორქას ხეირი და შარი გევორქასია და ბეჟანას ხეირი და შარი ბეჟანასია. ერთმანერთში არა ანგარიში, არა სადაო და სალაპარაკო აღარა დარჩათ რა, არცა ერთი იოტის ფასი, სიკეთისა და ძმური სიყვარულის მეტი.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი, მისნი ყოველი წმინდანნი;

კაცთაგან: ქალაქის მელიქი საპაკა მიწა ხარ მიწად იქ-
ცევი მელიქი საპაკა, მამა-

სახლისი პაკა მამასახლისი
პაკა, ბაღდადანთ გიორგი.

¹ ნამოცემი.

გიორ-
გი, მონთოანთ მკრტუმა სომხ., ტერ-შიმოა-
ნანთ ოჰანა სომხ., ფირყულანთ ნაზარა სომხ.,
ხეჩატურას შვილი პაპა მონა ლთისა პაპა, მლდისი ავეტიკას
შვილი გასპარა სომხური, დათოას შვილი ბაინდურა
მონა ლთისა ბაინდურა, ფონდოანთ ბეჟანას შვილი გაფრელა სომ-
ხური, გოდაკანგთ გრიქორა სომხური, და მე, მამასახლისიანთ გიორ-
გის შვილს, ისაი მწერალს დამიწერია და მოწამეც ვარ.
ეს სიგლები სამი არის: ეს გევურქასია და ამისი ორი ფარდი
ერთი ოსეფას აქვს და ერთი ბეჟანას აქვს.
დაიწერა ეს სიგელი მარიამობის კვ, ქორონიკონს ულთ.
ქ. ბეჟანას ჭალაბის ზითვის თეთრი ძმის თავს სამ-სამი თუმანა
მისცეს.

კიდებე:

ქ. მე ოსეფას ყაბული ვარ.

სომხური

ქ. მე ბეჟანამ ყაბული ვარ.

სომხური

315. განჩინება კახა სპანაღლისა და ქაიხოსრო რამინიშვილის

საქმეზე

1751 წ. 20 ნოემბერი

ბელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14319. დედანი. ქალაღი. 23X16 სმ. მხედრუ-
ლი. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. სავანელი კახა რამინიშვილს ქაიხოსროს
უჩიოდა:

ჩემი ძმა ქსნის ერისთავს შანშესთან იყო და ის ჩემი
ძმა რომ მოკვდა, იმის სიკვდილის უკან იმ ჩემის ძმის ცხენი, იარა-
ღი და მსახური შენ გამოგატანაო ქსნის ერისთავმაო და არც მსა-
ხური მამგვარე და არც ცხენი და იარაღიო. გზაზე გაყიდე, თუ რა-
ცალა აუტეხე იმ ჩემის ძმის მსახურსაო, აღარც მკედარი და არც
ცოცხალი აღარ გამოჩნდაო. ამაზე სარჩიელი ქონდათ.

რამინისშვილის სიტყვა ეს იყო: შენი ძმის მსახური მისის ცხენის
იარაღით მართალი არის ჩემთან აპირებდა წამოსვლასაო, მაგრამ
მას უკან მე აღარ გამომყვავ, გზიდან გაბრუნდაო. ასე თქვა: «სა-
ცხენის[ს] საქმე მაქვს, მე იქ ავალ, ამაღამ იქ ვიქნები და ხვალ წა-
მოვალო». ის კახას ძმის მსახური საცხენისაკენ გაბრუნდა, იქით წა-
ვიდაო და მე ჩემთვის ჩემს გზაზე წამოველ და ჩემს სახლში მოვე-
ლო. მას უკან აღარც მინახავსო და არც ის ვიცი, მოკლა ვინმემ,
თუ ცოცხალი დაიჭირაო.

მაგრამ სავანელი ამ რამინისშვილს სწამობდა: შენ გამიყიდე, თუ
მოკალიო, შენ იციო. რა ერისთავს გამოყრიხართ შენ და ჩემი ძმის
მსახური ერთათ წამოსულხართო, ის მას უკან საცხენის[ს] აღარ წა-
სულაო.

რადგან ასე იყო, ჩვენ ასე გაუსამართლეთ: რამინისშვილს სამო-
ცის მოწმით ფიცი დავადევით. ამისგან ოცდა[ა]თი მოწამე ჩავატა-
რეთ და სავანელს კელი ავალებინეთ და ოცდა[ა]თის გლეხის კაცით
ჩხეიძის ყმით წადგეს რამინისშვილი და ასე შეფიცოს კახა სავა-
ნელს, რომ: «შენის ძმის მსახური იქავ საერისთოს გამეყარა და სა-
ცხენის[ს] თავის საქმეზე წავიდა, აღარც ჩემთან მგზავრათ წამოსუ-
ლა და არც სიკვდილითა და არც გასყიდვით მე იმის საქმეში არც
არას ურევიაო და არცა რა ვიცი იმ შენის მსახურის სიკვდილისა
და სიცოცხლისაო და არცა რაში ვურევიაო».

იასაულო, ეს ასე შეაფიცე. გიორგობის კ, ქორონიკონს ულთ.

ბეჰელი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული, თ ე ი მ უ რ ა ხ ი ს
დამტკიცებული.

316. განჩინება სახნია ზუბიაშვილისა და ბერი დავითიშვილის გამოულის საქმეზე

1751 წ. 22 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 509. დედანი. ქაღალდი. 25,7×11 სმ. მხედრუ-
ლი. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირითაა ორწერტილი.

ქ. ასე რომე, სე ხ ნ ი ა ზ უ ბ ი ა შ ვ ი ლ ი [ს] ცოლშვილს ბე-
რის დავითიშვილის ცოლი მიწებზე უჩიოდა.

ჩვენ, ბატონმა ამილახორომა ამირინდომ ეს სამარ-
თალი უყავით: სე ფისკვერაძე პავლე წადგეს სეხნია ზუ-
ბიაშვილის საფლავზე და ასე ცოდვა აიკიდოს, რომე: «სეხნია ზუ-

ბიაშვილო, შენი ცოდვა ჩემი იყოს, თუ ეს მიწები ტყუილათ არა
გპეროდეს და ეს წიგნიც ტყუილი არ იყო[ს]. თუ ასე ვერ გამო-
იცოდოს, ზუბიაშვილის ცოლშვილს დარჩეს.

გიორგობის კბ, ქორონიკონს ულთ.

**317. განჩინება როჭიკაშვილებისა და ბასტამაშვილების შვიის
საქმეზე**

1751 წ. 30 დეკემბერი

ცხსა. ც. 1450. № 35. საბ. № 130. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[88] როჭიკასშვილები და ბასტამაშვილები
სკრას ლამაბასშვილზე ლაპარაკობდნენ. მოკითხული
ექნით და ეს ლამაბასშვილი დიდიხნის სკრას დასახლებული ყო-
ფილიყო და ბარათშიაც ჩაეგდოთ, როჭიკანი რომ გაყრილიყვნენ,
და ზა[ა]ლ როჭიკაშვილს რგებოდა. როჭიკანთ მოწმე[ე]ებიც მოიყვა-
ნეს; მანამ სკრას სახლებულიყო ლამაბისშვილი, სულ როჭიკანთა-
თვის ემსახურებინა. ეს ლამაბისშვილი სამართლით როჭიკანთ დარ-
ჩა. ბასტამაშვილებს ამასთან საქმე არ აქვსთ.

ქრისტიშობის ღ, ქორონიკონს ულთ

**318. განჩინება კიკოლა ტრამაკიძისა და ოთარა დევიძის მამულის
საქმეზე**

1752 წ. 3 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 8726. დედანი. ქალაღი. 26,3X 11 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ტრამაკიძე კიკოლა ედევებოდა დევიძე ოთა-
რასა: ტრამაკიძე ხუცისთვის წყარო და ნიგოზი, მიწა და
ხილი ესენი არცერთი მიმიყიდაო.

ჩვენ ასე გავაჩინეთ: დევიძეს რომ ნასყიდობის წიგნი აქვს
ტრამაკიძე დავითის დანარჩომი, ვინც იმაში მოწმე[ე]ები
სწერია, ერთი მოწამე იმათგან იშოვნოს ტრამაკიძე კიკო[ლა]მ და
თუ ასე შეფიცა, რომ: «არც მომიყიდია წყარო, არც ნიგოზი, არც მი-
წა, ეს ნასყიდობის წიგნიც ტყუილი არისო», ეს რაზედაც დაო-
ბენ — წყაროც, ნიგოზიცა და მიწაც, ყველა კიკო[ლა]ს დარჩეს.

და თუ მოწამე ვერ იშოვნა და მოწმით ვერ შეფიცა, დევნიდეს
დარჩება, ტრამაკიძეს კიკო[ლა]ს კელი აღარ ექნება არცერთშია.

დაიწერა იანვრის 8, ქორონიკონს უმ.

ქ. იანვარს გასულს კა, ამ განაჩენით შეფიცა ცრ [ა] მ ა კ ი ძ ე მ
კ ი კ ო ლ ა მ ერთის მოწმით დევნიდეს. ამისი მოწამე მამასახლისი
ნ [ა] ს ყ ი დ ე, ჯ [ა] ნ ი შ ი ნ ი და თ უ ნ ა. მე, დ ა ვ ი თ ს მამასახ-
ლის[ს] დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი. დაიწერა ქორონიკონს უმ.

ბეჭედი: მონა ღთისა დავით

319. განჩინება ავთანდილ ჯაფახიშვილისა და ჯაფარი ბიჭიკაშვილის წისკვილის სამკვეთი

1752 წ. 14 იანვარი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5415. დედანი. ქალაქი. 22,5×16 სმ. მხედრული.
ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ხოვლელს ბიჭიკას შვილს ჯაქარიას თავის ნას-
ყიდს მამულში წისკვილი დაებრუნებინა და მერმე ჩვენს სახასოს
მამულში ავთანდილ ჯაფახის შვილს სხვა წისკვილი გაე-
კეთებინა და ბიჭიკას შვილის წისკვილის წყალი გადაეგდო და თავის
წისკვილზე მიეყვანა. რადგან ავთანდილს წისკვილი ჩვენს სახასოს
მამულში თავისთავით გაეკეთებინა, იმაზე ხელი ავამართვინეთ და
ისევ სახასოთ დავდევით. იქ ავთანდილ წისკვილს ვეღარ აბრუნებს,
ბიჭიკას შვილის წისკვილმა უნდა იბრუნოს.

და თუ ავთანდილს იმ წყალზე უწინდელი ნაწისკვილარი ქონ-
დეს და იმ ძველს ნაწისკვილარზე წისკვილი აშენოს, როცა წის-
კვილი აშენოს, ამ წისკვილის წყალი როგორც მართებული იყოს,
ისე რიგით აღინონ წყალი.

იანვრის 10, ქორონიკონს უმ.

ბეჭედი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული თეიმურაზის
დამტკიცებული.

320. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ოთარ და პაატა გარმაწოშვილების მამულის სამკვეთი

1752 წ. 15 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 8436. პირი. საბუთის პირი დაცულია აგრეთვე
ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 33, საბ. № 301.

ქ. ამას წინად ოთარ გერმანოზიშვილს თავის წილი
მამული მარაბდას პაატა გერმანოზიშვილისა-
თვის და ყარაბუდახის შვილისათვის მიეყიდნა.

მერე ოსმალობას მამული წაერთმიათ; და პაატა მისულიყო, ოთარისათვის ისევ თავის თეთრის თხოვნა დაეწყო. ოთარს იმ ხელათ თეთრი ვერ ეშოვნა და თამასუქი მიეცა პაატასათვის. და ნასყიდობის სიგელიც ისევ პაატას ჰქონდა.

მერე ავის დროს ბედით ოთარ სხვაგან წასულიყო; პაატას ის მამული უსეინ ბეგისათვის მიეყიდნა. მერე უსეინ ბეგს გუგუნასათვის მიეყიდნა.

მერე მოვიდა ოთარ და ჩვენ, მლთივ ცხებულს მეფეთ-მეფეს პატრონს თეიმურაზს მოგვახსენა, რომ ჩემი მამული პაატას უსამართლობით სხვაზედ გაუყიდნიაო.

ჩვენ გავშინჯეთ და მოკითხული ვქენით. რადგან პაატას ოთარისათვის თავისი თეთრი ეთხოვნა, თამასუქი გამოერთმია, პაატა ოთარს იმ მამულს ვერ გაუყიდდა.

ჩვენ ამისი სამართალი ასრე გვიბრძანებია: ოთარს თეთრი გამოვართვიო, პაპუასა და გუგუნას მივეციო და ის მამული ოთარს დარჩა. ამასთან ხელი არავის აქვს.

აპრილის იე, ქორონიკონს უმ.

მამებარა მე, ისმეილ ბეგს ჩემი თალაბისაგან ოთარის გერმანოზიშვილის კელით თექვსმეტი თუმანი და ორი მინალთული და ათი შაური მარიამობისთვის დამდეგს, ყურთი-ბეგის და ზაალ აღას მოწმობით.

და მე, იბრაჰიმას კელია და მოწამეცა ვარ.

კიდევ ამისი მოწამე პაატა გერმანოზისშვილი და გიორგი ყარაბუდახის შვილი.

ქ. ესე წიგნი მოგეცი მე, გერმანოზისშვილი პაპა უზბაშიმ ჩემს ბიძასა და¹ თავის შვილი ნიკოლოზას ასე, რომ: შენი მამულის მარაბდის სიგლები მქონდა, ექვსი თუმანი თეთრი გამოვართვი და სიგლები შენ მოგეცი.

არის ამისი მოწამე ყარა მდივანი და ეშვიკალაბაში ზაზა და სუფრაჯი ზურაბა.

და მე, მუშრიბი. ზურაბს დამიწერია.

იანვრის იდ, ქორონიკონს უმ.

¹ ბიძასა და ბიძა თვესა და.

ცსსა. ც. 1450. დავთ. № 28. საბ. № 235. პირი. ქალაქი. მხედრული.

[183v] ნადირ შას იმამყულიხანის ბატონობაში გივი ამილახორი და ბეჟან არაგვის ერისთავი უკუდგნენ, ორნიც ხიზნათ მთიულეთს იდგნენ. ბეჟან ერისთავი თავისმა ყმებმა მოკლეს. [184] ამილახორს საქონელი, ბარგი რაც მთიულეთსა ქონდა, აუკლეს; წიგნები არც იყო ან ბატონის ნაბოძები ან ყე[ე]ნისა ან ნასყიდობისა ან სახლისკაცობისა ან თამასუქი, სულ დაეკარგა. ამისგან ზოგიერთი ჩვენ მოგვიტანეს და დიმიტრი ამილახორი შვილს უბოძეთ.

ჩვენ რომ ერანში ნადირშასთან წავედით, ჩვენი შვილი მეფე ერეკლე ჩვენ მაგიერად თიფლისს ბძანდებოდა. მაშინ ამირინდო ამილახორმან, რევაზ, იესემ, თეიმურაზ და ნიკოლოზ თურმე იჩივლეს — ქალაქს სასახლე საერთოაო; დიმიტრისათვის ეთქვათ, უნდა ამილახორი იდგესო. წიგნი აეღოთ, ვინც ამილახორი იყოს, ის დადგებოდესო.

ზოგი რამ სხვა დავა ჰქონდათ. დიმიტრის კაცი გაგზავნა და რაც წიგნები ჰქონდა, დაებარებინა; იმ სახლების წიგნიც არ ჩილნეფის დაწერილი ქონდათ. იმ დროს ზურაბ აბაშიძე თიფლისს ყოფილიყო და მოწმობა ექნა, სწორეთ ნეფის არჩილის ხელიაო; შანშე ერისთავს, ჯვარის მამას ონოფრის, აბაშიძე ვახუშტის, ანჩისხატის დეკანოზს დავითს, ერასტი მდივანბეგის ჯალაბს — ამ მოხუცებულს მოთაბარ კაცებს გარდა სხვათაც ბევრს მოწმობა ექნათ, რომ ამ სასახლეში სხვას სახლის კაცებს კელი არა აქვსო, თამარ ბატონი შვილს თავისმა მამამა და ძმებმა მისცესო, იმისი შვილები იდგნენო, საყინულე [v] და იმის თავზედ სახლები გიორგიმ გა[ა]კეთაო; კალატოზი სარგისაც ბერი კაცი იყო და იმანაც თქვა: მე და ახვერდას გიორგიმ აგვაშენებინაო.

ამ რიგზედ უწინ თავადებს სასახლე არა ქონია, ბატონიშვილებისა ყოფილა, ამილახორის სასახლე გარეთ უბანშია. მას უკან თავის ყმებისას დგომილან. ეს ალაგები აჩვენეს, ანჩისხატის გვერდზე კარი გამოუღია ბატონიშვილს თამარს, კარს ზევით ცოლი და ქმარი სწერია, აბელი კალატოზის შვილის დაწერილია და ის მხარეც იმათი დახატულია.

ესე[ე]ები რომ ჩვენს შვილს, მეფეს ერეკლეს შე[ე]ტყო,

არმის ეშვიკადაში ასლან გაუგზავნია და ამირინდო და იმისი სახლისკაცები იმ სახლიდამ გამოუყვანიათ. ისევ დიმიტრი თავის ცოლშვილითა და დედითა შა[ა]ჰყულიხანის ჯალაბი დაუყენებიათ.

ჩვენ, ღმრთივ-გვირგვინოსანი მეფე თეიმურაზ რომ ერანიდამ მოვედით, ესებიც შევიტყვევით, კიდეც ვალაპარაკეთ. სასახლე მტკვრის პირს თიფლისს ანჩისხატის გვერდზე გავას ამილახორისა არის და თამარ ბატონისშვილისაა, სხვას სახლისკაცს კელი არა აქვს. შ[ა]ჰყულიხანსაც ახლა კაი შენობა ექნა და ბევრი ხარჯი.

დიმიტრი [185] ამილახორი ქალაქიდან ცხვილოს წასულიყო, წიგნები რომ ჩამოეტანა ნასყიდობისა და ბატონების ნაბოძები ან ამ სახლისა, მამულისა, სახელოსი — ესე[ე]ბი და სხვა ბარგი თან წაეღო. ღართის კარში ლეკი დახვდომოდა, კაცნი დაეხცათ, აზნაურშვილები დაეჭირათ, წიგნები და ბარგი, ჯორები დაკარგოდა. ამისი მოწამე წმინდა პატრიარქი მეფის ძე ანტონი და ქართველნი არიან, რომ წიგნები დაკარგოდა. ის წიგნები ბევრს უნახავს და წაუკითხავს. ამ წიგნების დაკარგვით რაც მამული და ბატონების წყალობა ნასყიდი, ნამზითვი ქონია, გივს ამილახორისა და თამარს ბატონისშვილს, იმის შვილებს დღემდი სქერია, ვერავინ შე[ე]ცილება, ისევ უნდა ეჭიროს, წიგნების დაკარგვით არ წაერთმევა.

დაიწერა იენის[ის] ბ, ქორონიკონს უშ, კელითა კარისა ჩვენი-სა მღივანმწიგნობრის შანშეან მარტიოზიშვილი შა[ა]ლისათა.

322. განჩინება ერეკლე II-ისა ჩრდილელისშვილისა და ღუდუშაშორის სახისხლო საქმეზე

1752 წ. 2 ივლისი

ცსსა. ფ. 1448. № 5633. დედანი. ჭაღალდი. 28,5×15,3 სმ. მხედრული.
ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

ქ. ჩვენ, პატრონმა მეფემ ერეკლემ ეს განაჩენი გიბოძეთ შენ, ჩრდილელისშვილს ჩრდილელსა და რევაზს ასე, რომე: უბრალოს საქმით მოკვევე ღუდუშაშორი გივი და შამახალა სისხლზე გელაპარაკებოდა. ჩვენს სამართალში ილაპარაკეთ, გავსინჯეთ და მოკითხულიცა ვქენით, არაფერი სიტყვა და სადაო თქვენთან ღუდუშაშურს გივსა და შამახა-

ლას არა ქონდა რა. შენზე კელი სამართლით ავალებინეთ. დღის იქით შენთან ამ საქმეზე კელი და სიტყვა აღარა აქვსთ რა, ძმობისა და მოყვ[ერობის] მეტი, არც შენთან და არც შენს ყმებთან.

მკათათვის ბ, ქორონიკონს უმ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მივმოვს ძედ კახეთის მეფედ ცხე-ბულს, ერეკლე.

323. ბასაშხრელო წიგნი უშიკანთ ოსეფსანი და გიორგასი

1752 წ. 2 ფელინი¹

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13077. დედანი. ქალაღი. 54×21,5 სმ. მხედ-რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი. ა-მეტი.

ქ. გავიყარენით ჩვენ, უშიკანთ სტეფანას შვილებმა, ოსე-ფამ და გიორგამ. და მამის ჩვენისა არა დარჩა რა, ერთი სახლკარი დარჩა და ვალები. ეს სახლკარი და მამის ვაღი ოსეფამ აიღო ხე[ი]რი და შარი. და გიორგამ ცარიელი ჭავიდა, არც სახლ-კარი მოინდომა, არცა თავისი მამის ვალები.

და როცა ოსეფას დასტუხათითა თამასუქი გამოჩნდეს, რომე გიორგას სახელი შიგა ეწეროს, თუ სახლის გირაო თამასუქიცა, პა-სუხი უნდა ოსეფამ გასცეს და გიორგას ხელი არა აქვს.

რადგან გიორგა ობოლი იყო და თავისი მამისა არც ვაღი იყო-და, არც ხე[ი]რი და არცა შარი და ახლა ხე[ი]რიცა და შარიცა და სახკარიცა და ვაღიცა ოსეფასია, გიორგა ცარაელი გავ[ი]და.

და ჩვენ ერთმანერთ[თ]ან ამრიგად გავიყარენით. ჩვენში არა დარჩა რა სადავო, არცა სალაპარაკო. არცა ერთის იოტის ფასი. კარკაცობის მეტი. ამას იქით ყველას ხე[ი]რი და შარი თავთავ[ი]ან-თია. და ეს წიგნი ოსეფასია. და ერთი ამისი ფარდი გიორგას აქვს.

და არის ამისი მოწამე თავთ ღმერთი და მისი ყველა წმინდა-ნი და კაცთაგან: ქალაქის მელიქი საჰაკ¹ და მამასახლისი და-ვი² და ბაღდადანთ ნასყიდას გიორგი³ და მონთუანთ მამაჯანას შვილი მკრტუმა⁴ და ტერ-შამოვანას შვილი ოჰან⁵ და ფირყულანთ გიორგის შვილი ნაზარ⁶ და ლიონთ ხეჩატურას შვილი პაპა⁷ და მ[ი]ლდ[ი]სი ავეტრიქას შვი-

¹ ბეჭედი: მიწა ხარ, მიწად იქცევი, მელიქი საჰაკა.

² " : მამასახლისი დავით.

³ " გიორგი.

⁴ არ იკიდებო.

⁵ სომხური ბეჭედი.

⁶ ბეჭედი გამოსახულებით.

⁷ " მონა ღვთისა პაპა.

ლი გასკარა¹ და ზოკრაბანთ ოსეთას შვილი პეტრო-
ს² და ჩიგიანთ მელქოას შვილი ისი³.

და მე, ზურაბას შვილი მწერალს ფარსადანს დამიწერია
და მოწამეც ვარ.

დაიწერა ესე წიგნი და სიგელი კათათვის ბ, ქორონიკონს უმ.

++

და გოგო მაროა აზატია.

და მე, გიორგის, ამ წიგნის ყაბული მაქვს. მე წიგნი არ ვიცო-
დი, სხვას დავაწერინე +

324. ბანჩინება გოდერძი ბეკაძის და თევდორეს სამხრეთ

1752 წ. 23 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 16. დედანი. ქაღალდი. 43×17 სმ. მხედრული.
განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი, ორწერტილი ან სამწერტილი.

ქ. გოდერძის ბეკაძის და თევდორეს სამართა-
ლი ბედნიერს მეფეს ჩვენთვის ებძ[ა]ნა და ჩვენ, მღივანბეგმ[ა]
ორბელიანმ[ა] იო[ა]ნემ, ორივე ვალაპარაკეთ და გავსინჯეთ
ამათი საჩივარი.

და, რადგან თევდორე ანბობდა, რომ: სამის წლით მივაბარეო
და სამს წელიწადს უკან შუა უნდა გაგვეყო[ო], მაგისმა ძმამ ორის
წლის მეტი არ უყურაო და მამისხაო და ასე მითხრა, რომ სნეული
შევიქნენო და ველარა უყურებო.

და მელორე გოდერძის ძმა ანბობდა: ორმოცდარვა იყოო. და
ლორის პატრონი თევდორე ანბობდა: ოცდა რვის მეტი არ მოუბა-
რებიაო.

რადგან ლორის პატრონი ანბობდა და მელორეს აქ მოწმე არა
ყვ[ა]ნდა და სხვისაც ბარებოდა; და ამა ოცდარვისაგან ექვსი სხვი-
სა რომ ბარებოდა, იმას წ[ა]ესხა და ძირს დარჩებოდა ოცდაორი.

ამისგან შვიდი თავნი პატრონმა თევდორემ აიყვ[ა]ნოს, და
თხუთმეტი რომ მოგებულისაგან, ათი ლორის პატრონმა აიყვანოს
და ხუთი მელორეს უნდა მისცეს.

და მელორის ძმა რომ ანბობდა, რომ ორმოცდარვა მივაბა-
რეთო, თუ მოწმე იშოოს, რომ ორმოცდ[ა]რვა მიეზარებინოს, რაც
ოცდ[ა]რვ[ა]ზედა მეტი მიბ[ა]რებოდეს, ისიც ორი წილი ლორას
პატრონმ[ა] დაიჭიროს და ერთი მელორეს მისცეს.

¹ სომხური ბეჭედი.

² არ იკითხება.

³ არ იკითხება.

ძმის გალახვასა და სიკვდილს რომ ედავებოდა, ის კაის მოწმით უნდ[ა] გ[ა]ისინჯოს. და იმისი სამართალი ისრე იქნას. აქ მოწმეები არავენ ჰყვანდათ.

დეკემბერს კგ, ქორონიკონს უმ.

თოფის კაცზედ დამტვრევას რომ ჩიოდა, თუ მოწამემ უმოწმოს, თოფიც უზღოს.

ბეჭედი: სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბკომი ღმერთგანცაა(?) იო ა ნ ე, 1748

325. განჩინება ალექსანდრე V-ისა ბაანა ჩხიძისა და კიკოშვილის სამხეზო

1720—1752 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 6945. დედანი. 31×15,5. ქაღალდი. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი. საბუთი თარიღდება ალექსანდრე იმერთა მეფის ზეობის წლებით.

ქ. დავსხედით ბჰენი ღთისანი შიშსა ქვეშე ღთისასა სარჩლად ბაანასა და კიკოშვილისასა თვითან ბატონი მეფე ალექსანდრე, დარბაზის ერნი ყუელანი.

მოდგა ბა[ა]ნა ჩხეიძე და კიკოშვილს სახლის, კარის, რჩომის და ყოფის წართმევა უჩივლა.

კიკოშვილმა ასრე უპასუხა: მეც ამას ეჩ[ი]ვჩევო, რომ ჩემს მამულსა და ადვილს შენ ეპატრონებოდით, მამაჩემიო როსტომ ჩხეიძემაო შენის მამის რჩევით ჯერ და[ა]შავ[ა]ვო, შერმე მამულით და ადგილით გა[ა]ლარიბაო, არც ამას და[ა]ჯერაო და დაშავებული კიდეც გაყიდაო და მამაჩემი წა[ა]ხდინაო და მისი ყოფაცხოვრება შენ მოგცაო.

ბა[ა]ნამ აშორო უთხრა: მამისჩემის რჩევით და შეკუთებით მამაშენი როსტომს არ წა[ა]ხდინოსო და არც მამის შენი[ს] მამული ჩვენ არ გამოგვეთხოვოსო*.

და აწ ამისი ასრე გავაჩინეთ: წამოდგეს ბა[ა]ნა თორმეტის კაცით — ექუსის აზნეურით და ექვსის მსახურათ, და ასრე დაუფიცოს, რომ: «მამაშენი როსტომ ჩხეიძე[ა]მ რომ წა[ა]ხდინაო, მამიჩემის რჩევით და შეკუთებით და კერკით მამაშენი როსტომს არ წა[ა]ხდინოსო».

*+მოდ.

* ამ სიტყვის ზემოთ ჩაწერალა: „არვის გამოგვეთხოვოსო“.

თუ ასრე დაიფიცოს და ფიცმა ამართლოს, რაც კიკოს[შვილს] ღარჩენოდეს თავისის მამულის და როსტომს ბა[ა]ნასათვის მიეცეს მას დღეს უკან, რაც კიკოშვილს იმ მამულის მ[ო]ქეზმაროს, ბა[ა]ნას მისცეს.

თუ ვერ დაიფიცოს და ან ფიცმა ამტყუნოს, დაშავების სისხლი ბატონმა იპატივა; და რაც როსტომს ბა[ა]ნასათვის მიეცეს, უკლებ-
ლათ ბა[ა]ნამ კიკოშვილს მისცეს.

ბა[ა]ნამ კიკოშვილს ორჯერ გაქურდვა უჩივლა: და რაც სულს აქეთ კეთილი მჭირდო, ყუელა წვილეო.

ამისი კიკოშვილმა აშორო უთხრა.

აწ ამისი ასრე გავაჩინეთ: წამოდგეს კიკოშვილი და ბა[ა]ნას უაშოროს თორმეტის კაცის — ექვსის¹ აზნეურით და ექვსის² მსახუ-
რით, რომ მას ბა[ა]ნა არ გე[ე]ქურდოს და არც იმისმა სულმა და გულმა მისი არა იცოდეს რა.

თუ ასრე დაიფიცოს და ან ფიცმა ამართლოს, ბა[ა]ნას კელი აღარაფერი აქუ[ს] კიკოშვილთან ამ ქურდობაში. თუ ვერ დაიფიცოს და ან ფიცმან ამტყუნოს, სხვა სისხლი ბატონმა იპატივა³; და რაც წაეღოს ის ბა[ა]ნას მისცეს.

წამოდგა ბა[ა]ნა და კიკოშვილს კიდეც უჩივლა, რომ ბატონს დამაბეზღეო. ამისი ბჰენმა იპატივა: თქმულა და არ ქნილა, და არა-
ფერი გაჩნდა, მამული კლებია და ენის თქმისათვის არა გაჩნდა რა.

ბა[ა]ნამ გოგოს საქმე უჩივლა კიკოს[შვილს].

და პაატამ აშორო უთხრა: არც ბეზიაშენს შენთვის და არც შენის დისთვის არ მიეცეს, რაც ჩემი არ იყო.

თუ დაუფიცოს პაატამ, ერთი კაცი ჩაიტანოს და ასრე დაუფი-
ცოს. თუ ვერ დაუფიცოს, ნახევარი ყიფიანისთვის მიუცემდა პაატას, ნახევარი ყიფიანს წაუღია და ყიფიანმა და იმან იცის; და ნა-
ხევარი პაატამ გარდუხადოს ბაანას.

შეკედა: ლთით ვიქმენ მეფედ მე მონა სახელად
ალექსანდრე, 1720.

¹ ექსის. ² იპატევა.

ქუთ. სახელმწ. ისტ. ეთნოგრ. მუზეუმი. საბ. № 1456. დედანი. ქაღალდი. 46×33,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია თითო ან ორი წერტილი. საბუთი თარიღდება ალექსანდრე V-ის ზეობის წლებით.

ქ. სვიმონ ლორთქიფანიძე და ბუჭუა ლორთქიფანიძე გავამჟღავნებთ:

სვიმონ უჩივლა ბუჭუას: ალას შვილის აყრა მითხარიო, ის აღარ ავეყარეო, მისი გლეხი მოვსთხარ[ეო], ამას ზედ ქვეყანა მომაყენე კარს, ცოლშვილიანთ მწყევტდით.

ბუჭუამ უპასუხა: არც ალაშვილის აყრა და მისის კაცის შენთვის მეთხრობიოს, არც შენდა მოსახდომათ თემი მე შენთვის შემეყაროს, სახლის კაცებია და დავვიმცვრია.

[თა]ვით ბუჭუამ დაუფიცოს, როგორც ზეით უჩივლა და ამორო უთხრა, ისე სვიმონ არას ემართლება. თუ ვერ დაუფიცოს, გლეხის აღწება უთხრობია, თემიც შეუყ[რია]. ორში რომელსაც გატყდება, გავსინჯავთ და როგორც მართებულია, ისე გავაჩნთ.

სვიმონ მოჯალაბის აყრა უჩივლა.

ბუჭუამ უპასუხა: შენი არა იყო.

სვიმონ ამორო უთხრა.

მერაბისა და მისის შვილის მეტს კაცს ხელ[ი] არ ჰქონდა, გავსინჯეთ. მოჯალაბის აყრა ძნელია. წამოდგეს თავათ ბუჭუა და ათი აზნაურიშვილი თან ჩაიტანოს, რომ მტყვევ ღაფიცებოდეს, ასე დაუ[ფ]იცოს: «რა ბიძაჩემი და მამაჩემი გაიყო, კადეც მამაჩემს ბართშიდ ხდომოდეს, არც მამის ჩემის მეტს კაცს ის ხდომოდეს». თუ ასე უფიცოს, არას ემართლება. თუ ვერ დაუფიცოს მისი ნამტერევიც მისცეს, ნახევარი სვიმონის სისხლიც. სისხლი ამისათვის გაჩნდა, რადგან შინ მიუხდა, ხომ დაასწრებდა, მოკლევდა.

ბუჭუამ ანაწერი მოიტანა, მაგრამ დიდი ხნის ამბავი იყო და გავარონიეთ.

ბუჭუამ უჩივლა: შენმა შვილმა ჩიხურის ასაღებათ კაცები შემამიჩინა, მამულს მართმევდენ, მე მკლევდენ.

სვიმონ ამორო უთხრა.

კიდეც ბუჭუამ ამორო უთხრა. ცხუკურს მამულს.

¹ არა.

ეკრეფდით, შენმა შვილმა გორდელები გამოაწვია ჩემს თავს დასასხამათ, მერმე შენც მოესწარ, გაგეჩეცი, თვარამ თავიან-ყმიან მკლევდიო.

ს ვ ი მ ო ნ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა.

აწ ასე გავაჩინეთ: წამოდგეს თავათ სვიმონ, თერთმეტი თავისი ტოლი კაცი, თორმეტი აზნაურშვილი¹ თან ჩაიტანოს, ასე უფიცოს: «არც მე და არც ჩემს შვილს ჩიხ ურის ასაღებათ კაცი შემოგვეჩინოს, არც გორდელები შენდა თავს დასხმათ გამოგვეწვიოს, არც მე მოვსულიყო შენს თავს დასასხმელათ. თუ ასე დაუფიცოს, არას ემართლება. თუ ვერ დაუფიცოს, მთელი სისხლი მისცეს სვიმონ.

ბ უ ჭ უ ა მ უ ჩ ი ვ ლ ა: მიკრა და მკლავი მოსტეხა შენმა შვილმა მიქაბერიძეს.

ს ვ ი მ ო ნ უ პ ა ს უ ხ ა: ამაზედ ნაჩივარი ვართ; რ ე ვ ა ზ ს გაუჩენია, განაჩენი აქვთ, თუ მოშაშალია, მოვშლით; თუ არ აკლია, გასჩენია და იყოს.

ბ უ ჭ უ ა მ უ ჩ ი ვ ლ ა: დედაჩემს ბიჭი წა[ა]რთვი. დედაჩემი გამოათრიე და მეც ცამლახეო, ბიჭიც გაყიდეო.

ს ვ ი მ ო ნ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა.

აწ ასე გავაჩინეთ: წამოაყენოს სვიმონ ექვსი აზნაურშვილი, ასე უფიცოს: «არც ბატონის ჩემისთვის მეთხრობიოს, არც მოურავისთვის; რაც ბატონმა ჩემ[მა] არ მიბძანა, ჩემის რჩევით ის ბიჭი არ წაგრთმეოდეს, არც დედაშენი გამელახოს, არც შენ გამელახო, არც მე და არც ჩემს მოყოლილს კაცს». თუ ასე უფიცოს, არას ემართლება. თუ ვერ იფიცოს, სამართლის წიგნს ვკითხავთ, რაც მან გა[ა]-ჩინოს, ის ქნან.

ბ უ ჭ უ ა მ უ ჩ ი ვ ლ ა: ჯანელიძის და გამიყიდე და მისი ძმა ცოლიან-შვილიანათ დამეკარგაო.

ს ვ ი მ ო ნ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა.

აწ ასე გავაჩინეთ: წამოაყენოს სვიმონ თორმეტი კაცი, ასე შეაფიცოს: «შენ რომ შეფისგან ის გლეხი იქრთამე, მასუკან ის ქალი მე არ გამეყიდოს. თუ ასე უფიცოს, არას ემართლება. თუ ვერ უფიცოს, მისი ნახევარი ქალის ფასი აჯით მისცეს. გლეხიც მოუძებნოს. თუ გლეხზედ ვერ გატყდეს¹, გლეხზედ აჯა უქნას. და გლეხზედ გატყდეს, ნახევარი ქალის ფასი აჯით მისცეს.

ბ უ ჭ უ ა მ უ ჩ ი ვ ლ ა: შალამბერიძის ასაყარათ მიგიტანე, ას

¹ ჯიხურის.

ფრულათ ქალი გაყიდვო, სამოცის მარჩილის ბარგი წაიღეო, შე არაფერი მერგო.

[ს ვ ი მ ო ნ უ პ ა ს უ ხ ა:] მართალია, ნაფაქი მიმყოლს კაცს ვარგე და მტყვეს მთლათ დამპირდიო, ნახევარი [ჩემი] იყო, ნახევარი შენი და გავყიდევო.

ბ უ ჭ უ ა მ ა შ ო რ ო უ თ [ხ რ ა].

ორ[ი] ბუჭუას აზნაურშვილი მოციქული ყოფილა. ორთავემ ასე უფიცოს: «ამ გლეხის მოთხრაშიდ არც მტყვეს, არც თეთრს არ დაგპირებოდე». თუ ასე უფიცოს, სვიმონ ბუჭუას მისი მტყვე აჯით მისცეს. თუ ვერ უფიცოს, არას ემართლება.

ბ უ ჭ უ ა მ უ ჩ ი ვ ლ ა: ჩემ[ი] ავის მქნელი კაცი ავყარე და შევინახე, თავს დაესხი, კაციც წამართვი და ქ უ თ ა ი ს ა მ დ ი ს ს ა ს ი კ [ვ] დ ი ლ ო თ მ ს დ ი [ვ].

ს ვ ი მ ო ნ უ პ ა ს უ ხ ა: მართალია, ჩემი ნაძალადევი გყავდა, ჩემი ბარათის იყო, კაცი გაუშვი, შენთვის არაფერი მიკადრებია.

ბ უ ჭ უ ა მ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა.

აწ ასე გავაჩინეთ: წამოაყენოს ბუჭუამ ოცდაოთხი კაცი, ასე შეაფიცოს: «არც ნაძალადევით მყოლოდეს, არც ბარათშიდ ბაბუის ჩემის მეტს კაცს ხდომოდეს». თუ ასე უფიცოს, კაციც ბუჭუას სვიმონ მოუძებნოს და რაც ნამარცხი ბუჭუას ჰქონდეს, ისიც სვიმონ გარდაუხადოს; თუ ვერ უფიცოს, რაც ბუჭუას მამამის იმ კაცის დაუყიდა, სვიმონს მისცეს.

ს ი კ [ვ] დ ი ლ ი ი ჩ ი ვ ლ ა ბუჭუამ. არაფერი იყო, მებჭევამ გაქარონინა.

ბ უ ჭ უ ა მ უ ჩ ი ვ ლ ა: ჩემი კაცი ჭ ა ვ ჭ ი ა ნ ი ძ ე გავყიდე, დამასმინე ო ტ ი ა დ ა დ ი ა ნ ს; ამაშიდ ბოჭაულები გამომისიეს, ოთხი კვამლი კაცი დამეკარგა, მე კილამ მომკლეს, ბევრიც გადამხდა.

ს ვ ი მ ო ნ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა.

აწ ასე გავაჩინეთ: წამოდგეს თავათ სვიმონ. ასე დაუფიცოს: «ჩემის დასმენით შენ არაფერი დაგმარცხებოდეს». თუ ასე უფიცოს, არას ემართლება. თუ ვერ უფიცოს, ბატონმა გასინჯოს.

ს ვ ი მ ო ნ უ ჩ ი ვ ლ ა: ცხრა სული სიძისივე დამიყიდე.

ბ უ ჭ უ ა მ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა.

აწ ასე გავაჩინეთ: წამოაყენოს ბუჭუამ ცხრა აზნაურშვილი, თითო მტყვეზედ რომ დაეფიცებოდეს, ასე დაუფიცოს: «ჩემით შენ ის მტყვე[ვ]ები არ დაგყიდოდეს, არცარა მრგებოდეს». თუ ასე უფიცოს, არას ემართლება. თუ ვერ უფიცოს, მისი მტყვე[ვ]ები აჯით მისცეს.

ს ვ ი მ ო ნ უ ჩ ი ვ ლ ა: შეიდი სული მე ლ ქ ა ძ ე დამიყიდო.

ბ უ ქ უ ა მ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა.

აწ ასე გავაჩინეთ: წამოაყენოს შეიდი აზნაურშვილი, ასე შეაფიცოს: «შენი მტყვევ[ე]ბი მე ლ ქ ა ძ ე არც დამეყიდოს, არც არა მრგებოდეს». თუ ასე უფიცოს, არას ემართლება. თუ ვერ უფიცოს, მისი მტყვევ[ე]ბი აჯით მისცეს.

ს ვ ი მ ო ნ უ ჩ ი ვ ლ ა: ხუთი სული უ გ ლ ა ვ ა გამიყიდო.

ბ უ ქ უ ა მ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა.

აწ ასე გავაჩინეთ: ხუთი აზნაურშვილი ასე შიდაფიცოს ბუჭუამ: «ის მტყვევები მე არ დამეყიდოს, არც არა მრგებოდეს». თუ ასე უფიცოს, არას ემართლება. თუ ვერ იფიცოს, მისი მტყვევ[ე]ბი აჯით მისცეს.

ს ვ ი მ ო ნ უ ჩ ი ვ ლ ა: ცხენი და ჯორი გაომართვიო ორას ოც მარჩილათაო.

ბ უ ქ უ ა მ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა.

აწ ასე გავაჩინეთ: წამოაყენოს ბუჭუამ ოცდაორი კაცი, ასე შიდაფიცოს: «მამაჩემს შენგან არც ცხენი, არც [ც] ჯორი არ ეყვანას». თუ ასე უფიცოს, არას ემართლება. თუ ვერ იფიცოს, რათაც აუყვანა, სვიმონ დეიჯოს და ბუჭუამ მისცეს.

ს ვ ი მ ო ნ [6] უ ჩ ი ვ ლ ა: სამი სული ქ ა შ ი პ ა ძ ე გამიყიდე.

ბ უ ქ უ ა მ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა.

აწ ასე გავაჩინეთ: წამოაყენოს ბუჭუამ სამი აზნაურშვილი და ასე დაუფიცოს: «შენ რომ ქაშიპაძეს მეწამეები, არც მე დამეყიდოს, არც არა მრგებოდეს». თუ ასე უფიცოს, არას ემართლება. თუ ვერ იფიცოს, თავისი მტყვევ[ე]ბი მისცეს.

ს ვ ი მ ო ნ უ ჩ ი ვ ლ ა: ბ ი ძ ი ნ ა მ ე ს ხ ი მომითხარეო, სულს აქეთ კეთილი თუ რამე სჭირდა, ჩამიარაო, კაცის სული ლ ა დ ი ა ნ მ ა ქრთამით ამომგვარაო.

ბ უ ქ უ ა მ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა.

აწ ასე გავაჩინეთ: წამოაყენოს თორმეტი აზნაურშვილი, თორმეტი გლეხი კაცი, ასე შიდაფიცოს: «არც მამიჩემით, არც მისი შეჩენილი კაციო ის არ აყრილიყოს». თუ ასე უფიცოს, რას ემართლება. თუ ვერ იფიცოს, რავარც სამართლის წიგნში ეწეროს, ისე ქნან.

ბ უ ქ უ ა მ უ ჩ ი ვ ლ ა: ჩემი მ ე ს ხ ი შ ვ ი ლ ი შენს ქალს მზითვათ გაატანეო.

ს ვ ი მ ო ნ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა.

აწ ასე გავაჩინეთ: წამოდგეს, თორმეტი აზნაურშვილი და

თორმეტი გლეხი კაცი ასე შიადიცოს: «არც იმ მესხში მამაშენს არც შენ ხელი არ გქონებოდეს».

თუ ასე უფიცოს, რომელიც ხელათ ყავს, რას ემართლება, რაც აკლდეს, ისიც მისცეს. თუ ვერ იფიცოს, სვიმონს ან რაც გეეცეს, ან რაც ყვანდეს სვიმონს, ბუჭუას მისცეს, მისი ყოფილა.

ს ვ ი მ ო ნ უ ჩ ი ვ ლ ა: შენს ნასაქმს საქმეზედ ოტი ა ლ ო რ-თ ქ ი ფ ა ნ ი ძ ე მკლებდაო.

ბ უ ჭ უ ა მ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა.

აწ ასე გავაჩინეთ: წამოდგეს თავა[თ ბ]უჭუა, ასე დაუფიცოს: «ჩემს ნასაქმს საქმეზედ და ჩემს პირობაზედ ოტი[ა] შენ სასიკვდილოთ არ შე[ე]მოგჩენოდეს». თუ ასე უფიცოს, არას [ემ]ართლება. თუ ვერ უფიცოს, ბატონმა გასინჯოს.

ს ვ ი მ ო ნ უ ჩ ი ვ ლ ა: გ ა რ ბ ე ნ ე ლ ი ძ ე მ ო რ ი მტყვე მომპარა და გამიყიდა, ხელათქნელი შენ გამიყიდეო.

ბ უ ჭ უ ა მ უ პ ა ს უ ხ ა: სამაგიეროში მხვდა სახლის კაცისაგან; აშოროც უთხრა.

აწ ასე გავაჩინეთ: წამოაყენოს ოცდაოთხი კაცი, [ა]სე შიადიცოს: «რაც ბატონმა არ ასაქმა ის კაცი, [პი]რიქით მისის რჩევით ის მხლებლები არ დაგყიდო[დეს]. თუ ასე უფიცოს, არას ემართლება. თუ ვერ [იფიც]ოს, მისი მხლებლები საუპატიოთი გარდაუხადოს და ბუჭუას ვისგანაც სახლისკაცისაგან ხდომია, მას ედაოს. ღრთვა.

ბეჰელი: ტომად აღმრაცხვენ დაეითის, სოლომონს ჰგავსო სვეობით, თვისებით ყოვლად წმიდისა იესეს ნორჩად ხეობით, მე ფე ბ ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე.

327. განჩინება ალექსანდრე V-ისა პაატა მესხისა და იაშვილის

სახისხლო საქმეზე

1720—1752 წწ.

ქუთ. ისტ. ეთნოგრ. მუზ. საბ. № 857. დედანი ქაღალდი. 15,5×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამი წერტილი. საბუთი თარიღდება ალექსანდრე იმერთა მეფის ზეობის წლებით.

ქ. ი ა შ ვ ი ლ ი და პ ა [ა] ტ ა მ ე ს ხ ი გავაბჟეთ.

იაშვილს მ ე ს ხ მ ა უ ჩ ი ვ ლ ა: შენმა კაცმა მამა მომიკლაო და ის კაცი შენ გაყიდეო.

ი ა შ ვ ი ლ მ ა ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა.

აწ წამოაყენოს ორი აზნაურისშვილი, ასე შეადიცოს: «მე ა ვ ა ლ ი ა ნ ი ს ა თ ე ის არც მისი საუდაო წიგნი მიმეცეს, თუ ვინც მოდავე მოგადგეს, პასუხი მე გავცეო, და არც იმ კაცის ალაგი ავალიანისათვის მე მიმეცეს». თუ დაიფიცოს, არას ემართლება; და მესხი

აგალიანს ედაოს. თუ ვერ დაიფიცოს, რაც მართებული იყოს, პასუ-
ხი იაშვილმა გასცეს.

ბეჰელი: ღთით ვიქმენ მეფედ მე მონა სახელად ალექსანდ-
რე, 1720.

328. სამართალი ალექსანდრე V-ისა გიორგი მრჯონიძის საყმაზე

1720—1752 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14257. დედანი. ქაღალდი. 16×8,5 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი. ა-მეტი. საბუთი თარიღ-
დება ალექსანდრე იმერთა მეფის ზეობის წლებით.

ქ. ჩვენ, ბატონს მეფეს ალექსანდრეს საბრალომ
ბრძამ გიორგი ორჯონიკიძემ შემოგვქივლა, ჩემი ნას-
ყიდი ბიჭი თავისის ცოლშვილით ნასყიდი ყოლია და ჩვენს მამულში
იმერეთს მოვა ხოლმე და ამ საბრალოს გიორგის აცოდვილებენ.

იმასთან ხელი ნურავისა აქვს ჩვენს ყმასა. ვინცავე ჩვენის სიტყ-
ვისა და ბძანების მორჩილნი იყვნეთ, ამას ნურცარას აწყენთ, თუ-
რქმ ჩემა სისხლათ კითხ[ა]ვთ.

ბეჰელი: ტომად აღმრაცხვენ დავითის, სოლომონს ჰგავსო სვეო-
ბით თვისებით ყოვლად წმიდისა იესეს ნორჩად ხეობით, მეფე
ალექსანდრე.

329. განჩინება ერეკლე II-ისა კებრა მღვდლის გაყიდვის თაობაზე

1752 წ. 5 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 849. დედანი. ქაღალდი. 33,5×13 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ყინწვისის მონასტრის წმიდის ნიკოლოზის დეკანოზის
შვილი ინან[ი]ს შვილი მღვდელა პეტრე და მისი ძმები ციცი-
შვილს ნოდარს მოურავის შვილებისათვის მიეყიდათ.

ეს საქმე ჩვენ მოგვახსენეს მეფეს ერეკლეს ალექ-
ციციის სარდალმა და მისმა სახლის კაცებმა. ღიად, უწესო იყო
და ქვეყნის დამქცეველი საქმე ჯერ მღვდლისა გასყიდვა და მერმე
საყდრის ყმისა. ღიად, შორს დავიჭირეთ და ღმერთმან ჩვენს დროში
ნურც ქნას².

ასე გვიბძანებია: რაც შვილებს ნოდარისათვის ამ [მ]ღვდელში და
მის ძმებში მიუციათ, ის ფასი ციციშვილებმა მოურავის შვილებს
უნდა მისცენ. მღვდელი, მისი ძმები როგორც წმიდის მონასტრის
ყმანი ყოფილან და უმსახურებიათ, ისევ უნდა მს[ა]ხურონ და იმლ-

¹ სატყვისა. ² ქანს.

დელონ; მოურავის შვილებს საქმე ნულარ აქთ და თავიანთ მისცემს მული თეთრის გამორთმევის მეტი.

ქ. გლახა მოგახსენებ ბატონო სარდალო! ეს ამისთანა განაჩენი ავიღე და აქ მაქს. თუ ამ თეთრში ჩემი სახლის კაცი მომიდგნენ, ზომ გარგო იქნება; თუ არა, ჩვენ უნდა მივეცეთ. მაგრა იმ მღდელმა ასე მითხრა: ზოგს მე მივეცემ და ზოგი შენ მიეცო. როგორც სჯობს, ისე ვ[ი]ქ ბატონო.

აპრილის ე, ქორონიკონს უმა.

330. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ფარსადან ციციშვილისა და გლახა ბაღურეშვილის საქმეზე

1758 წ. 10 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 143. პირი; საბუთის პირი დაცულია აგრეთვე ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 37. საბ. № 193.

ქ. ზემო ციციშვილის ფარსადანისათვის ქვემო ციციანთ ბაღურეშვილს გლახას ყიზილბაშობას თავისი მამული მიეზარებინა და ფარსადანს ასე წიგნი მიეცა გლახასათვის: შვიდს წელიწადს შენი მამული მე ვქამო და მალუჯათი მე ვაძლიო და არცა ტყვე და არც[ა] მამული გაგიყიდო[ი].

ამაში ფარსადანს გვარამაძე იასეს შვილი ლომი მთავარეფისკოპოზს კირინესთან მოსულიყო; რადგან ამისი უმცროსი ძმა ბეჟან მთავარეპისკოპოზს გაეზარდა და იმას ახლდა, ძმაც იმასთან მისულიყო.

მოვიდა გლახა და შემოგვიჩვლა. ჩვენც გვერც ვიახელით მღვანებეგი და დარბაისელნი, მთავარეფისკოპოზი და ლომი, ბეჟია მოვიყვანეთ. ამათი სარჩელი და საჩივარი ვისმინეთ და გავსინჯეთ.

რადგან ფარსადანს წიგნი მიეცა გლახასათვის, რომა ტყვე არა გაგიყიდო, ჩვენც ასრე გავასამართლეთ: რადგან გლახას არა გაეყიდნა ესა, უფროსი ძმა ლომი ისევ გლახას მივეცით; და უმცროსი ძმა ბეჟია მთავარეფისკოპოზს რომ ახლავს, რადგან დიდი ამაგი დ[ა]ედვა და პატარა გ[ა]ეზარდა, და ტყვეობისაგანაც მოერჩინა, ისევე მთავარეფისკოპოზს ახლდეს.

ღმერთმან აშოროს, მთავარეფისკოპოზი ან მოკვდეს და ან ქართლიდამ სხვაგან წავიდეს სადმე, ეს ბეჟია თან ვერსადა წაიყვანოს და გლახას მისცეს, ამასვე დანებდეს. სხვას ამასთან ხელი არავის არა აქვს.

მაისის ი გასულს, ქორონიკონს უმა.

331. განიხილეთ ფაქსილური ფორმის და სარდალ გავრცელება

განმარტების ფორმის სახეობა

1753 წ. 24 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14193. დედანი. ქალაქი. 22×15,5 სმ. მხედ-
რული. განმარტების ფორმის სიტყვის შემდეგ ნახშირითაა ორ-
წერტილი.

ქ. ფ ა ვ ნ ე ლ ი შ ვ ი ლ ი და სარდალი გა ბ რ ი ე ლ გ ე დ ე-
ვ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ი ხ ო ს ი ა ლ ა ჯ ა ნ დ რ ი ს შ ვ ი ლ შ ე ლ ა პ ა რ ა-
კობდენ.

ლაჯანდრისშვილის სიტყვა ეს იყო: გედევანისშვილის ყმა ვა-
რო, ფავნელისშვილს ჩემთან საბატონეშოთ საქმე არა [ა]ქვსო.

ფავნელისშვილს ერთი წიგნი ქონდა ლაჯანდრისშვილის სახელ-
ზედ, მაგრამ ლაჯანდრისშვილი იმ წიგნს აშას იყო: ჩემი მიცემული
არ არისო.

ლაჯანდრისშვილს ფიცი დავადევით: ფავნელისშვილის იორა-
მის შვილისათვის უნდა შე[ე]ფიცნა; საფიცრით წამოდგა, მაგრამ
ტეტია ფავნელისშვილმა არ და[ა]ფიცა. და რადგან ასე იყო, ლაჯან-
დრისშვილი გაბრიელ სარდალს დარჩა; ფავნელისშვილს საქმე არ
აქვს.

იესაულო ე დ ი შ ე რ, ყორიესაულბაშო და გაბრაე! თუ
ფავნელისშვილს ამ ლაჯანდრისშვილის საქონელი ყვანდეს, გამო-
ურთვი და ლაჯანდრისშვილს მოაბარე.

მაისის კდ, ქორთონიკონს უმა.

ბეჭდი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული თეიმურაზის დამტკი-
ებული.

332. განიხილეთ გრიგორა გოდებაშვილის და პაპუნა გოდებაშვილის

წიგნების სახეობა

1753 წ. 28 ივლისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 30. საბ. № 218. პირი. ქალაქი. მხედრული.

[181] ბატონის ბძანებით მოვედით ჩვენ: თუ მ ა ნ ი შ ვ ი ლ ი
მდივანი ე დ ი შ ე რ, ქალაქის მელიქი სა ა კ ა და მამასახლისი
პ ა პ ა, მ ა ნ გ უ ა ნ თ ო პ ა ნ ა, ამისი ძმა მ ო ს ე ს ა, კ ი კ ა უ ა შ ვ ი-
ლი გ ი ო რ გ ი, ო ქ უ ა ნ თ დ ა ნ ე ლ ა, ბ ა ქ ა ლ ა ა კ ო ფ ა ნ თ
ს ტ ე ფ ა ნ ა, კ ო ტ ი ნ ა ნ თ გ ი ო რ გ ა შ ვ ი ლ ი კ ა კ ა ლ უ ა — გ ო დ ა-
გ ა შ ვ ი ლ ი ს გ რ ი ქ ო ლ ა ს და გ ა ბ ა შ ვ ი ლ ი ს პ ა პ უ ნ ა ს
წისქვილისა და წყლის სამართალი რაც ჩვენმა ჭკუამ გასჭრა, ასე
გავსინჯეთ.

ამას წინათ გოდებაშვილს როგორც წისქვილი დაუბრუნებია, იმ
ყ[ა]რარზედ პაპუნამ გოდებაშვილს გრიგორის წისქვილი ზევით უნდა

შესწიოს და ისე და[ა]ბრუნოს, როგორც ის წისქვილი ბრუნევდა ძველთაგან გრიქოლ გაკეთებული, იმ ყარარზედ პაპუნამ ხარჯი გასწიოს, რაც მოუნდეს, [v] დახარჯოს და იმავე ყარარზედ გაუკეთოს ქვითკირის თუ ხესა თუ კლდეს თუ საღორეს რაც გაკეთება უნდოდეს, იმრიგათ უნდა აუშენოს თავისის ხარჯით პაპუნამ და მიაბაროს გრიქორას, რომ გრიქორას ზარალი არ იყოს, ისე უნდა გაუკეთოს და წყლის საღორიდან წაიყვანოს პაპუნამ.

თუ ასე ვერ გააკეთოს, იმა ყარარზედ როგორც უწინა ბრუნევი და და ვერა აუბრუნოს, გოდაგაშვილმა წყალი ისევ ძველს რუზედ ჩაუშვას, რომა მტკვარს ერეოდა და წისქვილი გაიკეთოს. და პაპუნამ ამ წყლის გარდაის, საიდანაც უნდა, წყალი წაიყვანოს.

მანამდისინ პაპუნა გოდაგაშვილს¹ წისქვილს გაუკეთებდეს, როგორც ზეით დაგვიწერია, პაპუნას წისქვილის მიზდი გოდაგაშვილმა აიღოს და სქამოს. როდისაც წისქვილი გაუკეთოს და მიაბაროს, გოდაგაშვილმან პაპუნას თავის წისქვილი დაანებოს და მიზდიც ისევ პაპუნას დარჩეს თავის წისქვილისა.

რაც ჩვენმა ჭკუამ გასჭრა, ასე გავშინჯეთ და ნება კელმწიფისა არის.

[მ]კათათვის კმ, ქორონიკონს უმა.

მეთის ბრძანებით ეს სამართლის წიგნი დაეწერათ*. [ჩვენ] კიდევ მეორეთ დავსხედით. დია, კაი წიგნი იყო, ამათაც იყაბულეს და მეც მოწამე ვარ ამისი. ასე გარიგდენ. ი ე ს ე.

მე, პაპუნას ამ სამართლის ყაბული მაქ[ს] †

მე, გრიქორამ ამის ყაბული მაქს ამ სამართლისა.

333. განჩინება თეიმურაზ II-ისა გლურჯიძეებისა და ზაზას
ჯალაბის მამულის საქმეზე

1758 წ. 2 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9714. დედანი. ქაღალდი. 26,5×15,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. გ ლ უ რ ჯ ი ძ ე [ე] ბ ი და ზ ა ზ ა ს ჯალაბი ს ა ს ი რ ე თ ი ს ნასყიდობაზე ლაპარაკობდენ.

რაც ზაზას სასირეთს როსტევეანასშვილისაგან მამული უყიდნია, იმას გარდა, რაც სხვა გლურჯიძე[ე]ბისაგან გასყიდული მამულია და ზაზას ჯალაბს უჭირავს, რაც ზაზას სასირეთს მიწაში ფასი მიუცია, ის ფასი უნდა მიეცეს.

¹ გოდაგაშვილს.

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ორი სიტყვისათვის.

და რაც ნაშენობა უქნია ზაზას: ეენახი, ბალი, ციხე, სახლი, თუ კედელი, — ის ნამუშევარი ამავი უნდა სამ[პ]ა-ოთხმა სულის მოყვარე კაცმა ღვთის წინაშე დ[ა]ფასოს, ისიც ზაზას ჯალაბს უნდა მისცენ გლურჯიძე[ე]ბმა; მიწის ფასიცა და ნაშენობის ფასიც, როგორც დაფასდეს, ორივე უნდა მისცენ.

ამას გარდა ამ ნასყიდობის ბარობაზე განაჩენი თუ ან გლურჯიძე[ე]ბს ქონდეს და ან ზაზას ჯალაბს, ბათილი არის. მტკიცე ესოდენ არის. ენკენისთვის ბ, ქორონიკონს უმა.

რაც ზაზას კაცი მიუყვანია და დაუსახლებია მემკვიდრეს გლურჯიძის ყმას გარდა, არც იმ გლეხთან აქვსთ გლურჯიძე[ე]ბს ხელი.

ბეშელი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული, თეიმურაზის დამტკიცებული.

სხვა ხელით: სასირეთზე აღებული წიგნი.

334. განაჩენი პრაქლე II-ისა კახეთში სვამიშვილის

გამოწევის შესახებ

1753 წ. 8 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 2295. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. ეს განაჩენი მოგართვით თქვენ, ჩვენს ძმას, მეფის ძეს. წმინდასა და ყოვლის საქართველოს პატრიარქს ანტონის ჩვენ, მათმა ძმამ, კახეთის მეფემ ირაკლიმ ასე, რომ:

ძველთ მეფეთაგან გუჯრები გქონდათ, რაც რომ კახეთში სოფლები გქონდათ შეწირული, მაგრამე უფრო გარჩეული იყო კახეთის მეფის ალექსანდრეს გუჯარში და ბიძის ჩვენის იმამყული ხანის გუჯარში.

ამ ორისავე მებატონეს იმამყულიხანის გუჯარში¹ უფრო გარჩეული იყო. რადგანც ქამის შლილობისაგან და სოფლის მიმოკვეთებისაგან ურჯულოთა და წარმართ[თ]აგან ჩვენი ქვეყანა ბევრჯელ უშენ და ოხერ ყოფილიყო მეფის ალექსანდრეს აქეთ მეფე იმამყულიხანამდე, იმამყულიხანს როგორც გუჯარი მოერამევინოს, იმისას გუჯრით და განაჩენის ძალით რაც რომ სირონი და მიჯნა გარჩეული იყოს, ხომ მეფის ალექსანდრის გუჯარს მეფის იმამყულიხანის გუჯართან სიტყვა აღარა აქვს.

რაც რომ მეფის იმამყულიხანის გუჯრიდამ და განაჩენიდამ მეფის ალექსანდრეს შეწირულობის გუჯარს სოფლებისა და სამ-

¹ მივართვით. 2 + ამ ორისავე მებატონეს გუჯარში.

ძღვრებისა გარჩევა აკლდეს, ის სოფელი და ის მამული ან სახასი
იქნება ან საყდ[რ]ის მამული იქნება ან თავადისა ან აზნაურისა.

და რადგანაც უპატრონო არ იქნება, მეფეს ან დავთარში ეწე-
რება სახასოთ, თუ სახასო ყოფილა, ან ძველთაგან ეცოდინებათ და
მახსოვარი იქნება და ან ერთი ჰეშმარიტი პასუხი ექნებათ. თუ სხვის
რომელისამე ეკლესი[ი]სა იქნების მამული, იმასაც ან გუჯარში ეწე-
რება ან მახსოვარი ჰეშმარიტი [იქნება]. ან არა, იმ ეკლესი[ი]ს მოხე-
ლებმა სამართალი უნდა მისცენ სვეტიცხოველს და წმინდას პატ-
რიარქს.

თუ რომ ამ სამში ერთი ვერ უყვეს, როგორადაც ბატონის მე-
ფის ალექსანდრეს გუჯარში ეწეროს, ისე უნდა დანებდეს.

და თავადსა და აზნაურშილს ან ექნებათ¹ ბატონების წყალო-
ბის წიგნები ძველთ მეფეთაგან² ან ახალთაგან, ან ბარათი ექნებათ
თავის განაყოფიდამ გამოყოლილი და იმისი ფარდი იმის განაყოფს
ეჭიროს. ან არადა, კაცი ეყოლება მცოდნე; ან არადა, სამართალი
მისცეს.

და თუ ვერცერთი ვერ მისცეს, როგორადაც მეფის ალექსან-
დრეს გუჯარში ეწეროს, იმგვარად უნდა დანებდეს სვეტიცხოველს
და წმინდას პატრიარქს.

ალიწერა თვესა დეკენბერს 6, ქრისტეს აქეთ ჩღნგ წელსა.

მეფეთ...
ერგულე

335. ბანინიშა გიორგი ბაბადიშისა და მამუკა საგინაშვილის

მამულის საქმეზე

1758 წ. 9 დეკემბერი

ცხსა. 1448. № 988. დედანი. ქალაღი. 40×19,8-სმ. მხედრული. ყოველი
სიტყვის შემდეგ წერტილი.

ქ. ბაბადიში გიორგი საგინაშვილს მამუკას
ახშანს ჩიტაშვილის მამულზე ელაპარაკებოდა და ახალ-
დაბას ზურაბას ნოჭარზე და მთის მესამედზედ. ბატონს
კელმწიფეს მეფეს ერეკლესთან ილაპარაკეს.

და ბაბადიშმა გიორგიმ ერთი წიგნი გამოაჩინა: გაღმა იულოთა
ორი წილი საგინაშვილისა ყოფილიყო და მესამედი ბაბადიშისა.

ჩვენ, ერისთავი ჯიმშერ კელმწიფის მეფის ერეკ-

¹ ებნებათ. ² მეფეთაგან.

ლეს ბძანებით წამოვედით და ბაბადიში გიორგი და საგინაშვილი
მამუკა ასე შევარიგეთ ერთმანერთის ნებადართვითა: გამოლმა ჩი-
ტაშვილის მამულზე ახალდაბას ზურაბის ნაოჭარზე ბაბადიშმა გი-
ორგიმ კელი აიღო მათს მთასა და ბარზედა და მამუკას დაანება.
და ვაღმა იულთა რაგვარათაც ნახევარი ქონებოდა ბაბადიშსა, ისეც
იულთა დარჩა მამუკას ნებადართვითა.

და თუ იულთა გაგვეყო, ბაბადიშს უფრო ძალი დაემართებოდა
და ჩვენ ასე განვსაზღვრეთ და გავარიგეთ, რომ: დღეს და დღეის
წალმართ ამ საქმეზე ერთმანერთთან სადაო და სალაპარაკო აღარა
დარჩომიდათ რა.

დაიწერა დეკენბერს თ, ქრისტეს აქათ ჩღნგ, ქორონიკონსა უმა.

ბეჰედი: მონა ღთისა... ერისთავი ჯი მ შ ე რ.

336. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ნიკოლოზ მაღალაქისა და ავთანდილ ჯავახიშვილების შიშის საქმეზე

1754 წ. 22 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10397. დედანი. ქალაღი. 44×15 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია ორ-
წერტილი.

ქ. ნიკოლოზ მაღალაქე — კათალიკოზის მდივანი ჯა-
ვახიშვილს ავთანდილს ელაპარაკებოდა: ხანდაქს
ფეფიტასშვილი მამაჩემს შენგან ოცთუმნათ ნასყიდი ყვან-
დაო და ალიყულიბეგ ვეჭილი შენი მოყვარე იყო, იმასთან
დააბეზღე, დააქვრინე, ბევრი ჯაჯა გარდაქაღდევინეო და თეთრი წა-
[ა]რთმევინეო და ფეფიტასშვილის ნასყიდობის წიგნიც გამოართვი,
და[ა]წერინეო. თვითონ სოლომონ მდივანს, ნიკოლოზის მა-
მასაც ასე ანდერძივით წიგნი დაეწერა, რომ: ავთანდილ დამაბეზლაო
ალიყულიბეგს, თეთრი წაართმევინაო და თვითონც ფეფიტასშე-
ლის ნასყიდობის წიგნი დამაწერინაო და გამომართო, ფასი არა მომ-
ცა რაო.

ავთანდილ აშორო თქვა: არც ალიყულიბეგისათვის და-
მიბეზლებიაო და ფეფიტასშვილის ფასი ცხრა თუმანი თეთრი დაუ-
თვალე, მივეციო და ნასყიდობის წიგნი თავი[ს] ნებით დამიწერა და
მომცაო.

რადგან საბატოს კაცის შვილი იყო ავთანდილ, თვითონ არ
დავაფიცეთ და ავთანდილმა თავისი ყმა ხუცისშვილი იესე
შეაფიცოს და ორი თავისი განაყოფის ყმა მოწმათ მი[ი]ყოლიოს —
ბიჭიკასშვილი ზაქარია და ქვრივისშვილი ზუ-

რ ა ბ ა. ამ ორის მოწმით ასე შეფიცოს, რომ: «ავთანდილ არც ერთ ლომან მდივნის დაბეზლებაში გარეუღიყოს; და ის ფეფიტასშვილი სოლომანს თავისის ნებით მიეყიდნოს და ცხრა თუმანი თეთრიც ამ ფეფიტასშვილის ფასათ სოლომანისათვის მიეცეს და ნასყიდობის წიგნი ისე გამოერთმეოს სოლომანის ნებაყოფლობით».

თუ ეს კაცები ასე შეაფიცა, ნიკოლოზ მდივანი ავთანდილს ამ საქმეზე ველარას ედაოს. და თუ ვერ იფიცონ ამ კაცებმა, ფეფიტასშვილი ნიკოლოზს და მის ძმებს დარჩება.

იესაულო!* ეს ასე უნდა გაქრიგო. იანვრის კბ. ქორონიკონს უმბ.

ბეჰედი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული, თ ე ი მ უ რ ა ზ ი ს დამტკიცებული.

337. ბანინება მიითრისჴვილ ქაიხოსროსა და ლომინასჴვილების პალის სამეფო

1754 წ. 25 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2995. დედანი. დაზიანებული. ქალღდი. 35,5x16,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ერთი, ორი ან სამი წერტილი.

ქ. [ბ]ატონის მეფე თეიმურაზის ბძანებითა მეითრის შვილი ქაიხოსროთისა და მისის შვილი პაატას და ამათი ყმების ლომინას შვილების სამართალში დაესხედით ჩვენ, იეზანთ მერაბას შვილი ოსეფა და შადინანთ როსტომა და ნიკოლოზის შვილი იობა.

ასე რომე: ლომინასშვილები თავიანთ სახლკართა მეითარიანთ ნასყიდი ყოფილან; და ესენი ოთხნი ძმანი ყოფილან: მამაჯანა და ავთანდილა და გიორგი და ფასოა. და ამ ძმებსა, როცა გაყრა მოუნდომებიათ, თვითონ თავიანთ ბატონს ქაიხოსროს გაუყრია, რომ იმ ძმების გასამყრელო წიგნში ქაიხოსროს ბეჭედი ძეს; რომ ამ ოთხი ძმისა, მამაჯანა და ავთანდილა ერთგან გასულან და გიორგი და ფასოა ერთგან გასულან და სახლკარი და შვიდი თუმანი ვალი ორი ძმისათვის, მამაჯანასა და ავთანდილისათვის მიუცემია და ის ორი ძმანი ცარიელი უვალთ გასულან; და შვიდ თუმანს ვალს გარდა ერთი ქალიც ჰყოლიათ, ოთხი თუმანიც იმისთვის თავიანთ თსიცოცხლეში ზითვისათვის მიუცემიათ, რომ შეიქნა ვალის ჯამი თერთმეტი თუმანი.

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი იესაულის, სახელის ჩასაწერად.

და რადგან თავიანთ ბატონს ქაიხოსროვს გაუყრია და ვალიც
თვითან დაუღვია, ეს თერთმეტი თუმანი ვალი ქაიხოსრომ და თა-
ვისმა შვილმა პაატამ უნდა მისცენ; და სახლკარი თავიანთია. და ამ
ვალებს გარდა უკანის დროს სხვა ვალეზიც ექნ[ა]თ, მაგრამ არ ჩა-
ვ[ა]გდევით. და ამ[ა]თი ყმის ქვრივი ბერი დედაკაცი დარჩომილა, ან
უნდა შეინახონ, ან უნდა სამარხი მისცენ, ბძ[ა]ნება მათია.

სამი ბეჭედი:

1. ო ს ე ფ

2. შ[ო]ნა [ლ]ვთისა რ ო ს ტ ო მ ა

3. მონა ლთისა ი ო ბ ა.

verso:

ქ. ამ წიგნის რომ თერთმეტი თუმანი ვალის თავნი და მზითვის-
თვინ დაღევ და რვა მინალთუნ[ი] სამარხათ, ეს თერთმეტი თუმანი
და რვა მან[ა]ლთუნი ქ[ა]იხოსროს და პაატას ხელით მოგვებარა. ღღეს
და ღღეის იქით ერთმანერთ[ან] სად[ა]ო არა გვაქვს რა. თუ ღღეს
იქით ან წიგნი[ი] გამოჩნდეს ან მოდავე, ამ წიგნმა ვა[ა]მტყუნოს.

არის ამის მოწამე მდივანი გორჯასპი. ბეჭედი: მონა ლთისა
გ ო რ ჯ ა ს პ ი.

მე, ბეჟანს თავლიდარს დამიწერია და მოწ[ა]მე ვარ ამის. იანგ-
რის კე, ქორონიკონს უმბ +

კიდეზე:

მე, ც ი ც ი შ ვ ი ლ ი პ[ა]ტარა გ ლ ა ხ ა ამისი მოწამე ვარ +

338. ბანჩინება ღავითგარეჯის ყმის ელიზბარისა და ანთა

აუაშვილის სასისხლო საქმეზე

1754 წ. 9 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 410. დედანი. ქალაღი. 31×17 სმ. მხედრუ-
ლი. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი. ა-მეტი.

ქ. ნ ე ფ ი ს ე რ ე კ ლ ი ს ბძანებით და განაჩენითა ჩვენ, თუშთ
მოურავი ზ უ რ ა ბ ი ს ა გ ა რ ე ჯ ო ს მოვედით. წმინდის დავითის
ყმასა ე ლ ი ზ ბ ა რ ს წოვათუში აუაშვილი ანთა დაეკრა.

რაცა იმ[ი]სი მართებული იყო და ბატონისაგან სისხლი გაჩ[ე]-
ნ[ი]ლი იყო, ის სისხლი გამოვართვით და აუაშვილს ანთას და იმის
ძმას ჩ უ მ ა ს მივეცით. ერთმანერთ[თ]ან ძმობის მეტი არაფერა
ხელი არ აქთ, შავარიგ[ე]თ. არცარა ერთმანერთში სადაო დარჩომი-
ლა. სამდივანბეგო არ აქთ რა.

ამის გარიგ[ე]ბაში გვახლდა: ბატონის მებალახე პ ე ტ რ ი ა-
შ ვ ი ლ ი ა ლ ე ქ ს ი, კ ო ბ ი ა შ ვ ი ლ ი ზ ა ზ ა, ჩვენი მსახური

სასონაშვილ[ი] გიორგი, წოვა-თუში შველასვილი
 უთი, მუშტრყალისშვილი სანდაური, პერკუშვი-
 ლი უჯი, უჯიშვილი საღარ, ღოჭველი გოთაძე გოთა,
 შანჭოველი ხელიძე დავით.

ამას გარიგ[ე]ბაშიგა ბატონი საგარ[ე]ჯოს მოვრავი იორამ, ბა-
 ტონი მღვდელ-მონოზანი ხარიტონ მე, თუშ-მოვრავი ვახლდი,
 ასე გავარიგეთ; არაფერი სადავო, სამდ[ი]ევანბეგო არა დარჩომილა
 რა.

ასე გავარ[ი]გეთ, ერთმანერთ[ი]ან ხელი აღარა აქთ რა.
 დაიწერა თებერვალს ცხრას ვასულს, ქორონიკონს უმზ.
 ზეჟელი: მონა ღთისა, ყმა მეფისა... ზურაბ.

+++++

**339. განჩინება ვახტანგ და თეიმურაზ ფაშავანდისშვილების
 გაშრის საქმეზე**

1754 წ. 24 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 635. დედანი. ქალღდი. 31,6×11 სმ. მხედ-
 რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი ან ორწერტილი.

ქ. ფალავანდისშვილი ვახტანგ და თეიმურაზ
 სახლისკაცობაში გაიყარნენ და ერთმანერთში სალაპარაკო დარჩო-
 მოდათ. მეფეთ-მეფეს თეიმურაზს წმინდას პატრი-
 აქსაანტონის ამათი სამართალი ჩვენთვის ებძანათ და ბატო-
 ნის შაჰყულიხანისა¹ და მდივანბეგების წიგნებიც მოგვივი-
 და ამათი გარიგების.

ჩვენ, მროველ მიტროპოლიტი იოსებ ამათის ბძანებით
 მოვედით. ვინცავენ ფალავანდისშვილები ბძანდებოდენ, ისინიც
 მობძანდენ, რაც სალაპარაკო იყო ყველა გავსინჯეთ.

სასახლე, რაც ბარძიმს და ფეშანგის ვახტანგისა-
 თვინ მიეცეს იქით იესეს შვილის მადგამადი და ბარბაქა-
 ძის მიწის მიდგამდინ, დარჩა თეიმურაზსა. თუ ამაში ვახტანგს ნა-
 შენობა ექნას, დაიქცეს. ავნევის ზვარი შიოშის შვილის
 კერძი ნასყიდი დარჩა თეიმურაზს. თერეგვენს რომე ზვარი არას
 ნასყიდი, ის ვახტანგს დარჩა, თეიმურაზს საქმე არა აქვს. რაც ბა-
 რათები ქონდათ, მართებული გაყოფილი [ი]ყო, იმაში ერთმანერთ-
 თან სალაპარაკო არა ქონდათ, თავთავისი დარჩათ. დაბეჭდილი ბა-
 რათი და დაუბეჭდავი ყველა გარიგებული არის.

¹ შაჰყულიხანის.

ამას იქით ერთმანერთში სალაპარაკო და სადეო არაფერი არა დარჩომილა რა.

დღეს ამას იქით ვინც ამ განაჩენ[ის] იქით ილაპარაკოს და ერთ-მანერთს კიდევა ჯიბრით ილაპარაკოს, თორმეტი თუმანი ჯელმწიფეს მ[ი]ართონ და რომელიც სტყუოდეს, თავის წილ მამულზედ ჯელი აიღოს.

სასახლისათვინ ბადალათა ორ ბელაძის მიწა და ბიძინას სასახლის ადგილი ჩვენი წილი ორბელაძის სამოსახლო და კალათის მინდ[ვ]რის ზოდაბუნი — ესენი ვახტანგს დანებდა.

ამას იქით ერთმანერთთან საქმე არა გაქვს. თებერვალს კდ, ქორონიკონს უმზ.

კალათის მიწის ზოდაბუნს გარდა რაც მამის ჩვენის ზოდაბუნი იყოს, შუა უნდა გავიყოთ ისიები.

ხელრთვა: მროველი იოსებ

340. განჩინება თეიმურაზ II-ისა იესე და გარამ მაჩაბლუზის

სისხლისა და ყმა-მამულის საქმეზე

1754 წ. 25 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 8705. დედანი. ქაღალდი. 39,5×20,7 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. ა-მეტ-ნაკლული.

ქ. მაჩაბელს იესეს უჩივლეს თავისმან განაყოფმან ბარძიმ, ძალღუამ და ზაზა.

ასე მოგვახსენებდენ: ერთი ჩვენი ყმა ოსი დავიჭირეო. იესემ იმისი დაჭერა რომ შეიტყო, ჩამოვიდა იესე თავის კაცებითაო, ის ოსიც წაგვართვა და მეც ავით მამეპყარო¹: თოფი, იარაღი, ზმალი, სატევარი, სარტყელი, ქუდი, თოთხმეტი მარჩილი თეთრი და სამი კაციც დ[ა]მიჭრაო. ამ კაცების ნაბდები და ქუდეები წაგვართვაო და ეს ჩვენი ნაცარცი სულა შენ და შენს ყმ[ა]ს დათიშვილს გიორგის გაქვსო.

მოვაყვ[ან]ინეთ ბესე მაჩაბელიც. ორნივ ერთათ ვალაპარაკეთ. ამათი სარჩელი და საჩივარი გავშინჯეთ.

იესე ამას ეუბნებოდა: ის ოსი ქრისტიან[ა]თ მონ[ა]თლული იყო და ბატონსაც ჩემთვის თლიდა ეზოძებინ[ა]ო, რომ ამ ოსებზედ თვალი და ყური დავიჭირეო, წასვლა-მოსვლა არავინ დაუშალოსო და ან უბრალოდ არავინ გასარჯოსო, ის ოსი იმიტომ წაგართვიო.

¹ მამეპყარო.

რადგან ჩხუბი ამაზედ მოხდომოდათ, რაც ნაცარცი ზაზას იმის კაცებს წართმეოდეს, რაც მოგვახსენეს ეს ნაცარცი, იესემ და იმისმან კაცებმან ისევ უნდა მისცენ ზაზას და იმის კაცებს.

რომელზედაც ნაცარცზედ აშას შეუდგნენ იესე და იმის კაცი და არ მისცენ, წადგეს იესეს ყმა დათქმული გიორგი და ასე შეფიცოს, რომ: «იმ დღის ნაცარცი რაც არა მოგეცით, იმის მეტა არცრა წაგვერთმევინოს და არცრა გვქონდეს, არც თოფი, არც იარაღი, არც ხმალი და ტანისამოსი, არც თეთრი; რაც წაგართვი იმ დღეს, სულ ეგ იყოს».

თუ ასე იფიცოს, რაც ნაცარცი მისცეს, დასჯერდეს. და თუ ვერა იფიცოს, რაც ამ განაჩენში სწერია, მისცეს.

სამის მსახურის დაჭრას რომ უჩივის, იესეც თავის კაცების დაჭრას და დალაზვას ჩივის. ბარძიმის და ზაზას და იესეს კაცებიც სამართალში ჩამოიყვანეთ, დაჭრილობას გავშინჯავთ და იმ რიგით სამართალს უზამთ.

ერთის მსახურის გ[ა]ყიდვასაც უჩივის. თუ ბ[არძიმ] და ზაზამ ასეთი მოწმეები იშოვნეს, რომ მაჩაბელს. იესეს და ან იმის ძმებს ან იმის ყმებს თავის ბატონების შეტყობით ის მსახური გასყიდულიყოს, იესემ პასუხი უნდა გასცეს.

და თუ ამისთანა მოწამე ვერა იშოვნოს და ის ბიჭი თავის ნებაყოფლობით რაჟას წასულიყოს და რაჟველებს დაეყიდოს, ბარძიმ და ზაზა ამ ბიჭის ბარობაზედ ველარას მიედავნენ.

თ ვ ა ლ ი ა ურიასათვის რომ ერთი ძროხა, ხუთი აბაზი თეთრი, ჩოხა და სარტყელი, ქუდი, ნაბადი, დანა რომ წაურთმევიდა, თუ იესეს გარდეწყვიტოს და ურია რაზი გაეხადოს და აღარას უჩიოდეს, საქმე ნულარ აქვს.

და თუ არა მიეცეს რა ურიასთვინს და არც რაზი შექნილიყოს, ურიასაც თავისი უნდა მისცეს, რაც წაერთმევინოს.

ხ ვ ე დ ი ა ნ ე ლ ის თ ე ვ დ ო რ ე ს ა თ ე ი ნ ს რომ ათი კოდი პურ წაურთმევიდა, იესემ ასე მოგვახსენა: ჩემის მიწის ღალა გამოვართვიო. თუ იესემ ასეთი მოწმეები მოიყვანოს, რომ ღალაში გამოერთმევინოს, ხომ ვერას შეუა.

და თუ ღალა სხვა გამოერთმევინოს და ეს ათი კოდი პურიც სხვა, ესეც უნდა ისევ მისცეს ხვედიანელს.

ჩ ვ ე ნ ი ბ დ ა ნ ე ბ ა კ რ ის გ ა ბ ა შ ვ ი ლ ო რ ე ვ ა ზ! მერმე წადი და როგორც ამ განაჩენში გვებძანებინოს, ესენი ყველა ასე გაარაგეთუ ფიცი მოხდეს და ვერა გარიგდენ, აღდგომას უკან უნდა დაიფიცოს.

დაკრძალი კაცნი ჩვენს სამართალში ჩამოიყვანე, მაგათი საჩუკარი გავშინჯოთ.

თებერვალს კე, ქორონიკონს უმზ.

ბეჭედი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული, თ ე ი მ უ რ ა ზ ი ს და-მტკიცებული.

341. ჰანჩინება თეიმურაზ II-ისა ბარძიმ და იესე მაჩაბლების

უმის საჩემო

1754 წ. 27 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1448. № 857. დედანი. ქაღალდი. 41,6×20,7 სმ. მხედრული. განკეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი ამეტ-ნაკლული.

ქ. მაჩაბელი ბარძიმ, ძაღლუა და ზაზა ჩიოდნენ და ასე მოგვახსენებდნენ: ზე მ[ათ] ხავის რაზმაძე, ზურაბი შვილი რამაზ და კაცია თავის მამულით ჩვენი ს[ა]მ-კვიდრო ყმა იყო და მაჩაბელმან იესე მ წაგვართვაო.

მოვიყვანეთ მაჩაბელი იესე და ორივე ერთად ვალაპარაკეთ, ამათი სარჩელი და საჩივარი გავშინჯეთ.

იესე მაჩაბელმან ასე მოგვახსენა: ბაადურის შვილს ფირანს მეფე ვახტანგ ყანდარს ისტუმრებდა, ფირან არა ჩამოვიდა და არც ყანდარს წავიდაო. მეფემ ვახტანგ თავისი ძმა ბატონი შვილი სვიმონ გამოუსიაო და ფირან ციხეში შევიდ[ა]ო და გარს ჯარი შემოახვიო და ბიძაჩემს და მამაჩემს უბძანაო: ეგ კაცი ციხილამ თქვენ უნდა გამოიყვანოთ და კიდეც თქვენგან მინდარო. მამაჩემი და ბუქან ნაბიჭვრის შვილი მივიდნენ და საფარები ციხეზედ მიიყუდეს და ციხე კიდეც გამოკაფეს, სასიკვდილოთ ვერ გამოიმეტეს და ზეილამ მდულარეს წყალს ასხემდენ და ამ წყალმან ვერა უყო რაო; და რადგან ციხეც გამოუქცივეს, ფირან შეშინდა და ციხილამ გამოვიდა და ქალაქს ჩამოიყვანეს, აილეს საჭილდაოთ ზემათხავის რაზმაძე თავის მამულით და მამაჩემს უბოძეს; რა მამაჩემს ესა მოსცემოდეს, აღარც მეფის ვახტანგისაგან, არც მეფის იესესგან და არც მეფის ბაქარისგან ეს კაცი თავის მამულით არც წაგვრთმეოდეს და არც თქვენთვის მოეცეს და არც თქვენ გჭერიყოს.

თუ წადგეს იესე მაჩაბელი, ასე შეფიცოს ბარძიმს და ზაზას: «რაც ეს რაზმაძე მეფეს ვახტანგს ჩვენთვის უბოძებია, მას დღეს აქათ აღარც ფირანს ეშოვნოს ეს რაზმაძე და არც თქვენს სახლისკაცს და არც თქვენ და არც მეფეს იესეს და მეფეს ბაქარს ეს გლე-

ხი თქვენთვის ებოძებინოს, არც თქვენ გპეროდეს, მეფე[ე]ბის წყალობის წიგნიც და წიგნებიც მქონოდეს და დამკარგოდეს».

თუ ასე შეფიცოს, ზემათხავის რაზმადე თავისის მამულით იესეს დარჩეს, და ბარძიმ და ზაზა ველარას მიუდგნენ ამ რაზმადეზედ, და დარჩეს იესეს.

და თუ ესრეთ ვერ შეფიცოს, ბარძიმს და ზაზას დარჩეს ეს რაზმადე და ველარ ცრას მიედაოს იესე.

თებერვლის კჳ, ქორონიკონს უმზ.

ბეჭედი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული, თ ე მ უ რ ა ზ ი ს და-მტკიცებული.

ქ. იასაულო, გაბაშვილთ რევაზ! როგორც გვებძანებნოს, ისე გა[ა]რიგე.

ბეჭედი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული თ ე მ უ რ ა ზ ი ს და-მტკიცებული.

ქ. ჩვენ, სრულიად საქართველოს მე მ კ ვ ი დ რ ე და მმართველი და რუსეთის ღერანალ-ლეიტენანტი და კავალერი და ვ ი თ ვამტკიცებთ სანატრელის პაპის ჩვენის მეფის თეიმურაზის განჩინებასა ამას. აპრილის კე, ქორონიკონს უპთ.

ბეჭედი: და ვ ი თ

342. განჩინება იესე, ბარძიმ და ზაზა მაჩაბლების მამულის სამხედუმ

1754 წ. 2 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 8704. დედანი. ქაღალდი. 43,2×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია ორწერტილი. ა-ნაკლული.

ქ. მაჩაბელი იესე უჩიოდა თავის განაყოფს ბარძიმს და ძაღლუას და ზაზას. იესე ასე მოგვახსენებდა: ამოწყვეტილი ქობულიშვილის ზურაბის და ზაზას, ზაღლის მამული რომ ჩვენ გვიბოძეთ ვარიანს, ბარძიმ და ზაზა არ გვანებებსო.

მოვაყვანინეთ სამართალში და ორივე ერთად ვალაპარაკეთ, ამითი სარჩელი და საჩივარი გავშინჯეთ. ბარძიმ და ზაზა ორი ნასყიდობის წიგნი მოიტანა ქობულიშვილის ზურაბის და ზაზას, ზაღლის მიცემული, რომ ერთზედ იესეს ბეჭედი იჭდა მოწმობისა და მეორეზედ იმისის ძმის გოგიასი, რომ: ზურაბს ზაზას და ზაღლს მიეყიდნათ თავ[ე]თის რაზით ვარიანს ბეჭეტიშვილის საკომლო თავისის მამულით, ნასყიდით და უსყიდით, გვარამული და თუ-

ნა თავისის შვილებით; და მეორეს სიგელში ეწერა ზვედიანელი
კაცობა, თევდორე, შიო, ოთარა და ბერი — ეს ხუ-
თივე ძმანი; კიდევ¹ ამისი განაყოფი თავისის მამულით, ვენახით, მი-
წით და სასაფლაოთი, ნასყიდით და უსყიდით მიეყაღნათ.

რადგან სიცოცხლეშივე გაეყიდნათ და ნასყიდობის სიგლებიც
ხელთ ქონდათ ბარძიშს და ზაზას, ეს კაცნი თავ[ე]თის მამულით ბარ-
ძიშს და ზაზას დარჩეს, იესე მაჩაბელი ამა მამულებზედ და გლეხებ-
ზედ ველარას მიეღოს, დარჩეს ბარძიშს და ზაზას. ასრე გარდა-
სწყდა.

მარტის ბ, ქორონიკონს უმბ.

ბეჭდო: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული, თეიმურაზის
დამტკიცებული.

343. განჩინება თეიმურაზ II-ისა იასა მაჩაბლისა და

ფაჰნელისშვილების შიოს საქმეზე.

1754 წ. 3 მარტი.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3492¹. პირი. ქალღდი. მხედრული. აქვე
დაცულია მათი მორჩევის წიგნიც.

ქ. მაჩაბელი იასე და ფაჰნელის შვილი ავთან-
დილ და შალვა რომელას შვილს კაციაზე, ბერა-
ზე და გელიაზე ლაპარაკობდენ.

მაჩაბლის სიტყვა ეს იყო: რომელაშვილა ფაჰნელის შვილ-
მა ბახუტამ ბატონის შვილს ვახუშტს მიართვაო
და ბატონის შვილმა თავისთვის სახასოთ გახადაო და წელიწადში
ერთი ქორი და[ა]დვაო, რომ ყოველს წელიწადს ქორი უნდა მიერთ-
მიაო.

მას უკან ბიძაჩემი თეიმურაზ ბატონის შვილს ვა-
ხუშტისთან მივიდაო და ეს რომელას შვილები ბატონის შვილ-
მა ბიძაჩემს უბოძა და წყალობა უყო. და ჩვენს ხელში ესენი სამათ
გაიყარნენო. მას აქათ ჩვენს ყმათ არიანო.

ფაჰნელის[შვილ]ების სიტყვა ეს იყო: ეს რომელას შვილები ჩვე-
ნი, ბარათში გამოყოლილი, გლეხნი არიან [და] არც ბახუტა[ს] ბა-
ტონის შვილის ვახუშტისათვის მოურთმევიაო, რასაც მაჩაბელი ძალ-
დატანები თდა უსამართლოთ არ მართმევსო.

რომელას შვილები რადგან დღეს მაჩაბლის კელთ იყვნენ, ი[ე]-
სე მაჩაბელს ფიცო დაედვა. წადგეს იესე, მაჩაბელი და ფაჰნელის-

¹ + კიდევ.

შვილს ავთანდილს და შალვას ასე შეფიცოს: «ეს რომელასშვილები
კიდეც ბახუტას ბატონისშვილი ვახუშტისათვის მიერთმოს; და მას
უკან ვახუშტი ბატონისშვილს თეიმურაზ მაჩაბლისა-
თვის მიეცეს და წყალობაც ექნას», ფიცში ასე ჩაიტანოს.

თუ ასე დაიფიცოს, ეს რომელსაშვილი კაცია, ბერი და გელია —
სამივ თავის მამულით მაჩაბელს დარჩება და ფავნელისშვილები ვე-
ლარას შეუვლენ.

და თუ მაჩაბელმა ასე ვერ იფიცოს, ფავნელისშვილისა იქნე-
ბიან ეს რომელასშვილები. მაჩაბელს საქმე აღარ ექნება.

იასაულო, იესე ფატრელო! ეს ასე გაარიგე, როგორც ამ გა-
ნაჩენში ეწეროს.

მარტის გ. ქორონიკონს უმზ.

ქ. მაჩაბელმა იესემ ფიცში ესეც ჩაიტანოს, რომ: ვახუშტი ბა-
ტონისშვილს რომელსაშვილების წყალობის წიგნიც მიეცეს და ის
წყალობის წიგნი თეიმურაზს ჰქონ[ო]დეს და კიდეც დაჰკარგოდეს ეს
რომელასშვილების მიცემის წყალობის წიგნი.

344. განჩინება ამირინდო ამილახორისა და მისი ბიძაშვილების

ჟმა-მამულის საქმეზე

1754 წ. 15 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 2532. გრაგნილი. დედანი. ქაღალდი. 122×22,2 სმ
მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. ეს საბუთი დაცულია ავ-
რთვე Qd 827 და ცსსა. ფ. 1448. № 2401, რომელთა მიხედვით აღდგენილია
ტექსტი.

ქ. ამილახორი ამირინდო და ამისი ბიძაშვილები იე-
სე, რევაზ და თეიმურაზ თავის ბიძაშვილებს დემეტ-
რესა და დათუას მამულზედ ელაპარაკებოდნენ; ღმრთივ-
ცხებულს საქართველოს პატრონს მეფეს თეიმურაზთან
და ძესა მისს კახთ მეფეს ერეკლესთან და საქართველოს
პატრიარქს მეფის ძის ანტონისთან ჩივოდნენ.

ამათი სამართალი ჩვენ გვიბძანეს ციციისშვილს სარ-
დალს ალექსანდრეს, აბაშიძეს პა[ა]ტას, სარდლის-
შვილს ფარსადნს და ეფისკოპოსს სამთავნელს ბე-
ნეტტეს. ჩვენ დავსხედით და ამათი საჩავარი გავმინჯეთ და ასე
გავარიგეთ.

ქალაქის სასახლეზედ ასე მოვარიგეთ: დიმიტრისა და დათუას თავის მამის აშენებულს სახლებს გარდა დარჩა, ვეზირი რომ იდგას სახლები ძველი; გიორგის ამოტანილს კედლის სწორად კედელი უნდა გა[ა]ვლონ, რასაც ის კუთხე გაიტანს [ს]წორეთ ამავე ვეზირს სახლს იქით, ერთი სახლი, ბაკი და ძველი სახლები ყველას ამილახორის შვილებს დარჩა. ამაშიდ დემეტრეს ხელი არა აქვს.

იმას იქით ბალი და ახალი აშენებული სახლები დემეტრესა და დათუას დარჩა. სხვას ამილახორის შვილებს ამასთან ხელი არა აქვთ.

ალაყაფის კარი საერთო არის.

ამ ალაყაფის გარეთ კართან სასახლე, რომ აქვთ, რაც გიორგისა და სალთხუცეს უყიდნიათ, ის დემეტრესი და დათუასი არის.

და ამ ნასყიდობას გარდა საჯინიბო რომ დგას, ის ალაგი საერთო არის. კალატოზი და ხურო მოიყვანონ, იმათ დაათვასონ. როგორც იმათ დაათვასონ ნაშენობა, ერთი წილი დემეტრემ უნდა ჩაიგდოს და სამი წილი ამირინდო ამილახორმა თავის სახლის კაცებით, დემეტრეს ფასი უნდა მისცენ და საჯინიბო საერთო იქნება.

დიღვამს რომ ბანგუას ვენახი დაუხსნია, საერთოს გლეხისა არის; სარამდინ ცოცხალი იყოს, ის ვენახი ბანგუას უნდა ეჭიროს და მასუკან საერთოდ უნდა დაიდვას.

რეხზედ ზილფი ყარას შვილი და მანიას შვილი საერთო არის.

მეჭვრისხევს ჩორჩოტაძე თავისის მამულით დემეტრესი არის.

კასპს ვენახი დემეტრეს დარჩა. კასპს ბალი რევაზს დარჩა. ვენახი რომ აქვს რევაზს, ის ვენახი საერთო არის. კასპს რომ იესეს ვენახი აქვს, ისიც საერთო არის. თეიმურაზს რომ ვენახი უჭირავს კასპს, ისიც საერთო არის.

კარბს რაც ტატის შვილს იესეს მამული უჭირამს, საერთო არის. ტერის შვილის მამული საერთო არის. წურია შვილი ტარიელა კაცი დემეტრესი არის და მამული საერთო არის. ისას შვილის მამული საერთო არის. კრიჭია შვილი თელეთს კაცი დემეტრესია და მამული საერთო არაა.

სემონას სოფელი, შაისულანი, ზევდულეთი დემეტრეს საუფლისწულო იყო და საერთოთ დაიდვა.

ამილახორს ამირინდოს უწინ საუფლისწულოთ მახარაღაჯი იმის მაგიერი ახრისი — ეს ორივე საერთოთ დაიდვა.

რევანს საუფლისწულოთ ეჭირა ორჭაშენი, ავაზანი, ვენახი ედვა კასპს, — ესეები საერთოდ დაიდვა.

თეიმურაზს საუფლისწულოთ ეჭირა ბეშოეთი და ნუგზარას სოფელი, ესენიც საერთოდ დაიდვა.

რევანს რომ მზითვით მისცემია ყუთულას შვილი კონიასვილები, საერთოდ დაიდვა. დაღაბაძე კაცი რევანისა არის და რაც იმას მამული უჭირამს, ის საერთოდ არის. ყუთიას-შვილის მამული საერთოდ არის.

ჯავახას შვილი კაცი დემეტრესი არის. იმას რომ ოთხი კვამლი კაცი უჭირამს, ის საერთოდ არის. რაც სახასო მამული ნასყიდი ქონდეს, რაგვართაც სხვის მონასყიდისა გარიგდეს, იმგვართა ამისი.

გორს ალექსას შვილი, კუწუას შვილი თავისის მამულით საერთოდ არის.

ძევერას ასადურის მამული, ამისი ბიძა თავის მამულით, ქრისტესია თავისის მამულით, იმერლის მამული, მიქელას კერძი თავისის მამულით, ერთი ახალშენი ბაგა რაც საბარამისშვილის სახნავი მამული იყოს, ერთი საწიქვილო, სამი ქვევრი, ორი ხოდაბუნი — ეს მამულები და კაცებზე გივისა და იმის ძმების ნასყიდი არის. რაც ძევერას მოსახლე კაცი არიან, ეს მამულები იმათ უნდა იპოვონ და საერთოდ უნდა დაიდვას.

დემეტრეს რომ მზითვის წიგნში უწერაა ზედგინიძე, ამისი ყმა ნასყიდობაში არა სწერია მამალაძის მამული, ჯავახის მამული და ქუმსიას შვილი თავისის მამულით. ეს ზედგინიძე ამ სამის კვამლის კაცით დემეტრესი არის.

კარბს საბანაძის მამულს გარდა ანლოლაძეს ანსაბანაძეს ანციმაკურიძეს საერისთოს კაცისაგან მამული ეყიდოთ, ეს კაცებიც და მამულიც დემეტრესი არის. თუ სა[ა]მილახოროს სახასოს კაცისაგან მამული ეყიდოთ, თუ პატრონი გამოუჩნდეს მიმყიდველი, თავისი მამული იმან უნდა დაიხსნას. თუ არა და, რაგვართაც სხვის მონასყიდის გარიგდეს, ისე ამათი გარიგდეს. ხარებას შვილის ვენახი რომ უჭირამს ციმაკურიძეს ნასყიდობით, ისიც იმგვართა უნდა გარიგდეს.

დიბას ნასყიდი მამული და ვენახი საერთოდ არის. კახიძეს თუ რამ საერთოს სახასოს კაცის ვენახი ეჭიროს, საერთოდ უნდა დაიდვას.

ქვემოსობის[ს] თათრის შვილის მამულის წიგნი ნასყიდობისა მოიტანოს; ვისგანც ეყიდნოს, თუ იმ კაცს თვალთ უჩნ-

დეს, ფასი იმანვე უნდა მისცეს. თუ ამოწყვეტილი იყოს, როგორათაც ბატონის მეფის ვახტანგის განაჩენში ეწეროს, ისე უნდა გარიგდეს. რაც საერთოს მამულიდამ მისცემოდეს, ისევ საერთოთ უნდა დაიდვას. ეს თათრის შვილი კაცი დემეტრესი არის.

ბეშოეთს გიგაური დემეტრესი არის და ამის მამული საერთო არის.

ფხვენი [ს] გალავანი ბატონისაგანც ასე ბჰანება იყო, რომ ნახევარი დემეტრესი და დათუასი არის და ნახევარი სულ ყველა ამილახორის შვილებისა არის. და რადგან ბატონის ბჰანებაც ასე იყო, ჩვენც ასე გავარიგეთ.

იალღუზის შვილებისა და ბედიანას შვილებისა ამილახორს ამირინდოსა და დემეტრეს ამათი წიგნები ქონდათ ძველათ ხელმწიფების წყალობისა, მაგრამ საერთოთ დაიდვა. ამათი თითო კაცი ერთი ამილახორს ამირინდოს უნდა ახლდეს და ერთი დემეტრეს; და რისაც ყმისა და მამულის პატრონი არიან, სულ საერთოთ დაიდვა.

ფხვენის [ს] კუპატაძე, ოდიკაძე, კოჩივარაშვილის მამულით დემეტრესი არის. თანდუას შვილის¹ რომ იესეს უჭირავს მამული ნასყიდობით, ფასი ისევ თანდუას შვილმან უნდა მისცეს და ვენახი საერთო არის.

თლენავი საერთო არის. ქავთარის შვილს თუ რამ მამული ეყიდნოს სახასო, ვისაც მიეყიდნოს, თავია პატრონმა დაიხსნას და სახასოთ დაიდვას. და ეს ქავთარის შვილი კაცი რევაზისა არის. პაპუნია მახარიტაშვილი, წიქუა ხახუტაშვილი, გულისადე ბაშვილი თევდორა — ესენი თავიანთ მამულზედ უნდა მივიდნენ და საერთონი არიან.

პაპუნას შვილი რუის [ს] არის; რაც იმან წილი გაიტანოს, ვისთანაც სახლის კაცათ არის, თითონაც და მამულიც საერთო არის.

ვარდანაძე იესეს რომ ყავს, კარბს უნდა მივიდეს და საერთო არის. ცინცილაშვილი და ნონიაშვილი იესეს ყავს ავნევს, საერთო არის, თავის მამულზედ უნდა მივიდნენ.

ქაიხოსროს რომ ღაზნელის ვენახი უჭირამს ნასყიდათ, ფასი ისევ ღაზნელმან უნდა მისცეს ქაიხოსროს და ვენახი ღაზნელს დარჩეს.

ატენს მარჯანიძის ვენახი საერთო არის. ატენს ზვარი რაც გიორგი ამილახორს უყიდნია, ის დემეტრესი არის. და იმას გარდა რაც ზვარი არის, საერთო არის.

¹ თუანდუას შვილის Qd 2532.

ბეშოეთს სამუკა საერთო არის თავისის მამულით.
ზემო სობის [ს] ტატულაშვილი საერთო არის, ძა-
განაძე საერთო არის, თუ მანაშვილი ივანე საერთო
არის.

სობის [ს] აწკარუნესვილი საერთო არის.

გრაკალს ან დოეს [ს] ან ქვახვრელს რაც სა[ა]მი-
ლახრო კაცი იყოს ან ქართველი ან სომეხი, ყველა უნდა აიყაროს და
თავთავის მამულზედ მივიდნენ. რაც შაყულიხანს ყურას
მამულში თეთრი მიეცეს, ის თეთრი ყურამ დათუას მისცეს და მა-
მული საერთო იქნება.

მურაჩაშვილის მამული რომ უჭირამს პაპუნა შა-
თირს, მამულიც და ეს შათირიც თეიმურაზს დარჩა.

თეიმურაზს რაც რეხზედ მამული უჭირამს, საერთო არის. იო-
სებას შვილი ამირინდოს დარჩა. ზილიხან მოლოზანს
რომ ნასყიდი მამული აქვს, ვისაც მიეყიდნოს, ისევ დაიხსნას და სა-
ერთო არის. ჩიტისკუა ბლუ მამუკას შვილი დათუას
დარჩა უმამულოთ. ამირიძე ურუმისშვილი თავის ნასყიდის მა-
მულით² რევაზის არის. რენე დემეტრესი არის.

ქასპს რაც წმიდის თევდორეს ვენახი ამირინდო ამილახორს
ეჭიროს, იჭაურმა გლეხმა თქვას, იმაზედ ამირინდომ ხელი უნდა
აიღოს.

სახასოს მამულში ნურცერთი ამილახორის შვილი გუთანს ხუ
ხწავს.

ნიკოლოზს რომ ხუცის ვენახი უჭირამს, იმაში რაც ფასი ნი-
კოლოზს მიეცეს და საბუთი უყოს, თეთრი უნდა მიეცეს და ვენა-
ხი საერთოთ უნდა დაიდვას.

ჯოლბორდეს რომ ხატის მამული უჭირამს, ისევ ხატისა არის.
და რაც სახასოს კაცისა ნასყიდი ქონდეს, როგორათაც სხვისა გა-
რიგდეს ნასყიდობისა, ისე ამისი გარიგდეს. ეს ჯოლბორდი რევაზისა
არის.

ფასკუნჯს რაც ხატის მამული ეჭიროს, ისევ ხატისა არის
და კაცი თეიმურაზისა არის. ეკაშვილის მამული საერთო
არის და კაცი თეიმურაზისა არის.

გიოგაშვილებზედ ლაპარაკობდნენ და სამართლით დე-
მეტრეს დარჩა თავის მამულით. და რაც სახასოს კაცის მამული

¹ მურაჩაშვილის] ასანიძის შვილის Qd 2532. ² ნასყიდის მამულით] ნასყიდო-
ბით Qd 2532.

ეჭიროს უნასყიდოთ, ის საერთოთ უნდა დაიდევას. და რაც ნასყიდო-
ბით ეჭიროს, როგორც სხვის მონასყიდისა გარიგდეს, ისე ამის უნ-
და გარიგდეს.

ამილახორს ამირინდოს რომ თუ ხარლის აგან ვენახი უყ-
რია, ფასი თუხარელმა უნდა მისცეს და ვენახი თუხარელს დარჩეს.

გიორგი ამილახორს რომ ქრისტეს საფლავისათვის და ერთა-
წმინდისათვის ქალაქს საერთო სასახლე შეუწირამს, იმის მაგიერი
რაც წილში ერგებოდეთ, დემეტრემ უნდა ქალაქში მაგიერი სახლ
მისცეს ამირინდოს და იმის სახლის კაცებს.

რომელსაც ამილახორის შვილს აზნაურშვილის ყმა¹ ეჭიროს,
ყველამ თავის პატრონებს და[ა]ნებოს.

თვითო ამ წიგნის პირი თვითოს ძმის შვილებს ამათ ყველას
აქვს ოთხთავ ძმათა შვილებს.

დაიწერა მდივანმწიგნობრის თუმანის შვილის გო-
რასპის ხელით, ქრისტეს აქათ ქორონიკონს ჩლნდ, თვესა მთიბა-
თვისასა იე გასულს, ქორონიკონს უმზ.

ორი ბეჭედი:

1. მონაღთისა აღექსანდრე
2. ქართველ მეფისა ტომობით(?) ძირსა... პაატა?

თავში:

ქ. ჩვენ ღმრთივ-ალმატებულმან და ღმრთივ-ცხებით გვირგვი-
ნო[სან]მან საქართველოს და ყაზახ-ბორჩალი[ს] მტკიცედ მპირავმან
მეფეთ-მეფემ და თ[ვით] კემწიფემ პატრონმან თეიმურაზ [ამა]ვ
ჩვენის ბძანებით გარიგებულს გა[ნა]ჩენს, ჩვენც ასრევ ვამტკიცებთ.

თ[იბათ]ვის კდ, ქორონიკონს უმზ.

ბეჭედი: ქ. დავითის ტომად, მკუიდრ ტახტზედ მჯდომად, მყო სა-
ქართველოს ღწნ ცხებულად, მეფე თეიმურაზ.

კიდევ:

ჩვენ, პატრონის მეფის თეიმურაზის ძე, პატრონი მეფე
ირაკლი ამ გარიგებას და სამართლის განაჩენს ვამტკიცებთ. მკა-
თათვის გ, ქორონიკონს უმზ.

ბეჭედი: მეფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე*.

¹ ყამ Qd 2532.

* ერეკლეს მიერ განჩინების დამტკიცება მხოლოდ ცსსა. ფ. 1448, № 2401
ნუსხაშია დაცული.

345. პანჩინება პაპუა ორჯონიკიძის მოახლის გავზილუების თაობაზე

1754 წ. 2 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 753. დედანი. ქაღალდი. 28,6×16,8 სმ. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ქ. ორჯონიკიძის პაპუას ნასყიდი მოახლე ფალანდისშვილის ვახტანგის ყმას აბრამისშვილს ზაზას გაეწილებინა და მოახლეც¹ გამოეტანა.

და ორჯონიკიძე ამას უჩიოდა: მოახლე რომ გამიწილა და თან გამოიტან[ა]ო, ჩემ[მა] მოახლემ ორმოცდა[თი] ფლური და ორმოცდა[თი] მარჩილი თეთრიც მომპარესო და თან გაიტანესო.

ზაზა აბრამისშვილს რადგან² მოახლე გაეწილებინა, ეს ზაზა ნასყიდობით სამართლით პაპუას დარჩა. და თეთრის მოპარვას რომ სწამობდა, ამ ზაზას ბიძას ელაპარაკებოდა: ეს თეთრი შენს სახლში მოიტანაო, ერთათ შესჭამეთო.

ამ ზაზას ბიძას სეხნიას ფიცი დაეადევით, რადგან თეთრის მოპარვას ამას იყო. წადგეს და სეხნიამ ორჯონიკიძეს პაპუას ასე შეაფიცოს, რომ: არცარა იცოდეს იმ ფლურისა და თეთრის მოპარვისა და არცარა ამასთან მოეტანოს ამ თეთრისა და ფლურისა და არცა რა ეჭამოს ამ თეთრიდამ.

თუ ასე იფიცა, პაპუა თეთრის საქმეზე ველარას ელაპარაკოს. და თუ ვერ დაიფიცოს, ნახევარი ზაზამ მისცეს და ნახევარი სეხნიამ მისცეს.

მარიამობის ბ, ქორონიკონს უმზ.

ბეჭედი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული, თეიმურაზის დამტკიცებული.

346. პანჩინება თეიმურაზ მეფისა დიმიტრი ნაზირის სასიხლო

საქმეზე

1755 წ. იანვარი

ცსსა. 1448. № 1755. დედანი. ქაღალდი. 35,5×14,5 სმ. დაზიანებული. საბუთის შუა ნაწილის მარჯვენა მხარე მოხეულია. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ზემო ციცისშვილი ედიშერის შვილი ნაზირი დიმიტრი და ამისი ბიძას შვილი პაპუნას შვილი დიმიტრი ქარელის გალავნის გაკეთებაზედ შესიტყვებულყვნენ და ნაზირს დიმიტრის ჯოხი მოექნია და პაპუნას შვილის დიმიტრისათვის თავში დაეკრა და ამ დიმიტრის ჯოხის დაკვრაზე თავი გასტეხოდა.

¹ მოახლეც. ² ლადგან.

მოვადნენ და ჩვენს სამართალში ილაპარაკეს. ამათი საჩივარო ყველა მოგვცხენდა და გავსინჯეთ, თავის გატეხილობაც უნახეთ. და მეფის ვახტანგის სამართლის წიგნ[შიც გავ]სინჯეთ; და რომელ[აც პირველი] თავადის მთელი სისხლი ე[ღირებოდა, იქ]იღამ ჩამოყო-ლით ას[ოთა მოკვ]ეთის, ჭრილობისა და სხვა და[შავები]დამ თვ[ა]-ლი[სა და კბ]ილის გაგდებინებამდის და სხვა მაგვარის დაკოდილო-ბისა, ჭრილობისა ყველა გავსინჯეთ.

და სამართლის წიგნით ნაზირის დიმიტრის პაპუნას შვილის დი-მიტრი[ს თავის გა]ტეხის სისხლი ოცდაოთხი თუმანი გაუჩნდა. ეს ოცდაოთხი თუმანი თავის გატეხ[ის სისხლი] პაპუნას შვილს დი-მიტრის უნდა მიეცეს ნაზირი დიმიტრისაგან. სისხლის საქმეში ზოვი ღინსიც აიღების.

იასაულო, ეს ასე გაურიგე და რაც [სისხლი გაუჩნდა] და გასა-მართლებულ[ია, გამოართვი და მოაბარე.

იანერის...[ქორონიკონს] უმგ

ბეჰადი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული, თ ე ი მ უ რ ა ზ ი ს დამტკიცებული.

347. გასამჟრალო წიგნი ტერ-ხითარასი და ტერ-სარქისასი

1755 წ. 10 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 854. დედანი. ქალაღი. 61×23,5 სმ. მხედრუ-ლი. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია სამწერტილი. ა-მეტი.

ქ. ნებიტა ღმრთისათა გავიყარენით ჩვენ, ტ ე რ -ს ა რ ქ ი ს ა ნ თ მ ა რ ტ ი რ ო ს ა ს შ ვ ი ლ ე ბ მ ა: ტ ე რ -ხ ი თ ა რ ა მ და ტ ე რ -ს ა რ ქ ი ს ა მ. თუ რამ ჩვენი ქონება იყო, სახლი, ან სახლის აჯნასი, ორწილათ გავყავით.

და ტერ-სარქისას ერგო სახლისაგან წილი: მთელი დარბაზი და შიგნით მარანი და სათორნე და ცოტა დერეფანი და წინა ეზო და ოცი ადლი გაზანდარი ადლი ეზოსგან საუფროსო, თავისის ქუჩის ძველი კიშქართა.

და ამისი ფარდი ერგო ტერ-ხითარასა¹ სახლისაგან წილი: სამი წილი დერეფანი და სამი წილი ეზო, რომ შუაჩი მიჯნა გაგვივლია და ქუჩისკენ ახალი კარი უნდა გააღოს.

და ტერ-სარქისამ სახლის სართაფი მისცა ტერ-მხითარასა სამი თუმანი.

¹ მტერხითარასა.

და ჩვენი სამწყ[რ]თო ჩვენ ერთათ უნდა მოუპაროთ და ერ[თ]ათ
უნდა გავუძღვეთ და, რაც სამწყრთოსგან მოსავალი მოვიდეს, წო-
რეთ შუა უნდა გავიყოთ.

და ჩვენი სახლის სიგლები და თუ რამე სხვა წიგნებია, სულ ტერ-
სარქისას აბარია.

და ჩვენ ერთმანეთ[თ]ან ამრიგათ მოვშორდით. ჩვენში არა დარ-
ჩა რა სადავო, არცა სალაპარაკო, არცა ერთის იოტის ფასი, კარკა-
ცობის მეტი.

და ამას იქით ყველას ხე[ი]რი და შარი თავთავისა.

და თუ ძველი პაპეული ან მამეული ასალები განოჩნდეს, ან მი-
საცემი, საერთო არის.

და ეს წიგნი ტერ-ხითარასია¹. და ერთი ამისი ფარდი ტერ-სარ-
ქისასა აქვს.

და არის ამისი მოწამე თავათ ღმერთი და მისი ყოველი წმინ-
დანი. და კაცთაგან: ქალაქის მელიქი საპაკა² და მამასახლისი პაპა³
და ბაღდადანთ ნასყიდას შვილი გიორგი⁴ და მონთოანთ მამაჯანას
შვილი მკრტუმ⁵ და ტერ-შამოვანას შვილი ოპანა⁶ და ალექსას შვი-
ლი გრიქორა⁷ და ფითოანთ გიორგას შვილი ავთანდილა⁸.

და მე, ზურაბას შვილი მწერალს, ფ ა რ ს ა დ ა ნ ა ს დამიწერია
და მოწამეც ვარ.

დაიწერა ესე წიგნი და სიგელი თებერვლის ი, ქორონიკონს
უმგ.

სომხური მინაწერი ერთ სტრიქონზე.

348. ზანჩინება ანთონ 1-ისა მაღალაძეთა ზაჰრის სამეფე

1755 წ. 1 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1164. დედანი(?). ქალაღი. 52,5×22,3 სმ.
მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოსა მაკურთხეველმან, მაღალთა
მეფეთა შარავანდედმა, კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ - პ ა ტ რ ი ა ქ მ ა, ძემან ქარ-
თველთა მეფისა იესესმა, პატრონმა ა ნ ტ ო ნ ი მ გვერთ ვიახელი
ო რ ბ ე ლ ი ა ნ ი მდივანბეგი ი ო ა ნ ე და ყოველნი მცხეთელნი

¹ მტერხითარასა.

² ბეჭედი: მიწა ხარ, მიწად იქცევი. მელიქი საპაკა.

³ " მამასახლისი პაპა.

⁴ " გიორგი.

⁵ სომხური ბეჭედი.

⁶

⁷ ბეჭედი: გრიქორ.

⁸ სომხური ბეჭედი.

აზნაურშვილნი და მალალაძე მდივანი ნიკოლოზ და მისი ძმა დავით და სვიმონ თავის ბიძაშვილის სალთხუცეს[ს] გიორგის გაეყარეთ.

და სამართლიანი საქმით მივეცით ნიკოლოზსა და იმის ძმებს წილითა და ბარათითა ყმა და მამული.

ქ. ზერტს: ტერუნაშვილი ივანე თავის სახლის კაცებითა, დღეს რისაც მამულის მქონებელნი იყვნენ.

ქ. ციხეზდავს: მაისასშვილი საბა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს.

ქ. იქავ ციხეზდავს: ხომიზურის გიორგის მამული და დილოძს კოპაძის ბერის ნაქონის მამულითა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი ყოფილიყოს.

ქ. თრიალელი ახაშნელი ბოგველი გიუა თავის სახლის-კაცებითა ახაშენს რაც მამული მქონებოდეს და ჩოჩეთს ქობიტის ნაქონის მამულითა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს.

ქ. მცხეთას: ხახუტასშვილი იასე თავის ძმებითა და სახლის კაცითა, რისაც სახლისა და ალაგის მქონებელი იყოს.

ქ. წინარეხს: ალაპისშვილი გოდერძა, უმამულო.

ქ. ძეგვს: ერთი შაშუტასშვილის მამული, დღეს რისაც მამულის მქონებელი ყოფილიყოს.

ქ. თრიალელი ძმასარასშვილის მამული, დღეს რისაც მამულის მქონებელი ყოფილიყოს.

ქ. იქავ ლეუი მამუქას მამული, დღეს რისაც მამულის მქონებელი ყოფილიყოს.

ქ. და იქავ სახლკარისა და საცდელისა ნახევარი ქვემოუბანს.

ქ. ტფილის[ს] ქალაქს გარეთუბანს ქაშოეთთან ქარვასლის ალაგი, რაც წილი უძეს.

ქ. და კიდევ გარეთუბანს სასახლის ალაგი, რაც წილი უძეს.

ქ. და ახოში ბაქანიძის ნაქონი მიწები იმის ნახევარი, და რაც სალთხუცეს[ს] გიორგის და მდივანს ნიკოლოზს და იმის ძმებს წილი ზოდაბუნები არის ზერტსა, ნიბა-ჩოჩეთსა და ციხედიდს და ან ძველი ნახვრევი აქვთ, ისეც ორთავ შუა უნდა გაიყონ.

ესენი წილითა და ბარათით ერგოთ.

ქ. და ამას და გარდა საუნცროსოთ ერგოთ ნიკოლოზსა და იმის ძმებსა: სასახლე კოშკთან, როგორც ძველს გაყრის წიგნში უწყობიათ; და კიდევ ზეით სალთხუცის ამილბარის აშენებულს

სახლებს, დარბაზსა და საწოლს გარდა, რაც სალთხუცის რევიზიისა და არქიმანდრიტისა ნიკოლოზისა აშენებული ძველათვე სათორნე და მარანი ჩამოიტანს, შიგ რომ ბალი დაჰყვება, იქით გვერდამდი და ქვემო შარამდი — ეს ნახევარი, რაც ვარდის ბალი ჩამაიტანს, ნიკოლოზსა და იმის ძმებს დარჩა და საუნცროსოთ ერგოთ.

და იმ ვარდის ბალს იქით ამილბარ სალთხუცის აშენებული ნასახლარები და საჯინიბო რასაც გაიტანს იქით შარამდი — ეს სალთხუცესი გიორგის დარჩა.

და თუ რამ სოლომონ მდივანს და იმის შვილებს ნასყიდობა და ნაშოვნა ყმა და მამული და სახელო თავთავისთვის ცალცალკე ჰქონდესთ, როგორც უწინ ჰქონებიათ, ახლაც ისევ ცალცალკე ჰქონდესთ. ნასყიდობა წილში არც ჩაიდლება სამართლითა, არც ჩვენ ჩაგვივდია.

ამას წინათ ბევრი დავა და ლაპარაკი ჰქონებოდათ და ჰქონდათ. ჩვენ ეს სამართლით გავარჩიეთ, გავსაზღვრეთ, გავასამართლეთ და გავარიგეთ.

და ნუმცა ვინმე მკადრე არს შლად და ქცევად გარიგებასა ამას ჩვენსა.

და უკეთუ მცირედი რამე ბარათი და ანუ წიგნი ამ ჩვენს გარიგებულს უწინდელი გამოჩნდეს, წიგნითა ამით გაგვიცუდებია.

ქ. და სახელოებიც ასე განვსაზღვრეთ და გავასამართლეთ. სალთხუცობა დღეს აღამომდე წილში და ბარათში არ იყო და ჩვენ ასე გავარიგეთ სალთხუცობა.

და ციხედიდს გელხაური სალთხუცესი გიორგის ერგო; და ამის ფარდათ მდივნობა, ქადაგობა და სამამამთავრო ნიკოლოზსა და იმის ძმებს ერგო.

ჩვენ ეს სამართლიანის საქმით გაგვირიგებია.

აღიწერა თვესა ივლისსა ა, ჳელითა ჩვენისა არქიდიაკვნის კირილესითა, ქორონიკონს უმგ, ქრისტეს აქეთ ჩლნე.

349. განჩინება ოთარ მდივნისა და ივანე აფხაზის შმის საქმეზე

1755 წ. 4 ივლისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 12. საბ. № 28. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[36] მდივანი ოთარ და აფხაზი ივანე თანდოლაშვილს ივანე[ე]ზე ლაპარაკობდნენ.

მდივანი ას[ე] ჩიოდა: ეს კაცი აფხაზისაგან თავდახსნილი არისო და ის დახსნილობის წიგნიც მე მაქვსო. მაგრამ წიგნი აქ არა ჰქონდა.

აფხაზი ას[ე] ჩიოდა: ეს თანდილაშვილი ივანე არც თავდახსნილი არისო და მემკვიდრეც ჩემი ყმა არის.

ჩვენ ამისი სამართალი ასე გვიბძანებია: რადგან მდივანს წიგნი აქ არა ქონდა, ამ ერთს წელიწადს თუ ოთარ მდივანმა წიგნი მოიტან[ა], რომ ეს თანდილაშვილი თავდახსნილი ყოფილიყოს და ოთარ მდივანს ყმათ მისლოდეს, ჩვენს სამართალში ილაპარაკონ და სამართალს ჩვენ უზამთ.

თუ ასე წელიწადზე წიგნი ვერ მოიტანოს, ეს კაცი აფხაზს დარჩეს. მარამდინ ოთარ მდივანი წიგნს მოიტანდეს ეს კაცი მელიქ-მამასახლის[ს] ებაროს, ნურცერთს ხელი ნუ აქვსთ.

მკათათვის დ, ქორონიკონს უმგ.

350. განჩინება კრწანელაზისა და თელეთელაზის გავულის საქმეზე

1755 წ. 9 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13072. დედანი. ქალაღი. 43,5×16,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი. შდრ. Hd 183 პირი.

ქ. კრწანელები და ამილახორის თელეთელები სამძღვრებზე ლაპარაკობდენ.

ჩვენ, ამილახორი ბატონი ამირინდო და ერთობილნი მცხეთელნი, სახლთუხუცესი მალალაძე გიორგი, მოლარეთუხუცესი გედეონის ძე პა[ა]ტა და კრწ[ა]ნისის მოურავი თაზიშვილი პა[ა]ტა, წავედით და გვერ[დ]თ ვიახელით ერთობილნი უფროსნი კაცნი კრწანელები და ეგრეთვე თელეთელები უფროსნი კაცნი.

მივედით, გავსინჯეთ, ვილაპარაკეთ. ერთმანეთში რაც დავაგვქონდა და იყო, ფიცს ესევ ვარჩიეთ და ერთმანეთის ნებადართვით ასე განვსაზღვრეთ. და გავარჩიეთ.

და სამძღვარი დავდევით: ვარდანას ჭალის ბოლოს ზეით კლდელამ რომ სამი ჭევი ჩამოვარდება და მერე ერთად შეიყრება და ის ჭევი მტკვარს შეეყრება გაჭრილი კლდე მტკვრის პირსა, იმას ზეით აქეთ კრწანელებს დარჩა და იმ ჭევეს გაღმა თელეთელებსა. რაც აქათ საჯნავი მიწები არის ზემოთ კლდემდინ, კრწანელებს დარჩა.

დღეს ამით იქით ერთმანერთთან ამ საქმეზე კრწანელებსა და თელეთელებს ძმობისა და მეზობლობის მეტი დავა და საქმე აღარა აქვს რა.

ჩვენ ასე განვსაზღვრეთ და გავასამართლეთ: საჯნავს მიწებს გარდა კლდესთან კრწანელებს კელი არა აქვსთ. და რაც საჯნავი მიწები არის და ის კრწანელებს დარჩა.

დაიწერა კელითა მაღალაძის მდივნის ნიკოლოზისა-

თ ა ნიკო-
ლოზ თვესა ივლის[ს]ა, თ, ჩღნე, ქორონიკონსა უმგ.

ოთხი ბეჭედი:

1. მონა ღთისა ამილახორი ამირინდო
2. მონა ღთისა სალთხუცესი გიორგი
3. გედეონის ძე პაატა
4. პაატა [თაზიშვილი]

ქ. ჩუენ, ამილახორის შვილი უზბაში ნიკოლოზ, ამ განაჩენი-
სა და გარიგების მოწამე ვართ ამისი.

351. ბანკინება თეიმურაზ II-ისა ოთარ მდივნისა და ბეჟან

თავილდრის მამულის საქმეზე

1755 წ. 3 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9658. დედანი. ქაღალდი. 44,7×15,7 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია ორ-
წერტილი.

ქ. მდივანს ოთარს ბიძის ამისის ზაქარიას შვილე-
ბი ნასყიდობისა და ზოგის სხვა მამულის წილის დაუდებლობაზე
ელაპარაკებოდენ და ჩიოდენ; შატბერასშვილის მოსყი-
დულს დიდს ვარდოვანას¹ ზოდებუნზედაც ილაპარაკეს.

ზაქარიას შვილებმა თავისი მამის ნუხსა წამოაყენეს, ნუხსაში
ეწერა: ვარდოვანა პაპის ჩვენის მამის ბირთველისა და მდი-
ვნის გიორგის ნასყიდი იყო და ამის ძმის ბეჟანისაო.
ბეჟან და პაპაჩვენი გიორგი მდივანი რომ გაყრილა ეს ზოდებუნი
გასაყოფი დარჩაო. ბეჟანს წილი ედვაო. ზაქარია და ოთარ მდივანი
რომ გაყრილიყვნენ, მდივანს ოთარს გაყრას უწინ ეთქვხო, რომ
ვარდოვანას ზოდებუნის სიგელი დაიკარგაო და შატბერასშვილის-
თვის ცოტა რამ მიეცა უღლის ხარისა; და თავის სახელზე და ზაქა-
რიას სახელზე სხვა ახალი სიგელი გამოერთმევინა და გაყრაზე ოთარ
მდივანს თავისთვის დაეჭირა ეს ვარდოვ[ა]ნას ზოდებუნი.

ოთარ მდივანმაც და ედიშერ მდივანმაც ორთავ ჩვენს სამარ-
თალში იყაბულეს, რომ ვარდოვანას ზოდებუნის ნახევარი ბეჟანის
არის და გასაყოფი დარჩომილაო, არას ვემართლებით, შუა უნდა
გაუყოთო.

¹ ვარდოვანაზს.

რადგან ასე ყოფილიყო, თავილდარს ბეჟანს უსამართლო სჭირდა, შატბერასშვილისაგან მოსყიდულის დიდი ვარდოვანას ზოდა ბუნის ნახევარი ბეჟან თავილდარს დავანებეთ, სამართლით ეს ზოდა-ბუნი შუა უნდა გაუყონ.

ქრისტიშობის გ, ქორონიკონს უმგ.

ბეჟელა: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული თეიმურაზის დამტკიცებული.

352. განჩინება თეიმურაზ II-ისა და ანტონ I-ისა თავად ჰიმოზისა და თამარის უხვადრი ქორწინების გამო

1744—1755 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 9858. დედანი. ქალაღი. 22×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახშირია წერტილი და ორწერტილი. საბუთი თარიღდება ანტონ I-ის ზეობის პირველი ათწლეულით.

ბრძანებაჲ საეკლესიო კეთილმსახურთა მეფეთა დავითიანთა მეფისა თეიმურაზისი და ძისა მათისა მეფისა ერეკლესი მპყრობელთა სამეფოთა ქართველთა და კახთასა, და სრულიად საქართველოსა პატრიარხისა ანტონისი აღიწერების პალატსა სამეფოსა სრულიად ქართლისა მპყრობელისა მეფისა თეიმურაზისა განბჭობისა და განსჯისა საჭეშმარიტოთა სასჯელითა.

ამისთვის, რამეთუ გიორგი ვინმე თავადთაგანმან იმძლავრა საიდუმლო ქორწინებისა ურჩებითა წმიდისა ეკლესიისათა, რომელიცა გარდამავლობისათვის კანუნთასა დაისაჯა სამართლად სამოციქულოთა მიერ განჩინებათა, რამეთუ ქალწული იგი, რომელიცა დაიწინდა და იქორწინაცა უსჯულოებით, განვაშორეთ ყოვლითურთ უწესოსა მის შეუღვლილებისაგან და შეჩვენებისაცა ღირსად განვაჩინენით იგინი.

ამის განბჭობისა და განსჯისა მათ ზედა მბრძანებელთა განკრძალულად კეთილმსახურთა გონებითა გამომრჩეველთა მისთვის საცხოვრებელისა განზრახვისათა, რათა არა სრულიადსა განწირულებასა მიეცეს იგი, ვინებეთ ცთომილისა მის და დაცემულისა აღმართებაჲ, ვითარცა იტყვის წმიდაჲ პავლე: «თანა-გვაც ჩუენ, ძლიერთა, უძლურებათა მათ უსუსურთასა ტვირთვად*»; და კუალად იგივე მოციქული იტყვის: «ნურავინ ნურარაჲთ ნუცა ერთსა დაბრკოლე-

* რომელთა 15,1

ბასა ვის სცემთ, რადთა არა იგმოს მსახურებაჲ ეგე თქვენნი*». და წმიდაჲ მახარებელი იტყვის: «რომელმან დააბრკოლოს ერთი მცირედთა ამათგანნი ჩემდა მომართ მორწმუნეთა, უმჯობეს არს მისა დამო-თუ-იკიდოს წისქვილი ვირით საფქველი ქედსა და დაინთქას იგი უფსკრულსა ზღვისასა»**.

ამისთვის ჩუენცა მოქმედთა არ-დაბრკოლების მიზეზდგმისა მისა მიმართ აღვმართეთ იგი დაცემულებისაგან და ეკლესიისა შვილთა თანა კუალად გებაჲ მისი განვაჩინეთ. დაღათუ სცთა ვითარცა ჭაბუკი და გარდაჲდა იგი კანუნსა ტფილის შეკრებულისა მის აღგილობითისა კრებისა ოცდაორთა მამათასა, რამეთუ უხვედრისა თანა ნათესავისა იქორწინა***, ესე ფრიადისა განკანონებისა სასჯელი მოატყუა თავსა თვისსა.

არამედ ვინადგან აღსრულდა საიდუმლოჲ იგი უწესოსა მის ქორწილისა სხვისა დედაკაცისამცა შეყოფაჲ უუსჯულოესისა მთხრებლისა სიღრმედ მიიყვანდა მას შთაპარებებად, ამისთვის იგივე, რომელიცა მძლავრ იქორწინა, განუწყესეთ მას ცოლად.

გარნა უქმსთ ორთავე, რათა დიდთაებრ შეცოდებულთა დაისაჯნენ: ექვსთვე შეიმოსდენ ჭაბუკიცა იგი გიორგი და ქალიცა თამარ გარეგნით სამოსელსა შავსა, შინაგან თეთრთა უნდოთა სამოსელთა და განყენებულ იყვნენ, ვითარცა მონაზონნი კორცთა მიღებისაგან და იმარხვიდენ და შვიდეულსა შინა ერთგზის მიიღებდენ ღვინოსა ღღესა კვირიაკესა.

გიორგი წარვიდეს მონასტერსა მამათასა და ექვსთვე ესრეთ იქცეოდეს დიდითა სიმდაბლითა, ვითარცა მსახურნი მის მონასტრისანი.

და ქალი იგი თამარ წარვიდეს მონასტერსა დედათასა მაკრინას თანა ენკრატისისა მეფის ასულისა. და ესევეითართავე ქცევითა ცხოვრებდეს დათა მსახურებითა.

და აღესრულნეს რა თვენი ექვსნი, მოვიდნენ ორნივე წინაშე საქართველოსა პატრიარხისა და მიიღონ ორთავე შენდობა სრული. და ეგრეთ შეერთდენ მეუღლედ იგინი.

ხოლო თქვენ შვილნო სამეფოთა ადილთა ჩვენთანო, რომელნიცა იქმნებით გარდამავალ კანუნისა მოციქულთა და მამათასა, არა მცირედსა დასჯასა მიიღებთ ამას სოფელსა და მერმესაცა მას.

* 2 კორინთელთა 6,3.

** მათე 18,6.

*** შდრ. 1748 წ. საეკლესიო კრების დადგენილება, მუხ. 20 (ქართ. სამართ. ძეგლები, ტ. III, გვ. 801).

ხელრთვები:

მეფე თეიმურაზ. კათოლიკოსი ანტონი. ერეკლე.

ორი ბეჭედი:

1. ქ. დავითის ტომად, მკუიდრ ტახტზე მჯდომად მყო საქართველოს დ^ნ ცხებულად, მეფე თეიმურაზ.

2. მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე ერეკლე.

ხელრთვა: ერეკლე.

verso ხელრთვები:

1. ალავერდელი ნიკოლოზ

2. რამაზ.

ორი ბეჭედი:

353. [8] განჩინება კათოლიკოსს ანტონის ზედა

დამხოვად, განდევნად და წირვისაგან დაყენებად, და კუალად
შენდობად და მიტევება და რუსეთს გაგზავნა მისი

1755 წ. 16 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. S 427ა. პირი. ქალაქი. მხედრული.

წელსა განხორციელებითგან სიტყვისა ღმრთისა 1755, თთუესა დეკემბერსა 16, ჩუენ, მეფე მან ქართუელთამან თეიმურაზ და ძემან ჩუენმან მეფე მან კახთამან ირაკლიმ და ორთავე ამის სამეფოსა ეპისკოპოსთა მოგივლინენით არხიმანდრიტნი ორნი შენ, ანტონის კათოლიკოსსა ჩუენსა გამოკითხუად, თუ რომლისა სარწმუნოებისა ხარ.

ამისთვის, რომელ გუესმოდა და ჭეშმარიტცა იყო ლათინთა სარწმუნოებისა მიმართ მიდრეკა შენი, და ილუწიდიცა შეძინებად მათდა იდუმალ ერისა.

მაშინ მოვლინებულთა ჩუენ მიერ არხიმანდრიტთა არლარა დაუფარე და საანჯნოდ¹ აღიარე წვალეზა ლათინთა, და საუწყებელად ჩუენდა გამოუცხადე.

და ვითარცა ესე ვჰსცანით, მყის დაგამხევით საყდრისაგან შე-

¹ საანჯნოდ.

ნისა, და შენთანა ერთხმანი სამღუდელონი დავსაჯენით და ერის-
კაცნი უზიარებელ ვჰყუენით.

ხოლო შემდგომად რაოდენთამე დღეთა მოეგე! ცნობად ჰეშმა-
რიტი სარწმუნოებისა; დაიწყე გოდებად და ტირილად და შევრდომად
და თხოვად შენდობისა; და უარჰყავ ბოროტი ცთომილება შენი; და
განჰგმე სიღრკუე და სარწმუნოება ლათინთა, რომელიცა შეგე-
წყნარა; და აღთქმითა და ფიცითა და შეჩვენებითა დაგვაჯერენ არ-
ლარა მიდრეკად გმობათა მიმართ² ლათინთასა.

ამას ზედა ვითარ ჰშვენოდა პირველსა მახლობელობასა და ჩვენ
მიერ სიყვარულსა შენსა, ფრიად საყვარელ ჩუენდა იქმენ; გარნა
საყდარსავე აღსლვა შენი ცხოვრებასა შინა შენსა არლარა იქმნებო-
და[ა], რამეთუ ორთავე მეფეთა და კრებასა ფიცით ესრეთ დაგვემ-
ტიცა.

ხოლო განგიწესეთ კანონად დაცადებაჲ შეწირვისაგან უსისხ-
ლოჲსა მსხვერპლისა თთუეთა ათურამეტთა და მერმელა შეწირვად
სამღვდელოჲსა ლიტურდიისა, რამეთუ ესოდენნი თთუენი დაგვეყ-
ნეს განდრეკილებასა შინა ლათინთა მიმართსა.

და კუალად შემდგომად თთუეთა სამთა განცხადნა ფრიადი სი-
ნანული შენი და ყოვლითურთ უცხო ყოფა წვალებისაგან ჰაპის მო-
სავთა ლათინთასა და სრულიად აღმოსავლეთის ეკლესიისა სარწმუ-
ნოება იპოვებოდა შენთანა თეინიერ ყოვლისა იქვისა.

და ფრიად წადიერ იქმენ ყოვლითურთ კეთილმსახურსა და
ყოვლითურთ მართლმადიდებელსა იმპერიასა რუსეთისასა წარსლ-
ვად, რომელიცა უმეტეს გულსავეს გეჰყოფდა მართლმადიდებლო-
ბასა შენსა.

ამას ზედა ყოველთავე ერთობით მეფეთა და კრებამან შევა-
მოკლენით კანონ[ნი], რომელნიცა განგვეწყნეს, რაჲთა ღირს იქმნე
უსისხლოსა მსხუერპლსა შეწირვად ყოვლად წმიდასა საუფლოსა
დღესა აღვსებისასა³, რომელსა დღესა აღსდგა უფალი ჩუენი იესო
ქრისტე.

და ესრეთ პატივთა მღუდელთ-მთავრობისათა წარგზავნეთ;
და ღირს არს შეწყნარება შენი მღუდელთ-მთავრად მართლმადიდებ-
ლად და, სადაცა მიხვიდე, დაუყოვნებლივ კელყოფად საღმრთოსა
ლიტურდიისა და ყოვლისა სამღუდელთ-მთავროჲსა მოქმედებისა
ვითარცა მღვდელთ-მთავარი, რამეთუ აქავე აღგისრულებიეს სა-
ღმრთო ჟამის წირვა, სამთავროსა ჩუენსა, და მშვიდობით წარხველ-

¹-(გონებისა). ² მიმართა. ³ აღვსებისასა.

ხოლო სამღუდელონი კაცნი, რომელნიცა შენთახა ერთხმა იყვნეს ლათინთა ცთომასა ზედა, მათცა განმართნეს მიდრეკილებანი თვისნი და შენთანავე აღიარეს მართლმადიდებლობაჲ; და მათცა შეუწდევით მღუდელობად და მსახურებად საღმრთოსა საიდუმლოსა დღესა საუფლოსა აღდგომისასა.

354. მორიგების წიგნი ამილახვართა სახლიკაცობის საქმეზე

1756 წ. 12 იანვარი

ცსა. ფ. 1448. საბ. № 8728. დედანი. ქალღღი. 52×22 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ჩვენ, ა მ ი რ ა ხ ო რ ი ა მ ი რ ი ნ დ ო და ჩვენი სახლისკაცები სახლისკაცობაზე დავლაპარაკდით. და ბატონს ა რ ა გ ვ ი ს ერ ი ს თ ა ვ ს ჯ ი მ შ ე რ ს ვიახელით და ც ი ც ი შ ვ ი ლ ი უ ა რ ს ა დ ა ნ ც გვერთს იახლა. საუფლისწულოს საქმეზედ ვილაპარაკეთ და იმათის ბძანებით და სიტყვით ასე გავრიგდით.

ა მ ი რ ა ხ ო რ ი შ ვ ი ლ ს დ ი მ ი ტ რ ი ს და დ ა ვ ი თ ს საუფლისწულოთ დავანებეთ ა ხ ა ლ ს ო ფ ე ლ ი და შე ი ს უ ლ ა ნ ი თავისის სამძღვრითა, მითთა და ბართთა; დაგვინებებია საუკუნოთ, რომ ამათი ფარდი ყველას სახლისკაცებს უქირავს.

თუ ვინ იცის, ბოლოსაც იყოს და გაყრა მოჰქდეს, ეს საუფლისწულოები არცერთი ბარათში აღარ უნდა ჩავარდეს; ავაშენებთ, თუ წავახდენთ, ერთმანერთის საუფლისწულოებთან კელი აღარ გვექნება, გაყრაზე ოთხსავ ძმის საუფლისწულო უნდა დაითვალოს; და ამათი მაგიერ საუფროსო და საჭირნახულო სხვაგნიდამ უნდა აიღონ.

თუ მამულის მემკვიდრე კაცი ვინმე მოვიდეს და დღეის იქით დასახლდეს, იმაზე საუფროსო და საჭირნახულო აიღება.

და თუ ან ჯავახი ან იმერელი ან სხვა ქვეყნის კაცი მოვიდეს და მემკვიდრე კაცის მამულზე დასახლდეს, ის კაცი ვისაც დაუსახლებია, უმამულოთ ისევ იმისი არის. და მამულზე საუფროსო და საჭირნახულო სხვაგნიდამ აიღება. ამის სამუქფოთ აშენებულზედაც აიღება და ხარაბაზედაც. ერთმანერთის დაჯერებითა და რაზით ასრე გავრიგდით და გავშველდით.

იანვარს იბ, ქორონიკონს უმდ.

რაც ამაში არა სწერია, ამისმეტი საუფლისწულო არა აქვს დიმიტრისა და დავითსა.

სამი ბეჭედი:

1. მონა ღთისა ამილახვარი ამირინდო
2. მონა ღთისა ამილახვარი ამირინდო
3. მონა ღთისა ამილახვარისშვილი მოურავი იესე
კალეზე:

ქ. ჩვენ, არაგვის ერისთავი ჯიმშერ ეს ამილახვარნი¹
ბატონის ბძანებით გავარიგეთ და მოწამეც ვართ ამისი.

ბეჭედი: ჯიმშერ*

verso-ზე სამი ბეჭედი:

1. ყაფლან
2. მონა ღთისა უზბაში ნიკოლოზ
3. არ ირჩევა.

355. განჩინება კაპრიანოვილების მამულების გამიჯვნის თაობაზე

1756 წ. 19 იანვარი

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 853. პირი. ქალაქი. მხედრული.

ქ. ალონი პეტრიასშვილებისათვის რო[მ] მო-
უჭირათ და ოთხთვალზე დაუდვიათ, იმანყულიხანს რო[მ]
საზვერელი სალთუხუცესი და ქაიხოსრო ნაზირი გაუ-
გზავნიათ, იმათ რომ გაუსამზღურავთ, ეს არის.

ქ. ნათლისმცემელს უკან რომ ყელი გადავა და დასავლეთისა-
კენ რომ კაცი წავა, ნაგები პატარა ძველი აგებული გორი არის, იმა-
ზედ გაივლის და პანკელთ ნაკალოვარი რომ არის და ძველისნატბე-
ვევი და ჩალიანთ ნასხლევის გორის ძირზე რუვი რომ მობრუნდე-
ბის მგვრგვალის ქალისაკენ სერ-სერ გავლით ხვარბალის ყელამდინ,
იქიდანაც გავლით გორ-გორ წინუბნის ყელამდინ, ეს მიჯნა იმან-
ყულიხანის დროს არის გარიგებული.

ქ. ჩვენ ახლა იმ იმანყულიხანის წიგნზე ეს მოუმატეთ: სანა-
ლაროს გვერდზე ბახტრიონისაკენ რომ პატარა გორი წა-
აბია და ნარუვალის არის, პეტრიასშვილებიც რომ ამბობენ, ჩვენი
ხოდბუნი არისო, და იმ გორიდან რომ წვრილი ჯავნარი ოლე აივ-
ლის, ისე აღმეთათ იმავ მზის ჩასვლისაკენ რომ წინაც დაგვიწერია,

¹ ამილახვარიენი.

* ბეჭდის წარწერა კარგად არ ირჩევა.

ის პატარა ნაგები გორი არის, იმ სანადაროს ზემო ბახტრიონის მხრისაკენ პატარას წაკიდებულის გორიდან იმ უწინდელს მიჯნაზე რაც მეტი მიწა დარჩება, ახლა ჩვენ ის უბოძეთ პეტრიასშვილებს. მგრგვლის ქალასთან რომ ნატბევია გორის ძირზე, უწინდელი მიჯნა ხომ ის არის, მაგრამ ჩვენ ის მიჯნა მოგვიმატებია პეტრიასშვილები-სათვის, ჩალიანთ სხლის გორს უნდა დადგეს, მიჯნაზე დანაგებს პატარას გორს უნდა შემოეყაროს. მიჯნა ეს არის, ამას ვერაფერს გადასცილდეს.

ქ. ნათლისმცემელს უკან რომ ყელი გადავა, ცოტა ზევით მთისაკენ მიწევით, რომელზედაც ჩვენ ჩაგვიმიჯნავს, ალავერდლის მიჯნამდინ საფიჩხოვნოთ, საარგოხოთ და სამალრანოთ დარჩება იმ სოფლებისაკენ. და რაც იმას ქვევით ჩაიტანს, იმას აქეთ საალონო არის. ალავერდის მიჯნა, ჩვენი მიჯნა ჯერ გაურჩეველი არის. რაც ალავერდის მამული იქ არის, უნდა გაირჩიოს.

ქ. საბაზიერო რომ მეფეს ჰერაკლეს უბოძებია დურ-მიშხანისათვის, ვინცავენ ჩვენნი ყმანი არიან ფშაველნი და ალავერდლის ყმა იორდანესშვილი, ისინი რომ ამბობენ, ზევით ნარუალი რომ არის ძველი და ნაგუბარი, შარა რომ არის, იმ შარადამ მოკიდებული ტახტის გორის ზემოდამ აქეთი გორა რომ აბია, იმაზე მიადგება; ძველი ნარუვალიც არის. ზურაბის სიტყვა ეს იყო: საგრემოს შარამდინ უბოძებიათ ჩემთვისაო. არც ჰყავს მოწამე და არც წიგნი აქვს.

ქ. ახლა ეს ასე გაგვიჩენია: ზურაბისათვის თუ უნდოდეს, რაც იმ დღეს მოუჭერთ, ის დაიჭიროს. თუ უნდოდეს, ასე დაიფიცოს, რომ: «პაპის ჩვენიდამ პაპის იმისს მოპარვით არ გამოეტანოს». თუნდა ჩვენი ყმანი ფშაველნი დააფიცოს, საცა მიჯნაზე დადგნენ და დაიფიცონ, იმას დასჯერდენ. ამ სამში რომელიც უნდოდეს, ისე ქნას ზურაბმა. თუ ფშაველნი დააფიცოს ზურაბმა, იორდანესშვილიც თან მიჰყვეს მოწმათ.

ქ. იულოთას ბოლო და ართანის ბოლო ჯერ არ გაგვიჩენია და არც გვილაპარაკნია. ყარალასშვილისათვის, ბაბადიშისა და საგინასშვილისათვის ჩვენი სახა-

სო რომელია და იმათი რომელია იულოთისა და ართანისა, ჯერ არ
გარჩეულა.

ქ. ნ ა ფ ა რ ე უ ლ ი ს ა ასე არის: ბაბადიშს რაც იმანყულისხანის
წიგნი აქვს, ის გაარჩევს, ის არის იმისი, რომ მშველის ნახტომამდინ
და საგრემოს შარამდინ უწერიათ. იმას ზევით იმისი არის; მშველის
ნახტომს იქით კელი არა აქვს.

ქ. გ რ ე მ ი ს ა კ ე ნ რაც მოუცადის გორის ძირი გაიტანს, მთა-
ვარანგელოსს უკან წვერზე რომ ციხე არის, ისე ჩამოსწვრივ ჩვე-
ნი სასახლის მადენის პირი რომ აიტანს შ ა ზ ა ნ ა ს შ ვ ი ლ ი ს მი-
წის გვერდისაკენ შავლით, სწორედ მთისაკენ ნაქცევი ნასაყდრალი
არის; იმას ჩასავლეთისაკენ უნდა დაუპირდაპირდეს, ისე იმ საყ-
დარზედ მზის ამოსვლისაკენ პირი უნდა ჰქონდეს და გაიაროს თ ა-
თ ა რ ა ს შ ვ ი ლ ი ს სახლის ღობესთან და ისე სწორეთ გავლით
უნდა რაც ენისელთ მოურავს უყიდნია, იმას გასწვრივ ი ნ წ ო ბ ა ს
გავლით, სადაც ს ა ბ უ ე ს ა კ ე ნ და საყვარელოს გზისაკენ სა-
გრემო მიჯნა არის, რომ ენისელთ მოურავმა და ენისლელებმა კარ-
გად იციან ჩ ე ლ თ ი ს პირამდინ ჩასწვრივ ჩელთი-ჩელთი ალაზნამ-
დინ — ეს ჩვენი სახასო არის.

ვინც თავადი ან ეფისკოპოსი ან სამღუდელო ან საერო ან გლე-
ხი სარწმუნოს წიგნს მოიტანს და მოწამეს მოიყვანს, რომ(ჩვენი და
ჩვენის მამისა და პაპისაგან მისცემოდეს რაერთიც ადგილი, ჩვენც
ყაბული გვაქვს. და ვინც ვერც წიგნს მოიტანს და ვერც სარწმუ-
ნოს მოწამეს იშოვის, სახასოთ დარჩება ამ მიჯნებში. და რაც სამთა-
ვარანგელოსო და კარისა ღმრთის მშობლის მიწები დარჩება, იმას

ჩვენ ვიპოვ[ვ]ით.

ქ. შ ი ლ დ ი ს ბოლოს რომ ჩვენი სახასო მამულები არის, ამ-
ბობენ პა[ა]ტასშილებს დაუყიდნიათო. იმას ჩვენ გავარჩევთ. ვისაც
გაუყიდნია და ან ვისაც უყიდნია, ისეც სახასოთ უნდა დაიდოს.

ქ. ხ ა ხ უ ტ ა ს შ ვ ი ლ ი და მ ა ნ ა ს ა ს შ ვ ი ლ ი, ნაიონჯარი
და საჯოგე რომ არის, ამბობენ: სახასო არისო და ენისელთ მოურავს
საქმე არა აქვსო. ენისელთ მოურავმა უნდა გაარჩიოს, როგორც
უშოვნია ისე; თათარასშვილისა მთავარანგელოსის ყოვლი რომ

არის, ნოდარისშვილი ამბობს: ჩემი ყოფილაო. იმანაც უნდა გავარჩიოთ.
ჩიოს. ან არადა, სახასო იქნება.

ქ. კილის ყურისაკენ ამბობენ: მთავარანგელოსის შეწირული
ყოფილა. იმას ჩვენ მოვიკითხავთ და ისევ მთავარანგელოსს უნდა
დანებდეს. ეს ასე გარიგდა. რაც შეწირული ჰქონია მთავარანგე-
ლოსს, იქ იმას მოვიკითხავთ, ის უნდა დანებდეს.

თავში:

ქ. ჩვენ მაგიერად ზ ა ა ლ [ბაზ]იერთუხუცესს ასე უამბევით:
მერმე რაც ამ განაჩენში მამულები სწერია, უნდა წახვიდე, პეტ-
რიასშვილებიც თან უნდა წაიყვანო; როგორადაც ეს მიჯნები დაგვი-
წერია, ასე ჩამიჯნოთ.

და ვისაც წიგნი ჰქონდეს და ან სარწმუნო მოწამე ყვანდეს, სა-
მართალში მზათ უნდა შეაქნევინოთ, რომ ჩვენც იმაზე სამართალი
გავაჩინოთ. და ვისაც არც სარწმუნო მოწამე ჰყვანდეს და არც წიგ-
ნი ჰქონდეს, სახასო იქნება და უნდა ჩამიჯნოთ.

თქვენთვის იქილამ სარგო რომ გაგვიჩენია ალონს გარდა, ეს
არის. ამ მამულებში რაც ღალა ავიდოდეს, ჩვენი სარგო ჩვენ უნდა
მოგვერთმეოდეს; და რაც მეღალის რიგი არის, თქვენ ორნივე ასე
უნდა გაიყოფდეთ: ალონის ღალის გარდა ის ორი წილი შენ — ბა-
ზიერთუხუცესს მოგეცემოდეს და მესამედი ამ პეტრიასშვილებს —
ყ ა ყ ა ჩ ი ს, რ ა მ ა ზ ს ა, გ ი ო რ გ ი ს და პ ა ა ტ ა ს, იმათ შვი-
ლებს — ყველას მიეცემოდეს.

თუ საყორულოთ როდისმე შეიქნას ეს მამულები, რომელშიგაც
კვნა-თესვა არ იყოს, მაშინ პეტრიასშვილებს საქმე არ ექნება; შენ —
ბაზიერთუხუცესი უნდა მოუვლიდე. თუ ყორულობაში სარგო რამ გა-
მოვა, შენი იქნება.

საბალახისა ასე განგვიჩენია: ლ ო პ ო ტ ა ს გაღმა გრემისაკენ
რაც საბალახე ავიდეს, პეტრიასშვილებს საქმე ნუ [აქვ]სთ. რაც იმას
ზევით ალონამდინ ჩვენი მამული დარჩება, თუ რამ საბალახე რი-
საც ფრისა ავიდოდეს, ი[მა]ს შენ და პეტრიას[შვილები შ]ეა უნდა
გაიყოფდით.

აღიწერა იანვრის ით, ქორონიკონს უმღ.

ქ. ეს სწორეთ ასლის პირიდან გარდავეწერია უმეტესაქლოთ
წინაშე მღვთისა და მოგვირთმეგია. მაისის კე, ქორონიკონს უპუ.

ბეჭედი: მდივან-ნაზირი ს ვ ი მ ო ნ

ხელრთვა: დეკანოსი გ ი ო რ გ ი.

ბეჭედი: მონა ღთისა მღუდელი დ ა ვ ი თ.

**356. ბანინება თეიმურაზ II-ისა იოსებ ოსინაშვილის ყმის ბაღუასაჲ
საფარასშვილის საქმეჲ**

1756 წ. 2 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2620. დედანი. ქაღალდი. 43X16 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

ქ. გორელი ოსინასშვილი იოსება საფარას-
შვილს ბაღდასარას და ამის ძმის წულს ბეჟანას ამას
უჩიოდა: ჩემი სიგლით ნასყიდი ყმანი ხართო, პაპის თქვენისგან
მოს[ყი]დული სიგელი მაქვსო. სიგელი ხელთ ქონდა, მაგრამ სიგელ-
ზე ბეჭედი არ უჯდა, არც მოწმისა და არც სხვა.

საფარასშვილის სიტყვა ეს იყო: ორმოცს წელიწადს მაგდონი
არ აკლია რაო, რომ მე გორიდან გავსულვარო. მართალია, პაპაჩემი
ნახუენი დამ რომ მოსულა, მაშინ გორგიჯანასშვი-
ლის კედლათ ყოფილა და იმას მისვლიაო, ვალიც მართებია გორ-
გიჯანაშვილსაო. გორგიჯანაშვილები რომ ამოწყვეტლან, მერმე
თავის თავათ ყოფილა და მერაბა პაპას შენი რომ მოხელე ყო-
ფილა გორისა, იმას ხელი დაუდვიაო და ცოტას ხანს თქვენს კედ-
ლათ ყოფილანო. რადგან ვალისაგან გატეხილი ყოფილა პაპაჩემი,
თავისი შვილები ლუსიკასშვილისათვის მიუყიდნიაო და
ლუსიკასშვილისათვის ნასყიდობის წიგნი მიუტეცნიაო, იესონ
სალთხუცის მოწმობითა და ბეჭდითაო; და მას უკან ლუსიკასშვილი-
საგან ის ნასყიდობის წიგნი ბებია ჩემს დაუხსნიაო და ახლა ჩვენ
ხელთა გვაქვს ის ნასყიდობის წიგნით.

ერთი ნასყიდობის წიგნი საფარას სახელზედ მოცემული ოსი-
ნასშვილს ქონდა ხელთა და ერთი სიგელი საფარასშვილს ქონდა
ხელთ, რომ კიდევ საფარას მიეცა ლუსიკასშვილისათვის თავისი
შვილები ნასყიდათ, და ოსინასშვილი თვითონ მერაბა და ბაინდურა
ორნივ მოწმათ შიგ ეწერნენ, ბეჭედი კი არ უჯდა ამათი, არც ბეჭდის
ალაგი ცარიელი იყო, ისე მოწმათ ეწერა. მაგრამ ოსინასშვილს რომ
უბეჭდო სიგელი ჰქონდა, ის სიგელი სამის თვით უწინ იყო დაწერი-
ლი. ლუსიკასშვილის სახელზედ რომ სიგელი იყო დაწერილი, იმ სი-

გელზედ რადგან ლუსიკასშვილის სიგელი უფრო უკანდელი იყო დაწერილი და ოსინასშვილი ორივე ძმანი მოწმათ შიგ ეწერნენ, უწინდელს სიგელს წინ აღდგებოდა.

მაგრამ საფარასშვილი[ს] სიტყვა ეს იყო: ეს სიგელი ტყვილათ გაკეთებული არისო და აგრევე იოსება ოსინასშვილი ამბობდა, რომ ლუსიკასშვილის სახელზე რომ სიგელი სწერია, ტყველი არისო და ჩემი პაპის მოწმობაც ტყვილად დაუწერიათო.

ამათ ზომ ამა სიგლების დაწერა არცერთს არ ახსომდათ და არც იმ ხანისანი იყვნენ. მოწამე ვთხოვეთ. თუ საფარასშვილმა ამგვარი მოწამე იშოვოს, რომ საფარასშვილები ლუსიკასშვილს ნასყიდით ყოლოდეს, რადგან ოსინასშვილი მოწმათ უწერია, ოსინასშვილის სიგელი მაშინვე გაკუდებულა. და თუ საფარასშვილმა მაშინდელი დამწრე მოწამე ვერ იშოვოს, მას უკან ოსინასშვილმა ამგვარი მოწმეები იშოვნოს იმ ხნისა, რომ სწორედ იცოდეს, რომ ოსინასშვილის ნასყიდობის წიგნი მართალი იყოს და ლუსიკასშვილებს ნასყიდით არა ყოლოდეს საფარასშვილები და ამათს მოწმობას გავსინჯავთ.

და თუ, ვინ იცის, მოწამე ვერც ერთმა ვერ იშო[ო]ნ, კიდევ ჩვენს სამართალში ილაპარაკონ, სამართალს სხვას უზამთ.

მთიბათვის ბ, ქორონიკონს უმდ.

ბეჭედი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული თეიმურაზის დამტკიცებული.

357. განჩინება ერეკლე II-ისა ხოსროშვი ბატონიშვილის ქალის ელენესა და ჯავახიშვილების ვალის საქმეზე

1756 წ. 7 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14616. დედანი. ქალაღი. 21×16 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

ქ. ჯავახიშვილს ფარემუზს და მის შვილს ერასტის ბატონისშვილის ხოსროშვილს ქალის ელენესაგან თამასუქით თერთმეტი თუმანი ვალათ აეღოთ და ყარაღაჯს ბაინდურასშვილი ნადირას შვილი ფარეში თავისის მამულით თამასუქში გირაოთ დაეწერათ, რომ სარგებელი ამ თეთრისა იმას ეძლევა. და ჟამთა ვითარებისაგან ის კაციც აღარ ყოფილიყო, ელენეს იმ მამულიდან აღარა რგებოდა რა, მთავნიც და სარგებელიც არა მისცემოდა რა.

ეს ფარეშის მამული ყარაღაჯს ელენესათვის თავის თეთრში დაგვინებებია სამართალით; ამან იმ მამულის გამოსავალი როგორც უნდა მოიხმაროს, მანამ თავისის თეთრი მიეცემოდეს.

და თუ ჯ ა ვ ა ხ ი ს შ ვ ი ლ მ ა ა ვ თ ა ნ დ ი ლ მ ა თავისი თამსუქის თეთრი მისცეს. მასუქან მამული ჯავახიშვილს დაქანებოს; თუ არადა, ელენეს ეჭიროს.

აგრევე კიდევ ხუთი თუმანი ქ ა ჭ ი ა ს შ ვ ი ლ ს დ ა ვ ი თ ს მართებოდა თამსუქით. ამისი ორი ვენახი გირაოთ უწერია. ის ჭ ა ჭ ი ა შ ვ ი ლ ს ო რ ი ვ ე ნ ა ხ ი ც ე ლ ე ნ ე ს ა თ ვ ი ს დაგვინებებია. მანამ თავისი თეთრი მიეცემოდეს, ეს ვენახებიც ამას უნდა ეჭიროს.

თიბათვის ზ, ქორონიკონს უმდ.

ჯავახისშვილმა ავთანდილ ან თავისი თეთრი ახლავ მისცეს და ეს გირაო მამულები ავთანდილს ქონდეს; ან არადა, ზელალებით ახლავ ელენეს დაქანებოს მთავნსა და სარგებელში. ჯავახისშვილს საქმე აღარ ექნება.

იესაულო, ე ლ ი ზ ბ ა რ მოლარეთხუცესო, ეს ასე გაურიგე.
ორი ბეჭედი:

1. უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული, თ ე ი მ უ რ ა ზ ი ს დამტკიცებული.
2. მე ფეხთგანზანილითა მიერ ეკლესია ვადიდე, ე რ ე - ქ ლ ე.

ქ. ეს განაჩენი რომ მოგეცით, რადგან დიდი ხანი გავიდა რომ ჯავახიშვილმა ვერ დაიხსნა, ახლა როგორც გენებებოდეს, ისე მოიხმარეთ. სიტყვა ნულარავის აქვს ამ მამულში. გინდოდესთ გაყიდეთ, გინდოდესთ თქვენთვის გეჭიროსთ, საქმე აღარავის აქვს.

მარტის ბ, ქორონიკონს უმე.

იგივე ბეჭდები

358. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ოსმალ ფარსადანას შვილისა

და მოსიას სასიხლო საქმეზე

1756 წ. 4 ოქტომბერი

ცსა. ფ. 1446. საბ. № 4037. დედანი. ქაღალდი. 21,5×15,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ო ს ე ფ ა ფ ა რ ს ა დ ა ნ ა ს შვილი მოსიას ძმის სიკვდილს უჩიოდა, თავი გაუტეხა ჯოხითა და წიხლითაც ბევრი სცა მუცელშიაო და იმ ნაცემობით მოკვდაო. აქიმიც ზდგომოდა და ის აქიმიც მოვაყვანინეთ; აქიმსაც ვკითხეთ; იმანაც ას[ე] მოგვახსენა, რომ

გალახულობის მიზეზით პატარა მუცელს იმტკივნებდა და ამას ამბობდათ, რომ ამისი გამოისათ ვკვდებო.

რადგან უბრალოს ჩხუბის გამორევაში ხელდახელ გარჯით და ცოდვილობით გაესარჯა და სიკვდილი იმის მიზეზით მოხდომიყო, იარადით ჭრილობა არა ქონდა რა და მოსიას უბრალოთ ჩხუბი გამორეოდა, იმ ჩხუბში უნებურათ მოსვლოდა ამგვარი საქმე, ამიტომ ნახევარი სისხლი მოსიას დავადევით სამართლით; ნახევარი სისხლი ექვსი თუმანი ფარსადანას შვილს ოსეფას მისცეს, თავისი ანგარიშით ვეჯიც მიეცემის სისხლში.

იესაულო, მეითარო დავით, ეს ასე გა[ა]რიგე, გაშურთვი და მიეცი, რაც ამ განაჩენით გასამართლებულა.

ღვინობისთვის დ, ქორონიკონს უმდ.

ბეჭედი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული, თ ე ი მ უ რ ა ზ ი ს დამტკიცებული.

359. განჩინება თეიმურაზ II-ისა დავით და იოანე დიასამიშვილის

მამულის საქმეზე

1752 წ. 7 იანვარი

ცსა. ფ. 1448. საბ. № 3457. დედანი. ქაღალდი. 22×15,5 სმ. მხედრული.

განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახარია ორწერტილი.

ქ. დიასამიძე დავით მორდარი და ამისი ბიძაშვილი იოვანე ლოარსაბის ყმასა და მამულზე ლაპარაკობდენ.

დავითის სიტყვა ეს იყო: ლოარსაბ ჩვენი გაყრილი იყო და მასუკან მამაჩემ[მა] ვარამ შეიყარაო, ნიკოლოზს არ შეყრიო.

იოვანე ამას უპასუხებდა, რომ: ლოარსაბ რომ შე[ე]ყარა მამაჩემს ნიკოლოზს და მამაშენს ვარამს, ორსავე ერთათ შეყრიო.

მაგრამ დავით კიდევ ამას მოგვახსენებდა: მამაჩემს ვარამს შე[ე]ყარაო, ნიკოლოზს მამაშენს არ შეყრიო.

რადგან ასე იყო, ერთი შეყრილობის წიგნიც ქონდა ვარამის სახელზე დაწერილი, მაგრამ ის წიგნი უბეჭდო იყო და გული ვერ დავაჭრეთ.

სამართლით ფიცი დავით მორდარს დაედვა. თუ წადგეს და მორდარმა იოვანეს ასე შეფიცოს, რომ: «ლოარსაბ გაყრილიც ყოფილიყოს და კიდევ მარტო ვარამს შეყროდეს და ნიკოლოზს არ შეყროდეს, ვარამსა და იმას ერთათ არ შეყროდეს».

თუ ასე დაიფიცოს, მორდარს ლო[არ]საბის მამულზე საჭირნახულო მიეცემა.

იანვრის ზ, ქორონიკონს უმე.

ფიცში ასე უნდა ჩაიტანოს დავითმა, რომ ის წიგნი ლო[ა]რსაბი-
საგან იყოს მიცემული შეყრილობისა.

ბეჰელი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებულ, თ ე ი მ უ რ ა ზ ი ს
დამტკიცებული.

**360. პანენიზა თეიმურაზ II-ისა ბეჰან ხარხაულიძისა და მოსესა
პიტაშვილის დუქანის საქმეზე**

1757 წ. 5 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 50. საბ. № 9. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[6] ხ ე რ ხ ე უ ლ ი ძ ე ბ ე ჟ ა ნ და ამისი ბიძა ს ვ ი მ ო ნ ჭ ი-
ტ ა შ ვ ი ლ ს მ ო ს ე ს ა ს და ამის ძმას ხ ე ჩ ა ტ უ რ ა ს და ამათ
ძმისწულებს უჩივლა.

ბ ე ჟ ა ნ ასე ჩიოდა: ჩემის ყმის ჩ ა მ ო ვ ა რ დ ნ ა შ ვ ი ლ ს
შ ა ნ შ ი ა ს სამი ღუქანი და ერთი ნავენახორიო ტყვილად უჭი-
რავსო.

ჭ ი ტ ა შ ვ ი ლ მ ა ასე უპასუხა: შ ა ნ შ ა ს შვილს მ ა მ უ-
კ ა ს და იმის ბიძაშვილს ზ უ რ ა ბ ა ს ჩვენი თეთრი ემართაო, სხვა
ფასიც მიეცეითო. ზურაბასა და მის ძმებსაო და მამყიდესო, ნასყი-
დობის წიგნიც ქონდა და იმაშიაც ამ რიგათ ეწერა.

ბ ე ჟ ა ნ ამას აშოროს ანბობდა, რომ არც შანშა შვილს მამუ-
კას თქვენი თეთრი მართებიაო და არც ზურაბისაგან სწორეთ გიყი-
დიო.

ჩვენ ამისი სამართალი ასე გვიბძანებოა: წადგეს პიტაშვილი მო-
სესა თავდათავ და ასე შეფიცოს: «ჩვენი თეთრი შანშა შვილს მამუ-
კას და იმის ბიძაშვილს ზურაბას საერთოთ თეთრიც მართებოდეს,
მას უკან ზურაბასთვის ფასი მიეცეს; არც ძალით და უსამართლო-
თი წაერთმიოს და იმისი გულიც შეეჯერებინოს, რაც იმ ნასყიდო-
ბის წიგნში სამი ღუქანი და ერთი ნავენახორი უწერია, როგორც
მიჯნა უწერია, იმის მეტიც არ ეჭიროს».

თუ პიტაშვილმა მოსესამ ასე დაიფიცოს, რაც ღუქნები და ნა-
ვენახორი უჭირავს, დარჩეს მოსესას და მის ძმასა და ძმისწულებს,
ბეჰანს და მის სახლისკაცს ხელი არა აქვს და ვეღარცარას მიედა-
ვებიან.

თუ როგორც ამ განაჩენში სწერია, ასე ვერ დაიფიცოს, [v] ის მამული ბეჟანს დარჩება.

ალიწერა თებერვლის ე, ქორთიკონს უმე, ჩღწ წელსა.

მეფე
თეიმურაზ

რავგვართაც ამ ჩვენგან ბძანებულს განაჩენში სწერია, ამგვარად ჭიტაშვილმა მოსესამ დაიფიცა. ამის იასაული ქ ა ვ თ ა რ ი - შ ე ი ლ ე დ ი შ ე რ ი ყო. ეს დუქნები და ნავენახორი დარჩა ჭიტაშვილს მოსესას, მის ძმას და ძმისწულებს. ხერხეულიძეს ბეჟანს და მის სახლისკაცს ხელი აღარ აქვს.

361. განჩინება ჰონი გიორგის ცოლის მარიამის ქონების საქმეზე

1757 წ. 26 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5147. დედანი. ქალაღი. 44X15,8 სმ მხედრული.

განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სატყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ქ. ივანეს შვილი ჰონი გიორგის ცოლი, დიდმელი ჭიტესას ქალი მარიამ ავით ყოფილიყო; და ამ ავით ყოფნაში ცოტას ხანს, ორს კვირეს თუ ოცს დღეს, ეს გიორგის ცოლი თავის დეიდას ქალთან¹, ხორეშან გიორგი მღვდლის ცოლთან, მისუ-ლიყო; და ამ თავის დეიდასშვილს რაც ხანი ამასთან ყოფილიყო, ავანდყოფისთვის მოევლო და ეპატრონებინა.

ამ ქალს თავისის თავისათვის რომ შე[ე]ტყო სიკვდილზე მიწურ-ვილიყო, თავისი მწყემსი მღვდელი და თავისი მოძღვარი მიეყვანი-ნებინა, სიცოცხლის დროს ანდერძი ექნა და თავისის მწყემსის, სიო-ნის დეკანოზისათვის ნიკოლოზისათვის ანდერძი დაეწერინებინა, ან რაც თავის სულზე მოსახმარებლათ ნდომოდა და ან შვილებისა-თვის გარჩევით ეანდერძებინა და მიეცა.

რადგან ამ გიორგის ცოლს ერთი შვილი უწინდელს ქმართან ყოლოდა და ერთი შვილი ამ ჰონს გიორგისთან, ამათი მისაცემიც ანდერძით გაერჩია. იმ ქალის ქმარი სიკვდილის დღეს აქ არ დას-წრებოდა. ჰონი გიორგი გზას ყოფილიყო და სიკვდილს უკან რომ მოსულიყო, რაც ანდერძის წიგნს გარდა ამისი საქონელი თუ ქალის მზითევი დარჩომილიყო, თავისის ცოლის დეიდასშვილის ხორეშა-ნისათვის ეთხოვნა. და ამ ხორეშანს არა ეპასუხებინა რა.

¹ ქალს.

მოვიდა ჭონი გიორგი და ჩვენ, ორბელიანს სარდალად მდივანბეგს რევაზს შემოგვჩივლა: ჩვენ ამისი სამართალი ასე უყავით: რაც თავის სიცოცხლით გიორგის ცოლს მარიამს ანდერძი ექნა ნიკოლოზ დეკანოზისა და თავისის მოძღვრის მოწმობით, ის ანდერძი სამართლით აღარ მოუშაღეთ; და ქმარმაც იყაბულა, რაც ანდერძში დეკანოზის მოწმობით ეწერა სამარხი თუ შვილებისათვის მიცემული.

ამას გარდა სხვა რაც გიორგი ჭონს თავისი საქონლისა თუ თავისის ცოლის შვიტვის ნუსხა აქვს, რომ ამისის ცოლის მარიამის დეიდასშვილს ხორეშანს უყაბულებია, რომ ადგილს ყოფილა, თვითონ ხორეშანს აქვს, თუ სხვას აქვს ვისმე, ჭონს გიორგის უნდა მიებაროს.

იასაულო*, როგორც ამ განაჩენში სწერია, ეს ასე გაურიგე და მიაბარებინე. ფებრვლის კვ, ქორონიკონს უმე.

ბეჭდო: სარდალი მეფეთ-მეფისა, მდივანბეგი ვარ სეფისა, რევაზ.

362. პანჩინება თეიმურაზ II-ისა მახაბლავის ყმათა საქმეზე

1757 წ. 6 მარტი

ცსა. ფ. 1448. საბ. № 8618. დედანი. ქაღალდი. 15,5×14,8 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ქ. მახაბელი იესე რომ ელაპარაკებოდა ბარძიშს და ძაღლუას, მეფის ვახტანგის დროს ამოღბარს და ბედანს თავეთი წილი ოსები თუ სპეროდეს, ამის მოწმე[ე]ბი იესე მახაბელმან უნდა მოიყვანოს ქრცხინელის ხეობის კაცნი მუხტაბარნი, სახასო ერისთვის ყმა და ამილახორის ყმა.

მოწმე[ე]ბს გ[ა]ვშინჯავთ, თუ მუხტაბარნი არიან და გული დავ[ა]ჩერეთ ამილახორისა და ბედანის წილი ოსები ბეითალმანი იქნება.

იასე მახაბელს რომ წიგნი უჭირავს, სახლებულები უნდა ჩამოვიდნენ და ეკითხოთ: ის წიგნი ძალ[ი]თ დაუწერიანება, თუ თავ[ე]თის ნებით მიუტიათ.

მარტის ვ, ქორონიკონს უმე.

ბეჭდო: უფლისაჲ მიერ მკედდ ცხებული, თეიმურაზის დამტკიცებული.

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი სახელის ჩასაწერად.

363. განჩინება თეიმურაზისა და ერეკლესი ამილახორთა

ჟმა-მამულის საქმეზე

1757 წ. 25 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9460. დედანი. ქალაღი. 27×19,3 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

ქ. ამასწინათ ამილახორის ამირინდოს კაცნი ხი-
დირბეგს მოეკლა და შვილები დაეყიდნა. ამ საქმეში კაცის
კვლასა და ტყვე[ე]ბის დასყიდვაში ბადრის შვილი ბერიც
შიგ რეულიყო.

მას უკან ამილახორი ამირინდო ხიდირბეგს წასდავეზოდა, და
ბერი ბადრის შვილი თავისის მამულით ხიდირბეგს ამირინდოსათვის
ნასისხლათ მიეცა. და მას უკან ამირინდოსაგან ნაიბს ისაყ-ბეგს
ეყიდნა. და მას უკან ნაიბს ისაყ-ბეგს ავალის შვილის ზა[ა]-
ლისათვის მიეყიდნა და ზა[ა]ლს სჭეროდა. და მას უკან ჯიმ-
შერს ეს ბადრის შვილი უჩვენოთ ზა[ა]ლის შვილის ავალისათვის
წაერთმევიანა.

ახლა გავსინჯეთ და მოკითხული ვქენით: რადგან ზა[ა]ლის ნას-
ყიდი ყოფილიყო და ზა[ა]ლისაგანაც ასე ანდერძი ქონოდა, თავისის
სახლისათვის მიეცა; და ჩვენც ეს ბადრის შვილის მამული და ობო-
ლი ზაალის¹ სახლის ამილახორის ქალის. ელენესათვის გვიბო-
ძებია და დაგვინებებია. ხელი არავის არ აქვს.

მარტის კე, ქორონიკონს უმე.

ორი ბეჭედი:

1. უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული, თეიმურაზის
დამტკიცებული.
2. მეფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერე-
კლე.

364 სამართალი ერეკლე II-ისა ბიჭი ავალიშვილის შმის საქმეზე

1757 წ. 1 ივნისი

ცსსა. ც. 1450. დავთ. № 50. საბ. № 182. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[106v] ჩვენი ბძანება არის ასე, რომ: მანავს ფოცხვე-
რას შვილი ძველი[თ]გან ბატონებისაგან ზა[ა]ლს ავალის-
შვილს და გივს წყალობად ჭირებიათ. ავალის შვილები რომ
გაყრილან, ზაალს და გივს ბარათით გამოყოლია წილად. ბატონს ბი-

¹ აზალის.

ძას ჩვენს იმამყულიხანსაც განაჩენი ებოძა გივისათვის: შენი ძმანი ზა[ა]ლის ცოლი მანამ ცოცხალ იყოსო, იმას ემსახუროსო და მასუკან როგორც შენი ყმა ყოფილაო, ისევ შენთვის გვიბოძებიაო.

სამართალში გივის შვილს ასლანს დარჩა ეს ფოცხვერას-შვილი, სხვას კაცს ხელი არავის აქვს.

თიბათვის ა, ქორონიკონს უმე

ერე-
კლე

365. პანჩინება საამ კობიაშვილისა და ლომი ბუჩაშვილის

უმა-მამულის საქმეზე

1757 წ. 19 აგვისტო

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3251. დედანი. ქაღალდი. 38,7×15,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. კობიაშვილი მოურავი საამ და ბუჩაშვილი ლომი ჩიოდნენ. ეს ბუჩაშვილი მკვიდრათ ამ კობიაშვილებისა ყოფილიყო. ბარძიმ ერისთავს ეს ბუჩაშვილი თავის ნასყიდის მამულით ანანურთა ღმრთისმშობლისათვის შეეწირა და სამკვიდრო მამული ამ საამს დარჩენოდა და ჯიმშერს მამის ჩვენის ბძანებით ეს ბუჩაშვილის სამკვიდრო მამული ამ საამისათვის მიეცა. ახლა ის ნასყიდობა და სამკვიდრო მამის მამული გაურჩეველი იყო.

ჩვენ, ბატონიშვილს და არაგვის ერისთავს ვაბტანგს მოგვახსენეს. ამათი საჩივარი გავშინჯეთ და მამულის გაურჩეველობის მეტი საჩივარი არა იყო რა. ჩვენი მდივანი სულხან გავატანეთ, დემეტრე მოურავი, გრიგოლაშვილი და თუნა, ყასიმაშვილი ბაჩია. და სხვა მცოდნე გლეხი კაცნიც წაყვანა, გაერჩიათ და რაც ნასყიდობა ქონოდათ ამ ბუჩაშვილებს, ისე ჩვენის ბძანებით ბუჩაშვილისათვის დაენებებინათ; და მამის მამული ამ საამს დარჩა. სალთხუცის ნასყიდს მიწას აქეთ გარაში ბუჩაშვილს ერთის დღის მიწის მეტი არა ქონოდა. ეს ერთის დღის მიწა გარაში ბუჩაშვილს დარჩა. სხვა მამული გარაში ბუჩაშვილს აღარ აქვს, სულ ამ საამს დარჩა.

სხვა ნასყიდობა სალთხუცის მიწის გვერდზე საშაბუროსა-კენ და სხვაგანაც რაც ნასყიდი აქვს, ამ ბუჩაშვილის ლომისა და მისის სახლის კაცებისაა.

აღიწერა აგვისტოს ით, ქორონიკონს უმე.

ბეჰედი: ლომად იუდას ბაკეთად, ვაბტანგ ირაკლის ნაკვეთად.

ცნსა. ფ. 1450. დავთ. № 36. საბ. № 151. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[91] ქარუმიძე ავთანდილ კარალელს შავშიშვილს თევდორეს და კარალელთ წიგნების წყალსა და სათავეს ედავებოდა.

ჩვენ, ორბელიანმან სარდალ-მდივანბეგმან რევაზ ვალაბაშაძეს. სამართლით შავშიშვილს თევდორეს ფიცი დაქედდა, უნდა მოწმე[ე]ბით შეეფიცა. შუაში მეზობლები ჩამოსულიყვნენ, უფიცრათ შე[ე]რიგებინათ. წიგნები ავთანდილისა ყოფილ[ვ]იყო, წყალი და სათავე რუ მეტრეველის მიჯნამდისინ შავშიშვილისა ყოფილიყო; ამ მიჯნას ქვეით რუცა და წიგნებიც — ავთანდილისა. ერთმანერთის ნებაყოფლობით ასე შერიგებულყვნენ და ერთმანერთისთვინაც წიგნი მიეცათ.

ეს წიგნები სანახევროდ უნდა აშენონ, რაც აშენება უნდოდეს. თუ რუს მეტრეველის მიჯნამდისინ და წყალს შე[ე]ცილოს ვინმე, პასუხი შავშიშვილმა და კარალელთ უნდა გასცენ. თუ წიგნების და მეტრეველის მიჯნას ქვეით რუს ვინმე შე[ე]ცილოს¹, პასუხი ავთანდილ და იმისმან ყმამ ზეგიაშვილმან ზურაბ გასცეს. რაც წიგნებიდამ მოვიდეს, შუაზედ გაიყოს.

ერთი ამისთანა განაჩენი ავთანდილს და იმის ყმას აქვს. ასე გარდასწყდა.

ენკენისთვის იე გასულს, ქორონიკონს უმე.

367. მორიგების წიგნი იოვანე მდივანაშვილისა ზალბაშისადმი

1757 წ. 16 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2196. დედანი. 31,5×13 სმ. ქაღალდი. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი.

ქ. ესე წიგნი მოგეც მე, ბიძა თქვენმა მდ[ი]ვ[ა]ნ ბეგმა იოვ[ა]ნე მა თქვენ, ჩემს ბიძაშვილს ზალბეგს, ასე რომე:

ამას წინათ ჩვენ ისპანს ვიყავით. ისპანიდამ შენც დედაკაცები გაიყუ[ა]ნეთ და მეც მანუჩარას გავაყუანინე დედაკაცები. მე შენს გაყუანულს დედაკაცებს წამოგედავე და შენ მა[ნ]უჩარას გაყუანულს დედაკაცებს მე წამომედავე. ამ დედაკაცების ბარო-

¹+ვინმე.

ბაზე ჩვენში ლაპარაკი ჩამოგვივარდა, ჩვენ ერთმანეთს შევრიგდით ამ თარიღს იქით ამ დედაკაცების ბარობაზე ჩვენში ლაპარაკი და სადავო არ არის რა შენს გირაოებს გარდა, რომ შენი გირაოები ჩემთან ოთხის თვის ვადით არის, ოთხ თვეს უკან შენი გირაოები უნდა დავიხსნა და მოგაბარო.

სხუა არც შენი გაყუანილი დედაკაცებში დარჩომილა ჩემი სალაპარაკო და არც ჩემის გაყუანილი დედაკაცებში დარჩომილა შენი სალაპარაკო სიტყვით საქმემდინ, არც ამეების ბარობაზე და არც მანუჩარას და ბაღდასარას საქმეზე ჩვენში დარჩომილი არა არის რა.

ერთი ამ წიგნის ფარდი შენ, ზალბეგისგან მოცემული მე მაქვს და ეს წიგნი ჩემგან მოცემული შენა გაქვს.

არის ამისი მოწამე პატრების უფროსი პატრი სერეფინ და

ისაი უზბაში

ისაი უზბაში

 და მეითრისშვილი პა[ა]ტა

მწნა ლსა პაატა

თურქისტანიშვილი ბეჟან +, ნაზირი ყაითმაზა

მე, ნაზირი[ს] შვილს დავითს დამიწერია ბ[ა]ტონის ჩემის მდ[ი]ვანბეგის ბძანებით და მოწამეც ვარ. დაიწერა ეს წიგნი ახალციხეს, ენკენისთვის ივ, ქორონიკონს უმე.

სხვა ხელით:

კიდზე:

მე, იოანე მდივანბეგს ამ წიგნის ყაბული მაქვს. ჩემი სიტყვით დაწერილია.

ქ. მე, საათათო

სოზ.

 ფასიას შვილი სტეფანამ ამ წიგნის მოწამე ვარ, მდივან[ს]ბეგის იოვანეს სიტყვითა. ეს ჩემი ხელია ბეჭდი.

ქ. მე, მამაყულის შვილმა ბეჟან[ა] ამ გარდასწყვეტის მოწამე ვარ მდივანბეგის იორარით.

სოზ.

368. ბანჩინება თეიმურაზ II-ისა ამირიანდო ამილახორისა და ზედგინიძეების მამულის საქმეზე

1757 წ. 26 ოქტომბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 4427. დედანი. დაზიანებული. თავში ამოხეულია. ქალღი. 24,6×18,3 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ამილახორმან ამირიანდომ და ამილახორის შვილებმან უჩივლეს ზედგინიძეს ზუასა და სვიმონს. მო-

იყვანეს, ერთად ვალაპარაკეთ, მათი სარჩელი და საჩივარი გავსინჯეთ.

ამილახორ[ი ამირინდო და ამილახორის შვილები] ასე მოგვახსენებდნენ: ჩვენი ყ[მის] მამული ქრისტიანის შვილის ნ[ა]სახლები ქუ მსის შვილისა დაურქმევიათ და ასადურას შვილის მამულსაც აშას გვიშვრებიან და მალვენ.

ზუა და სვიმონ ამის აშოროს უპასუხებდნენ.

მაშ! წადგეს ზუა და სვიმონ, თ[ა]ვკაცად ასე შეფიცოს ამილახორს [და ამილახორის სახლის კაცებს: «არც ქრისტიანის შვილის მამულისათვის»² ქუ მსის შვილის მამული დაგვერქმევინოს და არც ასადურაშვილის მამული ვიცოდეთ ვის უჭირავს და ვის არა, და არც ჩვენ გვეჭიროს».

თუ ასე შეფიცონ ზუამ და სვიმონ თავკაცად, ამილახორი და ამილახორის შვილები ველარ[ა]ს მიედავნენ. და თუ ასე ვერ იფიცონ, რომელიც ამილახორმან და ამილახორის შვილებმან თქვან, ის მამული ამილახორს და იმის სახლის კაცებს საერთოდ დარჩეს. ასე გარდასწყდეს.

ჩვენი ბძანება არის ციცი შვილო გლახავ! მერმე როგორც ამ განაჩენში გვიბძანებია, ასე გა[ა]რიგე. საყდრის კარი ამილახორმან გა[ა]ლებინოს.

ღვინობისთვის კვ, ქორონიკონს უმზ.

ბეჰადი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული, თეიმურაზის დამტკიცებული.

369. სამართალი თეიმურაზ II-ისა გიორგი და ფრიდონ

გლუჯიშიძეების მამულის საქმეზე

1758 წ. 11 ივლისი

ზელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 11177. დედანი. ქაღალდი. 21,3×16,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ჩვენი ბძანება არის ჩვენგან დიდად პატივცემულ ეშიკა-ლათბაშო ზაზავ.

მერმე გლურჯიძე ტარიელის შვილს გიორგის³ სასირეთს ერთი საკომლო და ოციოდ ღლის მიწა თავიანთ სახასო ზაზას ცოლისგან ჩვენის ბძანებით დ[ა]ეხსნა. ახლა ამის ბიძა-შვილმან ფრიდონ უჩივლა.

ამათი სამართალი ასრე გვიბძანებია: რაც გიორგის თეთრი

¹ მაშე. ² მამულისათვის. ³ შვილს გიორგის] შვილმან გიორგიმ.

დახარჯოდეს, ნახევარში ფრიდონ მიუდგეს. მამულიდამ რაც გამო-
ს[ა]ვალი გამოსულიყოს, კაცი დ[ა]უსხი და უანგარიშე; რაც დად-
გეს თეთრი, თავნში² და სარგებელში ჩ[ა]უვდონ. სხვა რაც და[ა]-
ედვას, ფრიდონს მიაცემინე და მამული შუაზედ გაუყავ, რო-
გორც გვიბოძებია.

ეს ასე უნდა გა[ა]რიგო.

მკათათვის ია გასულს, ქორონიკონს უმე.

ბეჭედი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული, თ ე ი მ უ რ ა ზ ი ს
დამტკიცებული.

370. განჩინება აფციაურებისა და მათი სახლისკაცების

გამულის სამშუჲ

1758 წ. 27 აგვისტო

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 4024. დედანი. დაზიანებული. მარჯვენა კიდე ალაგ-
ალაგ ჩამოხეულია. ქაღალდი. 26,3×17,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის
ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. გუდამაყრელი აფციაურები ნაცვალ პაპი და ამის
ბიძაშვილები და ამათი სახლისკაცები ეგაშვილები და ნა-
დირაშვილები მთაზე ჩიოდნენ.

ეგაშვილები და ნადირაშვილები ასე უჩიოდნენ: ეს მთაო უწინ
არცავეს სჭერიაო, [უწინ] მამაჩვენი მისულაო, გზა გაუკეთებიაო,
[თივა] გაუთიბიაო. მასუკან ძალით ამ ნაცვალმა [და]-ბიძაშვილებ-
მა წაგვართვესო. ამას წინათ ჯე...^{*} თანაც ეჩივლაო და ეგაშვილე-
ბისა და ნადირაშვილებისათვის ფიცი დაედვა.

ამათი საჩივარი გავშინჯეთ. ჩვენ, ბატონიშვილს არაგვის
ერისთავს ვახტანგს ამისი სამართალი ასე გვიბძანებია: წად-
გეს ერთი ეგაშვილი და ერთი ნადირაშვილი ამ ნაცვალს და ამის
ბიძაშვილებს ასე შეფიცოს, რომ: «ეს მთა არც არაგვის ერისთავს
ამ ნაცვლის მამაბიძისათვის, მიე[ცეს] და გზაც უწინ ამათ გამო-
ელოს და [ძალითა გამოერ]თმოს».

თუ ეგაშვილმა და ნადირაშვილებმა ასე შეფიცონ, ის მთა ამ
ეგაშვილებს და ნადირაშვილებს დარჩეს. ნაცვალს პაპის და იმას
ბიძაშვილებს ზელი [აღა]რ ექნებათ.

თუ ასე ვერ დაიფიცეს, ისევ ამ ნაცვალსა და მის ბიძაშვილებს
დარჩება. ეს ეგაშვილი და ნადირაშვილი ველარას მიედავებიან.

მარიამობისთვის კჲ, [ქორონიკონს] უმე.

¹ თვანში.

^{*} აკლია სამო-ოთხი ასო.

მოუტრაო ე ლ ი ზ ბ ა რ და იასაულო! ეს ასე გა[ა]რიგეთ, რო-
გორც ამ განაჩენში გვებძანებინოს. თავის ხატზე შეფიცოს. თუ
საფიცრათ მივიდეს და არ დაიფიცოს, ამ ეგაშვილს და ნადირა-
შვილებს დარჩება.

ბეჰელი: მძლეთა მეფეთა ძე ვ ა ხ ტ ა ნ გ სახელად მძე.

მარცხენა კიდეზე:

ქ. კურთხეულს ჩვენს ძმას ამ საჩივარზე ამათთვის ეს განა-
ჩენი რომ უბოძებია, ამათ ამ საქმეზე ჩვენთანაც ალაპარაკეს. ჩვენ
მოვიკითხეთ; ასე შევიტყუეთ რომ, როგორც ამ განჩინებით ფიცი
სდებიათ, არ დაუფიცნიათ.

მოუტრაო. გ რ ი გ ო ლ და ბოქოულთხუცესო ი ო თ ა მ! რო-
გორც ამ განჩინებაში სწერია, ისე უნდა და[ა]ფიცოთ და მამულიც
ამას და[ა]ნებოთ. რომ და[ა]ფიცოთ, თქვენც ხელი უნდა მოაწეროთ
ამ განაჩენზე, რომ მასუკან კიდეც სალაპარაკოთ აღარ დარჩეს.

თიბათვის იე, ქორონიკონს უმჯ.

ბეჰელი: მრჩობლთა მეფეთა ძესა ლ ე ო ნ სახელად მძესა.

371. განჩინება პრეპლე II-ისა გურამიშვილების მამულის საქმეზე

1758 წ. 27 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 145. პირი. ამ საბუთის პირი დაცულია აგ-
რეთვე ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 19. საბ. № 119.

ქ. გ უ რ ა მ ი ს შ ვ ი ლ ე ბ ი რომ ს ა ბ უ ე ს ბოლოს თა-
ვიანთ მამულზე დედაჯანანზედ ლაპარაკობდნენ, ჩვენ, მეფე
ე რ ე კ ლ ე მ ასე გაუსამართლეთ:

გურამისშვილებმა უნდა გარს შემოუარონ და შემოფარგლონ
და ფეხი დადგან, აქამდის ჩვენი მამული არისო. თუ რომე სა-
ბუელნი, ალმატელნი და გრემელნი რაზი შეიქნან და დაანებონ
გურამისშვილებს, ის იქნება.

და თუ რომე არ დაანებონ და საბუელთა, გრემელთა და ალ-
მატელთ თავ-თავის მხარეთს უნდა შეჰფიცონ და მიჯნა უჩვენონ:
აქამდის თქვენი ყოფილა და აქამდის თქვენი არა ყოფილაო.

თუ ასე შეჰფიცეს, გურამიშვილებს ჭელი აღარ ექნება. და თუ
ვერ დაიფიცეს, რასაც გურამისშვილები შემოუვლიან და მოჰფარ-
გვლენ, გურამისშვილებს დარჩება.

იესე ენისელთ მოურავის შვილო, შენ უნდა ასე გაურიგო.
ღვინობისთვის კჯ, ქორონიკონს უმგ.

რასაც ფიცში გურამისშვილების მამულს ჩაიტანენ, რომე ეს

მამული, გურამისშვილებო, თქვენი არის აქამდისაო, ის მამული დარჩებათ გურამისშვილებსა, სხუასთან კელი აღარ ექმნებათ.

372. ბანინება თეიმურაზ II-ისა ზაალ ჯაფლანიშვილისა და დავით ამილახორისშვილის შვის საქმეზე

1758 წ. 6 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2654. დედანი. ქაღალდი. 16,5×15,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

ქ. ყ ა ფ ლ ა ნ ი შ ვ ი ლ მ ა ნ ზ ა [ა] ლ უ ჩ ი ვ ლ ა ა მ ი ლ ა ხ ო რ ის შ ვ ი ლ ს დ ა ვ ი თ ს ერთს კომლს¹ კაცზედ: მარტიროზას შვილს სარქისას და ევანეზაზედ. მივაყვანიეთ², ამათი სჯური და საჩივარი გავშინჯეთ და ერთად ვალ[ა]ქ[ა]რაკეთ.

დათუა ასე ელაქ[ა]რ[ა]კებოდა: ლორელები რომ ლორიდან ბიძაჩემს მოუვიდნენო, ეს კაციც ამათ მოჰყვაო.

ზა[ა]ლ ამას უპასუხებდა: მართალი არის, ეს კაცი პირველ ლორეს ნას[ა]ხლები არისო, მაგრამ შენს უწინ აყრილაო და მე მამივიდაო და დ მ ა ნ ის [ს] მეს[ა]ხლაო; და მასუკან ეს სხვა ლორელები ბიძაშენს მოუვიდნენო.

მაშ³, რადგან ასე მოგვახსენებდენ, მაშ³ წა[ა]ყენოს ზა[ა]ლ ერთი კაცი და ასე შეაფიცოს ამილახორისშვილს დავითს⁴ რომ: «ეს გლეხი კაცი ორნი ძმანი სარქისა და ევანეზა უწინ ლორიდან დმანის[ს] მოსულიყვნენ და ზა[ა]ლს ყმობოდენ და დმანისი რომ აიყარა, იქიდან აყრილიყვნენ და წამოსულიყვნენ».

თუ ასე შეაფიცოს ზაალ ერთი კაცი, ორივე ძმანი — სარქისა და ევანეზა ზა[ა]ლს დარჩეს. ასე გარდასწყდეს.

ჩვენი ბრძანება [არის, მ ა მ ა დ უ ს ე ი ნ: როგორც გვიბძანებია თუ ასე შეაფიცოს ზა[ა]ლ ერთი კაცი, ეს გლეხი აუყარე და ზა[ა]ლს და[ა]ნებე. და თუ ასე ვერ შეაფიცოს, ისევ დავითს დარჩეს. გიორგობისთვის ვ, ქორონიკონს უმგ.

ბეჭედი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული, თ ე ი მ უ რ ა ზ ი ს დამტკიცებული.

373. ბანინება პაპასანთ შვილების გაყრის საქმეზე

1759 წ. იანვრის დამდეგს

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 757. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 20,3×16,2 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ამას წინათ ჩვენ, მამასახლისი გიორგი და ფეშანგის შვილი ანდრია და ქეთხუდები დავსხედით ბატონის ამილახვარის ამირინდოს ბძანებით პაპასანთ

¹ კომალს. ² მოვაყვინეთ. ³ მაშე.

შეილები გავყარეთ, რა ცრო მქონდათ, ყველა გაუყავით სახლებს გარდა.

ახლა კიდევ მიველით, სახლკარი თავიანთი ნებით გაუყავით.

ერგო გოდერძასა, მუსეფირასა და დავითასა: დარბაზი თავისი ბაკითა, გარეთი ადგილი თავის საბძელ-ბოსლის ადგილითა, ერთი გვერდი ლალანში სახლების მიდგამადინ, მეორე გვერდი პოლოანთ ქუჩის მიდგამადინა, უკან გზადინა, წინ ღუქნების კედლამდინა.

ამის ბაღლათ ერგოთ ფარემუზასა და იოვანეს: მარანი დარბაზის გვერდზე, სათონე დარბაზის კედლის ჩასწვრივ გზის პირამდინ, კიდევ სათონეს ზევით დაქცეული დარბაზის ალაგი ლივნიანთკენ.

არის ამისი მოწამე:

ელისბარას შვილი მამასახლისი გიორგი ბეჭელი

ფეშანგის შვილი ანდრია ბეჭელი: მხთის ანდრია

კაქკაქაანთ ზურაბას შვილი დავითია ბეჭელი: ლთის დავით.

ოსინანთ გიორგის შვილი ქრისტესია ბეჭელი: ლთის ოსინაშვილი ქრისტესია.

და მე, ჯულბანათ პაპუნას შვილს¹ დავითას დამიწერია ფარემუზას და იოვანეს იორარითა და მოწამეცა ვარ ამისი.

დაიწერა ი ანვრის დამდექსა ქორონიკონს უმჟ.

ერთი ამისთანა წიგნი ფარემუზას და იოვანეს აქუს.

374. განიხილავ ნიკოლოზ და რევაზ ამილახორიშვილების გაყარის საქმეში

1759 წ. 8 იანვარი

ცსსა. ფ. 1448, საბ. № 2636. დედანი. ქაღალდი. 43×16,3 სმ. მხედრული.

განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ქ. ნიკოლოზ ამირახორის შვილს ერგო საუმცროსოთ ბალი და სასახლე. რაც რევაზ ეშეკალაბაშს ქონია სასახლეზე ბაღში, ყველგან სამანი ჩაგვიგდია. ბაღზედ კაცი დაუსახლებია, უნდოდა ამაში მიეცა ნიკოლოზს გოგინაშვილი ოთარა უმამულო.

ქ. წისკილი შუაზედ სანახევროა. ქვედა იარალი სწორეთ დააწყონ*.

ქ. ნიკოლოზ ამირახორის შვილს ერგო საუმცრო-

¹ შვილმა.

* ბეჭელი: „მონა ლთისა მიმბაში რევაზ“.

თავისის მამულითა, ათის დღის მიწა ძევირიდამა და პაპუ-
ჩი. ამის ფარდათ რევას ერგო ლაბაძე გიორგი*.

ქ. ნიკოლოზს ერგო ცხვილ [ო]ს [ს] ყუთულ [ი] შვილე-
ბი თავისის მამულითა ესტატე, ნადირა. ამის ფარდათ
რევას ერგო კონიაშვილები.

ქ. ნიკოლოზს ერგო ქავთარაშვილი ფერონა-
შვილის მამულითა, ვენაქითა. ამის ფარდათ რევას ერგო ბი-
წიკაშვილი*.

ქ. ნიკოლოზს ერგო ავაზნელი ხოსიტა, მანუჩარა
თავისის მამულითა. ამის ფარდათ რევას ერგო ბაღდასარა
იოსება*.

ქ. ნიკოლოზს ერგო ამირიძე რუისს თავისის ნასყიდის
მამულითა და ვენახითა. ამის ფარდათ რევას ერგო ანესაშვი-
ლი ერნას მამულითა კელთუბანს. თუ მეტი ერთმანერთ-
ზე მამული ჭონდეს ნაკლებს შეუთავოს¹.*

ქ. ნიკოლოზს ერგო ჯოლბორდი მურ[ა] და თავისის მა-
მულით ძევერს. ამის ფარდათ რევას ერგო ჯოლბორდი
გიორგი და გოგია.

ქ. აბრამიშვილის საცნავი, სახლკარი გასაყოფია, რაცა გა-
დარჩეს, ბაგა ანესაშვილისა უნდა მიეცეს*.

ქ. რამაზა ჯოლბორდი მამულითა ციციანაშვილი
უმამულო გასაყოფია*.

ქ. ნიკოლოზს ერგო ნიქოზს აბასალამისშვილი ივანე თავი-
სის მამულითა. ამის ფარდათ რევას ერგო უმაზაშვილი
ოტიასი პეტრეს მამული ნიქოზს, ორჭოშნელი ხეჩიშვილი
თავისის მამულითა*.

ქ. რეკის ზვარი² ნიკოლოზს დიდი ზვრისაკენ ერგო, რევას
ნაუშვილის ვენაქისკენ*.

ქ. კასპის ნაზვარი შუა გასაყოფია*.

ქ. ბლიაძის მამული ნიქოზს შუა უნდა გაიყონ*.

ქ. ნიკოლოზს ერგო კომშას ვენაქი და მამული გოგატის
მამული და ვენაქი. ამის ფარდათ რევას ერგო ლაშქარა-
შვილს ვენაქი და მამული*.

ქ. ნიკოლოზს ერგო ხუცისშვილის ნაქონი ბაგა უმამუ-

¹ შეუთავას. ² ზვირი.

* ბეჭედი: „მონა ღთისა მიმბაში რევაზ“.

ლო. ამის ფარდათ რევას ერგო მახარაშვილის ვენაქი უმამულო*.

ქ. ბალათრიშვილს ვენაქი შუა გასაყოფია*.

ქ. რაცა ამაში მამული დაწერილი არ არის, ხოდაბუნი, გლეხის კაცისა საკომლო ავაზნის და ორჭაშნის შუა, გასაყოფია*.

ბატონი ამილახორი ამირინდო, დიმიტრი ერთათ ბძანდებოდენ, გვერთ ახლდათ სამთავნელი, ჩვენი აზნაურშვილები. ეს ერთმანეთის რაზით გაქვარიგეთ.

დაიწერა კელითა ქარუმიძე სალთხუცის ზაალისათა. ინვრის გ. ქორონიკონს უმჟ.

სამი ბეჭედი:

1. არ ირჩევა
2. არ ირჩევა
3. სამთავნელი... ბენედიქტე.

375. ზანჩინება თეიმურაზ II-ისა ამირინდო ამილახორისა და სვიმონ ზადგინიძის მამულის საქმეზე

1759 წ. 28 ოქტომბერი

ცსსა. პ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი. № 1461. რვეული № 14. საბუთი № 62. პირი. ეს საბუთი შეცდომით მეორეჯერ იბეჭდება (დედანი იხ. № 368).

ქ. ამილახორმა ამირინდომ და ამილახორის შვილებმან უჩივლეს ზედგინიძესა სვიმონს. მოიყვანეს, ერთად ვალაპარაკეთ... [გავს]ინჯეთ.

ამილახორი და ამილახორის შვილები ასე მოგვახსენებდენ: ჩვენი ყმის მამული ქრისტესიასშვილის ნ[ა]ს[ა]ხლები ქუმსისშვილისა დაურქმევიათ და ასადურასშვილის მამულსაც აშას გვიშვრებიან და მალვენ.

ზუა და სვიმონ ამის აშოროს უპასუხებდენ.

მაშ წადგეს ზუა და სვიმონ თავკაცად, ასე შეფიცოს ამილახორს [და ამილახორის შვილების] კაცებს: «არც ქრისტესიასშვილის მამულისათვის ქუმსისშვილის მამული დაგვერქმევინოს და არც ასადურაშვილის მამული ვიცოდეთ ვის უქირავს და ვის არა, და არც ჩვენ გვექირავს».

თუ ასე შეფიცონ ზუამ და სვიმონ თავკაცად, ამილახორი და ამილახორის შვილები ველარას მიედავნენ. და თუ ასე ვერ იფი-

* ბეჭედი: „მონა ღთისა მიმბაში რევაზ“.

ცონ, რომელიც ამილახორმან და ამილახორის შვილებმან თქვან, ის მამული ამილახორს და იმის სახლისკაცებს საერთოდ დარჩეს. ასე გარდასწყდეს.

ჩვენი ბძანება არის ციციშვილო გლახავ! მერმე როგორც ამ განაჩენში გვიბძანებია, ასე გაარიგე, საყდრის კარი ამილახორმან გააღებინოს.

ღვინობისთვის კვ, ქორონიკონს უმზ.

ბეჰელი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული; თეიმურაზის დამტკიცებულ.

376. განჩინება პაქალე II-ისა ღიმიტარი სიციშვილისა და ზურაბ

ფურცელაჲის შმის საჰმეზა

1760 წ. 23 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 146. დედანი. ქალღდი. 22,5×16 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. დაზიანებული.

ქ. ციციშვილმან პაქუნა შვილმან ღიმიტარიმ უჩივლა ფურცელაძეს ზურაბს ერთს კომლს ჩუტკერაშვილს ბერუაზედ.

მოგციყვანეთ ორნივ, ერთად ვ[ა]ლაპარაკეთ, ამათი საჩივარი გავეზინჯეთ და ასე გვიბრძანებია: მაშე ჩუტკერაშვილმან ბერუამ წა[ა]ყენოს ერთი თავისი ყადრი ჯავ[ა]ხი კაცი, რომელიც დემეტრემ შეუგდოს, უმტერ-უმოყრო, მოძღვრიანი და არც დემეტრეს ყმა უნდა იყოს. წა[ა]ყენოს ჩუტკერაშვილმან ბერუამ თ[ა]ვკაც[ა]დ და ასე შეაფიცოს, რომ: «ეს ჩუტკერაშვილი ბერუა, არც ამისი პაპა და არც ამისი მამა შენი ყმა არ ყოფილიყოს და არც ამ[ა]სთან ხელი გქონებოდეს».

თუ ასე იფიცოს, დემეტრე ციციშვილი ვეღარას მიედ[ა]ოს. და თუ ვერ იფიცოს, ეს ჩუტკერაშვილი დარჩეს დემეტრეს. ასე გარდასწყდეს.

ჩვენი ბძ[ა]ნებ[ა] არის, მამაცაშვილო ნიკოლოზ! მერმე როგორც ამ გ[ა]ნ[ა]ჩენში გვებძანებინოს, თუ და[ა]იფიცოს, ხელი არა აქვს. და თუ ვერ იფიცოს, აუყარე და მიეც. აპრილის კვ, ქორონიკონს უმზ.

ბეჰელი: ქნარს მიცეს, დავით მივმოზს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

სხვა ხელით:

ქ. ამის სამართალი ასე გარდასწყდა: როგორც მოფიცარი ამ განაჩენში სწერია, ალექსიძე როსეზმა ამ კაცს შეაგდოს, ამ ერთის მოფიცრით ასე შეჭფიცოს, რომ: «არც მამაჩემი და არც მე

არც მამიშენისა და არც შენ ყმად არ ვყოფილიყოთ. ჯავახეთილამ გარდმოვედით ატენს, ბატონის სახასოში მოვედით და სამს წელიწადს იქ ვიყავით».

თუ ასე დაიფიცა, ალექსიძეს ამ კაცთან კელი აღარ ექნება. თუ [ვერ დაიფიცა, მაშინ] იმას უწინ ალექსიძის ყმა ყოფილა...^{*} ყოფილა. მაგრამ თუ ფიცს უკან ალექსიძემ [ამისი სა]ბუთი ქნა, რომ მამა ამისი ალექსიძის [ყმა] ყოფილიყოს, ამ კაცს ჯარიმაც გარდახდება [და კაციც] ალექსიძეს დარჩება.

იასაულო [მუ რ ვ ა ნ ი] შ ვ ი ლ ო ბ ე რ ო, ეს ასე გაარიგე: თუ ამ კაცმა ასე დაიფიცა, რადგან ჯავახეთ[ს] პაპა ამისი გარდასული ყოფილა და ამდენი ხანი გამოსულა, მას უკან ატენს ჩვენს სახასოში მოსულა, ეს კაცი ხ ი დ ი ს თ ა ვ ს ჩვენს ყმათ უნდა დადგეს.

აღიწერა დეკემბერს ივ. ქორონიკონს უნვ.

ამ კაცმა ასე რომ დაიფიცოს, დემეტრე ციციშვილს რაც ამ კაცისათვის გამოუერთმევია, ის ისევ უნდა ამ კაც[ს] მოსცეს.

ბეჰადი: მე ფეხთავანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ე რ ე კ ლ ე.

377. ბანჩინება პაატა მეითრის შვილისა და მირზა ისმეილა შვილების

ბაღის სამშაფო

1760 წ. 14 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 15021. დედანი. თავი მოხეულია. ქაღალდი. 31×13,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

მეით[რის] შვილი პ ა [ა] ტ ა ს ე ი დ ა ბ ა თ შ ი აბანოებს ქვემო-დამ ბალზედ ლაპარაკობდა: ბეზი[ის] ჩემის — დ ა რ ე ჯ ა ნ ხანუმის ნასყიდი არისო და ძველი ნასყიდობის წიგნი ხელთა ქონდა და იმ წიგნში სამძღვრები და ცივი და თბილი წყალი გარჩევით ეწერა. აქადამ ზოგი რამ ადგილი მეითრის შვილებს მ ი რ ზ ა ყ ი ა ს ა ს ა თ ვ ი ს მიეყიდნათ და ამ ნასყიდობის მიზეზით დაეჭირათ. რ[ა]ც უსყიდი ყოფილიყო, ისიც სულ მთლათ ზავით ექნათ მირზა ყიასასა და ამის ძმას ჯ ა ლ ა ლ ა ს ა. მამას ამბრულა უბრალოს რისამე მი-ზეზით დაპატრონებოდენ, დიდ ხანს ამათ ხელთ ყოფილიყო და ახ-ლა ჯალალას შვილის მ ი რ ზ ა ი ს მ ე ი ლ ა ს ოზლებს ეჭირათ.

პა[ა]ტა მეითრის შვილი და ესენი სამართალში ვალაპარაკეთ და ამათი ლაპარაკი და სარჩელი გავსინჯეთ.

მირზა ისმეილის შვილებს იმ ბაღისა არც ნასყიდობის წიგნი ქონდათ ხელთა და არც ბატონის ნაწყალობევი წიგნი ეჭირათ.

^{*} ამ ტექსტი გადასულია. აკლია 9—10 სიტყვა.

რადგანც პა[ა]ტას თავისი ძველი [ნასყ]იდობის წიგნი ხელ-
თა ქონდა, პა[ა]ტას ასე ფიცი დაედვა სამართლით: წადგეს და
ხელთა ქონდა, პა[ა]ტას ასე ფიცი დაედვა სამართლით: წადგეს და
მირზა ისმეილას შვილებს ასე შეფიცოს; ხატი ჩაისვენოს და ძვე-
ლი სიგელი ხელთ დაიჭიროს და ფიცში ასე ჩაიტანოს: «რაც ამ სი-
გელში სამძღვარი სწერია, სწორე ეს არის» და ზედ იმ სამძღვრებ-
ზედ შემოუაროს და ასე თქვას: «ამ სამძღვრებამდინა ბებე[ი]ს ჩე-
მის დარეჯან ხანუმის ნასყიდიც არის და რაც მირზა ყიასას სიგელ-
ში არ უწერია» ნასყიდობა, იმის მეტი ამ ბალისა ჩემის სახლის კა-
ცისაგან არც გასყიდულიყოს და ჯაბრითა და უსამართლობითაც გე-
ჭიროსოთო».

თუ ასე დაიფიცოს, მეითრის შვილს პა[ა]ტას დარჩეს. და თუ
ვერ დაიფიცოს, საქმე არა ექნება რა.

გიბძანებთ იესაულსო ზ უ რ ა ბ ბოქოულსო, [ე]ს ასე უნდა გა-
[ა]რიგო.

მთიბათვის იდ, ქორონიკონს უმმ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მაჭმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხე-
ბულს, ე რ ე კ ლ ე.

მე, ზურაბ ბოქოულთხუცესი ამისი იასაული ვიყავ, რომ რაც
ამ განაჩენში სწერია, მეითრის შვილმან პა[ა]ტამ ასრე დაიფიცა
ღმრთის წინაშე. ეს ჩემი ხელია. თიბათვის ით, ქორონიკონს უმმ.

ბეჭედი: მონა ღთისა ზ უ რ ა ბ.

378. განცხადება ერეკლე II-ისა როშაქიანთა და გრიგოლ სახლთუხუცესის მამულუგის საკმაზე

1760 წ. 14 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9678. დედანი. ქაღალდი. 29×14,5 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი ან ორწერტილი.

ქ. ჩვენ, მ ე ფ ე მ ე რ ე კ ლ ე მ სამართალი ასე განვაჩინეთ:

ერეკლე

ქ. მ ა ხ ა ტ ე ლ ი მ ა ტ ა ნ ს გზას ზევით ორის დღის მიწას
რომ ცილობდა, რ ო შ ა ქ ი ა ნ თ დარჩა, მახატელს ხელი აღარ

აქვს.

ერეკლე

ქ. ივანეს შვილის ნასახლარს და ერთის დღის მიწას როშაქიანი

ცილობდენ, ეს სახლთხუცეს გრიგოლს დარჩა, როშაქიანთ ხელი
აღარ აქვს. ერეკლე

ქ. საღირაულის ვენახის წიგნი სახლთხუცესმა მოიტანოს,
წიგნით გაშველდენ. თუ წიგნი ვერ მოიტანოს, ფიცით უნდა გაიტა-
ნოს. თუ ვერც იფიცა, ვერც წიგნი მოიტანა, როშაქიანთ დარჩება
სულის ვენახი. საღირაულმა უნდა დაიფიცოს. ერეკლე

ქ. ბაღვერაულის სასახლე და მიწები საცა არის, შეწირუ-
ლობა ყოფილა, ეს შუა გაიყონ სახლთხუცესმან და როშაქიანთ.

ერეკლე

ქ. ქვაქალას სულ ჩოლოყანი ცილობდენ ქვემოთ გარ-
დიგარდმოს გზამდის. სამართალში სულ როშაქიანთ დარჩა ქვა-
ქალა.

ერეკლე

ქ. მოხატლის სასახლესთან სხალს აქათ თავამდის და ბოლომ-
დის, როშაქიანთ სხალს იქით თავით ბოლომდის მახატელს დარჩა.
როშაქიანს სხალს აქათ თავით ბოლომდის როშაქიანთ დარჩა ის
ადგილი. ერეკლე

ქ. იორამ რომ ბაღს ცილობდა, სამართლით როშაქიანთ
დარჩა. ერეკლე

ქ. მათნაძის მიწობით რომ ამ[ბ]ობდდენ, კალო და საბძე-
ლი რომ აქვს ომანს, ესეც როშაქიანთ დარჩა. ერეკლე

ქ. რასაც როშაქიანი კაკალას შვილის სასახლეს და მიწას
ცილობდენ, ესეც შეწირულობა არის, შუა გაიყონ სახლთხუცესმა და
როშაქიანთ. ერეკლე

ქ. კაცი თავთავის მამულში და[ა]სახლონ ჩოლოყაანთ

ერეკლე

ქ. მატ[ა]ნის და ქორდის(?) საბალახე რაც გამოვიდო-
დეს, სამად გაიყოფდენ: ერთი წილი სახლთხუცესს ოჯახს, ერთი წი-

ლი თემთ მოურავის ოჯახს, ერთი წილი ქიაურთ მოურავის ოჯახს.

ერვალე

ქ. გაღმა ილზასკენ(?) და საბუდე როშაქიანთ დარჩა საკუთ-
რივ, არას ჩოლაყასშვილს ხელი არ აქვს. ერვალე

ქ. სანახირო მიწა რომ არის, ესეც შუა გაიყონ სახლთხუცესმა
და როშაქიანთ.

ეს ასე გაგვირიგებია. დღეის იქით ერთმანერთთან სადაო ნუ-
ლარ აქვთ. ამრიგად უნდა გაშველდენ და მიჯნებიც ჩა[ა]სხან.

კათათვის იდ, ქორონიკონს უმმ.

ბეჰელი: ქნარს მიცემს, დავით მიკმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხე-
ბულს, ერეკლე.

კიდევ:

ქ. ჩვენ სრულიად ქართლისა, კახეთისა და სხვათა მეფე გი-
ორგი ამ განაჩენს ვამტკიცებთ.

ეშვიკალასბაშო ალექსანდრე! ასე აღასრულე.

სეკდემბრის კა, ქორონიკონს უპვ.

ბეჰელი: მეფე სრულიად ქართლისა და კახეთისა და სხვათა
გიორგი.

379. ბანჩინება ღავით ამირაჯიზის ზაზრის საჩხუზო

1760 წ. 18 ოქტომბერი

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 154. პირი. ქალაღი. მხედრული.

დაბძანდა თავათ ბატონის შვილი ბატონი არჩილი,
თან იახლა თავისი დარბაზის ბჭენი, მოსამართლენი.

დავით ამირეჯიბი შეხვეწნოდა ბატონს მეფეს: ლი-
ჩელებმა ხეთისმშობელს ბეგარა არ მამცესო. მეფეს თავისი ძმის-
თვის ებძანებინა, კარგათ გამოიძიეო. გამოვიძიეთ ხეთის შიმ ქვეშ.
დიახ, ხეთისმშობლის შეწირული ყოფილა ლიჩი, დოდორა, გო-
ლისი ფიცრის ხიდსა და ხეფინის ხევს შუა. მაგრამ მტრისათვის
რომ შემოგვივლიანო მტრისაგანაო, ისევ ჩვენი ხელი დაუდევსთ.

ახლა გიბრძანებთ თვით აზნაურო ლეკვია და ათანო
ლომიძე! თქვენ უნდა მოუკრიფოთ, რაც მართებს; მაგ თქვენ სა-
ხელო კაცს ბეგარა მისცეთ ამ თქვენის ქვეყნიდამ, თვარამ გიწყენთ.

არის ამისი დამსწრე მოწამე: თავადი წერეთელი ბეჟან, ქაიხოსრო აბაშიძე, ბერუკაშვილი დავით, წერეთელი ბერი, საყვარელიძე გიორგი, აბდუშელიშვილი მოსე.

წინამძღვარს საგინაშვილს დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი.

ჩღა წელთა, ოქტომბრის¹ იგ დღესა.

ბატონის შვი-
ლი არჩილ

380. განიხილა გეგურისა და ომანის წიგნების საგნო

1760 წ. 13 ნომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1760. დედანი. ქალაღი. 16×14,5 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

ქ. ბებურ და ომან წისქვილზე ჩიოდენ, ასე რომე: ძვე-
ლადგან წისქვილი ბრუნდებოდა და ის ალაგი მოზავ[ე]ბულიყო,
წამქდარიყო. ამდგარა სოფელი და რუფი სხვას მკარეს გამოუტა-
ნიათ, ყველას თავთავისთვის დაუჩემებია: გიორგის ბებურის შვილის
ყმას — ილაშვილებს ბოლოს გაუკეთებია წისქვილი. ამას
ზეით ბებურს მოენდომებინა² წისქვილის გაკეთება. ეს გიორგის არ
გაეკეთებინა. ამაზე დავა შექნოდათ.

ჩვენ, მოსამართლე[ებ]მა სამართალი ასე უყავით: თუ ბებურს
უნდოდეს თავის ძველს საწისქვილოზე გაეკეთებინებინა, მაგრამე
გიორგის წისქვილი მოეშლება, სხვას წისქვილს არას დაუშლის.
რადგან ეს ასე იყო სამართლით, ავდევით და გიორგის ყმის —
ილაშვილების განაფიცს ალაგში ბებურმა. წისქვილი აბრუნოს, სა-
ცა მოიკდენს, ასეთის გზით რომე, ზემოთაბა ბებურის წისქვილმა
და გიორგის ყმის წისქვილმა ერთმანეთი უნდა იარშიონ, როგორც
წისქვილებმა მოიკდინონ. და ერთი ადლით მეტი კოდი გიორგის
წისქვილის კოდი უფრო მაღალი უნდა იყოს.

ამ ბებურის წისქვილში ნახევარი ბებურისა და ომანისაა, რის
ნახევრიდამ ერთი წილი გიორგისა და დავითისა და ერთი წილი
თამაზასა და აიდეშურის ყმების არის. ძველადგანაც წილი ასე სდე-
ბიათ.

¹ ოქტომბრის. ² მოეზდომებინა.

ნოენბრის იგ, ქორონიკონს უმმ.

სამი ბეჭედი:

1. ერისთვის ძე-ს ა რ ი დ ა ნ.
2. რ ა მ ა ზ
3. მონა ღთისა ნაზირი ზ ა ლ

კიდევ:

ქ. როგორც ამ მოსამართლებს გაურიგებიათ, ჩვენც ასე ვამტკიცებთ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიკმობს ძედ კახეთას მეფედ ცხე-
ბულს, ე რ ე კ ლ ე.

381. განიხილა დავით მოურავის შვილისა და დავით აფხაზის მამულის საქმეზე

1760 წ. 29 ნოემბერი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 45. საბ. № 36. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[21v] დავით მოურავის შვილს აფხაზის შვი-
ლი დავით მამულს ბაგას უჩიოდა, რომ აბელ მოურავმა
უბრალოდ გამომართო.

ჩვენ, მოსამართლეებმა ასე სამართალი უყავით: თუ დავით
აფხაზმა ასე შეჰფიცა, რომ არცარა გაულიაო, არცარა ჩემთვის
მოუცილაო აბელ მოურავს, ახლა თუ ასე იფიცა ამ დავითმა, ბაგა ამას
დარჩება. თუ ვერ იფიცა ასე, დავით მოურავის შვილს დარჩება ის
ბაგა.

ნოემბრის კთ, ქორონიკონს უმმ.

კაცი უნდა შეჰფიცოს, როგორც მოხმარდეს, არც ამისთვის მა-
მული ეშოვნოს. ამრიგათ თუ კაცი შეჰფიცავს, ხელი არა აქვს მოუ-
რავის [22] შვილს.

ბატონის ბძანებით ეს სამართალი ასე გავაჩინეთ.

მე, გავაზის მოურავი ამისი დამსწრე ვარ. ფიცი გებძანათ და-
ვით აფხაზისათვის ბაგაზედ. და თქვენი განაჩენიც ქონდა დავითს-
როგორც თქვენი ბძანება იყო, ისე შეჰფიცა და გადასწყვიტა

თავში:

ჩვენ, მეფე ირაკლი ამ სამართალს ვამტკიცებ[თ]. ან დავით აფხაზმა თითონ შეჰფიცოს ან თავის კაცი რაზია შეჰფიცოს. ფიცში ასე ჩაიტანოს: «აბელ მოურავს არც ამისთვის მამული ეშოვნოს და არც ფასი მიეცეს». თუ ასე დაიფიცა ან კაცი შეაფიცა, ის ბაგა აფხაზ დავითს დარჩება. და თუ არ იფიცა, მოურავის შვილისა იქნება. იასაულო, ეს ასე გაარიგე. აღიწერა სეკდემბერს კბ, ქორონიკონს

უნგ.

382. განჩინება ერეკლე II-ისა რევაზ უშიაკაშასისა და დავით

მოურავიშვილის მამულის საქმეზე

1761 წ. 20 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 11. საბ. № 26. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[30] რევაზ უშიაკაშასი და ამისი სახლისკაცნი ზურაბ და ბერი დავით მოურავის შვილს ახთალაზედ უჩიოდენ ასე, რომ: რამაზა სუფრაჯს პა[ა]ტა მოურავისათვის შირვანს დასჭირებოდა და რვა თუმანი თეთრი გამოერთმევენა, ახთალის წიგნი მიეცა თავისის წილის ნახევრისა, რომ აქედამ მშვიდობით კახეთს მიბრუნდეთ, ორი ჩვენი ნათქომი კაცი მოვიყვანოთ და როგორც იმათ ჩემი წილი ნახევარი ახთალა ჩემის სახლისკაცები-დამ გამორიგებულყო და[ა]ფასონო, ამ რვას თუმანზე ის ფასი შემისრულეთ. ამგვარი წიგნი და პირობა მიეცა რამაზს სუფრაჯს პა- [ა]ტა მოურავისა[v]თვის.

ქვემოდამ რომ ორნივ მშვიდობით მოსულან, ქამთა შლილობი-საგან ამ მამულის საქმე ვერ გარდაუწყვეტიათ და ვერც გაუსწო-რებიათ. ეს მოურავი პა[ა]ტა და რამაზ სუფრაჯი ორნივ ჭიარს ერთს დღეს დახოცილან, რამაზ სუფრაჯის მიცემული წიგნი მოურა-ვიანთ დარჩომოდათ. მასუკან ბატონს მეფეს თეიმურაზთან სულხანს უშიაკაშაშას ბევრჯელ ელაპარაკა თამაზ მოურავისა-თვის, რომ ბიძის ჩემის წიგნი რომ გაქო მოცემული ახთალისაო, ის წიგნი წამოაყენეო, გავრიგდეთო, როგორც გეწეროს იმ რიგათ გავშველდეთო.

თამაზ მოურავს ეს პასუხი ეძლივა: ნასყიდობის წიგნი იყო და დაეკარგეო, აღარ მაქო.

ამისი დავა, ლაპარაკი ბევრჯელ ყოფილიყო და სულხანს უკან რევაზ ბევრჯელ ჩვენთან ედავა: ის მამის ჩვენის წიგნი გაქო, გა-

100
 L მოითანე, გავშველდეთო. მარა თამაზ მოურავი ამის მეტს პასუხს
 აძლევდა: ის წიგნი ნასყიდობა იყო, დავკარგეო, ფიცით ეტყოდა.
 ახლა როდესაც თამაზ მოურავი ჩვენის შერისხვეთ რუსეთს წა-
 ვიდა, ეს რამაზა სუფრაჯის მიცემული წიგნი მათში გამოჩნდა, თი-
 5 თონ რამაზის წიგნებში; ახლა [81] დავით თამაზ მოურავის ძმა რომ
 აქ დარჩა რევაზ და იმის სახლისკაცები დავითს წ[ა]ედავენენ, ლაპა-
 რაკი დაუწყეს.

ჩვენ, პატრონმან მეფემან ირაკლიმ მოსამართლეები
 გვერთ ვიახელით და ამათი ლაპარაკი და ის რამაზის მიცემული
 10 წიგნი კარგათ გავსინჯეთ. ამისი სამართალი ასე გავარიგეთ: რადგან
 თამაზ მოურავმა ეს რამაზა სუფრაჯის მოცემული წიგნი დამალა და
 ამდენი აცოდვილა და ალაპარაკა, სამართალი ეს იყო, რომ: რაც ამა-
 თი წილი მამული ექამა მოპარვით, ის უნდა ზღვეულათ გამორთ-
 მეოდა. ეს რვა თუმანიც ჩაგვეტარებინა. და რადგან ჩვენის შერი-
 15 სხვეთ თამაზ რუსეთს წავიდა და დავით აქ დარჩა, ამისი საბაბიც არა
 იყო რა. ამისი წილი ოთხნი თუმანიც აღარ ჩაუტარეთ; და ის ოთხი
 თუმანი სამართლის ძალით ჩავატარეთ. რაც ამათი მამული ექამათ,
 ვინლა მისცემდა. ეს ოთხი თუმანი დავითის წილი რევაზ, ზურაბ და
 20 ბერმა უნდა მისცეს. და ახთალა ასე დარჩათ რამაზას წილიც, თა-
 ვიანთ წილიც, რა ვის რა სიტყვა ჰქონდა.

დაიწერა ფეხერვლის კ, ქორონიკონს უმთ.

383. განიხილა პაატა მხითრიშვილის ყვია სამეფო

1761 წ. 13 ივნისი

25 ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2538. დედანი. ქალღდი. 21,2×15,3 სმ. მხედ-
 რული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორ-
 წერტილი.

ქ. მეთირიშვილი პა[ა]ტა დალაქს დავითას რომ
 ჩივის, ბატონს ამისი სამართალი ჩვენ, მღივანბეგებისთვის¹ ებძანე-
 ბინა. მოკითხული ვქენით და გული დავე[ა]ჩერეთ, რომ გივი
 30 მღივნიის დაწერილის ბარათით პა[ა]ტას მამ[ა]ს რგებოდა. და ბი-
 ძას ამისას რომ თავი დაუხსნევენებია, თუ სახლისკაცობით გაუყიდ-
 ნია, იმისი წილი ყმა პა[ა]ტას უნდა ყავნდეს, თუ არა განყოფობით

¹ მღივანბეგებისთვის.

თავი დაუხსნევენებია, არ და[ა]ხსნევენებს სამართლით. და ნება ბატონისა არის.

მთიბათვის იგ, ქორონიკონს უმთ.

ორი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტეიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჟო-
მი ღმერთგანცაა(?), იო ან ე, 1748
2. ფ ა რ ს ა დ ა ნ

თავში:

ქ. ჩვენი ბძანება არის: რადგანც მდივანბეგების სამართალში პაატას დარჩომია დავითა დალაქი, ჩვენც ეს განაჩენი დაგვიმტკიცე-
ბია. პაატასია ეს კაცი, კელი არავისა აქვს. და თუ რომ დავითმა და-
ლაქმა თავის ფარდათ მიცემული კაცი უპოვა და ან სხვა სიტყვა რამ
აქვს სალაპარაკო, ჩვენ მოგვახსენოს.

თიბათვის კ, ქორონიკონს უმთ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიკმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხე-
ბულს, ე რ ე კ ლ ე.

384. განჩინება რამაზ ყორჩიბაშის შვილისა და ივანე კუსრაძის

მამულის საქმეზე

1762 წ. 28 იანვარი

ცხსა. ფ. 1450. დავთ. № 17. საბ. № 152. პირი. ქალღღი. მხედრული.

[155v] რ ა მ ა ზ ყორჩიბაშის შვილი და ბ ა რ ა მ კ უ ს რ ა ძ ე ს
ი ვ ა ნ ე ს ედა[ვ]ებოდენ ასე, რომე: კუსრაძეს თავის კარის ვენახს
გვერდით დასავლეთის კერძო დღისა და ნახევრის ნაფუძარი რამა-
ზისა და ბარამის ყმისაგან ეყიდნა მალუჯათობაში იაფად, ყორჩიბა-
შიანთ და ბაზიართ ხუციანთ ბატონის განაჩენი აქვსთ სადმე, რომე
ერთმანერთში მამული არ უნდა ეყიდნათ ამ პირობის ძალით და სა-
მართლის რიგითაც ეს მამული რამაზს და ბარამს უნდა დაეხსნათ.

აედექით ჩვენ, მოსამართლე[ე]ბმა, რადგან კუსრაძეს ამ მამულ-
ში ჭირნახული უქნია, ეს მამული დაევაფასეთ და როგორც დაფასდა,
კუსრაძეს ივანეს რამაზსა და ბარამისათვის ის ფასი უნდა მიეცა,
კუსრაძეს ფასი გაეღო, ის კი უნდა ჩავადნოდა, სხვა კი მიეცა. ეს
ფასის აღება რამაზ და ბარამ[მ]ა არ ინებეს.

ახლა ასე გარიგდენ ერთმანეთის რაზით: გზას [156] ზემოთ რაც
შემოღობილი არის, კუსრაძეს დაანებს რამაზ და ბარა მ[მ]ა, რომ საქ-
მე აღარა აქვთ რა. გზას ქვემოთ ს უ ლ ი ა შ ვ ი ლ ი ს მ ი წ ა კ უ ს -

რამე ივანეს დავადებინეთ, რამაზსა და ბარამს ღარჩათ. ორი წელი
ამ მიწიდან რამაზისა არის და მესამედი ბარამისა.

ეს საქმე ასე გარიგდა. ამ საქმეზედ ერთმანერთთან საქმე აღარა
აქვთ რა.

არის ამ სამართლის გამრიგენი კახეთის მოსამართლეები: ერის-
თვისშვილი ს ა რ ი დ ა ნ, რ ა მ ა ზ ე ნ დ რ ო ნ ი კ ა შ ვ ი ლ ი ,

ზ ა ა ლ ბარამის შვილი . ამათ გარდა დამსწრენი: ი ო ა ნ ე
ყორჩიბაში, ვ ა ხ უ შ ტ ი ბაზია[რ]თხუცის შვილი, კახის შვილი
გ ი ო რ გ ი, გ ი ო რ გ ი¹ ჩელხია, ორკოდასშვილი ნ ა ს ყ ი დ ა ⁺,
რ ა მ ა ზ ა ფოთოლასშვილი.

დაიწერა იანვრის 4^მ, ქორონიკონს უნ.

ჩვენ, ყორჩიბაშის შვილი რ ა მ ა ზ ამ გარიგების ყაბული
მაქვს.

ჩვენ, ყორჩიბაშის შვილი ბ ა რ ა მ ამ გარიგების ყაბული მაქვს.
ბ ა რ ა მ. ის პატარა მამული რომ გიჭირავს, არცავინ მაშინ იყო მცო-
ლე და ახლაც ღმერთმან მოგახმაროს. ბ ა რ ა მ.

385. ბანდინება ნიგილაშვილის შმის სუხიბაშვილის საქმეზე

1782 წ. 7 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 48. საბ. № 108. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[79] დ ა ვ ი თ ა ს უ ხ ი ტ ა ს შ ვ ი ლ ი ს ცოლს ბატონისათვის
არზა მიერთმევენა, რომ ლ უ ა რ ს ა ბ და რ ო ს ე ბ ნასყიდობით
მეჭიდებიანო. ბატონს ჩვენზედ ოქმი ებოძებინა, სამართალი თქვენ
უყავითო. მოვასხით სამართალში და ვალაპარაკეთ.

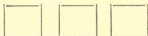
სწორეთ შევიტყევით, რომ ა მ ი ლ ა ხ ვ ა რ ი ს შ ვ ი ლ ს ნ ი -
კ ო ლ ო ზ ს ლუარსაბის ყმის ჩ ი გ ი ლ ა ს შ ვ ი ლ ი ს ა თ ვ ი ს მო-
ეყიდა. დღეს იმ დედაკაცის მაზლი ბ ე ჟ ა ნ ა იმასა ყავს. იმ [მ]აზ-
ლის პირისაგან შევიტყევით, სამხთოს კაცებისაგანაც შევიტყევით,
სხვა კაის ესთიბრიანის გლეხის კაცებისაგანაც — ოთხის-ხუთის
გლეხის კაცებისაგან ვირწმუნეთ; ბატონის განაჩენიც ქონებოდა ჩი-
გილაშვილს, ნასყიდობის წიგნიც ქონებოდა, ენის(sic) წელიწადში

¹+გიორგი.

იყალბო და რუისპირი რომ დიდმა ჯარმა და[ა]რბივა, ის
ნასყიდობის წიგნი მაშინ დაკარგოდა.

ამ ხანს რომ ასე გაეცლო, იმ დედაკაცს ქმარი მოკლდომოდა, თა-
ვის [v] მაზლთან აღარ დამდგარიყო, აყრილიყო, ლუარსაბის მალ-
ვით ქართლში ქმარი შე[ე]რთო, ის ქართლელი კაციც მომკვდარი-
ყო, იქიდანაც აყრილიყო, თავის ძმასთან შიოსთან ჩამოსულიყო
ახმეტას. მოვიყვანეთ იმისი ძმა, რომ ხელი არა ქონდა იმ ძმას
იმ დედაკაცთან. სამართლის ძალით ჩიგილაშვილს ლუარსაბის ყმას
და როსების ყმას დარჩა; იმ დედაკაცის შვილები გოგია და იმი-
სი უმცროსი ძმა ლუარსაბს და როსებს დარჩა, სამართლის ძალით
დავითა და ბექანა სუხიტაშვილები ორნივე ძმანი
ნასყიდობით დარჩათ. ნასყიდებიც ყოფილიყვნენ, ეს ბიჭებიც დავი-
თის შვილები არიან.

თებერვლის ზ, ქორონიკონს უნ

386. არზა მამულა ბერიკაშვილისა ვალის თაოგაზე ჰდივანგაზეთა განჩინებით

1762 წ. 13 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 8027. დედანი. ქაღალდი. 26×12,5 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი
წერტილი. ა-შეტ-ნაკლული.

[არზა]

ქ. ღმერთმან მოწყალემ ბედნიერის ხემწიფის ქირი და სატკი-
ვარი თქვენს მიწა¹-მტვერს, თქვენს ყმას სურამელს ურიას მამუ-
ლას მამცეს, უსამართლობითა და გაუკითხაობით დამწვარსა.

მერმე ამას მოვახსენებ ბედნიერს ხემწიფეს, თავის გასამარჯვებ-
ლათ ჩემი საჩივარი მოიხსენოს და სამართალი მაღირსოს. ჩემი ვა-
ლი ემართა გორგასალს ჩხეიძესა, მოვგვარე იასაული, ზო-
გი მამცა, ოთხი თუმანი და ნახევარი დარჩა; მე ჩხეიძეს აღარ ვენ-
დე². რევაზ მურვანის შვილმა ღმერთის ფიცითა ხელი
მამცა, მალ[ე] მოგცემო, აღარ მამცა. ერთხელ ერთი ტოლომა გამო-
მართვა სარგებელშია, იმის ნახევარში ერთი ძროხა მამცა და ერთი
დაბალი ულაყი. სხვა აღარა მამცა რა; მერე ასე მითხრა: რახან ჩხეი-
ძისაგან ავიღებო თავნასაც მოგცემო და სარგებელსაცაო. დავრჩი მე,

¹+უფასათა. ²+ჩხეიძეს.

ძალა არ მქონდა რომ გამამერთმია, იმათგან დამწვარ-დადაგულ-
ვარ. იმ ჩემს თეთორში ორი გლეხი გამოართვა ჩხეიქესა თექ[უ]სმეტ
თუმნათ; ერთი შარშან რვა თუმნათ ნაზირმა დაიხსნა, ერთი თითონ
ყავს, მე არას მაძლევს. ერთხელ მდივანი მიუგზავნე რევაზასა. ასე
გამიწყრა, ერთს თვეს ხმა აღარ გა[მ]ცა. ამისი ამბავი დ ა ვ ი თ ჩ ხ ე-
ი ძ ე მ ა ც ი ცის, თქვენი მზე და[ა]ფიცეთ და წორ[ა]თ მოგახსენებს.
ღმერთი გაგიმარჯვებს, სამართალი მაღირსე ბედნიერო ხემწიფევ.
თავში:

ქ. ბატონო მდივანბეგებო! ამ არზის პატრონს და თავის მოდავეს
სწორე სამართალი უსაჯეთ. აგვისტოს იგ, ქორონიკონს უნ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიკმობს ძედ, კახეთის მეფედ
ცხებულს, ე რ ე კ ლ ე.

[განჩინება]

ქ. მურვანისშვილს იასეს სურამელი ურია ბ ე რ ი კ ა შ ვ ი ლ ი
მ ა მ უ ლ ი უჩიოდა: ხ ა ნ ჯ ა ნ ი ს დროს ჩ ხ ე ი ძ ე ს ბიძაშენი
რევაზ შევაპირე ოთხს თუმანს, იმან გამოართო და მე არა მომცა
რაო. მოწამე, თამასუქი მე[ვი]კითხეთ. არცა ერთი ჰქონდა, არცავეინ
დამწერე ჰყვანდა.

ჩვენს სამართალში, რადგან არც მოწამე ჰყვანდა, არც თამა-
სუქი, ვერასფერს ვერას შეუვიდა და არცა რა საქმე აქვს.

აგვისტოს იგ, ქორონიკონს უნ.

მდივანი ხ ე რ ო დ ი ნ ა ს შ ვ ი ლ ი იმოწმა. ჩვენ ხეროდინას-
შვილს რომ ვკითხეთ, იმან ასე თქვა: ურიამ მითხრა, რევაზთან მიმ-
გზავნაო, ანგარიში მაქვს შენთანაო, მიველ უთხარო; რევაზ ასე
თქვაო: არცარა ანგარიში მაქვს და არცარა მმართებს მე ურიისაო.

ორი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი
ღმერთგანცაა(?), ი ო ა ნ ე, 1748

2. ფ ა რ ს ა დ ა ნ.

387. განჩინება რევაზისა და ნიკოლოზის წიხპვილის საქმეზე

1762 წ. 8 სექტემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3454. დედანი. ქაღალდი. 17,6×11,3 სმ. მხედრული.
განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. რ ე ვ ა ზ ა და ნ ი კ ო ლ ო ზ წიხპვილზე ლაპარაკობდენ.
ჩვენ, ა მ ი ლ ა ხ ო რ მ ა ა მ ი რ ი ნ დ ო მ, ს ა ლ თ ხ უ ც ე ს მ ა
დ ი მ ი ტ რ ი მ, სულ ამილახორიშვილებმა, გვერთ ვიახელით¹ ს ა მ-
თ ა ვ ნ ე ლ ი ფ ი ლ ი პ ე, სულ ჩვენი აზნაურშვილები.

¹ ვიხლეილით.

ასე გავარ[ი]გეთ: საწისქვილო ქვა-იარაღი ნახევარი რევაზისა[ა],
ნახევარი ნიკოლოზისა[ა]. რაც გამოვიდეს, იქიდა[ნ] ნახევარი ერთსა,
ნახევარი — მეორეს. ამაში სალაპარაკო აღარ არის.

ენკენისთვის **მ**, ქორონიკონს **უნ**.

სამი ბეჭედი:

1. მონა ღთისა ამილახვარი ა მ ი რ ი ნ დო
2. სალთხუცესი დ ი მ ი ტ რ ი
3. სამთავნელი ფ ი ლ ი პ ე.

388. **განჩინება ენდრონიკაშვილებისა და ჯიმიტელთ მამულის საქმეზე**

1762 წ. 12 სექტემბერი

ცსსა. პ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი 1461. რეგული № 13.
საბ. № 40. პირი. ქალაღი. მხედრული.

ქ. ჯიმიტელნი და ენდრონიკაშვილები ერთმანერთს ედავებო-
დენ ზიარელთ სახნავს მიწებზედ. ვერას მიზეზით ისე უფიცრათ ვერ
გაშველდენ. მუდამ დღეთ სულ დავა და ჩხუბი ქონდათ.

ჩვენ, მეფემ ირაკლიმ დარბაისელთ კითხვით მდივანბე-
გების და ჩვენის სამართლით ენდრონიკაშვილებს ფიცი
დავადევით ზა[ა]ლს, ოტიას, დავითს და ვასილს. ჯან-
დ ი ა რ ი ს შ ვ ი ლ ი ჯ ა ნ დ ი ა რ მოასილათ გავატანეთ. ჯ ი მ ი-
თ ი ც შე[ე]ყარა, ზ ი ა რ ი ც მისულიყვნენ. [ა]ელოთ წმინდის გი-
ორგის ხატი პატიოსანი ამ ენდრონიკაშვილებს და თავიანთ ყმა
ზიარელნიც უკან დ[ა]ეღვენებინათ.

და მ უ რ ა ლ ი ბ ი ს შ ვ ი ლ ი ს კოდიდამ რომ მოკლე გზა გა-
დივლის და კარალის ხევზედ გადავა, ბატონის ბიძიჩვენის მე-
ფის ი მ ა მ ყ უ ლ ი ხ ა ნ ი ს გასამძღრულს მიჯნამდის, იმ სირონს
ზემოთ ცილობდნენ ერასტიშვილის გადრეკილის ხოდაბუ-
ნის თავამდის, იქილამ გადავლით ხევს პირამდის, ხევ-ხევ შველით
პირალმა აგრამის გზა მიდის — იქილამ ქილას გუბემდის, იქილამ გა-
ყოლით დიდს ტინს უკან ღრანტის თავამდის, იქილამ სათრეველამ-
დის.

სულ ამათ დაეფიცნათ, ასე შე[ე]ფიცათ: «თქვენ ჯიმიტელნო! ეს
სახნავი მამულებიო ჩვენ დავგრჩაო, რომ მეფემ იმამყულიხან გვი-
სამართლაო და ვდაობდით მაშინცაო და ახლაც ჩვენი არისო, თქვენ
ხელი არა გაქვსთო».

ასე ეფიცნათ და ამ მამულებზე ჯიმიტელთ ხელი აღარა აქვთ,

რადგან ასე მტკიცეთ შეფიცეს და ფიცით თავიანთ მამული გაიტანეს.

დაიწერა ენკენისთვის იბ, ქორონიკონს უნ.

ერეკლე

389. ბანდინება ერეკლე II-ისა მუხრანბატონისა და ერასტის შვილების შიშის სპაშეზე

1762 წ. 27 სექტემბერი

ცსსა. პ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი № 1461. რეკული № 13. სპ. № 37. პირი. ქალაღი. მხედრული.

ქ. მუხრან ბატონს რომ ავანასშვილი აუყრია, ერასტი-შვილებიდამ თუ დავითმა, რამაზმა, ოტიაშკაცი შეაფიცეს მუხრან ბატონს, რომ: ერასტის კაპრეთს სახლებოდეს, მას უკან ოსმალობას წასულიყოს, ქალაქს ყოფილიყოს, იქიდამ მუხრან ბატონს წაეყვანოს, ისევ ოსმალობას აქ ჩამოსულიყოს თქვენთან. თუ ასე კაცი შეაფიცეთ, ისევ ავანასშვილი თქვენ უნდა მოგეცეს. თუ ვერ შეაფიცეთ, სამთავ უნდა იზიანოთ.

ენკენისთვის კზ, ქორონიკონს უნ.

ერეკლე

390. ბანდინება გორჯასაჲ თუშანიშვილის შიშის ისაია გასპარაშვილის სპაშეზე

1762 წ. 7 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 148. დედანი. ქალაღი. 41×15 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი.

ქ. თუშანიშვილი მდივანი გორჯასპი ხითარანთ გასპარაშვილს ისაიას ყმობაზე უჩიოდა.

ბედნიერს ჯემშიფეს, საქართველოს მეფეს ირაკლის ამათი სამართალი ჩვენთვის ებძანებინა. ჩვენ, მდივანბეგმა ციცი-შვილმა ფარსადან, ამათი საჩივარი გავშინჯეთ.

მდივანმა გორჯასპიმ გივი მდივნის დაწერილი დავთარი წამოაყენა და გიორგი მდივნის დაწერილი ბარათი, რომ ეს ხითარანთ გასპარაშვილი ისაია მდივნის გორჯასპის მამ-ბიძათ რგებია წილში.

მისკარბაშისა და ქალაქის ქეთხუდებისაგანაც ვიკითხეთ და ქალაქის დავთარში ბატონის ყმათ არსად წერებულყო. ამ გაშინჯვით ეს გასპარაშვილი ისაია მდივნის გორჯასპის ყმა არის

ეს ისაია მდივანს სახლებზე რომ ელაპარაკებოდა, ის სახლები თოთხმეტ თუმნათ ვირაოთ ყოფილიყო და მდივანს გორჯასპის დაეხსნა. მაგრამ თუ ის სახლები ამ ხითარანთ გასპარაშვილის ისაიას მამა-პაპის ნასყიდი არის, ან ნასყიდობის წიგნი მოიტანა და ან მუხტაბარი მოწამე მოიყვანა, ამ ისაიას სამართალი მიეცემა.

და თუ ან წიგნი და ან მუხტაბარი მოწამე ვერ მოიყვანა, ის სახლები მდივნის გორჯასპის მამა-პაპის ნაწყალობევი იქნება და ღარჩეს მდივანს გორჯასპის. იმ სახლებზე ხითარანთ გასპარაშვილი ისაი თავის ბატონს მდივანს გორჯასპის ვერას შეუვა.

აღიწერა დეკემბერს ზ, ქორონიკონს უნ.

მდივანს გორჯასპის თოთხმეტი თუმანი რომ მიეცა და სახლები დაეხსნა, ის თამასუქები ჩვენ გავშინჯეთ, ისაიას სახელობით იყო აღებული. ეს ისაია რომ დაკარგული ყოფილიყო, მდივანს გორჯასპის ეს თოთხმეტი თუმანი მოვალეებისათვის მარამდონ არ მიეცა, მარამდონ ამ ისაიას სიკვდილის ხმა არ დავარდნილიყო.

როცა ამ ისაიას სიკვდილის ხმა დაეგდოთ, რადგან იმისი ვარი-სი არავინ ყოფილიყო, მდივანს აეღო თეთრი და მოვალე[ე]ბისათვის მიეცა და თამასუქები გამოერთმია.

ახლა ეს ისაიაც რომ მოვიდა, მდივანმა და ამან ჩვენთან ილაპარაკეს. ამათი სამართალი ასე გავვიჩენია, როგორც ზემოთა სწერი-რია.

სამი ბეჭედი:

1. ფ ა რ ს ა დ ა ნ
2. მდივანი ე დ ი შ ე რ
3. ქ. მონა ღთისა ყალ(?)...

თავში:

ქ. ჩვენ, მეფე ი რ ა კ ლ ი¹ ამ განაჩენს ასე ვამტკიცებთ. როგორადაც მდივანბეგებს ეს განაჩენი დაუწერიათ ამ ყარარზე, ამათი სამართალი უნდა იყოს.

აპრილის ა, ქორონიკონს უნა.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მივმოვს ძედ, კახეთის მეფედ ცხე-ბულს, ე რ ე კ ლ ე.

¹ მეფემ ირაკლიმ.

391. განინება პაპაშვილთა მამულის საქმეზე

1763 წ. 28 თებერვალი

ცსსა. 1448. № 754. დედანი. ქალაღი. 30×13 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. გაბაშვილი რევაზ თავის ბიძაშვილებს გაუყოფარს მამულზედა და საწყლისპიროზედ უჩივოდა.

ჩვენ, მდივანბეგებმან რამაზ და ფარსადან გაბანი მოვყვანიინეთ, ვალაპარაკეთ და ასე გავასამართლეთ, რომ: რაც გაუყოფელი მამული აქვთ ამათ, ის მამული ვინც მოხნას, ან ამათმა გლეხმა და ან სხვა გარეშე კაცმა, რაც იქიდამ ღალა ადგებოდეს, ორი წილის სხვა გაბანი აიღებდნენ და მესამედს ამ რევაზს უნდამისცემდნენ. ამ წესით უნდა გაიყოფდნენ.

და რომელიც გაბაშვილი ამ საერთოს მამულში თავისის ხარით თავისთვის მოხნა[ეს], იმის ღალას ძმობის გულისათვის ერთმანერთს ნუ გამოართმევენ.

და საწყლისპიროდამც რაც გამოვიდეს, რადგან გაუყოფარი მამულისაგან მესამედი მამული ამ რევაზისა ყოფილა, აქედამაც რაც გამოვიდოდეს, მესამედს² ამ რევაზს უნდა მისცემდნენ.

და თუ ამ გაუყოფელს მამულზედ სალაპარაკო ვისმე რამ ქონდეს, სამართალში მოვიდნენ და ელაპარაკონ.

თებერვლის კმ, ქორონიკონს უნა.

ორი ბეჰელი:

1. რამაზ

2. ფარსადან

392. განინება ჯანდაგის შვილებისა და გულშაპარაშვილის მამულის საქმეზე

1763 წ. 14 აპრილი

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 963. პირი; ფ. 1450. დავთ. № 49. საბ. № 109.

ქ. ჯანდაგის შვილს ღთისაცარას, იმის ძმა ავთანდილს გულის შაბარშვილი ოანეზა სახლებზე ელაპარაკებოდა. ჯანდაგის შვილს სიგელი ჰქონდა, რომ ამირად-შვილს ქრისტესაგან ეყიდა მარტუა, ჯანდაგ, ზურაბა, იმისი შვილები ეწერა.

ო[ა]ნეზა ამას ეუბნებოდა: მართალია, წიგნი მამაშენის სახელზე დაიწერა, მაგრამა ნახევარი ფასი დედაჩემ[მა] მისცა თავის მამასა, ორთავ საწილოთ ვიყიდეთ.

¹ წილი. ² მესამედი.

ახლა ჩვენ, ამილახორმა რევაზ გვერთ ვიქსლეთ გორის მამასახლისი გიორგი, გორის ქეთხუდები. ამათი სამართალი გავშინჯეთ. რაც გორში მოთაბარი კაცი იყო, სულ ოქანეზას უმოწმა, რომ სანახევროთ იყიდესო. ტერტქერაებსცა უმოწმეს, ქვრივს დედაკაცებს ქეთხუდის ცოლებს ვკითხეთ, სულ ოანეზას უმოწმეს.

ჩვენც რადგან ასე უმოწმეს, მართალია, სიგელი საკუთრივ: ჯანდაგა, ზურაბა აქედო, მაგრა რაც უწინ გაბრელა წამწყემდლის სახლით მამული უყიდიათ, სწორეთ ის მამული ორისავ გასაყოფია: ნახევარი ღთისაფარს და იმის ძმას დარჩა, ნახევარი გულშაბარშვილს ოანეზას დარჩა.

ეს ასე გავვირიგებია. არას კაცისაგანა არ მოიშლება, კიდეც უნდა გაყიდნონ.

აპრილის იდ, ქორონიკონს უნა

393. განჩინება შიშიკო ქიბაშვილისა და ანა ბარაჩაშვილის საქმეზე

1763 წ. 23 აპრილი

ცსსა. პ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი № 1461. რვეული № 13. საბ. № 38. პირი. ქალაღი. მხედრული.

ქ. ბარაჩაშვილის რძალი ანა ჩიოდა ზიარს ხიზნად მოველ ქიტაშვილის ქიჭიკას სახლში, საქონლით და შვილით შინ შემეყვანაო, შვილი მეცხვარედ დააყენა, წელიწადში ხუთს მინალთუნს დაჰპირდაო და მეც შინ მიმსახურებდაო. მერმე ჩემისავ ნებით ჩემთან ისიძვაო და დაორსულდო. რომ დაორსულდი და კარში გამამაგდო, აღარც საქონელი დამანება და აღარც ჩემს შვილს ჯამაგირი მისცაო. დრო რომ მოვიდა, ის ჩემი შვილი ვშობეო იმისგან ნამრუშები. სამი წელიწადი მაზდევინაო. სამს წელიწადს უკან მე გამლაქა¹ და შვილიც წამართო.

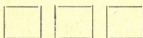
ესენი ჩვენ, მდივანბეგმან სარიდან და ზაალ გამოვიკითხეთ და შევითყვეით, რომ რაც ზემოთ სწერია, ყველა მართალი ყოფილიყო. რადგანაც ამ დედაკაცის ნებსითის საქმით მომხდარა და იძულებით არა ყოფილა, ამისთვის სისხლის ნახევარი გაუჩნდება და ნახევარს სამართალი ჩაატარებს დედაკაცის ნება მიცემისათვის. გლეხის კაცის სისხლის ნახევარი იქს ექვს თუმანსა. ეს უნდა

¹ დაგამლაქა.

დაუთურვოს ჭიჭიკომ ბარაჩაშვილს ამ დედა კაცის პირველს ქმარ-
თან შობილს ბიქსა თავისის დედის საუპატიო. ამისგანც ბატონმა
იპატივა ერთი თუმანი. აგრევე მოსამართლეებმაც იპატრვეს ერ-
თი თუმანი. დარჩება ოთხი თუმანი.

იასაულო ბე ბუ რის შვილო თამაზ! ეს ასე გაურიგე.
და თუ რომ ან საქონელს შეუვიდეს და ან საჯამაგაიროსა, ისიც თა-
ვის ანგარიშით გაურიგე.

აპრილს, ქორონიკონს უნა

თავში:

ჩვენ, მეფე ერეკლე ამა მდივანბეგთაგან გაჩენილს სამარ-
თალს ვამტკიცებთ. აპრილის კგ, ქორონიკონს უნა.

394. განჩინება რევაზ ამილახვრის შვილს ავამიძეს საძვანო

1703 წ. 27 აგვისტო

ცსსა. ფ. 1450. დავფ. № 13. საბ. № 137. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[109] ბატონი ამილახვარი რევაზ ავეტიქას და
ამის ბიძა-ძმას ედავებოდა, ჩემი ყმანი ხართო. თუ რომე ავეტიქამ
ასე შეფიცოს ამილახვარს: შენი ყმა არ ვ[ა]რო და არც ვყოფილვა-
რო, ამილახვარს ამასთან საქმე აღარა აქვს რა. თუ რომე ვერ შე-
ფიცა ავეტიქმა, ამილახვარს დარჩება ეს ავეტიქა. თუ დაიფიცა
ეს ავეტიქა ერ[ის]თვის უნდა დარჩეს, სხვას არავის რა საქმე აქვს
ამასთანა.

მარიამობის თვეს იგ, ქორონიკონს უნა

ბატონმ[ა] ერისთავმა დავით ამ განჩენის იასაულო-
ბა მე, ტატიშვილს გარსევანს მიბძანა. მოველ ცხინ-
ვალს ავეტიქასთანა, ამილახვრის ბოჭოულთხუცესი ივანეც
მოვიდა. ავეტიქას ლ[ა]პ[ა]რ[ა]კი დაუწყე, დაიფიცე, ფიცი გაქეს
მეთქი. ავეტიქამ ვერ დაიფიცა, გამტყუნდა. და ავეტიქა ამილახ-
ვარს დარჩა. მე კელი აუშართე და ამილახვრის ბოჭოულთხუცესს
ივანეს მივაბარე.

მარიამობისთვის კგ, ქორონიკონს უნა.

395. მორიგების წიგნი დიმიტრი ნაზირისა ალექსანდრე სარდლისადმი

1763 წ. 2 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 855. დედანი. ქალაღი. 40,5×12,2 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ესე წიგნი მოგეცით ჩვენ — თქვენმა ბიძაშვილმა ბატონმა ნა-
ზირმა დ ი მ ი ტ რ ი მ, ბატონმა პაპუნასშვილმა დ ი მ ი ტ რ ი მ,
თქვენ — ჩემს ბიძასშვილს ბატონს ჟსარდალს ალექსანდ-
რეს ასე, რომე:

ავის დროისაგან და მტრისაგან ქარელში დასახლება მო-
გვიხდა. მიწ[დ]ქრის მიწას შორს რომ იყო, ველარ მიუღეჭით მი-
წებსა; საძოვარს ჭალებს ხნა დაუწყევით, ქარელის და აფნისის
საძოვარს ჭალებს, ამაში მეტნაყლებათ გვექირა.

ავღეჭით ბატონს მეფეს ერეკლეს მოვახსენეთ. ბა-
ტონმა არქიებისკოპოზი მიქოზელი დავით და თაქთა-
ქისშვილი ელისბარ გვიბოძა. მობძანდენ ჩვენს სახლში,
ასე გაგვარიგეს:

ნახევარი თქვენ მოგართვით, ნახევარი ჩვენ დავიჭირეთ, ნახე-
ვარი თქვენ უნდა ხნათ, ნახევარი ჩვენ უნდა ეხნათ. სანამდი ან
ჩვენ წავიდეთ ჩვენ სასახლეშია და მამულშია, ან ჩვენი ყმა მოვი-
დეს თავის ალაგზედ და მამულზე, და ნახონ რომა ღმერთმან ზე-
ლი მოგვიმართოს და დავცალოთ ქარელი, მას უკან როგორათაც
ეს ჭალები ქონდეთ ქარელთ და აფნელთ საძოვრათ, ისევ დაიჭი-
რონ საძოვრათ ჩემს ყმათაც და თქვენ ყმათაც.

არის ამა გარიგების მოწამენი:

ჯ ა ფ ა რ ი ძ ე გ ი ო რ გ ი +

ქვემო ციციისშვილი ზახა ბეჟელი

ქვემო ციციისშვილი დავით +

კალატოზის შვილი გიორგი ბეჟელი

ჩემი სალთხუცესი წინამძღვრის შვილი იასე ბეჟელი

ბენიათიშვილი სალთხუცესი ნიკოლოზ ბეჟელი

ჩინჩალაძე ქაიხოსრო +

მალრაძე გლახა

ბოქოულთხუცესი გვეთწითელი ამირან +

ფხაკაძე იასე +

დაიწერა თვესა სექტემბერს ორსა, ქორონიკონს უნა.

მე, თვით მიქოზელ მიტრაპოლიტი დავით დამზღურიც
ვარ და მოწამეც ამისი.

სამი ბეჭედი:

1. მიქოზელი... დ ა ვ ი თ
2. ნაზირი დ ი მ ი ტ რ ი
3. ა რ ი რ ჩ ე ვ ა

კიდევ:

ქ. მე, ელისბარ თაქთაქისშვილი ამისი მოწმე ვარ ბეჭედი.

396. განჩინება გონგლიაშვილისა და გოგიაშვილის წისკვილის სამხუე

1763 წ. 3 სექტემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3037. დედანი. 15,3×10,7 სმ. ქალღდი. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარა წერტილი.

ქ. გონგლიაშვილს სტელიაშვილის ყმა გო-
გიაშვილი გიორგი ერთს ჩარექს წისკვილს ედევნებოდა,
რომ ბატონის ჩემის ნასყიდი არისო.

ჩვენ, ბატონმა ნიქოზელ ჯვარისმამამ დავით და
ელისბარ თაქთაქისშვილმა ბატონის ბძანებითა ეს
სამართალი უყავით: თუ ნასყიდობის წიგნი მოიტანოს, გოგიაშვილს
დანებდეს. თუ წიგნი ვერ მოიტანოს თავდათავ გოგიაშვილმა შე-
ფიცოს, დარჩეს.

და თუ ვერც წიგნი მოიტანოს და ვერც შეფიცოს, გონგლია-
შვილს დარჩეს.

დაიწერა ენკენისთვის გ. ქორონიკონს უნა.

397. განჩინება ჯაალ ეშიკალასაშვილისა და გიორგი კიბურაშვილის

მამულის სამხუე

1763 წ. 5 ოქტომბერი

ბელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2820. დედანი. ქალღდი. 42×16,5 სმ.
მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი.

ქ. ბატონისშვილს ხორეშანს რომ დავით საჩინოს-
შვილის მამული ეჭირა მზითევში გატანებული უტოში და ის
რომ მიიცვალა, ის მამული თავისის ქალის ეშიგალასაშვილის ზა[ა]-
ლის ჯალაბის ანნასთვის ებოძებინა და იმ მამულზე ესახლა
ქიბურაშვილი გიორგი მღვდელი და ამის ძმა მახა-
რა. კურთხეულს ბატონისშვილს თავისივე სიცოცხლეში ამ კაცე-
ბისათვის თავისუფლობის წიგნი მიეცა. აზატნი იყენენ, ვისთანაც

უნდოდათ მოვიდოდნენ. ქორონიკონს უნა, ღინობისთვის ე, ამ თარიღამდის ეს კაცი იმავ მამულზე იდგნენ და მუშაობდნენ.

ეშიკალასბაში ამოხდნა ახ მეტას და ჩვენ მოსამართლე-თან ილაპარაკეს. ის მამული, რისაც მქონებელი ყოფილიყო, სულ თამამათ იმ კაცმა ამ ეშიკალასს უნდა ახლავ მოაბაროს.

ქ. არის ეს მამული:

ქ. უტოს ძამუკაშვილის ნაქონი ვენახი რომ მას უკან ეს კაცი ესახლა.

ქ. ეს ვენახი არის კოკიმაშვილის ვენახის მიჯნამდის და აქათ ორღობემდის და ბოლოს კოკიმაშვილის მიწამდის და გვერდით გილდაშვილის გიორგის ვენახის მიჯნამდის.

ქ. ამავე ვენახთან სასახლე და მარანი ბოლოს, სასახლე და ეს მარანი გვერდზე ერთი დღის მიწა უძეს და მარანი იმაში არის.

ქ. ამ მარანში არის ქვევრი სამი.

ქ. დაბლა გალავანთან ამავე გიორგი მღვდელთან არის ქვევ-რი ექვსი.

ქ. ნიგოზი არის ძირი ოთხი.

ქ. სახლი არის ძირი ორი.

ქ. ბოლოს სამი დღის მიწა რომ არის, იმაში დგას ნიგოზი ორი.

ქ. ამავე ძამუკაშვილის ნაქონის ნასახლართან საწისქვილო ერთი.

ქ. დულუზაურის მარანთან არის რვა დღის მიწა.

ქ. ტუსისშვილის ვენახის ბოლოს არის მიწა ორის დღი-სა.

ქ. სანახიროს ნიგოზთან არის მიწა ორი დღისა.

ქ. ამას გარდა რაც საღალო მიწა ყოფილა, ის კი არ ვიცოდით; თქვენ და როშაქიშვილმა და გილდაშვილმა გაარ-ჩიეთ.

ქ. ეს მუჩაღვის წიგნი დაგვიდგია, ამ სიაში რაცა მოგვიხსენე-ბია ჩვენ, გიორგი მღვდელის შვილმა ნიკოლოზმა და ლთისავარმა ასე, რომ ამას გარდა ჩვენის შეტყობით ამ მამულისა არა ვიცო-დით რა; და თუ ან გასციდული შემამჩნდეს, ან ვიცოდეთ და არა დაგვეწეროს, შვიდეულათ ბატონს ჯარიმა მივართვათ.

დაიწერა ღვინობისთვის ე, ქორონიკონს უნა. საღალოს გარდა.

ორი ბეჭედი:

1. ქ. ერისთვის ძე სარიდან.
2. მონა ღთისა ნაზირი ზალ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2038. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი.
29×16 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი.

ბ ე ბ უ რ ი ა ნ ი წისქვილზე რომ ჩიოდნენ ამათი განაჩენი ასე
დაიწერა:

თ ა მ ა ზ მოურავის ნასახლარი რომ არის და ნაზვრევი, ის
სამათ უნდა გაიყონ: ორი წილი ბ ე ბ უ რ ს ა, თ ა მ ა ზ ს ა, დ ა ვ ი თ.
გავაზის მოურავს და გ ი ო რ გ ი ს ა და ერთი წილი ა ს ლ ა ნ ს ა
და მისს ძმებსა.

და რაც იმაში წისქვილი არის, ისიც ასე უნდა გაიყონ: თამაზს
ბებურიშვილს წისქვილი რომ უკეთებია, ის წისქვილი ბებურმა,
თამაზამ და დავით მოურავმა უნდა იმუშაონ და გააკეთონ. ამის
გაკეთებაში ასლან და გიორგი ნუ მიუღებენ. ამისთვის, რომ ესენი
სხვა წისქვილის გაკეთებაზე ბევრს გარჯილან.

გალმა ბებურისა და დავითის კაცებს ორი ბუჭულა ბრუნებია:
ერთი ზაქარიაშვილისა და ერთი ფ ო ც ი ტ ა შ ვ ი ლ ს და ლობე-
რიძესა. ახლა ეს წისქვილი რომ გაკეთდეს, რაც იმ ორს ბუჭულაში
მინდი მოვიდოდა, იმის მაგიერ ამ წისქვილის მინდიდამ ამ გლეხ-
კაცებს მისცენ.

სხვა რაც დარჩეს, სამათ გაიყონ: ორი წილი ბებურსა, თამაზ-
სა, დავითსა და გიორგისა და ერთი წილი ასლანსა და მისს ძმებსა.
ეს ასე უნდა გარიგდეს.

აღიწერა დეკემბრის ით, ქორონიკონს უნა.

ორი ბეჭელი:

1. ერისთვის ძე ს ა რ ი დ ა ნ
2. მონა ღთისა ნაზირი ზ ა ლ

თავში:

[ქ. რომელიც ამ განაჩენში სწერია, ჩვენ, მ ე ფ ე ე რ ე კ ლ ე
ესრეთვე ვამტკიცებთ. აღიწერა დეკემბერს ით, ქორონიკონს უნა.

ქ. თუ იმ წისქვილის გაკეთებაზე წელსვე თავს არ შეიღდეს და
არ გააკეთეს, იმ წისქვილს მასუკან საჩვენოთ გამოვართმევთ და
ჩვენ გავაკეთებინებთ.

ბეჭადი: მე ფეხთგანზანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ე რ ე კ ლ ე

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 32. საბ. № 58. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[48] თაქთაქისშვილებსა და მაჩაბელს იესეს ქემერტის ნასყიდობაზედ ბევრი ლაპარაკი ჰქონდათ და ამათი სარჩელი და ლაპარაკი, დიად, ბევრჯელ მოგვხსენდა და გავსინჯეთ და მოვიკითხეთ მოწმითაცა და ისეც. მაგრამ ჩვენის მიხედლობითა და ნასყიდობის წიგნითა და სამართლის ძალითა რომ მაჩაბელს ნასყიდობის წიგნი ხელთ ჰქონდა, სარწმუნოს კაცებისა და მოწმე[ე]ების კითხვითა და სიგლის დაბეჭდულობითა მაჩაბლისაგან სამოცი თუმანი თეთრათ თაქთაქისშვილებს მისცემოდათ, ზემო წერილის [v] ყმასა და მამულის ფარათა თაქთაქისშვილს არდაშელისათვის რაც რომ საბეჭდავთ მიეცათ მაჩაბლებს, იმითი სამოცი თუმანი იყო.

კიდევ სხვა[ს] ცხვრისა და ძროხის მიცემასაც ამბობდა მაჩაბელი, მაგრამ ის აღარ ჩაუარდა. ეს მამული მაჩაბლის ნასყიდი შეიქნა სიგლით და ფასმიცემული მაჩაბლისათვის რომ მიეყიდნათ, მასუკან კიდევ სხვისთვისაც ბევრი მიეყიდნათ იმ საყდრის ყმა და მამული.

მაგრამ თაქთაქისშვილებმა თუ ორს წლამდისინ ამ წიგნის თარიღიდან რაც სხუაზედ გასყიდულა, აქუსთ ამ საყდრის ყმა თუ მამული, ის სულ მთლათ დაიხსნა ასე, რომ გასყიდული საყდრის ყმა და მამული აღარა დარჩესთ რა არცერთი დასახსნელი და ისევ საყდრის ყმათ დასდვან, მაშინ მაჩაბელმან იესემ თავეთი მიცემული სამოცი თუმანი გამოართვას და ეს ხატის მამული და გლეხი და[ა]ხსნევინოს და და[ა]ნებოს, თავის თეთრს შესჯერდეს.

და თუ ორს წლამდისინ სხვაზედ დასყიდული ხატის მამული და ყმა მთლად ვერ დაიხსნან თაქთაქისშვილებმან და ერთიც არის, დაუხსნელი დარჩომიათ რამე ორს წლამდისინ, ამ ორს წელიწადს ვადას რომ გასცილდეს, მაჩაბელს ვედარას ელაპარაკნენ თაქთაქისშვილები და აღარც და[ა]ხსნევინებს, ნასყიდი ჰქონდა და მტკიცეთ ნასყიდი იქნება.

რაც საჩვენო სამსახური თაქთაქისშვილს ხელში სდებიათ, ჩვენს სამსახურს იმრიგათვე ვერ დაგვაკლებენ. და მაჩაბელს რადგანც იქ სასაფლაოც აქვს, რაც იმ გლეხებს და მამულს საყდრის სამსახური ზდებიათ, იმას ისევ საყდარს ნუ დააკლებენ და [49] რო-

გორც თაქთაქისშვილისათვის უმსახურნიათ, ისე მაჩაბელი იმსახურებდეს.

იანვრის კე, ქორონიკონს უნბ.

იასაულო ციციის შვილო გლახავ! ეს ასე უნდა გა[ა]-
რიგო.

**400. არზა ზაქარია გიშიკაშვილისა შპის თაოზაზე ღმრთაობა
განჩინებით**

1766 წ. 22 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9655. დედანი. ქაღალდი. 32,7×21,5 სმ.
მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვას შემდეგ ნახმარია
ერთი ან ორი წერტილი. ა, ი, ე ნაკლული.

[არზა]

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კემწიფის ქირი მათს მიწას ხოვლელს
ბიჭიკაშვილს ზაქარიას მოსცეს.

ამას მოვახსენებთ: ხოვლეს წისქვილი მქონდა, ნიადაგმა
მოვიდოდენ ლეკები, ფქვილი გაქონდათ; დიაღ, შევლონდით. მერე
ჩემ[მა] შვილმა ივანემ თქვა: მოვაგვარებ რასმე; ერთი დიდი თოფი
დაუდგა კედელში ფეხზე შესმ[უ]ლი, ალაში რომ ფქვილს კელს ახ-
ლებდა, სწორეთ იმას მოხვდებოდა. ღამით რომ თოფი გავარდა,
გაქრა, მივიდენ ორნი ჩემი შვილი წინდაწინ, ნახეს ლეკი გდია, ია-
რალი აყარეს, კლავდენ. ეთქვა ლეკს: დიაღ, ბევრი შემოძლია, ნუ
მომკლავთო. მას უკან სოფლის კაციც ჩავიდა, მქარში იყო დაქ-
რილი.

თე მუ რაზ ჯავახიშვილმა გვითხრა: მე დავაყენებ
აქიმსა, რაც მოვატანოთ — ნახევარი შენი, ნახევარი ჩემი იყოსო;
რადგან ბატონის ჩემის ბიძაშვილი იყო, ბატონი ხარ მეთქი; ნახე-
ვარ ხანს ის აჭმევდა, ასმევდა, ნახევარს მე. გამთელდა, ტანთ ჩა-
ვაცივი. მე იმ ლეკმა მითხრა: შენი შვილი რომ დაგკარგ[ე]ია, იმას
მოგგ[ე]ვრიო, მეც იმისთვის ვინახავდი; თუ რამ მაგისი დამედებო-
და, პასუხი უნდა გამეცა. მაგან თავისი ყმის შვილი ყარალაჯელ
დემეტრაშვილი დაიხსნა, თორმეტ თუმნათ იყო დაფასე-
ბული. ახლა აღარას მაძლევს, სამართლონო. მოწყალევე კემწიფე-
ამისი სამართალი მიყავით.

მაისის ზ, ქორონიკონს უნდ.

ჩემი შვილი აგების დავიხსნა.

თავში:

ქ. ყორიასაულბაშო ზაზავ! მერმე ამ არზის პატრონი ჯა-
ვახიშვილს თეიმურაზს ამ არზით რომ უჩივის, თუ სი-
ტყვა არა ჰქონდეს, გამოურთვი, მოეც და თუ სიტყვა აქვს რამე,
მდივანბეგებთან ალაპარაკე და სამართალი იმათ უყონ. აღიწერა
მაისის 13, ქორონიკონს უნდ. 5

ბეჰელი: ქნარს მიცემს, დავით მიტმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხე-
ბულს, ერეკლე.

[განჩინება]

ქ. ბედნიერს მეფეს ამ არზის პატრონისა და ჯავახისშვილის
თეიმურაზის სამართალი ჩვენ, მდივანბეგებისათვის ებძანებინა. 10
ჩვენ ესენი ორნივ ერთათ ვალაპარაკეთ. ამათი საჩივარი გავი-
გონეთ.

ეს ბიჭიკაშვილი რომ ამ ლეკზედ ჩივის, ამისი მოწმობა
გიორგი მღვდელსაც მოეწერა ამ ბიჭიკასშვილის მართლობა. მაგ-
რამ ამ თეიმურაზს რომ ის ლეკი ტყვეში მიუცია და ქრისტიანი 15
ტყვეობიდან და ურჯულოს ხელიდან გამოუხსნია, მოკითხული ვქე-
ნით. რომელიც ტყვე ამ თეიმურაზს იმ ლეკით დაუხსნია, მართა-
ლია, თეიმურაზის ყმა არის. მაგრამ, დიად, ღარიბი და საბრალო
არის სადმე. და რადგან ტყვე გამოხსნილია, ამისი სამართალი ასე
განვაწესეთ, რომ ერთი თუმანი ჯავახიშვილს თეიმურა- 20
ზას დავადევით; რომ ეს ერთი თუმანი თეიმურაზმა ამ ბიჭიკა-
შვილს უნდა მისცეს და ამაზედ მეტს ეს ბიჭიკაშვილი ამ საქმე-
ზედ თეიმურა[ზ]ს ველარას ედავება.

ყორიასაულბაშო ზაზავ, ასე გა[ა]რიგე. მაისის 13, ქორონიკონს
უნდ. 25

ხუთი ბეჰელი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი
ლმერთგანცაა(?), იოანე, 1748
2. მონა ღთისა დიობეგი ზა[ა]ლ.
3. ფარსადან.
4. მონა ღთისა მდივანი ავთანდილ. 30

კიდევ:

ქ. ნახუტრის შვილი ქაიხოსროვმა და ჯავახისშვილმა თეიმუ-
რაზმა ეს განაჩენი მე, არუთინას მამებარეს. თეიმურაზმა ექვსი
აბაზი მოიტანოს, განაჩენი თეიმურაზს მიეცე.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9332. დედანი. ქალაღი. 22x10,7 სმ. და-
ზიანებული. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

არზა

ქ. ღმერთმან ბატონის მდივანბეგების [ქ]ირი მოსცეს ჯ ა ვ ა-
ხ ი ს შ ე ი ლ [ს თ ე ი] მ უ რ ა ზ ს. [მე და ჩემი] ძმები რომ გავიყა-
რენით, რაც ყმა და საკომლო გექონდა, გავიყავით და ზოგი კიდევ
გასაყოფი გვაქვს. უფროსს საუფროსო მიეცა და უმცროსს საუმ-
ცროსო.

ამ წყალობას ვითხოვთ, რომ სამართლით ათისთავი მომეცე-
მოდეს, ოცისთავი მომეცემოდეს თუ რამდონზედაც მერგებოდეს,
ჩემი საშუალო მომეცეს. ღმერთი გაგიმარჯვებსთ.

მარტის ე, ქორონიკონს უნშ.

[განჩინება]

ქ. ჩვენ, მდივანბეგები ამის სამართალს ასე განვაწესებთ: მე-
ფის ვახტანგის სამართლის წიგნის ძალით საშუალოს ძმას ოცის-
თავი ერგება. ამ თეიმურაზ ჯავახიშვილისაც თავის ყმიდამ და მამუ-
ლიდამ ოცისთავი უნდა მიეცეს; რომლისაც არ მისცემია, როცა გა-
იყონ, უნდა მიეცეს.

მარტის ვ, ქორონიკონს უნშ.

სამი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი
ღმერთგანცა(?), იო ა ნ ე, 1748
2. ქ ა ი ხ ო ს რ ო
3. ფ ა რ ს ა დ ა ნ

402. განჩინება ანტონ I-ისა სიმონ მღვდლისა და ნიკოლოზ დეკანოზის
საქმეზე

1764 წ. 10 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 324. დედანი. ქალაღი. 39x22 სმ. მხედრუ-
ლი. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოსა პ ა ტ რ ი ა ქ მ ა ნ და მამათ-
მთავარმან, ძემან მეფისამან, ა ნ ტ ო ნ ი მ ესე განჩინების წიგნი გან-
ვაჩინეთ მისის სიმაღლის, ჩვენის ძმის მე ფ ი ს ი რ ა კ ლ ი ს
ბრძანებით, ასე რომე:

ს ა გ ი ნ ა შ ვ ი ლ ი მღუდელი ს ვ ი მ ო ნ ყოვლად სამღუ-
დელს ტ ფ ი ლ ე ლ ს ა თ ა ნ ა ს ი ს გაეზარდა და ზ ა ა ლ ა-
შ ვ ი ლ ი ს ი ო ა ნ ე ს ხუცის მემკვიდრედ იყოთ; და მისი და შე-
ერთო და ყოველსავე ზედა მისს ნაქონთზედ პატრონად დაედ-
გინათ.

მას უკან თფილელს ათანასესვე მღუდლათ ეკურთხებინა. და
როდესაც ტფილელი მათის სიმაღლის მეფეთ ბძანებით რუსეთის
იმპერიაში წასულიყო, მაშინ სვიმონ მღუდელიც და ნიკოლოზ დე-
კანოზიც თან წაესხა.

ამისა შემდგომად ესენი კუალადვე უკმოქცეულ იყვნენ და 10
ისევ აქ მოსულიყვნენ და ყოვლად სამღვდელს ტ ფ ი ლ ე ლ ს
ქ რ ი ს ტ ე ფ ო რ ე ს ა ც კრებულში ძმათა თანა აღერაცხა და მათ-
თანა შეერთო და მყოვარ ეამ მშვიდობით ყოფილიყო სვიმონ სიო-
ნის კრებულისა თანა და კრებულნი სვიმონის თანა.

შემდგომად საბრკითა ბოროტთა დასაბამისა ეშმაკისათა შური 15
რაჲმე შემოხდომილიყო დეკანოზსა და სვიმონს შუა; ასე აღეტყი-
ნა, რომელ ვიდრე მათის სიმაღლის მეფის ყურთამდეც მიაღწია და
სამსჯავროში განცხადნა; და მათმან სიმაღლემ მეფემ ამ შფოთის
დასახსნელად აიღო და თავისი სახასო აზნაურიშვილი სიონთა
ღვთისმშობელს შესწირა წერილითა. მაგრამ მაინც კიდევ შფოთი 20
არ დაიხსნა.

შემდგომად მათის სიმაღლის, ჩვენის ძმის მეფისაგან ჩვენ გვებ-
ძანეს ამათის საქმის ვითარება.

ხოლო აწ ჩვენ ჰეშმარიტისა სამღთოსა და სამოციქულოსა
მსჯავროთა ესრეთ ვსაჯეთ და განვაჩინეთ და მამათმთავრობითისა 25
სასჯელითა ვბძანეთ, რათა ამიერიდგან დააცხრონ ამბოხი და დაა-
ყუდონ შფოთი. და იყავნ აღრაცხილ მღუდელი სვიმონ სიონის კრე-
ბულის მღუდელთა თანა, ვითარცა ერთი მათგანი ყოველსავე შინა
სამღუდელოსა და სასჯულოსა საქმესა შინა — წირვითა, ლოცვითა,
გალობითა და წიგნის კითხვითა და ყოვლისა სამღუდელოსა მსა- 30
ბურებითა.

და თუ კიდევ ამათში შფოთი არ დაიშალა და კუალად შფოთი
აღადგინა რომელმანე მღუდელმან, ჩვენ ძირსა მას შფოთისასა წმი-
დისა და მაღლისა მღუდულობისაგან განვაშიშულებთ და განვძრ-
ცვით; და მიტევება არლა ეგება.

და კუალად რაჲცა სამღუდელოს მსახურების შემოსავალნი:
საწირავნი ანუ საპარაკლისო ანუ სამლოცველო ან სხვა რამ უკუ-
პერილი ქონდესთ ვისმე, ახლავ მისცენ.

აწ, რომელნიცა ამას ჩვენსა სამღთოსა მსჯავრსა და სამამათ-
მთავროს ბრძანებას წინაღუდგებიან, უწყოდენ ეგევითართა, რამე-
თუ ფიცხელითა სასჯელითა დაისჯებიან და განიპატიევიან.

აღიწერა წელსა მაცხოვარებისასა ჩვენისასა ჩღად, თვესა ივ-
ლისსა ი, შემდგომად რუსეთით მოქცევისა ჩვენისა წელსა მეორესა.

ხელრთვა: კათალიკოზი

ჩვენ, თბილელ მიტროპოლიტი ქრისტეფორე, ამ
წმინდის პატრიარქის ბძანებ[ი]ს თანახმ[ა]ნი ვ[ა]ხლ[ა]ვ[ა]რთ.

ხელრთვა: ქრისტეფორე

მე, სიონის დეკანოზი ნიკოლოზ მათის უწმიდესობის პა-
ტრიარქის ანტონის ბძანების თან[ა]კმა ვარ.

ხელრთვა: ნიკოლოზ

403. გასამყრელო წიგნი ფულანთ სტეფანასი და არუთინასი

1764 წ. 14 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13086. დედანი. ქაღალდი. 58×24,5 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ნებითა და [შეწევნითა] მღვთისათა, ესე გასამყრელო წიგნი
და სიგელი დავაწერინე და მოგეცი მე, ფულა[ა]ნთ ესტატეს
შვილმა სტეფანამ, შენ ჩემს ძმას არუთინას, ასე და
ამ პირობაზედ, რომ: ჩვენ ერთად დგომა ვერ მოვახდინეთ, გავეყა-
რენით, რაც ღვთის მოცემული გვქონდათ, სახლი ან სახლის აჯნა-
სი, სულ ყველა შუაკაცების ჰუზურში ორ წილად გავიყავით. და
ჩვენი სარ[ი]შტა — თუ ასაღებისა, თუ მისაცემისა, ჩვენი შუაკაცე-
ბის ჰუზურში ოთხი ნუხსა გავაკეთეთ — ორი ნუხსა ასაღებისა, ორი
ნუხსა მისაცემისა.

ერთი ასაღების ნუხსა და ერთი მისაცემის ნუხსა, ეს ორი
ნუხსა შენ, არუთინას, გაქვს და ერთი ასაღების ნუხსა; და ერთი
მისაცემის ნუხსა, ეს ორი ნუხსა მე, სტეფანას, მაქვს; ნუხსები შუა-
კაცების დაბეჭდილია.

როგორც იმ ნუხსებში სწერია, ჩვენ ჩვენის ნებით ისე გავრიგ-
დით და ისე უნდა იქნას და ჩვენი სახლები გავიყავით.

მერგო მე, სტეფანას, ჩემს წილად: სახლი დარბაზის ქვეითი
კრისკენ, დარბაზის ორივ კარი, დარბაზის ზეითი კრის კარის რუქი-
დამ მიჯნა უნდა დაიდვას, გარეთ შაჰრამდის, რაც სწორე ლარი
გაიტანოს; ჩემთვის სხვა ჰიშკარი უნდა გავაღო ჩემის კრისკენ; და
ზეითი ერდოს ოთახი და გარეთ, ჩემი წილისკენ, ტახტი.

გერგო შენ, არუთინას, შენ წილად: სახლი დარბაზის ზეითი

თაროს კრისაყენ დარბაზის კარამდისინ; დარბაზის ზეითი კარის რუქილამ მიჯნა უნდა დაიდვას; გარეთ შაჰრამდის, რაც სწორე ლარი გაიტანოს, და გარეთი კიშკარი მთელი და შიგნითი ოთახი და შენი წილისკენ ტახტი.

და როგორც ეს ზეითი მიჯნა დაიდვას, ამით ქვეით სარდაფის მიჯნაც ზეით მიჯნის სისწორით მიჯნა უნდა დაიდვას, რომ: შენის წილის სახლის ქვეითი სარდაფი შენია და ჩემი წილი სახლის ქვეშ სარდაფი ჩემია.

და რაც შენი წილი სახლისგან ჩემი წილი სახლისგან მეტი გიჭირავს, იმისი ფასად ცამეტი თუმანი თეთრი მამეცი, ჩემი გული შემეჭერე.

და ყო რ ფ ა ნ ა ნ თ ბ ე უ ა ნ ა ს ჯალაბისგან ექვსი თუმნის სახლი რომ გირაოდ გვექონოდათ, იმ სახლის ექვსი თუმანი შენი საუფროსოში მოგეცა.

და მთავარეფისკოპოზის უბანში ერთი ნასახლარი სახლი გვაქვთ ჩვენი ბიძიანთან საზიარო. რაც იქილამ გამოვიტანოთ, ნახევარი შენია და ნახევარი ჩემია.

ჩვენ ამ რიგად და ამ პირობით ერთმანერთს მოვშორდით, რომ ამას იქით ყველას ხეირი და შარი თავთავიანთი არის. ამას იქით ჩვენში არა სადავო, არა სალაპარაკო აღარა დარჩა რა, სიკეთის და სიამოვნის მეტი, არცა ერთის იოტის ფასი.

თუ ამას იქით მამის ჩვენისა ან პაპის ჩვენისა ასაღები ან მისაცემი გამოჩნდეს სადმე, ჩვენ ორთავ უნდა პასუხი გავცეთ ასაღებასა და მისაცემასა.

ეს წიგნი არუთინასია. ერთი ამისი ფარდი სტეფანას აქვს.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი და ყოველი მისი წმინდანნი, კაცთაგან: მირიშქარბაშ მელიქ-მამასახლისი¹. ა ღ ა² და მისი შვილი ა ვ ე ტ ი ქ ა³ და ბ ა ს ტ ა მ ა ნ თ სტეფანას შვილი მილდისი მ ე ლ ქ ო ა⁴ და ლ ი ო ნ ა ნ თ ხეჩატურას შვილი პ ა პ ა⁵ და მილდისი ავეტიქას შვილი გ ა ს პ ა რ ა⁶ და ბ ა ლ დ ა დ ა ნ თ გიორგის შვილი ო ს ე ფ ა⁷ და ა ბ ე ს ა ლ ა მ ა ნ თ პაპას შვილი პ ა ს რ ა თ ა⁸ და ზ ო ჰ რ ა ბ ა ნ თ ოსეფას შვილი პ ე ტ რ ო ზ ა⁹

¹ ბეჭედი: მონა ღვთისა მირიშქარ მელიქ-მამასახლისი ალა.

² დატოვებულია ადგილი ბეჭდისათვის.

³ სომხური ბეჭედი.

⁴ ბეჭედი: მონა ღვთისა პაპა.

⁵ სომხური ბეჭედი.

⁶ ბეჭედი: პასრათ.

⁷ სომხური ბეჭედი.

და ბარათანთ ფასუას შვილი სტეფანა¹ და ზეჩატურას
შვილი ოჰანეზა² და ამირხანანთ ფასუას შვილი
ოჰანეზა³ და მანანათ ფიბოას შვილი ხატინა⁴.

და მე, პოლოზას შვილს მწერალს ისაიას, დამიწერია და
მოწმეც ვარ ამისი.

დაიწერა ესე გასამყრელო სიგელი მარიამობის თვის იდ გა-
სულს, ქორონიკონს უნზ.

404. განჩინება ელიზბარ თაქთაქიშვილისა და დავით მირზაშვილის მამულის საქმეზე

1764 წ. 29 აგვისტო

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 4476. დედანი. ქალღღრ. 32,2×9,6 სმ. მხედრული.
განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

თაქ[თ]ა[ქი]შვილი ელიზბარა, იოვანე უჩიოდა
მირზაშვილს დავითს ურგებალს კოშკის დაქცევას. ბედ-
ნიერს კემწიფეს ჩვენ, ამილახორის რევაზისთვის, ნი-
ჟოზლის დავითისათვის ებძანა ამისი სამართალი. დავსხე-
დით, რაც ღმერთმან გაქვეავონა, ასე გასინჯვით ვეცადნეთ.

თუ ის, რომელზედაც კოშკი იდგა, არაგვის ერისთვის მამუ-
ლია, დაუქცევიათ, მირზაშვილს არაფერი არა დაედება; თავის მა-
მულში დადგმა უწყენით დაუქცევია.

თუ რომ თაქთაქიშვილის მამული არის, ან მირზაშვილმა თა-
ვისის ენითა, სიტყვით დაუქცევნია, მირზაშვილმა კოშკის დაქცე-
ვის პასუხი უნდა გაცეს.

კიდევ თაქთაქიშვილი ელიზბარა მირზაშვილს ყელქცეუ-
ლის ნასყიდობაზე ელაპარაკებოდა. ნასყიდობის წიგნ[ე]ბ[ი] მო-
ვატანინეთ. ორთავ იმას წიგნში სხვა მამულების სახლი იყო, იმა-
საში სხვა. თავთავის ნასყიდობას დასჯერდენ.

მირზაშვილს თუ აკლია რამე, ის ბეჟანა ხერხ[ე]ულ[ი]-
ძეს უნდა უპოვნოს. თაქთაქიშვილს ნა[ს]ყიდობასთან საქმე არა
აქვს რა, ამისთვის, [რომ] უწინდელი ნასყიდი იყო.

¹ ბეჭედი: სტეფანა.

² " ოჰანეზა.

³ დატოვებულია ადგილი სხვა ბეჭდისათვის.

⁴ ბეჭედი: ხატინა.

⁵ დადებდა.

⁶ ნასყიდობაზე.

ჩვენ ღმრთის ქვეშ გავსინჯეთ, ეს შევიძელით. აგვისტოს კი,
ქორონიკონს უნბ.

ორი ბეჭედი:

1. ქ. მონა ღთისა ამილახორი რევაზ.
2. მიქოზელი ეპისკოპოზი დავით.

405. განჩინება საეკლესიო კრებისა ზაქარია ხუცესის საქმეზე

1764 წ. 18 ოქტომბერი

ლენინგრადის ცენტრალურ-ისტორიული არქივი. ფ. 796. აღწერილობა 49.
1768 წ. საქმე 142. სათაური: „По донесению московской синодальной кон-
торы о грузинском попе Захарий“. პირი. საბუთის პირები დაცულია აგ-
რეთვე ხელნაწერთა ინსტიტუტში Sd 2802 და S 3182.

[49] განჩინება და მსჯავრი სამოციქულო ზემოქმედება საქართვე-
ლომსა მამად-მთავრისა ანტონის მიერ და ეპისკოპოსთა სამე-
ფოსა ქალაქსა ტფილისს, პალატსა საკათალიკოსოსა შეკრე-
ბულთაგან ზაქარიასთვის ხუცისა, და ვიეთთამე მიმდგომთა მისთა,
ცხადად დამთრგუნველთა სჯულთა საღმრთოთა და მამათა კანო-
ნისათა.

მაცხოვარი ჩუენი და უფალი მეტყველი გვასწავებს, ვითარ-
მედ: «უკეთ უკრებულისა არა ისმინოს, იყავნ იგი შენდა, ვითარცა
მეზვერე და წარმართი»*.

გამოჩნდა უკვე ჩვენსა ამას ეპარხიას შინა კაცი განმრყენელი
ქრისტეს სავენაჯისა, ზაქარია უკვე ხუცესი «ამაღლებული მეც-
ნიერებასა ზედა ღმრთისასა»** — გონება იგი ასურიასტანული
ღმერთოცნებული თავისაგან თვისისა, რომელი ნებსით ჰურიებრი-
თა «შურითა ტყვექმნილი სიძულილითა მოყვასთათა»***, სრუ-
ლიად დამვიწყებელი სჯულთა სიყვარულისათა, რომელი მოეცა
მოწაფეთა ქრისტესათა****, და მთავრობითაცა, რამეთუ წერილ
არს: «მთავრისათვის ერისა შენისა არა იტყოდე ძვირსა»*****.

აღდგა ცილის წამებად კეთილმსახურსა ზედა მეფესა ჩვენსა
და მამად-მთავარსა ზედა ჩვენსა, და ყოვლად სამღვდელთა მღუ-

* მათე, 18,17.

** ქკორ. 10,5.

*** იელ. 3,13.

**** იოანე 13,15.

***** გამოსლ. 22,28.

დელთ-მთავართა და ყოველსა ზედა სავსებასა ეკლესიისასა, და მთავართა ზედა და, უდიდესი ვთქვა, ეკლესიასა ზედა საქართველომასა, ვითარცა მწვალებელთა ზედა, და სჯულისა ცხადად დამთრგუნველი ნებისით არა მოკსენე იქმნა: «არა ცილისწამო მოყვასა ზედა შენსა წამებითა ცრუდითა»*, და დაივიწყა კვალად თქმული იგი ეკლესიასტესა შინა (ცილისმწამებელთათვის): «ვიხილე ყოველი ცილი-წამებაჲ ქმნილი მზესა ქვეშე, და აჰა ცრემლნი ცილის წამებელთანი და არა არს ნუგეშინის მცემელი მათი»**.

ვინაცა სიმაღლემან მისმან მეფემან ჩვენმან, და წმინდამან კრებამან შეუნდო, და მრავალგზის მიუშვა იგი აღდგომად და ჰყო დაგებაჲ მისთანა ესეგვარ, ვითარმედ, რომელთაცა მართლმადიდებლობითთა წერილთა წვალებად აღმოაჩენდა უკეთური იგი (ზემოკსენებული ზაქარია), წერილნი ესე კეთილმსახურმან მეფემან და წმიდამან კრებამან აღიღო შორის და დაიდუმა მისთვის [v] სიტყვის გებაჲ არა თუ ამისთვის, წვალებისა რაჲიმე ზადიერება იყომცა წერილთა მათ შინა, რომელნიცა ყოვლითურთ აღმოსავალისა ეკლესიასა შეუდგებოდეს დოღმატთაცა შინა და საქმეთა, არამედ სიყვარულისათვის, რათა წინა აღმდგომნი იგი ჩვენთანა ასო იყვნენ წმიდისა ეკლესიისა, — ჰყო უკვე სიმაღლემან მისმან მეფემან ჩვენმან და კრებამან ენკენიებრი სიხარული ეკლესიისა განხეთქილებისა შეერთებისათვის და მოუწოდეთ ჩვენთან მღვდელმოქმედებად უკეთურსა ზაქარიას საღმრთოსა ზედა ლიტურგიასა, და ეზიარა ხელითა მამათ-მთავრისა ანტონისათა საღმრთოსა საიდუმლოსა***, რომელსაცა «მუცლად-ეღო საღმობაჲ**** იგი მწარეჲ, ესე იგი, განხეთქაჲ კულად ეკლესიისა ქრისტესისა, შეკრებულისა პატიოსნითა სისხლითა მისითა ქეშმარიტად განმაორებელმან მან საქმეთა იუდასთამან, მოწაფემან მზაკვარმან და მოციქულმან წარწყმედულმან, ზაკვით ზიარებითარე უხრწნელისა საიდუმლომასათა, ვითარ იგი მამამან მისმან (იუდა) ჰურ ეშმაკისა ჰყო თავი თვისი, რამეთუ «შევიდა მის[ს]ა ეშმაკი»***** და განსრულმან კრებულისაგან სამოციქულოჲ წმიდისა ეკლესიისა, მწვალებელ უწოდა მამად-მთავარსა ანტონის, და არა მოიკსენებდა ეშმაკეული იგი, ვითარმედ

* გამოსლ. 20,6.

** ეკლეს. 4,1.

*** „და ეზიარა... საიდუმლოსა“ მიწერილია კიდევ ზაქარიას ხელით.

**** ფსალ. 7,15.

***** იოანე, 13,27.

მღვდელთ-მთავართა თვისთათვის ბოროტის მზრახვალთა მიმართ მსაჯულ არს ღმერთი, ვითარ იგი ოდესმე ჰარონის ზედა აღდგომილთა მიმართ ჰსაჯა «განპეზაჲ ქვეყნისა და ცოცხლივ დანთქმაჲ ჯოჯოხეთსა შინა და ცეცხლისა აღტეხილებაჲ»*.

ვინაცა მამად-მთავარი ჩვენი ანტონი მრავალგზის ქადაგებასა შინა ამბიონსა ზედა წინაშე მეფისა და წინაშე ჩვენსა და წინაშე ყოვლისა ერისა აღიარებდის აღმოსავლეთისა ეკლესიისა აღსარებასა, და ლათინთა სარწმუნოებისა აღმსარებელთა საშინელითა არე შეაჩვენებდის სიტყვებითა.

1. გარნა ეშმაკეულმან მან და არ შემწყნარებელმან მღვდელთ-მთავრობისა მისისამან, რაჲვეცა «მუცლად ეღო, [სალმობაჲ და] შეა უსჯულოებაჲ»** იგი სიძულელი მოყვასთა [50] და ძმათა თვისთა;

2. განიპარა სამეფოთ საქართველომასთ სხვად სამეფოდ ესე გვარითარე სივერაგითა, ვითარმედ იტყოდა ურცხვინოდ რეცა მეფისაგან განტევენებასა თვისსა;

3. წარვიდა სხვად სამეფოდ ამისთვის, რათა ეკლესია საქართველომასა კეთილმსახურით მეფითურთ მწვალებელად, ესე იგი, შემწყნარებელად ლათინთა სარწმუნოებისა და არა წმიდისა პაპისა, რომაელთასა გამოაჩინოს და საღვთოთა პატრიარხთაგან საბერძნეთისათა შეჩვენება მოატყვას ეკლესიასა ზედა საქართველომასა, ვერ გულის კმის მყოფელმან, ვითარმედ მუნებურნი მეფეცა და მღვდელთმთავარნი თვინიერ კეშმარიტისა ცნობისა არა ეწამებიან.

4. ოდეს შევკრბით რა პალატად საკათალიკოსოდ და მიუვლინეთ მას მოციქულნი ორნი ხუცესნი, პო რ ფ ი რ ი, ხუცეს-მონაზონი და გ ი ო რ გ ი პროთოპოპი ტფილისს საკათალიკოსო მასა ეკლესიისა, შევსთვალენით სიტყვანი ესე გვარნი, რათა მოვიყვანეთცა სინანულად, მაგრა ჭური იგი ეშმაკისა უქვემოეს ეშმაკთა დაადგინებდა თავსა თვისსა, და მწვალებელად მწოდებული ჩვენი წინა აღმდგომთა მოგვიგებდა.

5. მერმელა მოვიყვანეთ კრებად პყრობილი და ზვაობით და დაუმდაბლებელად მოგვიგებდა.

ვინაცა მოიღო ომფორი შემოსელმან პეტრახილითურთ და სამკლავით მამად-მთავარმან ჩვენმან ანტონი და მოიდრიკნა მუკლნი და იტყოდა მაღლითარე კმითა: «სულო ყოვლად წმიდაო და ცხოველს მყოფელო თვითებაო მხოლომასაგან მამისა გამოსრულო მხოლოო, რომელიცა სიონს ცეცხლისა ენების სახედ გარდამოკედ

* რიცხ., 16,32.

** ფსალ. 7,15.

მოციქულთა ზედა! უკეთუ მე წინააღმდეგომსა რაჲმესა აღმოსავლეთისა ეკლესიისასა ანუ თარგმანებასა შინა მეერგასისა ფსალმუნისასა. (ესე იგი «მიწყალესს») ანუ «აპოლოდიასა» შინა ჩემსა ლათინთა სარწმუნოებისა რაჲმე ანუ გონებით, ანუ მოგონებით, ანუ ჰაზრით, ანუ სიტყვით წარმოჩენილით დამედვასმცა, ანუ დამეწეროს, მყავ მე წყეულ, კრულ, შეჩვენე[v]ბულ სულით და კორციით და საფლავით ამას სოფელსა და მერმესაცა მას;

და უკეთუ ცილის წამებით მაბრალებდეს მე ზაქარია ხუცესი, ჰყავ ესე წყეულ, კრულ, შეჩვენებულ სულით და კორციით და საფლავით ამას სოფელსა და მერმესაცა მას».

ხოლო ჩვენ, ყოველთა მუნ მდგომთა მიტროპოლიტთა და ეპისკოპოსთა ძრწოლით მსმენელთა ვთქუთ ერთითა კმითა: «ამინ».

6. გარნა ეშმაკეულმან მან წარმოსთხია კვალად სიმყარულე მთვისი, მეტყველმან: «შემიჩვენებდეს თარგმანებადცა «მიწყალესი» და ყოველნი შემწყნარებელნი მისნი».

ამისთვის ჩვენ შეკრებულთ ყოვლად სამღვდელთა მღვდელთმთავართა ვსაჯეთ უსჯულოდ გამოყვანებად და შეჩვენებად ყოვლად უკეთური იგი ხუცესი ზაქარიაჲ დაღათუ არა მწვალებელი, არამედ ვითარცა გარდამავალი მამათა კანონისა ზემო წერილთა მათ რიცხვით განყოფილთა ბრალთა მისთათვის.

პირველისათვის ბრალისა, ესე იგი არ შემწყნარებლისათვის უმსჯავროდ თვისისა მღვდელთმთავრისა, ვყოფთ განკვეთასა მისსა მღვდელობისაგან ლვ კანონითა წმიდათა მოციქულთათა მით, რამეთუ კანონითა მით წმიდათა მოციქულთათა (ოცდამეათექვსმეტითა) არა თუ მხოლოდ არ შემწყნარებელ[მა]ნ მღვდელთმთავართანი განიკუთვებიან მღვდელობისაგან, არამედ იგინიცა, რომელნი არა მწვრელ არიან მღვდელმთავრისა მიმართ დაუმორჩილებელისა ერისა დამორჩილებად. კვალად ამისთვის ბრალისა განკვეთთ მას მღვდელობისაგან ნე კანონითა წმიდათავე მოციქულთათა, მით რამეთუ უდიდესი გინება არა რაჲმე არს, ვითარ იგი მწვალებელად წოდება.

მეორისათვის ბრალისა მისისა განკვეთთ მას მღვდელობისაგან კანონითა წმიდათა მოციქულთათა იე კანონითა და კრებითა ანტიოქიისათა გ [51] და ია, რომლისათვის განვაქიებთცა და სრულიად განვკდით და პატივსა მიუღებთ, და ლოდოკისა მა—მბ, ხალკიდონისა იგ და კონსტანტინოპოლისა ვ კრებისა იზ და მეორედ ნიკიისა ი კანონითა.

და შესამისათვის, მეხუთისა და მეექვსისა [ბრალისა] შევაჩვენებთ და უქვემოეს ეშმაკისა დავადგინებთ, ვითარცა მასწავლელსა სახლისა ღვთისა[სა] (ესე იგი საქართველომასა წმიდისა ეკლესიისა) და მას შინა ქმნილისა წმიდისა კრებისა აღვილად შეურაცხის-ყოფელობისასა, კანონითა ვ და კ წმიდისა კრებისა ღანგრისათა.

ხოლო მწვალებელად წოდებისათვის კეთილმსახურისა მეფისა ჩვენისა, მიუღებთ შესახედავსა პატიოსანსა მღვდელობისასა, ვითარცა არს ჩვეულება წმიდისა და ღიდისა ეკლესიისა რუსეთისა მაგინებელთა ზედა მეფისათა; ამასთანა მიუღებთ სახელსაცა, რომელი ეწოდებოდა მღვდელობასა შინა, მით რამეთუ არა ნათლის-ლებასა შინა წოდებულ იყო სახელი იგი მას ზედა, არამედ მღვდელობასა შინა და, რომლითაცა სახელითა იწოდებოდა ერისკაცობასა შინა, ვბრძანებთ, რათა იგივე სახელ-ედებოდის ამიერიდგან.

მეოთხისათვის ბრალისა ვყოფთ, ვითარცა მეზვერისა და წარმართსა სიტყვისაებრ უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესა (მატ. 18,17) და ვსწვრთით მას ძლიერად, ვითარცა ურჩსა და წინააღმდეგობსა კრებისასა.

ხოლო ყოველთა ბრალთა მისთა ზემო წერილთა მიუდრეკელობათა და აღმაშფოთებელობათა და განხეთქათა ეკლესიისათა, და მის ძლით სხვად და სხვად ერად ყოფათათვის ჩვენთა და, უდიდესი ვთქვათ, დედასა თვისსა წმიდასა საქართველომასა ეკლესიასა ზედა აღდგომისათვის და მწვალებელად წოდებისათვის მისისა, და მრავალთა მათ უკეთურებათა მისთათვის, ყოვლად უკეთურსა მას [v] და უსჯულოსა ზაქარიას ხუცეს ყოფილსა განკვეთილ ვყოფთ წმიდისაგან მღვდელობისა, შევაჩვენებთ, ვსწყევთ, შეგვკრავთ ჩვენდა მოცემულთა მღვდელმთავრობითითა კელმწიფებითა, მით უკვე რომელი იგი პრკვა კელმწიფემან სიკვდილისა და ცხოვრებისამან საღმრთოთა და სამღვდლოთა მოწაფეთა თვისთა (სიბრძ.) «რომელი შეპკრათ ქვეყანასა ზედა, იყავნ შეკრულ ცათა შინა»*; და კვალად «რომელნი შეიპყრნეთ, შეპყრობილ იყვნენ»**.

და ყოველთა მეოხთა და შუამდგომელთა მისთასა ვყოფთ შეჩვენებასა, და მისდა მისრულთა ყოველთა შევაჩვენებთ მით, [რამეთუ] წერილ არს ესრეთ, ვითარმედ: «რომელი შეეხოს თვისსა, გაშავდეს»***; და ყოველთა შემწეთა მისთა შევაჩვენებთ.

* მათე, 18,18.

** იოანე, 20,23.

*** ზიარაქ, 13,1.

განკვეთთ დიაკონობისაგან და შევაჩვენებთ შვილსაცა მისსა იოსებს, ვითარცა მამისა თვისისა შემწესა და თანა მწვალებელად მწოდებელსა წმიდისა საქართველოჲსა ეკლესიისა; შევაჩვენებთ ქურსაცა მას ეშმაკისასა მოწაფესა მისსა ისაკს, ვითარცა ყოველსავე შინა ზიარსა მოძღვრისა თვისისა.

ხოლო უკეთუ მოვიდნენ სინანულად, და დიდითარე სინანულთა უკუთქვენენ ყოველნივე წართქმულნი თვისნი, და შეუვრდენ წმიდასა მამად-მთავარსა ჩვენსა და წმიდასა კრებასა, სრულითა გულითა შევიწყნარებთ და მოუწოდთ სინანულად, და არა სრულიად წარწყმედილ ეყოფთ, ვითარცა მონანულთა; გარნა შვილსა მისსა იოსებს მოსრულსა სინანულად და ორთაგანვე უმოლხინესად შევიწყნარებთ.

წელსა 1764, თვესა ოკტომბერსა იმ.
საქართველოს პატრიარქის, მეფის ძინ, ზელი აწერია.
კირილე მთავარეპისკოპოსისა
ბესარიონ ეპისკოპოსისა
ტფილელ მიტროპოლიტის ქრისტეფორეს
მროელ მიტროპოლიტის გერმანესი
ნინოწმადელი საბასი ეპისკოპოსისა
მანგლელის ნიკოლოსისა ეფისკოპოსისა.

406. განჩინება ღვთის და ბატია დიასამიძეთა სასიხლო საქმეზე*

1765 წ. 18 მარტი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1123. დედანი, ქაღალდი. 43×16,2 სმ. საბუთის მარცხენა კიდე მეტად დაზიანებულია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი. აქვე, ფ. 1450. დავთ. № 13. საბ. № 124, დაცულია ამ საბუთის პირი.

დიასამიძე მორდარი დავით თავის ბიძასშვილს ტეტიას [თავის ცოლი]ს მუცლის წახდენაზედ უჩიოდა, ასე რომ: მორდარს ერთის მოსულის იმერლის ძროხა დაეცლა სამარიაშობით და ეს ტეტიას შეეცყო, მორდარს იმერლის ძროხა დაუეცლავსო და მორდარის სადგომისაკენ წასულა. იქ [სვიმონის] შვილი სვიმონ დახვდომია, ის იმერლის ძროხა გაუტყავებია; და ტეტია იქ მისულა, და ტეტია და სვიმონის შვილი შელაპარაკებულან¹. და

¹ შელაპარაკებულან.

* შდრ. 1765 წ. 29 დეკემბრის განჩინებას (აქვე, № 413).

სვიმონის შვილს ტეტიასათვის დედა შემოუგინებია. იქ გა[უ]შვე-
ლებიათ, ვინც იქ დამსწრებნი ყოფილან და იქილამ ქვეით წამოსუ-
ლა და იქავ მორდრის სადგ[ო]მის სიახლოვე[ეს] მორდრის კაცის კა-
რი დახვედრია, თოფი უკრავს და ის კარი მოუკლავს. და მორდარი
ამას უჩიოდა: ამ შენის ჩხუბის მიზეზითა და კარს რომ თოფი კარი,
იმ თოფის სროლის კმაზედ წაუხდა მუცელი ჩემს ცოლსაო.

და ტეტია ამისას აშას ამბობდა: არც ჩემის ჩხუბის მიზეზით
და არც ჩემგან კარის თოფის სროლის მიზეზით შენს ცოლს მუცე-
ლი არ წახდენია და ტყვილათ მედავები მუცლის წახდენას.

ჩვენ, მდივანბეგებმან და მდივნებმა ამათი სიტყვა და საჩივარი
ყველა ასე გავსინჯე თდა შევიტყუეთ. და რადგანაც ტეტია ამგვა-
რათ აშას ამბობდა, სამართლით [ფიცი] ტეტიას უნდა დასდებოდა.
მაგრამ ტეტიას უ[ფ]რო სათუთო იქნებოდა, რომ სწორეთ სცოდ-
ნებოდა მუცლის წახდენა და იმისთვის ფიცი აღარ დავადევით.

და ალელების მოწერილი მუჯალამა [იყო] და იმაშიაც ეწერა:
მუცლის წახდენა კი შევიტყუეთ და ტეტიას მიზეზით წაუხდა თუ
არა, ის არ ვიცითო. და ამიტომ ფიცი მორდარს დაედვა. იმას უფ-
რო სწორეთ ეცოდინება, თ[უ] ტეტიას მიზეზით წახდენია მუცელი.

სამართლით დავით[ს] თხუთმეტი მოწამე დაედვ[ა]. ამისგან
ექვესი მოწამე მოუჭერით და დარჩება ცხრა მოწამე. ამაში უნდა
იშოვოს თავადისშვილი სამი, აზნაურისშვილი სამი და გლეხიკაცი
სამი. და ამ მოწამე[ე]ბით წადგეს და ასე შე[ფ]იცოს ტეტია[ს], რომ:
«ამის მიზეზით, ჩხუბით და თ[ოფის სროლ]ის კმის მიზეზით წახდე-
ნოდეს მუცელი მორდრის ცოლს».

თუ ასე დაიფიცოს მორდარმა დავით, მუცლის წახდენისათვის
მთელი სისხლი უნდა დაუ[უ]რვოს თავისის გვარისშვილობისა სა-
ქართველოს რიგით ტეტია. მ ე ფ ი ს ვ ა ხ ტ ა ნ გ ი ს გან[ა]ჩენის
ძალით ჯა ამდონს რიცხვში გაუჩნდა სამას ოთხმოცდაოთხი თუ-
მანი.

შემოთ რომ მთელი სისხლისა მეხუთედი მოწამე გაუჩნდა,
იმისგან ექვესი მოწამე რომ გვიპატიებია, ამიტომ მორდრის მთელი
სისხლის მეხუთედი დაუკელით სამოცდათექვსმეტი თუმანი და რვა
მინალთუნი. დარჩება კიდევ სამას სამი თუმანი და ორი მინალ-
თუნი.

ეს ჩხუბი რომ იმერეთილამ მოსულის კაცის ძროხის დაკვლის
მიზეზით მომხდარა, ის კაცი თუ მორდრის მიკედლებული ყოფი-

ლა და ამისი კაცი იქნებოდა და თავისის მიკედლებულის ძროხა დაუკლავს, და ტეტია უბრალოთ მისულა და ჩხუბი აუშლია, ტეტიას დაუშა[ვებ]ია.

და თუ ეს ძროხის პატრონი უწინვე ივანეს მიკედლებული ყოფილა და მორდარს ძალდატანებით და [უ]სამ[ა]რთლობით წაურთმევია და დაუკლავს, რადგანაც [ჩ]ხუბის მიზეზი ამ კაცის ძროხის დაკვლა ყოფილა, ზემოთ რომ სისხლი გაგვიჩენია სამას სამის თუმნიდამ და ორის მინალთუნიდამ, მთელის სისხლის ნახე[ვარი] უნდა მისცეს — ას ოთხმოცდათორმეტი თუმანი; სხვა კი ჩაგვიტარებია.

და თუ ასე ვერ იფიცა საქმე, [არა ეთხო]ება რა.

ზემოთ რომ ცხრა მოწამე სწერია, იმაში ოთხი ივანესი და ტეტიას შეგდებული უნდა იშოვნოს უმტერ-უმოყვრო კაცი და ხუთი თავისი ნაშოვნი მი[ი]ყოლიოს ფიცში და ისე შეფიცოს მორდარმა. და [თუ დაკლ]ული ძროხის პატრონი მორდარის კედლაი ყოფილა მოსული, სამას სამი თუმანი და ორი მინალთუნი უნდა მთლათ მისცეს ოთხი წილი მთელის სისხლისა.

მარტის იმ, ქორონიკონს უნგ.

სამი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტეფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცა(?), იოანე, 1748.
2. რამაზ
3. ფარსადან.

თავში:

ქ. ჩვენ სრულიად საქართველოს [მეფე მეორე ერეკლე ამ] მღივანბეგებ[ისაგ]ან [გასამ]ართლებულს სამ[არ]თლის განაჩენს ამავე რიგათ ვამტკიცებთ. გიბძანებთ იასაულო ტეტიავ [გოსტა]შაბისშვილი, სვიმონ ამირეჯიბო! ეს ასე გა[ა]რიგე, როგორც ამ განაჩენში სწერია. მარტის კ, ქორონიკონს უნგ.

ამისი საესაულო ორი წილი გოსტაშაბის[შვილს ტეტიას] და [ერთი წილი] ამირეჯიბის სვიმონისა [არის]. იმერელი ბადრია თქვა: დავით მორდ[არის ყმა]თ ვიყავ მისულო. მაგრამ ივანემა ასე უპასუხა: ზო[გი რამ სა]ჩუქარი მის[ცა დავით მო]რდა[რმა] ამ ბადრი[ს] და ერთი კარი და ამისთვის ამბობსო.

ჩვენ ასე გაგვიჩენია: თუ იოვანემ ამ [საქმეზე] ასეთი საბუ[თი] უყოს, რომ მოსამართლის გული და[ა]ჭეროს, რომ ეს ბადრია

[დავით] მორდრის [ყმად არ ყო]ფილიყო[ს, მაშინ] როგორც გა[გვი]ჩენია ამ განაჩენში, ისე დამტკიცდეს.

და თუ იოვანემ ბაღრიას საქმეზედ ასეთი საბუთი ვერ მოიტანოს რა მოსამართლესთან, რომ სარწმუნო ვერ შეიქნას, ეს ბაღრი[ა დავი] მორ[დრის] ყმობას ამბობს და დღეს იმერლის სიტყვით[ა] დავით [მორდარს] დარჩება. და როგორც გავიჩენია, ისე გარიგდეს ამ განაჩენით].

407. განჩინება ბიორგი ზარიძის ყმობის საქმეზე

1765 წ. 21 მარტი

ცსსა. 1448. № 1140. დედანი. ქალაქი. 37×17,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

ქ. ამას წინათ ამილახორიშვილი იესე ქისიყის მოურავათ რომ ყოფილიყო, იქ ზარიძე გიორგი დაეჭირა, ჩემი ყმა ხარო, პატივიც ბევრი მიეპყრა, ყმობის წიგნი და თავდებიც გამოერთმია, ზოგი თეთრი და ზოგი ვეჯი წაერთმია, რომ ამ საქმეზე ზარიძე გიორგის თექვსმეტ თუმნამდინ გასლოდა. და სხვა ზარარიც გაეწია.

ახლა ეს გიორგი სამართალში მოვიდა და ეს თავის საჩივარი შემოგვჩივლა.

ჩვენ მდივანბეგებმა ამის მოკითხული ვქენით, სარწმუნოს მოწმებით და ძველის წიგნებით ზედმიწევნით შევითყვეით, რომ ეს გიორგი ზარიძე გვართ ჩაჩუნაშვილი იყო მემკვიდრეთ თელათგორს ნასახლები და ქვათახევის წმინდის ღმრთისმშობლის მკვიდრი ყმა არის, ამილახვარიანთ ამასთან ხელი არა აქვთ რა.

იესე ამილახორიშვილს ამისთვის ყმობის წიგნი რომ გამოურთმევია და თავდებისათვისაც სათავდებო წიგნი რომ გამოურთმევია, ისინი სულ ბათილი არის. ის წიგნები ისევ ამ ზარიძეს უნდა მოეცეს და თექვსმეტის თუმნის ნაღდი თუ ჭინში ღირებულის ფასისა იქ[ა]სე ამილახორიშვილმა ზარიძეს გიორგის უნდა შეუსრულოს და მისცეს.

ამას გარდა სხვა დავა და სალაპარაკო აღარა დარჩება რა. აღიწერ მარტის კა, ქორონიკონს უნგ.

სამი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი ღმერთგანცაა(?), იოანე, 1948
2. რამაზ
3. ფარსადან.

ქ. ჩვენ, მე ფე ერეკლე ამ განაჩენს ვამტკიცებ[თ]. რაგვართა მოსამართლეთ ამათი სამართალი განუწყესებიათ, ისე უნდა გარიგდეს.

ალიწერა მარტის კ, ქორონიკონს უნგ.

დავით ხერხეულიძე, ეს ასე გაარიგე¹, როგორც ამ განაჩენში ეწეროს.

ბეჰლი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე

408. განჩინება პაატა მეითრის შვილის შიშის არუთინას საქმეზე

1765 წ. 28 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13018. დედანი. ქალაქი. 22×16,5 სმ. მხედ-
რული. ალაგ-ალაგ იხმარება თითო ან ორი წერტილი.

ქ. პაატა მეითრის შვილი სააკაშვილის ისაიას შვილს არუ-
თინას ყმობით ედავებოდა.

ჩვენ, მდივანბეგმან იოანე მ, რამაზ და ფარსადან,
ვალაპარაკეთ.

არუთინა ამბობდა: მართალია, მაგათი ყმანი ცუდი ილვართ, მა-
რა მასუკან ბატონს სახასოდ დაუჭერივართო.

პაატამ გივი მდივნის დაწერილი ბარათი გამოიტანა, რომ
ამ არუთინას პაპა სააკა მეითრის შვილს ქაიხოსროს ერგო
ციციის შვილის ნოდარის შვილი ნიკოლოზ ამ საქ-
მეზედ მოასილი იყო.

მისკარბაშ მელიქთან გავგზავნეთ თვითონ ეს ნიკოლოზ და
გკითხეთ: კურთხეულის მეფის ვახტანგის დროს ქალაქის
დავთარი ნახე, სახასოდ უბძანებია ეს კაცნი, თუ მეითრის შვილებს
სჭერიაო. მელიქს ნიკოლოზისათვის ასე ეთქვა: დავთარი არა
მაქვსო.

ახლა ჩვენ ასე გაგვიჩენია: რადგანც ამ ბიჭებს ძველად განაყა-
რი ბალინაც მოვაყვანიინეთ და ამანც ასე ეთქვა: მე რომ ქაი-
ხოსროს ძმას ასლანს ვერგეო, ეს სააკა ქაიხოსროს ერგო.
თუ დავთარი გამოჩნდეს, რომ ეს სააკაშვილი ან თვითონ საჰ[ა]კა
და ან მამა იმისი სახასოდ ეწეროს, ბატონის ყმა იქნება და პაატა
მეითრის შვილს კელი არა აქვს. თუ არადა, პაატას დარჩა ეს არუ-
თინა და ამისი სახლისკაცი მამაჯანა.

პაატას რომ გაყრის ბარათი აქვს, თუ იმ ბარათს უკან გაყრი-
ლან ეს არუთინა და მამაჯანა, ესეც პაატასი იქნება. და თუ იმ ბა-

¹ გარიგვი.

რათს უწინ გაყრილან, საბუთი თუ უყოს მამაჯანას შვილმა, რომ ქაიხოსროს არა რგებოდეს და ქაიხოსროს რომელსამე ძმას რგებოდეს, მაშინ პაატას კელი აღარ ექნება, ბეითალმალია და ბატონისა იქნება.

მარტს კმ, ქორონიკონს უნგ.

სამი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტეფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცაა(?), იოანე, 1748
2. რამაზ
3. ფარსადან.

თავში:

ჩვენ, მეფე ერეკლე ვამტკიცებთ, აპრილის იე, ქორონიკონს უნგ.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

409. განწესება მრავალე II-ისა და ანტონ I-ისა შინაოხსულ ბავშვთა

ჟგოგიდან განთავისუფლების შესახებ

1765 წ. 23 აპრილი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 13. საბუთი № 208. პირი. ამ ღირსშესანიშნავი საბუთის დედანი დაკარგულია. იგი წარმოადგენს საკანონმდებლო განწესებას, რომლითაც ხელმძღვანელობდნენ სასამართლოები ყმებზე დავის გამო განჩინების გამოტანისას. ერეკლეს ბეჭედი და კათალიკოსის ხელრთვა საბუთის პირში დაცული არ არის, მაგრამ, როგორც წესი, ასეთები ანალოგიურ საბუთებს უზის.

[150] ჩვენ — მეფეს ერეკლეს, საქართველოს კათალიკოსსა, ეპისკოპოსთა და დარბაისელთა — ეს [პირობა] დაგვიდგია ღმრთის ფიცითა, რომ: რომელიც ტყვე მოვიდეს, ძველს პატრონს კელი აღარ აქვს, თავის უფალია, ვისაც უნდა, იმას ეყმობა. ამის წიგნი დაგვიდგია და დაგვიმტკიცებია.

აპრილის კგ, ქრისტეს აქეთ ჩლდე.

[ბეჭედი ქნარს მიცემს, დავით მიჭმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლეს]

[ხელრთვა: კათალიკოზი]

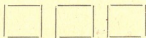
1765 წ. 21 ივლისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 32. საბ. № 44. პირი. ქალაქი. მხედრული.

[34] არალუთაშვილს დურმიშხანს სიკვდილის¹ უმსაანდერძი რომ დაუწერია და თავისი სახლისკაცი ალიხანა მამულზედ უშვილებია, ის ანდერძის წიგნი ბედნიერს მეფეს ირაკლის მირთმეოდა და მეფეს ჩვენ, მათის მონის იოანეს მდივანბეგისა, რამაზისა, ფარსადანისა და მდივნებისათვის გასინჯვა ებძანათ, ოქმი ებოძათ.

ჩვენ ეს ანდერძის წიგნიც გავსინჯეთ და სამართლის წიგნშიაც მოვიძიეთ. სამართლის ძალით რადგან მტკიცე და სწორე ანდერძი^[ა], ალიხანას დარჩება, როგორც ანდერძი დაუტევებია; იმ გზით რომ დურმიშხანის ძმა ასლანა ტყვეობიდან მოვიდეს, მაშინ სამშო იქნება ეს მამული. და თუ ვერ მოვიდა, ამ ალიხანას დარჩება. მაგრამ რადგან ბეითალმანია ეს ყმა და მამული, ნება ბატონისაა, უბოძებს თუ არა, ბძანება მათია.

მკათათვის კა, ქორონიკონს უნგ

411. განიხილეთ რევაზ უზბაჟისა და ლორელაშის შმის საქმეზე

1765 წ. 18 აგვისტო

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 38. საბ. № 12. პირი. ქალაქი. მხედრული.

[5v] იოთამის შვილს რევაზ უზბაშს ლორელები ალიხანაშვილს მელქუასა და მის ბიძაშვილებს ედავებოდნენ.

ჩვენ, ბატონიშვილმა გიორგიმ ამათი საჩივარი მოვისმინეთ. ლორის ქალანთარი და მელიქი ვალაპარაკეთ. მოწმე^[ე]ბით სარწმუნო შევიქენით, რომ ეს ალიხანაშვილი მელქუა და მისი ბიძაშვილები მემკვიდრე ამ იოთამიშვილებისა ყოფილიყო, ტაშირზე აკრავაშენს ნასახლები. ახლა ჩვენც ამისთვის გვიბოძებია და დაგვინებებია, ლორელები ველარას მიედავებთან.

ციციშვილო ივანეც! ეს ალიხანაშვილი მელქუა და მისი ბიძაშვილები ამ იოთამიშვილს უზბაშს რევაზს და მის შვილს ორბელს მოაბარე.

ალიწერა აგვისტოს იგ, ქორონიკონს უნგ.

¹ სიღვდილის.

412. არზა გიორგი იორაგაშვილისა შოგის თოგაზე მდივანებთან

განჩინებით

1765 წ. 15 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2786. დედანი. ქალაქი. 34,5×14 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი ან სამი წერტილი. ა-მეტი.

[არზა]

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კემწიფის ჭირი მოსცეს მათ ფეხთა
მიწა-მტვერს წინწყაროელს იორაგაშვილს გიორგის.

მერმე ამას მოვახსენებთ ჩვენს მოწყალეს კემწიფეს, რომ:
მე მკვიდრი წინწყაროელი თქვენი ყმა გახლავართ და ავრ დროის
გულისათვის ქისიყს ხიზანთ გახლავართ; და ახ[ლ]ა ჩერქე-
ზის შვილი მექიდება, ჩემი ყმა ხარ[ო] და ბებურის შვი-
ლი თამაზ მამდგომია, ჩერქეზიშვილმან შენი თავი მე მამცაო,
მე უნდა მემსახუროვო.

ამას წინათაც სიღნაღში არზა მოგართვით და მოწამეც
გიახლოთ, რომ მე თქვენი ყმა წინწყაროელი გახლდით. და ახლა
ამას ვეხვეწებით ჩვენს მოწყალეს კემწიფეს, რომ მოკითხულობა
ქნათ, ჩვენის ქვეყნის მამასახლისი და სოფელი აქ გა[ა]ხლოთ და
თქვენათ გასამარჯვებლად ამაზე შებრალება და სამართალი გვა-
ღირსეთ, ბედნიერო კემწიფე.

დაიწერა მარიობის იგ, ქორონიკონს უნგ.

თავში:

ქ. ბატონო მდივანბეგებო! ამ არზის პატრონი ასე ჩივის, ამის
საქმე მოიკითხეთ და სამართალი თქვენ უყავით. აღიწერა აგვისტოს
იე, ქორონიკონს უნგ.

ბეჭდი: ქნარს მიცემს, დავით მიგმობს ძედ კახეთის მეფედ
ცხებულს, ერეკლე.

[განჩინება]

ქ. ამათი სამართალი ბედნიერს კემწიფეს ჩვენ, მდივანბეგე-
ბისათვის ებძანა.

ჩერქეზიშვილი დემეტრე ასე ჩიოდა: ეს გიორგი
ხოჯაშვილი არისო და ჩემი მემკვიდრე ყმაო, მაგრამ ავის დროს
მიზეზით მამა ამისი ქართლში გამოსულაო და მერმე ეს გიორგი
ისევ ჩემთანვე მანავს მოვიდაო.

ეს გიორგი ასე ჩიოდა: მე მემკვიდრე წინწყაროელი ვარო.

ჩვენ ამის მოკითხულობა ვქენით. ამ გიორგის მამა ცოტას ხანს
წინწყაროს ხიზნათ მდგარა, მერმე იქილამ რომ აყრილა, წინწყაროს

მამასახლისი და ქეთხუდები წასდავებოდნენ, ველარას შესლოდნენ და წიგნი მიეცათ: შენ წინწყაროში ხიზნათ მოსული იყავო და ჩვენ შენთან საქმე არა გვაქვს რაო. ის წიგნი ვაპოვინეთ, სამართალში გავშინჯეთ. ამ გიორგის წინწყაროელთა ტყუილათ მოეხსენებინა; წინწყაროელი არ არის და არცავენ სხვა ქართველი კაცი მოდავე ჰყვანდა. ეს გიორგი სამართალმა ჩერქეზიშვილს დაანარჩუნა, რადგან წინწყაროელი არ იყო, ამისი ყმა ყოფილა, სხვას საქმე არავისა აქვს.

ალიწერა აგვისტოს კგ, ქორონიკონს უნგ.

სამი ბეჭედი:

1. იო ა ნ ე
2. ფ ა რ ს ა დ ა ნ
3. მ[ო]ნა ლთისა ს უ ლ ხ ა ნ.

თავში:

ქ. ჩვენ, მე ფ ე პატრონი ი რ ა კ ლ ი ამ განაჩენს ვამტკიცებთ. ღვინობისთვის კგ, ქორონიკონს უნე.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ე რ ე კ ლ ე .

413. განჩინება ღაზით და ბაბია დიასამიკათა სასისხოლო საქმეზე

1765 წ. 29 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 10092. დედანი. ფრაგმენტი. ქაღალდი. 17,5×17 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია ორწერტილი. აქვე, ფ. 1450. დავთ. № 13, საბ. № 125, დაცულია ამ საბუთის პირი.

[მოსამართლეებმა უწინდელს მორდრის დავითის განაჩენილამ* ახლა ასე განაწესეს:

მორდარს უნდა მისცენ ტ ე [ტ ი ა მ] და ი ვ ა ნ ე მ გ ვ ც (ოთხ-მოცდაექვსი თუმანი და ორი მინალთუნი). კიდევ დარჩება ძირს მორდრის სისხლისა სი^მ (ორას ჩვიდმეტი თუმანი).

ქ. ტეტიას რომ განაჩენი აქვს და სასამართლოები უწერია, როგორც განაჩენში უწერია, იმრიგათ უნდა სამართალში ილაპარაკონ. და თუ საბუთი იქნება, იმაში გაუთვლის. თუ საბუთი არ იქნება კე (ოცდახუთი თუმანი) კბილის სისხლი უნდა მიეცეს ტეტიას. და სხვა მორდარს მისცენ ზემოწერილის უკან დაგდებულის თეთრისა.

* შდრ. 1765 წ. 18 მარტის განჩინებას (აქვე, № 406).

ქრისტეშობის კთ, ქორნიკონს უნგ. ორისავ განაჩენების ძა-
ლით ასე გა[ა]ჩინეს.

შვილი ბეჰელი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი
ღმერთგანცაა(?), იოანე, 1748
2. მონა ღთისა დიობეგი ზა[ა]ლ.
3. რამაზ
4. მონა ღთის დიობეგი ზა[ა]ლ.
5. მდივანი ოთარ.
6. მონა ღთისა გორჯასპი.
7. მდივანი ედიშერ.

414. განჩინება ზაალ და ქაიხოსრო მანაღლის მამა-მამულის საქმეზე

1766 წ. 16 იანვარი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 37. საბ. № 46. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[22v] ყანჩიელი ზაზასი და ვაჩის ობლებს¹ ზა-
[ა]ლ და ქაიხოსროს კელმწიფისათვის თავისის მამულის
ბარობაზე არზა მიერთმევინა და კეთილმსახურს მეფეს ირაკ-
ლის ჩვენ, მდივანბეგებისათვის ამათი სამართალი ებძანებინა.
ამირახორი რევაზ და ამათი სახლის კაცებიც ჩვენთან და-
ვისწარიო.

აზრისის ნახევარი და საძაგანო ამირინდო ამილა-
ხორისათვის და იასესთვის საუფლისწულოთ მიეცათ
თავს სახლის კაცებს.

ჩვენ რომ მოკითხული ვქენით და შევიტყევით საძაგანო მამუ-
ლი, კაკილასშვილი და ხუციასშვილი, ამათ ყოლია
ყმა ყაზარასშვილი და უმეკასშვილი, საძაგანო ეს
ყოფილა. ამათ გარდა აზრისი თავისის გოხითა ნახევარი ამ ობლები-
სა არის და სხვა საყანჩიელო მთა და ბარი ზაზას შვილისა და ვა-
ჩას შვილის არის, ამ ობლებ ზ[აა]ლისა და ქაიხოსროსია²; რომ
ციხე გაუკეთებიათ, მესამედი ხარჯიც ამ ობლებს მიუციათ და მე-
სამედი ციხეც ამათი არის.

ღმერთ წინაშე ეს მამული რევაზ ამილახორმან უნდა გაურ-
ჩიოს სამართლითა, თავისის წყლითა და წისქვილით უნდა დანებ-
დეს. ამისი მოდავენი ამ კვრისა და ობოლს ნულარ აჩივლებენ,

¹ ობლები. ² გაიხოსროსია.

თვარემ სხვა საგანაყოფო მამულიც სადაოთ გაუხდებათ და უფრო ზარარი¹ მიეცემათ. რაგვართაც სხვას აზნაურშვილს თავისი ყმა [23] დანებებული ჰყევანდეს, ამ ობლებისათვისაც ისე დაგვინებებია სამართლითა, სახასოს² მგზავსად ნუ იმსახურებენ. ასე გაგვისამართლებია.

იანვრის ივ, ქორონიკონს უნდ.

იოანე	ფარსადან		რამაზ	ზალ
-------	----------	--	-------	-----

415. განაწესება ბაქანა ღათასუშილის შიის აბასუშილის საქმეზე

1766 წ. 6 თებერვალი

ცსა. 1448. № 1292. დედანი. ქალაღი. 33,3×16 სმ. დაზიანებული. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი ან ორწერტილი.

ქ. ბოვენელს დათასუვილს ბეჟანას ლუორსაბას შვილს ყაფლანანთ გიუას შვილი მ[არ]ტიროზა ერთს კომლს კაცს აბოვასუვილესზედ ელაპარაკებ[ოდა].

ამათი სამართალი კეთილმსახურს მეფეს ერეკლეს³ ჩვენ, მდივანბეგებისათვის ებძანათ.

ეს ბეჟანა და მარტიროზა ორნივე ჩვენთან სამართალში ვალაპარაკეთ და რაც ძველადამ ბატონების წიგნები ქონდა ბეჟანას, ისიც გავშინჯეთ. ეს წიგნები ბეჟანას უწინ ლაპარაკში ბეჟანას[თან] ქონდა და ახლა მოიტანა. და ამისი წიგნები რაც იყო, იმ წიგნების ძალით და მოწმობით გავშინჯეთ, რაც ბეჟანას წიგნები ქონდა, აბოვასუვილესზე ამათი ყმა ყოფილიყო და მარტიროზას ამ წიგნების წინამდები აოც ძველი და არც ახალი არა ქონდა რა. და სამართლის ძალით აბოვასუვილი ბეჟანასა და მის სახლის კაცთ დარჩა. მარტიროზა ამაზე ველარას შეუვიდა.

ფებერვლის ვ, ქორონიკონს უნდ.

უწინ მარტიროზას სხვა რიგი განაჩენი მივეციით, ამიტომ რომ ბეჟანას თავისი წიგნები სამართალში არ მოეტანა და აქ არა ქონდა. და ახლა რომ წიგნები მოიტანა ბეჟანამ, ის განაჩენი გაცუდდა ამ წიგნების ძალით.

¹ ზარარარ. ² სახასომ. ³ ამათი სამართალი.

ექვსი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი
ღმერთგანცაა(?), იო ა ნ ე, 1748
2. ერისთვის ძე ს ა რ ი დ ა ნ
3. მონა ღთისა ღიობეგი ზ ა ლ.
4. რ ა მ ა ზ
5. ფ ა რ ს ა დ ა ნ
6. მონა ღთისა გ ო რ ჯ ა ს პ ი.

**416. განიინება დემატრა ამილახვრისვილისა და მინი საზღისკაცების
პაპრის სამეფო**

1766 წ. 10 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 854. პირი. ქაღალდი. 127,8×17,4 სმ. მარცხენა კიდე
დაზიანებულია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე და
წერტილი.

ქ. ზ ა ა ლ ქ ა რ უ მ ი ძ ე, თავისის ძმეებით, ღღეს რისაც მამუ-
ლი[ს] მქონე[ბ]ელი არის და ყმისა, ბატონისა არის.

ქ. ჯ ა ვ ა ხ ა შ ვ ი ლ ი დ ა ვ ი თ, თავის ბიძაშვილით, ღღეს რი-
საც ყმისა და მამულის მქონე[ბ]ელი არის, იმითი ბატონისა არის.

ქ. ც ა ლ ქ ა მ ა ნ ი ძ ე გ ო გ ი ა და დ ა ვ ი თ, ღღეს რისაც
ყმისა და მამული[ს] მქონე[ბ]ელი არის, იმითი ბატონისა არის.

ქ. ნ ა მ ო რ ა ძ ე ბ ე ჟ ი ა თავისის ყმითა და მამულით ბატო-
ნისა არი[ს].

ქ. ნ ა მ ო რ ა ძ ე ბ უ შ ი ბ ე რ უ ა ბატონისა არის.

ქ. ს ა ყ ვ ა რ ე ლ ი ძ ე შ ი ო შ, ღღეს რისაც ყმისა და მამუ-
ლის მქონე[ბ]ელი არის, იმითი ბატონისა არის.

ქ. მ ა ჭ ა ვ ა რ ი ა ნ ი ი ე ს ე და ე დ ი შ ე რ, ღღეს რისაც
ყმისა და მამულის მქონე[ბ]ელი არის, იმითი ბატონისა არის.

ქ. მ ა ჭ ა ვ ა რ ი ა ნ ი ს გ ო გ ი ა ს ობლები თავისის მამულით
ბატონისა არი[ს].

ქ. ზ ე დ გ ი ნ ი ძ ე გ ლ ა ხ ა თავისის ყმითა და მამულით ბატო-
ნისა არის.

ქ. ი ა ლ ლ უ ზ ი ს შ ვ ი ლ ი ს ბ ე ჟ ა ნ ი ს პატარა ობოლი თა-
ვისის ყმითა და მამულით ბატონისა არის.

ქ. გ ვ რ ი ტ ა შ ვ ი ლ ი რ ე ვ ა ზ ბატონისა არის.

ქ. უ გ ა ნ ა ძ ე ი ე ს ე ბატონისა არის ბერიკაცი უშვილო თა-
ვისის მამუ[ლით].

ქ. პ ა რ კ ა ძ ე დეკანოზი მღვდელი გ ი ო რ გ ი თავისის საგა-

ნაყ[ო]ფოს მამულის მერვედითა და ნინიკას შვილის მამუ-
ლით, ღღეს [რისაც] ყმისა და მამულს[ს] მქონებელი არის, იმითი
ბატონისა არის.

ქ. გორს სააკაშვილი მანუჩარა თავისის ძმისწუ-
ლებით, ღღეს[ს] რისაც ყმისა და მამულის მქონებელი არის, იმით ბა-
ტონისა არის[ს].

ქ. კასპს ღთისიაშვილი ფარსადან და ივანე,
რისაც მამულისა და ნას[ყი]დობის მქონე არიან, იმით.

ქ. კასპს მარქარა, რისაც მამულის მქონებელი არის.

ქ. კასპს გზირიშვილის მამული ტეტია და ობო-
ლი.

ქ. კასპს პაატის შვილის მამული ხარაბა.

ქ. კასპს კიტრიაშვილის ძველი საბოგანო ხარაბა.

ქ. ზვრის მერვედი, ნახევარ ხოდაბუნი, ნაზვრევის მერვედი
კას[პს] — ესენი ერგო ბატონს დათუასთან გასაყოფის ვენახის
ნახევარ[ი].

ქ. გერისთავს მეზადის შვილი შიო და იმის ბიძა-
შვილი, ღღეს რისაც მქონებელნი მამულისა არიან.

ქ. რეხზე ქელაშვილის გიორგის მამული უკაცო.

ქ. რეხზე. ბლუ მამუკას საბოგანო.

ქ. იჩქითის ობლები საბოგანო — ესეები ერგო ბატონს და
უბოძა ბატონმა რევაზ ამილახვარს.

ქ. ცხვილოს დათიკაშვილის მამული ხარაბა.

ქ. ცხვილოს კონჩოლას შვილის მამული ხარაბა.

ქ. ცხვილოს ბიშიას შვილის მამული ხარაბა; ამისი
შვილი თელავს არის.

ქ. გერისთავს მემშვილდის შვილის ზურაბას
მამული ხარაბა.

ქ. რეხზე და ცხვილოს სამი ხოდაბუნი და სამი ნაზე-
რევი არის, აქმის მერვედი ბატონისა არის.

ქ. მიხორელი ხანდოვლის შვილის ობოლი ბრმის შვი-
ლის მამული ხარაბა ბეკოს შვილი.

ქ. ახმაჯს მიდელა ცეცხლადის მამული ხარაბა.

ქ. ყოური ორმოცის წილის ხარაბა არის, რაც ჩვენში აქა-
ური კაც[ი] იყო, გავჰყავით; რაც აქაური სახასო მამული არის —
მერვედი ბატონს[ს].

ქ. აწკარუნაშვილი ქიტესა, მეზადის ობოლი ძა-

გ ა ნ ა ძ ე გ ლ ა ხ ა, [იო] რ ა მ ა შ ვ ი ლ ი მ ე რ ა ბ ა — ე ს ე ნ ი თ ა-
ვეთის მამულით ერგო ბატონს.

ქ. ნ ა წ რ ე ტ ი და ა შ უ რ ი ა ნ ი დ ი დ ი ხ ნ ის ხ ა რ ა ბ ა ა რ ის; ა მ ი-
ს ი მ ე [რ ვ ე დ ი] ბ ა ტ ო ნ ის ა ა.

ქ. ო რ ის ა ვ ე ს ო ბ ი ს ე ბ ი ს ხ ა რ ა ბ ა და სათემოების მერვედი
ბატონისა[ა].

ქ. მ ე ჭ ვ რ ის ხ ე ვ ს ძ ა ბ ი ლ ო ნ ის შ ვ ი ლ ი ძ ა ბ ი ლ ო ნ
თავისის მამულით [ბა]ტონისა არის.

ქ. მ ე ჭ ვ რ ის ხ ე ვ ს ფ ე რ ა ძ ის მამული საბოგანო ბატო-
ნისაა.

ქ. მ ა ხ ის ი ს ო ფ ე ლ ი ხ ა რ ა ბ ა ა რ ის, ნ ა ქ ა ლ ა ქ ე ვ ი და ო რ-
ბ ო ძ ა ლ ი — ა მ ა ე ბ ის მ [ერ ვ ე] დ ი ბ ა ტ ო ნ ის ა ა.

ქ. ა ნ დ ო რ ე თ ს ო რ ს კ ო მ ლ ს ხ ა რ ა ბ ა შ ი მ ე რ ვ ე დ ი ბ ა ტ ო ნ ის ა
არის.

ქ. კ ა რ ბ ს მ ე ტ რ ე ვ ლ ის მამული ა დ უ ა შ ვ ი ლ ის ბ ი-
ჭ ი თ ა.

ქ. გ უ ლ ის ს ა დ ე ბ ა ს შ ვ ი ლ ი დ ი ა კ ო ნ ი მ ის ის მამუ-
ლით — ე ს ო რ ნ ი კ ა ხ ე თ ს ა რ ი ა ნ, ბ ა ტ ო ნ ის ა ა რ ის.

ქ. კ ა რ ბ ს ა ნ ი ა შ ვ ი ლ ის თ ა თ ა რ ა ს მამული.

ქ. კ ა რ ბ ს ზ ვ რ ის ა და სამი ზ ო დ ა ბ უ ნ ის მერვედი ბატონისა
არის.

ქ. ძ ვ ე ლ ის ნ ა ზ ვ რ ე ვ ის მერვედი ბატონისაა.

ქ. ფ ხ ვ ე ნ ის [ს] პ ა ტ ა რ ა შ ვ ი ლ ი ო ტ ი ა თ ა ვ ის ის მამუ-
ლით.

ქ. ფ ხ ვ ე ნ ის [ს] პ ა ტ ა რ ა შ ვ ი ლ ის ბ ე ჟ ი ა ს მამული.

ქ. ფ ხ ვ ე ნ ის [ს] ო რ ის ნ ა ზ ვ რ ე ვ ის ა და ო რ ის ზ ო დ ა ბ უ ნ ის მერ-
ვედი ბატონისა[ა].

ქ. ს ო ლ ა ნ ლ უ ლ ის კ ა ც ი და მერვედი მიწა-წყალი ბატონისა არი.

ქ. თ ე ლ ე თ ის მერვედი კაცი და მიწა-წყალი ბატონისა
არის.

ქ. თ ა თ ო ზ ა ს ს ო ფ ლ ის მერვედი ბატონისა არი.

ქ. ს ვ ი მ ო ნ ა ს ს ო ფ ლ ის მერვედი ბატონისა არის.

ქ. გ ო ზ ა ლ ა ს ს ო ფ ლ ის მერვედი ბატონისა არი.

ქ. კ ა ტ ა ვ ე თ ის კ ა ც ი რ ა ც ი ყ ო ქ ა რ თ ლ შ ი, გ ა ი ყ ო; ხ ა რ ა ბ ის ს ო-
[ფ ლ ის] მერვედი ბატონისა არის.

ქ. თ ა თ რ ე ბ ი ყ ო უ ბ ა თ ა ს ო ბ ა ბ ა ტ ო ნ ის ა ა მერვედი.

ქ. ქ ო ლ ა გ ი რ ის მერვედი ბატონისა არის.

ქ. ა შ უ ლ ლ ა რ ის მერვედი ბატონისა არის.

ქ. არაქაუნთ მერვედი ბატონისა[ა].

ქ. ზემო მახარაღაჯის მერვედი ბატონისა არის.

ქ. ქვემო მახარაღაჯის მერვედი ბატონისა არის.

ქ. ყოშაქილისის მერვედი ბატონი[ს] არი.

ქ. ქალაქს ონაშვილი პაპა თავის¹ სახლკართ, მამულით ბატონი[ს] არის; სხვა ბარათშიაც სწერია.

ქ. ნაუასშვილი ყურვილი, მეჩითე არუთენა მისის მამულით ბატონის [არის].

ქ. ახალსოფელი და შაისულანი ნახევარი ბატონისა არი, ნახევარი გ[ოგია] მი[მ]ბაშისა საუფლისწულო.

ქ. ცხვილოს[ს] გაღავანი მერვედი ბატონისა არი.

ქ. ცხვილოსის ციხის მერვედი ბატონისა არი.

ქ. ცხვილოსს² სამთო რაც აიღება, მერვედი ბატონისაა.

ქ. სამლაშე მერვედი ბატონისა არი.

ქ. თუ ვისმე საამილახროში ცხვარი ჰყავს, ნახევარი საბალახე ბატონისა არი[ს] და ნახევარი გოგია მი[მ]ბაშისა.

ქ. კასპის ციხის მერვედი ბატონისა არი.

ქ. სამთავის[ს] საყდარი და გაღავანი მერვედი ბატონისა არი.

ქ. ღვიმის მერვედი ბატონისა არი.

ქ. გორიჯვრის ციხე ბატონისა არი და საყდრის მერვედიც.

ქ. ფხვენის[ს] გაღავანი ნახევრის ნახევარი ბატონისა არის გოგიასთან; [და] ნახევრის გაღავნის მერვედი ყველას ამილახვრის-შვილებთან ბატონისაა.

ქ. სამთავისის ყმა იქივ სამთავისის ოღლანასშვი-
[ლი]ს მამულზე უსისტყელი ბერისშვილი. ბერა ბატონისა არის.

ქ. კიდეც სამთავის[ს] ღვთაების ყმა ქველისშვილის მამულზე რეხზე, ბატონი[ს]ა არის.

ქ. ნადარბაზეველი კოლოტა ბიჭი სამთავისის ყმა.

ქ. სამთავისის ღვთაების ყმა ორნასოფლარი უსისტყე და
ნადარბ[ა]ზევი.

ქ. კასპს ევნახი და ნაზრევი.

ქ. რეხზე ზვარი ღვთაებისა, სამთავის[ს] სამი ხოდაბუნი.

ქ. სამთავისის ღვთაების ვარიანს ერთი ხოდაბუნი რაც

¹+თავის. ² ცხვიროს.

ხაზს ქვეით სწე[რ]ია, მერვედი ბატონისა არის სამთავისის ყმა და მამული.

ქ. ღვიმეს წმიდის შიოს შეწირული მეშველაშვილი იტეტია ღვინადის მამულით.

ქ. წმიდის შიოს შეწირული ხარაბა.

ქ. ქინძარა, ქ. ოკამი, ქ. კოდისწყარო, ქ. ნასპარსევი ქ. ფურნაგისი.

ქ. თრიალეთზე ორი სოფელი ჭიტები, ამ სოფლების მერვედი ბატონისა არის.

ქ. გორიჯვრის ყმა თუთუნაშვილი დავითა მისი სამამულით ბატონისა არის.

ქ. გორიჯვრისა რაც ხარაბა სოფელი არის, მერვედი ბატონისა[ა].

ქ. ქცხილვანს სათავისთაო კაცი ჯანიშინი დათუნა.

ქ. აქავ ბეხვრემაშვილი გოგია.

ქ. ხანჯალაშვილი არუთინა ფეიქარი უმამულო.

ქ. ოანა უმამულო.

ქ. ყაყიდას ობლები.

ქ. მაღალდაძის ობოლი: ერთი ძმა ფეიქარი, ერთი მეჩითე.

ქ. დედაიასშვილი უმამულო.

ქ. ფრისს სოფელში საური.

ქ. თერეგვანს გაბრიელა თერგვნისი და მაქავარიანი.

ქ. ნიქოზს მჭედლიძე მოსე.

ქ. ნიქოზს მჭედლიძე სტეფანა.

ქ. ფხვენის[ს] ესტატე ბედიანასშვილის მამული გაიცა, მახვილაძეს უბოძა.

ქ. ბედიანაშვილი კოჭლი.

ქ. ნადირიძე¹ ნასყიდა.

ქ. ოსი თამაზა.

ქ. ბათი ოსი.

ქ. ვარიანს სირბილაძის სიძე თევდორე.

ქ. აქავ ადუა ნასყიდი ძმისწულებით.

ქ. აქავ ტოლაშვილი ჯავახი.

ქ. აქავ ბერძენაშვილი ჯავახი.

¹ ნადირიძე.

ქ. გულისადებას შვილი:

ქ. სათავისთაო გორს ქაცახაშვილი ავთანდილას
ეს ახალქალაქ[ს] არის.

ქ. ზაალაშვილი ივანე.

ქ. აქვე ნალბანდი გაბრიელა ქაცახასშვილი.

ქ. ამსარქისას შვილი.

ქ. იათიბასშვილის გლახას ბეთალმალი სახლკარი:
თვითონ კი ამ[ო]წყდა.

ქ. აქვე პეტროზას ობოლი.

ქ. ფიზდურასშვილის ობოლი.

ქ. ქაცახასშვილი ივანე ქალას არის.

ქ. დალაქი ზურაბა.

ქ. ახალსოფელი თათრიშვილი ბერუა.

ქ. ბიტაშვილი კაცია.

ქ. ოტიაშვილი ივანე.

ქ. აბულას ობლები.

ქ. ნაჩხატაშვილი.

ქ. ხიზანი შალუტა ჯავახი.

შ. ხიზანი ელია ჯავახი.

ქ. ქალას ყოურასშვილი უმამულო.

ქ. ბახუა მეჩინიბე უმამულო.

ქ. ბაზილიძე გიორგი უმამულო.

ქ. ატენს ზვარი რაც განაჩენში უწყერია.

ქ. ნასოფლარი ხარაბა რენე.

ქ. ჯავის ხეობაზე ერთი კომლი ოსი წაკუღთას
სოფელში.

ქ. ღვერთეთს ნადირაძის მამული, ვენახი და სახლ-
კარი ნასყიდი არის.

ქ. თორმანეულს ერთი საკომლო ნასყიდი შოშიატა-
ტიშვილისაგა[ნ] სყიდული.

ქ. ტბეთს შალიკასშვილისაგან მოსყიდული არუ-
ქამიას საკომ[ლო] სიგლით ცოტა ფისი ავლიაო.

ქ. ბერშოეთს გიგაურიშვილი უმამულო.

ქ. ჩვენ, ქართლისა და კახეთის მოსამართლეებმა, ამილ[ახ]-
ვრისშვილის დემეტრეს საწილო ყმა და მამული განს-
ჯით [თა]ვის სახლისკაცებს გავჰყარეთ და განვაშორეთ. ამ დავთ[რის]
პირით მის სიმაღლეს მეფეს ერეკლეს მიერთვა, დემეტ[რეს]
რაც სახლის კაცებიდამ შეფარდებით ერგო და ან სათავის[თავო]

ქონდა რამე, ყველა ბატონს მიერთვა დიდის განჩინე [ბის] ძალით.

თებერვლის ი, ქორონიკონს უნდ.

ბეჭედი: ამილახვარიშვილი მინბაში ბეჟან

ქ. მისის უგანათლებულებობის მეფის ძის ვახტანგის ბძანებით მე, მდივანმა ესავე ბეგთაბეგოვმა დემეტრე ამილახვარიშვილის საწილოს ყმისა და მამულის დავთარი რომ ბეჟან ამილახვარიშვილსა ჰქონდა, ქართლისა და კახეთის მოსამართლეთაგან დაბეჭდილი, ეს იმის პირი გადმოვსწერე [და] ის ისევ ბეჟან ამილახვარიშვილს მივეცით.

აპრილის ღ, ქორონიკონს [უ]ბა.

ბეჭედი: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ გამტკიცებ მეფის ძეობით.

ქ. მე, ამილახვრის შვილი ბეჟან მიმბაშმა სურამის მოურავმა მისის უგანათლებულებობას მეფის ძეს ვახტანგს დემეტრე ამილახვრის შვილის საწილოს ყმისა და მამულის დავთ[არი] რომ მე ბაქანს მქონდა, ქართლისა და კახეთის მოსამართლეთაგან დაბეჭდილი, ეს იმისი პირია სწორეთ.

აპრილის ღ, ქორონიკონს უბა.

ბეჭედი: ამილახვარიშვილი მინბაში ბეჟან

417. არზა რევაზ ამილახვრისა მამულის თაოგაზე მდივანებათა განჩინებით

1766 წ. 28 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 230. დედანი. ქაღალდი. 20,8×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია წერტილი.

[არზა]

ქ. ღმერთმან ჩვენის უღირსად მოწყალის ბედნიერის კელმწიფის ჭირი მოსცეს ამილახორს რევაზს.

ამას მოგახსენებთ: უწინ საუფლისწულოები რომ მოგვცემია, ჩემი წილი საუფლისწულო იმათზედ ნაკლები ყოფილა და ხუთი თუმანი ბაჟიდამ მოუციათ. ახლა ჩემს სახლისკაცებს თავეთი საუფლისწულო ყველას მთლათ უჭირავსთ და მე ამდენი ხანია, ის ჩემი საუფლისწულოს ნაკლები მაკლია.

ამდენი თქვენი წყალობა იყოს, რომ ამის სამართალი მაღირსოთ, რომ როგორც სხვათ თავეთი საუფლისწულო მთლად უჭირავსთ, ჩემიცა თუ რამ მაკლდეს, გამირიდდეს.

თებერვალს ე, ქორონიკონს უნდ.

თავში:

ქ. მდივანბეგებო! ამ არზის პატრონს სამართალი უყავით. ფე-
ბერვალს ე, ქორონიკონს უნდ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიწმობს ძედ, კახეთის მეფედ ცხე-
ბულს, ერეკლე.

[განჩინება]

ქ. ბატონს ამილახორს ამირინდოს და ამილახორის
შვილებს ერთობით მოსამართლე[ე]ბი მრავალს კარგად ყოფას მო-
ვახსენებ[თ]. ამილახორს რევაზს რომ ხუთის თუმნის წიგნი აქვს,
ამის საუფლისწულოზედ ზდებია, ბაჟილამ მისცემია ხოლმე, ახლა
აღარ ეძლევა. ან ყველამ საუფლისწულოებიდამ მოეცით ხოლმე ეს
ხუთი თუმანი და ან თქვენც ამდონ-ამთონი თქვენის საუფლისწუ-
ლოებიდამ დასდევით. ფებერვლის კმ, ქორონიკონს უნდ.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი
ლმერთგანცაა(?), იოანე, 1748
2. ქ. ერისთვის ძე სარიდან
3. ფარსადან
4. მონა ღთისა ამილახორისშვილი მოურავი იესე.

418. არზა თფილელ ჭრისტაფორასი ვალის თაოზაზა მღივანავაჰის განჩინებით

1766 წ. 8 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 41. დედანი. ქალაქი. 34×17,5. მხედრული.
აქა-იქ თითო წერტილი.

[არზა]

ქ. ღმერთმან მართლმსაჯულის კელმწიფის ჭირი მათს მლოც-
ველს თფილელს ქრისტეფორეს მოსცეს.

მერმე ამას მოვახსენებთ ჩვენს კელმწიფეს:

მოსესას ნაცვალყოფილს არზა მოერთმევიანა ბედ-
ნიერის კელმწიფისათვის და მოეხსენებინა თფილელს ათა-
ნასაზედ ჩემი თეთრი დარჩაო ბალის ასაშენებელი. მოგეხსენე-
ბათ, თბილელი მაგ გვარის გზით არ წასულა, რომ მოსესას ვერ
შეეცყო იმისი წასულა. თუ კი მაგისი ემართა რამე, რატომ არ მი-
ვიდა და არა სთხოვა და ან ჩემთვის არ ათქმევინა: მოსესასი ეს
მმართებს და მიეცითო.

მაშინ კურთხევით ხსენებულის კელმწიფის მამის თქვენის დროს რომ იჩივლეს თფილელმა და მოსესას ბალი გამოართვეს, თუ კი მაგისი დაედვა რამე, ან თეთრი რატომ არ გამოართვა და ან განაჩენში რატომ არ დააწერინა, თუ კი იმაზედ დარჩა რამე.

რადგან გვედავება, აქედამ თბილელის კაცი მივა, თბილელს წიგნს მივსწერთ, ლეთის ქვეშ შევავადებ და თავის მღვდელთმთავრობას ვაფუცებ, თუ მოსესასი შენზე დარჩა რამე, მოგუწერეთ და ჩვენ მივსცემთ და მაშინ მივსცემ ქვეშარიტად, რასაც მომწერს. ახლა მოსესა გაღარიბდა, იმას ფიცს ადებენ; ღარიბია და დაიფიცავს და ფიცის ცოდვაც ჩვენ დაგვედება და კიდევ გაგუქ[ა]რციან. ფებერვალის ბ, ქორონიკონს უნდ.

თავში:

მდივანბეგებო, ეს საქმე კარგათ გასინჯეთ, ამაში უსამართლო არა მოხდეს რა. მარტ[ი]ს გ, ქორონიკონს უნდ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიტმოვს ძედ, კახეთის მეფედ ცხებული, ერეკლე.

[განჩინება]

ქ. ნაცვალყოფილი მოსესა რომ ჩიოდა, თბილელს ათანასაზე ბალის ასაშენებელი თორმეტი თუმანი რვა მინალთუნი და ექვსი შაური იყო, აქედამ ოთხი თუმანი მამცაო და სხვა იმაზედვე დარჩაო.

ჩვენ, მდივანბეგებმა ამის მოკითხულობა ვქენით. მისკარბაშმა აღამ ასე იმოწმა: ამ მოსესასი ათანასე თბილელზე დარჩა რამეო და ეს კი არ მახსოვს, რა ერთი დარჩაო.

ჩვენ ამის სამართალი ასე განვაწესეთ: თუ მოსესამ თფილელს ქრისტეფორეს გული აჯეროს, რომ ათანასე თბილელზე ზემი ეს დარჩაო და არც მიპატივებიაო, რაც ფიცში ჩაიტანოს, ის ქრისტეფორე თბილელმა მოსესას უნდა მოსცეს. და თუ ვერ დაიფიცა, მოსესა ველარას შეუვა.

ალიწერა მარტის 8 გასულს, ქორონიკონს უნდ.

ხუთი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი ღმერთგანცაა(?), იო ან ე, 1748
2. ერისთვის ძე ს ა რ ი დ ა ნ
3. ფ ა რ ს ა დ ა ნ
4. მონა ლთისა დიობეგი ზ ა ლ
5. მონა ლთისა ს უ ლ ხ ა ნ.

ცსა. ფ. 1450. დავთ. № 10. საბ. № 177. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[201] კახეთის ელის თაქლას აღსაყალუშ¹ იჩივლა ასე, რომ: სოფოღლი მამადველი და ფიროღლი მამადველი მემკვიდრე თაქლანი არიანო და [ა]ვ[ი]ს დროს მიზეზით გამოსულან და ეშეკალაბაშის დიმიტრის ყმათ მირიასობაში დამდგარანო.

სამართალში დიმიტრი ეშეკალაბაში და მის[ი] ძმისწული მზეჭაბუკ მოვიყვანეთ.

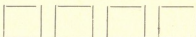
ეშეკალაბაში დიმიტრი ამას უპასუხებდა: რა რომ მირიასობისობით ჩვენ მოგვსვლიაო, ქოლანი და მათ, ამ ზემოხსენებულის კაცების მამა-პაპანის, მაშინვე მირიას თან მოჰყოლიანო და ჩვენ მოგვსვლიანო. მეფის ვახტანგის დროსაც და კარგა იმას უწინაც ჩვენი ყმანი ყოფილანო და არცავინ [v] დღეს აქამდენ წამოგვდავებიიაო.

ჩვენ, ქართლისა და კახეთის მოსამართლეებმა ეს საჩივარი მოვისმინეთ, მირიასობის უფროსნი კაცი მოვაყვანინეთ. და იმათაც ამ ზემოხსენებულის კაცებისა მირიასობის მემკვიდრეობა თქვეს.

სამართალში ფიცი მირიასობის უფროს კაცებს დავადევით. ასე უნდა შეეფიცათ, რომ: ეს სოფოღლი მამადველი და ფიროღლი მამადველი მემკვიდრე თაქლა არ იყვნენ და მკვიდრად მირიასობისა იყვნენ. ამ მირიას უფროსმა კაცებმა: თლოღლი ქემხამ, ყუმჩი მუსამ და ყოჩიოღლი მთაქლას აღსაყალუშ ასე შეჰფიცეს, რაგვართაც სამართალით ფიცი ეღვათ.

რადგან მირიასობის უფროსმა კაცებმა ასე დაიფიცეს, ეს სოფოღლი მამადველი და ფიროღლი მამადველი მირ[ი]ასობის მემკვიდრე შეიქნენ და სამართალში ორბელიანს დიმიტრი ეშეკალაბაშს და მის ძმისწულს მზეჭაბუკს დარჩა. თაქლას ამასთან ხელი აღარა აქვს.

აღიწერა მარტის იე, ქორონიკონს უნდ.

¹ აღსაყალუშ.

ქ. ჩვენ, მეფე ირაკლი ამ განაჩენს ვამტკიცებთ. რაგვა-
რათაც მოსამართლეთ განუსამართლებიათ, ჩვენც ასე დაგვიმტკი-
ცებია. აღიწერა მარტის კბ, ქორონიკონს უნდ.

**420. განჩინება ზაქარია და ელიშერ ციციშვილუაის მამულის
სამშენად**

1766 წ. 5 მაისი

ცსსა. ფ. 1448. № 1282. დედანი. ქალაღი. 69,5×44,5 სმ. მხედრული. გან-
კვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი, ორი ან სამწერტილი.

ქ. ციციშვილის ედიშერის შვილის — ქაიხოს-
რო მილახერის შვილის იოანე სალთხუცის შვილი მცირე ყრმა
ზაქარია მერაღიბეგ ქალანთარ ყოფილის დიმიტრი
ნაზირის შვილს ედიშერს უჩიოდა ამგვარად, რომე: «მამა შენი
მკველის შვილი არის და ჩემთან ნაწილი და სამკვიდრებელი არა
გაქვსო».

ნაზირის დიმიტრის შვილი ედიშერ უბაუხებდა: შენმა მამის
დედამ ბატონმა დედოფალმა მამა ჩემს წიგნი უბოძა და ყმისა და
მამულის გამოსავლიდამ ორი წილი; და მას დღეს აქეთ ასე ვარო.

აწ მისმან სიმაღლემ მეფე მან სრულიად საქართველოსამან
ირაკლი მეორემან გვიბძანა ჩვენ, მათ მონათ: მდივანბეგს
იოანე ორბელიანს, მდივანბეგს რამაზს, მდივანბეგს სა-
რიდანს, მდივანბეგს ფარსადანს, მდივანბეგს ზაალს,
მდივანს გორჯასპის, ედიშერს და იესეს. დასვხედით
და გამოვიძიეთ ამათი როგორყოფილობა და ზედმიწევნით შევი-
ტყვეთ მრავალთა მნახავთაგან, რომ ნაზირი დიმიტრი ედიშერ ცი-
ციშვილს მეჩანგეს მუახლესთან მისცემოდა ისპაანს თათ-
რობაში.

აწ რადგან სჯულმან ძველისა და ახლისა აღთქმისამან არ მის-
ცა სამკვიდრებელი ნაზირს დიმიტრის მკველის შვილობისათვის და
არღაცა ქართულმან სამართალმან, ჩვენ რა განგჩხრიკეთ წერილნი
და აგრევე სამართალნი მრავალჯერ გამოვიძიენით; გარდაყენა სა-
მართალმან სამკვიდროს მამულისაგან ნაზირი დიმიტრი და მისი შვი-
ლი ედიშერ. და რაც ნაზირს დიმიტრის ნასყიდობა აქვს, რომ თვი-
თან ეყიდოს, თუნდ იოანეც ეწეროს, დარჩა ედიშერს — დიმიტრი
ნაზირის შვილსა; რომ ზაქარიას ჯელი არა აქვს. ესენი ესე განი-
საზლურა და დაემტკიცა.

სხვასაც ბევრს ოჯახში ყოფილა, რომ ამგვარად ბუში შეიღწეოდა კიდეც შეეყვანოსთ შინ, კიდეც ემსახურებინოსთ, მაგრამ გაყრამი რომ გაყრილიყვნენ, წილი კი არა მისცემიათ რა ძმებისაგან ბუშებსა სამართლის ძალით. თუ ეყმობა, ყმობის ალავს მისცემს, თუ არა, სხვაგან წასვლას ვერ დაუშლიან, ვისთანაც უნდა მივა ბუში.

და იმ წიგნის ბოძების მიზეზი ვკითხეთ ბატონს დედოფალს; მათ მტკიცედ ასე ებძანათ: მართალია, ერთი წიგნი მოვსწერეთ, რომ: ყმისა და მამულის გამოსავლიდამ ორი წილი შენ ხარჯე და ლაშქარ-ნადირობა შენ გარდიხადე, იოანე პატარა არის, არ შეუძლიან. და მესამედი იოანეს შეუნახეთ, ვიდრემდის ლაშქრობას შეიძლებდესო. ხომ არც ულაშქრია და ბატონთან სულ იოანე იყო, ის ლაშქრობდა და ნადირობდაო.

მაგრამ ეს წიგნი არა თუ მეფეს უბოძებია ან რომელსამე მსაჯულს, თვითონ მე მივეც, და იმ წიგნის მიმცემი თვითონ მევე ვშლიო; დამიშავებია, ჩემის შვილისათვის შემწედ მინდოდა და მოსამსახურად, არათუ მოწილედ და მეტოქადო; და სამი წელიწადი არის რომ ჩივილს ვაპირებდი და იმ ჩემის მიწერილის წიგნით დაჰქერილის საქმის მოშლასაო, მაგრამ ბატონს მოცლა არა ჰქონდა და ახლაც ამ ბარობაზედ დავაბარებინე ბატონს, მაგრამ გზაზედ მოკვდა და ველარ ჩამოვიდაო.

ეს წიგნი, რომელიც ბატონს დედოფალს ებოძებინა მერალი-ბეგისათვის, აღარ გამოჩნდა. არ ვიცით თუ რომელსამე საქმისათვის და იმ წიგნის პირზედ კიდეც წინამძღვარის შვილის იესესათვის ებოძებინათ წიგნი, რომელიც მათი სახლთუხუცესია: იოანეს წილის ყმისა და მამულისაგან ორი წილი მერალიბეგს აძლიეთ, ილაშქროს, ინადიროსო, ყმასა და მამულს მოუაროსო და მესამედი იოანესთვის შეინახეთო.

და ესეც მიეწერა ამავე წიგნში: იოანეს სახასო თუ რამ ან გლეხი და ან მამული მიეცესთ ვისთვისმე ქალანთარსა, ისევე გამოართვი და იოანეს სახასოდ დაიჭიროო.

ეს წიგნი ვნახეთ წავიკითხეთ და მათ სალაპარაკო ყველა წვლილად მოვისმინეთ და ზედმიწევნით შევიტყვევით, რომ იმ წიგნის ძალით მოვლისათვის[ს] ორი წილი მოსავლისა მიეცა, ეს საქმე დარჩომილიყო; რომ იოანეც გაიზარდა და კიდეც ამავე რიგით იყო ეს საქმე დარჩომილი; ესეც გამოვიძიეთ, რომ იოანესათვის არაფერი არ შენახულიყო რა, და არცარა ეხარჯა სმისა და ჭამის მეტი.

მაგრამ იოანეს სიცოცხლისა ყველა ჩავატარეთ მამულის გამო-
სავალი; ამისათვის, რომ ძველი ამბავი იყო და [გ]ძლად მოვიდოდა.
და იოანეს სიკუდილის უკან რაც გამოსულიყო ან ყმიდამ ან მამუ-
ლიდამ, აზნაურშვილებს ფიცით დაეწერინეთ: ი ა ს ე წ ი ნ ა-
მ ძ ღ ვ რ ი ს შ ვ ი ლ ს, ა მ ი რ ა ნ გ ვ ე რ დ წ ი თ ე ლ ს, ი ა ს ე
ფ ხ ა კ ა ძ ე ს და სხვათა; იმათგან ფიცით დაწერილი ყველა ვიან-
გარიშეთ. ბატონის დედოფლისაგან რადგან ორის წილის წიგნი
ჰქონებოდა, ჩვენ [ა]ლარ მოუშალეთ. მამულში გარჯილობისათვის
ორი წილი მამულის მოსავლისა ნაზირის დიმიტრისათვის გარდაუ-
ტევეთ და მესამედი ზაქარიასათვის.

ექვსი წელიწადი გამო[ს]ულიყო, რაც ზაქარიას კერძობაზედ
ხარჯი ჰქონებოდა, ისიც ფიცით თქვეს და დაწერეს, ყველა ჩავაგ-
დევიტ, იმას გამოვედით. იმას გარდა რაც ღარჩა ან პური, [ა]ნ ღვი-
ნო, ან თეთრი, ან ძროხა, ან ტივი ყველა თეთრზედ ჩავაგდევიტ,
ვიანგარიშეთ: დადგა რიცხვი სამოცდარვა თუმანი, რომ ეს ნაზირა
დიმიტრის შვილმა ედიშერ ზაქარიას უნდა მისცეს.

ამ ანგარიშს უკან აზნაურიშვილებმა კიდევ მოიტანეს ა რ ა-
დ ე თ ი ს ა და რ უ ი ს ი ს გუთნის მოსავლის ნუსხა. ესეც რომ
ვიანგარიშეთ, ერგო ზაქარიას ხალვარი ი ზ; ესეც უნდა მისცეს ედი-
შერმა ზაქარიას.

მეორეს ამას უჩიოდა ზაქარია ედიშერსა, რომ: პაპაჩემი ქაი-
ხოსრო მილახვარი რომ მოკლესო, მამაჩემი პატარა იყო და მაშინ
ქართლში ხანად მჯდომმა ი მ ა მ ყ უ ლ ი ხ ა ნ მილახვრობა მამა-
ჩემს უბოძაო; და იმისი ოქმიც კელში ექირა ზაქარიას. მერმე კელ-
მწიფე რომ ბ ო რ ჩ ა ლ უ შ ი მობძანდა, მამაჩემი აჩვენეს, მოახ-
სენესო, რომ: მამა ამისი თქვენს სამსახურზედ მოკლესო და თავი-
სის მამის საკელო ამას აქვსო და თქვენი წყალობა ორმოცდაათი
თუმანი ჯამაგირიო. კელმწიფემ ბძანაო, რომ ყმაწვილი არის და ოც-
დახუთი თუმანი ეყოფაო და იმ დღეს უკან მამაშენმა ჰამა ეს ჯამა-
გირი, რომ მამაჩემს არა მისცა რაო და კიდევ უმაღევდა, რომ ჯამა-
გირს აღარ მაძლევნო.

ჩვენ იმის კელის შეხება არ გვეწადა, რადგან ნ ა დ ი რ შ ა ი ს
დროს ამბავი იყო, მაგრამ ერთი ნუსხა მოიტანეს, რომელიც თვი-
თან დიმიტრი ნაზირს დაეწერნებინა: სამოცდაჩვიდმეტი თუმანი და
რვა მინალთუნი იოანეს ჯამაგირიდამ საციციანოს მალუჯაათში მი-
მიციაო; და მალუჯაათისა საბუთი უყვეს აზნაურშვილებმა, რომ
ერთი ფული არ დასწვია, ჩვენზედ მეტსაც აიღებდაო.

რადგან ეს თავისგან დაწერილი ნუსხა. ვნახეთ, უნდა რომ მთლად ჩაგვეგდო, მაგრამ კიდევ ზაქარიას დავაყელით; და ეს სამოც-დაჩვიდმეტი თუმანი შუა გაუყავით: ნახევარი ჩავატარეთ და ნახევარი უნდა მისცეს ედიშერმა ზაქარიას. იქნება ნახევარი ლუ (ოც-დათვრამეტი თუმანი), შეიქნა ედიშერისაგან მისაცემელი თეთრი, რომ ზაქარიას უნდა მიეზაროს ას ექვსი თუმანი.

ნაზირს დიმიტრის ქალაქს სასახლე აეშენებინა, ადგილი და ხე ზაქარიასი ყოფილიყო და ზოგი რამ ქვაცა და სხვა ნაზირისა. გავგზავნენით კელოვანნი კაცნი, ადგილსა და ხეს გარდა დაეფასებინათ ოთხმოც თუმნად; ამაში ათი თუმანი ზაქარიასი ყოფილა, რომ ბატონს დედოფალს უბოძებია, რომ უშენებიათ მაშინ და სამოცდაათი თუმანი ედიშერი[ს] არის. ქარელი ს კოშკი და სასახლე დაფასდა ორმოც თუმნად. ესეც შუა გაუყავით: ოცი თუმანი ზაქარიას კერძ დავდევიტ და ოცი ედიშერის კერძ. რასაც თვითან ნაზირი გარჯილიყო, იმის გულისათვის მუშა და ხარჯი საციციანოს კაცისა ყოფილიყო. იქნა ედიშერის [წი]ლი თეთრი სასახლეებისა ოთხმოცდაათი თუმანი. რადგან ქალაქის სასახლის ადგილიც ზაქარიასი იყო და ქარელისაცა, ამ შენობის ფასი უნდა ზაქარიამ მისცეს; და დარჩა საკუთრად სასახლეები ზაქარიას, ამას რომ გამო-
[ვალთ], უნდა მისცეს ედიშერმა ზაქარიას თექვსმეტი თუმანი თეთრი და იზ ხალვარი პური და ქერი.

დარჩა ზაქარიას ყოველს ადგილს სამკვიდრო მამული. და დოესი რომ არის, ადგილს ედიშერს წილი არა აქვს. და თავისის მამის ნასყიდობა დარჩა ედიშერს, რომ ზაქარიას წილი არა აქვს. წლევანდელი მოსავალი და მოსასვლელი ცალკე გაგვიჩენი[ა].

აგრევე კიდევ ქუთუდევანის წიგნებისა და კელმწიფის რაყებისა და სხვა წიგნებისა. მაგრამ ბატონის დედოფლის ნაბოძები წიგნი რომ დაიმალა და აღარ გამოჩნდა, თუ ეს წიგნი რომელისამე მეფისა და მოსამართლის ყამში გამოაჩინონ, დროს შემოგდებით მის ყამის მოსამართლემ მეფეების შემცოდედ მოჰკით[ხ]ოს, ამისათვის, რომ სამართალში ვთხოვთ მრავალჯერ და არ მოიტანა, დაკარგვა თქვა.

ჩვენ უსამართლო არა მოგვინებებია რა. სჯულმა და [ს]ამართალმა მეგვე[დ]რობა კი არ მისცა; და სხვა ანგარიში და დანახარჯი ჭეშმარიტად ედიშერის შეწყალებით მოვატდინეთ. ყო[ველი] სამართალი ფიცის რწმუნებას გვიბძანებს და ყო[ველი] ფიცით თქვეს და ფიცით დაწერეს. ჩვენ სარწმუნო ვექმნენით.

ასე გარდასწყდა ამათი სარჩელი და სალაპარაკო. დიდის შრო-

მის, ღიდის გამოძიებით, მრავლის მოწმის შოებით, მრავალ თვე და დღე განუსვენებლობით წერით და განსჯით ეს სამართალი განგვისჯია და დაგვიწერია. აწ ნება და ბძანება მათის უმაღლესობის მეფობისა არის.

დაიწერა ტფილისის ქალაქს კელითა მდივნის ი ე ს ე ს ი თ ა, მაისის ე, ქრისტეს აქეთ ჩღვ, ქორონიკონს უნდ.

შვიდი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი ღმერთგანცა(?), იო ა ნ ე, 1748
2. ერისთვისა ძე ს ა რ ი დ ა ნ.
3. ფ ა რ ს ა დ ა ნ
4. მონა ღთისა მდივანბეგი ზ ა ლ.
5. მონა ღთისა გ ო რ ჯ ა ს პ ი.
6. მდივანი ე დ ი შ ე რ
7. სოფლის შემსკვალულს სოფელმაც მდივა, ნიჭი ესემცა განმეველტო, მძლივა.

თავში:

ქ. ჩვენ, საქართველოს მეფედ ცხებული, მე ფ ი ს თ ე ი მ უ რ ა ზ ი ს ძ ე, ი რ ა კ ლ ი მე ო რ ე, მეფე სრულიად ზემოსა საქართველოსა ამა ქართლისა და კახეთისა ჩვენის ბძანებით შეკრებილთა მდივანბეგთაგან გაჩენილს სამართალს ვამტკიცებთ. მაისის ია, ქორონიკონს უნდ.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

ქ. ჩვენ, ქართლისა და კახეთის უფლისწული, ძე მეფის ირაკლისა, ბ ა ტ ო ნ ი ს შ ვ ი ლ ი გ ი ო რ გ ი ამ მსაჯულთ განჩინების[ა] და მისის უმაღლესობის მეფის დამტკიცებულებისა თანაჲმანი ვართ. დეკემბრის იგ, ქორონიკონს უნვ.

ბეჭედი: მეფის ძე გ ი ო რ გ ი.

ქ. ჩვენ, ბ ა ტ ო ნ ი ს შ ვ ი ლ ი ლ ე უ ა ნ, ძე მეფის ირაკლისა, ამ მსაჯულთაგან განჩინებულის სამართლისა და მისის უმაღლესობის მეფის დამტკიცებულებისა თანამოწმენი ვართ. დეკემბრის იგ, ქორონიკონს უნვ.

ბეჭედი: მრჩობლთა მეფეთა ძესა ლე ო ნ სახელად მძესა.

კიდზე:

ჩვენ, ყოვლისა ზემოჲსა საქართუელოჲსა პ ა ტ რ ი ა რ ქ ი, მეფის ძე ა ნ ტ ო ნ ი ამის საქართუელოჲსა მსაჯულთაგან განჩინები-

სა და მისის უმაღლესობის, ჩემის ძმის მეფისაგან დამტკიცებული-
სა დამამტკიცებელ ვარ. დეკემბრის იე, წელსა ჩღმშ.

ხელთა: ქათალიკოზი

ქ. ჩვენ, სრულიად ქართლისა და კახეთის მემკვიდრე, მეფის
ძე და ვით ვამტკიცებთ განჩინებასა ამას. გიორგობის კგ, ქორო-
ნიკონს უამშ.

ბეჭდი: დავით

ქ. მე, სარდალი რევაზ ორბელიანი ამ მდივანბეგთა-
გან განაჩენსა და მის უმაღლესობის მეფისაგან ბრძანებით დამ-
ტკიცებულისა მოწამენი და დამსწრები ვარ.

ბეჭდი: მონა ღთისა სარდალი რევაზ

421. განჩინება სურამის მამასახლისის გვრიტის სამეფო

1766 წ. 25 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1229. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი.
38,4×14,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი და
ორწერტილი.

ქ. მურვანის შვილს იასესა და ქაიხოსროს სუ-
რამის მამასახლისი გვრიტი სამართალში პირს წამოუდგა, რომ
თქვენ საიდუმლოთ ასე მითხარი: ხიდირბეგის შვილებს
ამოვწყვეტო. მე ეს თქვენი სიტყვა ბატონსაც მოვახსენე და ხი-
დირბეგის შვილებსაც შევატყობინ[ე]ო, მურვანის შვილები ამო-
წყვეტას გიპირებენო.

მურვანის შვილი იასე და ქაიხოსრო ამას უპასუხებდნენ: ჩვენც
მაგას გვეტყოდი ხოლმეო, ხიდირბეგის შვილები ამოწყვეტას გიპა-
რებენო. თუ ჩვენი კაის მდომე იყავი, ჩვენს სიტყვას იმათ რათ
უზიდევდიო. და თუ იმათი კაის მდომე იყავი, იმ ხიდირბეგის შვი-
ლების სიტყვას ჩვენ რათ გვეტყოდიო ტყვილათაო. და ჩვენში
შფოთნი შენგან იყო ამგვარის სიცრუის ლაპარაკით.

და შუაში სიტყვა ეტარებინა. სამართალში თვითონ გვრიტმა
თავისის პირითაც აღიარა: მართალი არისო, შენს ამბავს ხიდირბე-
გის შვილებს ვეტყოდიო და ხიდირბეგის შვილების სიტყვას თქვენ
მოგიტანდი ხოლმეო.

ჩვენ რომ ამათი ლაპარაკი გავსინჯეთ, ამგვარის სიცრუის ამ-
ბის მატარებლის კაცის სიტყვა სამართალში აღარ შეიწყნარებოდა.
ამაში გვრიტს სიმტყუენე დაედვა და მურვანის შვილები სამართლით
გამართლდნენ.

რადგანც თავისი სიცრუე თავისის ენით თვითო[6] აღიარა,
სამართლის ძალით ენა უნდა მოეკრას გვრიტსა და ან ენის ფასი
რვა თუმანი გამოერთვას.

ჩვენ, მდივანბეგებმა ამათი სამართალი ასრუ გაუჩინეთ. მაისის კე, ქორონიკონს უნდ.

იასულლო ვახტანგ ნამანგლევის შვილო! ეს ასრუ გა[ა]-რიგე.

ხუთი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი ღმერთგანცაა(?), იოანე, 1748
2. ერისთვის ძე სარიდან
3. ფარსადან
4. მონა ღთისა დიობეგი ზა[ა]ლ
5. მონა ღთისა გორჯასპი

ზემო კიდეზე:

ქ. ჩვენც [დავამტ]კიცეთ ეს განა[ჩენი, რომელი]ც მდივანბეგებს [დაუწერიათ]. მაისის კვ, ქორონიკონს უნდ*.

422. ბანინებაა ურეკლე II-ისა პატრა გედვანოვჰილისა და გრიგოლ გილასჰილის საძეუბო

1766 წ. 15 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2209. დღიანი. ქაღალდი. 41,5×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოს მპყრობელმან ირაკლიმ მეორემან მეფემან ქართლისა და კახეთისამან ასე გავაჩინეთ გედევანიშვილის პეტრესა და გილასჰილის გრიგოლის სამართალი. ასე რომე მოვიდნენ და სამართალში ამათმა სარჩელმა გაიარა.

რადგანც ყოვლად სანატრელს მის უწმინდესობას, ბიძას ჩვენს საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარქს დომენტის დაუხსნია საბერძნეთის ქვეყანაში მამა ამისი სეხნია და ეს გრიგოლ დახსნას უკან მისცემია იმავ საბერძნეთის ქვეყანაში, მისვე [ოვლად] სანატრელის ბიძის ჩვენის კათალიკოსის წიგნით და ბძანებით სვეტისცხოვლისა არის უმამულოდ.

და თუ ჩვენმან ძმამ, ყოვლად სანატრელმან მისმა უწმინდესობამ ანტონი კათალიკოსმან ინებოს და ეს გილაშვილი აპყაროს და სვეტისცხოველისათვის დადვას, მამული გედევანის-შვილს დარჩეს, რისაც მქონებელი იყოს გილაშვილი ნასყიდისა თუ

* ბეჭდის ადგილი მოხეულია.

უსყიდისა, გენაქისა თუ სახნავისა, — ყოველივე გედევანისშვილის პეტრესი არის; არც გილაშვილსა აქვს კელი და არცა ვის სხვასა.

დაიწერა გორს იელისის იე, ქორონიკონს უნდ.

ქ. სამართალი ასრე არის და როგორც მისს უწმინდესობას ჩვენს ძმას კათალიკოზს ენებოს, ისრე აღასრულოს.

ბეჰადი: მე ფებთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

423. განჩინება ქაიხოსრო და ელია ავალიშვილების მამულის საქმეზე

1766 წ. 7 ოქტომბერი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 50. საბ. № 98. პირი. ქალაქი. მხედრული.

[67] ბედნიერს ხელმწიფეს ავალიშვილის ქაიხოსროსი და ელიას სამართალი ჩვენ, მდივანბეგებისათვის ებძანა. ესენი ჩვენთან ვალაპარაკეთ.

ავალიშვილი ელ[ია] ამას ჩიოდა: ქაიხოსრო ავალიშვილის მამას ბრეთი დაეგირავებინაო და მერე პაპას ჩემს დაეხსნაო. ნეტარად [v]ხსენებულის მეფის ვახტანგის განაჩენიც მქონდაო. ამას გარდა ამ ქაიხოსრომ და ამისმა ძმამ პაპის ჩემის დანარჩენი საქონელი მამას ჩემს წაართვეს. ამ საქონელზე ნეტარხსენებულს მეფეს თეიმურაზთან ვიჩივლეო და განაჩენი მიბოძაო. მას უკან ქაიხოსრომ და იმის ძმისწულმა გოგიამ და ზა[ა]ლ სახლისკაცათ შემიყარესო, ის ორივე განაჩენები გამომართვეს, ბარათებიც დავხივე[თ] და ამის გულისათვის ეს პირობა და წიგნი მომცაო: როცა გავიყარნეთ აღარც საუფროსო, არც სათავისთაო და არც ნასყიდობა ჩვენ ავიღოთო და არ[ც] შენ სადაო და საუმცროსო აიღო, სულ ყველა შუა გავყოთო. ახლა გამეყარნენო საუფროსოში და სათავისთაოში წილს აღარ მიღებნო.

ელამ სამართალში ქაიხოსროს და იმის ძმისწულების მიცემული წიგნი მოიტანა, იმათი ბეჰქლით დაბეჰქდილი და ხელმოწერილი იყო და დარბაისელთაგან დაბეჰქდილი. და როგორც ზემოთ ელიას საჩივარი აცხადებს ამ გზით იყო დაწერილი. და ერთ[ი] ამგვარი წიგნი ელიას ქაიხოსროსა და იმის ძმისწულებისათვის მიეცა.

ჩვენ ეს სამართალში გავშინვეთ. რადგან თავის ნებით გარიგებულან, ელია განაჩენზე და საუმცროსოზე ველარას იდავებს და ვერც ქაიხოსრო და მისი ძმისწულები საუფროსოსა, სათავისთავოს და ნასყიდობას ველარ აიღებენ, ამისთვის, რომ თითონ ასე გარიგებიათ და წიგნი მიუციათ. რაც ქაიხოსროსა [და] მი[ს] ძმისწუ-

ლებს და ედიას ყმა და მამული აქვთ შენი თუ ხარაბა, სულ შუა უნდა გაიყონ: ნახევარი ქაიხო[68]სროსა და მის ძმისწულებს და ნახევარი ედიას.

ალიწერა ოკდომბერს ზ, ქორონიკონს უნდ

თავში:

ჩვენ, მე ფე [ი რ] აკლი ამ სამართალს [ვამტ]კიცებთ. იასა-
ულო ციციშვილო პა[ა]ტავ! როგორც ამ განაჩენში სწე-
რია ასე გა[არი]გე. ღვინობისთვის ი, ქორონიკონს უნდ.

424. განჩინება ედია ქალანთრის შვილისა და ლომი ზვარამაძის

ზმა-მამულის საჩმეზი

1766 წ. 10 ოქტომბერი

ცხსა. ფ. 1448. საბ. № 5564. დედანი. ქალაღი. 43×16,5 სმ. მხედრული.
ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ქალანთრის შვილი ედია რომ ედავებოდა გვარამაძე
ლომს, ამათი სამართალი ბედნიერ მეფეს ჩვენ, მდივანბეგისათვის
და მდივნებისათვის ებძანა. ჩვენ ამათი სამართალი ასე გავშინჯეთ:

ედია ამას ეუბნებოდა: ჩემი ნასყიდი ყმა ხარო. ლომი ამ სი-
გელს ოთხს წელიწადს უწინ გასყიდული ყოფილა, და არც ედიას
ნასყიდობის წიგნში უწერია, არც ლომი და არც ამისი ძმა. რადგან
არც ერთი ნასყიდობის წიგნში არა სწერია, და ამ სიგელს უწინაც
გასყიდული ყოფილა, ამათ[თ]ან ედიას საქმე არა აქვს რა.

მამულისა ასე გაიარა რომ კალატოზიშვილმა ასე
იმოწმა, რომ: გლახას ამ მამულზედ ფასი სრული არ აუღიაო.
თუ ამაზედ გლახას სიტყვა რამ ქონდეს, რომ ფასი სრული არ ამი-
ღიაო, თუ ასე თქვას, როცა მოვიდეს, სამართალში ელაპარაკოს.
სიგელი მრავლის მოწმით მუხტაბარი უნდა ყოს. ეს ჩვენგან ამი-
ტომ [არ] მოიშლებოდა, რომ¹ კალატოზისშვილი მარტო ზეპირად
არ მოწმობდა. მამულთან ამ ლომსა და ამის ძმას² საქმე არა აქვს
რა.

ამ ლომს ზითვის კაცი რომ ყავს, ამაზედ ლომს ნეტარხსენებუ-

¹ + ამიტომ. ² ძმასთან.

ლის ბატონის ოქმი ჰქონდა, რომ ამ ლომს დარჩომია, ამასთან საქმე არავისა აქვს. ასე გადასწყდა.

ალიწერა ღვინობისთვის ი, ქორონიკონს უნდ.

ხუთი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი. ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი ღმერთგანცაა(?), იო ან ე, 1748.
2. მონა ღთისა გო რ ჯ ა ს პ ი.
3. მდივანი ე დ ი შ ე რ.
4. სოფლის შემსჭეალულს სოფელმაც მდივა, ნიჭი ესემცა განმეველოტო, მძლივა.
5. ს უ ლ ხ ა ნ.

თავში:

ქ. ჩვენ, ბატრონი მე ფ ე ი რ ა კ ლ ი ამ მდივანბევთაგან გაჩენილს სამართალს ვამტკიცებთ. ღვინობისთვის ია, ქორონიკონს უნდ.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ე რ ე კ ლ ე კიდზე:

ქ. ჩვენი ბძანება არის: ეს ლომი გვარამაძე ჩვენი ყმა არის, ამასთან სხვას კელი არავისა აქვს. ალიწერა ივნისის ით, ქორონიკონს უნვ. რადგან ბ ა დ უ რ ი შ ვ ი ლ ი ს ყმა არის, იმის ყმა და მამული ჩვენი არის.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ე რ ე კ ლ ე

425. განჩინება გრიგოლ სახლთუხუცისა და დიმიტრი ჩოლაშაშვილის

ოგლის მამულის საქმეზე

1766 წ. 28 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2220. დედანი. თავი აკლია. ქაღალდი. 26,5×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. სა ხ ლ თ ხ უ ც ე ს ს გ რ ი გ ო ლ ს დ ი მ ი ტ რ ი ჩ ო ლ ა - ყ ა შ ვ ი ლ ი ს ობოლი უ ტ ო ს' წისკვილზე რომ უჩიოდა, სახლთ-ხუცესი ამას ამბობდა: ბ ე რ ი ა ს შ ვ ი ლ ი ს საწისკვილო არისო და ეს ბერიაშვილი ჩემი ყმა იყოო.

ამისმა საჩივარმა და ლაპარაკმა ჩვენ მოსამართლეებთან ბევრ-მა გაიარა. ახლა ამის სამართალი ასე განვაჩინეთ: თუ სახლთუხუ-ცესმა გრიგოლ ასეთი მოთაბარი მოწმე[ე]ბი წარმოაყენა, რომ სა-მართალში იმათ დაეჯერებოდეს და იმათ ბერიაშვილის წისკვი-ლობით იმოწმეს, იმითი გარდასწყდეს. თუ ამან მოწმე[ე]ბი ვერ გაა-

ტარა, დიმიტრის ობოლმა მოთაბარი მოწმე[ე]ბი გაატაროს, რომ ამისი ყოფილიყოს და ამითი გარდასწყდეს. მაგრამ ამ მოწმე[ე]ბის გატარება ამ გასულს იანვრამდინ უნდა გარდასწყდეს.

და თუ ვერცერთის მხრიდამ ამათი საქმე მოწმით არ გარდასწყდეს, დემეტრეს ობოლმა სახლთუხუცეს[ს] გრიგოლს ორი გლეხი კაცი მოთაბარი შეგდოს. სახლთუხუცესმა ორში ერთი იშოვნოს და ერთი მართებული თავის გლეხი კაცი მიაღვენოს. იმ ორთ ასე დაიფიცონ, რომ: ის საწისქვილო ბერიასშვილისა ყოფილიყოს და ამ დემეტრეს ობოლისა არ იყოს. თუ ასე დაიფიცონ, დარჩეს სახლთუხუცესს. და თუ ასე ვერ დაიფიცონ დარჩეს დიმიტრის ობოლს.

ალიწერა დეკემბერს კმ, ქორონიკონს უნდ.

თუ თხუთმეტს იანვრამდინ სახლთუხუცესმა მოწამე იშოვნოს, სამართალში გაატაროს; და თუ ამ ვადამდინ ვერ იშოვნოს, დემეტრეს ობოლმა გასულს იანვრამდინ თავის მოწმე[ე]ბი გაატაროს. და თუ გასულს იანვრამდინ ვერ იშოვნა, მერე როგორც განგვიწყებია, ამ გზით გარდასწყდეს.

ს ა გ ი ნ ა შ ვ ი ლ მ ა მ ა მ უ ქ ა მ ასე იმოწმა: სალთუხუცეს[ს] საფიცრათ კაცი მიეყვანოს და დემეტრეს აღარ დაეფიცებინოს. ეს ორი მოფიცარი ამისთვის გავაჩინეთ, რომ შეგდებული კაციც სალთუხუცესს ყმა უნდა იყოს და შეუგდებელიც.

ორი ბეჭედი:

1. ქ. ერისთვის ძე ს ა რ ი დ ა ნ
2. რ ა მ ა ზ.

თავში:

დეკემბერს)... ნაიბ ეშიაქალასო ე...*

426. ბანინაბა სოლომონ I-ისა ღავით წაჩეთლისა და ბაქიი

ცაიბიშვილის სასიხლო საქმეზე

1766 წ.

ქუთ. ისტ. ეთნოგრ. მუზ. საბ. № 130. დედანი. ქაღალდი. 45,6×24 სმ. მხედრული განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია თითო წერტილი.

ქ. ჩვენ, ღვთისა მიერ მინდობილმან და მის მიერ კურთხევით დამტკიცებულმან მეფე მან მეფეთამან დავითიანმან სოლომონ ესე სამართლით განჩინებისა მიერ წყალობა გიყავით შენ, ჩვენს კარის მწირველს მღვდელს წერეთელს დავითს და შენს შვილს ნიკოლოზს.

* თავი აკლია, მხოლოდ ეს სიტყვებია შემორჩენილი.

ასე, რომე: ბ ე ქ ი კ ი ც ქ ი ტ ი შ ვ ი ლ ი და მის[ი] ძმები შენს ალაგს დაგდევებოდენ და შენს ძმებს და მათ ჩხუბი დამართოდა, ორი შენი ძმა მოეკლა, თვითონ შენ დაექერ და სამი შენი კაცი მოეკლა. გალაპარაკე ჩემ წინ და გავსინჯეთ; ის ალაგი შენი ყოფილიყო, სამართლითაც შენ დავრჩა. ოცდაოთხი აზნაურიშვილი მოფიცარი გაგიჩნდა.

ამ სამართლის მიცემის ნაჩენათ ჩვენი თავადი წ ე რ ე თ ე ლ ი ნ ი კ ო ლ ო ზ და მოურავი აბდუშელიშვილი გიორგი გიჩინეთ; დაიფიცე, და სისხლი ცქიტისვილებს დაედვა. სხვა ღონე არა იყო რა, თორემ სისხლის საკმარო არ იყო; ავიყვანეთ ორი მისი კაცი — ერთი შ ა რ ვ ა ძ ე ნ ა ს ხ ი და და მისი ძმები, მათის ცოლშვილით და მამულ-ალაგით, და მეორე ლ ი ლ უ ა - შ ვ ი ლ ი კ ა ც ი ე ლ ა და გ ი ო რ გ ი ტ ა, მათის ცოლშვილით და მამულ-ალაგით, და ერთი პარტახი ტაბატაძისაული მისი მიწა-ალაგით და გიბოძეთ სისხლშიდ. გყავდეს და მოგახმაროს ღმერთმან ჩვენს ერთგულებაშიდ; მათშიდ ხელი აღარავის აქვს.

რომელმანმე მეპატრონემან მეფემან, გინა უფლისწულმან, ან სხვამან ძემან კაცისამან, დიდმან ანუ მცირემან, ამ ჩვენ მიერ სამართლად განჩინებულისა შლად ხელყოს, წყეულმც არის და შეჩვენებულ წმინდის სამებისაგან, ათორმეტ მოციქულთაგან, შვილის კრებისაგან და ოთხის პატრიარქისაგან.

აღიწერა ინდიკტიონსა მეფობისა ჩვენისასა წელთა უფლისათა ათას შვიდას სამოცდა ექვსსა.

მე, მღვდელს ჯ ა ფ ა რ ი ძ ე ს ო ნ ო ფ რ ე ს დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი.

ბეჭდო: კეთილ ძირთაგან რტოანი მეფედ ვარ ბაგრატოანი, ს ო ლ ო მ ო ნ .

სხვა ხელით:

ჩუენ, აფხაზ-იმერთა კ ა თ ო ლ ი კ ო ს ი მ ა ქ ს ი მ ე ვამტკიცებთ. დამამტკიცებელი ამისი კურთხეულ იყოს, ხოლო შემშლელი ამისი წყეულ, კრულ და შეჩვენებულმცა არს უკუნისამდე.

ბეჭდო: ჩრდილო აფხაზ-იმერთა კათალიკოსი მ ა ქ ს ი მ ე .

427. განიხილეთ ზაალ ზურაბის შვილისა და ავთანდილ ნაბიჭვრის

შვილის გაყრის საქმეზე

1767 წ. 8 იანვარი

ცსსა. პ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი № 1461. რეგული № 13.
საბ. № 41. პირი. ქალაქი. მხედრული.

ქ. ზურაბის შვილი ზა[ა]ლ და ნაბიჭვრის შვილი ავ-
თანდილ, ამისი შვილი ფარსადან ერთმანერთს ბატონ-
ყმობაზე უჩიოდნენ და ველარ მოთავსდნენ ერთად.

ჩვენ, კახეთის მოსამართლეებმა მეფის ბძანებით და ოქმით ასე
განვაშორეთ. თუ რომ ამ ავთანდილს ნასყიდობა რამ ქონდა: სასაფ-
ლაო, სახლკარი გაწყობილი, ვენახი, ქვევრი. მარანი, ნაფუძრები,
სახნავეები, თუ რომ მამულის მქონე და მონასყიდე იყო ეს ავთან-
დილ და ამისი შვილი ფარსადან, ის მამული სულ უკლებლივ ზა-
[ა]ლ ზურაბიშვილისათვის დაგვიწებებია. და ეს ავთანდილ და
ფარსადან სამართლისა და რიგიანის საქმით გავვითავისუფლებია.

ამ მამულის გარდა ზა[ა]ლს ამასთან საბატონყმით ხელი აღა-
რა აქვს. ამათი ნასყიდობა სასაფლაო, მამულთ-დედული ყველა,
სახლკარით გაწყობილი, ვენახით, ქვევრ-მარნით, სახნავით ოცდა-
თექვსმეტის დღის მიწა სიით ზაალისათვის მიგვიცია.

და თუ რამ სისხლიანი საქონელი ყვანდათ ან სულადი და ან
ნახნავი, ის კი ავთანდილს და ფარსადანს დავანებეთ. ოთხი-ხუთის
დღის მიწა იქნება ნათესი, რომ წელს იმან უნდა შეინახოს ეს ავ-
თანდილ და ფარსადან.

მეფეს გარდა სხვას ვერავის ეყმობიან.

ეს განაჩენი იმ მამულის თაობაზე ზაალისათვის მიგვიცია და
მეორე ფარსადანისათვის.

იანვარს 8, ქორონიკონს უნე.

ქ. ერისთავი რუსულად	რამაზ	
------------------------	-------	--

428. განიხილეთ ჯავახიშვილების გაყრის საქმეზე

1767 წ. 5 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14353. დედანი. ქალაქი. 61×24,5 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი, ორი ან სამი წერტილი.

ქ. ორი წელიწადია ჯავახის შვილის ავთანდილის
შვილები მზეჭაბუკ, თეიმურაზ და ვახუშტი ბედ-
ნიერს მეფეს ერეკლეს მოაქსენებენ თავეთს გაყრასა და
მოშორებასა. მაგრამ როგორც მართებულია, ერთმანერთის სიყ-
ვარულსა და ერთობას უბძანებდა.

დღეს ასე რიგად აწყინეს თავი, რომ გაუყრელობა აღარ იქნებოდა. და მისმა სიმაღლემ მეფემ ჩვენ, მდივანბეგებს და მდივნებს ამათი გაყრა გვიბძანეს; დავსხედით და ვალაპარაკეთ.

ამათ ამოწყვეტილი სამი-ოთხი სახლისკაცი ჰყვანდათ, რომლისაც მამულები დღეს მეფეთ წყალობით ამათ კელთ არის. აგრევე ერთი ძმა რუსეთს არის ერასტი, იმისი მამულიც დღეს ამათ უჭირავსთ. ამ სამს ძმას რომელსამე რომელი ნასყიდობა ჰქონდათ თავთავის სათავსოებით ნასყიდი, რომელიც ნასყიდობა იმ სახლისკაცებისაგან ჰქონდათ მოსყიდული, რომლისაც მამულები კელთ უჭირავსთ მეფეების წყალობით, ის ნასყიდობა ისევ სასახლოდ დავდე-ვით; ამისთვის, რომ მამულის მემკვიდრობით დაუხსნიათ. და რომელიც გარეშე კაცისაგან და ან დღეს პატრონები ცოცხალნი არიან და იმათგან უყიდიან, ის ისევ სათავისთაოდ ჰქონდესთ.

ქ. მ ზ ე კ ა ბ უ კ ს პ ა პ ი ნ ა შ ვ ი ლ ი ეყიდა ხუთ თუმნად. ეს ხუთი თუმანი უნდა სამთავ ძმათ ერთად გამოიღონ. თეთრი მზე-ჭაბუკმა აიღოს და გლეხი საძმოდ დაიდვას.

ქ. ბ ი თ ა ძ ე გირაო ყოფილიყო და მზეჭაბუკს დაეხსნა. უნდა ბ ი ჭ ი კ ა შ ვ ი ლ ს ეკითხოს, რაც გაუღია თეთრი, კიდევ ამ გვარად მზეჭაბუკს მიეცეს და გლეხი საძმოდ დაიდვა.

ქ. ქალაქს სასახლე ხუთ თუმან, შვიდ მინალთუნად დაეიხსნო, მზეჭაბუკ ამბობდა. თუ ამისი მოწამე მოიყვანა, რომ ამ სასახლის თეთრი მართლა მიუცია. უნდა ეს თეთრი საძმოდ ადგეს და სასახ-ლე საძმო არის. თუ მოწამე ვერ მოიყვანა და თეთრს ვერას შეუვა. მაგრამ მოწამე, დიად, სარწმუნო კაცი უნდა იყოს.

ქ. გ ო გ ი ა მზეჭაბუკის შვილს ხუთ თუმნად ყ ო რ ჩ ი ს-შ ვ ი ლ ი ს მამული დაუგირაოებია. ესეც რადგან ამოწყვედილის კაცის მამულისაგანი არის და მემკვიდრობით იხსნიან, თეთრიც სა-ძმოდ აიღონ, მამულიც საძმოდ ჰქონდესთ.

ქ. აგრევე თეიმურაზს ჰქონდა ნასყიდობა ყ ა რ ა ლ ა ჯ შ ი. ამა-ების სამუქფო, რომელიც ერასტი ჯავახიშვილის დ ი მ ი ტ რ ი ყ ა ფ ლ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ი ს ა თ ვ ი ს დაეგირაოებინა (თერთმეტი თუმანი) და რომ ველარ დაეხსნათ ჯავახიანთ, მერმე მეფეებს ყ ა ფ-ლ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ი ს ა თ ვ ი ს ნასყიდათ მიეცათ. ეს მამულები და თამასუქი თეიმურაზს დაეხსნა ხუთ თუმნად. იმავე რიგად თეთრი საძმოდ მოკრიფონ და მამულიც საძმოდ დაიდვან.

ქ. თეიმურაზს ლეკი დაეხსნა თერთმეტ მინალთუნად. ამ ლე-კით ერთი თავეთი ყმა დაეხსნა. თეთრიც ძმათ მოკრიფონ და გლე-

ხიც საძმოდ დაიდვას. ამბობენ, ამ ლეკში ექვსის მინალთუნის და-
ბანჩა ვახუშტისა მიეცაო. თუ საბუთი უყოს, ისიც ჩაუგდონ.

ქ. ამას გარდა თეიმურაზს ზ ა ა ლ ჯ ა ვ ა ხ ი ს შ ვ ი ლ ი ს ა გ ა ნ
რომ კაცი და მამული მოსყიდული აქვს, იმისა ფასი თუ საერთოდ
მიეცესთ, ისიც საძმოდ გაიყონ. თუ არადა, საკუთრად თეიმურაზს
დარჩება.

და მზეჭაბუკს რომ ლეკისაგან ჯავახი დაუხსნია, ეს თეთრი
თუ საერთოდამ მიუცია, საძმო იქნება. და თუ თავისი საკუთარი
მიუცია, საკუთრად დარჩება.

ვენაქები რომ თავეთის ნებით ზვრად გაუყვიათ, ისევ თავთა-
ვისი ეჭიროსთ. სხვა ძველი ნაზვრევი და ხოდაბუნები სამართლით
უნდა გაიყონ.

ესენი დიდხანს ვალაპარაკეთ და ბევრის გამორჩევით და სა-
მართლის ჩხრეკით გავარიგეთ. ეს განაჩენები მივეციო. წავიდნენ,
იასაულები წაჰყენენ ვ ა ხ ტ ა ნ გ ნ ა მ ა ნ გ ლ ე ლ ა ვ ი ს შ ვ ი ლ ი
და ნ ა თ ა ნ ლ ი ს შ ვ ი ლ ი გ ი ვ ი ფარეშთხუცესი, ეს ჩვენგან
გარიგებულნი გლეხნიცა და რაც სხვა ჰყავსთ, ისინიც შეაფარდონ:
გლეხი მეკომური და ბოგანო, მსახლობელი თუ აყრილი, აგრევე მა-
მულები შენი თუ უშენი, მთა და ბარი, ზვრები და ხოდაბუნები, სა-
სახლეები და სასაფლაოები, დასწერონ და მოგვიტანონ.

ჩვენ როგორც მართებულა, საბარათოს ბარათზედ დავსწერთ,
ღმრთის წინაშე შეუყრიო, რომელს რომელი ერგებათ იმას მივს-
ცემთ. და რომელიც საბარათო არ არის და ამ განაჩენებზედ მოსა-
წერია, მივაწერთ, დაუბეჭდავთ და მივცემთ. და მასუკან ერთმა-
ნერთთან სიყვარულის მეტი სხვა საქმე აღარა ექნებათ რა.

აღიწერა აპრილს ე, ქორონიკონს უნე, ქრისტეს აქეთ ჩღჟ.

ქ. რომლისაც ძმის სათავენო სასახლოდ დახარჯულიყოს, საბუ-
თი უყონ ერთმანერთსა და ისევ სასახლოდამ აიღონ. მუჩაღებნი
ჩვენ გვაქვს ამათი ამ ბარობაზედ.

ხუთი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი
ღმერთგანცაა(?), იო ა ნ ე, 1748
2. ფ ა რ ს ა დ ა ნ
3. მონა ლთისა ამილახვრისშვილი მოურავი ი ე ს ე
4. ქ ა ი ხ ო ს რ ო
5. ქ. სოფლის შემსქალულს სოფელმაც მდივა, ნიჭი ესემცა
განმეველტო, მძლივა.

1767 წ. 26 მაისი

ცსა. ფ. 1450. დავთ. № 50. საბ. № 20. პირა. ქაღალდი. მხედრული.

[13v] გიოგა შვილი ყანჩელი გიორგი და ოთარი და მათი ბიძაშვილი იასე დემეტრე სალთხუცეს[ს] გაეყარა. განაჩენი ორისათვისნე მიეცა, როგორც რომელსამე რგებოდა; და დემეტრეველი და ბერიკა თავისის შვილებით გასაყოფი დარჩომილიყო, ორთავ იმსახურეთო, განაჩენში ასე [14] ეწერა. ორნივე ველარ მორიგებულებიყვნენ.

და ჩვენ ამილახორმარევაზ ასე გავარიგეთ: ორი წილი მეტრეველის მამული და მიწა თუ სახლკარი, ქვევრი და მარანი, რისაც მქონებელი მეტრეველი ყოფილა, გიორგისა და ოთარისა არის და მესამედი იასესი. და მესამედის მეტრეველის მამულიდამ ორის დღის მიწა იასემ გიორგის და ოთარს უნდა მისცეს. და ამ ორის დღის მიწას გარდა მეტრეველის მესამედი მამული თუ მიწა, ქვევრი თუ მარანი, რისაც მქონებელი ყოფილა, და ბერიკი თავისის შვილებითა და რისაც მქონებელი არის, იასეს ერგო. და სახლკარში ჩვენ სამნები ჩაუსხით. ისე უნდა დასჯერდენ.

მეტრეველი რომ კახეთს არის, თუ მოვიდეს, გიორგისა და ოთარისა არის.

დაიწერა მაისის ოცდაექვს[ს], ქორონიკონს უნე.

მე, ოთარი ქარაუმიძე ამილახორის რევაზის ბძანებით მოველ და მეტრეველის ვენახი და მიწები გაუყავ; და სახლკარი გარეშემო რომ ორი წილი გიორგისა და ოთარისა იყო და მესამედი იასესი, იასეს ერგო ვენახი ეტს ქვეითი ბოლოსაკენ. ამის სამუქფოთ გიორგის და ოთარს ერგო ვენახი ეტს ზეითი. და ბალი იასეს ერგო. სახლკარისა და გარეშემოსი საქვენაქროთ მეტრეველისა მესამედი გიორგის ერგო და ოთარს; საზენაქროთ ორი წილი იასეს ერგო გარდიგარდმო მიწის ნახევარი და გორაკის მიწის მესამედი სახმარი და უხმარი; მეტრეველის ქვევრები და საწნახელი ორი წილი გიორგისა და ოთარისა არის და მესამედი იასესი.

ცხსა. ფ. 1449. საბ. № 2369. პირი. ქალაღი. მხედრულა.

ქ. სვეტიცხოვლის მოკელენი რომ გრწანისის ბოლოს ბაღებს ჩიოდენ სვეტიცხოვლის მამული არისო. იმ მამულის პატრონი მოქალაქენი ამბობდენ, სახასო არისო და ღალა-კულუხს არ აძლევდენ.

სამართალმა სვეტიცხოვლის მოკელეთ და გრწანელთ ფიცი დაადვა. წადგნენ და მართებულის ფიცით დაიფიცეს, რომ გრწანისისაჲ ყოფილიყოს და სვეტიცხოვლის მამულიც იყოს.

მერმე ამ ფიცს რამდენსამე თვეს უკან ბაღის პატრონები ერთმანერთს წყალს შესცილებოდენ და ჩხუბი მოსლოდათ. იმ ჩხუბში გზირისშვილებმა ერთი სიგელი გამოაჩინეს ყოვლად სანატრელის საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქის დიასამიძე ევდემოსისაგან ბოძებული, რომ ის მიწა თავისის ყმის გრწანელის კაცისათვის ებოძებინა სიგლითა და გრწანელს კაცს ამ მოქალაქისათვის მიეყიდა.

რადგან ეს სიგელი გამოჩნდა, ახლა მცხეთელნი ჩივიან: თუ ეს სიგელი ჰქონდათ და იცოდენ, რომ სვეტიცხოვლის მამული იყო და ყოვლად სანატრელის კათალიკოსისაგან მიცემული სიგელი ჰქონდათ, რატომ სიგელი არ გამოაჩინეს; ჩვენ ფიცი რადღა დაგვედებოდა, ამდენი სული ფიცს რად მიგვცა და რას გვემართლებოდნო.

მართალიც არის; თუ ეს სიგელი სამართალში გვენახა, ფიცს აღარ დაეადებდით. მისი სიმაღლეს მეფეს და ჩვენ, მათ მონათ მოსამართლეთ, დიდი სასჯელი და დიდს ხანს ბჭობა მოგვეცა ამაზედ.

აწ რადგან ერთმა აზნაურშვილმა გრწანისის მოურავმა მგალობელმა იასემ, გრწანისის მამასახლისმა და თექვსმეტმა გლეხმა დაიფიცეს, დიდებულის მეფის ერეკლეს განაჩენი და სანატრელის მეფის ვახტანგის სამართლის წიგნი ასე აცხადებს, რომ ტყუილად დამფიცებელს სამართლისაგან უნდა გარდაჰყდეს.

ჩვენ, მდივანბეგებმა ასე განვსაჯეთ: მისი სიმაღლე მეფე და ჩვენ მათნი მონანი მოსამართლენი რომ ამდენს ტყუილს ლაპარაკს მიგვეცეს და დიდს ხანს გაგვსინჯეს, ეს მისმან სიმაღლემ როგორც ინებოს, ისე მოჰკითხოს. და გრწანისის მოურავს, მამასახლისს და

გლეხთ ტყუილად დაფიცებისათვის საუპატიოდ ეს გარდაუქადონ
გრწანისის მოურავს თაზისშვილს იასე მგალობელს უნდა დაუურ-
ვონ ექვსი მინალთუნი. თექვსმეტი გლეხი, გლეხი კაცი რომ მიჰყო-
ლიან, ამათთვის სამი მინალთუნი უნდა მისცენ; თექვსმეტის გლე-
ხისა იქნება **დჯ** (ოთხი თუმანი, რვა მინალთუნი); ერთობით ჯამი
შეიქნება ამ თეთრისა **იდჰ** (ოთხმეტი თუმანი, ცხრა მინალთუნი).

ეს თეთრი იმათ უნდა გარდიხადონ, რომელთაც ის სიგელი
ჰქონდათ და არ გამოაჩინეს ან რომელთაც იცოდენ იმ სიგლის ქნა
და არ სთქვეს.

და თუ რომ იმათ სხვა ბაღის პატრონებიც დაიტანონ, რომ:
თქვენც იცოდით ამ სიგლის ყოფა და ან სხვა რამ ასეთი საბუთი
უყონ, ამ დაფიცებაში სწორედ ამათს მსგავსად გარეუღიყვენენ, ისი-
ნიც უნდა სამართლიანად მიუდგნენ მის რიგისად.

და თუ არა, საკუთრად სიგლის დამმაღავეებს გარდაჰქდება ეს
თეთრი. ამაში ნახევარი ნალდი და ნახევარი ჯინსი გაარიგებინე ია-
საულო ნახუცრის შვილო ზურაბ, რადგანც დაფიცება-
შიაც შენ იყავ და მოაბარე.

იოანე 1748	ფარსადან	სოფლის შე- მსჯეაღელს ...	
------------	----------	--------------------------------	--

თავში:

ქ. ი რ ა კ ლ ი მ ე ფ ე ყოვლისა ზემოსა საქართველოსა და
კახეთისა ვამტიცებთ გაჩენილსა ამას სამართალსა. აგვისტოს 8,

ქორონიკონს უნე.

მე ფეხთ
ერეკლე

431. ბანინება ბატია შაფლანისშვილის ყმის სარკისას სამეფო

1767 წ. 10 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14201. დედანი. ქაღალდი. 44×24,5 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორ-
წერტილი.

[მოწმეთა მოწმობა]

ქ. ყაიყულელი მანთაშა შვილმა მეზარბაზნე სარუხანამ
ასე იმოწმა, რომ ეს სარქისა ბანოსას სოფელში იღგაო
და იქ მინახავსო ოსმალობასაო.

ქ. ფანოსას სოფელმა ფანოსას შვილმა აზარიამ ასე
იმოწმა, რომ ჩემს სიცოცხლეში ეს სარქისა ბანოსას სოფელში მი-

ნახავს, ოსმალთა რომ პირველად მოვიდა, იმ თარიღში და ბანოსას სოფელშიც არის.

ქ. ყაზახელმა ბარონელმა ამირალა შვილმა ვართანამ ასე იმოწმა, რომ: ოსმალთმა ყაზახი რომ წა[ა]ხდინა, იმ ხანში ჩვენ პეი-ყარენით და ბანოსას სოფელში მივედით. ეს სარქისა იქ მინახავს და იქაურიც არის.

ქ. დოლბანდლის მამასახლისის შვილმა მამაჯანამ ასე იმოწმა, რომ ურუმობას ჩვენს ცხავრს ბანისის მთაზედ წავასხემდითო, მაშინ ამ სარქისას მამა სალმახანა ბანოსას სოფელში მინახავს; იმას უწინდელი არა ვიცი რა.

ქ. ყაიყულელმა ყაზახელმა ნაზარა შვილმა აბაზამ ასე იმოწმა, რომ სალმახანა შვილი სარქისა ოსმალთას ბანოსას სოფელში მინახავს და იქაურიც არის.

ქ. ყაიყულელმა ყაზახელმა იელუას შვილმა აზატამ ასე იმოწმა, რომ ნადირშა რომ მოვიდა და ყაიყული წა[ა]ხდინა, მე სამის წლისა ვიყავ და ხორასანს წამიყვანეს. იქიდან რომ მოველო სოფლელებისაგან გამიგონია, რომ ეს სარქისა ბანოსას სოფელში არისო.

ქ. ყაიყულელმა ზემო ორთულელმა ტერ-მინასას შვილმა ანანამ ასე იმოწმა, რომ ოსმალთას მე აყრილი ვიყავ, ჯავახეთს გადავარდი და იმას უწინ ქართველობას ეს სალმახანა და ამის შვილი სარქისა — ორნივე მამა-შვილნი ბანოსას სოფელში მინახავს.

[განჩინება]

ქ. ტეტია ყაფლანის შვილი ედავებოდა სალმახანას შვილს სარქისას, რომ ჩემი ყმა ხარო. ამ სარქისას ბედნიერის მეფისათვის არზი მიერთმია. მათს სიმაღლეს ამათი სამართალი ჩვენ, მდივანბეგებისათვის ებძანა. ჩვენ ტეტია მოვაყვანიეთ, ესენი ორნივე ერთად ვალაპარაკეთ. მაგრამ სამართალი არ გარდასწყდა.

მასუკან მეორედ ამავე სარქისას არზა მიერთმია. ბედნიერს მეფეს ამათი სამართალი კიდევ ჩვენთვის ებძანა.

ჩვენ, მდივანბეგმა იოვანემ და ფარსადან ტეტია სამართალში დაეიბარეთ. თავისის საქმის მიზეზით არ მოსულიყო, თუ სამართალში მოუსვლელობისათვის ტეტია ზევით წასულიყო.

ამ სარქისამ ეს მოწმე[ე]ბი წარმოაყენა ჩვენთან. ჩვენ სიტყვის ფიცით ვაფიცეთ. და ამ მოწმე[ე]ბმა ასე იმოწმეს, რომელიც ზემო წერილი აცხადებს: ავი დროს მიზეზით ეს სარქისა ცოტა ხანს ყაფლანისშვილის ტეტიას მამულში მდგარა. მასუკან მდივანბეგს იოვანესთანაც მისულა; და მასუკან ყაფლანისშვილის ზა-
[ა]ლთანაც მდგარა.

ამ მოწმე[ე]ბის წერილის ძალით ეს სალმახანა შვილი სარქისა სახასო არის. და თუ მასუკან ტეტია ყაფლანისშვილი წამოდგეს, და ამ მოწმე[ე]ბის წერილის დარღვევა, მოწმით იქნება თუ წერილით, შეიძლოს სამართალში, რომ ტეტიას მეგვიდრე ყმა ყოფილიყოს, სამართალი უნდა მიეცეს. და თუ ტეტია ამ მოწმობა ვერ დაქრ-
ლვოს, ეს სარქისა ბატონის სახასო იქნება. ამასთან¹ საქმე არავისა აქვს. და ნება ბატონისა არის. ეს ასე გარდასწყდა.

ალიწერა მარიამობისთვის ი, ქორონიკონს უნე.

სამი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი
ლმერთვანცაა(?), იო ა ნ ე, 1748

2. ფ ა რ ს ა დ ა ნ

3. მდივანი ე დ ი შ ე რ

თავში:

ქ. ჩვენ, პატრონი მეფე ი რ ა კ ლ ი ამ მდივანბეგთაგან გან-
ჩენილს სამართალს ჩვენც ასე ვამტკიცებთ. მარიამობისთვის იდ,
ქორონიკონს უნე.

ბეჭედი: მე ფეხთვანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე ე რ ე კ ლ ე.

432. განჩინება ლუარსაზ ონანაშვილის შვის გიორგი მირაშვილის

საქმეზე

1767 წ. 10 ოქტომბერი

ცსსა. 1448. № 226. დედანი. ქალაღი. 32×19,5 სმ. მხედრული. განკვეთი-
ლობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარა ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. მისი სიმალლის მეფისათვის არზა მიერთმივა მი რ ა-
შ ვ ი ლ ს გ ი ო რ გ ი ს, რომ ო ნ ა ნ ა ს შ ვ ი ლ ი ს ლ უ ა რ ს ა-
ბ ი ს ყმა არა ვარო; ის არზა და ეს მოჩივარი ჩვენთვის ებოძა,
რომე ამას და ლუარსაბს სწორი სამართალი მიეცითო.

მოვიდნენ ორნივ და ილაპარაკეს. ამ მირაშვილ[ი]ს გიორგის
ერთი ძველთაგან განაყარი ამისი გვარის კაცი რომ არის, ამას შე-
[ე]გულისანებია, მაგვდენი სიტყვა არაფერი ქონდა.

¹ + ამასთან.

და ლუარსაბ ამას ეპასუხებოდა: ორასი წელიწადი უფრო არი-
სო, ჩემი მკვიდრი ყმა იყო შენი პაპის პაპა და მამიშენის მამაო და
მამაშენიო; ჩვენ და სპანდიარის შვილები რომ გაყრილა-
ნო, ჩვენ გვრგებიაო და შენი განაყოფები სპანდიარისა შვილს
რგებიაო და მათს სიმაღლეს მეფეს ერეკლეს დაუხსნიაო და დი-
ლომს დაუსახლებიაო; რომ დღეს შენის განაყოფის შვილის შვი-
ლები ბოდბეს არიანო და შენი პაპა და მამა იქ[ა]ვ ჩვენს მა-
მულზე მკვიდრათ სახლებულხარო და არცავის უდავნიანო.

ამ ლაპარაკებმა ჩვენთან ასე გაიარა, რომ: მოვიკითხეთ ეს მი-
რაშვილი ძველთაგან სულ ჩალაუბანს სახლებულა და ამათი
ყმა ყოფილა მკვიდრი. რადგან ამდენს წელიწადს გაუვლია, რომ მი-
სული კაცი თუნდა სახასო თუ სხვის ყმა ყოფილიყოს, სამართალი
ვერ აუყრიდა, არც ხიზიყელს კაცად აცხადებდა.

მეფის ერეკლეს ძველ წიგნშიც ასე ეწერა, რომ დღეს ბილანს
აქვს, ჩალაუბნიდამ აყრილიყო და მეფეს დაეხსნა სპანდიარის შვი-
ლისაგან, ბოდბეს რომ არიან მირაშვილები.

და ეს ლუარსაბის წილში ნარგები არც მოშლილა და არცავის
აუყრია. და დღესაც სამართალმა მკვიდრათ ყმათ არგუნა¹.

ოკდომბერს ი, ქორონიკონს უნე.

რაპაზ	ფარსადან	მდივანი ელიშერ
-------	----------	-------------------

ქ. ჩვენ, მეფე პატრონი ირაკლი ამ განაჩენს ვამტკი-
ცებთ. ეს კაცი სამართლით ლუარსაბ ონანაშვილს დარ-
ჩენია. ჩვენც გვიბოძებია და დაგვიმტკიცებია. ღვინობისთვის ი,
ქორონიკონს უნე.

ბეჭდი: მეფეთვანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

433. არზა პახვარდიშვილისა შმის თაოგაზე მდივანავთა განჩინებით

1767 წ. 30 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2728. დედანი. ქაღალდი. 35,5×21 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი.

[არზა]

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჭირი მოსცეს თქვენს
ბანდას პახვერდიბეგსა! მერე ამას მოვახსენებ ჩვენს
ბედნიერს კელმწიფესა: ნადირ ყაენის დროს ჩვენი ქვეყანა
თაფრლა შეიქნა და ჩვენი მელიქის შვილი ყარდაშა* მისული-

¹ არგინა.

* „ყარდაშა“ სტრიქონს ზემოთ წერია.

ყო, ორი წელიწადი დ მ ა ნ ის [ს] დადგომილიყო, მერე აქ ქალაქს ჩამოსულა. ახლა თქვენს დავთარში დაწერილა თქვენს ყმათა და აქ დავა[ს] შურებიან თავადები და ახლა მეც თქვენთვის მიმირთმევია, მეც თქვენი ვარ და ეგ ყმაც თქვენია. იმთონი თქვენგან წყალობა იყოს, რომ არვის ამ კაცთა[ნ] ხელი არა ქონდეს და რაც შეძლება ქონდეს, თქვენს დავთარში გემსახუროს.

ახლა ჩვენი სახვეწარი ეს არის, რომ ერთი ჰუქმის წყალობა უყოთ, რომ არვის სხვა ქართველს ხელი არა ქონდეს თქვენი სახასოთ იყოს. თქვენათ გასამარჯვებლათ, თქვენი შვილების სადღეგრძელოთ, ამისი ჰუქმის წყალობა გვიყოთ, ჩვენო მწყალობელო კელმწიფევ. აღიწერა თიბათვის კა. ქორონიკონს უნდ.

თავში:

ქ. ჩვენი ბძანება არის, ეს კაცი ახვერდიბეგს ჩვენთვის მოურთმევია: თუ სიტყვა აქვს ვისმე, ჩუენ მოგუახსენონ, თუ არა, კელი არავისა აქვს, ჩვენად სახასოდ იყოს, ჩვენს დავთარში იმსახუროს. თიბათვის კდ, ქორონიკონს უნდ.

ბეჰედა: ქნარს მიცემს, დავით მიგმობს ძელ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

კიდებე:

ქ. ბატონო მდივანბეგებო! მერე ამ კაცზე დემეტრე ეშვიკალაბაში რომ ლაპარაკობს, თქვენ გაშინჯეთ და ღვთის წინაშე, რასაც მიხვდეთ, სწორე სამართალი განაჩინეთ. აღიწერა ღვინობისთვის კთ, ქორონიკონს უნე.

ბეჰედა: ქნარს მიცემს, დავით მიგმობს ძელ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

[განჩინება]

ქ. ჩვენ, მდივანბეგებმან იოანე ორბელიანმან, მდივანბეგმან ქაიხოსრო ქიზიყის მოურავის შვილმან, მდივანბეგმან ფარსადან ციციშვილმან ესენი ვალაპარაკეთ.

დიმიტრი ეშვიკალასბაში და მისი მოწმები ბევრს ხანს ამბობდენ ამ კაცის მოსულ[ას], მარა თვითან ამ სომეხმა ყარდაშამ ასე აღიარა: ოცდახუთი წელიწადი არის, რომ დმანის[ს] მოველ, იქ ვიდექ და დმანის[ს] მღთისმშობლის ყმად ვიყაო. სანამდის დმანისი იყო დმანელს ვმსახურებდიო და დმანის[ი] რომ აიყარა, ქალაქს ჩამოვედით და სანამდის ელისე დმანელი ცოცხალი იყო, იმას ვმსახურებდი, მერმე ოთხიოდ წელიწადი ჩემთვის ვიყაო, მერმე დიმიტრი ეშვიკალასბაში მიმსახურებდაო.

ჩვენ ასე გადაწყვეტით: რადგანც ამდენის ხნის მოსულია სხე[ის] ქვეყანისაგან და ეკლესიის ყმად მოსულა, ეკლესიას აღარ გამოერთმევა. ამგვარად მოსული კაცი, არც ქელმწიფეს მიერთმეოდა შამშადილუს კაცისაგან და არც სხვას ვისმე. დმანისის ღვთისმშობლის ეკლესიისა არის და ეკლესიას მსახუროს.

ოკდონბერს ლ, ქორონიკონს უნე.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცა(?), იო ა ნ ე, 1748
2. მონა მღთისა მოურავიშვილი ქ ა ი ხ ო ს რ ო.
3. ფ ა რ ს ა დ ა ნ.
4. ქ. სოფლის შემსჭვალულს სოფელმაც მდივა, ნიჭი ესემცა განმეველტო, მძლივა.

თავში:

ქ. ჩვენ, [მ ე ფ ე] ე რ ე კ ლ ე მდივანბეგთაგან განჩენილს სა-
[მა]რთალს ვამტ[კიც]ებთ. ოკდომბრის ლ, ქორონიკონს უნე.

ბეჭადი: მე ფებთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ე რ ე კ ლ ე.

434. განჩინება იესე მდივნისა და კვეზარელის მამულის საქმეზე

1768 წ. 8 იანვარი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 8. საბ. № 139. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[180v] ი ე ს ე მ დ ი ვ ა ნ ი კ ვ ე ზ ე რ ე ლ ს უჩიოდა: ჩემსა და ჩემის ძმის გაყრაში მეიდანზე ღუქნები და ქვეშ სახლი საშუალოდ დავდევი, წილში არცერთს არ გვრგებია. ვალს ამბობდენ, მოვალე არსადა ჩნდა და გაუყოფრად გაუშვით ის ღუქნებო. ვალიც მე უნდა მიმეცა და მამულიც ჩემი იყო. მე ბატონს კახეთს ვახლდი. ერთს თვეს დაგვეგვიანა. ჩემს ნამალევედ და შეუქითხავად ჩემს ძმას თორმეტის წლის ყმაწვილს წიგნი გამოართვა, ზოგი თეთრი მიეცა და ზოგი უკან დაეჭირა: თუ იესე დამიბეჭდავს, მაშინ მოგცემო.

მე რომ ქალაქს მოველ და საბეჭდავად მომიტანეს, დიად, შორს დავიჭირე: ჩემგან მავის გასყიდვა არას გზით არ იქნებოა. რაც თეთრი აკლდა ჩემს ძმას, მე მივეც და კვეზარელს კაცი მიუგზავნე — [181] უჩემოდ ჩემი მამული თორმეტის წლის ყმაწვილისაგან რად გიყიდნიაო. კიდევ მეორეთ კაცი მიუგზავნე: შენს თეთრს მე

მოგცემ, ჩემს მამულთან საქმე არა გაქვსო. ახლა სამართალში უჩივლია.

კვეზერელი ამას უპასუხებდა: მე შენმა ძმამ მომყიდა და შენმა დედამაო, ასე მითხრეს — იესესაც დავაბეჭდინებთო. რომ ვერ დააბეჭდინეს, ნაკლები თეთრი მისთვის აღარ მივეცო.

ამათი საჩივარი ჩვენ მოსამართლეებმა მოვისმინეთ.

ბერძული სამართალი ასე უჩენდა: უსააკოს ყმა-წვილისაგან გასყიდვა არ იქნება. როცა მისი ძმა თუ შვილი ინებებს, დაიხსნისო. ქართული და სომხური სამართალი ასე უჩენდა: ბატონისა და სახლის კაცის შეუკითხავად და დაუბეჭდავთ მამული არ გაიყიდებაო; თუ გაიყიდა, როცა წაედავებიან — დაიხსნიანო.

ამ სამართლებით ეს ნასყიდობა მრუდი ნასყიდობა არის, [v] უნდა ისევ იესე მდივანმა დაიხსნას, რადგან არც ნება ჰქონია გასყიდვისა და არც დაუბეჭდავს.

და თუ ასეთი გაუქვთებია რამე კვეზერელს, ან ჰერი და ან კედელი, იმის ფასიც მდივანმა მისცეს. და თუ სხვა რამ ასეთი გაეკეთებინოს, რომ გასატანი იყოს, თავის საქონელი თან გაიტანოს კვეზერელმა; მისთვის, რომ რადგან ნება არა ჰქონდა უფროს ძმას გასყიდვისა, ამის შეუკითხავად არ უნდა ემუშაენა.

სამართლის წიგნის ძალით ამათი სამართალი ასე გარდასწყდა. აღიწერა იანვრის 8, ქორონიკონს უნგ.

თუნდა რომ იმ ყმაწვილის წილი ყოფილიყო, მაინც იესე მდივნის შეუკითხავად არ უნდა ეყიდნა, თვარემ რადგან ასე იყო, რათ

იყიდა.

--	--	--	--

435. ბანინება ნინოწმინდლის შმის ბერო ჯანაშვილის სამხეზა

1768 წ. 9 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 6979. დედანი. ქაღალდი. 42,5×17,2 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტალი ან მძიმე.

ქ. ნინოწმინდლის მსახურს იოვანეს ოსმალობას ერთი ტყვიაველი კაცი ჯანაშვილი დათუნა სხვისშვილათ დაუქერია ჯამაგირითა. იმის სხვი[ს]შვილობაში ამ ჯანაშვილს დათუნას იმ იოვანეს მხლებელი გაუწბილებია.

მერმე იოვანე¹ კურთხეულს ნინოწმინდელს იოვ[ა]-

¹ იოვნეს.

ნ ე ს თ ა ნ მისულა და სამართალში იმასთან ულაპარაკნიათ. ნი-
ნოწმინდელს იოვ[ან]ეს სხვა იქაური უფროსი კაცნიც თავისთან სა-
მართალში დაუსწრია და ამათი სამართალი განუწყესებიათ: ჯანა-
შვილის დათუნასთვის რაც სამართლის წიგნის ძალი მოახლის
სისხლს აჩენს, ის სისხლი დაუძთ, რომა ჯანაშვილს დათუნას ნინო-
წმინდის მსახურის იოვ[ან]ესთვის უნდა მიეცა.

ამ ჯანაშვილს სისხლის მიცემა ველარ შესძლება, ყმათ მისე-
ლია და იმ იოვ[ან]ეს თავისი მოახლე ცოლათ ამ ჯანაშვილის დათუ-
ნასთვის მიუცია და თვისთვის ყმათ ყოლია.

სარამდინ ის დათუნა ცოცხალი ყოფილ იმისი ყმა ყოფილა.
ამაში კარგა ხანი გამოსულა, იმ დათუნას შვილი დარჩომია და ახ-
ლა ის შვილი წამოსულა და ტყვე ი ა ვ ს მოსულა.

ჩვენ, მდივანბეგებთან სამართალში მოვიდნენ ამ იოვანეს შვი-
ლები გიორგი, ზუა და სვიმონ და იჩივლეს, რომ: ეს ბიჭი
ჩვენის მოახლის შვილი არისო; ოსმალობას ჩამოვიდა ეს დათუნა,
მოახლე გაგვიწილა, მერმე სისხლი და[ა]დევს მოსამართლებმა,
სისხლის მოცემა ვერ შეიძლო და ყმათ მოგვივიდაო.

ჩვენ მოსამართლებმან ამათი საჩივარი გავეწინავეთ. და ამ იო-
ვ[ან]ეს შვილებს — გიორგის, ზუას და სვიმონს ბედნიერის მეფის
განაჩენიც აქვთ, რომ ეს ჯანაშვილი დათუნა ოსმალობას არის გა-
სული კახეთსა და მოახლის გაწბილებსაც აცხადებს.

რადგან ეს ჯანაშვილი დათუნა ოსმალობას არის გასული და
მოახლის გაწბილებაც მართალია და სამართალშიაც სარწმუნო შე-
ვიქენით ამაზედ, რომ გასულითაც ოსმალობას გასულა და მოახლეს
გაუწბილებია, ამისი სამართალი ასე განგვიწყესებია, რომ:

ამ ჯანაშვილს დათუნას შვილი რომ დარჩომია, სახელათ ბერო
ქვიან, ეს ბერო სამართლით ამ იოვ[ან]ეს შვილებს — გიორგის, ზუას
და სვიმონს დარჩა. სხვას კაცს ხელი არავის აქვს.

მაისის თ, ქორონიკონს უნვ.

ექვსი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი
ღმერთგანცაა(?), იო ა ნ ე, 1748
2. ქ ა ი ხ ო ს რ ო
3. ფ ა რ ს ა დ ა ნ
4. მონა ლთისა ამილახვრის შვილი მოურავი ი ე ს ე
5. ს ო ლ ო მ ო ნ
6. მონა ლთისა მდივანი ა ვ თ ა ნ დ ი ლ.

ქ. ამ განაჩენში რომ ეს ჯანაშვილი დათუნა სწერია და იმისა
შვილი ბერო, ეს ბერო ჩემთან არ დადგა. ბატონმა გიორგი ერის-
თავმა ერთი ოსის ბიჭი მიბოძა ამ ჯანაშვილს ბეროში. მე ამ ჯანა-
შვილთან საქმე არა მაქვს რა. ჩვენ, ნინოწმინდელს საბას ასე ხელი
ავვილია და ეს განაჩენიც გაგვიბათილებია. და თქვენ, ბატონი გი-
ორგი ერისთვისათვის მოგვირთმევია.

აღიწერა ივლის[ს] გ, ქორონიკონს უფბ.

ბეჭედი: საბა

436. არზა სვატიცხოვლის მოხალეებისა შიის თაოგაზე გვიგანავათა

განჩინებით

1768 წ. 15 მაისი

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 2370. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[არზა]

ქ. ღმერთმან უკეთილმსახურესის და უმაღლესის მეფის კირი
მათს მონათ კელიერთბირათ მცხეთელს მოკელე[ე]ბს მოსცეს.

ამას მოვაკსენებთ, რომე: ნეტარად კსენებული მამა თქუენი
პირველად საქართველოში რომ გამეფდა, იმ ხანში ერთი ჩვენის
ეკლესი[ი]ს ყმა ჯავახეთს ნასახლები საქართველოში გარდმოსული-
ყო და ჩვენის მალვით მთავარეპისკოპოსს კირილეს
და მიროტაძეს წაეყუანათ და ქვენა ტკოცას დაესახ-
ლებინათ. ქვენა ტკოციდამ წამოვიდა ის კაცი.

და დომე[ნ]ტი კათალიკოზის ნაბოძები წიგნი ქონ-
და. ის წიგნი მოიტანა და ნიკოლოზ კათალიკოზთან
იჩივლა, რომ თქვენის ეკლესიის ყმა ვარო და ძალით წამიყუანესო
და ქვენა თკოცას დამსახლესო.

ნეტარად კსენებულს მეფესთან ვიჩივლეთ და განასამართლა და
ბეჟან სააკაძეზედ ოქმი დააწერინა და ასე უბძანა, რომ
აპყარე და მოხისს მიიყუანეო. ბეჟან აყარა და მოხის[ს] მოი-
ყუანა და თორმეტი წელიწადი იქ ესახლა და ჩვენს ეკლესიას მსა-
ხურებდა. როცა მოხისი აიყარა, ისიც ავყარეთ და რეხას დავა-
სახლეთ.

თუ ლაშქრობისა და სურსათის მეტი იმას სხუა გამორთმევია
რამე. მოკითხული ქენით, გარდაგვახდევინეთ. და ჩვენის ეკლესიის
ყმაც არ იყოს, ერთი აშარი კაცი არის; თქვენთვის ტყუილად თავი
უწყენინებია და ოქმი გიბოძებიათ და ზაზა თარხნიშვილი-
სათვის მიგიბარებიათ. ჩვენი ვალი ეს იყო, თავი გაწყინეთ, რომ
მკვიდრი ჩვენის ეკლესიის ყმა არის. და ნება კემწიფისა აღსრულ-
დეს.

ოკლობრის კგ, ქორონიკონს უნდ.

თავში:

ბატონო მდივანბეგებო, სამართალი მოეცით ღმრთის წინაშე, დასწერეთ და გააჩინეთ. რასაც თქვენ სამართალს მისცემთ, ჩვენგან დაემტკიცება. ოკდონბერს ლ, ქორონიკონს უნდ. ერეკლე

ქ. მდივანბეგების ღმრთის წყალობავ ყორიასაულბაშო ზ ა ზ ა! მერე ამ არზის პატრონებს რომ ამ არზით ბედნიერს მეფესთან უჩივლიათ და ბედნიერს მეფეს ამათი სამართალი ჩვენთვის უბძანებია, ეს კაცი რომ შენ გაბარია, ეს კაცი სამართალში უნდა მოიყვანო, რომ ერთათ სამართალში ილაპარაკონ. გიორგობისთვის კვ, ქორონიკონს უნდ.

ორი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი ღმერთგანცაა(?), იო ა ნ ე, 1748
2. ფ ა რ ს ა დ ა ნ

[განჩინება]

ქ. მისს სიმაღლეს მეფეს რომ ეს კაცი ზაზა ყორიასაულბაშო-სათვის მიეზარებინა, ჩვენ, მდივანბეგებმან ეს კაცი სამართალში მოვაყვანინეთ, ვალაპარაკეთ და ამისი საჩივარი გავიგონეთ.

ჩვენ ამისი საჩივარი რომ გავიგონეთ და გავშინჯეთ, სამართალში დიდად სტყუოდა; თავის ბესაბობით და ავკაცობით ხან ვის მისვლოდა ყმათა და ხან ვის. ეს კაცი დო შ ა შ ვ ი ლ ი მკვიდრი სვეტისცხოვლის ყმა არის. სხვას კაცს ამასთან საყმოთ ზელი არავის აქვს და ვერცავინ ედავება. სამართალმან სვეტისცხოვლის ყმათ განაწესა.

მაისის იე, ქორონიკონს უნვ.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი ღმერთგანცაა(?), იო ა ნ ე, 1748
2. ქ ა ი ხ ო ს რ ო
3. ფ ა რ ს ა დ ა ნ
4. მონა ლთისა ამილახვრისშვილი მოურავი ი ე ს ე.

1768 წ. 21 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2813. დედანი. ქაღალდი. 30X16 სმ. მხედ-
რული. ალაგ-ალაგ თითო წერტილი.

ქ. ა ბ უ ლ ა ძ ე თ ა მ ა ზ ა ჯავახეთიდან აყრილიყო და ზ ა ზ ა
თ ა რ ხ ნ ი შ ვ ი ლ ს მისლოდა. რამდენსამე წელიწადს იმის ყმათ
ყოფილიყო. მერმე მ ი რ ო ტ ა ძ ე ტყუილათ წასდავებოდა, რომ
ეგ თამაზა აბულაძე ჩემი სახლისკაცი არისო. გაუშინჯაობით მომხ-
დარიყო და თამაზა აბულაძე მიროტაძეს ტყუილათ გაეტანა. რამ-
დენსამე წელიწადს ქ ვ ე ნ ა ტ კ ო ც ა ს სახლებულიყო, მერე იქი-
ლამ აყრილიყო და ბ ე ე ა ნ ბ ა დ რ ი ა შ ვ ი ლ ს მისლოდა. კარ-
გა ხანს იმასთან მდგარიყო.

ახლა თ ა რ ხ ნ ი ა ნ თ და ა მ ი რ ე ჯ ი ბ ს ამ აბულაძის შვილს.
ბ ე რ ზ ე ლაპარაკი შეექნათ. სარწმუნოს მოწმებისაგან[ან] შევი-
ტყ[ე]ვით, რომ აბულაძე თამაზა მიროტაძის სახლისკაცი არ ყოფი-
ლიყო და ტყუილათ მოევგონა.

ახლა სამართლით აბულაძის თამაზას შვილი ბერი თარხნიშვი-
ლებს დარჩათ, ამისთვის რომ ჯავახეთიდან ზაზას მოსლოდა, მკვიდ-
რი ჯავახი იყო და ზაზას ყმობდა. რადგან ზაზას ყმა და მამულა
თარხნიანთ საერთოთ ბატონისაგან წყალობათ სჭირს, ეს აბულაძე
ბერიც თარხნიანთი საერთო ყმა იქნება, სახლისკაცობაში თითონ
მორიგდენ, სხვას ამასთან კელი არავისა აქვს.

ამ აბულაძეს ბერზე ერთი განაჩენი ამირეჯიბს მივეცი, მაგ-
რამ გაუშინჯაობით მოხდა. ის განაჩენი ბათილია. ახლა სარწმუნო
მოწმებისაგან სწორე შევიტყ[ე]ვით და ეს განაჩენი თარხნიანთ მივე-
ცი.

აღიწერა მაისის კა, ქორონიკონს უნჯ.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომო
ლმერთგანცაა(?), ი ო ა ნ ე, 1748
2. ქ ა ი ხ ო ს რ ო
3. მონა ღთისა ამილახვრიშვილი მოურავი ი ე ს ე
4. ქ ა ი ხ ო ს რ ო.

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 352. დედანი ქაღალდი. 55,2×34,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი, ორი ან სამწერტილი.

ქ. ქსნის ერისთავი დავით და ყულარაღასი გიორგი სახლისკაცობას, მამულსა და გაყრაზედ ერთმანეთს ედავებოდნენ. და ყულარაღასი გიორგი გაყრას ითხოვდა.

სამი და ოთხი წელიწადი უშაღეთ და გაუყრელობას ურჩევდით, მათი სახლისკაცობის საქმეც გაუტრეველათ იყო; მაგრამ არ იქნა და ყულარაღასი გაუყრელობას არ მოეშვა.

ჩვენ, საქართველოს მპყრობელმან, ქართლისა, კახეთისა, ყაზახისა, ბორჩაღისა და შამშადილუსა მჭირავმან, მეფემ ერეკლე, საქართველოს მსაჯულნი, ქართლისა და კახეთისა მდივანბეგენი და მდივანნი ვიახელით. და დიდხანს გეჭონდა ამათი ლაპარაკი და სარჩელი.

ეს საქმე ყოველთავე შეტყობილი აქვსთ და დამსწრენიც ბევრნი არიან, რომ სანატრელმა მამა ჩვენმა, ცხებულმა მეფემ და ჩვენ, და ჩვენის ქვეყნის კაცმან ქსნისა და არაგვის საერისთოზედ რა სასჯელი ვნახეთ, და რა ჭირდებულება გარდაგვჭდა, და რამდენი კაცი მოგვიკუდა, და რამდენი დაგვეხარჯა, ყველამ კარგად იციან და ახსოვთ.

ქსნის ერისთვის ოჯახი ერანის კელმწიფისაგან დატყვევებული იყო და მიტაცებული. ერანის კელმწიფის ორგულისა და ოსმალის მიმდევრის კაცის მამული ქსანი ჩვენ კლმით დავიჭირეთ ღმრთის მოწყალეობით.

მასუკან მამიდა ჩვენი, ბატონის შვილი მარიამ, ბატონს მამა ჩვენს მეფეს და სანატრელს დედა ჩვენს დედუფალს ევედრა ჩვენის მამიდაშვილის ბატონის ქეთეონის დაქსნასა, და იმათმა მიზეზმა სულ ყველანი გამოიქსნა.

როდესაც რომ მოვიდნენ, ჩვენ ის მამული ბატონის ქეთეონის შვილების მეტისათვის არაგვისთვის მიგვიცია. ეს საქმე სხვას, მტრისაგან დატყვევებულის კაცის საქმეს, არა გავს, არც მოსულსა და არც ნაშოვნსა. დატყვევებული ვინც რომ იქნება, ლეკისაგან, თუ სხვის მტრისაგან იქნება, მასუკან რომ მოვა თავის მამულზედ, თავის მეგობრებზედ დანაშაული არა ექნება რა და არცრა იმის ბა-

ტონს იმის მამულზედ დიდი რამ ჭირნახული ექნება, ამისთვის მართლით ერგება პატრონს ის მამული.

მაგრამ ჩვენ არც ვიყავით მაშინ ქსნის საერისთოს ბატონი და არც ქსნის მემატონის ბატონი; არც ქსნის მემატონენი მაშინ ქსანზედ იყვნენ, კელმწიფის რისხვით გარდაფანტულნი იყვნენ.

ჩვენ ღმრთის მოწყალებით, ჩვენის გარჯით და კელმწიფის წყალობით ვიშოვეთ და ჩვენის დისწულის შვილებისათვის გამოვიმეტეთ და, როდესაც მოვიდნენ, მათი სახლის კაცებიც თავეთს მამულზედ ვაგვევით.

თუ სხვა მეფეები ბძანებულ იყვნენ, სარწმუნოა, რომ არავინ მისცემდათ ქსნის საერისთოსა. ჩვენ ნათესაობამ გამოგვამეტებინა, თუ რომელსამე ასეთი ნამსახურობა ჰქონოდა დასაწყისით აქამდე, რომ ქსნის საერისთოსთანა მამული გამოვმეტებინოთ, თუ არ ნათესაობისათვის, ყველას ეცოდინებათ.

და ამ ნათესაობამ თავიდან ბოლომდის დავითისა და დავითის ძმებისათვის მიგვაცემინა ეს მამული, რაგვარადაც კიდეც მამის ჩვენის მეფის ბოძებული წიგნი აცხადებს; და ის წიგნი რას ღროს და რისათვისაც არის მიცემული, მრავალთ იციან.

რადგანც ჩვენის ნებით შანშე და ყულარალასი და მისი ძმა ზურაბ შეიყვანეს ამ ჩვენმა ნათესაებმან და კიდეც თავეთს ოჯახში ჰყვანდათ, და ისახლისკაცეს; და შანშე და ზურაბ როგორ დარჩნენ ჩვენზედ, მრავალთ იციან.

და დავით ერისთავი და მისი ძმები ბეგლარ და იესე, როგორც მართებდათ, ჩვენკენ ერთვულად დარჩნენ. ამათი საქმე როგორც იყო, ამისგან უფრო რომ კიდეც გაგვევრცელებინა, განჩინებას არ შევნოდა, და როგორც იყო მათი საქმე და არის ჩვენს გონებაში, ყოველივე განსჯილი არის და არ ეჭირება ამისგან უფრო აღმოჩენა.

და ამ განჩინებას გარეთ აღარცა რა განწესდება, ასე დაგვიმტკიცებია.

ქ. ერისთავს დავითს და მისს ძმას იესეს მიეცეს საუფროსო და საჭირნახულო და თავეთის მამის წილი მამული, რომელიც იქნება ქსნის საერისთოს მესამედი, ერისთვის მამის წილი.

ქ. გასამყრელო აიღება საჩვენოდ, რა რომ საუფროსოს გამოარჩევენ, მერმე გასამყრელო უნდა აიღონ.

საუმცროსო და თავისის მამის წილი მიეცეს ყულარალასს გიორგის და ამის მამის წილი არის მესამედი. რად-

განაც ამდენი ხანი არის, ჩვენის ნებით შემოსულა, ჩვენც იმ ოჯახის მემკვიდრის შვილობით გვიყურებია, და ჭეშმარიტი შვილიც არის, ამისთვის თავის წილს ასე თამამად ვაძლევთ.

ქ. და შანშე რადგანც ჩვენს ორგულობაში მოკუდა, მისი წილი მამული, რომელიც იქნება მესამედი საერისთოსა, ჩვენთვის უნდა დაიდვას, ამისათვის რომ მისი ორგულობა და ორგულობაში სიკუდილი საანჯმნოდ გამოცხადებულია; სამართლის ძალით, მისი წილი მესამედი მამული სამეფოდ არის დასადები.

ამგვარი მეფესა და ქვეყანაზე დანაშაული ცოცხალს რომ ვე-
ლარ მოეკითხოს, წესია, რომ სიკუდილს უკან მამულის მიხუმი
მოეკითხება.

და რადგანც ჩვენის მუხანათის წილი ჩვენთვის აგვილია, წყა-
ლობით ჩვენ მათთვისვე ამგვარად წყალობა გვიქმნია და გვიბოძე-
ბია, ნათესაობისა და ერ[თ]გულად დარჩომისათვის, დავით ერის-
თვისა და მისის ძმის იესესათვის გვიბოძებია შანშეს წილის მამუ-
ლისა ყმა და მამული სამი წილი ყოვლისფერისაგან.

აგრევე ყულარაღასის გიორგისათვის წყალობად გვიბოძებია
შანშეს წილის მამულისა ყმა და მამული მეოთხედი ყოვლისფერი-
საგან.

ასე დაგვიმტკიცებია და აღარც ამ განჩინების განდრეკა იქნე-
ბა, ყოველთავე უწყოდენ.

თვესა მაისსა რიცხუსა კბ, ქრისტეს აქეთ ჩღაშ, ქორონიკონს
უნც.

ბეჰელი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

ქ. ჩვენ, ქართლისა და კახეთისა მსაჯულნი და მდივანნი ამ გან-
ჩინებისა თანაცმანი ვართ.

ექვსი ბეჰელი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი
ლმერთგანცაა(?). იო ა ნ ე, 1748
2. ქ ა ი ხ ო ს რ ო
3. ფ ა რ ს ა დ ა ნ
4. მონა ღთისა ამილახვრისშვილი მოურავი ი ე ს ე
5. ქ. სოფლის შემსკვალულს სოფელმაც მდივა, ნიჭი ესემცა
განმეველტო, მძლივა.
6. მონა ღთისა ს უ ლ ხ ა ნ.

ცსა. ფ. 1450. დავთ. № 46. საბ. № 185. ქალაღი. მხედრული.

[130v] ეღიშერ მღივნიშვილი იოსებ ასე ჩიოდა: რჯისელი ლომკაცაშვილი ღთისია ჩემი ყმა არის და ახლა რომ ქართლი აღწერა პროვლის აზნაურშვილებს თავებზე დაუწერიათ.

მამკაცაშვილი ქაიხოსრო სამართალში მოყყვანი-
ნეთ და ამის საქმე გამოვიკითხეთ. ლომკაცაშვილი ლომი
და მისი ძმა პაპუა ოთარ მღივანს ციციშვილისაგან ეყი-
და. მასუკან ეს ლომკაცაშვილები პროველს ნიკოლოზთან
მისულიყვნენ. იმას ცოტა რამ ნასყიდი მამული მიეცა და ხატის
ყმათ დაეყენებინა. მასუკან ისინიც და იმის შვილებიც თავისავ
მამულზე დამდგარიყვნენ და თუმანიშვილისავ ყმა ყოფი-
ლიყვნენ.

ჩვენ პროვლის ნიკოლოზის მიცემული წიგნი ამ ლომკაცა[131]-
შვილს მოვატანინეთ, სამართალში გავშინჯეთ. რადგან ეს ლომკაცა-
შვილი არც მეფისაგან, არც ციციშვილისაგან და არც თუმანიშვილი-
საგან ეკლესიის შეწირული არ ყოფილა, თავისთავად მემკვიდრე
თუ ნასყიდი კაცი თავს ვერ შესწირავს, სამართლით ეს ლომკაცა-
შვილია ღთისია იოსებ. მღივნის შვილს დარჩა. პროველს ხელი
არა აქვს.

მაგრამ დავთარში სამროვლოთ რომ სწერია, ამ ერთის კაცის
სათხოვარი სამროვლოს უნდა მოაკლდეს და მღივნის ეღიშერის
ყმის სათხოვრის ანგარიშს უნდა მოემატოს.

აღიწერა მაისის კე, ქორონიკონს უნჯ.

თავში:

ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა ირაკლი ამ სამართალს
გამტკიცებთ. მაისის კთ, აღიწერა ქორონიკონს უნჯ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1378. დედანი. ქალღდი. 31×19,2 სმ. მხედ-
 რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახშირია წერტილი.

ქ. ამირეჯიბს ქაიხოსროს, ზაზას და დავითს
 ულუმბელები ბატონყმობაზე და უსამართლოს დამართებაზე უჩი-
 ოდნენ.

ბედნიერს კელმწიფეს ამათი სამართალი ჩვენ, მოსამართლე-
 თათვის ებძანა. ჩვენ ეს საქართველოს დარბაიხელში და ერში
 მოვიკითხეთ. ულუმბელები ულუმბის ღმრთისმშობლის შეწირულ-
 ნი არიან და როდესაც ულუმბა ამირეჯიბს სასაფლაოთ მეფე-
 თაგან წყალობა დამართებიათ, იმ მონასტრის წინამძღვარიც ამათ
 მოსცემიათ, როგორც სხვას თავადებს წინამძღვარი და საწინამძღ-
 რო სამკვიდროთ წყალობით სჭირთ და ბოძებიათ, აგრევე ამ ამირე-
 ჯიბს ულუმბა ჰბოძებიათ და ამათი ყოფილა.

ავის დროს მიზეზით აღარც წინამძღვარი უჯდათ და თითონ ეს
 ულუმბელები იმერეთს დაფანტული ყოფილიყვნენ. ეს ამირეჯი-
 ბები იმერეთის მეფეს შეხვეწნოდნენ: ერთი ხარაბა ადგილი ებო-
 ძებინა, იქ მოვეგროვებინათ და დაეყენებინათ.

რადგან უცხოს ქვეყანაში იყვნენ, იმათის დაუკარგაობისა და
 გაუსყიდველობის მიზეზით ამ ულუმბელებზე ზოგი რამ ძალა ამი-
 რეჯიბს დავითს მიეღო, მაგრამ ჩვენ ეს შევიტყვევით, რომ იმათის
 მორჩენის გულისათვის ექნა.

მასუკან ამ ამირეჯიბს მისის მეფობის სიმაღლის წიგნიც წაე-
 ლო. თვითონაც ცდილიყო, ულუმბელები იქილამ აეყარა და ქართლ-
 ში გარდმოეყვანა. იმ გარ[დ]მოყვანას უკან აღარც ამირეჯიბს ულუმ-
 ბელებისათვის ჯაბრი რამ ექნა და არც ამ ზნისას ისინი უჩიოდნენ.

ჩვენ ესენი ისევ ბატონყმობის რიგით შევარიგეთ. და თუ რამ
 იმერეთს ამათგან ჯაბრი დამართოდათ, იმის მიცემავე უსამართლეთ.

რაც ძველთაგან ულუმბელებს სამსახური ზღდებიათ, იმ რიგათ
 ემსახურნენ.

და როცა მისის მეფობის სიმაღლემ და მისმა უწმინდესობამ
 პატრიაქმა ინებოს და ულუმბას წინამძღვარი განუწესოს, როგორც
 ძველთაგან რიგი ყოფილა და ან სხვას თავადებს წინამძღვარი
 უზით, იმ რიგით და წესით იქნებოდნენ, როგორც პირველ ყოფი-
 ლან და ან როგორც მეფისა და პატრიაქისაგან ებძანოსთ, ისე მო-
 იქცნენ.

მაგრამ რადგან დღეს ულუმბელები თავის სამკვიდროზე აღარ
დგანან და ამირეჯიბი სხვას მამულზე აყენებს, მარამდინ სამკვიდ-
როზე მისვლა მოუხდებოდესთ, შეძლებისაებრ ბატონყმურათ ემ-
სახურონ.

და როცა თავის სამკვიდროზე დადგებიან, რაც ამირეჯიბისა
ზდებოდეს, ის ემსახურონ.

ალიწერა მაისის ლ, ქორონიკონს უნვ.

ხუთი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი
ლმერთგანცაა(?), იოანე, 1748
2. ქ ა ი ხ ო ს რ ო
3. ფ ა რ ს ა დ ა ნ
4. მონა ლთისა ამილახვრისშვილი მოურავი ი ე ს ე
5. მონა ლთისა ს უ ლ ხ ა ნ.

ზემო კიდზე:

ქ. ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა ირაკლი ამ-განა-
ჩენს ვამტკიცებთ. როგორც მეფის ლუარსაბ წამებულის განაჩენ-
ში სწერია, იმ წესით და იმ რიგით იქცეოდნენ, იმ განჩინებას ვამ-
ტკიცებთ.

ალიწერა ივნისის ე, ქორონიკონს, უნვ.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე
მარცხენა კიდზე:

ქ. ჩვენ, მეფის ძე საქართუელოჲს პატრიარხი ანტო-
ნი მსაჯულთაგან ქმნილს განჩინებასა ამას, ბრძანებისაებრ მისის
სიმაღლის ჩემის ძმის მეფის ირაკლისა, დავამტკიცებთ.

წელსა ჩღჲჟ, თთუე იუნისის ვ.

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი

ქ. როგორათაც სანატრელთ მეფეს ირაკლის და უწმიდეს
პატრიარხს ანტონის დაუმტკიცებიათ, ჩვენცა, ბრძანებისაებრ მა-
თისა, განჩინებასა ამას ვამტკიცებთ.

იუნისის კა, წელსა ჩყბ.

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 35. საბ. №. პირი ქალაღი. მხედრული.

[8] ჯავახიშვილები და წინაშვილი მღვდელი
ონოფრე და მისი ბიძაშვილი პავლე ბატონყმობაზე და
უსამართლოთ სამსახურზე ჩიოდნენ.

ეს წინაშვილები აზნაურშვილები არიან, რომ მეფეთაგან ბო-
ძებული წიგნებიც აზნაურშვილათ აცხადებს და მერე თავის ნას-
ყიდს მამულზე დგანან. როგორც აზნაურშვილის სამსახურის რიგი
არის, თავეთის შეძლებით ესენი ჯავახიშვილებს ისე უნდა ემსა-
ხურონ და მეტი ჯაბრი არცარა ჯავახიანთ უნდა მოინდომონ. ზა-
ქარაშვილები უწინაც ამათი ნაყმევი ყოფილა და ახლაც ჯავახი-
შვილებმა ამათ მისცეს.

ალიწერა ივნისის ბ, ქორონიკონს უნც.

იოანე	ქაიხოსრო	ფარსადან	
-------	----------	----------	--

442. არზა აბაღალა სანთლიაშვილისა მამულის თაობაზე

მდივანავაშთა განიხილვით

1768 წ. 5 ივნისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 446. დედანი. ქალაღი. 27×22 სმ. მხედრული. გან-
კვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

[არზა]

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფის პირი ბრეთელს სანთლი-
აშვილს პაპალას მოსცეს. მერმე ამას მოვახსენებთ
ჩვენს ხემწიფეს. შარშანს წინ გიორგი ლეკმა ანდრიდამ და-
მიხსნა, თვრამეტი თუმანი მიდის, ზოგი მიმიცია და ზოგისა ილაჯი
არა მაქვს; რო[მ] მოველ, შინაც არ მივსულვარ, მაშინვე არძი მო-
გართვი, რომ რაც ნასყიდობა მქონდა, ის დამნებდეს, რომ თავი
დავიხსნა მეთქი. თქვენ დიამბეგებზე ოქმი მიბოძეთ: ამისი ნასყიდო-
ბა მოიკითხეთ და იმითი თავი დაიხსნასო, ასე გებძანათ. დიამბეგებმა
აბელ კალატოზიშვილი იასაულად გამატანეს, სწორეთ
მოიკითხე და მუჯალამაც მოაწერინე ბრეთელებს, რომ ნასყიდობა
რა ერთი აქვსო. იასაულმა მუჯალამა ჩამოუტანა. თქვენს ოქმზე
განაჩენი განაწესეს, იასაულთან გამატანეს, ყმასა და მამულზე ხე-
ლი ამართა და მამაბარა. ცოტას ხანს მეჭირა.

მერმე გიორგი ლეკს ეჩივლა. იასაულათ პაპუნა ფალვე-
ნიშვილი მოგეცათ; მამული ისევ წამართვა. ედია ამ ავალ-

შვილმა მომკიდა ხელი და ხელში პაპუნას მიმცა: ეს ისევ
ლექს მიეც, ამას თავის ნასყიდობას არ გავასყიდვინებო.

ახლა მუდამ იასაული ავად მეპყრობა, თეთრს მალონებს. აქამ-
დი მე ვიყავ ტყვე და ახლა ცოლითა და შვილით ტყვე შევიქენ,
[და] ლისტნიდამ იხსნი. ამთონი შენი წყალობა იყოს, რომ ჩე-
მი ნასყიდობით მე თავი დავიხსნა. სხვა ილაჯი არა მაქვს. მეორეთ
ნუ დამატყვევებთ, თქვენს შვილებს თავს შემამავლევით ქრცხინ-
ვალსაც მიბოძეთ ოქმი. ახლა მივიტანე და არცარა იმითი გა-
მირიგდა. მეორეთ ნულარ გამაურჯულოვებ, ქრისტიანი ხემწიფე
ბძანდებით.

თიბათვის ე, ქორონიკონს უნვ.

[განჩინება]

ქ. ჩვენ, მდივანბეგებმა ავალიშვილი ედია და ეს პა-
პალა ვალაპარაკეთ, ასე გავარიგეთ: თუ ედიას უნდოდეს, ათი
თუმანი ამ პაპალას სახსარში მისცეს და თავის მამული ნასყიდი თუ
უსყიდი ყველა დაანებოს. ეს პაპალა როგორც ბატონყმობის რი-
გია, ისე ემსახუროს. ათ თუმანზე მეტი თავის სახსრის რაც იყოს,
პაპალამ მისცეს, მამულს კი ნუ გაჰყიდის¹. და თუ ედიამ ათი თუ-
მანი ამის [სახ]სარში არ გაიღოს, თავის ნასყიდი მამული უნდა
დაანებოს, როგორც ბატონის ბძანება არის, ისე გაყიდოს და თავი
დაიხსნას. ივნისის ივ, ქორონიკონს უნვ.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი
ლმერთგანცაა(?), იოანე, 1748.
2. ქაიხოსრო.
3. ფარსადან.
4. მონა ღთისა ამილახვრისშვილი მოურავი იესე.

443. განჩინება ასლანას შვილის პაპას ვალის საჩმეზე

1768 წ. 7 ივნისი

ცსა. 1448. № 449. ღედანი. თავი დაზიანებული. ქაღალდი. 40,7×15,2 სმ.
მხედრული. განვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ანჩისხატის დეკანოზის შვილი მიქელ მღვდელი მო-
ქალაქეს ასლანას შვილს პაპას თამასუქით რვას თუმანს
უჩიოდა; მის სიმაღლის მეფისათვის არზა მიერთმევეინა და ეჩივლა.

¹ გაყიდეს.

მეფეს ამისი სამართალი ჩვენ, მდივანბეგებისათვის ებძანა. ამათი ლაპარაკი გავსინჯეთ. მიქელ მღვდლის მამის პეტრესაგან რვა თუმანი აელო ასლანას შვილს პაპას თავისის დასტუხანით; თამასუქი მიეცა თავისის სახელითა; თუმანი თვეში ორშაურათ სარგებელი ეწერა და ესეც ეწერა თამასუქში: «შენი თეთრი თუ მე ვერ მოგცეო, ჩემმა სახლებმა უნდა გაქცეს შენის თეთრის პასუხიო».

პაპა ხომ ამოწყვეტილიყო უშვილოთ. და როგორათაც თამასუქში უჩენს, იმ წესით სახლიდამ უნდა პასუხი გაეცეს თავისის სარგებლით თავისის თამასუქისა.

მიქელ მღვდელმა სამართალში ასეც ილაპარაკა: ჩემს თამასუქს უწინ სხვა თეთრი პაპას თამასუქით არავისი მართებიაო, ფიცითა თქვა.

რადგანაც პირველათ ამისი თეთრი აუღია, სამართლით სახლიდამ უწინ პასუხი ამას უნდა მიეცეს.

და თუ ასეთი თამასუქი წამოაყენოს ვინმე პაპასაგან აღებულის, რომ ის თამასუქი ამ მიქელს თამასუქზე უპირველესი იყოს და სახლი გირაოთ ჩაეწეროს თვითონ პაპას, იმისი სამართალი უნდა გაისინჯოს.

ვალეზი სხვაც მართებს, მაგრამ უწინ ამისი თამასუქი არის დაწერილი ამ თარიხში, ორმოცდაშვიდი წელიწადი უნდა იყოს ამისი თამასუქისა ძალით, უწინ ამას უნდა სახლებმა პასუხი გასცეს.

მთიბათვის ზ, ქორონიკონს უნვ.

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცაა(?), იოანე, 1748
2. ქაიხოსრო
3. მდივანბეგად განვისჯები, თუ განვდრიკე, დავისჯები, ფარსადან
4. სოფლის შემსჯვალულს სოფელმაც მდივა, ნიჭი ესემცა განმევლტო, მძლივა.

ქ. ჩვენ, სრულ[იად საქარ]თველოს მეფე მეორე [ერ]ეკლე ამ განაჩენს ვამტკიცებთ. მ[თი]ბათვის ი, ქორონიკონს უნვ.

ბეჭდი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

444. არზა ზურაბ კობალაძისა შმის თაოგაზე მდივანებთა

განჩინებით

1768 წ. 10 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 782. დედანი. ქაღალდი. 27,2×12,2 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

[არზა]

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ქირი მოსცეს იტრიელს
ჩხეიძის ყმას კობალაძე ზურაბას.

მემრე ორი ბიძას შვილი მყუანდა ერთი ბატონმა ჩემმა გამი-
ყიდა ზალიკა ორჯონიკიძე ზედ და ერთი ჩემთან იყო.
მემრე გაყიდულმა ძმამ უთხრა თავის ძმას: ბიძაშენი საბრალო
არის, მოდი ჩემთან, ერთათ დავდგეთო; მივიდა და თავის ძმასთან
ხიზნათ დადგა. ცოტა ხანი იქ ხიზნათ იყო. მერე გლახა ციცის-
შვილი რომ მოკლეს, იმ მდედარში ეს ჩემი ბიძის შვილიც მოკ-
ლეს. მერე ორჯონიკიძემ ქვრივი გამიყიდა და ობოლი გვერთ ახ-
ლავს. ამ ობოლს ვთხოვ და არ მაძლევს. ამდონი თქვენი წყალო-
ბა იყოს რომ ეს ობოლი დამანებოს, რომ მამული არ წაუხდეს.
ღმერთი გაგიმარჯვებს.

მაისის კზ. ქორონიკონს უნვ.

კიდევ:

ქ. ჩვენი ბძანება არის ამ არზის პატრონო, ეს მოგვახსენე, ორ-
ჯონიკიძემ ის შენი რძალი ვის მისყიდა, [ამ]ისი პასუხი მაშინ მოგე-
ცემა. მაისის კთ, ქორონიკონს უნვ.

ბეჭდო: ქნარს მიცემს, დავით მიგმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხე-
ბულს, ერეკლე.

თავში:

ქ. ყორიასაუღბაშო ზაზავ! ერთი იასაული მიეც. ამ არზის პატ-
რონი და ორჯონიკიძე ზალიკა ორნივ მოსამართლე[ე]ბ-
თან მი[ი]ყვანონ და ამათი სამართალი მლთის წინაშენ იმათ უსაჯონ.
მაისის ლა, ქორონიკონს უნვ.

ბეჭდო: ქნარს მიცემს, დავით მიგმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხე-
ბულს, ერეკლე.

[განჩინება]

ქ. ჩვენ, მდივანბეგებმა ამ არზის პატრონისა და ზალიკა
ორჯონიკიძის სამართალი გავშინვეთ. ზალიკას ნასყიდობის

სიგელი რომ აქვს, ის სიგელიც მოვატანინეთ და სამართალში გავ-
შინჯეთ. იმ სიგელში ზალიკას ერთი ძმა ეწერა ნასყიდობით და
მეორე ძმას ტყუილათ ექირა. სიგელში ტყუილათ გაეკეთებინა და
ჩაეწერა ზალიკას; ამაზედ ჯარიმაც გამოერთმეოდა, რომ ტყუილათ
მეორე ძმა ნასყიდობით სიგელში გაეკეთებინა და ჩაეწერა. მაგრამ
ჯარიმა კი გვიპატივებია და ის ბიჭი თავის პატრონს უნდა მისცეს
და ამ ბიჭის დედა რომ გაუთხოვებია, თუ მართლა გაუთხოვებია,
რაც საქვრ[იო] აუღია ზალიკას, ის[ი]ც უნდა ზალიკამ ჩხეიძეს მის-
ცეს. და თუ ზალიკას ის დედაკაცი გაუყიღია და გათხოვებას
ტყუილათ ანობს, ამაზედ ზალიკა გაიმტყუვნონ, კელმწიფის სა-
მართალში უნდა მოვიდნენ და ამისი სამართალი კელმწიფემ ბძანოს.

თიბათვის ი, ქორონიკონს უნვ.

იასათლო დავითის შვილო ზა[ა]ლ! როგორც ამ განა-
ჩენში ეწეროს, ასე უნდა გა[ა]რიგო.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი
ღმერთგანცაა(?), იოანე, 1748
2. ქაიხოსრო.
3. მონა ღთისა ამილახვრისშვილი მოურავი იესე.
4. ფარსადან.

445. განჩინება ზაქარია ციციშვილისა და დავით მირზაშვილის შიშ ჯობინაშვილების საქმეზე

1768 წ. 16 ივნისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5047. დედანი. ქალღდი. 31×20 სმ. მხედრული.
განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ზაქარია ციციშვილის აზნაურშვილები ჯობი-
ნაშვილს საბასა და გულასპაზე რომ დაობდენ,
მირზაშვილი დავით ამისას ზოგს რასმე მიზეზებს ანობ-
და. ციციანი თავის მემკვიდრე ყმობით ედავებოდნენ, მიწობელი
მემკვიდრე არისო.

ამ ჯობინაშვილის საქმე მოვიკითხეთ. ეს ჯობინაშვილი ჯავახე-
თილამ რომ გარდმოსულა, პეტრე ავალიშვილს მოსვლია.
ქალანთარი წაზდავებია, გამოურთმევია, სკრას დაუყენებია, მა-
მაც იქ მოჰკოდომია. სკრა რომ დაცლილა, ეს ჯობინაშვილები
ტ[ი]რძნის[ს] მისულან და იქ დამდგარან. სამართალში მირზა-
შვილს ამ ჯობინაშვილებთან კელი არა აქვს, ამისთვის, რომ თუ
ჯავახობით ზდავებოდა, ავალიშვილი პეტრე უნდა წაზდა-
ვებოდა, უწინ იმას მოსლოდა, რად იმან აღარ ილაპარაკა?

ციციშვილის ზაქარია სალთხუცის მემკვიდრე ყმა ყოფილა და სამართლით დარჩა ციციშვილს ზაქარია სალთხუცესს.

იასაულო, მი რ ი ა ნ ა შ ვ ი ლ ო ი ე ს ე! ეს ჯობინაშვილზე საბა და მისი ძმები აუყარე და ზაქარიას აზნაურშვილებს მიაბარე.

აღიწერა იენისის ივ, ქორონიკონს უნვ.

ავალიშვილს პეტრესა და ზაალს ვკითხეთ, იმათაც ასე დაგვარ-წმუნეს; ასე ყოფილა, როგორც ამ განაჩენში სწერია, და არცა რას ეს ავალიშვილები ამ კაცზე ლაპარაკობდნენ.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი ღმერთგანცაა(?), ი ო ა ნ ე, 1748.

2. ქ ა ი ხ ო ს რ ო

3. მონა ღთისა ამილახერიშვილი მოურავი ი ე ს ე

4. ფ ა რ ს ა დ ა ნ.

ქ. ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა ირაკლი ამ განჩინებას ვამტკიცებთ. იენისის ივ, ქორონიკონს უნვ.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ე რ ე კ ლ ე.

446. განჩინება თუმაწიშვილებისა და ქარუმიძეების რუს საჩხუზო

1768 წ. 17 იენისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 4. საბ. № 36. პირი. ქალაქი. მხედრული

[33v] თუ მ ა ნ ი შ ვ ი ლ ე ბ ი და ქ ა რ უ მ ი ძ ე ე ბ ი რუხედ ლაპარაკობდნენ. თუმაწიანთ ერთი განაჩენი მოიტანეს მე ფ ი ს ვ ა ხ-ტ ა ნ გ ი ს ნაბოძები და ერთი დავით ერისთვის მიცემული წიგნი. ეს წიგნები ასე აცხადებდა: ქარუმიძეებს თავეთი რუ ერთი ზედ უნდა გადაეტარებინათ და მეორე ქვეშ გაეძვრინათ.

ქარუმიძეები ამას ამბობდნენ: ეს განაჩენი რომ ავიღიათ, რო-გორც მაგაში სწერია, ეგრე არას დროს არ უდენიაო.

თუმაწიანთ ქსნის ერისთვის კაცნიც მოწმად წარმოაყენეს. ისი-ნი ასე მოწმობდნენ: ქარუმიძეების რუ ერთი ზეიღამ გარდმოტარე-ბული და მეორე ქვეშ გაროინებული გვინახავსო. მაგრამ ჩვენ იმ მოწმე[ე]ების სიტყვას მტკიცედ ვერ ვერწმუნებით.

ამის სამართალი ასე გვაჩინეთ: თუმაწიშვილებმა ის მე ფ ი ს ვ ა ხ ტ ა ნ გ ი ს ბოძებული განაჩენი და დავით ერისთვის მიცე-მული წიგნი ხელთ დაიჭირონ, საცა ქარუმიძეების [34] რუ გადა-სატარებელია, იქ მივიდნენ, ხატი ჩაისვენონ, ასე შეჰფიცონ, რომ: «თქვენს რუს ამ ჩვენს რუხე ზედ გარდუვლია, როგორც ძველს

განაჩენში გვიწერია, ისე უდენია და მეორეს თქვენს რუს ქვეშ გაუვლია».

თუ ასე დაიფიცონ, თავეთი რუები ქარუმიძეებ[ბ]მა ცალკე გაიკეთონ, თუმანიანთ რუს ნულარ შეირთვენ. და თუ ვერ დაიფიცეს, რაერთიც ქარუმიძეებმა თუმანიანთ რუს შეჰყარონ, იმდენს წყალს გაიტანდნენ. თუმანიანთ თუ დაიფიცონ, მასუკან თუ რასმეს უჩივიან ქარუმიძეებს, სამართალში ელაპარაკონ და სამართალი მიეცემათ.

ალიწერა ივნისის იდ, ქორონიკონს უნვ.

თავში:

ჩვენ, მე ფე ქართლისა და კახეთისა ირ აკლი ამ სამართალს ვამტკიცებთ. მა ყ ა შ ვ ი ლ ლ უ ა რ ს ა ბ! ეს ასე გაარიგე. ივნისის იდ ქორონიკონს უნვ:

ამისი მოასილი მა ყ ა შ ვ ი ლ ლ უ ა რ ს ა ბ იყო. თუმანიანიც და ქარუმიძეებიც რუზედ მიეყვანა, ხატი და ჯვარიც მიესვენებინა. ქარუმიძეებს თუმანიანი აღარ დაეფიცებინათ და თვისის ორისავ წყლის გატანა როგორც ამ განაჩენში სწერია, ისე თავს ედვათ. დღეის იქით ქარუმიძეებს თუმანიანთ რუსთან ხელი არ აქვთ. როგორც ამ განაჩენში სწერია, თავეთ წყალი ისე გაიტარონ. ალიწერ[ა] ივნისის იზ. გასულს, ქორონიკონს უნვ.

ჩვენ, მე ფე ქართლისა და კახეთისა ირ აკლი ამ სამართალს ვამტკიცებთ, როგორც მეორეთ მდივანბეგებს მოუწერიათ, ამ გე. ივნისის იდ, ქორონიკონს უნვ:

447. არზა ღავითიფილავისა ჟიის თაოგაჯე მდივანბეგთა განჩინებით

1768 წ. 18 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 781. დედანი. ქალაღი. 20,7×13,1 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

[არზა]

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფის ჰირი დ ა ვ ი თ ი შ ვ ი ლ ს დ ა ვ ი თ ს და ზ ა [ა] ლ ს მოსცეს.

მერმე ამას მოვახსენებთ ბედნიერს ხემწიფეს: გორელს შ ი-

ზინაშვილს ჩვენი სამი ძმა კაცი მოჯამაგირეთ ედგა. და იმ ჩვენის კაცის და ქცხინვალელს თქვენს სახასოს კაცს მაისურაძეს ყვანდა ცოლათ. ის დედაკაცი დატყვევებულიყო, აქ გორს ჩამოეყვანათ და იმ შიხინაშვილისათვის მიეზარებინათ. იმას იმ თავისის სხვიშვილებისათვის მიეზარებინა თქვენი და [ა]რისო. მოსულიყო მ[ა]ისურაძე, თავისი ცოლი მოეპარა. ახლა ეს შიხინაშვილი ჩემს კაცებს ნასყიდათ იჭერს.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, ამისი სამართალი მაღირსეთ. თიბათვის ი, ქორონიკონს უნვ.

თავში:

ქ. მდივანბეგების იმედო იასაულო ტეტიავ დიასამიძე ვ! მერე ამ არზის პატრონი ვისაც ამ არზით უჩივის სამართალში მოიყვანე. თიბათვის იზ, ქორონიკონს უნვ.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცაა(?), იოანე, 1748
2. ქაიხოსრო
3. ფარსადან.
4. მონა ღთისა ამილახვრისშვილი მოურავი იესე.

[განჩინება]

ქ. დავითიშვილები შიხინაშვილს უჩიოდნენ გვრიტაძე ესტატესა, გიორგიზე და ზრიკაძე დათუნაზე.

ესენი სამართალში ვალაპარაკეთ. ამ კაცებში შვიდი თუმანი ჯარიმით შიხინაშვილს გაეღო და ამ კაცებს ნასყიდობის წიგნი მიეცათ.

ამათი სამართალი გაეშინჯეთ. უბატონოთ თავის ყმა თავს ვერ გაყიდის; და მეორე ეს, რომ იმ ჯარიმისათვის ერთი ძმა დაჭერილი ყოფილა და ნასყიდობაში სამნივ დაწერილან.

ამის სამართალი ასე გავაჩინეთ: შვიდი თუმანი დავითიშვილმა შიხინაშვილს უნდა მისცეს და ეს კაცები დავითიშვილს ღარჩეს.

შიხინაშვილს ამ კაცისათვის თავის გოგო რომ მიუცია, იმაზე ელაპარაკებოდა. ამ კაცმა იკორთის დეკანოზის მოწმობის წიგნი მოიტანა, რომ ის გოგო ნასყიდი არ ყოფილა, ასე პირობით ჰყოლია, რომ დროზე უნდა გაეთხოვებინა. რადგან ეს ასე ყოფილა, ამ გოგოზე ველარას შეუვა.

აღიწერა იენისის იზ, ქორონიკონს უნვ.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი
ლმერთგანცაა(?), იოანე, 1748
2. ქაიხოსრო
3. ფარსადან
4. მონა ღთისა ამილახვრისშვილი მოურავი იესე.

თავში:

ქ. ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა ირაკლი ამგანა-
ჩენს ვამტყიცებთ. იასაულო, დიასამიძევე ტეტიავე! ეს ასე
გაარიგე. ივნისის იმ, ქორონიკონს უნე.

ბეჭედი: მეფეთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

448. განჩინება იოვანე მდივანბეგისა და ღვთისმეტყველის მარტოვანის

შეგების სამხრეთ

1768 წ. 22 ივლისი

ესსა. ფ. 1450. დავთ. № 15. საბ. № 101. პირი, ქალაქი. მხედრული.

მდივანბეგმა იოვანემ იჩილა: ჩემი ყმა დელიცნუტელი
აბაზა, მისი ძმა ავთანდილა და იმის ბიძა თამაზა ჩემი
ყმანი არიანო, ქსნის ერისთვის დავითის მამულში ხიზნათ
დგანან და ერისთავი დავით აღარ მანებებსო.

ესენი ორნიც სამართალში ვალაპარაკეთ.

ერისთავი დავით ამას უპასუხებდა: ესენი შენს მამულში ხიზ-
ნათ მდგარანო, არღუთაშვილის ბახუტას ყმანი ყოფი-
ლანო, იმას თავი დაუხსნევენებია, იმ წიგნზე ქაიხოსრო სარდლის
ბეჭედიც უზისო, არბაზობას აქეთ მე მომსვლია და ჩემი ყმა არისო.

ჩვენ, მოსამართლეებმა ამის მოწმეები მოვიკითხეთ. მოწმეებ-
მა ასე იმოწმეს: მღებარი ავაქა დელიცნუტში მოსახლეთ
გვინახავს და ხარჯსაც იმ სოფელზე აძლევდაო.

დაზა[ა]ლა მამასახლისმა ბოლნისისამა ესეც იმოწმა: მეჯ-
ერისხევს რომ იდგა, მდივანბეგის კაცმა მალიც გამოართვაო.

ჩვენ ბახუტა არღუთაშვილი სამართალში მოვაყვანინეთ, იმან
ასე თქვა: ჯერ მეფე ვახტანგისპა[ა]ნს არ წაბჰანებულ-
ყო, მღებარი ავაქა ჩემის მამულიდამ აიყარა და ლუარსაბ
სარდალს დელიცნუტს დაუსახლდაო. მამაჩემმა სთხოვაო, მაგრამ
ავაქას მამული არა ჰქონდაო და აღარც მამაჩემი გამოენახაო და
ლუარსაბ სარდალს და[ა]ნებაო. მას აქეთ იმისი ყმა იყოო. ყიზილ-
ბაზობაში ავაქა მღებარი ქალაქს ჩამოსულიყო, დელიცნუტის მა-
ლუჯაათს იმასა სთხოვდნენ.

მისკარბაშმა აღამ მითხრა: ეს კაცი მაინც შენის ხელიდამ წასული არისო, ამას ერთი აზატობის წიგნი მიეცე; ეგები ამ მალუჯათს მოვარჩინოთ, მაღლი არისო. ამ მიზეზით მივეცე და მერე ქაიხოსრო სარდალმაც დაუბეჭდაო. მე ამ წიგნის მიცემაში არაფერი არ ამიღია რაო.

რადგან ეს საქმე ამ ბახუტასაგან დახლათილი არის, ამანვე უნდა გაარჩიოს. ბახუტა წაყდეს, ასე დაიფიცოს: «მღებარი ავაქა მამას იმისს ლუარსაბ სარდლისათვის დაეთმოს და თითონ ხელი აეღოს და რომელიც აზატობის წიგნი ამ ბახუტას მიუცია, იმაში არაფერი გამოერთმიოს და ის წიგნი მალუჯათის მორჩენის გულისათვის ქაიხოსრო სარდალს და მისკარბაშს მიეცემინებინოსთ».

თუ ბახუტამ ასე დაიფიცა, აბაზა, ავთანდილა და თამაზა მდივანბეგს იოვანეს დარჩება. და თუ ბახუტამ ასე ვერ დაიფიცა, ქსნის ერისთავის დავითისა იქნება. ამათი სამართალი ასე გარდასწყდა.

ივლისის კბ, ქორონიკონს უნვ.

--	--	--	--

ამ განაჩენით არღუთაშვილს ბახუტას ფაცი რომ ედვა, საფიქრათ წამოდგა, ერისთავმა დავით აღარ დააფიცა. ეს აბაზა, მისი ძმა ავთანდილა და მისი ბიძა თამაზა მდივანბეგს იოვანეს დაანება. აბაზაც ყაბული გახდა. დღეის იქით ამათთან სხვას ხელი არვისა აქვს, მდივანბეგის იოვანეს აზნაური არის, სამართლითაც ამას დარჩა. ივ-

ლისის კბ, ქორონიკონს უნვ.

--	--	--	--

ჩვენ, მე ფე ქართლისა და კახეთისა ირაკლი ასე ვამტკიცებთ. რაგვართაც მდივანბეგებს ამ განაჩენზე მოუწერიათ, ეს კაცნი იოვანე მდივანბეგს დარჩა. აღიწერა ივლისის კბ, ქორონიკონს უნვ.

--

თავში:

ჩვენ, მე ფე ქართლისა, კახეთისა ირაკლი ამ სამართალს ვამტკიცებთ.

იასაულო, ნახუცრიშვილო ზურაბ! ეს ასე გა[ა]რიგე. თუ ბახუტამ ასე დაიფიცოს, როგორც ამ განაჩენში სწერია, ეს კაცნი აუყარე და იოვანე მდივანბეგს მიაბარე. თუ ვერ დაიფიცავს, დავით ერისთავს დარჩება. ივლისის კბ, ქორონიკონს უნვ.

--

1768 წ. 31 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14098. დედანი. ქაღალდი. 16,5×9,7 სმ.
მხედრული. აქა-იქ თითო წერტილი.

ქ. ჯავახიშვილებმა ხოვლევის ციხე სამათ უნდა შეაფარდონ და წილი იაყრონ.

ქ. ორივე ბალი სამათ გაიყონ.

ქ. ქვევრი. რაცა აქვთ, საუფროსო უნდა აიღოს მზექა-ბუკმა: დიდზე — დიდი და პატარაზე — პატარა. სხვა სამათ უნდა გაიყონ.

ქ. მარანზე თუ ერთმანერთის ნება[ყო]ფლობით მორიგდენ, რომელიც დღეს მარანი აქვთ, ხომ ის არის. თუ არა, სამათ გაიყონ.

ქ. ხარაბა სოფლები რაცა აქვთ, როცა გაიყონ, როგორც რიგი არის, საუფროსო მზექაბუკისა არის. საჭირნახულო თეიმურაზ[ზე]ს მიეცემა. მაგრამ რადგან ვახუშტის სასახლის შენობისათვის ახლა ერთის კომლის გლეხის მეტი არ მიეცა, როცა მთის ხარაბა სოფლები გაიყონ, ორი საგლეხო მამული ვახუშტის სასახლის შენობისათვის კიდევ მოსცენ.

მაისის ლა, ქორონიკონს უნვ.

რაც ციხეები აქვთ და სასაფლაო, სამათ გაიყონ.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი ღმერთგანცაა(?), იოანე, 1748
2. ქაიხოსრო
3. ფარსადან
4. მონა ღთისა ამილახვრისშვილი მოურავი იესე.

450. განჩინება ფავლენისშვილებისა და იესე შალიკასშვილის

მამულის საქმეზე

1768 წ. 16 აგვისტო

ცსა. ფ. 1450. დავთ. № 45. საბ. № 184. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[122] პაპუნა ფავლენისშვილი და შალიკას-შვილი იესე რომ მამულზედ ცილობდნენ და ლაპარაკობდნენ, ასე გვაპრიგეთ: რადგან ის მამული შალიკასშვილს სჭერია, ფიც[ი] პირველ მას დაეადევით. წადგეს შალიკასშვილი იასე და მიი-დევენოს მოფიცრები ასე, რომ ორი მესამე თავადი შეუგდოს და ორში ერთი იშოვნოს და მიედევნოს; ოთხი შუათანა აზნაურშვი-

ლი შეუგდოს, ოთხში ორი იშოვნოს და მიიღვენოს; ორი მსახურო
შეუგდოს, ორში ერთი იშოვნოს და მიიღვენოს. მოფიცრები უმტერ-
უმოყრო შეუგდოს პაპუნა ფავლენისშვილმა.

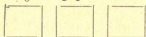
ამ ოთხის შეგდებულის მოფიცრით წადგეს შალიკასშვილი
იასე და ასე შეფიცოს, რომ: «მეფეს ერეკლეს წიგნი რომ გბოძებია,
არასდროს ეს მამული შენ არა გპეროდეს და მე ფ ე ს ე რ ე კ ლ ე-
ს ა ც ჩვენთვისვე ებოძებინოს და მე ფ ე ს ვახტანგსაც; ნასყი-
დობის წიგნიც ძალათ დამაწერინაო მამაშენმაო და წყალობის წიგ-
ნიც მამაშენმა იორამ, [v] და რაც სირაჩიბაშმა ჩემი მამულები არ
წამართვა, იმის მეტათ ჩემი მამული შენს მამა-პაპას არა სპერიოაო,
დამიპირა და ძალით წამართვაო». თუ ასე შეპფიცა შალიკასშვილმა
იასემ ამ მოფიცრებით, დარჩება შალიკასშვილსა.

და თუ შალიკასშვილმა არ მოინდომა ფიცი, წადგეს პაპუნა
ფავლენისშვილი და ეს მოფიცრები ამ გზით, რომელნიც შალიკას-
შვილმა შეუგდოს, ოთხი ამ ხარისხის მოფიცრები და ასე შეპფი-
ცოს, რომ: «რა ეს მამული მეფის ირაკლისაგან მომცემოდეს, კიდევ
მპეროდეს და მეფის ერეკლეს ერდგულობისათვისაც გამომრთეო-
დეს და არც შალიკასშვილისთვინ ბატონების წიგნები მამაჩემს წა-
ერთმევიანოს და არც ძალით ნასყიდობის წიგნი დაეწერიებინოს
მამაჩემს. და სირაჩიბაშმა რომ მამული გამოგართვათ, იმას უწინაც
გვპეროდესო». რა რომ ასე შეპფიცოს, დარჩება პაპუნა ფავლენის-
შვილსა და მის ძმებსა იასეს და თეიმურაზს.

იასაულლო! დადეგ და ამ გზით ეს საქმე ასე გაარიგე. ივნისის
იმ. ქორონიკონს უნვ.

ჩვენ, მდივანბეგებმა ამ განაჩენით პაპუნა ფავლენისშვილს
რომ მოფიცრები განუჩინეთ, პაპუნამ მოფიცრები მთლათ იშოვნა,
დასაფიცრათ მიასხა, მაგრამ შალიკასშვილმა იასემ აღარ დაიფიცა.
რადგან ამ[ან] მოფიცრები მიუსხა და იმან კი აღარ და[ი]ფიცა, ფიცი
აღსრულებული არის, ატოცის დეკანოზის დაწერილის წიგნით ია-
საულმაც ასე გვარწმუნა, ეს მამული სამართლის ძალით პაპუნა
ფავლენისშვილს და თავის ძმებს დარჩა. შალიკასშვილს საქმე აღა-
რა ექნება რა. აგვისტოს ივ, ქორონიკონს უნვ.

თავში:

ჩვენ, მე ფ ე [ერ ე] კ ლ ე [ქა]რთლისა და კახეთისა მპყრობე-

ლ[ი] ამ მდივანბეგებთაგან განჩინებას ვამტკიცებთ. მაისის იმ, ქო-
რონიკონს უნვ.

რაგვართა მდივანბეგებს მეორეთ მოუწერიათ, ჩვენც ასე
ვამტკიცებთ. აგვისტოს იმ, ქორონიკონს უნვ.

451. განჩინება არუთინას, სააკას და ასატურას სახლუბის სამხეზო

1768 წ. 6 ოქტომბერი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 4. საბ. № 256. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[149v] ზუნზულე არუთინას შვილი გიორგი და
ამისი ძმისწულები მენალარე ხატოას შვილი ნიკოლოსა
და აფრიამას შვილი სააკა და ისაიას შვილი ასატუ-
რა გაყრილიყუნენ და რომელიც ნასყიდი და ან სამკვიდრო სახლ-
კარი თუ რაც ქონდათ, ყველა ოთხწილად გაეყოთ. გიორგი, სააკა
და ასატურა ერთად გასულიყუნენ თავიანთის წილითა და ნიკოლოსა
ცალკე თავისის წილითა. ამას ყველას საერთოდ ორი რიგი სახლკა-
რი ჰქონდათ: ერთი ძველი სამკვიდრო მამათაგან დარჩომილი და
ერთი ახალი თავიანთი ნასყიდი ოსინანთ პაპას შვილის სტე-
ფანასაგან. ნიკოლოსას ჰრ[ე]გებოდა ახალი ნასყიდი სახლკარი
და სხვას ძმებს ჰრგებოდათ ძველი თავიანთ სამკვიდრო სახლკარი.
[150] და ერთმანერთისათვის გასამყრელო წიგნი მიეცათ, რომ ერთ-
მანერთთან საქმე და სადაო აღარა ჰქონდათ რა. ნიკოლოსა ცალკე
ერთის წილითა და სამნი ძმანი ერთად თავიანთის წილითა.

მასუკან ნიკოლოსა რომ მომკუდარიყო უშვილო, იმისს დე-
დას — ქურივის ეთერას თავის წილში ნარგები სახლკარი რრ-
ბელიანი სარდლის ძის სალთხუცესის დავითის აზნაურ-
შვილის ნაზირ თამაზას შვილის დავითისა და მისის
ძმისათვის დაევირავებინა და ეს დავითა დიდხანს შიგ მდგარიყო.
ამ დავითს იქ დგომაში იმ ქურივის ეთერას — ნიკოლოსას დედა-
საოვის შვილის წილის სახლკარის ნასყიდობისა თუ გასამყრელოს
წიგნები და სიგლები ყუელა დავითასათვის მიეცა და ის ქურივიც
მომკუდარიყო.

მერმე იმ ქურივის სიკუდილს უკან მოვიდნენ ჩვენნი ყმანი ნი-
კოლოსას განაყოფი არუთინა, სააკა და ასატურა და ჩვენ, ყოვლისა
საქართველოჲსა პატრიარქს მეფის ძეს ანტონისთან იჩიულეს და

დავითას სახლკარს ედავენენ, თხოვა დაუწყეს და თითონ დახსნა, მით
ინდომეს.

ჩვენც ჩვენნი სამცხეთო აზნაურშვილნი დავისწარით, ჩვენნი
მოხელენი ვალაპარაკეთ და ამათი საღაო საქმე გავსინჯეთ.

რადგან ნიკოლოსა და ის თავიანთ განაყოფი გაყრილნი იყუ-
ნენ და ერთმანერთთან საქმე აღარა ჰქონდათ რა, ნიკოლოსა მოწ-
ყუედილი [v] იყო და ის სახლკარი ბეითალმანი იყო და ჩვენი იყო,
თითო[ნ] ნიკოლოსას დედას ამ დავითისათვის დაეგირავებინა და
თავის სიცოცხლეში შვილის მსგავსად ჰყოლოდა და ამასაც დედის
მსგავსად ეპატრონებინა, ცოცხლისათვის მოეცლო, მკუდარი დაე-
მარხა და სიკუდილს უკან ნიკოლოსას დედის მოვალენი გავსტუმ-
რებინა.

ამთონი ხარჯი ექნა, რომ ის სახლკარი ნახევარ ფასადაც არ
ღირდა, რაც ხარჯი მოსლოდა. იმ ქურივს დედაკაცს ანდერძიც ამის-
თვის ექნა, ნასყიდობისა და გასამყრელოს წიგნებიც დავითასათ-
ვის დაეგდო და იმას ჰქონოდა.

ჩვენც ასე გავაჩინეთ, რომ ეს სახლები ჩვენი ბეითალმანი და-
ვითას და იმის ძმას და ამათს შვილებს მივეცით. დღეის იქით ამ
დავითასთან არუთინას, სააკას და ასატურას ხელი არა აქვსთ რა
ძმობისა და სიყვარულის მეტი.

დაიწერა! წიგნი ესე განაჩენისა თთუესა ოკლობერსა ვ, წელ-
სა ჩღმჟ.

კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი .

452. განაჩენება მონასტრის უმის ღთისიას ვალის საქმეზე

1768 წ. 10 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 406. დედანი. ქალაქი. 11,5×10 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. ა-მეტი.

ქ. ეს ღთისია მონასტრის ყმათ მოსულიყო, ქრისტე-
ფორეს წინამძღვარის იყო; ზაზას ვალი დადებოდა; როდი-
საც ზაზას ვალი გადაწყვიტოს, ისევ მონა[ს]ტრის კელთ იყოს. სხვის
ყმა ვერ იყიდის, ამიტომ რომ მონასტრის კელდებული ყოფილა.
მანამ თვითონ მიქონიოს, ემსახუროს; და რომ მიქონიოს, ვალი გა-
დაწყვიტოს, ისევ მონა[ს]ტრის ყმათ იყოს.

¹+დაიწერა.

მე, მოუტრავს რ ა მ ა ზ ს ეს სამა[რ]თალი მიქნია. თუ ახლავ
თეთრი მიცა, სარგებლით უნდა მიცეს.

გიორგობის ი, ქორონიკონს უნვ.

ბეჭედი: მონა ღთისა, საგარეჯოს მოუტრავი რ ა მ ა ზ ს.

453. არზა ივანე გიორგაძისა შრომის თაოგაზე გდინანაგებთა

განჩინებით

1768 წ. 21 ნოემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 444. დედანი. ქალაღი. 23×12,3 სმ. თავი მოხეუ-
ლია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია ორწერტილი.

[არზა]

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ქირი მოსცეს გ ი ო რ გ ა-
ძის შვილს ივანეს. მამაჩემი ჯავახეთიღამ გიახლათ და მეც
პატარა თან მოვჰყევ, სათარხნოს გიახელით, იქიღამ საჯავახიანოს
გაღავედით, [ო]რიოთ წელი იქ დავყავით, მამა თქვენის ქირის სა-
ნაცელო გამიხდა. მე იმ ჟამათ მეტეხს სხვისშვილათ გახლდი.
მოვიდნენ ჯავახისშვილები, წამომეჰიდნენ — ჩემი ყმა კარო. იმათ
გავექე და მუხრანის რუსხმულზედ დავიკარგე. ექვსი წელი ტყვეთ
გახლდი. ქათალიკოზი რომ რუსეთიღამ მობძანდა, მეც მაშინ გია-
ხელ და მას აქეთ ჩაღაუბანს გახლავარ. ახლა მოსულა ჯა-
ვახისშვილი ვახუშტ, მეჰიდება, ჩემი ყმა კარო.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, ამისი სამართალი გვალირსეთ. ერთ[საც]
ამას გევე[დრებით], რომ ჩვენი სამართალი [თქვენ ბძან[ოთ]]. ნოენ-
ბერს... ქორონიკონს [უნვ].

საბუთის თავში ერეკლეს ოქმიდან შემორჩენილია ცალკეული ასოები.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიგმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხე-
ბულს, ერეკლე.

verso

[განჩინება]

ეს კაცი ტყვეობიღამ რომ მოსულა, მაშინ ტყვის მოსულის გა-
რიგება და წიგნი ჯერ არ ყოფილა. ყმობაზე რომ უჩივლა ჯავახი-
შვილმა, მოთაბარი მოწმე[ე]ები წამოაყენა, რომ ჯავახიშვილის ყმა
ყოფილა. დარჩა სამართალში ჯავახიშვილს ვახუშტის. აღიწერა დე-
კემბრის ბ, ქორონიკონს უნვ.

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტეფრავს ორბელაუცა გულის მშპკომი
ღმერთგანცაა(?), იო ა ნ ე, 1748
2. ქ ა ი ხ ო ს რ ო
3. ფ ა რ ს ა დ ა ნ
4. მონა ღთისა ამილახერისშვილი მოურავი ი ე ს ე.

454. ბანინიშა გორის მკისაოვოსის ბესარიონის ამის გოგილა
ალადათაშვილის საქმეზე
1768 წ. 13 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 2999. პირი. ქალაღი დაზიანებული. ამავე სა-
ბუთის პირი დაუტულია ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 2144.

ქ. მათის მეფობის სიმალლისათვის ყოვლად სამღვდელოს
უფალს მთავარეპისკოპოსს ბ ე ს ა რ ი ო ნ ს მოეხსენებინა: გ ო რ ს
ჩემი ყმა ა ლ ა დ ა თ ა შ ვ ი ლ ი გ ო გ ი ლ ა არის. იმას გორე-
ლები ყოვლის ფერს ხარჯსა და სათხოვარში ურევენო და ეკლესი-
ას კი აღარას ემსახურებაო.

ბედნიერს კელმწიფეს იმის შეტყობა ჩვენ, მოსამართლეთათვის
ებრძანა. ჩვენ გორის მამასახლისი და ქეთხუდები მოვაყვანინეთ და
ამის საქმე გამოვიკითხეთ.

იმათ ასე თქვეს: ძველადგანვე ეს ალადათაშვილი გორის
ხარჯში რეულაო, რომ მე ფ ი ს ვ ა ხ ტ ა ნ გ ი ს დროს ხარჯის
დავთრებიცა გვაქვსო.

ჩვენ იმათ დავთრების მოტანა უთხარით და ვადა მივეცით.
ვერც დავთარი მოიტანეს და ვერცარა საბუთი ჰქნეს, რომ ალადა-
თაშვილს უწინ ქართველ ბატონების დროს გორელებში ხარჯი ეძ-
ლიოს.

ვინც გორში ეკლესიის ყმანი არიან, გორის სათხოვარსა და გა-
მოსაღებში არ ურევიან. და რადგან ესეც ეკლესიის ყმა არის, და
მერმე ყოვლად სამღვდელო უფალი მთავარეპისკოპოსი ბესარიონ
გორში მსახლობელთ ქართველთ ეპისკოპოსი არის, და ამის სამ-
წყსონი არიან, ამის ყმაც ამის ეკლესიას უნდა ემსახუროს. და რო-
გორც გორში სხვა ეკლესიის ყმა გორის ხარჯში არ ერევა, არც ეს
ალადათაშვილი გოგილა უნდა გაერიოს. და ნება ხელმწიფისა
არის.

აღიწერა დეკემბრის იგ, ქორონიკონს უნვ.

ეს ახლა ასე გაგვირიგებია. და თუ გორელებმა ამას იქით ამი-

სი საბუთი რამ მოიტანონ, ან სიტყვა რამ ჰქონდესთ, იმის მეფობის
სიმაღლეს მოახსენონ. და ნება ამათის დიდებულებისა არის.

ფარსადან

ქაიხოსრო

იოანე 1748

ქ. ჩვენ, მე ფე ქართლისა და კახეთისა ი რ ა კ ლ ი ამ განა-
ჩენს ვამტკიცებთ.

მაისის იდ, ქორონიკონს უნჲ.

455. პანჩინება ქაიხოსრო და ღათეზი ჩხეიძის შვიხ საჩხეზი

1768 წ. 21 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 35. საბ. № 102. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[76] ჩხეიძე ქაიხოსრო და ამისი ძმა ღათეზი რომ
გაყრილან მაჭავარიანის ბერის მამული რომ გაუყვიათ,
თითონ ეს მაჭავარიანი დათებას რგებოდა და ამის გლეხები რომ გა-
უყვიათ, ერთი ამისი გლეხიც დათებას რგებია და ერთი გლეხი თა-
ვის მამულით — ქურდაძე ბერუა ქაიხოსროს რგებია. სა-
მართლით ამ მაჭავარიანს თავის მამული მიეცა. მაგრამ ამ ქაიხოს-
როს რომ ეს ქურდაძე რგებია, ამისი მაგიერი გლეხი იმავე სო-
ფელში სიდაურიც ეს ქურდაძე არის, იმ სოფელში ამის ბადალი
გლეხი დათებმა ამ თავის ძმას ქაიხოსროს მოსცეს და ამისი გული
შეიჯერიოს; სარამდინ და ამისი ბადალი არ მისცეს, მარამდინ
ხელს ნუ აიღებს.

ჩვენ, მდივანბეგებმა ასე გავასამართლეთ.

[v] იასაულ, მაღრაძე ავთანდილ, როგორც ამ განა-
ჩვენში ეწეროს, ამაზედ ბეჯითი უნდა იყო, რომ ამ ქურდაძის ბა-
დალი გლეხი დათებას გამოართვი და ამ ქაიხოსროს მოაბარე. სა-
რამდინ არ გა[ა]რიგო, დათებას ნუ მოეშვები და გაურიგებელს ნუ
გაუშვებ.

ქრისტიშობისთვის კა, ქორონიკონს უნჲ.

□ □ □ □

განჩინებით

1769 წ. 13 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი Qd 559. დედანი. ქალაღი. 21×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

[არზა]

ქ. ბატონს მოსამართლე[ე]ბს დავით მოვასენებ, რომ მუხრან ბატონმა ერთი წისქვილის ქვა მომცა. ის მე დამანებოთ, რომ დიმიტრისა და გრიგოლს საქმე არა ქონდეს. ერთი ბერიკაცი ვარ, მე მოვიკმარებ.

ალიწერა მარტის იე, ქორონიკონს უნ.

[განჩინება]

ეს წისქვილის ქვა ელისეთ მოურავის დავითისა არის. სამართალშიაც ამას მიეცა. ნურცერთს კელი ნუ აქვს. როგორც უნდოდეს, დავით ელისეთ მოურავმა ისე მოიხმაროს.

მარტის იე, ქორონიკონს უნ

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი ღმერთგანცა(?), იო ან ე, 1748
2. მონა ღთისა ამილახვრისშვილი მოურავი იესე
3. ქაიხოსრო
4. ფარსადან.

457. განჩინება დათუა და კაცია კლიმიაშვილავის მამულის საქმეზე

1769 წ. 16 მარტი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 38. საბ. № 103. პირა. ქალაღი. მხედრული.

[71v] კლიმიაშვილს დათუას თავის განაყოფი კლიმიაშვილი კაცია უჩიროდა. ამათი სამართალი ბედნიერს კელმწიფეს ჩვენ, მდივანბეგებისათვის ებძანა. ამათი საჩივარი გავშინჯეთ. ერთი კაციას ვენახი დათუას ეჭირა, რომ არც თავის ბატონების წიგნი ჰქონდა იმ ვენახისა და არც კაციას მიეყიდნა.

დათუა კლიმიაშვილი ამას ამბობდა: ციცოშვილი ფარსადან ამ კაციას ტყვეთ აძლევდა. ამის მაგიერ მე ერთი ჩემი ტყვე მივეც, ეს გამოვიხსენ და ის ვენახი იმაში დავიჭირეო.

ჩვენ ამის სამართალი ასე გავაჩინეთ. რადგან თავისთავათ დაუ-
ჭერია ის ვენახი, ახლავ უნდა დაანებოს.

იასაულო, ც ა ლ ქ ა ლ ა [72] მ ა ნ ი ძ ე დ ა ვ ი თ, ი მ ვ ე ნ ა ხ ზ ე
ხელი აუშართე და კაციას მოაბარე.

თუ დავით კლიმიაშვილი სარწმუნო მოწმით ამის საბუთს იქს,
რომ ეს კაცია ან ამის ძმა ციციშვილს ფარსადანს გასასყიდლათ
ნდომოდეს და თავის ტყვეს მიეცეს და ესენი გაყიდვისაგან გამო-
ეხსნას, იმ ტყვის პასუხი კაცია კლიმიაშვილმა უნდა გასცეს. და თუ
ამის საბუთი ვერ ქნა, რაც ხანი ის ვენახი დათუას სჭერია, იმის გა-
მოსავლის ნახევარი კაციას უნდა მოსცეს და ველარც ტყვეზე ედა-
ვება.

ამას გარდა კაცია საქონელს ედავებოდა.

დათუამ უპასუხა: დედაშენს მივეციო. თუ ამის საბუთი ქნას,
რომ დედის იმისთვის მიეცეს, კაცია ველარას ედავება. და თუ სა-
ბუთი არა ქნა, სამართლით პასუხი უნდა გასცეს.

გაცვლილს მიწაზე ლაპარაკობდნენ. იმ გაცვლილში დ ა ფ ქ ვ ი ა -
შ ვ ი ლ ი დასწრებია. იასაულო, ის დაფქვიაშვილი ურბნელთან
მიიყვანე, იმან ფიცით ჰკითხოს და როგორც იმოწმოს იმ მიწების
საქმისა, გაურიგე.

ალიწერა მარტის ივ, ქორონიკონს უნ⁶

--	--	--	--

თავში:

ჩვენ, მე ფ ე ქ ა რ თ ლ ის ა და კ ა ხ ე თ ის ა ი რ ა კ ლ ი ა მ გ ა ნ ა ჩ ე ნ ს
ვამტკიცებთ. კლიმიაშვილი დავით ტყვის მიცემას რომ ჩივის, იმა-
ზე ა მ კ ა ც ი ა ს ვ ე ლ ა რ ა ს ე და ვ ე ბ ა. ა მ ის თ ვ ის, რომ ფარსადან ციცი-
შვილი თუ ტყვეს ჰყიდდა, ა მ კ ლ ი მ ი ა შ ვ ი ლ ს რ ა რ ჭ ი ყ ო, რომ თი-
თონ სხვა ტყვე მხსცა და ესეც იმ ტყვის მიზეზი შეიქნა.

იასაულო, თავის ვენახი ამას დაანებე და რაც ხანი ის ვენახი
სჭერია, იმის გამოსავლის ნახევარიც გამოუშრთვი, რადგან ის ვე-
ნახი თავის ძალით დაუჭერია. ეს ასე უნდა გარიგდეს. და რაც სხვა
ამას გარდა სამართალი ა მ გ ა ნ ა ჩ ე ნ შ ი ს ს წ ე რ ი ა, ისიც აღასრულე. ალი-

წერა [მ]არტის ივ, ქორონიკონს უნ⁶

--

458. განიხილეთ ზაალ გურამიშვილისა შიის ავბიძა ბერნაპაშვილის

სამუშაო

1769 წ. 10 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 153. დედანი. ქაღალდი. 24×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. მის სიმაღლეს, ბატონიშვილს გიორგის, გურამიშვილის გიგის შვილის ზაალისა და ტერნაკაშვილის ავეტიქას სამართალი ჩვენ, მდივანბეგებისათვის ებძანა.

ჩვენ ეს მოვიკითხეთ და სარწმუნო შევიქენით, რომ ეს კაცი ოსმალობას გიგის გურამიშვილს მისვლია. სამართლით ეს ღორელი ტერნაკაშვილი ავეტიქა ზაალ გურამიშვილის დარჩა. ამის სამართალში მის სიმაღლეს, ბატონიშვილს გიორგის; ვახლდით და ასე გარდასწყდა. ამ კაცთან სხვას ხელი არავისა აქვს.

აღიწერა მაისის ი, ქორონიკონს უნ.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი ღმერთგანცაა(?), იოანე, 1748
2. ფარსადან
3. მონა ღთისა ამილახვრისშვილი მოურავი იესე
4. ქაიხოსრო

თავში:

ქ. ჩვენ, ბატონიშვილი გიორგი ამ მდივანბეგების განწყესებულს სამართალს ვამტკიცებთ.

აღიწერა მაის[ი]ს ი, ქორონიკონს უნ.

ბეჭედი: მეფის ძე გიორგი.

459. განიხილეთ უორლანაშვილისა შიის სამუშაო

1769 წ. 12 მაისი

ცხსა. ფ. 1449. საბ. № 305. პირი. ქაღალდი. მხედრული. საბუთის პირი დაცულია აგრეთვე ფ. 1450. დავთ. № 25. საბ. № 165.

ქ. ყორლანაშვილი აღიბეგა და მისი ძმა ფრიდონა ყორლანაშვილს თავილდრი შვილს ოსეფას უჩიოდნენ.

აღიბეგა და მისი ძმა ასე ჩიოდნენ: ყიზილბაშობას მამაჩემს ნოჭრის ხარჯსა სთხოვდნენ; მიცემა რომ არ შესძლებია, შვიდ მიწალთუნათ ჩვენის განაყოფის ბეჟანასათვის ერთი კომბლი

ციხიელი კაცი დაუგირავებია. ცარიელ ქალაქებზე ხელი ჩაურთავს და მასუკან იმ ჩვენ განაყოფს ბეჟანას ტყუილათ ნასყიდობის წიგნი გაუკეთებია და სამი კომბლი ციხიელი ჩვენი ყმა ნასყიდათ დაუწერია. ჩვენი განაყოფი მამკვდარა და იმის ცოლს ის წიგნი თავილდრის ქაიხოსროსათვის მიეცა.

მასუკან მამაჩემმა ნეტარ ხსენებულს ცხებულს ნეფეს თეიმურაზთან იჩივლა. მამაჩემს ფიცი დაადევს, უნდა დაეფიცნა, შვიდი მინალთუნი მიეცა და ჩვენი კაცები მოგვეცემოდა. მამაჩემი საფიცრად მივიდოდა, ქაიხოსრომ კაცი შეუყენა და გზილამ გამოაბრუნა და აღარ დააფიცა. მერე მამაჩემი შინ შეიყვანა, მეც პატარა ვიყავ, მიმიყვანეს; მამაჩემს რვა მინალთუნი მისცა და ნასყიდობის წიგნი დააწერინა.

დედაჩემმა შეიტყო, თეთრი ისევ თავილდარს მიუტანა: ამ საბრალოს დაეხსენ და ამ კაცებს ნუ ართმევო.

მასუკან კიდევ მამაჩემი სილარიბით კარის-კარ მთხოვრად დავიდოდა; თავილდარს შეეყვანა და რვა მინალთუნი ისევ მამიჩემისათვის მიეცა. და ეს სამი კომბლი კაცი ასე მიმძლავრობით უჭირავსო.

თავილდრი შვილი ოსეფა ამას უპასუხებდა: უწინაც მამაშენს ყორღანაშვილი ბეჟანასათვის მიეყიდნაო და მერე ნეტარ ხსენებულმა ცხებულმა მეფემ ფიცი რომ დააქდევ, მამაშენმა ვეღარ დაიფიცაო და მამაჩემს თეთრი გამოართო და ნასყიდობის სიგელი მოგვცაო.

ის სიგელი მოვატანინეთ. იმ სიგელზე აღიბეგას სახელით ბეჟედი იჭდა.

მაგრამ აღიბეგა აშოროს ამბობდა: მე მაშინ ბეჟედი არა მქონიაო, და არც ჩემგან არის დაბეჟდილიო.

ჩვენ ამათი საჩივარი გავშინჯეთ, ნეტარხსენებულნი ნეფის განაჩენი მოვატანინეთ. იმაში ასე იყო ბძანებული, როგორც ზემო საჩივარი აცხადებს: აღიბეგას მამას უნდა დაეფიცნა, შვიდი მინალთუნი მიეცა და თავისი კაცები თითონ დარჩენოდა. აღიბეგამ ამის მოწამე გაატარა, რომ მამა ამისი საფიცრად მიმავალბულიყო, თავილდარს ქაიხოსროვს თითონ ის კაცი შეეყენებინა და გზილამ გამოებრუნებინა; და პირველად მამის ამისათვის თეთრი რომ მიეცა, დედას ამის თეთრი ისევ თავილდრისათვის მიეტანა.

ჩვენ, მდივანბეგებმა რაც ამათი საჩივარი და მოწმობა გავსინჯეთ, ეს ნასყიდობა მტკიცე ნასყიდობა არ არის; ამისათვის, რომ რადგან ცხებულის მეფის ბძანებული განაჩენი იყო, როგორც იმაში

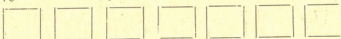
ეწერა, ისე უნდა გადაწყვეტილიყო, არათუ შედგომითა და ზა-
ვით. ჩვენ ისევ ცხებულის მეფის ბძანებული სამართალი გავა-
ჩინეთ.

თუ ოსეფას უნდოდეს, აღიბეგა დააფიცოს, როგორც ძველს
განაჩენში ბძანებულია, რომ ის მამული აღიბეგას მამას თავის გა-
ნაყოფის ბეჟანასათვის შეიდ მინალთუნათ დაეგირავებინო[ს], ცა-
რიელ ქალაღზე ხელი ჩაერთოს და მერე ბეჟანას ტყვილათ სამი
კომბლი ციხიელის კაცის სიგელი დაეწერებინოს. და ესეც დაიფი-
ცოს: ქაიხოსროს თავილდარს რვა მინალთუნის მეტი არ მიეცეს.

თუ ასე დაიფიცოს, თხუთმეტი მინალთუნი აღიბეგამ და ფრი-
დონამ ოსეფას მისცენ და თავის კაცები ამით დარჩეს. და თუ ასე
ვერ დაიფიცოს, ის გლეხები ოსეფას დარჩება.

თუ ოსეფას უნდოდეს, აღიბეგას ნუ დააფიცებს, იმ კაცები-
ლამ ერთი კომბლი კაცი როსტომ აშვილი თანდილა თავის
მამულთ თავის თეთრში გამოართოს და სხვა კაცები აღიბეგას
და მის ძმა ფრიდონს დაანებოს. ამათი სამართალი ასე გარდაწყდა.

აღიწერა მაისის იბ, ქორონიკონს უნ.

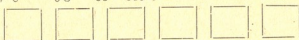

ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა ირაკლი ამ განაჩენს
ვამტკიცებ. იასაულს, ჭავჭავაძე ქაიხოსრო! ეს ასე გაარი-
გე, როგორც ამ განაჩენში სწერია. აღიწერა მაისის იბ, ქორონი-

კონს უნ.

როგორც ამ განაჩენით სამართალი გაგვიჩენია თავილდარის
შვილმა ოსეფამ აღიბეგა აღარ დააფიცა. ზემოხსენებული როსტო-
მაშვილი თანდილა ოსეფას დარჩა და სხვა გლეხები აღიბეგას და
მის ძმა ფრიდონას დარჩა. ამათი სამართალი ასე გარდაწყდა. მაისის
კა, ქორონიკონს უნ. რაც ამას წინანდელი განაჩენი თუ ნასყი-
დობის წიგნი ოსეფას აქვს, ყველა ბათილია, მტკიცე ეს არის.

ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა ირაკლი ამ მღვიან-
ბეგებისაგან განწესებულს სამართალს ვამტკიცებ. ივნისის ივ, ქო-
რონიკონს უნ.

ამ განაჩენში რომ ყმები მიწერიან, გალუსტაშვილთ
სტეფანა განვათავისუფლეთ. ამ სტეფანასთან საბატონეშოთ
ხელი აღარა გვაქვს. ფრიდონ ყორღანოვი ვწერ.

ამისი ძმა ალექსა ისევ ჩვენი ყმა არის. ფრიდონ.

460. განჩინება ულუხანას შვილის არუთინას ყოვლის საქმეზე

1769 წ. 27 მაისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 48. საბ. № 135. პირი: ქალაღი. მხედრული.

[102v] სომხითის ველათელი დალალას შვილის ქაი-
ხოსროს შვილი სტეფანა ულუხანას შვილს არუ-
თინას მკვიდრს ყმობაზე უჩიოდა. და ეს ულუხანას შვილი არუ-
თინა მეფის ძეს ლეონს მოსვლოდა, ქაიხოსროს შვილს
სტეფანას და ულუხანას შვილს არუთინას — ამ ორთავ არზა მოერ-
თმევიანთ. და ამათი სამართალი ჩვენ, ეშვიკადაბაშს ზურაბს, დო-
ლენჯის შვილს ივანეს და გორჯასპი მდივნის შვილს მანუ-
ჩარს გვიბძანა. ეს ქაიხოსროს შვილი სტეფანა და ულუხანას
შვილი არუთინა ერთათ ვალაპარაკეთ და ამ ორისავე ვალაპარაკი
ყოველივე შევიტყეთ.

ქაიხოსროს შვილი სტეფანა მკვიდრს ყმობას უჩიოდა.

ულუხანას შვილი არუთინა ამას უპასუხებდა: მამაჩემი ყარ-
სილამ გარდმოსულა და მე პატარა თან გარდმოვყოლილვარ. ყაი
ყული დალალაშვილი იენოქა იქ მოურავათ ყოფილა და იმას ვე-
ლათს მოუყვანივართ. რამთონიმე წელიწადი იქ იმის სამოურავო-
ში ვყოფილვართ. მერმე მტრის მძლავრობით ქვეყანა აირიო და
აქა-იქ სოფელში დავდიოდით. ბოლოს ქამს ხელთუბანს თუ-
მანის შვილის გიორგის კედლათ ვიყავო და იქ ხელთ-
უბანს ეს ქაიხოსროს შვილი სტეფანა მოვიდაო და მკვიდრს ყმო-
ბაზე დამედავაო. თუმანის შვილმა გიორიმ ერთი კოდი ფეტვი მის-
ცაო და მასუკან მე თვითო-ოროლა ჩანახს ნუზლს მივცემდით.

ქაიხოსროს შვილი სტეფანა ულუხანას შვილს არუთინას ამას
უპასუხებდა: ჩემი მკვიდრი ყმა თუ არ იყო, [103] თვითო-ოროლა
ჩანახს ნუზლს რის მიზეზით მამცემდით. ამას გარდა ქალაქს რომ
სახლობდი და მე გორს ვიყავ, შენ ქალაქილამ მემსახურებოდი. ამ
ორს საბუთს გარდა სამს მოწამეს შემოგაფიცეფო, რომ შენ ულუ-
ხანას შვილი არუთინა ჩემი მკვიდრი ყმა ხარო.

და ულუხანას შვილი არუთინა ამას უპასუხებდა: რომ პაპა-
შენს იენოქას და მამაშენს ქაიხოსროს ვემსახურებოდიო, მაგრამ

მკვიდრი ყმა კი არ ეყოფილვარო, მოსული ეყოფილვართო და თქვენს სამოურავოში მივსულვართო და გვიმსახურნიაო.

ქაიხოსროს შვილი სტეფანა ამ სამს მიზეზს უპასუხებდა, უმეტესად ამ სამის კაცის მოწმობას: ერთი — ტერხეჩატურა მღვდელი, მეორე — მელვინე ოსეფა და მესამე — ავაქაშვილი ულუხანა.

პირველად ტერხეჩატურა მღვდელმა ასე იმოწმა ფიცით: ქაიხოსროს შვილი სტეფანა გორს იყო, იქიდან რაც ეთხოვნა, მე მივიდოდი ამ ულუხანას შვილს არუთინასთან, გამოვართმევი და გორს ქაიხოსროს შვილს სტეფანას გაუგზავნიდიო.

მელვინე ოსეფამ ასე იმოწმა ფიცით: რა ჩემს თავს! მოვსწრებივარო, ეს ულუხანას შვილი არუთინა დალაღას შვილი ქაიხოსროს ყმათ გამიგონია და ნამსახურიც მინახამსო.

ავაქას შვილმა ულუხანამ ასე იმოწმა ფიცით: მე ამ ქაიხოსროს შვილს სტეფანას განაყოფის ყმა ვარო. მე და ეს ულუხანას შვილი არუთინა ერთს სოფელში მებზობლათ ვიდევითო და ჩემნი ნათელმძრონიც არიან, მაგრამ ტყუილს ვერ ვიტყვი, ეს ულუხანას შვილი არუთინა იმის მკვიდრი ყმაც არის, ნამსახურიც მინახამსო.

ამ მოწმეების გასამტყუნებლად ულუხანას შვილმა არუთინამ ამ სამის მოწმეების შე[ს]აფარდი სამი მოწამე იშოვნოს და ქაიხოსროს შვილს სტეფანას ასე შემოაფიცოს, რომ ულუხანას შვილი არუთინა შენი მკვიდრი ყმა არ არისო. [v] ქაიხოსროს შვილს სტეფანას კელი არ აქვს.

ბატონყმობის თუ მოწამე ვერ იშოვ[ო]ს და ვერც შემოაფიცოს, ულუხანას შვილი არუთინა თავისის შვილებით ამ ქაიხოსროს შვილი სტეფანეს ყმა იქნება, რომ არა კაცს კელი არ ექნება.

ეშოკალაბაშო ზურაბ! როგორათაც ამ განაჩენში აცხადებს, ის[ე] გაუბრუნე.

მაისის კვ, ქორონიკონს უნ.

--	--	--

თავში:

ჩვენ, მეფის ირაკლის ძე ლეონ ამ განჩინებას ვამტკიცებ.

მაისის კვ, ქორონიკონს უნ.

--

¹+მოვს.

461. განმარტება ამირალას შვილის რამაზისა და მისი რძლის მამულის საქმეზე

1769 წ. 9 სექტემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 10192. დედანი. ქალაქი. 32,3×23,2 სმ. მხედრუ-
ლი. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე.

ქ. ბატონის მდივანბეგების ბძანებით დავსხედით. ა მ ი რ ა ლ ა ს
შ ვ ი ლ ის რ ა მ ა ზ ა ს და რამაზას რძლის სამართალი ებძანათ.

ჩვენ ასე გავარიგეთ, რომ რამაზას რაც მამული ჰქონდეს,
მეოთხედი რძალს დავანებეთ. ამისი გამოსავლიდამ დარჩეს, ქვრივი
სანამ ცოცხალი იყოს. როცა რომ გათხოვება მოინდომოს, რამაზას
სახლმა ხუთი თუმანი მისცეს და ის მეოთხედი მამული რამაზამ
დაიჭიროს.

და თუ არ გათხოვდეს, და როდისაც ღმრთის ნება იყოს, და
ის რამაზას რძალი მოკვდეს, ამის სამკვდროთ კიდევ ის ხუთი თუ-
მანი¹ მისცეს და იმით დაიმარხო.

ესენი ძველთაგანაც გაუყრელნი იყვნენ და რადგანც რამაზას
თეთრის მიცემა არ შეეძლო, ამ მეოთხედის მამულის გამოსავალი
ამისთვის მივეცით. და ეს მამული ვერც დააგირაოს და ვერც გაყი-
დოს, რომ ეს მამული ისევ რამაზასია.

ამას გარდა **ე** (ხუთი თუმანი) ეს სამკვდროთ რომ მიეცა, ოც-
დასამ მინალთუნათ ამ რძალს ერთი მიწა დავეგირავებინა. ეს **გ ძ**
(ორი თუმანი და სამი მინალთუნი) რამაზამ უნდა მისცეს.

ჩვენი სამართალი ეს არის. დაიწერა ენკენისთვის **თ** გასულს,
ქორონიკონს **უნწ**.

ქ. მე, ზალთა მამასახლისი შვილმა ავთანდილა ბეჭდი: ავთან-
დილა

ქ. კავევანთ ნარიმანა სომხური ბეჭედი:

ქ. მე, ბაღდასარას შვილმა იოსეფმა ბეჭდი: იოსეფ

ქ. მე, ალადათის შვილი ტეტიაშა ბეჭდი: მონა ღთისა ტეტია.
მამასახლისმა მღვთისავარამ ეს ოთხი კაცი დაუსხი მდივან-
ბეგების ოქმით. ამათ ეს სამართალი ქნეს.

ბეჭდი: ღმთისავარ მამასახლისი.

თავში:

ქ. ჩვენ, მეფე საქართველოსა მეორე ირაკლი ვამტკიცებ სა-
მართალსა ამას. დეკემბერს **იშ**, ქორონიკონს **უნწ**.

ბეჭდი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

¹ + სამკვდროთ.

კიდეზე:

ქ. ჩვენ, საქართველოს უფლისწული მეფის ძე გიორგი მისის სიმაღლის მეფის ბრძანებისაებრ ვამტკიცებთ.

მორდალო იესევი! მაგ დუქანზედ ხელი აიღე. მკათათვის გქორონიკონს უპ.

ბეჭდი: გიორგი

462. განჩინება ბერძნისშვილებისა და მირზასშვილის მამულის სამკაზე

1769 წ. 18 სექტემბერი

ცხსა. ფ. 1448. № 5594. დედანი. ქალაღი. 59×21,3 სმ მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ნინია ჩიოდა: მამა ჩემი ბერძნისშვილის ზავ-რადას შვილი იყო და მამა ჩემი რომ ყიზილბაშში დაიკარგა, მისი მამული მირზასშვილებმა იშოვეს ბარძიმ ერისთვისაგან და ჩემს განაყოფებს ბერძნისშვილებს ნასყიდობის წიგნი მიუციათ და ასე დაუმტკიცებიათ: თუ გედაოს ვინმე, პასუხი ჩვენ გავცეთო.

ჩვენ ამათი საჩივარი დიდს ხანს მოვისმანეთ და მრავალჯერ მოციქულით და ცალკეც ვკითხეთ ბერძნისშვილებს. და იმათ ასე იფიცეს მრავალჯერ, რომ: როსცა მაგისი ბერძნისშვილობა ვთქვით, მირზასშვილის მტერობით ვთქვით, თორემ ეგ არას გზით ბერძნისშვილი არ არისო.

ყოვლად სანატრელს მისს უწმიდესობას, ბატონისშვილს, ყოვლისა საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარქსაც მოაქსენეს ბერძნისშვილებმა და შეჩვენებაში თავი შეიგდეს, რომ ნინია ბერძნისშვილი არ არისო. აგრევე სხვაგან მრავალგან იფიცეს ამ გვარად.

მერმე სამარლიდამ ამგვარი განაჩენი მივეცით, რომ: ყოვლის ეპისაგან გამოვიდნენ და რომელიც ჭეშმარიტებით იცოდენ, ის იფიცონ, რომ ეს ნინია ზავრადას შვილი არის, თუ არ არის; და თუ არც ყოფა იცოდენ და არც უმყოფობა, ეს იფიცონ, რომ არც ვიცით არის, არც ვიცით, რა არის. ამაში წადგნენ ამ განაჩენით ბერძნისშვილები და დაიფიცეს, რომ: «სწორედ ბერძნისშვილის ზავრადას შვილი არისო».

აწ რადგან იფიცეს, ეს ნინია შეიქნა სწორედ ბერძნისშვილის ზავრადას შვილი, მაგრამ რადგან ამდენი სიცრუე შეაჩნდათ ბერძნისშვილებსა, რომ სამართალში მრავალი რიგი ტყუილი თქვეს და

ბოლოს ფიცმა გვარწმუნა, ამ ზემო წერილის ძალით, ჩვენ, ქართ-
ლისა და კახეთის მსაჯულთ, ამის სამართალი ასე განვაწესეთ:

პირველ რაღვანც მეპატრონეს ბ ა რ ძ ი მ ე რ ი ს თ ა ვ ს ს ი გ-
ლით მიუცია მირზაშვილისათვის ის მამული, და მისის შვილების-
განც დამტკიცებული აქვს და ბერძნისშვილებსაც ნასყიდობის სი-
გელი მიუციათ მირზაშვილისათვის, სრული ფასი ავიღევითო, სი-
გელი ასე აცხადებს, და მირზაშვილს იმ მამულში ჭირნახულიც ბევ-
რი აქვს, ამ საქმეებით მირზაშვილებს ის მამული სამართლით ვე-
ლარ გამოვართვიო.

და რომელიც მირზაშვილებს ზავრადას შვილის მამული უჭი-
რავს, მისი ფარდი სასახლისა წილ სასახლე, გლეხისა წილ გლეხი,
ვენაჯისა წილ ვენაჯი, ნაფუზრისა წილ ნაფუზარი, ბალისა წილ
ბალი, მინდვრისა წილ მინდორი, და რისაც მქონებელი ყოფილა,
იმისი შეფარდებული ყოველივე ზომით და ფარდით მიეცეს ბერ-
ძნისშვილების მამულიდამ სრულად და უკლებლად ნ ი ნ ი ა ს და
მისს ძმას ი ა კ ო ბ ს.

ამას გარდა სასაფლაო თავისი სამკვიდრო მიეცეს, ორთვალი
წისქვილი და კოშკი თავისის ქალით და კ ო ლ ა შ ვ ი ლ ი, რისაც
მამულის მქონებელი იყოს. დღეს, რაც კოლაშვილის მამული ბერძ-
ნისშვილებს ეჭიროს, ესენი ყველა ნინიასა და მისს ძმას იაკობს უნ-
და მიეცეს. ესენი, როგორც განგვიწესებია, ყოველივე ნინიას და
მის ძმას იაკობს დაუმკვიდრა სამართალმა.

ერთი ამისი ფარდი განაჩენი მირზასშვილს უჭირავს და მეო-
რე ეს ნინიას და მისს ძმასა აქვს.

სეკდენბერს ი, ჭრისტეს აქეთ ჩდთ, ქორონიკონს უნზ.

ხუთი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი
ლმერთგანცაა(?), ი ო ა ნ ე, 1748
2. ფ ა რ ს ა დ ა ნ
3. ა რ ი რ ჩ ე ვ ა
4. ა რ ი რ ჩ ე ვ ა
5. მონა ღთისა თუმანიშვილი მდივანი ს უ ლ ხ ა ნ

თავში:

ქ. ჩვენ, ცხებულის მეფის თეიმურაზის ძე ი რ ა კ-
ლ ი, მეფე ყოვლისა ზემოდასა საქართველოსა, ამ მსაჯულთაგან გან-
წესებულს განჩინებას ვამტკიცებთ. ეს ნინია ბერძნისშვილად აღ-
მოჩნდა, ამ მამულზედ დაგვიმკვიდრებია ნინია და მისი ძმა იაკობ
და ბერძნისშვილად დაგვიმტკიცებია.

სეკდენბერს კ, ქრისტეს აქეთ ჩდთ, ქორონიკონს უნზ.

ბეჭადი: მე ფებთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე ერეკლე კიდეზე:

ქ. ჩვენ, ბატონის შვილი გიორგი ამ მსაჯულთაგან განწესებულს განჩინებას ვამტკიცებთ. დეკემბრის ივ, ქორონიკონს უაბ.

ბეჭადი: მეფის ძე გიორგი

ქ. ჩვენ, ბატონის შვილი ლევან ამ განჩინებას ვამტკიცებთ. დეკემბერს ივ, ქორონიკონს უაბ.

ბეჭადი: მრჩობლთა მეფეთა ძესა ლეონ სახელად მძესა.

463. განჩინება საღაო გუმბის შუახაზა

1769 წ. 24 სექტემბერი

ცსსა. ფ. 1450. დავთარი № 22. საბ. № 116. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[165v] ძალა წერილისა ესე არის: რადგან ფითოანთ ბეჟანისაგან მელიქს აშხარბეგს ბალის ალაგი და სახლები ეყიდნა და ჯერ კედლები არ დაედვათ, ასევე კიდევ ფითოანთ ელიზბარისაგან წმინდა ერმიანისათვის ალაგი ეყიდნათ და ჯერ არც იმისი კედლები და გზა გარჩეულ იყო, ამ ხანად კიდევ ჯუღაელმა(?) თარხანაღამ ფითოანთ დანელას სახლები ეყიდნა და ისიც თავის გზას თხოულობდა.

შევიყარნით ჩვენ, საქართველოს მყოფით სომეხი არქი-ფისკოპოზი ზაქარია ვართაპეტი და მელიქ-მამასახლისი ავეტიქა; სურფნიშნის დეკანოზი ტერ-ნიკოლოზ, მუნთოანთ მკრტუმა, ბასტამანთ მაჰ-ტიესი მელქოა და ბუძეულანთ დავითას შვილი მელ-ქოა, აბესალომანთ ჰასრათა და ტულოანთ გურ-გენა.

ყველას თავთავისი სიგელები მოვატანინეთ და სიგელების ძა-ლა შევიტყვევით და საქმითაც გავსინჯეთ. რომ სიგელების ძალით ყარან მდივნის სახლ[ი]ს წინ და თარხანაღას ნასყიდი [166] სახლის წინ და მელიქი აშხარბეგას ნასყიდი ალაგის წინ ერთი ქუჩა უნდა გაიშვას და ყველამ იმ ქუჩაზე უნდა იაროს, რომ საცა უნდათ თავთავის კედელში კარი გაიღონ ვიწრო ქუჩაზე და იარონ.

ასევე კიდევ ერთი ქუჩა უნდა გაიშვას ჰეჯუბანთ როს-ტომას სახლის კედლის ძირს და ამათ კიდევ იქით ყველამ ერ-

თათ იარონ, რომ ბოთის ქუჩა არის, რომ ამ ქუჩაზე ურემმა იაროს, ფირყულას შვილებმაც უნდა იარონ, როგორც თავთავიანთ სიგელებში სწერია, ჰეჯუბანთ როსტომას სახლის ძირს გაუშვან, რომ ყველამ იარონ; და რაც იმ ქუჩას დააკლდეს, იმის ნახევარი ფითოანთ დანელას სახლებიდან მიეცა. და მოღნისკენ რომ ქუჩა არის, იმისიც რომ ქუჩა გაუშვან; რაც იმ ალაგს დააკლდეს, იმისი ნახევარი ყარან მდივნის შვილმა უნდა მისცეს მე-ლიქ-მამასახლისის ავეტიქას.

ეს ასე გასამართლდა.

ენკენისთვის კდ, ქორონიკონს უნზ.

სოლომანასი რომ დაგვიწერია, რომ ქუჩის მაგიერი მე-ლიქი ავეტიქას მისცეს [v], ეს ჩვენი შუამავლობითა და მოყვრობითა მელიქმა ავეტიქამ ასე პირობა დაუდო, რომე, როგორც ის ალაგი სხვაზე მიჰყიდოს, იმ ფასათ ისიც სოლომანზე მიჰყიდოს.

464. განჩინება თამაზა სპანაშლის სასახლო საქმეზე

1769 წ. 13 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1288. დედანი. ქაღალდი. 40,5×16,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი ა-ნაკლული.

ესე განაჩენის წიგნი დაგიწერე და გიბოძე მე, მილახვარმა ძმამ აბაშიძე ნიკოლოზ შენ, სავანელს თამაზას ასე. რომ: ჯავახეთი დამ ორი ჩამოსული ბიჭი მყვანდა — ხიზანა, ივანიკა. და იმის ერთ ძმას ხიზანას¹ და შენა ეშმაკის საფ-
[ბრ]ხისაგან და სოფლის განსაცდელისაგან ჩხუბი მოგსლოდათ და ჯოხი დაგეკრა იმ[ი]სთვის. ერთის ჯოხის დაკერისთვის იმას მრავალი ევინებინა და სამეგრ სასიკ[ვ]დილოს ალაგს სამი სატევარი დაეკრა, სამეგრე მუცელშიდ დაეკრა სასიკვდილოს ალაგს. ღმრთის მოწყალ[ე]ბას მოერჩინე, თვარემ ასეთს ალაგს [იყო] ის სატევრები დაცემული, რომ შენი მორჩენა არავისგან [იქნებოდა], რომ ღმერთ-
მან მოგარჩენა.

მასუკან სისხლი და სიკ[ვ]დილზედ ილაპარაკეთ, საჩივარი დაიწყევით. საქართველოს სამართლით სამი სისხლი გერგებოდა, რომ

¹ იმის ერთ ძმას ხიზანას] იმისმა ერთმა ძმამ ხიზანამ.

სამს ალაგს დაკერილი იყავი, სასიკ[ვ]დილოს ალაგსა. ამ ხიზანამ ვერც ლაპარაკი შეიძლო შენი, ვერცა სისხლი მოგცა. რადგან სხვა ღონე ვერა ქნა რა, საქართველოს სამართლითაც ეს იყო და ძველადგანაც თქმული: მოხელდახელე ის ხიზანა გიბოძეთ თავისის ცოლით, ამიტომე რომე, ცოლქმარს ვერვინ გაყრ[ი]და; შენს დაქრას უკანა რაც შეილი ყოლია, ისიც შენ[ი]ა. სანამდინ შენა დაგჭრიდა, მანამდინ რაც შეილი ყოლია, ის ჩემ[ი]ა, შენ საქმე არა გაქს, არც იმის ძმას ივანიკასთან გაქს ხელი. შენი მოხელდახელე ეს ხიზანა იყო და ეს გერგ[ე]ბოდა და ის გიბოძე ამ პირობით: თუ ჩვენ შევიძელით დახსნა, ჩვენ უნდა დავგახსნევიანო, თუ შენი გული შევიჩეროთ; თუ ან თითვან შეიძლოს დახსნა თავის და შენი გული შევიჩეროს, თავი უნდა დაახსნევიანო.

ამას გარდა სხვას კაცს შენთან ხელი არავის აქს. თუ წამოგედლოს ვინმე ამ ხიზანს, ვინც შენი სისხლით და სიკ[ვ]დილის პასუხი მოგცეს ვინმე, შენ უნდა დაანებო ეს ხიზანა.

ეს განაჩენი ამ გზით მოგვიცემია. ამას გარდა რაც იმისის ძმ[ი]ს ივანიკასათვინ გამოგირთმევია რამე, ისევა უკან უნდა მ[ი]სცე, ნუღარ გვალაპარაკეფ¹. ის ივანიკა და იმ ხიზანას შეილი ერთი ჩვენი ყმა არის, შენ ხელი არა გაქს.

არის ამისი მოწამე: ჩვენი ოჯახის სალთხუცესი გელია , ჩხეიძე ბანა + კიდე ჩხეიძე დავით + უშევნელი სომეხი მარტიროზა, ბერიისშვილი გრიგოლა, ალახისშვილი კაცო, გორელი მექვაბე ფარსადან, ურია პატარა იაყოზა და მე, ალელს ჯანუასშვილს დავით მდივანს დამიწერია ბატონის მილახვარბაშ[ის] ნიკოლოზის ბძანებით და მოწამეც ვარ.

დაიწერა ეს განაჩენი დეკენბერს იგ ამდენს გასულს, ქორონიკონს უნ^წ.

მარცხენა კიდეზე სხვა ხელით:

ჩემო ხემწიფე აბაშიძე გიორგი, თქვენის წყალობით ურჯულოდამ დამიხსენ და ხუთი თუმანიც მიბოძე და მეც ხიზანა ჯავახის შეილები მომირთმევია და შენის მამის განაჩენიც მომირთმევია.

¹ გლპრკეფ.

ხელრთვა: თამაზა საევანელი

ჩვენ, მილახობაში აბაშიძე ნიკოლოზ, ამ განაჩენის ძალით წყალობა გვიქნია და გვიბოძებია, რაც ამ განაჩენში სწერია ამ გზითა და ამ სამართლით თამაზა საევანლისათვის.

ნიკოლოზ

465. ბანდინება როსტომ ერისთავისა სახვარელიძეების მონების სამხრეთ

1758—1769 წწ.

ქუთ. სახელმწ. ეთნოგრ. მუზ. საბ. № 824. დედანი. ქაღალდი. 21×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. საბუთი თარიღდება როსტომ ერისთავის წლების მიხედვით.

ქ. დავსხედით ბატონი და მოსამართლენი ღმრთის შიშს ქვეშ თ[ავა]თ ბატონი ერისთავი როსტომ, ერისთავი ლომინ[ა] და ლომინის შვილი გიორგი და სულ მათი დარბაისელნი. გიორგის და ხუციას საყვარელიძის შვილები გავაბრკვეთ.

გიორგის შვილმა უჩივლა: რაც ბაბუაჩემისა და ბებიაჩემის საქონელი იყო, ყველა, ან თვალი და ან მარგალიტი და ან სხვა რამ, ყველა შენ გაქ და მე არაფერი მაქო.

ახლა ხუციას შვილმა უთხრა: მამაჩემმა იქ[რ]თ[ა]მა.

ახლა გიორგის შვილმა უთხრა: ბაბუისა და ბებიაჩემის საქონელი ჩემიც იყო და შენიცო და მითი იქ[რ]თამეო.

ხუციას შვილმა აშორო უთხრა: «რაც ჩემი სათავისთაო არ მექრთამებიოს, ბაბუ[ა]ჩემის საქონლით არა მექრთამებიოს». თუ ასე უაშორა ხუციას შვილმა, გიორგის შვილი არას ემართლება. თუ ვერ უაშორა, რაც გამოხთებოდეს, გიორგის შვილ[ს] ხუციას შვილმა სამი ძმის სამხტურშიდ მესამედი მისცეს.

სამი სული გიორგის შვილმა უჩივლა, დას გა[ა]ტანეო ჩემიო.

ხუციას შვილმა უჩივლა: ტყვეობიდან მიყიდეო და იმის მაგიერად ის გავატანეო.

გიორგის შვილმა აშორო უთხრა: «რა გეიყვენ, მას უკან [მა]მაჩემს მამიშენისათვის არაფერი გვეყიდოს რაო». თუ ასე უაშორა, არას ემართლება გიორგის შვილს. და თუ ვერ უაშორა და იმის პირობაზედ გაუტანებია და არას ემართლება.

გიორგის შვილმა ხუციას ბატონის დასმენა დასწამა.

ხუციას შვილმა აშორო უთხრა.

ახლა თუ უაშორა, არას ემართლება ხუციას შვილ[ს] გიორგის შვილი. თუ ვერ უაშორა და მისი მისცეს რაც დაკარგვია.

ბეჭედი: ...რაჭის ერისთავს... გმალი მაქვს... როსტომ

**466. არზა მახარა შორაღლისა უმოგის თაოგაზე მღივნაგმათა
განჩინებით**

1770 წ. 28 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 9885. დედანი. ქაღალდი. 33×15,2 სმ. მარჯვენა ზემო კიდე მოხეულია. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტალი.

[არზა]

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ქ[არი მათს მონას] მახარას მისცეს. ამას გევედრებით, [ჩემი. შეწ]უხებული საჩივარი მოიხსენოთ.

კვი[დრი სახასო] ყმანი გახლდით. მე ფე ვახტანგს რუ[სეთს ბი]ძა ჩემი ახლდა და თან გარდაჰყვა ი...* მამაჩემი დარჩა. შორი-დამ აბდუ [ლაბეგმა]...** რა სამშვილდეს მამულზე დავას[ახლა, მას] ვახლდით. მერმე მამაჩემი აქ ქალაქს [მოსულა]. აბდულაბეგ უკუმდგარი იყო. გაჯავრდა ჩვენ[ზე] და ხუთი სული ლეკებს მიგვიცა. ჩვენ ორნი ძმანი გამოვქცეთ და აქ გიახელით. აქ ავლაბრელს კაცს მოჯამაგირედ დაუდევით. ჩემი ძმა აქ დაიკარგა. მე ჯავახეთს წაველ. ჯავახეთიდან ოსიაურს გიახელ. მოურავმა თქვენს სახასოს მამულზე ნოძახეს სახლზე დამაყენა. თვრამეტი წელიწადია თქვენს სამსახურში ვახლავარ.

ახლა ივანე ბოგველი მედავება: ჩემი ყმა ხარო. ღმერთმან თქვენი ჰიორი მომცეს, იმის ყმა არა ვყოფილვარ, არც მე და არც ჩემი სხვა ნათესავი ვინმე. თუ იმის ყმა ვიყო, ან ბარათი ექნება ან წყალობის წიგნი ექნება.

თქვენგან ოქმი აულია, ხერხეულიძე იასაულათ დამადგა. ოსიაურიდამ ორჯელ წამოველ, კენალამ კიდევ დავიკარგე.

თქვენი ყმა ვარ და თქვენს სამართალში მომიწევია. ღმერთი გაგიმარჯვებს, ნუ დამკარგავ, სამართალი მაღირსე, ბედნიერო კელმწიფე.

იანვრის იგ, ქორონიკონს უნმ

* აკლია ორი სიტყვა.

** აკლია ერთი სიტყვა.

ქ. ბატონო მდივანბეგებო! ესენი სამართალში ალაპარაკეთ და [თუ] სამართლით ჩვენ დაგვრჩეს, ჩვენი [იქნება]. და თუ სამართლით ამის მოდავეს [დარჩეს, იმისია] ყმა.

იანვრის ით, ქორონიკონს უნმ. ჩვე... იმას დაბლობით ან ჩვენ არ... იმას...

[განჩინება]

ქ. ბედნიერს კელმწიფეს ამის სამართალი მათის მონის მდივანბეგებისათვის ებძანა. ესენი სამართალში ვალაპარაკეთ. ამათ ორთავ მოწმე[ე]ბი წამოაყენეს. მაგრამ ასე დამტკიცებით ვერ მოწმობდენ, რომ სამართალს იმათი მოწმობა მტკიცედ შეეწყნარებინა.

რადგან მოწმე[ე]ბისაგან სწორეთ არ გაირჩა და არც დოლენჯიშვილს წერილი რამ ჰქონდა, რომ იმით გარდაწყვეტილიყო, ჩვენ ამის სამართალი ასე იგეგმინეთ: ამ შორელმა მახარამ დოლენჯიშვილსივანეს და მის ბიძაშვილს გოგიას თავდათავ ასე შეჰფიცეს, რომ: «არც მამა ამისი და არც პაპა ამისი, არც მ[ა]მის ამისისა და არც ბიძის ამისისა ყმა არ ყოფილიყოს!».

თუ ასე დაიფიცა, ეს კაცი სახასოთ დარჩეს. [და თუ ვერ] დაიფიცა, დოლენჯიშვილს დარჩება.

იასაულო, ეს ასე გა[ა]რიგე. თებერვალს კვ, ქორონიკონს უნმ.

ბეჭდი: ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბკომი ღმერთგანცა (?), მითგანიცა იოანე 1748*

თავში:

ქ. ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა ირაკლი ამ სამართალს ვამტკიცებთ. თებერვალს კდ, ქორონიკონს უნმ.

ბეჭდი: მეფეხთვანბანილთა მიერ ეკლესია ვაღიდე, ერეკლე.

467. განჩინება იოვანე ნაზირის შვათა გავოსაღების საქმეზე

1770 წ. 9 მარტი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 49. საბ. № 46. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[47v] ნაზირი იოვანე და მისი ყმანი ბატონყმობის დებულობის საქმეზე ჩიოდნენ. ჩვენ, მეფის ძემ გიორგიმ მდივანბეგები და მდივნები ვიახელით, ამათი საჩივარი გავშინჯეთ და ეს სამართალი განვაწყესეთ.

ამ გლეხკაცთ, რომელთაც მსახური სდებიან, ამათგანი რომე-

* სხვა მდივანბეგთა ბეჭდების ადგილი მოხეულია.

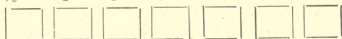
ლიც ივანე ნაზირს უნდოდეს და მსახურათ იახლოს, იმას რაც თა-
ვის პაპის მამული ჰქონია, იმაზე კულუხი ნუ ეთხოვება.

სხვა რომელიც სამსახური სდებოდეს, ისე ემსახუროს და პა-
პის მამულს გარდა იმ მსახურს რაც შემატებული მამული ეჭი-
როს, იმაზე ათზე ერთი კულუხი აძლიოს.

და რომელიც ივანე ნაზირმა მსახურათ არ იახლოს, იმან პაპის
მამულზედაც და შემატებულს მამულზედაც ათზე ერთი კულუხი
მოსცეს.

ეს ძველის სამართლითაც და ახალის განწესებითაც რიგიანი
და სამართლიანი საქმე არის.

აღიწერა მარტის თ, ქორონიკონს უნმ.

ჩვენ, ბატონისშვილი გიორგი ამას ასე ვამტკიცებთ. ეს ჩვენ-
თან გარიგდა ასე. მარტს, ქორონიკონს უნმ

468. განჩინება თამაზა და გელია სავანელის შიის სამეფო

1770 წ. 9 აპრილი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 37. საბ. № 38. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[15v] თ ა მ ა ზ ა ს ა ვ ა ნ ე ლ ი გ ე ლ ი ა ს ა ვ ა ნ ე ლ ს უ ჩ ი-
ოდა, რომ ჩემი ყმა რ ე ვ ა ზ ა ს შ ვ ი ლ ი ტყუილათ უჭირავსო.

და გელია ამას ეუბნებოდა, რომ პაპაშენმა ამის ბიძა გაყიდაო
და ეს გამოიქცა და მე შემამეხიზნაო, ნასყიდობით არა მყავსო.

ჩვენ, საქართველოს უფლისწულმან ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ მ ა ნ
გ ი ო რ გ ი, მდივანბეგმან ი ო ა ნ ე მ და მდივანბეგმან ქ ა ი ხ ო ს-
რ ო მ მათი სამართალი ასე გაურჩიეთ: რადგან ეს რევაზაშვილი გე-
ლიას ნასყიდი არ იყო და თამაზას ყმა იყო, ისევ თამაზას დავანე-
ბეთ და გელიას ხელი აღარ აქვს, თამაზას დარჩა.

კიდევ ამას უჩიოდა, რომ ჩემი ყმა ც რ ყ ე ლ ა შ ვ ი ლ ი ტყუი-
ლათ ყავსო — შ ო შ ი ა შ ვ ი ლ ი ს ე ხ ნ ი ა.

და გელიამ ასე თქო, რომ ამ შოშია შვილის სეხნიასთან მე
კელი [16] არა მაქვსო.

რადგან თავისივე პირით აღიარა, ეს ციყელაშვილის შოშია შვი-
ლი ხ ი ზ ა ნ ა ც თამაზას დარჩა.

კიდევ ამას უჩიოდა, რომ ჩემი ყმა ო რ თ ო ი ძ ე ო რის თუმ-
ნის გირაოთ ყავსო.

და გელია ამას ეუბნებოდა, რომ პაატა აბაშიძემ მამ-
ცაო, მაგრამ წიგნი არა ჰქონდა.

ასე გაუსამართლეთ, რომ თამაზამ ორი თუმანი გელიას მის-
ცეს და ორთოიძე თამაზას დარჩეს, გელიას კელი აღარა ჰქონდეს
ორთოიძესთან, თამაზასი არის.

იასაულო, გოგიავე გოშტაშაბისშვილო, როგორც
ამ განაჩენში სწერია, ისე გა[ა]რიგე.

აპრილის თ, ქორონიკონს უნმ.

თავში:

ჩვენ, საქართველოს მეფე ირაკლი მეორე ვამტკიცებთ
განაჩენსა ამას. აპრილის ი, ქორონიკონს უნმ.

469. განჩინება თამაზა და გელია სავანელის შიის საჩხეზე

1770 წ. 9 აპრილი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 37. საბ. № 57. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[31v] თამაზა სავანელი გელია სავანელს უჩი-
ოდა, რომ ჩემი ყმა მესხიძე ბერი და ზაზა უსამართ-
ლოდ უჭირავსო.

გელიამ ასე თქო: ზაქარიას წილნი იყვნენ და ზაქარია რომ
უძეოთ ამოვარდა, იმისი ყმები გავიყავით და ეს ორი კვამლი კაცი
მე მერგოო.

თამაზამ ასე თქო: ზაქარიასი არ ყოფილან, ჩემნი არიანო.

ჩვენ, საქართველოს უფლისწულმან ბატონიშვილმან გიორგი,
მდივანბეგმან იოანემ და მდივანბეგმან ქაიხოსრომ ამათ
ეს სამართალი განუჩინეთ, რომ: თამაზას ყმებმან ამ ბერმა და ზაზამ
ასე დაიფიცონ, რომ: ჩვენ ზაქარიასი არ ვყოფილვართო და ამ თა-
მაზას ყმები ვყოფილვართო. კიდევ დაიფიცეს და თამაზას დარჩა.
დღეის იქით გელია სავანელს ამ მესხიძე ბერთან და ზაზასთან[ნ] კე-
ლი არა აქვს, თამაზა სავანელის ყმანი არიან.

იასაულო, გოგიავე გოსტაშაბისშვილო, როგორც
ამ განაჩენში სწერია, ისრე. გაარიგე. ეს მესხიძე ბერი და ზაზა თა-
მაზა სავანელს მოაბარე.

აპრილის თ, ქორონიკონს უნმ

მეფის ძე
გიორგი

მდივანბეგი
იოანე

მდივანბეგი
ქაიხოსრო

ცხსა. ფ. 1448. საბ. № 2972. დედანი. ქალაღი. 33×13,5 სმ. მხედრული.
განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. გ რ ა კ ა ლ ი ერგო მინაზს გოგია ს; და ვ ი თ ს საქმე
აღარ აქვს. ამისთვის რომ სამოცი თუმანი გადასწყვიტა სახლის ვა-
ლიცა და გრაკალისაც, გირაოთ იყო ისიცა. ამ სამოცს თუმანს გარ-
და კიდევ გრაკალში მისცა მინაზმა დავითს: ზ ე დ გ ი ნ ი ძ ე გო-
გ ი ა, კ ი კ ო ლ ა თავისის ყმითა და მამულითა, თ ა თ რ ი შ ვ ი ლ ი
თავისის ძმებით, დღეს რისაც მამულის მქონებელი, არის, კ უ პ ა-
ტ ა ძ ე გ ლ ა ხ ა თავისის ბიძაშვილებით, ძმებით, თავისის მამუ-
ლითა, ამავებში ერთმანეთ[თ]ან საქმე არა აქვთ რა.

ქ. რ ა ჯ ა ბ ა შ ვ ი ლ ი ო თ ა რ ა გოგიას ერგო თავისის მა-
მულით.

ქ. ზ ე დ გ ი ნ ი ძ ე ზ უ ა ერგო გოგიას თავისის ყმითა და მა-
მულითა.

ქ. გ ო გ ლ ი ძ ე და გოგლიძის მამულის სულა.

ქ. გ ო ლ ე ლ ი შ ვ ი ლ ი (?), ბოჭორაძე ჯანიშინი — ესენიც გო-
გიას ერგო.

✓ ქ. ქვემო ოდიკაძის მამული ერგო ნახევარი გოგიას.

ქ. კ ა კ ა შ ვ ი ლ ე ბ ი ო რ ი ე ძ მანი ერგო გოგიას.

ქ. ა ხ ა ლ ს ო ფ ე ლ ს ხევსური თავისის მამულით ერგო გო-
გიას.

ქ. ხ ა ნ ჯ ა ლ ა შ ვ ი ლ ი ბ ე ჟ ა ნ ა, ხ მ ი ა დ ა ს შ ვ ი ლ ე ბ ი
და კ ა რ ა პ ე ტ ა შ ვ ი ლ ი თავისის მამულებით ერგო გოგიას.

ქ. კ ა ს პ ს ნახევარი ვენახი ერგო გოგიას.

ქ. გ ო რ ს გ ო გ რ ი ჭ ი ა ნ ი თავისის მამულით ერგო გო-
გიას.

ქ. ჭ ა ლ ა ს გ ო დ ე რ ძ ი უმამულო ერგო გოგ[იას].

ქ. ზ ე მ ო ხ ვ ი თ ს ა და ქ ვ ე მ ო ხ ვ ი თ ს რაც მიწები
აქვთ ორთავ უნდა გაიყონ.

ქ. ჭ ა ლ ა ს დემეტრეს ბაღი, სასახლე და ჩვენი ბაღი ორთავესია,
ზვარი და სასახლეცა.

ქ. ტ ა რ ი ე ლ ა (?) ორთავესია.

ქ. ც ხ ი ნ ვ ა ლ ს პ ა პ უ ნ ი კ ა ერგო გოგიას.

ქ. ც ხ ი ნ ვ ა ლ ს რომ ვენახი ათ თუმნათ გირაოთ გოგიამ უნ-

და ღიხსნას, და როსცა დათუამ ზუთი თუმანი მისცეს, ორთავესი იქნება.

ქ. ახალსოფლის რაც მამული აქვს, ორთავესია.

ქ. შეისულა[5]ს რაც მამული აქვს, ორთავესია.

ქ. წორბის[ს] ქერეჭაშვილის ობოლი და მამული. და ამას გარდა რაც წორბის[ს] ან კუხირეთს და ან სხვაგან საცა ზარაბაში მამული აქვს, ორთავესია.

ქ. ფხვენის[ს] გალავანში რომ საჯინიბოა, დავითს ერგო და აქვე გალავანში სასახლე და გალავანს გარეთ რაც ბაღებია, გოგიას ერგო. და ბალი სმაგიერი გოგიამ დავითს მიწა უნდა მისცეს. გალავანს გარეთ რომ სახლია საჯინიბო, ისიც გოგიას ერგო.

ამებში ერთმანეთ[თ]ან საქმე აღარა აქვთ რა, ძმობისა და კარკაცობის მეტი.

დაიწერა მკათათვის კმ, ქორონიკონს უნმ.

471. ბაჩინიშა პაპაქ II-ისა დაბაჟდებისათვის არჯუვანისა და რამინის დავით ძნის პრისთავისათვის მიცემის შესახებ

1770 წ. 4 სექტემბერი

ცსსა. თ. 1450. დავთ. № 23. საბ. № 141. პირი. ქალაღი. შედრული.

[135] ჩვენ, მეფემან ირაკლიმ ქართლისა და კახეთისა მპყრობელმან ესე განაჩენი გიბოძეთ შენ, ქსნის ერისთავს დავითს ასე, რომე: რომელსაც ყულარაღასი გიორგი შენ შეწამებდა ბატონის მამის ჩვენის ორგულობასა, იმ სიტყვას არჯევან ფიცისა და გამართლების შემდგომად ბეზლობით ჩვენთან და ჩვენს შეილთან ამტკიცებდა.

ამასთან მის ძმას რამინსაც ვკითხეთ: ამ შენის ძმის საქმეში თანაზიარი ხარ, თუ არაო. პირველად ასე თქვა: ჩემს ძმას ვერ წაუვალ ავში და კარგშიცაო; და მეორეთ ვკითხეთ და ასე თქვა: მაგ საქმეში კი არ ვრევივარ და სხვა რიგად ჩემს ძმას არ მოვშორდებო არც ავში, არც კარგში.

მეორეს დღეს რომ სამართალში მოუწოდეთ, შესხდნენ ცხენსა და გაგვეპარნენ. ამით საცნაურ იქმნა, რომ როგორადაც არჯევან, ასრეის რამინ ყოფილა ამ დაბეზლებაში.

და სამართალმა არჯევან და მისი ძმა რამინ შენ მოგცა იმათს ყმასა და მამულს გარდა. და სადაც არჯევან და მისი ძმა მისულან, ზელთ უნდა მოგეცეს; თუ ეკლესიაში შესულან სადმე, ჩვენის

ბძანებით და ჩვენის ძმის კათალიკოზის პატრიარქის ბძანებით და შენდობით, რომელსაც ეკლესიაში შესულიყვნენ, იმ ეკლესიის ეპისკოპოზმა, თუ წინამძღვარმა, თუ დეკანოზმა უნდა გამოიყვანონ და ხელთ მოგცენ [v] რამინ თავისის სიტყვით და გაქცევით, როგორადაც არჩევან ერგო სამართლით ერისთავს, ისე ეს მოგეცა.

და თუ რამინ¹ ამ ორს სიტყვაზედ და საქმეზედ, რომელიც ზემორე დაგვიწერია, სამართალში თავს იმართლებს, სამართალი არ დაექ[ი]რება და კიდევ სამართალს ცანესჯით.

ქორონიკონს უნმ, სეკდემბერს დ, ქრისტეს აქათ ჩლო.

472. განჩინება დავით და ნიკოლოზ მირზაშვილების სახისხლო საქმეზე
1770 წ. 20 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 487. დედანი. ქაღალდი. 41,6×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ალაგალავ ნახმარია წერტილი.

მირზაშვილებს დავითს და ნიკოლოზს მღვდელს ჩხუბი მოსლოდათ. ამათი საქმე მოწმე[ე]ბისაგან ასე შევიტყვევით: ნიკოლოზს საერთოს მოსავლიდამ ძნა მოეტანა, დავითს ის არ დაენებებინა. ნიკოლოზს ეთქვა: იმ მიწაში ძნა კიდევ არისო, ის შენ მოიტანე, გავლენოთ და ერთმანერთში გავსწორდეთო. დავითს არ ექნა და ჩხუბი გამორეოდათ. ამაში მირზაშვილის დავითის შვილი არ დაშეღ მოსულიყო, ნიკოლოზ მღვდლისათვის ხელი შემოეკრა და წასკიდებოდა. ამ კიდებაში ნიკოლოზს არდაშელისათვის ლოყა გაეტეხა, ხელი მოხვედროდა თუ ჯოხი, ცოტა სისხლი ზდენოდა.

რადგან უწინ არდაშელს დაუკრავს და ჩხუბის მიზეზიც ის შექნილა, ამ ლოყის გატეხა ამაში გავატარეთ.

მასუკან თამაზა მირზაშვილი მისულიყო, ნიკოლოზს წასკიდებოდა ამ კიდებაში ნიკოლოზ წაქცეულიყო. მერე ნიკოლოზ რომ ამდგარიყო, შეხელდახელბულებიყვნენ. ნიკოლოზს თამაზისათვის ქოჩორი დაეჭირა და თამაზას ნიკოლოზისათვის წვერი დაეჭირა და ასე დაეგლიჯა, რომ დიდათ დაესახინჩებინა; თამაზასაც ქოჩორი დაგლეჯოდა.

მაგრამ რადგან არდაშელ გააშველეს და გა[ა]გდეს, ეს თამაზა აღარ უნდა მისულიყო და მეორეთ ჩხუბი ამას აღარ უნდა აეშალა. ამ თამაზას ქოჩორის დაგლეჯა ამ მეორეთ ჩხუბის აშლაში და ნიკო-

¹ რამინს.

ლოზის წაქცევაში გავატარეთ. ამ ნიკოლოზ მღვდელს ასე ძალიან წვერის დაგლეჯისათვის ხუთი ქერის მარცვალი საუპატიო გაუჩინეთ.

ამ ჩხუბიდან ნიკოლოზ შინ რომ წაეყვანათ, არდაშელ მოსწეოდა, ნიკოლოზისათვის ჯოხი დაეკრა და თავი ცოტად გაეტეხა. გატეხილობა კი აღარ აჩნდა, მაგრამ სარწმუნო მოწმე[ე]ები მოწმობდნენ, რომ სისხლი ზდენოდა. ამისთვის ერთის ქერის მარცვალი გაუჩინეთ, რომ სულ შეიქნება ექვსი ქერის მარცვალი.

ეს ნიკოლოზ მირზაშვილი გვარით შუა აზნაურშვილათ აღირიცხა. იქნება ამ ექვსის ქერის მარცვლის საუპატიო **თ ხ** (ცხრა თუმანი და ექვსი მინალთუნი).

რადგან ეს ნიკოლოზ მღვდელი არის, ნეტარხენებულის მეფის ვახტანგის განწესებულის სამართლის წიგნის ძალით გლეხის კაცის შვილი მღვდელი რომ იყოს, ცალმოგვის აზნაურის სისხლი გაუჩნდება, ამ ზემოგანწესებულის თეთრის რიცხვს შუა აზნაურშვილისა მოემატება, რომ ნიკოლოზ მირზაშვილს მღვდლობით ერთიორად გაუჩნდება, იქნა ერთად თეთრის რიცხვი **ით ც** (ცხრამეტი თუმანი და ორი მინალთუნი).

ეს განწესებული დავით მირზაშვილმა და მისმა შვილებმა ნიკოლოზ მღვდელს უნდა დაუურვონ და ამათი ამ ჩხუბის საქმე გარდასწყდეს.

მაგრამ მირზაშვილი დავით ამ ჩხუბში ნიკოლოზისაგან წვერის დაგლეჯას ჩიოდა. თუ ამაზე იჩივლოს და სამართალში საბუთი ქნას რომ ნიკოლოზს იმისთვის წვერი დაეგლიჯოს, ამისი სამართალი დავითს უნდა გაუჩნდეს.

ალიწერა ენკენისთვის კ, ქორონიკონს უნმ.

ორი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი ღმერთგანცაა(?), იო ა ნ ე, 1748
2. რ ა მ ა ზ
3. ფ ა რ ს ა დ ა ნ
4. მონა ღთისა ს უ ლ ხ ა ნ

თავში:

ქ. ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა ირაკლი ამ განაჩენს ვამტკიცებთ.

იასაულო, ა მ ი რ ე ჯ ი ბ ო ს ვ ი მ ო ნ ელიადაჯო! როგორც ამ

განაჩენში სწერია, ეს ასე გაარიგე. ენკენისთვის კმ, ქორონიკონს უნმ.

ბეჭდო: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

**473. განჩინება ადამ ყარაგოზიშვილისა და ივანე ბურდულის
სასისხლო საქმეზე**

1770 წ. 17 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 5247, დედანი. ქალაქი. 20,2×16,5 სმ. მხედ-
რული. განკეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ერთი
ან ორი წერტილი.

ქ. ყარაგოზიშვილი ადამ ბურდულს გალახვას
უჩიოდა. მის სიმაღლეს მეფეს ჩვენთვის ამათი სამართალი ებრძა-
ნებინა.

ჩვენ მოვასხმევინეთ, ამათი საჩივარი გავშინჯეთ. ასე ყოფი-
ლიყო: მის სიმაღლეს ორი კომლი კაცი თავისი ყმა ძველად ყო-
ფილი ებოძებინა; და ვისაც ამისი მამული ექიროს გამოურთვით და
მოაბარეთო. ივანე ბურდულს ამისი ყმის მამული სჭეროდა.
როდესაც კელის ასამართავად მისულიყვნენ, უეცრად ეს ბურდუ-
ლი თავს წასწოლოდა, შემოეკრა და ცხვირი გაეტეხა.

ამათი სამართალი ასე განვაწესეთ: ერთი ქერის მარცვლის
საუპატიო გაუჩინეთ **ზხ** (ერთი თუმანი და ხუთი მინალთუნი) ამ-
დენი. და ბატონის ოქმის შეურაცხებისათვის ოთხი თუმანი ჯარიმა
განგვიწესებია.

ბოქოულთხუცესო, ეს საქმე ასე გაარიგე.

ნოენბრის იწ, ქორონიკონს უნმ.

ორი ბეჭედი:

1. რამაზ
2. ფარსადან

474. განჩინება ზაზა თაზისშვილის ყმების საქმეზე

1770 წ. 10 დეკემბერი

ცსსა .ფ. 1450. დავთ. № 34. საბ. № 122. პირი. ქალაქი. მხედრული.

[95v] საგინაშვილები რამაზა, იასე და გვარუა
ამას ჩიოდნენ, რომ იოსებ თაზისშვილს თავის ყმად არ
გამოუყვანივართო¹, ზაზა თაზისშვილი დამენო სახა-
სოდ გამოვედითო.

¹ გამოუყვანივართო.

ამ ლაპარაკის მიზეზით ჩვენ წიგნი მ[ი]ეწერეთ გაღმა მკარის
კაცთა და ღმერთი ვაფიცეთ თავადთა, აზნაურთა და გლეხთა: ვინც
ამათი საქმე გარჩევით იცოდეთო, ჰეშმარიტებით მოგვახსენეთო.
და ამათაც, ვისაც გარჩევით სცოდნოდათ; სარწმუნო მოწმობა ასე
მოეწერათ ზაზა თაზისშვილისათვის, რომელიც მათი ხელითწერი-
ლი ჩვენთან მოიტანა და ასე ეწერა, რომ: იოსებ თაზისშვილმა გა-
მოიტანა [96] თავის ყმათა ხეკორძულობითაო და მოფიც-
რები მოასხა ხეკორძულებიო იოსებ თაზისშვილმაო და ზაზა თარხ-
ნიშვილმა აღარ დააფიცაო, აყარა და მოსცაო; და მაშინვე იოსებ
თავის ყმათ დააყენაო, არც სახასოში გარიო, არც სახასო ყოფი-
ლაო.

ამის მოწმად კელისწერილით მოიყვანა ზაზამ თარხნის-
შვილი ბერი, რომ იმ ქამად ზაზა თარხნისშვილთან სახლისკა-
ცად შეყრილ ყოფილიყო; კიდევ დოქისშვილი გივი, რომ
იმ დროს სასირეთი და ზაზას წილობა ყმა და მამული ამ დო-
ქისშვილს ბარებოდა; კიდევ ჩვენი აზნაურშვილები — მეტეხის
მოურავი იოსებ, თუხარელი ნიკოლოზ, ელიოზისშვილი
დავით, თუხარელი როსტომ, ბარნაბეს შვილი მღვდელი
ბარნაბე, ქუმსიაშვილი მღვდელი ოქროპირი, მეტე-
ხის მამასახლისი აღნიასშვილი ბერუა და მრავალნი სხვა-
ნი გლეხნი კაცნი მეტეხელნი და გობელნი; ამათ ყოველთა თაზის-
შვილს ზაზას უმოწმეს, რომ იოსებ თაზისშვილმა თავის ყმათ გამო-
იყუანა ზაზა თარხნისშვილისაგან ხეკორძელობითაო და სახასოდ არ
გამოსულაო.

ამის მიზეზით და სამართლით ჩვენც ზაზა თაზისშვილს დავანე-
ბეთ და წყალობა უყავით. ამაზედ ლაპარაკი აღარ იქნება. ასე გარ-
დასწყდა ამათი სამართალი.

დეკემბრის ი, წელსა ჩლო.

თუმცა საგინას შვილებმა მოწმო[v]ბის წიგნები მოიტანეს ჩვენ-
თან და მოგვართვეს, მაგრამენ ზაზა თაზისშვილის მოწმების წიგნები
უფრო სარწმუნო იყვნენ და უფრო სარწმუნონი მოწამენი ყუანდენ.
და ამიტომ სამართლით ზაზას დარჩა ეს საგინაშვილი თავის ძმებითა.

კათალიკოზი

თავში:

ჩვენ, სრულიად ზემოსა საქართველოსა ქართლისა, კახეთისა,
ყაზახისა და ბორჩალისა მპყრობელი მეფე ერეკლე ვამტკი-
ცებთ. ქრისტესშობის ით, ქორონიკონს უნმ []

ცსსა. 1448. № 990. დედანი. ქალაქი. 39×17 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახშირისა წერტილი. ამ საბუთის მეორე დედანი დაცულია ამავდროულად, № 8723, ოღონდ ბოლო მოხეული აქვს.

ქ. ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ი მდივანი დ ა ვ ი თ დ ა ამის ბიძაშვილი ე ო ს ე ბ გაყრაზე რომ ჩიოდნენ, ამათი სამართალი ასე-გარდასწყდა: იოსებს საუფროსოთ მივეციტ კ ო ლ ა შ ვ ი ლ ი ბ ე ე უ ა თ ა ვ ის შვილებით უმამულოთ. კიდევ მივეციტ მ ა მ ი ა შ ვ ი ლ ო ს ვ ე ნახის გვერდზე ორის დღის ნაფუზარი.

საუმცროსოთ მდივანს დავითს მიეცა თავეთი მამა-პაპათ ნაჭონი სასახლე. ამ სასახლეზე მდივანს ციხე თითონ გაეკეთებინა და იმ სოფლის აშენების მიზეზიც ეს მდივანი ყოფილა. რაც ამ ციხეში შენობა არის, ეს შენობა და სამი კოშკი მდივანს საუმცროსოთ მივეციტ.

კარის კოშკი თავის ბანის ასავლის გზით იოსებს მივეციტ.

მდივანს სამი კოშკი ამ მიზეზისათვის მიეცა, რომ საკუთრათ თითონ აეშენებინა და ხარჯი ბევრი ექნა, თვარემ სამართლის ძალით კოშკები გასაყოფი არის; რადგან მდივანი ამ ძევერის შენობის ჩამოგდების მიზეზი არის და ჭირნახულიც არის, ამისთვის ერთის მამიაშვილის ვენახი საკუთრათ მდივანს მივეციტ, ამაზე იოსებ ნულარას ედავება.

ამ ერთის მამიაშვილის ვენახს გარდა სხვა მამიაშვილის ვენახი და რაც მამული იყოს, ის შუა გაიყონ — ნახევარი მდივანს და ნახევარი იოსებს.

სხვა რაც გლეხები ჰყვანდათ, თავთავისი ბარათი, რომელიც ერგოთ, ხელში უჭირავსთ.

მდივანს ერთი კალო-საბძელი უნდა მიეცეს. ამ კალო-საბძლისა და სასახლის ზომა იოსებსაც უნდა მიეცეს. ქვევრზე იოსებმა საუფროსო აიღოს და სხუა ქვევრი შუა გაიყონ. საწისქვილოები და სასაფლაო შუა გაიყონ.

ერთად ყოფნაში მამულები რომ უყიდნიათ, მდივანი ამბობდა: ჩემის საკუთრის მონაგრით ვიყიდეო. მაგრამ რადგან ნასყიდობის წიგნში იოსებ[ი]ც ეწერა, ის მამული შუაზე გაიყონ. რაც მამა-პაპათ ნასყიდობა აქვს, ისიც შუაზე გაიყონ.

სხვა რომელიც თავთავისთვის საკუთრად ეყიდნოს და სიგელშიაც ერთმანერთი არ დაეწეროს, ის თავთავისთვის საკუთრად ჰქონდეს.

ზეთის სახდელი გასაყოფი იყო. იოსებ ჩივის: საკუთრად მდი-
ვანმა დააქცია და წაიღო. ვინც ამაზე მოასილი წავიდეს ძე ვერ-
ში, მოიკითხოს; და თუ მართლად მდივანს წაეღოს, სხვების ნახე-
ვარი მდივანს გამოერთვას და იოსებს მოსცეს.

საარაყე ქვაბი შუა გაიყონ.

მდივანს ერთ[ი] მუახლე თავის ქალისათვის მზითევში გაუტა-
ნებია. იმაზე იოსებ ნუღარას ელაპარაკება. ერთი მუახლის საუბა-
ტიო რაც მდივანს აუღია, ის შუა გაიყონ. დარჩებათ შინ ერთი ნას-
ყიდი მოახლე და ერთი ბიჭი. იმაზე თუ თითონ მორიგდნენ — ერთი
მდივანს და ერთი იოსებს; და თუ ვერ მორიგდნენ, წილი იყარონ და
რომელიც რომელს ერგოს, იმას დასჯერდნენ.

იოსებ ჩიოდა: რვა თოფი და ჯაზაირი გასაყოფი გვაქვსო. რო-
მელიც მდივანს თავის საკუთარი ნაშოვარი ჰქონდეს, იოსებ იმაზე
ნუ ელაპარაკება.

და რაც სახლიდამ და მამულის შემოსავლიდამ ეყიდნოს, ის შუა
გაიყონ.

ალიწერა დეკემბერს ით, ქორონიკონს უნმ.

მდივანს დავითს სამი კოშკი რომ მიეცა, ამაში მეტობა მოხდა.
ერთი ბიჭი და ერთ მუახლე რომ ჰყავსთ, ამ მეტობის მიზეზით ბიჭი
იოსებს მიეცეს და მუახლე დავით მდივანს დარჩეს. ამაზე წილს
ნუღარ იყრიან.

რომელიც ამათის სასახლის ფუზე ყოფილა შემოფარგლული,
ისი და კალო-საბძელი მდივანს მიეცეს და ამისი ზომა იოსებსაც უნ-
და მიეცეს.

ხუთი ბეჭედი:

1. მდივანბეგად განვისჯები, თუ განვდრიკე, დავისჯები,
ფარსადან
2. მონა-ლთისა ამილახვარისშვილი მოურავი იესე
3. მონა-ლთისა სულხან.
4. სულხან
5. მონა-ლთისა მდივანი იოსებ.

თავში:

ქ. ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა. ირაკლი ამ სამართალს
ვამტკიცებთ.

იასაულო, მუსხელაშვილო დავით და მირიანა-
შვილო იესე ვ! ეს ასე გაარიცეთ როგორც ამ განაჩენში სწე-
რია.

დეკემბერს ით, ქორონიკონს უნმ.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

განჩინებით

1770 წ. 21 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2857. დედანი. ქალაქი. 26,6×10,6 სმ.
მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

[არზა]

ქ. ღმერთმან ბატონის მდივანბეგების ქირი მოსცეს ციცი-
შვილს გოგიას.

მერე ამას მოვახსენებ: ტვლეპიას შვილი გაბარათული
იყო ჩემი; და ბატონისა და თქუენიც ბძანება ასე მაქუს; რომ ჩემს
საუფლისწულოს ჩემ[მა] სახლისკაცმა არ უნდა დასაქმავოს. ეს
ტვლეპიას შვილი დავითს წაეყვანა¹ და ლეკებში დაეკარგა და თითონ
დაიხსნა. ახლა ის თითონ ჰყავს და შვილისაც წიგნი გამოუერთმევია:
შვილიც შენი იყოს[ო], და ახლა ნება თქუენია. სამართალს ვი-
თხო[ვ].

დეკემბერს კა, ქორონიკონს უნმ.

[განჩინება]

ქ. ჩვენ, მდივანბეგებმა ეს ასე გავაჩინეთ: ტვლეპიას შვილი და-
ვით მოუტრავს რომ დაუხსნია, თუ ამ შვილის წიგნიც გამოუერთმე-
ვია, ის წიგნი ბათილი იქნება. სამართლით შვილთან ხელი არა
აქვს. და იმ ტვლეპიას დაკარგვაზე რომ ჩივის, დავით მოუტრავი
რომ მოვიდეს, იმაზე მაშინ ლაპარაკონ და სამართალ გაუჩნდესთ.
აღიწერა დეკემბერს კა, ქორონიკონს უნმ.

ოთხი ბეჭედი:

1. მონა ღთისა ამილახერის შვილი მოუტრავი იესე
2. ფარსადან
3. მონა ღთისა სულხან
4. არ ირჩევა.

კიდებუ:

ქ. ჩვენ, პატრონი მეფე ირაკლი ამ მდივანბეგთაგან გა-
ჩენილს სამართალს ვამტკიცებთ. მთიბათვის იუ, ქორონიკონს უნთ.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

¹ წაეყვანა.

1770 წ. 22 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 28. საბ. № 167. პირი. ქალაქი. მხედრული.

[113] რუისს მარჭულიშვილი და მახარასშვილები — ეს ორი კომლი კაცი უწინ ბატონებისაგან რატიშვილს წყალობათ სპირვებოდათ, რომ მეფის ვახტანგის დროს რომ გაყრილიყვნენ და გაეყოთ, იმ განაჩენშიაც ეწერა და იმ განაჩენზე მეფის ვახტანგის ბეჟელი იჯდა.

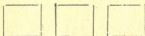
მასუკან მეფე ვახტანგ ქვევით რომ წაბძანებულიყო მეფეს ბაქარს [v] ის გლეხები ფანიაშვილისათვის ებოძებინა. მერე მეფეს ვახტანგს ბაქარისათვის მოეწერა: ამ ჩვენს ნამსახურს რატიშვილებს თავისი ყმები რუისს ისე[ვ] მოეც, ნუ წაართმევო. ის წიგნი რომ მოსვლოდა, მეფეს ბაქარსაც ოქმი მიეცა და ეს ზემოხსენებული რუის[ს] გლეხები ოთარ რატიშვილისათვის ებოძა. ის გაყრის განაჩენიც, ეს ოქმებიც და ლუარსაბ ხერხეულიძეც იასაულათ რომ ყოფილიყო და მაშინვე ეს კაცები რატიშვილისათვის მიებარებინა და იმისი წიგნიცა ჰქონდა, რატიშვილმა ბეჟან ეს წიგნები სამართალში მოიტანა.

ფანიაშვილი ნიკოლოზ და ბაადურც სამართალში მოვაყვანინეთ და იმისი წიგნებიც გავსინჯეთ. სამართლით რუის[ს] მარჭულიშვილი და მახარაშვილი რატიშვილს ბეჟანს დარჩა. ფანიაშვილი ველარას ედავება.

აღიწერა დეკემბერს კბ, ქორონიკონს უნჟ.

ამათი სამართლის გაშინჯვა ჩვენ, მოსამართლეთათვის მისს უმაღლესობას კიდევ ებძანა. ჩვენ ბეჟან რატიშვილის წიგნები გავსინჯეთ და ესენი ვალაპარაკეთ. ძველათ ის მამული ფანიაშვილისა ყოფილიყო. მაგრამ მეფეს ვახტანგს და ბაქარს რატიშვილისათვის უბოძებია. ჩვენ ის წიგ[v]ნები გავსინჯეთ. ამ განაჩენს ჩვენგან მოსაშლელათ კელი არ შეეხება და ვერც მოვშლით. და ნება მათის უმაღლესობისა არის. აღიწერა მარტის თ, ქორონიკონს უჟგ.

* შდრ. 1788 წ. 3 აგვისტოს განჩინებას (ტომი V, საბ. №).

ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა ირაკლი ამ განაჩენს
ვამტკიცებთ. ისაულო, ეს ასე გა[ა]რიგე, როგორც ამ განაჩენში
სწერია. ამ კაცებზედ ჰელი ამართე და ბეჟან რატიშვილს მოაბა-
რე. დეკემბერს კბ, ქორონიკონს უნმ.

478. განჩინება ბეჟან სააკაძისა და ღვთისმშობლისა მისი საკმეზო

1771 წ. 9 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2755. დედანი. ქაღალდი. 43×21 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია თითო წერტილი.

ქ. ავის დროს მიზეზით საკარისი რომ დაცლილიყო და ამ
სოფლის გლეხი დაფანტულიყო, მუხუაშვილი როსტომა
და არუთინა ჯავახეთს გარდასულიყვნენ. მასუკან ჯავახეთიდან
გარდმოსულიყვნენ და ატენს სააკაძეს ბეჟანთან მო-
სულიყვნენ, ცოტას ხანს იქ მდგარიყვნენ და მერე გორს გამო-
სულიყვნენ. კარგა ხანი გორს სახასოდ ყოფილიყვნენ.

მერე სააკაძის ბეჟანის ობოლმა სამართალში ილაპარაკა: ესე-
ნი ჯავახები არიანო და უწინ მამა ჩემს მოუვიდნენო. ამ გლეხმა
კაცებმა თავისი თავი დამალეს და საკარელობით არ გამოაცხადეს,
რადგან მოდავე არავინ იყო. ჯავახობის მიზეზით მუხუაშვილის
როსტომასა და არუთენას შვილები არაქელა, ეივაზა და
სარქისა სააკაძის ობოლს მიეცა.

ახლა სარდალ-საღთხუცესმა ორბელიანმა დავით
სამართალში მოწმები წამოაყენა, რომ ესენი მკვიდრი საკარელნი
არიანო. ამ გლეხმა კაცებმაც თავის პირით აღიარეს: ჩვენ საკა-
რელნი მემკვიდრენი ვართო, მაგრამ გვეშინოდა, ბატონი ჩვენი
ქართლიდან აგვყრის, წაგვასხამსო და ამისთვის აქამდინ ჩვენი თა-
ვი დავმალეთო.

საკაძის ბეჟანის ობოლიც და სააკაძეებიც სამართალში მოვა-
ყვანიეთ, მოწამე ვთხოვეთ, რომ ეს კაცი ჯავახნი იყვნენ და სა-
კარელნი არ იყვნენ. იმათ ვერც მოწამე, წამოაყენეს და ვერც ამათი
ჯავახობის საბუთი ქნეს.

სამართლით ეს მუზუაშვილები არაქელა, ეივაზა და სარქისა
 ორბელიანს სარდალ-საღთხუცესს დაეითს დარჩა. ამათთან სააკა-
 ძეს ხელი არა აქვს[ს].

აღიწერა იანვრის თ, ქორონიკონს უნთ.

ხუთი ბეჭედი:

1. მდივანბეგად განვისჯები, თუ განვდრიკე, დავისჯები,
 ფ ა რ ს ა დ ა ნ
2. მონა ღთისა ამილახვრისშვილი მოუტრავი ი ე ს ე
3. მონა ღთისა ს უ ლ ხ ა ნ
4. ს უ ლ ხ ა ნ
5. ქ. სოფლის შემსკვალულს სოფელმაც მდივა, ნიჭი ესემ-
 ცა განმეველტო, მძლივა.

თავში:

ქ. ჩვენ, მე ფ ე ქართლისა და კახეთისა ი რ ა კ ლ ი ამ მდი-
 ვანბეგთან განჩენილს სამართალს ვამტკიცებთ.

იანვრის ი, ქორონიკონს უნთ.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ე რ ე კ ლ ე

479. ბანინიშაზა რევაზ აშილახორისა და ნიკოლაოზ აბაშიძის

გაგულის სამეფო

1771 წ. 17 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13933. დედანი. ქაღალდი. 46,4×29,5 სმ.
 მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ერთი, ორი ან სამწერტილი.

ქ. ა ბ ა შ ი ძ ე ე ბ ს ა და ა მ ი ლ ა ხ ო რ ს რ ე ვ ა ზ ს შუა მო-
 ყვრობის ბარობაზედ რასაც საქმეს გაეველო და რაც შფოთი მოუტ-
 დათ, ის ვიცით და გაგვიგონია. მაგრამ ეს ოთხი წელიწადი იქნება
 თუ ნაკლები, ნ ი კ ო ლ ა ო ზ ა ბ ა შ ი ძ ე წამოედება რევაზ ამილა-
 ხორსა, თავის დაჭერასა და გაცარცვაზედ აუჩივლდა.

როდეს რომ სანატრელს მისს სიმაღლეს მე ფ ე ს თ ე ი მ უ-
 რ ა ზ ს ვ ა ხ უ შ ტ ი ა ბ ა შ ი ძ ე მ მოაქსენა — ჩემი ქალი რევაზს
 უბოძეო, იმ დღიდან სანამდის ნიკოლაოზ აბაშიძე თავის დაჭერასა
 და გაძარცვას იჩივლებდა მისს სიმაღლეს მე ფ ე ს ე რ ე კ ლ ე ს-
 თ ა ნ, და ჩვენ მოსამართლეები მოვისმენდით, მანამდის თვრამეტი
 წელიწადი გასულიყო.

და სანატრელის მეფის თეიმურაზის ყიზილბაშში ბძანებაში
 დაიჭირა ნიკოლაოზ აბაშიძე რევაზ ამილახორმა. და მისმა სიმაღ-
 ლემ მეფემ ერეკლემ ააშვებინა და მოაყვანინა. და რევაზ ამილა-

ხორს ამისი განაჩენი უბოძა, რომ: თქვენი სამართალი პატრონმა
მამაჩვენმა მეფემ ბძანოსო.

როდესაც რომ სანატრელი კელმწიფე მეფე თეიმურაზ ყიზილ-
ბაშიდამ ქართლში მობძანდა, მაშინ ამათს საჩივარს მათს წინ გაეც-
ლო და მოხსენებოდათ. ნიკოლაოზ აბაშიძე ამეებს უჩიოდა, რაც
ზემოთ მისი დაგვიწერია. [ამა]თი საჩივრები ბევრი იყო, მაგრამ აქ
არ გვექმარებოდა, რომ დაგვეწერა.

ამილახორი რევაზ ამას უპასუხებდა: სანატრელი მეფე
თეიმურაზ რომ ქართლში მობძანდა ყიზილბაშიდამ, მაშინ თქვენ
და მე საჩივარი შეგვექნა, ბევრი ვიჩივლეთ და ვილაპარაკეთო; და
ცხრამუხას სისხლად მაძლევდენო, ამის განაჩენის დაწერის
ბძანებაც ჰქონდა მდივანსაო.

ეს რომ გივს ამილახორს შეეტყო, მიმიყვანა და დამ-
ტუქსა, ცხარმუხა როგორი შენი სისხლი არისო. აბაშიძე ვახუშტი
და მისნი შეილნი პატა და ნიკოლაოზ მოიწვია. აბაშიძეებ-
მა მდაბალის სიტყვით ბოდიში მითხრესო. მერმე გივმა ამილა-
ხორმა ცხარმუხაზედაც კელი აიღო და ჩვენ რაც ერთმანერთთან
სადაო გვქონდა დ[ა] სამღურავი, ისიც ჩაატარა და დაადუმოო.
ერთმანერთს გარდებვივნენ, შერიგდენ, მეც მიმიყვანეს, შემარიგეს
და გავწმინდეთ ერთმანერთში რაც ან სამღურავი გვქონდა ან დავა
და ან სალაპარაკო. მას ღღეს აქეთ აღარცარა სადაო ჩვენ მაგათთან
გვქონებია და არცარა ჩვენთან მაგათო.

ამაზედ მრავალნი ემოწმებოდენ, რომელ თვით მისს სიმალ-
ლეს მეფეს და ჩვენ მოსამართლეთ წინ ვალაპარაკეთ ეს მოწმე[ე]-
ბი. და ჩვენც ყველას გაგონილი გვქონდა ამათი შერიგება. მაგრამ
ერთმანერთში წიგნის მიცემა კი არა ჩნდა, რომ გარდასაწყვეტის
წიგნი ჰქონებოდათ.

აბაშიძეებმა ეს უპასუხეს: მართალია, შეგრიგდითო, მაგ-
რამ საბოლოოდ არ შეგრიგევივართო. ერთმანერთის ლაპარაკისა და
საუბრის გულისათვის შევრიგდითო, თორემ ჩვენ ჩვენს სალაპა-
რაქოზედ კელი არ აგვილიაო.

რადგან ერთმანერთში წიგნი არ იყო გარდასაწყვეტისა მიცე-
მული, არც ჩვენ ვიყავით მორწმუნენი სრულის შერიგებისა. მაგ-
რამ სანამდის სანატრელი კელმწიფე პატრონი მეფე თეიმურაზ სა-
მეფოსა თვისსა ზედან სუფევდა, მაშინ როდესმე რად არ მოაქსე-
ნეს და მათგან არ მიიღეს აბაშიძეებმა სამართალი? ამის მიხედვით
მოჰქდა ჩვენგან ამ სამართლის მიცემა, თორემ უფრო სხვა სამარ-
თალი შემოვიდოდა.

რამდენიც რომ განვიხილეთ და განვსაჯეთ ეს განწყობა მივე-
ცით: წადგეს რევაზ ამილახორი და ასე შეჰფიცოს. რომ:
«სანატრელს მეფეს თეიმურაზთან კიდევ ელაპარაკოსთ, სამართა-
ლიც ებძანოსთ, ცხრამუხა გაებჰოსთ მისაცემლად. და ეს რომ
გივს ამილახორს, შაჰყულთანა და წოდებულს, შე-
ეტყოს, ვახუშტი აბაშიძის სიყვარულისა და ერთობისათვის არ ექ-
ნას და შერიგებულებენ, ცხრამუხაც შეებრუნებინოს და სალა-
პარაკოც გაეწმიდოს. არცარა მას აქეთ დავა და სალაპარაკო ერთ-
მანერთში ჰქონებოდესთ და არცარა ედაოსთ».

თუ ასე შეჰფიცა რევაზ ამილახორმა აბაშიძეებსა, არაფერი სა-
დაო და სალაპარაკო აღარა ექნებათ რა აბაშიძეებს რევაზ ამილა-
ხორთან. და რადგან ახლა საჩივარი აშალეს, დააფიცებენ. მაშინ-
დელი გაბჰობილი ცხრა მუხაც უნდა მისცენ აბაშიძეებმა რევაზ
ამილახორსა.

თვითონ თავის თავათ უნდა შეჰფიცოს რევაზ ამილახორმა და
ორი შეგდებული მოწამე საბატის კაცის შვილი შეუგდონ. ორში
ერთი შეგდებული საბატის კაცის შვილი იშოოს და ერთი საბა-
ტის კაცის შვილი, რომელიც რევაზ ამილახორს უნდოდეს, ის მიი-
ყოლიოს..

რა რომ ამ სიტყვით და ამ მოწმე[ე]ბით შეჰფიცავს, გაწმდება
ამათი სარჩელი და სალაპარაკო და მეორედ ლაპარაკისა და ფიცი-
სათვის დარჩება ცხრამუხა რევაზ ამილახორსა. და ერთმანერთთან
სადაო და სალაპარაკო აღარა ექნებათ რა ამ საქმეზედ. და თუ ვერ
შეჰფიცა, და რაც სამართალი მიეცემოდესთ, უნდა ორთავ მივცეთ.

ჩვენ მდივანბეგებმან: იოანე ორბელიანმან, მდივან-
ბეგმან სარიდან, მდივანბეგმან რამაზ, მდივან-
ბეგმან ფარსადან, მდივანბეგმან ზაალ; მდივანმან:
გორჯასპიმ, ედიშერ, იესემ ასე განვიხილეთ და ასე გა-
ნუწყესეთ. აწ ნება და ბძანება მისის სიმაღლის მეფობის არის.

ფებერვლის ზ, ქრისტეს აქეთ ჩლავ, ქორონიკონს უნდ.

შვიდი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბტომი
ლმერთგანცა(?), იოანე, 1748
2. ქ. ერისთვის ძე სარიდან
3. რამაზ
4. ფარსადან
5. მონა ღთისა მდივანბეგი ზაალ

6. მონა ღთისა გორჯასპი

7. ქ. სოფლის შემსკვალულს სოფელმაც მდივა, ნიჭი ესე-
მცა განმევლტო, მძლივა.

ქ. ამილახორმა ფიცში ესეც უნდა ჩაიტანოს და ასე დაიფი-
ცოს, რომ: «სანამდის აბაშიძეებისაგან იმედი არ გარდაწყვიტე
თავეთის ქალის მოცემისა, მანამდის მე, იმათს ქალზედ კელი არ
ამელოსო. იმ დღიდან მოკიდებული, რა რომ აბაშიძემ თავისი ქალი
ამილახორს მისცა, აქამდის რომ ეს განაჩენი დაიწერა, ამათს შუა,
ღიად, ბევრმა საქმემ და ლაპარაკმა გაიარა, მაგრამ აქ დაწერა არ
გვეჭირებოდა და არც საჭმარი იყო. ახლა დავსწერეთ და გარდავ-
წყვიტეთ ამათი საქმე.

ფებერვალს კდ, ქორონიკონს უნდ.

შვილი ბეჟელი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი
ლმერთგანცაა(?), იოანე, 1748
2. ქ. ერისთვის ძე სარიდან
3. ფარსადან
4. მონა ღთისა დიობეგი ზაალ
5. მონა ღთისა გორჯასპი
6. მდივანი ედიშერ
7. ქ. სოფლის შემსკვალულს სოფელმაც მდივა, ნიჭი ესე-
მცა განმევლტო, მძლივა.

ქ. როსცა სამართალში მოუწოდეთ ამილახორსა და აბაშიძეებ-
სა, მაშინ ქაიხოსრო აბაშიძემ წერილით მოკსენება მოს-
ცა სამართალსა, რომ: სარწმუნოდ ვიციო, მაშინ პაპაჩემი და რევაზ
ამილახორი შერიგდენ და ცხრამუხა სოფელიც მისცა რევაზ ამი-
ლახორსაო. ამაზედ აღარ დავაფიცებო. და მოწმე[ე]ბიც მრავალი
დაეწერა, ამათაც კარგად იციანო. სარწმუნო შევიქმენით, ორისავ
მჭრით რომ შერიგებულან და ცხრა მუხაცა მიეცათ.

მაშ, რადგანც ქაიხოსრომ აღარ დააფიცა და გამოჩნდა, რომ
ცხრამუხაც მიცემული იყო და სადაოც გარდაწყვედილი იყო, მიეცა
რევაზ ამილახორს ცხრამუხა სოფელი, როგორც მაშინ ვახუშტი
აბაშიძის დროს იყო. და იმ სოფლის გლეხი სააბაშიოს იყოს, თუ
სადაც იყოს, დარჩა რევაზ ამილახორს. და გარდასწყდა რევაზ ამი-
ლახორისა, ქაიხოსრო აბაშიძისა, მისის ძმებისა, ნიკოლოზ აბაში-
ძისა და ამათის შვილების სადაო და სალაპარაკო. დღეის იქით ამათ
ერთმანერთთან ამ საქმეზედ სადაო და სალაპარაკო აღარა აქვსთ რა.
იანვარს იზ, ქორონიკონს უნთ.

ხუთი ბეჭედი:

1. მდივანბეგად განვისჯები, თუ განვდრიკე, დავისჯები,
ფ ა რ ს ა დ ა ნ
2. მონა ღთისა ამილახვისშვილი მოურავი ი ე ს ე.
3. ქ. სოფლის შემსჭვალულს სოფელმაც მდივა, ნიჭი ესე-
მცა განმევლტო, მძლივა.
4. მონა ღთისა ი ო ს ე ბ
5. არ ირჩევა.

480. ბანინება საბატონიშვილო შმაგის მღაბრიშვილშის საჩხეა

1771 წ. 4 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14374. დედანი. ქალაღი. 41×14,5 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. საბატონისშვილოს რუისელ მღებრისშვილს ბაღ-
დასარას ბედნიერის მეფისათვის არზა მიერთმევინა. მისს სი-
მალღეს ამისი სამართალი ჩვენ, ბატონისშვილის ლეონი-
სათვის და მსაჯულთათვის ებძანებინა. ჩვენ ეს რუისელი მღებ-
რისშვილი ბაღდასარა მოვაყვანიწთ და სამართალში ვალაპარაკეთ.

ბაღდასარამ სამართალში ასე ილაპარაკა: რუისი დამ მამა-
ჩემი აყრილაო, გორს მოსულაო და ბატონის სამსახურში შესუ-
ლაო და დავთარშიაც დაწერილაო. ამას წინათ ქალანთარმა გვიჩიე-
ლაო, აყრას გვიპირობდაო და ნეტარხსენებულს მეფე თეიმურა-
ზს მოვახსენეთო და ოქმი გვიბოძაო. ქალანთარმა ველარ აგვ-
ყარაო და ის ოქმი აყრაში დაგვეყარგაო. შარშანსწინ რუისელეზმაც
გვიჩიელესო და ბატონმაც ჩვენგან ქელი აქლეზინაო; და რა მამა-
ჩემი აქ გორს მოსულაო სამოცი წელიწადი იქნებაო და გორულს
დავთარში ვსწერივართო. და მის სსიმალღეს მეფეს ამ ბაღდასარასი
ასე ებძანებინა: მოკითხული ჰქენითო, თუ ოსმალობას ეს ბაღდასა-
რა გორს ყოფილიყოსო, ამისი გორიდან აყრა არ იქნებაო.

ამ ბატონის ბძანებით და სამართლის ძალით ბაღდასარას მოწ-
მები ვთხოვეთ და გორის ქეთხუდები მოწმათ მოასხა. გორის ქეთხუ-
დებმა ბაღდასარას ასე უმოწმეს, რომ ეს ბაღდასარა ოსმალობასაც აქ
გორს იყო და უფრო პირველთაცო.

რადგან ბატონის ბძანება ასე იყო: თუ ოსმალობას ბაღდასარა
გორს ყოფილიყოსო, ამისი აყრა აღარ იქნებაო, ჩვენ მოვიკითხეთ
და ბაღდასარამ მუხტაბარის ქეთხუდების მოწმობით სარწმუნო გვამ-
ყოფა, რომ ბაღდასარა ოსმალობას აქ გორს ყოფილიყოს.

რადგანც ბატონის ბძანებას გორის ქედხუდების სიტყვა ემო-
წმებოდა, ამისი სამართალი ასე განვაჩინეთ: ამ რუისელ ბაღდა-
სარასთან, ამის ძმა სარქისასთან, როსტომასთან
და ბაიდურასთან არა კაცს საქმე არა აქვს, გორს უნდა იდგ-
ნენ საბატონისშვილოთ.

თებერვლის დ, ქორონიკონს უნთ.

ბეჭედი: მრჩობლთა მეფეთა ძესა ლეონ სახელად მძესა.

481. განჩინება ჯავახიშვილებისა და ნინიაშვილების შვა-მამულის საქმეზე

1771 წ. 5 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3002. დედანა. ქაღალდი. 41×17 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია თითო წერტილი.

ქ. ნინიაშვილს თავის ბატონის ჯავახიშვილისა-
გან ლულს მამული ეყიდნა. იმ ნასყიდობის წაგნში ასე ეწე-
რა: ლულს მამული მოგყიდე ზაქარაშვილითაო. ნინიაშვილმა
მღვდელმა ოტიაშ, ბერმა და პავლემ ზაქარაშვილს
ივანეს, დემეტრეს და ხიზანას სამართალში ელაპა-
რაკნენ.

ჩვენ მოსამართლეებმა ამათი საჩივარი გავიგონეთ, მოწმებისა-
გან მოვიკითხეთ და ასე გვარწმუნეს: როცა ჯავახიშვილს ის მამუ-
ლი გაუყიდნია. მაშინ ეს გლეხი კაცი აყრილი ყოფილა და ჯავა-
ხეთს სახლებულა, კარგა ხანი გამოსულა, რომ ეს გლეხი კაცი მას-
უკან ჯავახეთიდან გარდმოსულა, ლულს აღარც შენობა ყოფილა და
აღარც მისულა, ჯავახიშვილის მამულში მდგარა და ჯავახიშვილს
მსახურად ხლებია.

ეს გლეხი კაცი ამასაც ამბობდა: მე გვართ ზაქარაშვილი
არ ვარო, ფარნაძე ვარო. მაგრამ თუ უნდა ზაქარაშვილი იყოს,
როცა ჯავახიშვილს ის მამული გაუყიდნია, მაშინ ესენი ჯავახეთს
ყოფილან. რადგან მამული გაუყიდნია, სხვას ქვეყანას დაკარგულს
კაცს ველარ გაპყიდდა და მერე იმავ თავის ბატონს ამ ნინიაშვილე-
ბისათვის ეს კაცი გასამყრელოთაც გამოერთმია.

რადგან ეს ასე ყოფილა, ნინიაშვილები ამ ივანესა, დემეტრესა
და ხიზანას ნასყიდობით ყმათ ვერ დაიქერენ და ლულს მამული კი
ნინიაშვილის ნასყიდი არის. ეს გლეხი კაცი ჯავახიშვილის
თეიმურაზის და ვახუშტის ყმანი არიან და თუ ჯავა-

ბიშვილები ამ გლეხკაცთ ისევ ნინიაშვილს მისცემენ, წყალობის
ყმათ ეყოლება, ნასყიდობით კი ველარ დაიჭერს.

ალიწერა აპრილის ე, ქორონიკონს უნთ.

ორი ბეჭედი:

1. მონა ღთისა ამილახვრისშვილი მოურავი იესე.
2. ფარსადან.

482. ბანინება ფანველიშვილისა და დავით ჯულაბაშვილის მამულის სამეფო

1771 წ. 11 აპრილი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 45. საბ. № 151. პარი. ქალაღი. მხედრული.

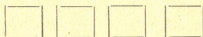
[101v] ფავლენიშვილი პაპუნა, მისი ძმა იესე და
თეიმურაზ და გორელი ჯულაბაშვილი დავითა შე-
რთულის მამულზე რომ ჩიოდნენ, ამის სამართალი ასე გაჩნდა:

ნეტარხსენებულის მეფის თეიმურაზის წყალობის
წიგნი პაპუნა ფანველიშვილს რომ ჰქონდა, იმაში ასე იყო ბძანებუ-
ლი: შენი სამკვიდრო შერთული შენთვისვე გვიბოძებიაო. თუ
მართლა ეს მამული ძველათ ამ ფანველიშვილის პაპუნას ჩამომავ-
ლობის სამკვიდრო ყოფილა, რადგან ნეტარხსენებულს მეფეს თეი-
მურაზს ამ პაპუნასათვისვე უბოძებია, იმ წიგნის მოშლა აღარ იქნება.

მაგრამ შერთულს იმ მამულის პაპუნა ფანველიშვილის სამ-
კვიდრობა ასე უნდა დამტკიცდეს: პაპუნა ფანველიშვილი საფიც-
რად წადგეს; ამას თავის სახლისკაცები თან მიჰყვნენ, პაპუნამ ასე
დაიფიცოს: «ამისმა მადლმა ამ ჩემი სახლისკაცების სიტყვით და
ჩემის ცოდნით და შეტყობით შერთულს ეს მამული ძველად ჩემი
სამკვიდრო ყოფილაო და როსტომ მეფის წიგნში თმოგვე-
ლი რომ სწერია, ის პაპის ჩემის მამა იყო. ეს რომ დაიფიცოს,
მასუკან სახლისკაცები გამობრუნდნენ.

პაპუნამ მეორეთ ესეც [102] უნდა დაიფიცოს, რომ: «შერ-
თულს ეს მამული ჩემს პაპებს, არც გაეყიდნოს და არც ეს მამული
გასამყრელთ გამოგვრთმეოდეს». თუ ასე დაიფიცა, შერთულს
რაც მამული ნეტარხსენებულს მეფის თეიმურაზის წყალობის
წიგნში უწერია, ის ფანველიშვილს პაპუნას და მის ძმებს დარჩება.
და თუ ასე ვერ დაიფიცა, ჯულაბაშვილს დარჩება.

აპრილის ია, ქორონიკონს უნთ.

თავში

ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა ირაკლი ამ სამართალს ვამტკიცებთ. ეშვიკლათბაშო ზაალ! ეს ასე გაარიგე. აპრილის ია, ქორონიკონს უნთ.

483. განინება ნინოწმიდის უმის კუდაშვილების საქმეზე

1771 წ. 11 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 143. დედანი. ქაღალდი. 54,6×26 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე და ორი წერტილი.

ქ. ჩვენ, საგარეჯოს მოურავმა რამაზ და დავითგარეჯის არხიმანდრიტმა გერმანემ, საგარეჯოს ნაცვალმა იესემ, პატრიაქის ნაცვალმა შერმაზან და დავითგარეჯის მოკელემ ზაზამ, ქურუხულმა ზურაბ, ნაცვლის-შვილმა დავით, ბუტულაშვილმა ოთარ და სულ ერთობით გარეჯელთა ყოველთავე ეს განაჩენი დავსწერეთ და მისს ყოვლად სამღუდლოებას ნინოწმიდელ მიტრაპოლიტს საბას მივართვით.

ასე, რო[მ]: ჩვენ ესენი ერთობით შეყრილნი ვრყავით. მობძანდა ბატონი ნინოწმიდელი საბა და გუჯრები თან მოიღო. ერთს თავისის ეკლესიის ყმას კუდაშვილის იოანეს შვილებს უჩივლა. და ჩვენ, ერთობილად დიდთა და მცირეთა, ღმერთი გვიხსენა, თავისი ეკლესიის მადლი და მისი სიმაღლე მეფის სიცოცხლე გვაფიცა, თავისის მღუდელმთავრობის მადლი და ჩვენი სული და თავი, და სწორე სამართალი გვთხოვა.

და ჩვენც მოვიხსენეთ ბრძანებული იგი: არა თვალახენე პირსა კაცისასა სასჯელსა შინა სიკნინით და სიდიდით*. ესენი და რაზომ იმანაც გვაფიცა, ჩვენც რა ძალგვედვა, ვეცადენით სწორად განხილვასა და განსჯასა.

მოვიღვეით ბატონი ნინოწმიდლისა ორი გუჯარი: რო[მ] იყო ერთი, ბატონისა მისის ბედნიერობისა მეფის კოსტანტინესი, რო[მ] ებოძებინა ღირსის მღუდლის გაბრიელ მოძღვრისათვის, რომელიც ბძანებდა: ერთი საკვამლო ბერთუბანს გვიბოძებიაო; და კიდევ იმავე საკვამლოსი ცოტა რამ ნასყიდი ვენაჭი ნი-

* შდრ. მეორე სჯული 1,17.

გოზწყალზე ნინოწმიდლის ზვარზე მობმით ყოფილიყო, ისიც იმისთვისვე ებოძებინა; და მათის ბეჭდებით დამტკიცებული იყო.

მეორე, გაბრიელ მოძღვრის შეწირულობის წიგნი იყო. ისიც გავსინჯეთ. იმაში ასე ეწერა: ის ნიგოზწყალზე ბატონის წყალობა ცოტა რამ ვენაჭი, კიდევ რაც თითონ ეყიდა მამულები ნინოწმიდლის ყმებისაგანა, ისიები ერთობით ნეტარად ქსენებულის ცხებულის მეფის თეიმურაზის და დედოფლის თამარის და მათის ძის მეფის ერეკლეს მოხსენებითა და ნებადართვითა — ეს ნიგოზწყალზე მამულები და მიწები წმიდის ნინოსათვის შეეწირა ღიდის გულმოდგინებითა და ფიცითა.

და მისს ყოვლად სამღუდელოებას იოსებ ნინოწმიდელს ამის სანუქფოდ წელიწადში ერთხელ წირვა და მოხსენება დაედვა საუკუნოდ, და იმავ წიგნზე მოეწერა თავისი კელითა.

ახლა ეს მამული კუდაშვილებს ეჭირათ. მოვთხოვეთ ნიშანი: ეს ასე ფიცით ზვარდ შეწირული მამული თქვენ რით გიჭირავთ? მოიტანეს ერთი თავისი გუჯარი და მეორე იოსებ ნინოწმიდელის ნაბოძები წიგნი კი დამალეს. რომელიც სარწმუნო მოწმებით შევეიტყვევით, რო[მ] ყოფილიყო; მაგრამ ამ მეორეს წიგნის მიზეზით დამალეს, რო[მ] ის წიგნიც ამ წიგნს ამტყუნებდა. ასე რო[მ], ეს წიგნი რომელიც გამოაჩინეს ასე ამ[ბ]ობდა: ნინოწმიდლის იოსების მაგიერად ჩემის თეთრით მიყიდნია გაბრიელ მოძღვრისაგან, რაც ბატონის წყალობა და ან ნასყიდი ნიგოზწყალზე მამული ჰქონოდა გაბრიელსა და შენ, ჩვენი გაზდილი კუდაშვილის იოანესათვის მოგვიციაო; და დიდად გააზატებაც ეწერა და სხვაც ბევრიოგი ტყუილები.

ის მეორე წიგნი რო[მ] დამალეს, ბატონი იოსებ ნინოწმიდლის წყალობის წიგნი ყოფილიყო. ასე, რო[მ]: გაბრიელ მოძღვარმა ეს მამული ჩვენს ეკლესიას შემოსწირა, რადგან რო[მ] ბევრს გვეაჯე და ბევრი შუამავალი შემოიყვანე შენთვის მოგვიცია და ჩვენის საყდრის ყმად და მოსამსახურედ დაგვისახლებიხარო. და ნინოწმიდის გალავანთან რო[მ] გაბრიელ სახლებულიყო, ის ნასახლარი და ცოტა რამ ქვევრები ისიც იმისთვის ებოძებინა. მაგრამ იმას აღარ დაეჭირა. ზევით სოფელში ბეითალმანი ადგილები და ქვევრები ეთხოვნა, ებოძებინა და იქ დასახლებულიყო; და გაბრიელის ნასახლარსა და ქვევრებზე მაშინვე კელი აეღო.

ახლა კიდევ ამ ნასახლარსა და ქვევრებსა ნასყიდს ეძახდენ, გაბრიელისაგან გვიყიდიო, და ამაზედაც მისს ყოვლად სამღუდე-

ლოებას ნინოწმიდელს საბას იმავე გაბრიელ მოძღვრის ცოლის დიდად დაფიცებით, დაკითხვით და იმისი მოწერილი წიგნით უწინვე გაემტყუნებინა, რომელი თითონ იოანეს ცოლმაც აღიარა ჩვენთან: მართალია გაემტყუნდითო.

ახლა ჩვენ იმ იოსებ ნინოწმიდელის ნაბოძებს წიგნს რო[მ] ეძახდნენ, იმის განხილვაზე დაედევით, რო[მ] სწორე შეგვეტყო, და შევიტყევით, რო[მ] ცრუ იყო ჭეშმარიტად: არც იმისი კელი დაწერილი იყო, რო[მ] ეწერა, არც იმისგან თქმული სიტყვები იყო, რო[მ] ამბობდა, არც ის მოწმები დასწრებოდნენ, რომელთაც მოწმობდა, არც იმისი შეტყობით ბეჭდები ისხდა.

იოანეს მოთნოზიზმითა და ცრუ სოფლის მიყოლითა, სიცრუვით ვისმე შეეწმასნა. და კუდაშვილს იოანეს სიცრუვით და ზაკვით ეს ფიცი შეწირული მამული ეკლესიისაგან მიეპარა, თვარა იმისს უფროსად განწმედილობას იოსებ ნინოწმიდელს ჩვენც კარგად ვიცნობდით, რო[მ] დიდი ჭეშმარიტი კაცი ბძანდებოდა და იმისი ტკივილთმოყვარე სული ტყუილს არ იკადრებდა ნამეტნავად დაწერით, რომ კრულვით შეწირულს მამულს თავის ნასყიდს დაარქმევდა და ამ გზით სხვას მიუტემადა, რო[მ] ეკლესიის სამსახურიდამ სულ გაიყვანდა. ეს არ ეგებოდა: არც კელი იყო, იმისი, რომ იმის მრავალმოღვაწე კელით ნაშრომი ქარტა მრავალი გვინახავს. და ეს კელი შორს არის იმაზე, რო[მ] გაბრიელის შეწირულობის წიგნზედაც თავისი კელით მოეწერა, რომელიც ჩანს, ის არის იმისი კელი სწორედ. და ის მეორე წიგნიც რო[მ] დაემაღათ, ისიც იმისი კელი ყოფილიყო.

და ამით ვსცანთ და ვსწამებთ: ოთხი დიდი ბრალი-აც კუდაშვილსა:

პირველად, ეკლესიისა რო[მ] იმისი მამული მიუპარავს და არას მსახურებდა და ნინოწმიდელს საბას ასე აწუხებდა და მოახსენებდა: მე შენი საყდრისა არც ერთი ვაზი, არც ნახევარ დღის მიწა მიჭირავს, რაში გავრიო სოფლის საქმეს და ჭირში თავიო;

მეორედ, რო[მ] მეფის წყალობის წიგნი და გაბრიელის შეწირულობის წიგნი წმიდის ნინოს გუჯრებიდამ ამოიღო, მეფის წიგნს ქორონიკონი აუტოცა სიცრუვის შესაწევნელად და გაბრიელისაგან შეწირულობის წიგნი კი დამალა;

მესამედ, რო[მ] იმისს ჭეშმარიტს მღვდელთმთავრობას სიცრუეში სდებდნენ და შეურაცხყოფდნენ, რო[მ] შეწირულს ნასყიდად უწერდნენ.

მეოთხედ, რო[მ] იმ პატიოსანს მღვდელს წირვა და ლოცვა

ამოუკვეთა, რომელიც შეწირვის მაგიერად იოსებ ნინოწმიდელს განეწესებინა.

და ჩვენ ამ მიზეზების გასინჯვით და დანახვით ეს სამართალი გვიქნია: ის გაბრიელისაგან შეწირული მამული, ისევ ნინოწმიდლის ზეარსავე უნდა დაედვას, კუდაშვილებს იმაში კელი არა აქვსთ. და გაბრიელსა და იმის ცოლსა და შვილსა ისევ თავისი განწესებული წირვა და მოხსენება ისევ უნდა დაუკლებლად განეწესოს, რო[მ] ეს ბრალეები აღიკიცოს.

და ბატონმა ნინოწმიდელმა საბამ კიდევ ეს მოწყალება უნდა ჰყოს ამ კუდაშვილებზე, რო[მ]: რაც საკნავები აქვსთ, ის კი არ მოუშალოსთ და იმ რიგად იმსახუროს. და თუ ვენაქი რამ გამოუჩნდეს, ვენაქისაც წყალობა უყოს.

ეს ამისთვის რო[მ] ეს იოანეს შვილები, იმ ტყუილს გაკეთებულს წიგნში უბრალონი იყვნენ, თვარემ თუ იოანე ახლა ცოცხალი ყოფილიყო, სულ ცარიელი გავიდოდა მამულებიდანა და არც ეს ბრალეები შეენდობოდა.

მაისის ია, ქორონიკონს ჩლოა.

ორი ბეჭედი:

1. მონა ღთისა საგარეჯოს მოურავი რ ა მ ა ზ
2. დავითგარეჯის არქიმანდრიტი გ ე რ მ ა ნ ე

კიდებ:

ქ. ჩვენ, ქართლისა და კახეთის მსაჯულთ ეს განჩინება ვნახეთ და აღმოვიკითხეთ. დიდებულთ მალალთ კელმწიფებისაგან გაბრიელ მოძღვრისთვის რომ წყალობის სიგელი უბოძებიათ, ისიცა ვნახეთ და აღმოვიკითხეთ. ამისად მერმე გაბრიელ მოძღვრისაგან შეწირულობის წიგნი გავშინჯეთ და გამოვიძიეთ, იოვანესაგან სიცრუი თგაკეთებული წიგნი ვიხილეთ, განსჯითა და გამოძიებით განვსაჯეთ.

ამ მოსამართლეებისაგან განჩინებულის განჩინების თანახმანი ვართ და თანამოწამენი ვართ, რომ კეშმარიტებით განუსჯიათ.

თიბათვის მ, ქორონიკონს უნთ.

ყოვლად სამღვდელოს ნინოწმინ[დ]ლის საბას სიტყვაც გავშინჯეთ. ეს მამული სამართლით ეკლესიას დარჩა.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცაა(?), იო ა ნ ე, 1748
2. რ ა მ ა ზ

3. ქ ა ი ხ ო ს რ ო

4. მდივანბეგად განვისჯები, თუ განვდრივე, დავისჯები,
ფ ა რ ს ა დ ა ნ

თავში:

ქ. ჩვენ, მე ფ ე ს რულიად საქართველომსა ი რ ა კ ლ ი მეორე
ვამტკიცებთ განაჩენსა ამას წელსა მაცხოვარებისა ჩვენისასა ჩლოა,
ივნისის თთვის ია.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ე რ ე კ ლ ე.

484. განჩინება იესე მურვანიშვილისა და როსტომ ხიდირბეგიშვილის სასისხლო საქმეზე

1771 წ. 3 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1171. დედანი. ქალაქი. 40,6X16,6 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ბედნიერს კელმწიფეს ხიდირბეგიშვილისა და მურვანიშვილის
სამართალი ჩვენ, მდივანბეგებისათვის ებძანა. ჩვენ ესენი ვალაპა-
რაკეთ.

მ მ უ რ ვ ა ნ ი შ ვ ი ლ ი ს ი ე ს ე ს ა თ ვ ი ს ხ ი დ ი რ ბ ე გ ი-
შ ვ ი ლ ს რ ო ს ტ ო მ ს და მის ძმას ტ ე ტ ი ა ს ო რ ი თ ო ფ ი ეს-
როლათ და თავში კმალი დაეკრათ. იესეს ერთი თოფი სარტყელში
გავარდნოდა და მეორე კმალს მოხვედროდა და თავშია ც ჳ მ ი თ
დაეჭრათ. ეს ხიდირბეგიშვილმა როსტომ სამართალში თავის პირით
აღიარა და ეს დანაშაული თავს დაიდვა.

რადგან ორი თოფი უსროლიათ და კმალიც უციათ, სამართლით
იესე მურვანიშვილს მთელი სისხლი გაუჩნდა. ეს მურვანიშვილი
შუა აზნაურშილათ არის აღრ[ი]ცხული, იქნება ამისი სისხლი ოთხ-
მოცდა თექვსმეტი თუმანი.

სამართლის წესი არის, სისხლი რომ გაჩნდება, მოუკლებენ
რასმე. მაგრამ ამას ამისთვის არ მოაკლდა, რადგან უწინაც თოფი ეს-
როლა და სამართლით ხიდირბეგიშვილს სისხლი ედვა მურვანიშვი-
ლის; და სამართალში პირობაც დავადებინეთ, რომ შფოთი აღარ
ექნა. და ახლა მეორეთ დაუნაშავებლად სასიკვდილოთ გამოემეტე-
ბინათ. ამისთვის ამის სისხლს აღარა მოაკლდა რა.

ეს რაც გავაჩინეთ სამართლის წიგნის ძალით, ასე უნდა მის-
ცეს: მესამედი თეთრი ოჭრო თუ ვერცხლი და ორი წილი იარაღი,
პირუტყვი და ვეჯი უნდა მისცეს.

აღიწერა ივნისის გ, ქორონიკონს უნთ.

სამი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი L
ლმერთგანცაა(?), იოანე, 1748
2. რამაზ
3. ფარსადან

485. განჩინება ორბელიანთა შიის ზურაბა ბარბარაშვილის საქმეზე 5

1771 წ. 24 ივნისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 10, საბ. № 184. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[207] ლიპელი ტერტერაშვილის ზურაბას ცოლმა იჩივლა სამართალში, ასე ჩიოდა: ზურაბა ტყვეობიდან რომ მოვიდა, ბატონის სახასო ყმათ მოვიდაო.

ჩვენ, მდივანბეგები ამის საჩივარში მის სიმაღლეს ვახლდით.

ორბე [v] ლიანმა ეშიკალათბაშმა ბატონმა დიმიტრიმ და მზექაბუკ სამართალში ილაპარაკეს. ასე ჩიოდნენ: ძველათაც ჩვენი ყმა ყოფილაო და ახლა ტყვეობიდან რომ მოვიდა, ჩვენ გვეყმო.

ჩვენ ეს სამართალში მოვიკითხეთ: ზურაბა ტერტერაშვილი სტამბოლიდან რომ მოსულა, იმ თარიღიდან ოთხი წელიწადი არის, არც სახასოთ მგოცახადებულებო და არცა ვის სხვის ხელი დაედვა.

სამართალში ეშიკალათბაშმა და მზექაბუკ ეს საბუთით და[ა]მტკიცეს, რომ სტამბოლიდან ზურაბა მოსულიყო, ამათთვის ემსახურნა. მოსული ტყვე თავისუფალი არის, ვისაც უნდა ეყმოზა. მაგრამ ეს ზურაბა ამათ მეტს არავისა ჰყმობია. რადგან ამათ ჰყმობიათ, საცა იმისი ასაღები არის რამე, ეშიკალათბაშმა და მზექაბუკ [მა] აიღონ.

ზურაბას ჭვრივს რომელიც მონასიბია, ის სარჩო უნდა მისცენ. და რომელიც მართებულია, ის ზურაბაც თავის საქონლიდან დაიმარხო.

თუ ამ ზურაბას შვილი ან ძმები ტყვეობიდან მოვიდნენ, თუ ეშიკალაბაშს და მზექაბუკს ეყმობიან, ამ ზურაბას დანარჩომის საქონლის ვარისნი ისინიც შეიქნებიან.

და თუ ამათ არ ეყმობიან, მოსული ტყვე თავისუფალი არის, ვისაც უნდა ეყმოზა. მაგრამ სამართლით ზურაბას ვარისობასთან ხელი აღარ ექნებათ; ამისთვის, რომ რაც ზურაბას თამასუქები იყო, იმაში ზურაბას ძმები არ ეწერნენ.

და მერე რადგან მოსული ტყვე [208] თავისუფალი არის, სხვას ეყმობა, ძმისა კაცის ვარისობასთან რა ხელი ექნება.

იასაულო ციციშვილო გლახავ, ეს ასე გა[ა]რიგე.
 აღიწერა ივნისის კდ, ქორონიკონს უნთ.

თავში:

ქ. ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა ირაკლი ამ განჩინებას ვამტკიცებთ. ივნისის კვ, ქორონიკონს უნთ.

486. განჩინება ზეზურ და მზან ზეზურიანთა ბაჟრის სამეფო

1771 წ. 13 ნოემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 4034. დედანი. ქაღალდი. 29×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახშირია წერტილი.

ქ. ბეზურიანი რომ იყრებოდენ ბეზურ და მზან, ამათი გაყრა და სამართალი მის უმადლესობას, საქართველოს მეფის ძეს გიორგის ჩვენ, კახეთს მდივანბეგის რამაზისა და სახლთუხუცესის გრიგოლისათვის და საგარეჯოს მოურავის რამაზისათვის ებძანა.

ჩვენ ესენი ორნივე მოვასხით და სამართლით გაეყარეთ, რომ ყმისა და მამულისა და ბოგანოსა და ხიზნის ბარათები ჭელთ უჭირავთ, ორთავე საუფროსოსა და საუმცროსოს ბარათები აცხადებს, ამისთვის აღარ დავწერეთ ამ განაჩენში. ყმისა და მამულზედ სალაპარაკო აღარა აქვთ რა.

ძროხა, ცხვარი, ღორი და სხვა რაც რამ ფერი პირუტყვი შუა უნდა გაიყონ; წლევეანდელი თავიანთ ვენახის გამოსაველი მკლავზედ უნდა გაიყონ; და კულუხი შუა უნდა გაიყონ. პური სულზედ უნდა გაიყონ. ქერი მკლავზედ უნდა გაიყონ. სამარხო და ნიგოზიც სულზედ გაიყონ. ამ წლის გამოსაველი ასე უნდა გაიყონ.

და წელს¹ იქით ერთმანეთთან სადაო აღარა ექნებ[ა]თ რა. და აღარც სალაპარაკო.

და თუ რამ ბარათს გარდა მიწა ან ახო დარჩომილა რამე, ისიც საძმოთ უნდა გაიყონ.

¹ წეილს.

და საქორწილოზედ რომ ლაპარაკობდენ, ამისი სამართალიც ასე განუწყესეთ: რაც ბებურს ერთობაში საქორწილო აუღია, იმისი მესამედი ბებურმა უნდა მოსცეს თავისის ჯიბიდან ომანს, ორი თუმანი უნდა მოსცეს;

აღიწერა ნოენბრის იგ, ქორონიკონს უნთ.

ქ. ომანს რაც სასახლე ერგო, იმისი ზომა მიწა საერთოდამ ბებურს უნდა მიეცეს.

ორი ბეჭედი:

1. რ ა მ ა ზ

2. მონა ლთისა საგარეჯოს მოურავი რ ა მ ა ზ

487. განჩინება ქიზიჯის მოურავიანთ ბაჰრის საქმეზე

1771 წ. 13 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1448. № 278. დედანი. ქალაქი. 43×16,2 სმ. თავი დაზიანებულია. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია წერტილი.

ქიზიჯის მოურავიანნი ამას წინათ რომ გაყრილიყვნენ, რაც ქართველი ყმა ყოლოდათ და ან მამული ქონოდათ ყველა გაეყოთ; ამაში საუფროსო, საჭირნახულო და საუმცროსო რაც შეეფერებოდათ, ყველას თავთავისთვის აეღოთ და ასე გაშველებული იყვნენ.

მაგრამ თავიანთ თათრის ელისკაცნი იმხანად დაკარგული და დაფანტული ყოლოდათ და მას უკან რომ ეშოვნათ და მოეგრობინათ, ერთობით ველარ მორიგებულებიყვნენ და ამ თათრის ელის გაყოფაც მოენდომებინათ.

მათს სიმაღლეს ბედნიერის საქართველოს მეფისათვის მოეხსენებინათ და ბედნიერს მეფესაც ამათი სამართალი ჩვენ, საქართველოს უფლისწული ბატონის შვილი გიორგისა და მღივანბეგებისათვის ებრძანებინათ.

ამხანად ჩვენთან ილაპარაკეს. და ჩვენ ამათი საჩივარი ყველაზედმიწევნით ვიუწყეთ.

საქართველოს განწყესებით და სამართლის წიგნის ძალით ასრე გავარიგეთ და გავაშველეთ, რომ საუფროსო მოურავის შვილს ზაქარიას მისცენ ათისთავი. მაგრამ თამაზ მოურავს რომ ალთიზარ მაღლისათვის, იმის ძმისა და სიძისათვის თვალები დაუთხრია, კიდევ აუკლია და იმ მიზეზით იმათი შვილებიც დაჰკარგვიათ, რომ დღეს თვალით ჩანან, ის ორნი ძმანი ერთ კუამლათ ყოფილან და სიძე ერთ კუამლათ. ეს ორი კუამლი ზაქარიამ საუკეთესო

სოთ აიყვანოს. საქონელი ჭელში უჭირავს და კაცნი იმის მიზეზით დაპყარგვიათ. ორი კუამლიც საუარესოდ პაპუა მოურავმა და ქაიხოსრო მდივანბეგმა გამოურჩიონ და მისცენ.

და საქონახულო ოცისთავი ქაიხოსრო მდივანბეგს მისცენ. და საუმცროსო პაპუა მოურავს ერთი კუამლი საშუალო კაცი მისცენ.

და რადგანც ეს კაცნი მოურავიანთ დაკარგული ყოლიათ და მასუკან პაპუა მოურავი და ქაიხოსრო მდივანბეგი გარჯილან, უშოვნიათ და მოუგრობებიათ, მეფის ვახტანგის სამართლით, რაც უშოვნიათ, იმის ოცისთავი პაპუა მოურავს და მდივანბეგს ერგება და უნდა მიეცესთ.

იასაულო, ლუარსაბ მაყაშვილო! როგორც ამ განაჩენში სწერია, ისე გაარიგე.

დეკემბერს იგ. ქორონიკონს უნთ.

ექვსი ბეჭელი:

1. მეფის ძე გიორგი

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცაა(?), იოანე, 1748

3. მონა ღთისა ამილახვრისშვილი მოურავი იესე

4. მონა ღთისა მდივანბეგი თემურაზ

5. მონა ღთისა სულხან

6. მონა ღთისა მდივანი გოვარ(?)

ქ. ჩვენ, საქართველოს მეფე [ირაკლი] ვამტკიცებ[თ] განაჩენსა ა[მას]. დეკემბერს იდ, [ქორონიკონს] უნთ.

ბეჭადი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდუ ერეკლე.

488. განჩინება ნინოწმიდისა და დავითგარეჯის უმის სისხლისა და

ქუდლობის საზღაურისა

1771 წ. 18 დეკემბერი

ცისა. ფ. 1448. № 1238. დედანი. ჭაღალდი. 20×13,2 სმ. მხედრული. ალაგ-ალაგ წერტილი, მძიმე ან ორწერტილი.

[არზა]

ქ. ღმერთმან მათი სიმაღლის ყოვლის საქართველოს მეფის ქირი მოსცეს მათს მლოცველს ნინოწმიდელს და დავითგარეჯის წინამძღვარსა.

მერმე მუნებრივად ვევედრებით მათს სიმაღლესა, რო[მ] ჩვენის ეკლესიის ყმათში ქუდობის საზღაური და სისხლის საზღაური როგორც ყოფილა სამართლიანად, იმისი გარჩეულობის ბძანება გვე-

ბოდოს, რო[მ] ეკლესიას რა ერგება ვიცოდეთ და უშფოთველად ვეგნეთ თქვენი მლოცველნი.

ვიცით თქვენი უცალოება და მდივანბეგებზე ვითხოვთ წყალობასა, რო[მ] იმათ თქვენის ბძანებით ქეშმარიტებით გავვირჩიონ.

დეკენბრის იმ, ჩლოა.

თავში:

ქ. ბატონო მსაჯულნო, ამათი მოხსენებული გაშინჯეთ და წერილით გვაცნობეთ.

დეკენბერს იმ, ქორონიკონს უნთ.

ჰაქედო: ქნარს მიცემს, დავითი მიგმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

[განჩინება]*

ქ. მის სიმაღლეს მეფეს ჩვენ, მსაჯულთათვის ნინოწმიდლის და დავითგარეჯის წინამძღვრის ყმის სისხლისა და ქურდობის განჩინება ეკითხა. ჩვენ ასე ვიცით და ასე შეგვიტყვია.

1.* სახასომ, თუ გინა თავადის ყმამ ეკლესი[ის] ყმა მოკლას, საკანონო ეფისკოპოზისა არის და სისხლი — პატრონისა. მაგრამ თუ იმ სოფლის მოურავი სამართალში დაესწრა და სი[ს]ხლი გაუპჰო, მცირედი რამე სამდივანბეგოსავით ერგება.***

2. აგრევე, თუ ეკლესი[ის] ყმამ ან სახასო ან თავადისშვილის ყმა მოკლას და სისხლის გაბჰობაში იმ სოფლის მოურავი დაესწრას, იქიდანაც მცირედი რამე სამდივანბეგოსავით ერგება.

3. თუ მეძაობა მოხდა რამე იმ სოფელში და გამოცხადდა, თავის ეფისკოპოზთან უნდა იჩივლონ და სამართალი იმან მისცეს; და საკანონოსაც ეფისკოპოზი აიღებს; სხვას საქმე არავის [ა]რა აქვს, ეფისკოპოზის მეტს.

4. სახასომ, გინა თავადის ყმამ ეკლესი[ის] ყმას მოჰპაროს, შეიდეულს აზღვევინებენ: ორს პატრონს მისცემენ და ხუთს ბატონი აიღებს.

5. თუ ეკლესი[ის] ყმამ სახასოს, გინა თავადის ყმას მოჰპაროს, შეიდეულს აზღვევინებენ: ორს პატრონს მისცემენ და ხუთი ეკლესი[ის]ა არის.

* განჩინება დაწერილია საბუთის უკანა მხარეზე.

** ხელნაწერში ტექსტი მუხლებად გაკვეთილი არ არის.

* აქ ჩამატების ნიშანია, ხოლო მე-2 მუხლის ტექსტი მიწერილია მარცხენა კიდეზე გასწვრივ.

6. რომ შეგვიტყვია და ვიცით, ეკლესი[ი]ს ყმასთან საზღაურ[ი]ს
ტევისთავს საქმე არა აქვს რა და ვერცა რას აიღებს.

ქრისტიანობის კდ, ქორონიკონს უნთ.

მინაწერი:

ქ. მეფის ირაკლის ოქმი და მდივანბეგების განაჩენია.

489. განჩინება ალავერდელის უმის ავთანდილ ბაქრაძის საქმეზე

1772 წ. 20 მაისი

ცსსა. ფ. 1448. № 359. დედანი ბოლო დაზიანებული. ქალაღი. 33,3×15,7 სმ.
მხედრული. ვანკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი და მძიმე.

ქ. მერელს ავთანდილს რომ ევდემოზ ღუდელი ბა-
ტონყმობაზედ უჩიოდა, ჩიქანაშვილი ხარო საწინამძღროო,
მის [ს]იმაღლეს მეფესთან ამათმან საჩივარმან არზით გაიარა.

ეს ზემოხსენებული ავთანდილ ამას ეპასუხებოდა: მე აზნაურ-
შვილი ვარო, ჩემი მამა და ბაპა იმერეთიდან ჩამოსულან გვარად
ბაქრაძენი ყოფილანო, ამავე მერეს დამდგარანო მამულზე-
დაო. ნეტარხსენებულს ალექსანდრეს მეფეს წმინდის
გიორგისათვის შეუწირავსო და წმინდის გიორგის სახასო ყმა აზ-
ნაურშვილნი ვყოფილვართო. ჩემი მამა რომ მოსულაო, დღეს რასაც
მამულზედ ვსახლობვარო, ამაზედ დასახლებულაო. ჩვენს საქმეს ასე
გაუვლიაო; მისის სიმაღლის მეფისათვის ამ ბაქრაძე ავთან-
დილს არზით ასე მოეხსენებინა.

და ამათი სამართალი ჩვენ, ყოვლად სამღუდელოს ალავერ-
დელის ზენო[ნი]სათვის, მდივანბეგის რამაზისა-
თვის და მდივნის ოთარისათვის ებძანა, ამათი საქმე
კარგა გამოძიებით მოიკითხეო და სწორე შეიტყვეითო სარწმუნოს
მოწმებისაგანო და სამართალი უყავითო.

ამეჟმს რადგან მდივანბეგი რამაზ ამ სამართალში არ
დაგვესწრა, ქალაქს მის [ს]იმაღლეს მეფეს ახლდა, ჩვენ ალავერ-
დელმან ზენონ და მდივანმა ოთარ სამართალში მო-
ვიკითხეთ და სარწმუნოს მოწამეთაგანაც შევიტყვეით, რომ ამ
[მ]ოწმების წერილიც აცხადებს, რომ ეს ავთანდილ ჩიქანა-
შვილი არ არისო. ამ [მ]ოწმებმან ბაქრაძე აზნაურშვილად
 აღმოაცხადეს.

ჩვენ სამართლით ფიცი დავადევით ამ ზემოხსენებულს ავ-
თანდილს, რომ მოწმებით უნდა შეფიცოს ევდემოზ [მღუდელს,
რომ] ეს ავთანდილა ჩიქანაშვილი საწინამძღრო [არ იყ]ოს. ეს მოწ-
მები ჩვენსავე სამართალში წარმოდგენენ, რომ სახელდობრივ ამავე

განაჩენში დაგვიწერია; ესენი იყვნენ: ყ ა რ ა უ ლ ა შ ვ ი ლ ი ნ ა-
დ ი რ ა. ვარდისუბნის ნაცვალი, ტ უ რ ა ვარდისუბნელი გზირი,
ახატლელი ნ ა ხ შ ი რ ა შ ვ ი ლ ი გ ი ო რ გ ი და რავედენიმე ვარ-
დისუბნელი კაცი.

ესენი ამავე ჩვენ სამართალში წარმოდგნენ და ამათ ჰეშმარი-
ტებით გვარწმუნეს და დაფიცებასაც აპირებდნენ, რომ სანთლები
ხელთ ქონდათ. ამავე სამართალში ევდემოზ ლუდელმან არ დაქაფი-
ცა, სადაურმან კაცმან დავაფიცო.

სამართლით ეს აეთანდის წმინდის გიორგის ყმათ სახასოდ
დარჩა. ძველს დავთარშიაც წმინდის გიორგის ყმათ წერებულა და
ალავერდლის სახასო ყმანი არიან ესეცა და მისი განაყოფიცა. ესე-
ნი რომ ობლად დარჩომილან, ამათი ბებია ჩ ი ქ ა ნ ა ს შეუერთავს
და ამისის მიზეზით ჩიქანიშვილი უწოდებიათ, სხვა საქმე არა ყოფი-
ლა რა, არც საწინამძღრო ყოფილან ძველადგან ეს ბაქრაძენი, არც
წინამძღურისათვის უმსახურიათ, ძველადგან ალავერდლის აზნაურ-
შვილნი და მსახურნი ყოფილან და მოსამსახურენი.

ალიწერა მაისის კ, ქორონიკონს უა.

ორი ბეჭედი:

1. ა ლ ა ვ ე რ დ ე ლ ი ზ ე ნ ო ნ

2. მ დ ი ე ა ნ ი ო თ ა რ

თავში:

ქ. ჩვენ, ორთავე საქართველოს მეფე ი რ ა კ ლ ი ვამტყი-
ცებთ ამ განაჩენს. მარტის კვ, ქორონიკონს უა.

ქ. რადგან ამ ბაქრაძის მამა და პაპა დიდი ხნის დასახლებული
არის მე რ ე ს მამულზედ, სამართლით არც მამული გამოერთმევა
ამ ბაქრაძესა. ალავერდლის ყმობისა მე ფ ი ს ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე ს
გუჯარი აქვს და მამულზედ ამ [მ]ოწმებს უფიცავს, რომ ამთონს
თაობას გაუვლია და ამას მამული როგორღა წავართოთ.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ე რ ე კ ლ ე

490. განჩინება თუარქისტანიშვილების ყმათა მფაღლიშვილების საქმეზე

1772 წ. 24 მაისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 26, საბ. № 155. პირი. ქალაქი. მხედრული.

[138v] თ უ რ ქ ი ს ტ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ი ს ყმანი ახალდაბელნი
მ ქ ე დ ლ ი ს შ ვ ი ლ ე ბ ი ჩიოდნენ: მანამ ხიზნად ვიდევით, ბატონს
ჩვენს გ ი ო რ გ ი ს დავებარებინენით; წამოვედით, ექვსი მინალ-
თუნი მოგვქონდა ბატონის ჩვენისათვის, ა ლ ა დ ა ლ წ ი ნ გაღა-
გვიდგა, დავიჭირა, მრავალი გეცა, ხელები შეგვიკრა, ექვსი მინალ-

თუნიც წავგართვა, ათი დღე ხუნდში ვეყარენით; მერმე თავდები გამოგვართვა ორთვეს: ქალაქში არ ჩახვიდეთო. ქალაქს კაცი გამოგზავნა, ჩვენს ბატონს უთხრეს, შენი ყმები თავს არ გიღებენო, ასე ამბობენ: დავიკარგებითო, მე მომყიდეო; ის ჩემი წანართმევი თეთრი მისცა, ზოგი ვალი აიღო და მასუკან ოთხმოცი ლიტრა პური წამართავა და მიმაცემინა და ამ გზით გვიყიდაო. მაშინვე [139] უარი ვთქვით, ქალაქს ჩამოვედით, გიორგი მამკვდარაყო, ეს იმისი შვილებიცა პატარა იყო, ლაპარაკი არ შეეძლო. და ახლა ეს ბეცია ცხიოდა და ამათთან ლაპარაკობდა.

ა ლ ა დ ა ლ ამას ამბობდა: მე თქვენთვის არც თეთრი წამართმევია, არც მაგ თაობაზედ დამიჭერიხართ. ჩემი სახლისკაცი აპირებდა თქვენს სყიდვას და მისთვის დავიჭირეო. მერმე ბატონმა თქვენმა მომყიდა თქვენი თავიო. ჯ ა ნ ა ს ლ ა ნ ი ს დედის სათავისთაოთო თეთრი მივეც და იმით ვიყიდეო. სიგელი დამიწერა, მრავალს კაცს დამიბეჭდვინაო და მომცაო.

ჩვენ, მსაჯულთ ეს განჩინება მივეცით: ალადალმა ერთი გლეხი კაცი უმტერუმოყრო, თავის ყმის გარდა, თავის ყმის ფიცი კი არ იქნება, შეჭფიცოს ამ გზით, რომ: «არც ბატონ თქვენთან მიმავალი დამეჭიროთ მაგ საქმის მიზეზით, რომელსაც თქვენ ამბობთ, არც თეთრი წამერთმევეინოს და არც შვილი-რვა თუ ათი დღე დაჭერილი მყოლოდეთ, რომ ბატონს თქვენს ნუ ნახამთო».

თუ ასე შეაფიცა კაცი, ნასყიდობაც მართალი იქნება და სწორე მონასყიდე ყოფილა და არც მოეშლება. და თუ ამ გზით კაცი ვერ შეაფიცა და თურმე ამ კაცთ საჩივარი მართალი ყოფილა. რაც ალადალს გასლოდეს, ბეცია მ მიუბრუნოს. და ეს გლეხები დარჩეს ბეციას. [v] ჩვენ. ასე გავსინჯეთ და ნება მათის უმაღლესობისა არის.

მაისს კდ; ქორონიკონს უჲ.

ამის შერიგებისა და გარიგებისათვის ვსწერთ კიდევ. თუ ალადალს ენებოს, ამ გლეხებს ათი თუმანი თეთრი გამოართოს და დაანებოს თავი. და თუ ამით ვერ შერიგდნენ, ერთი გლეხი კაცი რომელიც არც ალადალის მტერი იყოს და არც ყმა ალადალისა, ამ მქედლისშვილებმა შეუგდონ და იმ კაცმა ალადალის პირით ასე შემოჭფიცოს, რომელიც გაგვიჩენია, რომ: «არც ბატონ თქვენთან მამავალი დამეჭიროთ, არც თეთრი წამერთმევეინოს და არც შვილი-რვა თუ ათი დღე დაჭერილი მყოლოდეთ, რომ ბატონს თქვენს ნუ ნახამთო». და თუ ალადალ შეგდებულს მოწამე არ ინებოს, სამართალი კი არ

უბძანებს, მაგრამ თუ თვითან ალადალ შეჰფიცავს, იმ მკედლისშვი-
ლებმაც უნდა იყაბულონ.

დავით ხერხეულიძე, ეს ასე გა[ა]რიგე, იასაულიც ხარ.

მე, დავით ხერხეულიძე ამისი იასაული ვიყავ, როგორც ბატო-
ნის ბძანება იყო, ისე დაიფიცა ალადალ. და ეს კაცი ამას დარჩა. მაი-
სის ოცდარვას.

თავში:

ჩვენ, მეფე ერეკლე ყოვლისა საქართველოსა მპყრობე-
ლი ვამტკიცებთ განჩინებასა ამას. მაისის კჳ, ქორონიკონს უფ.

**491. განჩინება ქაიხოსრო ჯაშიტაშვილისა და ზაზა ყორიასაულბაშის
ვალის საქმეზე**

1772 წ. 1 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2852. დედანი. ქაღალდი. 33×16,6 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ჯაშიტაშვილის ქაიხოსრო თარხნისშვილს
ყორიასაულბაშს ზაზას უჩიოდა: შენი შვილი ლეკისაგან და-
ტყვევდა და როსტომ ხიდირბეგის შვილისაგან თექ-
ვსმეტ თუმნათ დავიხსენო, ექვსი თუმანი თეთრი კელდაცელ მივეც
და ათის თუმნისაც პირობა მივეც; რომ ისიც უნდა მივსცეო. ცოტა
ხანს უკან ზოთხი თუმანი თეთრი ახალციხეს ათ თუმანში როსტომს
გაუგზავნეო და ექვს თუმანს კიდევ მისაცემსა ვარო და ჩემს ახს
არ მაძლევსო.

ზაზა ყორიასაულბაში ამას უპასუხებდა: ორის თუმ-
ნის თეთრის მეტი ჩემს შვილში კელდაცელ არ მიგიცია, ოთხს თუ-
მანს კი ტყუილად იგონებო; და სხვისა რომ როსტომს პირობა მიე-
ცო, რადგანც მეფის ერეკლეს ორგული და საქართველოს მტერი
არისო, მე თეთრს ნუ გამომართმევ და როსტომს ნუ მისცემო.

ჩვენ², მსაჯულთ ეს სამართალი მივეცი: ჯაშიტაშვილი ექვსის

¹ ჯაშიტაშვილი. ² ჩვენს.

თუმნის როსტომას კელდაცელ მიეცემას რომ ამბობს, ზაზა ამ ექვს თუმანში ორის თუმნის მეტს არ ყაბულობს, რომ მიეცეს; ეს ორი თუმანი ზაზამ ულაპარაკოდ უნდა მისცეს. და ოთხ თუმანზედ ჯაშიტასშვილმა ან მოწმით საბუთი ქნას და ან გული აჯეროს, რომ კელდაცელ მიეცეს. თუ მოწმით საბუთი ქნა და ან გული აჯერა, ეს ოთხი თუმანიც უნდა მისცეს ზაზამ ჯაშიტასშვილს.

და თუ ვერც მოწმით საბუთი ქნა და ვერც გული აჯერა¹, ამ ოთხს თუმანზედ ჯაშიტასშვილს სიტყვა აღარა ექნება რა ზაზასთან. და ორი თუმანი კი რომელიც ზემორე დაგვიწერია, უნდა მისცეს ზაზამ ჯაშიტასშვილს.

ამას წინათ ამ საქმეზედ ზაზა ყორიასაულბაშმა და ჯაშიტასშვილმა ბატონთან იჩიულეს. და ბატონმა ასე უბძანა ჯაშიტასშვილს: რაც კელდაცელ როსტომისათვის მიგიცია, იმას გარდა სხვა ნულარასფერს გაუგზავნო.

ოთხის თუმნის ახალციხეს გაგზავნას რომ ამბობს ჯაშიტასშვილი, ეს ამისთვის ჩაუტარეთ, რომ ბატონის ბძანება გაუტეხია და გაუგზავნია. და ექვსი თუმანი რომ კიდევ დარჩომილა როსტომისა ჯაშიტასშვილზედ, ნულარც იმ ექვს თუმანს გაუგზავნის.

დღეის იქით ამ საქმეზედ ჯაშიტასშვილი ზაზა ყორიასაულბაშს ველარას ედავება. ასე გარდაწყდა.

მთიბათვის ა, ქორონიკონს უფბ.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი ღმერთგანცაა(?), იო ან ე, 1748
2. მონა ღთისა ამილახვარისშვილი მოურავი იესე
3. მონა ღთისა მდივანბეგი თე მ უ რ ა ზ.
4. მონა ღთისა თუმანიშვილი მდივანი ს უ ლ ხ ა ნ.

მინაწერი: ჯაშიტასშვილის განაჩენი.

492. განჩინება ერეკლე II-ისა ჩალაუზნელთა და მალაროელთა

მამულის საქმეზე

1772 წ. 3 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13867. პირი; აგრეთვე ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 50. საბ. № 40. პირი.

ქ. ჩალაუზნელნი და მალაროელნი სახნავს ბოლოზედ დაობდნ.

ჩვენ, საქართველოს მეფემ ირაკლიმ ეს სამართალი გა-

¹ აჯერე.

ნუწესეთ, რომე: ამ სადაოს ბოლოზედ ფიცი დავადევით ჩალაუბნელთ, რომ უნდა დაიფიცონ, რომ იმათი ბოლოს სახნავი იყოს.

თუ ასე დაიფიცეს, ხომ ჩალაუბნელთ დარჩეს. და თუ ასე ვერ იფიცეს, მაღაროელთ დარჩება.

და ამ სამართლის განწესებაზედ იასაულები მივეცი — ბ ა რ ა მ ი ს შ ე ი ლ ი ზ ა ა ლ და ბ ო ს ტ ო შ ე ი ლ ი თ ა რ ი მ ა ნ, რომ ეს სამართლის განწესება გაერიგებინათ.

ახლა ამ ჩალაუბნელთ შეფიცეს მაღაროელთ, რომ ჩვენი სახნავი ბოლო არისო. ამ ფიცში მაღაროელნიც იქ ყოფილან, ნუკარიანელნიც და ანაგელნიც. ახლა რადგან შეფიცეს ჩალაუბნელთ, ეს სახნავი ბოლო ჩალაუბნელთ დარჩა.

ამისი მიჯნები: აღმოსავლეთის კერძო არის ასკილანთ გორა, მელის წყაროს ღელისთავს რომ პატარა გორა არის, ნატბობის თავი, ნაბამბრების სერზედ რომ გორა არის პატარა და ნაქალაქევთ ჩალანათ ხევი რომ გაიტანს ივრის პირამდის, — ეს მიჯნები სულ აღმოსავლეთის კერძო არის ერთს მხარეზედ. ამისი საქმე ასე გადასწყდა, რომ ჩალაუბნელთ გაიტანეს ფიცით, მაღაროელთ ხელი აღარა აქვსთ.

მთიბათვის გ-ს, ქორონიკონს უფ.

493. განჩინება როსტომ თუხარაღლისა და ბერი გომორიძის სასისხლო საქმეში

1772 წ. 8 ივნისი

ცსა. 1448. № 866. დედანი. ქალღდი. 40,3×22 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახშირი არ არის.

ქ. წმინდის სვეტიცხოვლის აზნაურიშვილი როსტომ თუხარე [ლი] და ბოქორიძე ბერი თავიანთ ნებაყოფლობით სახლისკაცათ შეყრილიყვნენ. და მერე რამთენსამე ხანს უკან ერთმანერთში ლაპარაკი მოსვლოდათ და ერთმანერთისაგან მოშორება მოემდომებინათ.

მის უწმინდესობის კათალიკოზისათვის მოეხსენებინათ და მის უწმინდესობას კათალიკოზს ამათი ერთმანერთისაგან მოშორება და გაყრა მთავარეფისკოპოზის¹ ბესარიონისათვის, ფარსადან მღივანბეგისათვის და სამცხეთო მოხელე აზნაურშვილებისათვის ებძანებინა, რომელსაც ამას ზემო წელი აცხადებს. ესენი დამსხდარიყვნენ და ამ გზით ერთმანერთისაგან მოეშორებინათ.

¹ მთავარეფისკოპოზის.

მაგრამ ზოგიერთი ბოჭორიძე ბერის სამკვიდრო მამულიდამ ორი წილი როსტომ თუხარელისათვის მიეცათ. რადგან ბოჭორიძე ბერის სამკვიდრო მამულიდამ ორი წილი მამული როსტომ თუხარელისათვის მიეცათ, ამ სამართალზედ ბოჭორიძე ბერს ნება არ დაერთო და მამულის პატრონისაგან ნებადასართავიც არ იყო. და მაგრამ მოსამართლეებს გაესამართლებინათ. და ბოჭორიძე ბერის სამკვიდრო მამულიდამ ორი წილი მამული როსტომ თუხარელისათვის მიეცათ.

ბოჭორიძე ბერს თავის თავის წამლათ და მამულის გამოსახსნელათ ამის მეტი ვერა ეფიქრებინა რა: რადგან ჩემის სამკვიდრო მამულიდამ ორი წილი როსტომ თუხარელს მისცესო, მე აქ რალათ მედგომინებაო, წავალ და დავიკარგებო და ეს სიტყვა კიდევ დაესრულებინა], სახლიდამაც კელი აეღო, მამულიდამაც და გარეთ გაჭრილიყო; რადგან მე ჩემის სამკვიდრო მამულიდამ კელი ამადებინესო, აქ რომ დავდგეო, რაილათი უნდა ვიცოცხლო, მე ჩემის თავიდან კელი ამიღიაო, რასაც დროს დავიხელებ, როსტომ თუხარელს უსიკვდილოთ არ გაუშვებო.

და რომელიც მოსამართლეებისაგან როსტომ თუხარელს ბოჭორიძე ბერის სამკვიდრო ვენახი მისცემოდა, ბოჭორიძე ბერი მიჰპარვოდა, ეაზებიც დაეკაფა და ღობე-მარგილიც დაეწო.

ამას გარდა როსტომ თუხარელის ბიჭი წნელის მოსაჭრელათ ყოფილიყო, იქ ბოჭორიძე ბერი დახვედრიყო, ბიჭი ცხენიდან გარდმოელო და დიდათ ავათაც მოჰყრობოდა, ცხენიც წაერთმევინა და იმ ბიჭის პირით როსტომ თუხარელისათვის ასე შემოეთვალა: მანამ ჩემს მამულს არ დამანებებო, ჩემი გარდამკიდე შენ მოსვენება არ გექნებო.

ამას გარდა კიდევ როსტომ თუხარელისა ორი უღელი ხარი მოეტაცა; და ეს რომ შეეტყო როსტომ თუხარელს, იარაღით გამოსდგომოდა და დასწოდა; და როდესაც ბოჭორიძე ბერს ენახა, რომ როსტომ თუხარელი დასწოდა, ისევ ის ორი უღელი ხარი უკანვე დაებრუნებინა: ეგ ხარები წაასხიო და მე დამეხსენო. მაგრამ როსტომ თუხარელი არ დახსნოდა და მეორეთ გამოსდგომოდა, დასწოდა და ერთმანერთისათვის გამომეტეებით თოფები რომ მიეღერებინათ, როსტომ თუხარელისათვის თოფი წაერთმევინა ბოჭორიძე ბერს; რადგან თოფი წაერთმევინა, როსტომ თუხარელს თავისის ნებით სხვა თავისი იარაღიც მოეხსნა და თავის ხელით გარდეყარა: რადგან თოფი წამართვიო და ეს იარაღიც შენვე აიღეო და რაც გინ-

დოდეს ის მიყავო, როსტომ თუხარელს ასე ეთქვა და დაბრუნებულიყო ბოჭორიძე ბერისაგან.

ამთენს უმართებულოდ თავის თავათ რომ სამართლისათვის არ მოუცდია და ისე მოქცეულა და როსტომ თუხარელისათვის საქმე გაუჭირებია, ამისთვის სისხლი გაუჩნდებოდა როსტომ თუხარელს. მაგრამ ამ როსტომ თუხარელის სისხლი, დიად, დამძიმდებოდა. და ასეთი მიზეზებიცა აქვს, რომ სისხლის მიცემა არ განწყენდებოდა.

როსტომ თუხარელი ბოჭორიძე ბერს ხარების მოტაცების მიზეზად¹ გამოსდგომოდა, დასწეოდა და ბოჭორიძე ბერს გზა ეჩვენებინა და ასე ეთქვა, რომ: ეგ შენი ხარებიც უკანვე წაასხიო, მე კი დამეხსენო. და რადგან თუხარელი როსტომ არ დაბრუნებულყო, რადგან გზა უჩვენებია და ეს არ დაბრუნებულა, ამისი დაუბრუნებლობა სამართალში სისხლის წინააღმდეგად ჩანს.

ამისათვის როსტომ თუხარელს სისხლი არ გაუჩინეთ, რომ მის უწმინდესობას კათალიკოზს თვითონ გაეშინჯა ამათი საქმე, რომ მოსამართლეებისაგან ბოჭორიძე ბერს ძალი დამართებოდა, რომ მოსამართლებს ბოჭორიძის მამულიდამ ორი წილი მამული როსტომ თუხარელისათვის მიეცათ, ამისათვის რომ ეს თუხარელი როსტომ მოსამართლებთან ბერს გარჯილიყო და ცდილიყო და მოსამართლებს იმ მიზეზებით ბოჭორიძის ბერის მკვიდრის მამულიდამ როსტომ თუხარელისათვის ორი წილი დაენებებინათ. მის უწმინდესობას კათალიკოზს მოკითხული ექნა და სამართლით არ მომხდარიყო და ამ ზემოწერილის² მოსამართლეებისათვის ეკითხა და იმათაც მოწმობის მიწერით მოეხსენებინათ, რომ ნაკლები სამართალი მოგვევლიათ.

რადგან მის უწმინდესობას სამართლის ძალით და იმათის მოწმობის მოწერით პირველი სამართალი გაემტყუვნებინა, ბოჭორიძის ბერის მამული რაც თუხარელს როსტომს სჭეროდა, უკლებრივ გამორთმევოდა და ისევ ბოჭორიძე ბერს მისცემოდა.

ბოჭორიძე ბერი რადგან თავის თავად როსტომ თუხარელს უმართებულოდ მოჰკიდებია, ამისთვის სისხლი დაედებოდა. მაგრამ მამულის პატრონისათვის მამულის წართმევა, დიად, ძნელია, ამისათვის, რომ იმის მწუხარებით ღმრთის წინააღმდეგს საქმეს და მოსამართლების უმორჩილებას აქნევენებს.

რადგან როსტომ თუხარელს უსამართლოთ იმის მამულში წი-

¹ მიზეზედ. ² ზემოწერილის.

ლი ჩადო და ამ მიზეზით როსტომ თუხარელს ბევრი უპატიო საქმე გარდახდოდა, სისხლი გაუჩნდებოდა; მაგრამ ზემოწერილში სამი ასეთი მიზეზები არის, რომ სისხლის წინააღმდეგია, სისხლი კი არ გაუჩნდება. მაგრამ ბოჭორიძე ბერისაგან როსტომ თუხარელს შვიდი თუმანი საუპატიოთ უნდა მიეცეს. მაგრამ რადგან რიგია სამართლისაგან, მოსამართლეები სამართალს თავაზას უზამენ.

ამისათვის სამართლით ბოჭორიძე ბერს ერთი თუმანი კი ეპატიება და ექვსი თუმანი კი უნდა მისცეს როსტომ თუხარელს ბოჭორიძე ბერმა. რადგან სამართლით რაც ბოჭორიძე ბერის მამული, თუ სხვა რაც რამ, როსტომ თუხარელს გამორთმევია და ისევ ბერს ბოჭორიძეს მისცემია, ამ სამართლით ბოჭორიძე ბერს როსტომ თუხარელისა ერთი ფურკანბეგი, ერთი ცხენი, უღელი ხარი და ერთი ფლური მისცემია. ეს ისევ უკანვე უნდა მისცეს ბოჭორიძე ბერმა; და მას გარდა თოფ-ხმალი და სატევარი რომ წაუღრთმევია ბოჭორიძე ბერს, ესეც უნდა როსტომ თუხარელს მისცეს.

და ლუარსაბ გარაყანიძეს ესენი რომ ერთმანერთისაგან მოუშორებია და ლუარსაბის სიტყვით და ბოჭორიძე ბერის ყაბულობით ერთი თუმანი რომ დასდებია ბოჭორიძე ბერს, ესეც როსტომ თუხარელს უნდა მისცეს.

მის სიმაღლეს მეფეს ამათი სამართალი ჩვენ, მსაჯულთათვის ემძანებინა, ჩვენ ასე გაგვისამართლებია, ნება მისის სიმაღლისა[ა].

თიბათვის **მ**, ქორონიკონს **უა**.

სამაის შვილო ბეციავ, ამისი იასაული შენ ხარ. როგორათაც ამ განჩინებაში ეწეროს, ასე უნაკლუროთ აღასრულე¹.

სამი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცა(?) იოანე, 1748

2. მონა ღთისა მდივანბეგი თეიმურაზ

3. მონა ღთისა თუმანიშვილი მდივანი სულხან

ხელრთვა: მანუჩარ.

თავში:

ქ. ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა მეორე ირაკლი ვამტკიცებთ განჩინებასა ამას. თიბათვის **ია**, ქორონიკონს **უა**.

ბეჭედი: მეფეთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

¹ აღსასრულო.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 130. დედანი. ქალაღი. 41×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე და წერტილი.

ქ. ყოვლად სამღვდლო ნინოწმიდელ მიტრაპოლიტი საბა ქაიხოსრო ჩერქეზს თავისის შვილების ნიშანზე ელაპარაკებოდა.

და ქაიხოსრო ჩერქეზი ნინოწმიდელს ამას უპასუხებდა: უმცროსის ნიშანი არ გვაძევსო.

მაგრამ ნინოწმიდელი ამის წინააღმდეგად ამას უპასუხებდა: უფროსის ნიშანს რადგანც კათალიკოზი ითხოვსო, უმცროსისა თუ მე არ მომეცემაო, მე შენი რაღა ეპისკოპოსი ვიქნებო; და ან შენის ოჯახიდან ჩემს ეკლესიას რა სარგებელი ექნებაო.

ამათი დავა, დიაღ, ვრცლად იყო, და ჩვენ ასე შემოკლებით დავწერეთ.

ქაიხოსრო ჩერქეზმა ორისავე თავისის შვილების საწირავი მიართვას ნინოწმიდელს და ერთი შეკაზმული ცხენი ნიშნათ ორისავე შვილისათვის; რომელიც ნიშნის მართებული არის, იმგვარი ცხენი უნდა მიართვას.

მაგრამ ამათი დავა სრულად კი არ გადაწყვეტილა. ღმრთით როდესაც მისი უწმიდესობა ჩვენი ძმა პატრიარქი ანტონი მობჰანდეს, მაშინ ჩვენა და ქართლისა და კახეთის ეპისკოპოსნი და დარბაისელნი ერთად შევიყარნეთ ყველამ, მაშინ უნდა ილაპარაკონ.

თუ რომ მისს უწმიდესობას, ჩვენს ძმას, პატრიარქს სამართლით უფროსის ნიშანი დარჩეს, უმცროსისა ნინოწმიდლის ეკლესიას უნდა მიერთვას.

და თუ უფროსის ნიშანი სამართლით ნინოწმიდლის ეკლესიას დარჩეს, ეს რაც ნიშანი მისცემა, ნინოწმიდელმა ქაიხოსრო ჩერქეზს ისევ უკანვე უნდა უბრუნოს საწირავს გარდა.

და თუ უმცროსისა დარჩა ნინოწმიდელსა, რომელიც ნიშნის მართებული არის, ქაიხოსრო ჩერქეზმა ორისავე შვილისა იმგვარი ნიშანი უნდა მიართვას და შეუსრულოს ნინოწმიდელს, რაც შეეძლოს შეძლებისაებრ.

აღიწერა ივლისის იბ, ქორონიკონს უფ.

ბეჭდი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 4237. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

მათს სიმალღეს ბედნიერს ხელმწიფეს გარსევანის შვილების დიმიტრის და პეტრე ღღლის სამართალი ჩვენ, საქართველოს უფლისწულის ბატონის შვილის გიორგისათვის ებრძანებინა.

პეტრე ღღელი დიმიტრის ვართანში ერთს კომლს კაცს ვანას შვილ[ს] და ქალაქის სასახლეს უჩიოდა.

ჩვენ ამისი მოწმეები მოვაყვანიეთ, ვალაპარაკეთ და გავშინჯეთ, რომ გაყრილიც ყოფილიყო დიმიტრი; და ეს ვანას შვილი დიმიტრი ამილახვარის შვილიდამ გამოეტანა და იასალჩის შვილიც ედიშერ მდივნისგან გამოეტანა.

ეს პეტრე ღღელი და იმის მამა ამ დიმიტრის არც საჩივარში მიჰყოლოდნენ და არც ხარჯში მიზდგომოდნენ, რომ თითონ პეტრე ღღელმანც აღვიარა.

და მასუკან ამ დიმიტრისათვის კაცი ეთხოვნათ, იასალჩის შვილი პეტრე ღღლისათვის მიეცათ და ვანას შვილი თიონ დაეჭირა. მაგრამ ორის ღღის მიწაც ეთხოვნათ, პეტრე ღღელს ასე უმოწმეს; იმ ხანათ დიმიტრის ის ორის ღღის მიწა არ მიეცა. ახლა ჩვენ მივა-ცემინეთ.

კაცზედ¹ ასე გაშველდნენ: ვანას შვილი დიმიტრის დარჩა და იასალჩის შვილი და ორის ღღის მიწა რუისში პეტრე ღღელს დარჩა.

და ქალაქს რომ სასახლეს ედავებოდა, პეტრეს მამას და დიმიტრის ძმას გაეყიდნათ ერთი და მასუკან დიმიტრის საკუთრათ დაეხსნა ციციის შვილის ქანთრისაგან.

და კიდევ გორში ორი თვალი წისქვილის წყალი პეტრეს მამას და ბიძას საკუთრივ გაეყიდნათ, რომ არც დიმიტრი და არც იმისი ძმები რეულიყვნენ[ნ], რომ ორთავესი ყოფილიყო.

ჩვენ ასე გავასამართლეთ: თუ პეტრემ თავისი მამისა და ბიძისაგან გასყიდული წყალი დაიხსნას, ის წყალიც და ქალაქის სასახლეც საძმო იყოს. მაგრამ რაც დიმიტრის დახარჯვია პეტრეს მამის წილში, იმ ხარჯში პეტრე უნდა მიუდგეს.

¹ გაცხედ.

და თუ პეტრემ ვერ დაიხსნას, სასახლესთანაც ხელი არ ექნება.
ივლისის იზ, ქორონიკონს უფ.

მეფის ძე
გიორგი

ჩვენ, მეფე ყოვლისა საქართველოსა მეორე ირაკლი
ვამტკიცებთ. მკათათვის კბ, ქორონიკონს უფ.

496. განჩინება ღვთისმშობლისა და მირზაშვილების შვილის საქმეზე
1772 წ. 20 აგვისტო

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 15. საბ. № 134. პირი. ქალღმ. მხედრული.

[144] ორბელიანი სარდარი დავით უჩიოდა მირ-
ზაშვილებს დავითს და ნიკოლოზს: ჩემი ნასყიდი
ეგრისის ნასახლები გლეხები ორსტატ[ი]სშვილი იორ-
დანე და არბასშვილი დათა და მამულა აჰყარა ლე-
კის შიშისაგან პაპაჩემმა ქაიხოსრო სარდალმა, ხანჯან რომ
ქართლში ხანად იჯდა, და ჯავახეთს გარდაიყვანა.

და ნიშანს ამას ამბობდენ ის გლეხნიცა: ანანური რომ ლე-
კისაგან დაიწვა და მისი ხალხი დატყვევდა, ჩვენ ისევ ეგრისს ვი-
დეგით და მერმე წავედითო, ჯავახეთს ცოტა ხანი ვიყავით, მერმე
კურთხეულისა და სანატრელის მეფის თეიმურაზისა და
დედოფლის თამარის მეფობაში გარდმოვედით ცოტას
ხანს აბაშიძე[ე]ბთან[v] და ვიყავით; მერმე შინდის[s] მოვედი-
თო; და ამ გარდმოსვლის ქამს მირზაშვილებიც ემოწმებოდენ, მარ-
თალია, მაგ დროს მოხვედითო.

მისს სიმაღლეს მეფეს ჩვენ, მსაჯულთათვის მათი სამართალი
ეძიანათ. ვიანგარიშეთ: ანანურის წახდენის ქორონიკონი იყო უკზ
სანატრელისა და კურთხევით ხსენებულისა დედოფლის თა-
მარის ქართლში დედოფლობის ქორონიკონი იყო ულგ. ამ ქო-
რონიკონების გამოანგარიშებით ამ კაცთ ჯავახეთში დაუყვიათ ექვსი
წელიწადი.

სამართლის წიგნი მოვიტანეთ, გავსინჯეთ. კურთხეულისა და
სანატრელის მეფის ვახტანგის ბძანებულს სამართალში
სწერიან: თუ საბატოს კაცის შვილის ყმა აიყაროს, სხვას საბატონო-
ში წავიდეს, თუ იქ ოცდაათი წელიწადი დაყოს, მერმე ვისაც უნდა

მიუვა, ძველი მეპატრონე ვეღარ მიედავებო. თუ ოცდაათს წელს წადს ნაკლები დაეყოს და ისევ გარდმოვიდეს, ძველი მეპატრონე არ დაანებებს, ძველსავ დარჩებაო.

ამ კაცთ ჯავახეთს ამ ანგარიშით რომ ექვსი წლის მეტი არ დაეყოს, სამართლის ძალით ეს გლენი სარდარს დავითს დარჩა.

და თუ მირზაშვილებს სხვა სიტყვა აქვსთ რამე, ან ძველად მემკვიდრედ ეჭიდებიან ან ეგრისში უსახლობის საბუთს უზმენ და [145] ან ოცდაათს წელიწადს ჯავახეთში სახლობის საბუთს მოიტანენ, ის იჩივლონ და სამართალი ისე მიეცემათ.

ჩვენის მიხედომით ასე გავსიწკეთ და ნება მისის უმაღლესობისა არის.

ავვისტოს კ, ქორონიკონს უფ.

--	--	--	--	--

თავში:

ჩვენ, ორთავე საქართველოს მპყრობელ-მქონებელი მეფე ირაკლი მეორე ვამტკიცებთ მსაჯულთა მიერ განჩინებასა ამას. ავვისტოს კა, ქორონიკონს უფ.

--

497. განჩინება ელიზბარ ხერხეულიძისა და შოშია დედანაშვილის მამულის სამეზო

1772 წ. 27 ავვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 6546. დედანი. ქაღალდი. 27×16,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია ერთი, ორი ან სამი წერტილი.

ქ. ხერხეულიძე ელიზბარ და ქაიხოსროვი ზაზა დედანაშვილს შოშიას ედ[ა]ვებოდნენ მამულზე და მიწებზე. ეგ მამული და მიწები ჩვენი ყოფილაო და ნაქურდლა[თ] გიჭირავსთო.

დედანაშვილი ამას უპასუხებდა: ეს მამული და მიწები ვახტანგ ნეფის დროს აქეთ ჩვენ გვიჭირავს და კაციც გვესახლა ზედაო და არცავინ მოცილე გვეყოლიაო, რაც ახლა თქვენ არ დაგვიწყევით ლაპარაკი.

ამას წინათაც იასე მდივანბეგთან და ფარსადან მდივანბეგთან ეჩივლათ. იმათაც განაჩენი მიეცათ დედანაშვილისათვის და ფიცი დაედოთ კენჭაძისათვის. მაგრამ

ხერხეულიძე[ე]ბი არ ყაბულობდნენ, ჩვენ იმ სამართალში არ დავ-
წრებივართო.

ახლა ჩვენ, მდივანბეგებმა ორნივე სამართალში ვალაპარაკეთ
და წიგნები ვთხოვეთ. ვერცერთმა ვერც წიგნი მოიტანეს და¹ ვერც
მოწამე მოიყვანეს, რომ სამართალში დაგვეჯერა.

რადგან ასე დიდხანს სჭეროდა და მოცილე არავინ ჰყოლია,
ახლა დედანაშვილი ხომ პატარა არის და ამას ნახევარძმა ჰყავს
ხ ი მ შ ი ა შ ვ ი ლ ი ქ ა ი ხ ო ს რ ო ვ ი. ეს ქაიხოსროვი წადგეს თავი-
კაცათ და შეფიცოს, რომ ვახტანგ ნეფის დროს დედანაშვილს კიდევ
სჭეროდეს და კაციც სახლობოდეს ზედა.

თუ ამ ქაიხოსროვმა ასე შეფიცოს, ეს მამული და მიწები დე-
დანაშვილს დარჩება. და როგორიც გამოერთმევინოსთ, ისევ იმის-
თანა ვენახი მიიბარონ. და თუ ვერ შეფიცოს, ისევ ხერხეული-
ძე[ე]ბს დარჩება.

იესაულო, ფ ა ლ ა გ ა ნ დ ი შ ვ ი ლ ო ე რ ე კ ლ ე! ეს ასე გა[ა]-
რიგე.

ავგისტოს კზ, ქორონიკონს უფ.

სამი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მშპკომი
ღმერთგანცაა(?), ი ო ა ნ ე, 1748
2. მონა ღთისა ამილახვრიშვილი მოურავი ი ე ს ე
3. მონა ღთისა მდივანბეგი თ ე მ უ რ ა ზ.

498. განჩინება ბერძნოვნილუბისა და მირზაშვილის შამა-მამულის სამიჯნუ

1772 წ. 7 სექტემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5269. დედანი. ქალღდი. 40×16,5 სმ. მხედრული.
განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.
ამეტნაკლები.

ქ. ბედნიერის ხემწიფის ბძანებით შევკყარენით ერთათ ჩვენ:
გორელი ბ ა ბ ლ ი ა შ ვ ი ლ ი გ ი ო რ გ ი, ბ ა რ ა მ ა შ ვ ი ლ ი
ღ თ ი ს ა ვ ა რ, ცხინელის მამასახლისი ბ ე ჟ ა ნ ა, ლ ა ლ ა შ ვ ი-
ლ ი მ ო ს ე ს ა, შ ი ნ დ ი ს [ს] ბ ე რ ძ ნ ი შ ვ ი ლ ე ბ თ ა ნ შევკყა-
რენით.

ბ ე რ ძ ნ ი შ ვ ი ლ ე ბ ს ტ ა რ [ი] ე ლ ს ა და ლ ე ვ ა ნ ა ს მ ი რ-
ზ ა შ ვ ი ლ ი ს. მოურავისათვის ზ ა ვ ა რ დ ი შ ვ ი ლ ი ს ა ო რ ი

¹ მოიტანეს და] და მოიტანეს.

გლები ნასყიდაშვილი და ნონაშვილი თავეთის მუღით რომ მიეყიდნა, ამისი ფარდი გლებები და მამული ტარიელმა და ლევანმა უშოვნოსო და მოსცესო, ასე ბძანება იყო, ამ ზ[ა]-ვარდიშვილის ნინიასა და იაკობას.

ჩვენ, ამ ოთხმა კაცმა ეს გასყიდული მამულებიც დავსინჯეთ და ახლა რომ ლევანმა და ტარიელმა ამათ ფარდი გლებები და მამულები მოსცა, ესენიც დავსინჯეთ.

ნასყიდაშვილი ზანტი რომ იყო გასყიდული, ამ ნასყიდაშვილის მაგიერ[ა]თ მივეცით ნინიასა და იაკობს ჯავახი იოსეფა, თავისის ძმებითა და ბიძაშვილითა; ნონეშვილის მაგიერ[ა]თ მივეცით ნასყიდაშვილი გოგია, თავისის ცოლითა და შვილითა, ეს ორნივე თავეთის მამულითა.

ტარიელისა და ლევან[ი]საგან რომ მისყიდული მამულები იყო, ამ გლებების მამულები იმათი ფარდი მოვიდა და იმას შეუფარდეთ. ორი პატარა ვენახი ნასყიდაშვილს გოგიასა თავეთის ბატონების წყალობათ სჰეროდა და ეს ორი პატარა ვენახი ისევ ტარიელსა და ლევანს დარჩა. სხვა რაც მამულები ეჭირათ ამ ორ გლებსა ნასყიდი თუ თავეთი, თან გაყვა.

ზავარდიშვილის სასახლე და ნაზვრევი რომ მირზაშვილს ეჭირა ამის მაგიერი მივეცით ნინიასა ბერძნიშვილების ტარიელისა და ლევანასი ვენახი. ამ ვენახის მიჯნა ერთი გვერდი ნასყიდაშვილის შიოს ვენახის მიდგამდინ, მეორე გვერდი ლაზარე ნასყიდაშვილს ვენახის მიდგამდინ, მესამე გვერდი კიდევ ლაზარეს ვენახის მიდგამდინ, მეოთხე გვერდი საკულუხო ვენახის მიდგამდინ.

ამას გარდა დავდევით კიდევ ნინიასშვილის ბეითალმანი ორის დღის მიწა, სახლი და ბაღი შიგ არის. ამის ერთი გვერდი მირზაშვილის მიწის მიდგამდინ, მეორე გვერდი ისევ ნინიას მიწის მიდგამდინ, მესამე გვერდი საყდრისკენ და მეოთხე გვერდი ბერძნიშვილის გოგიას მიწის მიდგამდინ.

ამას გარდა კიდევ დავდევით ნინიას კოშკის უკან ლიახვისაკენ პატარა ბაღი. ზეით გოგიას ბოსტნის მიდგამდინ, მეორე გვერდი კიდევ გოგიას ალაგის მიდგამდინ. საქვენაქროთ ლიახვის მიდგამდინ, საზენაქროთ კოშკის მიდგამდინ. ამ ნაზვრევის მაგიერ[ა]თ ესენი მივეცით.

ამ ზეით ნაწერში რომ შეფარდება სწერია, ნონაშვილის ვენახის მაგიერ[ა]თ ლომიტაშვილის ბეითალმანი ვენახიც ნინიას მივეცით.

ამისი გარიგების ოქმი და ბძანება ნიკოლოზ ციცი-
შვილს ქონდა და ესეც ჩვენთან იყო.

დაიწერა ენკენისთვის ზ, ქორონიკონს უა. ჩვენ ეს ასე გავა-
რიგეთ.

ოთხი ბეჭედი:

1. არ ირჩევა
2. არ ირჩევა
3. მონა ღთის ავარ
4. გიორგი.

ქ. ბედნიერის ხეშეიფის ბძანებით მე, ლალაშვილი მოსესა ამ
გარიგებაში ვიყავ, ბეჭედი არა მქონდა, ეს ჩემი ხელია +

თავში:

ქ. ჩვენ, მეფე ყოვლისა საქართველომასა მეორე ირაკლი ვამ-
ტყიციებით. გიორგობის ზ, ქორონიკონს უა.

ბეჭედი: მე ფეხგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

კიდევ:

ქ. ჩვენ, ბატონის შვილი გიორგი ამას ვამტყიციებთ.
დეკენბერს ივ, ქორონიკონს უაბ.

ბეჭედი: მეფის ძე გიორგი

ქ. ჩვენ, ბატონის შვილი ლევან ამას ვამტყიციებთ. დეკენბერის
ივ, ქორონიკონს უაბ.

ბეჭედი: მრჩობლთა მეფეთა ძესა ლეონ სახელად მძესა.

499. განჩინება გადგანისშვილების შვა-მამულის საქმეზე

1772 წ. 24 ნოემბერი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 38. საბ. № 184. პირი. ქალაქი. მხედრული.

[136] გედევანის შვილი პეტრე, გლახა და ბეცია რომ
უჩიოდნენ თავის სახლისკაცს როსტომს და ზურაბს ერთს,
ზედ მამულზედ მსახლობელს კაცს და ორს ბეითალმალს მამულს,
ამაზედ მის უწმინდესობის ჩვენის ძმის კათალიკოზის განჩინებით
როსტომს და ზურაბს ფიცი დასდებოდათ და ველარ დაუფიცავსთ.
შალვაძე გლახა თავის მამულით, ერთი არჩევაძე ადამის ნაქონი მა-
მული სრულად და მეორე იმედაშვილის ნაქონი მამული ნასყიდი
თუ უსყიდი დარჩა გედევანის შვილებს პეტრეს, გლახას და ბე-
ციას.

იასაულო, თუ ხარელო გოგია ვ! ამათ დაანებე.

გიორგობისთვის კდ, ქორონიკონს უ

ჩვენ, ქართლისა და კახეთისა და სრულიად საქართველოსა
კათალიკოზ-პატრიარქი მეფის ირაკლის ძე ანტონი
განჩინებასა ამას ვამტკიცებთ. აპრილს კე. ქორონიკონს უპთ.

ხელრთვა: კათალიკოზი.

500. პანჩინება ზაალ გურამიშვილის შვის ბაბანას საქმეზე

1772 წ. 18 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2668. დედანი. ქაღალდი. 33,5x13,5 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია თითო წერტილი.

ქ. ბოლნისელი ფარსადანას შვილი სულხანას ცოლს
მის სიმაღლეს მეფისათვის არზით მოეხსენებინა, რო[მ] გურამი-
შვილი ზა[ა]ლ ჩემს შვილს ყმობით ეკიდებო. და მის სიმაღ-
ლეს მეფეს ჩვენ, მდივანბეგისათვის. სამართალი ებრძანა. ორნივ
სამართალში ვალაპარაკეთ.

ზაალ ასე ეუბნებოდა: საერისთოში ჩემი ყმა ოქროა იყო,
ის რო[მ] შეირთეო, იმისი შვილი არისო.

დედაკაცი ამას ანბობდა: ოქროას რო[მ] ვირთევედი, ორსული
ვიყავო ჩემის უწინდელი ქმრისაგანაო, შენი ყმისა არ არისო.

ორთავ მოწმები ვთხოვეთ და აქ ვერც ერთმა მოწამე ვერ
იშოვეს.

დედაკაცმა თქვა: ბაბანამ კარგად იცისო ჩვენი საქმეო.

ზა[ა]ლმაც იყაბულა, რასაც ბაბანა იტყვის, ყაბული ვარო. თითონ
ზალმა წიგნი მისწერა ორი რიგი. ერთი გიორგი ღვდელს გაატა-
ნა და მეორე სხვას და ერთი ღვდელი არის იქი ზა[ა]ლის ყმა, იმა-
საც მისწერა. და ეს დედაკაციც წავიდა ბაბანასთანაცა, ღვდელ-
თანაცა.

ზა[ა]ლს ეფიცებინა ღმერთი, სული, ბატონი და შვილი ღვდლი-
სათვისაც ღვდელობის რიგით ფიცით.

მერმე ბაბანასაც მოეწერა ფიცით და ღვდელსაც, რომ ეს დე-
დაკაცი მოვიდა აქა, ორსული იყო, მანამ არ ეყოლა, მანამ ოქროას-
თან ჯვარი არ დავაწერინეო და არც ეს ოქროა არის შენი ყმაო.

ეს წიგნები ზა[ა]ლს უჩვენეთ, რომ ზეპირათაც გიორგი ღვდლი-
სათვისაც ეს სიტყვა ეთქვათ.

რადგან ბაბანასა და ღვდლის მოწმობამ ასე გაიარა, ზა[ა]ლს
სიტყვა აღარა აქვს; ბოლნისელი კაცის შვილი ყოფილა. ამ დედა-
კაცის შვილი ბეჟანა მეფის სახასო შეიქნა. ვისთანაც ღვდეს ხიზ-
ნათ დგას, იქივ უნდა იდგეს, თავისთავად სხვაგან ვერსად წავა; და

როდესაც მის სიმაღლის მეფის ბრძანება იქნება და დაქყენებენ, იქ უნდა დადგეს.

ქრისტიშობისთვის ივ, ქორონიკონს უა. რამაჲ

თავში:

ქ. ჩვენ, ორთავე საქართველოს მეფის ირაკლი ამ სამართალს ვამტკიცებთ. მთიბათვის კე, ქორონიკონს უაბ.

ბეჰედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

501. პანჩინება ნალჩაგარ გეგორქასა და ოსმეხას გაჰრის სამეხე

1772 წ. 15 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 851. დედანი. ქაღალდი. 42,2×21,3 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ნებითა და ღმრთისათა მამისითა, ძისითა და სულის წმინდითა, წმინდა სამება ერთარსებითა გავიყარენით ჩვენ ნალჩაგარი არუთინას შეილებმა: ნალჩაგარი გეგორქამ და ოსმეხამ.

ასე, რომ: ჩვენი ერთად დგომა ვერ მოვახდინეთ წავედით, მელიქმამასახლისი ავეტიქას შუაქაცები ვთხოვეთ; დავსხით, თუ რამ ღმრთის ნაბოძები გვქონდათ, შუა კაცების ჰუზურში სულ ორწილად სწორე გავიყავით.

ამ თარიღში ჩვენ ვალი გვქონდათ:

მამიდას კაცი ა (ერთი თუმანი)

ოსეფას დანიშნულის ვალი ბ (ორი თუმანი და ექვსი მინალთუნი)

გეგორქას ქალის მზითვის ვალი დ (ოთხი თუმანი)

გეგორქას უწინდელი ჯალაბის ვალი ა (ერთი თუმანი)

სხვა წურილი და სიგლების ხარჯის ვალი ა (ერთი თუმანი და ერთი მინალთუნი).

იქნა ვალების ჯამი. ჟ (ცხრა თუმანი და შვიდი მინალთუნი)

ამისი თანხაში გვქონდათ ასაღები მოღნის ტერჰარუნას შეილისაგან ა (ერთი თუმანი). დარჩება ვალი ჟ (რვა თუმანი და შვიდი მინალთუნი)

ამისი ერგო ოსეფას თავის წილად ვალი: თავის დანიშნულის ვალი ბ (ორი თუმანი და შვიდი მინალთუნი), გეგორქას უწინდელი ჯალაბის ვალი ა (ერთი თუმანი), სიგლისა და სხუა წურილი

ვალეებისა **ვფ** (შვიდი მინალთუნი და ათი შაური). იქნა ოსეფას ვალის ჯამი **ღ ძფ** (ოთხი თუმანი, სამი მინალთუნი და ათი შაური).

ერგო გევორქას თავის წილად ვალი: თავის ქალის მზითვის ვალი **ღ** (ოთხი თუმანი), წურილი ვალეებისა ერგო **ძფ** (სამი მინალთუნი და ათი შაური) იქნა გევორქას ვალის ჯამი **ღ ძფ** (ოთხი თუმანი, სამი მინალთუნი და ათი შაური)

ჩვენი გარეთუბნის სახლები გავიყავით.

ერგო ოსეფას თავის წილად: სახლი ზეით ხრისგენ ახალი ნაშენი სახლი თავისი წინ ოთახის ალაგითა და იმის ქვეშ ბალის ნახევარი რომ მიჯნა თუთის ხისამდის; ამ დარბაზის გარეთ კედლის რუქივად რაც ლარი გაიტანოს სწორე ქვეით ბალამდის, კედელი უნდა დაედვას.

და ერგო გევორქას სახლებივად და ბალივად თავის წილად:

ოსეფას ახალი ნაშენი სახლის ქვემო ხრისკენ ორი სახლი თავის დერეფნითა და გზითა და ბალისა ქვეითი ხრისკენ ნახევარი ბალი რომ თუთას ხის ქვეით.

და ოსეფამ ედავებოდა, თუ: სახლი საკუთარი მე, ამიშენებიაო. ამისთვის გევორქამ ერთი თუმანი მისცა ოსეფასა.

ჩვენ ამრიგად ერთმანერთს მოვშორდით, რომ ამას იქით ყველას ხეირი და შარი თავთავიანთია, ამას იქით არა სადავო, არა სალაპარაკო ჩვენში არა დარჩა რა, არცა ერთის იოტის ფასი სიკეთის მეტი.

თუ ამას იქით ან მამეული ან პაპეული ასაღები ან მისაცემი გამოჩნდეს სადმე, ჩვენ ორთავ პასუხი გავცეთ.

ეს წიგნი ორია დაწერილი, ორივე ერთს მაზმუნითა: ერთი გევორქას აქვს, ერთი ოსეფას აქვს.

არის ამისი მოწმე თავად ღმერთი და ყოველი მისი წმინდანნი, კაცთაგან: მელიქშამასახლისი **ა ვ ე ტ ი ქ**. ბექელი: ქ. მონა ლთისა ბანდა მეფის ირაკლის მელიქშამასახლისი **ა ვ ე ტ ი ქ**,

მუნთოანთ მამაჯანას შვილი **მ კ რ ტ უ მ ა** სომხური ბექელი,

აბესალამანთ პაპასშვილი **პ ა ს რ ა თ ა** ბექელი,

ტერასატურანთ დავითას შვილი **ფ ა რ ს ა დ ა ნ ა** ბექელი,

ჩითახანთ პაპას შვილი **ფ ა რ ს ა დ ა ნ ა** ბექელი: მონა ლთისა **ფ ა რ ს ა დ ა ნ**,

ტულოანთ ზურაბას შვილი **გ უ რ გ ე ნ ა** ბექელი: მონა ლთისა **გ უ რ გ ე ნ**,

ქონების ოსტატი **ა ვ ე ტ ი ქ** ბექელი: მონა ლთისა **ა ვ ე ტ ი ქ**.

ხარაზების ოსტატი დავითა.

და მე, პოლოზას შვილს მწერალს ისაიას დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი.

დაიწერა ესე გასამყრელო წიგნი და სიგელი ქრისტეშობის იე, ქორონიკონს უნი.

მე, ოსეფამ ამ სიგლის ყაბული ვარ. ოსეფამ წიგნი არ იცოდა. მე, ხარაზების ოსტატი დავითამ ოსეფას სიტყვით მოწამეც ვარ + დავწერე.

ქ. როგორც ამ სიგელში სწერია, ასევე მოწამე ვარ მელიქმამასახლისი

ბეჰედი: მელიქმამასახლისი

502. ბადნიეზა უმეკანთ ოსეფას პალის საჩამეზო

1778 წ. 16 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13055. დედანი. ქალღდი. 29,5×20,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო ან ორწერტილი.

ქ. ბედნიერის კელმწიფისათვის უმეკანთ ოსეფას არზა მიერთმევიანა: მამის ჩემის ვალი ბევრი დარჩაო. მოვალე[ე]ბი, დიად, მაწუხებენო, ილაჯი არა მაქვსო და ამ მიზეზით შვილებიც ყიზლარს გამექცენო და არ მოდიანო.

ბედნიერს კელმწიფეს ჩვენ, ქალაქის მოურავი დავითისათვის და მელიქ-მამასახლისი ავეტიქასათვის ოქში ებოძებ[ი]ნა, რომ: ამათი მოვალე[ე]ბი ერთად შეეკყაროთ და ამათი რაც უპოვნონ მოვალე[ე]ბმა, თუმანათათ გაიყონ; და თუ ვერა იპოვნონ რა, სახლი გაუყიდოთ და რაც თუმანათაც ერგოსო, ისე გაუყოთ.

ჩვენც გამოვიძ[ი]ეთ და მოვალე[ე]ბიც ეცადნენ. სახლის მეტი ვერა უპოვეთ რა; ეს სახლი დავაფასებინეთ, დაფასდა ოცდაერთ თუმნათ. ამისი თერთმეტი თუმნისა გირაოდ რყო და თორმეტი თუმანიც კიდევ ვალი ავადებინეთ, რომ ამისი მოვალე[ე]ბი, ვინც ჰუზურში იყვნენ, თუმანზე ოცდაათი შაური ერგოთ და გაიყვეს.

სახლი ამ მიზეზით ვერ გავასყიდინეთ, რომ რადგან მოვალის შიშით ყიზლარს თავიანთთვის ბინა ჩაეგდოთ, სახლიც რომ არა ჰქონებოდათ ქალაქს, რილას იმედით მოვიდოდნენ? ეგების ამას იქით ეცადნენ და თავიანთ სახლიც დაიხსნან.

და ახლაც რომ თორმეტი თუმანი ვალი აიღეს, რომ მოვალე[ე]ბს მისცეს, ისიც გარდიხადონ და არც კელმწიფის აზნი დაეკარგოს და არც მოვალე[ე]ბის მეზობელი. ამაზეთ ამას უწინდელი ვალი, რაც ჰუზურში მოვალე[ე]ბი იყვნენ, თუმანზე ოცდაათი შაური მიეცათ.

და თუ ვინმე იყოს, რომ ჰუზურში არ ყოფილიყოს და ან ხანათ არ დაჯერებულიყოს, ყველანი ასე უნდა დასჯერდნენ, რომ თუმანზე ოცდაათი შაური გამოართვან. და სხვარიგად ამ ოსეფასთან და ამის შვილებთან მოვალეებს ქელი არ აქვთ რა.

დაიწერა ესე წიგნი თებერვლის ივ, ქორონიკონს უნია.

ორი ბეჭედი:

1. მონა სიძე სიმალლისა მოურავე მყო ტფილისისა და ვით
2. მამასახლისი ავეტიქ

თავში:

ქ. ჩვენ, მეფე ერეკლე ამ ქალაქის მოურავისა და მელიქის გარიგებულს. სამართალს ვამტკიცებთ. თიბათვის ივ, ქორონიკონს უფ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მივმოვს ძედ კახეთის მეფედ ცხე-ბულს, ერეკლე.

კიდევ:

ქ. ჩვენ, ბატონის შვილი გიორგი ამ ქალაქის მოურავისა და მელიქისაგან გასამართლებულს განჩინებას ვამტკიცებთ. იანვრის კვ, ქორონიკონს უფ.

ბეჭედი: მეფის ძე გიორგი.

ქ. ჩვენ, ბატონის შვილი პატრონი ლეონ! ამ ქალაქის მოურავისა და მელიქისაგან გასამართლებულს განჩინებას ვამტკიცებთ. მარტის ი, ქორონიკონს უფ.

ბეჭედი: მრჩობლთა მეფეთა ძესა ლეონ სახელად მძესა.

503. განჩინება კვეზერელისა და ბეჟანას მამულის სამეფო

1778 წ. 20 აპრილი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 7. საბ. № 77. პირი. ქალაქი. მხედრული.

[73v] ჭონი ბაღდასარას შვილი ბეჟანა დაკარგული ყოფილიყო და მისი ნაჭონი ნაბალარი ბედნიერს ხელმწიფეს მცხეთისათვის შეეწირა მისს უწმინდესობას კათალიკოზს ანტონისის ნაბალარი თავისის ყმის კვეზერლისათვის ებოძებინა.

კარგა ხანი გამოვიდა. ჭონი ბაღდასარას შვილი ბეჟანა მოვიდა და მისმა სიმალემ თავისი ნაჭონი ნაბალარი ისევ იმასვე უბოძა.

კვეზერელს რაც ხანი ის ნაბალარი სჭეროდა, ემუშავნა, გაეკეთებინა და ხარჯი მოსლოდა. მისის სიმალლისათვის კვეზერელს ხარჯის ბარობაზედ არზა მიერთმევინა.

და ამისი სამართალი ჩვენ, მსაჯულთათვის ებრძანებინა. თავილ-
დარი ყო რ ღ ა ნ ა შ ვ ი ლ ი ფ ა რ ს ა დ ა ნ, კ რ წ ა [74] ნ ე ლ ი ა მ ი რ ა -
ლას შვილი პოლოსა, ზურაბას შვილი სტეფანა, კალატოზი
სოლომან, ონანაშვილი მათია და მიკირტუმა ესე-
ნი გავგზავნეთ.

და რაც კვერეზელს იმ ბალზედ ემუშავნა და ხარჯი მოსვლო-
და, რომ ეანგარიშებინათ **ლც ხტ** (ოცდათვრამეტი თუმანი, ექვსი
მინალთუნი და ექვსი შაური) ამდენი მდგარიყო. კვეზერელს ბალი-
დამ შესვლოდა **იგ ჰ** (ცამეტი თუმანი და ხუთი მინალთუნი), ამდენს
რომ გამოვედით, დარჩა კვეზერელის ხარჯი ბალზედ **ჰე ჩტ** (ოცდა-
ხუთი თუმანი, ერთი მინალთუნი და ექვსი შაური). აქედამ რადგანც
ბეჟან შეუძლებელი იყო კრწანელების დამოწმებით, კვეზერელს ხე-
ლი ავალებინეთ და ჩაუტარეთ **ი ჩტ** (ათი თუმანი, ერთი მინალ-
თუნი და ექვსი შაური) ამდენი, დარჩა ძირს **იე** (თხუთმეტი თუმანი)
ამდენი.

ეს თეთრი ბეჟანამ კვეზერელს დავითს უნდა მისცეს. თუ უნ-
დოდეს, ახლავ მისცეს თავისი თეთრი. და თუ უნდოდეს, თავისი
ნახევარი ბალი გირაოდ მისცეს. რაც იმ ნახევრის ბალიდამ გამო-
სავალი მოვიდეს, სარგებელში აიღოს. და თუ გადარჩეს რამე, თავნ-
ში უანგარიშოს.

რაც ბეჟანას ბალისათვის კვეზერელს კედელი შემოევლო, იმი-
სი ხარჯი მთლად ჩაუტდევით. თავსა და ბოლოს რომ კედელი შე-
მოუვლია კვეზერელს თავისის მიწისათვის, იმასთან ბეჟანას ხელი
არა აქვს.

იასაულს, მურვანის შვილს ქაიხოსროვ, ეს ასე გაარიგე.
აპრილის კ, ქორონიკონს უმა

--

--

--

504. ზანჩინაზა სულხან მდივნისა და მამუკა ბაგისუვილ იბრაჰიმის

წყლით სარგებლობის სამყეუზი

1773 წ. 14 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 991. დედანი. ქალაქი. 30,5×15,6 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშანი ნახშირი არ არის.

ქ. სულხან მდივანი და მამუკა ბეგის შვილი
იბრაჰიმ წყლის გატარებაზედ ლაპარაკობდნენ. ამათი საჩივარი
გავშინჯეთ.

მეფის ვახტანგის სამართლით წყლის გატარებას ვერას ალავს

ვერ დაუშლის, ვერც საყდარში, ვერც ზვარში და ვერც ხოდაბუნ-
ში, ყველგან გა[ა]ტარებს. მეორე, ეს ახლა კაცნი გავგზავნეთ, გავა-
შინჯეთ და არას უშლიდა. მესამე, კიდევ ეს მადამდის იბრეიმ იმ
ბაღს იშოვნოდა, უწინაც იმაზედ უვლია, რომელზედაც ახლა სულ-
ხან მდივანს მიჰყავს.

ამ მიზეზებით ვერ დაუშლის. როგორც ამას წინათ ედინოს,
მთლით იმავე გზაზედ უნდა გა[ა]ტაროს სულხან მდივანმა. იბრეიმ
ვერას ედავება. თუნდა კიდევ მცირეს უხდენდეს ბაღისას, მაშინც
ვერას ედავება და ვერც დაუშლის.

მთიბათვის იდ, ქორონიკონს უდა.

იასაულო, ციცი ს შ ვ ი ლ ო ა მ ი ლ ღ ა ბ ა რ, ეს ასე გა[ა]-
რიგე.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთა-ცა გულის მმბჭომი
ღმერთგანცაა(?), ი ო ა ნ ე 1748
2. მონა ღთისა ამილახვრისშვილი მოურავი ი ე ს ე
3. მონა ღთისა მდივანბეგი თ ე მ უ რ ა ზ
4. მონა ღთისა ი ო ს ე ბ.

თავში:

ქ. ჩვენ, მეფე საქართველოსი ი რ ა კ ლ ი მ ე ო რ ე ამ განა-
ჩენს ვამტკიცებთ.

[მ]კათათვის ე, ქორონიკონს უო.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ე რ ე კ ლ ე

505. განჩინება ფირყულაანთ ოსაფასა და გიოფასა გაყრის საქმეზე

1778 წ. 11 აგვისტო

ცსა. ფ. 1448. საბ. № 315. დედანი. თავი დაზიანებული. ქალღდი.
49,7×28,3 სმ. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმა-
რია ორწერტილი. ამავე ფონდში დაცულია ამ საბუთის მეორე დედანიც
№ 4240, რომლის მიხედვით აღდგენილია ჩვენი საბუთის დაზიანებული
ადგილები.

ქ. ნებითა გავიყარენით ჩვენ, ფირყულაანთ ნაზარ ბეგის შვი-
ლებმა ო ს ე ფ ა მ და გ ი ო რ გ ა მ ასე, რომე: ჩვენ ერთად ღვთა
ვერ მოვახდინეთ, ერთმანერთს მოვშორდით და რაც რამ ღმრთის ნა-
ბოძები გვქონდათ, სახლი ან სახლის აჯნასი, თუ ნაღდი, თუ ვეჯი, თუ
ასაღები, თუ მოსაცემი, სულ ყველა ღმრთის წინაშე სწორე ორ-
წილად გავიყავით.

ე რ გ ო ო ს ე ფ ა ს: სახლებიდან თავის წილათ დარბაზი, დარ-

ბაზის შიგნით ამ კელმწიფის ბურჯიდან დაჭერილი ქვემო ძველი
ოთახითა, გარეთ დერეფანი თავისი პატარა ოთახითა, ამ ოთახს აკ-
რავს ძველებური ოთახი; თავისის სათორნითა და მარანითა რომ
ბურჯის დაბიას აკრავს, წინ ბალი, ბოლო ფრანგების ოთახს და გო-
გიას ოთახის კედლამდის; შესამე გვერდი ამ სო ანთ სახლების
მიჯნიდან დაჭერილი; ქვემო გოგიას ოთახების კედელი, ჩამოტანე-
ბული ფრანგების საყდრის მიჯნამდისინ; მეოთხე გვერდი ბურჯი-
დან დაჭერილი პატარა სათორნის მიჯნა და ოსეფას წილი ძველი
ოთახის კედლის მიჯნა და დერეფნის მიჯნიდან დაჭერილი ბალის კე-
დელი, ჩატანებული ქვემო გოგიას წილი ოთახის მიჯნამდის. ამისი
კარი და გზა ამსოანთქენ არის და მანგოანთ ოპანასაგან ნას-
ყიდი.

ვერაზე ერთი ჩარეკი წისქვილი;

და ყამაზანთგან ნასყიდი ერთი ჩარეკი წისქვილი;

და მელოქ შერმაზანანთაგან ნასყიდი ერთი ჩარეკი
წისქვილი

და მელოქ ავეტიქასთან საამხანაჲო ნახევარჩარეკი
წისქვილი

და ჰავლაბრის ქარვასლის ადგილისა ჩვენი წილის ნახევარი

და გარეთუბნის ფითოანთგან ნასყიდი ქარვასლის ალა-
გისა და სახლების ალაგისა და აგურხანის და თავის მიწისა — ამა-
ების ნახევარი

და ტერ-შმოვანანთაგან საამხანაჲო გარეთუბნის დუქნე-
ბისა ჩვენი წილის ნახევარი,

და სეიდაბათის საყინულოს ჩვენი წილის ნახევარი,

და ქვემო თათრის მეიდანში უსტაიასთან გურგენა-
საგან და ასლანასაგან ნასყიდი დუქნების ალაგს აშენებული სამი
დუქანი; თავისი სისწორე ქვეითი ოთახებითა, ზემო ბაზრის [მ]ხრის-
კენიასე მდივნის დუქნის მიკრული;

და ბაღდადანთ ნასყიდას. შვილი გასპარასაგან
ნასყიდი ერთი დუქანი,

და ტულოანთ სტეფანასაგან ნასყიდი ერთი დუ-
ქანი,

და ყორღანანთ აკოფჯანასაგან ნასყიდი ჰონხა-
ნაში ერთი პატარა დუქანი,

და ჩორსუს ზემოდან ფითოანთგან ნასყიდი ორი დუქა-

ნი რომ ერთმანერთს აკრავს და ტერ-შმოვანანთან საამხანა
 კო ორი დუქნისა — ამ[ა]ებისა ნახევარი დუქანი რომ ლალაზარა
 ზის და ნახევარი რომ მკალავი ზის, რომ შეიქნა ერთი დუქანი,
 და ზემო უბანში პაპის ჩვენისეული მეჩოვურის დუქანი და ყა-
 საბი არაქელა რომ ზის, ის დუქანი თავისი ოთახითა რომ ორივე
 ერთმანერთს აკრავს.

ესენი ეს ზემო ნაწერი ოსეფას წილია. ამისი სახლების სარ-
 თაფი ოსეფამ მისცა გოგიას თხუთმეტი თუმანი და დუქნების სარ-
 თაფი ოსეფამ მისცა გოგიას ოცდახუთი მინალთუნი. ესენი ოსეფამ
 თავისი ქისილამ საკუთრივ მისცა და ყმებისაგან ერგო ოსეფას მიქე-
 ლას შვილი ზურაბა.

ამისი ფარდი გოგიას ერგო: სახლებილამ თავის წილათ
 ბიძა ბესაანას ჯალაბილამ ნასყიდი სახლები თავისი ბაღითა და
 მამისეველი სახლის ალაგი თავისის ეზოთი. ამისი სამძღვარი: თავი
 კელმწიფის ბურჯი, ერთი გვერდი ოსეფას წილი სათორნის და
 ოთახის კედელი და დერეთანის კედლილამ და ბაღის კედელი ჩატა-
 ნებული გოგიას წილი პატარა ოთახის კედელი ფრანგების ოთახის
 კედლამდის; მესამე გვერდი ბურჯილამ დაქერილი კიკოანთ სახ-
 ლების მიჯნამდის და ბოლო ჩვენი განაყოფი დანელას ჯალაბის
 სახლის მიჯნილამ დაქერილი განჯელი ოპანეზას ბაღის მიჯნილამ
 ჩამოტანებული ფიბოანთ ოსეფას სახლის მიჯნამდის და
 გოგიას წილი პატარა ოთახამდის თავისი საკუთრივ გზითა და კარი-
 თა, რომ ამ გზაზედ ოსეფამ ვერ დაივლის.

ამას აძევს: ოსეფას ქუჩისაქენ ფრანგებიანთგან ნასყი-
 დი ორი ოთახი თავისი გზითა

და ფითოანთ ბეჟანასაგან ნასყიდი ერთი სახლი,

და მანგოანთგან ნასყიდი ვერაზე ერთი ჩარეკი წის-
 ქვილი,

და ყამაზანთგან ნასყიდი ვერაზე ერთი ჩარეკი წის-
 ქვილი,

და ყამაზანთგან ნასყიდი ერთი ჩარეკი წისქვილი,

და მელიქ შერმაზანთგან ნასყიდი ერთი ჩარეკი
 წისქვილი,

და მელიქი ავეტიქასთან საერთო ნახევარი ჩარე-
 კი წისქვილი,

და პავლაბრის ქარვასლის ალაგისა ჩვენი წილის ნახევარი,

და ფითოანთგან ნასყიდი გარეთუბანში ქარვასლის და

სახლების ადგილისა და აგურხანის ადგილისა და მიწისა — ამქალების
ნახევარი

და გარეთ უბანში ტერ-შმოვანანთან საამხანაგო ღუქ-
ნების ჩვენი წილის ნახევარი,

და თათრის მეიდანში უსტა იასიანთ გურგენასაგან
და ასლანასაგან ნასყიდი ღუქნების ალაგი, აშენებული ოთხი
ღუქანი თავისი სისწორე ქვეითი ოთახებითა, ყასაბი ასატურას
საბატონო ღუქნის [მ]ხრისკენ,

და ფოთთან სიავუშასგან ნასყიდი ერთი ღუქანი,
და ჭონხანაში პაპევული ერთი ღუქანი,

და დიდი ჩორსუში ნაზირი ოსეფასაგან ნასყიდი ერთი
ღუქანი,

და ოქთანთაგან ნასყიდი ერთი ღუქანი,

და ყორღანანთ აკოფჯანასგან ნასყიდი ერთი
ღუქანი,

და ზემო უბანში პაპევული ორი ღუქანი: ერთი შადინანთ
სახლებს აკრავს და ერთი ბიძა ბესანას ღუქანს აკრავს,

და ყმებისაგან ასლანა და მკრტუმა ზურაბას ფარ-
დათ მაგიერი ეს ორი ერგო.

ეს ზემო ნაწერი გოგიას წილია.

და ამ სახლების ერდოს წვიმის წყალი და თოვლი ყველამ თა-
ვისი წილი მამულში უნდა გაარიენოს.

და ოსეფას ქალი ლალითარსას მზითვისათვის შუაღამ
ორმოცდაათი თუმანი მიეცა.

და რაც სხვა წვრილი ანგარიშები გვქონდათ მეტნაკლები, ჩვენ
გავსწორდით. ასაღებისა და მისაცემისა ორი ნუხსა დაგვიწერია,
ორივე ერთის მაზმუნითა: ერთი ოსეფას აქვს, ერთი გოგიას. ერთ-
მანერთის ნუხსაზე ჩვენი ქელი აწერია მელიქი ავეტიქას
ბექდიტა და პაპის ჩვენისა და მამის ჩვენის დებულის არის ვახმათ.

ოსეფამ თავისი მამულიდამ უნდა მისცეს ზურვირაბს საყდარს
საწირავად თვეში სამი აბაზი და ვანქის საყდარს სამთლის ფასად
თვეში ექვსი შაური.

და გოგიამ უნდა მისცეს ამ დებულისა თავის მამულიდამ ვან-
ქის საყდარს საწირავად თვეში ოთხი აბაზი და საკმლის ფასად ორი
შაური.

ვინც ეს დებულობა მოშალოს, ქრისტესთან მოვალე იყოს.

ჩვენ ამრიგად და ამ პირობით ერთმანერთს მოვშორდით, ^{რთმ} ამას იქით ყველას ხეირი და შარი თავთავიანთი არის.

თუ ამას იქით ან პაპეველი ან მამეველი ან ამას წინათ ჩვენი ნასყიდი სადავო გამოჩნდეს, თუ თეთრისა თუ მამულისა, ორთავ ერთათ უნდა პასუხი გავცეთ და ჩვენს შუაში საერთოთ გაესწოდეთ. თუ ასაღები გამოჩნდეს, ისიც უნდა შუაში გავიყოთ.

ეს წიგნი ორია დაწერილი ერთის მაზმუნითა: ერთი ოსეფას აქვს, ერთი გოგიას აქვს.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი და ყოველი მისი წმიდანნი, კაცთაგან:

მელიქ-მამასახლისი ავეტიქ ბეჭელი: ქ. მონა ლთისა, ბანდა მეფის ირაკლისა, მელიქმამასახლისი ავეტიქ.

აბესალამანთ პაპას შვილი ჰასრათა ბეჭელი: ჰასრათ.

განჯელი ოჰანეზა

მუნთოანთ მიკირტუმას შვილი ოსეფა ბეჭელი: ოსეფ 1733

მირიმანანთ ოსეფას შვილი ოჰანეზა სომხური ბეჭელი

ჩითახანთ პაპასშვილი ფარსადანა ბეჭელი: მონა ლთისა, ფარსადან

ტურფოანთ ესტატეს შვილი მოსესა ბეჭელი

ტულოანთ ზურაბას შვილი გურგენა ბეჭელი; მონა ლთისა, გურგენ

ენიბეგას შვილი ოსეფა ბეჭელი

და მე, პოლოზას შვილს მწერალს ისაიას დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი.

დაიწერა ესე გასამყრელო სიგელი მარიამობისთვის ია გასულს, ქორონიკონს უნია.

მე, ფირყულაანთ ნაზარბეგის შვილი გიორგამ ამის ყაბული მაქვს ბეჭელი: გიორგი.

კიდებუ:

ქ. როგორც ამ სიგელში სწერია, ასეც მოწამე ვარ მელიქმამასახლისი ბეჭელი: მამასახლისი ავეტიქ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1500. პირი. ქაღალდი. მხედრული. საბუთის პირები დაცულია აგრეთვე Ad 796 და 2221-შიც.

ქ. წმინდის დავითის უდაბნოს არხი მანდრიტს გერმანეს მის სიმაღლის მეფისათვის არხით მოეხსენებინა ორს-სამ რიგად: უდაბნოს მამული ჩობახურისა, რომელიც კისის ხევს და კონდოლს შუა არისო, თქვენის მალის გამოძიებით მეზომოსო.

მის სიმაღლეს მეფეს განწესება ბრძანებისაებრ ებრძანა: ბეჟან ყორჩიბაშიშვილო და ოსებს მაყაშვილო, ამის გამოკვლევა ჰყავითო და რამაზ მდივანბეგთან წარაყენეთო და სამართალი მისცესო.

მე, მღაბალმან რამაზ და ზემოქსენებულთ იასაულთ ბრძანებისაებრ გამოვიკვლიეთ, რაოდენ ძალ-გვედვა, კონდოლ-კისისხევ-წინანდალთაგან; და-რაც გვითხრეს, ვიუწყევით და დავნიშნეთ.

შემდგომ ამისა მოვიწვიეთ სამართალში სუფრაჯი ქაიხოსრო ავალიშვილი და მდივანი ოთარ. ავალიშვილი გაღმა იყო და კაცი გაუგზავნეთ; და მდივანი კი თელავს მოვიდა.

მდივანს ზემოწერილი ბრძანება და უდაბნოს მამის მოხსენება წავაკითხეთ და სამართალში ჩაცვივდნენ.

მდივანი დიდად ფიცევდა: მე უდაბნოს მამული არ მიჭირავს რაო; და სხვის ჭერილს სამძღურებს კი ნიშნევდა.

უდაბნოს მამამ უპასუხა: ჯერ ზევითი თავი უნდა გამერჩესო, მას უკან ქვემოთი ბოლოო. ზემო თავს შენ გეცილებიო.

მდივანმა უპასუხა: რომლის გამოძიებით მედავებიო.

უდაბნოს მამამ უპასუხა და მოწმებთაგან წერილნი წარმოაყენა: ამათის გაგონებით და მოსამართლეთ სამართლით რაც გამიჩნდება ჯერისაებრ, ვჯერვარო.

ამის პასუხად მდივანმა მალის კმით აღმოუტევა: ჩემს კელ-მწიფეს უმტერ-უმოყვაროს კაცთათვის უნდა ებძანებინაო სამართალი და იასაულობაო; და მოწამენიც მტერნი არიანო.

ჩვენ ჩვენი სინდისი განვიხილეთ და ქეშმარიტ იყო თქმული იგი, რომ მისი მტერნი ვიყავით. და ესეც ძიებულ ვყავით, რომ კახეთში ზემო ხსენებულის მდივნის უმტერ-უმოყვრო კაცი ვერ ვპოეთ. და თვითონაც ვერ გაირჩივა. ამ მიზეზით ნახევარი ჩობახური ამასვე რჩებოდა. მაგრამ ამ საქმისა უდაბნოს მამამ ჯერ არა ჰყო.

მერმე ჩვენვე ეს დაუმტკიცეთ, რო[მ]: ჩავსულიყავით კონდოლს და თითონ ძიებულ ექმნა და ჯეროვანის საქმით გადაწყვეტილიყო. ამაზე კსენებული მდივანიც დაემტკიცა და პირი მოგვცა. მეორეს დილაზე მოვიდა, რომ უნდა წავსულიყავით. მეორეთაც პირი მიიღრია და ზემოვე უარის¹ ჰყოფა ქმნა და აღარ წამოვიდა.

დაუტევით იგი მდივანი. და კონდოლს ავაღისშვილთან ჩამოვედით, გაღმა კაცი გაუგზავნეთ და დავიბარეთ; ორი დღე ვიყავით, არც ის გამოვიდა. ავდეგით და რაც ჯეროვანი ჩვენი ვალი იყო, ის საქმე დავიწყევით.

დავიწყეთ თავი საქმისა ამის, რაგვარადცა ამ საქმეების ძიება ყოფილა. პირველად ესე იო ა ნ ე ბ ო დ ბ ლ ის დროს ერთს ალაგს შეყრილნი ყოფილან მდივანი ოთარ, მელვინეთხუცესი ბერი და ერთი ამათთან სხუა, რომელიც ის კაცი მკვდარი არის, და ამათთან დასწრებოდა აკურელი უდაბნოს ყმა.

ლაპარაკი შექნოდით კსენებულს ჩობახურზე. და ავაღისშვილზე. მელვინეთხუცეს ეთქვა: ნუ ლაპარაკობენო; თვარა მე ამისი გუჯარი მაქვსო. გამოვიტან, ყველას დავაშველებო. მდივანს ეთქვა: იმას ნუ გამოიტან, თვარა ბევრს შფოთს ააყენებსო.

ამ გუჯრისა გიორგი ნაზირის შვილის რა შეეტყო, მელვინეთხუცისათვის ოთხი თუმანი და ერთი ცხენი ეძლივა, ის გუჯარი მე მომეცო. ეს თქმული თვით ავაღისშვილმა ქაიხოსრომ აღიარა: ქეშმარიტია, ვაძლიეთ, კიდევ დავგპირდა მოცემას და აღარ მოგვცაო. მდივანმა დაამტკიცა: მართალი არის გუჯარი მელვინეთხუცეს ჰქონდაო.

როდესაც ბოდბელს იოანეს ზემო კსენებული უდაბნოს ყმა აკურელი კაცი შემოჰყროდა, უანბო სადმე ამ საქმემ ასე გაიარაო, როგორც იმ გუჯრისა ელაპარაკათ მდივანთან. ერთი ეს ნიშანი რომე გიორგი ავაღისშვილს ბოდბელს იოანესათვის თხუთმეტი თუმანი ეძლივა რამაზ ყორჩიბაშის შვილის პირით, რომ ნულარ მედავები, წიგნი მომეცო. რამაზს ასე ეთქვა: ოცს თუმანსაც მივსცემო, შენ არ გკითხავო, თუკი შეგვჯერდაო. მარამ

¹ უვარის

იოანე ბოდბელს შორს დაეჭირა: მე უდაბნოს მამულს ვერ გაუ-
ყიდო.

დავით ბოდბელი თელავს მოსულიყო თავის კრებით. და
ეს გერმანე არხიმანდრიტიც თან ხლებოდა. რომე-
ლიც თავის გუჯრისა თქმულ იყო და იქ დამსწრე, რომელიც დღეს
მკვდარია, ის მოეყუანინებინა და დაეფიცებინა; და იმას რო-
გო[რ]ც ენახა, ის ეთქვა და დაეწერინებინა, რო[მ] ის წერილი ახ-
ლაც კელთა აქესთ. ასეც ეთქვა: თქვენ ამ წერილის პირზე დაიფიცე-
თო და იმ გრძელს სოფელს პასუხი გაგცეთო. თუ ეს ჩემი ნათქვამი
ტყუილი იყოსო, ეს საქმე იცისო გემაზაშვილმა, ბასო-
შვილმა, ხუცისშვილმა, სვიმონისშვილმა, იერუ-
სალიმის ყმამ მღუდელმა. ამ წერილში ასე სწერია: სათელავოს შა-
რას ქვევით თევდორაშვილის მიწამდინაო, დასავლეთის კერ-
ძო საკონდოლო თუ რომ ჩამოივლის, თევდორაშვილის მიწამდინაო,
შარა რომ გაივლის, თევდორაშვილის აღმოსავლეთის კერძო გავ-
ლით კისისხევის ხევამდის უდაბნოსი არისო.

ამ ზემო მოწმების წერილზე ძიება ვყავით. სულ კისისხევა
ბერმა და ყმაწვილთ ამ ზემოქსენებულთ წერალზე გაიარეს და და-
ნიშნეს: ამ ძველს სათელავოს შარიდამ თევდორაშვილის მიწის შარამ-
დინ ჩობახური არისო და ბერებისაც არისო. ამაში დაყვა თავს
ნაობიშვილის წისქვილი, რომ სვიმონ მდივანს მიუყიდ-
ნია, მდივნის ზემოთი წისქვილისა. ასე თქვეს: ლაზარეშვილმა
დათუნამ და ამისმა ძმამ გზირიშვილი დათუნა შეა-
გულიანესო, რო[მ] ახალი იმერეთიდან ჩამოსული იყოო, ეს წის-
ქვილი ავაბრუნოთ, წამოვიდნენ ორთავ წისქვილის ქვები მოიტანეს
და დაყარესო და თხრა დაუწყესო.

იმ ჟამს ერთი დიდად მოდღევენებული კაცი იყო მეზერი-
შვილი შიონა თბილელის ყმა. იმან გზირისშვილს უთხრა: მა-
გას რათ აყოლიხარო, ეგ ალაგი ბერებისა არისო, ჭირნახული ცუ-
დად ჩაგივლისო და ააღებინაო. არცავინ ამზე წისქვილის ბრუნვას
შევსწრებდართო, რა ახლა მდივანმა არ დააბრუნაო.

დღეს რომ მდივანმა ზვარი ააშენაო, ცოტას ალაგს აქეთ თბი-
ლელის ყმას მეზვრის შვილს ეჭირაო, ის ამოწყდა. მას უკან ამ მეო-
რეს დასახლებულს მეზვრეს ეჭირაო. დღევანდლამდე ესენი ხნე-
დნო და ახლა მდივანმა წაართვაო. ეს მიწაც ჩობახური არისო და
თბილელის ყმას რის მიზეზით ეჭირა ის კი არ ვიცითო.

ქვემოთის მდივნის წისკვილისა ასე თქვეს: ალაგი ჩობახურისა არისო. და წისკვილი არ შეგვისწავლიათ.

ქვემოთ ავალიშვილს რომ ვენახები უჭირავსო, მისი ასე თქვეს: ანტრაფელი ესახლა, ეზოთი ვენახი ჰქონდათო და თითონაც აქ ესახლენო. იმ ვენახის გვერდს იქით ბეითალმანი იყოო და ბერებისა ეძახდენო და ჩობახურიც ჰქვიათო. გასწვრივ ავალიანთ წისკვილიც შიგ რჩება.

ამ ზემო წერილით საქმეებმა ასე [გაიარეს] ღმრთის წინაშე. ამ გამოძიებაში დაესწრა ა[რ]ხიმანდრიტი გერმანე თავისის ბერებით, დეკანოზი ან დ რ ი ა და ჩვენ ამ საქმის გამრიგებელნი.

ახლა შევხედოთ ამ ზემო თქმულთ გამოძიებათ, რო[მ] ის გუჯარი ვის უნდა ჰქონდეს. რადგან მეღვინეთხუცისას აღარა ჩანს, ვთქვათ, რომ უნდა ჰქონდეს ავალიშვილს და მდივანს ოთარს. ავალიშვილს ეს მიზეზი უჩანს, რო[მ] თთხი თუშანი და ცხენი რაში აძლივა, თუ ეს მამული უდაბნოსი არ იყო. ან ეს რით შევიტყოთ, რო[მ] იმ მეღვინეთხუცესმა არ მისცა ის გუჯარი. იქნებოდა ამისთვის იჭირვოდა ავალიშვილი, რო[მ] უდაბნოს მამული საქონლად არ უნდოდა და ამის გარჩევისათვის იჭირვოდა. ეს დიახ კარგი ქველის საქმეა, მაგრამე რადგან არ მისცა დაპირებული იგი გუჯარი, რასათვის უდაბნოს მამას არ უთხრა, თქვენი გუჯარი ამ კაცსა აქვსო, ვეცადე და არ მომცაო. ეს უდაბნოს მამები ხომ ადვილ გამოართმევდნ სამართლით იმ მეღვინეთხუცესს, თავისი პირით თქმულს არ უკუათქმევინებდნ. სხვაც რომ არა ყოფილიყო რა, თავიანთ¹ მამულის გარჩევას მაშინაც ეტყოდათ ან პირს მისცემდათ.

აქავ ერთს ნიშანს იძლევა, ასე რო[მ]: ბოდბელს იოანეს ოც თუმანს რათ აძლევდა, ამით უეჭველად ვცნობთ, რო[მ] ამას უნდა ჰქონდეს.

მეორეს ამ ნიშანს¹ აძლევს: ეს ავალიშვილი თავ[ის] მდივნის ჰერილს მამულზე ადგამს ფეხს და თავისას კი არ არჩევს. ეგრეთვე მდივანი ამის ჰერილს მამულს ფარგლავს და აყენებს ავალიშვილისა სულ უდაბნოსი არისო.

მდივნისა ამ მიზეზით გვაქვს აზრი: თუ ავალისშვილს დაპირდა და აღარ მისცა, კი იქნებოდა ხათრი უფრო შეენახა, ამ მდივანს მისცა და ავალიანთ უარი უთხრა.

მეორე ამ ნიშანს აძლევს, რო[მ]: ამ ავალიანთ ჰერილს საზღვარზე ფეხს ადგამს და მოწამენიც ორისავ დანიშნულთ ალაგებს ფარ-

¹ თავიანთ.

გლვენ და ორისავე თქმულს ამტკიცებენ — ზემო ავალიშვილის ნათქვამს და ქვემო მდივნის დასახულს.

მაშ, თუერმე სცოდნიათ გუჯრის ძალი, თავთავისას მალვენ და ერთმანეთისას კი უნიშვნენ; და მოწამეთაგან თქმული სწორად აღმოჩანს, ორთავე თქმულთ უმტკიცებენ და საზღვარსა მათსავე უნიშვნენ. ამ საქმეში იმ გუჯრის ძალი ორთავე სცოდნიათ და თითონვე აღიარებენ მეღვინეთხუცეს[ს] ჰქონდაო. და ამავე ძალსა ზემო კსენებული მომკვდრის კაცის დანაწერი ბოდბელს დავითთან დაწერილიც ამავე თქმულს ამტკიცებს.

შეიქნა უეჭველი, ამისთვის რომ სჯული გვიბძანებს: ორისა და სამის მოწამით დამტკიცდესო. პირველი მოწამე — მკვდრის მოცემული წერილი, მეორე — მდივანი, მესამე — ავალისშვილი, მეოთხე — მრავლობითი სოფელი, მეხუთე — წმინდის უდაბნოს გუჯარი, რომელსაც თვით წამებენ და ერთმანეთს უნიშვნენ. ამით შეიქმნა მტკიცე, [და] უფრო ამით, რო[მ] მოწამენიც ამათვე შეუდგებიან.

ჩვენ ამ ზემო წერილების საზღვარი ამ გზით განვაწესეთ:

ეს შემოფარგვლით სახელდებული ჩობახური სრულიად უდაბნოს მამას გერმანეს დავანებეთ ამ გზით: თუ გუჯარი გამოჩნდ[ა], ეს რაგვარადცა იმ გუჯარმა გაარჩიოს, იმ წესით დააჭიროს. თუ არ გამოჩნდეს, რაგვარადაც დღეს მიბარებია, იმ წესით ეჭიროს. გუჯარი ქაიხოსრომ და მდივანმან ოთარ იბოვონ. თუ უჯობდესთ, გამოაჩინონ; თუ არა, ნება აქვსთ. მთხრობელნი თითონ არიან და ამათვე ეცოდინებათ.

რაც ამ მამულში შენობა დარჩათ, უდაბნოსი შეიქმნა სამართლის ძალით, უდაბნოსი ყოვლითურთ ამ სამართლების განაწესებით: ბერძული სამართალი სკვ მეფისა იუსტინიანესი: ძალად მონასტრის მამულს ნურავინ დაიჭერსო; და უკეთუ დაიჭიროს ვინმე და ააშენოს ვინმე რამე, აშენებული მამული მონასტერს დარჩესო. ეს სამართალი შემოკლებით დაიწერა.

სამართალი მეფის ვახტანგის თქმულნი შემოკლებით სიზ რიცხვი: თუ ცილებით მონასტრის მამულში დანერგოს ვინმე რამე და ეჭირნახულოსო, სულ ეკლესიას დარჩესო.

საქართველოჲსა კათალიკოზ პატრიარხის მალაქიას და აფხაზეთის კათალიკოზის ევდემონის განწესება სჯულის კანონისაებრ რიცხვი კ: ვინცავენ ეკლესიის მტეხელნი მართალი მრუდათ გამოიკვლიოსო, მრუდი განამართლოსო, შეჩვენებული იყოსო.

ამათივე თქმული კა სამართალი: რომელმაც მონასტრის მამული გამოახვას¹ შეჩვენებული იყოს.

ამ ზემო სამართლების ძალმან დაანება წმინდას უდაბნოს. რიგიც აძლევს, რომ სხვანიც შეშინდნენ, რომელთაც ღმრთისა არა იციან რა, ამით შეშინდებიან და ამრიგს საქმეს კელს არა ჰყოფენ.

მაგრამე ჩვენის ქვეყნის ჩვეულება არის, რო[მ] სამართალს აგრე ადვილ არ შეიწყნარებენ. ამისთვისცა რიგს დავაწესებთ. ჩვენთვის რო[მ] სანდოება არა გვაქვს, რომე არ გვეპირებება.

რომელიც ჩობახურად შემოიფარგლა, და იმაში ვინც როგორმე იტყვის, ეს ჩემი მიწა არისო, ან წისკილი, ან ვენახი ამისი ასე განვაწესეთ: იმ ჩემელმან უძლიერესი მოწამენი წარმოაყენოს და მით გაიტანოს, და თვით უძლიერესი მოწამენი ვერ წარმოაყენოს, სამართლის საზღვრით ფიცით გაიტანოს. ამ გატანას გარდა დანარჩენი იმავე უდაბნოს დარჩეს.

ეს ზემო განჩინება ჩვენის გონებით ქეშმარიტებით გამოგვიძიებია და განგვიჩენია. და თუ ჩვენის უმეცრებით ნაკლულევანებ რამე გვაქვს და ცთომილ ვართ ბუნებისაებრ ჩვენისა, ნება მისის სიმალლისა იყოს.

ჩლოვ წელს, ოქტონბერს ზ.

ქ. ბ ე ე ა ნ და რ ო ს ე ბ! ამ ზემო შემოფარგლულს ჩობახურზე კელი ამართეთ და უდაბნოს მამას მიაბარეთ.

ერთი ამ პირის განაჩენი მდივნის ოთარისათვის მიგვიცია და ერთი ქაიხოსროსათვის, რომ სამი დაწერილა.

რ ა მ ა ზ მ დ ი ვ ა ნ ბ ე გ ი.

507. განწესება ფიცისა ჩობახურის მამულის საქმეზე

1778 წ. 9 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 361. დედანი. ქალაღი. 30,5×10,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

ქ. ამ წესით უნდა დაიფიცოს მ დ ი ვ ა ნ მ ა ო თ ა რ მ ა, მ დ ი ვ ა ნ მ ა ს ვ ი მ ო ნ მ ა და პ ა რ თ ე ნ მ ა:

მდივანს უნდა მიყვეს მ ე მ ც ხ ვ ა რ ი შ ვ ი ლ ი, სვიმონს უნდა მიყვეს ა ლ ა დ ა შ ვ ი ლ ი და პართენს — მეორე მემცხვარის-შვილი.

¹ გამოამხვას.

ასე უნდა შეფიცონ უდაბნოს მამასა, რო[მ]: ზემო სათელაოს შარიდამ მოკიდებული ქვემოთ, სადამდინ მდივანი ფეხს დაადგმდეს თავის მამულობით, რო[მ] არც იყოს ჩო ბ ა ხ უ რ ი და არც მეფეებისგან შეწირული უდაბნოსი. და ის მამული თავის მამულობით უნდა დაიფიცოს, ხატი უნდა ჩაისვენოს და შემოუაროს.

მას უკან, თუ ამ ფიცს უკან, გუჯარი გამოჩნდეს, გუჯარმა გაარჩიოს. და თუ არადა, ეს საზღვარი ასე გარდაწყდა.

ბატონო ბეჟან ყარჩიბაშის შვილო და როსე ბაყაშვილო! ესენი ასე უნდა დააფიცოთ¹ და მიჯნები ჩაყაროთ. ღვინობისთვის თ, ქორონიკონს უმა.

ბეჭედი: რ ა მ ა ზ.

508. განჩინება მროველისა და ნიქოზელის სამეფო

1778 წ. 1 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 349. დედანი. ქალაღი. 20×17,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახშირია წერტილი.

ქ. ჩვენ, მისის უწმიდესობის შეკრებულებასთან, ყოვლად სამღვდელო მროველი გერმანე უჩიოდა ნიქოზელს დირბის საქმეზე.

ჩვენ ასე გავარჩიეთ: რომელიც საეფისკოპოზო საქმე არის ან მოხსენება ან დრამა ან სახუცო და ან საკანონო და ან ვისაც საწირავი აძევს, ამაში ნიქოზელს საქმე არა აქვს¹ რა, მროველისა არის.

და მიქოზელი რადგანაც ჯვარის მამა არის, რომელიც ქორციელი და საბატონე მო საქმე არის, ეს მიქოზლისა არის. ამაში მროველს საქმე არა აქვს რა.

ეს ასე გავგირიგებია.

გიორგობისთვის ა, ქორონიკონს უმა.

ორი ბეჭედი:

1. არ ირჩევა

2. საბა.

თავში:

ჩვენ, ორთავე საქართველოთა მეფე ირაკლი მისის უწმიდესობის შეკრებულებისაგან განჩინებას ვამტკიცებთ.

გიორგობისთვის ა, ქორონიკონს უმა.

ბეჭედი: მე ფეხთვანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

¹ დაიფიცონ.

1774 წ. 14 მაისი

ცსსა. ფ. 1448. № 3066. დედანი. ქალაქი. 24×15,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ჩირიკასშვილი ტურა და მახარა რაზის თავის სახლის წინ გზაზედ ელაპარაკებოდნენ, ჩვენც ამ გზაზედ საურამე გზა გვქონიაო.

ამისი სამართალი მის სიმაღლეს ჩვენთვის ებძანათ. სამართალში ვალაპარაკეთ მოწმე[ე]ბი, არც ერთის მკრიდამ არა ჩნდნენ, რომ იმით გაგვეჩიოა, ფიცი ხდებოდა; რადგანც მაგდენი საქმე არა იყო ამაზედ ფიცი არც ჩვენ ვამჯობინეთ და არც თითონ ინებეს.

ერთმანერთის ნებაყოფლობით ღმრთ[ის] წინაშე ორი თანასწორი ბარათი დავსწერეთ, ძელს ჭეშმარიტთან დავდევი, ფხოვლურს მახარობელს მღვდელს ბარათი ამოვალებინეთ. და საურამე გზა რაზის წინ ჩი[რი]კაშვილებს¹ დარჩათ და შარად დაიდვა.

მაისის იდ, ქორონიკონს უახ.

ხუთი ბეჭედი:

1. მონა ღთისა მოურავი რევაზ
2. მონა ღთისა დავით
3. სულხან
4. მონა ღთისა მდივანი ოთარ
5. მონა ღთისა ვახნაძე თამაზ

ბოლოში ბეჭედი: გლ.

თავში:

ქ. ჩვენ, მეფე სრულიად საქართველოჲსა მეორე ირაკლი ვამტკიცებთ. მაისის იდ, ქორონიკონს უახ.

ბეჭედი: მე ფეხთვანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

510. განჩინება კაბატა მხითრიშვილის ყმების ერაპიტაშვილების საქმეზე

1774 წ. 3 ივნისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 8. საბ. № 149. პირი. ქალაქი. მხედრული.

[193v] მხითრის შვილი პა[ა]ტა და ამისი ყმა ბატონის ციხელი ერაპიტას შვილი პაპუას შვილი ბერუა და ქიტე-

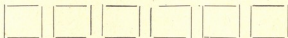
¹ + საურამე გზა.

ს ა უჩიოდნენ. მის [ს]იმაღლეს ჩვენს კელმწიფეს ამათი სამართალი ჩვენ, მდივანბეგებისათვის ებძანა. ესენი სამართალში ვალაპარაკეთ, ამათი სამართალი გავშინჯეთ.

ეს ერაპიტაშვილები ამას ამბობდნენ: ჩვენ თავდახსნილნი ვართო. ამაში ამათი უჯათი მოვთხოეთ. არაფერი უჯათი არა ჰქონდათ რა.

მასუკან პა[ა]ტას უჯათი მოვთხოეთ. პა[ა]ტამ [194] ამათის ნასყიდობის სიგელი გამოიტანა, რომ ს ო ლ ა ლ ა შ ე ლ ი ს გ ა ნ უყიდნიათ. ამას გარდა ოცდაორის წლის მასუკანდელი ბატონის ე რ ე კ ლ ე მ ე ფ ი ს წყალობის წიგნი ქვს, რომ ეს კაცი კიდეც ბატონსაც ამათთვის უბოძებია. ამას გარდა ეს კაცი ქსნის ერისთავს დ ა ვ ი თ ს მძლავრობით სჭერია. პა[ა]ტას ბატონთან უჩივლია. ერისთავს ნასყიდობის სხვა კაცების წიგნები ჰქონია. გამოუტანიათ ის სიგელი, უნახამთ. ეს კაცი იმაში არ წერებულან. ქორონიკონს უნე ამ რიცხვში სამართლით ეს კაცი პა[ა]ტას დანებებია და მას აქეთ პა[ა]ტასათვის უმსახურნიათ. ამ პა[ა]ტას თუ მარტო ნასყიდობის წიგნი ჰქონოდა, რადგან თავდახსნილობას ანბობს, კაცი კიდეც იტყოდა, არამც ერთის მიზეზით ხელმიორედ ჩავარდნოდეს ხელში, მაგრამ ბატონის წყალობის წიგნი რომ აქვს და ერისთავისაგან გამოტანილობაც და ნასყიდობის სიგელიც, [v] ჩვენი მიხედულობით ესენი პა[ა]ტას ყმანი ყოფილან და არიან. დიდი ხნის კახეთში ჩასულობას რომ ლაპარაკობენ, ამაზედ მისის სიმაღლისაგან განჩინება არის. იმისის მიხედულობით ნება მათი აღსრულდეს. მთიბათვის გ,

ქორონიკონს უაბ.

ქ. ჩვენ, ორთავე საქართველოსა — ქართლისა და კახეთისა მპყრობელი მეორე მ ე ფ ე ი რ ა კ ლ ი ვამტკიცებთ ამ სამართალსა. თიბათვის იდ, ქორონიკონს უაბ.

ეს კაცი იქ უნდა ესახლოს და ცალკე ოქმი გეგოძება პა[ა]ტასათვის, რომ რაც იმ ოქმში ეწეროს, იმას უნდა ემსახურებოდეს.

1774 წ. 25 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 7064. დედანი. ქაღალდი. $9 \times 11,3$ სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ვასილასა და გაბრიელს სახლებიც გაუყავით და ვენახიც; და გზაც მივეციტ გაბრიელსა.

ქ. გაბრიელს ერგო ქვევრები: ერთი დიდი ქვევრი და ერთი პატარა. გარეთ არის ეს ქვევრები.

ქ. კიდეც საფარლოდ ერგო მარნისათვის სახლი.

ქ. კიდეც სამკვიდრო ბაღისა ერგო ორი წილი, გაუსამნეთ. ამ ბაღზე სიტყვა აღარავის აქვს.

ქ. საწნახელი სამო არის; და წრეულს ვასილის თაღარში უნდა დაწეროს გაბრიელმა და მერმის თავისთვის უნდა ჩაუდგას გაბრიელმა თაღარი.

ქ. ამისი მოსამართლეთ ვიყავით: როსტომ ჩიკოძე, კონთელი შოშია, ბიძინა ჩუბინიშვილი.

აგვისტოს კე, ქორონიკონს უაბ.

მარცხენა კიდეზე:

ქ. ერისთვის ძე ბატონი შალვა ვამტკიცებ.

ბეჭდი: შალვა

512. პანინება პრინთავების მამულის საქმეზე

1774 წ. 28 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 5339. დედანი. ქაღალდი. $39,8 \times 15,7$ სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ქსნის ერისთავნი რომ იყრებოდნენ, მაშინ რომელიც სოფლები სახასოდ დაიდვა, ის სოფლები მისმა სიმაღლემ ისევ ქსნის ერისთავიანთ უბოძა და მის შოვნაზედ რაც ფეშქაშათ მონდომოდა, ქსნის ერისთავს კურთხეულს დავითს დაეხარჯა.

ჩვენ, მსაჯულთ, გიორგი ერისთავს, იასეს და შალვას რომ თავეთი ყმა და მამული გაუყავით, რომელიც სახასო სოფლები მისმა სიმაღლემ ახლა უბოძა, ისიც გაუყავით და თავთავისის წილის ყმისა და მამულის ბარათები მივეციტ.

სახასო მამულების შოვნაზედ ფეშქაში რადგანც საკუთრად კურთხეულს დავით ერისთავს დეხარჯა, რაც იასემ და შალვამ საბუთი ქნან, რომ დახარჯოდესთ, იმის ნახევარი ახლავ გიორგი ერისთავმა იასეს და შალვას უნდა მისცეს.

და თუ თეთრის მიცემა ახლა ვერ შეიძლოს, ტყვეიავი სოფელი რადგან სახასაოდ დადებული იყო და ახლად იშოვნეს, იმ ტყვეიავის სოფელში გიორგი ერისთავს რაც ბარათით ყმა და მამული რგებოდეს, იასესა და შალვას გირაოდ დაუდვას და მანამდის თეთრს მისცემდეს, თავის წილს ტყვეიავთან გიორგი ერისთავს კელი ნუ აქვს.

და როდესაც გიორგი ერისთავმა თეთრი მისცეს, თავისი წილი ტყვეიავი თითონვე დაიჭიროს.

აღიწერა აგვისტოს კმ, ქორონიკონს უმბ.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტეიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცა(?), იო ა ნ ე 1748.
2. მონა ღთისა მღივანბეგი თ ე მ უ რ ა ზ
3. მონა ღთისა თუმანიშვილი მღივანი ს უ ლ ხ ა ნ
4. მონა ღთისა იო ს ე ბ.

თავში:

ქ. ჩვენ, მე ფე სრულიად საქართველომსა მე ო რ ე ი რ ა კ-
ლი ვამტკიცებთ განჩინებასა ამას. მაისის კდ, ქორონიკონს უმბ.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

513. განჩინება ვასილისა და გაბრიელის წისქვილის სამეფო

1774 წ. 1 სექტემბერი

ბელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 11500. პირი. ქალაქი. მხედრულა.

ქ. ვასილი და ამისი ძმისწული გაბრიელ წისქვილზე ლაპარაკობდნ. მე, როსტომ ჩიკოიძესა¹, შოშია კონი-თელსა და ბიძინა ჩუბინიშვილს ბატონის ერისთავის ძის შალვასაგან ამათზე მოსამართლობა გვებძანა. ვასილი და ამისი ძმისწული გაბრიელ ორნივე ერთად ვალაპარაკეთ.

ასე გავარიგეთ: ვასილს რადგან წისქვილზე ამავი ჰქონდა და

¹ ჩიქლიძესა.

აეშენებინა, ორი წელიწადი ისევ ვასილს უნდა ჰქონდეს. როცა ^{თბილისში} ორი წელიწადი გავა, ეს წისქვილი და იარაღი ორისათვისვე საბჭო არის და ერთმანერთზე მეტნაკლები წილი არა აქვსთ; და ქვებიც ორთავ საძმოდ უნდა დადვან. ეკენისთვის ა, ქორონიკონს უმბ.

მე, დიაკონს ზო ს ი მ ე ს ამა მოსამართლეების ნება დართვით დამიწერია.

ბეჭადი: შ ა ლ ვ ა.

თავში:

ქ. ჩვენ, ბატონი ერისთვის ძე შალვა ამ განაჩენის პირს ვამტყიცებ, როგორც [გაუჩენიათ].

აგვისტოს კე, ქორონიკონს უმბ.

ბეჭადი: შ ა ლ ვ ა.

514. ბანინება ავთანდილ და ქაიხოსრო ფანავლიშვილების შმის საქმეში

1774 წ. 18 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10395. დედანი. ქალღდი. 43,5×16,2 სმ.
მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ფ ა ნ ვ ე ლ ი შ ვ ი ლ ი ს ა ვ თ ა ნ დ ი ლ, სალთხუციშვილი გ ლ ა ხ ა თავის სახლისკაცს ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს ც ხ ი ნ ვ ა ლ ს მსახლობელს მ ე ლ ქ უ ა ს შ ვ ი ლ ზ ე უჩიოდა.

გ ლ ა ხ ა ასე ჩიოდა: ოსმალის დროს ამ ქაიხოსროს მამა-ბიძათ ოსმალები დაეხოცათ, თითონ კი გაქცეულიყვნენ. თათრებს მელქუაშვილი დაეჭირათ და ერთის ოსმალისათვის მიეყიდნათო. მერმე იმ ოსმალისაგან შ ა ნ შ ე ე რ ი ს თ ა ვ ს ეყიდნათ და ის ნასყიდობის წიგნი ამ ქაიხოსროს მამა-ბიძათ დაებეჭდათო. მასუკან მამაჩემი და ესენი ერთად შეიყარნენ. მამაჩემი და იმის სახლისკაცი შ ა ლ ვ ა ე რ ი ს თ ა ვ ს შ ა ნ შ ე ს შეეხვეწნენ, ჩვიდმეტი თუმანი მიეცათ და ერისთვისაგან დაეხსნათო. დახსნილობის წიგნში თავს მამაჩემი წერებულა და მერე თავის სახლისკაცი შალვაო და ეს თეთრიც საერთო ყმაში მოუკრეფიათო და ახლა მელქუაშვილში წილს არ მიღებსო.

ქ ა ი ხ ო ს რ ო ამას უ პ ა ს უ ხ ე ბ და: მელქუაშვილი პირველს ჩვენს გაყრაში საუფროსოდ აღებული ჩემი ყმა არისო. ეს მელქუაშვილი ოსმალებმა დაიჭირეს, შარი მოეგონათ და თეთრი წაერთმიათ. რაც წაუერთმევიათ თეთრი, მელქუაშვილს თავისი მიუცია და თითონ შანშე ერისთავს ეყმო. ერისთავს ჩემ[მა] ძმამ შალვამ ლა-

პარაკი დაუწყო. ერისთავმა ეს მელქუაშვილი დაგვანება, მაგრამ ათი თუმანი დაგვეხარჯაო. შვიდი თუმანი ისევ მელქუაშვილს გამოვართვითო და სამი თუმანი ყმაში მოვკრიფეთო. ერისთავს არც ნასყიდობის წიგნი მოუცია და არც თავდახსნილობის წიგნი მოუციაო. მე ერისთვისაგან მოცემული წიგნი არც მინახავს და ამის მეტად არც შემეცვიაო.

ჩვენ ამისი სამართალი ასე გავაჩინეთ: წადგეს ქაიხოსრო ფაენელიშვილი თავდათვ და ასე შეჰფიცოს, რომ: «შანშე ერისთავს ეს მელქუაშვილი ნასყიდი არა ჰყოლოდეს და მძლავრობით სჰეროდეს და ერისთავმა როცა დაანება, ერისთვისაგან მოცემული დახსნილობის წიგნი არც ენახოს და არც სწორეთ შეტყობილი ჰქონდეს და სამის თუმნის მეტი ამაში საერთოს მამულიდამ არ გაეღოსთ».

თუ ასე დაიფიცა, მელქუაშვილი საკუთრათ ქაიხოსროს დარჩება და რაც საერთოს მამულიდამ გაუღიათ, გლახას თავისი წილი უნდა მისცეს. და თუ ვერ დაიფიცა, ეს მელქუაშვილები შუა უნდა გაიყონ. მაგრამ თუ დაიფიცა და ფიცს უკან გლახამ საბუთი უყო, რომ ერისთავს შანშეს მელქუაშვილი ნასყიდი ჰყოლოდეს და როცა დაეხსნათ ერისთვისაგან, ამ მელქუაშვილის თავდახსნილობის წიგნში ავთანდილისა და შალვას სახელი ორისავე წერებულ იყოს, თუ ამის საბუთი უყო, ქაიხოსროს ფიციც ჩაუვლის, მელქუაშვილში გლახას წილი მიეცა და ქაიხოსროს ტყუილათ ფიცისათვის ჯარიმაც გარდახდება.

აღიწერა დეკემბერს ივ, ქორონიკონს უმბ.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცაა(?), იო ა ნ ე 1748.
2. ქ ა ი ხ ო ს რ ო
3. მონა ლთისა ამილახერისშვილი მოურავი ი ე ს ე
4. მონა ლთისა მდივანბეგი თ ე მ უ რ ა ზ.

ქ. ჩვენ, მე ფე ქართლისა და კახეთისა ი რ ა კ ლ ი ამ განაჩენს ვამტყცებთ. ეშიალაბაშო დ ი მ ი ტ რ ი! ამას იასაული უჩინეთ და როგორც ამ განაჩენში ეწეროს, ისე აღასრულოს. დეკემბერს იდ, ქორონიკონს უმბ.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ე რ ე კ ლ ე.

ქ. როგორც ამ განაჩენში სწერია, გლახამ ამაზე სამი სარწმუნო მოწამე გაატარა, ერისთვისაგან რომ დაუხსნიათ, ერისთვს დახსნილობის წიგნიც მოუცია, ავთანდილისა და შალვას სახელი ორსავე

წერებულა. სამართლით მელქუაშვილების ნახევარი გლაზა ფან-
ველიშვილის დარჩა. ეს მელქუაშვილები შუა უნდა გაიყონ. იენისის
იე, ქორონიკონს უად

სამი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი
ღმერთგანცაა(?), ი.ო.ან.ე 1748.

2. ქ ა ი ხ ო ს რ.ო.

3. მონა ლთისა მდივანბეგი თ ე მ უ რ ა ზ.

ქ. ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა ირაკლი ამ განა-
ჩენს ვამტკიცებთ. იასაულო*, ეს ასე გაარაგე. იენისის იე, ქორო-
ნიკონს უად.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე ერეკლე.

515. ბანჩინაზა გოდერძი ბანანასშვილისა და პაპუნა თევდორეს

შვილის მამულის საქმეზე

1775 წ. 2 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 2323. პირი. ქალაღი. მხედრული.

ქ. ბ ა ნ ა ნ ა ს შ ვ ი ლ ი გ ო დ ე რ ძ ა და ამისი ძმა დ ა ვ ი თ ა
და ქ ი ტ ე ს ა და ამათი განაყარი და სახლისკაცი თ ე ვ დ ო რ ე ს
შვილი პ ა პ უ ნ ა ერთმანერთს უჩიოდენ. და ამათი სარჩელი და
სამართალი ჩვენ, მისმა უწმიდესობამ წმიდამ პატრიარქმა, კნიაზს
გ ე დ ე ო ნ ი ს ძეს სარდალს შ ი ო შ ს თქვემგვრულის მოურავს
გვიბძანა, რადგან ჩვენ ამათი მოურავი ვიყავით და ჩვენი სახე-
ლონი იყუნენ.

ორნივე ეს გოდერძა და ამისი ძმა დავით და ქიტესა და ამათი
განაყარი თევდორეს შვილი პაპუნა მოვიყუანეთ და ჩვენს წინაშედ
ორნივე ვალაპარაკეთ; და ამათი სოფლის კაცნი ყველანი ვინც იყუ-
ნენ, სამართალშიდ დავისწარით და ზედმიწევნით ამათი სამართალი
გამოვიძიეთ და გამოვიკითხეთ.

რომელსაც მამულსა და საწყლისპიროზედ ეს თევდორ[ა]ს შვი-
ლი ედავებოდა და უჩიოდა გოდერძისა და ამის ძმებსა, ამისი ვერ-
ცარავინ მოწმე იშოვა ამ თევდორასშვილმა პაპუნამ, არც წიგნი ქონ-
და, არც არავინ დამსწრე კაცნი ყუანდენ. ჩნდა სამართლით, რომე
თევდორას შვილი პაპუნა ტყუოდა და ტყუილათაც ედავებოდა გო-
დერძასა და ამის ძმებსა.

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი იასაულის სახელის ჩასაწერად.

გოდერძამ მოწამეც იშოვნა და მახსოვარნი დამსწრე კაცნიცა, რომე გოდერძასი იყო. ის მამული და საწყლისპირო. წიგნებიც ქონებოდა ძველთა კემწიფეთა და პატრიაქთაგან ამ ბანანას შვილებსა. რადგან გოდერძიმ მოწამენი იშოვნა და დამსწრენი კაცი, სამართლით მამული და საწყლისპირო გოდერძის და ამის ძმათ დარჩათ. და ჩვენც ამათ უბოძეთ და ამათ დევანებეთ და ამათ უნდა ეჭიროს.

დღეს [და] დღეის უკან ამ თევდორეს შვილის პაპუნას აღარც არა სიტყუა აქვს და ვერცარას ელაპარაკება და აღარც ამათში ლაპარაკი იქნება. ამათი სამართალი ასე გარდასწყდა.

გოდერძის რაცა ძველთა კემწიფეთა და პატრიაქთაგან წყალობისა და მამულის წიგნები ჰქონებოდა, ავის დროსა და ლეკის ოკრებისაგან ოდესცა თქვემგრგუალთა ლეკთ აეოკრებინათ და ამათი სახლკარი დაეწოთ, მაშინ დასწოდათ ის წიგნები. ამისნი მოწამენიც იშოვნა გოდერძიმა.

არის ამ მამულებისა და საწყლისპიროს ნიშანი: ერთი გვერდი გამოღმა პატარა ნახილურის მიჯნა; მეორე გვერდი ნახურ[ევის] მიჯნა. ეს ასე გარდასწყდა.

ფებერვლის ბ, ქორონიკონს უმაგ.

თავში:

ქ. ჩვენ ყოვლისა საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარხი მეფის ძე ანტონი ვამტკიცებ ამ განაჩენსა. ფებერვლის ზ, [წელსა] ჩლოე.

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარხი, მეფის ირაკლის ძე, ანტონი განჩინებასა და ამას ვამტკიცებ. სეკლემბერს კგ, ქორონიკონს უპბ.

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი

516. განჩინება სულხან ხიმშიაშვილისა და შალვა პირქისაშვილის

სასისხლო საქმეზე

1775 წ. 5 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 6747. დედანი. ქაღალდი. 31,2×20 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

ქ. მისს სიმაღლეს მეფის ძეს გიორგის ხიმშიაშვილის სულხანისა, უთრუთის და პირქისაშვილის შალუას სამართალი ჩვენ, მდივანბეგებისათვის ებძანათ. ჩვენ ესენი ერთათ სამართალში ვალაპარაკეთ.

პირმისაშვილი შალუა ამას ამბობდა: მე, მთაში ლო[რები] მყვან-
დაო; ის მთა კათალიკოზისაც არისო და ამ ხიმშიაშვილებისცაო, რაც
იქ ლორის საბალახეს აიღებენო, ნახევარ[ს]. კათალიკოზის კარის კა-
ცები აიღებენო და ნახევარს ესენიო. კათალიკოზის კაცი მოვიდაო,
სულ იმან გამამართვაო; რაც ჩემის ღორიდან საბალახე ერგებოდა-
თო, ნახევარი იმან წაიღო და ნახევარი ამ ხიმშიაშვილებს მისცაო.
ამას არ დამეჭრდნენო, ამათ ერთი ღორი კიდევ წამართვესო; ამის-
თვის ჩხუბი მოგვივიდაო და სულხანის შვილს თავი გაუტყდაო.

ხიმშიაშვილები ამას ამბობდნენ: ჩვენ შენთვის საბალახე არ გა-
მოგვითმევიაო, უწინა კათალიკოზის კაცს გამოერთმიაო შენთვის
საბალახეო; ერთი ღორი კიდევ შენზედ დარჩომილ იყო, ის ნაცვალ-
მა გამოგართვაო. ჩვენ შენთან დანაშაული არ გვქონდაო, რაც
ტყუილით არ მოგვიხეო; ერთს შვილს თავი გაუტეხეო და ორი შვი-
ლიც გამილახეო.

პირმისაშვილმა შალუამ თავის პირით სამართალში თქვა: ვისაც
ჩემი ღორი დაეკლო, მიველ, იმ დაკლულს ღორს ვთხოვდიო, იმან
მითხრაო: ამ დაკლულს ნულარ წაიღებ და წადიო და ხიმშიაშვი-
ლებს გამოართვიო; მოველო და ამათ თხოვნა დაუწყეო, იმიტომ
ჩხუბი მოგვივიდაო.

ჩვენ, მსაჯულ[თ] ამათი საჩივარი რომ გავშინჯეთ, ხიმშიაშვი-
ლებს მაგდონი დანაშაული არა ჰქონდათ რა; ამისი სამართალი ასე
განვაწყესთ:

ეს ხიმშიაშვილები საბატიოს კაცის შვილები არიან, მესამეს თა-
ვადში არიან ჩაგდებულნი. ამ ხიმშიაშვილისთვის რომ პირმისა-
შვილს შალუას თავი გაუტეხია, სამართლის ძალით ამ პირმისა-
შვილმა შალუამ სისხლი უნდა მისცეს ხიმშიაშვილს. რომ გაუზო-
მიათ გატეხილი თავი, ორის ქერის მარცვლის ზომა ქონია გატეხი-
ლი; და საბატიოს კაცის შვილის სისხლი თავის გატეხისა ერთის ქე-
რის მარცვლის ზომა ექვსი თუმანი და სამი მინალთუნი არის განწყე-
სებული; ორის ქერის მარცვლისა იქნება თორმეტი თუმანი და ექვსი
მინალთუნი. ეს უნდა პირმისაშვილმა შალუამ ხიმშიაშვილს მისცეს.

და ხიმშიაშვილები რომ ორის შვილის გალახვასაც უჩივიან, ის
სამართალმან აღარ განუწყესთ იმისი საუბატო; ამისთვის, რომ
რადგან ერთის სისხლი უნდა მისცეს, იმათის ერთის ხელის წაკვრი-
სთვის არა ეთხოვება რა. სამართალმა აპატივა.

და ეს ზემოხსენებული თავის გატეხის სისხლი თორმეტი თუ-

1 ქამათი.

მან[ი] და ექვსი მინალთუნი პირმისაშვილმა შალუამ უნდა ხიმშია-
შვილებს მისცეს.

იასაულო, ციციის შვილო ბოქოულთხუცესო ივანე, ეს
ასე უნდა გა[ა]რიგო როგორათაც ამ განაჩენში ეწეროს.

ალიწერა მარტის ე, ქორონიკონს უფგ.

სამი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი
ღმერთგანცა(?), იოანე 1748.
2. ქაიხოსრო
3. მონა ლთისა მდივანბეგი თეიმურაზ.

თავში:

ჩვენ, ბატონის შვილი გიორგი ვამტკიცებთ განაჩენ-
სა ამას. ასე, რომ ამ მსაჯულთ ჭეშმარიტი სამართალი უსაჯიან და
შეუძლელობისათვის ჩვენ ზოგი ვაპატიეთ: ასე, რომ ექვსი თუმანი
[მისცეს და] სხვა ვაპატიეთ, ამიტომ რომ ის კაციც დარჩეს. მარტის
ზ, ქორონიკონს უფგ.

ბეჭედი: მეფის ძე გიორგი

517. განჩინება ჰაურანთ ალაჯანას, სააქას და თათულას უფლის სამხუზე

1775 წ. 27 მარტი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 12. საბ. № 83. პირი: ქალაღი. მხედრული.

[104] ჰაურას შვილებმა ალაჯანამა, სა[ა]კამ და თა-
თულამ იჩივლეს, რომ ჩვენ ბაბანას ყმანი არა ვართ, ერევ-
ნიდამ მოსულნი ვართო.

ბაბანამ მოწმეები მოიყვანა ამაზედ, რომ ალაჯანა ნასყიდი არის
და მეორე ძმები კი არაო. და ბაბანა ამას ჩიოდა: ალაჯანამ მოახლე-
[ე]ბი გამიწბილაო.

და მოკითხული ვქენით, რომ მართ[ვ]ალი ყოფილიყო და ალაჯა-
ნამაც აშოროს ვერა თქვა; რადგანც ალაჯანა ნასყიდი ყოფილიყო, და
მხლებლის გაწბილებისათვის თორმეტი თუმანი სისხლი დაედებო-
და, ამისთვის სამართლიანად ალაჯანა ნასყიდად დარჩა ბაბანას. და
მეორე ძმები სააკა და თათულა ხიზნათ უნდა იყვნენ. რაგვარადაც
ამ ქვეყნის რიგი არის და სხვანი ხიზანს იმსახურებენ, ბაბანამაც
ისრე უნდა იმსახუროს, სხვა ძალა და უსამართლო არ უნდა უყოს.
ასე, რომ ალაჯანა ყმა არის და ყმურებ უნდა იმსახუროს;

და სააკა და თათულა ხიზნები არი[ან], რაგვარც ხიზნის მართე-
ბული არის, ისრე უნდა იყვნენ. მარტის კზ, ქორონიკონს უფგ.

ქ. იასაულო, იოანე ციციშვილი, რაგვარადაც ამ [140] განაჩენში სწერია, ისრე გაარიგე.

თავში:

ქ. ჩვენ, საქართველოს უფლისწული ბატონის შვილი გიორგი ვამტკიცებთ განაჩენსა ამას. მარტის იჴ, ქორონიკონს უმგ.

518. განჩინება შაჰურშვილების გაჰრის საჰმეო

1775 წ. 27 მარტი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 30. საბ. № 175. პირი. ქალღდი. მხედრული.

[140] შაჰურის შვილი მათე და თავის ბიძაშვილი გიორგი გაყრილიყვნენ. და გიორგი ჩიოდა, რომ ჩემს კაცს მამული ცოტა აქვსო.

ჩვენ, საქართველოს უფლისწულმან ბატონის შვილმან გიორგი ეს სამართალი უბოძეთ, რომ: რაგვარადაც ყმა და მამული გაუყვიათ, ის ისრევ უნდა ქონდესთ. და რადგანაც გიორგის წილს კაცს მამული ნაკლებათ აქვს, ბაშარაძის ბეითალმალი მამული რომ არის, იმის ნახევარი გიორგის კაცს უბოძეთ და ნახევარი მათეს საჭირნახულოთ უბოძეთ. და რაც შორს მამულები აქვსთ, ღმერთმან მშვიდობა ქმნას, როდისაც ხელი მიუწევდესთ, მაშინ სწორედ გაიყონ ის მამულები.

მარტის კჴ, ქორონიკონს უმგ

მეფის ძე
გიორგი

ბატონისშვილის გიორგის სიკეთით სახსოვარო მოურავის შვილო გოგიაჲ! მერე ამათთვის როგორც ეს განაჩენი მიგვიცია, ისე უნდა გაარიგო. მეორეთ ველარ მოვშლით ჩვენს განაჩენს. მაისის ი, ქორონიკონს უმთ. ამ განაჩენზედ უნდა და[ა]ყენო. რომელმაც არ დაგიჯეროს, ავათ მოეპყარ და ის[ე] დააჯერებინე.

მეფისძე
გიორგი

ჩვენ, სრულიად საქართველოს მეფის ძე ვანტანგ ჩვენის ძმის გიორგის ბოძებულს განაჩენსა ამას ვამტკიცებთ.

მაისის ი, ქორონიკონს უოვ.

ბატონისშვილი
ვანტანგ

519. განჩინება ლუარსაბ ბარაჟანიძის შმის ბარუაშვილების საჰმეო

1775 წ. 24 აპრილი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 13. საბ. № 221. პირი. ქალღდი. მხედრული.

[167] გარაყანიძე ლუარსაბ ჯაჭველს ბერუკაშვილებს ქიტესასა და გიგოას ყმობით უჩიოდა.

ჩვენ, მსაჯულთ ესენი სამართალში ვალაპარაკეთ.

ლუარსაბ ამას ამბობდა: ბერუკა ჩემი ყმა იყო და ჯაჭველი

მამულზედ მსახლობელი. ავის, დროსაგან რომ ის სოფელი აიყარაო, ეს ბერუკაც იქიდან აიყარა და ქალაქს ჩამოვიდაო, თავისის ხიზნითაო და გარეთ უბანს დადგაო. მერე ბიძაჩემი ჩამოვიდა და იმ კაცსა ჰყრიდაო და ავკალას მიჰყვანდაო; ბერუკა შეეცვწა: შვილებს კი ნუ წამომაცვანინებო, რომ ხელობაში მიბარბიანო და მარტოკა მე კი გიახლებიო, ეს ჩემი შვილები ხელობას ისწავლიანო და თქვენიც გამოსადეგი ყმანი იქნებიანო. და ბერუკა წაიყვანა თავისის ცოლითა. [v] ყიზილბაშობას ბიძა ჩემს ფარემუზას ორი ნოქარი სთხოესო, და ერთი ის ბერუკა თავისი ყმა და ერთი გელაშვილი ნოქრად დააყენაო.

ამაზედ ბერუკაშვილი ამაზედ იდგა: არცა მამა ჩემი ბერუკა შენი ყმა იყოო და არც ჩვენ შენი ყმანი ვართო და არც მამა ჩვენი ჯაჭველი იყოო. ჩვენ გარეთ უბანს ვიდევითო, სახელმწიფო სახასო ნი ვიყავითო, შენი ყმანი არა ვართო.

ჩვენ ლუარსაბ გარაყანიძეს სარწმუნო მოწმე[ე]ბი ვსთხო[ვ]ეთ, რომ ბერუკა შენი ყმაც ყოფილიყოს და ჯაჭვას მსახლობელიც ყოფილიყოს და ბიძა შენს ფარემუზს თავისის ყმობით იქედამაც აეყაროსო და ნოქრადაც დაეყენებინოსო.

ლუარსაბმა ერთის თავისის ყმის ჯაჭველის კაცის მოხუცებულის წერილი მოიტანა და ფიცით ემოწმებინა, რომ ბერუკა ჯაჭვს მსახლობელი ყოფილიყოსო და ბატონის ჩემის ყმაც იყოსო.

რადგანც ლუარსაბის ყმა იყო, მისს მოწმობას ამისთვის ვერ ვერწმუნენით.

მერე ლუარსაბს მოწმათ ორი ავკალელი გურამის შვილის ყმა ვთხოეთ და ორი გურამისშვილის ყმა მოწმათ მოიყვანა და ერთი ჩოკასშვილის ყმა. [168] სამთავ ფიცით ასე იმოწმეს: ავკალა რომ აშენდაო, გარაყანიძე ფარემუზ ქალაქს ჩამოვიდაო და ბერუკას აქედამ ჰყრიდაო და ავკალის მიჰყვანდაო. ეს ბერუკა შეეხვეწა: შვილები შაგირდათ ხელობაში მიმიციაო, ამათ შაგირდობიდან ნუ მომამლევიანებო და მე კი გიახლებიო. თითონ ბერუკა ამოიყვანა და ფარემუზთან იყო. და მასუკან ნოქრად დააყენაო, ამისი ყმაც იყო და მემკვიდრე ჯაჭველიცაო.

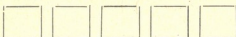
ამ მოწმებით ლუარსაბმა რომ გაიმტყუენა, მერე ბერუკაშვილი ქიტესა სამართალში წამოდგა და თავისის პირით აღიარა: გარაყანიძის ლუარსაბის ყმაცა ვარო მემკვიდრეო და ჯაჭველიცა ვარო.

რადგან ქიტესამ თავისის პირით ეს სიტყვა აღიარა, სამართლით ქიტესა და მისი ძმა გიგია ლუარსაბს ყმად დარჩა, ამისი ყმანი

არიან, სხვა კაცს ქიტესასთან და მის ძმას გიგეასთან საბატონეში
ხელი არავისა აქვს და ვერცაჲინ ედავება.

აპრილის კდ, ქორონიკონს უღგ.

520. ბანჩინება რაჲა აშილახორისა და გიორგი მინაშის მამულის

საქმეჲო

1775 წ. 6 მაისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 13. საბ. № 145. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[114v] აშილახორი შვილის დავითისაგან რევაზ
აშილახორის უმას ავეტიქას ცხინვალს მამული რომ
ეყიდნა, აშილახორი შვილს გიორგი მინაშს ბედნიერის
კელმწიფის ოქმი ჰქონდა, რომ ამის ძმის დავითისაგან ამის შეუ-
კითხავათ მამული არავის უნდა ეყიდნა. ამ ავეტიქას ნასყიდობის
წიგნი რამდენსამე წელიწადს იმ ოქმს უკან იყო დაწერილი, ბატო-
ნის ბძანებით და სამართლით ის მამული ისევ გიორგი მინაშს უნ-
და დაეხსნა.

ამათმა საჩივარმა ამას წინათ ჩვენ მოსამართლეებთან გაიარა.
იმ მამულში ავეტიქას შენობა ბევრი ექნა. ჩვენ იმისი დაფასება რამ-
დენსამე კაცთ დავაღვეით. ამ ჩვენის შევარდნილის [115] კაცებისა-
გან ერთი ბაბალაშვილი იყო და ერთი ქარელი — ეს ორნი
კი არ დასწრებოდნენ ამის დაფასებაზე. და სხვანი კი ვინც განწესე-
ბულნი იყვნენ, ისინი მისულიყვნენ და დაეფასებინათ.

ახლა მინაშს გიორგის მათის უმაღლესობისათვის არზა მიერ-
თმია, რომ იმ დამფასებლებმა მეტათ დააფასესო, ვაზი დასთვა-
ლესო, ფასი ისევ დაზღვესო და რაც იქ ვაზი იდგაო, რიცხვშიაც მე-
ტი ჩაეგდოთო.

ამის გასინჯვა და სამართლის განსჯა მათს უმაღლესობას ჩვენ,
მოსამართლეთათვის ებძანა. ჩვენ ეს გამოვიძიეთ და ვაზის დათვ-
ლით დაფასება კვლავ სამართლით არ გაჩენილა და არც ჩვენგან
იყო განწესებული, რადგან მაშინ ვინც დამფასებელათ განწესებულ-
ნი იყვნენ და იმათგანი რამდენიმე ჰკლებოდნენ და მერე ვაზის და-
თვლით დაფასება იმ დამფასებლებს უმართებულოთ მოსვლოდათ,
ახლა ასე გავვიჩენია:

იმ მამულის შენობის დასაფასებლათ ბაბალაშვილი გი-
ორგი, ქარელი შედანაშვილი კაციჲა. კასრაძე იო-
სებ, მღვდელი ცერაძე ივანე, მღვდელი უნაძე მამუ-

კა, ლაღაშვილი მოსესა და ცხვირა შერმაზანა[v]შვილი
ოჰანეზა — ესენი მივიდნენ, თავის სულსა და ღმერთს ქვეშ ის
შენობა კარგათ გაშინჯონ და დააფასონ; და როგორც ამდე[ნ]მა კაც-
მა დააფასოს, ორნივე დასჯერდნენ.

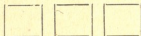
მაგრამ ეს დამფასებელი კარგათ სიფრთხილით მოიქცნენ, ან
მიღვამით ან გაუშინჯაობით მეტ-ნაკლებობა არა მოუხდესთ რა,
თვარემ სამართლისაგან გარდახდებათ. ღმრთის წინაშე რასაც მიხვ-
დნენ, ქვეშარიტებით და სიმართლით მოიქცნენ.

და როგორც იმათ დააფასონ, ამ ფასის შესამედი გიორგი მინ-
ბაშმა ახლავ მისცეს და ორი წილი რომ დარჩება, იმის გირაოთ იმავ
მამულის წისქვილი მისცეს; სარგებელში ავეტიქამ იმ წისქვილის გა-
მოსავალი სჰამოს.

და როცა გიორგი მინბაშმა ავეტიქას თეთრი შეუსრულოს და
მისცეს, თავის წისქვილი მინბაშს დაანებოს. მაგრამ ორს წლამდინ
კი უნდა გიორგი მინბაშმა ავეტიქას თავის თეთრი შე[უ]სრულოს.
რომელიც მამული ავეტიქას მაჩაბლის კაცისაგ[ან] ან ფავნელიშვი-
ლისაგან უყიდნია, იმის დახსნის ვალი გიორგი მინბაშს არა აქვს,
ვისაც უნდოდეს, ავეტიქამ მიჰყიდოს.

იასაულო, ხერხეულიძე დავით, ეს ასე გაარიგე, ამას
ნულარ დააყოვნებ; როგორც ამ განჩენში სწერია, ასე აღასრულე,
ამაში [116] სისწორითა მოიქეც.

აღიწერა მაისის 3, ქორონიკონს უმჯ.

მათს სიმაღლეს ბედნიერს მეფეს ჩვენ, ციციშვილის
მდივანბეგის თეიმურაზისა და თუმანიშვილის სულ-
ხან მდივნისათვის ებძანათ ოქმის მოწერით: ამილახორი რე-
ვაზ და გოგია მიმბაში ქცხინვალს ვენახზედ რომ ჩივიან, ამ
გზით სამართალი გარდაუწყვიტეთო; როდესაც ამილახორი რევაზ
გოგია მიმბაშის ძმის დავითისაგან ვენახს სყიდულობდა, თუ
მაშინ მიმბაშს ნება დაურთავს და დამოწმებია, ამილახორი ამის სა-
ბუთს უზამს, გოგია მიმბაშს ვენახთან საქმე აღარა ექნება რაო.

თუ ამილახორმა ამისი საბუთი ვერ შეიძლოსო, ვენახის სყიდ-
ვაზედ რომელიც მოციქული ყოფილიყოს, ის დააფიცეთო; და რო-
გორც იმან დაიფიცოს, იმ გზით სამართალი მიეცითო. ათი დღე ვა-
და ებძანათ. ათს დღეზედ ერთის გზით გარდასწყვიტეთო.

ამილახორს რევაზს ათი დღე ვადა მიეცეთ, ვერც მოწმე[ე]ები
იშოვნა, რომ საბუთი ექნა და არც მოციქული დააფიცა. რადგანც

ვერც ერთი ვერ შეიძლო, ჩვენც ბძანებისაებრ ეს განაჩენი დაგვამო-
ტკიცეთ. როგორც ამაში სწერია, ისე უნდა აღსრულდეს.

[v] და რაც ამ ვენახისა ან ნასყიდობის სიგელი არის და ან გა-
ნაჩენი, ისიც გოგია მიმბაშს უნდა მიეცეს.

მარიამობის იდ, ქორონიკონს უმგ.

ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა მეორე ირაკლი ამ მოსამარ-
თლეთაგან გარიგებულს სამართალს ვამტკიცებთ. როგორც ამათ ამ
განაჩენით გაურიგებიათ, ჩვენც ასე დავვიმტკიცებია. ნოემბერს იწ,
ქორონიკონს უმგ.

თავში:

ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა ირაკლი ამ სამართალს ვამ-
ტკიცებთ. ისაულო, ეს ასე გაარიგე, როგორც ამ განაჩენში სწე-
რია. ამას ძირს ნულარ დაადებ, ახლავ წადი და ასე გაარიგე. აღი-
წერა მაისის ვ, ქორონიკონს უმგ.

521. პანდუაშვილისა და ზივი ყანდუაშვილის წისკვილის სამშეშო

1775 წ. 11 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 755. დედანი. ქალაღი. 64,7×22,5 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ყანდუაშვილი გივი ცხინვალს წისკვილზე რომ
ჩიოდა, ამის სამართლის გაჯინშვა მათს უმაღლესობას ჩვენ, მო-
სამართლეთათვის ებძანა.

ჩვენ ამის საქმე გამოვიკითხეთ. ეს წისკვილი ძველათ ამილა-
ხორის ყმის ბაჩიძის ყოფილიყო. ამ ბაჩიძეს ნახევარ წისკვი-
ლი ყანდუაშვილისათვის მიეყიდნა. მასუკან არეულობის მიზეზით
იმ საწისკვილოზე მაჩაბელს იესეს წისკვილი აებრუნებინა.
ამ ყანდუაშვილს თავის ნახევარ წისკვილი იესე მაჩაბლისათვის
ბევრჯელ ეთხოვნა. ისიც მოცემას დაჰპირდებოდა, მაგრამ დარჩო-
მილიყო. იმ წისკვილის ნახევარ[ი], რომელიც ამილახორის ყმის
წილი ყოფილიყო, ამილახორს მაჩაბლისათვის გამოერთმია და ამ
ყანდუაშვილის წილი კი დარჩომილიყო.

ჩვენ რომ ეს მოვიკითხეთ, ის წისკვილი არც მაჩაბლის მამუ-
ლი ყოფილა და არც ნასყიდი ჰქონია. ამ ყანდუაშვილს ნასყიდობის

წიგნიც ჰქონდა და ამილახორის რევაზის მოწმობის წიგნიც მოიტანა და ორნი ცხინვალელნი ქეთხუდებიც მოწმობდნენ — ხოჯაშვილი ხოსრო და იოსებაშვილი კაცობა, რომ იესე მაჩაბელთან მოციქულები ესენი ყოფილიყვნენ და მოციმას დაჰპირებოდა. სამართლით ეს ნახევარ წისქვილი ყანდუაშვილს გვის დარჩა. მაჩაბლებს ამ წისქვილთან ხელი არა აქვთ.

ალიწერა მაისის ია, ქორონიკონს უაგ.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტეფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცაა(?), იო ა ნ ე 1748.
2. ქ ა ი ხ ო ს რ ო
3. მონა ღთისა ამილახვრისშვილი მოურავი ი ე ს ე
4. მონა ღთისა მდივანბეგი თ ე ი მ უ რ ა ზ.

თავში:

ქ. ჩვენ, მე ფე ქართლისა და კახეთისა ი რ ა კ ლ ი ამ მოსამართლეთაგან განჩენილს სამართალს ვამტკიცებთ.

იასაულო, ზ ა ა ლ დ ა ვ ი თ ი შ ვ ი ლ ო! როგორც ამ განაჩენში ეწეროს, ეს ასე ფაარიგე. ალიწერა მაისის იგ, ქორონიკონს უაგ.

ბეჭედი: მეფე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ე რ ე კ ლ ე.

ქ. ჩვენ, საქართველოს და კახეთის დედოფალთ-დედოფალი დადიანის ასული პატრონი დარეჯან ამ [მ]ს[ა]კულთ განჩინებას ვამტკიცებთ. მაისის კგ, ქორონიკონს უად.

ბეჭედი: ვინ არს მიზეზი არსთა მკობისა, მანმცა წიაღი დედოფლობისა, დარეჯან.

ქ. ჩვენ, საქართველოს კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ - პ ა ტ რ ი ა რ ქ ი მეფის ძე ა ნ ტ ო ნ ი ვითაც მის სიმაღლეს ჩემს ძმას მეფეს დაუმტკიცებია ეს განაჩენი, ჩვენც ვამტკიცებთ.

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი.

ქ. ჩვენ, ბ ა ტ ო ნ ი ს შ ვ ი ლ ი გ ი ო რ გ ი ამ მშაჯულთაგან განჩინებას ვამტკიცებთ. მაისის იგ, ქორონიკონს უაგ.

ბეჭედი: მეფის ძე გიორგი

ქ. ჩვენ, ბ ა ტ ო ნ ი ს შ ვ ი ლ ი ლ ე ო ნ ამ მსაჯულთაგან განჩინებას ვამტკიცებთ. მაისის ით, ქორონიკონს უად.

ბეჭედი: მრჩობლთა მეფეთა ძესა ლეონ სახელად მძესა.

1775 წ. 12 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13181. დედანი. ქალაღი. 30,7×20 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ყოვლად უწმინდეს საქართველოს პატრიარხს ებძანა მათ მო-
ნათათვის პაპას ჯალაზისა და იეზუაშვილი ოანეზას
სამართალი.

ასე გავსინჯეთ რომე, გიორგი მელიქს რომე ექრთამნა
იეზუაშვილის ადგილი ერთი ოთახისა ადლი თექესმეტი, იო[ან]ე
პატრიარხის წიგნი ჰქონდა პაპას მეუღლეს. იმ წიგნის ძალით
სვეტისცხოვლის მამულობა ვირწმუნეთ და ისევ სყიდვის რიგზე
ოპანეზა იეზას შვილს ვარგინეთ (sic) და ფასი გამოვართვით და პა-
პას მეუღლეს ქეთავანს მივეციით. და შაიქნა ისევ იეზას შვილის მა-
მული.

დღეის იქით პაპასშვილს და პაპას მოსადევარს იეზას შვილს
იოანეზასთან საქმე არა აქვს რა, ძმობის მეტი. ამ ადგილას მიჯნა
ცალი გვერდი და მეორე გვერდი ისევ პაპას სახლებისკენ და ორი
გვერდი იეზაშვილი ოანეზას სახლებისაკენ. ასე გავსინჯეთ და ორი-
სავ ნებით გავასამართლეთ ჩვენ სურფნიშანის საყდრის დეკა-
ნოზიტერ-ნიკოლოსა სომხური და ამავე საყდრისა ტერ-
სტეფანა სომხური და ფარუხანთ ასატურას შვილი არუ-
თინა ფარუხან
არუთი და შაროას შვილი მამასახლისი გაბ-
რიელ.

დაიწერა მაისის იბ, ქორონიკონს უფგ.

კარის ადგილი არცერთს არა ჰქონიათ. საც[ა] მართებული[ა],
თავიანთ კედლებში გა[ა]ღონ, ქალაქის რიგზე.

ბეჭედი: გაბრიელ.

თავში:

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარქი მეფის
ძე ანტონი ვამტკიცებთ განაჩენსა ამას. ივლისის კზ, [წელსა] ჩლოე.

ხელრთვა: კათალიკოზი.

523. ბანინიზა სოლომონ გეგეზანისშვილის მოახლის გაწვილების

საქმეზე

1775 წ. 21 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2983. დედანი. ქაღალდი. 33×12 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია თითო წერტილი.

ქ. გეგეზანისშვილის რეგეზის შვილი სოლომონ ფავლენისშვილს დავითს მოახლის გაწვილებას უჩიოდა. ჩვენ, მდივანბეგმა იესემ, ავთანდილ მდივანი ჩვენთან დავისწარით და ამათი საჩივარი ორისავე გავიგონეთ.

სამართალში დავითმა თავის პირით აღიარა: დამნაშავე ვარ, მაგრამო შვილი რომ ყავსო, ის ჩემგან არ არისო.

სოლომან ამას უპასუხებდა: მოახლეც შენ გამიწვილეო და შვილიც შენგან ყავსო.

ჩვენ ამისი სამართალი ასე განვაწყესეთ: რადგან ამ დავითმა თავისი პირით აღიარა ამ სოლომონის მოახლესთან სიძვა, დავითმა სოლომანს თავისის მოახლის გაწვილების სისხლი უნდა მისცეს.

ეს სოლომან დაბალი აზნაურშვილია, ამ ხელის აზნაურშვილის მოახლის სისხლი სამართლით ექვსი თუმანი გაუჩნდებოდა; მაგრამ, რადგანაც ეს დავით ხელმოკლე კაცი არის და შეუძლებელი, ორი თუმანი სამართალმა იპატივა და ოთხი თუმანი დავითმა სოლომანს მისცეს. ამ ოთხს თუმანში ნახევარი ვეჯი უნდა მისცეს და ნახევარი ნაღდი.

იასაულო, როგორც ამ განაჩენში ეწეროს, ასე უნდა გა[ა]რიგო. თიბათვის კა, ქორონიკონს უფგ.

ორი ბეჭედი:

1. მონა ღთისა ამილახერისშვილი მოურავი იესე.
2. მონა ღთისა [მ]დივანი ავთანდილ.

524. არზა მუხრანბატონის ქალისა წისკვილის საქმეზე მდივანბეგთა

ბანინიზებით

1775 წ. 5 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 787. დედანი. ქაღალდი. 46×10,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

[არზა]

ქ. ლმერთმან ბედნიერის კელმწიფის კირი მოსცეს ცოდვილს მოწონანს მუხრანის ბატონის ქალს.

მერე ამას მოვახსენებთ მათს სიმაღლეს: მანდ გახლდით თქვენს ბედნიერს ტახტზედ, შემოგვხვეწე წისკვილის საქმეზედ და წყალობა დამმართეთ, მოწმე[ე]ბი მიბძანეთ. ორი მოწამე თქვენი სახასო კაცნი მანდ ვიშოვნე, თქვენს ოქმზედ კელი შოაწერეს. ყან-

დუაშვილმა კელი ამიმართა წისქვილზედ; ჩაველ ქცხ
ვალს, ვინცავინ უფროსნი კაცი იყვნენ მახსოვარნი, თქვენი მზე
ვაფიცე, ამათაც კელი მოაწერეს. თქვენი თავის წყენას ვიშიშვოდი,
მაგრამ ეს მოწმე[ე]ბი რომ ვიშოვნე, თავი იმისთვის გაწყინეთ, ნე-
ტარკსენებულის პაპის თქვენის მეფეს ვახტანგს აქეთ არა-
ვინ წამოსდავებია. ერთს ღარიბს მონასტერში თითოს სამთელს ვან-
თებ თქვენის შვილების სადღეგრძელოდ, ზედაშეს და სეფისკვერს
იქიდან ვცოდვილობ, ისე ვრჩები.

ამ წყალობას ვითხოვ: ამისი მოწყალება მაღირსოთ, ეს წის-
ქვილი არ წამერთოს. მე ველარ ჩამოვაწივე, თქვენს საფარველს
ქვეშ ამ მონასტერში თქვენი და თქვენის შვილების მლოცველი მამ-
ყოფოთ.

თიბათვის ა, ქორონიკონს უმგ.

კიდებე:

უფალნო მსაჯულნო! ამის სამართალი როგორ განაწესეთ, გვა-
ცოდინეთ, ჩვენ აღარ გვახსოვს. აღიწერა ივნისის ა, ქორონიკონს
უმგ.

ბეჭადი: ქნარს მიცემს, დავით მიგმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხე-
ბულს, ერეკლე.

[განჩინება]

ქ. ამისი აღილათი ებძანებინა ბედნიერს ხემწიფეს ჩვენ, მსა-
ჯულთათვინ.

ყანდუაშვილს ნასყიდობის წიგნი ჰქონდა ამ წისქვილისა.
მასუკან მაჩაბელს აებრუნებინა ის წისქვილი და ყანდუაშვილს
ორჯერ მოციქული მიუგზავნია მაჩაბელთან: ჩემი წისქვილი მევე
დამანებეო. მაჩაბელიც დაპირებოდა მოგცემო. მაჩაბელს ხომ აღარ
დასცალდა, ველარ მიუტია.

ახლა ჩვენ რომ სიგელი და მოწმე[ე]ბი! ვნახეთ, სამრათალმა ის
წისქვილი ყანდუაშვილს და[ა]ნება. მთიბათვის ე, ქორონიკონს უმგ.
სამი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი
ღმერთგანცაა(?), იოანე 1748.
2. ქაიხოსრო
3. მონა ღთისა მღივანბეგი თემურაზ

თავში:

ქ. ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა მეორე ირაკლი ვამტკი-
ცებთ განჩინებასა ამას. მთიბათვის იგ, ქორონიკონს უიღ.

ბეჭადი: მე ფეხტკანბანილთა მიერ ეკლესია ვადადე, ერეკლე.

¹ + რომ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9437. დედანი. ქაღალდი. 41×16 სმ მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ზაალ დავითიშვილი სამართალში ჩიოდა: ბროწლედს რაც ყმა და მამული გვექონდა ერთობაში, მამის ჩემის ძმებმა ფანელისშვილებს მიჰყიდეს. მამა ჩემი უფროსი ძმა იყო, მაგრამ ამ მამულის გასყიდვა არა ჰკითხეს და რაც ფასი აიღეს, იმაში წილი არ დაუდვეს. სიგელში მამის ჩემისა არც სახელი სწერია და არც ბეჭედი უხოთ. სამართლით მამის ჩემის წილს ყმასა და მამულს ვითხოვო.

ფანელიშვილმა თეიმურაზ ნასყიდობის სიგელი წამოაყენა. სიგელი გავსინჯეთ. ზაალ დავითიშვილის მამისა არც სახელი ეწერა და არც ბეჭედი იჯდა. რადგანც უფროსი ძმა ზაალის მამა ყოფილა, არც სიგელში სწერია და არც ბეჭედი დაუსვამს, ეს სამართალი განვსაჯეთ:

ზაალის მამა რომ თავის ძმებს გაჰყრია, თუ გაყრაში ამ მამულისა და ყმის საშავიეროდ ან სხვაგან წილი აუღია, ან ამ მამულის ნავაჭრში წილი აუღია და ან ძმებს საერთოდ საოჯახოს საქმეზედ დაუხარჯავსთ და ამ სამში ერთსაც არის, თეიმურაზ ფანელისშვილი საბუთსა იქს, ზაალ დავითიშვილს ამ ყმასა და მამულთან სალაპარაკო საქმე აღარ ექნება რა.

და თუ საბუთს ვერა იქს, რაც სიგელში ყმა და მამული უწერია, რადგანც ხუთსავე ძმას მიუყიდნათ, სიგელში დაწერილან და ბეჭდები დაუსხამთ, ხუთის ძმის წილი ყმა და მამული თეიმურაზ ფანელისშვილს და მის ძმებს დარჩება და მეექვსედი წილი ყმა და მამული საუფროსოთ ზაალ დავითიშვილს უნდა დაანებოს.

როგორც ზემორე დაგვიწერია, თუ იმ გზით თეიმურაზ ფანელისშვილმა საბუთი შეიძლო, ზაალ დავითიშვილს სიტყვა აღარ ექნება. და თუ ამ შემოდგომამდის საბუთი ვერ ქნა, მეექვსედი წილი ყმა და მამული საუფროსოთ უნდა ზაალს დაანებოს.

თიბათვის კთ, ქორონიკონს უაგ.

ხუთი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი ღმერთგანცაა(?), იო ან ე, 1748
2. ქ ა ი ხ ო ს რ ო

3. მონა ღთისა მდივანბეგი თ ე ი მ უ რ ა ზ .
4. მონა ღთისა ს უ ლ ხ ა ნ
5. ს უ ლ ხ ა ნ (?)

თავში:

ქ. ჩვენ, მე ფ ე ე რ ე კ ლ ე ვამტიცებთ განჩინებასა ამას.
[მ]კათათვის ბ, ქორონიკონს უმჯ.

526. განჩინება თამაზა ბაქრაძის მამულის სამხეუ

1775 წ. 80 ივნისი

ცხსა. 1448. № 1557. დედანი. ქაღალდი. 45,6×16 სმ. მხედრული. განკვეთი-
ლობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ბ ა ქ რ ა ძ ე თ ა მ ა ზ ა ს თავისი მეზობლები მერელნი საჯ-
ნავს მიწაზედ ედავებოდნენ: გ უ ლ გ უ ლ ა ს იქილამ დიდ ღელეს
გაღმა, ნ ა ს ა ძ რ ო ხ ლ ი ს თავს ამ მიწას თავს საახატლო შარა გა-
უვლის, ზოლოს — სა[ა]ლავერდო. ამ მიწაზე დაობდენ მერელები,
რომ საჩვენო სასოფლო არისო.

ეს ზემორ ხსენებული ბაქრაძე ამას უპასუხებდა: ეს მიწა ბა-
ტონის ჩ ო ლ ა ყ ა შ ვ ი ლ ი ს დ ი დ ი ს ნ ი კ ო ლ ა ო ზ ალავერდ-
ლისაგან მაქვს ნაბოძები და წიგნები დამწვიაო.

ამაში ჩვენ დიდათ ვეცადენით, რომ სწორედ ზედმიწევნით
შეგვეტყო.

და ამავე მერელთ და ამ ბაქრაძემ თამაზამ გულგულისდამ მახ-
სოვარნი და მოწამენი იმოწმეს და მოიწვივნეს: კ ო ლ ე ლ ი ს შ ვ ი-
ლი ნაცვალთ გ ი ო რ გ ი და ჩ ა ვ ე ლ შ ვ ი ლ ი გ ი ო რ გ ი და
კ ა ც ი ა შ ვ ი ლ ი ო ო რ დ ა ნ ე.

ამათ ღმრთის წინაშე ასე იმოწმეს: ნაცვალმა გიორგიმ ასე იმო-
წმა: «ღმრთის წინაშე, ასე გამიგონია მამის ჩემისაგან, ეს მიწა ბაქ-
რაძისა არის, მერელთ საქმე არა აქვსო; თვითან კნევდა და თუ სხვა
მოკნევდა, ლალას ბაქრაძე იღებდაო»;

ჩაველშვილმა ასე იმოწმა: დიდის ნიკოლოზ ალ[ა]ვერდელს მო-
ვსწრებიაო და ეს მიწა ბაქრაძეს ეპირა, მოდავე არავინ ყვანდათო;

კაციკაშვილმა იორდანემ ასე იმოწმა: ტყე იყო ეს მიწა. ბ ა ქ რ ა-
ძ ე ბ ე რ ო მ, ამ თამაზას მამამ, თავისობაზე გამატეხინა და მე ვკნე-
ვი და ლალას ვაძლევდი და სხვა მოდავე არავინ ყვანდაო.

ამ მახსოვართ მოწმობა, რადგან ასე იმოწმეს და სარწმუნოს
სიტყვით გვარწმუნეს, ეს მიწა ამათის მოწ[მ]ობის ძალით თამაზა
ბაქრაძეს დარჩა, რომ მერელთ სიტყვა ალა[რა] აქვთ რა. მიწა მკვიდ-
რათ ბაქრაძეს დარჩა.

ამ მოწმობაში დამსწრენი: ბატონის კარის მლდელი ზ ა [ა] ლ ი-
შვილი გიორგი, რომ ის მოწმობის წიგნიც ამისი დაწერილი
არის, რომ დღეს ბაქრაძეს კელთ უჭირავს სალთხუცესი დი-
მიტრი და ალავერდელის მოურავი ევგენ [ი] და ჯე [ი]-
რანაშვილი ნასყიდა, ესენი მოწმობაში დამსწრენი არიან. ამ
მიწასთან აღარ [ა] მერელთ აქვს სიტყვა და აღარც მერის წინა-
მძღვარს, რომ მკვიდრი ბაქრაძისა შეიქნა.

იენისის ლ, ქორონიკონს უფ.

ორი ბეჭედი:

1. ალავერდელი ზენონ
2. ალავერდელი ნიკოლოზ

თავში:

ქ. ჩვენ, სრულიად ქართლისა, კახეთისა და სხვათა მეფე გი-
ორგი ამ კურთხეულთ ალავერდელთაგან [მი]ცემულს სამართალს
ვამტკიცებთ ამ ბაქრაძეს ამ სამართალს ვერავინ მოუშლის.

იენისის ლ, ქორონიკონს უფ.

ბეჭედი: გიორგი

კიდეზე:

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოსა კათალიკოზ-პატრი-
არხი, მეფის ძე ანტონი ამ განაჩენს ვამტკიცებ. როგორც
ალავერდელს ზენონს განუსჯია და გულგულელნი ჰმოწმობენ, ის
მიწა ამ თამაზას უნდა მობარდეს.

ნოემბრის 18, ქორონიკონს უპთ.

ხელრთვა: კათალიკოზი.

527. განჩინება ამილხარ სახლთუხუცესისა და გლახა თარხნისუფილის სახისხლო სამართა

1775 წ. 20 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი: Ad 1713, -დედანი. ქალაქი. 35,3×15,3 სმ.
მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. მათის უწმიდესობის კათალიკოზის სახლთუხუცესი
ამილხარ სამართალში ჩიოდა: ყაბახზე სეირათ ვიყავ, თარხ-
ნის შვილმა გლახამ ბანბის ძელით გატენილი თოფი მეს-
როლა და დამჭრაო.

გლახა ამას ამბობდა: ხუმრობით თამაშობაში ფათერაკათ მამი-
ვიდა, მდომით არ მამსვლიაო.

მათის სიმაღლის მეფისაგან ახალი განწყობა არის: რომელიც
კაცი ფათერაკად კაცს მოჰკლავს, მთელი სისხლი უნდა დაუთრვოს.

ჩვენ, მსაჯულთ ბლორძელი ქაიხოსრო მოვაცანინეთ, რომ ამას ეწამლებინა ამილბარ სალთხუცისათვის. დიდის ღმრთის ქვეშ შეგდებით ვკითხეთ და ფიცით ასე გვარწმუნა: საზარდულთან ჰქონდა მოხვედრებულ და ცალის კაკლის ჰანჭალი გატანილი. ასე ძალიან ჭრილობა ჰქონდა, რომ ერთი თვე ნამეტნავი ძნელის ავად-მყოფობით იწვა. და საზარდულთან ეგოდენი ხორცი მოჰფლეთო-და, რომ ერთი ქათმის კვერცხი დაემალებოდაო; და შვიდის ქერის მარცვლის ოდენი ჭრილობა თუ მეტი არა, ნაკლები არ ჰქონიაო.

ჩვენ, მსაჯულთ ეს სამართალი განვსაჯეთ: რადგანც თოფით არის დაჭრილი, ერთი ორად იანგარიშება, რომ იქნება ქერის მარცვალი თოთხმეტი.

ამილბარსა სალთხუცესს მესამე თავადის სისხლი სდის. მესამე თავადის ერთის ქერის მარცვლის სისხლი მეფის ვახტანგის სამართლის წიგნით $\overline{54}$ (ექვსი თუმანი და სამი მინალთუნი) ამდენი არის ჩავარდნილი, რომ იქნება თოთხმეტის ქერის მარცვლის სისხლის ჯამი $\overline{300}$ (ოთხმოცდარვა თუმანი და ორი მინალთუნი) ამდენი სამართალმა იბატივა. აქედამ ოთხის ქერის მარცვლისა რომ იქნება $\overline{360}$ (ოცდახუთი თუმანი და ორი მინალთუნი) ამდენი და ათი ქერის მარცვლის სისხლი, რომელიც იქნება ჯამი $\overline{420}$ (სამოცდასამი თუმანი) ამდენი. ეს უკლებრივ უნდა დაუურვოს თარხნისშვილმა გლახამ ამილბარს სალთხუცეს[ს], ნახევარი ნალდი და ნახევარი ჯინსი.

აღიწერა მკათათვის კ, ქორონიკონს უაგ.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცაა(?), იოანე, 1748
2. ქაიხოსრო
3. მონა ღთისა მდივანბეგი თემურაზ
4. მონა ღთისა თუმანიშვილი მდივანი სულხან

თავში:

ქ. ჩვენ, სრულიად საქართველოჲსა მეფე მეორე ირაკლი გამტკიცებთ ამ მსაჯულთაგან განჩინებას.

მკათათვის კ, ქორონიკონს უაგ.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვაღადე, ერეკლე.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 2189. დედანი. ქაღალდი. 40,6×17,7 სმ. მხედ-
 რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახშირია წერტილი.

ქ ა რ უ მ ი ძ ე ბ ი ჩ ი ო დ ნ ე ნ: გვერდის ძირის ტყეში ჩვენი თხუთმეტი კაცნი ურმით შეშის მოსატანად წავიდნენ, მრულისშვი-
 ლები დახვდნენ: შეშას რათა სჭრიოთ, დალახეს, იარაღები აპყარეს,
 დაცარცვეს და ისე გამოაპყარესო.

მ რ უ ლ ის შ ვ ი ლ ე ბ ი ამას ე პ ა ს უ ხ ე ბ ო დ ნ ე ნ: მართა-
 ლია, თქვენი კაცები ჩვენს ტყეში შეშას სჭრიდნენ, დავითხოეთ, არ
 დაიშალეს, კიდეც დავლახეთ და იარაღიც ავყარეთო. მაგრამ მეორეს
 დღეს მრულისშვილი იორამის შვილი გორს მივიდოდა და ურმით
 შეშა მიჰქონდა, გზაზედ დახვდით, გალახეთ და ურემი და ჭარებიც
 წაართეთო.

ქარუმიძეები მრულიშვილის გალახვას თავს დებულობდნენ,
 გული დამწვარი გვქონდა, გზაზედ შემოგვეყარა და გავლახეთო.
 მაგრამ კარგა ხანი გამოვიდა, დამშვიდებულნი ვიყავით, არცერთს
 ერთმანეთისათვის აღარა გვეწყენინებინა რა და რაც ერთმანერთში
 წანართმევი გვქონდა, ისიც ერთმანერთს გაუგზავნეთ.

მასუკან მრულიშვილი იორამის შვილი გ ო რ ს ყოფილიყო,
 თ ო რ ტ ი ზ ა ზ ე დ გამოიარა, პ ა ა ტ ა ქ ა რ უ მ ი ძ ე ს თავისი
 ზედ საჯდომი ცხენი თავის სახლის სიახლოეს ნიგოზ ქვეშ ება, მო-
 იტაცა და წაიყვანაო. მოტაცება მაშინვე შევიტყვევით, მაგრამ ბა-
 ტრონის შიშით და ჩხუბის შიშით უკან აღარ გაუდგითო.

ბედნიერს კელმწიფეს ამისი სამართალი ჩვენ, ა მ ი ლ ა ხ ო რ ი ს
 რ ე ვ ა ზ ი ს ა და მსაჯულთათვის ებძანათ.

ქარუმიძეებმა მრულიშვილებს ეს რაც უთხრეს, ყველაზედ და-
 ნაშაული თავს იდევს, მაგრამ ამას ამბობდნენ: ჩვენს მამულში შე-
 შის მოჭრა დაუშალეთ, არ დაიშალეს და ჩხუბი იმაზედ მოგვივი-
 დაო.

მ ე ფ ის ვ ა ხ ტ ა ნ გ ის სამართლის წიგნი რობ ამდენს
 რიცხვში ასე აცხადებს: ბარის კაცს მთა და ბარი ამიტომ არ დაე-
 ჭირვის, თუ სახლს არ ააშენებს და შეშით არ დარჩების, ქვეყანა-
 ზედ შენობა მოაკლდების და კელმწიფეს ლაშქარ-ნადირობა დააკლ-
 დებისო.

რადგან სამართლით მთის პატრონი ბარის კაცს შეშის მოჭრას

ვერ დაუშლის და კვლავაც მუდამ ქარუმიძეებს საერისთოს მთაში შეშა უჭრიათ და არ დაუშლიათ, ახლა მრულისშვილებმა კი დაუშალეს, კაცები დალახეს და გასცარცვეს და შფოთის მიზეზი შეიქნენ. იორამის შვილის მრულისშვილის გალახვა ამაში გავატარეთ.

მრულიშვილი იორამის შვილი რომ მიხდომოდა და სასახლიდამ ცხენი მოეტაცნა, ამის საუპატიოდ ქარუმიძეს პაატას სისხლის მეოთხედი გაუჩნდა. ქარუმიძე პაატა შუა აზნაურშვილი არის. მეფის ვახტანგის სამართლით შუა აზნაურშვილის სისხლი ოთხმოცდათექვსმეტი თუმანი არის. ამის მეოთხედი იქნება ოცდაოთხი თუმანი, რომ ეს უნდა მრულისშვილმა იორამის შვილმა პაატა ქარუმიძეს მისცეს.

რადგანც სიღარიბე და ავი დრო არის, აქედამ სამართალმა იპატივა თორმეტი თუმანი; და თორმეტი თუმნისა ნახევარი ჯინსი და ნახევარი ნალდი უკლებლად უნდა დაუთუროს.

სასახლეში მიხდომისათვის სამართლით უფრო ბევრი გაუჩნდებოდა, მაგრამ რადგანც ჩხუბი და ავად მოპყრობა და სისხლი არა მამხდარიყო რა, ამისთვის შევამსუბუქეთ და ასე გარდავსწყვიტეთ.

და დღეის იქით ველარც ტყეში შესვლას და ხის მოჭრას დაუშლიან მრულისშვილები. ცხენი რომ ჰყავსთ მოტაცებული, ისიც უნდა მისცეს მრულიშვილმა ქარუმიძეს. და თუ რამ ერთმანერთში მოტაცებული ჰქონდესთ რამე, ყველა ერთმანერთს მისცენ და ასე გასწორდნენ.

ციციის შვილო მანუჩარ! ეს ასე გაარიგე. მარიამობისი, ქორონიკონს უფგ.

ოთხი ბეჭედი:

1. მეფისა მტერთა ლახვარი ვამტკიცებ ამილახვარი რევაზ.
2. მონა ლთისა ამილახვრისშვილი მოურავი იესე
3. მონა ლთისა მდივანბეგი თემურაზ
4. მონა ლთისა თუმანიშვილი მდივანი სულხან.

529. განჩინება ზავეზულა გეგონაშვილისა და ალიხანას მამულის

საქმეზე

1775 წ. 27 აგვისტო

ცხსა. ფ. 1448. საბ. № 4187. დედანი. ქალაღი. 29,3×17,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. გორელი ალიხანა სულხან. მდივნის ყმა უჩიოდა კარალელს გემონაშვილს შავყულას: ჩემი ნასყიდი ვენახი უჭირამს, დედაჩემისაგან უყიდნია ნატყუერათ; მოველ და ვედავე, რაც დედის ჩემისათვის ფასი მიეცა, ის ისევ მივე და ნას-
684

ყიდობის წიგნი გამოვართვიო. ჩემი ვენახი ცხრა კვალი იყო და ორის მეტი არ დამანებაო.

შ ა ვ ყ უ ლ ა ეპასუხებოდა: ამ ოთხის კვალის მეტი არ არის შენი; გამიკეთებია, ამაგი მიქნია, ნახევარი ჩემია და ნახევარი შე-
ნი[ა]ო.

ა ლ ი ხ ა ნ ა ეუბნებოდა: ცხრა კვალიაო.

ამ დავაში ორთავ მოწმები მოვთხო[ვ]ეთ და არცერთს არა ყვან-
და. ალიხანას ჯერი დავადევით, რომ სადამდინაც შენია, გამოიფი-
ცეო. ალიხანამ ეს ვენახი ცხრა კვალი გამოიფიცა: ჩემი ალალი მამა-
პაპის ნასყიდიაო. მამული ალიხანას დარჩა.

ამ ცხრა კვალში სამი კვალი ამაგისათვის შეეყულას მივეცი-
თ და ეს სამი კვამლი ისევ ალიხანასათვის უნდა დაეხსნეინებინა. იმ
სოფლის კაცნი გვატანეთ, ღმრთის წინაშე ეს სამი კვალი თორმეტ
მინალთუნათ და[ა]ფასეს. ალიხანას თორმეტი მინალთუნი¹ მივაცე-
მინეთ და ეს ვენახი სრულათ ალიხანას დარჩა.

ჩვენ, ამილახვარმა რევაზ და მსარჯულთა ამათი საჩივარი ასე
გარდავსწყვიტეთ.

ავგისტოს კზ, ქორონიკონს უფგ.

თითონ ჩვენ კ ა რ ა ლ ე თ შ ი ვიყავით და იმ ვენახში თ ა მ ა -
ზ ა მ ი რ ზ ა შ ვ ი ლ ი და გ ო გ ი შ ვ ი ლ ი ო თ ა რ ი გავვზავ-
ნეთ; და ის სამი კვალი იმათ გაუჩინეს ამაგათ და ფასიც იმათ დას-
დევს ამ სამს კვალს თორმეტი მინალთუნი¹.

სამი ბეჭედი:

1. მეფისა მტერთა ლახვარი ვამტკიცებ ა მ ი ლ ა ხ ვ ა რ ი
რ ე ვ ა ზ
2. მონა ღთისა ამილახვრისშვილი მოურავი ი ე ს ე
3. მონა ღთისა მდივანბეგი თ ე მ უ რ ა ზ

ქ. ამ განაჩენით მამის ჩემისათვის დანებებული კარალეთს ვე-
ნახი ჩვენ, ალიხანას შვილებმა გ ო დ ე რ ძ ი მ და ს ტ ე ფ ა ნ ა მ
შენ, პოლკო[ვ]ნიკის თავადის შანშე ერისთავის ყმათ: გ ო გ ი ა შ ვ ი -
ლ ე ბ ს. ბეყანას, აკოფას და დავითას და შვილთა თქვენთა მოგყი-
დეთ საუკუნოდ. და ავიღევით ფასი სრულებით, რომ ჩვენი თქვენ-
ზედ აღარა დარჩა რა. ღმერთმა მშვიდობაში მოგახმაროთ.

ამ მამაჩემის განაჩენის სიგელს ხელ...^{*} ნებით და ყაბულობით
ეს ჩემ...^{*} როგორც უნდოდეს...^{*} რადგანც თავიანთი ნასყიდი...^{*}
თანახმა ვარ...^{*}

¹ მილანთუნი.

^{*} ტექსტი გადასულია. აკლია სამი-ოთხი სიტყვა.

კიდეზე:

ჩვენ, ალიხანაშვილი გოდერძას ძმა უნცროსი ამ მამაჩემის გა-
ნა[ჩენის სიგელს ხელს ვაწერ. ეს ჩემი ხელია. ღმერთმა მოახმა-
რო[ს], როგორც თავის გული ეწაფებოდეს.

სტეფანას დამიწერია და ყაბ[ული] მაქ[ცხ].

530. პანჩინება გიორგი მაღალაშვილისა და გიორგი ფალავანდისშვილის ვალის საქმეზე

1775 წ. 26 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1879. დედანი. ქაღალდი. 37×16,8 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. კათალიკოზის სახლთუხუცესი მაღალაშვილი გიორ-
გი ჩიოდა: ჩემის ძმის დემეტრესი გიორგი ფალავან-
დისშვილს ათი თუმანი თეთრი, ერთი ქათიბი, ერთი ჩოხა, ერთი
ქუდი, ერთი ხმალი და ერთი საპირისწამლე ემართა. ხუთი თუმანი
თეთრი, ქათიბი, ჩოხა, ქუდი, ხმალი, საპირისწამლე მისცა. სხვა ისევ
იმაზედვე დარჩა და არ მაძლევსო.

გიორგი ფალავანდისშვილი სამართალში მოცაყვანინეთ და ვა-
ლაპარაკეთ. ამას ამბობდა: მთლად დემეტრე მაღალაშვილისათვის
მი[მი]ბარებიაო, ჩემზედ აღარა დარჩომილა რაო.

გიორგი სალთუხუცესმა გიორგი ფალავანდისშვილისაგან მიცე-
მული ყაბზი წარმოაყენა.

მაგრამ გიორგი ფალავანდისშვილი ამას უპასუხებდა: დემეტრე
შენის ძმის ბათილამის ყაბზი მქონდა. ქცხილვანი რომ ლეკებმა აიკ-
ლეს, მაშინ დამეკარგაო.

მოწამე არც ერთს მხარეს არ ჩნდა რომ იმით გარდაგვეწყვიტა.

ჩვენ, ამილახორმა რევაზ და მსაჯულთ ეს სამართალი
მივეცი: გიორგი სახლთუხუცესმა ფალავანდისშვილს გიორგის
თავისი მეზობლის ყმა უმტერ-უმოყრო ორი გლეხი მოძღვრიანი
კაცი შეუგდოს: ორში ერთი იშოვნოს, ერთი თავისი კაცი მიაყო-
ლოს და ასე შეაფიცოს, რომ: «ათი თუმანი თეთრი უკლებლად დე-
მეტრე მაღალაშვილისათვის მიეცეს და აღარა დარჩომილიყოს რა».

თუ ასე შეაფიცა, გიორგი სალთუხუცესი ველარას შეუა. და
ყაბზი რომ აქვს, ისიც უნდა მოსცეს. თუ კაცი ვერ შეაფიცა, შვი-
დი თუმანი თეთრი გიორგი ფალავანდისშვილმა უნდა გიორგი სალ-
თუხუცეს მისცეს. ერთს თვეზედ ან უნდა იფიცოს და ან თეთრი მისცეს.

იასაულო, კვალიაშვილო სოლომან! ეს ასე გაარიგე-
ენკენისთვის კვ, ქორონიკონს უმაგ.

1. მეფისა მტერთა ლახვარი ვამტკიცებ ამილახვარი
რევაზ
2. მონა ღთისა ამილახვრისშვილი მოურავი იესე
3. მონა ღთისა მდივანბეგი თემურაზ
4. მონა ღთისა თუმანიშვილი მდივანი სულხან

**531. განჩინება გიორგი და როსტომ ერისთავთშვილების შვა-მამულის
საქმეზე**

1775 წ.

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5751. დედანი. ქაღალდი. 31×18,2 სმ. მარჯვენა მხარე მოხეულია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახშირია წერტილი.

ქ. ჩვენ, ამილახორი რევაზ, ციცის [შვილი თემურაზ მდივანბეგი და თუმანი [შვილი სულხან მდივანი მათმა სიმალემ ქსნის ერისთავისშვილების სამართლის გარდასაწყვეტლად განგვაწესა. ერისთავთ მსაჯულთთან ელაპარაკნათ...* [სახელოზედ და საბატონიშვილოზედ...* [როსტომ] ერისთავს ფეშქაში დაეხარჯა; იმ დანა[ხარჯისათვის გ]იორგი ერისთავის წილი ტყვიავე გირაოდ მიეცათ, სანამ]დის დანახარჯის ნახევარი თეთრი მიეცემოდათ, უნ[და კე]ლთ სქეროდათ და ყმისა და მამულის გამოსავალი ელთ.

და თუ გიორგი ერისთავს სალაპარაკო ამაზედ ჰქონოდა რამე, სამართლით გაეტანა. ამდენს ხანს [აქეთ] ერისთავს გიორგის არც სამართალში ელაპარაკნა და, არც თავის წილი ტყვიავე დაენებებინა დავით[ისათვის]. როსტომ ამაზედ სამართალს ითხოვდა.

[ჩვენ ეს სამართალი] მივეცი: როგორადაც მსაჯულთ საქმართლის ძალით] გირაოდ მიეცათ, ახლა ჩვენც იმ[რიგად გავაჩინეთ]: რაც ერისთავს გიორგის ყმა და მამულ[ი რო]სტომ ერისთავის შვილისათვის გირაოდ მიეცა, სანამ] ან სამართლით გაიმტყუნებდეს და ან [დანახარჯის ნახევარს მისცემდეს, გიორგი ერისთავს კელი [ნუ აქვს, როსტომ]ს ეჭიროს და ყმისა და მამულის გამოსავალიც [რაც სამართლით ედვასთ, იმასაც როსტომ აიღებდეს ხოლმე.

[ჩვენ] ეს განაჩენი ამისთვის მივეცი, რადგანც შაჰის სიმალის [ბძან]ებით ერისთავიანთ სამართლის საქმეზედ ზემო ქართლში ვიმყოფებით. თუ ერისთავს ამაზედ ერთი რამ ჰქვამარიტი სიტყვა ჰქონდეს, სამართალში მოვიდეს და სამართლით გაიტანოს. [რომ]

* აკლია ერთი-ორი სიტყვა.

დღეის იქით შფოთი აღარა ჰქონდეს...^{*} აქვს მანამ თეთრს მინ-
ცემდეს.

აღიწერა... ქორონიკონს უაგ.

სამი ბეჭედი:

1. მეფისა მტერთა ლახვარი ვამტკიცებ ამილახვარი
რევაზ
2. მონა ღთისა მდივანბეგი თემურაზ
3. მონა ღთისა თუმანიშვილი მდივანი სულხან.

ქ. პაატა ციციშვილი! გიორგი ერისთავის[შვილის მა-
მულზე]ედ კელი ამართე და როსტომ ერისთავის[შვილს მოაბარე. ს]ა-
ნამ ან სამართლით გაიტანდეს და ან [თეთრს მისცემდეს], ეს როს-
ტომს უნდა ეჭიროს სამართლის ძ[ალით].

532. განიხილა თეიმურაზ ჯავახიშვილისა და ნინიაშვილების საქმეა

1776 წ. 31 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10207. დედანი. ქალაღი. 29,5×10,5 სმ.

მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია თითო წერტილი.

ეშიკალასბაში დიმიტრის ღ[ვ]თის წყალობათ საგულეებე-
ლო ძმაო ბატონო დარჩნის შვილო მამუკავ^{**}, მრავალი
მოკითხვა მომიხსენებია.

მერმე, ნინიაშვილები რომ ჯავახის შვილს თე-
მურაზსა და ვახუშტის უჩიოდა, მაგათი სამართალი ასრე გარ-
დასწყდა და განაჩენიც ასრე დასწერეს, რომ: მაგ ნინიასშვილებმა
ოთხი მუხტაბარი კაცი თუ შემოაფიცეს ამ თავეთს ბატონსა, რომ ის
რაზედაც ჩივის, ის კაცი მაგ ნინიაშვილებისაგან ნასყიდი ყოფი-
ლიყვნენ, ხომ ისევ ნინიაშვილებს უნდა დარჩეს. და თუ მაგ ნინია-
შვილებმა მოფიცებები ვერ იშოვნეს, ისევ ამ თეიმურაზსა და ვა-
ხუშტის უნდა დარჩეს.

ახლა შენ ასე უნდა ჰქნა, რომ ორი კვირა ნინიასშვილებს მუ-
ლათი მიეც; თუ ორს კვირამდინ მოფიცებები იშოვნეს და შეჰფი-
ცეს, ხომ მაგათ დარჩება. და თუ ორს კვირამდინ მოფიცარი ვერ
იშოვნეს, ამ ჯავახიშვილებს უნდა დარჩესთ.

ეს საქმე ასრე უნდა გა[ა]რიგოთ. ორი კვირა არ იყოს მულა-
თი, ერთი თვე იყოს მულათი, თუ მოფიცებებს იშოვნიან; თუ არადა,
მოფიცარი ვერ იშოვნონ ერთს თვემდინა, ისიც მე შემატყობინე.

* აკლია ორი-სამი სიტყვა.

** „მამუკავ“ საბუთის თავში სწერია.

ვისაც ის კაცი დარჩება, საიესაულო იმას უნდა გამოართო.

იანერის ლა, ქორონიკონს უმდ.

ბეჭედი: მ[ო]ნა ლ[ეთი]სა ტმ. ორბელიანი დიმიტრი

533. განჩინება დავით მოურავშილის შმის გიორგი ღორაკუდაშვილის საჩამო

1776 წ. 15 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 4027. დედანი. ქალაღი. 7,2×16 სმ. მხედრული.

განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღორაკუდაშვილი გიორგი გაუყოფელი იყო. ეს გიორგი დავით მოურავიშვილს ლეკისაგან დაეხსნა. ახლა ერთმანერთის ნებამყოფლობით ასე გარიგდნენ. ამ გიორგის ქვრივი და ობოლი მზეჭაბუკმა და პაატამ ზაქარიასა და აბელს დაანებეს. და ამის სამუქეთო ზაქარიამ თავის ბარათში ნარგები ბალოშვილის გურგენის ობოლი უმამულოთ მზეჭაბუკსა და პაატას დაანება. და ზაქარიას ამ ბალოშვილის ბარათი რომ აქვს, ის ბათილია.

ღორაკუდაშვილს გიორგის ვალი რომ მართებია გარეჯელის დედაკაცისა სამი, ეს სამი თუმანიც ზაქარიამ უნდა გარდაიხადოს.

თებერვლის იე, ქორონიკონს უმდ.

სამი ბეჭედი:

1. მონა ლთისა მოურავი რევაზ
2. ქაიხოსრო
3. მონა ლთისა სულხან.

534. განჩინება ზაქარია მოურავიშვილისა და მისი სახლისაგანის სამართო ქონების საჩამო

1776 წ. 17 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1303. დედანი. ქალაღი. 41×17 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ქისიყის მოურავი რევაზ, მდივანბეგი ქაიხოსრო, მილახვარი იესე და სოლომონ მოურავიშვილი თავის სახლის მოურავიშვილს ზაქარიას და პაატას უჩიოდნენ საერთო ხატების წილზე და ქოდალის ციხეზე.

ამათის სამართლის განსჯა მათს უმაღლესობას მათის მონის მდივანბეგებისათვის ებძანა. ჩვენ ესენი სამართალში ვალაპარაკეთ.

ღმრთაების ხატი მურასათ მოჭედილი საერთო ყოფილიყო და ახლაც საერთო არის; წმინდა სახარება ოქროთ მოჭედილი საერთო ყოფილიყო და ახლაც საერთო არის.

წმინდის ღმრთისმშობლის ხატი მურასათ მოჭედილი რომ აქვსთ,

ზაქარია მოურავიშვილი ამას ამბობდა: ეს ხატი პაპას ჩემს თვეს საკუთრის თეთრით ისპაანს მოუჭედინებიაო. თუ ზაქარიამ და პაატამ ამის საბუთი ქნან, რომ პაპას ამათს თავისის საკუთრის თეთრით მოეჭედინებინოს, ამაზე სახლისკაცები ველარას შეუვლენ. და თუ საბუთი ვერ შეიძლო, საერთო იქნება.

წმინდის სტეფანეს ნაწილიანი ჯვარი საერთო არის. მაგრამ რევაზ მოურავი ამას ამბობდა: ეს ჯვარი დროშათ ჰქონიათო და რომელიც ქისიყის მოურავი ყოფილა ჩვენს ოჯახში, იმას ჰქონიაო.

მათმა უმაღლესობამ ამის პალილათი მცოდნეთაგან მოიხსენოს. თუ ასე ყოფილა, მოურავს უნდა ჰქონდეს, თუ არა საერთოდ უნდა ჰქონდეს.

წმინდა სახარება ოქროთი მოჭედილი საერთოთ რომ სწერია, ეს თ ა მ ა ზ მო უ რ ა ვ ს გაეყიდნა. მასუკან პ ა პ ა მ ო უ რ ა ვ ს, ქაიხოსრო მდივანბეგს და დ ა ვ ი თ მო უ რ ა შ ვ ი ლ ს ექვს-ექვსი თუმანი გაეღოთ და თვრამეტ თუმნათ დაეხსნათ. ამაზე თუ სახლისკაცები ელაპარაკებიან, როგორც სამართალმა გააჩინოს, ზაქარიამ პასუხი უნდა გასცეს.

ქოდალის ციხე სამისავ სახლის კაცისა საწილო არის; ამისთვის, რომ ერთობაში გაუკეთებიათ.

ზაქარია მოურავიშვილი ამას ამბობ[და]: ამის გაკეთებაზე საერთო ყმის მუშაობას გარდა მამის ჩემის დანახარჯი ბევრი არისო.

სახლისკაცები ამას უპასუხებდნენ: სახლის უფროსი იყო, ყმა და მამული იმას ეჭირაო და თუ რამ დახარჯა, მამულიდამ და ყმიდამ დახარჯაო.

ჩვენც სამართალში ასე გავშინჯეთ. რადგან უფროსი იყო და მამულიდამაც ორს წილს გამოსავალს იღებდა, თუნდა თავის მამულის გაკეთებისათვის გარჯილიყოს და ან დაეხარჯოს რამე, სახლის კაცებს ვერ გამოეკიდება. ეს ციხე სამათ გაიყონ; და ციხის წინ რომ მოედანი არის, ისიც სამათ გაიყონ.

ზაქარია მოურავიშვილი ამას ამბობდა. ვისიც ეს მიწა არისო, ეს ბეითალმანი მე მერგოო. მაგრამ ის ციხე ამათ გაყრას უწინ აშენებულა და როცა ის ციხე ააშენეს, იმის წინ იმ ალაგსაც იმ ციხის შესასვლელ-გასასვლელათ და[ა]მზადებდნენ.

მაგრამ ზაქარია ამ მამულის პატრონის ბეითალმანის რგებას რომ ამბობს, რომელიც იმის ფარდი ყოფილა, იმის მამულიც გაიშინჯოს და ამ მოედანს გარდა ამის წილის მამულიც გაიშინჯოს. და თუ ამაში ზაქარიას აკლდეს, იმის მაგიერ მამული სახლ[ის]კაცებმა სხვას ალაგს მისცენ და შეუსრულონ.

და ამათის ამ საჩივრის სამართალი ასე გარდასწყდეს. აღიწერა თე-
ბერვალს იზ, ქორონიკონს უად.

ხუთი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბტომი
ლმერთგანცაა(?), იო ან ე, 1748
2. მონა ღთისა ამილახვრის შვილი მოურავი იე ს ე
3. მონა ღთისა მდივანბეგი თ ე მ უ რ ა ზ
4. მონა ღთისა თუშანიშვილი მდივანი ს უ ლ ხ ა ნ
5. მონა ღთისა ს უ ლ ხ ა ნ.

ქ. ჩვენ, მე ფ ე ქართლისა და კახეთისა ი რ ა კ ლ ი ამ სამარ-
თალს ვამტკიცებთ.

ეშვიკალათბაშო გ ა რ ს ე ვ ა ნ! ეს ასე გაარიგე, როგორც ამ გა-
ნაჩენში სწერია. თებერვლის კგ, ქორონიკონს უად.

ბეჭედი: მე ფეხთგანზანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ე რ ე კ ლ ე.

29¹. განჩინება პაპუნა და ფალავანხოსრო გარათაშვილების

მამულის საქმეზე

1646 წ.

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 2. საბ. № 143. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[141] ზე აღიდნეს ღმერთმან ძლიერი და უძლეველი მეფეთ-
მეფობა პ ა ტ რ ო ნ ი ს რ ო ს ტ ო მ ი ს ა. ბძანებითა მათითა დავსხე-
დით ღმრთის შიშს ქუეშე ბჭედ და მოსამართლედ სახლთხუცესი
ციციშვილი პატრონი მ ა ნ უ ჩ ა რ, მდივანბეგი ჯ ა ვ ა ხ ი-
შვილი პატრონი რ ო ი ნ, მდივანი თ უ მ ა ნ ი შ ვ ი ლ ი ბ ი რ-
თ უ ე ლ ი — ბ ა რ ა თ ა შ ვ ი ლ ი ს ფ ა ლ ა ვ ა ნ ხ ო ს რ ო ს ა და
პ ა პ უ ნ ა ს მამულის გარდასაწყუეტად.

ქუ ა თ ე თ რ ი ს ი პირველადაც ძმათაგან ფალავანხოსროს
რგებოდა; და მერმე ვირშელი შვილი და ფალავანხოსროს შვილი ამ
მამულზედ გარდაკიდებულ იყუნენ და ამათ შუა ბევრი რამ საქმე
მამხდარიყო.

თვითან დიდი ბ ა ტ ო ნ ი ლ უ ა რ ს ა ბ მობძანებულ იყო და
ბჭედ¹ დამჯდარიყო, ა მ ი ლ ა ხ ო რ ი პატრონი ბ ა რ ძ ი მ, ციცი-
შვილი პატრონი ციცი, ციციშვილი პატრონი ზ ა ზ ა და
მ ი წ ო ბ ლ ი ძ ე ქ ა ი შ ე რ — ესენი გუერც იახლებინა², მოკი-
თხული ექნათ.

¹ ბეჭედ. ²+ დამჯდარიყო. ³ სახლის.

ვითაც სამართლით ძმათაგან პირველადაც ამათ რგებოდა. და ვისაც ისარი ესროლა, ის კაციც ნასისხლად ფალავანხოსროსათვის [v] დაენებებინა; და ქუათეთრის წილად ნარგები ყოფილიყო და ამათსავ სახლს¹ დარჩომოდა; დროშემოგდებით პაპუნას მამას ზუ-რ ა ბ ს ეშოვნა.

ფალავანხოსროს ძველი ნაპქობი წიგნი უნახეთ და ხელახლა კიდევ გაუსმართლეთ. პაპუნას მოფიცრად აზნაურიშვილი და გლეხები შეევაგდევით და ვერავენ იშოვნა.

და სამართლიანის საქმით მთით ბარამდისინ ქუათეთრისი ხელ-მწიფემ ფ ა ლ ა ვ ა ნ ხ ო ს რ ო ს, ზ ა ა ლ ს და მათ შვილთ დაანე-ბა, რადგან წილში ნარგები მათი სამკუიდრო მამული იყო. ამათთან ხელი აღარავის აქუს და ნურცავინ ეცილების.

ქორონიკონს ტლდ. ხელრთვა.

62¹. მორიგების წიგნი პაპუნა ფაშელიშვილისა ბააღურ მაჩაბლისადმი

1666 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 8710. დედანი. ქაღალდი. 30×15,7 სმ. მხედ-რული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამ-წერტილი.

ქ. ნებითა და შეწევნითა მღთისათა, ესე წიგნი მოგეცით ჩუენ, ფ ა ვ ნ ე ლ ი შ ვ ი ლ მ ა ნ პ ა ტ რ ო ნ მ ა პ ა პ უ ნ ა მ ა და შვილმა ჩუენმა ჯ ა ზ დ ა ნ და ძმამა ჩუენმა თმოგუელმა ნიქოზელმა პატ-რონმა ნ ი კ ო ლ ო ო ზ და შ ი ო შ და ძმისწულმა ჩუენმა ი ო რ ა მ, გ ი ო რ გ ი მ, ი ო ს ე ბ, ზ ა [ა] ლ და პ ა [ა] ტ ა მ ა და ი ო თ ა მ თქუენ, მ ა ჩ ა ბ ე ლ ს პ ა ტ რ ო ნ ს ბ ა ა დ უ რ ს და შვილთა თქუენთა ბ ა ი ნ დ უ რ ს და ფ ი რ ა ნ ს და ძმისწულთა თქუენთა ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს, შ ე დ ა ნ ს და ზ ა [ა] ლ ს და ძმასა თქუენსა ლ ო მ კ ა ც ი ს და შვილსა მისსა ა მ ი ლ დ ა მ ბ ა რ ს, რ ო ს ე ბ ს და რ ო ს ტ ო მ ს, ასრე და ამა პირსა ზედა, რომე.

ჩუენსა და თქუენს შუ[ა] ცოტა რამ სამდურავი ჩამოვარდა. და მღთის ძალ[ი]თა დაბძანდა მ ე ფ ე თ-მ ე ფ ე პ ა ტ რ ო ნ ი შ [ა] პ ნ ა ვ ა ზ და მათ გვერც იახლა ბატონიშვილი პატრონი კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი, ბატონიშვილი პატრონი კ ო ს ტ ა ნ ტ ი ლ ე, ა მ ი ლ ა ხ ვ ა რ ი პ [ა]-ტ რ ო ნ ი გ ი ვ ი, ე რ ი ს თ ვ ი შ ვ ი ლ ი მდივანბეგი პატრონი ე დ ი-შ ე რ, ც ი ც ი შ ვ ი ლ ი სახლისუხუცესი პატრონი ზ ა ზ ა, ს ა [ა]-

¹ სახლის.

კ ა ძ ე თ ბ ი ლ ე ლ ი , რ ე ვ ი შ ვ ი ლ ი ბ ო ვ ნ ე ლ ი , ბ ო ჭ ა უ ლ თ უ ხ უ ც ს ი
ე ლ ი ზ ბ ა რ და ბ ა რ ა თ ა შ ვ ი ლ ი რ ე ვ ა ზ .

ჩუენი ძველი და ახალი საჩივარი კელმწიფესა და ამ დარბაი-
სელთ გავასინჯვეთ და მათცა გასინჯეს და იგულისკმეს და ჩუენსა
და თქუენში სალაპარაკო საქმე აღარა დააგდეს რა, არც ძველი და
არც ახალი, ძმობისა და მოყრობის მეტი.

მერმე თქუენთვის ნიჭოზელს დაეპატრეა და ღვინოში ერთი
ჩუენი მსახური შემოგაკვდათ და კემწიფემაც გა[ა]სამართლა და
იმისი არა გისაყუედუროთ რა, არც თქუენა და არც თქუენს ახნაურ-
შვილს გა მ ყ რ ე ლ ი ძ ე ს ა , ძმობისა და მოყრობის მეტი.

თუ ამაში გაგიმტყუნდე, თავად ვიყო მლთის შემცოდე და
მერმე შ [ა] ჰ ნ ა ვ ა ზ მე ფ ი ს ა .

დაიწერა წიგნი ესე ქორონიკონსა ტმიდ.

ბეჭდი: ფ ა ვ ნ ე ლ ი შ ვ ი ლ ი პ ა პ უ ნ ა . + + + + + + + + +

413¹. არზა სამანა მავზრლისშვილისა შმოგის თაოზაზე განჩინებით

1768 წ. 10 იანვარი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 48. საბუთი № 110. პირი. ქალაღი. მხედ-
რული. ა მეტ-ნაკლული.

[არზა]

[80] ღმერთმან ბედნიერის კემწიფის ჭირი მოსცეს მათ ფეხთა
მიწა-მტვერს გარეჯელს მ კ ე ვ რ ლ ი ს შ ვ ი ლ ს სამ ა ნ ა ს .

მერმე ამას მოვახსენებთ ჩვენს მოწყალესა, რომ ჩემი და მა-
ყ ა ს შ ვ ი ლ ი ს ლ უ ა რ ს ა ბ ი ს დავა არ გარდასწყდა და ამას
წინათაც სამართალი მიყავით, რომ თავდათავ უნდა [v] შემეფიცა
და კიდევაც ვფიცავდი¹, მაგრამ ყაბული არა ქნა. ახლა გარდამკიდე-
ბია და მოწამეებს მთხოვს. და თქვენც მოვახსენებთ, რომ ქვეყანა
დაღვრილი არის, მაშინ[დ]ელს მოწამეებს ახლა ვინ მამცემს. ერთი
ბიძა ქართლში მყავს მამის ჩემის განაყარი, და სხვაი კაი არავინ მე-
გულებს; და რამტონჯერათაც აქ ჩამოვალ, იასაულებს სულ თან მა-
ღვენებს.

და თქვენათ გასამარჯვებლათ ამისი ხელიდამ ერთხელ დამიხ-
სენით ბედნიერო კემწიფევე. დაიწერა ქრისტისშობის 8, ქორონი-
კონს უნგ.

თავში:

ჩვენი ბძანება არის ამ არზის პატრონო! რადგან ლუარსაბის
ყმობა შენვე სთქვი და ახლა ისევ უკუიფიცე, ამიტომ შენ აღარა და-

¹ ვფიცავდი ვაფიცა უვდა.

გეგერება რა და ასეთი მოწამე უნდა იშოვო, რომ უმეტერ-უმოყვარესი იყოს და ისინი გაატარო. ქრისტიანობის თ, ქორონიკონს უნჯ.

[განჩინება]

ეს სამანას შვილი სამანა ძველთაგან მარიამგვრელი მაყაშვილის ყმა ყოფილიყო. და შერე ეამთა ვითარებისაგან საბარათაშვილოში გამოსულიყო. მასუკან იქილამ ისევ აყრილიყო და კახეთს გასულიყო, მაყაშვილი ლუარსაბისათვის ეთქვა: მე შენი მემკვიდრე ყმა მარიამგვრელი ვარო. მასუკან ისევ აშაზე შედგა: მე ბარათაშვილის ყმა ვარო, ამ მაყაშვილის ყმა არ [ვ]ყოფილვარო.

რადგან თავის პირით ჯერ ამ მაყაშვილის ლუარსაბის ყმობა ეთქვა და შერე უარს ამბობდა, ამისთვის იმ სამანას ერთის მოფიცვით ფიცი დავადევით, მაყაშვილისათვის უნდა შეეფიცნა, რომ ამის ყმა არ ყოფილიყო. ახლა იმ სამანამ ველარ დაიფიცა და სამართლით მაყაშვილს ლუარსაბს დარჩა. არც ბარათაშვილს და არც სხვათ ამ სამანასთან ხელი აღარ აქვთ.

აღიწერა იანვრის ი, ქორონიკონს უნდ.

460¹. არზა ღათუნიკა მამისურაძისა სამართლის მიტამაჲ მღივანავებით განჩინებით

1769 წ. 28 ივნისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 49. საბუთი № 146. პირი. ქალაქი. მხედრული.

[110v] ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჭირი მისცეს იმერელს მამისურაძე ღათუნიკას.

შარშან დიდ მარხოში ქართლში გიახელ, ერთი იმერელი გარღმომყვა, იმან მილალატა და ოსებში მიეყვანდი გასასყიდლად. ღმრთითა და თქვენის დოვლათითა მოვრჩი და გიახელ, ის ჩემი დამჭერი და წამყვანი კელში ჩავიგდე. თქვენ რომ შარშან ბელოთს მობრძანდით, მაშინ ის კაცი იქ დაჭერილი იყო, თქვენთან ჩივილს [v] ვაპირობდი, არ მომიშვეს, კარგათ გაგარიგებთო; თქვენ რომ წამობრძანდით, ლოლაძემ ბორკილიანი კაცი თავისთან წაიყვანა, მე აღარაფერი სამართალი მამცა.

ამის სამართალი გვადირსეთ. ივნისის კბ, ქორონიკონს უნჯ.

თავში:

მამუკავ ეშეკალაბაშო! ამაზე კაცი დააყენე. ამის სისხლი ლო-
ლაძე ქაიხოსრომ უნდა მისცეს, მდივანბეგებთან მიაყვან[ნი]-
ნე და რაც სისხლი იმათ გაუჩინონ, ის ლოლაძეს გამოართვას და ამ
არზის პატრონს მოსცეს. თიბათვის კმ, ქორონიკონს უნუ.

მეფე
ერეკლე

[განჩინება]

ბედნიერ ტელმწიფეს ამ არზის პატრონისა და ამისი მოადის
სამართალი ჩვენ, მდივანბეგებისთვის ებჰანათ. ჩვენ ესენი ვალაპა-
რაკეთ, ამათი საჩივარი გავიგონეთ. ეს კაცი რომ თავის სიმამრსა,
ცოლის ძმასა ოსისთვის მიუციათ, ის ოსიც ამხანაგი გამხდარა. ამ
სამთ ეს კაცი დაუჭერიათ, ამ ოსს წაუყვანია გასასყიდლათ; მერე ამ
კაცისთვის ღმერთს ხელი მოუმართავს და მეოთხე დღეს გამოპარუ-
ლა და მოსულა. ამა გამსყიდველებს ხომ თავეთის შეძლებით ეს
კაცი გაუყიდნიათ.

ჩვენ, მდივანბეგებმა ამისი სამართალი ასე განვაწესეთ. რადგან
რომ ამ კაცის სიმამრი, ცოლის ძმა ამ ლოლაძეს ყმათ ყოფილა და
იმათ ეს კაცი გაუყიდნიათ და ამათი ამხანაგი ოსიც დაჭერილი ყოფი-
ლა და ეს ოსიც ამ ლოლაძეს გაუშვია და ამ კაცისათვის პასუხი
არცერთისთვის მოუცემინებია, ამის გულისათვის ამ კაცის სისხლი
თორმეტი თუმანი სამართალმა ამ ლოლაძე ქაიხოსროს
დაადგა. ეს თორმეტი თუმანი ამ კაცის სისხლი რომ ამ ლოლაძეს
დაედგა, ამისგან ოთხი თუმანი სამართალმა აპატივა ამ ლოლაძესა და
რვა თუმანი ამ ლოლაძემ ამ კაცს უნდა მისცეს; და მერმე ამას თუ
უნდოდეს, ამის გამსყიდველებს ედაოს.

თიბათვის კმ, ქორონიკონს უნუ.

--	--	--	--	--

საქართველოს

საკუთარ სახელთა სპიგებელი

ა. პირთა სახელები

ბ

- აბაზა უსტა 233
 აბაზულაძე 165, 209
 აბაშიშვილი დავით 34, 151
 „ ზაქარია 34, 35
 „ ლევან 335
 „ როსტომ 335
 „ გუგუნა 335
 აბაშიძე გიორგი 140
 „ ფინე 140
 „ პაატა 140, 150, 432, 597, 610
 „ ზურაბ 327, 406
 „ ვახუშტი 309, 326, 335, 406, 609, 610
 „ ქეთევან 316
 „ ქაიხოსრო 477, 612
 „ ნიკოლოზ 591—593, 609, 610
 „ გიორგი 592
 აბდულ ბეგი 351, 396, 594
 აბდულშელიშვილი ხოხონა 317
 „ გიორგი 327
 „ პაატა 327
 „ მოსე 477
 „ გიორგი 540
 აბელ მოურავი 166
 აბესაღამაშვილი 31
 აბრამუსაშვილი ძამუნა 11
 აბრამ წინამძღვარი 250
 აბრამ დეკანოზი 335
 აბრამაშვილი ალაი 40
 აბრამისძე ბაამან 10
 „ ზაალ 10
 აბრამიშვილი ზაზა 438
 „ ათანასე 51
 აბულა მკერვალთუფროსი 70—71
 აბულაძე თამაზა 556
 აბულვარდა 27
 აბულვარდი გიორგი 132
 აბულვარდიშვილი ბერი 168
 „ ზაალ სახლბუფესი 334
 აგათოშვილი დათუნა 209
 „ ბეჟან 209
 „ ზაზა 216
 ავალიშვილი გიორგი 239
 „ ზაალ 239
 „ ზაზა 239
 „ ლუარსაბ 239, 261
 „ სალუქაფლან 239, 240
 „ ზაალ 461, 462
 „ გივი 462
 „ ქაიხოსრო 536, 653
 „ ელია 536, 563, 564
 „ პეტრე 567
 „ გიორგი 654
 ავბეწვასშვილი 116
 ავატამაშვილი 10
 ავეტიშაშვილი კირაკოზა 123
 ავეტიქ მელიქ-მამასახლისი 322, 590, 591, 643—646, 652
 ავთანდილ მდივანი 66, 86, 92, 99, 184
 ავთანდილ მდივანი 497, 553, 677
 ავთანდილ სუფრაჯი 86, 175, 206, 261, 334
 ავთანდილ მელიქი 128, 176, 178
 ავთანდილ ეშეკალასბაში 174
 ავთანდილ სომხეთის მელიქი 201, 261, 314
 ავთანდილ მოურავი 238, 239
 ავთანდილ მდივანბეგი იხ. ერისთვიშვილი ავთანდილ
 აზიზაშვილი ხოჯა 16
 აზირაშვილი გიორგი 151
 ათაბეგა კალატოზი უსტა 233
 ათანასე დეკანოზი 237

ათილასშვილი სუმბათ მდივან-მწიგნობარი 35

აკოფაშვილი 11, 199

ალადათიშვილი გოგილა 578

ალადაშვილი ესტატე 122

ალავერდელი ჩოლაყაშვილი ნიკოლოზ 166, 167, 181, 182, 214, 215, 236, 276, 312, 333, 346, 347, 356, 371, 391, 447, 680, 681

ალავერდელი ჯაქარია 333

ალავერდელი ზენონ 626, 627, 681

ალახიშვილი კაცო 592

ალექსა ბაყალი 233

ალექსანდრე პატრონი 43

ალექსანდრე იმერთა მეფე 140, 157, 160

ალექსანდრე V მეფე იმერთა 327, 330, 344, 345, 410, 411, 416, 417

ალექსანდრე კახთა მეფე 339, 421, 626, 627

ალექსანდრე პატრონიშვილი 361

ალექსანდრე ეშეკალასბაში 476

ალექსანდრე სარდალი 491

ალექსიძე იოთამ 317

ალექ ციცი 418

ალექსიძე ვარდან 373

ალექსიძე როსებ 472

ალთიბარშალი 623

ალი მირზა მდივანბეგი 332

ალიყული ბეგ 423

ალიყულიუნ პატრონი 297

ალიყულიხან (იესე მეფე) 86

ალიხანაშვილი მეღჭკუა 514

ალიხანაშვილი გოდერძა 686

ალიხანი პატრონი 346

ამად ფირაჰი 17

ამად ყული 17

ამბალაშვილი 12

ამბრიაშვილი ამბრამა 393

ამბროსეშვილი მახარობელი 87

ამიკიდაშვილი 11

ამილახორი (ამირახორი, ამილახვარი)

.. თაყა 9, 33, 35, 36

.. ბარძიმ 35

.. ფარსადან 47

.. იოთამ 66—68, 157, 173

.. ბეჟან 73

.. გივი 117, 121, 125, 155, 157, 160, 161, 325, 335, 348

.. ანდუყაფარ 158

.. ავთანდილ 157, 197, 206, 208, 234, 238, 260, 263, 271, 308

.. ოთარ 349, 350

.. ამირინდო 365, 402, 406, 432—437, 443, 444, 449, 450, 461, 464, 465, 468, 470, 484, 485, 517, 526

.. გივი (შაჰყულიხანად წოდებული) 406, 407, 426, 436, 610, 611

.. დიმიტრი 636

.. გიორგი 435

.. რევაზ 365, 609, 610, 611, 672, 673, 675, 683—688

.. ბარძიმ 691

ამილახორიშვილი (ამირახორიშვილი, ამილახვარიშვილი)

.. გიორგი 139

.. ავთანდილ ყულარალასი 166

.. რევაზ ბოქოულთხუცესი 179

.. ნიკოლოზ კათალიკოსი 172

.. ოთარ 275, 325

.. გიორგი 308

.. ანდუყაფარ 197, 198, 325

.. იოთამ 325

.. დემეტრე 325

.. იასე 325

.. დავით 325

.. თეიმურაზ 325

.. ედიშერ 325

.. აბდულბეგ 325

.. ერასტი 325

.. ამირინდო 325

.. ბარამ 325

.. ავთანდილ 325

.. ქაიხოსრო 360

.. დავით 392, 432, 449, 468

.. დემეტრე 365, 407, 432,

449, 471, 519, 524

.. რევაზ 406, 432, 450, 489,

- 490, 502, 503, 517, 520, 524, 526, 544,
609, 610, 611
- " იესე 406, 432, 450, 511,
" 526
" თეიმურაზ 406, 432
" ნიკოლოზ 406, 444, 469,
482
" ბეჟან 524
" მოურავი იესე მდივანბეგი
543, 553, 555, 556, 559, 562, 564,
567, 568, 570, 571, 573, 578, 580, 582,
605, 606, 609, 613, 615, 624, 630,
639, 648, 665, 675, 677, 684, 685, 687,
691
" დავით 672
" გიორგი მინბაში 522, 598, 672,
673
" გივი 692
ამილბარ სახლთუცესი 681
ამირა ქალაქის მამასახლისი 70—72, 87
ამირანაშვილი 21
ამირასშვილი ესტატე მენაღარე 341
ამირაღაშვილი ოსინა 122
" ქრისტესა 488
ამირეჯიბი ქუცნა 15
" გიორგი 69, 92
" როსებ 141
" ზაად 141
" ქაიხოსრო 174, 206, 261
" დავით 476
" სვიმონ 510, 601
" ქაიხოსრო 561
" ზაზა 561
" დავით 561
ამლუზისშვილი 21
ანა ბატონი 195
ანა დედოფალი, თანამეცხედრე იმამყუ-
ლისანისა 232, 244, 249
ანა დედოფალი, თანამეცხედრე თეიმუ-
რაზ II-ისა 372, 385
ანა ხანუმ 132
ანაშელაშვილი 199
ანბაკო კარის წინამძღვარი 346
ანდერმანი 100
ანდერმანიშვილი ლიპარიტ 168
" გოშპარ 250
ანდრია შწერალი 354
ანდრია დეკანოზი 656
ანდრიაშვილი ანდრია მამასახლისი 139
ანტონ I 387, 407, 421, 426, 432, 440,
445, 447, 498, 503, 533, 535, 562, 635,
642, 646, 667, 675
ანტონ II 681
ანტონ ქალაქის მეღიქი 383
ანჯიყაფასშვილი ბაგრატ 94
არაბასშვილი დათა 637
არაქელა ქეთხუდა 179
არაქელაშვილი 26
არდაზიანდი გიორგი 70, 71
" პაპუნა 70, 71
" შიომ 71
არდაზიანდისშვილი 10
არდაშელაშვილი შავერდა 71
არდაშელისშვილი 59
არეშინი 120
არეშიშვილი აშა 9
" პაპუნა 100
არხენ ჯვარის მამა 206
არუთინა მესანთლე 290
არუთინა შწერალი 288, 289, 290
არლუთაშვილი ზანდურბეგ 164
" ბახუტა 571
" ფარსადანა 171
" დურმიშხან 514
არჩვაძე ადამ 641
არჩილ მეფე 370, 371, 406
არჩილ ბატონიშვილი 476, 477
არჩევანაშვილი 40
ასათაშვილი 10
ასათაშვილი გოდერძი 369
" გიორგი 387
" დავით 387
" გაბრიელ 387
" პეტრე 387
" დემეტრე 388
ასანფაშა 358
ასატურაშვილი პაპინა 117
ასლამაზ მეღიქ-მამასახლისი 87, 112,
197, 288, 289
ასლამაზ ხანი 351
ასლან მოღარეთუცესი 166
ასლან თარხანი 214, 215

ასლან ეშეკალასბაში 407

აუშვილი ანთა 425

აფციაური პაპი 466

აფხაზი ივანე 442

" დავით 478

აფხაზიშვილი დათუნა 230

" ივანე 354

ალა ყულა 17

ალა მირიშქარბაში 381

ალა მელიქი 175

ალა მელიქ-მამასახლისი 344, 353, 365, 501

ალა მისკარბაში 572

ალათანგი ბატონი 59

ალათანგი ბოქოულთხუცესი 91

ალამოინ ვეზირი 91, 92

ალაპიშვილი ოთარა 252

" გოდერძი 471

ალდგომელაშვილი 30

ალმურაშვილი როსტომა 72

ალნიაშვილი ბერუა 603

აშეკაშვილი 21

აშოთან ბატონიშვილი 125, 185

აშოთან მუხრანბატონი 157

აშხარბეგ მელიქ-მამასახლისი 246, 266, 269, 290, 297, 316, 322, 324, 331, 590

აწყარუნაშვილი ქიტეხა 520

ახვლედიანი ზოსია ლენხუმის ბატონი 124

ახუსიაშვილი ხატია 71

ბ

ბააკა სახლისხუცესი 183

ბაბადიში გიორგი 422

ბაბა ჭანგაბა 40

ბაბალაშვილი გიორგი 672

ბაბლიაშვილი გიორგი 639

ბაბლიძე მახარა 132

ბაგრატ ბატონი 35, 51, 142

ბაგრატ VII, 54, 85, 86

ბაგრატ საბარათიანოს სარდარი 70

ბაგრათიონი თეიმურაზ 33

ბადრიაშვილი ბეჟან 556

ბადრიშვილი ბერი 461

ბადურაშვილი გლახა 418

ბაზილიძე გიორგი 524

ბაინდურ, ძე არაგვის ერისთავისა 54

ბაინდურ არაგვის ერისთავი 206

ბაინდურ ნაზირი 170, 299

ბაინდურა კალატოზი 290

ბაინდურაშვილი დემურა 123

" ბეჟან კაკაბეთის მოურა

ვი 182

" არუთინა 220

" გიორგი 376

ბაირამაშვილი 31

ბაკიძე პაპუნა 253

ბაკურაშვილი მახარა 38

ბალოშვილი გურგენ 689

ბანანაშვილი გოდერძა 666

ბარათაშვილი ორბელი 9

" ბარათა 9

" გერმანოზ 9

" გიორგი 9

" გოსტასაბი 9, 12

" გუგუნა 9, 10, 12

" თაყა 9, 12

" იარალი 9

" ფალავანოსრო 9, 12

" ქუმსი 9, 10, 12

" იოსამ 15

" დავით 33

" ივანე 33

" ყაფლან მდივანბეგი 68, 70, 71

" ზურაბ სარდარი 68

" ყაფლან სახლთხუცესი 85, 86, 91, 104, 109, 110, 125

" ულიყორჯი 88

" პაპუნა 88, 104, 125, 691, 692

" ქაიხოსრო 88

" იოსამ 91, 104

" ასლან 104, 125, 168

" ბარათა 100, 101

" ვახტანგ 104, 125

" თამაზ 104, 125, 146, 147

" ორბელი 104

" გიორგი 104, 120, 125

" აბაში 103

" ბეჟან 120

ერასტი 120	თამაზ 680
გივი 120	ბერო 680
ზაალ ბოჭორულთხუცესი 121, 146, 692	ბაღანაშვილი ასპანა 41
პაატო მეჭინიბეთხუცესი 125	ბაღდინაშვილი მეარაყე 290
თაყა 146, 147	ბაციცაშვილი ლიპარიტა 37
ბარათა 146, 147	ბახტაძე მიქელა 39
ზურაბ 146, 147	ბახუტა მოლარე 97
დათუნა 146, 147	ბახუტა მამასახლისი 298
იასე 146, 147	ბახუტაშვილი გოგა 392
საამ ბოჭორულთხუცესი 195, 208, 210	ბებურიშვილი ასლან 338
ქაიხოსრო, საამის შვილი 210, 229	გივი 359
ქაიხოსრო, ფალავანოს- როს შვილი 210	თამაზ 490, 494, 515
მანუჩარ 210	ბებურ 494, 622
იესე მდივანბეგი 533, 538, 543, 551, 565, 599, 612, 613, 638	დავით 494
ფალავანოსრო 84, 147, 184, 691, 692	გიორგი 494
რევაზ 692	ასლან 494
ბარამ ყორჩიბაში 96, 97	ომან 622
ბარამ ყორჩიბაშის შვილი 482	ბეგაშვილი სურხანა 38
ბარამაშვილი ღთისავარ 639	ლომცაძე 279
მაშიტა 129	ბეგველისშვილი ზურაბა 256
ეპიფანე ბერი 182	ბეგთაბეგის ძე სულხან მდივანბეგი 321
ზაალ 376, 389	ბეგიაშვილი 11
ზაალ 631	ბეგინაშვილი მამუკა 130
ბარამიშვილი 16	ბეგლიკაშვილი მერაბა 87
ბართლომეაშვილი 39	ბეგოშვილი 134
ბარძიმ მდივანბეგი იხ. ერისთავი ბარძიმ	ბედიანაშვილი 11
ბარძიმ (ბიძაშვილი ავთანდილ ამილახო- რისა) 197, 198	ბედიანაშვილი ბასილ 192
ბასილა მეგრელი 236	ესტატე 523
ბასილაშვილი 26	ბედრაული პაპა 388
ბასილაშვილი ბერი 132	ბეთუაშვილი თომა 252
ბასილიშვილი 31	ბეკაძე გოდერძი 409
ბატიყულერფიაშვილი ივანა 129	თევდორე 409
ბატკაშვილი მახარობელი 71	ბელაშვილი ბადუჩა 113, 114
ბაქარ მეფე 258, 273, 280—287, 309, 351	ბენიამინიშვილი ნიკოლოზ სახლთხუცესი 491
ბაქრაძე ავთანდილ 626	ბეჟან ყორჩიბაში 166, 214, 215, 312
	ბეჟან სახლთხუცესი 350
	ბეჟან თავილდარი 425, 445
	ბეჟან ცხინვალის მამასახლისი 639
	ბეჟანაშვილი ზაქა 40
	ბეჟანიშვილი აბულგარდი 36
	სამანა 37
	ბეჟიაშვილი 23
	გიორგი 397
	ბეჟუა მოლარე 152

ბერძენი ესტატი 286

" ლთისია 286

ბერძენი მამულა 484

ბერძენი კრწანისის მამასახლისი 72

ბერძენი ლაზარი 138

" ნონია 138

" ზაზუტა 138

" ქიტია 138

" თამაზა 138

" ბერა 138

" ბერა 522

" გრიგოლა 592

ბერძენი 30

ბერძენი დავით 477

" უჩი 426

" ქიტესა 670

" გიგია 670

ბერძენი ჭავჭავი 523

ბერძენი შანშე 189

" ლევან 369

ბერძენი 10

ბერძენი ზავარდა 588

" ტარიელ 639

" ლევან 639

" გოგია 639

ბესალაშვილი იმედა 112

ბესარიონ კათალიკოზი 266

ბესარიონ წინამძღვარი 366

ბესარიონ ეპისკოპოსი 508

ბესარიონ მთავარეპისკოპოსი 578, 631

ბეხვრეშვილი გოგია 523

ბირინაშვილი 27

ბიტაშვილი კაცია 524

ბიძინა სუფრაჩი 66, 96, 97

ბლუაშვილი დათია 140

ბიჭიკაშვილი ზაქარია 342, 404, 423, 496

ბლორძელი მამუკა 100, 101, 108

" გიორგი 100, 101, 108

" ოტია 100, 101, 108

" გულბათ 100, 101, 108

" ქაიხოსრო 685

ბოგველი სეხნია 252, 254

" გიუა 441

" ივანე 594

ბოდბელი ზაქარია 192, 214, 215

" იოანე 654, 656

" დავით 655, 657

ბოვენელი იოსებ 125

ბოვენელი რევიშვილი 693

ბოსტოშვილი თარიზან 631

ბოქორაძე ზაალ 309

ბოქორაძე ბერი 631—634

ბრეკაშვილი ბერი 345

ბუღდუღაშვილი 10

ბურდული ივანე 602

ბუტულაშვილი ლაზარი 97

" ოთარ 616

ბ

გაბაშვილი გოდერძი 15

" სამადავლე 42, 43

" გიორგი 51

" ინდია 181

" გივი 191

" ზაზა 191

" ინდო 191

" პაპუნა 419

" რევაზ 428, 430, 488

გაბრიელ მგალობელი 148

გაბრიელ წინამძღვარი 168, 169

გაბრიელ დეკანოზი 324

გაბრიელ მღვდელი 399

გაბრიელ მოძღვარი 616, 618

გაბრიელ მამასახლისი 676

გაბრიელაშვილი იაგულაი 38

გაბრიელიშვილი თანია ომთორის მოლა-
რე 95, 96, 137

გაბუნია კაცია 76

გაგელაშვილი აბრამა 274

გაღიაშვილი მამუკა 385

გალიკაშვილი 16

გალუსტაშვილი სტეფანა 585

გამგებელი გიორგი 20

გამდლიშვილი ველია 123

გამყრელიძე ავთანდილ 134

გამნიაშვილი პეტრე 166

განჯილაშვილი მოსე 388

გარაყანიძე ლუარსაბ 634, 670, 671

" ფარემუზ 671

გარეყანიძე 67

გარსევან ეშიკაღსაზი 192, 214, 215

გარსევან ნაცვალა 234

გარსევან თიანეთის მოურავი	277	„ გუნა	337
გარსევან ეშიყალაბაში	691	„ პატა	368, 404
გარსევანაშვილი გიორგი	235	„ ქაიხოსრო	368
„ საბა	235	„ იესე	378
„ სვიმონ	235	„ ოთარ	404
„ მარკოზ	235	„ პაპა	405
„ იასე	235	გვარამაული დათუნა	430
„ დიმიტრი	636	გვარამაძე ლომი	418, 537, 538
„ პეტრე	636	გვერდწითელი ამირან	491, 531
გასპარაშვილი ისაია	486	გვრიტაძე ესტატე	570
გაფშუტიაშვილი	129	„ გიორგი	570
გახაბაშვილი ნადირა	40	გვრიტი მამასახლისი	534
გეგეხაშვილი დათუნა მამასახლისი	389	გვრიტიშვილი რევაზ	519
გედევანიშვილი (გედეონიშვილი)		გზირიშვილი ტეტი	520
„ პაპუნა სარდალი	91, 98	„ დათუნა	655
„ ქაიხოსრო ჭვარისმეტყველ- ველი	95, 96	გზირიშვილი	18
„ გიორგი	137	გივი სახლისუხუცესი	106
„ გედევან	161, 295	გივი მდივანი	180, 191, 251, 313, 480, 486, 512
„ დავით	237	გივი მისკარბაში	349, 350
„ გაბრიელ სარდალი	295,	გივი სახლსუხუცესი	346
419		გივი სუფრაჩი	346
„ ზურაბ	295	გილასშვილი გრიგოლ	535
„ პეტრე	535, 641	გილდაშვილი პაპუა	250
„ რევაზ	677	გიოგაშვილი	436
„ ვლახა	641	გიორგაძე ივანე	577
„ ბეცია	641	გიორგი VIII (?)	14
„ როსტომ	641	გიორგი II მეფე იმერტა	46
„ ზურაბ	641	გიორგი პატრონი	50
„ სოლომონ	677	გიორგი დიდი მოურავი	55, 64
გიდევონისძე პატა	443, 444	გიორგი კარის მდივანი	103
„ შიოშ	666	გიორგი ბატონიშვილი, ძე შაჰნავაზისა	125, 132, 135, 139
გილახური დათუნა	252, 254	გიორგი მამასახლისი	128
გილიაშვილი ბერუა	255	გიორგი მირზა	142
„ გიორგი	257	გიორგი XI	143—149, 156, 165, 168, 179, 238, 259, 284
გემონაშვილი შავყულა	684	გიორგი მდივანი	141, 185, 222
გენათელი გაბრიელ	327	გიორგი მღვდელი	150
გერგიძე ოთარ	162, 163	გიორგი მელიქი	179, 194, 220, 226, 233
გერმანე მთაწმიდის მამა	97	გიორგი ბაზიერტუხუცესის შვილი	209
გერმანე დავითგარეჯის არხიზანდრიტი	616, 619, 653, 655—657	გიორგი სუფრაჩი	166, 214, 215
გერმანოვიშვილი ოთარ	94, 162, 163	გიორგი ხურო	233
„ პატა	94	გიორგი გრძელი	228
„ პაპუა	163, 203, 223	გიორგი ბოქოულთხუცესი	248, 249
„ გუგუნა	163, 203	გიორგი ეშიყალაბაში	271, 282
„ ვარაზა	203		

გიორგი სახლთუცესი 326, 380
 გიორგი ნაზირი 326
 გიორგი მდივანი 326, 444
 გიორგი ბოქოულთუცესი 346, 384
 გიორგი კათალიკოსის სახლთუცესი 352
 გიორგი XII 278, 399, 476, 681
 გიორგი ბატონიშვილი 360, 514, 533,
 582, 588, 595—597, 622—624, 611,
 636, 641, 646, 667, 669, 670, 675
 გიორგი მამასახლისი 468
 გიორგი გორის მამასახლისი 489
 გიორგი ყულარაღასი 557—559, 599
 გიორგი დეკანოზი 454
 გიორგი ჭონი 459
 გიორგი მელიქი 675
 გიოშვილი დემეტრე 354
 გიუტაშვილი ზურაბა 353
 „ ივანა 353
 გიჭიურელი ავთანდილ 96
 გლურჯიძე 73, 114
 გლურჯიძე ზაბულან ჭვარისმამა 301
 „ ტარიელ 333
 „ მანუჩარ 333
 „ ლუარსაბ 359
 „ ფრიდონ 367
 „ ელიზბარ 367
 „ გიორგი 389, 390, 465
 გოგანაშვილი 29
 გოგაძე 34
 გოგებაშვილი თამაზა 243
 გოგია შინაშაში იხ. ამილახორიშვილი გი-
 ორგი
 გოგიაშვილი ივანა 395
 „ ბეჟან 685
 „ დავითა 625
 „ აკოფა 685
 „ გიორგი 492
 გოგიბეშვილი 156
 გოგიბედაშვილი ოთია 167, 168
 გოგინაშვილი შირველა 130
 გოგინაშვილი ოთარა 469
 გოგიტაშვილი ალექსი 130
 გოგიშვილი ოთარა 685
 გოგინაშვილი 140
 გოგლიაშვილი პაატა 131

გოგნელაშვილი იოვანე 7
 გოგნიაშვილი გიორგი 355
 გოგნიშვილი ზურაბა 40
 გოგოლაური გოგლია 116
 გოგოქაშვილი 201
 გოგოჭური გამიხარდი 388
 „ მამისიმედი 388
 გოდაგაშვილი გრიქოლა 419
 გოდერძაული ქავთარ 388
 გოდერძი მამასახლისი 122
 გოვარ (?) მდივანი 624
 გოზალიშვილი 11
 გოთაძე გოთა 426
 გომშტალაანთ საფარა 226
 გორგაძე ბერუკა 58
 „ მამუკა 140
 გორგასლიშვილი ბეჟან 139
 გორგასძე იოვანე 38
 „ ზოსიმე 38
 „ ოქროპირი 39
 გორგინე მთავარეპისკოპოსი 43
 გორგამიშვილი ოქრუა 37
 გორჯასი მდივანი 217, 223, 225, 232,
 249, 317, 341, 384, 425, 517, 519, 529,
 533, 535, 538, 585
 გოსთამიშვილი შირიან 43
 გოსტაშვილი (გოსტაშვილი) 84
 გოსტაშვილი იოვანე 70
 „ ამილამხარ 70, 250,
 259, 279, 335, 349
 „ კაპუნა 102, 152, 222
 „ გოსტაშვილი 152, 259
 „ ნიკოლოზ 152, 161
 „ თამაზ 152, 250, 251
 „ ყაფარბეგ 250, 251
 „ ნიკოლოზ მთავარეპის-
 კოპოსი 258, 259
 „ ბეჟან 259, 370
 „ დავით 351, 370
 „ ტეტია 510
 „ გოგია 597
 გოშპარაშვილი ავთანდილ 385
 გრიგოლ მოძღვართმოძღვარი 198, 199
 გრიგოლ სახლთუცესი 357, 475, 538,
 „ 622

გრიგოლ კანდელაკი 324
 გრიგოლ მოურავი 467
 გრიგოლაშვილი მახარა 41
 „ დათუნა 462
 გრძელაშვილი 114
 გუდაბრელიძე ბეჟან 144
 გუდასძე 12
 გუდუა მარტყოფის ნაცვალ 151
 გუდუაშვილი იოვანე მღვდელი 87
 გუზადაშვილი შიო 256
 გულბათისშვილი 90
 გულიაშვილი ღვინია 39
 „ ქურცია 118
 გულივერდაშვილი დათუნა 133
 გულიაშვილი ქაიხოსრო 251
 გულიაშვილი ამუნ 393
 გულისადებაშვილი თევდორა 435
 გულისადები 20, 24, 31
 გულუაშვილი ბერუა 257
 გურამიშვილი გურამ ბოქოულთხუცესი
 165, 214, 215
 „ დურმეშხან 251
 „ ფარემუზ 336
 „ გურამ 336
 „ ზაალ 582, 642
 „ გივი 582
 გურგენ ბოქოულთხუცესი 209
 გურგენ მდივანი 345
 გურგენიშვილი ავთანდილ მდივანშვი-
 ნობარი 278
 გუქა მდივანბეგის ქალი 250

დ

დადიანი ლევან 75
 „ ბეჟან 327
 „ გრიგოლ 399
 დავით X 9
 დავით ბქე 44
 დავით ბოქოულთხუცესი 114
 დავით წინამძღვარი 118, 119
 დავით კელმწიფის დეკანოზი 119
 დავით ბატონიშვილი 134
 დავით კანდელაკი 137
 დავით სახლთხუცესი 182
 დავით მდივანი 234, 251, 326

დავით ნაზირი 346
 დავით ბოქოულთხუცესი 346
 დავით მოურავი 377
 დავით მამასახლისი 404, 408
 დავით სუფრაჯი 334
 დავით ბაზიართხუცესი 346, 356
 დავით დეკანოზი 406
 დავით მემკვიდრე 430, 534
 დავით მღვდელი 454
 დავით მეითარი 457
 დავით მოურავისშვილი 478, 479
 დავით ელისეთ მოურავი 580
 დავით მოურავი 606
 დავით დეკანოზი 406
 დავით ქალაქის მოურავი 645, 646
 დავით მოურავიშვილი 690
 დავითაშვილი 37
 დავითაშვილი დავით 385
 „ ედიშერ 385
 „ ივანე 385
 დავითიშვილი 50
 დავითიშვილი დავით ბოქოულთხუცესი
 68
 „ კოსტანტინე 68
 „ ელიზბარ 68, 98
 „ ელიზბარ ბოქოულთხუ-
 ცესი 137, 188
 „ ელიზბარ სახლთხუცესი
 109
 „ დავით 146, 188
 „ გიორგი 189
 „ როსტევენ 388
 „ ბერი 402
 „ ზაალ 567, 569, 675
 „ დავით 569
 „ ელიზბარ 261, 306, 312
 „ კოსტანტილე 261, 301
 306

დავრიშბეგ 359
 დათვიშვილი 389
 დათიშვილი გიორგი 427
 დათონაშვილი 10
 დათუნა ენისელთ მოურავი 388
 დათუნა ჭანიშინი 404
 დათუნაშვილი 14

დათუნაშვილი შიო 300
დაკარგულიშვილი მახარა 102
დალაბაძე 434
დანელ ღეკანოზი 264, 295
დანიბეგაშვილი ვარტანა 220
დანიელა მელიქის შვილი 212
დანიელაშვილი ანუშელა 71
დარბიაშვილი თამაზა 255
დარეჯან დედოფალი 675
დარჩიაშვილი დევდორე 139
" თამაზა 230
დაუთხანი 285
დედაბრძოლი ბაინდურა 116
დედანაშვილი 40
დედანაშვილი ქავთარ 189
" შოშია 638
დევანაშვილი ნონია 136
დევდარიანი იოსებ ხუცესი 293, 294
" ვაწო 293, 294
დევიძე ოთარა 403
დევნილისძე 41
დეკანოზიშვილი რამაზ 137
" არდაშელ 161
დემეტრაშვილი ბერია 295
დემეტრე ღეკანოზი 15
დემეტრე ბოქოულთხუცესი 166, 215
დემეტრე შვდელი 366
დემეტრე სახლთხუცესი 395
დემეტრე მოურავი 462
დემეტრე ეშიკაღაბაში 550, 665
დემეტრე სახლთხუცესი 544, 681
დესპუაშვილი დათუნა 354
დვალი 38, 39
დვალი მახარე 332
დვალიშვილი მარტია 395
დიასამიძე ვარამ 33
" ევდემოზ კათალიკოსი 206,
208, 545
" კაცია 120
" დიასა 148
" იოვანე კათალიკოსი 155—157,
160—166, 183
" დავით 457, 508
" იოვანე 457
" ლოარსაბ 457

" ნიკოლოზ 457
" ვარამ 457
" ტეტია 508, 570, 571
დიდებულაშვილი ხვითო 202
დივანაშვილი ნაზარა 78
დილარგეთისშვილი 71
დილენჯაშვილი რევანდა 11
დიმიტრი მდივანბეგი 209, 210, 215, 217
დიმიტრი სახლთხუცესი 484, 485
დიმიტრი ნაზირი 491
დოლენჯიშვილი ვახტანგ 352
" ივანე 585, 595
დოლმაზაშვილი დოლმაზ 170
" ნასყიდა 170
" დავით 317
დომენტი III კათალიკოსი 125, 136,
137
დომენტი IV კათალიკოსი 219, 231, 238,
252—257, 260, 263, 266, 294, 295,
304, 308, 349, 350, 554
დოქიძე პაპუნა 247, 273
დოლასძე გულია 37
დოქისშვილი გივი 603
დრეიძე ბეჟიტა 90
" იასე 97
" საჩინო 97
დულარიძე დემეტრა 133
" გოგილა 133
დულასძე მახარა 38
დურშიშხან სახლთხუცესი 166
დურსუნაშვილი 24
დულაძე ბასილი 279

0

ედიშერ ბოქოულთხუცესი 100, 117
ედიშერ მდივანბეგი იხ. ერისთვიშვილი
ედიშერ
ედიშერ სახლთხუცესი 200, 206, 214,
215, 231
ედიშერ სახლთხუცესის შვილი 181, 190,
193
ედიშერ მდივანი ნაზირი 273
ედიშერ იასელი 419
ედიშერ მდივანი იხ. თუმანიშვილი ედი-
შერ

ევანგელაშვილი 22
 ევგენი ალავერდის მოურავი 681
 ევგენიაშვილი დათუნა 385
 ევდემოზ კათალიკოსი 68
 ეთიბერაშვილი 90
 ელენე, ხოსრომზე ბატონიშვილის ქა-
 ლი 455
 ელენე ამილახორის ქალი 461
 ელიარაშვილი გოდერძი 317
 ელიაშვილი ბასილა 116
 ელიზბარ მოლარეთხუცესი 456
 ელიზბარ მოურავი 466
 ელიზბარ ბოქოულთხუცესი 693
 ელიზბარაშვილი მაჩანა 199
 ელიზბარიშვილი ელიზბარ 312
 ელიოზიშვილი აბიათარ 217, 219, 258
 „ ბახუტა 217, 219
 „ დათუნა 217, 219
 „ ზაალ 217, 219
 „ ოტია 217, 219
 „ პაპუა 217, 219
 „ სენია 217, 219
 „ დავით 603
 ელიოზიძე 89
 ელიოზიძე ზურაბ 103
 ენალა მელიქი 87, 285
 ენდრონიკაშვილი ზაალ ყორჩიბაში 181,
 214, 215
 „ დავით 214, 345
 „ ოთარ 214, 215, 216
 „ ზაალ 485
 „ ოტია 485
 „ დავით 485
 „ ქაიხოსრო მდივანბეგი
 498, 543, 549—551, 553, 555, 559,
 562, 564—571, 573, 578, 580, 582,
 596, 597, 620, 624, 665, 666, 669, 675,
 678, 679, 682, 689, 691
 „ რამაზ მდივანბეგი 478,
 482, 488, 510—514, 517, 519, 529,
 533, 539, 601, 602, 611, 619, 621—623,
 626, 653, 658
 ერაპეტაშვილი ზურაბა 148
 ერასტი მდივანბეგი იხ. ორბელიშვილი
 ერასტი

ერასტიშვილი რამაზ 381
 ერაჯასშვილი 22
 ერეკლე პატრონი 35, 36, 43,
 ერეკლე I (ნაზარალიხან) 153—157, 160,
 162, 167, 175, 179, 180, 194, 195, 198,
 200, 201, 203, 206, 208, 217, 261—
 265, 314, 331
 ერეკლე II 156, 232, 321, 339, 340,
 356, 369, 372, 374, 377, 388, 397, 399,
 406—408, 417, 421, 422, 425, 432,
 437, 438, 445, 447, 456, 461, 467,
 472—476, 478—481, 484—487, 490,
 491, 494, 498, 510, 512—516, 517,
 524, 526, 527, 529, 533, 536, 537,
 541, 545—550, 557, 559, 569, 571,
 574, 577, 579, 581, 584, 587, 589,
 590, 595, 599, 601, 602, 603, 605, 606,
 608, 609, 610, 616, 617, 620, 624, 625,
 627, 629, 630, 634, 635, 636, 638, 641,
 642, 648, 659, 660, 661, 663, 665, 666,
 675, 678, 680, 682, 691
 ერეკლე მუსხრანბატონი 206, 238, 239,
 260, 271
 ერისთავი ბაინდურ 15, 54, 206
 „ ნუგზარ 54
 „ შანშე 32, 66, 67
 „ ზურაბ 66
 „ იესე 68
 „ ზაალბეგ 68
 „ ზაალ კახეთის სარდალი 96,
 97
 „ (ქსნისა) ელიზბარ 147
 „ ბარძიშ მდივანბეგი 153—157;
 164, 165, 186, 201, 346, 389
 „ (არაგვისა) გიორგი 155—157,
 160, 165, 210, 238, 239, 241,
 260, 265, 271, 282, 308
 „ (ქსნისა) დავით 157, 160, 206,
 229, 268, 271
 „ პაატა მდივანბეგი 169, 206,
 221, 311
 „ (ქსნისა) შანშე 328, 383, 401,
 408, 464, 665, 685
 „ ჭიმშერ 288, 422, 449, 480
 „ (არაგვისა) ბეჟან 406

გიორგი 554, 663, 687
 (ქსნისა) დავით 408, 557, 558,
 571, 572, 599, 661—663
 როსტომ 593, 687
 ლომინა 593
 ბარძიშ 586, 589
 ერისთავიშვილი ედიშერ მდივანბეგი 120,
 121, 123, 153, 692
 ავთანდილ მდივანბეგი 263,
 271, 282—284, 308
 რომანოზ 396
 ვამიყ 166
 ავთანდილ .166
 ნუგზარ 183
 ერისთავისძე სარიდან მდივანბეგი 478,
 489, 493, 494, 526, 527,
 529, 533, 535, 539
 შალვა 662, 663
 ერუშაშვილი 86
 ესაიაშვილი 39
 ესიტაშვილი დათუნა 250
 ესიტაშვილი ივანე 389
 ესმინაშვილი ძაძულა 39
 ესტატე მღვდელი 324
 ეფთვიშე ქვათახევის წინამძღვარი 155
 ესტიბერიშვილი პაპინა 130

3

ვაწნაძე 34
 ვამიყ ერისთავიშვილი 166
 ვაფიკაშვილი 20
 ვაფინაშვილი ნიკოლოზ 20
 ვარამიშვილი 40
 ვარდანძე 435
 ვარდი 27
 ვარდანაშვილი ზიზანა 166
 ვარდიაშვილი იახე 255
 პაპუა 230
 ვართაიზაშვილი ავტეიზა 123
 ვართანა ნალბანდი უსტა 233
 ვართანაშვილი 19
 ვართევანაშვილი 31
 ვართევანაშვილი 22
 ვარჭიელაშვილი 20
 ვარძელა უსტა 233

ვაშაუშვილი 11
 ვაჩნაძე 96, 97
 ვაჩნაძე ლუარსაბ 209, 216
 „ ქაიხოსრო 209
 „ ზურაბ 209
 „ უზეზარ 216
 „ დურმიშხან 230
 „ გოშვარ 230
 ვახტანგ მდივანბეგი იხ. ორბელიშვილი
 ვახტანგ
 ვახტანგ V (შაჰნავაზ) 117, 119, 120, 122,
 125, 126, 132, 135, 138, 140, 146,
 147, 153, 154, 171
 ვახტანგ VI 210, 222, 223, 227, 229,
 232, 238, 239, 241, 243, 258, 261,
 262, 270, 272, 273, 284, 285, 299—
 309, 317, 351, 368, 378, 429, 435,
 440, 460, 498, 509, 512, 528, 536,
 545, 568, 571, 574, 578, 594, 601,
 607, 624, 637, 638, 647, 678, 683
 ვახტანგ ბატონიშვილი, ძე როსტომ მე-
 ფისა 88, 103, 104, 115
 ვახტანგ ბატონიშვილი, ძე ერეკლე II-
 ისა 462, 466, 467, 525, 670
 ვახტანგ პატრონი 35
 ვახტანგ სუფრაჩი 72
 ვახტანგ სახლთუხუცესი 282, 308
 ვახუშტი ბატონიშვილი 282, 302, 308,
 431
 ვახუშტი ზინდარი 171
 ვახუშტი მდივანი 198
 ვახუშტი ბაზიართხუცისშვილი 482
 ვედრაული დემეტრე 369
 ველიხამად 351
 ვიკალშიძე ელისე 393
 ვიპრიაშვილი ლაზარე 137
 ვირშელაშვილი 40
 ვირშელიშვილი პაპუნა 125
 „ შანშე 125

ფ

ჭაალ ბოქოვლთხუცესი 47
 ჭაალ სუფრაჩი 66
 ჭაალ მარტყოფის მოურავი 166

ზაალ სარდლის შვილი 172
 ზაალ ეშეკალასაში 214
 ზაალ სახლთუცესი 234
 ზაალ ფარეშთუცესი 306
 ზაალ ბაზიართუცის შვილი 346
 ზაალ ბაზიერთუცესი 453
 ზაალ ბოლნისის მამასახლისი 571
 ზაალ ეშეკალასაში 492, 616
 ზაალ აღა 405
 ზაალ ნაზირი 476, 493, 494
 ზაალ მდივანბეგი იხ. ჯანდიერთშვილი
 ზაალ
 ზაალიშვილი იოანე 499
 „ გიორგი 681
 ზავრაშვილი ტარიელ 298
 ზაზა სახლთუცესი 125
 ზაზა ბაადურის შვილი 195
 ზაზა ეშეკალასაში 405, 465, 616
 ზაზა ყორიასაულბაში 497, 555
 ზაზა დავითგარეჯის მოხელე 616
 ზაზუტაშვილი ბერია 257
 ზალია მამასახლისი 341
 ზალინა ნაზირი 148
 ზამთარასძე 38
 ზარიძე გიორგი 511
 ზაქარაშვილი აბისონა 223
 ზაქარაშვილი ივანე 614
 ზაქარია კათალიკოსი 81
 ზაქარია ქუთათხევის წინამძღვარი 65
 ზაქარია დეკანოზი 137
 ზაქარია მდივანი 152
 ზაქარია ხუცესი 503—507
 ზაქარია სომეხი არქიეპისკოპოსი 590
 ზაქარია მოურავის შვილი 623, 689
 ზებედე კათალიკოსი 41
 ზედგინიძე (ზედგინიძე) გივი 92
 „ სვიმონ 92
 „ ავთანდილ 92
 „ იმარინდო 92
 „ შიოშ სახლთუცესი 133—
 136
 „ ვახტანგ 188
 „ ზუა 464, 465, 598
 „ სვიმონ 464, 465
 „ გლაზა 519

„ გოგია 598
 „ კიკოლა 598
 ზილიხან მოლოზანი 436
 ზოსიმაშვილი ქურციკა 131
 ზოსიმე მღვდელი 102
 ზუბიაშვილი თამაზა 253
 „ სეხნია 402
 ზუბიტაშვილი გოგია 223
 ზუკაკიშვილი მაზიტა 97
 ზუმბულიძე გიორგი მღვდელი 264
 ზურაბ ასისტავი 150, 151
 ზურაბ მელიქი 176, 178, 246
 ზურაბ ენისელთ მოურავის შვილი 181
 ზურაბ კიპურთ მოურავის შვილი 217
 ზურაბ ეშეკალასაში 260—261
 ზურაბ ქალაქის მამასახლისი 267, 269,
 288—290, 322
 ზურაბ სახლთუცესი 273
 ზურაბ თელთ მოურავი 346, 425, 426
 ზურაბ მდივანი 346
 ზურაბ მუსრიბი 405
 ზურაბ ბოქოულთუცესი 474
 ზურაბ ეშეკალასაში 585, 586
 ზურაბა თუშმალა 142
 ზურაბა გორის მამასახლისი 234
 ზურაბა ფარეში 279
 ზურაბაშვილი ნიკოლოზ 132
 „ რევაზ 180
 „ ბაღდასარა 220
 ზურაბიშვილი მამუკა 344
 „ რამაზ 429

თ

თავუისყუდაშვილი 10
 თადია 346
 თავყელიშვილი ხოსიტა ეშეკალასი 273
 თაიშვილი ზაალ 89
 „ პაატა 89
 „ გივი 89
 „ ბეჟან 89
 „ ელიზბარ 89
 „ ლევან 89
 „ ავთანდილ 219
 „ ზაალ 219
 „ პაატა 295, 387, 443, 444

„ იოსებ 602, 603
 „ ზაზა 603
 თათარაშვილი ბერუა 524
 თამაზ სარდალი 155, 157, 160, 203
 თამაზ ყუღიბან ბორჩალოს მეპატრონე 164
 თამაზ ქისიყის მოურავი 388
 თამაზ მოურავი 479, 480, 690
 თამარ დედოფალი, თანამეცხედრე ლუ-
 არსაბ I-ისა 33
 თამარ ბატონი, თანამეცხედრე დიდი
 მოურავისა 58, 60, 64
 თამარ დედოფალი, თანამეცხედრე თე-
 მურაზ II-ისა 305, 345, 357, 617,
 637
 თამარაშვილი 28
 თანდილაშვილი 24
 თანდილაშვილი ივანე 442, 443
 თანდულაშვილი 18
 თანდრიყურაშვილი 12
 თარაშვილი გივი 321
 თარხანი ავთანდილ მეჭინბეთუხუცესი 155
 „ გიორგი 155
 „ ლუარსაბ 326, 335, 349
 თარხანოვი დიმიტრი 213
 თარხნიშვილი ავთანდილ 169
 „ ზაზა 367, 387, 554, 556, 602,
 603, 629, 630
 „ ბერი 603
 „ გლაზა 681, 682
 „ მამუკა 688
 „ დავით 378
 თაქთაქიშვილი ივანე 502
 „ ელიზბარ 491, 492, 502
 თაქლას აღსაყალუ 528
 თაყაშვილი 199
 თაყაშვილი ვახტანგ 337
 თბილელი იხ. ტფილელი
 თეგასძე ნარიშანა 37
 თეგაძიშვილი გიორგი 255
 თევდორაშვილი შოშიტა 392
 თეიმურაზ ბაგრატიონი 33
 თეიმურაზ მუხრანბატონი 54

თეიმურაზ I 59, 62, 63, 65, 66, 153,
 169, 264
 თეიმურაზ ბატონიშვილი 167, 238, 244,
 249
 თეიმურაზ სახლთუხუცესი 223
 თეიმურაზ II 156, 331—333, 338, 346,
 355—358, 362, 363, 367—370, 378—
 380, 385, 396, 402—407, 419, 421,
 424, 426, 429, 430, 432, 437, 445, 447,
 455—458, 460, 461, 465, 466, 479,
 536, 583, 589, 609, 611, 613, 615, 617,
 637
 თეკლიაშვილი 29
 „ ყანდია 129
 „ ნადირა 131
 თერაშვილი 29
 თექთურმან ბოქოულთუხუცესი 326,
 388
 თიბელაშვილი ოქროპირ 37
 „ გაბრიელა 38
 თითინიშვილი გიორგი 265
 თომიაშვილი 10
 თორელი ქაბულ 41
 თოფჩაშვილი მიქელა 16
 თოხჩაშვილი ბერია 128
 თუთუნაშვილი დავითა 523
 თუთუშიძე რამაზ 390
 თუმანიშვილი მირველ მდივანთუხუცე-
 სი 32
 „ ნახრი კარის მდივანი 55,
 65
 „ თაყა 74, 115
 „ ბირთუელ კარის მდივანი
 76, 84, 85, 92, 99—101,
 103, 104, 108, 109, 111,
 112, 115, 117, 120, 691
 „ ბაიდურ 84
 „ ზურაბ 138, 179
 „ სულხან 138, 148, 179,
 324
 „ ყაღანდარ 138
 „ გივი მდივანმწიგნობარი
 160, 173, 198, 199, 211,
 263, 282, 286
 „ ოთარ 170

"	დათუნა	168	იაგულაშვილი ნადირა	102
"	ბახუტა	199	იათაბასშვილი გლაზა	524
"	ლიპარიტ	227, 268	იალღუშვილი ელიზბარ	134
"	ფირან	243	იალღუშვილი ბეჟან	519
"	ქაიხოსრო	258	იანვარაშვილი	39
"	მანუჩარ	243, 282, 301, 585	იანტბელიძე ნადირა	134
"	შიოშ	282	იარალიშვილი	34
"	ნიკოლოზ	282	იარალიშვილი როსებ მეჭინბეთუხუცე-	
"	გიორგი	282	სი 179, 181, 251, 335	
"	ქარიშხა	282	იასე სახლთხუცესი	49
"	ქიშერი	282	იასე ყულარაღასი	325
"	ბირთუელ	282, 359, 444	იასე მდივანი	649
"	ქრისტეფორე	389	იაღამაშვილი	11
"	გორჯახი	389, 437, 486	იეზაშვილი ასლამაზა	335
"	ივანე	436	იესე მეფე	86, 260, 263, 267, 268, 318, 319, 320, 334, 429
"	გიორგი	585	იესე ბატონიშვილი	172, 173
"	სულხან მდივანი	562, 589, 601, 605, 606, 639, 624, 630, 634, 647, 663, 673, 680, 684, 687, 688, 691	იესე ბედისმწერლიშვილი	136
"	ელიშერ მდივანი	419, 487, 517, 529, 533, 538, 543, 560, 611, 636	იესე მდივანბეგი იხ. ბარათაშვილი იესე	
"	იესე მორდალი		იესე	588
"	იესე საგარეოს ნაცვალ		იესე	616
"	იესე მილახვარი		იესე	689
"	იესონ სახლთხუცესი		იესონ	454
თურმანბეგი	103		ივანაშვილი	30
თურმანიძე როსტეჟან	9		ივანე	389
"	თურმან	72, 113	ივანე ამილახვრის ბოჭოლთხუცესი	467
"	ჯაქარია	148	ილარიშვილი	37
თურქისტანიშვილი	14, 84		იმაყული სულთაჯი	291
"	ბერუკა	99, 145	იმაყულიხანი	167, 209, 213, 215, 217, 224, 227, 230—232, 243, 275, 406, 421, 462, 485, 531
"	სეხნია	99	იმაშაშვილი პაატა	360
"	თამაზა	99	იმონათამიშვილი შერმაღინ	170
"	ბეჟან	99	ინაშვილი გიორგი	102
"	ბახუტა	99	იოანე	ხუცესი 16
"	ბაგრატ	99, 154, 201	იოანე	ბედისმწერალი 134
"	ჯაალ	99	იოანე ქოთაქევის წინამძღვარი	366
"	თურქისტან	242	იოანე ყორჩიბაში	482
"	გიორგი	627	იოანე მდივანბეგი იხ. ორბელიანი იო-	
"	აღაღალ	627	ანე	
თუშმლიშვილი	221		იოანე ნაზირი	595
თუხარელი ნიკოლოზ	603		იოანე პატრიარხი	676
"	როსტომ	603, 631—634	იოანესშვილი	23, 24
"	გოგია	641	იოვანე კათალიკოზი	155—157, 160, 161,

164, 166
 იოვანე წინამძღვარი 309
 იოვანე, ძე ქსნის ერისთავისა 325
 იოვანესწვილი ბერუკა 131
 იოთამ ბოქოლუთხუცესი 467
 იოთამიწვილი 120, 121
 „ გივი 151
 „ შერმაღან 153
 იონაწვილი 21
 იორამ მოურავი 357, 397, 399
 იორამ ბატონიწვილი 111
 იორამ საგარეჯოს მოურავი 426
 იორამაწვილი შერაბა 521
 იორდანაწვილი იოვანე 38
 „ მამულა 167
 იორდანე ხუცესი 20
 იოსებ მდივანი 605, 648, 649
 იოსებაწვილი 40
 „ ცაცობა 675
 იოსებუასწვილი 65
 იოსები მამუკა 385
 ირემა ზერტის მამასახლისი 218
 ირემაწვილი ხუცი 223
 „ დათუნა 392
 ისაია შწერალი 323, 401, 502, 645, 652
 ისაუბეგ ბატონიწვილი 354, 461
 ისაუ ფაშა ვეზირი 335
 ისახან სულთანი 104
 ისმეილბეგი 405
 იტუულიაწვილი 37, 112
 იშხნელი 393

კ

კავთიაწვილი მაზიტა 149
 კაწიწვილი იოვანე 38
 კაკაწვილი გიორგი 37
 „ კაკილა 132
 კაკელიძე 131
 კაკიაწვილი პეტრია 354
 კაკნიაწვილი ლამბარა 38
 „ სურხანა 38
 კალატოწვილი აბელ 563
 კაბანაძე ნასყიდა 140
 კარაპეტასწვილი 24

კარიქაწვილი დემეტრა 252, 254
 კასრაძე იოსებ 672
 კაცია მეფის ბოქოლუთხუცესი 76
 კაციაწვილი იორდანე 680
 კაქკაქანთ დავით 468
 კაქკაქაწვილი ავთანდილ 173
 კაქკაქაწვილი მანუჩარა 326
 კახაისძე შამია 41
 კახიწვილი მათე 102
 „ გიორგი 482
 „ შემაზა 132
 კაჯაწვილი ნადირა 40
 „ ნარიმანა 41
 კბილაწვილი 40
 კელაპტრიწვილი ბერია 255
 „ თამაზა 254—257
 „ ესტატე მღვდელი 255
 კვეწერელი დავით 647
 კვირიკაწვილი გოგინა 23
 კირილე კათალიკოსი 24
 კირილე მთავარეპისკოპოსი 349, 350,
 418, 508, 554
 კლიშიაწვილი 232
 „ დათუა 580, 581
 „ კაცია 580
 კობალაძე ზურაბ 566
 კობიაწვილი ჭუმბი 251
 „ ზაზა 425
 კოშმან ბჰე 44
 კოკუაწვილი 39
 კოლაწვილი ბეჟუა 604
 კოლდელიწვილი გიორგი 680
 კონითელი შოშია 662, 663
 კონტასაწვილი მაზიტა 199
 კოპაძე ნარიმან წვილი 131
 „ ბერი 252, 254, 441
 „ ივანე 255
 კორინთელი იახე 326
 კოსტანტინე მეფე 51
 კოსტანტინე მეფე (მამაღყულისანი) 321,
 332, 616
 კოსტანტინე მუხრანბატონი სახლთუხუ-
 ცესი 380
 კოსტანტინე ბატონიწვილი 692
 კოშაძე შიო 39

კონიაშვილი თარემუზ 227

კონივარაშვილი 435

კონუა ბატატია 199

კუდაშვილი იოანე 616, 618

კუერცხიშვილი 82

„ პაპუნა ხუცესი 144

კურატაშვილი მდთისია 151

კუპატაძე გლაზა 598

კურდღელაშვილი პაპუნა 257

კუსრადე ივანე 481

კუტმანაშვილი იორდანე 256

ლ

ლაბაძე გიორგი 470

ლაგარასძე მხთისია 36, 37

ლაზარე მდივანი 66

ლაზარე მღვდელი 139, 354

ლაზარეშვილი ბეჟან 268

„ დათუნა 655

ლაზისშვილი პაატა 95, 96

ლალა ფაშა 70

ლალაშვილი მოსესა 639, 641, 673

ლალაძე 65

ლაჭანდრიშვილი ხოსია 419

ლეევან ბატონიშვილი, ძე შაჰნავაზისა
125, 148, 170, 241—242

ლეევან სახლთუხუცესი 270

ლეევან მუსტანაბატონი 282, 308

ლელუაშვილი ნადირა 116

ლელუი მამუკა 441

ლელუკა, ლელა ფირან ჩოლაყაშვილისა
216

ლეონ კახთა მეფე 44

ლეონ ბატონიშვილი, ძე ერეკლე II-ისა
467, 533, 585, 586, 590, 613, 641, 646,
675

ლილუაშვილი კაციელა 540

ლიქოკელი იმედა 388

ლოლაძე სულხანა 131

„ ქაიხოსრო 695

ლომიაშვილი 24

ლომიტაშვილი 131, 199

ლომიძე ლევია 476

„ ათანო 476

ლომკაციშვილი ლთისია 560

„ ლომი 560

ლორაშვილი 24

ლორთქიფანიძე დემეტრე 47

„ სვიმონ 412

„ ბუჭუა 412

„ ოტია 412

ლოსიაშვილი 23

ლუარსაბ I 9, 15, 33, 35, 41, 42, 104,
105, 153, 154, 691(?)

ლუარსაბ ბექე 44

ლუარსაბ II 77, 103, 691(?)

ლუარსაბ, ძე როსტომ მეფისა 89

ლუარსაბ ყულარალასი 157, 160, 166

ლუარსაბ სომხით-საბარათიანოს სარდა-
ლი 170, 171, 238, 239, 260

მ

მაზანაშვილი 32

მაზმანიშვილი 16

„ ვარძულა 129

მათეშვილი ბერუა 102

მათიაშვილი ბერუა 256

მათურელი თორღა 388

მაისაშვილი საბა 441

მაისურაძე გიორგი 256

„ დათუნია 694

მაკარი მღვდელი 152, 153

მალაქია აფხაზ-იმერთა კათალიკოსი 75

მალაცისძე ესტატა 41

„ იმედა 41

მამაგულაშვილი ივანე 253

მამადა ქელმწიფის ნაცვალის 96

მამადუღი 209

მამადუღიხან, კახთა მეფე კოსტანტინე
321, 332

მამაცაშვილი პაპუნა 189

„ დათუნა 232

„ ქაიხოსრო 358, 560

„ გარსევან 392

„ ზურაბ 392

„ ნიკოლოზ 472

მამესწარაშვილი გიორგი 166—167

მამისაშვილი 37

მამისაშვილი ხოსიტა 169

მამისბედაშვილი დათუნა 119

მამისიმედი 20	" ავთანდილ მდივანი 86,
მამისთულაშვილი მირიჩანა 11	92, 99, 113, 120
მამუკა მეფის მდივანი 76	" თუმანა 123
მამუკა თუშთომურავე 166, 214, 215	" ბეგთაბეგ მდივანშვი- ნობარი 126, 151, 152
მამუკა მუხრანბატონი 323	" ფარსადან მდივანი 161
მამუკა ეშეკლაბაში 695	" ბეგთაბეგ 392
მამუკაშვილი ჩიტისკუა 436	" ჯაალ 407
მამულაშვილი ლომკაცა 218	
" პაპია 255	
" არუთინა 312	მარქარაშვილი 22
" ბეჟუა 340	მარჩილაშვილი პაპა 376
" ბერუა 340	მასხარაშვილი ელია 47, 48
მანაგაძე მახარებელი 40	მატაბაშვილი 29
მანგლელი ტატიშვილი 119	მაქაძე ჯაჭუტა 140
მანგლელი ჭავჭავაძე 168	მაქსიმე აფხაზ-იმერთა კათალიკოსი 540
მანგლელი გოშტაშაბიშვილი პაპუნა 191	მაღალაშვილი (მაღალაძე) პაპუა სახლ- უხუცესი 73, 91, 95, 115, 137, 139, 142, 157, 164, 166, 239, 252—256, 304
მანგლელი ნიკოლოზ 232, 239	" გიდეონ 98, 139
მანგლელი აბაშიშვილი 335	" ჯურაბ 217, 219
მანგლელი ნიკოლოზ 508	" ერასტი 258, 295
მანდენაშვილი მანდენა ქალაქის უფრო- სი 87	" იესე 155, 258
მანდიაშვილი 29	" სოლომონ მდივანი 252— 256, 295, 304, 423, 442, 444
მანელაშვილი თამაზა 97	" ფირან 294
მანველაშვილი ბერუა 354	" გიორგი 294
მანველიშვილი 27	" როსებ 295
მანთეშაშვილი მანთეშა კელმწიფის ია- საული 230	" ხუცია 335
" კუპრა კელმწიფის ია- საული 230	" სარიდან 252—256, 340
მანუკაშვილი 11	" ჯურაბ 340
მანუჩარ სახლთუხუცესი 72	" ელისუზან 340
მანუჩარ მერქიფეფთუხუცესი ქალაქის მფურავი 111	" გიორგი 686
მანუჩარ მორდარი 115	" დემეტრე 686
მანუჩარ მეითარი 205, 225	მაღალაძე (მაღალაშვილი) ნიკოლოზ 142, 149, 155, 161, 175, 179, 194, 206, 331, 423, 441, 442
მარიამ დედოფალი, თანამეცხედრე როს- ტომ მეფისა 68, 87—91, 99, 104, 105	" რევაზ 142, 149, 155
მარიამ, ოთარ გერმანოზიშვილის ქვრივი 162, 163	" ადამ 142, 149, 155
მარიამ ბატონიშვილი, მამიდა ერეკლე II-ისა 557	" ჯურაბ 142, 155
მარკოზ ქადაგი 14	" სენია 149, 155
მარტიროზიშვილი გურგენ სუფრაჩი 72	" ხუცო 155
" შალვა მდივანშვიგნო- ბარი 73, 87	" ამილხარ სახლთუხუცესი 252—256, 295, 335

საამ 237, 295	იესე 519
დავით 441	ელიშე 519
სვიმონ 441	გოგია 519
გიორგი სახლთუხუცესი	ბერი 579
441—444	მაჰარაშვილი ნინია 317
რევაზ სახლთუხუცესი	მახანაშვილი ნონია 113, 114
442	მახარაშვილი 24, 37
მადრიძე პაატა 118	მახარებელი იმარინდო 11
მალრაძე მამუკა 183	მახარებელი მღვდელი 219
იასე 194, 313	მახარებელიშვილი 27
გიორგი 194, 313	მახარიაშვილი პაპუნია 435
გლაზა 491	მახატელაშვილი სულია 37
ავთანდილ 579	მახატელი 474
მაყუშვილი მაყა 214, 237	მახვილაძე ზურაბა 343
ქაიხოსრო 214, 215, 237	თათარა 343
ლუარსაბ ელიალაჭი 377,	მახნიაშვილი დათუნა 323
569, 624, 693, 694	ბერი 395
იოსებ 653, 658, 659	მახტუმაშვილი 10
მაშანაშვილი მხითარა 115	მახუილასძე 10
მაჩაბელაშვილი 73	ლამბარა 37
მაჩაბელი ქაბულ 15, 35, 42, 88	როსტომა 37
ქაიხოსრო 69, 692	სურამელა 37
ალბაზ 238	მაჰმად ალა 316
ამილღამბარ 298, 692	მგალობელი იორამ 149
ფირან 298	მგელიაშვილი სენია 234, 236
ფარსადან 318	პაპუნა 224
ბესია 369	მგელიტა ქემბა 182
იესე 427, 429—431, 460, 495,	მეზალიშვილი შიო 520
496, 674	მეზერიშვილი შიონა 655
ბარძიშ 427, 429, 430, 460	მეკავრიშვილი 144
ძალღუა 427, 429, 430, 460	მელაძე ლაზარე 253
ზაზა 427, 429, 430	მელიქ ყორსამაზ 111
თეიმურაზ 431, 432	მელიქაშვილი 32
ბაადურ 692	მელქუნა 311
ბაინდურ 692	თემურა 314
შედან 692	ბაინდურა 314
ზაალ 692	თანდილა 314
ლომკაცი 692	მემარნიშვილი 16
როსებ 692	მემშვილდისშვილი 10
როსტომ 692	ზურაბა 520
მაჩაბლისძე იესე 106	მერაბ მოურავი 214, 215, 248, 384, 391
მაჩხიძე 240, 241	მერაბაშვილი ბერიკა 148
მაწყურელი ქრისტეფორე 33	მერაბიშვილი შერმაზან 151
მაჭავარიანი შალვა 47	მესხი ვარძიელა 65
ძალღუა 317	ბიძინა 415

„ პაატა 416
მესხიშვილი მამისა 38
მესხიძე ბერი 596
„ ზაზა 596
მეფარიძე კაცია 133
მეჭუბისშვილი პაპია 130
„ ამირასლან 71
მეშველაშვილი ტეტია 523
მზეკაბუჯ ბატონიშვილი 343
მინდიაშვილი შოშია 38
მირაშვილი გიორგი 548
მირზა ყიასა 473
მირზა ისმეილა 473
მირზაშვილი 11
„ დავით 502, 600, 637
„ ნიკოლოზ 600, 601, 637
„ თამაზა 600, 685
მირიანაშვილი იესე 568, 605
„ დავით 122
მირიაშვილი 24
მირიანაშვილი 16
მირუანაშვილი 40
მირუაშვილი 32
მესიდასშვილი 24
მიტიჩაშვილი 11
მიქაძე ამბროსი ჭუარისმეტყირთველი 41,
42
მიქელ მწერალი 3
მიქელ მღვდელი 564
მიქელაშვილი თამაზა 218
„ ზურაბ 233
მიქელაძე გიორგი 152
მიქოშელი იხ. ნიქოშელი
მიწობელი 43
მიწობლიძე 162
„ დათუნა 96
„ გორჯახბი 237
„ გარსევანი 237
„ ზაალ 237
„ პაატა 237
„ გაბრიელა 335
„ ქაიშერ 691
მიხითარაშვილი 168
მეკერლისშვილი სამანა 693
მეკერვალიშვილი იესე 274

მოლა ასანა 17
მოლა აჭაი 17
მონასელიძე ზახანა 149
„ ელისბარ 256
მოურავიშვილი თამაზ 346
„ დათუნა 346
მრეკლიშვილი ზაალ 74
„ დავით მღვდელი 218
მროველი ფილიპე 179, 392
„ ეპიფანე 309
„ გედეონ 43
„ იოსებ 426, 427
„ გერმანე 508, 659
„ ნიკოლოზ 560
მუზუაშვილი როსტომ 608
მურვანიშვილი იესე 114
„ რევაზ 483
„ იასე 484, 534, 620
„ ქაიხოსრო 534
მუსტაფა აღა 224
მუსტაფა ბეგი მუხრანბატონი 395
მუსხალაშვილი დათუნა 270
მუსხელაშვილი აზორ 189
„ დავით 605
მულრიაშვილი სოლომა 11
მუშელაშვილი 24
მუშუყარლისშვილი სანდაურ 426
მუჩათიძე ბეთუნ 132
მუჩიაშვილი ესტატე 354
მღებრიშვილი ბაღდასარა 613
მწყერაძე ბეთან 144
მჭედლიშვილი 20, 21
„ მახარა 38
„ ამილბარა 38
„ პატატი 167
მხიარულა 255—256
მჭედლიძე თამაზ 205
„ მოსე 523
მხითარაშვილი 22, 32
მჭეცისძე 14

ნაბერალი 266
ნაბიჭვირისშვილი ბეთან 429
ნადიმაშვილი 39

ნადირაშვილი 41, 466
ნადირაშვილი გიორგი 323
ნადირაძე ნასუიდა 523
ნადირყაენი 549
ნადირშა 406, 531, 547
ნავროზაშვილი 11
ნავროზაშვილი ოთარა 228
ნაზარალიხან (ერეკლე I) 153—157, 160,
162, 167, 175, 179, 180, 194, 195, 198,
200, 201, 203, 206, 208, 217, 285
ნაზარაშვილი ბეჟანა 378
ნათანლიშვილი გიორგი 393
„ გივი 543
ნაღჩაგარი გეორქა 643
„ ოსეფა 643
ნამანგლელავისშვილი ვახტანგ 543
ნამორაძე 189
ნამორაძე ოქროპირ 94
„ ბეჟია 519
„ ბერუა 519
ნამორაშვილი 202
ნანიკასშვილი 192
ნანიტაშვილი 41
ნანიტაშვილი პაპუნა 119
ნარიშანაშვილი ზურაბა 148
ნასიძე გულბაღ 36, 43
ნასრადლაშვილი 34
ნასუიდაშვილი გოგია 640
„ ზანტი 640
„ ლაზარე 640
ნასუიდე მამასახლისი 404
ნაუასშვილი არუთენა 522
ნაცვლიშვილი იესე 393
„ მამუკა 321
„ დავით 616
ნახუცრიშვილი ქაიხოსრო 497
„ ზურაბ 546, 572
ნახშირაშვილი გიორგი 627
ნეკრესელი ნიკოლოზ 214, 215
ნესტანდარეჯანი, თანამეცხედრე ლევან
დადიანისა 75
ნიკოლოზ ქადაგი 139
ნიკოლოზ რუსის მთავარეპისკოპოსი
152
ნიკოლოზ მამამთავარი 156

ნიკოლოზ არქიმანდრიტი 206
ნიკოლოზ მთავარეპისკოპოსი 251
ნიკოლოზ სახლთუხუცესი 373
ნიკოლოზ უზბაში 450
ნიკოლოზ დეკანოზი 500
ნიკოლოზ კათალიკოსი 554
ნიკოლოზაშვილი 41, 45
ნინიაშვილი ონოფრე 563
ნინიაშვილი ოტია 614
ნინოწმინდელი მამაშვილი ზაქარია 90
„ იოსებ 214, 215, 243,
244, 617—619
„ საბა 365, 399, 508, 554,
616, 618, 619, 635
„ იოვანე 552
ნიორასძე შალვა 37
ნიქოზელი ნიკოლოზ 134
„ იულიოს 360
„ დავით 491, 492, 502, 503
ნიჟუაძე ივანა 140
ნოდარ ენისელთ მოურავი 166, 181
ნოდარ სახლთუხუცესი 209, 217, 248,
249, 277, 384
ნოდარ, დავით სუფრაჯისძე 334
ნოდარიშვილი ზაზასია 263
„ აშრაბ სახლთუხუცესი
338, 346, 377
„ მამუკა 346
ნონიაშვილი ზეიდალა 256
„ იესე 435
ნონინა ნალბანდი 179
ნუყრაძე აბრამ 152

ო

ოთარ მღივანი 146
ოთარ ნაცვლი 182
ოთარ სახლთუხუცესი 192
ოთარ მღივანი 279, 356, 375
ოთარ უზბაში 348
ოთარ მღივანი 442, 444, 517, 626, 627,
653, 654, 657, 658, 660
ოკიშვილი ზებედე 256
ოღვანისშვილი სფირიდონ 230
ომანიშვილი 97

ონანა მდივანი 336
ონანაშვილი ფარსადან 338
" ლუარსაბ 548
ონოფრე დავითგარეჯის წინამძღვარი 243, 244
ონაშვილი პაპა 522
" მატია 647
ორბელიანი 34
ორბელიანი იოანე მდივანბეგი 335, 376, 379—381, 409, 440, 463, 481, 484, 497, 498, 510—514, 516, 517, 519, 526, 527, 529, 533, 535, 538, 543, 547—551, 553, 555, 56, 559, 562, 564, 573, 578, 580, 582, 589, 595, 596, 601, 605, 611, 619, 621, 624, 630, 634, 639, 648, 663, 665, 666, 669, 673, 675, 678, 679, 682, 691
ორბელიანი პაპუა მდივანბეგი 357, 376, 377
" რევაზ სარდალ-მდივანბე-გი 460, 463, 534
" ზალბეგ 463
" დიმიტრი 528, 621, 688
" დავით სარდალ-სახლ-უხუცესი 575, 608, 609, 637, 638
" მზეკაბუჯ 621
" ქაიხოსრო სარდალი 637
ორბელიშვილი ვახტანგ მდივანბეგი 141—143, 145, 148, 222
" ახლან 157
" თამაზ სარდალი 162
" ლუარსაბ სახლთუხუცესი 206, 208, 282, 308
" ერასტი მდივანბეგი 191, 212, 222, 223, 227, 238, 239, 261, 271, 286, 299, 406
" ქაიხოსრო სარდალ-მდი-ვანბეგი 325, 337, 339, 349, 352
ორკოდაშვილი ნასყიდა 482
ორხტატიშვილი იორდანე 637
ორჭედაშვილი ლომიტა 119
ორჯონიძე გიორგი 358, 417
" პაპუა 438

" ზალიკა 566
ოსებაშვილი ბასილა 363
ოსიაშვილი ზაქიტა 37
" ოსიუმა 38
ოსინასშვილი იოსებ 454
ოტიაშვილი ივანე 524
ოქროშქედელი იორამ 113
ოქროშქედელიშვილი 16, 27
" დავით 399
ოქროპირაშვილი ზაქარია 139
ოქროპირიშვილი 27
ოქროპირიძე ბეგიტა 113
ოქრუაშვილი ივანა 139
ოქრუაშვილი ლომიტა 139
" არუთინა 335
ოხიაყორჩი პაატა 166, 190
ოხიაყორჩიშვილი დავით 96

3

პაატა მეჩინიბეთუცესი 109
პაატა ფარეშთუცესი 111
პაატა მამასახლისი 116
პაატა მეგრელი 130
პაატა მდივანბეგი იხ. ერისთავი პაატა
პაატა ყორჩიბაში 175, 179
პაატა მოურავიშვილი 181, 230, 231
პაატა მდივანბეგი იხ. ჭანდიერიშვილი
პაატა
პაატა ეშეკალასბაში 209, 215, 217, 230, 231, 391
პაატა მორდალი 346
პაატა კათალიკოსის მოღარეთუცესი 352, 366
პაატა მეითრის შვილი 473, 474, 480, 512, 660
პაატა მოურავი 479
პავლე მიტრაპოლიტი 239
პავლიაშვილი 10
პაპა მამასახლისი 196, 197, 383, 400, 419, 440
პაპა კურსა ნაცვლი 369
პაპანაშვილი გუტა 223
პაპაჩაშვილი დათუნა 151
პაპია თოფჩიბაში 73

პაპიაშვილი 29
პაპუა სახლთუხუცესი იხ. მაღალაშვილი
პაპუა
პაპუა მამასახლისი 176, 179, 194, 246
პაპუა ბაზიერთუხუცესი 214
პაპუა მეჩინიბეთუხუცესი 94
პაპუა ქისიყის ნაცვალა 216
პაპუა ყორნიბაში 346
პაპუა მოურავი 624, 690
პაპულიშვილი ნასყიდა 392
პაპუნა დალაქი 279
პაპუნა შათირი 436
პაპუნაშვილი 133
პარკაძე გიორგი 519
პარპარაშვილი 24
პატარაშვილი ბეჟია 521
" ოტია 521
პატივაშვილი მამულა 10
პეტრე კანდელაკი 295
პეტრესშვილი 28
პეტრიაშვილი კურთიკა 37
" შოშია 37
" პეტრე 277
" ალექსი ბატონის მეზალა-
ხე 425
" ყაყაჩი 453
" რამაზ 453
" გიორგი 453
" პაატა 453
პეტროშაშვილი 23
პირმისაშვილი შალვა 667—669

უ

უამიერაშვილი აბრამა 38
უამიერაშვილი 134, 390
უფოწაშვილი დათუნა 393
უურული ზურაბ 388

რ

რამაზ, ძმა დიდი ლუარსაბისა 70
რამაზ ყორნიბაშის შვილი 389, 481, 482
რამაზ მდივანბეგი იხ. ენდრონიკაშვილი
რამაზ
რამაზ ეშეკალასი 479

რამაზ სუფრაჯი 479
რამაზ მოურავი 577
რამაზ საგარეჯოს მოურავი 616, 619,
622, 623
რამაზ ყორნიბაში 654
რამაზანაშვილი ჯანგირა 224
რამაზიშვილი გიორგი 261
" ბეჟან 385
" ვახტანგ 385
რამინიშვილი ქაიხოსრო 401
რატიშვილი ზუცია 94
" მთავარეპისკოპოსი 238
" ზაზა 310
" ზურაბ 310
" ლუარსაბ ჟარეშთუხუცესი
310
" იოსებ 310
" ოთარ 310, 607
" ოთი 310
" ბეჟან 607, 608
რაჭაბაშვილი ოთარა 598
რევაზ ბექე 44
რევაზ სახლთუხუცესი 66, 161, 187, 336
რევაზ მდივანმწიგნობარი 137
რევაზ ბეგ 164, 165
რევაზ ქისიყის მოურავი 181
რევაზ, ბიძაშვილი ავთანდილ ამილა-
ხორისა 197, 198
რევაზ კახეთის ჯანიშინი მოურავი 214,
215, 237
რევაზ მოურავი 391, 660, 689, 690
რევაზ უზბაში 514
რიზმანაშვილი ბასილა 195
რიკაძე 192
" ლევან 309
" გიორგი 385
" ჩინელი 385
რობმისშვილი იასე 129
როდინაძე 12
როზიაშვილი იობა 354
როინ მდივანბეგი იხ. ჯავახიშვილი როინ
რომანოვ ერასთესიშვილი 396
რომელაშვილი კაცია 431
" ბერა 431
" გელია 431

როსაბასშვილი 28
როსტევან ბექე 44
როსტევან მდივანი 126, 139, 142, 148
როსტევანაშვილი 22, 38
როსტომ მეფე 68, 70, 72, 73, 76, 83—
122, 138, 140, 227, 262, 286, 305, 691
როსტომ წინწყაროს მამასახლისი 170
როსტომი მელიქის შვილი 285
როსტომი მამასახლისი 341
როსტომიშვილი 19
როსტომიშვილი თანდილა 584
როშაქიშვილი პაატა 250
როშაქიშვილი (როშაქიანი) 391, 474,
493
როჭიკაშვილი რომანოზ 357
" ზაალ 402
რუსთველი ჩოლოყაშვილი ნიკოლოზ
166, 167
" ქრისტეფორე 215
" დომენტი 346, 347
რუსისშვილი აბიბო 320, 377
" გუნა 320
" შერმაზან 320
" ზაალ 377
რჩეულაშვილი 108
რჩეულაშვილი შერმაზან 149

ს

სააკაშვილი მანუჩარ 52
სააკაძე როსტევან 9
" გიორგი 9, 69
" ივანე 33
" თამაზ 65
" ზურაბ 88, 169
" დათუნა ალანდარი 86
" გივი 148
" შალვა 148
" გიორგი 247
" ონოფრე 259
" პაპუნაბეგ 310
" ბეჟან 554, 608
საამ სახლთუხუცესი 154
საამიშვილი ბეცია 634
საბაშვილი აღდგომელი 102
საბიაშვილი 35

საგინაშვილი 9, 65
" გორგასპი 149
" ზურაბ 314
" იორამ 314
" პაპუა 314
" ბეჟან 221, 360
" ივანა 387
" წინამძღვარი 477
" სვიმონ 499
" მამუკა 442, 539
" რამაზა 602
" იასე 602
" გვარუა 602
სადუღაშვილი 10
სავანელი თამაზა 183
" კახა 401
" თამაზა 591, 593, 596, 597
" გელია 596, 597
საზვერელი 38, 333
საზვერელი ოთარ სახლთუხუცესი 275,
276, 450
საიბეგაშვილი საიბეგ 298
სალარიძე გიორგი 141
" ბერა 256
სალმირევანი 10
სალყუზანაშვილი 23
სალხინაშვილი დათუა 169
სამალანიშვილი გიორგი 189
" სეხნია 146
" გარსევან 393
" ბეჟან 393
სამებელი მაყაშვილი, ნიკოლოზ 186,
190, 192, 193, 214, 215, 217, 231, 276
" მაყაშვილი იოანე 250
სამთავნელი ყანჩელი იოსებ 197
" კვიპრიანე 234
" ბენედიქტე 432, 471
" ფილიპე 484, 485
სამსონაშვილი მახარა 38
" იმედა 37
" შოშიტა 392
სანთლიკუდაშვილი პაპალა 563
საპონაშვილი ნადირა 40
სარგისაშვილი 21
ზარქია კალატოზი 354, 406

საფარაშვილი ივანა 130
 „ ბაღდასარა 454
 სალირაშვილი 28
 საყვარელიძე გიორგი 477, 593
 „ შიოშ 519
 „ ხუცია 593
 საყურაძე გიორგი 388
 სახვისასშვილი ბერუა 128—129
 სამაკა მელიქ-მამასახლისი 196, 197, 400,
 408, 419, 440
 სეზისკურაძე თევდორე 140
 სეფისკურაძე პავლე 402
 სეფიყულა მოურავის შვილი 175
 სეფიხან 370
 სეზნია მოლარეთხუცესი 335
 სვანისშვილი გიორგი 16
 სვიმონ I 50, 51, 70
 სვიმონ II 55, 64
 სვიმონ ბატონიშვილი 238, 260, 263,
 271, 282, 308, 312, 429
 სვიმონ მდივან-ნაზირი 454
 სვიმონ მდივანი 655, 658
 სთუელიაშვილი გიორგი 39
 სისაური მამუკა 131
 სიქანელი ტატია 37
 სოლადაშვილი 345
 სოლადაშვილი ზაზა 396
 სოლომონ I 539
 სოლომონ II 399
 სოლომონ მორდალი 389
 სოლომონ მდივანი 553
 სოლოდაშვილი შალვა 9, 35 .
 „ არდაშელ 51
 „ ელისბარ ბოქაულთხუ-
 „ ცესი 73.
 „ დათუნა 85, 99
 „ იორამ 99
 „ ბეტოა 220
 სპანდიერაშვილი გიორგი 37
 სპანდიერი 10
 სპანდის ძე 12
 სომღულაშვილი ივანე 15
 სოსანაშვილი გიორგი 426
 სოდრუაშვილი პაპია 87
 სტეფანაშვილი 38

„ ნახუიდა 151
 „ სურამელა 166
 სუიმონაშვილი 41
 სულთამაშიშვილი 10
 სულთაშვილი მახარა 40
 სულინაშვილი 32
 სულმამაშვილი 40
 სულთა აბდარი 298
 სულხან მდივანი 141, 148, 324
 სულხან ალავერდლის მელვინეთხუცე-
 სი 182
 სულხან ალავერდლის საზღოთხუცესი
 277
 სულხან ბეგთაბეგისძე მდივანბეგი 321
 სულხან ეშიკალასბაში 346, 357, 388,
 479
 სულხანიშვილი მახარებელი 83, 84
 სუნღულიშვილი 10
 სურამელაშვილი 28
 სუხიტაშვილი 129
 „ დავით 482
 „ ტ
 ტაველაშვილი შერმაზანა 148
 ტარიელიშვილი გიორგი 332
 „ ოთარ 332
 ტარიკასძე ზაქიტა 38
 ტატიშვილი პაპუა 133, 135
 „ ხოსია 133
 „ თამაზა 135
 „ ბეტან 135
 „ ოთარ 135
 „ იოთამ 135
 „ ჯაზდან 135
 „ ათანასე 135
 „ დავით 146
 „ გოგია 385
 „ სვიმონ 385
 „ იესე 433
 „ გარსევან 490
 „ შოშია 524
 ტატუიშვილი 39
 ტატულაშვილი 434
 ტერ-ვაფრიელა დეკანოზი 322
 ტერ-გრიგოლ მღვდელი 87

ტერ-სარქისა მღვდელი 246
 ტერ-ფაზიელა დეკანოზი 383
 ტერნაკაშვილი ავეტიქა 582
 ტერ-ნიკოლოზ დეკანოზი 590, 676
 ტერტერაშვილი 21
 " ზურაბა 621
 ტერუნაშვილი გიორგი 253
 " ივანე 41
 ტეტიაშვილი გიუა 255
 ტოიძე სენზია 255
 ტოლაშვილი ჭავჭავიძე 523
 ტოტოშვილი ბასილ დეკანოზი 71, 87
 " მახარობელი 87
 ტოქსაშვილი 24
 ტოზაძე 187
 ტრაშკიძე დავით 403
 " კიკოლა 403
 " ხუცი 403
 ტუხისშვილი პატარკაცი 388
 ტუშური ივანე 250
 ტფილელი ანტონ 9
 " დომენტი 35, 43, 206, 319
 " საგინაშვილი იესე 68, 70
 " იოსებ 125, 147, 149
 " ელისე 115
 " ევდემოზ 239
 " ეფთვიმე 349, 350
 " ათანასი 365, 499, 526, 527
 " ქრისტეფორე 499, 500, 508, 526, 527
 " სააკაძე 692—693
 ტუაბუნაშვილი 29, 34
 ტუაბუნაშვილი ივანე 29
 " ხატისა 119

უ

უგანაძე 67
 უგანაძე იახე 519
 უგლაძე 415
 უთნევიშვილი 67
 უკუწირაძე თევდორე 71
 უმაზაშვილი ოტია 470
 უნაძე მამუკა 672
 უნდილაძე 65
 ურბნელი ნიკოლოზ 350
 ურისშვილი ივანე 388

უსეინ ბეგი 396, 405
 უსუბეგიშვილი 351
 უსუფაშვილი გიორგი 354
 უსუფბეგიშვილი ქაიხოსრო 337
 უღულური ნასყიდა 151
 უჭარმელაშვილი ბერუკა 208
 " ხუცო 208
 უჭიშვილი საღარ 426

ფ

ფადარასშვილი შიო 252, 254
 ფავენელიშვილი (ფავენენიშვილი, ფანვე-
 ლიშვილი)
 ფავენელიშვილი დავით 33
 " როინ 35
 " თმოგუელი 42
 " ქაიხოსრო 95, 96
 " შიომ სახლთუხუცესი 148, 360, 692
 " პაპუნა 205, 692, 693
 " ჭაზღან 692
 " ნიკოლოზ 692
 " იორამ 692
 " გიორგი 692
 " იოსებ 692
 " ზაალ 692
 " პაატა 692
 " იოთამ 692
 " ბიძინა 360
 " იესე 360, 615
 " თეიმურაზ 360
 " ტეტი 419
 " ავთანდილ 431
 " შალვა 431
 " ბაბუტა 431
 " პაპუნა 563, 573, 615
 " ქაიხოსრო 665
 " ავთანდილ 664
 " გლაზა 664
 " დავით 677
 " თეიმურაზ 679
 ფაზაშვილი კობტა 204
 ფალავანდიშვილი ფეშანგი 42
 " ნიკოლოზ მონაზონი 95, 96

„ ვახტანგ 426, 438
„ თეიმურაზ 426
„ ბარძიშ 426
„ ფეშანგი 426
„ იესე 426
„ ერეკლე 639
„ გიორგი 686

ფანიაშვილი ნიკოლოზ 607
ფარემუშ მდივანი 174, 246
ფარეჭანისშვილი 26
ფარიკაქანასშვილი 37
ფარილუსაშვილი 10
ფარსადან მეითარი 209, 237, 251
ფარსადან ქალაქის მამასახლისი 220, 226, 233
ფარსადან მწერალი 290, 316, 322, 324, 327, 344, 353, 409, 440
ფარსადან გორის მელიქი 341, 342
ფარსადან მდივანბეგი იხ. ციციშვილი
ფარსადან
ფარსადანაშვილი მოსია 456
ფარსადანისშვილი ავთანდილ 134
„ დურმიშხან 337
ფარსმანაშვილი რამაზა 151
ფარსილაშვილი 20
ფარყუშათაშვილი რამაზა 87
ფაფერაშვილი პაპუნა 130
ფერიაშვილი 23
ფერისაშვილი 39
ფერონაშვილი 470
ფეიქრიშვილი ბერუკა 255
ფეროსაშვილი აზარა 265
ფინეზაშვილი ფეშანგი 212
ფირაიზასშვილი 23
ფირაიზა 16
ფირალი სალაროს მუშრები 77
ფირალი კარის მწერალი 92
ფირან ქალაქის მოურავი 166, 175, 391
ფირისაშვილი 37
ფირუხაშვილი ბერია 116
ფირიაშვილი 19
ფირუაშვილი 22
ფოდიაშვილი ქიტა 151
„ რამაზა 151
ფოთოლაშვილი რამაზა 482

ფურცელაძე 67
ფურცელაძე ზურაბ 472
ფულანთ სტეფანა 500
ფხაკაძე იასე 491, 531

ძ

ქავთარაძე როსებ 323
„ დავით 360, 361, 395
„ შალვა 9
ქავთარიშვილი სულხან 251
„ ედიშერ 252, 337, 459
ქათიაშვილი ივანა 136
„ გიორგი 136
ქაიხოსრო, ძმა მუხრანბატონისა 54
ქაიხოსრო დეკანოზი 98
ქაიხოსრო სულფრანი 146, 147
ქაიხოსრო სახლთუხუცესი 152
ქაიხოსრო ეშიკაღასბაში 192
ქაიხოსრო ნაცვლი 178
ქაიხოსრო მეჩინბეთუხუცესი 214, 215
ქაიხოსრო ბოქოულთუხუცესი 215
ქაიხოსრო ჭიურთ მოურავი 216
ქაიხოსრო ყულარაღასი 239
ქაიხოსრო ნაცვლი 285
ქაიხოსრო მეითარი 341
ქაიხოსრო მილახვარბაში 350
ქაიხოსრო მარტყოფის მოურავი 388
ქაიხოსრო მეითარის შვილი 424
ქაიხოსრო მდივანბეგი იხ. ენდრონიკა-
შვილი ქაიხოსრო
ქაიხოსრო ნაზირი 450
ქაიხოსრო ჩერქეზი 635
ქაიხოსრობეგ სარდარი 363
ქამხაძე აბრამა 388
ქარსიძე თამაზა 73
„ ამილდამზარ 95, 96
„ დავით 137
ქარუმიძე პაპუა სახლთუხუცესი 161
„ ქაჭანა 189
„ ზაალ სახლთუხუცესი 197, 471, 519
„ გარსევან 197
„ ზაზა 198
„ ოტია 198
„ ჭამახში 198

ლ

„ პაატა 160
„ ავთანდილ 463
„ ოთარ 544
„ პაატა 683, 684
ქარციძე დავით მესტუმრე 91
ქაშიძე 415
ქაცხაშვილი ავთანდილა 524
„ გაბრიელა 524
„ ივანე 524
ქემსიშვილი თამაზა 182
ქეჩუაშვილი ბექან 230
ქვრივიშვილი ზურაბ 423
ქიზრუწაშვილი გიორგი 492
„ მახარა 492
ქინქლაძე ბერუა 250
ქიტაშვილი ქიქია 489
ქიტეტაშვილი 133
ქინძიაშვილი 23
ქიქნაძე ინდუა 129
ქიშოტი სახლთუხუცესი 150
ქიზულიშვილი ზურაბ 430
„ ზაზა 430
„ ზაალ 430
ქოქილაშვილი ოტია 250
ქრისტესიაშვილი 465
ქრისტეფორე კათალიკოზი 76, 90, 95,
96
ქრისტეფორე ქვათახევის წინამძღვარი
149
ქრისტეფორე მთავარეპისკოპოსი 155—
157, 160, 206, 208
ქრისტეფორე წინამძღვარი 576
ქუაბაშვილი 12
ქუაბულაშვილი 11
ქუბაშვილი ბერუა 311
„ გიორგი 311
„ შიო 311
ქულივიძე მათია 59
ქუმსიაშვილი ოქროპირ 603
ქურდაძე ბერუა 579
ქურციკაშვილი იესე 151
ქურხული 90
ქურხული ზურაბ კათალიკოსის ნაცვა-
ლი 399, 616

ლაზნელი დამარ 198
ლაზნელი 435
ლაზნელიძე ლაზნელი მეღვინეთუხუცესი
55, 65
ღვინიაშვილი დათუნა 392
ღთისიაშვილი ფარსადან 520
ღმთისავარ მამასახლისი 587
ღოზერიძე 494
ღორაკულაშვილი გიორგი 689
ღორიჭედაშვილი გოგია 40
„ მხთისია 41
ღოლაძე ბერუა 131
ღუღუშაური გივი 407
„ შამახა 407

შ

შავლიასშვილი 22
შავრიისშვილი გიორგი კელმწიფის ყა-
ფიში 96
შაზარაშვილი 31
შაზუასშვილი გოგია 132
შათაშვილი 26
შაიბულაშვილი იმამვერდა 291
შალანდარაშვილი 188
შანდინაშვილი 200
შანდუაშვილი გივი 674
შანჩაველი შიოშ 258
შანჩელი ოთარა 68
„ ბიძინა 73, 74
„ ქაიხოსრო 198
„ ფეშანგი 198
შანჩიელი უთრუთ 161
„ შიოშ 161
„ იოსებ წინამძღვარი 161
„ ზაზა 517
„ ვაჩე 517
„ ზაალ 517
„ ქაიხოსრო 517
„ გიორგი 544
„ ოთარ 544
„ იასე 544
შარა მდივანი 405
შარაგოზიშვილი 10
„ ადამ 602

ყარალაშვილი შიოშბეგ 278
 " მამუკა 278
 " რევაზ 332
 " ლუარსაბ 332
 " ქაიხოსრო 332
 ყარამნიშვილი 31
 ყარაულაშვილი ნადირა 627
 ყარაშვილი 34
 ყარაშვილი ზილფი 433
 ყარახანაშვილი კირაკოზა 123
 ყასიმაშვილი ბაჩია 462
 ყაფლანიშვილი სულხან 180
 " გორგასპი 368
 " პაპუა 368
 " ზურაბ 368
 " ზაალ 468, 548
 " დიმიტრი 542
 " ტიტია 547
 ყაჭალაშვილი გაბრიელა 38
 ყიასა ვეზირი 166, 291
 ყიფიანიშვილი ამირან 337
 ყოღალაშვილი დემეტრე მდივანშვიტო-
 ბარი 210
 ყორსამაზ მელიქი 111
 ყორფანანთ ბეჟანა . 501
 ყორფანაშვილი მერაბ მდივანი 115,
 117
 ყორღანაშვილი 13
 ყორღანაშვილი მერაბ კარის მდივანი
 70—72 .
 " შაველი 86
 " ბეჟან ყაფიჩი 142
 " გიორგი 337
 " ადიბეგა 582
 " ფრიდონა 582, 585
 " ოსეფა 582
 " ქაიხოსრო თავილდარი
 583, 584
 " ფარსადან 647
 ყორჩიბაშიშვილი ბეჟან 653, 658, 659
 ყოშაძე მათია 343
 ყოჩიაშვილი ფარსადანა 343
 ყუავილაძე თამაზა 295
 ყუთულიშვილი ესტატე 470
 " ნადირა 470

ყულიშვილი 11
 ყურდიდაშვილი 12
 ყურთიბეგი 405
 ყურშიაშვილი 10

შ

შაბურიშვილი მათე 670
 შაგბალაშვილი გიორგი 390
 შაველაშვილი უთი 426
 შავერდი ნაცვალე 91
 შაგშიშვილი ნავროზა 40
 " ზაქა 40
 " მეტეხელა 40
 " თევდორე 463
 შალამბრაშვილი 24
 შალვა, ძმა ელიზბარ ერისთავისა 118
 შალვასშვილი 23
 შალვიაშვილი გაგელა 274
 შალიაშვილი იასე 256
 შალიკაშვილი აღიხანა 85
 " პაატა 201
 " როსტომ 260
 " იესე 573
 შამბარაშვილი გული 200
 შალვაძე გლაზა 641
 შანაზარა ყაფიჩი 171
 შანაშვილი 74
 შანაშვილი გივი 161
 შანთიძე ზაალ 147
 " აბულა 147
 " პატატა 147
 " ბერია 147
 " იმედა 147
 " სიუშია 147
 " გარსევან 147
 " გიორგი 147
 შანში ბატონის ზურაბის შვილი 94
 შანშიაშვილი პაპია 123
 " დოღმაზა 123
 შარვაძე ნახიდა 540
 შასულთან უსეინი 209
 შატბერაშვილი ბურნაშ 9
 შატბერაშვილი 198, 199
 შაუამაშვილი 26
 შაქარაშვილი დავითა 131

შაღბუთაშვილი 16
 შაყულისშვილი 17
 შახისლაში 394, 395
 შაჰაბაზი 77, 100
 შაჰნავაზ (ვახტანგ V) 117, 119, 120, 122, 125, 126, 132, 135, 138, 140, 146, 147, 153, 154, 171, 186, 208, 221, 222, 274, 275, 692, 693
 შაჰყულიხან 191, 196, 197, 210, 212, 261
 შედანაშვილი კაცია 672
 შემაზასშვილი გიორგი 94
 შენოზ ხანი 306
 შერმადინ მდივანი 229
 შერმაზან ბეკი 44
 შერმაზან მელიქის შვილი 87
 შერმაზან მერიქიფეთუხუცესი 95
 შერმაზან ასისტავი 216
 შერმაზან ქეცვა 230
 შერმაზან პატრიარქის ნაცვალა 616
 შერმაზანაშვილი ოჰანეზა 673
 შვიდლობულისძე მიქელა 38
 შიო სეგეტიცხოვლის კანდელაკი 91, 95
 შიოშ მელვინეთუხუცესი 91, 95, 137
 შიოშ სახლეთუხუცესი 91
 შიოშაშვილი შიო 194, 313
 " გიორგი 251
 " ბეჟუა 313
 " ხეხნია 313
 " გიორგი 323
 შირველასშვილი 23
 შიხიაშვილი 16
 შიხმასურიშვილი თამაზა 189
 შორელი მახარა 595
 შოშიაშვილი პაპია 171
 " ხეხნია 596
 " ხიზანა 596
 შოშიტაშვილი 26
 შულანიკაშვილი 25
 შუბიბიშვილი 10

ჩ

ჩაბაშვილი 188
 ჩაველშვილი გიორგი 680
 ჩაიხელაშვილი მგელია 167

ჩაისერასშვილი 129
 ჩამოვარდნაშვილი შანშია 458
 ჩარგაზასშვილი 21
 ჩალათაშვილი 138
 ჩაჩანიძე პაპუნა 133
 ჩაჩიაშვილი მამაცა 15
 " ასლამაზ 100
 ჩეკურიშვილი თევდორა 386
 ჩერქეზიშვილი საამ 326
 " ალადალ 346
 " დემეტრე 346, 515
 " რამაზ 346
 " ქაიხოსრო 346
 ჩივამე მახარებელი 59, 60
 " ბეჟან 182
 ჩიკვაძე დათუნა 197
 ჩიკოძე დათუნა ზოქოულთუხუცესი 161
 " როსტომ 662, 663
 ჩიკოძე ავთანდილ 73
 ჩინჩალაძე ქაიხოსრო 491
 ჩირიკაშვილი ტურა 660
 " მახარა 660
 ჩიჩინიკაშვილი 11
 ჩოლაყაშვილი (ჩოლოყაშვილი)
 " ზაალ 44
 " გურასპი 44
 " ეანდურალ 44
 " ანდერმან 44
 " ბიძინა 115
 " ნიკოლოზ 190
 " ფირან ქალაქის მოურავი 214
 " ფარსადან მეითარი 214
 " ქაიხოსრო 214, 228, 374
 " რევაზ 214
 " ოთარ 214, 228
 " ავთანდილ 215
 " რამაზ 214, 228
 " იოსამ 346
 " ადამ 374
 " ანდერმან 374
 " ზაალ უზბაში 374
 " ომან ქიბურთ მოურავი 374

„ ჯიმშერ თუშთ მოურავი 374
 „ გრიგოლ სახლთუხუცესი 369, 387
 „ დიმიტრი 538
 ჩოქელაშვილი ნადირა დეკანოზი 388
 ჩრდილელიშვილი ჩრდილელი 407
 „ რევაზ 407
 ჩუბინაშვილი ბიძინა 662, 663
 ჩუტყერაშვილი ბერუა 472
 ჩულუნაშვილი ჯაჭუტა 166
 ჩხეიძე შედან 76
 „ ნიკოლოზ მთავარეპისკოპოსი 125
 „ ბეჟან პატრონი 125, 126
 „ ქაიხოსრო 174, 183
 „ თეიმურაზ 183
 „ სენია 241
 „ ბაანა 410, 592
 „ გორგასალ 483
 „ დავით 484, 592
 „ ქაიხოსრო 579
 „ დათები 579

3

ცაგარელი ფუღარბანი 124
 ცალქალამანიძე 55, 56, 58, 59, 64, 156
 „ დავით 581
 „ გოგია 519
 ცერაძე ივანე 672
 ცეცხლაძე მიდელა 520
 ციმაკურიძე 434
 ცლესარი ებიჭა 134
 „ ელიზბარ 136
 ციციშვილი მერაბ 9
 „ ქაიხოსრო 15, 128—132, 143, 157, 160
 „ ბაადურ 35, 77—83, 251
 „ ბეგა 43
 „ მანუჩარ სახლთუხუცესი 66, 77—83, 85, 143, 691
 „ ყაია სახლთუხუცესი 77—83, 99, 102, 109
 „ პაპუნა 77—83, 89, 194
 „ ხოხონა 77—83

„ ციცი 128—132, 135, 136, 152, 183, 391, 691
 „ ფარსადან 128—132, 303, 326, 335, 367, 372, 418, 432, 449
 „ იახე 143, 303
 „ ჯაალ 143, 194, 207, 313
 „ ჯაჯა 194, 200, 208, 261, 308, 491, 691, 692
 „ ედიშერ სახლთუხუცესი 194, 200, 206, 207, 274, 275, 313, 319
 „ პაპუნა 194, 207, 328, 313
 „ უთრუთ 194, 201, 208, 313
 „ ვახტანგ 238, 303
 „ ბაგრატ 271
 „ ნოდარ 271, 275, 319, 417
 „ დავით 491
 „ ჯაქარია 567
 „ მერაბიბეგ ქალანთარი 358
 „ მანუჩარ 368
 „ იოანე 372
 „ დემეტრე 372
 „ ალექსანდრე 372
 „ ბაგრატ 396
 „ დათოა 395
 „ ბარძიშ 391, 395
 „ ციცი 391
 „ გლაზა 425, 465, 496, 566
 „ ალექსანდრე სარდალი 432
 „ დიმიტრი (ედიშერის შვილი) 438, 472, 473
 „ დიმიტრი (პაპუნას შვილი) 438, 472, 473
 „ ედიშერ 529
 „ ქაიხოსრო 529
 „ ჯაქარია 529
 „ პაატა 537
 „ ფარსადან მდივანბეგი 481, 486, 487, 497, 498, 510—514, 516, 519, 526, 527, 529, 533, 535, 543, 547—551, 555, 556, 559, 562—571, 573, 578, 580, 582, 589, 601, 602, 605, 606, 609, 611, 613, 615, 620, 621, 638
 „ ნიკოლოზ 512, 640, 641

„ ნოდარ 512
„ ივანე 514
„ გოგია 606
„ ქანთარ 636
„ თეიმურაზ მდივანბეგი 624,
630, 631, 634, 639, 648, 663, 665, 666,
669, 673, 675, 678, 680, 682, 684—
688, 691
„ ამილღაბარ 648
„ მანუჩარ 684
„ პაატა 688
ცქიტიშვილი ბეთია 539
ცხადაშვილი იმედა 38

d

ძაბილონაშვილი ძაბილონ 521
ძაგანაშვილი შალიკა 39
ძაგანაძე გლაზა 521
ძაგნიძე ელია 133
ძამაშვილი შოშიტა 205
ძამიაშვილი ბიძინა 256
ძამორაშვილი 38
ძმასარასაშვილი ნატრია 253
ძნელაშვილი თამაზა 91

წ

წამალაშვილი 20, 130
წარიაშვილი ამილღაბარა 39
წატურაშვილი 11
წერეთელაშვილი 38
„ ბერუა 342
„ ესტატე 342
წერეთელი ოქროპირ 358
„ ზაალ 316, 327
„ გიორგი 316
„ პაპუნა 327, 344
„ ბერი 477
„ ბეჟან 477
„ დავით 539
„ ნიკოლოზ 539
წითელაური კურდღელა 388
წითელაშვილი გიორგი 9, 42
წინამძღვრიშვილი ზაზალა 200
„ ყაყა 201

წულუკიძე პაატა 76
წურიაშვილი ტარიელ 433
წყალობაშვილი გიორგი 117

ჭ

ჭაგურაძე ხუცესი 129
ჭავჭავაძე (ჭიჭვიაძე) მამუჩი 95, 96
„ გიორგი 95, 96
„ გულზათ 95, 96
„ იასონ 95, 96
ჭავჭავაძე რამაზ 214, 215
„ რამაზ მდივანბეგი 249, 357,
384
„ მელქისაძე 346
„ ქაიხოსრო 584
ჭავჭიანიძე 414
ჭანგასძე ნადირა 39
ჭარბაული იასე 136
„ ქაიხოსრო 295
ჭაჭიაშვილი დავით 456
ჭერემელი რუსიშვილი ეპიფანე 96, 97
ჭიანერაშვილი აბრამ ნაცვალა 399
ჭიანერიშვილი 192
ჭილაშვილი იასე 297
ჭილაძე ჭავჭა ბოქოულთხუცესი 76
ჭინჭარაული იოსებ 387
ჭიტაშვილი მოსესა 458
ჭიჩოელი კურდღელა 388
ჭიჭინაძე 133
ჭლაქიშვილი 73
ჭყაპუაშვილი მახარა 40
ჭყონდიდელი 76
ჭყონდიდელი გაბრიელ 345

ხ

ხაენა მამასახლისი 150
ხანაგიშვილი მახარებელი 250
ხანდამაშვილი 17
ხანჭალაშვილი არუთინა 523
„ ბეჟანა 598
ხანჭალ ხანი 359, 484, 637
ხარაზიშვილი მახარა 392
ხარეზასშვილი 23
ხარეზასძე მახარა 38
ხარიტონ წინამძღვარი 192, 275

ზარიტონ მღვდელ-მონაზონი 426
 ზარშილაძე მამუკა 133
 " ბერი 133
 ზარჭაშნელი პართენ 214, 215, 237
 " ფილიპე 249
 " იოანე 346
 ზასონაშვილი 199
 ზატიაშვილი გოდერძი 255
 ზაზუტაშვილი ივანე 252, 254
 " წიქუა 435
 " იასე 441
 ზელაშვილი ბერუა 469
 ზელიძე დავით 426
 ზელმოკლიძე ნასყიდა 168
 ზერხაულიძე ბეჟან მდივანბეგი 55, 65
 ზერხეულიძე რევაზ 174, 309, 392
 " ბეჟან 458, 459, 502
 " სვიმონ 458
 " დავით 512, 629, 673
 " ელიზბარ 638
 " ლუარსაბ 594, 607
 ზეჩივართაშვილი ავეტიზა 123
 ზერვასშვილი ამირა 129
 ზერუაშვილი პაპუა 256
 ზევდანიელი თევდორე 428, 431
 " კაცოზა 431
 " შიო 431
 " ოთარი 431
 " ბერი 431
 ზიდირბეგიშვილი როსტომ 620, 629
 " ტეტია 620
 ზიზანაშვილი ჭიმშერა 71
 " გაბატა 148
 " აღდგომელა 148
 ზითარაშვილი როსტომა 122
 ზითარიშვილი გიორგი 326
 ზიკარიძე თევდორა 129
 ზიმშიაშვილი გოგია 128
 " კიტესა 128
 " მახარა 194
 " ღონენა 216
 " ივანე 313
 " მახარა 313
 " შიო 313
 " ქაიხოსრო 639

" სულხან 667
 " უთრუთ 667
 ზოლუაშვილი მამუკა 150
 " გიორგი 150
 " ხოსიკა 150
 " თანდილა 150
 ზომიჭური გიორგი 252, 254, 441
 ზოსინაშვილი პაპოა 87
 ზოსიტა ნაცვლი 91
 ზოსრამზე ბატონიშვილი 455
 ზოსროაშვილი ბერია 116
 ზოშანდარაშვილი 11
 ზოხოზა ბოჭოლუთხუცესი 72
 ზოხოზაშვილი რევაზ 320
 " ელიზბარ 320
 ზოჯა მარტიროს ველიჭან 16
 ზოჯა მარქარა 16
 ზოჯაშვილი ზოსრო 675
 ზოჭუმაშვილი 21
 ზრიყიძე 570
 ზუდადაშვილი არაქელა 72
 " პაპუა 255
 ზურდაუულაშვილი შერმაზან 368
 " შიო 368
 " ყაფლან 368
 ზუცია კათალიკოსის ნაცვლი 96
 ზუციაშვილი შემაზა 257
 ზუციშვილი იესე 423
 ზუხუნაშვილი ნასყიდა/ 53

ზ

ჯაბიაშვილი ბასილა 167
 ჯავახი ელია 524
 " შალუტა 524
 ჯავახიშვილი ჯავახი 33
 " გოშფარ 36—41
 " როინ 36—40
 " როინ ბოჭოლუთხუცესი 66, 68—69
 " როინ მდივანბეგი 72, 84, 85, 91, 92—121
 " ქაიხოსრო 55, 64
 " ქაიხოსრო როინის ძე 118, 119, 274
 " მემკვიდრე ბატონი 84
 " პაატა 112

"	როქია	112	"	ედისერ	357
"	ზურაბ	167, 168	"	ზაზა	355
"	შერმაზან	167, 168	"	თარხან	357
"	ფარემუზ	168, 227, 238, 269, 278, 281, 455	"	ზაალ მდივანბეგი	489, 497, 517, 519, 529,
"	ზაალ, ფარემუზის ძე	227	"		535, 611
"	ქაიხოსრო	227, 368	"	ჭანდიარ	485
"	გივი	227	ჭანიაშვილი როსტევე	15, 32	
"	ზურაბ	227, 238	ჭანიბეგაური	12	
"	ბაქარ	227	ჭანდილაშვილი	40	
"	დავით	227	ჭანიშინი დათუნა	523	
"	ნიკოლოზ	238	ჭანოშვილი დავით	346	
"	გომპარ	238, 274	ჭანუაშვილი მკრტიჩი	72	
"	როინ	274, 279, 281	"	ნასყიდა	256
"	ნაბერალი	281	"	დავით	592
"	ერასტი	278, 455, 542	ჭარებაშვილი	21	
"	აფთანდილ	278, 281, 368, 404, 423, 456, 541	ჭარიშვილი ზურაბ	250	
"	სვიმონ	333, 368	ჭაფარიძე გიორგი	491	
"	მშეკაბუკ	541, 573	"	ონოფრე	540
"	თეიმურაზ	496—498, 541, 543, 573, 614, 688	ჭაშიტაშვილი ქაიხოსრო	629	
"	ვახუშტი	541, 543, 573, 577, 614, 688	ჭეირანაშვილი ნასყიდა	681	
"	ზაალ	543	ჭიგრაშვილი ბერუკა	392	
"	დავით	519, 604	"	შოშიტა	392
"	იოსებ	604	ჭიმშერ სახლთუხუცესი	356	
ჭაზდან ბეე	44		ჭიშვიტაშვილი დათუნა	338	
ჭამასპი მდივანბეგი	137		ჭინჭიხაშვილი მათვალა	131	
ჭამასპი ბოქოულთხუცესი	275		ჭიცძე ქრისტესია ქეშხა	182	
ჭამნარაშვილი ლაზარე	354		ჭოზინაშვილი საბა	567	
"	რამაზა	354	"	გულასპა	567
ჭანალაშვილი ზურაბა	284		ჭოეშვილი	14	
ჭანახლანი	628		ჭოლბორდი გიორგი	470	
ჭანაშვილი ბერო	514		"	რამაზა	470
"	დათუნა	552, 554	ჭორაშვილი ბერია	378	
"	გიორგი	454	ჭორჭასძე ივანე	41	
ჭანდიერ ბოქოულთხუცესი	209		ჭორჭაძე მერაბ	66	
ჭანდიერიშვილი გივი	96		ჭოჭვისძე ივანე	385	
"	როსებ სავარეჯოს მო-		ჭულაბაანთ დავით	469	
"	ურავი	95, 96	ჭულაბაშვილი დავით	615	
"	გარსევან	166	ჭულფანისშვილი	59	
"	გივი	181, 214	ჭურიაშვილი თამაზა	386	
"	პაატა მდივანბეგი	190, 277, 312			
"	მანუჩარ	214, 216			

ბ. გეოგრაფიული სახელები

ა

აბანო 69, 125, 262, 274, 306, 308
 აბანოს ვეძა 384
 აბეტი 45
 ავაზანი 30, 434, 471
 ავაზნის წყარო 121
 ავანხევი 25
 ავდარა 105
 ავკეთი 128, 129
 ავლაბარი 343, 381, 382
 ავნივი 426, 435
 ავქალა 671
 აზიკური 12
 აკაურთი 18, 19
 აკოფას სოფელი 105
 აკრავეშენი 514
 აკურა 190, 204, 231, 232, 292, 294
 აკურთა 121, 151
 აკურიისი 35, 84
 აკურისქევი 237
 ალაზანი 237
 ალგეთი 148, 152, 218, 229
 ალმატი 248
 ალონი 450, 453
 ამბრაული 20
 ამლევი 12
 ანაგა 230
 ანგრევანი 21
 ანდორეთი 521
 ანდრია? 336
 არადეთი 132, 531
 არაშენდა 192
 არბუვი 248
 არბუზი 45
 ართანა 277, 451
 არქაუნი 160, 522
 ატენი 435, 473, 524, 608
 აფნისი 132, 491
 აღაიანი 136, 255
 აღეკი 127
 აღუმარე 25
 აშპახანა 381
 აშურიანი 521

აშულლარი 521
 აჩხოტი 332
 ახალგორი 280
 ახალდაბა 116, 243, 282, 422
 ახალსოფელი 132, 449, 522, 598, 599
 ახალქალაქი 269, 524
 ახალშენი 11, 34, 40, 41, 252—256
 ახალციხე 117, 462, 630
 ახაშენი 422, 441
 ახთალა 479
 ახმეტა 332, 338, 483, 493
 ახმაჭი 520
 ახოთა 256, 257
 ახოტი 103, 217, 218
 ახპატი 164
 ახრისი 433, 517

ბ

ბაბია 34
 ბალახური 28
 ბანოსა (ფანოსა) 546, 547
 ბარამეთი 129
 ბარამეთუბანი 129
 ბარგვისქევი 33
 ბარქადარა 105
 ბასილის უბანი 44, 45
 ბაღჩალარი 126
 ბახტარიონი 374, 375, 450, 451
 ბედენი 94
 ბედიყარი 293
 ბეთენია 12, 35
 ბელოთი 694
 ბეშოეთი 434, 524
 ბერთუბნი 616
 ბირბიტაშენი 393
 ბიწმენი 237
 ბოგვი 314
 ბოდზე 549
 ბოლნისი 123, 212, 297, 389
 ბოლო 280, 281
 ბორი 123
 ბორჩალო 164, 531
 ბოსლენი 26

ბოსლეთი 131
ბოძორა 32
ბრბონა 132
ბრეთი 240, 536
ბრინჯის ზევი 36
ბროწლეთი 69, 136, 262, 679
ბრუტიანის მთა 110
ბუშატი 97

ბ

გარა? 462
გარგალი 39
გარეთ უბანი 265, 441, 649, 650, 651
გარეგვარი 116, 236, 282
გარისი 100, 101
გაურარხი 210
გაჭინხევი 384
გელას სოფელი 25
გელდიგიდსნი 25
გერისთავი 520
გვერდის ძირი 384
გვეძინეთი 131, 132
გვირგვინეთი 34
გიორგწმინდა 397
გოგას გუერდი 103
გოგას წყარო 96, 97
გოგაღჩელი 25
გოზაღას სოფელი 521
გოლისი 476
გომარეთი 20, 241
გომთწყალი 96, 97
გომი 265
გორი 117, 121, 258, 282, 359, 376, 434, 454, 520, 524, 536, 578, 598, 608, 613, 636
გორიჭვარი 522, 523
გოჭანხევი 248
გრაკალი 436, 598
გრემი 45, 46, 248, 384, 452
გუარეთი 12
გუდარეკი 29, 34, 65, 66, 94
გულგულა 680
გულეული 26, 32
გუნანეთი 260
გძელა 199

დ

დაასტუბანდი 165
დაბას ქალა 31
დადვალეთი 34
დავით-გარეკი 275
დაღანი 103
დამპალა 234
დამღალუს წყალი 274
დარბაზი 110, 115, 117
დარუბანდი 184
დაღესტანი 564
დევიპედი 39
დევთ ნასახლარი 96, 97
დეღუღუღიჯანას სოფელი 105
დელიცნუტი 571
დეღალთა 12
დეგანი 113, 120
დიაკვის ქვა 105
დიბა 434
დიდი ბაბია 34
დიდი გორა 43
დიდი ეგრისი 334
დიდი ლილო 258
დიდი ქარელი 371
დირბი 659
დისუელი 42, 121
დიღმაშენი 21
დიღოში 252—256, 433, 441, 549
დმანისი 18, 33, 550
დმანის ციხე 15, 33
დოღესი 128, 373, 436, 532
დურნუკი 229

ე

ეგრისი 334, 637
ენაგეთი 10, 13, 33, 377
ერდო 260
ერტისი 11, 34
ერწო 12, 370
ესტაწმიდა 58
ესუის წყარო 13
ეჩმიაძინი 381

3

ვაკე 351
ვანთა 24, 97, 180, 190, 231
ვანჭი 34
ვარდანას ქალა 442
ვარდის გორა 74
ვარდის უბანი 155, 293
ვარდოვანა 198, 444
ვარიანი 208, 430, 431, 523, 522
ვარცლა 258
ვარხუნა 120, 154
ვაჭირი 230
ვერე 58, 129
ვერხუნალა 204
ვლონეთი 255

ზ

ზა 34
ზაკუი 39
ზევდულეთი 43
ზემათხავი? 429
ზემო ოროშმანი 25
ზემო.ჭახობი 145
ზემო მძივლეთი 133
ზემო სობისი 436
ზემო ხეითი 598
ზერტი 161, 253—256, 441
ზიარი 485, 489
ზიკურტი 317

თ

თაგოეთი 131, 183
თავლათუბანი 132
თავმგრუგუალი 137, 138, 666, 667
თათოზა 521
თათრის მდიდანი 649, 651
თალა 34
თაკუი 12, 351
თანდრულალი 26
თაფან 11, 34, 368
თაწმიდა 110
თევდორწმიდა 11
თეთრი სოფელი 111
თედგოგორი 511
თელავი 653, 655

თელას ღელე 258
თელეთი 173, 433, 521
თერეგვენი 426, 526
თეძამი 58
თიანეთი 216, 331
თიხრევი 69, 188, 262, 306
თლენავი? 435
თორმანეთული 262
თორტიზა 116, 304, 683
თრელვი 129
თრეხი 129
თრიალეთი 218, 252—256, 523
თუშეთი 331, 388

ი

იარდას უბანი 32
იაღლუზია 25
იის ციხე 129
ილეში 140
ილზა 476
ინდოეთი 173, 174, 176
ინწობა 452
იორი 181
ირისკოპოზი 142
ისპანი 209, 215, 261, 371, 462, 529, 571, 690
იულთა 278, 422, 451
იყალთო 483

კ

კავთისკევი 59, 254—256
კალაუბანი 265
კარაღეთი 270, 325, 685
კარაღის ხევი 485
კარბი 43, 434, 521
კარდანეხი 230
კარსანი 136
კარშაგარი 22
კასხი 433, 434, 470, 520, 522, 598
კაქაკუტი 274
კაქრეთი 486
კახეთი 388, 642
კახისუბანი 248
კერნავი 117

კეხისჭვარი 130
კეზეთი 218
კვანტასლისი 34
კვანჭალა 247
კვარბითი 73
კვესეთი 34
კვირიკეთი 34
კისის ქევი 97, 312, 653, 655
კლდისა 33
კლდის წყარო 262—263
კოდა 99, 258
კოდის წყარო 523
კოდმანი 132
კოია 34
კოლბოული 317
კონდოლი 216, 312, 653
კოტაწეგდეცი 25
კოხტა 34
კრეფა 30, 153
კრკონის მონასტერი 38, 39
კრცხილა 31
კრობანი 130
კრწანისი 219, 545
კუმისი 99
კუსირეთი 598

ლ

ლაგამასქევი 74
ლაგაშა 199
ლარები 257
ლევის უბანი 31
ლუთეთი 77, 194, 195
ლერწამი 218
ლეთი 384
ლენხუმი 123
ლიახვი 305, 314
ლისი 11, 70
ლიპარიტისამა 20
ლიპნი 12
ლიჩი 476
ლიყურეთი 110
ლოპოტა 278, 384, 453
ლორაშენი 25
ლორე 104, 105, 164

ლოქის მთა 25
ლული 614

მ

მალამსხუდი 25
მანავი 461, 515
მანაკერტი 18
მარაბდა 24, 34, 203, 204, 404, 405
მარიამნი 34, 279
მარმაროვანი 96, 97
მატანი 45, 474, 475
მაშავერა 151
მაჩხანი 230
მახარაღაჯი 158, 433, 522
მგრგვალი ჭალა 45
მელე 41, 112
მელისკვრელი 199
მერე 626, 681
მეტეხი 295, 577
მემლეთი 103
მეჭვრისკევი 304, 433, 521, 571
მეჭუდის წყალი 304
მთიულეთი 406
მირტაშენი 28
მიტარბისი 241
მიწობი 131
მიჭა 25
მლაშე 54
მოღამნახე 34
მოღამნახის ციხე 96, 97
მოქრისი 70
მოხისი 521, 554
მეაფა 166
მუბათი 155
მუგუთი 28, 31
მუნეფრიანი 82
მუტვისი 22
მუხათი 99, 241, 242
მუხრანი 43
მღვრიეს ქევი 237
მყარლის წყარო 229
მშვლის ნახტომი 452
მცხეთა 77, 252—256, 441
მცოვრეთი 223
მძივლეთი 133

6

ნადარბაზევი 522
ნაკაშური 123
ნარბალი 237
ნარეკუაზი 43, 44
ნასაძროხალი 680
ნასტარსევი 523
ნატბეურა 258
ნაფარეული 452
ნაქალაქევი 34, 325, 521
ნაციხვარი 112, 113
ნაწრეტი 521
ნახიდური 137, 138
ნახჩევანი 454
ნეფის წყარო 270
ნიაბი 252—257, 441
ნიგოზწყალი 617
ნიონჯევი 112, 113
ნიქოზი 362, 470, 523
ნიჩბისი 72, 82, 128, 144, 194, 313
ნორის უბანი 151
ნოსტე 57, 62
ნოჯის ქევი 188
ნუგზარას სოფელი 434
ნული 50, 146, 262, 306, 307
ნუზლი 158, 346

მ

ოკამი 36, 523
ორბეთი 155
ორბოძალი 521
ორთაშუა 100
ოროშმანი 26
ორქაშენი 434—436, 471
ოსიაური 594
ოღნიანი 384
ოჩიაურის ქევი 257
ოჩლური 155
ოძისი 40, 41
ოზერა 313

პატარა ეგრიზი 324
პატარა მარიამნი 34
პატარძელი 371
პიტლოვანი 188

რ

რატევანი 27, 42, 43
რასტაბაზარი 226, 381
რევაშენი 34, 204
რეხა 116, 433, 436, 470, 520, 522, 554
რეხულა 326
რიკაძე (სოფელი) 69, 262
რუისი 132, 263, 302, 319, 342, 435, 470, 531, 607, 613
რუისპირი 483
რუსეთი 396
რხვითი 362

ს

საათაბაგო 377, 379
საამილახორო 434, 522
საბარათიანო 70, 105
საბარათაშვილო 105, 694
საბატი 113
საბუე 346, 452, 467, 476
საბუშატლო 338
საგარეჯო 96, 97, 366, 371, 425
საგურამო 227
სადავითიშვილო 134, 136
სადგერი 239, 240
სათარხნო 577
სათბილელი 70
საკარისი 26, 608
საკირე 31
სალორო 105
სამაგარა 26
სამადანთ კარაქა 23
სამანგლელი 380
სამთავისი 522
სამთის წყარო 199
სამლაშე 117, 118
სამროვლო 358
სამშვილდე 594
სამწევრისი 77, 80, 129

სამწყალი 146
სამწყარაძეო 194, 208
სანიორე 278
სანაინი 142, 143
სანებლისი 130
სარკინეთი 34, 110
სასალტია 148
სასირეთი 73, 367, 419, 465, 603
სასომხითო 105
სატივე 69, 262
სატეხი 346
საუაფრე 39
საუანჩიელო 517
საშაბურო 462
საჩერქეზო 258
საჩოლაუნო 338
საცაგერლო 124
საციციანო 195, 531, 532
საციციშვილო 61, 134
საცხენისი 402
საძაგანო 517
სახვევი 218
სახუევანი 103
საქორცე 238
საქოტის ქალა 90
საქუნდარი 123
საჯავახიანო 106, 577
საჯავრისი 393
სეიდაბათი 382, 473, 649
სენები 126
სველნეთი 198, 342
სვიმონას სოფელი 221, 433, 521
სიონთა 39
სილნალი 515
სკრა 37, 403, 567
სიქიშხანი 20
სოხისი 161, 436, 521
სომხითი 32, 274
სონნის ნასოფლარი 171
სტამბოლი 621
სტოკა 69, 262
სულგედიანი 25
სულუტი 31
სურამი 61, 62

სხალნარი 33, 204
სხერტა 295

ტ

ტაბახმელა 86
ტაშალია 26
ტანძია 26, 91
ტაშირი 104, 105
ტაშისკარი 241
ტახტის გორა 451
ტბისი 11, 13, 33, 147, 203
ტბეთი 524
ტირინისი 384
ტირძნისი 567
ტნუხის სოფელი 26
ტფილისი 406, 441, 503
ტყვიაფი 553, 663, 687

უ

უბისი 140
უდაბნო 276
უზემაფირმადის სოფელი 26
უზუნაური 237
უკანდალეთი 339
უკანგორი 24
უკუდარი 35
ულუმბა 561
ურცთალა 274
უხანეთი 325
უხისტე 522
უტო 249, 332, 492, 493, 538

ფ

ფაზანთ კარაქა 33
ფარეჭეი 25
ფელის ციხე 58
ფიტარეთი 20, 109, 110, 204
ფიცე 39
ფიცხისი 70
ფონთბელა 136
ფრისი 523
ფურნაგისი 523
ფშავი 369

ფცა 309

ფხვენისი 435, 521, 522, 523, 598

ძ

ქალიგენი 34

ქარელი 131, 371, 491

ქართლი 379, 388, 418, 642, 693

ქედის გელესია 25

ქეთილაშენი 25

ქემერტი 495

ქერანდენი 25

ქვაბევანი 23

ქვათახევი 149

ქვაპალა 474

ქვახვრელი 436

ქვემო აბანო 32

ქვემო ბოლნისი 297, 389

ქვემო თაგუთი 24

ქვემო მძივლეთი, 133

ქვემო ოროშმანი 25

ქვემო რეხი 236

ქვემო სობისი 434

ქვემო საბუნარა 34

ქვემო უბანი 253, 441

ქვემო შინდლარა 26

ქვემო ხვითი 598

ქვენა ტკოცა 554, 556

ქინძათი 262, 306, 307

ქინძარა 523

ქისიყი 515

ქოთიში 260

ქოდალის ციხე 689, 690

ქოლაგირი 521,

ქორდი 475

ქსანი 280, 281, 311, 325, 326, 557

ქსოვრისი 73

ქუათეთრისი 691, 692

ქუენადრისი 40, 41

ქუენაფლაში 131

ქუთაისი 414

ქუჩა მონასტერი 31

ქუჩათი 34

ღ

ღანიბანი 103

ღანუქი 293

ღართისკარი 407

ღვერეთი 69, 133, 262, 524

ღვერთულა 306

ღლაანი 218

ღოდორა 476

ღოდოფნა 98, 222, 250, 260

ღორიეთი 34

ღორისთავი 94

ღუფისხევი 129

ღურო 166

ყ

ყაბალა 14

ყადრუყელი 25

ყაესკეტი 25

ყაზანარაშვილის სოფელი 31

ყაზახი 547

ყამიში 25

ყანდაარი 429

ყანდუკა 105

ყარაია 191

ყარაბაღი 164

ყარაბუღაზი 275

ყარაქიღლიზი 25

ყარაღაჯი 112, 455, 456, 542

ყარაში 25

ყელქცეული? 502

ყენეთი 131

ყვედრები 123

ყინცვისი 132, 417

ყოთოჩბუღაზი 224

ყორანთა 42, 43

ყორნევი 224

ყოროვანი 151

ყოშაქილიზა 105, 522

ყრის ქევი 183

ყუდრო 221

ყურისი 241

შ

შაგოგოზი 24

შაფნი 70

შაფხაყდარი 26

შაისულანი 433, 449, 522, 598

შაისულევი 160

შანკავერი 167
შანშის სოფელი 315
შარაფხანა 43, 44
შაშიანი 96, 97
შერთულა 615
შესუეტოლა 103, 218
შილდა 320, 346, 377, 452
შინდნარი 110
შინდისი 219, 637, 639
შირაქი 91
შირვანი 479
შირჩაპატი 105
შიშთაფა 105
შუანი 123
შულავერი 111

ჩ

ჩალა 199
ჩალიანი 258
ჩალაუბანი 549, 577
ჩალის ციხე 30
ჩანგილარი 36
ჩელთი? 452
ჩეკური 216
ჩინახ ჰალა 31
ჩინჩაური 21
ჩირგმეშენი 25
ჩიქუნური 51
ჩიხური 412, 43
ჩიჩეთი 252—256, 441
ჩრდილის უბანი 279
ჩობახური 653—657, 659
ჩორსუ 225, 381, 651
ჩუხურეთი 269
ჩხერის ციხე 140
ჩხიკვა 33, 386
ჩხჩობანი 142

ც

ციხეზდავი 252—256, 441
ციხედიდი 252—256, 304, 441, 442
ცოვრეთი 29, 34

ცული 346
ცუქითი 131
ცხეკვი 229
ცხვილოსი 470, 520, 522
ცხინვალი (ქრცხინვალი) 318, 460, 490,
523, 564, 598, 664, 672, 674, 678, 686
ცხირეთი 40, 41
ცხნარი 12
ცხრამუხა 610
ცხუკური 412
ცხურისი 12, 34

ძ

ძარი 208
ძალთახევი 241
ძეგვი 252, 264, 265, 441
ძევერა 305, 434, 470, 605
ძვიმლეთი 325
ძიძის მონასტერი 131
ძოვრეთი 373

წ

წაბლოვანა 69, 262
წავციხი 79
წაკულთა 524
წარუთი 31
წიბეთი 216
წერაქვი 259
წითელი ეკლესია 26, 105
წილქანი 44
წინანდალი 97
წინანაური 260
წინარეხი 252, 348, 441
წინწყარო 152, 170, 229, 515
წირამთა 94
წიწამური 166
წნორი 31
წოლადი 325
წორბისი 598
წუნეთი 128, 382

ბ

ბალა 113, 524, 598
ბანდრის ქევი 248
ბანავსკუტი 283
ბაობი 34, 113, 136
ბენჭეხი 113
ბერემის წყალი 96, 97
ბვიროსი 167, 168
ბიაური 479
ბიკპიკის წყალი 94
ბიპეკის წყალი 274
ბიტები? 523
ბუიროსი 111
ბუკის სოფელი 105
ბრეში 110
ბური 199

ბ

ბალეები? 131
ბანბოძოარი 25
ბანდაკი 40, 62, 423
ბატის სოფელი 26
ბაში 275—276
ბეკორძი 387
ბენგალი 200
ბეფინისხევი 476
ბედურეთი 129, 208, 373
ბიდისთავი 247, 473
ბოლაშენი 97

ბოვლე 38, 57, 281, 496
ბოვლევის ციხე 573
ბოზეთი 12
ბონი 76
ბორასანი 547
ბორიხები 34
ბოფისი 65
ბოშაძემრი 241, 242
ბული 24

ბ

ბელთუბანი 115, 282, 301, 305, 306,
585
ბეთუბანი 304

ჯ

ჯაბა 110
ჯავახეთი 367, 547, 591, 637
ჯავის ზეობა 524
ჯაზიანი 26
ჯვარები? 238
ჯვარი 246
ჯილღი 105
ჯიმითი 485

ჰ

ჰავლაბარი 343, 649, 650

ტერმინთა სპიკერული*

ბ

აბაზი 143, 651
 აბანო 186, 212, 213, 291
 აბდარი 298
 აბრეშუმი 266
 აბჯარი 13
 აგურხანა 649, 651
 ადლი ყუენის ა. 122; 133, 289, 290, 299, 439, 676
 ავადმოპერობა 684
 ავეჭულობა 341
 ავი ა. დავმარტებია 57; ა. და უკაცრა-
 ული 62
 ავკაცობა 61, 183, 555
 აზატი 492
 აზნაურშვილი სწორი ა. 9, 10, 33, 49, 59, 63, 64, 67, 77—83, 98, 107—110; მო-
 დებული ა. 118; 158, 159, 164, 240, 272, 389, 412—415, 441, 509, 518, 560, 563; შუათანა ა. 573, 601, 684; ცალ-
 მოგვი ა. 601; 627, 692
 აზნი ტელმწიფის ა. 645
 ათეული ბოლნისთა ა. 41
 ათი ღალას ათხედ იღებდეს 172
 ათისთავი ქვეერის ა. 283; 498, 623
 აივანი 306, 307
 აღაგი 35, 42, 90, 103; სასარლო ა. 42; 56; საცილობელი ა. 90 მოუგონე-
 ბელი ა. 156; განაფიცი ა. 477; სასი-
 კდილო ა. 591
 აღება? მამული ბატონს უალოს 53
 აღნება? 412
 ამაგი ა. და ჭირახელი 398
 ამბოხი 499
 ამოვარდნილი 86, 247

ამოწყუთილი ა. და დაობლებული 79; 435
 ამბანაგობა 291
 ანაწერი 329, 412
 ანბრი 307
 ანგარიში 400, 532; სათხოვრის ა. 560; 651
 ანეული 111
 ანდერძება მამული მიანდერძაო 53
 ანდერძი 264, 459, 460, 514
 აოქრება 56
 არაწმინდება 75
 არბაზობა 571
 არეკალი 163
 არზა 163, 482, 515, 564, 627, 646
 ასისტავი 216
 აფორაქება (იხ. დაფორაქება) საქონე-
 ლი აიფორიაქესო 79
 აფუშვა დედაწულთ აფუშვისათვის 356
 აღაბი 66
 აღოქმა 448
 აღილათი 224, 678, 690
 აურა გლეხი აუყაროს 126, 412
 აშა 419, 438, 465, 509, 671, 694
 აშორო 49, 52, 53, 56, 59, 61, 62, 77—
 83, 106, 109, 117, 118, 127, 164, 176, 177, 212, 238, 279, 284, 286, 298, 300, 302, 317, 318; უაშორებდა 328, 348, 361, 372, 385, 410—416, 423, 458, 465, 593
 ახალშენი 133
 ახი 629
 ახო 145, 171, 183, 204; ა. გაეტეხათ 235; 622
 ახსაყალბუ 233
 აწნასი 290, 296, 315, 330, 353, 381, 400, 500, 609

* ყველა გვერდი მითითებული ი არ არის.

ბ

ბაგა 117, 235, 283, 392, 470, 478, 479
 ბადალი 386; ბ. გლეხი 579
 ბათილამა 686
 ბათილი 511, 606
 ბათლი თალი 196
 ბალი 257
 ბაი 433
 ბამბა 111
 ბანი 300; სახლის ბ. 355
 ბაჟი 264, 265, 525, 526
 ბარა 362, 363
 ბარათი ცოლი და შვილი ბ-ში გაუცეს 111; 170, 215, 216, 239, 240—243, 248, 253, 259, 282, 283, 308, 334, 341, 351, 368, 373, 377; ბ-ში ჩაეგდოთ 403; 414, 422, 426, 441, 486, 543, 594, 604, 622, 660
 ბარგი 406
 ბარქაში 12
 ბარძიმი 347
 ბატკანი 172
 ბატონი (მეფე) 35, 47; კახის ბ. 60, 62, 217; ქართუელის ბ. 60, 62; იმერლის ბ. 60, 62; 68; მემკვიდრე ბ. 79, 84; 106—107, 190, 214, 215, 227, 273, 285, 306, 354, 378, 398, 406, 407, 414, 480—482, 513, 564, 629
 ბატონგაწყრომილი 153, 154
 ბატონიშვილი ბ. მდივანბეგი 151
 ბატონყმობა 561
 ბაღი 150, 176, 177, 304, 310, 386, 421, 433, 442, 469, 544, 589, 598, 599, 640, 649, 662
 ბაღჩა 19, 46, 127, 149, 225, 226, 353, 363
 ბაყალი 233, 296, 315
 ბეგარა 203, 476
 ბეგლარბეგი ყარაბაღის ბ. 164
 ბედოვლათი 174
 ბეწღობა 56, 599
 ბეითალმანი (ბეითალმალი) 513, 524, 576, 617, 640, 656, 670, 690
 ბელდარი 233
 ბემაიობა 267

ბესაბობა 555

ბირება მესისხლეს ბ. დაუწყო 108

ბიჭი 108, 133, 192, 204—206, 234, 235, 257, 363, 382, 394, 413; ნასყიდი ბ. 417; 567, 591, 605

ბოგანო 116; ბ. უმამულოდ 132; 205, 393; ბ. და მეკომური გლეხი 543; 622

ბორჯალი ფიცის ბ. 50; 189

ბოსელი 17, 218, 386

ბოსტანი 118, 133, 150, 172, 277, 393, 640

ბოქოულთხუცობა 45

ბრალი 619

ბულმაში? 248

ბუში 223, 530

ბუჭულა (წისკელი) 494

ბჟე (ბრჟე) 44, 46, 51, 52, 55, 72, 81, 102, 118, 119, 144, 331, 337, 411, 476; დაესხედით კარისა ბრჟენი და მოურაენი 46; დაესხედით ბჟედ და მოსამართლედ 691

ბჟობა (ბჟობა) 56, 63, 83, 262, 231, 545

გ

გააზატება 13

გაბათილება განაჩენი გაგვიბათილებია 554

გაბარათება მამული გაუბარათეთ 115, 214

გაბრა საქორწილოში გაუბარა 148; იმაში გაუბარეთ 385, 386

გაბჟობა (გაბრჟობა, გაბჟობა) 35, 56, 63, 64, 72, 102, 118, 166, 333, 345, 412, 445, 611, 625

გაგდებით გ. რომ ყოფილიყოს 112

გაგინება 300

გათხოვება 341, 567, 587

გაკეთება გ. და წაქდენა 106

გაკითხვა ალათანგი გავეკითხეთ, ჩივაძე გავეკითხეთ 61

გალავანი 307, 346, 355, 435, 438, 522, 599

გალაშქრება სანადიროდ გაილაშქრა 91

გალახვა 211, 333, 410, 413, 489, 668, 683, 684

გალახულობა 334, 457.
გამდელი 67
გამთავე 141
გამოთრევა უკაცრადი გ. 58, 77, 80
გამონახვა 13
გამოსავალი 218, 292, 320, 398, 456,
465; ყმისა და მამულის გ. 530; 581,
587, 622, 647, 673, 690
გამოსადები სამელიქო გ. 201; 578
გამრიგე 251
გამოფიცვა 58, 64, 68, 83, 86, 96,
97, 110, 133, 169, 213
გამოფიცული გ. მამულები 69; ორჯერ
გამოფიცული იყო და აღარც "მესამე
დაედებოდა 91
გამოღარიბება გ-ში წაყიდობა 216
გამოცდა 403
გამოძიება 41
გამოძიებულობა 15
გამოწვევა გამოაწვია თავს დასასხამათ
413
გამოხსნა 108
გამოხუება 75
გამუღავენება 79
გამხუიდველი 197
გამწეობა 227
განაყარი 693
განაყოფი 85, 137, 241, 340, 422, 423,
430
განაჩენი 35, 50, 53, 83, 92, 93, 100, 111,
120, 146, 153, 160, 185, 186; ბატონის
გ. 371, 482; 404, 407, 413, 418, 421,
428; მეფის ვახტანგის გ. 435, 509;
459, 462, 463, 466, 497, 510, 516;
გ. გაცუღდა 518, 529, 536, 563, 568,
572, 574, 581, 593, 602, 607, 638, 669,
673, 676
განგებულება 15
განდრეკა განჩინების გ. 559
განდრეკილება 448
განზრახვა ნდომით და გ-ით 318
განპატიუება დაისჯებიან და განიბატიუ-
ვიან 500
განრიგება წყევისაგან განარიგეს სული
მისი 160

განსჯა 445
განყოფილება 480
განჩინება 160, 429, 467, 525, 533; დიდი
გ. 525; 558, 559, 562, 568, 575, 589,
590, 619, 622; ქურდობის გ. 625; 634,
641, 646, 659, 661
განწესება 539; ახალი გ. 596, 681; სა-
ქართველოს გ. 623
გარდაბრუნება გარდამიბრუნდა და ბეზ-
ლობა დამიწყო 56
გარდაკიდება მამულზედ გარდაკიდებუ-
ლიყენენ 691
გარდამავლობა გ. კანუნთასა 445
გარდახვლა სამართალს გ. 83; ბრძანებას
გარდავა 122; განაჩენს გარდავა 124,
144
გარდაშეება გარდაუშვით და არა ზედა-
იც 46
გარდაწყვეტილი 51
გარდახლომა პირობას გარდაჰხდენ 54
გარდახუეწა 58, 77, 79, 108
გარდახუეწილი გ. და დაბალთულნი 78
გარდაქდევინება 55
გარიგება 146
გარონინება ტყუილი იყო და გაგარონი-
ნეთ 155; 412
გარჯა 240; ხელდახელ გ. 457
გარჯილი 223
გახადევარი 237
გახავალი 231
გახამართლება 15, 73, 92, 183, 333, 388
გახამნვა გაუსამნავს და გაუსამძღვრავს
91; 242
გახამერელო 172, 191, 260, 378, 379,
558
გახინჯვა საკომლოთ გაცინჯეთ 65
გახუიდული 197
გახუიდულობა მამულის გ. 232
გატება საფიცრის წიგნი გამიტებეთ 44;
ქურდები გატებოს 67; ფიცი და პირო-
ბა გაგუიბებს 82; მქნელი გაუტებოს
164; სახლის გ. 227; ახოს გ. 237; ლო-
ყა გაუტება 600; ცხვირი გაუტება 602;
ბრძანება გაუტებია 630
გატეხილობა 601

გატყდომი ამაში გატყდა 228
გაუგებლობა 272
გაუცარავებული 63
გაურჯელად 148
გაფიცული გ. და გასამძღრული 90
გაქურდვა 411
გადარიბება ძმა და და გავლარიბდითო 80; 410
გაყენება ტყე გააყენა 142, 143
გაყიდვა 141, 144, 173, 174, 180; ტყვის გ. 192; ნასყიდი მამული გაყეიდა 232; 249, 338, 356, 360, 377, 401, 402; გლეხი კაცი მამულს ვერ გაყიდის თუ არ ნასყიდსა 390; უბატონოთ ყმა თავს ვერ გაყიდის 570; 581; კაცი გაუყიდნით 695
გაყოფა 9; ძმურად გაიყონ 12—14; სწორად გაიყონ 14; შუა გაიყონ 39; სულადზე გაუყონ 46; ძმაზედ გაიყონ 446; მკლავზედ უნდა გაიყონ 622; სულზედ გაიყონ 622
გაყრა 10, 15; მოყრობიდან გამყარაო 59, 61; 127, 157—160, 189, 203, 205, 214, 444
გაშარიკება 291
გაშორება 214
გაჩენა 9, 12—14; სამართლის გ. 83
გაჩენილი 14
გაცარცვა 53, 67, 68, 396, 609, 684
გაცალცაება გაგვიცალცაეებია 124
გაცემა გაქცა და დავასხეს 166
გაძლიანება 239
გაცუდება 46; ხელი გაუცუდეს 48; მუცელი გაუცუდდა 80; განაჩენი გაუცუდეს 154, 367; სიგლით გაგვიცუდებია 160; 185, 253, 263; სიგელი გაცუდებულა 455; განაჩენი გაცუდდა 518
გაცუდებული 51
გაწილება 92, 93, 386; ცოლის გ. 396; მოახლე გაეწილებინა 438; მხლებელი გაუწილებია 552; მოახლე გაგვიწიბულა 552, 669; 677
გაწილვა ბარათით გაეწილათ 216
გაწყრომა ბატონი გაგწყრომია 53; მოუჩაყის სახლი გამიწყრაო 56; ბატონი

გამიწყრომა 56; მეფე გაწყრომოდა დაბეჭდვის 153
გაბარება თავი გაიხაროს 336
გაბეიბრება 59
გერი 382
გინება 355, 509
გირაო 176, 177, 193; გ. ეპიროს 237; გ. ღაისნას 237; 323, 375, 392, 396, 408, 455, 456, 464, 487, 501, 542, 565, 596, 598, 645, 647, 663, 673, 686, 687
გლეხი 13, 14; მეგუდრე გ. 36, 43; 47—52; კუპლი გ. 57, 77, 83, 111, 198, 243; სამკუიღრო გ. 278; გასამყრელო გ. 278, 281; გ. იქრთამე 413; გ. მოსთხარე 412; მეკომური და ბოგანო გ. 543
გოგო 176, 204, 235; ნასყიდი გ. 383; 385, 411, 570
გომური 306, 307
გოხი? 517
გუერცმოყენება გუერც მოიყენაო 56
გულთანი 111, 436
გულავად გ. იყენით და გარდიყიდნით 107
გულის გაერთება გულიც გაუერთთე 81
გუჯარი 41, 73, 74, 235; საწყევრის გ. 276; 320; გ. ნასყიდობისა 339; გ. შეწირულობისა 339, 421; 617, 657

დ

დაბალთული 78
დაბეზლება 59, 64, 411, 423, 424, 599
დაბეჭდვა წიგნი დაუბეჭდეთ 262
დაგდება ქალიც დამიგდო 59—62
დაგირავება 396, 536, 542, 575, 576, 583, 584, 587
დაგირავებული 177
დაგლეჯა წიგნი დაგლეჯონ 51; წვერი დაგლეჯა 600; ქორის დაგლეჯა 600
დავა 155; დ. გავაშვებინეთ და ჩავატარეთ 336; 406; დ. და ლაპარაკი 442; 479, 485, 511
დავთარი 264, 422, 486, 487, 512, 524, 525, 560, 578
დათმევა ვეღარ დავითმევეთ 82
დათრევა ცოლშვილი დამითრევეს 58

დათხოვა არდაშელაშვილს დაეთხოვეო 59
დათხრა თვალეზი დაუთხრა 623
დაკარგვა ცოლშვილიც დაუკარგეო 108
დაკოდა 140, 316, 328 დედათქვენი და-
კოდეთ 140
დაკოდილობა 48, 49, 439
დალაქი 246, 382
დალაშქრვა 370
დალახვა 683
დამარცხება მსახურსა და აზნაურშვილს
არცაა დამარცხებია 59; 414
დამკვიდრება 69; დავუიშვიდრებია მითით
ბარამდისინ 105; დაამკვიდრა სამარ-
თალმა 589
დამნაშავე 75
დამოყვრება 55, 56, 60
დამოციქულება 108
დამცვრება 412
დამხდომი 217, 230, 231
დამხდური 71, 91, 161, 168, 174, 176,
220, 233, 341, 354
დანარჩუნება სამართალმა დანარჩუნა
72
დანაშავები 53, 58, 140
დანაშაული 125, 264, 272, 557, 559, 620,
683
დანიშნული 59, 643
დანახარჯი 532, 687, 690
დაობა 274
დაობლებული ამოწყუთილი და დ. 79
დაპატიჟება 81, 82
დაპატრონება 70
დარბაისელი 15, 69, 212, 248
დარბევა 58, 68, 106, 161, 182
დარდისარი 224
დასაკლისი 278
დასარჩობად 76
დასაქმება 606
დასაზღვრება 491
დასმენა 414; ბატონის დ. 593
დასტურად დ. და მართლად 71
დასტური 61
დასტუხათი 408, 565
დატაცებული 126
დატყვევება 370

დაურება 77; სისხლშიდ დაურება 224
დაუსაკლისობა 278
დაფიცება 14; ნაბნით დაიფიცოს 47—50;
ხელშეხრით დაიფიცოს 47—50; ხატ-
ზედ დაიფიცოს 50; ტყუილად დაფი-
ცება 546
დაფორაქება (დაკარგვა) საქონელი დამი-
ფორაქეს 56; საბადულობა დამიფორა-
ქეს 58; ცოლშვილის დაფორიაქება
108
დაყიდა 395
დაყოლა ფიცსა დაპყლოდეს 35
დაშავება ენის საქმით დაშავებულიყო
125; 184, 410, 439
დაშავებული 410
დაშველება 112, 187
დაჩემა 477
დაჩენა წყალობად დაეჩენო 60
დაჩეხვა ფარა დამაჩეხე თავს 48
დაცარცვა 683
დაცურცილი 58, 63, 106
დაწამება 192, 329
დაწინდვა 328; ქალწული დაწინდა 445
დაწყობა დავიწყვენით 106
დაქერა 13, 74; მოყურად დაუქირავსო
56; საბადულობით მამული არ დაი-
ქირვოდა 74; სახასით დაექირა 153;
166; შორს დაეიქირეთ 417; მამული
ქლმით დაეიქირეთ 557
დაჭიდება მამულს ოხრობითა დასჭიდე-
ბიხართ 70
დაქრა 47, 48, 135, 166, 339, 428, 592
დაქრილი 133
დაქრილობა 339
დახიწვა 301
დახსნევენება 108
დღოგი 224
დებულობა 320; ბატონყმობის დ. 595
დედავაცი საბატიო დ. 63
დედაწული 356
დედოფალი 47
დეკანოზობა 264, 265
დერეფანი 17, 225, 289, 290, 315, 353,
400, 439
დივანი დ. ვუყავ 184

დივლათი დ. მეტეს 201
დიკასტერია 360
დოვლათი 694
დრამა 156, 659
დრო დროს შემოგდებით 141, 275
დრომოუდევარი 274

ბ

ბზო 17
ბზოსადელი 17
ბჟუდერი 109, 110, 133
ბელი 224
ბელილაქი 377
ბენის მოჭრა 534
ბენისტარება 157
ბერთობა 261
ბერთსახლობა 106, 157, 160
ბერთსთავი 60
ბერთბრინი 482
ბშეკალასი 356

გ

გალი 124, 126, 150, 162, 178, 240, 245, 260, 264, 301, 309, 321, 323, 330, 343, 363, 381, 394, 397, 398, 400, 408, 424, 425, 483, 565, 576, 628, 643, 644, 673, 689; ბადალი გ. 365
გარისი 162, 487; საჭონლის გ. 621
გარისობა 621
გაჭარი 319
გახში 381, 382, 383, 651
გეზირი 433
გენახი 13, 19, 112, 119, 134, 144, 163, 169, 195, 243, 277, 336, 352, 361, 390, 397, 421, 430, 433, 435, 470, 492, 536, 580, 589, 604, 617, 640, 658, 673, 684
გეჭილ 292
გეჭილ-გეზირი 69, 88, 89, 105
გეჭი 296, 400, 511, 620, 648; გ. თუ ნაღდი 400

ვ

ვაეთი 473
ვაევა 584
ვარაღი 420

ვარარი 511, 518
ვედალასხმა 356
ვედაშე 678
ვედსიძე 205
ვეარი (ზუარი) ნასყიდი ზ. 13; 201, 123; სახასი ზ. 133; 152, 166, 167; 227, 236, 240, 260, 307, 363, 436, 470, 520, 543, 598, 648
ვიანი 106, 158, 382
ვითევი იბ. მზითევი
ვოლო 356, 357

თ

თაბია ბურჯის თ. 649
თავადი 15, 65, 336, 406, 422, 452; თავჩინებული თ. 15; 550, 561; მესამე თ. 573, 603, 668, 682
თავადიშვილი თ. კახეთში არ იყო 346; 369, 509
თავდათავ თ. შეფიცვა 693
თავდარბაზი 31
თავდასხმა 62, 77—82, 165, 413
თავდახსნა 481, 571
თავდახსნილი 442, 443
თავდახსნილობა 661
თავდები 511, 628
თავდებობა 327
თავისგასამტეხლო 284
თავის გატეხა 211, 212, 284, 302, 438, 456, 601, 663
თავისგატეხილობა 439
თავის დამსხვრევა 211
თავისნატეხი 302
თავილდარი 362, 583
თავლა 353, 400
თავნი 164, 228, 268, 312, 425, 455, 456, 647
თავს გასვლა თავს ვერ გაუვიდოდით 46
თავსმდეგი 217
თავქედობა 259
თათრობა 529
თამამათ ფ. თამამათ 337; თუმანი თ. 396
თამასუქი 164, 176, 177, 220, 226, 228, 268, 290, 301, 319, 375, 376, 397, 405,

406, 408, 455, 456, 487, 542, 564, 565,
621, 622

თანადგომა 69, 105

თანამკვიდრი 15

თარხანი 205, 208; თ. და მოყალნე 212

თარქიმნად ასი მარჩილი თ. მიართოს 59;

სოფელი თ. ღაგვიდონ 110, 111

თასი 12

თაფრლა 549

თაღარი? 118, 134, 235, 662?

თეთრი 49, 52, 57, 65, 80, 108, 144,
148, 158, 163, 164, 170, 174; 219, 234,
240, 245, 250, 266, 267, 301, 317, 318,
341, 351, 368, 375, 382, 394, 401,
405, 414, 418, 423, 427, 428, 438,
455—458, 465, 466, 479, 480, 483, 487,
511, 526, 531, 532, 542, 543, 564,
565, 577, 583, 584, 617, 628, 629,
663, 673, 686—688, 690

თემი 412

თესლი თ. კაცი 70

თეფში 12

თვალი თ-ები-ღაუთხრია 623

თივილა 319

თლილა 427

თოფი ჩახმახის თ. 303; 427; თ. ესრო-
ლათ 620

თოფჩიბაში 261, 262

თოფ-ხმალი 634

თრევა 82

თუთუნჯაგი 224

თუშანი 52, 57, 63, 83, 141, 163, 226,
245, 272, 292, 312, 341, 375, 394,
424, 455, 501, 526, 563, 592, 620, 634,
652, 668, 682, 695

თუშმალი 143

თხემი მოწამეთა თ. 75

თხოვნა ქალიც მთხოვა 55, 59; ცოლი
უთხოვნია 59

ო

ოარალი 46, 53, 134, 401, 427

ოასაული 395

ოლათი 274

ოლაჭი 564, 645

ილეტი 245

იშვომიერთი 47

იორარი 464, 469

ისარი 48; ი. ესროლა 692

იხტიარი 378

კ

კათალიკოზი ბატონი კ. 72—74

კალატოზი 233, 290, 292, 433

კალო 283, 475

კალო-საბჭელი 123, 172, 218, 386, 393,
604

კარაბადინი საბაზიეროს კ. 303

კარავი 303

კარი მივედით ყენის კარშიგან 52; მო-
გვიდგეს კარსა დარბაზისა ჩუენისა-
სა 54; კარზედ უბძანა 248; კარზე ილა-
პარაკონ 260; კარზე მოიყვანე 260

კარკაცობა 62

კარპანი? 17

კაცი საბატიო (საბატიო) კ. 13, 35, 54,
93, 108, 336, 356, 389, 423, 611, 637,
668; მცნობელი კ. 13; მოსხმული კ.
14; მახსოვარი კ. 42, 74, 87, 99, 667,
678; მკვიდრი კ. 45, 112; ყადარი კ. 57,
63, 71, 472; მომსმინო კ. 59; მოკეთე
კ. 62; მოპირე კ. 62; ამოვარდნილი კ.
65; უფროსი კ. 67, 99, 243, 273, 366,
397, 443, 678; თესლი კ. 70; ჰელშემ-
დეები კ. 76; შესახელებული კ. 52, 63;
72, 93, 107; შეუსახელებელი კ. 57, 63,
77, 78, 79, 107; შეგდებული კ. 72,
101, 103, 311, 318, 395; სწორი კ.
77—82, 107; მოღალატე კ. 78; მაცნე
კ. 79; მონასყიდე კ. 84; აფაა კ. 87;
ხორცშესხმული კ. 88; მოღებული კ.
101; თემის კ. 101, 111; ნაყმევი კ. 108;
მკულევი კ. 108; მეპატრონე კ. 120;
საცაგერლო კ. 124; მეშვიდრე კ. 127,
229, 489, 560; სოფლის კ. 161; ესთი-
ბრიანი კ. 229; ახსაყალუ კ. 233; მარ-
თლის მცოდინარე კ. 244; აყრილი კ.
280; ხატის კ. 287; ზითვის კ. 293; მო-
დავე კ. 317; გასყიდული კ. 336; ტო-
ლი კ. 359; მოსტიბარი კ. 373, 374;

მსახლობელი კ. 380; მიყოლილი კ. 391, 413; სულისმოყვარე კ. 421; საამილახოროს სახასო კ. 434; სარწმუნო კ. 495; მიკედლებული კ. 510; სათავისთაო კ. 523; საციციანოს კ. 532; მოთაბარი კ. 539; ამოწყვედილი კ. 542; ამარი კ. 554; ორგული კ. 557; დატყვევებული კ. 557; ნასყიდი კ. 560; დამსწრე კ. 667; შევარდნილი კ. 672; სახასო კ. 677; მოძღვრებიანი კ. 686; მუხტაბარი კ. 688

კაცისკვლა 349, 461

კბილი კ-ის ჩაგდებინება 212

კერძი 13, 110; წ. და კერძი 398

კედლათ უოუნა თუმანიშვილის კედლათ ვიყავო 585

კვალი ვენახი ცხრა კ. 685

კვლა (მკვლელობა) 140, 160, 153, 189, 208, 209, 303, 336

კოდი 314, 348, 393, 428

კოკა 314

კომლი 31, 260, 309, 339; საწოლი კ. 31; სამკვიდრო კ. 281

კორდი 133

კოშკი 56, 133; 253—254, 306, 307, 604

კულუხი 195, 358, 362, 545, 596

ლ

ლაგაზი 355

ლაღაზარა 650

ლაპარაკი 155, 157, 210, 294, 325, 331, 464, 473, 479, 495, 538

ლაშქარი ლ. მომისხამს 48; 62, 63; ლ. შეიყარა 77, 78; ლ. დამასხეს 79; ლ.

მოგუხებდნენბინოს 79..

ლაშქრობა 260, 554

ლეკობა 197, 377

ლიტრა 191, 266, 628

ლიტურდია 448

ლოჟა ლ. მომიტეხეს 49; ლ. გაუტეხა 600

მ

მადლის გარდაქდა (საპატარძლოსათვის)
მადლი გარდაქდევინე 61

მადლგარდაქდილი (საპატარძლო) 61

მაზლი 482

მაზმუნი 644, 651, 652

მათრაკი მ-ის დაკერა 357

მალი 571

მალუჯათი 362, 377, 418, 531, 571, 572

მალუჯათობა 481

მამამთავრობა 156, 256

მამასახლისი 111, 161, 173; ხეობის მ-ები 273; ქვეყნის მ. 515

მამინაცვალი 118

მამულ-დედული 341

მამული 9—13; სახასო მ. 13, 97, 283, 313, 404, 422, 434, 435, 520, 594; ნასყიდი მ. 13, 52, 72, 169, 232, 342, 360, 367, 371, 404, 462, 470, 563, 564, 641; საკომლო მ. 33, 250; სამეტერო მ. 39, მ. ბატონს უალს 53; მ. უქადეს 57; მ. და საქონელი 51; სამკვიდრო მ. 52, 72, 84, 104, 214, 215, 368, 529, 532, 615, 632, 692; სამუქუო მ. 84; საგლეხო მ. 84, 573; მ. ვიყიდეთ 52; მ. ვიქრთამეთ 52; მ. მიშოვნია 52; საერთო მ. 52, 434, 436, 488; მ. საერთოდ დავედეთ 52; მ. დაიჭირა 61, 368; საბადურობით მ. არ დაიჭიროდა 74; გამოფიცული მ. 69, 238, 261; სამოურაო მ. 97; საცილობელი მ. 111, 117, 144, 277; მ. გაუბარათეთ 115, 214; წყლის მ. 119; ხატის მ. 122, 436, 495; უკაცო მ. 132; მკუდრი მ. 148; წილი მ. 162; მ. სკეროდეს 164; გასყიდული მ. 174, 640; შემატებული მ. 214, 215, 351; ნაშოვნი მ. 214, 215; კერძი მ. 244; ფიცით გატანილი მ. 247; წანართმევი მ. 261 ბატონის უდასტუროდ მამულს ვერც იყიდის, ვერც გაყიდის 280; მ. უჭამიათ 281, 390; მ. ეყიდა 325, 371; ნასისხარი მ. 332; სადო მ. 368; გლეხიყაცი მამულს ვერ გაყიდის, თუ არ ნასყიდსა 390; გირაო მ. 396; მ. და ადგილი 410; მ. ეჭამო 418; მ. უყიდნია 420; საყდრის მ. 422; სახნავი მ. 434; გაუყოფარი მ. 379,

მიწა სახასო მ. 133, 134, 194, 393, 465;
 სათემო მ. 137; სათავისთაო მ. 198;
 მოსყიდული მ. 199, 200; საკომლო მ.
 249; ხატის მ. 278; ხანახირო მ. 283,
 476; ღლის მ. 299, 393; სამი ღლის სა-
 ხნავი მ. 376; ურწყავი მ. 393; საქნავი
 მ. 443; ათი ღლის მ. 470; საღალო მ.
 493
 მიქდომა 57, 58, 208, 684
 მიჯნა 375, 421
 მიერვალი 381
 მკვიდრი მ. კახი 386; მ. ჭავახი 387
 მკვლეილი 309
 მკლავზედ გაუფა ენახის გამოსავალი
 მკლავზედ უნდა გაიყონ 622; ქერი
 მკლავზედ უნდა გაიყონ 622
 მკლავი 650
 მოადო 695
 მოახილი 512, 569, 605
 მოახლე (მუახლე) 53, 56, 162, 228, 383;
 ნასყიდი მ. 438; 605, 669
 მოგებუილი 56, 409; მ. რჩომა და ყოფა
 124
 მოღავე 362, 425, 516, 517, 608, 680
 მოგება 187, 206
 მოღაობა 374
 მოდგომა საქმეში მომდგომოდეს 56
 მოდებუილი მ. აზნაურშვილები 118
 მოვალე 343, 487, 551, 576, 645
 მოთაბარი მ. მოწმე 538, 577 მ. შეაგდოს
 539
 მოთემე 205
 მოყეთე 62
 მოყიდება სახლისკაცად ველარ მოყვი-
 ლეთ 157
 მოკითხულობა 83, 373, 527
 მოღარე 46
 მოღეწვა ფერზი. მომიღეწეს 49
 მომსმინო სიტყვის მ. კაცი 59
 მომსყიდველი 199, 280
 მომჭირნე 104, 141
 მონაგარი 52, 245, 287, 604
 მონახიბი 621
 მონახიდე 84, 199, 340, 360, 434, 437,
 541, 628

მონაწილე 530
 მოპირე მ. კაცი 62
 მორწყვა 277, 279, 281
 მორჭმა ქონებით მორჭმულიყო 206
 მორჭმა-გადიდება 104
 მოსამართლე 51, 55, 56, 81, 93, 102,
 151, 162, 208, 231, 251, 262, 275,
 277, 281, 394, 476, 482, 490, 511, 528,
 529, 532, 538, 545, 607, 632, 672; ბე-
 და მ. 691
 მოსამსახურე 56, 133, 530, 627
 მოსაქმე 35, 69, 88, 89, 105, 171, 172,
 200, 204, 205, 221, 231, 241, 260, 283,
 284, 313; ბატონის მ. 126; მ-მ ალაბა-
 რაკოს და გაურიგოს 144
 მოსიხსარი 92
 მოტება ლოყა მომიტეხეს 49
 მოუდევარი 136
 მოურავი ბატონი მ. 55—65; 106; სოფ-
 ლის მ. 625
 მოურაობა 136, 253, 256, 264, 265, მ.
 ეჭამა 295
 მოფიცარი 35, 36, 47, 71, 73, 99, 138,
 144, 145, 154, 159, 188, 229; მ. შეუგ-
 დოს 311, 314; მ. შეუსახელოს 318,
 396; მ. უშოვოს 311, 318, 334, 396;
 შეგდებული მ. 311, 391; შეუგდებელი
 მ. 311; ყადარი მ. 334, 396; მ. მიყო-
 ლოს 334; მ. შეაგდოს 391, 472; ამ ხა-
 რისხის მ. 574; მ-რად შევაგდევი 692
 მოქალაქე 87, 186, 233, 292, 394, 545
 მოღალატე 78
 მოღალატეობა 79
 მოყვალე 301, 302
 მოყალნე 173
 მოყენება საქმე არ მოვიყენე 56
 მოყვრობა 55, 60, 61, 65, 119, 609;
 შეამავლობით და მ-ით 591
 მოყუარე 55—57, 79, 106, 125, 245;
 მ-რად გამოველოდიო 55, 56; მ-რად
 დაუჭირავსო 56, 57
 მოშლა საქმე მოშალოს 66
 მოჩივარი 166
 მოცილე 638
 მოციქულობა 48

მოძალდე 276
 მოწამე 72, 96, 97, 137; გარეშე მ. 143;
 შევლებული მ. 346, 510; მუხტაბარი
 მ. 487; სარწმუნო მ. 556, 581, 603,
 626; მოთაბარი მ. 538, 577; შეგლებუ-
 ლი მ. 611
 მოწამლვა 141
 მოწმობა 69, 147, 239; მ. ექნა 406;
 სარწმუნო მ. 603
 მოწოდება სამართალში მოუწოდეთ 599
 მოქირვება კიდევ მოვიქირვებ 60
 მოქირვებით მ. ებძანა 74
 მოქირნახულე 341
 მოხელდახელე 592
 მოხელე 46, 175; ეკლესიის მ. 422
 მოკდომა 81, 82
 მოჯალაბე 412
 მოჯამაგირე 314, 397, 570, 594
 მოვნელი 271
 მსახური 46, 52, 58, 59, 63, 64; შესა-
 ხელებული მ. 58, 59, 77—83, 98,
 107, 109, 111, 139, 148, 164, 173, 191,
 203, 240, 264, 283, 401, 402, 428, 595,
 596, 614, 627, 693
 მსაჯული 530, 533, 557, 590, 613, 662,
 669, 675
 მსჯიდელი 142, 199, 280, 360
 მსჯავრი 499
 მტერობა უკაცრული და მ. 61; ავკაცო-
 ბა და მ. 61; მ. გამოიჩინა 62; მ. და
 წყენა 125
 მტრობა 349
 მტყუნება ფიცმან ამტყუნოს 47—50
 მულათი 688
 მუსავადი? 241
 მუსაიბობა 337, 360
 მულქნა ბულამშის მ. 248
 მუმეიზი? ხელმწიფის მ. 358
 მუშა 236, 305
 მუჩალგა 270, 271, 543
 მუცლის წახდენა 509
 მუხანათი 559
 მუხტაბარი 460, 487, 537, მ. ქეთხულე-
 ბი 613; 688
 მუჯალამა 509

მქნელი 62; მ. გაუტეხოს 164
 მქონებელი 16—32, 519
 მცედვანი 170
 მძლავრობა მ-ით სკერია 661, 665
 მხევალი 270, 529
 მხლებელი 162—164, 227, 386, 416, 552

6

ნაბაგვარი 257, 258
 ნაბადი 427
 ნაბალარი 235, 646
 ნაბნით ნ. ლაიფიკოს 47—50
 ნაბოსტნარი 235
 ნაბრკობი 35, 51, 107, 188
 ნავაქრი 679
 ნავენაკობი 83, 390
 ნაზურევი 98, 117, 231, 247, 441, 470,
 494, 520, 543, 640, 667
 ნათესავი 87, 88, 366, 390
 ნათესაობა 558
 ნაილაჯი 291
 ნაიონჯარი 452
 ნაკალოვარი 450
 ნაკოშკარი 270, 306
 ნაკრაულობა 272, 300
 ნალაპარაკევი 55
 ნალბანდი 233, 524
 ნამარცხი 414
 ნამაქბიარამი 159
 ნამწითვი 293, 407
 ნამრუშები 498
 ნამსახური 104
 ნამსახურობა 558
 ნამტერალი 126
 ნამტერევი 412
 ნაოხარი 37, 110, 186, 248, 253, 336,
 442
 ნარბევი 126, 191
 ნარუვალი 450, 451
 ნასადგომარი 79
 ნასახლარი 235, 257, 283, 306, 474,
 617
 ნასისხარი ნ. მამული 332
 ნასისხლად ნ. და საუპატიოდ გავიჩენია
 93; ნ. მოგართვით 140, 141

ნასიხხლო ნ. სოფელი 69
ნასოფლარი 9, 13, 217, 219, 238, 239
ნასყიდათ ნ. დადევს 172; ნ. ისარჩლო-
ლით 192; ნ. იკერს 570
ნასუილი 13, 52, 45, 46, 72, 124, 130,
152, 163, 169, 175, 195, 197, 200—202,
225, 237, 247, 254, 269, 275, 276, 282,
296, 314, 325, 326, 333, 341, 360, 370,
372, 385, 390, 392, 407, 420, 421, 423,
426, 431, 434, 444, 454, 461, 462,
495, 502, 535, 542, 575, 614, 618, 640,
650, 665; ნ. მამული 13, 52, 72; მკვიდ-
რი ნ. 45; ნ. ვენახი 169; ნ. ბიჭი 175;
გლეხი კაცი მამულს ვერ გაყიდის თუ
არ ნასყიდსა 390; ნ. ან სამკვიდრო
575
ნასყიდობა 124, 137, 142, 172, 216, 218,
253, 280, 282, 286, 293, 338, 348, 349,
351, 358, 367, 368, 406, 407, 433—437,
442, 462, 474, 480, 481, 502, 529, 532,
536, 541, 563, 564, 583, 596, 615, 628;
ნასყიდობით მეჭიდებიანო 482; მრუ-
დი ნ. 552.
ნატამალი 307
ნატბევევი 450
ნატკენობა 302
ნატყუარი 328 .
ნაფაქი 414
ნაფუძარი 118, 168, 235, 306, 325, 343,
372, 390, 392, 589, 604
ნაქადები 44
ნაქმარი (ნაქმნარი) 58, 59
ნაქონი 499
ნაქრთამევი 52, 379
ნაქურდლად 83; მიწები ნ. გიჭირავსთ
638
ნაქურდალი 54, 188, 245
ნაღდი 296, 382, 511, 546, 648; ნ. თუ
ვეჯი 400
ნაშენი 133, 170, 226
ნაშენობა 186, 421, 434
ნაშოვარი საკუთარი ნ. 605
ნატარცვი 359, 427, 428
ნაცემი 211
ნაცემობა 302

ნაცემულობა 211
ნაძალადევი ნ. სამამულე საქმე 83; 414
ნაძარცუი 14, 54
ნაწისქვილარი 404
ნაწისქვილევი 42, 127
ნაწყალობევათ მამულს ნ. ირჩოლა 72
ნაწყენი 59, 126, 185
ნაჭირნახულები 133
ნახარჯი 65
ნახირი ნ. წამოესხა 57, 58
ნახსენები თქუენი და ზურაბისათვის ნ.
იყო 88
ნდომა ნ-ით და განზრახვით 318
ნებაწადილობა 225
ნებისყოფელი 158
ნიგოზი 403, 492
ნივთი 206
ნიშანი წიგნი და ნ. 64, 69; ბძანება და
ნ. 69, 83, 84, 88, 89, 103, 104; ნიშან-
ზე ელაპარაკებოდა 635; მიართვას შე-
კაზმული ცხენი ნიშნათ 635
ნიშანშებმული (საპატარძლო) 61
ნოქარი ნ-რის ხარჯი 582; 671
ნულში ჩანახი ნ. 585
ნუსხა (ნუსხა) 47, 199, 230, 276, 277,
280, 298, 311, 323, 400, 500, 651; მზი-
თვის ნ. 460

ო

ოდა 203
ომფორი 75
ორგულობა 559
ორთითი 302
ორიანობა 67
ორბაო 12
ოსმალობა 351, 405, 547, 552, 553, 581
ოსმალ-ყიზილბაშობა 360
ოქმი ო. და ბძანება 641; ო. გვებოძა
661
ოქრომედეელი კარის ო. 397
ოცისთავი 173, 498, 624
ოქრობა 70
ოჯახი ო-ის მოშლა და დამცრობა 158,
159

პარვა ცხენი მოეპარა 251; 361, 625
პარტახტი 47, 540
პათიუი 511
პატრონი 9, 15, 33, 35, 42—44; მამუ-
ლის პ. 632
პირადგამოღება გარიგების მოშლა პი-
რად გამოიღოს 159
პირი ორი პირი ცხური 58
პირისმიდრეკა პირი მიიდრეკა 654
პირსწადგომა სამართალში პირს წამო-
უდგა 534
პირუტყვი ცხენი და პირუტყვი ჰყვან-
დაო 55
პრიანება აღარ ეპრიანებოდეს 60, 216,
272
პრეე იხ. ბეე
პური ურემი პ. 61; კოდის ნამცხვარი პ.
66; 531

რ

რაზი 209, 224, 249, 257, 292, 372, 428,
431, 467, 470, 481
რავში 240, 262, 351, 352; ტელმწიფის
რ. 532
რიგი ბატონყმობის რ. 561
როგორყოფილობა 523
რუ სათემო რ. 161, 234
რუქუმი 330
რჩა ირჩოდეს 12—15; 35; ირჩოდეს და
რჩოდეს 46; ნასყიდობით ირჩოდა 137
რჩევა 410
რჩომა მოგებული რ. და ყოფა 124;
მშრალი რ. 172; 351, 410
რძალი 80
რჩული რ-დან შემცეულა 56

ს

საანჯმნოდ 559
სააღაპო 37, 39, 40, 41
სააღაპოდ მამული ს. დაუდევს 102
საბადულობა 58
საბადურობა ს-ით მამული არ დაიჭირ-
ვოდა 74

საბაზიერო 451
საბაჟო 18
საბატო ს. კაცი 13, 35, 54; ს. დედაკა-
ცი 63
საბატონიშვილო 614
საბაღე 149
საბელი 118, 119; სიგძით ერთი ს. 118
საბეჭდავთ ს. მიეცათ 495; 551
საბოგანო ს. ხარაბა 520
საბოსტენ 39, 149, 283
საბრჭოდ 63, 68; დედაკაცი ლაშქარში
ს. ვიარებოდეს 63
საბუღარი 120
საბჟო 663
საბმელი 218, 235, 296, 475; საბმელ-ბო-
სელი 469
სადეგო 127, 139, 245, 285, 322, 326,
350, 353, 408, 423, 425, 426, 501, 611,
612, 644
სადეკანოზო 264, 325
საერო 452
საენაქროთ 544, 640
სათემოთ ს. დახარჯულის 144
საზიანო 142, 278
საზღაური 251, 271; ქურდობის ს. 624;
სისხლის ს. 624
სათავისთავო 328, 523, 524, 536
სათავისოდ 44, 114, 126, 143, 145, 146,
157, 184, 186, 187, 201, 203, 211
სათავნო 543
სათესი 231
სათიბი 126, 218, 248
სათიბური 17
სათივე 241
სათლი 303
სათორნე 17, 118, 178, 193, 218, 220,
225, 290, 315, 330, 353, 364, 400, 439,
442, 469, 649
სათქმელი 155
სათხოვარი 560, 578
საიასაულო 183, 268, 510, 688
საკანონო 156, 625, 659
საკომლო (საკუამლო) ს-თ გავსინჯეთ 65;

- საგლეხო ს. 195 ს. ეყიდა 216, 223;
248, 249, 313, 384, 498, 524
- საკუთარი 41, 329; ს. ნაშობარი 605
- სალაპარაკო 65, 74, 81, 97, 134, 156,
187, 203, 245, 260, 289, 294, 311, 322,
326, 350, 353, 408, 423, 426, 464,
467, 481, 485, 501, 511, 532, 610, 611,
612, 622, 644, 693
- სალარო 306, 307
- სალაპი 178, 193, 233, 289, 315, 400
- სალიანი 380
- სამამათავრო 253, 265, 442
- სამამულედ 224, 275, 334
- სამამულს ს. აღარავინ დარჩა 70
- სამანი 183, 221, 222, 229, 234, 242
- სამართალი კელმწიფის ს. 15, 567; 54,
65; ს. უყონ 69; ს. გაუჩინეთ 77; ს.
დაედებოდა 77; ქალაქის ს. 87; ს. ვქე-
ნით 102, 138; ს. გაუჩინეთ 138; ს-ში
ვალაპარაკეთ. 142; ს-ით დავანარჩუ-
ნეთ 154; გაყრის ს. 157; ს-ში ვერას
შეუილა 172; ს. ექნათ 209, 221; ბატო-
ნის ს. 227; საქართველოს ს. 240, 591,
592; 273, 277; ს-ში ჩაცვივდით 317;
ს-ში ვერა. შეუვიდნენ 320; ს. დეე-
ლოთ 261; სასიტხო ს. 356, 357; ს.
განუსაზღვრეთ 387; ს-ში დავსხედით
391; უფროსი ს. 395; წყლის ს. 419;
ქართული ს. 529; ძველი ს. 596; ს-ში
მოუწოდეთ 599; ს-ში ჩაცვივდნენ 653
- სამართალი ბერძული 552, 657
- სამართალი სომხური 552
- სამართალი ვახტანგისა 439, 545, 624,
637, 647, 657; 682, 683
- სამართალი კათალიკოზთა 657
- სამარცხებელი 156
- სამარბი 82, 83, 226, 288, 290, 303,
314, 315, 321, 364, 425, 460
- სამარბო 622
- სამდივანბეგო 268, 312, 313, 425, 426,
625
- სამდივნოთ ს. საქმე გამიზდა 102
- სამდურავი 157, 271, 692
- სამეზვრევო 231
- სამელიქო 201
- სამეგრეო 172, 203, 205, 210
- სამზარეულო 307
- სამთო 522
- სამკაული 397
- სამკედრო 303
- სამკვიდრებელი 529
- სამკვიდრო 67; ს. შეკულოდა 85; ს-ზედ
მისულიყო 113; 561, 562, 587, 589;
ნასყიდი ან ს. 575
- სამკვიდრობა მამულის ს. 615
- სამკუთხედობით ს. ირჩოდა 72; ს. ირემებ-
და 121—122
- სამკუთხედოდ ს. და სამამულოდ 70; ს.
დარჩა 120
- სამლაშე 522
- სამლოცველო 499
- სამოსახლო 427
- სამოურაო 295, 586
- სამროვლო 358
- სამსახური 66, 69, 561, 563, 596
- სამსჯავრო 499
- სამუქფო (სანუქფო) 133, 147, 170, 187,
202, 247, 295, 304, 324, 449, 542
- სამლუდელი 452
- სამშვო 105; ქალა ს-თ დავანებეთ 181
- სამქრო საყდრის ს. 319
- სანათი 104
- სანადარო 314
- სანახშირე სისხლი და ს. 107
- საორაგულე 137
- საოჩხე 265
- საპალნე 66, 162, 163, 164
- საპარაკლისო 499
- საპირისწამლე 686
- სარგებელი 106, 162, 228, 236, 250,
264, 267, 312, 349, 394, 397, 455, 456,
466, 483, 577, 647, 673
- სარგო 191, 218, 453; საჯუარისმტერი-
თველო 41; მემალბის ს. 41
- სარდაფი 225, 290, 400, 439, 501, 650
- სართი 353
- სარამე? 365
- სარტყელი 427
- სარუვე 187
- სარჩელი 44, 55, 67, 70, 77, 85, 92,

- 100, 238, 239, 241, 271, 274, 282, 284, 294, 304, 308, 336, 401, 418, 430, 465, 473, 495, 532, 535, 666
- სარჩლობა** 13, 47, 53, 54, 64, 68, 83, 85, 86, 113, 118, 137, 151, 163, 187, 188, 219, 203; ნამეკობრეცსა სარჩლიდეს 47; კმალსა სარჩლობდა 53, 54; ისარჩლებოდით 68; ცუდებრალოდ ესარჩლებოდა 85; ნასყიდობით სარჩლობდა 151
- სარჩო** 158, 206, 227, 303, 621
- სარწყავი** 111
- სასამართლო ს. და სალაპარაკო** 209
- სასამდურავო** 65
- სასარე** 154, 211
- სასახლე** 12, 17, 45, 46, 112, 123, 133, 195, 254, 393, 469, 596
- სასარჩლო** 42, 184
- სასაფლაო** 56, 58, 109, 110, 126, 133, 149, 156, 168, 195, 234, 248, 249, 260, 302, 303, 308, 428, 430, 495, 541, 543, 561, 589, 604
- სასაქმით საქმე ს. ჩაუგდოს** 47
- სასვინაო** 173, 191
- სასირცხო ს. სამართალი** 356, 357
- სასისხარი** 125
- სასტუმრო** 369
- სასწაული (ხატი) ს. მოუსვენოს** 109
- სასჯელი განკანონების ს.** 446; მამამთავრობითი ს. 499
- სატევარი** 427, 634; ს. დაეკრა 591
- საუარესო** 128—132, 240, 282, 386, 624
- საუცაცრაო** 58
- საუმცროხო** 123, 133, 157, 215, 234, 282, 308, 386, 399, 469, 441, 442, 498, 536, 558, 604, 622, 623
- საუპატიო** 50, 75, 76, 92, 93, 125, 126, 162, 228, 271, 303, 319, 330, 356, 416, 489, 546, 601, 634, 668
- საუპატიურო** 83
- საური** 139, 529
- საუფროსო** 9, 12, 13, 36, 45, 52, 112, 128—132, 157, 171, 214, 216, 234, 240, 252—256, 259, 260, 281, 282, 290, 308, 311, 321, 370, 373, 386, 392, 399, 400, 439, 449, 498, 536, 573, 604, 622, 623, 631, 664, 679
- საუფლისწულო** 160, 434, 517, 525, 526
- საუხუცესო** 15, 17, 18, 20, 22, 23, 29, 31
- საუბარი** 429
- საფიცარი** 81, 143, 162, 163, 328, 336; ს. გაგიტეხთ 141
- საქვეწარმო** 544, 640
- საქვრიო** 173, 191, 567
- საქმე საგანაყოფო ს.** 44; ს. სასაქმით ჩაუგდოს 47; ს. ასაქმოს 47; საყარყაშო ს. 63, 65; უპატიური ს. 77; ავი ს. 77, 81, 88, 140, 166, 182, 331; უკაცრავლი და ურიგო ს. 82; ნაძალადევი სამამულე ს. 83; გასამძღრული და გაფიცული საქმე 90; ს. სამდივნოთ გამიხდა 102; სასისხარი ს. 106; საცილობელი ს. 113, 121, 124; ფიცის ს. 121; სალაპარაკო ს. 122; ენის ს. 125; ს-ს უდებდენ 126; ნაწყენი და ნამტერალი ს. 126; გასამართლებული და გასარიგებელი ს. 154; ურიგო და უმართებულო ს. 165; ნაგვაცევი ს. 182; ნა-საქმი ს. 416; უწესო და ქვეყნის დამაქცეველი ს. 417; საუფლისწულო ს. 449; სასჯულო ს. 499; უპატიო ს. 634; საბატონეშო ს. 659
- საქმობა ს-ბით წამხდარხარ** 57, 59; ბატონმა ასაქმა 416
- საქონელი** 55, 56, 67, 68, 79, 83; მამული და ს. 46, 51; საერთო ს. 52; მონაგარი ს. 52; ს. და პირუტყვი 64; 114, 164, 176, 266, 287, 299, 303, 309, 311, 319, 324, 332, 335, 356, 386, 398, 406, 419, 459, 460, 489, 490, 536, 541, 552, 593, 621, 624, 656; ზითვის ს. 379; სისხლიანი ს. 541
- საქორწილო** 148, 205, 381, 623
- საქურდალი** 336
- საღალატოდ** 78
- საღალო** 320
- საღორე** 420
- საყენე** 124
- საყარყაშო** 127, 139, 362
- საყდარი** 122, 126, 133, 249

- საუინულე 406
საუმო 79
საუურე 270, 271
საუორულო 453
საშუალო 157, 259, 282, 498
საშულრათ ს. ლაშქარი მომისხამს 48
საჩივარი 54, 55, 67, 70, 77, 92, 100, 114, 126, 143, 145, 146, 155, 157, 201, 203, 211, 238, 239, 336, 418, 429, 430, 432, 465; სიტყვა და ს. 509; 511, 538, 693, 695
საჩინო 15
საჩხუბარი 92
საცილო 151
საცილობელი 74, 90, 98, 109, 121, 122, 384, 391
საძალოდ 110
საძოვარი 155
საწბილო 356
საწინამძღვრო 561
საწირავი 499, 635, 659
საწისქვილო 42, 114, 155, 185, 204, 362, 372, 434, 538, 604
საწახელი 118, 134, 151, 235, 257, 283, 307, 504, 662
საწოლი? 45, 306
საწყლისპირო 265, 488, 666, 667
საჭეთმპყრობელი 75
საქირანხულო 36, 170, 171, 227, 254—256, 308, 310, 373, 449, 457, 558, 573, 623, 624, 670
სახაბაზო 307
სახასადრო 41
სახასო 39, 124, 216; ს. სოფელი 229; 431; ბატონის ს. 473; 545, 548, 549, 603, 608
სახასოდ ს. დაიდვას 158, 159; ს. ეწეროს 512; ს. დაიჭირეს 530
სახელო 219, 253, 257, 407, 442
სახიზრათ 138
სახლობუტოზა 442
სახლი 9, 17, 56, 61, 67, 68, 421; ს-ის უფროსი 690
სახლისკაცი 92, 93, 130, 131, 150, 157—160, 340, 366, 390, 407, 417, 429, 441, 449, 465, 474, 479, 480, 514, 517, 518, 524, 525, 536, 542, 556, 558, 603, 606, 615, 664, 690
სახლისკაცოზა 157, 191, 197, 215, 282, 308, 350, 406, 449, 480, 556, 557; ისახლისკაცეს 558
სახლოსნოზა 324
სახნავი სახასო ს. 46; 111, 117, 126, 218, 231, 242, 243, 248, 320, 470
სახსარი 108, 142, 564
სახუნდარი 172
სახუცო 659
საქარტო 53
საქდელი 441
საქელო 531
საქმარი 397
საქამაგირო 490
საჯაროთ ს. ვაფიყეთ 366
საჯილდო 429
საჯილდოდ ს. ებოძებინა 103
საჯინიზო 17, 171, 253, 255, 257, 307, 386, 433, 599
საჯოგე 452
სენაკი 39, 149
სესხება 328
სეფისკვერი 678
სიდედრი 164
სიდრკუე 448
სიკუიდილი ს. მიყო 58; 107, 108; საბატიოს კაცის ს. ყმისაგან არა კამსო და ნურც დაწესდებისო 108; კელად ს. 125
სიმოვრალე 272
სიმტყუენე 245
სირაჩიბაში 574
სირონი 421
სისხლი 61—63, 77, 82, 83, 92, 93, 102, 108, 114; ს. და სანახშირე 107; ტრილობის ს. 135; ს-ს წამოგედავენით 139; ს-ის მიცემა 140; ს-ის სანუქბო 141; ს. და ვალი 215; ს-თ ვერ ასლოდა 162; მცირე და უკადრისი ს. 166; ს. გაებჟოთ 209; ს. დასდებოდა 209; ს. და საუპატიო 211; ს. სდის 272; ს. დაუმცირდების 272, 300, 302; ს. გაა-

ჩინეს 309; მთელი ს. 332, 413, 509, 510; მართებული ს. 332; ს. დაედვა 345; ს-ს ედავებოდნენ 346; ს. გარდა-
გვიწყვიტე 354; დაშავების ს. 411; ს. იპატივა 411; ნახევარი ს. 412, 457, 489; ს-ლათ გვითხავთ 417; ს. გამო-
ვართვით 425; თავის გატების ს. 439; გბილის ს. 516; მოახლის ს. 553; 591, 592, 610; ს. გაუპტო 625; ს. გაუჩნდე-
ბოდა 633, 634; ს. განწყისდებოდა 633; ს. დაედებოდა 633; ს. დამამიდებოდა 633; 668, 669, 677, 681, 684, 695
სიტყვა უთქმელი, უხამსი და ურიგო ს. 155; ასაშლელი ს. 157; ბათილი ს. 164; ს-ით შეპყლოდნენ 211; ს. გამორეო-
ლათ 271; ტელი და ს. 408; ს. და სა-
ჩივარი 509

სიტყვება ავად დარჩნენ და სიტყვეს 159
სიტყვისგება 504

სიცრუე ს. აღიარა 534; 588

სიძე ს-ს შევეყრებით 60

სიძვა 439, 677

სიძულვილი 349

სოფელი ს-ის მიმოკვეთება 421; 422;
სახასო ს. 662

სროლა თოფი ესროლათ 620

სულადი 53, 394

სულება რაც რომ ისულეს 122; საიბე-
გამ ისულა 298

სულზედ შეგდება ღმერთსა და ს-ზედ
შევაგდეთ 100

სული მოწმეები სულსა და ღმერთს ქვეშ
შეეყარეთ 142

სულღმერთება როგორც ისულღმერთის
53; დაიფიკა და ისულღმერთა 87

სურსათი 380, 554

სეჟულისკანონი 75

სჭური ს. და საჩივარი 468

ტ

ტაბლი 303

ტანი ტ. მიწა 229

ტაროხი ტ. იბოვა 63

ტივი 144, 531

ტყე 120, 126; ტ. გააყენა 142, 143;

145; ტ. ჰამონ 182; ტ. გააყენოს 204;

ტ. გამატეხინა 680

ტყვე (ტყუე) 53, 108, 192, 316; გასყი-
დული ტ. 377; 385, 414—416, 461,
513, 577, 580, 581; მოსული ტ. 621,
622

ტყვეობა 331, 418, 514, 577, 593

უ

უარშიობა 159

უდიერი უ. დაგვართებოდა 80

უეადრულობა(?) 48

უეაცრაული 55—64; უ. მკადრაო 55;

უ-ს მემართლებოდაო 56; უ. მიყავო
56; უ. გამოართევა 58; სირცხული და
უ. 58; უ. და მტერობა 61; ავი და უ.
62; 82

უცუდგომა ქართველნი უკუკვიდგნენ 165
ულაყი 483

უმამული 45

უმართლე 147

უმსგავსო 75

უნდომლად უ. მომიხდაო 272

უომრობა (ხმალში) 347

უპატიობა 49, 50, 58, 75; უ. და უეაც-
რაული 58

უპატიურობა 77, 82

უპირული უ. ქართული 61

ურდობა 268

ურუმობა 362, 547

უსამართლობა 214

უსტა 233

უფიცრობა 384

უფროხი სახლის უ. 690

უფროსობა 158

უყვარულობა 349

უშობელი 172

უშურბარა 224

უცილობელი 136

უცილშვილი 45

უნესო 75

უჯათი 661

ფ

ფაგაზში? 224

ფათერაკი ფ-სავით მომიხდაო 272; ფ-
კათ მომივიდა 681

ფარდი 290, 297, 322, 324, 330, 353, 373, 422, 481
 ფარვანა 50, 69
 ფარი 48; ქარგანის ფ. 303
 ფასი 127, 141, 162, 179, 180, 188, 196, 269, 340, 420, 433, 435, 479, 481, 644;
 ფ. გათაევებით 188; ფ. თამაშათ 337;
 სრულ ფ. 340, 537
 ფეიქარი 382, 523
 ფერიხი ფ. მომილევს 49
 ფეტვი 111, 144, 195
 ფეშქეში 379, 663, 687
 ფილი 265
 ფიცი 35, 36; ფ-ით გამიტეხეთ 44; ფ. შევარდნოდა 44; ფ. მან ამართლოს 47—50, 118, 411; ფ-მან ამტყუნოს 47—50, 67, 411; ფ. შევადღეთ 68, 90; ფ-თ გამოიტანა 69; ფ. დაადვა 73; ფ. დაედევით 77, 86, 110, 287, 419, 631; ფ-ით დაშველდნენ 83; ორჯერ გამოფიცული იყო და აღარც მესამე ფიცი დაედებოდა 91; ფ-ში გამოატანონ 110; ფ-ით გაიტანა 118, 144, 227; ფ. შეეგდო 121; ფ. გაუჩინეთ 138; ფ-ით გარდაწყვეტაზედ შევაპირეთ 138; ფ. შეუგდეთ 138; ფ-ს იშოვნო 147; ფ. შემოგვაგდეთ 148; ფ. ეშოვნათ 153; ფაეკაცად იფიცოს 156; ფ-ით გამოგვეტანინებინა 170; 183, 189, 192; ფ-ს იპირგოდნენ 183; ფ-ში ჩაატანა 231; ფ-ით გამოეტანა 247, 248, 261; ფ-ით გაატანინონ 279; ფ-ით გამოიტანოს 311; ვაფიცეთ საჯაროდ და ცალკეცა 366; ფ. დასდებიათ 467; ფ-ში მიიყოლის 510; ღარიბია და დაიფიცავს და ფიცის ცოდვა ჩვენ დაგვედება 527; ფ-ში ჩაატანოს 527; ფ-ით გაიტანეს 631, 658; ფ. ჩაუვლის 665
 ფულური 438, 634
 ფული 531
 ფური მზითვის ფ. 172
 ფურკანხეი 634

ძ

ქადაგობა 253, 256, 442
 ქადება მამული უქადეს 57

ქათალიკოზი 47
 ქათიბი 686
 ქალანთარი 613
 ქართული უპირული ქ. 61; ქ. ილაპარაკეს 96; ქ-ები ეთქვეით 108; 147, 180, 213
 ქარქაში 303
 ქარხანა 307
 ქეთხუდა (ქევხუდა) 176, 178, 186, 193, 220, 233, 234, 267, 269, 273, 291, 297, 315, 341, 376, 468, 487, 489, 516, 578, 613, 614
 ქერი 111
 ქვევრი 17, 46, 241, 243, 253, 307, 434, 492, 544, 573, 617, 662
 ქვეყანა 476, 515
 ქვრივი ქ. გამიყიდა 566; 604
 ქისა 245
 ქიშპობა 139
 ჭომაგი ქ. ექნა 272
 ქნილობა ქ-ით დამემართათ 56, 57
 ქონება 162, 206, 207, 234, 225, 290, 296
 ქორი (გამოსაღები) ქ. დაადვა 248, 431
 ქორწილი 160, 394, 446
 ქრთამი 45, 52, 53, 122, 145, 159, 170, 191, 240, 260, 285, 313, 335, 359
 ქუაბი 12; ქ-ები სახიზრათ 138; საარაყე ქ. 605
 ქუეყანა აშლილი ქ. 63; ყიზილბაშის ქ. 173, 174; 476, 515; ქ. დაღვრილი არის 693
 ქულბაქი 178, 206
 ქურდობა 126, 411, 625
 ქურდულად ქ. ეზღვევინებოდა 270

ღ

ღალა 111, 122, 142, 144, 172, 173, 188, 195, 199, 200, 210, 248, 280, 284, 358, 375, 380, 453, 488, 545, 680
 ღალატი 77, 80—83, 141; ღ. შევაცნივეთ 81; ღ-ში გაერვენეს 88; ღ-ში გარეუ-ლი 88
 ღართი 144
 ღვინო ღ. საპალნე 66; 531

ყ

ყაბუი ბათილამის ყ. 686
 ყადარი 57, 391, 396, 472
 ყაენი (ყეენი) 52, 54, 58, 59, 62, 81,
 158—160, 165, 240, 381, 406
 ყათლვი 165
 ყანა 144, 195
 ყარარი 419, 487
 ყარაული 359
 ყარყაში 90, 245
 ყასაბი 650, 651
 ყენობა 361
 ყიდვა 112, 124, 127, 137, 162, 168,
 169, 173, 174, 188, 195, 197—199,
 202, 203, 206, 216, 217, 226, 247, 249,
 250, 273, 275, 276, 280, 284, 325,
 336, 337, 340, 370, 387, 390, 392, 401,
 402, 405, 410, 411, 413, 414, 416—
 418, 435—437, 552, 590, 596, 604,
 605, 617, 628, 640
 ყიზილბაში 80, 81, 173, 174, 370, 588,
 609, 610
 ყიზილბაშობა 359, 418, 571, 581, 671
 ყიშლადი 224
 ყმა მეგვიდრე ყ. 14, 52, 186, 201,
 314, 365, 421, 443, 548, 549, 694; სა-
 ყდრის ყ. 227, 417, 495; მკვიდრი ყ.
 369, 370, 373, 387, 511, 515, 554, 555,
 568, 585, 586, 594; სამკვიდრო ყ. 373;
 სახასო ყ. 374, 671; ნების ყ. 382; ნას-
 ყიდი ყ. 454, 537; ყ. და მამული 441;
 ეკლესიის ყ. 554, 625; მონასტრის ყ.
 576; წყალობის ყ. 615; სახასო ყ. 621,
 625—627; თავადის ყ. 625.
 ყმობა მეგვიდრე ყ. 567; მკვიდრი ყ.
 585
 ყორული 211, 287, 452
 ყორულობა 453
 ყოფა მოგებული რჩომა და ყ. 124; 410
 ყოფაცხოვრება 410

შ

შათირი 383
 შამსწეობა 228
 შარი 176, 178, 245, 288, 290, 297, 315,

322, 324, 336, 343, 353, 381, 382,
 400, 501, 644, 652

შაური 144, 645, 646, 651

შეგდება მოფიცრად შეაგდო 35, 86;
 ფიცი შევაგდეთ 68, 90; შევაგდევით
 და დაიფიცეს 118; მოფიცარი შეაგ-
 დოს 391, 472; სულსა და ღმერთს
 ქვეშ შევაგდო 142, 166; გარეშე მო-
 წამე არ შეუგდევით 143; მოფიცრე-
 ბად შევაგდევით 154; მოწმეები შამო-
 გიდევით 192, 692; თავის ყადარი კა-
 ცი შეუგდოს 472; ღვთის ქვეშ შევაგ-
 დებ 527; შუათანა აზნაურშვილი შე-
 უგდოს 573, 574; მესამე თავადი შე-
 უგდოს 573; მსახური შეუგდოს 574
 შეგდებული შ. მოფიცარი (მოწამე) 72,
 86, 101, 110, 143, 163; შ. კაცი 186;
 189, 311, 318, 346, 391, 395

შედგომა შ-ითა და ზაკვით 584

შედება სისხლი შეიღვა 60

შევარდნა მოფიცრად შევარდნოდა 221

შევარდნილი შ. კაცი 672

შეთავება 13

შეითხულობა 58, 159

შეკუთილობა 410

შელაპარაკება 508

შელეწვა სახლისკარი შემომიღეწეს 49

შემდურება 201

შემოკვდომა 272, 327—328, 345, 354

შემოუსარჩღლებლათ 69

შემოჩენილობა 141

შემოხიზნვა 596

შემცოდე 54, 178, 181, 275, 532

შენაცოდარი 92

შენი მამული შ. თუ ხარაბა 537

შენობა 225

შერთვა 88

შენლობა 272, 349, 350, 446, 447

შერიგება 65, 140

შერცხვენა 356

შესავალი 231

შესარჩლება 41, 91, 185, 300

შესათარღი 330

შესახედება კაცი შეუსახელოს 52, 71,

107, 185; ყმა შეუსახელონ 229;
გარეშე ექუსი შეუსახელოს 396
შესახელებული შ. კაცი 52, 57—59, 63,
67, 72, 80—82, 93, 107, 109, 110, 114;
შ. ყმა 185, 361
შეუბმელობა (ხმალში) 347
შეუგდებელი შ. მოწმე 193; შ. მოფიცა-
რი 311, 323, 395
შეურაცხება 602
შეუსახელებელი შ. კაცი 57, 63, 67,
77—82, 107
შეუღვლილება 445
შეუძლებელი შ. კაცი 647
შეუძლებლობა 669
შეფიცება 13, 46, 54, 67, 81, 83, 110,
387; თავდათვ უნდა შემეფიცა 693;
თავკაცად შეფიცონ 465; ხატზე შეფი-
ცოს 466
შეჩქევა ნაძარცვი შეაქციონ 14; ნახირი
შეაქცივეს 58; რაც წაერთვას, შეაქ-
ციოს 68
შეყენება შეუყენა ქურდები 67, 68
შეყრა (გაერთსახლება) 85; სახლისკაცთ
შეყრილიყვნენ 214, 631; ძმთ შევიყა-
რე 264; კელდაკელ შეყრილიყვნენ
300
შეყრილობა 458
შეშარიტება 291
შეჩვენება 445, 448; შ-ში თავი შეიგდეს
588
შეცილება 98, 184, 198, 221, 230
შეცნევა ღალატში შევაცნივეთ 81
შეცოდება არა შემოიცილება 58; 62, 89,
95, 134, 135, 144, 161, 189, 219, 242
შეცოდებული 446
შეძგერება ცხენი შეგვიძგერებია 49, 50
შეწამება ქალი შესწამო 146
შეწენა 69
შეწილება 12
შეწირულობა 65, 475
შეწყოზა შევიწყუენით 65
შეჯერება 46; პასუხი გასცენ და შეიჯე-
რიონ 84; ერთმანეთს შესჯერდენ 276
შეხელდახელება 600
შვილება მამულზედ უშვილებია 514

შვილი სულის შ. 175, 176
შთამომავალი 15
შილთახი 128, 242, 378
შილთახობა 299
შინაყმა 327
შინმიტდომა 339, 356
შიში შ. დავადევით 54
შლილობა ქამის შ. 421
შოლტი შ. ამოკრას 356
შუადამხდომი 179, 194
შუადამხდური 137
შუაკაცი 176, 313, 400, 500, 643
შუაშემოსვლა შამოვედით შუა 74
შუაჩამოვარდნა ჩამოუარდით შუა და
შევაირიგეთ 138; 148
შუაჩამოსვლა 65, 140, 158, 159; ჩამო-
უიდეს ჩუენ შუა საბატოო კაცნი 65;
მღივანბეგი და ღარბაისელნი შუა ჩა-
მოვედით 212; შუაში მეზობლები ჩა-
მოსულიყვნენ 463
შუაჩამოყენება 158
შუღლი 81, 90, 300
შუღლობა 181
შფოთი 349, 499, 534, 620, 654, 684
შჭული 15

ჩ

ჩათრევა ნიფხვითა ოდენ გაშიშვლებუ-
ლად ჩათრიონ 356, 357
ჩამოკიდება ჩამამეკიდა და ბატონი გა-
მიწყრომა 56
ჩამოხსნა ათანასე ჩამოეხსნას 51
ჩამომავალი სახლის ჩ. 68, 69
ჩანახი ჩ. ნუზლი 585
ჩარდახი 364
ჩარეჭი 289, 382; ჩ. წისქვილი 492
ჩარონინება 53, 55, 57, 64, 77; ნალა-
პარაკევი ჩ-თ 55; საქმე ჩ-თ 82; და-
ნაშაული შეუფარდეთ და ჩ-თ 68, 69;
საჩივარი ჩ-თ 189, 336
ჩასარონინებელი 77
ჩვეულება 658
ჩინური 12
ჩოხა 686
ჩუქება 293, 382

ჩხუბი 139, 141, 156, 157, 211, 212, 238, 239, 245, 271, 280, 301, 355, 428, 485, 509, 510, 540, 545, 591, 600, 601, 683, 684

ც

ცეცხლი ც. შეყვრევი 77; სახლს ცეცხლი შეუკიდე 102

ცეცხლის წაიდება 318

ცოთმილება ბოროტი ც. 448

ცილება 99, 101, 105, 120, 127, 138, 144, 183, 210, 239, 284, 317, 338

ცილისწამება 101

ციხე ც. და სიმაგრე 58; 421

ცოდვა 141; ც. საფლავზე შედგომით აიკილოს 203, 204; 272; ც. აიკილოს 402; ფიცის ც. 527

ცოდვილება აცოდვილა და ალაპარაკა 480

ცუდი განაჩენი ც. არის 208

ცხენი ც. და პირუტყვი 55; 173, 401, 402, 410, 415, 634

ცხვარი 172

ძ

ძაბრი კულის ძ. 303

ძალდატანება 81

ძალდამართებული 331

ძალი ძ. დაემართებოდა 162; 324

ძალწამოტანება 214

ძმა გაყიდული ძ. 566

ძღვენი 122

წ

წადგომა წადგეს და დაიფიცოს 51, 52

წაიდება ჩხუბსა და წაში 212

წამოდავება სისხლს წამოგედავენით 139, 148

წამოყენება წამოაყენოს აზნაურშვილი 49; განაჩენები ვერ წამოვაყენეთო 153

წამოცილება მიწებს წამოსცილებოდენ 222

წანართმევი 143, 683

წარმართი ურჯულო და წ. 421

წარჩინებული 15

წაქდენა დამკარგა და წამაქდინა 56; ჩემის საქმობით წამქდარხარ 57; მისის ენით წაგუაქდინა 64; წ. მოვეითხეთო 82; ჩუენი გაცეუება და წ. 196; 140, 184, 158, 159, 410

წაქდომა 56, 57, 61; ყუელა წამიქდა 56; საქონლის წ. 57; საქონელი წაგუქდა 64; საქონელი წაქდომოდეს 83

წესი ქალაქის წ. და ჯერი 175; საქართველოს წ. და რიგი 259, 262, 282, 286

წვერი წ. დაეგლიჯა 600

წიგნი საფიცრის წ. 44; განაჩენი წ. 92, 101, 118, 137, 164, 371; განაყარი წ. 104, 105; სამართლის წ. 96, 420, 623; გაყრილობის წ. 127, 297; გარიგების წ. 157; სახერხო წ. 160; ნაბჭობი წ. 188, 692; ნასყიდობის წ. 143, 201, 218, 276, 317, 318, 326, 337, 340, 367, 378, 390, 397, 430, 454, 473, 479, 483, 487, 492, 495, 502, 567, 574—576, 583, 588, 604, 664, 665; მონასყიდობის წ. 200; ანდერძის წ. 264, 265, 459; თავისუფლობის წ. 492; მუჩალგის წ. 493; განჩინების წ. 498; ვისამყრელო წ. 500, 575, 576, 645; აზატობის წ. 572; მოწმობის წ. 603; გაშუქლების წ. 119; სავსუხო წ. 120; ამხანაგობის წ. 291; ბატონის წ. 379; საუდაო წ. 416; დახსნილობის წ. 442

წილი 10—14, 180, 216, 239, 240, 244, 441, 444

წილობა წ. ყმა და მამული 603

წინამძღუარი 66, 198, 199

წისქვილი 46, 114, 117, 119, 126, 127, 152, 174, 218, 231, 234, 269, 283, 323, 334, 372, 389, 393, 404, 419, 420, 463, 469, 477, 484; ჩარეკი წ. 492, 649, 650; 636, 655—658, 663, 678

წყალი სარწყავი წ. 277; სახასო წ. 285; წყლის გატარება 647

წყარო 403

წყენა მტერობა და წ. 125; 184, 327

წყრომა 272

ბ

პალა 113, 127, 181, 191, 248, 270, 315;
სამოვარი ჭ. 491, 524
პაშა ტყე გააყენეს და სკამენო 143; მთა
პაშონ 182, 249; მამული პაშონ 184,
250, 281; მოურაობა ექამა 294; გამო-
სავალი სკამონ 292; მამული ექამა
480
პანკრობი 283
პერა მიწები ნაქურდლათ გეპირავსთ
638
პიდება უსამართლოდ ეპიდებოდა 103,
153
პირდებულება 557
პირნახული მრავალი ჭ. ექნა 157, 223;
380, 481, 589, 604, 655
პირნახულობა 65, 341
პიქა 12
პიშკარი 225
პონი 178
პონხანა 649, 651
პრილობა 135, 156, 208, 300, 356, 439
პური 39, 133, 134; სახასო ჭ. 133
პურმარანი 112
პურქელი 12
პუონდიდელ-ცაგარელი 124

ბ

ბაბაზი 382, 383
ბაინად ბ. დარჩომილი 159
ბალვარი 531, 532
ბანი 52, 190, 336, 348, 352
ბანჯალი ბ. ჩაქენებია 272; 303
ბარაბა აბანო ბ. შექნილიყო 186, 285;
380; 449; 520—524; საბოვანო ბ. 520,
521; ბ. სოფელი 523, 573; მამული შე-
ნი თუ ბ. 537, 561
ბარაზი 364
ბარისხი ამ ბ-ის მოფიცარი 574
ბარჯი ბ-ში მოგიდგებიო 186; 241, 292,
407; მამულის ბ. 363; 381, 531, 532,
578; ნოჭრის ბ. 582; 604; 646, 647
ბასა 394
ბატი ბ-ზედ დაიფიცოს 50; ბ. აასუენონ

71; ბ. არტემისა 138; ბ. ყოვლადწმი-
ლისა 143; ბ. სამებისა 143
ბევისთავი 47, 144, 626
ბერი 176, 178, 245, 288, 290, 297,
315, 322, 324, 331, 343, 353, 381, 382,
400, 501, 644, 652
ბელადმენელი 330, 359, 416
ბელთუტრა მამული ხელთ გეპირათ 84,
104
ბელშებრით ბ-ით დაიფიცოს 47—50
ბიზანი 67, 102, 406, 524, 515, 516, 566,
571, 622, 669, 642, 671
ბიზნობა 138
ბილნარი 133
ბლათი 274
ბმალი ბ-ში გაატანონ 347; 427
ბოდაბუნი 12, 110, 120, 134, 136, 166,
167, 199; სახასო ბ. 203; ბატონის ბ.
229; 248, 256, 257, 259, 283, 307, 313,
363, 377, 393, 427, 434, 441, 444, 445,
450, 485, 543, 648
ბუნდი ბ-ში ვეყარენით 628

ვ

ველადმიგდება ჩემი თავი და მამული
თქვენს ხელად მიმიგდია 141
ველად შემდები (ხელმყოფი) კაცი 76
ველთდარჩენა ქაქონელი ველთდარჩა 79
ველდებული 66; ჭ. მონასტერი 576
ველთდაჭერა ბატონმან ველთ დამიჭირა
53
ველთმიცემა თუ არ გაებრჭოს, ველთ
მისცეთო 63; ქურდებს ველთ მის-
ცემთ 67; კაცი ველში მისცეს 357
ველთუტრა მამული ველთ ეპირათ, ფიცი
ამათი იყო 207
ველი ჭ. და სიტყვა 408
ველიერთ ჭ. პირობით 78
ველიერთად 54
ველის ამართვა 232, 361, 602
ველის მოკიდება ქაიხოსროს ველი მოე-
კიდევ 55
ველშეუვალად 254
ვერქი 410

კმალი 53; კ. დაეკრათ 620

კმლისგაგდება კ. გააგლო 62; სამართალ-
ზედა კმალი ვკერათო 62; კ. გაგუეჩი-
ნა 62

ჯ

ჯაბრი 474, 561

ჯაზაირი 605

ჯალაბი 80, 82, 83, 364, 379, 401, 406,
407, 420, 421, 492, 643, 650

ჯამაგირი 489, 531, 552

ჯანიშინი საქართველოს წ. 210, 212, 222

ჯარი 329; ლეკის წ. 346

ჯარიმა 178, 273, 369; შვიდეულათ წ.
493; 567, 570, 602, 665

ჯერი ქალაქის წ. 175; ჯ-იც ითხოვს 207;
ჯ. ვერ მისცეს 352; ჯ. დავადევით 685

ჯვარი 238

ჯიბრი 427

ჯინში (ჯინსი) 381, 382, 511, 546; ჯ. და
ნაღდი 684

ჯინჯილი 271; ოქროს წ. 364

ჯორი 141

ჯოხი წ. დაეკრა 601

ჯუარისმტუირთველი 41

ჯურუმი 161; შვეარდნის წ. 219

ჯულაბი? 373

ჰ

ჰაუზხანა 226

ჰალილათი 690

ჰაშა 394

ჰოქმი 104

ჰუზური 375, 500, 643, 645, 646

ს ა რ ჩ ე ბ ა

წინასიტყვა	V—VIII
1. განჩინება დავით X-ისა ბარათაშვილთა გაყრის საქმეზე 1523 წ.	9
2. განჩინება ლუარსაბ I-ისა იოთამ და ორბელ ბარათაშვილთა გაყრის საქმეზე 1537—1538 წწ.	14
3. განჩინება ლუარსაბ I-ისა ბარათაშვილთა გაყრის საქმეზე 1543 წ. 20.IV	33
4. განჩინება ლუარსაბ I-ისა ბატრონ ერეკლესა და ბარძიმ ამილახორის მამულის საქმეზე 1527—1558 წწ.	35
5. განჩინება ლუარსაბ I-ისა გოშფარ და რთინ ჭავჭავიშვილების გაყრის საქმეზე 1527—1558 წწ.	36
6. განჩინება ლუარსაბ I-ისა ამბროსი შიქაძისა და ქაბულ თორელის სარგოს თაობაზე 1558 წ. 6.IV	41
7. განჩინება ლუარსაბ I-ისა კათალიკოზისა და გერმანოზ ბარათაშვილის მამულის საქმეზე 1527—1558 წწ.	42
8. განჩინება ლუარსაბ I-ისა კათალიკოზისა და წილენელის მამულის საქმეზე 1527—1558 წწ.	43
9. განჩინება ლეონ მეფისა ჩოლოყაშვილთა ყმა-მამულის საქმეზე 1514—1578 წწ.	44
10. განჩინება ელია მაჭავარიანისა და კოსტანტილეს სასისხლო საქმეზე 1565—1583 წწ.	46
11. გარდაწყვეტილობის ფარეანა სვიმონ I-ისა დავით დავითიშვილის და ხერხეულიძის მამულის საქმეზე 1596 წ. 1.III	50
12. განჩინება ბატონ ბაგრატიისა და ათანასე აბრამიშვილის მამულის საქმეზე XVI ს. II ნახ.	51
13. განჩინება ფინეზისა და ასლამაზის ყმა-მამულის საქმეზე 1556—1600 წწ.	51
14. განჩინება ბაგრატ VII-ისა თეიმურაზ მუხრანბატონისა და ნუგზარ არაგვის ერისთავის მამულის საქმეზე 1616—1619 წწ.	54
15. განჩინება სვიმონ II-ისა დიდი მოურავისა და ქაიხოსრო ჭავჭავიშვილის სასისხლო საქმეზე 1620 წ. 15.IV	55
16. გარდაწყვეტილობის წიგნი დიდი მოურავისა ქაიხოსრო ჭავჭავიშვილისადმი 1620 წ. 15.VII	64
17. განჩინება თეიმურაზ I-ისა თამაზ სააკაძისა და საგინაშვილების მამულის საქმეზე 1606—1632 წწ.	65
18. განჩინება თეიმურაზ I-ისა შანშე ერისთავისა და იოთამ ამილახორის ყმა-მამულის საქმეზე 1606—1632 წწ.	66

19. გარდაწყვეტილობის წიგნი როსტომ მეფისა დავით და რამაზ დავითა-
შვილების მამულის საქმეზე 1634 წ. 23.X 70
20. განჩინება თბილელისა და ყორღანაშვილების მამულის საქმეზე 1635 წ.
14.XI 70
21. განჩინება შავერდა არდაშელაშვილისა და სხვათა მამულის საქმეზე
1638 წ. 20.III 71
22. განჩინება როსტომ მეფისა პაატა ელიზბარის შვილისა და გლურჯიძეების
მამულის საქმეზე 1638 წ. 72
23. განჩინება სვეტიცხოველისა და ბეჟან ამილახვრის მამულის საქმეზე 1639 წ. 73
24. განჩინება ლევან დადიანისა გაბუნების საქმეზე 1628—1639 წწ. 75
25. განჩინება როსტომ მეფისა მანუჩარ და პაპუნა ციციშვილების სასისხლო
საქმეზე 1640 წ. 21.VI 76
26. განჩინება მახარებელ სულხანიშვილისა და მერაბის მამულის საქმეზე
1641 წ. 83
27. სამართალი როსტომ მეფისა თურქისტანიშვილის ყმის მამულის საქმეზე
1644 წ. 84
28. განჩინება ალიხანასა და ალავერდას ყმის საქმეზე 1645 წ. 85
29. განჩინება როსტომ მეფისა სოლოლაშვილების ყმა-მამულის საქმეზე
1646 წ. 85
- 29¹. განჩინება პაპუნა და ფალავანოსრო ბარათაშვილების მამულის საქმე-
ზე 1646 წ. 691
30. განჩინება ტოტუაშვილებისა და აჯახუნუშას შვილების მამულის საქმეზე
1648 წ. 22.V 86
31. გარდაწყვეტილობის წიგნი როსტომ მეფისა ლალატში გარეულ ზურაბ
სააკიძისათვის საცოლეს წართმევის შესახებ 1648 წ. 1.X 88
32. გარდაწყვეტილების წიგნი როსტომ მეფისა თაზიშვილების მამულის
საქმეზე 1650 წ. 89
33. გარდაწყვეტილების წიგნი ქრისტეფორე კათალიკოსისა ნინოწმინდელთა
და თვალეთა მამულის საქმეზე 1651 წ. 29.V 90
34. განჩინება როსტომ მეფისა ბარათაშვილების მამულის საქმეზე 1651 წ. 91
35. განჩინება როსტომ მეფისა გივი და სვიმონ ზედგინიძეების სასისხლო
საქმეზე 1652 წ. 92
36. განჩინება გუდარეხელთა და ღორისთველთა მამულის საქმეზე 1653 წ.
10.VII 94
37. გამოფიცულობის წიგნი ქრისტეფორე კათალიკოსისა სვეტიცხოვლის
მამულების საქმეზე 1654 წ. 2.I 95
38. სამართლის წიგნი ქრისტეფორე კათალიკოსისა სვეტიცხოვლის მამულის
საქმეზე 1654 წ. 2.II 96
39. განჩინება როსტომ მეფისა ნახიდურელთა და თავმგრუალელთა მამულის
საქმეზე 1654 წ. 98
40. გარდაწყვეტილობის წიგნი როსტომ მეფისა თუქისტანიშვილთა და
სოლოლაშვილთა მამულის საქმეზე 1656 წ. 3.I 99
41. განჩინება ანდერმანისა და კახთ ყმის საქმეზე 1656 წ. 1.V 100
42. განჩინება როსტომ მეფისა ბლორძელთა და სარქისაშვილთა მამულის
საქმეზე 1656 წ. 28.VI 100
43. განჩინება ზიზანასა და მედის სასისხლო საქმეზე 1657 წ. 102

44. განჩინება აბაში ბარათაშვილისა და ზურაბ ელიოზიშვილის მამულის საქმეზე 1657 წ.	103
45. განჩინება როსტომ მეფისა ყაფლან ბარათაშვილისა და ისახან სულთანის სამამულო დავის გამო 1657 წ.	104
46. განჩინება როსტომ მეფისა ჭავჭავიანთ სასისხლო საქმეზე 1632—1658 წწ.	106
47. განჩინება რჩეულაშვილებისა და ოსიას სასისხლო საქმეზე 1632—1658 წწ.	108
48. განჩინება როსტომ მეფისა ბარათაშვილთა ყმა-მამულის საქმეზე 1632—1658 წწ.	109
49. განჩინება შულაერისა და თეთრი სოფლის მამულებისა და წყლის საქმეზე 1632—1658 წწ.	110
50. განჩინება როინ და პატა ჭავჭავიშვილების მამულის გაყოფის საქმეზე 1632—1658 წწ.	111
51. განჩინება როსტომ მეფისა პატა და როჭია ჭავჭავიშვილების მამულის საქმეზე 1632—1658 წწ.	112
52. განჩინება ნონია მახანაშვილისა და იორამ ოქრომჭედლის ყმის საქმეზე 1632—1658 წწ.	113
53. განჩინება როინ ჭავჭავიშვილისა და გლურჯიძის სასისხლო საქმეზე 1632—1632—1658 წწ.	114
54. განჩინება იასე მურვანისშვილისა და გრძელაშვილების წისქვილის საქმეზე XVII ს. შუა წლ.	114
55. განჩინება თუმანიშვილების მამულების გაყოფის საქმეზე 1632—1658 წწ.	115
56. განჩინება შაჰნავაზ მეფისა კათალიკოზის, ქსნის ერისთავის ელიზბარისა და გივი ამილახორის მამულის საქმეზე 1659 წ.	117
57. განჩინება პატასა და ამბრის გაყრის საქმეზე 1661 წ.	118
58. განჩინება ბარათაშვილთა და არეშინთ მამულის საქმეზე 1661 წ.	119
59. განჩინება კაცია დიასამიძისა და იორამ ოქრომჭედლის მამულის საქმეზე 1630—1661 წწ.	120
60. განჩინება ბარათაშვილთა მამულის საქმეზე 1662 წ. 20.V	121
61. განჩინება საუბატაშვილისა და გოგინაშვილის მამულის საქმეზე 1664 წ.	121
62. განჩინება შაჰნავაზ მეფისა ურბნელისა და რუისელთ მამულის საქმეზე 1666 წ.	122
62 ¹ . მორიგების წიგნი პაპუნა ფავენელიშვილისა ბაადურ მაჩაბლისადმი 1666 წ.	692
63. განჩინება დონმაზა და პაპია შანშიაშვილების გაყრის საქმეზე 1667 წ.	123
64. განჩინება ცაგერის ტაძრისა და ლეხანელთა მამულის საქმეზე 1669 წ. ახლო	124
65. განჩინება შაჰნავაზ მეფისა ბარათაშვილებისა და ვირშელიშვილების სასისხლო საქმეზე 1670 წ.	125
66. განჩინება ალიყულა ზაუმეშვილისა და ხოსროვ დაღალაშვილის მამულის საქმეზე 1671 წ.	126
67. გაყრილობის წიგნი ნასყიდასი, ბაღდასარასი და ჯანუასი 1672 წ. 8.III.	127
68. განჩინება ციციშვილების გაყრის საქმეზე 1664—1673 წწ.	128
69. განჩინება ტატიშვილების გაყრის საქმეზე 1674 წ. 11.I.	132
70. გარდაწყვეტილობის წიგნი ტატიშვილების სასისხლო საქმეზე 1674 წ.	134
71. განჩინება დომენტი III-ისა იასე კარმაულის შვილებისა და ზაქარიას გაყრის საქმეზე 1675 წ. 3.V.	136

72. განჩინება ვოშთარისა და მისი განაყოფის მამულის საქმეზე 1658—1675 წწ.	137
73. განჩინება ნახიდურელთა და თავმჯდომარეებთა მამულის საქმეზე 1658—1675 წწ.	137
74. გარდაწყვეტილობის წიგნი ბერიშვილებისა და თუმანიშვილების საქმეზე 1676 წ. 3.XII	140
75. სისხლის ზღვევის წიგნი გიორგი აბაშიძისა პაატა აბაშიძისადმი 1658—1675 წწ.	140
76. განჩინება გიორგი სალარიძის ყმობის საქმეზე 1677 წ. 1.III.	141
77. განჩინება ზურაბ თუშმალისა და ირისკოპოზის სოფელელთა მამულის საქმეზე 1679 წ. 10.VI	142
78. განჩინება გიორგი XI-ისა ციციშვილების მამულისა და სხვა სადავო საქმეებზე 1679 წ. 5.VIII	143
79. განჩინება ზაქუმას შვილებისა და შალიკას შვილების მამულის საქმეზე 1679 წ.	145
80. განჩინება გიორგი XI-ისა დავით ტატიშვილისა და სეზნია სამაღანიშვილის მამულის საქმეზე 1680 წ.	146
81. განჩინება ზაალ და თაყა ბარათაშვილების ყმის საქმეზე 1682 წ. 24.I	146
82. განჩინება იოსებ თბილელისა და შანთიძეების მამულის საქმეზე 1682 წ. 24.VIII	147
83. განჩინება დომენტისა და ზაქარია თურმანიძის ვალის საქმეზე 1682 წ.	148
84. განჩინება ქრისტეფორე წინამძღვრისა და მალალაძეთა მამულის საქმეზე 1683 წ.	149
85. განჩინება ნიკოლოზ მალალაძის ყმის მონასტელის საქმეზე 1684 წ. ახლო	149
86. განჩინება ხოლუაშვილების ვალის საქმეზე 1675—1685 წწ.	150
87. განჩინება ბარათაშვილების მამულის საქმეზე 1687 წ.	151
88. განჩინება იოანესა და მაკარი მღვდლის მამულის საქმეზე 1688 წ. თებერვლის დამდეგს	151
89. განჩინება გიორგი მიქელაძისა და პაპუნა გოსტაშაბისშვილის საქმეზე 1688 წ. 21.I	152
90. განჩინება იოანესა და მაკარი მღვდლის მამულის საქმეზე 1688 წ. ახლო	152
91. განჩინება ერეკლე I-ისა ბარათაშვილების მამულის საქმეზე 1689 წ.	153
92. განჩინება ერეკლე I-ისა საამ სახლთუხუცესისა და ზაალისშვილების მამულის საქმეზე 1690 წ.	154
93. განჩინება ერეკლე I-ისა თარხნიშვილებისა და მალალაძეთა საქმეზე 1691 წ.	155
94. განჩინება ერეკლე I-ისა ამილახვართა ერთსახლობის საქმეზე 1692 წ. 15.III	157
95. განჩინება იოანე კათალიკოსისა და გივი ამილახორის რუების საქმეზე 1692 წ. 3.V	161
96. განჩინება ოთარ გერმანოზიშვილის ცოლისა და ძმისწულების ყმა-მამულის საქმეზე 1692 წ. 15.VI	162
97. განჩინება ოთარ გერმანოზიშვილის ცოლისა და ძმისწულების ყმა-მამულის საქმეზე 1692 წ. ახლო	163
98. განჩინება ერეკლე I-ისა რევაზ-ბეგისა და არლუთაშვილის მამულის საქმეზე 1693 წ. 1.X.	164

99. განჩინება ერეკლე I-ისა გურამ გურამიშვილისათვის სისხლის გაჩენის შესახებ 1694 წ. 4.VI	165
100. განჩინება ჭავჭავიშვილებისა და გოგიბედაშვილების მამულის საქმეზე 1695 წ. 6.IV	167
101. განჩინება ჭავჭავიშვილებისა და გოგიბედაშვილების მამულის საქმეზე 1695 წ.	168
102. განჩინება დათუა სალხინაშვილისა და ხოსიტა მამისაშვილის მამულის საქმეზე 1696 წ. 29.I	169
103. განჩინება ნასყიდა და ნაზარა დოღმაშვილების გაყრის საქმეზე 1696 წ. 25.III	170
104. განჩინება შაშიაშვილების გაყრის საქმეზე 1696 წ. 1.V	171
105. განჩინება ზაალ ბარათაშვილისა და ხატისთელეთელთ გამოსადების საქმეზე 1691—1696 წწ.	172
106. განჩინება გივი თუმანიშვილისა და ავთანდილ კაკაჭიშვილის მამულის საქმეზე 1697 წ. 20.III	173
107. განჩინება ყამაზაშვილ ბაღდასარასა და სპაკას საქმეზე 1697 წ. ახლო	175
108. განჩინება ბაღდასარაშვილებისა და არაქელას ბაღისა და ვალის საქმეზე 1698 წ. ივლისის დამდეგს	176
109. გაყრის წიგნი სარქისა და გასპარა ხითარასშვილებისა 1699 წ. 1.III	178
110. განჩინება შერმაზან ჭავჭავიშვილისა და თუმანიშვილების მამულის საქმეზე 1699 წ.	179
111. განჩინება რევაზ ზურაბიშვილისა და სულხან ყაფლანიშვილის მამულის საქმეზე 1700 წ. 2.VI	180
112. განჩინება კაკაბელთა და შიბლიანელთა მამულის საქმეზე 1700 წ. ნოემბრის ნახევარს	181
113. განჩინება იოანე კათალიკოსისა ჩივაძეების საქმეზე 1688—1700 წწ.	182
114. განჩინება ბაყა სახლთხუცესისა და მამუკა მღვრის მამულის საქმეზე XVII ს. II ნახ.	183
115. განჩინება ფალავანოსოსა და გომარელთა მამულის საქმეზე XVII ს. II ნახ.	184
116. განჩინება ბორტისა და მანუჩარ თუმანიშვილის მამულის საქმეზე XVII ს. II ნახ.	184
117. განჩინება სამეხელ მაყაშვილისა და ლუარსაბ ქსნის ერისთვის ყმის საქმეზე XVII ს. უკანასკნელი მეოთხედი	185
118. განჩინება მელიქის შვილების აბანოს საქმეზე XVII ს. უკანასკნელი მეოთხედი	186
119. განჩინება კათალიკოსისა და ხიმშიაშვილების ყმა-მამულის საქმეზე XVII ს. ბოლო	187
120. განჩინება ნიჭოზელზე ფიცის განწყობების შესახებ XVII ს.	188
121. განჩინება გურამისა და ფარემუზის სასისხლო საქმეზე XVII—XVIII სს. მიჯნა	189
122. განჩინება დავითგარეჯის მამულების საქმეზე XVIII ს. დასაწყ.	190
123. განჩინება გაბაშვილთა სახლისკაცობის გარიგების საქმეზე XVIII ს. დასაწყ.	191
124. განჩინება რიკაძის ტყვეების საქმეზე XVIII ს. დასაწყ.	192

125. განჩინება ოთარ საბლთხუცის შვილისა და ნიკოლოზ სამებლის მა- მულის საქმეზე XVIII ს. დასაწყ.	192
126. გაყრის წიგნი ზურაბა და გასპარა ოპანეზას შვილებისა 1701 წ. 1.IV	193
127. განჩინება ციციშვილების ყმა-მამულის საქმეზე 1702 წ.	194
128. განჩინება ბასილა რიშმანაშვილისა და ზაზა ბადურაშვილის მამულის საქმეზე 1702 წ.	195
129. განჩინება მელიქ შერმაზანთ შვილებისა და გულასპანთ მანუჩარას სახ- ლების საქმეზე 1703 წ. 24.VI	196
130. განჩინება ამილახორთა სახლისკაცობის საქმეზე 1703 წ.	197
131. განჩინება წინამძღვრისა და შატბერაშვილების მამულის საქმეზე 1688— 1703 წწ.	198
132. განჩინება ერეკლე I-ისა ციციშვილების მამულის საქმეზე 1688— 1703 წწ.	200
133. განჩინება მელიქ ავთანდილისა და უთრუთ ციციშვილის მამულის საქ- მეზე 1688—1703 წწ.	201
134. განჩინება აბელისა და ყაყა წინამძღვრიშვილის მამულის საქმეზე 1688—1703 წწ.	201
135. განჩინება გერმანოზიშვილების გაყრის საქმეზე 1688—1703 წწ.	203
136. განჩინება ერეკლე I-ისა ქსნის ერისთავისა და მანუჩარ მეითრის შვი- ლების ყმის საქმეზე 1688—1703 წწ.	205
137. განჩინება ერეკლე I-ისა ციციშვილების ყმა-მამულის საქმეზე 1701— 1703 წწ.	206
138. განჩინება ერეკლე I-ისა ბიძინასა და დუშუას სასისხლო საქმეზე 1701— 1703 წწ.	208
139. განჩინება ლუარსაბ ვაჩნაძისა და დათუნა ავათოშვილის სასისხლო საქმეზე 1704 წ. 31.VII	209
140. განჩინება შაყულუხანისა გიორგი არაგვის ერისთავისა და ბარათაშვი- ლების მამულის საქმეზე 1704 წ. 26.IX	210
141. განჩინება შუაბოლნელთა და ზემობოლნელთ სასისხლო საქმეზე 1703—1704 წწ.	211
142. განჩინება შაყულუხანისა აშხარბეგასა და დანიელას აბანოს წყლის საქ- მეზე 1703—1704 წწ.	212
143. განჩინება ჩოლოყაშვილების გაყრის საქმეზე 1705 წ. 27.III	213
144. განჩინება მალალაშვილებისა და ელიოზიშვილების მამულის საქმეზე 1705 წ. მაისი	217
145. განჩინება დომენტი IV-ისა ავთანდილ და ზაალ თაზიშვილების მამულის საქმეზე 1705 წ. 6.XI	219
146. გასამყრელი წიგნი აბესალამთ ქაიხოსროსა და ოსეთასი 1706 წ. 3.IV	219
147. განჩინება თუშმოიშვილებისა და სვიმონასოფელთ მამულის საქმეზე 1706 წ. 10.VII	221
148. განჩინება ვახტანგ VI-ისა მარნეულელთა და ჰაჰუნა ვოსტაშაბიშვილის მამულის საქმეზე	222
149. განჩინება გერმანოზიშვილის ბუშისათვის მამულში წილის დადების თაობაზე 1707 წ. 25.I	223
150. განჩინება მერაბა მოლარავისა და მუსტაფა აღას მამულის საქმეზე 1708 წ. 23.II—21.IV	224

151. გასამყრელი წიგნი ამირჩანათ ბაღდინას შვილებისა 1708 წ. 15.VI .	225
152. განჩინება ჯავახიშვილების მამულის საქმეზე 1708 წ. 4.XII .	227
153. განჩინება დათუნასა და ოთარა ნავროზაშვილის საქმეზე 1703—1709 წწ. .	227
154. განჩინება ვახტანგ VI-ისა კახთ სახლთუხუციშვილების ვალის საქმეზე 1710 წ. 2.II .	228
155. განჩინება საამიშვილებისა და ღურნეცელთა მამულის საქმეზე 1710 წ. მარტის ნახევარს .	229
156. განჩინება ზურაბ და ღურმიშხან ვაჩნაძეებისა და დათუნა აფხაზიშვილის მამულის საქმეზე 1710 წ. 11.V .	230
157. განჩინება ვანთის წმინდა დავითის მამულების საქმეზე 1710 წ. 1.VII .	231
158. განჩინება რუისის საყდრის მამულის საქმეზე 1708—1710 წწ. .	232
159. განჩინება პაპუროშვილებისა და მარტიაშვილების გზის თაობაზე დავის გამო 1711 წ. 30.III .	233
160. განჩინება გარსევანაშვილების გაყრის საქმეზე 1711 წ. 15.XII .	234
161. განჩინება ჯანდიერიშვილთა, ვაჩნაძეთა და ახურელთა მამულის საქმეზე 1711 წ. .	236
162. განჩინება დომენტი IV-ისა მიწობლიძეთა და ბიწმენელთ მამულის საქმეზე 1711 წ. .	237
163. განჩინება ვახტანგ VI-ისა ციციშვილებისა და ჯავახიშვილების მამულის საქმეზე 1703—1711 წწ. .	238
164. განჩინება ვახტანგ VI-ისა ავალიშვილების ყმა-მამულის საქმეზე 1703—1711 წწ. .	239
165. განჩინება ვახტანგ VI-ისა ერისთავ გიორგისა და თურქისტანიშვილების მამულის საქმეზე 1703—1711 წწ. .	241
166. სამართალი ვახტანგ VI-ისა თუმანიშვილების ყმის საქმეზე 1703—1711 წწ. .	243
167. განჩინება დოდოელთა და მგალობლის მამულის საქმეზე 1712 წ. 9.V .	243
168. გაყრილობის წიგნი უმეკანთ ზალინას შვილების მარტირიონისა და სტეფანასი 1712 წ. 3.VI .	244
169. განჩინება პაპუნა დოჭიძისა და ზალიაშვილების მამულის საქმეზე 1712 წ. 17.VI .	247
170. განჩინება ნოდარ სახლთუხუცესისა და მერაბ მოურავის მამულის საქმეზე 1712 წ. .	248
171. განჩინება სამებლისა და გილაშვილების მამულის საქმეზე 1712 წ. .	249
172. მორიგების წიგნი გოსტაშაბიშვილებისა მდივანბეგის ქალ გუქასადმი 1712 წ. .	250
173. განჩინება ლავარსაბ შიოშისშვილის საქმეზე 1713 წ. 9.II .	251
174. განჩინება დომენტი IV-ისა მაღალაძეთა გაყრის საქმეზე 1713 წ. 25.IV .	252
175. განჩინება დომენტი IV-ისა მაღალაძეთა გაყრის საქმეზე 1713 წ. ივნისის ნახევარს .	254
176. განჩინება დომენტი IV-ის მაღალაძეთა გაყრის საქმეზე 1713 წ. .	256
177. განჩინება მაღალაძეთა მამულის საქმეზე 1713 წ. .	257
178. განჩინება კოდას-ლილოელთ საზღვრების საქმეზე 1714 წ. 15. VIII .	258
179. განჩინება გოსტაშაბიშვილების გაყრის საქმეზე 1711—1724 წწ. .	259
180. განჩინება ელიზბარ დავითიშვილისა და გიორგი რამაზიშვილის მამულის საქმეზე 1715 წ. 27.II .	260

181. განჩინება ზუმბულაძეებისა და დანიელ დეკანოზის საქმეზე 1715 წ. 19.IV	264
182. განჩინება აკოფჯანასა და ფასუას საქმეზე 1715 წ. 1.XI	266
183. განჩინება აკოფჯანასა და სოღრანთ ფასოას საქმეზე 1715 წ. 10.XI	267
184. განჩინება ლიპარიტ თუმანიშვილისა და ბეჟან ლაზარეშვილის ვალის საქმეზე 1703—1714 წწ.	268
185. განჩინება ბანდურასშვილების არუთენასა და გიორგის გაყრის საქმეზე 1716 წ. მარტის ნახევარს	269
186. განჩინება ვახტანგ VI-ისა ქსნის ერისთავის, თუმანიშვილებისა და გორელების მამულის საქმეზე 1703—1711 წწ.	270
187. განჩინება ნაპოვნი ნივთის გაყიდვის საქმეზე 1703—1714 წწ.	270
188. განჩინება ბაგრატ და ნოდარ ციციშვილების სასისხლო საქმეზე 1717 წ. 8.II	271
189. განჩინება პაპუნა ლოქიძისა და პაპანაშვილის წყლის საქმეზე 1717 წ. 13.III	273
190. განჩინება შანშიაშვილებისა და ოფრეთელთა მამულის საქმეზე 1717 წ. 10.IV	273
191. განჩინება ჭავჭავიშვილების მამულის საქმეზე 1717 წ. 25.X	274
192. განჩინება ნათლისმცემლის წინამძღვარ ზარიტონისა და სამებლის ყმა-მამულის საქმეზე 1718 წლის თიბათვის გასულს	275
193. განჩინება იმამყულიხანისა ყარალაშვილების და საგინაშვილების მამულის საქმეზე 1718 წ.	277
194. განჩინება ბაქარ მეფისა ჭავჭავიშვილების ყმა-მამულის საქმეზე 1719 წ. 12.V	278
195. განჩინება ბაქარ მეფისა მარიამელთა და ჩრდილისუბნელთა მამულის საქმეზე 1719 წ. 9. VI	279
196. განჩინება ბაქარ მეფისა ბოლელთა და ახალგორელთა მამულების ნასყიდობის საქმეზე 1717—1719 წწ.	280
197. განჩინება ბაქარ მეფისა ჭავჭავიშვილების წყლის საქმეზე 1717—1719 წწ.	281
198. განჩინება ბაქარ მეფისა თუმანიშვილისა და მისი ბიძაშვილის გაყრის საქმეზე 1717—1719 წწ.	282
199. განჩინება ბაქარ მეფისა პაპუნაშვილებისა და ჭანალაშვილების მამულის საქმეზე 1717—1719 წწ.	284
200. განჩინება ვახტანგ VI-ისა ენალა მელიქის შვილების აბანოს საქმეზე 1717—1719 წწ.	284
201. განჩინება ვახტანგ VI-ისა ხუდადაშვილებისა და ბერაძეების საქმეზე 1717—1719 წწ.	286
202. განჩინება ბაქარ მეფისა ელიზბარისა და ხატისკაცის მამულის საქმეზე 1717—1719 წწ.	287
203. გასამყრელო წიგნი ამირჩანა და მოსესა აკოფას შვილებისა 1720 წ. 10.VIII	287
204. გასამყრელო წიგნი ჟანგინანთ ზალინასი და ასლამაზასი 1720 წ. 20.XI	288
205. გასამყრელო წიგნი პასრათას შვილების სარქისასი და ზალინასი 1721 წ. დეკემბრის დამდეგს	290
206. განჩინება ყიასა ვეზირისა და იმამვერდა ყაიბულაშვილის აბანოს საქმეზე 1722 წ. 20.VIII	291

207. განჩინება იმამყულიხანისა მდივანბეგის, თარხნისა და დავითგარეჯის ყმა-მამულის საქმეზე 1703—1722 წწ.	292
208. განჩინება დომენტი IV-ისა ფირან და გიორგი მაღალაშვილების სახელოს საქმეზე 1724 წ. 1.III.	294
209. გასამყრელო წიგნი ოქრომჭედელ გარსოას შვილებისა 1724 წ. აპრილის დამდეგს	296
210. განჩინება აბოვაშვილის მამულის საქმეზე 1724 წ. 20.IV	297
211. განჩინება ვახტანგ VI-ისა ამილამბარ და ფირან მაჩაბლების საქმეზე 1703—1724 წწ.	298
212. განჩინება ვახტანგ VI-ისა ბაინდურაშვილების ყმის საქმეზე 1703—1724 წწ.	299
213. განჩინება ვახტანგ VI-ისა დათუნაშვილისა და ნავროზაშვილების სასისხლო საქმეზე 1703—1724 წწ.	300
214. განჩინება ვახტანგ VI-ისა აბაშიძისა და ჭვარის მამის ძმის ვალის საქმეზე 1703—1724 წწ.	301
215. განჩინება ვახუშტი ბატონიშვილისა მანუჩარ და ბირთველ თუმანიშვილების სასისხლო საქმეზე 1703—1724 წწ.	301
216. განჩინება ვახტანგ VI-ისა დავითაშვილების სასაფლაოს საქმეზე 1710—1724 წწ.	302
217. განჩინება ვახტანგ VI-ისა ფარსადან ციციშვილისა და მისი რძლის საქოლის გაყოფის საქმეზე 1716—1724 წწ.	303
218. განჩინება დომენტი IV-ისა სოლომონ და პაპუნა მაღალაშვილების სასახლის საქმეზე 1716—1724 წწ.	304
219. განჩინება ვახტანგ VI-ისა თუმანიშვილებისა და ქარუმიძეების რუსა და წყლის საქმეზე 1716—1724 წწ.	304
220. განჩინება ელისბარ და კოსტანტილე დავითიშვილების გაყრის საქმეზე 1716—1724 წწ.	306
221. განჩინება ვახტანგ VI-ისა ელისბარ და კოსტანტილე დავითიშვილების გაყრის საქმეზე 1716—1724 წწ.	308
222. განჩინება რამაზაშვილის სასისხლო საქმეზე 1725 წ. 3.VII	309
223. განჩინება რატიშვილების მამულის საქმეზე XVIII ს. პირველი მეოთხედი	310
224. განჩინება ბერუა და შიო ქუბაშვილების წისკვილის საქმეზე XVIII ს. I მეოთხედი	311
225. სამართალი სვიმონ ბატონიშვილისა ელიზბარ ელიზბარიშვილის ვალის საქმეზე 1691—1711 წწ.	312
226. განჩინება ალავერდელისა და ყორჩიბაშ ბეჟანის მამულის საქმეზე XVIII ს. I მეოთხედი	312
227. განჩინება ციციშვილების ყმა-მამულის საქმეზე XVIII ს. I მეოთხედი	313
228. განჩინება ტატულაშვილის დახრჩობის საქმეზე XVIII ს. I მეოთხედი	314
229. განჩინება პაპუა საგინაშვილის ყმის მელიქაშვილების საქმეზე XVIII ს. I მეოთხედი	314
230. განჩინება მათიშვილთა და შანშისოფლელთ მამულის საქმეზე XVIII ს. I მეოთხედი	315
231. გასამყრელო წიგნი მამაჯანას შვილების პაპასი და არუთინასი 1726 წ.	

ივლისის დამდეგს	315
232. სისხლის ზღვევის წიგნი წერეთლებისა და აბაშიძეებისადმი 1727 წ. ახლო	316
233. განჩინება იესე მეფისა დავით დოღმაზაშვილისა და გოდერძი ელიარა- შვილის მამულის საქმეზე 1714—1727 წწ.	317
234. განჩინება იესე მეფისა ფარსადან მაჩაბლისა და ბეჟანის საქმეზე 1714— 1727 წწ.	318
235. განჩინება იასე მეფისა ტფილელისე და დავითიშვილის ყმის საქმეზე 1714—1727 წწ.	319
236. განჩინება რუსიშვილებისა და ნეკრესელის ყმა-მამულის საქმეზე 1728 წ. 18.III	320
237. სამართალი კოსტანტინე მეფისა მამუკა ნაცვლისშვილისა და გივი თა- რასშვილის წისქვილის საქმეზე 1728 წ.	321
238. განჩინება ამსარქისანთ მამუკას შვილების გაყრის საქმეზე 1729 წ. ივლისის დამდეგს	321
239. განჩინება როსებ ქავთარაძისა და დათუნა მახნიაშვილის მამულის საქ- მეზე 1730 წ. ივლისის გასულს	323
240. გასამყრელო წიგნი ძმების აბრამისა და ივანესი 1730 წ. 10.XII	323
241. განჩინება მამულაშვილების გაყრის საქმეზე 1731 წ. 10.I	324
242. მორიგების წიგნი შანშე ქსნის ერისთავისა გივი ამილახორისადმი 1731 წ. 12.IX	325
243. განჩინება ალექსანდრე V-ისა პაპუნა და ზაალ წერეთლების საქმეზე 1721—1732 წწ.	327
244. განჩინება მიქოანთ აბოვას შვილების გაყრის საქმეზე 1733 წ. მაისის დამდეგს	330
245. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ყარალაშვილებისა და ტარიელიშვილების სასისხლო საქმეზე 1733 წ. 15.VIII	331
246. განჩინება გიორგი შიოშაშვილისა და სვიმონ ჭავჭავიშვილის სასისხლო საქმეზე 1706—1733 წწ.	333
247. განჩინება იესე მეფისა ნოდარ სუფრაჯის შვილისა და ვათიაშვილის წისქვილის საქმეზე 1714—1727 წწ.	334
248. განჩინება დეკანოზ აბრამისა და მისი ძმების გაყრის საქმეზე XVIII ს. I მესამედი	335
249. განჩინება მანგლელისა და მისი ძმების საქმეზე 1724—1735 წწ.	335
250. განჩინება გურამ და ფარემუზ გურამიშვილების სასისხლო საქმეზე 1730—1735 წწ.	336
251. მორიგების წიგნი ქაიხოსრო უსუფბეგის შვილისა ამირან ყიფიანიშვი- ლისადმი 1736 წ. 12.V	337
252. განჩინება თეიმურაზ II-ისა აშრამ ნოდარიშვილისა და ჩოლაყაშვილე- ბის მამულის საქმეზე 1736 წ. 17.V	338
253. განჩინება თბილელისა და მერაბის შვილის აბაშის საქმეზე 1736 წ. 20.V	339
254. განჩინება ალექსანდრე მეფისა ბებურიშვილისა და ონანიშვილის სა- სისხლო საქმეზე 1737 წ. 21.I	339
255. გარდაწყვეტილობის წიგნი მაღალაშვილებისა ვართანას შვილებისადმი 1737 წ. ივლისის დამდეგს	340

256. განჩინება ამირალანთ დოღმაზასა და გაბრიელას შვილ ქრისტესიას გაყრის საქმეზე 1737 წ. 23.IX 341
257. გადაწყვეტილების წიგნი წერეთელაშვილისა ბიჭიაშვილისადმი 1738 წ. 24.II 342
258. გასამყრელო წიგნი სოღროანთ ოსეფასი და მამაჯანასი 1738 წ. 14.XII 343
259. სისხლის ზღვევის წიგნი ალექსანდრე V-ისა პაპუნა წერეთლისადმი 1722—1738 წწ. 344
260. სამართალი თამარ დედოფლისა ენდრონიკაშვილისა და სოლადაშვილის მამულის საქმეზე 1738 წ. 345
261. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ენისელთ მოურავის დავითისა და სახლთ-უხუცეს აშრაპის სასისხლო საქმეზე 1739 წ. 14.I 345
262. განჩინება კირილე კათალიკოზისა დავითისა და სოლომონის ყმა-მამუ-ლის საქმეზე 1738—1739 წწ. 348
263. განჩინება დომენტი IV-ისა იორამ მოურავისშვილისა და ამილბარის ქალის განქორწინების საქმეზე 1740 წ. 8.II 349
264. განჩინება ბეჟან სახლთუცისა და მისი ბიძაშვილის ავთანდილის გაყ-რის საქმეზე 1740 წ. 21.VI 350
265. განჩინება დავით გოსტაშვილისა და უსუბეგიშვილის მამულის საქმეზე 1740 წ. 351
266. განჩინება ვახტანგ დოღენჯიშვილისა და ლასურის საქმეზე 1744 წ. 20.IV 352
267. განჩინება ზუცხთ სრაპიონას შვილების გაყრის საქმეზე 1741 წ. 24 დე-კემბერი 353
268. გარდაწყვეტილობის წიგნი დიღმელებისა გიორგი უსუფაშვილისადმი 1742 წ. 7 ივნისი 354
269. განჩინება დათუა დესპაშვილისა და ივანე აფხაზისშვილის ყმის საქმეზე 1743 წ. 3 მარტი 354
270. განჩინება თეიმურაზ II-ისა გიორგი გოგნიაშვილისა და ზაზა ჯანდიე-რიშვილის სასისხლო საქმეზე 1743 წ. 14 ივნისი 355
271. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ქაიხოსრო მამაცაშვილისა და მერალიბეგ ციციშვილის ყმის თაობაზე 1744 წ. 17 სექტემბერი 358
272. განჩინება ოქროპირ წერეთლისა და გიორგი ორჯონიკიძის სასისხლო საქმეებზე 1753—1758 წწ. 358
273. განჩინება ბირთველ თუმანიშვილისა, გივი ბებურისშვილისა და ლუ-არსაბ გლურჯიძის საქმეებზე 1736—1744 წწ. 359
274. განჩინება ნიქოზის ეკლესიის მამულების საქმეზე 1744 წ. ახლოს 360
275. განჩინება დავით ქავთარაძისა და პაატა იმაშაშვილის მამულის საქ-მეზე 1744 წლის ახლოს 361
276. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ქრცხინვალელებისა და ფავნელიშვილების მამულის საქმეზე 1745 წ. 13 ივნისი 362
277. განჩინება სვიმონ და ავთანდილ ჯავახიშვილების ყმა-მამულის საქმეზე თეიმურაზ II-ის ოქმით 1745 წ. 17 ივნისი 363
278. განჩინება მუშრები ნასყიდას შვილების მანუჩარასა და ოსეფას გაყრის საქმეზე 1746 წ. 20 იანვარი 364
279. მორიგების წიგნი ამილახოროთა საბა ნინოწმიდელისადმი 1746 წ. 11 მაისი 365

280. განჩინება ზაზა თარხნიშვილისა და ელიზბარ გლურჯიძის მამულის საქმეზე 1746 წ. 10 ივლისი 367
281. განჩინება თეიმურაზ II-ისა მანუჩარ ციციშვილისა და ქაიხოსრო გერმანოზიშვილის მამულის საქმეზე 1746 წ. 15 სექტემბერი 368
282. განჩინება ერეკლე II-ისა გრიგოლ სახლთხუცისა და გოგოლაურის სასისხლო საქმეზე 1747 წ. 18.I 369
283. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ბესია მაჩაბლისა და ლევან ბერძნიშვილის ყმის საქმეზე 1747 წ. 4.III 369
284. განჩინება არჩილ მეფისა დავით და ბეჟან გოსტაშაბისშვილების ყმის საქმეზე 1747 წ. 20. XII 370
285. განჩინება გვრიძიშვილისა და დავითგარეჯის ყმის საქმეზე 1737—1747 წწ. 371
286. განჩინება ციციშვილების მამულის საქმეზე 1747 წ. 5.IV 372
287. განჩინება ერეკლე II-ისა ჩოლოყაშვილების და პანკელბის მამულის საქმეზე 1748 წ. 2.VIII 374
288. განჩინება სიმოვანასა და ზურაბას ვალის საქმეზე 1748 წ. ახლო 375
289. განჩინება გიორგი ბინდურაშვილისა და გორელების ვალის საქმეზე 1749 წ. 27.II 376
290. განჩინება პაპა მარჩილაშვილისა და ზაალ ბარამიშვილის მამულის საქმეზე 1749 წ. 8.VI 376
291. განჩინება აბიბო და ზაალ რუსისშვილების საქმეზე 1749 წ. 5.VII 377
292. განჩინება თეიმურაზ II-ისა დავით თარხნისშვილისა და ბერია ჯორასშვილის მამულის საქმეზე 1749 წ. 7.VII 378
293. განჩინება ოთარ გერმანოზიშვილისა და ზაალ ყორღანაშვილის ყმა-მამულის საქმეზე 1749 წ. 8.VII 379
294. განჩინება ჯავახიშვილების გამოსაღები ხარჯი საქმეზე 1749 წ. 13.VIII 380
295. გასამყრელო წიგნი აშაბრბეგისშვილებისა 1749 წ. 23.X 381
296. განჩინება მოურავ მერაბისა და სალთხუცეს ნოდარის მამულების საქმეზე 1746—1749 წწ. 384
297. განჩინება ჩინელი და გიორგი რიკაძეების საქმეზე 1750 წ. 3.V 385
298. განჩინება ჭურიაშვილის ყმის ჩეკურიშვილის საქმეზე 1750 წ. 11.V 386
299. განჩინება ზაზა თარხნიშვილისა და პაატა თაზიშვილის ყმის საქმეზე 1750 წ. 31.V 387
300. შერიგების წიგნი ფშავეხესურთა მოურავ გრიგოლ ჩოლოყაშვილისადმი 1750 წ. 6.VII 387
301. განჩინება სახულასშვილისა და დათვიაშვილის გაყრის საქმეზე 1736—1750 წწ. 389
302. განჩინება გიორგი გლურჯიძის ყმა-მამულის საქმეზე 1750 წ. 9.VIII 389
303. განჩინება რამაზ თუთუშოძისა და გიორგი შავბალახაშვილის მამულის საქმეზე XVIII ს. I ნახ. 390
304. განჩინება ფირან მოურავისა და როშაქიშვილების მამულების საქმეზე XVIII ს. I ნახ. 391
305. განჩინება ბეჟანიშვილისა და ზაალიშვილის მამულის საქმეზე XVIII ს. I ნახ. 392

306. განჩინება მამაცასშვილების გაყრის საქმეზე XVIII ს. I ნახ. 3
307. განჩინება ელისე ვიკალშიძისა და მოხელიშვილის წისქვილის საქმეზე XVIII ს. I ნახ. 31
308. განჩინება ძმების გიორგი, ფირან, ივანე და ესტატეს გაყრის საქმეზე XVIII ს. I ნახ. 31
309. განჩინება ბეჟანას შვილის მეღვინისა და სარქისას შვილის მარტიროზას ვალის საქმეზე XVIII ს. II მეოთხედი 394
310. განჩინება დვალისშვილებისა და ქავთარაძეების ყმის საქმეზე XVIII ს. II მეოთხედი 395
311. განჩინება ფუჯიშვილის ცოლის გაწბილების საქმეზე XVIII ს. II მეოთხედი 396
312. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ზაზა სოლადაშვილის ვალის საქმეზე 1751 წ. 13.I 396
313. განჩინება გიორგი და რამაზა ბეჟიაშვილების სახლისა და მამულის საქმეზე 1751 წ. 18.V 397
314. გასამყრელო წიგნი ტერ-ასატურანთ სრაპიონის შვილებისა 1751 წ. 26.VIII 400
315. განჩინება კახა სავანელისა და ქაიხოსრო რამინიშვილის საქმეზე 1751 წ. 20.XI 401
316. განჩინება სეხნია ზუბიაშვილისა და ბერი დავითიშვილის მამულის საქმეზე 1751 წ. 22.XI 402
317. განჩინება როჭიაშვილებისა და ბასტამაშვილების ყმის საქმეზე 1751 წ. 30.XII 403
318. განჩინება კიკოლა ტრამაყიძისა და ოთარა დევიძის მამულის საქმეზე 1752 წ. 3.I 403
319. განჩინება ავთანდილ ჭავჭავაძისა და ზაქარია ბიჭიაშვილის წისქვილის საქმეზე 1752 წ. 14.I 404
320. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ოთარ და პაატა გერმანოზიშვილების მამულის საქმეზე 1752 წ. 15.IV 404
321. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ამილახვართა სასახლის საქმეზე 1752 წ. 2.VI 406
322. განჩინება ერეკლე II-ისა ჩრდილელიშვილისა და ლუღუშაურის სასახლის საქმეზე 1752 წ. 2.VII 407
323. გასამყრელო წიგნი უმიკანთ ოსეფასი და გიორგასი 1752 წ. 2.VII 408
324. განჩინება გოდერძი ბეკაძის და თევდორეს საქმეზე 1752 წ. 23.XII 409
325. განჩინება ალექსანდრე V-ისა ბაანა ჩხეიძისა და კიკოს შვილის საქმეზე 1720—1752 წწ. 410
326. განჩინება ალექსანდრე V-ისა სვიმონ და ბუჭუა ლორთქიფანიძეების საქმეზე 1720—1752 წწ. 412
327. განჩინება ალექსანდრე V-ისა პაატა მესხისა და იაშვილის სასახლის საქმეზე 1720—1752 წწ. 416
328. განჩინება ალექსანდრე V-ისა გიორგი ორჭონიკიძის საქმეზე 1720—1752 წწ. 417
329. განჩინება ერეკლე II-ისა პეტრე მღვდლის გაყიდვის თაობაზე 1753 წ. 5.IV 417

330. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ფარსადან ციციშვილისა და გლაზა ბადუ- როშვილის საქმეზე 1753 წ. 10.V	418
331. განჩინება ფავენელიშვილისა და სარდალ გაბრიელ გედევანიშვილის ყმის საქმეზე 1753 წ. 24.V	419
332. განჩინება გრიტორა გოდაგაშვილის და პაპუნა გაბაშვილის წისკვილის საქმეზე 1753 წ. 28.VII	419
333. განჩინება თეიმურაზ II-ისა გლურჯიძეებისა და ზაზას ჭალაბის მამუ- ლის საქმეზე 1753 წ. 2.IX	420
334. განჩინება ერეკლე II-ისა კახეთში სვეტიცხოვლის მამულების შე- სახებზე 1753 წ. 8.XII	421
335. განჩინება გიორგი ბაბადიშისა და მამუკა საგინაშვილის მამულის საქ- მეზე 1753 წ. 9.XII	422
336. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ნიკოლოზ მაღალაძისა და ავთანდილ ჯავა- ხიშვილების ყმის საქმეზე 1754 წ. 22.I	423
337. განჩინება მეითრისშვილ ქაიხოსროსა და ლომინასშვილების ვალის საქ- მეზე 1754 წ. 25.I	424
338. განჩინება დავითგარეჯის ყმის ელიზბარისა და ანთა ალაშვილის სასის- ხლო საქმეზე 1754 წ. 9.II	425
339. განჩინება ვახტანგ და თეიმურაზ ფალავანდიშვილების გაყრის საქმეზე 1754 წ. 24.II	426
340. განჩინება თეიმურაზ II-ისა იესე და ბარძიმ მაჩაბლების სისხლისა და ყმა-მამულის საქმეზე 1754 წ. 25.II	427
341. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ბარძიმ და იესე მაჩაბლების ყმის საქმეზე 1754 წ. 27.II	429
342. განჩინება იესე, ბარძიმ და ზაზა მაჩაბლების მამულის საქმეზე 1754 წ. 2.III	430
343. განჩინება თეიმურაზ II-ისა იასე მაჩაბლისა და ფავენლისშვილების ყმის საქმეზე 1754 წ. 3.III	431
344. განჩინება ამირინდო ამილახორისა და მისი ბიძაშვილების ყმა-მამულის საქმეზე 1754 წ. 15.VI	432
345. განჩინება პაპუა ორჯონიკიძის მოახლის გაწბილების თაობაზე 1754 წ. 2.VIII	438
346. განჩინება თეიმურაზ II-ისა დიმიტრი ნაზირის სასისხლო საქმეზე 1755 წ. იანვარი	438
347. გასამყრელო წიგნი ტერ-ხითარასი და ტერ-სარქისასი	439
348. განჩინება ანტონ I-ისა მაღალაძეთა გაყრის საქმეზე 1755 წ. 1.VII	440
349. განჩინება ოთარ მდივნისა და ივანე აფხაზის ყმის საქმეზე 1755 წ. 4.VII	442
350. განჩინება კრწანელებისა და თელეთელების მამულის საქმეზე 1755 წ. 9.VII	443
351. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ოთარ მდივნისა და ბეჟან თავილდრის მამულის საქმეზე 1755 წ. 3.XII	444
352. განჩინება თეიმურაზ II-ისა და ანტონ I-ისა თავადი გიორგისა და თა- მარის უხვედრი ქორწინების გამო 1744—1755 წწ.	445
353. განჩინება კათალიკოზს ანტონის ზედა 1755 წ. 16.XII	447
354. მორიგების წიგნი ამილახვართა სახლიეცობის საქმეზე 1756 წ. 12.I	449

355. განჩინება პეტრიაშვილების მამულების გამიჯვნის თაობაზე 1756 წ. 19.I	450
356. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ოსებ ოსინაშვილის ყმის ბაღდასარ სა- ფარასშვილის საქმეზე 1756 წ. 2.VI	454
357. განჩინება ერეკლე II-ისა ზოსრამზე ბატონიშვილის ქალის ელენესა და ჯავახიშვილების ვალის საქმეზე 1756 წ. 7.VI	455
358. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ოსეთა ფარსადანას შვილისა და მოსიას სასისხლო საქმეზე 1756 წ. 4.X	456
359. განჩინება თეიმურაზ II-ისა დავით და იოანე დიასამიძეების მამულის საქმეზე 1757 წ. 7.I	457
360. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ბექან ხერხეულიძისა და მოსესა კიტაშ- ვილის დუქნების საქმეზე 1757 წ. 5.II	458
361. განჩინება კონი გიორგის ცოლის მარიამის ქონების საქმეზე 1757 წ. 26.II	459
362. განჩინება თეიმურაზ II-ისა მაჩაბლების ყმათა საქმეზე 1757 წ. 6.III	460
363. განჩინება თეიმურაზ II-ისა და ერეკლე II-ისა აშილახორთა ყმა-მამუ- ლის საქმეზე 1757 წ. 25.III	461
364. სამართალი ერეკლე II-ისა გივი ავალიშვილის ყმის საქმეზე 1757 წ. 1.VI	461
365. განჩინება საამ კობიაშვილისა და ლომი ბუჩაშვილის ყმა-მამულის საქმეზე 1757 წ. 19.VIII	462
366. განჩინება ავთანდილ ქარუმიძისა და თევდორე შავშიშვილის წისკვილის საქმეზე 1757 წ. 15.IX	463
367. მორიგების წიგნი იოვანე მდივანბეგისა ზალბეგისადმი 1757 წ. 16.IX	463
368. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ამირინდო ამილახორისა და ზედგინიძეების მამულის საქმეზე 1757 წ. 26.X	464
369. სამართალი თეიმურაზ II-ისა გიორგი და ფრიდონ გლურჯიძეების მა- მულის საქმეზე 1758 წ. 11. VII	465
370. განჩინება აფთიაურებისა და მათი სახლისკაცების მამულის საქმეზე 1758 წ. 27.VIII	466
371. განჩინება ერეკლე II-ისა გურამიშვილების მამულის საქმეზე 1758 წ. 27.X	467
372. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ზაალ ყაფლანიშვილისა და დავით ამილა- ხორიშვილის ყმის საქმეზე 1758 წ. 6.XI	468
373. განჩინება პაპასანთ შვილების გაყრის საქმეზე 1759 წ. იანვრის დამ- ღეგს	468
374. განჩინება ნიკოლოზ და რევაზ ამილახორიშვილების გაყრის საქმეზე 1759 წ. 3.I	469
375. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ამირინდო ამილახორისა და სვიმონ ზედ- გინიძის მამულის საქმეზე 1759 წ. 26.X	471
376. განჩინება ერეკლე II-ისა დიმიტრი ციციშვილისა და ზურაბ ფურცე- ლაძის ყმის საქმეზე 1760 წ. 23.IV	472
377. განჩინება პაატა მეთირის შვილისა და მირზა ისმეილა შვილების ბა- ლის საქმეზე 1760 წ. 14.VI	473
378. განჩინება ერეკლე II-ისა როშაქიანთა და გრიგოლ სახლთუხუცესის მამულების საქმეზე 1760 წ. 14.VII	474

379. განჩინება დავით ამირეჯიბის ბეგრის საქმეზე 1760 წ. 13.X	476
380. განჩინება ბებურისა და ომანის წისკვილის საქმეზე 1760 წ. 13.XI	477
381. განჩინება დავით მოურავის შვილისა და დავით აფხაზის მამულის საქმეზე 1760 წ. 29.XI	478
382. განჩინება ერეკლე II-ისა რევან ეშვილასისა და დავით მოურავიშვილის მამულის საქმეზე 1761 წ. 20.II	479
383. განჩინება პაატა მეითორიშვილის ყმის საქმეზე 1761 წ. 13.VI	480
384. განჩინება რამაზ ყორჩიბაშის შვილისა და ივანე კუსრაძის მამულის საქმეზე 1762 წ. 28.I	481
385. განჩინება ჩიგილაშვილის ყმის სუბიტაშვილის საქმეზე 1762 წ. 7.II	482
386. არზა მამუკა ბერიაშვილისა ვალის თაობაზე მდივანბეგთა განჩინებით 1762 წ. 13.VIII	483
387. განჩინება რევანისა და ნიკოლოზის წისკვილის საქმეზე 1768 წ. 8.IX	484
388. განჩინება ენდრონიკაშვილებისა და ჯიმითელთ მამულის საქმეზე 1762 წ. 12.IX	485
389. განჩინება ერეკლე II-ისა მუხრანბატონისა და ერასტის შვილების ყმის საქმეზე 1762 წ. 27.IX	486
390. განჩინება გოჯასპი თუმანიშვილის ყმის ისაია გასპარაშვილის საქმეზე 1762 წ. 7.XII	486
391. განჩინება გაბაშვილთა მამულის საქმეზე 1763 წ. 28.II	488
392. განჩინება ჯანდაგის შვილებისა და გულშაბარაშვილის მამულის საქმეზე 1763 წ. 14.IV	488
393. განჩინება ბიჭიკო ჭიტაშვილისა და ანა ბარაჩაშვილის საქმეზე 1763 წ. 23.IV	489
394. განჩინება რევან ამილახვრის ყმის ავეტიქას საქმეზე 1763 წ. 27.VIII	490
395. მორიგების წიგნი დიმიტრი ნაზირისა ალექსანდრე სარდლისადმი 1763 წ. 2.IX	491
396. განჩინება გონგლიაშვილისა და გოგიაშვილის წისკვილის საქმეზე 1763 წ. 3.IX	492
397. განჩინება ზაალ ეშვილასბაშის და გიორგი ქიბრუწაშვილის მამულის საქმეზე 1763 წ. 5.X	492
398. განჩინება ბებურიანთ წისკვილის საქმეზე 1763 წ. 19.XII	494
399. განჩინება თაქთაქიშვილებისა და იესე მაჩაბლის მამულის საქმეზე 1764 წ. 25.I	495
400. არზა ზაქარია ბიჭიკაშვილისა ყმის თაობაზე მდივანბეგთა განჩინებით 1766 წ. 22.V	496
401. არზა თეიმურაზ ჯავახიშვილისა საშუალოს მიცემაზე მდივანბეგთა განჩინებით 1770 წ. 6.III	498
402. განჩინება ანტონ I-ისა სიმონ მღვდლისა და ნიკოლოზ დეკანოზის საქმეზე 1764 წ. 10.VII	498
403. გასამყრელო წიგნი ფულანთ სტეფანასი და არუთინასი 1764 წ. 14.VIII	500
404. განჩინება ელიზბარ თაქთაქიშვილისა და დავით მირზაშვილის მამულის საქმეზე 1764 წ. 29.VIII	502
405. განჩინება საეკლესიო კრებისა ზაქარია ზუცესის საქმეზე 1764 წ. 18.X	503
406. განჩინება დავით და ტეტია ღიასამიძეთ სასისხლო საქმეზე 1765 წ. 18.III	508

407. განჩინება გიორგი ზარიძის ყმობის საქმეზე 1765 წ. 21.III . . . 511
408. განჩინება პაატა მეთრისშვილის ყმის არუთინას საქმეზე 1765 წ.
28.III . . . 512
409. განწესება ერეკლე II-ისა და ანტონ I-ისა შინმოსულ ტყვეთა ყმობი-
დან განთავისუფლების შესახებ 1765 წ. . . 513
410. განჩინება ალიხანა არღუთაშვილის მამულის საქმეზე 1765 წ. 21.VII . . 514
411. განჩინება რევაზ უზბაშისა და ლორელების ყმის საქმეზე 1765 წ.
13.VIII . . . 514
412. არზა გიორგი იორამაშვილისა ყმობის თაობაზე მდივანბეგთა განჩინე-
ბით 1765 წ. 15.VIII . . . 516
413. განჩინება დავით და ტეტია დიასამიძეთა სასისხლო საქმეზე 1765 წ.
29.XII . . . 516
- 413¹. არზა სამანა მკეერლისშვილისა ყმობის თაობაზე განჩინებით 1766 წ.
10.I . . . 693
414. განჩინება ზაალ და ქაიხოსრო ყანჩელის ყმა-მამულის საქმეზე 1766 წ.
16.I . . . 517
415. განჩინება ბეჟანა დათასშვილის ყმის აბუაშვილის საქმეზე 1766 წ.
6.II . . . 518
416. განჩინება დემეტრე ამილახერიშვილისა და მისი სახლისკაცების გაყ-
რის საქმეზე 1766 წ. 10.II . . . 519
417. არზა რევაზ ამილახორისა მამულის თაობაზე მდივანბეგთა განჩინებით
1766 წ. 28.II . . . 525
418. არზა თფილელ ქრისტეფორესი ვალის თაობაზე მდივანბეგების განჩი-
ნებით 1766 წ. 8.III . . . 526
419. განჩინება დიმიტრი ორბელიანისა და თაქლა აღსაყალუს ყმის საქმეზე
1766 წ. 15.III . . . 528
420. განჩინება ზაქარია და ედიშერ ციციშვილების მამულის საქმეზე 1766 წ.
5.V . . . 529
421. განჩინება სურამის მამასახლისის გვრიტის საქმეზე 1766 წ. 25.V . . . 534
422. განჩინება ერეკლე II-ისა პეტრე გედევანიშვილისა და გრიგოლ გილას-
შვილის საქმეზე 1766 წ. 15.VI . . . 535
423. განჩინება ქაიხოსრო და ედია ავალიშვილების მამულის საქმეზე
1766 წ. 7.X . . . 536
424. განჩინება ედია ქალანთრის შვილისა და ლომი გვარამაძის ყმა-მამულის
საქმეზე 1766 წ. 10.X . . . 537
425. განჩინება გრიგოლ სახლთუცესისა და დიმიტრი ჩოლაყაშვილის ობ-
ლის მამულის საქმეზე 1766 წ. 28.XII . . . 538
426. განჩინება სოლომონ I-ისა დავით წერეთლისა და ბეჟიკი ციტიშვი-
ლის სასისხლო საქმეზე 1766 წ. . . 539
427. განჩინება ზაალ ზურაბის შვილისა და ავთანდილ ნაბიჭვრის შვილის
გაყრის საქმეზე 1767 წ. 8.I . . . 541
428. განჩინება ჭავჭავიშვილების გაყრის საქმეზე 1767 წ. 5.IV . . . 541
429. განჩინება ყანჩელთა ყმა-მამულის საქმეზე 1767 წ. 26.V . . . 544
430. განჩინება კრწანელთათვის საუბატოს დადების შესახებ ტყუილი და-
ფიცების გამო 1767 წ. 8.VIII . . . 545

431. განჩინება ტეტია ყაფლანიშვილის უმის სარქისას საქმეზე 1767 წ. 10.VIII	546
432. განჩინება გიორგი მირაშვილის უმობის საქმეზე 1767 წ. 10.X	548
433. არზა ჰახვერდიბეგისა უმის თაობაზე მდივანბეგთა განჩინებით 1767 წ. 30.X	549
434. განჩინება იესე მდივნისა და კვეზერელის მამულის საქმეზე 1768 წ. 8.I	551
435. განჩინება ნინოწმინდლის უმის ბერო ჯანაშვილის საქმეზე 1768 წ. 9.V	552
436. არზა სვეტიცხოვლის მოხელეებისა უმის თაობაზე მდივანბეგთა განჩინებით 1768 წ. 15.V	554
437. განჩინება ზაზა თარხნიშვილისა და მიროტაძის უმის საქმეზე 1768 წ. 21.V	556
438. განჩინება ერეკლე II-ისა ქსნის ერისთავ დავითისა და ყულარაღას გიორგის გაყრის საქმეზე 1768 წ. 22.V	557
439. განჩინება იოსებ თუმანიშვილის უმის ღთისია ლომკაციშვილის საქმეზე 1768 წ. 25.V	560
440. განჩინება ამირეჯიბთა და ულუმბელთა ბატონყმობის საქმეზე 1768 წ. 30.V	561
441. განჩინება ჭავჭავიშვილებისა და ნინიაშვილების ბატონყმობის საქმეზე 1768 წ. 2.VI	563
442. არზა პაპალა სანთლიყუდაშვილისა მამულის თაობაზე მდივანბეგთა განჩინებით 1768 წ. 5.VI	563
443. განჩინება ასლანას შვილის პაპას ვალის საქმეზე 1768 წ. 7.VI	564
444. არზა ზურაბ კობლაძისა უმის თაობაზე მდივანბეგთა განჩინებით 1768 წ. 10.VI	566
445. განჩინება ზაქარია ციციშვილისა და დავით მირზაშვილის უმის ჯობინაშვილების საქმეზე 1768 წ. 16.VI	567
446. განჩინება თუმანიშვილებისა და ქარუმძიეების რუს საქმეზე 1768 წ. 17.VI	568
447. არზა დავითიშვილებისა უმის თაობაზე მდივანბეგთა განჩინებით 1768 წ. 18.VI	569
448. განჩინება იოვანე მდივანბეგისა და დავით ქსნის ერისთავის უმების საქმეზე 1768 წ. 22.VII	571
449. განჩინება ჭავჭავიშვილების გაყრის საქმეზე 1768 წ. 31.VII	573
450. განჩინება ფაველენიშვილებისა და იესე შალიკასშვილის მამულის საქმეზე 1768 წ. 16.VIII	573
451. განჩინება არუთიანას, საჯას და ასატურას სახლების საქმეზე 1768 წ. 6.X	575
452. განჩინება მონასტრის უმის ღთისიას ვალის საქმეზე 1768 წ. 10.XI	576
453. არზა ივანე გიორგაძისა უმობის თაობაზე მდივანბეგთა განჩინებით 1768 წ. 21.XI	577
454. განჩინება გორის ეპისკოპოსის ბესარიონის უმის გოგილა ალადათაშვილის საქმეზე	578
455. განჩინება ქაიხოსრო და დათები ჩხეიძის უმის საქმეზე 1768 წ. 21.XII	579
456. არზა ელისელთ მოურავის დავითისა მდივანბეგთა განჩინებით 1769 წ. 13.III	580

457. განჩინება დათუა და კაცია კლიმიაშვილის მამულის საქმეზე 1769 წ. 16.III	580
458. განჩინება ზაალ გურამიშვილის ყმის ავეტიქა ტერნაკაშვილის საქმეზე 1769 წ. 10.V	582
459. განჩინება ყორღანაშვილების ყმების საქმეზე 1769 წ. 12.V	582
460. განჩინება ულუზანას შვილის არუთინას ყმობის საქმეზე 1769 წ. 27.V	585
460 ¹ . არზა დათუნია მასისურაძისა სამართლის მიცემაზე მდივანბეგთა განჩინებით 1769 წ. 28.VI	694
461. განჩინება ამირაღას შვილის რამაზისა და მისი რძლის მამულის საქმეზე 1769 წ. 9.IX	587
462. განჩინება ბერძნიშვილებისა და მირზაშვილის მამულის საქმეზე 1769 წ. 18.IX	588
463. განჩინება სადაო გზების შესახებ 1769 წ. 24.IX	590
464. განჩინება თამაზა სავანელის სასისხლო საქმეზე 1769 წ. 13.IX	591
465. განჩინება როსტომ ერისთავისა საყვარელიძეების ქონების საქმეზე 1753—1769 წწ.	593
466. არზა მახარა შორელისა ყმობის თაობაზე მდივანბეგთა განჩინებით 1770 წ. 23.II	594
467. განჩინება იოვანე ნაზირის ყმათა გამოსაღების საქმეზე 1770 წ. 9.III	595
468. განჩინება თამაზა და გელთა სავანელის ყმის საქმეზე 1770 წ. 9.IV	596
469. განჩინება თამაზა და გელთა სავანელის ყმის საქმეზე 1770 წ. 9.IV	597
470. განჩინება გოგია მინბაშისა და დავითის გაყრის საქმეზე 1770 წ. 28.VII	598
471. განჩინება ერეკლე II-ისა დაბეჭდებისათვის არჩევანისა და რამინის დავით ქსნის ერისთავისათვის მიცემის შესახებ 1770 წ. 4.IX	599
472. განჩინება დავით და ნიკოლოზ მირზაშვილების სასისხლო საქმეზე 1770 წ. 20.IX	600
473. განჩინება ადამ ყარაგოზიშვილისა და ივანე ბურდულის სასისხლო საქმეზე	602
474. განჩინება ზაზა თაზიშვილის ყმების საქმეზე 1770 წ. 10.XII	602
475. განჩინება დავით და იოსებ ჭავჭავიშვილების გაყრის საქმეზე 1770 წ. 19.XII	604
476. არზა გოგია ციციშვილისა ყმის თაობაზე მდივანბეგთა განჩინებით 1770 წ. 21.XII	606
477. განჩინება ბეჟან რატიშვილისა და ნიკოლოზ ფანიაშვილის ყმის საქმეზე 1770 წ. 22.XII	607
478. განჩინება ბეჟან სააკაძისა და დავით ორბელიანის ყმის საქმეზე 1771 წ. 9.I	608
479. განჩინება რევაზ ამილახორისა და ნიკოლოზ აბაშიძის მამულის საქმეზე 1771 წ. 17.I	609
480. განჩინება საბატონიშვილო ყმების მღებრიშვილების საქმეზე 1771 წ. 4.II	613
481. განჩინება ჭავჭავიშვილებისა და ნინიაშვილების ყმა-მამულის საქმეზე 1771 წ. 5.IV	614
482. განჩინება ფაველნიშვილებისა და დავით ჭულაბაშვილის მამულის საქმეზე 1771 წ. 11.IV	615

483. განჩინება ნინოწმინდის ყმის კუდაშვილების საქმეზე 1771 წ. 11.V	616
484. განჩინება იასე მურვანიშვილისა და როსტომ ზიდირბეგიშვილის სა- სისხლო საქმეზე 1771 წ. 3.VI	620
485. განჩინება ორბელიანთა ყმის ზურაბა ტერტერაშვილის საქმეზე 1771 წ. 24.VI	621
486. განჩინება ბებურ და ომან ბებურიანთა გაყრის საქმეზე 1771 წ. 13.XI	622
487. განჩინება ჭიზიყის მოურავიანთ გაყრის საქმეზე 1771 წ. 13.XII	623
488. განჩინება ნინოწმინდისა და დავითგარეჯის ყმის სისხლისა და ქურ- დობის საზღაურისა 1771 წ. 18.XII	624
489. განჩინება ალავერდის ყმის ავთანდილ ბაქრაძის საქმეზე 1772 წ. 20.V	626
490. განჩინება თურქისტანიშვილების ყმების მკედლოშვილების საქმეზე 1772 წ. 24.V	627
491. განჩინება ქაიხოსრო ჯაშიტაშვილისა და ზაზა ყორიასაულბაშის ვალის საქმეზე 1772 წ. 1.VI	629
492. განჩინება ერეკლე II-ისა ჩალაუბნელთა და მაღაროელთა მამულის საქმეზე 1772 წ. 3.VI	630
493. განჩინება როსტომ თუხარელისა და ბერი ბოჭორიძის სასისხლო საქ- მეზე 1772 წ. 8.VI	631
494. განჩინება ერეკლე II-ისა ქაიხოსრო ჩერქეზის მიერ ნიშნის გამოსაღე- ბის თაობაზე 1772 წ. 12.VII	635
495. განჩინება გარსევანიშვილების ყმა-მამულის საქმეზე 1772 წ. 17.VII	636
496. განჩინება დავით ორბელიანისა და მირზაშვილების ყმების საქმეზე 1772 წ. 20.VIII	637
497. განჩინება ელიზბარ ზერზეულიძისა და შოშია დედანაშვილის მამუ- ლის საქმეზე 1772 წ. 27.VIII	638
498. განჩინება ბერძენიშვილებისა და მირზაშვილის ყმა-მამულის საქმეზე 1772 წ. 7.IX	639
499. განჩინება გედევანიშვილების ყმა-მამულის საქმეზე 1772 წ. 24.XI	641
500. განჩინება ზაალ გურამიშვილის ყმის ბეჟანას საქმეზე 1772 წ. 13.XII	642
501. განჩინება ნალჩაგარ გეგორქასა და ოსეფას გაყრის საქმეზე 1772 წ. 15.XII	643
502. განჩინება უმეკანთ ოსეფას ვალის საქმეზე 1773 წ. 16.II	645
503. განჩინება კეგზერელისა და ბეჟანას მამულის საქმეზე 1773 წ. 20.IV	646
504. განჩინება სულხან მდივნისა და მამუკა ბეგისშვილ იბრეიმის წყლით სარგებლობის საქმეზე 1773 წ. 14.VI	647
505. განჩინება ფირყულაანთ ოსეფასა და გიორგას გაყრის საქმეზე 1773 წ. 11.VIII	648
506. განჩინება დავითგარეჯისა და ავალიშვილების მამულის საქმეზე 1773 წ. 7.X	653
507. განწყობა ფიცისა ჩობახურის მამულის საქმეზე 1773 წ. 9.X	658
508. განჩინება მროველისა და ნიჭოზელის საქმეზე 1773 წ. 1.XI	659
509. განჩინება ჩირიკასშვილების გზის საქმეზე 1774 წ. 14.V	660
510. განჩინება პაატა მეითრიშვილის ყმების ერაპიტაშვილების საქმეზე 1774 წ. 3.VI	660

511. განჩინება ეასილისა და გაბრიელის გაყრის საქმეზე 1774 წ. 25.VIII	662
512. განჩინება ერისთავების მამულის საქმეზე 1774 წ. 28.VIII	663
513. განჩინება ეასილისა და გაბრიელის წისკვილის საქმეზე 1774 წ. 1.IX	664
514. განჩინება ავთანდილ და ქაიხოსრო ფანველიშვილების ყმის საქმეზე 1774 წ. 13.XII	666
515. განჩინება გოდერძი ბანანასშვილისა და პაპუნა თევდორეს შვილის მამულის საქმეზე 1775 წ. 2.II	667
516. განჩინება სულხან ზიმშიაშვილისა და შალვა პირმისაშვილის სასისხლო საქმეზე 1775 წ. 5.III	669
517. განჩინება ჭაურანთ ალაჭანას, სააკას და თათულას ყმობის საქმეზე 1775 წ. 27.III	670
518. განჩინება შაბურიშვილების გაყრის საქმეზე 1775 წ. 27.III	672
519. განჩინება ლუარსაბ გარაყანიძის ყმის ბერუქაშვილების საქმეზე 1775 წ. 24.IV	674
520. განჩინება რევაზ ამილახორისა და გიორგი მინბაშის მამულის საქმეზე 1775 წ. 6.V	676
521. განჩინება იესე მაჩაბლისა და გივი ყანდუაშვილის წისკვილის საქმეზე 1775 წ. 11.V	677
522. განჩინება პაპას ჭალაბისა და იეზაშვილ ოპანეზას მამულის საქმეზე 1775 წ. 12.V	679
523. განჩინება სოლომონ გედევანიშვილის მოახლის გაწბილების საქმეზე 1775 წ. 21.VI	680
524. არზა მუხრან ბატონის ქალისა წისკვილის საქმეზე მდივანბეგთა განჩინებით 1775 წ. 5.VI	681
525. განჩინება ზაალ დავითიშვილისა და თეიმურაზ ფანველისშვილის მამულის საქმეზე 1775 წ. 29.VI	683
526. განჩინება თამაზ ბაქრაძის მამულის საქმეზე 1775 წ. 30.VI	684
527. განჩინება ამილბარ სახლთუხუცესისა და გლაზა თარხნისშვილის სასისხლო საქმეზე 1775 წ. 20.VII	686
528. განჩინება ქარუმძიებისა და მრულისშვილების სასისხლო საქმეზე 1775 წ. 19.VIII	687
529. განჩინება შავყულა გემონაშვილისა და ალიხანას მამულის საქმეზე 1775 წ. 27.VIII	688
530. განჩინება გიორგი მაღალაშვილისა და გიორგი ფალავანდიშვილის ვაჟის საქმეზე 1775 წ. 26.IX	689
531. განჩინება გიორგი და როსტომ ერისთვიშვილების ყმა-მამულის საქმეზე 1775 წ.	690
532. განჩინება თეიმურაზ ჭავჭავაძისა და ნინიაშვილების საქმეზე 1776 წ. 31.I	691
533. განჩინება დავით მოურავიშვილის ყმის გიორგი ღორაყუდაშვილის საქმეზე 1776 წ. 15.II	692
534. განჩინება ზაქარია მოურავიშვილისა და მისი სახლისკაცების საერთო ქონების საქმეზე 1776 წ. 17.II	693

Памятники Грузинского права, т. IV

დაიბეჭდა საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის
სარედაქციო-საგამომცემლო საბჭოს დადგენილებით

გამომცემლობის რედაქტორი ლ. კოტრიკაძე
მხატვარი გ. ნაღორაძე

გადაეცა წარმოებას 7.5. 1970; ხელმოწერილია დასაბეჭდად 15.9. 1972

ქალაქის ზომა 60×90¹/₁₆; ნაბეჭდი თაბახი 49,25;

სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 43,92;

ტირაჟი 1400; შეკვეთა 1188;

ფასი 3 მან. 97 კაპ.

გამომცემლობა „მეცნიერება“, თბილისი, 380060, კუტუზოვის ქ., 19
Издат. «Мецниереба» АН Груз. ССР, Тбилиси, 380060, ул. Кутузова, 19

საქ. სსრ მეცნ. აკად. სტამბა, თბილისი, 380060, კუტუზოვის ქ., 19
Типография АН ГССР, Тбилиси, 380060, Кутузова, 9

შემჩნეული შეცდომების ბასწორება

პპ.	ზემ.	ქვემ.	და ბ ე ჯ დ ი ლ ი ა	უ ნ დ ა ი ყ ო ს
24		3	ქვე[ე]მო	ქვემო
31		5	თევდორო	თევდორე
51		3	მამულიდალმან	მამულიდალმან
70	3		2449	1775
72	1—2		ბაის [ფ]ულსა	ბაისულსა
75		15	იმფორისა	ომფორისა
78		13	სახლისუხუცესი	სახლისუხუცესი,
83		10	1642	1641
95		12	იმფორის	ომფორის
97	12		სასაკლამდინ	სასაფლამდინ
97		2	ქრისტეფორე	ქრისტეფორე.
98	13		სამჭითა	საჭმითა
99	4		4421	14421
127	2		ჭალის	ჭალას
136	4		ბედი[ი]ს	ბედის
137		9	შაქნავაზ	შაქნავაზ მეფე
173	12		თითო შაურს	ოთ შაურს
175	10		ჭასაქის	საჭაქას
178	11		სალაჭათით	სალაჭითა
193	17		სალაპ[თი]თა	სალაპ[ი]თა
242		4	ხომაძემერელთა	ხოშაძემერელთა
246	11		საგლისა	სიგლისა
248	17—18		საგლეზე, ღალა	საგლეზე ღალა,
260	18		მოვბრუნეთ	მოვბრუნდეთ
"	19		უზამთ	უზამთ.
426	13		ფალაქანდისშვილების	ფალაქანდისშვილების
607		1	1788 წ.	1778 წ.

